Nordiska rådet

49:e sessionen

1997

Helsingfors

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1998

Redaktion: Guðrún Garðarsdóttir, *rådssekreterare*
Boel Josefsson, *dokumentsekreterare*

ISBN 92-893-0175-9
Norstedts Tryckeri, Stockholm 1998

Innehållsöversikt

Kallelse till sessionen ... 7
Närvarolista ... 8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier ... 11
Ärendelista jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker ... 24
Översikt över sessionen ... 31
Protokoll ... 33
Saker m.m. ... 471
- Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidiesförslag (A-saker) ... 473
- Ministerrådsförslag (B-saker) ... 627
- Berättelser (C-saker) ... 671
- Meddelanden (D-saker) ... 1049
- Skriftliga frågor (E-saker) ... 1124
- Dokument 1 (Presidiets rapport över verksamhetsåret 1996) ... 1176
- Dokument 2 (Statsministrarnas redogörelse) ... 1250
- Dokument 3 (Utrikesministrarnas redogörelse) ... 1259
- Dokument 4 (Försvarsministrarnas redogörelse) ... 1266
- Dokument 5 (Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden) ... 1273
- Dokument 6 (Regler för sessionens genomförande) ... 1299
- Dokument 7 (Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997) ... 1301

Beslut ... 1307
- Rekommendationer samt framställning ... 1311
- Yttranden ... 1348
- Interna beslut ... 1350
- Övriga beslut ... 1355

Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga m. m ... 1359
Supplement ... 1375
- Utdelning av Nordiska rådets musik- och litteraturpris ... 1377
- Utdelning av Nordiska rådets Natur- och miljöpris ... 1386
- Poul Nyrup Rasmussens tal i förbindelse med generaldebatten ... 1391

Register ... 1395
- Översikt över ärendenas behandling ... 1397
- Ämnesregister ... 1412

Plan över sessionssalen ... 1421

Kallelse till sessionen

Det meddeles herved, at Nordisk Råds 49. session afholdes den 10. - 13. november 1997 i Riksdagen i Helsingfors.

København den 8. august 1997

Olof Salmén
Præsident

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektør

Närvarolista

(Upprättad enligt kap. 1 § 4 i arbetsordningen och godkänd vid mötet den 10 november 1997 med ändringar vid mötet den 10-13 november 1997.)

Regeringsrepresentanter – Hallitusten edustajat[1]

Claes Andersson
Peter Angelsen
Marit Arnstad
Svend Auken
Kjell Magne Bondevik
Gun Carlsson
Davíð Oddsson
Jan-Erik Enestam
Anders Eriksson
Guro Fjellanger
Dag Jostein Fjærvoll
Laila Freivalds
Friðrik Sophusson
Kåre Gjønnes
Sámal Petur í Grund
Ragnhild Queseth Haarstad
Pekka Haavisto
Halldór Ásgrímsson
Tarja Halonen
Valgerd Svarstad Haugland
Påviârâq Heilmann
Olli-Pekka Heinonen
Lena Hjelm-Wallén
Terttu Huttu-Juntunen
Hans Hækkerup
Kari Häkämies
Liisa Jaakonsaari
Roger Jansson
Marianne Jelved
Frank Jensen
Marianne Jensen
Edmund Joensen
Antti Kalliomäki
Magnhild Meltveit Kleppa
Anne Enger Lahnstein
Jon Lilletun
Harriet Lindeman
Anna Lindh
Paavo Lipponen
Eldbjørg Løwer
Kristian Magnussen
Jonathan Motzfeldt
Ole Norrback
Leif Pagrotsky
Páll Pétursson
Göran Persson
John Petersen
Mikael Petersen
Niels Helveg Petersen
Poul Nyrup Rasmussen
Gudmund Restad
Eilif Samuelsen
Daniel Skifte
Jouko Skinnari
Björn von Sydow
Anneli Taina
Þorsteinn Pálsson
Knut Vollebæk
Margot Wallström
Margareta Winberg

[1] Beträffande tidpunkt för regeringsrepresentanternas närvaro vid sessioen hänvisas till Nordiska rådets delegationssekretariat

Medlemmar – Jäsenet

Arja Alho
John Alvheim
Hanne Andersen
Arne Andersson
Janina Andersson
Børge Bakholt
Carl Bildt
Charlotta L. Bjälkebring
Erik Dalheim
Øystein Djupedal
Anneliese Dørum
Knud Enggaard
Olof Erland
Per-Kristian Foss
Geir H. Haarde
Martin Glerup
Jette Gottlieb
Jonna Grønver
Søren Hansen
Chris Heister
Odd Holten
Harald Hove
Svend Erik Hovmand
Sven Hulterström
Liisa Hyssälä
Per Olof Håkansson
Margareta Israelsson
Thorbjørn Jagland
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Olof Johansson
Elver Jonsson
Marjut Kaarilahti
Bjarne Kallis
Randi Karlstrøm
Kent Kirk
Mari Kiviniemi
Inger Koch
Øyvind Korsberg
Ossi Korteniemi
Heikki Koskinen
Rune E. Kristiansen
Annika Lapintie
Berit Brørby Larsen
Kaj Larsson
Svein Ludvigsen
Berit Löfstedt
Pehr Löv
Hannes Manninen
Lauri Metsämäki
Anders Mølgaard
Jørgen Niclasen
Astrid Marie Nistad
Marit Nybakk
Mats Nyby
Ingrid Näslund
Berit Oscarsson
Vibeke Peschardt
Marita Petersen
Riitta Prusti
Kristine Raahauge
Rannveig Guðmundsdóttir
Grethe Rostbøll
Olof Salmén
Marianne Samuelsson
Kimmo Sasi
Peder Sass
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
Sigríður Anna Þórðardóttir
Siv Friðleifsdóttir
Sonja Irene Sjøli
Lodve Solholm
Ole Stavad
Otto Steenholdt
Einar Steensnæs
Steingrímur J. Sigfússon
Håkan Strömberg
Sturla Böðvarsson
Nils T. Svensson
Sten Svensson
Birthe Sörestedt
Kristen Touborg
Jarmo Wahlström
Valgerður Sverrisdóttir
Jens Vibjerg

Ändringar den 11 november
Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag och resten av sessionen Thorbjørn Jagland av *Gunnar Breimo*.

Ändringar den 12 november
Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag och resten av sessionen Sven Hulterström av *Eva Johansson*. Nils T. Svensson ersattes av Marianne Carlström för denna dag. För del av denna dag och resten av sessionen ersattes Carl Bildt av *Henrik Landerholm*, Arne Andersson av *Göthe Knutsson* samt Margareta Israelsson av *Birgitta Gidblom*.

Ändringar den 13 november
Bland de vald medlemmarna ersattes för denna dag Chris Heister av *Christel Anderberg* samt Berit Oscarsson av M*arianne Carlström*. För del av denna dag ersattes Bjarne Kallis av *Jouko Jääskeläinen*.

Regeringsrepresentanter och medlemmar
jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

Rasmussen, Poul Nyrup, f. 43
statsminister (S)
Petersen, Niels Helveg, f. 39
udenrigsminister (RV)
Jelved, Marianne, f. 43
økonomiminister og minister for nordisk samarbejde (RV)
Hækkerup, Hans, f. 45
forsvarsminister (S)
Jensen, Frank, f. 61
justitsminister (S)
Auken, Svend, f. 43
miljø- og energiminister (S)

Medlemmar

(Valda av Folketinget den 9 oktober 1997)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmar

Andersen, Hanne, f. 39
kontorassistent
Bakholt, Børge, f. 35
faglærer
Bennedsen, Dorte, f. 38
fhv. minister
(Förfall vid 49:e sessionen)
Glerup, Martin, f. 43
skoleleder
Hansen, Søren, f. 42
sølvsmed
Stavad, Ole, f. 49
fhv. minister

Suppleanter

Rosing, Hans-Pavia, f. 48
fhv. landsstyremedlem
Fich, Ove, f. 49
cand.scient
Sass, Peder, f. 43
fuldmægtig
Greibe, Lis, f. 39
overlærer
Fatum, Eva, f. 47
sygeplejerske
Christensen, Peter, f. 39
lærer

Venstre (V)

Medlemmer	*Suppleanter*
Enggaard, Knud, f. 29 fhv. minister, civilingeniør	*Sønderby, Peder*, f. 32 gårdejer
Grønver, Jonna, f. 46 lærer	*Vibjerg, Jens*, f. 49 gårdejer
Hovmand, Svend Erik, f. 45 fhv. minister, journalist	*Schmidt, Hans Christian*, f. 53 viceskoleinspektør
Mølgaard, Anders, f. 58 lærer	*Larsen, Ester*, f. 36 fhv. minister, lærer

Det Konservative Folkparti (KF)

Medlemmer	*Suppleanter*
Kirk, Kent, f. 48 fiskeskipper	*Engell, Hans*, f. 48 fhv. minister, dyrlæge
Rostbøll, Grethe, f. 41 fhv. minister, mag.art.	*Kirkegaard, Knud Erik*, f. 42 fhv. arbejdsminister

Fremskridtspartiet (FP)

Medlem	*Suppleant*
Brusgaard, Aage, f. 47 mekaniker (Förfall vid 49:e sessionen)	*(Kjærsgaard, Pia, (DF))*

Socialistisk Folkeparti (SF)

Medlem	*Suppleant*
Touborg, Kristen, f. 43 landmand	*Svanholdt, Anni*, f. 47 lærer

Det Radikale Venstre (RV)

Medlem	*Suppleant*
Peschardt, Vibeke, f. 39 fuldmægtig	*Myltoft, Dorit*, f. 43 seminarielærer

Enhedslisten (EL)

Medlem	*Suppleant*
Gottlieb, Jette, f. 48 tømrer	*Albrechtsen, Keld*, f. 52 cand. scient. pol

Finlands delegation

Regeringsrepresentanter

Lipponen, Paavo, f. 41
statsminister (SDP)
Norrback, Ole, f. 41
europa- och utrikeshandelsminister, nordisk samarbetsminister (SFP)
Halonen, Tarja, f. 43
utrikesminister (SDP)
Heinonen, Olli-Pekka, f. 64
undervisningsminister (Kok.)
Taina, Anneli, f. 51
försvarsminister (Kok.)
Enestam, Jan-Erik, f. 47
inrikesminister (SFP)
Jaakonsaari, Liisa, f. 45
arbetsminister
Kalliomäki, Antti, f. 47
handels- och industriminister (SDP)
Andersson, Claes, f. 37
kulturminister (Vas.)
Huttu-Juntunen, Terttu, f. 51
minister vid social- och hälsovårdsministeriet (Vas.)
Haavisto, Pekka, f. 58
miljöminister (Vihr.)
Häkämies, Kari, f. 56
justitieminister (Kok.)
Skinnari, Jouko, f. 46
minister vid finansministeriet (SDP)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 11 februari 1997
kompletterad den 9 april och den 17 oktober 1997)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) (SDP)

Medlemmar (jäsenet)

Alho, Arja, f. 54
pol. mag.
Hurskainen, Sinikka, f. 51
planerare
(Förfall vid 49:e sessionen)
Kiljunen, Kimmo, f. 51
fil.dr., docent
(Förfall vid 49:e sessionen)
Metsämäki, Lauri, f. 39
arbetspensionsinspektör
Nyby, Mats, f. 46
hum.kand., studiehandledare
Prusti, Riitta, f. 41
riksdagsman

Suppleanter (varajäsenet)

Bryggare, Arto, f. 58
ekon.stud., projektchef
Haatainen, Tuula, f. 60
sjuksköterska, pol. mag.
Hellberg, Klaus, f. 45
affärsidkare
Luhtanen, Leena, f. 41
pol.mag.
Olin, Kalevi, f. 45
bitr. professor
Tuomioja, Erkki, f. 46
pol.dr., ekonom

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (Kesk.)

Medlemmar (jäsenet)

Hyssälä, Liisa, f. 48
odontolog.dr.

Kiviniemi, Mari, f. 68
pol.mag.

Korteniemi, Ossi, f. 39
lektor

Manninen, Hannes, f. 46
licentiat i adm. vetenskap

Suppleanter (varajäsenet)

Aula, Maria Kaisa, f. 62
pol.kand.

Järvilahti, Timo, f. 43
agronom

Kemppainen, Hannu, f. 51
med.lic.

Ranta-Muotio, Aulis, f. 46
agronom

Saapunki, Pauli, f. 45
inköpschef

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) (Kok.)

Medlemmar (jäsenet)

Kaarilahti, Marjut, f. 60
hälsovårdare

Koskinen, Heikki, f. 36
dipl. ingenjör

Sasi, Kimmo, f. 52
jur. kand.

Suppleanter (varajäsenet)

Korhonen, Riitta, f. 48
arkitekt

Kurola, Osmo, f. 48
jur. kand.

Nurmi, Tuija, f. 58
militärläkare

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (Vas.)

Medlemmar (jäsenet)

Lapintie, Annika, f. 55
jur. kand.

Wahlström, Jarmo, f. 38
lärare

Suppleanter (varajäsenet)

Apukka, Asko, f. 46
kandidat i samhällsvetenskap

Laine, Reino, f. 46
musiker

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (SFP)

Medlem (jäsen)

Löv, Pehr, f. 47
med.lic., chefläkare

Suppleant (varajäsen)

Biaudet, Eva, f. 61
jur.stud.

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) (Vihr.)

Medlem (jäsen)

Andersson, Janina, f. 71
pol.stud.

Suppleant (varajäsen)

Suomen Kristillinen Liitto (Finlands Kristliga Förbund) (SKL)

Medlem (jäsen)
Kallis, Bjarne, f. 45
pol.kand.
(Förfall 13/11, ersatt av Jouko Jääskeläinen, se suppl.)

Suppleant (varajäsen)
Jääskeläinen, Jouko, f. 52
magister i samhällsvetenskap

Færøernes Delegation[1]

Landsstyrets representanter

Joensen, Edmund, f. 44
lagmand (Sb)
Samuelsen, Eilif, f. 34
landsstyresmand for undervisning, kommunalpolitik, miljø, energi og for nordisk samarbejde (Sb)
Petersen, John, f. 48
fiskeriminister (Fkfl)
Sámal Petur í Grund, f. 58
kultur- og trafikminister (Sjfl)
Magnussen, Kristian, f. 56
social- og sundhedsminister (Verk.)

Medlemmar

(Valda av Førøyas Lagting den 9 oktober 1997)

Fólkaflokkurin (Ff)

Medlem
Niclasen, Jørgen, f. 69
direktør

Suppleant
Eyðun Mohr Viderø, f. 42
afdelingsleder

Javnaðarflokkurin (Jvfl.)

Medlem
Petersen, Marita, f. 40
lærer, cand.ped. i psykologi

Suppleant
Eidesgaard, Jóannes Dan, f. 51
lærer

[1] Ingår i Danmarks Riges Delegation

Grønlands Delegation[2]

Landsstyrets representanter

Motzfeldt, Jonathan, f. 38
landsstyreformand (Si)
Skifte, Daniel, f. 36
landsstyremedlem for økonomiske anliggender og boliger (At)
Heilmann, Pâviâraq, f. 58
landsstyremedlem for fiskeri, fangst og landbrug (Si)
Jensen, Marianne, f. 49
landsstyremedlem for sundhed, miljø og forskning samt nordisk samarbejde (Si)
Petersen, Mikael, f. 56
landsstyremedlem for soxiale anliggender, arbejdsmarked og offentlige arbejdere (Si)

Medlemmar

(Valda av Grønlands Landsting den 9 oktober 1997)

Siumut (Si)

Medlem	*Suppleant*
Raahauge, Kristine, f. 49 kontorassistent	vakant

Atassut (At)

Medlem	*Suppleant*
Steenholdt, Otto, f.. 36 lærer	*Ostermann, Peter*, f.. 39 politiassistent

Islands delegation

Regeringsrepresentanter

Davíð Oddsson, f. 48
statsminister (Sj)
Halldór Ásgrímsson, f. 47
udenrigsminiser og nordisk samarbejdsminister (F)
Friðrik Sophusson, f. 43
finansminister (Sj)
Þorsteinn Pálsson, f. 47
fiskeriminister samt justits- og kirkeminister (Sj)
Páll Pétursson, f. 37
socialminister (F)

[2] Ingår i Danmarks Riges Delegation

Medlemmar

(Valda av Alþingi den 17 maj 1997)

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

Medlem	*Suppleant*
Rannveig Guðmundsdóttir, f. 40 alþingismaður (altingsmedlem)	*Guðmundur Árni Stefánsson*, f. 55 blaðamaður (journalist)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmar	*Suppleanter*
Geir H. Haarde, f. 51 M.A.	*Arnbjörg Sveinsdóttir*, f. 56 ritari (kontorassistent)
Sturla Böðvarsson, f. 45 tæknifræðingur (ingeniør)	*Árni M. Mathiesen*, f. 58 dýralæknir (dyrlæge)
Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 46 kennari (lærer)	*Árni Johnsen*, f. 44 blaðamaður (journalist)

Alþýðubandalagið (Folkealliansen) (Ab)

Medlem	*Suppleant*
Steingrímur J. Sigfússon, f. 55 jarðfræðingur (geolog)	*Sigríður Jóhannesdóttir*, f. 43 kennari (lærer)

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlemmar	*Suppleanter*
Valgerður Sverrisdóttir, f. 50 kennari (lærer)	*Guðni Ágústsson*, f. 49 búfræðingur (landbrugskandidat)
Siv Friðleifsdóttir, f. 62 sjúkraþjálfari (fysioterapeut)	*Ísólfur Gylfi Pálmason*, f. 54 kennari (lærer)

Norges delegation

Regeringsrepresentanter

Bondevik, Kjell Magne, f. 47
statsminister (KrF)
Lahnstein, Anne Enger, f. 49
kulturminister (Sp)
Haugland, Valgerd Svarstad,
f. 56, barne- og familieminister (KrF)
Vollebæk, Knut, f. 46
utenriksminister (KrF)
Angelsen, Petter, f. 35
fiskeriminister (Sp)
Restad, Gudmund, f. 37
finansminister (Sp)
Haarstad, Ragnhild Queseth,
f. 39, kommunal- og arbeidsminister og nordisk samarbeidsminister (Sp)
Gjønnes, Kåre, f. 42
landbruksminister (KrF)
Løwer, Eldbjørg, f. 43
planlæggings- og samordningsminister (V)
Lilletun, Jon, f. 45
utdannings- og forskningsminister (KrF)
Fjærvoll, Dag Jostein, f. 47
forsvarsminister (KrF)
Kleppa, Magnhild Meltveit, f. 46
sosialminister (KrF)
Arnstad, Marit, f. 62
olje- og energiminister (Sp)
Fjellanger, Guro, f. 64
miljøvernminister (V)

Medlemmar

(Valda av Stortinget den 28 oktober 1997)

Det norske Arbeiderparti (A)

Medlemmar

Larsen, Berit Brørby, f. 50
stortingsrepresentant
Jagland, Thorbjørn, f. 50
stortingsrepresentant
(Förfall 11-13/11; ersatt av Gunnar Breimo; se suppl.)
Dalheim, Erik, f. 40
stortingsrepresentant
Dørum, Anneliese, f. 39
stortingsrepresentant
Kristiansen, Rune E., f. 48
stortingsrepresentant

Suppleanter

Breimo, Gunnar, f. 39
stortingsrepresentant
Halvorsen, Gunnar, f. 45
stortingsrepresentant
Kaland, Laila, f. 37
stortingsrepresentant
Nordtun, Tore, f. 49
stortingsrepresentant
Gjul, Gunn Karin, f. 67
stortingsrepresentant
Rudihagen, Torstein, f. 51
stortingsrepresentant

Medlemmar (forts.)	*Suppleanter (forts.)*
Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik, f. 59, stortingsrepresentant	*Gaundal, Aud,* f. 49 stortingsrepresentant
Nistad, Astrid Marie, f. 38 stortingsrepresentant	*Bæivi, Mimmi,* f. 50 stortingsrepresentant
Nybakk, Marit, f. 47 stortingsrepresentant	

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlemmar	*Suppleanter*
Solholm, Lodve, f. 49 stortingsrepresentant	*Stensaker, Christopher,* f. 45 stortingsrepresentant
Alvheim, John, f. 30 stortingsrepresentant	*Bredvold, Per Roar,* f. 57 stortingsrepresentant
Korsberg, Øyvind, f. 60 stortingsrepresentant	*Stang, Jørn L.,* f. 57 stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmar	*Suppleanter*
Steensnæs, Einar, f. 42 stortingsrepresentant	*Økland, Kari,* f. 55 stortingsrepresentant
Holten, Odd, f. 40 stortingsrepresentant	*Rahm, Bror Yngve,* f. 55 stortingsrepresentant
Karlstrøm, Randi, f. 60 stortingsrepresentant	*Nilssen, Åse Wisløff,* f. 45 stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmar	*Suppleanter*
Foss, Per-Kristian, f. 50 stortingsrepresentant	*Petersen, Jan,* f. 46 stortingsrepresentant
Sjøli, Sonja Irene, f. 49 stortingsrepresentant	*Gabrielsen, Ansgar,* f. 55 stortingsrepresentant
Ludvigsen, Svein, f. 46 stortingsrepresentant	*Nakkim, Kjellaug,* f. 40 stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlem	*Suppleant*
Jakobsen, Johan J., f. 37 stortingsrepresentant	*Dale, John,* f. 40 stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlem	*Suppleant*
Djupedal, Øystein, f. 60 stortingsrepresentant	*Andersen, Karin*, f. 52 stortingsrepresentant

Venstre (V)

Medlem	*Suppleant*
Hove, Harald, f. 49 stortingsrepresentant	*Kvassheim, Gunnar*, f. 53 stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

Persson, Göran, f. 49
statsminister (s)
Hjelm-Wallén, Lena, f. 43
utrikesminister (s)
Freivalds, Laila, f. 42
justitieminister
Wallström, Margot, f. 54
socialminister (s)
Winberg, Margareta, f. 47
arbetsmarknadsminister (s)
Lindh, Anna, f. 57
miljöminister (s)
von Sydow, Björn, f. 45
försvarsminister (s)
Pagrotsky, Leif, f. 51
handelsminister (s)

Medlemmar

(Valda av riksdagen den 25 september 1997)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar	*Suppleanter*
Håkansson, Per Olof, f. 41 byggnadsingenjör	*Hulterström, Sven*, f. 38 kommunalråd (Förfall 12-13/11, ersatt av Eva Johansson, se suppl.)
Johansson, Anita, f. 44 undersköterska	*Bohlin, Sinikka*, f. 47 hemspråkslärare
Oscarsson, Berit, f. 40 studiesekreterare (Förfall 13/11; ersatt av Marianne Carlström; se suppl.)	*Carlström, Marianne*, f. 46 hushållslärare
Svensson, Nils T, f. 40 ombudsman (Förfall 12/11, ersatt av Marianne Carlström, se suppl.)	*Johansson, Eva*, f. 47 ombudsman
	Kaaling, Björn, f. 48 ombudsman

Medlemmar (forts.)

Sörestedt, Birthe, f. 43
socionom
Furustrand, Reynoldh, f. 42
ombudsman
(Förfall vid 49:e sessionen)
Larsson, Kaj, f. 38
inköpare
Israelsson, Margareta, f. 54
lågstadielärare
(Förfall 12-13/11, ersatt av Birgitta Gidblom, se suppl.)
Löfstedt, Berit, f. 46
ombudsman
Strömberg, Håkan, f. 36
metallarbetare

Suppleanter (forts.)

Lundberg, Carin, f. 44
socionom
Granström, Per Erik, f. 42
ombudsman
Ingibjörg Sigurðsdóttir, f. 41
arbetskonsulent
Gidblom, Birgitta, f. 46
ekonomibiträde
Ygeman, Anders, f. 70
försäljare

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmar

Bildt, Carl, f. 49
f.d. statsminister
(Förfall 12-13/11, ersatt av Henrik Landerholm, se suppl.)
Svensson, Sten, f. 37
informationschef
Andersson, Arne, f. 28
lantbrukare
(Förfall 12-13/11, ersatt av Göthe Knutsson, se suppl.)
Koch, Inger, f. 34
laboratorieassistent
Heister, Chris, f. 50
riksdagsledamot
(Förfall 13/11; ersatt av Christel Anderberg; se suppl.)

Suppleanter

Landerholm, Henrik, f. 63
informationschef
Knutson, Göthe, f. 32
redaktör
Jonsson, Göte, f. 39
kriminalinnspektör
Anderberg, Christel, f. 43
chefsåklagare
Lennmarker, Göran, f. 43
verkställande direktör

Folkpartiet liberalerna (fp)

Medlem

Jonsson, Elver, f. 36
postiljon

Suppleant

Wibble, Anne, f. 43
ekon.lic.

Centerpartiet (c)

Medlem	*Suppleant*
Johansson, Olof, f. 37 riksdagsledamot	*Andersson, Marianne*, f. 42 ekonom

Vänsterpartiet (v)

Medlem	*Suppleant*
Bjälkebring, Charlotta L., f. 60 fritidsledare	*Lönnroth, Johan*, f. 37 riksdagsledamot

Miljöpartiet (mp)

Medlem	*Suppleant*
Samuelsson, Marianne, f. 45 vårdare	*Johansson, Barbro*, f. 45 kemiingenjör

Kristdemokratiska samhällspartiet (kd)

Medlem	*Suppleant*
Näslund, Ingrid, f. 34 adjunkt	*Svensson, Alf*, f. 38 fil.mag.

Ålands delegation[3]

Landskapsstyrelsens representanter

Jansson, Roger, f. 43
lantråd, samarbets- och externpolitiska frågor (FS)

Eriksson, Anders, f. 60
landskapsstyrelseledamot, jord-, skogsbruks-, fiskeri-, energi-, närings- och turistfrågor samt regionalpolitik (ÅC)

Carlson, Gun, f. 39
landskapsstyrelseledamot, jämställdhets-, miljövårds-, arbetsmiljö-, narkotika-, social- och hälsovårdsfrågor (ÅC)

Lindeman, Harriet, f. 46
landskapsstyrelseledamot, utbildnings- och kulturfrågor (FS)

[3] Ingår i Finlands Delegation

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 5 november 1997)

Åländsk Center (ÅC)

Medlem	*Suppleant*
Salmén, Olof, f. 27 direktör	*(Rothberg, Johan (FS))*

Liberalerna på Åland (lib)

Medlem	*Suppleant*
Erland, Olof, f. 44 avdelningschef	*(Sjöblom, Anne-Helena (ÅSD)*

Frisinnad Samverkan

Medlem	*Suppleant*
	Rothberg, Johan, f. 59 företagare

Ålands Socialdemokrater (ÅSD)

Medlem	*Suppleant*
	Sjöblom, Anne-Helena, f. 55 kokerska

Ärendelista

inför 49:e sessionen jämte förteckning över övriga i Nordiska rådet anhängiga ärenden

(Ang. ärendenas behandling hänvisas till dagordningen, se s. 39, resp. 3. Fastställande av dagordningen, se s. 38)

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag

A 1123/p	Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk (reist av den Venstresosialistiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1126/nord	Medlemsforslag om "Den nordiske model" - et forskningsprojekt (stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1134/nord	Medlemsforslag om flyktningepolitikk (reist av Kjell Magne Bondevik, Johan J. Jakobsen, Elver Jonsson, Valgerður Sverrisdóttir og Bjarne Kallis)
A 1137/p	Medlemsforslag om sikkerhet i Norden (reist av den Konservative gruppe i Nordisk Råd)
A 1138/nord	Medlemsforslag om utökat TV-samarbete i Norden (väckt av Mats Nyby)
A 1142/p	Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX (väckt av Sten Svensson, Geir H. Haarde och Jan P. Syse)
A 1143/nord	Medlemsförslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1144/p	Medlemsforslag om et nordisk initiativ til evaluering av bruken av økonomiske og handelsmessige sanksjoner (framsatt av Steingrímur J. Sigfússon)
A 1145/p	Medlemsförslag om utredandet av möjligheterna att etablera ett permanent sekretariat för Östersjörådet (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1146/nord	Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris (väckt av Sten Svenssom samt Tuula Haatainen, Inger Koch, Pehr Löv, Ingrid Näslund och Siri Frost Sterri)
A 1147/nord	Medlemsforslag om Nordisk turnering for klubhold i håndbold (väckt av Guðmundur Árni Stefánsson)

A 1148/p	Medlemsforslag om atomsikkerhet i Nordvest-Russland (fremsatt av mittengruppen i Nordisk Råd)
A 1149/euro	Medlemsförslag om bättre samordning omkring implementering av EG-direktiv (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1150/nord	Medlemsförslag om det finska språkets ställning i Sverige (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1151/p	Medlemsförslag om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet (väckt av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Elver Jonsson, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir)
A 1152/när	Medlemsförslag om Nordisk skogscertifiering (väckt av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir)
A 1153/nord	Medlemsförslag om Nordplus-mini (stillet af Søren Hansen)
A 1155/euro	Medlemsforslag om om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed (stillet af Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1156/nord	Utskottsförslag angående nordiska initiativ på multimedieområdet
A 1157/nord	Utskottsförslag angående insatser för ökad CD-ROM produktion med nordiskt innehåll
A 1158/nord	Utskottsförslag angående ökad nordisk profilering och upprättande av ett nordiskt kulturnät på internet
A 1159/nord	Utskottsförslag angående nya initiativ på filmområdet
A 1160/nord	Udvalgsforslag om styrkelse af børn og unges rettigheder ved flytning indenfor Norden
A 1161/nord	Udvalgsforslag om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning
A 1162/nord	Udvalgsforslag om anerkendelse af nye respektive utraditionelle uddannelser
A 1163/när	Utskottsförslag om barnens situation i Nordens närområden
A 1164/när	Utskottsförslag om miljöräkenskaper för energi
A 1165/k	Kontrollkommittéförslag om prioriterad nordisk politik. (Kontrollkommitténs kontrolluppgift 1997)

B. Ministerrådsförslag

B 165/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1998 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 167/euro	Ministerrådsforslag om nordisk oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 168/nord	Handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997/1998 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 169/nord	Handlingsplan for menn og likestilling (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

C. Berättelser

C 1	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996 samt meddelanden över Nordiska rådets rekommendationer (D-saker) till Nordiska rådet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
C 2	Redogörelse för planerna av det nordiska samarbetet 1998 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
C 3/k	Berättelse från Rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996
C 4/k	Berättelse från Riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996
C 5/k	Berättelse från Nordiska kulturfondens inkl. revisionsberättelse 1996

D. 1997.
Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer, framställning och interna beslut

5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*
6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
20/1994/euro	Program för det nordiska Europasamarbetet
22/1994/nord	Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*
27/1994/nord	Samnordisk skogsinformation

4/1995/nord	Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
14/1995/nord	Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
22/1995/nord	Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
29/1995/nord	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbruks-samarbete 1996-2000
3/1996/nord[1)]	Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999
4/1996/när	Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000
11/1996/nord	Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Yttranden

2/1996/k	Nordiska kulturfondens projektadministration

E. 1997

(Frågestund vid sessionen, se s. 234, E-saker se s. 1124)

Dokument

Dokument 1	Presidiets rapport över verksamhetsåret 1996
Dokument 2	Statsministrarnas redogörelse
Dokument 3	Utrikesministrarnas redogörelse
Dokument 4	Försvarsministrarnas redogörelse
Dokument 5	Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden
Dokument 6	Regler för sessionens genomförande
Dokument 7	Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997

[1)] Framställning 3/1996 antagen av Nordiska rådets presidium 26.6.1996

Förteckning över Nordiska rådets övriga anhängiga saker

A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag

A 1154/p	Medlemsförslag om den gemensamma europeiska valutans betydelse för Norden (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

B. Ministerrådsförslag

B 166/nord	Handlingsplan for bygge- och boligsektoren 1998-2001 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

D. 1997. Ej slutbehandlade rådsrekommendationer

11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan
12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP
40/1992/nord	Nordjobb som permanent ordning
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
9/1994/nord	Åtgärder för att bekämpa barnpornografi
13/1994/nord	Insatser mot hormondopning
14/1994/nord	Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster *(punkt 2)*
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
9/1995/nord	Orkester Norden
10/1995/nord	Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer
11/1995/euro	Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU
15/1995/euro	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
24/1995/p	Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet
26/1995/p	Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
35/1995/nord	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur
36/1995/euro	Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU
37/1995/nord	Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet
39/1995/nord	Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd
40/1995/nord	Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna
41/1995/nord	Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden
5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
6/1996/när	Harmonisering av energibeskattningen
7/1996/när	Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor
8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet
9/1996/euro	Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken
10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997
12/1996/nord	Västnordenfonden
13/1996/nord	Nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi
14/1996/nord	Ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden
15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare
16/1996/nord	Överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna
17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Yttranden

1/1996/p	Budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen

E. 1996 Skriftliga frågor

E 21 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående fastställande av budget 1997 (ställd av Per Olof Håkansson). Besvarad 7.2.1997.

E 22 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående nyhetsartikeln "Sverige får kritik för sin Östersjöpolitik", publicerad i "Politik i Norden – en avis om nordiskt samarbete" (ställd av Per Olof Håkansson). Besvarad 18.12.1996.

E 23 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående finansieringsmöjligheterna för det folkliga nordiska samarbetets olika projekt som ligger utanför det egentliga kultursamarbetet samt för olika projekt inom närområdesutskottet (ställd av Pehr Löv). Besvarad 18.12.1996.

E. 1997 Skriftliga frågor

E 1 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående samarbete för en strängare energibeskattning och förbättring av dess miljöstyrande effekt i Norden (ställd av Janina Andersson). Besvarad 7.2.1997.

E 2 Skriftlig fråga till Norges regering angående norsk oljeutvinning i Skagerrak (ställd av Elver Jonsson). Besvarad 10.2.1997.

E 3 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo-Göteborg (ställd av Elver Jonsson). Besvarad 20.2.1997.

E 4 Skriftlig fråga till Sveriges regering angående det finska språkets ställning i Sverige (ställd av Kimmo Sasi). Besvarad 14.8.1997.

E 5 Skriftlig fråga till Danmarks regering respektive Finlands regering angående miljöhoten mot Östersjön (ställd av Marianne Samuelsson). Besvarad 1.9.1997 resp. 2.9.1997.

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i Riksdagshuset i Helsingfors. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmötet

Måndagen den 10 november 1997 kl. 14.00 – 15.45
Tisdagen den 11 november 1997 kl. 9.00 – 14.00 och kl. 15.00 – 18.30
Onsdagen den 12 november 1997 kl. 10.30 – 12.00 och kl. 12.00 – 18.40
Torsdagen den 13 november 1997 kl. 9.00 – 13.05

Utskottsmöten

Nordenutskottet
Måndagen den 10 november kl. 16.30 – 18.30
Tisdagen den 11 november kl. 14.00 – 15.00 möte med kulturministrarna samt kulturfonden
Tisdagen den 11 november kl. 17.30 – 17.45

Närområdesutskottet
Måndagen den 10 november kl. 13.00 – 14.00 och kl. 16.30 – 18.30

Europautskottet
Måndagen den 10 november kl. 16.30
Tisdagen den 11 november kl. 14.00 – 15.00

Särskilda arrangemang

Onsdagen den 12 november ceremoni i Vinterträdgården i samband med utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris följt av Finlands regerings mottagning i Ständerhuset.

Presidiemöten

Måndagen den 10 november kl. 09.00 och kl. 16.30
Tisdagen den 11 november kl. 14.00
Onsdagen den 12 november kl. 12.30

Valkommitténs möte

Söndagen den 9 november kl. 19.00 – 20.00
Tisdagen den 11 november kl. 9.30 – 10.00

PROTOKOLL

Protokoll

Presidenter: Olof Salmén (1-7), Mats Nyby (8), Kent Kirk (8), Rannveig Guðmundsdóttir (8), Valgerður Sverrisdóttir (10), Berit Brørby Larsen (10-11), Per Olof Håkansson (11-15), Olof Johansson (16), Kent Kirk (9-15, 17), Jarmo Wahlström (17-18), Geir H. Haarde (19-22), Knud Enggaard (22-26), Hanne Andersen (27), Sten Svensson (27-28), Mats Nyby (28-38)

Måndagen den 10 november 1997 kl. 14.00 – 15.45

Välkomstanförande

Wahlström (Finlands delegations ordförande): Herr president! Ärade sessionsdeltagare och gäster, mina damer och herrar! På vägnar av Finlands delegation i Nordiska rådet har jag glädjen att hälsa er alla välkomna till Helsingfors och till Finlands riksdag.

Arvoisat istunnun osanottajat! Hyvät naiset ja herrat! Minulla on Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta ilo toivottaa teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi Helsinkiin ja eduskuntataloon.

Vi är glada över att i tillägg till de egentliga sessionsdeltagarna även ha många gäster på plats här i Helsingfors, både nordiska och internationella. För Finland har det varit speciellt trevligt att vi har kunnat hålla många stora nordiska möten här i år och att denna mötesserie nu kulminerar med Nordiska rådets session.

Detta är vårt jubileumsår. Finland firar 80 år som självständig stat. Detta jubileum kommer vi också att fira här i detta hus och i denna sal i början av december. Riksdagshuset är på många sätt en symbol för vår självständighet och demokrati. Huset har skapats av professor J.S. Sirén och representerar 1920-talets klassicism. Riksdagen har arbetat här sedan 1931.

Trots att ni alla har ett pressat program hoppas vi ändå att ni skall hinna stanna upp och se på vårt hus, sannolikt det enda kulturprogram som ni kommer att hinna med. Rent konstnärligt bildar huset, byggnadskonsten, konstindustrin, konstverken och bildkonsten en arkitektonisk helhet.

I och för sig är det inte någon brist på nordiska kulturevenemang i Helsingfors just nu. För detta vill vi tacka Helsingfors stad, Nordiska minister-

rådet och undervisningsministeriet. Med anledning av rådets session anordnas Nordisk Kulturhöst enligt samma mönster som i våra övriga sessionshuvudstäder under de senaste åren. Genom detta program blir Helsingfors en nordisk mötesplats. Den nordiska kulturen är grunden för vårt samarbete, och det är därför helt riktigt att ett omfattande och till den stora allmänheten riktat kulturprogram utgör den yttre ramen för sessionen. Hjärtligt välkomna!

1. Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Salmén: Ärade sessionsdeltagare. På vägnar av Nordiska rådets presidium vill jag önska er alla hjärtligt välkomna till Helsingfors och rådets 49:e session. Jag vill rikta ett tack till Finlands riksdag som har ställt sina lokaler till disposition för andra gången i år eftersom vi, som vi nyss hörde, för två och en halv månad sedan höll rådets första säkerhetskonferens just i dessa lokaler.

Sedan Nordiska rådet senast samlades till session har en presidiemedlem lämnat oss. Jan P. Syse deltog aktivt i rådets arbete i tjugo års tid. Vi är många runt om i Norden som känner sorg över hans bortgång. Låt oss hedra hans minne med en minuts tystnad.

Nordiska rådet har under flera år varit föremål för en omfattande förändringsprocess. Omorganiseringen och flyttningen av rådets sekretariat var stundom smärtsam men förändringarna var nödvändiga förutsättningar för samordning mellan de båda nordiska sekretariaten och för ett effektivt resursutnyttjande. Rådet har också företagit ändringar av de formella ramar som omger det arbete vi politiker utför i Nordiska rådets regi. Slutpunkten på detta reformarbete sattes vid den 48:e sessionen i och med att den nya arbetsordningen antogs. De ändringar av regelverket som har vidtagits har varit nödvändiga, men ändringarna ger inte arbetet i rådet innehåll. I stället är det samarbetets politiska relevans för deltagarna som är avgörande för det nordiska samarbetets framtid!

Under de två år som gått har rådet enligt min mening lyckats ta fasta på stora, aktuella politiska frågeställningar. Konferenser som samlat politiker på både nationell, nordisk och internationell nivå har hållits i rådets regi kring teman som Europa, kultur och säkerhet. Därtill har rådets inre arbete varit stimulerande mycket tack vare den ökande partipolitiseringen.

Partigrupperna har tagit initiativ till många väsentliga frågor, och det är intressant att notera att utskotten lyckats uppnå enighet på områden som flykting- och välfärdsfrågor. När det däremot gäller presidiets ställningstagande på säkerhetsområdet kommer sessionen att behandla ett betänkande

som tre av de fyra partigrupperna kunde ställa sig bakom. Partipolitiken betyder att det inte alltid är möjligt att uppnå konsensus, men det är förvånansvärt att vi har uppnått det på många områden som beskrivs som känsliga.

Även denna session kommer i hög grad att handla om utrikes- och säkerhetsfrågor i och med att flera medlemsförslag på dessa områden kommer upp till behandling. Sessionen kommer att också utmärkas av att de nordiska försvarsministrarna för första gången lämnar en redogörelse för sitt samarbete. Att utveckla och driva gemensamma nordiska hållningar i arbetet för fred och säkerhet i Europa och världen förblir ett centralt mål för Nordiska rådet. Det råder bred enighet om att säkerhetspolitiska frågor även fortsättningsvis bör vara en viktig del av det nordiska samarbetet.

Här på sessionen sätter vi också sysselsättningssituationen i fokus. För första gången ger arbetsmarknadsministrarna i Norden en gemensam redogörelse, som kan anses utgöra en förberedelse inför EU:s extra toppmöte om sysselsättningen senare i november. Nordiska rådets fokusering på Europa bidrar alltså till att oavsett om vi är medlemmar i EU eller inte så kan våra gemensamma värderingar påverka prioriteringarna i Europa.

Alla de väsentliga frågor som är uppe till behandling under sessionen utgör sammantaget en bekräftelse på att vi har valt rätt då vi prioriterade de tre huvudområdena. Det är i varje fall svårt att påstå att det nordiska samarbetet kretsar kring perifera problemställningar när man ser vilka saker som skall behandlas på sessionen.

Det nordiska samarbetet har blivit kraftfullt på nytt efter flera års arbete med omorganisering, flyttning och ny arbetsordning. Vi har redan börjat uppleva skörden av detta, men vi får aldrig glömma att det nordiska samarbetet, liksom allt annat internationellt samarbete, behöver koncentreras på konkreta frågor som är till nytta för invånarna i våra respektive länder. Det nordiska samarbetet blir aldrig en färdig produkt, tvärtom krävs det att vi hela tiden vinnlägger oss om att följa med och påverka utvecklingen inom Norden, i närområdena och i Europa.

Jag vill ännu en gång tillåta mig att att önska er alla, medlemmar, regeringsrepresentanter, tjänstemän och rådgivare, massmediarepresentanter och internationella gäster, hjärtligt välkomna.

Jag förklarar Nordiska rådets 49:e session öppnad.

2. Fastställande av medlemslistan

Presidenten: Ett förslag till medlemslista har upprättats och finns utdelat i salen. Får jag också under denna punkt påpeka att eventuella ändringar i medlemslistan skall lämnas skriftligt till den som leder ordet, och till protokollföraren till höger om mig här på podiet.

Rådet beslöt att fastställa medlemslistan i enlighet härmed.

3. Fastställande av dagordningen

Presidenten: Ett förslag till dagordning för sessionen finns utdelat i salen. Presidiet föreslår vissa små justeringar i detta. Under dagordningens punkt 8 (generaldebatten) förs dokument 2 in som en del av underlaget. Dagordningens punkt 9 formuleras om till "Beslut angående budgeten för det nordiska samarbetet". Själva debatten om budgeten skall äga rum inom ramen för generaldebatten. Som framgår av det utdelade förslaget är dokumenten C 1, C 2 och B 165/p en del av underlaget för generaldebatten. Dagordningens punkt 13 ändras till att avse Kontrollkommitténs förslag om prioriterad nordisk politik, som har beteckningen A 1165/k. Skälet till detta är att kontrollkommittén föreslår Rådet besluta om en rekommendation till Nordiska ministerrådet. Denna ändring innebär att Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997 blir dokument 7 (inte 8). Under dagordningspunkt 25 har förslagsställaren, Guðmundur Árni Stefánsson meddelat att han drar tillbaka medlemsförslaget A 1147/nord om "nordisk turnering for klubhold i håndbold". Skälet är, att efter det att han lade fram förslaget har Nordiska handbollsförbundet fattat beslut som innebär att han anser att förslaget redan är tillgodosett. Presidiet föreslår tillägg av en ny dagordningspunkt 35: Val av en styrelsesuppleant och en revisorssuppleant för Nordiska Kulturfonden. Det har inkommit avsägelser på dessa poster. Det innebär omnumrering av de följande punkterna.

Presidentens förslag bifölls.

DAGORDNING:

Måndagen den 10 november 1997
Kl. 14.00-15.45

1. **Sessionen öppnas av Nordiska rådets president**
2. **Fastställande av medlemslistan**
3. **Fastställande av dagordningen**
4. **Regler för sessionens genomförande** (dokument 6), **samt information om förfarandet vid voteringar**
5. **Statsministrarnas redogörelse** (dokument 2)
6. **Utrikesministrarnas redogörelse** (dokument 3)
7. **Försvarsministrarnas redogörelse** (dokument 4)

Tisdagen den 11 november 1997
Kl. 09.00 - 14.00

8. **Generaldebatt**
   Presidiets rapport över verksamhetsåret 1996 (dokument 1)
   Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)
   - C 1 Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996
   - C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
   - B 165/p Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1998

Tisdagen den 11 november 1997
Kl 15.00 – 18.30

PRESIDIETS SAKOMRÅDE

9. **Beslut angående budgeten för det nordiska samarbetet**
   - B 165/p Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1998

10. **Utrikes- och säkerhetspolitiska saker**
    Allmän debatt (dokument 3, dokument 4)
    - A 1123/p Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk
    - A 1137/p Medlemsforslag om sikkerhet i Norden

A 1144/p[1] Medlemsforslag om et nordisk initiativ til evaluering av bruken av økonomiske og handelsmessige sanksjoner

A 1145/p[2] Medlemsförslag om utredandet av möjligheterna att etablera ett permanent sekretariat för Östersjörådet

A 1148/p Medlemsforslag om atomsikkerhet i Nordvest-Russland

11. Organisatoriska saker

A 1142/p Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX

A 1151/p Medlemsförslag om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

KONTROLLKOMMITTÉNS SAKER

12. Berättelser

C 3/k Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996

C 4/k Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996

C 5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse, för 1996

13. A 1165/k Kontrollkommitténs förslag om prioriterad nordisk politik (Kontrollkommitténs kontrolluppgift 1997)

14. Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997 (dokument 7)

15. Avskrivning av yttrande 2/1996/k om Nordiska kulturfondens projektadministration

Onsdagen den 12 november 1997
Kl. 10.30 - 12.00

16. Frågestund med samarbetsministrarna

---

[1] Presidenten meddelade tisdagen den 11 november kl.09.00 att medlemsförslaget inte behandlas vid denna session.

[2] Presidenten meddelade tisdagen den 11 november kl.09.00 att medlemsförslaget inte behandlas vid denna session.

Onsdagen den 12 november 1997
Kl. 12.00 – 18.40

NÄROMRÅDESUTSKOTTETS SAKOMRÅDE

17. **Miljöfrågor**
Allmän debatt
Finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden
A 1164/när Utskottsförslag om miljöräkenskaper för energi

18. **Barns och ungdomars situation**
Allmän debatt
A 1163/när Utskottsförslag om barnens situation i Nordens närområden

19. **A 1152/när Medlemsförslag om Nordisk skogscertifiering**

20. **Avskrivning av följande rekommendationer:**
4/1994/när Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*
4/1996/när Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000

NORDENUTSKOTTETS SAKOMRÅDE

21. **Välfärdsfrågor**
Allmän debatt
A 1126/nord Medlemsforslag om "Den nordiske model" - et forskningsprojekt

22. **Barn och unga**
Särskild redogörelse med anledning av rek. 18/1996/nord om bekämpning av sexuellt missbruk av barn
A 1153/nord Medlemsförslag om Nordplus-mini
A 1160/nord Udvalgsforslag om styrkelse af børn og unges rettigheder ved flytning indenfor Norden

23. **Jämställdhetsfrågor**
B 169/nord Ministerrådsförslag till handlingsplan for menn og likestilling
A 1143/nord Medlemsförslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet
A 1162/nord Udvalgsforslag om anerkendelse af nye respektive utraditionelle uddannelser

24. **Juridiskt samarbete**
B 168/nord Ministerrådsförslag till handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998
A 1134/nord Medlemsforslag om flyktningepolitikk
A 1161/nord Udvalgsforslag om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning

25. Kultur- och mediafrågor

Allmän debatt

A 1146/nord[3] Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris

A 1150/nord Medlemsförslag om det finska språkets ställning i Sverige

A 1138/nord Medlemsforslag om utökat TV-samarbete i Norden

A 1156/nord Utskottsförslag angående nordiska initiativ på multimediaområdet

A 1157/nord Utskottsförslag angående insatser för ökad CD-ROM produktion med nordiskt innehåll

A 1158/nord Utskottsförslag angående ökad nordisk profilering och upprättande av ett nordiskt kulturnät på Internet

A 1159/nord Utskottsförslag angående nya initiativ på filmområdet

26. Avskrivning av följande rekommendationer samt framställning:

5/1993/nord Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

6/1994/nord Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare

22/1994/nord Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*

27/1994/nord Samnordisk skogsinformation

4/1995/nord[4] Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter

14/1995/nord Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999

22/1995/nord Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden

29/1995/nord Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000

3/1996/nord Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999

11/1996/nord Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

---

[3] Plenarförsamlingen beslöt onsdagen den 12 november 1997 att återremittera medlemsförslaget till Nordenutskottet.

[4] Plenarförsamlingen beslöt onsdagen den 12 november 1997 att inte avskriva rekommendationen.

Torsdagen den 13 november 1997
Kl. 09.00 - 13.05

EUROPAUTSKOTTETS SAKOMRÅDE

27. **Sysselsättning**
Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden (Dokument 5)

28. **Europafrågor**
Allmän debatt
A 1149/euro Medlemsförslag om bättre samordning omkring implementering av EG-direktiv

29. **Livsmedels- och konsumentfrågor**
B 167/euro Ministerrådsforslag om nordisk oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet
A 1155/euro Medlemsforslag om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed

30. **Avskrivning av följande rekommendationer:**
20/1994/euro Program för det nordiska Europasamarbetet
33/1995/euro[5] Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
36/1995/euro[6] Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU

VAL

31. **Val av Nordiska rådets presidium**
32. **Val av medlemmar i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén**
33. **Val av ordförande och två vice ordföranden i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén**
34. **Val av valkommitté**
35. **Val för tiden fram till den 31 december 1998 av styrelsesuppleant och revisorssuppleant i Nordiska kulturfonden**

---

[5] Presidenten meddelade tisdagen den 11 november kl.09.00 att rekommendationen inte föreslås avskrivas vid denna session.
[6] Presidenten meddelade tisdagen den 11 november kl.09.00 att rekommendationen inte föreslås avskrivas vid denna session.

AVSLUTNING

36. Anförande av den nyvalde presidenten i Nordiska rådet
37. Fastställande av tid och plats för nästa session
38. Sessionens avslutande

4. Regler för sessionens genomförande (dokument 6), samt information om förfarandet vid voteringar

Presidenten: Förslag till regler för sessionens genomförande, närmare bestämt regler om taletid i de olika debatterna, finns utdelade i salen. I övrigt gäller naturligtvis de regler för sessionens genomförande som framgår av Rådets arbetsordning. Jag vill påminna om att det inte är tillåtet att använda mobiltelefon i salen och att rökning inte är tillåten i salen. Eventuella voteringar genomförs med hjälp av riksdagens voteringsanläggning. De går till så, att den som leder ordet meddelar att omröstning inleds. Därefter sker omröstningen genom att rådets medlemmar trycker på någon av knapparna i voteringsanläggningen enligt följande: Den som vill rösta "Ja" trycker på grön knapp, märkt jaa. Den som vill rösta "Nej" trycker på röd knapp, märkt ei. Den som vill avstå trycker på gul knapp, märkt tyhjää. Korrigering kan göras genom att trycka på någon annan knapp under den tid omröstning pågår. Sista knapptryckning registreras. Den som leder ordet meddelar att omröstning avslutats. Eftersom ingen voteringsknapp finns här uppe meddelar den som leder ordet sitt eget svar muntligen.

Presidentens förslag bifölls.

5. Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)

Statsminister **Göran Persson** (statsministrarnas talesman): Herr president, mina damer och herrar! Jag vill å de nordiska statsministrarnas vägnar lämna en allmän redogörelse för rådet av hur vi ser på det nordiska samarbetet, vilken riktning vi vill att det skall ta och hur vi bör använda oss av det i vårt deltagande i internationella organ. Jag kommer också att översiktligt redovisa inriktningen av det svenska ordförandeskapet under 1998. "Norden är hemma". Så kan man illustrera den känsla om samhörighet som jag tror att de allra flesta människor i de nordiska länderna har gemensam. En känsla av att höra samman, som också gör det lätt att komma samman, en känsla som hämtar sin näring i en gemenskap som omfattar historia, kultur och språk, men också i en värdegemenskap kring männi-

skosyn, demokrati och rättvisa. Vi har en samsyn i grundläggande samhällsfrågor och en gemensam övertygelse om vilken typ av samhälle som bäst tillgodoser mänskliga behov.

Detta är Norden. I detta Norden känner vi oss hemma. Jag tror också att för många av oss nordisk identitet är ett sätt att förhålla sig till varandra, en enkelhet och direkthet i umgänget, en enkelhet i samtalston, som skapar alldeles speciella förutsättningar för oss att göra affärer med varandra. Den enkelheten bottnar främst i förmågan att åtminstone hyggligt kommunicera utan tolk. Att göra affärer behöver dessutom inte bara vara kommersiellt. Det kan också vara fråga om umgänge inom politiken, inom folkrörelserna och familjer och vänner emellan. Vi hör hemma i denna krets.

Nordiskt samarbete har på något sätt alltid funnits, även om man inte behöver gå tillbaka till Kalmarunionen för 600 år sedan för att finna exempel. Nordiskt samarbete är tack och lov oändligt mycket mer än det som äger rum mellan parlament, regeringar och myndigheter. Den stora mängden av nordiskt samarbete sker utan politiska handlingsplaner och utan särskilda budgetar - utan krusiduller - därför att de som deltar tycker att det gagnar deras intressen. Det är den basen, rejält folkligt förankrad, som är tryggheten i den nordiska samarbetsmodellen.

Vår närhet och vårt samarbete är en grundsten för stabilitet och fred i vår region. Den har gett oss erfarenheter som kan bilda mönster för andra länder och regioner. Under sitt ordförandeskap 1998 vill Sverige verka för att samarbetet förblir en god plattform för konkret samverkan inom Norden. Likaså vill vi verka för samstämt agerande utåt i olika internationella sammanhang, i Östersjöområdet, i Europa och globalt.

Sveriges ordförandeskap i det nordiska samarbetet har ambitionen att förtydliga samarbetets politiska dimensioner. Det skall utövas aktivt för att söka nordisk sammanhållning och samsyn, säkra kontinuitet och fullfölja pågående arbete.

När jag nu kommer in på redogörelsen är det två saker som kommer att gå som en röd tråd i samarbetsfrågan. Det är den europeiska dimensionen, där Norden oavsett om man är medlem eller inte i EU spelar en viktig roll.

Det andra dimension som kommer att gå genom framställningen är samarbetet i närområdet. Jag tänker på våra baltiska vänner, som finns i samma del av Europa som våra länder. De knyter allt fastare band med oss. För varje dag som går så vävs de gamla trådarna på ömse sidor om Östersjön återigen samman, mellanfolkligt och kommersiellt, alltid utgående från att det är ett naturligt intresse för oss båda. Vi hör ihop. Också de är en del av samma typ av gemenskap som vi känner inom Norden. Här finns en europeisk och en baltisk dimension. Den baltiska dimensionen kan gott beskrivas så som Paavo Lipponen har gjort, som en nordlig di-

mension inom EU. Denna nordliga dimension omfattar Östersjösamarbetet och Barenssamarbetet liksom också de arktiska frågorna.

Det är en fantastisk tid som vi lever i, med oerhörda möjligheter. Ingen generation före oss i ett nordisk råd har kunnat peka på möjligheter av det slag som vi kan peka på, en säkerhetspolitisk omgivning som är mer lovande än på många decennier. I en sådan omgivning möts nu fria demokratiska stater i ett ömsesidigt samarbete. Öppna marknadsekonomier möts i en tävlan, allt syftande till att de bättre förutsättningar för våra medborgare att utvecklas och leva i fred och välfärd. Det är den möjligheten som ligger framför oss och som rådets arbete syftar till att utveckla och ta till vara. Låt mig närmare gå in på detta.

Herr president! Vi vill från det svenska ordförandeskapets sida samarbeta inåt på områden där samnordiska lösningar ger klara fördelar framför nationella eller bredare internationella engagemang. Det bör koncentreras till samhällets centrala uppgift att skapa arbete, en god miljö och trygghet för medborgarna. Nordisk kultur och språkgemenskap skall vidmakthållas och vidareutvecklas. Systemen för rörlighet inom Norden måste ses om och vårdas så att de fungerar väl i enskilda nordbors vardag. Vi vill att det nordiska samarbetet flätas närmare samman med ländernas agerande i Östersjöregionen, Barents- och Arktis. Östersjöområdet har förutsättningar att bli den snabbast växande regionen i Europa under en lång följd av år. Här finns en kombination av snabbt växande unga marknadsekonomier och mogna välfärdsstater som de nordiska länderna, vilka har sanerat sina statsfinanser och är på väg uppåt igen. Den säkerhetspolitiska situationen i regionen är gynnsam.

Här vill jag stanna. Har vi egentligen någon gång i Norden riktigt på djupet analyserat vad det betyder att Sverige, Finland, Norge, Island och Danmark alla har gått igenom en statsfinansiell kris i välfärdssamhället, av ungefär samma slag? Sverige var det land som sist och kanske djupast in i krisen, men vi såg den i Danmark på 80-talet, senare i Island och i Norge, och i Finland var den ungefär samtidigt som i Sverige.

Vi har bevarat vår samhällsmodell, den nordiska välfärdsmodellen, och är stolta över den. Vi tror att den ger människor frihet. Men vi har också sanerat våra offentliga finanser. Välfärdsmodellen står återigen på fast grund. Nu kan dessa länder samarbeta med unga växande marknadsekonomier på andra sidan Östersjön: S:t Petersburgsområdet och Polen. Vilka möjligheter representerar detta rent ekonomiskt? De har det som vi behöver, och vi i vår tur behöver faktiskt deras efterfrågan. Här har vi en tydlig situation, som kan beskrivas så, att alla parter vinner på ett fördjupat samarbete.

När vi ofta i Sverige säger att den nordiska regionen och Östersjöregionen i Europa kommer att kunna vara Europas snabbast växande region i ett

ekonomiskt perspektiv under de kommande tjugo åren är det ingen överdrift. Vi lever i den delen av Europa. Vi som har gått igenom en tuff period kan nu faktiskt räta lite på ryggen, lyfta blicken och se de möjligheter som finns i detta nu i ett samarbete runt Östersjön. På 15-20 års sikt följer detta logiskt av påståendet att dessa ekonomier nu har kommit i ordning och att vi i vår tur har lyckats få bort inflationen i våra system. Den här möjligheten skall vi inte missa. Den är vårt gemensamma ansvar, och den skall vi ta.

Att bidra till säkerhet, stabilitet och en gynnsam ekonomisk och social utveckling i närområdet är en gemensam nordisk angelägenhet. Nordiskt närområdessamarbete skall vara en strategisk komponent i Nordens samlade insatser och ett konstruktivt komplement till annat regionalt samarbete med anknytning till Östersjöregionen, Barentsområdet och Arktis. Vi vill att Norden skall vara med om att forma det nya Europa genom att vi baserar vårt agerande på den samsyn vi har i centrala samhällsfrågor.

Nordiska samarbetsstrukturer skall utnyttjas systematiskt för avstämning och, när förutsättningar finns, samstämt agerande i aktuella EU/EES-frågor liksom i det bredare Europasamarbetet. Vi kommer som ordförandeland på nordiskt plan att verka för att den fria rörlighet för personer i Europa som finns kan genomföras med bibehållen passfrihet inom Norden. Den nordiska passunionen är en omistlig del av vårt samarbete. Vi vill att en gemensam nordisk röst fortsätter att tala ut över världen, varigenom länder lyssnar till oss och respekterar oss. Nordisk samverkan inom ramen för det globala samarbetet måste forsätta, även om tillhörigheten till skilda mellanstatliga sammanslutningar emellanåt sätter formella gränser. Vi kan använda vår gemensamma styrka för att främja ett fortsatt nordiskt engagemang för ett starkare FN och för fredsbevarande insatser. Som ordförandeland skall Sverige fortsätta den goda traditionen med nära kontakter och täta samråd i utrikespolitiska frågor. Initiativ tas till yttgerligare samverkan mellan de politiska ledningarna i utrikesdepartementen vid sidan av de återkommande utrikesministermötena.

Det var naturligtvis helt i sin ordning när statsministrarna i dag antog ett uttalande där vi stödjer FN:s generalsekreterares ansträngningar att reformera FN. Nordiska länder är engagerade medlemmar i FN. Samarbetet om dessa frågor ger ökad tyngd och betydelse för världssamfundets utveckling.

Jag hälsar den nye norske kollega välkommen i ämbetet och tackar för ett konstruktivt bidrag redan under dagens överläggningar omkring FN:s reformering.

Herr president! Två breda profilfrågor skall prägla Sveriges ordförandeskap. Norden bör samverka närmare för ökad sysselsättning liksom för att ställa om Norden och dess närområde till en ekologiskt hållbar region.

Detta är två politiskt helt centrala verksamhetsfält, där det finns mer att göra på nordiskt plan och där det finns en tydlig bäring på nordisk samverkan i relation till närområdet och i det vidare Europasamarbetet. Genom samstämt agerande i närområdet kan vi gemensamt och systematiskt bidra till att undanröja hinder för ekonomisk tillväxt och samlas runt viljan att skapa en blomstrande region i norra Europa. Tillsammans skall vi utöva inflytande på EU:s dagordning i miljöfrågor.

Sverige vill att dessa två initiativ får brett genomslag i regeringssamarbetet och blir en angelägenhet över sektorsgränsen. Arbetet skall hållas samman under direkt och aktiv politisk ledning. Låt mig med några korta kommentarer illustrera vårt tänkande.

En konsekvens av den höga arbetslösheten i Europa är växande klyftor och sociala och ekonomiska problem får individer och samhälle. Därför är kampen mot arbetslösheten vår tids största utmaning. Ett helhetsperspektiv på arbetet är nödvändigt. Därför måste en rad politikområden samverka. Grunden läggs genom den ekonomiska politiken. Därtill kommer ökade insatser inom forskning, utbildning och kompetensutveckling på alla nivåer - det finns ett positivt samband mellan utbildning och tillväxt. Därutöver krävs bättre samordning mellan arbetsmarknads-, regional- och näringspolitik. Detta måste ske med insikt om den betydelse som jämställdheten mellan könen har för ekonomisk utveckling och tillväxt i våra länder. Denna huvudsakligen inrikespolitiska process måste paras med att ge sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågorna ökad tyngd i EU-arbetet, inte minst genom förverkligande av intentionerna i det nya kapitlet om sysselsättning i EU-fördraget.

Mer bör kunna göras på nordisk bas. Alla våra länder är relativt små, öppna och starkt handelsberoende ekonomier. Allteftersom världsekonomien internationaliseras utvecklas detta förhållande till en konkurrensfördel. Samtidigt framstår de kvarvarande handelshindren inom Norden som alltmer irrationella. Det är viktigt. Vi vill ha fri handel i världen. Det är till fördel inte bara för våra länder utan också för ekonomins totala funktionssätt och därmed alltfler människors välfärd. Om vi driver detta internationellt, skall vi också hemma i Norden klara att ta bort de hinder som ännu finns kvar.

Trots att de ekonomiska banden länderna emellan är starka, kan förutsättningarna för tillväxt och ökad sysselsättning bli ännu mera gynnsamma. Det finns ingen anledning för de nordiska länderna att slå följe med majoritetens relativt långsamma takt i förverkligandet av EU:s inre marknad. Det nordiska samarbetet kan inom ramen för förpliktelserna inom EU och EES visa vägen.

Till det som de nordiska länderna har gemensamt hör att vi samtliga ligger i täten i utvecklingen av informationstekniken. Mot bakgrund av

informationssamhällets snabba framväxt bör onödiga nationellt motiverade infrastrukturella hinder identifieras och undanröjas.

Därutöver bör små och medelstora företag kunna betrakta de nordiska länderna som sin krångelfria hemmamarknad. Internhandeln inom Norden är stor men kan stimuleras ytterligare. De nordiska ekonomierna kan sammanflätas än mer. Vi bör tillsammans undersöka möjligheterna till samordning av ländernas handelsfrämjande ansträngningar på marknader utanför Norden, särskilt på marknader som kan öppnas för de mindre företagen. Tänk vilken fantastisk möjlighet för ett litet företag att få byta en marknad om 4-5 miljoner inhemska konsumenter i ett nordiskt land mot tillträde till en marknad på exempelvis flera hundra miljoner i USA, i Ryssland eller inom EU! Sådant kan vi hjälpas åt med. Vi kan faktiskt ge varandra ett handtag i det vardagliga arbetet med detta för att underlätta för små och medelstora företag att växa.

Inom ramen för denna förstärkta nordiska satsning för ökad sysselsättning vill Sverige också intensifiera erfarenhetsutbytet på arbetsmarknadspolitikens område.

I det nordiska samarbetet är det viktigt att ta till vara och utveckla Nordens långa tradition av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi har tagit lärdom av varandras erfarenheter när den nationella arbetsmarknadspolitiken har utformats. Det finns alla skäl att utveckla och stärka detta samarbete. Den nordiska modellen för arbetsmarknadspolitik är en självklar plattform i det utvecklade arbetet med sysselsättningsfrågor inom EU. Detsamma gäller ansträngningarna för att i samarbete med arbetsmarknadens parter stimulera till kompetensutveckling av anställda, inte minst på IT-området, och på annat sätt förnya arbetsorganisationen.

Sverige kommer under sitt ordförandeskap att verka för ett vidgat erfarenhetsutbyte också i dessa frågor för att därigenom kunna lämna ett gemensamt nordiskt bidrag till ökad produktivitet, effektivitet och tillväxt i Europa.

Sverige kommer under sitt ordförandeskapsår också att verka för att gränsregionala samarbetsprojekt utvecklas och fördjupas. De stora likheterna mellan de nordiska länderna, liksom sociala trygghetssystem som fungerar över gränserna, gör det lättare att skapa en rörlighet mellan arbetsmarknaderna och att bygga vidare på en samverkan som kan bli ett föredöme i övriga Europa. De nätverk som skapas och de erfarenheter som kommer ut av arbetet blir en viktig lärdom när vi skall finna nya former för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Eller, enklare uttryckt: Den flexibilitet som ligger i att människor kan röra sig fritt och känner social trygghet, oavsett vilket nordiskt land man vistas i, kan naturligtvis också användas för att pressa tillbaka arbetslösheten, om vi utformar en politik som klokt tar vara på detta. Eller, ännu bättre uttryckt: Det

arbete som Nordiska rådet mer än något annat organ har berett vägen för med gemensamma nordiska lösningar ger en gemensam nordisk förutsättning för att utveckla en mera rörlig arbetsmarknad och på sätt pressa tillbaka arbetslösheten. Vad Nordiska rådet har gjort skall fullföljas i arbetslöshetsbekämpningens namn.

Herr president! Med utgångspunkt från den nordiska miljöstrategin för perioden 1996-2000 kommer ett övergripande tema för Sveriges ordförandeskap inom ministerrådet att vara skapandet av ett ekologiskt hållbart samhälle i Norden och dess närområde.

De nordiska länderna har ett internationellt förtroende i miljöfrågor. Med det förtroendet som grundkapital kan vi nu ta nästa steg som en pådrivande internationell kraft och föregångare i arbetet med att ekologiskt, ekonomiskt och socialt bidra till en hållbar utveckling i världen.

Framtidens välfärd kommer att byggas på en effektivare användning av naturresurserna energi, vatten och råvaror. Målet är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Här kan de nordiska länderna visa vägen genom att gemensamt driva utvecklingen i vår region mot ökad miljöanpassning och ekologiskt hållbara samhällen. Norden bör gemensamt kunna göra mer för att främja utvecklingen av renare teknologi och för att utveckla hållbara konsumtionsmönster så att våra samhällen gradvis kan ställas om till ekologiskt hållbar produktion med effektivare utnyttjande av naturresurserna.

Norden kan främja en politik som förenar ekologi, ekonomi och kampen för jobben. På område efter område, steg för steg, måste kunskap och teknik, politiska styrmedel och människors starka vilja användas för att driva på utvecklingen. Vi i Norden har goda förutsättningar att vara ett föredöme i dessa avseenden. Vi har ett brett folkligt engagemang för bevarande av natur och miljö. Vi har starka och pådrivande miljö- och konsumentorganisationer. Våra regeringar vill såväl nationellt som i EU och andra internationella sammanhang verka pådrivande på miljöområdet. Näringslivet har ett ökat intresse för miljön.

Sverige vill verka för en integrering av de nationella energisystemen i Norden och Östersjöregionen. En förbättrad infrastruktur på energiområdet skulle öka försörjningstryggheten och minska belastningen på miljön. Målet är att åstadkomma ett energisystem där energi används så effektivt som möjligt med hänsyn till alla resurstillgångar.

Sverige vill arbeta för att förverkliga Agenda 21 för Östersjön och särskilt verka för effektiv och ändamålsenlig finansiering av miljösatsningar i närområdet. Särskild uppmärksamhet ägnas identifierade särskilda områden- s.k. hot spots - liksom nödvändigheten av framsteg för förbättrad kärnsäkerhet och hantering av atomavfall i Baltikum och nordvästra Ryss-

land. Vi bör överväga såväl förstärkta nordiska insatser som ökad samverkan med internationella finansiella institutioner.

Ibland har det sagts att denna ansats mot ekologisk uthållighet och mot kretsloppssamhället skulle stå i motsats till ekonomisk utveckling. Ibland hånas vi som driver miljökraven och beskrivs som några som drömmer sig tillbaka till en tid som var. Det är både dumt och fel. Det är tvärtom så, att vår enda möjlighet att leva drägligt på detta jordklot kommer att bestå i att vi har förmågan att utveckla ny teknik, nya, rationella metoder och snål användning av naturens resurser - att bruka, inte förbruka jordens resurser, att nyttja, inte utnyttja.

Jag är övertygad om att nästa stora språng i tillväxten tas just därför att vi tvingas göra den ekologiskt uthållig. I min vision finns det nya i form av energiproduktion, det nya i form av transportlösningar, det nya i form av materialhantering, det nya av kunskap, det nya i form av produktionsorganisation. Det är nytt, det är nytt och det är nytt. Det som är nytt driver tillväxt och utveckling - inte därför att vi längtar tillbaka till någonting som var utan därför att vi utifrån vår utgångspunkt i våra välfärdssamhällen vågar ta klivet in i nästa sekel, vågar ta det steg som syftar till att de som kommer efter oss skall få en bättre värld att leva i. Att i den fasta förvissningen att människan kan, orkar och förmår tänka nytt, utveckla nytt och tänja gränser.

Det är just denna framstegstro och optimism som gör det möjligt att placera den ekologiska drivkraften i denna utvecklings tjänst. Det är inte en längtan tillbaka utan en strävan mot framtiden.

Herr president! Ordförandeskapet är inte bara ett sätt att söka sätta prägel på samarbetet. Det förpliktar också till att under 1998 vidareföra och utveckla ett antal initiativ som Norge tagit som ordförande under 1997.

Detta gäller inte minst att följa upp det nu planerade nordiska ministermötet kring IT-frågor, med inriktning på att förverkliga tanken på ett nordiskt IT-forum. Det gäller också en fortsatt målmedveten satsning på nordisk samverkan inom det försvarsrelaterade området. Vi vill bl.a. verka för ett fastare nordiskt samarbete kring fredsbevarande operationer. Våra gemensamma erfarenheter i Bosnien ger oss en fast grund att stå på.

Sverige vill som orförande i Nordiska ministerrådet ta aktivt ansvar för att påbörjade samarbetsinitiativ bringas till beslut och förverkligande. Det skall ske med ledning av de beslut som Nordiska rådet fattade 1995 om reformering och vitalisering av det nordiska samarbetet, och inom ramen för särskilda sektorsprogram.

Under 1998 ser vi behov av avgörande steg och beslut i en rad viktiga samarbetsfrågor. Låt mig, herr president, bara nämna några:

Insatser för ökad språkförståelse inom Norden. Det är genom förmågan att hyggligt förstå varandras språk som samarbetet börjar och slutar. Vi vill

utveckla formerna för utökat TV-samarbete inom ramen för en fortsatt stark prioritering av kultur, utbildning och forskning i den nordiska budgeten.

Det energipolitiska samarbetet förs vidare för att stärka stabil tillgång på energi, samtidigt som energisystemen tillmötesgår kravet på bärkraftig utveckling i hela Norden och kring Östersjön.

Nordisk samverkan för att analysera och värdera välfärdssamhällets utveckling, mot bakgrund av den tvärsektoriella genomlysning som gjorts inom Nordiska ministerrådet under de två senaste åren.

Vi vill särskilt förbättra dialogen om den ekonomiska politiken, där en viktig aspekt är att vidmakthålla och säkra den konsolidering av de offentliga finanserna som är en förutsättning för en stabil ekonomisk utveckling och livskraftiga, effektiva samhällsinstitutioner.

Slutligen vill vi stärka samverkan med frivilliga organisationer. Vi behöver er hjälp att förmedla nordbornas krav och behov till oss som har till uppgift att utveckla samarbetet, liksom att i samverkan med oss föra ut samarbetets resultat till dem som rätteligen skall kunna dra nytta av det.

Herr president! Jag har redan nämnt att Sverige under sitt ordförandeskap vill att det nordiska regeringssamarbetets politiska dimension tydliggörs. Konkurrensen om utrymmet i ministrarnas kalendrar hårdnar då andra regionala samarbetsstrukturer kräver engagemang och medverkan. Samarbetets politiska relevans måste öka. Det måste få tydliga politiska mål, så att det lämnar ett signifikant bidrag till att lösa aktuella gemensamma samhällsproblem. I det arbetet vill regeringarna samverka med Nordiska rådet. Vi vill tillsammans med er parlamentariker, i enlighet med intentionerna i det reformarbete vars grund lades i och med besluten under rådets session i Reykjavik i mars 1995. Sverige skall verka för konstruktiva insatser från regeringssidan för att skapa mötesplatser för parlamentariker och regeringsföreträdare för dialog, på tvärs av parti- och landsgränser, i centrala politiska frågor. Arbetet skall bedrivas med tydlig rollfördelning, när en sådan är nödvändig, och med en ambition att göra nordiskt samarbete polititiskt känt för sina resultat - inte enbart för sina institutioner.

Herr president! Mina damer och herrar! Detta är i korthet statsministrarnas redogörelse och den svenska regeringens inriktning. Jag började med att säga att Norden är hemma. Jag tror att jag också vill avsluta mitt anförande där. Av och till genom åren har ju det nordiska samarbetet beskrivits som mindre framgångsrikt, mindre resultatrikt. Alla vi som har haft möjlighet att delta i verksamheten vet att det inte har varit sant - inte alltid i alla fall. Vad man inte tänker på i de här sammanhangen är att även om de konkreta resultaten av och till uteblir från år till annat, så är redan detta att vi öppnar en 49:e session av ett råds arbete av det här slaget i sig

ett uttryck för framgång i fredlig samexistens, gemensam ideologisk grund och gemensamma strävanden. Det är en krets att höra hemma i!

Norden - den plats på jorden där vi alla hör hemma.

6. Utrikesministrarnas redogörelse (dokument 3)

Utenriksminister **Vollebæk** (utrikesministrarnas talesman): President, mine damer og herrer! Vi har lagt et fremgangsrikt år for det nordiske utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet bak oss. Våre land er fortsatt preget av ulik tilknytning til de sentrale samarbeidsfora NATO og EU. Men disse ulikhetene skaper ikke vanskeligheter. De kan snarere synes å være i pakt med det generelle politiske bildet i dagens Europa, der ulike land har ulik tilknytning til ulike institusjoner, men hvor helheten utgjør et stadig mer omfattende samarbeidsnettverk.

Som statsminister Persson var inne på i sin redegjørelse, har europeiske samarbeidsspørsmål stått i fokus. EU står foran en omfattende utvidelse. Vi registrerte med tilfredshet at de nordiske EU-landene på Amsterdam-toppmøtet fikk gjennomslag for sine prioriteringer av sysselsetting, miljø og åpenhet. Amsterdam-toppmøtet vedtok også at Schengen-samarbeidet skal foregå innenfor EUs rammeverk.

Den norske og den islandske regjeringen har tidligere fremforhandlet en samarbeidsavtale med Schengen-landene. I den situasjonen som nå er oppstått, vil Norge og Island forhandle frem en ny avtale, basert på samarbeidsavtalen, for å regulere forholdet til EUs institusjoner. I disse forhandlingene vil det bli lagt stor vekt på å finne løsninger som bevarer den nordiske passunionen, som også statsminister Persson nevnte som et viktig element for oss.

Vårt arbeid for sysselsetting, velferd, miljø og reisefrihet har begrenset betydning om vi ikke kan trygge freden og sikkerheten i våre nærområder, i Europa og i verden for øvrig. Derfor har vår felles oppmerksomhet i større grad enn noensinne vært rettet mot nærområdene det siste året. Vi har sammen og hver for oss villet støtte opp om de baltiske staters bestrebelser på å bli integrert i europeiske og transatlantiske strukturer.

Et sikkerhetspolitisk overblikk over situasjonen i nærområdene gir grunn til optimisme. Den kalde krigens spenninger er borte, og de verste spådommene om at gamle, autoritære strukturer i øst skulle bli erstattet av politisk og sosialt kaos har heller ikke slått til. For de små landene ser overgangen til markedsøkonomi og byggingen av demokratiske institusjoner ut til å gå lettere enn fryktet. For andre vil det ta lengre tid. Selv om det overveiende er positive utviklingstrekk vi er vitne til, kan vi heller ikke lukke øynene for de nye truslene og risikomomentene som omstillingsprosessene har medført.

Det vi ser, er at et mylder av nye samarbeidsstrukturer vokser frem på tvers av gamle skillelinjer. Innenfor det nordiske samarbeidet har vi utviklet en politikk og et samarbeid østover gjennom båndene til Baltisk Råd og Baltisk Forsamling og gjennom den nordiske nærområdestrategien. Vi arbeider nå frem mot det neste toppmøtet i Riga i januar for å definere nye utfordringer, ikke minst når det gjelder å styrke den såkalte "myke sikkerheten" i nærområdene våre.

Vi følger med interesse det arbeidet som gjøres fra finsk side for å engasjere EU mer aktivt i nord gjennom etableringen av en "nordlig dimensjon" i EU. Barentssamarbeidet har bidratt til å knytte kontakter over landegrensene i nord og til å inkludere Russland i en større europeisk sammenheng, hvor Barentssamarbeidet inngår i en regionsbyggende prosess. Samarbeidet er ikke gjenstand for politiske stridigheter, verken nasjonalt eller internasjonalt, og bidrar snarere til en stabilisering av forholdet mellom de nordiske landene og Russland i nord. Det har vist seg at prosjekter som er konkrete og som betoner den menneskelige dimensjonen i samarbeidet, ofte fungerer best. Derfor vil vi under det norske formannskapet fortsatt satse på områder som utdanning og forskning, helse, kultur, likestilling og informasjon.

NATOs samarbeidsavtale med Russland har skapt et godt grunnlag for et bredt sikkerhetspolitisk samarbeid mellom alliansen og Russland. Fellesrådet er allerede i funksjon, og arbeidet med å implementere de øvrige delene av samarbeidsdokumentet er godt i gang. Et omfattende arbeidsprogram for Fellesrådet ble vedtatt i september.

Fra nordisk side må det sikkerhetspolitiske samarbeidet med Russland prioriteres høyt. Arbeidet i Fellesrådet kan suppleres både bilateralt og i andre sammenhenger, ikke minst innenfor Partnerskap for fred og Det euro-atlantiske partnerskapsråd.

NATOs utenriksministere skal i neste måned undertegne tiltredelsesprotokollene for Polen, Ungarn og Den tsjekkiske republikk. Vi går ut fra at protokollene vil bli ratifisert av samtlige medlemsland. Det knytter seg særlig interesse til behandlingen i den amerikanske Kongressen. Behandlingen der kan få virkning for påfølgende utvidelsesrunder ved at det blir knyttet betingelser til ratifikasjonen.

Fra nordisk side er det grunn til å legge stor vekt på Madrid-toppmøtets uttalelser om at NATOs dør fortsatt står åpen. Utvidelsesprosessen skal vurderes på et nytt toppmøte i 1999. Madrid-erklæringen viste også til de baltiske lands medlemskapsperspektiv. Vi må stå fast på de baltiske landenes rett til selv å velge sin alliansetilknytning.

De nordiske landene er aktive i arbeidet for å styrke de baltiske landenes forsvar og evne til å delta i fredsoperasjoner og krisehåndtering. I dette

arbeidet har The Baltic Security Alliance Group - BALTSEA - en viktig samordnende funksjon.

Med opprettelsen av Det euro-atlantiske partnerskapsråd i mai og styrking og utbygging av Partnerskap for fred er det skapt et ytterligere forbedret fundament for utviklingen av et bredt europeisk sikkerhetssamarbeid. Begge fora kan og bør utnyttes for å skape sterkere sikkerhetspolitiske bånd mellom landene i den nordeuropeiske regionen.

Etter at Den kalde krigen tok slutt, har europeisk politikk på mange måter vendt tilbake til det normale, fra en polarisering mellom øst og vest til det historikerne har kalt Den europeiske konsert. En negativ faktor i denne utviklingen har vært oppblomstringen av en rekke regionale konflikter, ofte av gammelt konfliktmateriale som tidligere ble holdt i sjakk av spenningen mellom øst og vest. Den mest tragiske regionale konflikten har vært borgerkrigen i Bosnia-Hercegovina. I tillegg har økonomiske og etniske forskjeller ført til ustabilitet og iblant åpen konflikt i en rekke land i Øst- og Sørøst-Europa. De nordiske landene er blitt mer berørt av ustabile forhold i våre nærområder enn tidligere.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa har vært og er et av våre viktigste instrumenter for å motvirke at latente konflikter bryter åpent ut. OSSEs preventive diplomati er en effektiv form for fredsbevarende arbeid. De nordiske landene deltar aktivt i OSSE og bidrar substansielt til organisasjonens virksomhet, både økonomisk og personellmessig. Det danske OSSE-formannskapet har demonstrert handlekraft i sin ledelse av OSSEs konfliktavvergende diplomati. OSSE må imidlertid få en mer effektiv finansiering av sin virksomhet, uten at utgiftene av den grunn bør øke. Danmark har derfor tatt initiativ til en finansreform. Dette har norsk og jeg antar generell nordisk støtte.

Fra norsk side tok vi på OSSEs toppmøte i Lisboa i fjor initiativ til at organisasjonen skulle få et krisestyringsfond for å finansiere operasjoner som må settes inn på kort varsel. Takket være bl.a. solid nordisk støtte ble fondet vedtatt i sommer. Etter vårt skjønn bør det utvides. De nordiske landene bør etter min mening ta sikte på fortsatt målbevisst arbeid i denne retning. Dersom Norge går inn i OSSEs formannskapstroika fra årsskiftet, vil dette være blant de spørsmålene vi vil vie stor oppmerksomhet.

I Bosnia-Hercegovina er en grunnfesting av demokratiet det viktigste for å hindre at ny krig bryter ut. OSSE har involvert seg direkte i å avholde valg i landet og vil også ha ansvar for parlamentsvalget i Republika Srpska senere denne måneden. Bosnia-Hercegovina krever imidlertid mer enn avholdelse og overvåking av valg for å bli demokratisk. Demokratiet må bygges fra grunnen av. Derfor har Norge satset spesielt på å utvikle OSSEs demokratiprogram i Bosnia-Hercegovina. Gjennom dette programmet har organisasjonen bl.a. tatt sikte på å bygge opp frie og uavhengige media

og å trene frivillige organisasjoner i grasrotarbeid. Ungdomspolitikere har lært om vilkårene for at demokratiet skal kunne vokse seg sterkt. Dette arbeidet er selvsagt langsiktig og vil måtte fortsette i flere år fremover, støttet av NATO og andre organisasjoner med evne til å sikre stabile politiske rammebetingelser. Det vil være uansvarlig å anta at det er gjort på et par år å demokratisere et tidligere kommunistland som i tillegg har opplevd en grusom borgerkrig. Folket i Bosnia-Hercegovina og dets ledere må få anledning til å erfare hvordan demokratiet virker i praksis.

Blant OSSEs viktigste oppgaver er nå innsettelsen av de nyvalgte kommunestyrene etter høstens lokalvalg i Bosnia-Hercegovina. Dette spørsmålet henger nøye sammen med spørsmålet om retur av flyktninger, noe vi prioriterer høyt. Gjennom Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa arbeides det for å få en løsning på problemene med eiendomsrett til boliger for å hjelpe til slik at flest mulig flyktninger kan vende tilbake til sine opprinnelige hjem. Det er i den forbindelse også behov for å beskytte hjemvendte flyktninger mot overgrep og å overvåke situasjonen.

Norge legger stor vekt på å videreføre det gode nordiske samarbeidet i FN. Som nevnt av statsminister Persson har de nordiske landene opparbeidet en høy stjerne i FN-sammenheng, som store bidragsytere og aktive brobyggere i forholdet mellom nord og sør. Norge ønsker at våre land skal fortsette å spille en slik rolle. Gjennom nære nordiske konsultasjoner og gjennom våre medlemskap i ulike organisasjoner og grupper kan nordiske verdier og posisjoner fremmes på en effektiv måte. Vi har sett bevis på dette i arbeidet med reform av Sikkerhetsrådet, der felles nordiske forslag til en utvidelse med fem nye faste plasser og et begrenset antall ikke-faste plasser har stått sentralt i diskusjonen. Vi har også sett det i arbeidet med Generalsekretærens omfattende forslag til reform av FN, der de nordiske utenriksministre har gitt full støtte til Kofi Annans reformbestrebelser. Fra norsk side er vi meget opptatt av fortsatt felles nordisk innsats for å hindre at Generalsekretærens viktige reformforslag vannes ut av Generalforsamlingen i høst.

Det er grunn til å gi uttrykk for sterk bekymring for utviklingen i Irak. Det er sterkt beklagelig at Saddam Husseins regime nok en gang bryter samarbeidet med FNs spesialkommisjon for fjerning og destruksjon av masseødeleggelsesvåpen i Irak. Kommisjonen utfører et betydningsfullt arbeid, som det er svært viktig får fortsette. Det er nå opp til Sikkerhetsrådet å vurdere hvilke tiltak som vil være nødvendige for å få det irakiske regimet til å etterleve inngåtte avtaler og samarbeide med FN.

Jeg er enig med Nordisk Råds presidium i at vi bør ha spesiell oppmerksomhet rettet mot Kaliningrad-området. Presidiet tok spørsmålet opp i et brev til min forgjenger 12. september i år. Jeg vil gjerne få knytte noen kommentarer til dette.

Russlands vestligste provins har bare i beskjeden grad fått anledning til å utvikle et normalt sivilt samfunn bygget på et naturlig næringsliv. Områdets militære rolle fra den kalde krigens dager er i realiteten videreført. Kaliningrad er fremdeles dominert av det russiske forsvaret, og den fysiske atskillelsen fra resten av Russland har ikke lettet etableringen av nye næringer som kan stå på egne ben.

OSSE evner etter min mening å sørge for innsyn og stabilitet i forhold til de militære styrkene i Kaliningrad og andre områder. CFE-avtalen legger i tillegg klare begrensninger på rustningsnivået. Den egentlige utfordringen er derfor å skape et samarbeid i regionen som kan gi Kaliningrad nye impulser. Et bredt samarbeid på regionalt nivå vil i seg selv være tillitsskapende. Østersjørådet er vårt fremste redskap for å fremme slikt samarbeid rundt Østersjøen, og dette omfatter også Kaliningrad.

De nordiske landene deltok aktivt i forberedelsen til Europarådets andre toppmøte i Strasbourg 10. og 11. oktober i år. Mange av forslagene som ble fremmet fra nordisk side, fikk god mottakelse. Det finske forslaget om en MR-kommissær ble hilst velkommen i handlingsplanen fra toppmøtet. Det samme ble også det norske forslaget om å videreutvikle overvåkningsmekanismen og å øke den praktiske bistanden for å styrke etterlevelsen av medlemskapsforpliktelsene. Det er gledelig at også det svenske forslaget om et program for å fremme barns interesser ble vedtatt i handlingsplanen.

Etter et halvt års stillstand i fredsprosessen i Midtøsten er det oppløftende at statsminister Netanyahu og president Arafat møtte hverandre 8. oktober og besluttet å gjenoppta arbeidet i ni bilaterale forhandlingskomiteer. Partene må snarest vise reell vilje til å oppnå konkrete resultater i disse komiteene, fullføre iverksettingen av Oslo 2-avtalen og innlede sluttstatusforhandlingene som skulle ha begynt i mai i fjor. Vi frykter for konsekvensene dersom partene nok en gang mislykkes i å etablere en konstruktiv dialog og løse reelle problemsaker.

Samtidig er vi bekymret over Israels pågående bosettingsaktiviteter i de palestinske områdene, samt de innenrikspolitiske vanskelighetene som tydelig går på bekostning av fredsarbeidet. På palestinsk side må det gjøres langt mer for å institusjonalisere respekten for menneskerettighetene, samt oversiktlighet og ansvarlighet i økonomiforvaltningen. De nordiske landene har stått i fremste rekke når det gjelder menneskerettighetsarbeid i de palestinske områdene. Denne innsatsen må videreføres og intensiveres.

Et annet område som fortjener vår oppmerksomhet, er Algerie. Situasjonen i Algerie har i de siste månedene blitt vesentlig forverret. Ingen grupper i sivilbefolkningen ser ut til å være fredet i den nådeløse, borgerkrigslignende tilstanden i landet. Befolkningen i Algerie har vår dypeste medfølelse i den tragedien landet gjennomlever.

En konflikt der mellom 60 000 og 100 000 mennesker er blitt drept i løpet av fem år, er en sak det internasjonale samfunnet ikke kan snu ryggen til. Det finnes ingen unnskyldning for den meningsløse volden ekstremistiske organisasjoner og grupperinger i Algerie benytter seg av. Uten at større grupper blir trukket inn i dialog og styre i landet, ser det mørkt ut for en varig fred som kan sikre befolkningen mot overgrep. Det internasjonale samfunnet bør bestrebe seg på å bidra til at en reell dialog mellom alle grupper som tar avstand fra voldsbruken, kan komme i gang.

Det påligger myndighetene i Algerie å beskytte sivilbefolkningen mot terroristangrep. Det internasjonale samfunnet står sammen i oppfordringen til president Zeroual om å gjennomføre reelle økonomiske og politiske reformer, slik at befolkningen får en rimelig adgang til politisk innflytelse og økonomisk fremgang. Bare slik kan de betydelige sosiale problemene som gir grobunn for misnøye, bekjempes.

Svært få internasjonale frivillige organisasjoner er i dag aktive i Algerie. De ressursene man kunne stille til rådighet for humanitært arbeid for ofrene, finner ikke normale kanaler for distribusjon. Det bør arbeides for at toneangivende humanitære organisasjoner får trygge arbeidsvilkår i landet. FNs spesialrapportør for utenomrettslige, summariske eller vilkårlige henrettelser vil nå få anledning til å avlegge landet et besøk. Denne beslutningen må hilses velkommen.

Sentral-Afrika er et av de områdene i verden som i senere år har påkalt et sterkt engasjement fra FN's side, men som dessverre også har vist mange av organisasjonens svakheter når det gjelder å beskytte menneskerettighetene og bevare fred og sikkerhet. Dette gjelder både med hensyn til det tragiske folkemordet i Rwanda og ettervirkningene av dette, konflikten i Burundi, og det som i det siste året har skjedd i det tidligere Zaire, nå Den demokratiske republikken Kongo.

I sommer brøt det også ut en blodig borgerkrig i nabolandet Republikken Kongo - Kongo-Brazzaville - men til tross for flere appeller om en internasjonal FN-intervensjon for å stanse kamphandlingene var det fra Sikkerhetsrådets side ingen vilje til å sette inn noen slik FN-styrke i den kaotiske situasjonen som da hersket i landet.

En alvorlig konsekvens av dette er imidlertid at også de internasjonale hjelpeorganisasjonene stort sett er blitt forhindret fra å kunne bringe frem forsyninger og hjelp til den krigsrammede befolkningen. Fra norsk side har vi derfor gitt støtte til det hjelpearbeidet som drives av norske og svenske misjonsorganisasjoner gjennom sitt lokale nettverk i aksjonen "La Kongo leve".

Selv om situasjonen i Kongo-Brazzaville fortsatt er uoversiktlig, synes det likevel som om de verste kamphandlingene nå kan være over. Det er derfor viktig at FN og det internasjonale samfunnet aktivt støtter opp om

en nasjonal forsoningsprosess, som snarest mulig kan lede frem til frie valg og en gjenninnføring av demokratiet i landet og en trygging av sikkerheten i hele regionen.

Jeg nevnte innledningsvis det interessante og fremgangsrike året i det nordiske samarbeidet som vi er i ferd med å legge bak oss. La meg avslutte med å si at vi etter utenriksministrenes redegjørelse i dag vil få en forsvarspolitisk redegjørelse - den første i Rådets historie - av Norges forsvarsminister. Grunnlaget skulle dermed være lagt for en spennende debatt i denne salen i morgen.

7. Försvarsministrarnas redogörelse (dokument 4)

Statsråd **Fjærvoll** (försvarsministrarnas talesman): Ærede forsamling! Tradisjonelt har sikkerhets- og forsvarspolitikken vært en lite fremtredende del av et ellers omfattende samarbeid mellom de nordiske landene på de fleste samfunnsområder. I skyggen av den kalde krigen var dette forståelig. Den avstand som den kalde krigen bidrog til å skape mellom de nordiske landene på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området, var imidlertid ikke naturlig, og i dag pågår et aktivt sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid mellom de nordiske land. I kjølvannet av den kalde krigens slutt har det blitt mulig å fokusere på felles interesser på en helt annen måte enn tidligere. Dette har åpnet muligheter for en betydelig videreutvikling av et konkret og gjensidig samarbeid.

På det sikkerhets- og forsvarspolitiske området er denne utviklingen ikke minst tydelig i forbindelse med det nordiske samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner, som representerer kjernen i det nordiske samarbeidet på forsvarsområdet. Men man samarbeider også aktivt innenfor en rekke andre områder. Her vil jeg nevne samarbeidet på forsvarsmiljøområdet, samarbeidet om å øke den felles nordiske kompetansen om minerydding, det nordiske forsvarsmateriellsamarbeidet og samarbeidet med de tre baltiske land. Jeg vil kort kommentere disse samarbeidsområdene etter hvert.

I den nordiske krets drøftes videre spørsmål omkring den militærpolitiske utviklingen i Nord-Europa, utviklingen av forsvaret i de nordiske land samt muligheter og begrensninger i NATO-Partnerskapssamarbeidet.

At de nordiske land fokuserer på samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner er naturlig av flere årsaker. For det første utviklet de nordiske land tidlig et nært samarbeid på dette området, ikke minst gjennom det Nordiske Samarbeidsforum for FN-saker, NORDSAMFN. NORDSAMFN så dagens lys allerede tidlig på 1960-tallet under etableringen av nordiske beredskapsstyrker for De forente nasjoner. For det andre kan deltakelsen i internasjonale fredsoperasjoner beskrives som en fellesnevner for de nor-

diske landenes sikkerhets- og forsvarspolitiske engasjement. Deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner har aldri vært avhengig av det enkelte lands generelle sikkerhetspolitiske orientering, alliansetilknytning eller geografiske plassering. Også under den kalde krigen var deltakelse internasjonale fredsoperasjoner en militærpolitisk møteplass for nasjonene på tvers av sikkerhetspolitiske skillelinjer.

I løpet av det siste tiåret har utviklingen på området internasjonale fredsoperasjoner vært betydelig, og for mange land er dette i dag en integrert og viktig del av sikkerhetspolitikken. Betegnende i denne sammenheng er utviklingen i NATO. Fredsoperasjoner har blitt et hovedsatsingsområde for NATO i løpet av de senere år, og utgjør ikke minst en konkret ramme for organisasjonens samarbeid med nye partnere.

Samtidig som internasjonale fredsoperasjoner har fått økt politisk oppmerksomhet, har de også i betydelig grad endret karakter. Kvantitativt har det funnet sted en drastisk økning i antallet fredsoperasjoner, samtidig som flere aktører har blitt trukket mer aktivt inn i denne virksomheten. Kvalitativt har det bl.a. funnet sted viktige endringer i mange av operasjonenes overordnede organisering og i operasjonenes mandater, oppgaver og funksjoner. Utviklingen har videre gått i retning av en stadig større "arbeidsdeling" mellom ulike internasjonale organisasjoner. Fredsoperasjoner er ikke i samme grad som tidligere synonymt med FN-operasjoner, noe ikke minst de senere års NATO-engasjement i det tidligere Jugoslavia er et eksempel på. Det er naturlig å anta at denne tendens vil kunne bli mer markant i årene framover, der FN gir mandat og andre aktører utfører mandatet, ikke minst i situasjoner der muligheten for utvidet og aktiv maktbruk inngår som virkemidler i den enkelte operasjon. Dette henger sammen med FN's generelle økonomiske situasjon og begrensede evne til å lede større og kompliserte militære operasjoner, men også med operasjonenes mandat og oppgaver. Grovt sett kan vi i tiden framover se for oss tre kategorier internasjonale fredsoperasjoner: De hovedsakelig konfliktforebyggende operasjoner der man makter å handle *før* stridigheter eventuelt bryter ut, de operasjoner der også fredsopprettende virkemidler må tas i bruk overfor de stridende parter, og de rent fredsbevarende operasjoner med innsetting av styrker for å overvåke en inngått fredsavtale. Av de aktuelle organisasjoner er det bare NATO som har den nødvendige militære evne til å lede styrker med et delvis fredsopprettende mandat. Tradisjonelt har man innenfor FN lang erfaring med de rene fredsbevarende operasjoner, og i framtiden kan man se for seg en mulig oppgavedeling i det euroatlantiske området der OSSE vil kunne fylle behovet for å innsette og lede rene konfliktforebyggende enheter.

Vi ser også en stadig tettere kobling mellom militære og sivile oppgaver i internasjonale fredsoperasjoner, noe FN-operasjonene f.eks. i Bosnia

og Somalia har båret preg av. Mandatene for disse operasjonene har hatt innslag av så vel fredsbevarende som fredsopprettende elementer, samtidig som de militære operasjonene er kombinert med omfattende sivile og humanitære oppgaver og utfordringer. Dette stiller helt andre krav til operasjonenes politiske overbygning og utformingen av mandat enn tidligere. Videre stiller det krav til samordningen og samarbeid mellom militære enheter og sivile organisasjoner og forståelse av de sammenhenger som eksisterer i denne forbindelse.

Flerfunksjonelle operasjoner stiller også større krav til utforming av engasjementsregler, til utøvelse av kommando og kontroll, til personellets kvalifikasjoner og utstyr, til etterretnings- og informasjonsgrunnlaget for operasjonene og til reaksjonstid. I sum har disse endringene skapt et helt annet behov for å etablere og vedlikeholde ordninger som bedrer mulighetene til å forberede og planlegge deltakelsen i internasjonale fredsoperasjoner. Samtidig må de erfaringene som gjøres i konkrete operasjoner, forvaltes på en bedre måte enn tidligere.

I dag samarbeider de nordiske land nært i konkrete fredsoperasjoner både i SFOR - Stabilization Force - i Bosnia og i FN-operasjonen UNPREDEP i Makedonia. Etableringen av den nordisk-polske brigaden i IFOR - Implementation Force - og videreføringen av dette samarbeidet i den pågående SFOR-operasjonen, utgjør en milepæl i nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid. Her samarbeider de nordiske land side om side i en NATO-ledet operasjon sammen med land fra den tidligere Warszawapakten, i en brigade underlagt en amerikansk divisjon. For bare få år siden ville dette vært utenkelig.

Det konkrete nordiske militære samarbeidet i Bosnia og Makedonia viser at de nordiske land er i stand til å operere sammen i kompliserte misjoner allerede i dag. Samtidig er det nettopp dette konkrete samarbeidet, i lys av de større krav og utfordringer som i dag gjør seg gjeldende, som har bidratt til å skape en erkjennelse av at ting kan gjøres annerledes og enda bedre.

De nordiske forsvarministrene tok høsten 1996 initiativet til etableringen av "Nordic Co-ordinated Arrangement for military Peace Support", i kortform kalt NORDCAPS. Den organisatoriske strukturen er nå etablert, og arbeidet er kommet godt i gang. Hensikten med NORDCAPS er å bedre de nordiske lands evne til felles innsats i internasjonale fredsoperasjoner med hensyn til planleggingen forut for operasjonene, gjennomføringen av selve operasjonene, arbeidet med evaluering etter operasjonene og det løpende dag-til-dag-samarbeidet. Styrket planlegging vil også gjøre det lettere å avklare kostnadene ved avgivelse av ulike styrkebidrag forut for den enkelte operasjon.

En av hovedmålsettingene er at vi innen midten av 1998 skal ha etablert et styrkeregister hvor de nordiske land har identifisert ulike enheter eller moduler som kan settes sammen til en fellesnordisk fredsstyrke alt avhengig av type operasjon det vil være tale om å delta i, og tilpasset øvrige nasjoners deltakelse. Styrkeregisteret vil komme til å bli en oversikt over enheter fra hær, sjø og luft som de enkelte nasjoner, gitt en politisk beslutning, kan tenkes å kunne stille til disposisjon for internasjonale fredsoperasjoner. Registeret vil angi kjennetegn ved de enkelte enheter, som kapasitet, personell- og materielloppsetting, reaksjonstid og eventuelle begrensninger av militær eller politisk karakter. Tilmeldingen til et felles styrkeregister vil bli påbegynt allerede i begynnelsen av 1998.

Det vil bli lagt vekt på at enheter fra alle tre forsvarsgrener skal inkluderes i NORDCAPs styrkeregister. En eventuell nordisk deltakelse med marine- og luftstyrker i framtidige internasjonale fredsoperasjoner vil dermed komme til å representere en reell fordypning av det nordiske samarbeidet. Videre vil man i oppbyggingen av styrkeregisteret vurdere muligheten for en sammenslåing av enheter fra flere land på visse områder. Det sistnevnte vil kunne være særlig aktuelt i forbindelse med operativ ledelse og på spesielle områder som f.eks. minerydding og sanitet, hvor de nordiske land hver for seg har relativt liten kapasitet. NORDCAPS vil samtidig selvfølgelig ikke være til hinder for individuell deltakelse i fredsoperasjoner eller deltakelse sammen med andre nasjoner enn de nordiske.

Øving av enheter som skal inngå i NORDCAPS, vil fortsatt primært være et nasjonalt ansvar. Øvingsvirksomheten må tilpasses den fornyelse NORDCAPS innebærer. Her vil standardisert utdanning være et viktig virkemiddel. De nordiske FN-kurs fra NORDSAMFN-perioden vil bli ført videre og tilpasset nye krav og utfordringer. Danmark har tradisjonelt arrangert kurs for militærpolitioffiserer, Finland for offiserer til militær observasjon, Sverige for stabsoffiserer og Norge for logistikkoffiserer.

Evne til å operere sammen vil også kunne utvikles i forbindelse med fellesnordiske øvelser. I mai 1997 ble den første fellesnordiske øvelsen, "Nordic Peace", avholdt i Norge. For første gang i nordisk sammenheng deltok her frivillige humanitære organisasjoner i en militær øvelse, noe som alle parter høstet verdifull erfaring fra. Lignende øvelser vil bli gjennomført i årene som kommer, først i Sverige i 1998 og i Finland i 1999. Det vil også i forbindelse med gjennomføringen av disse øvelsene bli lagt vekt på samarbeidet med humanitære organisasjoner.

På logistikk- og materiellsiden vil man innenfor NORDCAPS arbeide for å øke evnen til militær samhandling, samt å utvikle felles prosedyrer i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av nordiske styrker i internasjonale fredsoperasjoner.

Etableringen av NORDCAPS-organisasjonen innebærer at den vil erstatte og delvis ta opp i seg eksisterende samarbeidsstrukturer innenfor det mangeårige NORDSAMFN-samarbeidet, som i realiteten har vært begrenset til samarbeid om FN-operasjoner for landstridskrefter. De erfaringer og det arbeid som er gjort i NORDSAMFNs regi, vil utgjøre en viktig del av det grunnlaget som vi nå skal bygge videre på.

Innenfor rammen av NORDCAPS vil det bli arbeidet for å identifisere enkelte enheter med relativt kort reaksjonstid som også skal kunne tilknyttet det danske SHIRBRIG-initiativet - "UN Stand-by Forces High Readiness Brigade". Med dette initiativet ønsker man å opprette en internasjonal brigade som innenfor en periode på maksimum 30 dager skal kunne stilles til disposisjon for FN i operasjoner under FN-paktens kapittel 6. Av de nordiske land er foreløpig Norge, Sverige og Danmark aktivt med i arbeidet med SHIRBRIG, som er ment å være operativt fra begynnelsen av 1999. Det er viktig å understreke at NORDCAPS og SHIRBRIG handler om to atskilte og forskjellige initiativer. Viktig i denne sammenheng er ikke minst det forhold at SHIRBRIG-samarbeidet også består av en rekke land utenfor Norden. Videre er SHIRBRIG i motsetning til NORDCAPS primært fokusert mot å skape et instrument for meget hurtig innsetting av styrker i forbindelse med internasjonale konflikter. Men verken NORDCAPS eller SHIRBRIG vil rokke ved prinsippet om at hvert enkelt land på en selvstendig nasjonal basis tar stilling til deltakelse i en konkret fredsoperasjon. Det vil heller ikke bli avgitt kontroll over nasjonale styrkebidrag utover det som er vanlig i internasjonale fredsoperasjoner.

De siste årene har vist oss at vi i økende grad vil møte ønsker og krav om internasjonalt engasjement også i områder og regioner der ingen fredsløsning foreløpig er oppnådd, og der et internasjonalt nærvær må kombineres med et visst fredsopprettende element. Dette er utfordringer som krever spesielt god planlegging, betydelig grad av interoperabilitet og ikke minst militær slagkraft. Et intensivert nordisk samarbeid er en forutsetning for at de nordiske land skal kunne opprettholde en aktiv deltakelse i de mer sammensatte og krevende internasjonale fredsoperasjoner i framtiden. I mange tilfeller ønskes enheter på brigadenivå, og det vil det enkelte nordiske land oftest ikke klare å stille på egen hånd.

Det vil imidlertid alltid være nasjonale begrensninger på hva våre lands forsvarsorganisasjoner kan bidra med til en internasjonal fredsoperasjon. Den militære innsatsen i utlandet må til enhver tid tilpasses den rådende ressurssituasjonen, samt mulighetene og begrensningene i den samlede forsvarsstrukturen. Framtiden vil vise hvilke økonomiske og politiske begrensninger det nordiske samarbeidet om fredsoperasjoner vil få.

Foruten det fredsoperative samarbeidet samarbeider de nordiske land også aktivt om støtte til de tre baltiske land på forsvarsområdet. Omfanget

av prosjekter som enten allerede er etablert, eller som er under etablering, er stadig økende, en utvikling vi er meget tilfreds med. I de fleste tilfeller dreier det seg om samarbeidsprosjekter der også andre vestlige land deltar og bidrar aktivt, og der ikke minst de tre baltiske land selv deltar. I tillegg til arbeidet med å etablere en baltisk fredsbevarende bataljon, BALTBAT, er man nå i full gang med å legge planer for en egen baltisk marineenhet, et baltisk luftovervåkningssystem samt opprettelsen av en baltisk stabsskole for utdanning av høyere offiserer. I denne sammenheng er også det arbeid som nedlegges for effektiv koordinering av den samlede vestlige forsvarsrelaterte støtten til de baltiske land, av stor betydning. De nordiske land står sentralt med hensyn til den overordnede ledelse og koordinering av disse prosjekter og samarbeidsområder. Gjennom dette arbeidet ønsker vi bl.a. å bidra til å støtte de baltiske lands integrasjon i de europeiske samarbeidsstrukturer.

De nordiske land samarbeider videre innenfor rammen av den nordiske forsvarsmateriellavtalen som ble inngått i 1994. Avtalen omfatter samordning av militære anskaffelser fra både nordiske og andre land, koordinering av forskning og utvikling, produksjon, vedlikehold og forsyning av forsvarsmateriell i Norden. Formålet med avtalen er gjennom et effektivt samarbeid å oppnå økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordeler. Videre samarbeider de nordiske land også om miljøspørsmål knyttet til forsvarssektoren. Det er enighet om at arbeidet skal konsenteres i to retninger: Samarbeid og kontakt mellom de nordiske forsvarsdepartementer om forsvarsrelaterte miljøspørsmål og støtte til land i de nordiske nærområder med hensyn til miljømessig forsvarlig drift og aktivitet fra forsvarets side. I tillegg vil det kunne bli aktuelt å bidra til opprydding etter tidligere militær aktivitet. Det er i første rekke Russland, de baltiske land og Polen man tar sikte på å rette innsatsen mot. De nordiske land er også i gang med å innlede et samarbeid om å øke den felles nordiske kompetansen med hensyn til minerydding. Målet er å forbedre samarbeidet både med hensyn til utdanning av personell til mineryddingsoppdrag og forskningsmessig utvikling av effektiv mineryddingsteknologi.

Oppsummeringsvis vil jeg anføre at dagens nordiske samarbeid om sikkerhets- og forsvarsspolitikk, som foregår innenfor en hel rekke ulike områder, i bunnen dreier seg om å omforme og gi den nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske identitet et nytt innhold, i takt med den internasjonale utvikling. Av åpenbare grunner er dette av særlig interesse i lys av de nordiske lands ulike tilknytningsformer til organisasjoner som NATO, VEU og EU. Med den takt og dynamikk som nå eksisterer i det nordiske samarbeidet, ser jeg svært positivt på den framtidige utviklingen i dette samarbeidet. Det er i denne sammenheng betegnende at vi i nordisk sammenheng allerede nå vurderer muligheter og begrensninger med tanke på felles

nordisk innsats i Bosnia også etter at mandatet for SFOR utløper i juni 1998.

Sett i en større europeisk sammenheng er framfor alt de nordiske lands samarbeid om konkrete fredsoperasjoner en motor som vil kunne stimulere til ytterligere samarbeid også innenfor andre områder av det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet. Dette bidrar til å gjøre det samarbeidet som nå etableres, viktig langt utover seg selv.

Til slutt vil jeg takke for at Nordisk Råds forsamling har gitt meg denne anledningen til å legge fram for dere hva som pågår av samarbeid innenfor den sikkerhets- og forsvarspolitiske sektor i Norden. I dag representerer jeg også mine kolleger, de øvrige nordiske lands forsvarsministre. Det er en glede å kunne overlate stafettpinnen til min svenske kollega, Björn von Sydow, som vil komme til å holde neste års sikkerhets- og forsvarspolitiske redegjørelse for Nordisk Råds forsamling.

Presidenten meddelade att de undantag i talartiden som tillämpats under denna dag inte kommer att gälla vid kommande debatter.

Tisdagen den 11 november 1997 kl. 09.00 – 14.00 samt kl. 15.00 – 18.30

Nyby övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

8. Generaldebatt

Dokument 1	Presidiets rapport över verksamhetsåret 1996
Dokument 2	Statsministrarnas redogörelse
C 1	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996
C 2	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 165/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget 1998

Presidenten: Jag vill först meddela att presidie- och utskottsmötena i går har medfört att några ärenden faller bort från dagordningen för denna session. Det gäller medlemsförslagen A 1144/p och A 1145/p under dagordningspunkt 10, samt rek. 33/1995/euro och 36/1995/euro under dagordningspunkt 30. Behandlingen av dessa ärenden fortsätter inom rådet, men allstå inte vid denna session.

Vi inleder nu generaldebatten. Den på förhand utdelade talarlistan kommer att ersättas med en ny.

Ändring i medlemslistan
Det meddelades att Gunnar Breimo ersätter Thorbjørn Jagland för resten av sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Salmén: Herr president! Jag vill i detta inledningsanförande till generaldebatten ta tillfället i akt att dels göra en liten resumé av det gångna verksamhetsåret, dels redogöra för vad vi kan förvänta oss av framtiden.

Det är glädjande att kunna konstatera att vi under detta år sannerligen lyckats med att uppfylla en av målsättningarna för refreformarbetet, nämligen att vitalisera rådets verksamhet också mellan sessionerna. Rådet har hållit två stora och lyckade konferenser kring verkligt aktuella teman, och utskotten har varit aktiva inte minst genom sina olika arbetsgrupper. Jag har under året haft en känsla av att nordiskt samarbete pågått i snart sagt varje hörn av Norden.

Jag är inte den första som konstaterar att det interna nordiska samarbetet har en lång och rik tradition att falla tillbaka på. Det här betyder inte att samarbetet för den skull skulle vara betydelselöst, ointressant eller i avsaknad av utmaningar. Tvärtom - samarbetet på områden som kultur, utbildning, jämställhet, folkligt arbete tycks bjuda på en aldrig sinande ström av nya projekt och utmaningar. På det här området kan vi konstatera att nätverken och utbytet mellan Nordens unga, mellan frivilligorganisationer och folkrörelser bildar den väv av samarbete som mer starkt än något annat binder de nordiska länderna samman.

Under året som gått hölls den 3 - 4 mars den andra temakonferensen i rådets historia - Nordisk kultur under internationell press. Syftet med konferensen var i första hand att fokusera globaliseringens effekter på den nordiska kulturen och att belysa den roll som kulturen spelar eller kan spela i samhället. Några av de brännbara kulturpolitiska frågeställningar som aktualiserades var frågorna om nordisk identitet, mångkultur och integration och frågan om de nordiska språkens påverkan av det anglo-amerikanska medieutbudet. Konferensen var avsedd att även utgöra en förberedelse på nordiskt plan för den mellanstatliga Unesco-konferens om kultur som kommer att hållas i Stockholm nästa år.

Jag vill också här ta tillfället i akt att särskilt nämna några av de områden som under året speciellt sysselsatt Nordenutskottet och som jag finner intressanta. Utskottet har nämligen genom två av sina arbetsgrupper lagt ner mycket arbete på den nordiska välfärdsmodellen och film och media. Dessa två frågeställningar kommer vi att behandla mer ingående senare under session.

Till de framtida stora utmaningarna i fråga om det interna nordiska samarbetet räknar jag åtgärder i syfte att förstärka den nordiska hemmamarknaden och den ekonomiska sammanhållningen. Rådet har valt att fokusera sysselsättningen genom att be de nordiska arbetsmarknadsministrarna om en årlig redogörelse över sysselsättningssituationen i Norden. Redogörelsen lämnas för första gången här under denna session. Vi har också kunnat notera att det svenska ordförandeskapet för ministerrådet som ett av sina två huvudteman för inkommande verksamhetsår valt sysselsättningen. Sysselsättnings- och välfärdsfrågor förefaller med andra ord kunna komma att tillhöra de nya stora samarbetsområdena.

Norden befinner sig i en ny säkerhetspolitisk situation. Säkerhetspolitiken breddats så att dess mål inte längre är att enbart möta militära hot mot den egna självbestämmanderätten utan att skydda medborgarnas liv och livsbetingelser, vilket inte minst inbegriper miljön. Samtidigt pågår förhandlingar om utvidgning av NATO. Detta var utgångspunkten då den första säkerhetspolitiska konferensen i rådets historia hölls i augusti i år.

Rådets avsikt med konferensen var att sammanföra politiskt ansvariga i parlament och regeringar för en politisk dialog över parti- och nationsgränser, och under konferensen debatterades de nya säkerhetspolitiska utmaningarna i norra Europa liksom betydelsen av det samarbete för demokrati, mänskliga rättigheter, ekonomisk utveckling, social rättvisa och en hållbar utveckling. Dessutom debatterades de säkerhetspolitiska konsekvenserna för Östersjöområdet av NATO:s utvidgning.

Det är stora och genomgripande förändringar som vi upplevt under loppet av ett fåtal år, och som vi alla kan konstatera har det resulterat i en helt ny säkerhetspolitisk situation och ett helt nytt tänkande. Vi bör ha i minnet att det rör sig om nya problem men framför allt om nya möjligheter till samarbete. Det hade varit helt orealistiskt om vi hade haft ambitionen att konferensens deltagare skulle komma fram till en gemensam uppfattning i dessa stora och nya frågor. Det är tillräckligt nog att vi lyckades skapa ett forum där regeringar och parlament i Östersjöregionen för första gången diskuterade de säkerhetsfrågor som berör oss alla. Konferensen gav en god bild av det säkerhetspolitiska tänkandet i de olika länderna och partigrupperna.

Säkerhetskonferensen var ett led i rådets allt större engagemang i säkerhetspolitiken. Liksom vid förra sessionen håller vi under denna session en utrikes- och säkerhetspolitisk debatt, och därtill deltar de nordiska försvarsministrarna för första gången i rådets session. Försvarsministrarna kommer att lämna en redogörelse över det nordiska samarbetet kring fredsbevarande operationer. Nordiska rådets presidium har också för första gången gjort ett gemensamt uttalande om säkerhetspolitiken i form av det betänkande som senare kommer att behandlas här under sessionen. Säker-

hetskonferensen får således inte ses som en isolerad händelse utan som en början på ett nytt och växande samarbetsområde.

Eftersom miljöfrågorna alltid har legat mig varmt om hjärtat i nordiska sammanhang är det med särskild glädje jag noterar att det svenska ordförandeskapet gått in för en bärkraftig utveckling som ett av det kommande verksamhetsårets två huvudteman. Miljön är ett av de områden där begreppet "nordisk nytta" kan få en verklig innebörd. De nordiska länderna för redan idag en i en internationell jämförelse relativt framgångsrik miljöpolitik, och enligt ministerrådets strategi för miljöarbetet 1996-2000 skall det nordiska miljösamarbetet ta utgångspunkt i principen om högsta tillämpade ambitionsnivå, vilket innebär att man skall följa det nordiska land som på varje område har den högsta ambitionsnivån. Det finns alltså mycket som talar för att miljön i framtiden blir ett synnerligen centralt samarbetsområde.

Miljöproblemen i framför allt våra omgivande hav och regioner är enorma, vilket delvis beror på vår egen livsföring och politik. Östersjön är ett exempel på resultatet av vår livsföring. Som ålänning har jag under de senaste årens varma somrar med egna ögon varseblivit det tillstånd havet befinner sig i. Den rikliga algblomningen beror till största delen på kvävetillförsel från s.k. normal verksamhet. Översvämningskatastrofen i Polen under våren fick stor uppmärksamhet, men vi vet ännu inte vad den lett till i form av miljöbelastning på Östersjön. Vi kan konstatera att en mängd åtgärder redan satts in och att miljöbelastningen av vissa ämnen har minskat.

Under senare år har miljöproblemen i Barents och Arktis fått allt större uppmärksamhet. Miljöbelastningen i de här områdena beror delvis på att floder och havsströmmar liksom luften fraktar föroreningar till området och delvis på lokala källors inverkan. Murmanskområdet har några ytterst miljöförstörande industrier, och som bekant är kärnsäkerhetssituationen i nordvästra Ryssland alarmerande. Kärnkraftverken har stora säkerhetsrisker trots nordiska hjälpinsatser och hanteringen av avfall är under all kritik.

Närområdesutskottets besök i Murmansk senaste sommar bekräftade situationen. Trots att man från rysk sida är väl medveten om problemen kunde man inte notera någon reell vilja att prioritera miljöåtgärder. Utländsk medverkan är effektiv bara om Ryssland självt visar sin politiska vilja och föbinder sig att vidta åtgärder för att lösa sina miljöproblem. Det är därför synnerligen angeläget att försöka påverka frågorna på det politiska planet, vilket ger mig möjlighet att än en gång understryka vikten av en politisk dialog österut.

Närområdesutskottet höll i maj i år ett seminarium om finansiering av miljöåtgärder i närområdena. Världsbanken, NIB och andra finansie-

ringsinstitut medverkade, och enligt dem går arbetet med att åtgärda enskilda föroreningskällor lättare nu när man bestämt sig för att proiritera bland de stora föroreningskällorna och åtgärda dem en efter en. Arbetet har varit så framgångsrikt att finansieringsinstituten vill använda det som modell för andra områden, t.ex. Svarta havet. Detta är glädjande men jag vill framhålla att åtgärderna mest omfattar större projekt. De många små källorna till övergödning från jordbruk och transport nås inte på detta sätt, och därför är det viktigt att mer än hittills satsa på ett bärkraftigt jordbruk och ett bärkraftigt transportsystem i hela Östersjöområdet. Frågan bör uppmärksammas under arbetet med Agenda 21 för hela Östersjöområdet.

I mitt förslag till presidiets allmänna målsättningar för verksamhetsåret 1997 var jag mycket angelägen om att betona miljöfrågornas betydelse. Jag är därför mycket glad över att kunna konstatera att miljön intog en central plats bland diskussionsämnena under den säkerhetspolitiska konferensen och att rådets presidium under året gått in för att nästa temakonferens kommer att gälla just miljön. Vårt miljöengagemang får aldrig slockna - till syvende och sist handlar det om vår och våra barn och barnbarns överlevnad.

Rådets presidium har i sina allmänna målsättningar inför verksamhetsåret 1997 bland annat framhållit att det nu är hög tid för förstärkta insatser för att de nordiska länderna gemensamt skall kunna påverka beslutsprocessen inom EU.

I årets början höll Europautskottet en konferens om uppföljning av temakonferensen i mars 1996 om gemensamma nordiska synpunkter inför IGC. Vid uppföljningskonferensen, som också den betecknas som lyckad, redogjorde de nordiska ländernas regeringsförhandlare om statusen i regeringskonferensen. Europakonferensen var den första temakonferens som hölls i rådets regi och konferensen gav som bekant mersmak. Genom arrangerandet av uppföljningskonferensen har dessutom Europautskottet visat vägen för skapandet av kontinuitet och uppföljning. Vi ser med spänning fram emot nästa år då utskottet under våren planerar ett seminarium om EU:s utvidgning mot öst.

Även om de gemensamma nordiska synpunkterna i fråga om EU:s utvidgning mot öst, EMU och regeringskonferensen slagit relativt väl igenom finns dock fortfarande brister i samordningen. Här ser jag en utmaning att under kommande verksamhetsår intensifiera arbetet bl.a. för ökat nordiskt samarbete och samråd i fråga om implementering och tolkning av EG:s rättsakter. Jag ser det personligen också som angeläget att det förslag som nyligen väckts om en EMU-konferens förverkligas under nästa verksamhetsår.

Europafrågorna står högt på Nordiska rådets dagordning, och rådet kommer säkerligen också i framtiden att ägna särskild uppmärksamhet åt

de mest centrala och genomgripande förändringarna på det europeiska planet.

Närområdena är det fält på vilket jag tror att det nordiska samarbetet kommer att öka mest i betydelse i framtiden. Här ligger de stora problemen men också möjligheterna och de nordiska länderna har i fråga om samarbete och kunskap ett försprång i förhållande till övriga Europa. Närområdessamarbetet har, vid sidan av Europafrågorna, också ägnats särskild uppmärksamhet på senare år, vilket ställt ökade krav på flexibilitet och anpassningsförmåga. En vink om den ökande betydelse som åtminstone rådets presidium lägger vid närområdessamarbetet är presidiets förslag att medel skall frigöras i ministerrådets budget för 1998 för att användas för samarbetsprojekt med Nordens närområden. Särskilt intressanta är projekt inriktade på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer samt sist men inte minst på miljöarbete.

Jag anser att stödet för sociala insatser, inte minst för barnen i närområdena, är mycket viktigt. Genom att placera barnens situation högt på den politiska agendan för samarbetet med närområdena bidrar vi till att skapa förutsättningar för att lösa problemen. Därför efterlyser Nordiska rådet en större insats från våra regeringar för att förbättra barnens situation, och vi kommer själva från rådets sida att under 1998 följa upp arbetet för barnen.

I fråga om närområdena är det synnerligen angeläget att tala om just *samarbete*! Även om de nordiska länderna bistår med ekonomiska insatser bör dessa alltid företas i samråd och samförstånd med de verkliga experterna - närområdena själva. Det är därför synnerligen angeläget att på olika plan hitta de rätta samarbetsparterna. Inom rådet finns en gammal princip att de huvudsakliga samarbetsparterna skall vara interparlamentariska församlingar. Följdaktligen samarbetar rådet med t.ex. Baltiska församlingen i enlighet med ett nytt samarbetsavtal som högtidligen undertecknades i Kalmar nu i september. Liknande överenskommelser kan i framtiden träffas med andra parlamentarikerförsamlingar i våra närområden. Jag anser det synnerligen angeläget för rådet att hålla goda relationer med alla våra grannar, stora som små.

Avslutningsvis vill jag helt kort nämna de stora riktlinjerna för det kommande verksamhetsåret. Förändringar i vår omvärld kommer liksom hittills i hög grad att påverka rådets arbete. I fokus nästa år kommer givetvis bland annat utvidgningen av EU att stå, och frågan är intressant såväl för Europautskottet som för Närområdesutskottet. Kulturen kommer att stå i cenrum för Nordenutskottets verksamhet nästa år, och uppföljningen av den stora kulturkonferensen kommer att kulminera vid rådets 50:e session i Oslo. Kontrollkommittén planerar för sin del att granska ministerrådets försök att koordinera de nordiska ländernas bi- och multilaterala insatser i närområdena.

Presidiet har valt att sätta miljöfrågorna i fokus genom att den stora temakonferensen nästa år har miljön som tema. Detta gläder mej särskilt eftersom jag ser konferensen som en konsekvens av att presidiet på mitt förslag i sina allmänna målsättningar för innevarande verksamhetsår gick in för miljön som övergripande tema. Presidiet har utgått från en budgetram för rådets del om 31 miljoner DKK. Presidiet har dock inte slagit fast några närmare detaljer för sin verksamhet under påföljande år eftersom man vill ge det aktiva ordförandeskapet möjligheter att sätta sin prägel på verksamheten. Det blir därför den president för 1998 som vi kommer att välja här under sessionen som leder förberedelserna för rådets verksamhetsplan för år 1998.

Berit Brørby Larsen (socialdemokratiska gruppens talesman): President! Den internasjonalisering som vi er midt oppe i, innebærer økt kontakt og informasjonsutbytte på tvers av landegrenser, kulturer og politiske systemer. Verden blir mindre, og vi opplever i det daglige at hendelser i andre land mer direkte berører vår egen hverdag. Sammen med denne globaliseringen av økonomi, politikk og kultur øker også vanlige menneskers usikkerhet og følelse av at begivenheter skjer utenfor deres egen kontroll. Endringer skjer raskere enn noen gang tidligere i historien, og de får direkte betydning for flere mennesker.

I en slik tid er behovet desto større for samlingspunkter hvor man kan gripe fatt i felles utfordringer, hvor meninger og ideer kan utveksles, og hvor politiske initiativ for å sikre felles interesser, kan tas. Innenfor vår felles nordiske virkelighet er parlamentarikerorganet Nordisk Råd et slikt samlingspunkt. Nordisk Råd er ikke et kampanjeorgan på linje med de frivillige organisasjoner, det er ikke en bistandsorganisasjon som kan drive utviklingsprosjekter i nærområdene, og det er heller ikke en resolusjonskvern frikoblet fra de vedtak som fattes i medlemslandenes nasjonale regjeringer og parlamenter.

Men Nordisk Råd er et forum som gjennom konkret politisk handling bidrar til å få fram politiske resultater som landene hver for seg ikke kan oppnå, og det er en arena for debatt, utveksling av kunnskap og erfaringer, som i sum kan bidra til å øke kvaliteten på de politiske beslutninger som landene hver for seg fatter. Selvfølgelig inneholder Nordisk Råd andre elementer enn dette, men her ligger etter min mening kjernen i samarbeidet.

Den store omorganiseringen av rådets arbeid har til tross for mange dystre spådommer vært med på å vitalisere denne institusjonen, og vi er kommet noe nærmere den ideelle målsetting om hva samarbeid skal handle om. Inndelingen i tre hovedutvalg under Presidiet har bidratt til å

fokusere enda tydeligere på saksområder hvor Nordisk Råd kan spille en rolle. Økt innflytelse til partigruppene har bidratt til å gjøre arbeidet i Nordisk Råd mer relevant i forhold til de saker som vi hver for oss arbeider med i den daglige nasjonale politikken. Vi er med andre ord inne i en positiv prosess når det gjelder Nordisk Råd. Denne prosessen er ikke avsluttet, og mange utfordringer gjenstår. Men retningen er riktig, og fremskrittene er oppmuntrende.

Gjennom rådets arbeid i 1997 har utfordringer som de nordiske land har felles, blitt satt i fokus, og det er arbeidet fram konkrete forslag som gjør oss bedre i stand til å møte disse utfordringene. Jeg vil særlig nevne to initiativ fra den sosialdemokratiske gruppen som i løpet av 1997 har brakt oss noen skritt videre. En arbeidsgruppe under Nærområdeutvalget har det siste året arbeidet med et nordisk miljøregnskap. Og jeg spør: Hvordan kan vi gjennom et bedre samarbeid dempe veksten i energiforbruket? Og kan vi ved å samarbeide redusere miljøbelastningene ved vårt energiforbruk? Dette er problemstillinger som arbeidsgruppen har vært opptatt av. Arbeidsgruppens rapport og anbefalinger skal behandles her under sesjonen.

En annen arbeidsgruppe har sett på barnas og de unges situasjon i Nordens nærområder. Det er liten tvil om at det er barna som er de svært sårbare når samfunnet gjennomgår så grunnleggende endringer som de baltiske land har vært igjennom.

Etter min mening illustrerer dette arbeidet på mange måter at omleggingen av arbeidet er i ferd med å lykkes.

Jeg vil også peke på de store forandringene som skjer rett utenfor stuedøren til Norden. Det begynnende forsvarspolitiske samarbeidet mellom nordiske land og andre land i regionen rundt Østersjøen og den økonomiske og sikkerhetspolitiske utviklingen i området, gjør at nordiske parlamentarikere bør benytte det felles forum Nordisk Råd er, til å utveksle synspunkter og meninger på dette så tabubelagte området.

Vi har en rekke utfordringer framfor oss i året som kommer. Først og fremst må vi internt fortsette arbeidet med å politisere og aktualisere vår egen organisasjon. Vi må etter min mening bruke mindre tid på detaljer og organisasjonsteknikk, for på den måten å rydde plass for mer tid til å ta fatt på de felles politiske utfordringer.

Det er nå grunn til å reise debatten om utviklingen av vår felles velferd, og hvordan vi kan sikre sysselsettingen i en tid med nye økonomiske rammebetingelser.

Norden har vært - og oppfattes nok fortsatt av mange som - en modell for verden. Men vi må fornye oss. Vi må få en debatt, som jeg vil kalle "nordisk livskvalitet". Med dette begrepet mener jeg å fange inn den kanskje aller viktigste utfordringen i et samfunn der den materielle levestandard ikke lenger er et hovedproblem, men tvert imot regnes som en selv-

følge. Det dobbelte behov for menneskelig vekst og økt samfunnsengasjement - det er i dette perspektivet vi bør diskutere velferd og miljø. I framtiden vil velferden i høyeste grad være et spørsmål om å sikre at den nye informasjonsteknologien når ut til alle og kan brukes av alle samfunnsborgere. Miljøet har selvsagt en slik verdi, langt hinsides egen nytte og økonomiske kalkyler. Men det er ikke alltid vi opptrer slik. I ytterste instans handler også sikkerhetspolitikken om å trygge den nordiske livskvaliteten.

Det er viktig at vi fortsetter og utdyper vår innsats for å møte de store miljøutfordringene - både innen Norden og i samarbeid med våre nærområder. Vi må videreutvikle kultursamarbeidet og skape en "nordisk indentitet" som er gjenkjennelig og har betydning for folk flest, ikke bare for oss som møtes ved slike anledninger som dette.

Og vi må for alvor gå inn i den store debatten om utviklingen av den "nordeuropeiske" region, slik den strekker seg fra Grønland i vest til Russland i øst, fra Tyskland i sør til Svalbard i nord. Finlands statsminister Paavo Lipponen er blant dem som har tatt initiativ til å reise denne debatten. Dette er en utfordring som Nordisk Råd må videreføre.

Vi nærmer oss et århundreskifte, som endatil er årtusenskifte. Det understreker etter min mening behovet for langsiktig, strategisk tenkning i det nordiske samarbeidet. Jeg vil at Nordisk Råd skal ha et ansikt med tydelige trekk, med kjennetegn så klare at de er synlige også på lang avstand. Mitt ønske er at vårt samarbeid skal være en inspirasjon og en støtte for de frigjorte landene i Sentral- og Øst-Europa, og da tenker jeg ikke minst på de tre baltiske landene. Det må være et strategisk mål - at Nordisk Råd skal ha en profil som er markant, og som er vel kjent ute i verden.

Enggaard (mittengruppens talesman): Hr. Præsident!Tak til regeringerne for det oplæg, vi hørte i går. Vi finder, at formen er rigtig, og at redegørelsen fra de nordiske forsvarsministre er en velkommen nyskabelse. Den må være kommet for at blive!

Nu så længe efter den kolde krigs afslutning må tiden være inde til, at vi i Norden kan debattere også forsvarets gode muligheder for at skabe samarbejdsresultater i nordisk regi. De velkendte opgaver som fredsbevarere i FN-regi kan nu suppleres med vigtige tiltag, som vi har set det i Bosnien, Makedonien og andre steder. Vi må selvsagt respektere, at de tre af landene er forankret i NATO's sikkerhedspolitik, og at Finland og Sverige fortsat har en anden placering. Det er jo hvert land, der selv vælger sit tsikkerhedspolitiske ståsted, sådan som også organisationen OSCE har fastslået det på sit Lissabonmøde og dermed også med russisk tilslutning.

Men udviklingen i Nordens nærområder forløber videre. Polen forventes som bekendt at være NATO-medlem fra den 1. april 1999, og dermed ser landskabet rent poltisk anderledes ud. Østersøen er jo vores fælles hav, og Nordisk Råd arrangerede på denne baggrund en stor sikkerhedskonference her i denne Rigsdagssal i august måned. Ingen kan forvente, at den i sig selv forandrer de grundlæggende træk, men alene dette, at vi nu har viljen og muligheden for at debattere sikkerhedspolitik, er et stort resultat, og den omstændighed, at NATO og Rusland stillede op i debatten, viser, at man også uden for Norden har registreret, at Norden rent sikkerhedspolitisk er interessant og vital.

Af de emner, som for øjeblikket drøftes mellem de nordiske regeringer, ved vi, at tankegangen bag EU's udvidelse, herunder ikke mindst de baltiske landes muligheder for at være med i første række, er central. Midtergruppen har det håb og ønske, at de nordiske regeringer vil komme godt igennem med deres synspunkter, lige så vel som forhandlingerne om det videre samarbejde i Det Arktiske Råd, som er af stor betydning for de nordlige områder inden for Norden, herunder Grønland, må kunne forløbe med et frugtbart resultat.

Disse ting, jeg har nævnt her, betyder, at også omverdenen tager os højtideligt. Nordens område er centrum for en udvikling, der vedrører økonomi, herunder energispørgsmål, trafik, miljø, kultur og altså også sikkerhedspolitik, af stor betydning - ikke alene for os selv, men for den verdensdel, vi tilhører, og dermed langt ud over Nordens grænser. Perspektiverne rækker geografisk meget langt ud, samarbejdet med Baltikum og Rusland er helt centralt, ligesom Østersølandene jo har en fælles interesse, som bl.a. også Visbymødet afslørede. Visbymødet er efter min opfattelse en ting, som forpligter med hensyn til momentum i det videre samarbejde omkring Østersøens muligheder.

Derfor vil jeg gerne spørge: Det projekt, som kaldes "Den nordlige dimension", og som netop også Socialdemokratiets ordfører var inde på i sit indlæg - ikke at forveksle med "Den nordiske dimension", sådan som det desværre undertiden sker - hvordan er det i virkeligheden defineret? Er det et EU-projekt for at skabe bedre balance mellem Sydeuropa og Nordeuropa for at kunne kanaliserere økonomiske midler til Østersøregionen og egenene ved Barentshavet? Eller er der en sikkerhedspolitisk dimension i projektet? Er der energiplaner med, f.eks. om naturgasudnyttelsen i Norden og nærområderne? Kort sagt: Jeg lyttede omhyggeligt tiil statsminister Göran Perssons indlæg i går, men om den nordlige dimension hørte jeg ikke noget; måske var dog visse af ingredienserne omtalt. Nu ved jeg, at det vel er et finsk initiativ at rejse problemerne om den nordlige dimension, og da Finlands statsminister Paavo Lipponen kommer på talerstolen senere i debatten, vil jeg gerne bede om, at han, hvis det er muligt, kan

give os en oversigt over den nordlige dimension, som umiddelbart forekommer Midtergruppen at være af stor betydning for hele vores region og også for dens placering i det overordnede, store billede.

Men også den omstændighed, at temaet har fået en ny dimension, at området er så meget større, kan måske indebære en risiko for, at det nordiske samarbejde, trods alle dets kvaliteter, bliver mindre synligt i det store billede - eller kan det omvendt medvirke til at forstærke vores samarbejde, at vi har den ekstra udfordring? Mange betragter vel reultaterne af den nordiske samarbejde som noget selvfølgeligt, og vi skal derfor lære at sætte pris på dette samarbejde. Det kræver oplysning, og det kræver synlighed, men det er som bekendt lettest at skabe opmærksonhed om problemer og mislykkede projekter. Det, som lykkes, tages ofte som en selvfølge.

Er den nye struktur da lykkedes for os? Efter Midtergruppens opfattelse ja! De tre søjler fungerer som ramme om arbejdet, og den politiske aktivitet er betydelig. Politiseringen har haft en stimulerende virkning på Nordisk Råd og fungerer i dag efter samme mønster som andre internationale parlamenter. Dette gælder parlamentarikersiden, men den nye struktur er jo ikke kun besluttet for parlamentsmedlemmerne. Den fik den samme støtte fra Ministerrådet ved sessionen i Reykjavik, og Midtergruppen forventer derfor, at ministerrådssiden i højere grad når til vejs ende med at tilpasse strukturen, så de to sider af samarbejdet matcher hinanden, sådan som det var hensigten i beslutningen fra Reykjavik.

Selve samlokaliseringen af de to sekretariater i København er nu for længst afsluttet, og forventningerne er efter min opfattelse indfriet. Antallet af medarbejdere er reduceret, og trods engangsomkostninger ved flytningen er økonomien stærkt forbedret. Der er nu et bedre forhold mellem udgifterne til administration og udgifterne til aktiviteter, og det var jo netop hensigten.

Året 1997 har rummet det storslåede jubilæum for Kalmarunionen. Den fornemme udstilling har været en oplevelse for rigtig mange, og den stigende interesse for Nordens historie er blevet yderligere styrket. Det er godt.

Ikke så langt ude i fremtiden - i år 2002 - fejrer Nordisk Råd sit 50-års jubilæum, og det vil være en god anledning til at vurdere Rådets virke og dets fremtidsperspektiver. Rutinen må ikke lægge sit tunge låg over vitalitet og inspiration. Det er det konstante behov for en engageret indsats, vi skal leve op til.

Midtergruppen finder, at året 1997 har levet op til de fleste af vores forventninger. Der er lagt et spor i arbejdet, som kan bære en udvikling ind i fremtiden, og Midtergrupen vil gerne takke administrationen i Rådet for en god indsats. I øvrigt siger jeg tak til de øvrige politiske grupper for et

godt samarbejde i det arbejde, vi i fællesskab står for. Olof Johansson vil senere komme ind på hele budgetsiden i den del af den 20-minutters taleblok, som Midtergruppen har fået tildelt, og jeg gør opmærksom på, at andre medlemmer fra Midtergruppen senere vil dække en række centrale punkter af dem, som jeg ikke har kunnet være inde på i mit indlæg her. Det, at jeg ikke har berørt en række vigtige ting, er derfor ikke ensbetydende med, at de ikke interesserer Midtergruppen, og at vi ikke arbejder aktivt med dem - tværtimod.

Bildt (konservativa gruppens talesman): Ärade president! Jag lyssnade med intresse till Knud Enggaards tänkvärda inlägg och reflexioner på många punkter. Jag har anledning att instämma i mycket av det som han hade att säga.

Under några år har min egen verksamhet varit förlagd till en annan del av vårt Europa och de ofta massiva problem som också vi står inför där. Krisen och kriget i Bosnien och i det f d Jugoslavien har visat på isoleringens omöjlighet och nationalismens faror också i vår moderna tid.

Även våra nordiska länder har givit mycket viktiga bidrag till hjälparbete och till freds- och försoningsarbete i den delen av Europa. Vi har svarat för stora humanitära hjälpinsatser och till finansieringen av mycket av det som skett i det nationella samfundets namn. Åtminstone vissa av oss har under stundtals påtagliga påfrestningar bedrivit en generös flyktingpolitik. Vi har inte minst kunnat bereda marken för en militär närvaro som varit banbrytande både när det gäller vår roll i de framväxande europeiska säkerhetsstrukturerna och när det gäller det rent militära samarbetet mellan våra nordiska länder. Vi ser paradoxalt nog i Modrica, Doboj, Tuzla och Usora hur det dag för dag växer fram nya nordiska militära realiteter, som kommer att ha betydelse också för vad vi gör i vår egen del av Europa.

Det är samarbete, samverkan och integration i Europa som är det viktigaste och starkaste fredsvärn som vår generation känner. Vi behöver militär makt, militär avskräckning och militärt försvar. Det är en nödvändighet. Men det är den politiska, den ekonomiska och den mänskliga integrationen mellan nationer och individer som skapar de verkliga förutsättningarna för varaktig fred. Så är det också självfallet här. Också här ser vi nya utmaningar och nya möjligheter. Också här ställer de krav på mer av samverkan och integration. Isoleringens och nationalismens väg är lika farlig här som någon annanstans.

Vi har också sett att det steg för steg skapats nya möjligheter.

För ett decenium sedan var det knappt möjligt att i denna församling eller i någon annan församling nämna Estlands, Lettlands och Litauens frihet utan att anklagas för att vara revanschist eller för att hota den s k

freden. För ett halvt decennium sedan var det långt ifrån säkert att ytterligare två av Nordens länder inom kort skulle sitta vid det stora europeiska rådsbordet. För ett år sedan var det långt ifrån klart att Estland, Lettland och Litauen skulle ha givits ett principiellt ja till ett framtida medlemskap i Nato. Fortfarande är det osäkerhet om alla nordiska länders deltagande i den kommande gemensamma europeiska valutan.

Och utvecklingen står enligt min uppfattning inte vid något slut. Långt därifrån. Jag önskar att vi alla får uppleva den dag då alla våra nordiska och baltiska länder har möjlighet att fullt ut vara med om att forma framtiden i alla de viktiga europeiska och atlantiska organisationerna för fredligt samarbete och fredlig säkerhet, som kommer att betyda alltmer. Det finns inte längre några skäl till att vi inte skulle våga att ha denna vision.

Exakt hur och exakt när det kan ske kan vi inte veta. Den diskussionen får föras steg för steg efter de förutsättningar som föreligger, men att vi inte vet varje steg är inget skäl att inte våga ha visionen.

Det finns många som till det skulle säga "hit men inte längre". Men låt oss då komma ihåg att det ofta är de som tidigare sade "dit men inte längre".

Det aktiva ordförandeskapet i det nordiska samarbetet är viktigt. Jag hade inte möjlighet att lyssna till statsminister Perssons redovisning i går men har dock läst den. Den innebar inte några revolutionerande nydaningar. Återanvändning var väl den bärande principen. Men det gäller att ta konkreta steg. Allmänt tal om sysselsättning skapar inga nya jobb. Allmänt tal om miljö rensar ingen luft. Det finns mycket att göra, och jag hoppas också att det skall bli gjort.

Det har sagts förr och det förtjänar att upprepas att ingen annan region har så stora nya möjligheter i den nya europeiska situationen som vår egen region. Det ser vi också ekonomiskt. Titta på de ekonomiska siffror som växer fram nu! Östersjöregionen uppvisar nu - även om Sverige drar ner siffrorna något - en klart högre ekonomisk tillväxt än genomsnittlet för det övriga Europa. EU rör sig mot en tillväxt en bit över 3 %, medan Östersjöregionen ligger en icke oväsentlig bit över detta genomsnitt, och det är oerhört viktigt.

Polen håller på att bli ett viktigt investeringsland i Europa. Jag tror att det förstärks av den regeringsförklaring som kom i Warszava i går. De baltiska länderna har haft en god och stabil utveckling, som vi hoppas och tror kan fortsätta. Vi ser också i Sverige och i Finland hur det enstaka viktigaste sysselsättningspolitiska beslut som fattats under senare decennier, avregleringen av TV-marknaden, har gjort att dessa två länder nu har förutsättningar att ligga på den absoluta framkanten av utvecklingen teknologiskt och ekonomiskt samt sysselsättningsmässigt i en av de allra mest ex-

pansiva sektorerna i den internationella ekonomin. Detta är värt att hålla i minnet när vi diskuterar sysselsättning.

Det är ingen sysselsättningskris i världen. Jag skulle våga påståendet att det skapas varje dag fler nya jobb runtom i världen än vid nästan varje annat motsvarande tillfälle i den globala utvecklingen. Det är bara fråga om var dessa jobb skapas, inte om de skapas. De länder eller regioner som även när konjunkturen går upp har varaktiga problem med vikande eller för låg sysselsättning har det därför att de inte har varit djärva nog att skapa förutsättningarna för att de nya jobb som tillkommer varje dag hamnar just i de länderna och regionerna utan i stället någon annanstans.

Vi måste vara beredda att gå vidare, att förbättra och fördjupa politiken för att ge det nya informationssamhället bättre möjligheter och förutsättningar. Jag tror att vi, om vi vill och vi vågar, skulle kunna göra Östersjön till det framväxande globala informationssamhällets allra viktigaste innanhav. Men det förutsätter att vi gör saker. Förutsättningarna för företagandet är alldeles avgörande. Vi diskuterar nu nationellt i de olika parlamenten, och där finns det skillnader mellan länderna. Vi såg det nästan parodiskt illustrerat när den nya nordiska storbanken fick säte i Helsingfors, vilket motiverades av den svenska regeringen med skattemässiga fördelar i Finland. Så borde det inte vara. Vi borde alla ha de förutsättningarna.

Men också annat är viktigt, såsom stabiliteten i ekonomierna och valutasamarbetet. Jag tycker att det finns anledning att ha ett memento inför det faktum att Norden kommer att bli mer valutamässigt splittrat, om den situation vi nu ser blir bestående, än det har varit under tidigare tidsperioder. Det är beklagligt eftersom det bromsar förutsättningarna för ekonomierna och för omvandlingen. Att vi alla kunde vara med skulle vara en fördel för alla länder och för hela Norden. I den konservativa gruppen hoppas vi på en bättre debatt om detta.

Vi måste vara djärvare när det gäller att våga satsa på det nya informationssamhället. Jag såg i statsministerredogörelsen i går att det skall anordnas ett nordiskt ministerrådsmöte i ärendet, och det är bra, men det mötet måste också kunna ge resultat.

Det gjordes en utbyggnad av Nordunet för snart tio år sedan, som innebar att vi hade möjlighet att vara med i framkanten av den utveckling av Internet som då bara var i sin början. Vår region var den region i Europa som först fick anslutning med hög kapacitet till de globala systemen. Det var viktigt för oss alla. Men nu går utvecklingen snabbt framåt. Dagens kostym håller på att bli för trång. Globalt diskuteras nu Internet 2. Då måste vi vara med och skapa förutsättningar också för de baltiska länderna. Låt oss därför snabbt, gärna inför det kommande mötet, ta fram ett förslag om ett Nordunet 2 med långt högre kapacitet och långt vidare ambitioner, en digital ring i världsklass runt Östersjön - knyta ihop Köpenhamn,

Stockholm, Helsingfors, Tallinn, Riga, Vilnius, Oslo, Warszava och förvisso också Berlin och S:t Petersburg. Varför skulle inte också vikunna attrahera kreativitet på samma sätt som man göra på den amerikanska västkusten eller i de sydostasiatiska länderna? Det finns inget skäl att acceptera att vi inte skulle kunna vara bäst i världen.

Herr president! Jag tillhörde för några år sedan dem som var oroliga för att våra möten i Nordiska rådet mest skulle bli uppvisningar i - som jag tror att jag sade - tilltagande irrelevant retorik. Det föranledde en del kritiska och för den delen också uppskattande kommentarer. Jag är inte den som skall värdera reformarbetets resultat, men på en punkt är det alldeles uppenbart att det skett förändringar till det bättre. Att säkerhets- och försvarspolitiken nu fått plats och möjlighet i våra diskussioner innebär tydligt en breddning och en vitalisering. Inget område är nu längre lyst i bann när det gäller det nordiska samarbetet. Det är en tydlig och viktig förbättring.

Steingrímur J. Sigfússon (vänstersocialistiska gruppens talesman): Herr president! Det innevarande året är det första hela verksamhetsåret med ny organisation och hela sekretariatet samlat i Köpenhamn. Detta innebär att alltför långtgående slutsatser om hur vi hittills lyckats ännu inte bör dras. Vi kan se riktningen och vi kan ännu påverka den.

Vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet förhöll sig kritisk till den organisationsförändring som nu gäller och som innebär att man arbetar med endast tre utskott.

Det som skett är att det under dessa utskott och under presidiet i stället har bildats åtskilliga arbetsgrupper som i många fall i och för sig gör en utmärkt insats. Men det har varit lätt att upptäcka att en stor del av de frågor som skall behandlas sakligt sett hör till mer än ett utskott. Också frågor som skall behandlas av presidiet har ofta beröringspunkter med minst ett av utskotten. Detta kan ses som ett positivt sätt att kunna tillvarata olika infallsvinklar och synsätt, men gör samtidigt arbetet långsamt och ibland blir direkt osmidigt. Vi har dock att leva med det system som existerar. Som en modell för störrre effektivitet kunde man tänka sig att Nordiska rådet i högre grad än förr börjar använda sig av utsedda rapportörer. Detta system kunde både öka effektiviteten och, framför allt, spara ekonomiska medel så att de av rapportören föreslagna åtgärderna också kan genomföras. I dag är risken stor att betänkandena bara blir en lång önskelista utan konkreta resultat som följd.

Samtidigt finns det fortfarande anledning till kritik i fråga om mötesintensiteten. Under innevarande år har framför allt utskotten mötts oftare än någonsin, men för den skull har ärendena inte behandlats utförligare.

Många betänkanden blev klara först i går. För denna ineffektivitet står föramför allt politikerna själva, som beslutar om både antal möten och deras agenda. Nordiska rådet har nu kommit till ett skede då inga undanflykter duger. Större effektivitet är ett måste, och det måste bli ett slut på obeslutsamheten. Detta kan bara vi själva åstadkomma och detta är vi skyldiga alla dem som vi här representerar.

I fråga om tyngdpunktsområdena inför framtiden förefaller en förstärkning av närområdesssamarbetet ha ett starkt stöd. Detta är positivt. Men vi vill betona att närområdet inte endast omfattar Östersjön och Baltikum utan också i högsta grad Nordvästryssland, Karelen, Murmansk och Kolahölvön. Dessa områden är ekonomiskt och ekologiskt i en ännu svårare situation än närområdena längre söderut.

Vi anser att det folkliga samarbetet mellan Norden och närområdena bör få hög prioritet. Vårt medlemsförslag om att också de politiska kvinnoorganisationerna kunde få ekonomiskt stöd från Nordiska rådet för ett ökat samarbete med närområdena i syfte att öka kvinnornas deltagande i det demokratiska bygget, är ett exempel på detta ministerrådets lyckade jämställdhetskonferens i Valmiera i augusti. Den bör få en uppföljning i form av ett ökat samarbete mellan bl.a. de nordiska ländernas och närområdenas kvinnoorganisationer också på gräsrotsnivå.

Över lag har medborgarorganisationer av varierande slag en viktig funktion i den fredsupprätthållande process som Östersjörådet upplever. Myndigheter i all ära, men en sammansvetsning av folken kring Östersjön bör i första hand ske ur ett gräsrotsperspektiv.

Krav på uppföljning bör alltid finnas med vad än Nordiska rådet företar sig. Det gäller också den stora miljökonferens som skall arrangeras i Göteborg i slutet av februari. Förväntningarna är stora. Vi hoppas att konferensen skall bli en vändpunkt i Nordiska rådets verksamhet, så till vida att miljöfrågorna verkligen blir högt prioriterade. Inte minst gäller det arbetet med Agenda 21, som till stor del också har en aktivitet på lokal nivå.

I fråga om närområdena finns det skäl att nämna det arbete som arbetsgruppen för barnens situation i närområdena har utfört. Det kan betecknas som pionjärarbete på ett område som är allvarligt och aktuellt och samtidigt mycket känsligt. Det gäller att gå varsamt fram om man vill vara säker på hållbara lösningar. Vi vill stödja arbetsgruppens rekommendationer och önskar att Nordiska rådet under de närmaste åren prioriterar ämnet.

Arbete finns det gott om. Inte heller i våra nordiska länder är barnens och kanske framför allt ungdomarnas situation problemfri. Arbetslösheten, nyfattigdomen och utslagningen drabbar ofta barnfamiljerna hårt. I varje enskilt fall är det fråga om en individs hela framtid och vuxna liv.

En hållbar samhällsutveckling måste alltid särskilt ta stor hänsyn till barnens ställning oberoende av om de handlar om miljö, utbildning eller

sociala skyddsnät. Ändå är det med stolthet som vi kan vara överens om att det knappast någon annanstans i världen är så att barnens situation är bättre än hos oss i Norden. Därför är det vår skyldighet att arbeta för en större trygghet för barnfamiljerna också på andra håll.

Vår grupps förslag om att bilda ett permanent sekretariat för Östersjörådet har på regeringsnivå seglat i medvind. Ännu har dock ingen slutlig lösning presenterats. Den danska regeringen har just nu en nyckelställning, och vi hoppas att den kan infria sina löften om att frågan får en lösning under sin ordförandeperiod.

Vi är mycket besvikna, herr President, över presidiets beslut i går att bordlägga vårt förslag om ett permanent sekretariat för Östersjörådet. Det gäller också vårt förslag om ekonomiska och handelsmässiga sanktioner. Just nu skulle det ha varit mycket aktuellt att behandla sådana saker i Nordiska rådet. En överdriven försiktighet är en stämpel som Nordiska rådet minst av allt nu behöver om diskussionen här skall hållas vid liv.

Slutligen vill jag säga att vi är till freds med att säkerhetsfrågorna äntligen har kunnat behandlas sakligt och mångsidigt också på ett nordiskt plan. Fortfarande kan man dock se tendenser som tyder på att alla helst borde tycka lika i fråga om säkerhetspolitiken. Så kan det givetvis inte vara. Åsikterna går i vissa delfrågor starkt isär, och dem skall man öppet kunna diskutera också i Nordiska rådet.

Herr president! Vi i vänstersocialistiska gruppen ser med tillförsikt och nyfikenhet fram emot nästa år. Förutsatt att bl.a. vi politiker som är medlemmar i Nordiska rådet tar vårt ansvar kan det nordiska samarbetet gå en strålande framtid till mötes. På tal om strålning borde vi fortsättningsvis arbeta för att Norden blir en kärnvapenfri zon samt för en bättre och säkrare värld att leva i.

Statsminister **Bondevik**: President. Det er en spesiell glede for meg at min første oppgave utenfor Norge i egenskap av statsminister er å delta under denne sesjonen i Nordisk Råd.

Jeg har alltid vært blant dem som har sett den nordiske dimensjon som en naturlig forlengelse av nasjonal politikk og samfunnsdebatt. Jeg hadde gleden av å lede Nordenutvalget i Rådet og kunne der igjen slå fast hvilken betydning det nordiske fellesskapet har for vår regionale tilhørighet og for vårt kulturelle fellesskap.

Det var dem som spådde at med tre nordiske land i EU, ville det nordiske samarbeidet miste sin livskraft. Disse spådommene slo feil. Det nordiske samarbeidet har på 1990-tallet greid tilpasningen mellom regjeringene og her i Rådet. Norden, Europa og nærområdene er satsingsområdene som i dag samler de nordiske land og arbeidet i Nordisk Råd.

EU og EØS spiller en viktig rolle i vårt arbeid. Det skulle da bare mangle. Men de europeiske spørsmål har ikke fortrengt de nordiske. Det nordiske rom er fortsatt der til å fange opp mange av de utfordringene som vi møter som nordiske borgere, som forbrukere og som mennesker i et kulturelt og sosialt fellesskap.

I alle europeiske land er dette et tilbakevendende tema, nemlig tilhørighet, identitet og behov for trygge rammer i en omskiftelig tid. Det fins ikke lettvinte svar. Men med Norden har vi en regional tilhørighet som går utover våre egne grenser. Vi har et nært utland som oppfattes som hjemme.

Det er ute blant folk, i organisasjonsliv, i hele nettverket på kryss og tvers av landegrensene at det nordiske fellesskapet har sin forankring, fra Foreningen Norden til hundrevis av lokale og regionale organisasjoner og foreninger.

Lenge har det frivillige organisasjonslivet vært utenfor det politiske fokus. Og slik skal det på en måte være fordi dette er et mangfold som skal leve og virke på egen grunn. Men samtidig må vi ha et våkent øye for den rolle som organisasjonslivet spiller for menneskers engasjement, og som ivaretakere av viktige samfunnsoppgaver.

Nordenutvalget har ved flere anledninger pekt på betydningen av den frivillige sektor. Det norske formannskapet har også satt dette på dagsordenen. Det foreligger nå er forslag til en strategi for samarbeidet mellom Nordisk Ministerråd og den ideelle sektor. Vi må øke kunnskapen om den frivillige sektors rolle i nordisk samarbeid. Vi må legge til rette for at organisasjoner og foreninger i større grad kan engasjere seg i samarbeid på kryss og tvers i Norden, og vi må slippe de frivillige organisasjonene til som nettverksbyggere til nærområdene.

President. Jeg verdsetter også at det kommende svenske formannskapet vil følge opp dette initiativet.

Vi ønsker å bistå de baltiske land med sin integrasjon i det brede europeiske samarbeidet. Der hører de hjemme, og de er på god vei.

Vi støtte de baltiske lands rett til fritt å velge deltakelse i det europeiske og atlantiske samarbeid. Det er gjennom deltakelse i dette samarbeidet at demokrati, rettsstat og menneskerettigheter kan forankres, og at økonomien kan videreutvikles. Det er slutt på den tiden da land fikk sin sikkerhet diktert utenfra.

Vi støtter også Russlands arbeid med økonomiske og politiske reformer. Vi vil ha Russland med i regionalt og europeisk samarbeid. I Nordvest-Russland møter vi de største miljøutfordringene. Likevel går bare 10 pst. av de ressurser vi setter av til felles nordisk nærområdsinnsats, til denne regionen. Det er for lite, særlig i lys av de utfordringene vi her møter. Fra norsk side vil vi gå inn for at denne innsatsen skal økes, og jeg er glad for at Presidiet deler vårt syn.

Finlands statsminister har lansert sitt initiativ om EUs nordlige dimensjon. Norge støtter dette. Vi hilser velkommen tiltak som kan bidra til økt politisk oppmerksomhet og økte ressurser rettet med det nordligste av Europa. Det er rundt Østersjøen og Barentshavet at Russland møter det vi kjenner som Vest-Europa. Det er her vi kan engasjere Russland i det nye samarbeidet og felles problemløsning. Norge deltar i EUs samarbeidsordninger i nord gjennom INTERREG. Vi er rede til å utvide denne innsatsen.

I januar tar Norge over formannskapet i Barentsrådet. Barentssamarbeidet er et nyskapende samarbeid med sterk deltakelse av regionale myndigheter. Det er gjort viktige framskritt. Men samtidig må vi tilføre samarbeidet et innhold som kan engasjere den russiske part, både regionalt og sentralt. På miljøområdet har vi opplevd at prosjekter stopper opp på grunn av manglende kapasitet på russisk side. Dette er en alvorlig utfordring som de nordiske land sammen må møte. Og la meg si klart fra: Vi trenger nye krafttak for å rydde opp i det truende atomavfallet på Kola. Det er positivt at EU engasjerer seg sterkere. Fra norsk side har vi høstet positive erfaringer fra samarbeidet med USA og Russland. Vi ønsker å trekke amerikanerne med i nye prosjekt og håper vi kan gjøre konkrete framskritt.

President. Fra norsk side vil vi sammen med Island forhandle fram en avtale med EU om institusjonelle løsninger knyttet til Schengen. Her må vårt felles mål være å sikre at nordiske borgere får beholde de godene som fulgte med den nordiske passunionen.

Vårt mål må være at det nordiske fellesskapet består og ikke splittes. I forhandlingene med EU blir blir det derfor viktig at vi får støtte og draghjelp fra nordiske naboer. De institusjonelle løsninger blir mer krevende etter at Schengen ble innlemmet i EU. Fra norsk side vil vi gjennomføre en særlig studie av de spørsmål som på grunn av dette kan reises av konstitusjonell karakter.

La meg også, president, nevne en sak som i disse dager opptar nordiske forbrukere. Vi erfarer nå at kjøtt importert fra EU-land lenger sør er infisert av alvorlige bakterier som salmonella. Dette er urovekkende med tanke på forbrukernes behov for sikker, trygg mat. Det kan ikke være slik at av skal stille akseptere en utvikling på denne måten i den frie varebevegelsens navn. Det står ingensteder - verken i EØS' eller i EUs regelverk - at en skal godta slike trusler mot folkehelsen. I våre avtaler skal vi alle ha en garanti for at importert kjøtt er fritt for slamonella.

De nordiske land må derfor sammen i våre kontakter med EU-kommisjonen, berørte EU-land og i relevante veterinære fora ta opp denne saken og presse på for bedre kontrollordninger. Her må vi også kunne finne støttespillere i de fleste EU-land. Jeg har selv tatt dette opp med de andre statsministrene i Norden og vi legger opp til tett kontakt mellom de nordiske land i tiden framover.

President. Vi taler ofte med stolthet om den nordiske velferdsmodell. Den må stadig videreutvikles så lenge vi har en betydelig arbeidsledighet og når vi også opplever økende forskjeller blant folk. Det er behov for forsterket innsats for sysselsetting og for utjamning. Og så må vi alle ha et velferdsperkspektiv som går utover Nordens grenser. Våre land har tradisjoner for et aktivt arbeid for utviklingslandenes interesser. Vi spiller sammen en rolle i FN og andre internasjonale fora.

Det er i dag en urovekkende tendens til synkende bistand fra de rike land målt i u-hjelpens andel av bruttonasjonalinntekt. De nordiske land må motarbeide denne tendensen og selv gå foran med et godt eksempel. Kampen for menneskerettighetene har hatt framgang etter komunismens fall i Øst-Europa, men fortsatt krenkes demokratiske prinsipper og menneskerettigheter i mange land.

Hver for oss og samlet må de nordiske land være i front i kampen for menneskerettighetene. Jeg er også glad for at statsministrene her i Helsingfors så klart samlet seg om et forsterket press mot militærregimet i Burma. Jeg vet at Nordens stemme blir hørt av demokratibevegelsen i dette landet, slik den ble det i Sør-Afrika i apartheidregimets tid. Dette er, president, en kamp for menneskeverdet, en grunnverdi som er dypt forankret i vår felles kristne og humanistiske kulturarv i Norden. I dette felles verdigrunnlaget ligger den viktigste drivkraft til vårt arbeid i Norden, i nærområdene, i Europa og i verden for øvrig.

Stavad: Hr. Præsident! Det Nordiske Råds arbejde er unikt på den måde, at eventuelle misforståelser har vi en adgang til direkte af få afklaret med hinanden i Nordisk Råd. Og derfor vil jeg gerne stille spørgsmål til den norske statsminister, som i sit indlæg var inde på Schengen.

Jeg har erfaret, at man i Norge tilsyneladende - i hvert fald hos den nye regering - har den misforståelse, at den danske folkeafstemning i maj 1998 også er en afstemning om Danmarks tilslutning til Schengen, og at Norge derfor indimellem anvender det som argument for at udskyde sin egen forhandling og afklaring. Og derfor synes jeg, det er vigtigt at få sagt: Danmark har taget stilling med et bredt politisk flertal for Schengensamarbejdet, allerede inden Amsterdam blev forhandlet på plads.

Schengen er ikke til afstemning i Danmark den 28. maj. Danmark har taget endelig stilling, og derfor håber jeg, hr. statsminister, at dette argument ikke oftere vil blive fremført i Norge som anledning til at forsinke forhandlingerne med EU om de ændringer, der skal ske som følge af Amsterdam for Norges og for Islands vedkommende i forhold til Schengen.

Minister **Bondevik**: President! Jeg kan forsikre representanten Stavad om at dette har jeg hatt anledning til å tale med min danske kollega om. Vi er fullt innforstått med at det er den danske regjerings oppfatning og, etter hva jeg har forstått, et klart flertall i Folketingets oppfatning, at selv om det skulle bli et nei ved den danske folkeavstemning - det er jo selvsagt en mulighet, selv om det kanskje ikke er det mest sannsynlige - oppfatter flertallet i Danmark det slik at man likevel vil bibeholde en mellomstatlig folkerettslig tilknytningsform til Schengen. Det vil vi i Norge selvsagt legge til grunn. Vi er klar over at det går en viss debatt om dette i Danmark, men jeg har forstått at dette er den danske regjerings og folketingsflertallets oppfatning, og det vil vi selvsagt legge til grunn.

Det som er det avgjørende premisset for alle de nordiske land, er at vi kan beholde den nordiske passfriheten, og det vil være hovedpremisset også for den norske regjering, som på basis av hva et stortingsflertall ønsker, har tatt på seg oppdraget å føre våre forhandlinger med Island, med EU om en ny Schengen-avtale. Siden Schengen blir integrert i EU, både søyle I og søyle III, finner vi det desto viktigere å ha en skikkelig utredning av de konstitusjonelle spørsmål, og det vil den norske regjering sørge for. Det som blir avgjørende for oss, er jo at også vi i tilfelle får en folkerettslig mellomstatlig avtale med EU om et Schengen-samarbeid. Det er i tilfelle helt nødvendig for Norges del.

Stavad: Hr. Præsident! Jeg føler anledning til at takke den norske statsminister for en klar replik, et klart svar. Ønsket om at værne den nordiske pasunion har vi helt til fælles. Det har været fuldstændig afgørende for Danmark og, ved jeg, den danske regering, at det var en præmis i forhold til de ændringer, der kom til at ske også i forhold til Schengen.

Og så kun den afrundende bemærkning når den norske statsminister siger, at der er en mulighed for et nej i Danmark: Vi er et meget, meget stort flertal i det danske Folketing, der ikke ser det som en mulighed, men som en meget, meget stor risiko for den danske befolkning og den fortsatte nordiske udvikling. Men omvendt har vi stor tillid til den danske befolknings dømmekraft, så vi er overbevist om, at også den sag vil finde en lykkelig udgang.

Jette Gottlieb: Også jeg vil gerne takke den norske statsminster for et klart svar, for som jeg hører svaret, bliver der sagt, at der er en meget stor forskel for Norge, om Schengenaftalen indgår i søjle 3, integreret i det europæiske unionssystem, eller om det indgår som et mellemstatsligt samarbejde. Og i den sammenhæng er det jo klart, at hvis den danske folkeafs-

temning fører til et nej, så betyder det også, at Amsterdamtraktaten ikke er til stede mere, og så betyder det, at Schengen fortsat er et mellemstatsligt samarbejde.

Minister **Bondevik**: Jeg har inntrykk av at dette nå mer er i ferd med å bli en intern dansk debatt, og den skal den norske statsminister selvsagt ikke blande seg opp i. Vi har å respektere hverandres avgjørelsesrett i disse spørsmål. Men det som er klart, er at fra norsk side, siden vi ikke er medlem av Den europeiske union, dreier det seg om å fremforhandle en mulig mellomstatlig folkerettslig avtale.

Ellers vil jeg si til representanten Stavad at han må ikke legge for mange tolkninger inn i ordet "mulighet". Fra min side var det bare ment som et av to mulige utfall av en folkeavstemning. Og går man til folkeavstemning, er det vel fordi det er to mulige utfall.

Kirk: Jeg vil gerne takke den norske statsminister for, at vi får klaret de her problemer af, for jeg synes, det er enormt vigtigt at forstå, at Danmark har ratificeret Schengenaftalen, og at vi opfatter den som en mellemstatslig aftale. Og det er enormt vigtigt for Danmark og et stort flertal i Folketinget, at vi får vores folkeafstemning om Amsterdam på plads på en sådan måde, at Danmark ikke forhindrer udvidelsen af EU med de øvrige central- og østeuropæiske lande.

Derfor er det vigtigt, at vi her, når vi er forsamlet mellem vores nordiske kolleger, ikke skaber forvirring omkring det her. Så lad os understrege, at det danske Folketing har ratificeret Schengenaftalen, og Schengenaftalen vil for Danmarks vedkommende også fungere efter folkeafstemningen i Danmark den 28. maj - uanset resultatet.

Jeg føler mig tryg ved, at det danske folk selvfølgelig vil sige ja til Amsterdamtraktaten den 28. maj.

Minister **Bondevik**: Utfallet av den danske folkeavstemningen skal ikke jeg spå noe om eller legge meg bort i. Jeg har jo registrert at det har vært folkeavstemninger i Danmark før både en og to ganger, omtrent om samme tema. Men det som er mer interessant og klart, er at for land som ikke er med i EU, og som derfor heller ikke skal ratifisere Amsterdamtraktaten, er det uansett spørsmål om å få i stand mellomstatlige avtaler. At Danmark også definerer sin avale som mellomstatlig, er noe vi selvsagt legger til grunn og respekterer. Det som vi fra norsk side har som oppgave, er å

komme fram til en løsning som kan bevare den nordiske passfriheten. Det tror jeg er en verdi som vi alle setter høyt.

Statsminister **Lipponen:** Herr president! Min alla tiders favorit-TV-serie var All in the Family. Det var på den gamla goda tiden då alla visste sin plats i det kalla krigets värld. Men nu här hemma i dagens värld i Norden oroar sig många för hur det skall gå med det nordiska samarbetet om de nordiska EU-länderna väljer olika vägar vad beträffar den ekonomiska och monetära unionen. Min tro är att både Norden som hemmamarknad och Östersjösamarbetet skulle främjas av att så många medlemsländer som möjligt i regionen skulle gå med i EMU:s tredje fas.

Finland går den europeiska vägen, dvs. den stora majoritetens väg i EMU-frågan. Vi uppfattar detta linjeval som en logisk uppföljning av den integrations- och handelspolitik som i allmänhet förenat de nordiska länderna under efterkrigstiden. Denna linje har brett stöd i det finländska samhället, hur man än mäter opinionen. Våra medborgare vill inte råka i någon europeisk återvändsgränd, och vi är inte intresserade av att importera andra nordiska länders problem till Finland då det gäller förhållandet till den europeiska unionen.

Det finns många i Finland som anser sig vara "bättre folk", så att de gärna skulle ha t.ex. Sveriges situation i Finland. T.o.m. anser en tidning i Helsingfors att Vänsterförbundet inte får vara för EMU. Det är en borgerlig "bättre folks tidning".

Vi har haft en öppen och grundlig debatt. Vi har studerat frågan och kommit till den här slutsatsen. Jag fruktar att om vårt land inte tar den europeiska vägen så löper vi risken att marginaliseras då vi står inför en utvidgning av den Europeiska unionen och den stora utmaningen i samarbete med Ryssland.

Alla nordiska länder, också Norge och Island, förenas av synen att en utvidning av EU med nya medlemmar i Central- och Östereuropa är ägnad att befrämja fred, stabilitet och utjämning av välståndsklyftor.

Ofta har vi varit tvungna att påminna om att de baltiska länderna inte får behandlas sämre än andra kandidater för medlemskap, att utvidgningen skall ske på basen av objektiva kriterier.

Det står klart att det inte finns förutsättningar att i EU förenas om ett beslut att inleda reella förhandlingar med alla kandidater samtidigt. Det blev klart att Amsterdamavtalet inte innehåller de behövliga reformerna av EU:s institutioner och beslutsordningar. Mot den bakgrunden måste vi betrakta EU-kommissionens förslag om att förhandlingar inleds också med ett baltiskt land, Estland, som en betydande nordisk framgång. Genom att på toppmötet i Luxemburg i december fatta ett sådant beslut kan EU visa

att de baltiska länderna inte placerats i en grå zon av geopolitiska orsaker. Detta framsteg måste vi slå vakt om.

Vi förstår väl de bekymmer som finns i Lettland och Litauen samtidigt som vi noterat att man också i dessa länder har synen att det är ett framsteg för hela regionen om förhandlingar kan inledas med åtminstone ett baltiskt land. EU måste på ett trovärdigt sätt garantera att alla kandidatländer är med i medlemskapsprocessen och att varje land kan inleda reella förhandlingar så snart det uppfyller de uppställda förutsättningarna. Luxemburgmötet i december bör fatta ett utvidgningsbeslut som innehåller ett praktiskt program för alla tio sökarländer. Vi bör alltså förbättra det förslag som kommissionen har gjort.

Samtidigt gäller det att komma ihåg att en tidig förhandlingsstart inte automatiskt leder till ett tidigt medlemskap. Också i den grupp av länder som får inleda förhandlingar måste reformerna fortsätta med full styrka. Tillsammans skall vi i de nordiska länderna stöda alla baltiska länder i de fortsatta reformansträngningarna. Redan nu är vi överens om att effektivera vårt stöd vad beträffar de svåra frågorna inom EU:s tredje pelare.

Herr president! Knud Enggaard ställde redan frågan om den nordliga dimensionen, ett initiativ som Finland har lanserat. Det är ett begrepp som ursprungligen lanserades av min företrädare Esko Aho som såvitt jag vet tillhör mittengruppen.

Det finns naturliga orsaker till varför Finland tagit rollen som initiativtagare. Vi kommer att vara ordförandeland 1999 och vi har granskat de utmaningar vi står inför. Utvidgning är en sådan utmaning. Samtidigt blir Ryssland en allt närmare samarbetspart med EU. Öppningen till den nordliga dimensionen skedde redan genom Finlands och Sveriges medlemskap.

Detta är viktigt för att ta vara på möjligheterna till utvecklat ekonomiskt samarbete. Inte minst förenas EU och Ryssland inom energipolitiken, Ryssland som exportör och EU-länderna som importörer.

Detta är också viktigt för att befrämja kärnsäkerhet och bekämpa organiserad brottslighet. Inte minst är det viktigt då det gäller att rädda våra hav och att ta ansvar för en ekologiskt hållbar exploatering av havens resurser.

Initiativet om den nordliga dimensionen har tagits emot väl inom EU, både i söder och i norr. Likaväl som vi i norr engagerar oss i Medelhavssamarbetet är det naturligt att unionen som helhet tar ansvar för utvecklandet av den nordiska dimensionen. Jag behöver inte understryka att alla nordiska länder har tagit emot detta initiativ mycket positivt och erbjudit samarbete och stöd i det fortsatta arbetet. Detta noterar vi med stor tillfredsställelse.

Inom ramen för den nordliga dimensionen vill vi ge våra nordiska grannar allt stöd då de i tur och ordning har ordförandeskapet i olika sam-

arbetsorganisationer. Med gemensamma ansträngningar gäller det för oss att bryta det dödläge som tyvärr uppstått inom Arktiska rådet.

Som ordförande i Östersjörådet arbetar Danmark med sedvanlig målmedvetenhet för att göra rådets arbete mera resultatinriktat. Av statsministermötet i Visby 1996 fick Sveriges statsminister ett särskilt uppdrag att uppföljа mötet. Konkreta resultat har vi kunnat anteckna bl.a. vad beträffar bekämpningen av organiserad brottslighet.

Sverige har arbetat vidare med segslitna frågor i Barentsrådet och överlämnar ordförandeskapet till Norge vid årsskiftet. Alla de nordiska länderna förenas av en vilja att i Barentsrådet prestera konkreta resultat. I allt detta arbete önskar vi en mera målmedveten och konkret insats av den europeiska unionen.

Norge och Island är naturliga samarbetspartner inom ramen för den nordliga dimensionen med intressen att bevaka och med goda förutsättningar att bidra till ett utvecklat samarbete. Därtill behövs transatlantiskt samarbete så att USA:s och Canadas insatser kan förenas med de europeiska att aktivera både Barents- och Arktiska samarbetet. Men grundläggande är att vi utformar en europeisk politik, en unionspolitik för den nordliga dimensionen.

Sammanfattningsvis alla nordiska länder förenas av ansträngningarna att förstärka Östersjösamarbetet, Barentssamarbetet och samarbete inom det nya Arktiska rådet. Min övertygelse är att ju bättre samordnade vi är, desto trovärdigare framstår vi då vi försöker engagera andra länder och internationella institutioner för insatser i våra regioner.

Bildt: Herr president! Statsminister Lipponen sade att Finland väljer den europeiska vägen och inte vill importera osäkerhet eller tvivel, eller hur nu orden föll, från andra nordiska länder - vilka dessa nu kunde vara.

Låt mig göra den reflexionen, att för några år sedan i denna församling hoppades vi på en stark nordisk roll och en stark nordisk röst i ett starkt europeiskt samarbete.

I dag tvingas vi konstatera att Europa står inför två mycket stora utmaningar - steget till den gemensamma valutan, ett avgörande steg för att förbättra förutsättningarna för Europas och de europeiska ländernas konkurrenskraft, och utvidningen mot Central- och Östeuropa, som med nödvändighet måste ske steg för steg under en ganska lång tidsperiod - så har de nordiska länderna lyckats icke med maximal samling utan med maximal splittring.

Splittringen är verkligen maximal. Som jag försöker följa debatten i utvidgningsfrågan - som ju huvudsakligen handlar om formaliteten hur man startar förhandlingar, vilket anlägger perspektivet att detta inte är speciellt

viktigt - så har Sverige intagit en ståndpunkt, Finland intagit en ståndpunkt, Norge inte deltagit, heller inte Island, och Danmark intar såvitt jag förstår bägge möjliga ståndpunkter.

Får jag ställa frågan: Står dessa frågor på det nordiska statsministermötets dagsordning?

Minister **Lipponen**: Herr president! Jag vill först understryka att EMU-frågan och utvidgningsfrågan är två skilda frågor. De bör inte behandlas på samma sätt.

I utvidgningsfrågan tycker jag att vi alla medlemsländer nu skall försöka nå ett sådant resultat att alla de tio europeiska sökarländerna på ett trovärdigt sätt kan komma med i utvidgningsprocessen, att den europeiska unionen tar in de tio länderna och därmed punkt. Sen är det en praktisk fråga hur vi hanterar den här processen. Efter Amsterdamfördraget och efter kommissionens förslag har vi en ny situation. Vi skall försöka nå en gemensam syn. Vi är beredda för Finlands del att arbeta tillsammans med de andra för att nå en kompromiss som ger den utökade säkerheten till alla sökarländer så att de kan vara med, även om det skulle visa sig att det praktiska är att inleda förhandlingar med de länder som kommissionen föreslår.

Bildt: Herr president! De är självfallet riktigt som statsministern säger, att frågorna är av litet olika karaktär.

Den fråga som icke berördes, nämligen frågan om valutasamarbetet, är av mer permanent karaktär. Den handlar om avgörande förutsättningar för våra länders ekonomiska utveckling - och också för det nordiska samarbetet. Det är ju inte bra för det nordiska ekonomiska samarbetet. Det är inte bra för det nordiska ekonomiska samarbetet att vi hamnar i en valutamässig splittring som uppfattas som mer permanent än vad den skulle behöva vara, och där vi också hamnar i olika kategorier - ännu mer olika kategorier skulle jag vilja säga - när det gäller möjligheterna till medinflytande i det europeiska samarbetet i stort. Det förstärker enskilda nordiska länder. Det är bra för dem. Men det försvagar andra nordiska länder, och det är dåligt för dem. Som helhet är det inte bra för Norden.

Vad gäller de tre baltiska länderna tror jag vi alla hade hoppats att det skulle vara möjligt att ha förhandlingar för alla de tre. Den möjligheten försvann de facto när Amsterdam inte lyckades lösa de institutionella frågorna och det blev nödvändigt att inleda de formella förhandlingarna i en något mindre grupp och sedan gå vidare.

Jag tror liksom statsminister Lipponen att det bästa är att nu köra igång processen. Den skall vara innefattande för alla elva länder som vill vara med, ingen utesluten. Men jag har sett att Sveriges regering säger att man skall ha en tidig differentiering av processen. Det innebär att vissa differentieras in, andra differentieras ut. Det borde man kunna hitta en lösning på.

Den tror jag också är på gång med den stora europeiska konferens som vi kommer att få i slutet av februrari i London. Därefter kommer de differentierade förhandlingarna där man går vidare med vissa.

Men låt oss inte göra de baltiska länder som inte är med då otjänsten att binda dem vid andra europeiska länder som har långt sämre förutsättningar att ansluta sig till förhandlingsprocessen och därmed långt sämre förutsättningar att tidigt vara med på det som verkligen gäller, nämligen avslutningen av förhandlingarna.

Där skulle jag ha önskat att man kunde tillsammans med de ledande europeiska länderna komma fram till en bra lösning. En sådan tror jag också är på gång - men den fordrar litet av europeisk vidsyn!

Minister **Lipponen:** Herr president! I EMU-frågan tror jag att vi under en period går olika vägar. Jag vet inte vad som kommer att hända i t.ex. Danmark. Men detta kommer att vara förbigående. EMU blir en realitet som vi alla skall ansluta oss till. Låt oss även där ha ett pragmatiskt tillvägagångssätt.

I utvidgningsfrågan är det viktigaste nu att inleda processen. De individuella sökarländerna kan bli medlemmar bara p.g.a. prestationen när det gäller att uppfylla kriterierna.

Enggaard: Jeg takker statsminister Lipponen for svaret vedrørende den nordlige dimension. Når jeg bad om at få en redegørelse for, hvad det omfatter, skyldes det jo, at vi hører her og der nogle træk om det billede, og jeg synes at det i nordisk sammenhæng er relevant, at vi kender dette projekt i omrids, sådan at vores debat også kan tage fart. For det rækker jo dybt ind i i hvert fald to af Nordisk Råds søjler, den europæiske søjle og nærområdesøjlen, og derfor er det et arbejdsstof, som vi vil komme til beskæftige os med.

Så glæder det mig usigeligt, at jeg har været med til at afdække i hvert fald ét område, hvor statsminister Lipponen og Esko Aho deler paterniteten til et godt forslag.

Minister **Lipponen**: Herr president! Det stämmer att jag med glädje har tagit över stafettpinnen från Esko Aho i denna fråga och försökt ge den innehåll. Det grundläggande är att vi får en helhetssyn på den nordliga dimensionen och att unionspolitiken engagerar alla femton medlemsländer och också ger möjlighet för de länder i de nordliga regionerna som inte är medlemmar att delta.

Vi vill inte skapa några nya institutioner. Vi har tre fora, nämligen Östersjörådet, Barents-Arktiska rådet och Arktiska rådet. Vi vill inte flytta pengar från Medelhavet till norr, utan ha en bättre koordinering av de resurser som nu riktas mot norr och den finansiering som finns. Vi vill också ha en dialog kring det här och vill att det sker öppet innan vi går till konkreta projekt. Vi har en förteckning av konkreta projekt, men man kan gå vilse om man börjar förhandla om individuella projekt från början, för de kommer sedan.

Sasi: Herr president! När man lyssnar till statsminster Lipponen så måste jag säga att jag uppskattar hans vision och ledarskap i europeiska frågor. Jag vill också starkt stöda hans tanke om den nordliga dimensionen i den Europeiska unionen. Men det var en sak som inte har berörts och som har väckt viss oklarhet i Finland. Ryssland har erbjudit säkerhetsgarantier till sina grannländer, och jag skulle nu be statsministern förklara vad den finländska regeringens inställning till Rysslands erbjudan om säkerhetsgarantier till sina grannländer är.

Minister **Lipponen**: Herr president! Ryssland har gjort ett omfattande initiativ för de här regionerna, och den finländska regeringen håller på att analysera det här initiativet. Vi har inte hunnit behandla det i regeringen, men preliminärt finns det olika element, och då det gäller samarbetsfrågor, ekonomiskt samarbete och annat, så ser vi det som ett positivt initiativ. När det gäller säkerhetsfrågor är det positivt att Ryssland vill relatera sig till de här regionerna, men vi understryker att vi inte borde göra Östersjöområdet till ett isolerat område då det gäller säkerhet. Vi vill säkerhetsmässigt se Östersjöområdet som en del av den europeiska och euroatlantiska säkerhetszonen.

Marianne Samuelsson: Herr president! Statsministern talade mycket inlevelsefullt om samarbetet. Det låter ju förrädiskt vackert, men är det inte egentligen fråga om att ge upp samarbetet och införa överstatlighet och ett

uppifrånperspektiv, där just det nordiska och de nordiska människornas engagemang försvinner?

Jag är litet förvånad över vad detta samarbete innebär, inte minst på marknaden. Vi måste ju ge upp våra möjligheter att säga nej tack till salmonellasmittat kött och våra möjligheter att säga nej till genmanipulerad mat. Från svensk sida tvingas vi anordna till en särskild konferens för att försöka intala de andra att vi inte skall tvingas acceptera att djuren utfodras med antibiotika i tillväxtsyfte.

Vad är det egentligen i det nordiska perspektivet som ni har lyckats behålla i förhandlingar och annat?

Jag är faktiskt orolig för att vi, inte minst när det gäller EMU-samarbetet eller rättare sagt överstatligheten, också tvingas ge upp den nordiska dimensionen i den sociala delen av vårt samarbete, som bygger på att människor i större utsträckning kan vara med och påverka än vad vi kan nu och att vi kan behålla en fungerande offentlig sektor.

Minister **Lipponen**: Herr president! Utan att ta ställning till just de här frågorna, som säkert alla är viktiga, så vill jag understryka att tre nordiska länder under regeringskonferensen lyckades nå mycket stora framgångar. Allt är relativt, men till exempel i fråga om öppenhet, sysselsättning, miljö, konsumentfrågor och säkerheten då det gäller samarbete i fredsbevarande operationer nådde vi sådana framgångar som är ganska enastående då man talar om små länder. Genom att engagera oss kan vi påverka utvecklingen, och vi har engagerat oss i frågor som djurens rättigheter, så för oss är den Europeiska unionen och EMU en realitet. Vi har ett val: skall vi vara med och påverka eller stanna utanför och hamna i en återvändsgränd.

Marianne Samuelsson: "Lyckades påverka" -- ja, men ni "lyckades" faktiskt ge upp en mängd saker!

Det är ju inte så att ni lyckats få igenom mycket. Ni lyckades behålla en del av det nordiska perspektivet på en del frågor. Resten fick ni ge upp i det som ni kallar samarbete och som jag kallar överstatlighet.

Kent Kirk övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Statsminister **Davíð Oddsson**: Hr. præsident! Den reformproces, der indledtes i 1995, pågår stadig, men der er dog allerede opnået omfattende resultater. Evalueringen af institutionerne med henblik på den nordiske nytte er i store træk fuldført, og det samme gælder projektvirksomheden.

Det nordiske samarbejde undergår nu en yderligere politisering, og den internationale dimension bliver stadig tydeligere. Den konference om sikkerhedspolitik, som Nordisk Råd afholdt i Helsingfors i august i år samt de tre medlemsforslag om sikkerhedspolitik, der nu står på denne sessions dagsorden, vidner om dette. Det samme gælder f.eks. den satsning, som Sverige under sit ordførerskab vil gøre for øget beskæftigelse. For øget beskæftigelse er det af størst betydning, at vi skaber økonomien det bedst mulige grundlag og lægger vægt på forbedringer inden for uddannelse, forskning og kompetenceudvikling. Disse spørgsmål er væsentlige for de nordiske medborgere og hører derfor hjemme i det nordiske samarbejde.

I tillæg til de nordiske informationskontorer i de baltiske lande er nu også informationskontoret i Skt. Petersborg blevet officielt åbnet. Det vil medføre en optrapning af samarbejdet med ikke bare Skt. Petersborg-området, men også andre områder i det nordvestlige Rusland. Et centralt element i det nordiske samarbejde med nærområderne er på forskellig vis at yde bistand til erhvervslivets opbygning dér. Nordiske virksomheders samarbejde med virksomheder i nærområderne er yderst vigtigt i denne forbindelse. Islandske virksomheder opererer allerede i nogen udstrækning i Baltikum, og der foregår nu en positiv udvikling, hvor islandske virksomheder i voksende omfang påbegynder et samarbejde med firmaer i Murmansk. Nordisk støtte til sådanne initiativer er af stor betydning.

De nordiske statsministre havde i går et godt og udbytterigt møde med statsministrene fra de baltiske lande. Disse lande lægger som bekendt stor vægt på fuld integration i det internationale samfund og dets vigtigste organisationer, specielt EU og NATO.

I erklæringen udgivet efter NATO's topmøde i Madrid i juli i år, blev de baltiske lande specielt nævnt som ansøgere om medlemskab af Alliancen, og det står klart, at Alliancen fortsat står åben. Resultaterne af Madrid-mødet var derfor et skridt i den rigtige lande for de baltiske lande.

Kort efter topmødet i Madrid blev det klart, at Estland er blandt de fem central- og østeuropæiske lande, som EU-Kommissionen har foreslået optaget først i EU. Dette er et yderst positivt og vigtigt skridt, og Estlands medlemsskab i EU vil utvivlsomt bane vejen ind i Unionen for de to andre baltiske lande.

Udvidelsen af EU er af stor vigtighed for Europa. Selv om EU-medlemskab giver fordele af en anden karakter end medlemskab af NATO, står det klart, at sikkerhed, demokrati, stabilitet og velfærd i disse lande på mange måder er afhængige af adgangen til vesteuropæiske markeder og slutteligt medlemskab af EU's indre marked.

Reaktionen på de central- og østeuropæiske landes erklærede ønske om medlemskab af NATO og EU bliver et udtryk for de grundlæggende principper i udformningen af det nye Europa.

Internationalt samarbejde og institutioner etablerer normer, der på mange områder styrker de små landes position i international sammenhæng. Her har De Forenede Nationer ydet et vægtigt bidrag, og de nordiske landes deltagelse i FN er da også et af hovedprincipperne i landenes udenrigspolitik.

Det var derfor at stor betydning, at FN's generalsekretær, Kofi Annan, besøgte Norden i sommer. Vi fik da mulighed for at give udtryk for vores indstilling til FN og diskutere aktuelle spørgsmål inden for organisationen. I går udgav statsministrene en erklæring, der først og fremmest understreger, at de støtter generalsekretærens forslag om reformer i FN's virksomhed.

FN lider ikke af mangel på opgaver, og man stiller store krav til organisationen. Der er heller ingen mangel på kritiske røster. Det er sandt, at FN tit har været ude af stand til at fuldføre sine opgaver og har manglet slagstyrke til at løse problemer på tilfredsstillende måde. Der må arbejdes på at styrke FN's infrastruktur og forbedre arbejdsmetoderne. På den anden side må vi ikke se bort fra den kendsgerning, at organisationens muligheder til syvende og sidst afhænger af medlemslandenes postive vilje, og her mangler der sommetider tilstrækkelig kraft og samarbejdsvilje.

FN er en global organisation. Den giver derfor store muligheder og spiller en nødvendig rolle i et internationalt system, der i stigende grad er baseret på globalt samarbejde og kalder på globale løsninger af problemer, der berører både store og små lande.

Hr. præsident! Jeg vil til slut takke statsminister Göran Persson for den redegørelse, han gav, om Sveriges program for sit ordførerskab næste år. Jeg satte pris på den og ser frem mod et godt samarbejde under Sveriges ordførerskab. Samtidig takker jeg for Norges indsatser under ordførerskabsåret.

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussens** tal, se s. 1391.

Sasi: Herr president! Jag anser att både statsminister Lipponen och tidigare statsminister Bildt talade mycket övertygande och mycket realistiskt om EU:s utvidgning och jag anser också att det är ett faktum att man kan ta maximalt fem nya länder in i den Europeiska unionen i det här skedet. Om man vill att det skall bli tre baltiska länder, fäller man bara bort Estland. Det är också intressant att Sveriges och Danmarks regeringar är i sällskap med Grekland och tidigare Spanien i utvidgningsfrågan. Då frågar man sig om de är i rätt sällskap.

Sedan anser jag att om man inleder förhandlingar med alla länder så blir den processen otroligt lång, och det betyder att de baltiska länderna då kommer senare in i EU än med kommissionens modell.

Då frågar jag: tänker Danmark hålla fast vid sin synpunkt till sista stund eller är ni beredda att på den sista dagen av förhandlingarna gå med på kommissionens modell? Om ni inte gör det, fäller man hela utvidgningen, då den kräver enhällighet.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Jeg må desværre korrigere. Det er ikke en korrekt fremstilling af forholdet omkring udvidelsesprocessen. Det er ikke et faktum, at maksimalt fem kan inviteres ind i forhandlingsrummet. Man må ikke tage fejl af, at det forhold, at vi i Amsterdam bekræfter med hinanden, at de første fem lande kan blive medlem af EU, uden at der sker nye institutionelle forandringer, jo ikke er ensbetydende med, at der ikke kan være ti lande inde i forhandlingsrummet. Landene vil jo blive medlem på vidt forskellige tidspunkter, helt afhængigt af deres egen evne til at præstere en opfyldelse af de økonomiske og politiske konvergenskriterier. De kriterier, der er vel defineret i det københavnske formandskab i 1993. Så det er ikke korrekt, at EU kun kan tage fem ind til forhandling. Det er rigtigt, at EU kun kan tage fem nye lande ind som egentlige medlemmer, før man skal i gang med institutionerne igen, men man kan sagtens have ti inde i forhandlingsrummet.

Det fører mig til det næste, som er, at det heller ikke er rigtigt, at det at have ti lande inde i forhandlingsrummet vil forsinke processen, på ingen måde. Hvorfor i alverden skulle det det? Kommissionen har en forpligtelse til at skaffe de nødvendige ressourcer, den nødvendige prioritering.

Endelig vil jeg gerne sige, at det ikke er Kommissionen, der afgør, hvor mange og hvem der skal være i forhandlingsrummet fra day one, fra januar 1998. Det er en politisk afgørelse. Det er det Europæiske Råd i december måned Luxembourg, der træffer beslutning om den sag.

Til slut: Jeg synes, at vi i Norden står os ved at arbejde så intenst for at ændre den økonomiske fordelingsmekanisme, som Kommissionen i agenda 2010 eller 2000 har foreslået, når det gælder økonomisk bistand til de forskellige ansøgerlande, for efter min opfattelse, efter den danske regerings opfattelse, kunne man godt se en mere rimelig fordeling af den økonomiske assistance til ansøgerlande for sig. Derfor må jeg simpelt hen sige til spørgeren: Det politiske arbejde fungerer ikke sådan i EU, at vi bare siger: Tusind tak for Kommissionens forslag, det bakker vi op. Kommissionens forslag er altid et forslag, der lægger op til en politisk forhandling, og det sker ofte, at når den politiske forhandling er færdig, bliver Kommissionens forslag forandret, og det vil det også blive i dette tilfælde.

Sasi: Det är dock på det viset, att om man inte väljer fem länder, utan börjar förhandla med alla så går processen väldigt långsamt, och det är mycket sannolikt att man börjar kräva en ny regeringskonferens innan man tar fler länder än kanske tre länder, som nu blir medlemmar av Nato.

På det viset tror jag att Baltikums medlemskap i EU blir mycket fjärran i framtiden. Jag tror att det visar ledarskap om man kan välja en viss grupp och förhandla med dem, då förhandlingspartner ändå är 15 medlemsländer och fem nya. Om det är elva på andra sidan bordet blir processen helt omöjlig. Därför tror jag att kommissionens linje är den rätta.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen:** Ja, det er jo sådan i politik, at man har forskellige opfattelser, ikke sandt. Må jeg bare nævne til eftertanke, at det, der ligger i Kommissionens oplæg, bl.a. også er, at hvert enkelt ansøgerland mindst én gang om året skal til fornyelse af møder med Kommissionen for at prøve af, hvor langt man er kommet i sine bestræbelser for at komme ind i forhandlingsrummet. Så der er allerede, må jeg sige til spørgeren, afsat et meget betydelig engagement for at sikre, at så mange lande, faktisk dem, alle er med. Derfor taler vi om en politisk vigtig, men ikke ressourcemæssigt uoverkommelig sag, nemlig at flytte skellet mellem selve forhandlingsrummet og venteværelset.

Det sidste, jeg blot ville signalere, er, at jeg tror, man skal være meget forsigtig med nu at sige, at det politiske arbejde for at nå det bedst mulige resultat er slut. Det er først lige begyndt. Erfaringsmæssigt må jeg sige, at de næste måneder frem til mødet i Luxembourg her i november især, men også helt frem til Luxembourgtopmødet, er meget vigtige. Det er meget vigtigt, at vi gør os klart, at hegnspælene flyttes i det politiske arbejde. Der er meget intense kontakter i Europa, og jeg agter i hvert fald at fortsætte mit engagement, så vi kan sikre, at de baltiske lande får så gode betingelser som overhovedet muligt.

Jette Gottlieb: For nu ikke at gøre dette til en næsten ren dansk debat vil jeg sige, at hvis Schengenaftalen bliver en integreret del af EU-systemet - det er jo rent hypotetisk, for det forudsætter jo, at Amsterdamtraktaten bliver ratificeret efter et ja ved en folkeafstemning i Danmark - men hvis det nu bliver situationen, og hvis det kommer i modstrid med norske forfatningsretlige forhold, så vil jeg gerne bede om en forsikring om, at det ikke betyder, at den nordiske pasunion dermed står i fare. Jeg har i hvert fald tidligere fået mindst fem statsministres garantier for, at den nordiske pasunion ikke er i fare på bekostning af Schengen. Så det vil jeg gerne bede om en forsikring om.

Men det var i øvrigt slet ikke det, jeg bad om ordet for. Det var faktisk for at sige, at jeg var meget glad for statsministerens betoning af menneskerettighedsspørsmålet. Det gjorde den norske statsminister også, og i den forbindelse ville jeg gerne høre, om statsministrene vil udvide deres forsikringer til også at være praktiske. For to år siden vedtog Nordisk Råd enigt at etablere et netværk mellem de nordiske menneskerettighedscentre. I de efterfølgende forhandlinger med Ministerrådet blev forslaget, om jeg så må sige, forhandlet ned til at være et spørgsmål om 100.000,- kr., et beløb, der ikke muliggør en sådan etablering af et netværk. Nu vil jeg så spørge de statsministre, som har været meget varme fortalere for, at man skal støtte menneskerettighedsarbejdet, om de vil være villige til nationalt eller eventuelt i et fornyet forslag på Nordisk Råds niveau at skaffe bevillinger, yde midler til, at man kan etablere et sådant netværk til styrkelse af det nordiske menneskerettighedsarbejde. Jeg synes ikke, det er et godt signal at sende lige nu, at man nedprioriterer et sådant samarbejde mellem de nordiske menneskerettighedscentre.

Presidenten avbröt talaren p.g.a. talartidens slut.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Til spørgsmålet om Nordisk Pasunion: Lad os nu holde til realiteten. Realiteten er, at den danske regering sammen med et klart flertal i det danske Folketing har ratificeret konventionen om Schengen. Det er en realitet, og som hr. Ole Stavad tidligere har sagt i dag, vil det også være en realitet uafhængigt af folkeafstemningen den 28. maj 1998 i Danmark.

Nordisk Pasunion er kommet for at blive, men vi kan ikke sige os fri for, at vi i dag befinder os i en anden situation, end vi gjorde bare for fem eller ti år siden. Vi står med nye udfordringer, og derfor er det efter min bedste opfattelse også i vores interesse, at Schengenkonventionen med de nye værktøjer, det giver os for at løse de nye problemer, bliver en realitet.

Menneskerettighedsarbejdet: Må jeg ikke bare sige til fru Jette Gottlieb, at jeg har noteret mig spørgsmålet. Jeg ved, at den danske minister for nordisk samarbejde, Marianne Jelved, også har noteret sig det. Jeg har ikke mulighed for lige nu at gå i detaljer med sagen. Det eneste, jeg vil sige, er, at man ikke må få den opfattelse, at budgetdiskussionen sætter spørgsmålstegn ved de nordiske landes engagement i kampen for menneskerettigheder over hele verden og i de rette fora. Det er ikke tilfældet, og det håber jeg heller ikke, at fru Jette Gottlieb mente med spørgsmålet.

Touborg: Hr. præsident, det er statsminister Poul Nyrup Rasmussens bemærkninger vedrørende Schengen, der får mig på talerstolen. Statsministeren siger, at Schengen står fast. Vi går ikke ud. Det sker ikke. Jeg vil gerne advare statsministeren mod at være alt for kategorisk i den sag. Hvis Danmark stemmer nej - det kunne tænkes, vi har før haft en afstemning, hvor et meget stort flertal i Folketinget sagde ja, og hvor det danske folk alligevel sagde nej - hvis Danmark siger nej, så er der jo en ny situation realpolitisk, det må statsministeren vist medgive mig. Og så er det jo sådan, at man må tage stilling til det til den tid.

Jeg vil gerne minde statsministeren om, at vi tidligere har haft en dansk socialdemokratisk statsminister, der havde et mundheld, der lød: Man har en holdning, indtil man indtager en ny. Det er godt at se på historien. Det kan man lære noget af.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Det er også vigtigt, at man kan sin historie. Den pågældende statsminister sagde, at man havde et standpunkt, indtil man tog et nyt. Hvis Danmark siger nej... Jamen jeg er nødt til at sige, at man glemmer, at vi står i en meget, meget positiv situation, når det gælder den kommende folkeafstemning. Vi står med en Amsterdamtraktat, der er klart bedre end den Maastrichttraktat, vi arbejder efter i dag. Den Amsterdamtraktat har meget tydelige nordiske kendetegn, når det gælder menneskerettigheder, som vi talte om lige før, når det gælder miljøafsnittet, når det gælder beskæftigelsesafsnittet. Meget klare, når det gælder åbenhed, når det gælder nærhed. Meget klare nordiske kendetegn. Det er den ene grund til, at jeg tror på et ja den 28. maj næste år.

Den anden grund er måske den allervigtigste. Et ja til Amsterdamtraktaten er jo også forudsætningen for, at vores arbejde for at de baltiske lande kan blive medlemmer af EU, som de ønsker så inderligt - et ønske, som vi deler - kan lykkes. En forudsætning for at EU kan blive udvidet, en forudsætning for at hele Østersøens perspektiv, som vi taler så ivrigt om, kan blive en realitet, når det kommer til stykket, er jo også, at det bliver et ja til Amsterdamtraktaten, og derfor bliver det et ja til Amsterdamtraktaten. Det synspunkt deler vi ikke, det er jeg klar over, det er vi ikke enige om, men jeg tror på et ja, og det er regeringens synspunkt at argumentere for et ja. Lad os så se, om ikke det bliver sådan. Jeg har ikke noget grundlag for at skifte standpunkt, heller ikke i den sag.

Steenholdt: Hr. præsident, jeg vil gerne spørge den danske minister om Det Arktiske Råd. Jeg synes ikke, at amerikanerne er så lette at danse med, selv om vi bor længere mod nord. Men vi har meget gode forventninger.

I øvrigt vil jeg gerne takke statsministeren for hans tale og opfordringen til at arbejde for en fjernelse af eller et forbud mod miner i verden. Vi, som vi bor på verdens nordligste og største ø, er altid kede af at se alle de unger, der bliver invalideret eller dræbt af disse miner, selv om de såkaldte krige er overstået.

Minister **Poul Nyrup Rasmussen**: Jeg kan oplyse til hr. Otto Steenholdt, at vi i går på vort møde med de selvstyrende områder havde lejlighed til at bekræfte også over for hr. Jonathan Motzfeldt, at vi helt og holdent støtter Grønlands og dermed også Danmarks og rigsfællesskabets arbejde for, at vi i Arktisk Råd får løst en række af de udestående problemer. Det gælder bl.a. spørgsmålet om at søge at få ændret USA's holdning til spørgsmålet om NGO'ernes deltagelse, så rådet kan komme i gang med at arbejde for alvor. Og det gælder naturligvis også, som jeg strejfede tidligere, og som vi talte om i går på vort fælles møde, spørgsmålet om de grønlandske sælers økologiske balance og forståelsen for Grønlands erhvervsfundament.

Til det andet spørgsmål - hr. Otto Steenholdt noterede, at det ikke var et direkte spørgsmål - spørgsmålet om at arbejde for at få fjernet antipersonelminerne, må jeg bare sige tak for synspunktet. Jeg er glad for den opbakning også fra hr. Otto Steenholdts side.

Lagmand **Edmund Joensen:** Hr. Præsident! For nøjagtig 2 år siden vedtog Rådet ændringer i arbejdsformen, som indebar, at den partipolitiske repræsentation i Rådet skulle styrkes og aktiveres. Dette skulle ske på bekostning af de nationale delegationers relativt store enighed i afgørende sager.

Der var en vis spænding om, hvorvidt de selvstyrende områder ville få mulighed for aktiv medvirken under de nye arbejdsformer: Ville vi forsvinde i mængden, eller ville vi få mulighed for at være med i den politiske proces? Nu 2 år senere kan vi fra færøsk side konstatere, at den ændrede arbejdsform har givet en bedre repræsentation end tidligere.

Som opfølgning er man nu i gang med at justere ministerrådssekretariatet, således at organisation og aktivitet i større udstrækning kommer til at afspejle søjleopbygningen i Nordisk Råd. Jeg vil i denne sammenhæng fremsætte det ønske, at de resultater, Ministerrådets sekretariat leverer, i så høj grad som muligt understreger, at de er baserede på politiske processer og beslutninger.

Færøerne har nu fået bedre muligheder for at engagere sig i det nordiske samarbejde uden for Norden, også når det gælder Arktis og Barents, og

vi følger med stor interesse såvel det cirkumpolare samarbejde i Arktisk Råd som det regionale samarbejde i Barentsrådet. Det væsentligste virksomhedsområde imden for Arktisk Råd er bevarelse af det arktiske miljø gennem AEPS og det herunder etablerede AMAP, der for nylig i en rapport har redegjort for forureningsfarerne i Arktis. AMAP har i sin strategi medinddraget Færøerne og det omliggende hav.

Den luftbårne og havbårne forurening, der truer Arktis, er også en trussel for Færøernes miljø og befolkningens sundhed. Aktuelle internationale forskningsresultater viser, at folkesundheden i de nordlige områder er truet af forurening. Det er nu konstateret, at befolkningen i de arktiske områder, der har havpattedyr som en del af deres føde, selv ved indtagelse af meget små mængder kan blive udsat for sundhedsskadelige påvirkninger på grund af indholdet af tungmetaller, især kviksølv, og organiske giftstoffer som PCB, der ophobes i havpattedyr. Denne forurening bliver påført os udefra, og jeg appellerer derfor til samfundene i Norden om tydeligt og klart at fortælle verdenssamfundet, at havene ikke kan bruges som losseplads for industrielt affald m.m. De første, der kommer til at betale prisen for skødesløs forurening af havene, er de sårbare befolkninger i de cirkumpolare områder, der lever ved havet og af havet og især af havpattedyr.

Færøerne følger med interesse udviklingen i det regionale Barentssamarbejde. Af hensyn til vore fiskeriinteresser er det af væsentlig betydning, at der værnes om havmiljøet i Barentshavet, og at der sikres økonomisk og politisk stabilitet i Nordvestrusland. På basis af gensidighed har Færøerne haft et langvarigt og udbytterigt samarbejde, specielt inden for fiskeriet i barentshavet. Fra færøsk side vil vi i den kommende tid intensivere de nødvendige foranstaltninger, således at vi i højere grad kan være aktivt med i dette samarbejde.

Siden berlinmurens fald har de nordiske lande udviklet et samarbejde med nærområderne, især de baltiske lande. Færøerne har i lang tid haft samarbejde med disse områder, f.eks. fiskeriaftaler, og i de senere år er samarbejdet intensiveret på andre områder, f.eks. kultursiden. I de kommende dage afholdes en baltisk kulturuge i Nordens Hus på Færøerne.

Færøerne er ikke med i Den Europæiske Union og heller ikke med i EØS, men jeg håber, at vi kan være med i samarbejdet i Nordisk Råds tredje søjle vedrørende Europa. Den færøske arbejdskraft har tradition for at være meget mobil i tilfælde af mangel på arbejde på Færøerne, og gennem de sidste økonomisk svære år har færinger benyttet sig af arbejdskraftens frie bevægelighed, både inden for Norden og inden for EU. Dette har været til stor hjælp i den krise, vi gennemgik i årene 1989-1995, hvor ca. 15 pct. af den færøske befolkning flyttede fra Færøerne. I de sidste år

er strømmen vendt, og vi kan nu konstatere en befolkningstilvækst på Færøerne 2 år i træk.

Færøerne har interesse i og stærkt brug for et tættere samarbejde med EU, og for at fremme den nødvendige udvikling har det færøske samfund også brug for bedre markedsadgang. Færøerne er i dag placeret som tredjeland, hvilket ikke er tilfredsstillende, og dette forhold ønsker vi at ændre, således at Færøerne får sin berettigede placering i EU i kraft af rigsfællesskabet med et medlemsland.

Hr. Præsident! Afslutningsvis vil jeg sige, at de tre søjler i det nordiske samarbejde - Norden, nærområderne og EU - er tre vigtige strenge i det nordiske samspil, som der ligger store muligheder i og som der stilles store forventninger til.

Siv Friðleifsdóttir: Herr President! Jeg syns det er meget viktig det som vi nå fikk høre fra Færøyenes side om miljø, det arktiske samarbeidet, fiskeriindustrien og Barentshavsområdet, at man fra Færøyenes side vil være mer aktive i det.

Jeg vil gjerne høre om lagmannen kan komme med en kommentar på om man fra Færøyenes side ser det som en mulighet innenfor det nordiske samarbeidet i Vest-Norden at Island, Grønland og Færøyene som har hatt problemer med miljøorganisasjoner, som er ekstreme på mange områder, koordinerer fiskerindustrien i Nordatlanteren mellom Grønland, Island og Færøyene, slik at man bruker det samme kvotesystem - jeg vet at man har hatt forskjellige systemer på Færøyene. Først fiskedager, så kvotesystem som vi har nå på Island, og så fiskedager igjen. Vi har forskjellig redskap for å ta fisken. Men ser man på det som en mulighet fra Færøyenes side å koordinere også vår fiskeripolitikk, vår måte å ta fisken på, så man kan ha noen svar mot miljøorganisasjoner som har ført uansvarlig propagande mot oss.

Lagmand **Edmund Joensen**: Hr. Præsident! Det er et stort spørgsmål, det er både angående samarbejdet inden for fiskeriet, hvor man skal bruge de samme redskaber til at styre, og også om at koordinere sine politikker, både fra Grønland, Island og Færøernes side. Men det er der vel ikke noget til hinder for, at vi kan have en fælles holdning over for miljøorganisationerne; det ser jeg som en selvfølge.

Når vi snakker om fiskeredskaber og udnyttelse af havets fisk så hensynsfuldt som muligt, kan der ligge nogle problemer i det, i og med at det ene land vælger omsættelige kvoter, og et andet vælger omsættelige fiskedage, osv. Men det afgørende er vel, at man fisker og varetager ressour-

cerne på en forsvarlig måde, så man ikke kan blive beskyldt af miljøorganisationerne for at overfiske eller beskatte havpatedyr på en forkert måde.

Nu er det ikke noget nyt, at specielt grindefangst på Færøerne har været udsat for kritik fra miljøorganisationerne, og som alle ved, er det en fangst, som er foregået i hundreder af år. Det er ikke, fordi man har beskattet bestanden for meget, for man kan sagtens beskatte den endnu mere, end vi gør i dag; men det er måden, man afliver dyrene på, der især bliver kritiseret. Det er nødvendigt at fortælle storsamfundene at vi ikke truer havpattedyrene. Det er vores måde at beskatte dem på, men den skal selvfølgelig forbedres og det skal gøres på en forsvarlig og human måde.

Lantrådet **Roger Jansson**: Herr president! I statsminister Göran Perssons redogörelse igår för de svenska målen för nästa års ordförandeprogram gav han Norden och dess närområde som *en ekologiskt hållbar region* stor tyngd. Sverige sade sig vilja ge detta arbete, tillsammans med sysselsättningen, ett "brett genomslag i regeringssamarbetet", och det skulle bli "en angelägenhet över sektorgränserna".

Jag hade i går på förmiddagen vid diskussionen mellan statsministrarna och de självstyrande områdena tillfälle att ta upp det allt överskuggande resultatet av dålig miljöpolitik hittills i Östersjöområdet, alltså Östersjövattnets erbarmligt dåliga tillstånd. Statsministrarnas engagemang i frågan är glädjande.

Om vi nu hjälper Polen, de baltiska staterna och Ryssland till ökad aktivitet i sina ekonomier, så hjälper det samtidigt till att skapa underlag för ännu mera utsläpp av kväve och fosfor, av miljögifter och tungmetaller i vårt gemensamma innanhav. Ju mera konsumtionen ökar i dessa områden, liksom i våra länder, desto mera utsläpp kommer från både konsumtion, särskilt i städerna, och också från tyåtföljande produktion. Så alla denna hjälp till självhjälp avseende ekonomin måste ha vidhängande villkor för att minska miljöbelastningen på Östersjöns vattenområde.

Visst kommer, som Göran Persson sade, dessa länders miljösatsningar att öka om de blir medlemmar i EU, men Östersjöns vatten har inte tid att vänta.

För oss som bor vid havet, på Östersjöns öar och i Östersjöns kustregioner har utvecklingen under de gångna 30 åren varit helt skrämmande. Vi har var och en efter kunnande och förstånd kunnat påverka våra egna utsläpp, men den totala eutrofieringen med luftburet och vattenströmburet näringstillskott har vi inget kunnat göra åt, annat än följa den faktiskt helt eländiga utvecklingens gång från år till år. Över en tredjedel av Östersjöns bottnar ligger idag döda och oproduktiva, giftiga men osynliga för oss.

Trots att det känns hemskt att säga det är effekten av sommarens vidsträckta bälten av både trådalger och giftiga blågröna alger i hela Östersjön, i Finska viken och delvis också i Bottenhavet bra. De tjänar som bevis och väckarklocka för långt flera än dem som bor ihop med eländet.

Planer och bra grundforskning för att åtgärda problemen finns. Nya planer behövs inte. Nu måste vi tillsammans i våra hemknutar, i våra hemländer och i samarbete med våra grannländer åtgärda problemen helt konkret.

På Åland har vi förutom vår allas kära biltrafik kvar två betydande lokala källor som vi nu med kraft åtgärdar. Begränsningar i och krav på en redan rätt begränsad fiskodling skärps nu betydligt, i kontrollen och i tillståndsgivningen. Den andra stora källan är avrinningen från odlingsmarker och skogsmarker. Med ett mål om hundraprocentigt förhinder för kväve- och fosforläckage via diken och åar till havet tror vi oss tillsammans med EU:s miljöprogram för jordbruket kunna åtgärda nästan allt utsläpp den vägen. Kväve- och fosforfällor är en mycket kostnadseffektiv metod.

Jag framför förhoppningen att särskilt Finland, Sverige och Danmark med full kraft skall genomföra de löften som Göran Persson här har givit oss, vår Östersjö och våra efterkommande som skall leva vid, med och av Östersjön.

Motzfeldt: Hr. Præsident! Ærede nordiske kolleger! Som I formodentlig ved, tiltrådte det nye Landsstyre i Grønland den 19. september i år, og jeg genindtrådte som Landsstyreformand. Jeg vil gerne understrege her, at dette på ingen måde har ændret Grønlands engagement i det nordiske samarbejde eller de andre internationale fora.

Grønland ønsker at være en værdig medspiller i verdenssamfundet; og ikke mindst i det nordiske og vestnordiske samarbejde har vi ønske om aktivt at medvirke til at præge og styrke arbejdet.

Hr. Præsident! Lad mig sige et par uddybende ord om det vestnordiske samarbejde mellem Island, Grønland og Færøerne. Allere nu er det vestnordiske samarbejde genstand for særlig opmærksomhed i Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd - i hvert fald officielt og på papiret -. Det er imidlertid Grønlands opfattelse, at der bør sættes yderligere ressourcer - såvel økonomiske som menneskelige - ind på at styrke dels det vestnordiske samarbejde som selvstændig enhed og dels på at styrke relationerne mellem Vestnorden og det øvrige Norden.

Vestnorden er i mange spørgsmål kendetegnet ved særlige interesser, styrker og problemer i forhold til det øvrige Norden, ligesom andre af de nordiske lande har særlige interesser og problemer, der kan deles af enkelte andre lande i Norden. Det er derfor ikke altid ligetil at finde et

ensartet interessefelt mellem samtlige nordiske deltagere i vort gode samarbejde. Det er derfor styrken ved det nordiske samarbejde, at der er plads til mange forskellige projekter, en styrke som vi bør holde fast i.

Vestnorden er imidlertid også karakteriseret ved at bestå af to selvstyrende områder og en enkelt suveræn stat, hvilket efter min mening ofte betyder, at de vestnordiske interesser kommer til kort, når der skal foretages prioriteringer af ressourcerne. Sammenligner man med den store gavmildhed, der er i forhold til vore baltiske venner, naboer og Nordvestrusland - en gavmildhed, som Grønland på ingen måde vil indskrænke, kan man godt få det indtryk, at det nordiske samarbejde hovedsageligt er vendt mod øst og mod EU. Jeg vil derfor opfordre såvel Ministerrådet som Nordisk Råd til at tage fat om en reel styrkelse af indsatsen i Vestnorden. Der findes en række institutioner, som man gør brug af, og jeg vil gerne særlig fremhæve Vestnordisk Råd som en relevant samarbejdspartner.

Hr. Præsident! Lad mig nævne en anden sag, som ligger Grønland meget på sinde, nemlig de selvstyrende områders deltagelse i Nordisk Ministerråds arbejde. Det er min opfattelse, at de selvstyrende område i Norden har vist, at man magter at deltage i det nordiske samarbejde med Nordens suveræne stater på et balanceret og seriøst grundlag. Det står vist klart for alle, at både Grønland, Færøerne og Åland sætter det nordiske samarbejde højt og kun ønsker det bedste for dets fremtidige udvikling. Der er efter Grønlands opfattelse derfor ikke længere grund til at opretholde den formelle sondring mellem staternes og de selvstyrende områders deltagelse i Nordisk Ministerråd. Vi deltager jo allerede i Nordisk Råd på lige fod med vore kolleger fra Norge, Sverige, Island, Finland og Danmark, uden at dette giver anledning til problemer. Man bør derfor snarest tage den eksisterende model op til overvejelse og se på, hvordan man kan skabe mulighed for samme ligeværdige deltagelse inden for Det Nordiske Ministerråd.

Hr. Præsident! Et lignende budskab vil jeg gerne bringe frem, hvad angår vore samiske frænder. På trods af de eksisterende konsultationsordninger har man efter vores opfattelse endnu ikke fundet en tilfredsstillende løsning på samernes adgang til det nordiske samarbejde. Det glæder mig, statsminister Kjell Magne Bondevik gav i sin åbningstale den 21. oktober udtryk for, at den norske regering gennem lovgivning og på anden vis vil sikre det samiske sprog, kultur og samfundsliv, og at sametinget efterhånden bør få større beslutningsmyndighed. Det er min forhåbning, at regeringens gode intentioner i denne forbindelse også vil indebære, at man sammen med de øvrige nordiske lande vil overveje samernes rolle i både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd med henblik på at give de samiske folk en bedre adgang til det nordiske samarbejde.

Jeg vil også gerne rette jeres opmærksomhed mod processen i Arktisk Råd i øvrigt. Jeg har glædet mig meget over at høre statsminister Poul Nyrup Rasmussens bemærkninger herom. De nordiske lande var repræsenteret ved den officielle underskrivelse af Erklæringen om oprettelse af Arktisk Råd sidste sommer. Derfor ved jeg også, at arbejdet i dette forum har betydning for de nordiske lande. Jeg vil opfordre til, at man også bruger den gode samarbejdsånd fra det nordiske samarbejde i denne sag til at sikre, at de meget vigtige spørgsmål, der lige nu forhindrer os i at gå videre med effektueringen af hensigtserklæringen, bliver afklarede snarest muligt. Der er behov for konsensus og sammenhold blandt de nordiske lande, hvis de muligheder, der kan være i Arktisk Råd, ikke skal udvandes. Vi må komme frem til en løsning i spørgsmålene om NGO'ernes observatørstatus, der sikrer, at alle relevante organisationer får adgang til Arktisk Råd. Samtidig må vi også sikre os, at denne åbenhed ikke kan misbruges af enkelte organisationer til obstruktion af Rådets arbejde, specielt hvad angår arbejdet for bæredygtig udvikling i Arktis. Norden er fødested for princippet om bæredygtig udvikling, og de nordiske lande har således en særlig forpligtelse til og forhåbentlig også en særlig motivation for sammen at gøre det yderste for, at dette princip bliver et af de bærende elementer i Det Arktiske Råds arbejde.

Det er nødvendigt at få de formelle regler omkring Rådets arbejde på plads så hurtigt som muligt, så vi kan gå videre til mere betydningsfulde sager end formalia.

Endelig vil jeg opfordre til, at man i Norden finder en fælles løsning for finansiering af et sekretariat for Arktisk Råd. Uden dette vil Rådet være dømt til et forum for politiske manifestationer og strøtanker uden mulighed for opfølgning om implementering. Forestil jer blot Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd uden vore sekretariater. Tanken er ikke videre opløftende.

Hr. Præsident! Til slut skal jeg med glæde fortælle vore vikingebrødre i Norden, at vi i Grønland planlægger at fejre 1000-året for opdagelsen af Nordamerika i år 2000. Leif den Lykkelige rejste fra Qassiarsuk Brattahlid i Sydgrønland og ankom til det nordamerikanske kontinent for snart 1000 år siden.

I Brattahlid vil vi sammen med vore vestnordiske venner fra Færøerne og Island bygge et vikingehus, der svarer nøje til Leif den Lykkeliges barndomshjem. Og det er vort håb, at alle vikinger fra Norden og alle amerikanske vikingeentusiaster valfarter til stedet fremover.

Hr. Præsident! Lad mig afslutte dette indlæg med at gentage opfordringen til de nordiske parlamenter og regeringer om at overveje de selvstyrende områders og samernes deltagelse i det nordiske samarbejde positivt; en styrkelse af vores deltagelse vil være en styrkelse af hele det nordiske samarbejde.

Samarbetsminister **Pagrotsky**: Herr president! För mig som nyutnämnd samarbetsminister är det en stor glädje och en utmaning att komma direkt till en rådssession där vi från svensk sida presenterar vårt ordförandeprogram för det kommande året. Som framgår av det program som Göran Persson presenterade i går vill Sverige profilera sysselsättnings- och miljöfrågorna, men vi vill också svara för kontinuitet i samarbetet och följa upp de initiativ som Norge tagit under sitt ordförandeskap. Det är kanske det som somliga här kallat återanvändning.

Låt oss se på detta med IT, informationsteknik. Vi i Norden ligger i täten i utvecklingen av informationstekniken. Knappast någon annanstans är användningen av datorer så spridd som hos oss. Knappast någon annanstans tar man till sig nya framsteg så snabbt som hos oss.

Vi har etablerat en position som andra länder avundas oss. Det är en position som ger oss fördelar i en globaliserad värld. Den skall vi slå vakt om och se till att vidareutveckla. Att Norge i sitt ordförandeprogram för 1997 lyfter fram IT-frågorna var en utmärkt start.

I början av december planeras ett möte med de ministrar som är ansvariga för IT-frågor. Syftet är att stärka det nordiska IT-samarbetet. Det tycker jag är bra. Från svensk sida kommer vi att lägga stor vikt vid att följa upp detta initiativ under vårt ordförandeskap. Vi kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt utvecklingen av den elektroniska handeln på internet, där vi kanske står på tröskeln till någonting stort och där vi i så fall skall vara med om att leda utvecklingen.

Kommunikation skall underlättas. Den leder till förbrödning, utveckling och frihet. Det gäller inte bara på Internet. Det finns fortfarande gott om onödiga och onaturliga gränser att riva. Jag kan t.ex.inte förstå varför det skall vara dyrare för en Malmöbo att ringa till Köpenhamn, dit man snart kan ta sig med tåg på 10 minuter, än att ringa till Stockholm, 6 timmars resa bort, eller varför företagare i Värmland, som har största delen av sin handel i Osloregionen, skall behöva ringa dyra utlandssamtal för att bekräfta en order eller en leverans. Det finns gott om praktiska projekt att ta itu med, om vi menar allvar med att integrera Norden ytterligare. Passfriheten är fantastisk, men vi kan ännu mer.

Herr president! När vi talar om grannländer får vi inte glömma bort de andra länderna runt Östersjön. I samverkan med Nordens närområde Baltikum, nordvästra Ryssland, Barents och Arktis har vi gemensamma uppgifter att lösa. I vårt närområde möts en rad samarbetsintressen.

Detta diskuterades vid de nordiska och baltiska statsministrarnas möte i går eftermiddag. Det vidgade Östersjösamarbetet är inte någon konkurrent till det nordiska samarbetet, tvärtom. Jag vill verka för att det nordiska samarbetet används som instrument för att göra hela vårt närområde till en bättre region att leva i, med bättre miljö, bättre ekonomisk utveckling och

mer stabila säkerhetsförhållanden. Vi måste riva de hinder för handel och investeringar som håller tillbaka utvecklingen i våra grannländer. Detta är en huvuduppgift för oss.

Men det finns även många exempel på punktinsatser som syftar till att höja livskvaliteten i vår del av Europa. Jag vet t.ex. att Närområdesutskottet har arbetet fram radikala förslag till stöd för barn och ungdomar i våra baltiska grannländer. Som nordisk samarbetsminister ser jag denna typ av insatser som ett nödvändigt komplement till andra, mer övergripande åtgärder.

Vi nordbor borde också fundera närmare på möjligheterna att samarbeta om handelsfrämjande på marknader längre bort från Norden. Varför inte etablera gemensamma nordiska handelskontor på platser där vi var och en för sig inte har resurser att satsa?

Härom veckan fick jag syn på Ole Norrback, min bänkkamrat här, på andra sidan om en refug på en gata i centrala Tokyo. Han var ute och främjade finsk export. Själv var jag ute och främjade svensk export. Det fick mig att börja undra om det inte finns möjligheter till mer av samverkan mellan t.ex. de nordiska exportfinansieringsorganen i framtiden och varför vi inte skulle kunna arrangera mer av gemensamma resor med handelsdelegationer. Tänk om det kunde bli naturligt för exempelvis ett svenskt företag att resa med en finsk handelsdelegation till Sydamerika eller varför inte till Japan! Själv talade jag på Valmets kundmöte i Tokyo.

Herr president! Inga tidigare politiker har haft bättre förutsättningar än vi att bygga en fredlig och demokratisk utveckling i vår del av Europa, grundad på tillväxt, handel och välfärd. Faktum är att vårt närområde är den snabbast växande regionen i Europa. Kombinationen av en grupp mogna välfärdsstater och en grupp snabbväxande nya demokratier ger oss unika möjligheter. Vi har inte bara rätt till detta. Vi har också en skyldighet att på bästa sätt ta till vara denna spännande utmaning.

Personligen anser jag att det nordiska samarbetet aldrig tidigare har varit så omfattande och relevant som nu. Jag ser fram emot att i samverkan med er föra stafettpinnen vidare i detta viktiga projekt under det svenska ordförandeskapet.

Sasi: Herr president! Först vill jag konstatera att jag är väldigt glad att den svenska samarbetsministern uppskattar närområdesutskottets arbete och speciellt dess barnarbetsgrupp. Jag är också övrtygad om att det kommer att leda till konkreta resultat och är väldigt viktigt.

Men jag måste ställa ett spörsmål som har blivit ett obligatorium och det gäller finska språkets ställning i Sverige. Ministern är säkert medveten om att när man har flyttat mera ansvar på den samhälleliga servicesektorn

ned till kommunerna i Sverige så har det lett till att den finska språkservicen klart har försämrats.

Mitt spörsmål är: Tänker den svenska regeringen faktiskt göra någonting åt saken för att garantera den finska språkservicen till den finska språkminoriteten i Sverige?

Minister **Pagrotsky**: Herr president! Den svenska regeringen är självklart mycket väl medveten om den oro som från finskt håll strömmar emot oss över läget när det gäller finska språket i Sverige. Just därför har vi inlett ett omfattande arbete för att analysera och gå igenom frågan samt lämna förslag. Det arbetet, som leds av en framstående socialdemokratisk riksdagsledamot, kommer att vara avslutat i december månad. Därefter vidtar den politiska beslutsprocessen på basis av de förslag som utarbetats där. Det är därför i dag för tidigt för mig att precisera vad som kommer att göras, men jag kan försäkra mina finska vänner om att det här är en fråga som står högt på dagordningen och som vi alla är väl medvetna om.

Minister **Norrback:** Värderade president! Jag bad om ordet för att hålla med det Leif Pagrotsky sade om behovet av samarbete när det gäller den nya teknologin och också behovet av samarbete när det gäller utrikeshandel och investeringar.

Först när det gäller teleteknologin och ny teknologi överhuvudtaget. Där är de nordiska länderna föregångare och vi skulle faktiskt ha ett stort behov av en bättre koordinering, ett bättre samarbete i de nordiska länderna om vi vill behålla försprånget på den globala marknaden, vilket vi har lyckats med både när det gäller att utveckla ny teknologi men också när det gäller den operativa sidan.

Jag delar helt din bedömning och jag tycker att det här är en utmaning för oss som samarbetsministrar men också för andra ministrar i våra nordiska regeringar. Det här är en sektor där vi skall kunna hävda oss i framtiden och det kan vi göra genom att vara föregångare och den positionen kan vi hålla säkrare ju mer vi samarbetar.

Den andra frågan som minister Pagrotsky berörde gällde de nordiska företagen. Det är ju så att det knappast går en vecka utan att vi ser hur nordiska företag integreras i varandra. Vi upplever egentligen en boom på den privata sektorn när det gäller nordiskt samarbete.

I dag är det mycket svårt att veta om det är ett svenskt eller ett finländskt företag som är med i de stora handelsdelegationer vi som utrikeshandelsministrar leder. Men de är med i synnherhet om de har produktion i våra länder.

Också på den här punkten skulle det vara till stor fördel med en bättre koordinering när det gäller marknadsföringen, därför att så många företag är nordiska. De har produktion och verksamhet i våra nordiska länder och det skulle vara mer ekonomiskt och mer resultatgivande om vi kunde samarbeta mer på det här området.

Den tredje frågan gäller investeringarna. Min bedömning är att utrikeshandelsministrarnas framtida roll är att mera se till att vi får investeringar till våra länder än att primärt sköta marknadsföringen. Det är det ju behov av för att klara sysselsättningen framför allt. Också här har vi mycket att göra men framför allt gäller det att se till att vi är konkurrenskraftiga när det gäller kunnande. Här är forskningssamarbetet och utbildning viktiga faktorer, men också villkoren för ekonomisk verksamhet överhuvudtaget.

Jag begärde egentligen replik för att hålla med, vilket kunde ske oftare i nordiskt samarbete, därför att jag tyckte att det var ett viktigt anförande du höll.

Presidenten påminde om att repliktiden är en minut.

Salmén (presidiets talesman om budgeten): Herr president! Även i år är presidiet enigt i sitt betänkande över berättelsen om ministerrådets verksamhet 1996, och över plan och förslag till budget för det nordiska samarbetet det kommande året.

Men först vill jag peka på att vi sedan några år lever med ett Helsingforsavtal som är annorlunda. Bland annat har Nordiska rådet getts ett större inflytande på budgeten för det nordiska samarbetet. Detta för att de politiska prioriteringar vi enas om skall få ett bättre genomslag i det konkreta samarbetet. Det ställer nya krav när det gäller budgetprocessen. Vi bör – i Ministerrådet men också i Nordiska rådet – ställa oss frågan om vi till fullo svarar mot de nya kraven.

Regeringarna anger ramen för budgeten, men inom den ramen är det i princip denna plenarförsamling som bestämmer hur resurserna skall fördelas.

Det betyder att det är när rådets utskott och presidium bereder budgetförslaget, och här i plenarförsamlingen, som ministerrådet skall försvara sitt förslag. Det går inte att sitta i ministerrådsmöten efteråt och flytta pengar mellan anslagen.

Vi på den parlamentariska sidan vill agera ansvarsfullt även i fortsättningen. Men, för det första, ordentliga överväganden är *möjliga* bara under förutsättning att vi får det underlag som behövs.

För det andra: Förra året valde ministerrådet att på flera punkter avvika från rådets rekommendationer. På sikt är det en fråga om hur seriöst ni och vi ser på budgetprocessen. Ordentliga överväganden är *meningsfulla* bara under förutsättning att man vet att man sitter med ansvaret för sina beslut. Om Ministerrådet ger oss intrycket att man efter sessionen sitter och väljer och vrakar bland det som Rådet uttalat sig för är man inne på fel väg.

Herr president, Nordiska rådet har i reformprocessen uttalat sig för en betydande omorientering av verksamheten och en koncentration till politiskt relevanta sakområden. Det har varit naturligt med tanke på bland annat de stora förändringarna i vår omvärld.

Skall det nordiska samarbetet vara politiskt relevant måste vi kunna reagera snabbare på nya behov. Det måste finnas utrymme för nya initiativ. Detta ställer krav på flexibilitet i budgetprocessen. I klartext: I en situation där ramen inte blir större måste det vara möjligt att dra ned på anslagen till traditionella samarbetsområden och institutioner. Även om institutioner drivs effektivt, och verkamheten på olika områden är värdefull, betyder det inte att allt som nu görs måste eller bör finansieras över budgeten för det nordiska samarbetet.

Låt mig börja med något som vi i princip välkomnar: Presidiet har tidigare framfört att mycket talar för att relativt stora resurser avsätts till den s.k. ministerrådsreserven, för att därigenom möjliggöra att det nordiska samarbetet snabbt kan reagera på nya initiativ eller omständigheter. En förutsättning för detta är att Nordiska rådet ges ett medinflytande över användningen av dessa medel, så att de principer för budgetbesluten som anges i Helsingforsavtalet inte undergrävs.

Nu föreslår ministerrådet att reserven ökas till 7 miljoner, för att göra det möjligt att tillgodose behov som kan dyka upp under budgetåret, dvs. 1998. Ministerrådet anger i sitt förslag att man avser införa en "samrådsordning" med Nordiska rådet. Mot bakgrund av vad jag nyss sade tillstyrker presidiet ökningen till ministerrådsreserven. Under förutsättning att "samrådsordningen" visar sig fungera väl har vi den vägen nått en ökad flexibilitet.

För att öka den – ge snabbare och bättre genomslag för de politiska prioriteringarna - har vi sagt att den del av anslagen som går till institutioner borde minska. I stället skulle mer gå till projektverksamhet, där man lättare kan skifta prioriteringar efter några år. Presidiet noterade i föregående års betänkande att reformarbetet så långt lett till att institutionernas procentuella andel av den totala budgeten hade minskat från 43% till 42 %. I år är ministerrådet i sitt förslag tillbaka på 43 %.

Inom ramen för årets budgetarbete försökte ministerrådet skapa ett någorlunda stort utrymme för nya satsningar inom angelägna områden. Vi kunde konstatera att ministerrådet i det sammanhanget lade relativt stor

vikt vid de prioriteringar Rådet gjorde i förra årets budgetbetänkande, vilket vi uppskattar. Ett stort antal konkreta och bra förslag presenterades. Men det visade sig i slutändan att av förslagen till nya satsningar har endast ett fåtal kunnat finansieras.

Det gäller naturligtvis även andra planer av olika slag som utarbetas inom ministerrådet.

Självklart är det viktigt att diskutera principer och prioriteringar inom olika sakområden. Men vi tycker det är ett fullt rimligt krav att därutöver få en redovisning av förslagens budgetmässiga konsekvenser i god tid före vårt beslut om nästa års budget.

Våra konkreta förslag till plenarförsamlingens beslut i fråga om budgeten för år 1998 finns på sidan 3 och 4 i betänkandet. Jag skall inte gå in på de enskilda posterna. Det rör sig om mycket små förskjutningar och våra motiv framgår av texten.

Behovet av nysatsningar gäller i hög grad ett utökat samarbete med Estland, Lettland och Litauen, liksom med de områden i nordvästra Ryssland som ingår i Nordens närområde. Ett sådant utökat samarbete rör naturligen kultur- och utbildningsfrågor, hälso- och sociala frågor, utveckling av näringsliv och handel - främst riktat mot små och medelstora företag - samt inte minst miljöinsatser. Till det mest angelägna hör ökade insatser för att implementera "Agenda 21" i hela Östersjöregionen, för att stärka demokratin i närområdet och för att förbättra barns och ungdomars ibland mycket svåra situation i de baltiska staterna och i delar av västra Ryssland.

Presidiet finner det angeläget att ministerrådet söker vägar att genomföra samarbetsprojekt med Nordens närområden, speciellt inriktade på de områden jag just nämnde

Vi bad ju också Ministerrådet att seriöst pröva möjligheten att genom besparingar inom exempelvis sektorn "ekonomi och näring" frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner danska kronor för en satsning av detta slag.

Till sist vill jag säga att den kritik vi framfört inte bör få undanskymma att det finns en hel del vi uppskattar. Framför allt har vi under året som gått på ett helt nytt sätt börjat diskutera hur budgetprocessen skall bli ett bättre instrument för att uppfylla de politiska mål vi enas om i de nordiska samarbetsorganen. Jag ser med optimism fram emot vad den fortsatta dialogen kommer att leda till.

Rannveig Guðmundsdóttir övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad** (samarbetsministrarnas talesman): President! Ministerrådets budsjettforslag for 1998 beløper seg til 695,9 mill. danske kroner, som representerer en mindre reduksjon sammenlignet med inneværende år. Budsjettforslaget slik det nå foreligger, representerer etter min mening et fornuftig kompromiss med vekt på velkjente satsingsområder innen det nordiske samarbeid kombinert med en del nysatsinger. Jeg vil imidlertid understreke at vi nå har en budsjettramme som ikke bør reduseres ytterligere hvis vi skal klare å opprettholde en forsvarlig satsing i det nordiske samarbeidet.

Ut fra ønsket om å sluttføre intensjonene i den nordiske reformprosessen og for å sikre kvaliteten i det nordiske samarbeidet har Ministerrådet gjennomført en rekke tiltak. Gjennomgangen av institusjonene er ett eksempel, et annet er arbeidet med å klargjøre ansvars- og kompetansefordelingen mellom de forskjellige nordiske organer. Videre arbeider Ministerrådet aktivt med å styrke institusjons- og prosjektstyringen. En analyse av Ministerrådets organisasjon er også gjennomført med sikte på å finne fram til strukturer som på en bedre måte enn nå ivaretar den overordnede inndelingen i nordisk samarbeid og gjør organisasjonen bedre skikket til å håndtere brede, tverrpolitiske spørsmål.

I årets budsjettforslag har man lagt inn såkalte omprøvingsmekanismer for å skape rom for nye initiativ og derigjennom styrke fleksibiliteten og dynamikken i det nordiske samarbeidet. Dette har gitt muligheter for nye innsatser, bl.a.:

- mot fremmedfrykt,
- til et nytt arktisk forskningsprogram,
- til utvikling av miljømerket svanen,
- til forsterket samarbeid om narkotikaspørsmål,
- til nye velferdsinitiativ, og
- til informasjonsteknologi.

De nye initiativ bygger i likhet med budsjettforslaget på de prioriteringer som Nordisk Råd gav uttrykk for på fjorårets sesjon i København og på formannskapets prioriteringer.

Den brede dialogen mellom Nordisk Råd og Ministerrådet når det gjelder utarbeidelse av budsjettforslaget, ser jeg på som meget positiv, en holdning jeg vet deles av mine kolleger. Det er viktig at vi får signaler fra Nordisk Råd som kan inngå som forutsetninger på ministerrådssiden i utarbeidelsen av budsjettene. I den forbindelse har jeg merket meg Nordisk Råds sterke vektlegging av samarbeidet med nærområdene. Vi vil nøye vurdere hvordan man kan få økt midlene til dette viktige satsingsområdet. Spesielt vil jeg trekke fram behovet for prosjekter for barn og unge og viktigheten av å etablere et samarbeid mellom de frivillige organisasjoner i Norden og nærområdene og bygge opp et kontaktnett med de offisielle

nordiske samarbeidsorganene. Dette vil berøre mange sektorer - også barn og ungdom - samtidig som det ut fra et overordnet synspunkt vil gi et viktig bidrag til demokratioppbyggingen i nærområdene. Under det norske formannskapet er det utarbeidet en rapport med forslag til strategi når det gjelder forholdet mellom Ministerrådet og den frivillige sektor. Denne er nå ute til høring, og rapporten er i sin nåværende form tilgjengelig for Nordisk Råd.

Jeg har videre notert forslagene om å nedlegge eller fase ut en rekke nordiske organer. Konsekvensene her må nøye vurderes før man går videre i saken. For øvrig merker jeg meg at når det gjelder anvendelsen av frigjorte midler for 1999, er det i det store og hele snakk om å øke innsatsen innen allerede prioriterte områder.

Vi har i år for første gang vist hvordan tidligere budsjett har fordelt seg på de tre søylene. Dette er en forbedring, men jeg vil understreke at det er ment å være begynnelsen på en prosess som skal tjene til å gi en mer hensiktsmessig og fyllestgjørende framstilling. Jeg vil imidlertid advare mot at vi reduserer dette til en talleksersis. Vi må finne fram til en framstillingsmodell som på en hensiktsmessig måte også reflekterer den politiske virkelighet bak budsjettforslaget, da de tre overordnede søylene har budsjettmessig meget ulike forutsetninger.

Den internordiske søyle er og vil etter min vurdering forbli den klart dominerende søyle, fordi dette er kjernen i det nordiske samarbeidet. Den bygger på det tradisjonelle nordiske fellesskap slik dette kommer til uttrykk gjennom vår historie, kultur, språk og verdier. Dette fellesskapet har et genuint krav på prioritering.

Innen nærområdesøylen finnes det et stort behov for praktiske samarbeidsprosjekter. Prioriteringene i årets budsjettforslag bygger bl.a. på ønsker fra Det baltiske ministerråd om omfattende demokratisering, medborgerpolitikk og oppbygging av en markedsøkonomi. Likeledes legges det vekt på kulturformidling og en bærekraftig utnyttelse av ressurser og miljø. Den største nordiske kulturmanifestasjon i de baltiske land hittil ble gjennomført i hele april måned med de nordiske informasjonskontorer som viktige medspillere.

Som kjent ble Ministerrådets informasjonskontor i St. Petersburg åpnet i august d.å. Det muliggjør en opptrapping av innsatsen i Nordvest-Russland. Hvis ikke den finansielle rammen for nærområdeprogrammet utvides, vil dette kunne bety en reduksjon av innsatsen i de baltiske land. Det kan gi gale politiske signaler, og er et argument for at det innenfor de kommende år må arbeides målbevisst for å finne rom for ytterligere finansiering av samarbeidet med nærområdene.

Den europeiske søyle er en relativt ny foreteelse i vårt nordiske samarbeid. Hittil har Ministerrådets arbeid gått ut på å innhente informasjon,

utveksle erfaringer og forsøke å komme så tett på den europeiske dagsorden som mulig, med sikte på å kunne forberede arbeidet med tiltak av en mer langsiktig karakter. Et høyt prioritert område er nordisk koordinering og samordning ved iverksettelse av EU/EØS-rettsakter for å sikre den nordiske rettslikhet. Ikke minst er dette viktig når rettsaktene tillater valgmuligheter. Samarbeidet åpner også opp for at de nordiske land på et tidlig tidspunkt får kjennskap til nye EU-initiativ. Budsjettmessig har innsatsen hittil vært beskjeden, men et alt sterkere engasjement skjer mellom de nordiske institusjonene og EU.

Nordisk Råd har framlagt en rekke konkrete endringsforslag til Ministerrådets budsjettforslag for 1998. Jeg registrerer at man i likhet med i fjor ønsker å avslutte samarbeidet innen bygg og bolig og å øke tilskuddene til ernærings- og forbrukerområdet. Jeg har med tilfredshet notert at Nordisk Råd har akseptert en betydelig økning av ministerrådsreserven sammenlignet med 1997, som bl.a. kan anvendes som såpenger for nye interessante initiativ.

Jeg vil sammen med mine kolleger gå nøye gjennom de framsatte forslag, men tillater meg allerede nå å komme med en kommentar når det gjelder bygg og bolig. Jeg deler her de vurderinger som min finske kollega gav uttrykk for i fjor. Utvikling og samarbeid om standarder på dette område har også næringspolitisk interesse, og vi skal heller ikke undervurdere de sammenhenger som finnes mellom denne sektor og miljø- og energibesparende tiltak. Jeg imøteser Nordenutskottets videre behandling av handlingsplanen for bygg- og boligsektoren for 1998-2001.

Jeg har merket meg de synspunkter som Olof Salmén på vegne av Presidiet kom med i sitt innlegg.

La meg til slutt få lov til å si at det er min personlige, prinsipielle holdning at Ministerrådet bør være meget lydhør overfor Nordisk Råds synspunkter.

Per Olof Håkansson (socialdemokratiska gruppens talesman): Fru President! Med utgångspunkt i att presidiet är enigt i det budgetbetänkande som vi lägger fram som underlag för den här debatten skall jag mindre tala om innehållet i det och mera om den formella basen och processen i själva budgetarbetet.

Vi vet ju alla att den formella grunden för budgetarbetet är Helsingforsavtalet. Jag vill verkligen understryka den notering som rådets president gjorde när han sade att medelsramen sätts av ministrarna, men innehållet i budgeten bestäms i praktiken i den här församlingen. Avvikelser kan ske om "synnerliga skäl" finns, men i praktiken är det här som innehållet i budgeten bestäms.

För att detta skall fungera har man diskuterat och träffat uppgörelser år efter år mellan ministerrådet och Nordiska rådet. Frågan är var budgetkontoret skall ligga. Självfallet måste man ha ett organ som räknar, som håller reda på saker, som gör analyser osv. Vid varje tillfälle som frågan har diskuterats har samma överenskommelse träffats, nämligen att budgetkontoret skall ligga på ministersidan. Med andra ord: De frågor vi ställer, de analysbehov vi har, etc. skall i allt väsentligt levereras från ministersidan.

Hur har det då fungerat? Det skulle vara oerhört spännande att ta någon utifrån - en forskare eller en samhällsvetare t.ex. - och säga: Här finns de senaste fyra, fem eller sex årens budgetmaterial. Läs det och dra litet slutsatser! Jag tror att vederbörande då skulle säga ungefär så här: Det finns ett mycket tydligt motsatsförhållande mellan parlamentarikernas och ministrarnas synsätt. Vidare skulle vederbörande kunna konstatera att det pekas mycket tydligt på klara brister från parlamentarikersidan i de tekniska arrangemangen kring budgetprocessen. Dessutom, och detta är kanske det mest besvärande - inte för parlamentarikerna, men väl för ministrarna: År efter år har man i grunden från det gamla budget- och kontrollutskottet sagt samma sak om den nya organisationen, utan att egentligen någon förändring har skett.

Hur har det då egentligen fungerat i praktiken? Ja, det finns mycket stora brister och mycket stora spänningar mellan parlamentarikersidan, som i allt väsentligt är enig i sitt synsätt, och ministersidan. Men bristerna har inte berott på politiska skiljaktigheter. I stället handlar det om det förhållningssätt mellan ministersidan och parlamentarikersidan som har skapat och som håller denna spänning vid liv.

Jag tror att man mycket noga bör studera de senaste årens budgetbetänkanden, inte minst årets budgetbetänkande som refererar bakåt och som säger - detta står mellan raderna och med en viss tydlighet: Nu är vi vid vägs ände. Vi kanske inte kan fortsätta så här längre.

Ett litet exempel, som mycket tydligt illustrerar detta förhållningssätt, kan man hitta inom bygg- och boligsektorn. Kortfattat är historien följande. I fjol sade rådet enhälligt: Inga pengar till bygg- och boligsektorn! Ministrarna sade: 408 000 kr - om jag minns rätt. När vi frågade vilka "synerliga skäl" som finns för detta svarade ministrarna: Ger vi inga nya pengar för innevarande års verksamhet inom bygg- och boligsektorn, kommer denna inte att kunna fortsätta. Vi hade ingen bedömning kring saldo etc.

Så kom bokslutet. Då kunde man konstatera att från 1996 till 1997 var saldot över 2 miljoner kronor. Man kunde också konstatera att drygt hälften av detta belopp fanns odisponerat, vilket gjorde att man vid ingången av innevarande budgetår hade nästan 1,5 miljoner kronor att driva verk-

samhet för. Men motivet från ministrarnas sida när han gick ifrån rådets beslut var att ges det inga pengar, då har man ingen verksamhet att driva. I själva verket hade man alltså ett saldo som var tre eller fyra gånger större än den penningsumma som gavs.

Vilket underlag hade ministrarna själva för att fatta sitt beslut där man ändrade rådets beslut?

Vi var några som trodde att vi inför årets budgetprocess skulle få ett underlag. Var och en kan läsa och se hur det ser ut. Det är inte mycket som står där. Trots att rådet har sagt att vi prioriterar ned det nordiska engagemanget på den här sidan till förmån för någonting annat, kommer man igen och föreslår pengar.

Konsekvensen från rådets sida är ganska given. Vi vill självfallet att det skall finnas en gemensam verksamhet på bygg- och boligsidan. Den för oss intressanta frågan är om det skall finansieras med gemensamma resurser. På detta har vi ännu inte fått något svar. Det skall bli oerhört spännande att se hur ministrarna hanterar det beslut om att det inte skall bli några pengar till bygg- och boligområdet som rådet förmodligen fattar.

Utifrån detta drar jag ett antal ganska bistra slutsatser som det är nödvändigt att redovisa. En slutsats är att dialogen finns, men den är mycket formell. När ministrarna säger att årets dialog har varit annorlunda och bättre, måste jag konstatera jag inte har samma känsla. Jag skulle gärna vilja veta var man i det material som ministrarna har lagt fram som underlag för vårt beslut kan se någon effekt av de synpunkter som vi har framfört.

Våra frågor besvaras sällan, och när de besvaras kommer svaren så sent att de i praktiken kommer efter den tidpunkt då vi har fattat beslut. I veckan som gick fick vi en prognos över budgetutfallet innevarande år. Det handlar alltså om bokslutet för innevarande år. Om jag är riktigt underrättad fick man i går på Nordenutskottets möte en översikt över bygg- och boligsektorns ekonomiska förhållanden - helt klart i syfte att göra någonting. Men hur kan man dagen innan rådet skall fatta beslut gå in och göra någonting i en sådan avslutad process?

Vi står alltså, fru president, inför en sorts vägval här. Skall vi fortsätta på denna något trassliga och splittrade väg, eller skall vi göra något annat? Jag tillhör dem som menar att det är fullständigt poänglöst och egentligen helt destruktivt att skriva listor och att diskutera fel och brister. Sådant har vi nog av. Det handlar nu om att göra något åt detta.

Hur skall då färdvägen se ut? Enligt min mening måste vi hamna i en sorts diskussion där vi försöker hänge oss åt ett konstruktivt och resultatinriktat agerande. Jag skulle vilja formulera detta i tre huvudpunkter.

För det första: Låt budgetprocessen bli en dialog och ingen envägskommunikation.

För det andra: Ministrarna måste göra steg 1 i reformprocessen färdigt. Det handlar om den egna organisationen och om att leverera den analys på forsknings- och utvecklingssidan som vi ännu inte har sett.

För det tredje: Man måste självfallet fortlöpande modernisera och anpassa organisationen till vad som gäller.

Jag skulle t.o.m. vilja gå så långt att jag säger att ministerrådet här måste byta fot. Ministerrådet måste gå i takt med parlamentarikersidan, för annars blir det ingen bra gemensam promenad framåt. Ministrarna måste, som det sägs i det svenska ordförandeprogrammet, sträva efter att öka den politiska relevansen i det material man presenterar och i den verksamhet man utövar. Vi skulle vilja möta en mycket större lyhördhet. Man måste lämna det fraktionerade arbetssätt som man hittills har ägnat sig åt.

En fråga måste ställas. Den har ställts tidigare, men den har inte fått något svar. Frågan är: Avser ministerrådet att följa regelverket? Avser alltså ministerrådet att följa Helsingforsavtalet?

Alla måste vi klart inse att det inte håller att möta morgondagen med en sorts devis om att det skall vara som vanligt - möjligtvis litet mer eller litet mindre, men som vanligt. Vi måste i stället med respekt och ödmjukhet samt i en öppen och resultatinriktad demokratisk process, där vi alla tar det nordiska samarbetet på allvar, diskutera och resonera för att, förhoppningsvis, komma fram till gemensamma lösningar.

I fråga om detta allvarliga sätt att se på frågorna vill jag säga att vi i den socialdemokratsiska gruppen även fortsättningsvis kommer att ta det nordiska samarbetet på allvar. Jag hoppas att ministerrådet och de övriga partigrupperna delar detta synsätt.

Olof Johansson (mittengruppens talesman): Fru president! Som redan framgått av de anföranden som hållits finns inte de främsta spänningarna i denna församling. I stället finns de, mera diffust uttryckt, när det gäller budgeten i formerna för hur vi utarbetar budgetar i det nordiska sammanhanget. Jag tänker på den spänning och, om man så vill, konkurrens, som finns mellan parlamentariker och regeringsrepresentanter. Jag skall återkomma till detta och säga något utöver det som Per Olof Håkansson och andra redan har nämnt.

Mittengruppens ordförande Knud Enggaard och även presidiets ordförande Olof Salmén har varit uppe och talat här. Jag kan instämma i mycket av det som de har sagt, så det jag nu säger skall ses som en komplettering.

Jag skall börja med det som vår nye norske samarbetsminister tog upp. Jag välkomnar Ragnhild Queseth Haarstad i det nya jobbet. Det är ett stimulerande arbete. Jag vet det, eftersom jag själv haft det. Det gäller de resurser som vi avsätter till det nordiska samarbetet över huvud taget. Un-

der de senaste åren har ju de samlade resurserna till det nordiska reducerats. Det är i och för sig naturligt i en ekonomisk åtstramningssituation. Det är ingen hemlighet att Sverige har varit pådrivande för att hålla tillbaka resursanvändningen här. Men vid en jämförelse med hur annat internationellt samarbete fungerar blir man ibland något betänksam. Jag tycker att det hade varit ganska rimligt att sätta blåslampan tydligare på det europeiska samarbetet. Rimligen kunde man förvänta sig motsvarande återhållsamhet på det området. Om man inte har det gemensamma synsättet finns risken att den politiska bilden förändras när det gäller det som är viktigt.

Det nordiska samarbetet präglas minsann inte av nybyggda statusprojekt. Det nordiska samarbetet är egentligen en integrerad del av det vanliga nationella arbetet. Så långt har vi kommit. Det nordiska samarbetet är dessutom en integrerad del av det folkliga samarbetet - jag skulle kunna tillägga att det är en integrerad del av användningen av våra lokaler. Detta är inte fy skam. Vi behöver alltså inte söka oss någon annanstans. Vi har ju våra parlament. Detta är viktigt som signaler för framtiden och till folket.

Låt oss se möjligheterna i ett mellanfolkligt samarbete som bygger på förankring, konsensus - som i och för sig tar lång tid. Men därmed finns det också en stabilitet och folklig uppskattning. Låt oss också nu efter åtstramning och effektivisering värdera det som genomförs på nordisk lågbudgetnivå och bygga vidare från denna anspråkslösa ekonomiska nivå.

Det nordiska samarbetet är ett talande exempel på att det inte är administration som driver världen framåt. Det handlar i stället om idéer, visioner och en gemenskapskänsla samt om många människors engagemang för en gemensam framtid. Mot den bakgrunden vill jag instämma i statsminister Kjell Magne Bondeviks starka plädering för frivilligorganisationernas roll i ett mellanfolkligt samarbete. Låt mig särskilt betona den avgörande prioriteringen i framtiden, nämligen den som gäller barn- och ungdomsorganisationerna.

Det har skett en urholkning under en följd av år. Projektstöd i all ära, men de bidrar föga till kontinuitet. Kontinuitet skapas genom stabila förutsättningar för samarbete. Stöd till nordiskt samarbete mellan ungdomsorganisationer är verkligen en investering i nordiskt samarbete, i dag och för framtiden. Hur många är vi inte som börjat tidigt i detta samarbete och som haft en ovärderlig nytta av det under årens lopp genom att vi tidigt har lärt känna varandra? Mittengruppen menar att organisationsstödet skall öka. Av presidiets budgetförslag framgår att det är angeläget med just ett ökat organisationsstöd. Nordenutskottet sätter kronor och ören på en sådan förhoppning. Signalen till den nordiska ungdomskommittén kan inte och bör därmed inte missförstås.

I det "storpolitiska" samtal som förekommit här tidigare under dagen fanns, tyvärr, den gamla - skulle jag vilja säga - omoderna attityden repre-

senterad, nämligen att veta bäst vad som är nordisk nytta eller vad de andra i den nordiska länderkretsen anser vara nordisk nytta och att inte riktigt respektera de som ser saker och ting annorlunda. Därmed säger man egentligen att de inte har förstått.

Nu är det ju viktigt i ett samarbete att respektera varandra, även om man intar olika positioner. Det är under den förutsättningen som vi t.ex. kan föra in den nordiska säkerhetspolitiska debatten i Nordiska rådet. Jag hoppas att det synsättet också skall prägla synsättet när det gäller utvecklingen i detta med "tillsammans i Europa".

Vår viktiga uppgift är självfallet att gemensamt uppträda så, åtminstone från budgetutgångspunkt, att vi mobiliserar resurser också från andra länder, från EU, från internationella finansieringsinstitutioner osv. Det är den ekonomiska aspekten på det vidare samarbetet.

I våra nordiska insatser måste vi utnyttja synergieffekterna, också så långt som möjligt i våra nationella insatser, för att tackla de enorma miljöproblem som finns i första hand i det nordiska närområdet. Det är så samarbetets inriktning måste se ut. Det handlar inte om att försöka ifrågasätta varandras motiv för olika positioner när det gäller frågor om man skall vara med i EMU eller om vilken förhandlingsuppläggning man skall ha vid utvidgningen.

Även om detta är fokuseringen får vi inte glömma grunden för samarbetet. Det gäller demokratiutveckling där demokratin behöver stöd, t.ex. i Baltikum. Det gäller stöd till mera kontakter, precis som vi nu under lång tid har byggt våra nordiska nätverk. Kombinationen av mogna demokratier och demokratier i utveckling gör prioriteringen självklar. Det handlar om en demokratiutveckling främjad av kontakter politiskt och mellan olika organisationer samt, inte minst, om att barn och ungdom måste få bättre möjligheter att lära känna varandra, som jag tidigare sade.

Olof Salmén sade i sitt budgetanförande att det är viktigt att skapa nya möjligheter och snabba reaktionsmöjligheter vid inträffade händelser, också när det gäller budgeten. Mittengruppen har betonat detta. Ministerrådsreserven skall användas så under förutsättning att samråd sker om reservens användning. Det är viktigt att det finns en vidgad reserv, därför att kravet på flexibilitet i hanteringen av uppkomna ärenden ökar. Jag vill med andra ord starkt understryka vad rådets president nyss sade. Det gäller också budgetprocessen. Där gav Per Olof Håkansson en insiktsfull och praktisk redogörelse för hur det har sett ut.

Det är inte rimligt att låta våra olika roller enligt Helsingforsavtalet ta över de politiska strävandena. Förutsättningen är, som Per Olof Håkansson nyss sade, att budgetkontoret under ministerrådet fungerar för både ministrar och parlamentariker. Jag tror att det i dag finns en sådan ökande vilja i Köpenhamn, dvs. att det skall kunna fungera på det sättet. Men dialogen

måste utvecklas. Parlamentarikernas roll i prioriteringen måste respekteras, kära ministrar!

Sten Svensson (konsvervativa gruppens talesman): Fru president! Det är nu dags att börja utvärdera hur den stora reformprocess Nordiska rådet genomgått har verkat, inte minst i budgetsammanhang. Avsikten har ju varit att det nordiska samarbetet till både form och innehåll skall vara sådant att det avkastar det politiska resultat som medborgarna har rätt att förvänta sig. Vi måste använda mål- och resultatstyrning. Om man förut haft en känsla av att Nordiska rådet var ett debattforum av tilltagande irrelevans har reformprocessen inneburit en omorientering och en koncentration av verksamheten till politiskt relevanta sakområden.

Detta innebär inte minst att de prioriteringar som görs av de politiska organen måste få genomslag i utformningen av det konkreta nordiska samarbetet, vilket ställer krav på flexibilitet i budgetprocessen. Enligt artikel 64 i Helsingforsavtalet skall ministerrådet lägga fram sitt förslag till budget till Nordiska rådet för yttrande. Rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen. Det sägs direkt i Helsingforsavtalet att om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositioner inom den angivna ramen.

Vi tvingades dock, som redan påpekats av Per Olof Håkansson och Olof Johansson, efter den förra sessionen att konstatera att ministerrådet valt att på flera punkter avvika från rådets rekommendationer. Presidiet uttalar därför nu att man utgår från att ministerrådet fortsättningsvis agerar i enlighet med Helsingforsavtalets bestämmelser.

I det nya budgetförslaget säger ministerrådet att de av rådet i rekommendation 10/1996 angivna satsningsområdena varit ett kriterium vid budgetförslagets utarbetande. Dock konstaterar vi att prioriteringen som regel inte innebär mer än begränsade ökningar av de relevanta anslagen. De kan därför sägas vara mera verbala än reella prioriteringar. I dagens budgetläge kan vi konstatera att det endast är genom omfördelningar som ytterligare satsningar är möjliga. Särskilt vad gäller områdena barn och ungdom samt kultursamarbetet bör ett ökat samarbete med närområdena integreras.

Sålunda föreslår presidiet att man genom besparningar t.ex. inom sektorn ekonomi och näring skall frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner DKK för samarbetsprojekt med Nordens närområden, speciellt med inriktning på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer på sociala problem - framför allt vad gäller barns och ungdomars problem i närområdet - samt det viktiga miljösamarbetet. Närområdesutskottet har

under året haft en arbetsgrupp som på ett mycket förtjänstfullt sätt visat hur allvarlig situationen är för barnen i närområdena och att det här krävs stora insatser. Närområdesutskottets arbete under året har varit mycket betydelsefullt, och det resultat som arbetsgruppen så småningom kommer fram till måste också kunna finansieras vad gäller förslag till insatser. Här kommer det att krävas mycket stora insatser.

Ministerrådet bör enligt vår uppfattning redovisa hur anslagen över den nordiska budgeten till institutionerna Nordiska Institutet för Asienstudier (NIAS), Nordisk Institut för Teoretisk Fysik (NORITA), Nordiska Institutet för Sjörätt samt Nordisk Vulcanologisk Institut (NORDVOLC) kan fasas ut. Detta skulle jämfört med 1997 års budget ge en besparing på omkring 31 miljoner DKK. Anslagen till Nordiska Industrifonden, som uppgår till 56,8 miljoner DKK för 1997, bör enligt vår uppfattning kunna avvecklas. Fonden bör på sikt kunna egenfinansieras eller läggas under någon av de nordiska finansieringsinstitutionerna.

Ministerrådet föreslår att samarbetet rörande bygg- och bostadspolitik även fortsatt kan ges anslag över den gemensamma nordiska budgeten men att anslaget skall ingå i posten 4.6 (Övrigt sektorsarbete under ekonomi). Presidiet menar liksom i föregående års betänkande att de medel som föreslås anslagna till bygg- och bostadspolitik i stället bör användas till att förstärka samarbetet på andra mer angelägna områden. Nordiska rådet har uttalat sig för att fasa ut bygg- och boligsektorn men ministerrådet har beslutat sig för att behålla anslaget i avvaktan på ett nytt handlingsprogram. Man vet alltså inte vad man skall syssla med inom området, men ändå skall det anslås pengar. Det är inte riktigt konsekvent. Detta förtar mycket vad ministerrådet säger om vikten av flexibilitet etc. när man uttrycker sig på det sättet.

Det är också en brist i budgetförslaget att det inte finns någon form av prognos för utfallet jämfört med budgeten för 1997. Därmed finns ingen möjlighet att nu uppskatta vilken finansiell kapacitet som står till förfogande för verksamheten för 1998. Detta medför att beslutsunderlaget är otillräckligt och att omprioriteringar inom och mellan sektorer försvåras.

Vi vet inte heller hur stort de från 1997 överförda saldot är och detta försvårar ytterligare möjligheterna att göra omprioriteringar för nya behov.

Detta är särskilt besvärande då årets budgetarbete utifrån generellt besparingskrav på 2,5 % och att en stor del av utrymmet härför tagits i anspråk för ytterligare nedskärning av den totala budgetramen med 1 %. Härav kan man dra slutsatsen att av de förslag till nya satsningar som finns i budgetförslaget kan endast ett fåtal finansieras utan betydande omdisponeringar.

Ett sätt att öka budgetens flexibilitet har varit en strävan att minska den andel av anslaget som gått till institutioner. Den arbetsgrupp inom presidi-

et där jag deltar har gjort en genomgång av institutionerna mot bakgrund av om deras verksamhet står i överensstänmmelse med kriteriet "nordisk nytta". Detta innebär alltså inte att en institution föreslås bli avvecklad, därför att den i och för sig är inefektiv eller att dess verksamhet inte är värdefull - den prövningen sker - utan undersökningen avser om den bör finansieras över budgeten för det nordiska samarbetet. Det avgörande har alltså varit om verksamheten faller inom ramen för de arbetsområden som enligt rapporten "nordisk samarbete i ny tid" bör prioriteras i framtiden. Det gäller ju inte bara att arbeta på rätt sätt, det gäller också att göra rätt saker.

Detta understryker vikten av att ministerrådet har tillgång till en ordentlig reserv. Vi föreslår därför att reserven ökas inte bara till 7,0 miljoner DKK som ministerrådet föreslår utan med ytterligare 333.000 DKK. Reserven används för att stödja politiskt relevanta projekt som initieras under löpande budgetår, inte minst för att ge ett nytt ordförandeland erforderlig handlingsfrihet att påbörja nya prioriterade satsningar utan att behöva göra ingrepp i den budget som redan beslutats.

Det nordiska samarbetet måste snabbt kunna reagera på nya initiativ eller omständigheter. Dock är det en nödvändig förutsättning härför att man finner vägar att ge Nordiska rådet ett medinflytande över användningen av dessa medel. Ministerrådet säger också att man avser att införa en samrådsordning och vi utgår från att avsikten är att denna ordning skall ge Nordiska rådet ett reellt medinflytande i enlighet med intentionerna i Helsingforsavtalet. Det är ju lättare att enas om ett beslut till en ny satsning om det finsn en reserv att ta av, så att man inte tvingas väga en önskvärd ny insats mot nödvändigheten att avveckla en annan lika önskvärd. Utan reserv kan man säga att vi står i samma situation som en musikälskare under krigsåren, då man för att köpa en ny 78-varvsskiva måste lämna in en annan för nedsmältning, som man kanske kommer att sakna.

Avslutningsvis hade jag också tänkt ställa frågor med samma innebörd som Per Olof Håkanssons till ministerrådet, men jag inser att det knappast lönar sig eftersom hans frågor fortfarande står obesvarade. Den omständigheten är ju också talande från ministerrådets sida.

Steingrímur J. Sigfússon (vänstersocialistiska gruppens talesman): Fru president! Jag står här som undantaget som bekräftar regeln om att talesmannen i budgetfrågor från alla partigrupper skall vara från Sverige. Det är jag nämligen inte, jag kommer från Island.

Budgetprocessen har i år ur parlamentarikernas synvinkel fungerat bättre än året innan, och en av presidiets tillsatta arbetsgrupper har arbetat under en längre tid. Genom detta arrangemang har framför allt Nordiska mi-

nisterrådets presidium bättre kunnat följa med och t.o.m. påverka budgetprocessen. Budgetramen påverkades inte så mycket som vi var rädda för. Vi i vänstersocialistiska gruppen hoppas att detta kan tas som ett tecken på att nedskärningarna av budgetramen nu har avstannat. Vi har haft en ganska kraftig nedskärning i tre fyra år i följd, som alla vet. I reella pengar är det en betydlig summa - omkring 50-60 miljoner danska kronor - som har tagits ur budgeten. Vi vill gärna tro att alla nordiska regeringar och alla nordiska parlamentariker, inklusive Sveriges, är eniga om att nu blir det inte vidare nedskärningar.

Ett negativt budskap är att genomförda neddragningar av institutionernas anslag mot alla förväntningar inte har lett till ökade besparingar. Den summa som anslås till institutionerna är nästan densamma som tidigare. Man frågar sig hur detta kan vara möjligt. Det som nu närmast oroar den vänstersocialistiska gruppen är att denna institutionsreform, som de flesta trodde var avslutad, tydligen ändå inte var det.

Begreppet nordisk nytta innebär att ett antal institutioner lades ned. Med inbesparade medel skulle man satsa mera på att rådet prioriterade verksamhet. Nu då det har visat sig att dessa inbesparingar aldrig blev verklighet - institutionernas anslag är i år bara 1 % lägre än föregående år - finns det krafter som anser att reformen skall fortsätta, och på de hotades lista finns framför allt Nordiska Industrifonden, Nordiska Institutet för Asienstudier, NORITA (Institutet för Teoretisk Fysik), NORDVOLC (Nordiska Vulkanologiska Institutet i Reykjavik) och Nordiska Institutet för Sjörätt.

Nordiska rådets presidium föreslår inför sessionen att Nordiska ministerrådet inför förslaget till budget 1999 bör redovisa hur ovannämnda anslag kan dras ned eller fasas ut, eventuellt genom alternativ finansiering. Dessutom krävs att förutsättningarna för och konsekvenserna av detta bör utredas. Denna skrivning är en kompromiss.

Vänstersocialistiska gruppen anser att institutionerna bör få arbetsro och att inga bindande beslut bör fattas innan konsekvenserna av eventuella nedläggningar är ordentligt utredda. När man ser på ett institut som Nordiska Vulkanologiska Institutet i Reykjavik, som driver många långt nående forsknings- och utbildningsprojekt, så är det omöjligt att arbeta år efter år under hot om att institutet läggs ned. Det kan helt enkelt inte fungera. NORDVOLC deltar i många internationella projekt som i och för sig har bindande karaktär om medel och människor. Det är icke på det sättet vi skall låta våra institutioner arbeta.

Låt mig, fru President, också som islänning och som utbildad geolog säga att det är litet svårt att förstå varför det Nordiska Vulkanologiska Institutet i Reykjavik skulle läggas ned precis i år, när vi har haft stora naturkatastrofer och institutet deltar aktivt i forskning och övervakning av icke

minst vulkankatastroferna i Island. Det ser litet underligt ut i min mening att precis nu diskutera om man kan spara 5, 6 eller 7 miljoner DKK genom att fasa ut detta institut. Säkert har ingen något emot att instituten undersöks och deras eventuella nytta evalueras, men vi islänningar vill ha det ganska klart att man i vart fall inte tar några beslut om NORDVOLC förrän dess framtid har blivit helt säkrad. Det är faktiskt det enda gemensamma nordiska institut vi har i Island utom Nordens Hus. Man kan också fråga sig om det skall vara så i framtiden att det enda institut av nordisk karaktär som finns i Island skall fasas ut ur den nordiska budgeten.

Man kan också fråga om det är sannolikt att den institutionsreform som nu genomförs skall leda till besparingar, då den förra inte har gjort det. I stället borde man utreda varför dagens stöd till institutionerna är så höga. Det var ju meningen att inbesparingarna skulle gå till nya verksamheter och projekt. I stället har de institutioner som är kvar fått högre anslag. Hur kunde det gå så här?

Vänstersocialistiska gruppen utesluter dock inte nedskärningar, eftersom pengar behövs till bl.a. närområdes- och miljösamarbetet. Men inga beslut bör fattas innan konsekvenserna är klara för alla. Nordiska rådet måste kunna arbeta långsiktigt för att nå resultat. Ständiga indragningshot är tecken på dålig personalpolitik och ännu sämre planering. Igen är det politikerna själva som skall ta ansvaret.

I nästa års budget finns anslaget 7 miljoner DKK i Ministerrådets reserv, och pengarna skall användas till politiskt relevanta projekt som kan aktualiseras under året. Denna summa är märkbart större än tidigare, och också vår grupp stöder förslaget på samma villkor som alla andra. Det bör utarbetas en samrådsordning som gör det möjligt för Nordiska rådet att få ett större medinflytande över användningen av ministerrådsreserven. Utan denna samordning överlåter vi parlamentariker beslutanderätten över en relativt stor summa pengar till tjänstemän på ministerrådssidan.

En liten men principiellt viktig fråga gäller anslaget till Föreningarna Nordens förbund, som arrangerar Nordens folkliga församling vartannat år. Vi är glada att det nu ser bättre ut att de får pengar att hålla sitt möte, till följd av Ministerrådets och presidiets behandling.

Den senaste tidens mindre positiva uppmärksamhet Nordiska rådet har fått i fråga om revisorernas granskning av verksamheten 1996 bör vi alla ta på allvar, även om det i många fall finns godtagbara förklaringar till kritiken. Dylika påpekanden från granskarna får inte förekomma i framtiden. Det bör stå klart för alla.

Fru President! Jag ger upp resten av min taletid. Jag har förstått att det är ingen plikt att bruka hela.

Per Olof Håkansson: Herr President! Steingrímur Sigfússon säger att budgetprocessen i år har fungerat bättre. Det är klart att vänstergruppen får lov att ha den uppfattningen.

Det som jag har noterat som litet annorlunda i år jämfört med tidigare år är att vi på försommaren i år fick ett bokslut, vilket var unikt. Vi är klart tacksamma för att vi fick ett bokslut som underlag för budgetarbetet. Det kan möjligen vara underlaget till att Steingrímur säger att det har fungerat bättre. Att vi i går fick en utfallsprognos för innevarande år kan möjligtvis också vara underlag för att säga att budgetprocessen har fungerat bättre.

Men det förhållandet att presidiet har haft en budgetarbetsgrupp som har fått framföra synpunkter vars effekt vi på inget sätt kan spåra i budgetförslaget, det skulle jag inte vilja säga är något underlag för att säga att det har blivit bättre.

Jag tror vi kan vara överens om att det inte har varit bättre; möjligen har det varit annorlunda.

Steingrímur J. Sigfússon: Det som jag har sagt är att budgetprocessen har fungerat bättre än de senaste åren. Kanske har jag inte blivit förstådd med min utmärkta svenska, men det var alltså det som jag har sagt. Att det är bättre än de senaste åren betyder inte att allt är som det kunde bli.

Det är känt att vi från vänstersocialisternas sida är mycket otillfreds med och inte är eniga med den nedskärning av budgetramen som vi har fått de sista tre, fyra åren.

Det jag talar om är mera den tekniska processen, som har gått litet bättre i år än förut. Det är ett framsteg i sig själv, men det betyder inte att vi är tillfreds med innehållet eller att vi skriver under de nedskärningar och besparingar som har skett.

Minister **Norrback**: Värderade president! I går fick vi höra att de fem nordiska länderna har fem olika synsätt på penningpolitiken men den intressanta frågan borde vara: Finns det något synsätt i penningpolitiken som särskilt främjar det nordiska samarbetet och den nordiska nyttan?

Norden som hemmamarknad har varit ett allomfattande mål för de nordiska strävandena. Misslyckandet med Nordek lämnade djupa spår i samarbetsklimatet. Vi behövde europeiska lösningar för att komma vidare med arbetet för att främja Norden som hemmamarknad. EES-avtalet blev ett avgörande steg framåt i och med att alla nordiska länder blev delar av den europeiska inre marknaden. Nu upplever vi från dag till dag hur den nordiska hemmamarknaden förverkligas. Då ekonomin globaliseras har de nordiska länderna visat sig vara självklara områden inom vilka våra före-

tag samlar kraft och volym för att bättre klara en allt hårdare internationell konkurrens. Det är nästan förvånande om det går en vecka utan att vi får höra om någon omorganisering mellan företag i de nordiska länderna. Den privata sektorn upplever en verklig boom i det nordiska samarbetet.

Den inre marknaden med många valutor måste anses vara en halvmessyr. Övergången till en gemensam valuta måste ses som en naturlig ändstation i arbetet för Norden som hemmamarknad. Den valutan är euro. Den stabilisering som en gemensam valuta innebär skulle också förbättra villkoren för det nordiska samarbetet. Konkurrensen och effektivitetens fördelar tack vare mindre valutaväxlingskostnader, och mindre behov för företag att skydda sig mot valutakursrisker, ökad handel mellan länderna med gemensam valuta tack vare mindre risker, växande direktinvesteringar, underlättade prisjämförelser och ökad konkurrens - allt detta är effekter som skulle gynna det nordiska samarbetet i fall att de nordiska länderna skulle ha en gemensam valuta.

Då Finland markerar sin avsikt att ansluta sig till den gemensamma europeiska valutan är det inte enbart en europeisk linje utan också, som vi ser det, en följdriktig uppföljning av de nordiska ansträngningarna att främja ekonomisk integration. I det perspektivet framstår de andra nordiska ländernas inställning som mera nationell än internationell, som mera uteslutande än samarbetsinriktad. De andra nordiska ländernas avsikt att åtminstone tills vidare ställa sig på sidan av den gemensamma valutan innebär ett bakslag för det nordiska samarbetete som till och med kunde jämföras med Nordek-misslyckandet. Vi får verkligen hoppas att splittringen blir så kortvarig som möjligt. En gemensam bedömning som vi alla gjort att EMU:s tredje fas kommer att förverkligas och att det i sig kommer att få en stark inverkan också på de europeiska länder som står utanför. Ju trovärdigare euron blir, desto starkare blir effekten.

I Finland har vi räknat med att euron får en stark ställning som faktureringsvaluta i våra stora företag oberoende av om vi som land är med eller inte. Euron blir en internationell reservvaluta vid sidan av dollarn. Om vi som politiker inte introducerar den gemensamma valutan gör marknaden det via bakdörren och tvingar oss samtidigt att försvara våra nationella valutor som får en krympande betydelse för oss själva. I Finland har frågan varit: Är det faktiskt så vi vill ha det?

Norge och Island är självfallet utanför EMU-processen i det här skedet. Som EES-länder är det dock viktigt också för dem att föra en ekonomisk politik i enlighet med EMU-kriterierna. Tillkomsten av ett EMU-område kommer inte att ändra på detta, utan länderna utanför EMU måste slå vakt om sin ekonomis trovärdighet bland annat så att räntorna hålls på euronivå. Man kunde anta att det förr eller senare uppstår en diskussion om möjligheterna för EES-länderna att ansluta sig till EMU. Enligt den nya flexi-

bilitet som Amsterdam-avtalet medför borde man kunna röja vägen för EES-länderna att övergå till EMU då de vill det och är mogna för det. Om dessa länder inte vill ansluta sig till EMU, kunde EES-avtalet kompletteras till att gälla EMU eller den monetära unionen. Tyvärr måste jag medge att det kommer att strömma mycket vatten genom Öresund innan alla de nordiska länderna har hittat samma position i den europeiska och internationella ekonomin.

Värderade president! Några kommentarer om budgeten. Det är uppenbart att den utvecklade dialogen mellan Nordiska rådet och ministerrådet underlättar processen och har också, får vi hoppas, undanröjt onödiga missförstånd. Vad beträffar budgetstrukturen är vi inte heller inom ministerrådet ännu riktigt nöjda med nuläget. Därför har vi låtit den så kallade budgetexpertgruppen ta fram en ny struktur som skall presenteras för oss före årsskiftet.

Vad beträffar de tre pelarna har jag full förståelse för kraven på att alla närområdesaktiviteter skall samlas på ett överskådligt sätt i budgeten. Nu är halva insatsen osynliggjord inom sektorer och institutionerna.

Vad beträffar effektiviseringen av sektorer eller institutioner har jag ingen förståelse för plötsliga värderingar utan grundliga granskningar av effekterna. Ett faktum är att de flesta institutioner som presidiet har pekat på fått synnerligen höga betyg i gjorda utvärderingar. Diskussionen om institutioner som hotas av nedläggning har faktiskt initierats av rådet självt, t.ex. Nordvulk, sjörätten och de övriga som nämns. Det är inte så att översynen av institutionerna har som enda och primära syfte att spara pengar. Det väsentliga syftet var att göra institutionerna effektivare och öka de institutionerns aktiviteter som gör ett vettigt arbete. Jag tycker att om man kritiserar institutionerna är det verksamheten man skall diskutera, inte nödvändigtvis volymen. Man skall fråga sig: Får vi nytta för pengarna? Den debatten är intressant, och den skulle jag vilja efterlysa i större utsträckning än vad som varit fallet.

Jag delar presidiets oro för forskningspolitiken och att den ännu inte förnyats. Ansträngningarna att utforma en genomtänkt forskningspolitisk struktur eller ett program måste effektiviseras. Mer samarbete inom forskning kan fördjupa samarbetet och förbättra resultaten till och med med samma mängd resurser. Först när vi har fått en helhetsbild framför oss kan vi göra övervägande bedömningar av de existerande forskningsinstitutionernas framtid.

Till slut vill jag ta upp preciseringen av ansvars- och kompetensfördelningen inom hela samarbetssystemet. Det är ett viktigt arbete som också gör samarbetet mer effektivt, mer rationellt och lättare att styra också ur Nordiska rådets synvinkel.

Per Olof Håkansson: Fru president: Jag har förståelse för att Ole Norrback som företrädare för svenska folkpartiet i Finland har att företräda ett vittomfattande politiskt spektrum. Men han är ju också samarbetsminister, och som finsk samarbetsminister deltog han i reformprocessens beredningS- och beslutsskede. Han skrev också som finsk samarbetsminister ett ordförandeprogram för 1996, som bl.a.tog upp frågan om en förändring av Helsingforsavtalet och de andra samarbetsavtalen som reglerar det nordiska samarbetet.

Vad hände sedan? Det kan sammanfattas i ett ord: ingenting.

Från den utgångspunkten skall man nu värdera det anförande som Ole Norrback håller.

Egentligen skulle jag vilja följa upp detta med två väsentliga frågor, eftersom det tydligtvis är Ole Norrback som företräder ministerrådet i dag.

För det första: Vill Ole Norrback bidra till att reformprocessens steg 1 slutförs eller inte?

För det andra: Eftersom Ole Norrback ingick i den majoritet av tre mot två samarbetsministrar som så att säga körde över rådet, avser Ole Norrback att i år följa Helsingforsavtalets bestämmelser vad gäller budgetfrågor?

Minister **Norrback**: Värderade president! Jag är inte den förste av samarbetsministrarna, och jag kan inte heller komma ihåg någon Nordisk råds session där Håkansson inte skulle ha diskuterat budgeten och siffrorna men ytterst sällan det nordiska samarbetets innehåll. Det skulle vara bra att få något slags precisering av vilken del av innehållet vi diskuterar. Den debatt som vi fört om det nordiska samarbetets innehåll och behov av översyn har långt dikterats av Sveriges regerings krav på att spara i det nordiska samarbetet. De har tvingat oss till en översyn och till att krympa samarbetet på områden som jag inte har velat krympa på. Den debatten borde vi också föra, eftersom nu Håkansson är så intresserad av pengar mer än av innehåll. När tänker Sverige meddela att man vill sluta spara? Det är en väsentlig del av den budgetdiskussion som vi skall föra. Då vet vi också vilka ekonomiska ramar vi har att hålla oss till.

Så länge jag har varit med har vi gjort allt från ministerrådets sida för att intensifiera debatten, men står ingenstans sagt i Helsingforsavtalet att ministerrådet skall göra som Håkansson vill. Det står inte heller att minsterrådet skall göra som Nordiska rådet vill, utan ansvaret ligger fortfarande på regeringarna, det måste vi komma ihåg hur illa vi än tycker om det som parlamentariker. Det är en del av det nordiska samarbetet att komma ihåg den realiteten. Vi är beredda att föra en öppen diskussion men det skall vara kring substansen och inte om fromma förhoppningar. Sätt ordning på

din egen regering först, Håkansson, så får vi veta hur mycket pengar vi har att röra oss med.

Per Olof Håkansson: Fru president! Det är alldeles rätt att Ole Norrback och jag brukar diskutera budget och budgetinnehåll. Jag ställde två frågor.

Vill Ole Norrback fullfölja processen steg 1? Underförstått: När får vi underlag för att diskutera forsknings- och utvecklingsverksamhet, som utgör 25% av budgeten? Ole Norrback anklagar mig för att inte ha diskuterat innehållet. När får vi underlag för detta? Då först kan vi diskutera innehållet.

Sedan frågade jag om ministerrådet avser att i år följa Helsingforsavtalet.

Ordkaskaden som Norrback levererade saknade svar på mina frågor, men det är ju också ett svar.

Minister **Norrback**: Värderade president! På den första frågan svarade jag i mitt inledningsanförande. Det arbetet pågår.

För det andra skulle det vara uppseendeväckande om jag som statsrådsmedlem skulle säga att vi inte har för avsikt att följa ett ingånget avtal. Det skulle vara en nyhet. Jag tolkar frågan som retorisk, för så dum är väl ingen i denna sal att man tror att samarbetsministrarna, alla fem, med beråtta mod skulle bryta ett avtal. Det trodde jag inte.

Sten Svensson: Fru president! Ole Norrback säger att om vi uttalar oss om institutionerna, utsätter vi dem för kritik. Kritiken får väl komma fram om den är relevant.

Vi får för det första se om vi får nytta av varje krona som används. Det är, som jag nämnde i mitt anförande, en särskild process.

Kan vi för det andra finna andra finansieringskällor? Min fråga till Ole Norrback är: Måste alla institutioner till hundra procent finansieras över den nordiska budgeten? Kan inte t.ex. Industrifonden leva vidare med stöd av näringslivet? Kan man därigenom få en alternativ finansieringskälla?

Norrback: Personligen tycker jag att man skall kunna överväga andra finansieringskällor. Jag tycker att det skulle vara en klok lösning. Hittills har vi utgått från att finansieringen sker över budgeten. Sedan skall vi komma ihåg att det finns många institutioner som inte har möjlighet till en extern

finansiering, men jag har åtminstone personligen beredskap att diskutera en extern finansiering i det fall det är möjligt.

Sten Svensson: Jag tackar för det svaret, Ole Norrback! Jag hoppas att det är så. Då behöver man inte bli så upprörd i den frågan. Nu har rådet tagit det här initiativet, och det finns säkert andra bra initiativ att ta.

Vad är det för synnerliga skäl som Ole Norrback kunde anföra för att gå ifrån rådets beslut från sessionen i Köpenhamn?

Jag vill instämma i den fråga som Per Olof Håkansson ställde. Kan vi räkna med att Ole Norrback och hans kolleger verkligen följer Helsingforsavtalet när det gäller besluten under denna session?

Norrback: Jag vet inte om jag har så särskilt mycket att tillägga. Jag säger bara att det är ministerrådet som har det formella ansvaret för budgeten. Vi försöker sammanjämka så långt det går med de intressen som finns inom rådet. Sedan skall vi komma ihåg att Nordiska rådet inte är någon enhetlig institution. Det finns politiska grupper med olika politiska bedömningar, och när jag nu talar här så har jag ingen fullmakt att tala å mina kollegers vägnar. Det är inte den debatten vi för. Jag är inte officiell talesman för samarbetsministrarna, jag redogör för min åsikt och för det som jag tolkar som Finlands åsikt när det gäller samarbetet. Jag har ingen fullmakt att tala å allas vägnar. Jag har inget intresse av att göra mig till talesman för det heller i de frågor som fortfarande är föremål för beredning.

Anita Johansson: Fru president! Vittnesmålen och rapporterna om arbetslöshetens härjningar har avlöst varandra. En förändringar är på gång, inte minst i Norden, men priset för att bryta den nedåtgående spiralen har varit högt - mycket högt - så här långt.

Ljusglimtarna i nordisk ekonomi öppnar nya möjligheter till en kraftsamling för ökad sysselsättning. Jag välkomnar därför att sysselsättningen är en av de övergripande uppgifterna för Sveriges ordförandeskap i det nordiska samarbetet. Det innebär nya utmaningar och stora förpliktelser inåt i Norden, i Östersjöregionen och på den gemensamma europeiska arbetsmarknad som vi alla tillhör.

Det nya sysselsättningskapitlet i EU-fördraget, som har ett tydligt nordiskt signum, skapar en ny plattform för stärkande av kampen mot massarbetslösheten, för ökad tillväxt och sysselsättning.

Färdriktningen för oss socialdemokrater är klar och entydig. Först skall den öppna arbetslösheten halveras. Det är en gripbar och fullt möjlig upp-

gift. Därefter är målet full sysselsättning. Det är betinget. Det är grunden för att utveckla - inte avveckla - tryggheten och välfärden för alla människor i våra länder. Det är vad steget in i ett nytt sekel ytterst handlar om för oss socialdemokrater i Norden och i Europa.

Europas länder har haft förmåga att utforma sin ekonomiska politik så, att man kunnat uppnå vissa gemensamma mål. Det har hittills haft en åtstramande effekt på ekonomierna. Nu handlar det om att ha förmåga att göra motsatsen, dvs. samarbeta och stimulera ekonomin till stöd för ökad sysselsättning.

Ökad efterfrågan är grundbulten. Investeringar i stor skala på olika områden är redskapen. Och vi måste göra detta gemensamt för att uppnå de största effekterna i varje enskilt land. Det är så vi kan öka den gemensamma tillväxten, skapa bredare bas för produktion och utveckling inom näringslivet samt öppna dörrar till fler arbetsplatser för människorna.

För oss socialdemokrater är det ett starkt nordiskt intresse att en samordning av den ekonomiska politiken kan ske på europeisk nivå. Det är också budskapet i gårdagens uttalande från SAMAK, dvs. den nordiska arbetarrörelsens samarbetsorgan, inför nästa veckas toppmöte om sysselsättningspolitiken i Europa. Vi är samtidigt väl medvetna om att förutsättningarna för en politik för full sysselsättning har förändrats på ett dramatiskt sätt under 90-talet. Europas länder har genomgått en omställning från hög till låg inflation. Det är den hårda kärnan i den ekonomiska politiken.

Tidigare sade vi så här i Sverige: Gärna låg inflation men först full sysselsättning. Nu säger de flesta regeringar och riksbanker i vår omvärld tvärtom: Gärna full sysselsättning men först låg inflation. Resultaten av en sådan politik har blivit hög arbetslöshet och otrygga anställningsvillkor. Detta kan aldrig accepteras.

Vi riktar nu i stället uppmärksamheten på lönebildningen. Den måste i framtiden förena låg inflation med det viktigaste av allt: ökad sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Stabilitet och långsiktighet i lönebildningen samt klara och respekterade spelregler på arbetsmarknaden är ett styrkebälte för framtidens arbetsmarknad. Det är också ett svar till dem som inte ser några andra recept mot arbetslösheten än hårdare villkor för löntagarna på arbetsmarknaden, ökade löneskillnader, sämre trygghet och välfärd samt löften om skattesänkningar, naturligtvis mest för dem som har det bäst ekonomiskt ställt.

Vi accepterar inte att löntagarna i Norden skall gå in i ett nytt sekel med en politik som tillhör det förgångna - en politik som gav resultat motsatta de utlovade när den prövades i praktiken - en politik som har skapat större orättvisor och klyftor och fler arbetslösa än någonsin i modern tid.

Jag har med tillfredsställelse konstaterat att den politiska högerns krav på total avreglering på arbetsmarknaden saknar stöd i Nordiska minister-

rådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden, som läggs fram för rådssessionen och det är mycket bra.

Geir H. Haarde: President! Jeg tror at man kan se tilbake på den siste treårsperiode i nordisk samarbeid med en viss tilfredshet. Hvis man tenker tilbake tre år, på sesjonen i Tromsø og den uklarhet og den usikkerhet som vi alle følte der, tror jeg at vi nå i dag kan si at vi er kommet godt igjennom disse vanskelige og usikre tidene. Det er mye som har skjedd, både politisk og organisasjonsmessig. Det meste er bra, men det finnes sikkert også en del ting som ikke har funnet sin endelige form eller plass. Vi brukte året 1995 til å ta viktige beslutninger på basis av rapporten som ble vedtatt i Reykjavik om vår organisasjon. De ble så gjennomført i fjor, og vi har i år det første året med den nye ordningen.

Vi må ikke glemme at vi fortsatt må satse på ressursbesparinger, effektivitet og en stadig bedre organisasjon, samtidig som vi konsentrerer vår politiske innsats til de områder hvor vi virkelig kan gjøre en positive innsats. Jeg nevner her som eksempel - som mange andre har nevnt i debatten - det arktiske samarbeidet, hvor Norden og Nordisk Råd har tatt visse initiativer som jeg synes er veldig viktige.

Partipolitiseringen har også vitalisert samarbeidet. Jeg tror at den debatt som vi har hatt her i morges om virkelige politiske spørsmål og oppgaver, viser at Rådet er og kan være politisk relevant, og at det har et stort utviklingspotensial.

I går framførte forsvarsministrene for første gang en redegjørelse for Nordisk Råd. Det hadde vært utenkelig for bare noen år siden. Det er også et signal om hvordan Rådet har endret seg, og om Rådets nye fleksibilitet. Men det betyr selvfølgelig ikke at alle saker er klare, det ligger et stort arbeid foran oss som vi må være parat til å bruke stor energi på. Og i framtiden er det selvfølgelig selve politikken som må komme først, etter alt dette organisasjonsarbeid. Ett eksempel på politikk og politiske spørsmål er den sikkerhetspolitiske debatt som vi nå kjenner fra Rådets arbeid, bl.a. ved den siste temakonferanse her i denne sal nå i august. Sikkerhetspolitikken må selvfølgelig i fremtiden være et viktig element i den nordiske debatt, liksom all annen internasjonal debatt av politisk betydning.

Internasjonaliseringen av Rådet har mange dimensjoner, og det kommer vi inn på i den sikkerhetspolitiske og utenrikspolitiske debatt i dag. Det vekker ikke lenger særlig oppmerksomhet at de nordiske statsministre tar opp FN-spørsmål på sine møter, som i går. Det er gledelig at de tok til orde for støtte til Kofi Annans reformbudskap. Det viser at de nordiske statsministere er overens med oss her i Rådet om hvilke saker som har politisk interesse for Norden. Utviklingen i FN er et eksempel på en meget

aktuell sak som berører oss alle. Da Island hadde ordførerskapet i Nordisk Råd for to år siden, la jeg fram et forslag om at utenriksministrene i sin årlige redegjørelse burde redegjøre for det nordiske samarbeidet i FN og dets utvikling. Jeg synes tiden er inne til å komme tilbake til dette forslag, når vi nå har en viss erfaring med Finland og Sverige i EU-selskapet og i FN. Vi må selvfølgelig så langt det går forsøke å ha felles holdninger i FN.

I årets løp har vi opplevd store forandringer i Nordisk Råd. Det må fortsatt være vårt mål å bidra til en bedre og mer innholdsrik politikk, nasjonalt, nordisk og internasjonalt for de nordiske land.

Riitta Prusti: Arvoisa puheenjohtaja! Istunnon asialista on osoittanut, että pohjoismaisen yhteistyön uusittu organisaatio on alkanut toimia käytännössä ja neuvoston työ on hyvin aktiivista. Tämän voin todeta varsinkin oman valiokuntani, Pohjola-valiokunnan, osalta. Puoluepolitiikan voimistuminen neuvostossa on myös antanut uutta puhtia koko työlle ja vilkastuttanut keskustelua. Aloitteita tehdään nyt keskitetymmin puolueryhmissä ja niiden tarpeellisuus harkitaan tarkoin.

Olen tyydytyksellä pannut merkille Suomen hallituksen aloitteen pohjoisesta ulottuvuudesta EU:ssa, mikä tulee antamaan pohjoismaiselle yhteistyölle uutta sisältöä ja merkitystä. Aloitteessahan todetaan, että pohjoiselle alueelle ei ole tarkoitus synnyttää uusia organisaatioita tai laitoksia, vaan että nykyiset toimittajat - Pohjoismaidenneuvosto, Itämeren neuvosto, Barentsin neuvosto ja Arktinen neuvosto sekä EU:n erilaiset tukiohjelmat - on tarkoitus saada toimimaan koordinoidusti koko alueen hyväksi.

On selvää, että pohjoisen ulottuvuuden kehittämisessä kiinnitetään erityisesti huomiota luonnonvarojen ja energian hyväksikäyttöön, ympäristö- ja ydinturvakysymyksiin sekä kauppa- ja talouskysymyksiin. Mielestäni on kuitenkin tärkeä korostaa, että myös sosiaaliset kysymykset on huomioitava monipuolisesti.

Puheenjohtaja! Olen ollut jäsenenä lähialuevaliokunnan työryhmässä, joka on käsitellyt lasten asemaa lähialueillamme, ja olemme ihan käytännössä todenneet, että mm. sosiaali- ja terveysalalla siellä on erittäin paljon tehtävää.

En unohtaisi tässä yhteydessä myöskään tasa-arvokysymyksiä, jotka pitäisi integroida kaikkeen tällaiseen yhteistyöhön. Pohjoismaat muodostavat EU:ssa vahvat tasa-arvon maat, ja tätä mallia meidän pitäisi viedä eteenpäin. Valmieran naisten konferenssissa viime elokuussa saimme Baltian maiden edustajien taholta kuulla laajasta naiskaupasta, jota harjoitetaan Itä-Euroopan maista läntiseen Eurooppaan. Seksiturismin ja lapsiprostituution ehkäisemiseen on vaikutettava, samoin naisiin kohdistuvan

väkivallan poistamiseen. Näissä kysymyksissä meillä on paljon annettavaa pohjoisen ulottuvuuden kehittämisessä.

Suomen kielen asemasta pohjoismaisessa yhteistyössä ei koskaan puhuta tarpeeksi. Meillähän on käsittelyssä myös ehdotus suomen kielen asemasta Ruotsissa, joka toivottavasti johtaa suomen kielen hyväksymiseen vähemmistökieleksi Ruotsissa. Nykyään saamme valiokuntakokouksien asiapaperit suomeksi ja meillä on lisäksi tulkkaus valiokunnissa, mikä on osaltaan helpottanut suuresti osallistumistamme keskusteluun.

Vieläkin joillakin tahoilla ihmetellään tulkkauksen tarpeellisuutta. Kuitenkin suomalaisilla on edelleen vaikeuksia osallistua täysipainoisesti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Viimeksi olen kuullut näistä vaikeuksista Pohjoismaisessa kulttuurirahastossa, joka ei tiettävästi saa tarpeeksi hakemuksia Suomesta. Tämän oletetaan johtuvan osittain kielivaikeuksista kaavakkeiden täyttämisessä ja mahdollisten yhteistyöpartnereiden löytämisessä. Suomi on saatava täysipainoisesti mukaan kulttuurirahojen jakoon. Maksammehan oman osamme niistä.

Rouva puheenjohtaja! Pohjoisen ulottuvuuden myötä toivon pohjoismaisen yhteistyön käyvän entistä tärkeämmäksi Pohjolan kansalaisille, koska voimme osoittaa, että Pohjoismaat on hyvin toimintakykyinen yksikkö. Mutta korostan vielä, että talous- ja kauppapoliittisten näkökohtien lisäksi on kiinnitettävä huomiota myös mainitsemiini ns. pehmeiden arvojen kysymyksiin, kuten sosiaali- ja terveydenhoito, tasa-arvo ja kulttuurivaihto.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Sessionens saklista visar att det nordiska samarbetets reviderade organisation har börjat fungera i praktiken och att rådet arbetar mycket aktivt. Jag har kunnat konstatera detta inte minst i fråga om mitt eget utskott, Nordenutskottet. Partipolitiken är numera starkare med i bilden och har satt fart på arbetet och blåst liv i debatten. Partigrupperna svarar nu mera koncentrerat för initiativen och överväger noga nyttan av dem.

Jag har med tillfredsställelse lagt märke till den finska regeringens initiativ om en nordlig dimension i EU, som skall ge det nordiska samarbetet ett nytt innehåll och en ny betydelse. I initiativet framhålls att meningen inte är att det skall inrättas nya organisationer eller institutioner inom det nordiska området, utan att de nuvarande aktörerna, Nordiska rådet, Östersjörådet, Barents råd och Arktiska rådet samt olika EU-stödprogram, skall fås att fungera samordnat till nytta för hela området.

Den nordliga dimensionen bör givetvis utvecklas med särskild hänsyn till användningen av naturresurser och energi, miljö- och kärnsäkerhets-

frågor samt handel och ekonomi. Men jag tycker att det är viktigt att understryka att också sociala frågor skall beaktas allsidigt.

Fru ordförande! Jag har varit medlem av Närområdesutskottets arbetsgrupp för barnens situation i våra närområden, och vi har i praktiken haft tillfälle att se att det finns mycket att göra där t.ex. inom social- och hälsovården.

I detta sammanhan vill jag också påminna om jämställdhetsfrågorna, som bör integreras i allt samarbete av detta slag. I EU symboliserar de nordiska länderna en stark jämställdhet och vi har all orsak att driva på denna modell. På kvinnokonferensen i Valmiera i augusti underrättade de baltiska ländernas representanter oss om en omfattande kvinnohandel, som går från länderna i Östeuropa till Västeuropa. Vi måste ta itu med sexturism och barnprostitution och arbeta för att avskaffa våldet mot kvinnor. I dessa frågor har vi mycket att ge för att utveckla en nordlig dimension.

Det talas aldrig nog om finska språkets ställning i det nordiska samarbetet. Vi har under behandling ett förslag om finska språkets ställning i Sverige, som förhoppningsvis leder till att finskan godkänns som minoritetsspråk i Sverige. Numera får vi utskottens mötespapper på finska och dessutom har vi tolkning i utskotten, vilket har gjort det mycket lättare för oss att ta del i diskussionen.

Det frågas fortfarande på många håll om det verkligen är nödvändigt med tolkning. Men finnarna har fortfarande svårt att delta fullt ut i det nordiska samarbetet. Jag har senast hört talas om svårigheter av detta slag i Kulturfonden, som veterligen inte får in tillräckligt många ansökningar från Finland. Det antas bero dels på språksvårigheter med att fylla i blanketterna, dels på svårigheter att hitta en lämplig samarbetspartner. Finland måste fullt ut kunna vara med om utdelningen av kulturmedel. Vi betalar ju vår andel av dem.

Fru ordförande! Med den nordliga dimensionen hoppas jag att det nordiska samarbetet blir ännu viktigare än förut för oss nordiska medborgare och att vi kan visa att Norden är en fungerande enhet. Men jag vill ännu understryka att vi inte bara skall beakta ekonomiska och handelspolitiska frågor utan också fästa avseende vid sådana s.k. mjuka värden som jag nämnde, som social- och hälsovård, jämställdhet och kulturutbyte.

Elver Jonsson: Fru president! Nordiska rådets samarbetstradition har omvittnats många gånger på denna sesssion. Kultursamarbetet, passfriheten, den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och värdet av gemensamma långsiktiga försäkringssystem finns med i bilden. De numera så toppaktuella miljöfrågorna slår fast nödvändigheten av samarbete i Norden och mellan Norden och våra närområden. En förbättrad språkförståelse känns

också angelägen, och där kan ett förenklat och förbättrat TV-utbud spela stor roll.

Men det finns två områden som vi misslyckats med: flyktingfrågorna och arbetsmarknadspolitiken. Båda är globala men för den skull inte enkla.

Att människor i miljontal är på flykt från sina hem och hemländer är ett nederlag för hela världssamfundet. Många länders oförmåga och ovilja att ta emot människor som flytt för att rädda sina liv känns besvärande. Det finns ett tydligt samband mellan försämrad välfärd och medborgarnas attityd till invandrare och flyktingar. Flera länder i Västeuropa har skärpt sin lagstiftning och praxis när det gäller uppehållstillstånd av humanitära skäl eller möjligheterna att i övrigt få asyl. Denna skärpta inställning kommer i tydlig konflikt med den traditionella solidaritet med människor i nöd som vi här i Norden bekänner oss till. Vi behöver en utbyggd nordisk samverkan och en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik. En politik som vi också kan driva inom både EU och FN.

Nordenutskottets rekommendation är att vi verkar för en europeisk ordning som baseras på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för personer som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkning av mänskliga rättigheter, vidare på att denna flyktingpolitik har tydliga humana inslag. Den mera långtgående lösningen måste ligga i att nordiska länder i alla sammanhang driver en politisk linje som innebär att allt färre människor skall tvingas bort från sina hem för att i armod och dödsrädsla vara på flykt.

Fru president! Till det mest fundamentala i samhällsordningen är möjligheten och rätten till ett eget arbete, möjligheten att försörja sig själv och familjen och att medverka i mycket av det gemensamma i samhället. Den studie som ministerrådet gjort över den nordiska arbetsmarknaden visar på förbättrade tendenser. Enligt rapporten gäller det alla länder med undantag för Sverige, som rent av förväntas få en försämring.

Av Anita Johanssons temperamentsfulla tal för socialdemokraterna här i Nordiska rådet framgår att ambitionen och färdriktningen är okej. Men att över en lång tid halvera den öppna arbetslösheten är ett alltför lågt satt mål, och resultatet har hittills varit negativt, delvis på grund av en felaktig politik.

Vi kan framför oss se en kraftigt förändrad arbetsmarknad. Behovet av en god yrkesutbildning och en förnyad fortbildning i arbetslivet är mer angeläget än någonsin. Man räknar med att det inom Västeuropas industriländer under en tioårsperiod kommer att behövas fortbildning av hela 70-80 procent av nuvarande arbetsstyrka. Undersökningar visar emellertid att långt färre, kanske bara 15-20 procent, säger sig vara beredda på en sådan omställning. Här föreligger alltså ett jättestort utbildningsbehov inom yrkeslivet. I Sverige satsas mycket på det som kallas kunskapslyftet. Det är

en hög ambition med goda förtecken. Problemet är om utbildningen och fortbildningen inte leder till att individen kan förverkliga sina möjligheter till ett eget jobb.

I ambitionen att pressa ned arbetslöshetstalen har det blivit för mycket av det vi kallar för volymtänkande, att expediera så många åtgärdsinsatser som möjligt och därmed få en förbättrad statistisk bild. Vad vi mera skulle behöva i Sverige och Norden är ett rejält kvalitetslyft i yrkesutbildningen som i det korta perspektivet kanske kunde innebära "dyrare utbildningar", men långsiktigt skulle det ge helt andra och bättre möjligheter till ett framtida arbetsliv. En sådan satsning är brådskande och angelägen. Det står heller inte i motsatsförhållande till att vi behöver finna nya arbetsmarknader.Turistnäringen är ett sådant område där vi skulle ha stora möjligheter i ett nordiskt perspektiv.

Den industriella förändringen ger knappast flera arbetstillfällen. Både i regelsystem och i skatteuppläggning behövs det förändringar. Däremot skulle tjänste- och servicesektorn behöva få sin chans. En initial stimulans skulle hjälpa denna sektor i gång, och det finns ett oerhört behov av en fungerande tjänstesektor. Jag menar att s.k. enklare arbeten bör få en chans också i ett högteknologiskt samhälle. Det behövs både "tid och händer", inte bara "teknik och maskiner" inom vård och omsorg, i betalt hemarbete och i många andra sammanhang.

Slutsatsen av detta är att det gäller att inte stå stilla eller sitta fast i det som varit gängse i en svunnen tid. Vi lever i en ny tid av nya utmaningar som ger oss nya möjligheter också i Norden.

Marianne Jelved, minister for nordisk samarbejde: Fru præsident! De sidste par gange, vi har mødtes i denne kreds, har jeg talt om reformer og forventningerne til det nordiske samarbejde, efter reformerne er trådt i kraft.

I dag vil jeg derfor tale om, hvad reformerne har betydet for arbejdet. Har de bragt den fornyelse, vi gerne ville have?

Jeg tror, at sessionen her allerede har givet sin del af svaret. Budgetprocedurerne er blevet markant forbedret. Jeg er i besiddelse af den skriftlige korrespondance, der har fundet sted imellem budgetarbejdsgruppen nedsat af Nordisk Råd og generalsekretæren.

Budgetarbejdsgruppen har fået budgetforslaget fra generalsekretæren mange uger før samarbejdsministrene har set det. Budgetarbejdsgruppen har fået regnskaberne meget tidligere, end det før er sket. Og jeg har lyst til at citere to afsnit fra generalsekretærens svar på budgetarbejdsgruppens brev.

Generalsekretærens svar er dateret den 23. juni 1997.

Jeg citerer: "Tak for dialogen under udarbejdelsen af budgetforslaget for 1998, den har set med mine øjne været særdeles nyttig. De politiske prioriteringer som udtrykkes i rekommandation nr. 10/96 er søgt indarbejdet i mit forslag til budget. De uformelle drøftelser med budgetarbejdsgruppen har derudover skabt en tættere dialog mellem ministerrådet og Rådet, således at parterne er klar over hinandens synspunkter.

Efter det sidste møde mellem budgetarbejdsgruppen under Nordisk Råd og ministerrådssekretariatet den 30. maj 1997 fremsendte gruppen en skrivelse, der sammenfattede medlemmernes synspunkter om ændringer i budgetforslaget for 1998. Da nogle af punkterne er nye, har disse ikke været med i diskussionen hidtil og det synes derfor at være rigtigst i den fortsatte dialog at jeg kommenterer forslagene."

Og det sker så!

Herefter får generalsekretæren og samarbejdsministrene den næste del af korrespondancen i betænkningen, der afleveres i forbindelse med denne session. Jeg er meget overrasket over især P. O. Håkanssons kraftige kritik af samarbejdet omkring budgettet. Og så til min tale i øvrigt:

Det har nok været en naturlig frygt hos mange, at med tre ud af fem nordiske lande som medlemmer af EU, ville det nordiske samarbejde miste sin relevans i et vist omfang. Jeg vover at påstå, at det modsatte er tilfældet! Vi har allerede i dag mange eksempler på, hvorledes det er lykkedes at få indflydelse bl.a. i EU med nordiske holdninger. Amsterdamtraktaten er et helt iøjnefaldende eksempel. Miljøspørgsmålene - også som de har fundet deres løsning i Amsterdamtraktaten - er klart eksempel på det. Et eksempel på, hvor vort nordiske engagement har ført til et bevidst strategisk samarbejde i alle fora - også i EU - med gode resultater. Jeg kan nævne forbrugerspørgsmål, arbejdsmarkedspolitik. Jeg kan nævne arbejdet med implementering af direktiver, hvor vi helt i tråd med det traditionelle nordiske lovgivningssamarbejde søger at harmonisere gennemførelsen af EU-lovgivning.

Samtidig diskuterer vi EU-lovgivning under forberedelserne af den, hvilket er mindst lige så vigtigt. Nærområdeprogrammet, hvor vi også er i samarbejde med EU - og EU yder et betydeligt økonomisk bidrag - er endnu et eksempel. Og jeg kunne blive ved. Og vi er kun lige begyndt.

Også i forhold til EU er det vigtigt, at vi er os bevidst, hvad vi repræsenterer. At vi har noget væsentligt at bidrage med i Europa. Et særkende, som det øvrige Europa kan bruge og ønsker at bruge. Kald det livsstil, kulturelle værdier, demokratiske og sociale traditioner.

Men det er klart, at EU også tvinger os til at se os selv nærmere efter i sømmene, og det tror jeg er positivt for Norden.

I EU taler man om nærhedsprincip. Man taler om regionernes Europa. Det nordiske samarbejde passer på begge disse koncepter. Vores samar-

bejdsformer i Norden er karakteriseret af en pragmatisk formløshed. En søgen efter kompromis og helst konsensus. En tålmodig resultatorientering. Og her har vi noget at bidrage med i Europa.

Det nordiske samarbejde er desuden vokset nede fra, og det henter sin styrke i det nære og i det folkelige. Her har vi også noget at lære det øvrige Europa. Det særlige i Norden er jo netop betoningen af det frivillige samarbejde og de uformelle, ikke-forpligtende kontakter mellem organisationer og personer. Grænserne i Norden har allerede længe haft mindre betydning end i mange andre dele af Europa. Schengen er jo blot et forsøg på at efterligne, hvad vi i dag betragter som en selvfølge; den nordiske pasunion.

Samtidig kan Norden bidrage til en øget forståelse i EU for værdien af pluralisme, følelsen af solidaritet, behovet for en fælles identitet og et levende værdifællesselskab. Men Norden kan så sandelig også yde et væsentligt bidrag til skabelsen af en dynamisk og kraftig økonomisk udvikling. Ja, Norden er en del af Europa. Og Europa omfatter også Norden.

Det interne nordiske samarbejde styrker vores fælles grundlag, men vi skal også se fremad og udad. Vi skal ikke bygge mure, for det har vi ikke brug for. Det er ikke nødvendigt at vælge. EU og Norden komplementerer hinanden. Mønstret aftegner sig allerede. Det er ikke tilfældigt, at forsvarsministrene for første gang har sluttet sig til os. Også her har der været tale om en udvikling.

Jeg kan huske den opstandelse, det gav, da Anker Jørgenen under sessionen på denne talerstol i 1987 begyndte at tale om atomvåbenfri zone i Norden. Gemytterne var lidt mere dæmpede, da Helmuth Kohl i 1992 som Nordisk Råds første gæstetaler redegjorde for det europæiske samarbejde og betydningen af den nordiske tradition. Men det gav alligevel genlyd, da Rådet i 1993 havde sin første sikkerhedspolitiske debat.

Der har været tale om små skridt, men det er for mig et tegn - ikke blot på ændrede geopolitiske omstændigheder - men i høj grad på Nordens øgede selvbevidsthed - at vi i august fik en sikkerhedspolitisk konference i Nordisk Råds regi.

Det finske forslag om den nordlige dimension i EU falder i tråd med denne tankegang. Nordiske spørgsmål skal på dagsordenen i EU. EU skal yde sit bidrag til det arbejde, vi er i gang med her, både i nærområderne og i Arktis. Og EU-spørgsmål skal endnu mere på dagsordenen i det nordiske samarbejde.

Vi skal være synlige i Europa. Kun da har vi mulighed for at præge udviklingen i den retning, vi mener, den skal gå. Og vores styrke ligger i, at vi er enige om de overordnede mål. Så lad os dog forene vores kræfter, så vi sammen kan skabe et Europa, hvor de nordiske værdier spiller en rolle. En vigtig rolle.

Presidenten påminde om talartiden.

Kirke-, utdanning og forskningsminister **Lilletun**: President: Jeg takker for anledningen til å gi en redegjørelse på vegne av de nordiske utdannings- og forskningsministrene om samarbeidet på vår sektor. La meg innledningsvis slå fast at vi her - som på allmennkulturområdet - har å gjøre med et samarbeid som er basert på den nordiske kulturavtalen. Dette har vist seg å være et nyttig redskap for samarbeidet mellom de nordiske land om allmennkultur, utdanning og forskning. Fra kultur-, utdannings- og forskningsministrenes side legger vi til grunn at den nordiske kulturavtalen fortsatt skal danne basis for dette samarbeidet.

Som kjent har det overordnede målet for samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet vært å utvikle og styrke Norden som et utdannings- og forskningsfellesskap. Ministerrådet har derfor på ulike vis søkt å tilrettelegge mulighetene for kontakt, mobilitet og informasjonsutveksling mellom studenter, lærere og forskere i Norden. Derigjennom har en ønsket å få til en bedre utnytting av Nordens samlede ressurser og kunnskapsgrunnlaget i de nordiske land - gjennom arbeidsdeling og utnytting av det potensialet som ligger i det kulturelle slektskapet mellom landene i Norden.

Det norske formannskapet har i årets løp bygd videre på det mangesidige arbeidet som finner sted i Ministerrådets ulike organer gjennom videreføring og konsolidering av pågående virksomhet. I den forbindelse kan jeg særlig framheve følgende innsatsområder:

- Mobilitetsprogrammer på alle nivåer innen utdanning og forskning
- videreutvikling av det nordiske språk- og kultursamarbeidet
- en fortsatt prioritering av Vest-Norden-samarbeidet
- og ikke minst det nordiske forskningssamarbeidet.

På infrastrukturområdet har arbeidet med å til felles nordiske avtaler blitt videreført - overenskomsten om adgang til høyere utdanning er et eksempel på dette. Ministerrådet har også arbeidet målbevisst for å utvikle et felles nordisk verktøy for kommunikasjon og informasjonsutveksling mellom skoler, høyere utdanning og forskning i Norden.

Det norske formannskapet har imidlertid også vært preget av nye initiativ med sikte på fornyelse av virksomheten, innenfor de rammer som budsjettet setter. Ministerrådet har bl.a. fastsatt nye handlingsplaner for perioden 1997-2000 for samarbeidet på skoleområdet og innenfor voksenopplæring og folkeopplysning. I desember vil Ministerrådet også få seg forelagt innspill fra Styringsgruppen for nordisk samarbeid innen høyere utdanning - HØGUT - forsåvidt angår det framtidige samarbeid om høyere utdanning.

På dette grunnlaget tar Ministerrådet sikte på i løpet av våren 1998 å utarbeide en kortfattet, samlet femårsstrategi for samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet.

La meg få gi noen konkrete eksempler på hva vi ønsker å vektlegge i samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet:

Ministerrådet ønsker fortsatt å prioritere mobilitetsaspektet i det nordiske samarbeidet og har derfor i budsjettet for 1998 foreslått en styrking av programmet NORDPLUS-junior, som særlig er rettet mot elever i videregående opplæring, dvs. for 16-19-årsgruppen. Vi har også ønsket å styrke forskerutdanningssamarbeidet innenfor rammen av NorFA.

Utdannings- og forskningsministrene har i 1997 tatt initiativ til oppnevning av en policy-gruppe for språksamarbeidet. Gruppen har fått i oppdrag å fremme forslag til politiske målsettinger som kan være retningsgivende for innholdet og strukturen i det framtidige språksamarbeidet. I dette bildet hører også den nye nordiske institusjonen for språk og kultur, Nordens institutt i Finland, som nylig er blitt innviet her i Helsingfors.

På IT-området foregår det et intenst utviklingsarbeid både nasjonalt og på nordisk nivå, bl.a. gjennom videre utbygging av NORDUnet. En hovedutfordring på dette området består i å utnytte IT på en måte som ivaretar hensynet til grunnleggende sosiale og kulturelle verdier i våre nordiske samfunn. Ministerrådet har med dette for øye nedsatt en særskilt IT-policy-gruppe som har som oppgave dels å framskaffe en samlet oversikt over all prosjektvirksomhet på området i medlemslandene og på nordisk nivå, dels å følge med i EU-samarbeidet og å fungere som et rådgivende organ for utdannings- og forskningsministrene på informasjonsteknologiområdet.

Ministerrådet gjennomførte i september i år en temakonferanse for å belyse spørsmål omkring rekruttering av unge til matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske studier. Konferansen vil bli fulgt opp med et 3-årig nordisk samarbeidsprosjekt - et nordisk laboratorium for god praksis innen matematikk, naturvitenskap og teknologi. Prosjektet vil bli fremmet for Ministerrådet på vårt møte i desember i år. Etter hva jeg kjenner til, vil prosjektet bl.a. ha som mål å skaffe til veie økt kunnskap om hva som egentlig foregår i klasserommet når det gjelder undervisning i matematikk, naturfag og teknologi, og hvilke konsekvenser dette får for elevenes interesse for disse fag. Videre har Nordisk forskningspolitisk råd tatt initiativ til en kvantitativ og kvalitativ analyse av rekrutteringen til høyere utdanning.

Utdannings- og forskningsministrene har EU-spørsmål av nordisk relevans som et fast punkt på dagsordenen for sine møter. I tilkytning til planleggingen av Eus femte rammeprogram har vi i Ministerrådet drøftet likheter og ulikheter mellom landenes forskningspolitiske prioriteringer.

Hovedvekten på nærområdesamarbeidet er lagt på langsiktig kompetanse - utviklings-, utdannings- og forskningssamarbeidet, herunder også folkeopplysning og støtte til frivillige organisasjoner. Vi ønsker i 1997 innenfor rammen av Ministerrådet å videreføre en dialog med våre baltiske kolleger om policy og prioriteringer for utdanningssamarbeid med Baltikum i neste treårsperiode, og har med dette for øye invitert de baltiske utdanningsministrene til Ministerrådet.

Nordisk forskningspolitisk råd har av forskningsministrene og samarbeidsministrene fått i oppdrag å utrede strategier for et samlet, tverrsektorialt nordisk forskningspolitisk program. Det innebærer at alle NMRs forskningsaktiviteter prioriteres innenfor en samlet ramme. Forskningsministrene har for sin del stilt seg bak forslaget og la det tidlig i 1997 fram for samarbeidsministrene med sikte på remissbehandling i samtlige ministerråd. Remissrunden viste at det gjør seg gjeldende en del tvil omkring den foreslått organisasjonsmodell, og Ministerrådet for utdanning har på denne bakgrunn bedt Nordisk forskningspolitisk råd om å se nærmere på forslaget. Det nye forslaget vil bli gjenstand for en ny remissrunde tidlig på nyåret, slik at man kan fatte et endelig vedtak om et eventuelt samlet nordisk forskningspolitisk program i løpet av våren 1998.

Forskningsprogrammet Norden og Europa setter som kjent fokus på nordiske verdier i en europeisk kontekst innen språk, litteratur, religionsvitenskap og samfunnsvitenskap gjennom en serie seminarer og publikasjoner. Derigjennom ønsker en å medvirke til at forskningsbasert kunnskap kan formidles til nordiske fora og bidra til en styrket debatt om Nordens plass i Europa. Det er i den sammenheng inngått avtaler med 50 ulike forskningsmiljøer om prosjektvirksomhet i perioden 1997-2000. På denne bakgrunn har jeg med en viss uro merket meg at Nordisk Råd foreslår en reduksjon av bevilgningen til programmet for 1998 som innebærer at den tidligere fastlagte økonomiske framdriftsplanen for programmet må endres.

Djupedal: Bare veldig kort: Norge er i likhet med de øvrige nordiske land en del av EUs rammeprogram, og EUs rammeprogram har en veldig klar teknologisk profil. Jeg la merke til at det nå er under arbeid et samlet forskningsprogram for Norden, som har en veldig sterk vektlegging av humanistiske og kulturelle disipliner, hvilket jo er svært positivt. Men jeg kunne godt tenke meg å utfordre om Ministerrådet og utdanningsministrene i Norden har ideer eller tanker om hvordan man sterkere skal bringe humanisme og humanistiske perspektiv inn i de samlede europeiske forskningsmiljøer.

Jeg kan også godt tenke meg å spørre om Ministerrådet har tanker om hvordan man skal styrke menneskerettighetsforskning, som jo er en særskilt nordisk forskningsdisiplin, som vi er opptatt av, og også om Ministerrådet tenker seg det inn i den samlede forskningsrapporten som er tenkt fremlagt?

Minister **Lilletun**: President. Til representanten Djupedal vil jeg si at jeg skal ta med meg synspunktene han hadde her, tilbake til Ministerrådet for utdanning og forskning. Det er jo riktig det representanten Djupedal sa, at man det siste året har vært veldig opptatt av det naturvitenskaplige grunnlaget i alle utdanningene, fordi det holdt på å bli svekket. Men samtidig har Ministerrådet vært veldig opptatt av, har jeg latt meg fortelle, den humanistiske forskningen, og i samsvar med det vi hørte fra flere av statsministrene i generaldebatten tidligere i dag, om menneskerettighetsdimensjonen i det nordiske samarbeidet og Nordens policy overfor verden utenfor, vil jeg absolutt legge vekt på innspillet til representanten Djupedal og ta det med meg tilbake til de andre ministrene for utdanning og forskning.

Presidenten: Klokken er nå 14.00, og vi skal ifølge programmet ajournera møtet. Vi fortsetter generaldebatten senere i eftermiddag. Det blir meddelt nermere om dette kl. 15.00.

Mötet ajournerades till kl. 15.00. Därefter återupptogs förhandlingarna med debatter på presidiets sakområde.

Valgerður Sverrisdóttir övertog ledningen av förhandlingarna..

Presidenten: Vi kommer att gå direkt till den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten. Efter presidiets och kontrollkommitténs saker under dagordningspunkterna 10-15 återupptar vi generaldebatten och behandlingen av presidiets betänkande över dokumenten C1, C2 samt B 165/p. Dagens debatter kan således fortsätta till kl. 19.30. Därför tar vi samtliga beslut om presidiets och kontrollkommitténs saker i morgon kl. 12.00. (Se s. 262)

PRESIDIETS SAKER

10. Utrikes- och säkerhetspolitiska saker (dokument 3, dokument 4, A 1123/p, A 1137/p och A 1148/p)

Geir H. Haarde (presidiets talesman): Fru president! Under det år som gått sedan vår förra session har Nordiska rådet på allvar kommit i gång med sitt arbete på det säkerhetspolitiska området. Vi har bl.a. genomfört en stor konferens, Säkerhet i Norden och Nordens närområden, och vi har arbetat fram ett brett säkerhetspolitiskt betänkande. Var för sig och tillsammans utgör dessa båda saker en bra plattform för vårt fortsatta arbete med säkerhetspolitiska frågor.

Utrikes- och försvarsministrarnas redogörelse i går understryker vad vi konstaterar i vårt betänkande: Det nordiska samarbetet om försvars- och säkerhetspolitik är inne i en period av snabb utveckling. Vi har en ny handlingsfrihet, och samtidigt nya uppgifter.

Fokus i europeisk och nordisk säkerhetspolitik har förskjutits bort från frågor om militär balans och kärnvapenavskräckning. Vi är på väg mot ett säkerhetsbegrepp som är bredare än det traditionella. Om detta är vi i presidiet eniga. I vårt betänkande över medlemsförslagen om säkerhetspolitik utvecklar vi resonemangen om vad detta innebär av nya krav och möjligheter. Utmaningarna knyts till behovet av att skapa stabilitet genom att trygga demokratin, förhindra konflikter och integrera länderna Central- och Östeuropa i västliga samarbetsstrukturer. Ytterligare utmaningar gäller miljöhot, etniska konflikter och organiserad kriminalitet.

Den militära delen måste kompletteras med ett samarbete för att stärka de demokratiska framstegen och för en miljömässigt hållbar ekonomisk och social utveckling. Detta betyder, som försvarsminister Fjaervoll också påpekade i går, att den nya säkerhetspolitiken behöver integrera både civila och militära aspekter. Emellertid kvarstår att för varje stat är säkerhetspolitikens yttersta mål att bevara frihet och nationell suveränitet. Ett militärt försvar ses som nödvändigt för att trygga detta.

Vi är i presidiet, trots den reservation som finns, eniga om att utgångspunkten måste vara att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje. Vi är överens om att denna rätt måste respekteras av alla stater samt att alla stater också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks.

Det som skiljer oss är synen på Natos utveckling. Den vänstersocialistiska gruppens reservation inleds med rubriken "OSSE - ett gott alternativ". Också vi andra - konservativa, mittengruppen och socialdemokraterna - står fullt ut bakom tanken att OSSE:s roll bör stärkas när det gäller sä-

kerhetspolitiska frågor i Europa. Men vi har svårt att se detta som ett *alternativ* till Nato.

Vi *vet* att OSSE i princip beslutar med enhällighet och saknar egna militära resurser.Vi *vet* att de länder som eftersträvar Natomedlemskap inte ser OSSE som ett alternativ för sin egen säkerhet. Vi *vet* att varken de nordiska länderna eller de tre baltiska staterna ser behov av någon regional säkerhetsorganisation för Östersjöområdet. Säkerheten i vår region måste ha en alleuropeisk dimension, och också en transatlantisk.

Vi vet också att för större internationella operationer av t.ex. fredsbevarande karaktär krävs utnyttjande av Natos resurser. Därmed kommer jag tillbaka till det som vi är eniga om: Den viktigaste utvecklingen i det nordiska, det europeiska och det globala säkerhetspolitiska samarbetet kommer att äga rum på området konfliktförebyggande, humanitära, fredsbevarande och fredsfrämjande insatser. Jag noterar med intresse att Norges försvarsminister också var inne på detta.

De europeiska säkerhets- och samarbetsstrukturerna genomgår snabba och stora förändringar. Dessa förändringar är i hög grad knutna till nödvändigheten av att integrera de nya utmaningarna i det säkerhetspolitiska samarbetet.

Natos toppmöte i somras beslutade inbjuda Polen, Tjeckien och Ungern till medlemskapsförhandlingar redan denna höst. En annan del av beslutet är att dörren fortfarande står öppen för andra länder. Självklart får den fortsatta utvecklingen av Nato stor betydelse för alla länder i Östersjöregionen, oavsett om de i dag är eller inte är medlemmar och oavsett om de önskar bli det i en framtid eller ej.

Kärnan i Natos uppgifter har varit, och är, det kollektiva försvaret av medlemsstaternas territorier. Men det nya Nato är mycket mer än det.

Flera steg har tagits under 1997. Euroatlantiskia partnerskapsrådet är ett viktigt initiativ för ett närmare säkerhetssamarbete mellan länderna i Europa och Nordamerika. Alla europeiska länder kan delta, oavsett deras nuvarande eller framtida förhållande till Nato. Etableringen av Euroatlantiska samarbetsrådet bör nu följas upp, så att det förstärker de positiva resultat som Partnerskap för fred lett till. Också utvidningen ses som ett led i det nya Nato.

Ett annat viktigt element är de samarbetsavtal som under året undertecknats mellan Nato och Ryssland, respektive Nato och Ukraina. Ryssland är den dominerande militärmakten i Nordeuropa. Bl.a. därför är Rysslands inlemmande i det bredare europeiska och euroatlantiska samarbetet en avgörande fråga för hur den säkerhetspolitiska situationen i Norden och Nordens närområden kommer att utformas.

På det europeiska planet är utvecklingen av OSSE av stor betydelse. OSSE arbetar med säkerhetspolitiska frågor vid bemärkelse - bl.a. genom

samarbete på de ekonomiska, vetenskapliga och teknologiska områdena och i fråga om miljövård.

Det centrala är dock OSSE:s insatser för att förebygga eller lösa konflikter, för förhandlingar om rustningsbegränsningar och förtroendeskapande åtgärder och för diskussioner om mänskliga rättigheter. Viktiga är även OSSE:s *missions*, dvs. försök att skapa dialog mellan parterna i en potentiell eller öppen konflikt.

Fru president! Under det senaste året har avgörande beslut fattats inom både EU och Nato; detta efter omfattande diskussioner och förhandlingar med en rad ansökar- och partnerländer.

Framför oss har vi frågorna om hur dessa beslut kommer att genomföras och vidare utvecklas samt om vilka slutsatser våra länder enskilt eller tillsammans skall komma att dra av det som händer.

Förändringarna i vår omvärld ger oss nu ökade och historiskt unika möjligheter - fortfarande med ömsesidig respekt för varandras säkerhetspolitiska val - att utveckla vårt samarbete för säkerheten på både de militära och de icke-militära områdena.

Med likheten i verklighetsuppfattning och värderingar mellan våra länder, och med den långa samarbetstradition vi har, anser presidiet att ett ökat nordiskt samarbete på det försvars- och säkerhetspolitiska området är både möjligt och önskvärt; för vår egen skull, och som ett bidrag till säkerhet och stabilitet i ett vidare perspektiv. Det gläder oss att höra hur långt regeringarna redan kommit i detta arbete.

Vi är alltså eniga om att säkerhetspolitiska frågor även fortsättningsvis bör vara en viktig del av det nordiska samarbetet. Presidiet anser också att Nordiska rådet kan spela en viktig roll i att ge ett samordnat nordiskt bidrag till uppbyggnaden av en ny säkerhets- och samarbetsstruktur för hela Europa. Det arbete på säkerhetspolitikens område som vi har inlett kommer att ha hög prioritet också framöver.

Djupedal: President. Jeg la merke til at Presidiet ikke har innstilt på det forslaget som venstresosialistisk gruppe har lagt fram, og det er for så vidt ikke overraskende. Det ligger mye positivt i den uttalelsen som ligger her, ikke minst i at det utvidede sikkerhetsbegrep har fått en betydelig plass. Men la meg likevel få spørre hvorfor Presidiet ikke har valgt å gå inn på den problematikk som går på OSSEs rolle framover, hvorfor de ikke har vektlagt sterkere OSSEs fredsrolle, og hvorfor de ikke også prøver å se at NATOs østutvidelse nødvendigvis ikke representerer avspenning, men kanskje det motsatte: at det å flytte NATOs grenser østover tvert imot kan bidra til at man styrker jernteppet i Europa og ikke driver med avspenning, som har vært utgangspunktet. NATOs utvidelse østover har jo også vært

problematisk, og ikke minst er det mange som presumtivt har mer kjennskap til det enn det jeg har, som advarer mot det, bl.a. en del forsvarseksperter fra Amerika. Og Norges tidligere statsminister, Kåre Willoch, har også sterkt advart mot det. Så mitt spørsmål er egentlig veldig kort. De tankene som ligger i det venstresosialistiske initiativ, er ikke innarbeidet i resolusjonsteksten, og da vil jeg samtidig spørre Haarde hvordan han ser på spørsmålene om OSSEs framtid og ikke minst NATOs østutvidelse knyttet til denne resolusjonsteksten.

Geir H. Haarde: Fru president. Jeg mener at det i og for seg er en bemerkelsesverdig hendelse når tre partigrupper i Nordisk Råd kan komme overens om en sikkerhetspolitisk betenkning, og det behøver ikke overraske noen at venstresosialistisk gruppe har reservert seg i forhold til dette. Det som ble framlagt av den gruppen i forhold til sikkerhetspolitiske spørsmål, var et forslag som i sin karakter kanskje var mer miljøorientert enn sikkerhetspolitisk, i hvert fall i en tradisjonell forståelse. De hadde selvfølgelig, som Djupedal sa, lagt større vekt på OSSE, men jeg forklarte her i min tale hvorfor vi ikke kan gå med på at OSSE overtar NATOs rolle her i Europa når det gjelder sikkerhetsspørsmål. Det er jo en helt annen type organisasjon som ikke har de nødvendige ressurser eller midler til å påta seg de eventuelle nødvendige oppgaver som NATO som en forsvarsorganisasjon må ta på seg. Det er jo klart at i OSSE har man ikke denne artikkel 5, den garanti som man selvfølgelig har i NATO-sammenheng.

Når det gjelder utvidelsen av NATO mot øst, hadde vi jo en hel konferanse om det i august. Jeg syns det er veldig sneversynt av venstresosialistene å gå imot den utvidelsen som fleste mener er en positiv utvikling og en respons på krav fra folk i sentral- og østeuropa, som i tidligere år ikke har hatt muligheter til å uttrykke seg fritt om sin egen sikkerhetspolitiske stilling, som har fått den muligheten nå, og som ønsker å bli med i det vestlige forsvarsfellesskap. Det bør vi støtte.

Presidenten påminde om talartiden.

Djupedal: President! Europautskottet hadde akkurat nå gleden av å ha utenriksminister Helveg Petersen til stede i en høring i komiteen der vi snakket om OSSE og OSSEs rolle fremover. Hvis en ser på de konflikter som OSSE er engasjert i, er mange av de mest latente og eksisterende najsonale konflikter i Europa langs beltet helt fra Østersjøen og sørover til det Kaspiske hav. Jeg må også gi honnør til Helveg Petersens formannskap

i OSSE som jo har ført en helt ny dynamikk inn i OSSE, som gjør at OSSE nå faktisk spiller en langt mer konsturktiv og offensiv rolle enn tidligere. Det er det positive initiativ som ligger i OSSE under det danske formannskapet jeg syns det hadde vært riktig at Nordisk Råd pekte på og bygde videre på, nettopp ved at OSSE er alleuropeisk og har en annen dimensjon enn mange av de andre organisasjonene som det her er aktuelt å bringe inn. Det er jo også det perspektivet jeg etterlyser sterkere i det som er flertallets resolusjonstekst.

Geir H. Haarde: President! Man kan selvfølgelig akseptere at det er delte og ulike meninger om dette. Men man må også være klar over at det fins en viss arbeidsfordeling her. Som jeg sa før: OSSE som organisasjon har ikke midler til å ta på seg det forsvarspolitiske ansvar som NATO gjør for sine medlemmer. Det er poenget når det gjelder dette. Men det er klart at OSSE gjør et meget viktig arbeid på de områder hvor de har myndighet, hvor de har mandat ikke minst under det danske formannskap.

Stavad: Jeg vil gerne spørge hr. Geir H. Haarde, om ikke han er enig i, at efter murens fald ser vi en række situationer, hvor at OSCE og NATO ikke er hinandens modsætninger, men faktisk hinandens forudsætninger, eksempelvis at hvis vi tager konflikten i Eksjugoslavien, så ville OSCE's opgaver i Eksjugoslavien ikke kunne løses, hvis ikke NATO var til stede og skabte forudsætningerne for, at OSCE kunne løfte sin opgave, og at det derfor er en forkert problemstilling at stille det op, som om at man kan overtage hinandens opgaver, men at det er et spørgsmål om, at hver af organisationerne inden for de rammer, man arbejder, udfører sin egen opgave, men at det ofte går op i en højere enhed og forudsætter, at man samarbejder for at nå det ønskede resultat?

Geir H. Haarde: Fru President! Jo det er presis mitt poeng og takk til hr. Ole Stavad for at han forklarte det så mye bedre enn jeg har gjort. Men det er venstresosialistene som sier at OSSE kan gjøre NATOs jobb, og det er den store misforståelsen her i denne saken. Vi må selvfølgelig ha begge organisasjoner og de har begge to viktige oppgaver. Men la oss ikke forsøke å blande disse drinkene altfor mye sammen, det går ikke.

Nils T. Svensson (socialdemokratiska gruppens talesman): Fru president! Säkerheten i det nordiska området har förmodligen aldrig varit så god som

den är i dag. Till viktiga delar är det ett resultat av de förändringar som skett i Europa som helhet.

Sedan Berlinmurens fall, 1989, har Europa befunnit sig i en dymamisk fas där vi hela tiden ser nya byggstenar fogas till det europeiska säkerhetsbygget. Vi börjar nu skönja konturerna av en alleuropeisk säkerhetsordning. Det handlar ytterst om att skapa en ordning i sådan politisk och social harmoni att krig i Europa som helhet blir lika otänkbart som krig mellan Nordens länder.

Den viktigaste drivkraften bakom förändringen är demokratiseringen i Central- och Östeuropa, inklusive Ryssland. Det har gjort att säkerhetspolitikens fokus har förskjutits från frågor om militär balans och kärnvapenavskräckning till ekonomiskt samarbete, till dialog och till skapande av gemensamma normer för att kunna hantera gemensamma problem. Förändringen i de europeiska samarbetsstrukturerna - EU, OSSE, Nato och Europarådet - har givetvis också bidragit till denna positiva utveckling. Men Nordens länder är inte bara konsumenter av denna nya säkerhet. Vi har också i hög grad bidragit till den, och vi måste fortsätta att göra det.

Frågor om hur vi bäst når fred och säkerhet har besvarats på olika sätt och med olika prioriteringar i olika historiska skeden. Men sett ur ett långsiktigt perspektiv är det naturligt att lyfta fram i första hand tre faktorer som fredsbyggande:

För det första handlar det om fördjupning av demokrati, inklusive mänskliga rättigheter och minoriteters rätt. Demokratier söker säkerhet i samarbete snarare än i avskräckning. Och en utvecklad demokrati är den enda effektiva metoden för att hantera interna motsättningar.

För det andra gäller det ett ökat ömsesidigt ekonomiskt beroende och en ekonomisk utveckling som är socialt och ekologiskt hållbar. Vi vet att detta medför att länder och människor kommer närmare varandra. Du "biter inte den hand som föder dig" genom att angripa rötterna till ditt eget välbefinnande.

För det tredje behövs övernationella samarbetsstrukturer som förebygger konflikter genom att erbjuda ett ramverk för att hantera intressemotsättningar, öka kunskaper om motparter och skapa gemensamma normer och värderingar.

Det var på dessa tre pelare som Europeiska unionen bildades för att förhindra ett nytt storkrig. De utgör också den underliggande idén bakom det nordiska samarbetet - ett framgångsrecept för en integration så naturlig och omfattande att människorna i Norden tar den för självklar.

Det är med samma grundhållning vi nu måste hantera utmaningen att ena det splittrade Europa. Nordens länder har ett speciellt ansvar att successivt fläta in våra grannar i Östersjöområdet - Ryssland, Estland, Lett-

land, Litauen och Polen - i ett allt djupare samarbete byggt på dessa tre grundpelare.

Det viktigaste redskapet för detta är EU och dess utvidgning. Här finns möjligheten att skapa ett positivt ömsesidigt beroende och utveckla alla de instrument som behövs i ett modernt och brett säkerhetstänkande.

Det recept som varit en sådan framgång för att skapa fred och säkerhet i västra Europa får inte begränsas av politisk ängslan, snålhet eller av taktiska skäl. Alla ansökarländer i Central- och Östeuropa som uppfyller de demokratiska kriterierna bör få den politiska signal som bäst tjänar den helhet vi önskar nå fram till. Den politiska signalen får de i möjligheten till en gemensam förhandlingsstart.

Jag vill på den socialdemokratiska gruppens vägnar välkomna presidiets betänkande om säkerheten i Norden. Det rymmer många viktiga konstateranden utifrån de säkerhetspolitiska förändringarna.

Det är särskilt värdefullt att man lyfter fram det ökade sambandet mellan inrikespolitik och utrikespolitik, att man pekar på den fokusförskjutning vi fått i säkerhetspolitiken från frågor om militär balans till samarbete för att stärka demokrati och social utveckling och att man lyfter fram behovet av ökat samarbete för att möta de nya hoten mot vår säkerhet - miljöhot, organiserad brottslighet, etniska motsättningar m.m.

Behovet av en stärkt gemensam förmåga för konflikthantering och konfliktförebyggande tas upp. Man slår fast att varje land har rätt att självt bestämma sin säkerhetspolitiska linje och att alla samtidigt har ett ansvar att söka sin säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks.

I betänkandet konstaterar man att målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder. Man pekar på Natos förändring från en snäv inriktning på försvar av Västeuropas demokratier till ett ökat ansvarstagande för säkerhet i hela Europa och en önskan att möta den nya säkerhetspolitiska dagordningen. Man för fram behovet av bredaste möjliga deltagande i verksamheterna inom Euroatlantiska partnerskapsrådet och inom Partnerskap för fred. Man pekar på - vilket är väldigt viktigt - behovet av en öppnare debatt om de säkerhetspolitiska frågorna.

Presidiets betänkande utgör, menar vår grupp, en viktig grund för det fortsatta arbetet med de säkerhetspolitiska frågorna i Nordiska rådet.

Nordiska rådet har, som flera här har pekat på, under senare år stärkt sin säkerhetspolitiska betydelse. Direkt har det skett genom att säkerhetspolitiken kommit in i rådets arbete. Men ännu viktigare för utvecklingen av demokrati och stabilitet i vår del av Europa är den generella verksamhet som Nordiska rådet bedriver i förhållande till och i samarbete med våra närområden. Man skall inte undervärdera den fredsskapande effekt som kommer av ökad kontakt och samarbete inom områden som social utveckling, miljö, näringsliv och demokratiutveckling. Det är i detta arbete med

att knyta kontakter tvärs över gamla skiljelinjer och utväxla erfareneter och kunskaper som man lägger förutsättningarna för en fredlig samexistens.

Johan J. Jakobsen (mittengruppens talesman): Ærede president! Nordisk Råds temakonferanse om sikkerhetspolitiske utfordringer i Nord-Europa, som fant sted her i Helsingfors i august i år, illustrerer på mange måter det sikkerhetspolitiske "klimaskiftet" vi har opplevd både i Europa og i Nordisk Råd. For mindre enn ti år siden ville en slik konferanse vært utenkelig i Nordisk Råds regi. Like utenkelig ville det ha vært at representanter for både NATO og Russland hadde deltatt i en slik konferanse sammen med nordiske politikere og eksperter, slik det faktisk skjedde på sikkerhetskonferansen i Helsingfors for knapt tre måneder siden.

Når jeg tar utgangspunkt i denne konferansen, er det ikke bare for å illustrere den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, men også for å sette søkelyset på det vi gjerne kaller det utvidede sikkerhetsbegrepet, som Helsingfors-konferansen løftet fram som et sentralt spørsmål.

Mittengruppen mener arbeidet for økt sikkerhet i Europa i sterkere grad må vektlegge de ikke-militære elementene i sikkerhetsbegrepet. Selv om sikkerhet mot militær trussel og politisk press fortsatt vil være en hjørnestein i et europeisk sikkerhetssamarbeid, framstår trusselen om miljøkatastrofer og sosial uro i dag som en betydelig også sikkerhetsmessig utfordring.

For Norden og for Nordisk Råd er dette særlig aktuelt fordi trusselen om miljøforstyrrelser og sosial uro først og fremst kommer fra Nordens nærområder i øst. Den økte vekt samarbeidet med nærområdene har fått de senere år, må derfor også ses i et større sikkerhetspolitisk perspektiv: Samarbeidet med Russland og Baltikum når det gjelder miljøsikkerhet, ikke minst når det gjelder sikring av kjernekraftanlegg, bidrag til økonomisk utvikling og demokratibygging i de nye demokratiene i øst og økt innsats for barn, for menneskerettigheter og sosial utjamning har i tillegg til det medmenneskelige aspektet også en sikkerhetspolitisk dimensjon.

Det kan være grunn til å merke seg at Ungdommens Nordiske Råd i sitt sluttdokument har valgt å vektlegge en slik "helhetsmessig sikkerhetspolitikk", og at ungdommen forventer at det utvidede sikkerhetsbegrepet må få konsekvenser for de nordiske lands sikkerhetspolitiske prioriteringer.

Etter den kalde krigen har det pågått et møysommelig arbeid for å skape en ny sikkerhetspolitisk struktur i Europa som kan inkludere både NATO-landene, de tidligere Warszawapakt-landene og de alliansefrie landene i Europa.

NATO har spilt en sentral rolle i denne prosessen, både gjennom de ulike samarbeidsfora som har vært etablert, og gjennom den utvidelse av alliansen som er igangsatt. Selv om de nordiske land har valgt ulike sikkerhetspolitiske tilknytninger, har en bl.a. gjennom Partnerskap for fred og et tettere forsvarspolitisk samarbeid skapt grunnlag for nordisk "samhandling" på et område som for få år siden nærmest var tabu, i alle fall i Nordisk Råd-sammenheng.

Utvidelsen av NATO vil prege den sikkerhetspolitiske debatten i lang tid framover. To forhold vil her være grunnleggende: For det første de enkelte lands rett til fritt å velge tilknytning til europeiske og atlantiske samarbeidsinstitusjoner, og for det andre aksept for at utvidelsen av NATO vil være en gradvis prosess, som nødvendigvis vil måtte ta tid. Med de nære forbindelser til de baltiske land må det være en sentral oppgave for de nordiske land generelt og for de nordiske NATO-land spesielt å søke å ivareta Baltikums interesser i utvidelsesprosessen. Selv om de baltiske land ikke kom med i den såkalte første runde, må de tre land i vårt nærområde føle at de har de nordiske land - jeg holdt på å si - nærmest som "allierte" når Estland, Latvia og Litauen først har valgt å be om tilknytning til NATO.

De nordiske land må framheve at NATOs dør fortsatt står åpen etter Madrid-toppmøtet, at utvidelsesprosessen skal vurderes på nytt i 1999, og at styrkingen og utbyggingen av Partnerskap for fred er ment å være et forbedret fundament for en videre utvidelse av NATO og for utviklingen av et bredt europeisk sikkerhetssamarbeid.

Under den utenriks- og sikkerhetspolitiske debatten i Kuopio for to år siden ble det fra talere fra Mitten-partiene slått til lyd for en videreutvikling av det nordiske samarbeidet om fredsoperasjoner i FN-regi. Det ble bl.a.. hevdet at etableringen av "en nordisk fredsbevarende utrykningsstyrke" ville kunne gi det nordiske samarbeidet en ny og framtidsrettet forsvarspolitisk dimensjon.

Mot denne bakgrunn er det derfor positivt å registrere at det nordiske samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner nå virkelig har skutt fart. Etableringen av en felles nordisk fredsstyrke i Bosnia-Hercegovina har gitt støtet til en nesten oppsiktsvekkende rask utvikling av det nordiske forsvarssamarbeidet. Med god grunn kunne den norske forsvarsministeren i sin redegjørelse i går si at etableringen av den nordisk-polske brigaden i Bosnia utgjør det han benevnte som "en milepæl i nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid".

Etableringen av NORDCAPS høsten 1996 og planleggingen av et styrkeregister hvor de nordiske land skal identifisere ulike enheter som så kan settes sammen til en felles nordisk fredsstyrke - komponert etter behov - representerer nye milepæler i den for tiden mest iøynefallende og målbare delen av det nordiske samarbeidet.

Gjennom NORDCAPS' tilknytning til det danske SHIRBRIG-initiativet ligger dessuten kjernen til det som må kunne benevnes som en nordisk utrykningsstyrke som på kort varsel skal kunne rykke ut til konfliktområder hvor FN tar ansvar for å opprettholde eller gjenopprette fredelige tilstander.

I dette innlegget - som holdes på vegne av Mittengruppen i Nordisk Råd - har jeg lagt hovedvekten på behovet for å utvide sikkerhetsbegrepet i vårt arbeid for sikkerhet og stabilitet i Europa, utvidelsen av NATO og det framgangsrike nordiske samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner. Men det mer tradisjonelle nordiske samarbeidet på andre utenriks- og sikkerhetspolitiske arenaer må selvsagt tillegges fortsatt vekt også i framtiden. Det gjelder FN, det gjelder OSSE, og det gjelder også i mange andre internasjonale organer.

I meldingen om Nordisk samarbeid som Det norske storting behandlet i forrige uke, og som er ført i pennen av den avtroppende norske regjeringen, heter det illustrerende nok at de nordiske lands ulike utenriks- og sikkerhetspolitiske forankring og deres forskjellige geopolitiske situasjon nå er blitt en positiv ressurs for det nordiske samarbeidet.

Kirk (konservativa gruppens talesman): Fru Præsident! Den konservative gruppe i Nordisk Råd tillægger hele den udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvikling i Europa stor betydning. Vi er forskellige lande i Norden, vi har en forskellig historisk baggrund. Men vi deltager alle på den ene eller den anden måde i den europæiske integrationsproces, og uanset hvordan vi deltager, påvirker hele den europæiske integrationsproces vore lande.

Det, der foregår i Europa i disse år, efter at Muren er faldet, er en smeltedigel, hvor man udvikler en ny europæisk sikkerhedsstruktur og lægger skinnerne ud for den europæiske sikkerhedspolitik. Man kan vel sammenligne udviklingen lidt med den udvikling, vi havde i begyndelsen af 1950'erne, hvor man efter Anden Verdenskrig havde en situation, hvor der skulle bygges en ny sikkerhedsstruktur op i Europa. Vi forsøgte i de nordiske lande med nordisk forsvarssamarbejde, vi forsøgte med Nordek, og vi endte med Nordisk Råd, mens man på det europæiske kontinent forsøgte med EF og sammen med amerikanerne og canadierne forsøgte med NATO, som så viste sig at skulle være den rigtige sikkerhedsstruktur i 1950'erne, 1960'erne, 1970'erne osv.

Efter Murens fald er der som sagt opstået en ny situation, som jo er mere fuld af håb end situationen i 1950'erne, og derfor er det vigtigt, at vi i det nordiske samarbejde ikke lider af berøringsangst over for hele denne proces, men at vi er indstillet på at påvirke udviklingen. Hvad vi kan gøre i fællesskab, skal vi forsøge at gøre i fællesskab, og hvad vi ikke kan blive

enige om, skal vi selvfølgelig forsøge at gøre hvert land for sig ud fra den betragtning, hvad der tjener vore egne landes interesser bedst.

Men det er jo glædeligt, som vi kan konstatere her i år, at NATO-udvidelsen er på vej. At Polen, Ungarn og Tjekkiet er på vej ind i NATO er jo et historisk skridt, der er taget. Det er også glædeligt, at man samtidig med NATO-udvidelsen har fået etableret Partnerskab for Fred-aftalerne med Rusland og Ukraine, men det er meget, meget vigtigt, at man i forbindelse med beslutningen i Madrid jo ikke udelukkede, at man kunne fortsætte med en udvidelse af NATO, hvad især de baltiske lande lægger enormt stor vægt på.

Når det gælder NATO, må vi ikke forlade nogen på perronen, og det får mig så til at vende mig til det store spørgsmål, vi står over for i slutningen af året i år, netop spørgsmålet om EU-udvidelsen. I december skal der jo træffes beslutning om, hvordan processen skal sættes i gang, og her er tre af de nordiske lande direkte med og kan påvirke EU's Ministerråd direkte. Men jeg mener, at vi skal se EU-udvidelsesprocessen som enm sikkerhedspolitisk udvikling, hvor vi, når vi taler NATO og taler om den hårde sikkerhedspolitik, taler om den bløde sikkerhedspolitik i EU-samarbejdet. Det er via EU-samarbejdet, vi reelt kan etablere freden og stabiliteten i Europa; det er via EU-samarbejdet, vi kan få gennemført de grundlæggende synspunkter, som vi i de nordiske lande har bygget vores samarbejde op på: retsstatsprincippet og menneskerettighederne.

Derfor er det så enormt vigtigt, at vi - når vi skal træffe beslutning om EU-udvidelsen - for alt i verden undgår, at der er nogle, der føler, at de kommer til at stå alene på perronen. Vi må sikre os en beslutning, som gør, at de fem lande, man nu har udpeget, kan man gå i gang med forhandlingerne om, mens at man ikke umiddelbart kan udelukke, hvornår forhandlingerne kan starte med de øvrige ansøgerlande, herunder alle de tre baltiske lande.

Jeg tillægger som sagt traktaterne i EU meget, meget stor betydning for freden og sikkerheden i Europa. Jeg mener, en paragraf i traktaten om, at man ikke må diskriminere på grund af nationalitet, har afgørende betydning for at sikre freden og stabiliteten imellem de europæiske folk.

Det andet, jeg vil tage frem her i denne debat, er spørgsmålet om Amsterdamtraktatens nye afsnit om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Der er mange, der har kritiseret de europæiske landes ineffektivitet i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, men netop med den nye traktat får man jo løftet det op på et niveau, hvor man kan blive mere effektiv, netop ved at gennemføre reglen om den konstruktive afståelse. Europa har jo siden Anden verdenskrig været afhængig af USA i hele sin sikkerhedspolitiske struktur, og vi skal under ingen omstændigheder koble hverken USA eller Canada af Europa. Men her i 1990'erne og i det næste årtusinde må vi her

i Europa, herunder de nordiske lande, se i øjnene, at vi selv skal påtage os et større ansvar, og det indbefatter, at vi er mere beredte til at samarbejde om de udenrigs- og sikkerhedspolitiske emner.

Jeg vil også tage spørgsmålet om Den Vesteuropæiske Union frem her - vel vidende, at vi i de nordiske lande har forskellige tilhørsforhold og forskellige politiske opfattelser af, hvordan vi skal være koblet på Den Vesteuropæiske Union. Men det, der jo var risikoen under Maastrich-Traktaten, var, at man havde gennemtrumfet en traktat, som betød, at vore forskellige tilhørsforhold til Den Vesteuropæiske Union ikke ville kunne lade sig gøre i fremtiden. Med Amsterdamtraktaten blev disse problemer løst, således at Den Vesteuropæiske Union ikke bliver fuldstændig integreret i EU, men at der etableres et stærkere samarbejde mellem de to organisationer.

Jeg synes også, man skal understrege, at det forsvarspolitiske afsnit i traktaten netop også peger på Europas ansvar for at gå stærkere ind i fredsskabende, fredsbevarende indsater i Europa, og at vi samtidig har fået løst nogle af de problemer, der har været med hensyn til den opfattelse, nogle havde af, at Den Vesteuropæiske Union samt den forsvarspolitiske dimension i EU kunne gå hen og undergrave NATO-samarbejdet. Med Berlinbeslutningen i sin tid har man jo netop fået koblet vinklen imellem Den Vesteuropæiske Union og NATO sammen.

Den europæiske sikkerhedsstruktur er i forandring. Det er nu, der begynder at tegne sig et billede af, hvordan vor sikkerhed vil se ud i de kommende år, og det er vigtigt for de nordiske lande, at vi er med i processen, at vi prøver at påvirke den. For det, det drejer sig om, er jo at sikre freden og sikkerheden i hele Europa for vore børn og vore børnebørn, og jeg er glad for at kunne sige på vegne af den konservative gruppe i Nordisk Råd, at vi kan støtte præsidiets forslag til udenrigs- og sikkerhedspolitik, men at vi i øvrigt også fortsat vil arbejde aktivt for, at denne debat bliver en virkelig debat for os parlamentarikere i Nordisk Råd. Tak, fru formand.

Stavad: Fru Præsident! Jeg er helt opmærksom på, at Kent Kirk repræsenterer de konservative partier i Nordisk Råd, og vi har jo tidligere på dagen hørt Kimmo Sasi, en finsk konservativ, udlægge sine ønsker til regeringstopmødet i december med hensyn til optagelsessituationen for de nye ansøgerlande. Derfor er jeg lidt i tvivl om, om der var et nyt signal, om jeg så må sige, fra danske kent Kirk, for formuleringen om, at man umiddelbart kan gå i gang med forhandlingerne med fem af de øst- og centraleuropæiske lande, men at man ikke udelukker, at andre senere kan komme til, mener jeg er et temmelig nyt signal - i hvert fald såfremt Kent

Kirk repræsenterer de synspunkter, som normalt er dem, vi hører fra de danske konservative. Jeg synes, det er lidt vigtigt, at vi forsøger at holde en fælles nordisk linje, men jeg har forståelse for, hvis man i den konservaative gruppe med de forskellige synspunkter, som vi jo ved også findes i andra partier, har skullet finde et kompromis. Men jeg tror, det er vigtigt "at få et svar ud ad vinduet" fra Kent Kirk, om der er nye signaler.

Kirk: Ja, Ole Stavad lytter meget efter signaler. Det jeg har understreget her, at vi så helst, at man kunne starte op forhandlingerne med alle lande på én gang. Når det så ikke formentlig kan lade sig gøre, så er det vigtigt, at vi undgår en situation, hvor nogen lande kommer til at stå på perronen. For at undgå den situation er det vigtigt, at man får truffet en beslutning i december måned, som gør at man siger okay, så starter vi op med de fem. Men det er ikke sådan, at det nødvendigvis skal en ny beslutning til for at man kan gå i gang med at foretage forhandlingerne med de øvrige lande. Det er det vi søger henimod at sikre os, at det her bliver en fortløbende proces, så alle er med i den og man undgår, at der som sådan skal træffes nye beslutninger for at man kan starte forhandlingerne op med de øvrige lande. Det finder vi er meget meget vigtigt, og det er det vi koncentrerer os om i de kommende måneder.

Stavad: Fru Præsident! Jeg beklager, at jeg ikke føler mig meget klogere efter dette svar fra hr. Kent Kirk - måske bortset fra at jeg kunne konstatere en vis opgivenhed i forhold til dette at tro på, at kæmpe for det, som jeg forstår stadig væk er i hvert fald hr. Kent Kirks indgang til forhandlingerne i december.

Jeg tror, det er meget vigtigt - selv om jeg erkender besværlighederne i den forhandlingssituation, vi står overfor - at vi ikke sender signaler ud om, at vi har opgivet på forhånd at nå et resultat under topmødet i december, som holder alle ti Øst- og Centraleuropæiske lande inde i optagelsesprocessen lige fra starten. Og jeg tror, det er meget vigtigt, at vi gør det i erkendelse af, at alle ikke kommer med samtidig. Det ved vi godt. Men det er helt, helt afgørende, at vi ikke i forhold til de lande, der har en anden dagsorden, på forhånd fra de nordiske landes side - i hvert fald fra Danmark og Sverige, som har stået sammen indtil nu - giver op på forhånd, men kæmper for den dagsorden, vi har sat.

Kirk: Ja, det er jeg ikke uenig med hr. Ole Stavad i, at det er meget vigtigt.

Grunden til, at vi vil forholde os realistisk til det her, det er bl.a., fordi den danske regering jo ligesom har opgivet sit tidligere standpunkt, og så nytter det jo ikke meget, at vi som politikere siger: Jamen under alle omstændigheder skal forhandlingerne starte op med alle ti lande på samme tid. Det drejer sig jo om at finde en model, der gør, at man kan komme i gang med de første fem, og at man samtidig sikrer, at de øvrige fem er en del af processen. Så der er ingen uenighed i det.

Wahlström (vänstersocialistiska gruppens talesman): Arvoisa puheenjohtaja! Fru President! Vasemmistososialistinen ryhmä jätti jo vuonna 1995 oman aloitteensa koskien ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kahdessa vuodessa on tapahtunut paljon. Keskustelu asiasta on ollut vilkasta ja nyt mietintö on vihdoin saatu aikaan.

Puhemiehistön mietintöä pidämme pääosin hyvänä, jopa erittäin hyvänä. Tosiasiassa neljä puolueryhmää ovat lähes yksimielisiä tästä asiasta. Olemme tyytyväisiä muun muassa siihen, että nyt myös ympäristöriskit ovat mukana yleistä turvallisuutta vaarantavina seikkoina. Mietinnössähän suhtaudutaan periaatteessa myönteisesti ajatukseen kehittää Pohjoismainen ympäristönsuojeluvalmius. Tämän valmiuden konkreettisempi sisältö vaatii luonnollisesti toisenlaisia päätöksiä, mutta nyt on kuitenkin päästy alkuun. Ympäristökatastrofien torjumiseksi yksinomaan Pohjoismainen yhteistyö ei luonnollisesti ole riittävä ja varsinkin Itämeren suojelu tarvitsee tukea mm. Itämerineuvostolta.

Pidämme myös erittäin tärkeänä, että Pohjoismaiden neuvosto osallistuu arktisten alueiden ympäristöuhkien kartoittamiseen ja että Luoteis-Venäjän ydinsaasteongelmien vähentämiseen kiinnitetään huomiota. Toki on myönnettävä, että tähän tarvittavat varat ovat niin mittavat, etteivät siihen Pohjoismaat yksin kykene, vaan mukaan on saatava ainakin Euroopan unioni.

Kun sanoin, että pidämme mietintöä hyvänä, meillä on kuitenkin muutamia huomautuksia, ennen kaikkea siihen osaan, joka käsittelee Naton laajentumista. Mielestämme edes lyhyt viittaus tekstissä siihen, että Nato-laajennus ei kaikilta osin välttämättä vahvista Euroopan turvallisuutta, olisi ollut paikallaan. Koska emme saaneet tuolle vaatimuksellemme tukea muilta poliittisilta ryhmiltä katsoimme, että vaihtoehtoinen teksti, jonka jätimme, oli paras ja selkein ratkaisu.

Me esitämme kantanamme, että Naton laajentuminen voidaan nähdä myös riskinä Euroopan turvallisuudelle. Keskustelussahan on varoitettu siitä, että laajentuminen voi aiheuttaa uutta blokkiajattelua ja venäläisiä vastareaktioita. Euroopan kahtiajako myös valitettavasti vahvistuu, koska

moni maa ei näillä näkymin ole pääsemässä sen paremmin Naton kuin Euroopan unioninkaan jäseneksi pitkään aikaan.

EU:n nopeampi laajentumisaikataulu voisi estää kahtiajaon ja antaisi myös porstuan puolella jäsenyyttä odottaville toivoa. EU-jäsenyys on monelle maalle, aivan kuin Suomellekin, myös turvallisuuskysymys. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että EU ei pysty näihin haasteisiin vastaamaan toivotussa aikataulussa.

Siksi Eurooppa tarvitsee koko aluetta kattavan organisaation, joka mahdollisimman tasavertaisesti ajaisi kaikkien jäsenmaiden intressejä.

Esitämme siis tässä varauksessamme vaihtoehtona Naton laajentumiselle, ei siis Natolle, vaan Naton laajentumiselle vaihtoehtona Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestön kehittämistä yleiseurooppalaiseksi turvallisuusorganisaatioksi. Natohan on realismia. Ei sitä pidä nähdä vaihtoehtona eikä kilpailijana. Nämä tekevät yhteistyötä. Se on aivan selvä asia ja olisi aika mieletöntä, jos esimerkiksi Suomi olisi kovasti vastustamassa Naton jäsenyyttä, koska me emme Naton jäsenenä siitä päätä. Mutta me näemme, että ETYJ olisi vielä kehityskelpoinen - se on nyt vielä kömpelö väline eurooppalaisessa rauhanrakentamistyössä - mutta sen paras puoli on siinä, että kaikki eurooppalaiset maat ovat mukana. ETYJ:in pitää saada enemmän vastuuta esimerkiksi asevarusteluneuvotteluissa ja konfliktien ehkäisyssä sekä rauhanturvaoperaatioissa.

Mutta me emme myöskään tuossa mietinnön vastalauseessa esitä mitään alueellista Itämeren turvallisuusjärjestelyä, kuten saattoi käsittää Haarden esittelypuheenvuorosta. Mietinnön käsittelyn aikana syntyi myös erimielisyyttä loppupäätelmistä. Mietinnössä on kohta, missä mainitaan, että kaikilla mailla on oikeus valita itse turvallisuuspoliittiset ratkaisunsa. Siitä olemme luonnollisesti aivan samaa mieltä. Kuitenkin ihmettelemme sitä, että muut poliittiset ryhmät pitivät aiheellisena tässä yhteydessä mainita erikseen Viron, Liettuan ja Latvian. Minussa se herätti ajatuksen, että sillä tarkoitetaan: kaikki maat ovat itsenäisiä ja suvereeneja, mutta toiset vähän vähemmän. Me emme voineet siis hyväksyä tämmöistä, koska mielestämme tästä voi saada sellaisen käsityksen, että kyseiset maat eivät ole täysin itsenäisiä Pohjoismaiden neuvoston mielestä.

Meidän mielestämme, ja varmasti kaikkien muidenkin mielestä Baltian maat ovat yhtä itsenäisiä kuin kaikki muutkin valtiot. Siksi esitämme vaihtoehtoisen tavan tuon asian käsityksemme esittämiseen, eli mietinnön ponsilauseisiin haluamme painottaa sitä, että Pohjolan lähialueiden turvallisuus on meille erityisen tärkeä, ja varsinkin yhteistyö Baltian maiden kanssa. Ryhmämme on myös aikaisemmin esittänyt, että vastapainoksi todennäköiselle Nato-laajentumiselle ja muutoinkin Euroopan vakauden lisäämiseksi luotaisiin ydinaseeton vyöhyke tai käytävä Pohjolasta Keski-Euroopan halki. Aloitehan tehtiin vuonna 1995, jolloin Ranska oli juuri

tehnyt ydinkokeita, ja jolloin tämä asia oli hyvin ajankohtainen, ja toisaalta viittaamme siihen, että Pohjoismaiden ydinaseeton vyöhykehän ei ole toteutunut, vaikka Pohjoismaiden neuvoston istunto jo vuosia sitten yksimielisesti oli vyöhykkeen kannalla.

Tässä tilanteessa ydinaseeton vyöhyke on ajankohtainen myös sikäli, että Euroopan turva- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarinen yleiskokous on kesällä Varsovassa yksimielisesti hyväksynyt samansuuntaisen esityksen.

Puheenjohtajiston käsitteillä olevista asioista oli vielä listalla pari muuta meidän aloitettamme, mutta nehän eivät etene. Niistä on puhuttu ryhmäpuheenvuorossamme, joten en siitä sen enempää.

Lopuksi totean, että on erinomaista, että nämä aloitteet ovat käsittelyssä, ja että ne ovat jo johtaneet tuloksiin. Erinomainen turvallisuuskonferenssi elokuussa oli eräs näistä tuloksista. Aloitteemme oli Geir H. Haarden mielestä enemmän ympäristöpainotteinen. Sehän ei pidä ollenkaan paikkaansa. Siinä on toki osa ympäristöstä, mutta aloitteen ensimmäinen ponsiosa ehdottaa turvallisuuspolitiikan nostamista yhdeksi Pohjoismaisen yhteistyön painopistealueeksi. Se on siis sen keskeinen sanoma, ja on hyvä, että laaja turvallisuuden käsite on omaksuttu Pohjoismaiden neuvostossa. Se oli aloitteen eräs ydinsanoma. On hyvä, että vakauden ja yhteisen turvallisuuden vahvistamiseksi tehdään kaikki voitava myös tässä Pohjoismaiden neuvoston foorumissa.

Wahlströms anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Fru president! Vänstersocialistiska gruppen kom redan 1995 med sitt initiativ om utrikes- och säkerhetspolitik. Det har hänt en hel del på två år. Debatten har varit livlig och nu äntligen har ett betänkande blivit framlagt.

Vi anser att presidiets betänkande i det stora hela är bra, för att inte säga utmärkt. Faktum är att de fyra partigrupperna är nästan eniga i saken. Det gläder oss att se att också miljöriskerna nu har tagits med som faktorer som äventyrar den allmänna säkerheten. Betänkandet ställer sig ju i princip positivt till tanken om en nordisk miljövårdsberedskap. För att konkretisera en sådan beredskap krävs det givetvis andra beslut, men vi har åtminstone kommit i gång. Det behövs naturligtvis mer än nordiskt samarbete för att förebygga miljökatastrofer, och inte minst skyddet av Östersjön kräver stöd av bl.a. Östersjörådet.

Vi ser det också som mycket betydelsefullt att Nordiska rådet är med om att kartlägga miljöhoten i de arktiska områdena och att insatser för att minska problemen med atomsoporna i Nordvästryssland uppmärksammas. Det måste dock medges att de behövliga resurserna är så omfattande att de

nordiska länderna ensamma inte klarar av dem och att åtminstone Europeiska unionen måste fås med.

Vi tycker som sagt att betänkandet är bra, men vi har i alla fall en del anmärkningar, framför allt i det avsnitt som behandlar Nato-utvidgningen. Vi tycker att det hade varit på sin plats åtminstone med en kort hänvisning i texten till att en utvidgning av Nato inte i alla delar nödvändigtvis stärker säkerheten i Europa. Vi fick inget stöd för vårt krav från de andra politiska grupperna och ansåg därför att den alternativtext som vi lämnade in var den bästa och klaraste lösningen.

Vår åsikt är att en utvidgning av Nato också kan ses som en risk för säkerheten i Europa. I debatten har det ju varnats för att en utvidgning kan leda till nytt blocktänkande och motreaktioner från ryskt håll. Tyvärr stärker det också en polarisering i Europa, eftersom många länder under nuvarande utsikter inte blir antagna som medlemmar vare sig i Nato eller Europeiska unionen.

En snabbare utvidgning av EU kunde förhindra en polarisering och inge dem som står utanför dörren nytt hopp. För många länder, däribland Finland, är EU-medlemskapet också en säkerhetsfråga. Just nu ser det dock ut som om EU inte skulle kunna svara på dessa utmaningar enligt den önskade tidsplanen.

Europa behöver därför en heltäckande organisation som driver alla medlemsländers intressen på lika villkor.

I vår reservation föreslår vi därmed som alternativ till en utvidgning av Nato, alltså inte till Nato utan till en utvidgning av Nato, att Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa utvecklas till en alleuropeisk säkerhetsorganisation. Nato är ju en realitet. Det skall inte ses som ett alternativ eller en konkurrent. Organisationerna samarbetar, det är helt klart. Det vore ingen idé till exempel för Finland att opponera sig starkt mot ett Nato-medlemskap, eftersom vi inte är med om att fatta beslut i egenskap av Nato-medlem. Men vi anser att OSSE gott kunde utvecklas – organisationen är fortfarande ett otympligt redskap i det europeiska fredsbygget – men det bästa med OSSE är att alla länder i Europa är med. OSSE bör ges ett större ansvar t.ex. vid nedrustningsförhandlingar och konfliktförebyggande samt i fredsbevarande operationer.

I vår reservation till betänkandet föreslår vi dock inte heller någon regional säkerhetsordning för Östersjön, som man kunde ha trott av Haardes presentationsinlägg. Under behandlingen av betänkandet uppstod det också en viss oenighet om slutsatserna. På en punkt i betänkandet sägs det att alla länder har rätt att själva välja sina säkerhetspolitiska lösningar. Det håller vi givetvis med om. Men vi undrar varför de övriga politiska grupperna ansåg det angeläget att särskilt nämna Estland, Litauen och Lettland i sammanhanget. Det slog åtminstone mig att man ville säga: alla länder är

självständiga och suveräna, men en del är det mindre än andra. Vi kunde alltså inte acceptera något sådant, för vi menar att man kan få den uppfattningen att Nordiska rådet anser att dessa länder inte är helt självständiga.

Enligt vår mening och helt säkert enligt alla andras mening också är de baltiska länderna lika självständiga som alla andra stater. Därför föreslår vi att denna vår uppfattning uttrycks på ett annat sätt, dvs. att vi i betänkandets klämförslag poängterar att säkerheten i Nordens närområden är särskilt viktig för oss, inte minst samarbetet med de baltiska länderna. Vår grupp har även förut som motvikt till en sannolik Nato-utvidgning och även i övrigt i syfte att öka stabiliteten i Europa föreslagit att det skapas en kärnvapenfri zon eller korridor från Norden ner genom Centraleuropa. Initiativ i saken togs 1995, då Frankrike precis hade utfört kärnsprängningar och då saken var högaktuell. Å andra sidan påpekar vi att Norden inte har blivit någon kärnvapenfri zon, trots att Nordiska rådets session redan för många år sedan enhälligt var för en sådan.

I dagens läge är en kärnvapenfri zon aktuell också så till vida att OSSE:s parlamentariska församling enhälligt godkände ett förslag i samma riktning i Warschawa i somras.

På presidiets saklista fanns ett par till av våra initativ, men de går ju inte framåt. Vi har tagit upp dem i vårt gruppanförande och därvid får det bli.

Avslutningsvis vill jag säga att det är fint att dessa initiativ har tagits till behandling och att de har gett resultat. Ett sådant resultat var den utmärkta säkerhetskonferensen i augusti. Geir H. Haarde ansåg att vårt initiativ var mera miljöinriktat. Det stämmer inte alls. Miljön finns med, men i den första klämmen föreslår vi att säkerhetspolitiken görs till ett av de prioriterade områdena i det nordiska samarbetet. Detta är alltså det centrala budskapet och det är bra att Nordiska rådet har antagit ett brett säkerhetsbegrepp. Det var ett av kärnbudskapen i initiativet. Det är bra att också detta forum för Nordiska rådet gör allt som står i dess makt för att förstärka stabiliteten och den gemensamma säkerheten.

Utrikesminister **Lena Hjelm-Wallén**: Fru president! Den säkerhetspolitiska situationen i Östersjöområdet är förmodligen bättre än vad den någonsin har varit. Det är en gemensam nordisk angelägenhet att på bästa sätt förvalta det här förhållandet och bidra till att ytterligare förbättra säkerhet samt social och ekonomisk utveckling i hela området. Vi har, och vi skall också fortsättningsvis ha, ett tätt nordiskt samarbete också i EU och FN. Det nordiska samarbetet utgör en förebild och är en stabil plattform för det övriga regionala samarbetet som sker i området runt Östersjön, i Barentsområdet och i Arktis.

Relationerna till och samarbetet med Ryssland är av utomordentlig betydelse för alla länderna. Den svenska regeringen vill tillsammans med Ryssland och andra länder i området bygga ett nätverk av samarbete och säkerhet runt Östersjön. Vi välkomnar president Jeltsins tanke att bygga förtroendet genom öppenhet och bred samverkan på en rad områden som ekonomi, miljö och mänskliga kontakter.

Men vi ser inget utrymme för regionala säkerhetspakter i det nya Europa. Det grundläggande säkerhetsfrågorna i Östersjöområdet kan inte hanteras i isolering från Europas säkerhet i stort. Europas länder har inom OSSE, organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, lagt fast varje lands rätt att göra sitt eget säkerhetspolitiska vägval.

Fru president! Jag vill ägna resten av mitt anförande åt EU och det historiskt viktiga beslutet om unionens utvidgning österut.

EU-kommissionen har ju föreslagit att förhandlingar skall starta med sex länder i en första omgång. Att Estland finns med i kommissionens rekommendation är glädjande. Det är en viktig politisk signal. Men jag anser att vi inte kan nöja oss med det. Ambitionen måste vara att skapa bästa möjliga förutsättningar också för Lettland och Litauen, och självklart för alla kandidatländer som lämnats utanför kommissionens förslag.

Vi har redan sett hur den här enligt min mening olyckliga grupperingen har skapat oro i de länder som inte ingår i tätgruppen. Integrationsvänliga krafter har stött på motstånd. Man kan riskera en utveckling på det ekonomiska området där utländska investerare hellre satsar på länder som har prioriteras av EU-kommissionen. Just de länder som ytterligare behöver snabba på sina ekonomiska reformer kan därigenom missgynnas av kommissionens uppläggning.

Att se frågan om vilka länder som får vara med vid förhandlingsstarten som en formalitet tycker jag därmed är fel. Man måste lyssna noga på länderna - och vi har ju grannländer att lyssna på, nämligen Lettland och Litauen.

Trots goda intentioner ger kommissionens förslag en statisk beskrivning av läget i Cenral- och Österuropa och i vår egen Östersjöregion. Jag anser att vi i stället borde se till dynamiken i utvecklingen. Vem vet hur den inbördes rangordningen mellan länderna kommer att se ut om fem sex år?

Som jag ser det är det överlägset bästa sättet att driva på utvidgningsprocessen att vara öppen för den dynamiska reformprocessen i kandidatländerna. Då måste vi låta alla kandidatländer som uppfyller de demokratiska kraven inleda förhandlingar samtidigt. Det gör att processen inkluderar alla och utesluter ingen.

Kandidatländerna är ju mycket olika, och ingen är i dag redo för medlemskap. Reformarbetet måste alltså föras vidare, och det måste ske under

hela förhandlingsfasen. Det kan då inte vara i någons intresse att skapa ett a- och ett b-lag bland kandidatländerna. Dessutom är det olyckligt i sig att gruppera länder. Det handlar inte om gruppvisa förhandlingar, utan det måste handla om individuella förhandlingar. Medlemskap vinns inte i grupp, utan det vinns först när vart och ett av länderna har visat att det faktiskt uppnått kriterierna.

Det har funnits en rädsla hos somliga att vi som fortsätter driva linjen om gemensam förhandlingsstart spänner bågen för högt, att vi skulle riskera Estlands position genom att arbeta för att Lettland och Litauen skall få en fair chans. Jag delar inte den oron. Vid det informella utrikesministermötet i Mondorf nyligen märkte jag en ökande förståelse bland övriga medlemsländer för syftet med vår linje om gemensam förhandlingsstart. Fler och fler regeringar har noterat att en konstgjord gruppindelning av kandidatländer kommer att innebära svårigheter. Därför pågår just nu mycket tänkande för att skapa en förhandlingsordning som verkligen tar med alla länder som uppfyller de demokratiska kriterierna, att åstadkomma en verkligt inkluderande förhandlingsprocess.

Vad hade hänt om den svenska och danska regeringen gjort som många andra och gjort vad folk har sagt till oss, varit realistiska och bekvämt ställt oss bakom kommissionens förslag? Då hade vi för det första svikit vår principiella hållning i frågan, och vi hade för det andra underlåtit att i EU-kretsen skapa förståelse för alla kandidatländers behov av förhandlingsstart. En sådan förståelse växer nu fram, men - det kan jag försäkra - det sker inte av sig själv.

En gemensam förhandlingsstart är den bästa vägen att nå målet. Den svenska regeringen kommer att fortsätta att driva på med ambitionen att nå den bästa lösningen. Om likväl EU:s beslut inte skulle bli just det vi önskar, vet vi ändå att vår linje har påverkat till att hålla ihop kretsen av kandidatländer till en individuell och rättvis process i högre grad än vad som låg i kommissionens förslag.

Vi vet alla vilken utomordentligt stor betydelse den här frågan har i strävandet att låta det tidigare uppdelade Europa åter bli helt. Enligt min mening måste vår ambition och vårt engagemang återspegla detta.

Udenrigsminister **Niels Helveg Petersen**: Europa forandrer sig stadig, og nordiske synspunkter, værdier og interesser er med til at forme forandringerne i Europa.

Forandringerne skaber nye muligheder og nye udfordringer. Europa er følsomt over for ustabilitet - både politisk, økonomisk og social ustabilitet. Derfor har vi behov for et bredere sikkerhedsbegreb. Sikkerhed er mere

end fravær af trusler mod staters territorier. Andre trusler mod menneskers liv og velfærd har fået en større betydning efter ophøret af den kolde krig.

Under det danske formandskab for OSCE har der været lagt vægt på arbejdet med en europæisk sikkerhedsmodel for det 21. århundrede. Dette arbejde kan munde ud i et nyt charter for europæisk sikkerhed. Det væsentlige er at sikre, at OSCE er i stand til at håndtere de nye udfordringer. Vi kan ikke nøjes med at påpege manglende overholdelse af principper. Vi må være med til at tage fat om problemerne ved at tilbyde bistand og assistance gennem hurtig og målrettet indsats.

Med OSCE som koordinerende organ lykkedes det at gennemføre en international hjælpeindsats i Albanien. Den omfattede både humanitær hjælp, opbygning af demokrati, valgbistand og mere langsigtet økonomisk hjælp. Erfaringen viser, at OSCE var en god ramme for krisehåndtering.

Et bredt internationalt samarbejde mellem både FN og regionale organisationer som OSCE, EU, WEU og Europarådet var samtidig en nødvendighed. Uden et godt samspil kunne man ikke have løst opgaven.

EU spiller en vigtig rolle i den europæiske integration. Integration skaber sikkerhed. Med Amsterdamtraktaten har vi skabt et godt grundlag for Unionens udvidelse imod øst. Det er gjort klart for kandidatlandene, at rodfæstet demokrati og godt naboskab er en forudsætning for medlemskab af Unionen. Samtidig er udsigterne til medlemskab en inspiration til at gennemføre vanskelige reformer. Allerede forberedelserne til medlemskab har en stabiliserende virkning i kandidatlandene.

Ved at indlede optagelsesforhandlinger med alle kandidatlande samtidig, fastholdes målet om at sikre et samlet demokratisk og fredeligt Europa. Det er den klogeste fremgangsmåde.

NATO vedbliver at være det vigtigste instrument for den militære sikkerhed og for den sikkerhedspolitiske stabilitet i Europa. NATO har i de seneste år tilpasset sig den nye sikkerhedspolitiske situation. Et væsentligt element er NATO's åbning mod øst. Den omfatter ikke kun udvidelsen - i første omgang med Polen, Tjekkiet og Ungarn - men også samarbejde med de øst- og centraleuropæiske lande inden for rammerne af det Euro-Atlantiske Partnerskabsråd og PFP. Dette samarbejde er i færd med at blive styrket yderligere.

Det Euro-Atlantiske Partnerskabsråd åbner mulighed for regionalt samarbejde om emner af særlig interesse for en mindre gruppe af lande. Men også uden for EAPC- og PFP-rammen finder der et frugtbart regionalt samarbejde sted om forsvars- og sikkerhedsrelaterede emner. Den baltiske fredsbevarende bataljon, BALBAT, er et eksempel herpå. Et andet er samarbejdet om koordination af forsvarsrelateret bistand til de baltiske lande, det såkaldte BALTSEA-Samarbejde, som også udspringer af et nordisk initiativ.

Tendensen til at regionalisere det europæiske samarbejde ses endnu mere tydeligt inden for økonomi og miljø. De regionale samarbejdsstrukturer bidrager her til også at styrke den såkaldte bløde sikkerhed. Denne erkendelse står i høj grad i centrum for det danske formandskab for Østersørådet i indeværende år. De nordiske lande har en god og lang erfaring med deres eget regionale samarbejde her i Nordisk Råd. De erfaringer bringer vi nu med os ud i det bredere samarbejde i Østersøområdet, og det udvikler sig jo nu på mange planer.

I denne sammenhæng vil jeg gerne komme ind på spørgsmålet om Kaliningrad. Efter at have været hermetisk lukket for omverdenen i mere end femogfyrre år, lukkede Kaliningrad med Sovjetunionens sammenbrud op som en ny faktor i Østersøregionen. Kaliningrad har en særlig betydning for sikkerheden i Østersøregionen både p.g.a. sin beliggenhed og sin status som provins i Den Russiske Føderation. Kaliningrad er Ruslands vestligeste del og med sin isfri havn hovedbase for den russiske østersøflåde. Med Polens optagelse i NATO vil den sikkerhedspolitiske betydning af området blive forøget. Kaliningrads grænse mod Polen vil blive Ruslands grænse med Den Vestlige Forsvarsalliance. Derfor er det vigtigt, at vi gør en særlig indsats for at inddrage Kaliningrad i et samarbejde, som kan skabe gensidig tillid.

Kaliningrad må inddrages også i den positive økonomiske udvikling, der præger resten af Østersøregionen. Et andet vigtigt russisk område - Skt. Petersborg - nyder allerede i dag stor fordel af udviklingen. De russiske planer om at gøre Kaliningrad til en økonomisk frizone bliver derfor fulgt nøje. Kaliningrad ligger 400 km fra Rusland med Litauen og Belarus imellem. Derfor melder spørgsmålet sig om den russiske adgang til området. Der er endnu ikke sket en afklaring af Ruslands transit gennem Litauen og Polen, og det er et eksempel på, at et styrket samarbejde om bløde emner som trafik og infrastruktur er nødvendigt for sikkerheden i området.

I de kommende år vil udviklingen af dette samarbejde med Østersørådet som ramme fortsat være en vigtig opgave for de nordiske lande. Herigennem bidrager vi ikke bare til en positiv udvikling i vort eget nærområde, men også til at styrke sikkerheden i Europa.

Djupedal: La meg igjen få lov til å gi honnør til det danske formannskapet i OSSE som har brakt en helt ny dynamikk inn i OSSE, og gjennom det siste året har spilt en meget konstruktiv rolle i konfliktløsning mange steder på vårt kontinent. Nettopp fordi den danske utenriksministeren har hatt formannsvervet i OSSE, kunne jeg godt tenke meg å utfordre ham med to konkrete spørsmål. Det første spørsmålet lyder: Ser utenriksministeren noen farer ved en østutvidelse av NATO knyttet til at det ikke nødvendig-

vis fører til økt avspenning, men kanskje tvert imot styrker de kreftene øst for jernteppet som vi ikke ønsker å styrke - at det rett og slett ikke er et konfliktdempende, men et konfliktskapende tiltak? Det var det ene.

Det andre spørsmålet som jeg kunne tenke meg å stille utenriksministeren, er følgende: OSSE har jo på mange måter fungert som brobygger mellom øst og vest i den kalde krigen, og også etterpå, og min utfordring til utenriksministeren blir da: Ser han noe annet instrument i Europa som kunne ha spilt en like konstruktiv rolle som OSSE har gjort i mange av de nasjonale og regionale konfliktene, som OSSE nå deltar aktivt i for å bringe avspenning og fred til vårt kontinent?

Minister **Niels Helveg Petersen:** Nej, jeg anser ikke NATO's udvidelse, som den er besluttet med de tre lande, for at indebære en farlig udvikling.

Man skal huske på, at det NATO, der nu udvider sig, er et nyt NATO. Det er et NATO, som reformerer sig selv. Som har indgået samarbejdsaftaler - partnerskabsaftaler - med 27 lande i Østeuropa. Aftaler, som er skræddersyet til det enkelte lands behov, og som kan udvikles. Det er et NATO, som igennem EAPC, Det Euro-Atlantiske Samarbejdsråd, har et nært politisk samarbejde med alle landene i Østeuropa inklusive Rusland. Og det er et NATO, som for nylig i dette år har indgået en aftale med Rusland om et NATO-Rusland Råd.

Rusland har diplomater og ambassadører knyttet til NATO-Hovedkvarteret. Russiske officerer arbejder dér. Det første møde i NATO-Rusland Rådet fandt sted i september i år. Det næste vil finde sted i slutningen af 1997. Der er indledt en ny æra i samarbejdet mellem NATO og Rusland, og samlet set repræsenterer dette nye NATO, der udvider sig, men som også udvider sit samarbejde med Rusland, ikke en farlig udvikling. Tværtimod, vil jeg sige.

Djupedal: President. Siden utenriksministeren fikk litt knapp tid og ikke fikk anledning til å svare på mitt andre spørsmål, tar jeg en replikk til. På mange måter deler jeg flere av de betraktningene som utenriksministeren kom med, bl.a. at det nå finnes positive samarbeidsavtaler mellom NATO og landene i øst. Samtidig er det et avgjørende skille mellom det å være medlem og det å være ikke-medlem. Mange av de landene som OSSE har engasjert seg aktivt i, og som også Nordisk Råd engasjerer seg aktivt i, ikke minst de baltiske stater, står altså på den andre siden av medlemskapssøknaden. De har ikke en gang trukket kølapp til NATO. Men det er viktig, og i likhet med utenriksministeren vil jeg gjerne få understreke at det er positivt at de trekkes inn i et samarbeid med NATO. Derfor er min

utfordring: Ser man andre som kan erstatte OSSE? Og: Mener utenriksministeren at det hadde vært ønskelig at OSSE i større grad kunne erstatte deler av det som NATO i dag gjør på vårt kontinent?

Minister **Niels Helveg Petersen:** Jeg tror ikke, at nogen anden organisation kunne gennemføre de indsatser, som OSCE gennemfører nu i disse år for at forebygge konflikter, for at løse konflikter, for at gennemføre demokratiske valg og bidrage til opbygningen af demokratiske institutioner - jeg tror ikke, en anden organisation end OSCE med dette særlige medlemskab af både Rusland, USA og de europæiske lande, som er OSCE's særkende, kunne gennemføre dette.

Derfor er det godt, at OSCE findes, og det er godt, at Organisationen er i udvikling.

Jeg anser det for udelukket, at OSCE kunne erstatte NATO. at noget NATO-land ville finde sin sikkerhed betrygget ved det. OSCE er ikke og har ingen særlige muligheder for at blive en militær alliance, og derfor er der tale om (langt snarere), at de forskellige organisationer i Europa må støtte og supplere hinanden. Uden NATO's bistand ville f.eks. gennemførelsen af demokratiske valg i Jugoslavien have været helt udelukket.

Otto Steenholdt: Præsident! Jeg har lyttet til udenrigsministerens tale under udenrigs- og sikkerhedsspørgsmålet med spænding, om han ville nævne den sidste Thule-sag. Men den udeblev.

For en uge siden fik vi i Grønland endnu engang besked om en uacceptabel amerikansk handling ved Thulebasen i marts måned i år.

Hvordan ser den danske udenrigsminister og den danske regering på, at USA har prøvet at anlægge en landingsbane på isen uden for forsvarsområdet ved Thulebasen. Hvad var grunden til, at den danske regering har været så tavse uden at underrette det grønlandske hjemmestyre?

Minister **Niels Helveg Petersen**: Jeg kan sige, for min egen del som dansk udenrigsminister havde jeg intet kendskab til den sag, som hr. Otto Steenholdt refererer til. Den vil jo nu blive diskuteret mellem de danske og de grønlandske myndigheder. Det er dér, sagen skal behandles.

Om Thulespørgsmål i øvrigt kan jeg så oplyse hr. Otto Steenholdt, at jeg under mit besøg i Washington i den forløbne uge havde mulighed for at tale med den amerikanske udenrigsminister om udskillelsen af Dundasområdet ved Thulebasen. Det er en sag vi fra dansk side tillægger overordentlig stor betydning.

Forsvarsminister **Hækkerup**: Jeg vil gerne indlede med at udtrykke støtte til den redegørelse, som min norske forsvarsminister-kollega, Dag Jostein Fjærvoll, gav på Rådets plenarforsamling i går.

Fra dansk side tillægger vi det nordiske samarbejde stor vægt, og vi deltager aktivt i samarbejdet. Og lad mig i den forbindelse fremhæve nogle særlige områder, hvor vi finder det ekstra vigtigt med nordisk fodslag. Vi har gennem de sidste år set meget omfattende og personelkrævende fredsstøttende operationer. Det kan skyldes, at verdenssamfundet i visse situationer har været langsomme til at skride ind. Konflikterne har nået at udvikle sig til dimensioner, der har skabt et behov for mange ressourcer. UNPROFOR og IFOR/SFOR er et godt eksempel på dette. Vi bør derfor råde over styrker, der kan indsættes hurtigt for at begrænse eller inddæmme konflikter tidligt i deres udvikling.

Det danske initiativ SHIRBRIG er én vej frem til opnåelsen af en kapacitet, men SHIRBRIG kan kun udsendes i op til seks måneder. Derefter må den erstattes af andre enheder. Og her synes rammerne om NORDCAPS at kunne skabe forudsætningerne for en eventuel indsættelse af en fælles nordisk styrke. SHIRBRIG og NORDCAPS kan altså betragtes som komplementære initiativer.

De nordiske lande kan selvfølgelig ikke påtage sig alle byrder inden for det fredsstøttende område, og ej heller er dette muligt for Europa og de nordamerikanske lande. Vi må derfor styrke kapaciteten i de mindre udviklede lande til at deltage i fredsstøttende operationer. De nordiske lande har taget skridt i den retning ved at fremsætte et fælles tilbud til landene i det sydlige Afrika i SADC-samarbejdet om deltagelse i de fællesnordiske fredsstøttende kurser. Og lignende fællesnordiske initiativer kan overvejes også i fremtiden.

Også inden for samarbejdet med de baltiske lande finder vi det vigtigt med en fællesnordisk koordinering af samarbejdet. Projekter som BALTBAT: etablering af en baltisk fredsbevarende bataljon, BALTRON: etablering af en baltisk flådeenhed, BALTNET: etablering af baltisk luftrumsovervågning og BALTDEFCOL: etablering af et baltisk forsvarsakademi, må nødvendigvis have bred støtte. Og her har det nordiske samarbejde været værdifuldt. Men det har også måttet suppleres med samarbejde med andre NATO-lande, herunder USA, Storbritannien og Tyskland. Disse projekter, eksempler på regionalt samarbejde, der kan karakteriseres som tillidsskabende foranstaltninger.

Projekterne gennemføres i rammen af det af NATO etablerede Partnerskab for Fred-samarbejde, som blev yderligere styrket i dette forår. Og det styrkede Partnerskab for Fred indeholder flere tiltag, der støtter regionalt samarbejde og vil dermed også kunne bidrage til regional sikkerhed. Og jeg vil her særligt fremhæve to elementer: For det første etableringen

af PfP Stabselementer ved udvalgte NATO-hovedkvarterer, og for det andet initiativer til styrkelse af det regionale samarbejde generelt.

For så vidt angår etablering af PfP Stabselementer, så har Danmark i NATO-regi argumenteret for, at der skulle etableres et sådant element ved NATO-hovedkvarteret i Karup i Jylland. Og vi har gjort det med henvisning til Østersøområdets særkende med et partnerland Polen, der er blevet inviteret til at blive medlem af NATO, tre lande, Estland, Letland og Litauen, der ønsker at blive medlem af NATO, og to lande, Finland og Sverige, som ikke har udtrykt ønske om medlemskab. Og hertil kommer så Rusland, der nok er modstander af udvidelsen af NATO, men som samtidig udvikler et tættere samarbejde med alliancen.

Vi har endvidere argumenteret med, at der i det baltiske område gennemføres mange øvelser i rammen af PfP-samarbejdet, og med undtagelse af Rusland så deltager alle lande i regionen i dette samarbejde. Og jeg kan her også henvise til min norske kollegas bemærkninger vedrørende det nordisk-polsk-baltiske samarbejde i NORDPOL-brigade i Bosnien.

Det er med andre ord dansk opfattelse, at vi med etablering af PfP Stabselement ved NATO-hovedkvarteret i Karup kan bidrage væsentligt til det regionale samarbejde, bringe partnerlandene herunder ikke mindst de tre baltiske lande, tættere til alliancen og derigennem bidrage til den generelle sikkerhed i regionen.

For så vidt angår regionalt samarbejde generelt, så pågår der for øjeblikket i NATO-regi drøftelser vedrørende mulighederne for et styrket regionalt samarbejde i rammen af det Euroatlantiske Partnerskabs Råd, EAPC. Der er endnu ikke enighed blandt NATO-landene, hvorledes dette skal udmøntes, men der er dog enighed om, at regionalt samarbejde i EAPC's regi skal være open-ended, det skal være transparent, det skal ikke være institutionaliseret, og det skal være forankret i EAPC.

Lad mig slutte med nogle overvejelser over de seneste russiske udspil vedrørende sikkerheden i Østersøregionen. Jeg tænker her på præsident Jeltsins forslag om russiske sikkerhedsgarantier, som de blev præsenteret for den litauiske præsident, Brazauskas, i Moska den 23.-24. oktober og den russiske statsminister Tjernomyrdins forslag på en konference i Vilnius den 4.-5. september vedrørende CSBM for området.

Jeg synes, det er glædeligt, hvis Rusland er i gang med at tiltage sig en mere konstruktiv, aktiv rolle i regionen. Og jeg synes også, det er glædeligt, at Rusland taler om at etablere tillidsskabende foranstaltninger helt i OSCE's ånd.

På den anden side så bekymrer det mig også lidt, hvis forudsætningen i en russisk optik tilsyneladende er baltisk alliancefrihed. Det er for mig at se ikke acceptabelt. Imidlertid mener jeg, at Rusland har et krav på at spille med i udformningen af sikkerheden i Østersøområdet. Og det er der-

for spørgsmålet, om vi kunne bruge elementer i de russiske udspil til at udforme konkrete forslag, som vil være i vores egen interesse og fremme ægte sikkerhed i regionen.

Berit Brørby Larsen övertog ledningen av förhandlingarna.

Erland: Fru president! Rådets säkerhetspolitiska konferens i Helsingfors i augusti och sjätte parlamentariska konferensen i Östersjöområdet i Gdansk i september visade att det finns en ganska tydlig skiljelinje i säkerhetspolitiken som inte kanske i första hand förefallet att vara partiideologisk. Skiljelinjen går mellan en hård och en mjuk säkerhetspolitik, en militär och en civil utgångspunkt, inte nödvändigtvis en motsättning mellan de två.

Vad menas med ett utvidgat säkerhetsbegrepp? För det första är det fråga om nya hot: miljö, etnicitet eller nationalism, kriminalitet, demokrati, medborgerliga rättigheter o.s.v. För det andra är det fråga om nya militära metoder:

- Vilken betydelse har egentligen den traditionella militära rustningen, det s.k. materielet, när varje kvadratmeter runt hela vår jord bevakas av satellit och är elektroniskt kontrollerad kontinuerligt, och där missiler på kort tid kan styras in på ett givet mål. Frågan är då vem som hotar och vem som hotas.
- Den nya icke-militära säkerhetspolitska metoden blir också alltmer framträdande: konfliktförebyggande krishantering, fredsbyggande osv.
- Också nya säkerhetspoltiska strukturer växer fram inom EU, OSSE, partnerskap för fred o.s.v.

I presidiets betänkande sägs att "samtidigt kvarstår säkerhetspolitikens mål att bevara frihet och nationell suveränitet, och att militärt försvar ses som nödvändigt för att trygga detta". Därefter påpekas att "när det gäller de civila aspekterna av säkerhetspolitiken finns en rad organisationer som måste ge sina bidrag".

Man kunde också tänka sig att vända på prioriteringen och betona civila samhällsbyggande aspekter för trygghet och stabilitet som en särskild nordisk dimension

- öppna, små ekonomier som söker ekonomisk integration
- gemensamma lösningar på politiska problem
- brett mellanfolkligt samarbete med frivilligorganisationer som grund
- utvecklad diplomati
- jämställdhet, demokrati, rättsprinciper, medborgaransvar.

Är det inte sådana civila säkerhetsaspekter som framstår som viktiga i våra närområden och i Europa och som Nordiska rådet särskilt skulle prioritera. Den hårda säkerhetspolitiska linjen betonar det militära, den mjuka det civila. Men det finns också en bakomliggande tredje faktor som ibland glöms bort och kanske särskilt i Nordiska rådet med den nya utskottsstruktur vi har. Jag tänker på ekonomisk utveckling och samarbete genom integration som bygger upp kommersiella relationer som är nödvändiga för att säkerhet och trygghet skall kunna byggas både militärt och civilt.

Frågan ställs om NATO skapar stabilitet eller skapar nya gränser som kan bli potentionella konfliktorsaker: militära, sociala, politiska och ekonomiska. Jag tror att det är viktigt att i den nordiska debatten också införa det globala ekonomiska maktperspektivet. Utvidgningen av NATO drivs också av ett militärt-industriellt komplex som binder upp ekonomierna och därmed tillväxtmarknaderna i Polen, Tjeckien, Ungern och andra marknader.

Vad blir Nordens roll i detta perspektiv av tillväxt, marknadskontroll, beroende och teknologiutveckling, d.v.s. vår konkurrensförmåga och makt i en global ekonomi. Är Östersjöregionen en möjlig region för oss och är den tillräcklig?

Marshallhjälpen efter andra världskriget var ett civilt säkerhetsprojekt som lade grunden till en ekonomisk utveckling i dagens Europa. Drivkraften var att ekonomisk tillväxt gynnar alla parter. NATO:s utvidning idag är en modern Marshallhjälp inom ramen för en militär allians.

Jag tror att de nordiska länderna - med i EU eller ej - med i EMU eller ej - måste lyfta fram i högre grad de civila aspekterna.

Fru president! Säkerhetspolitiken är viktig när det gäller de civila aspekterna, men också när det gäller risken för en ekonomisk marginalisering, när EU utvidgas och NATO expanderar.

Försvarsminister **von Sydow**: Fru president, kära nordiska vänner!

Låt mig börja med att i stort instämma i den redogörelse som min norske kollega gav i går. Jag tar med glädje emot stafettpinnen och förklarar mig beredd att göra en liknande föredragning nästa år.

I slutet av augusti hade jag och flera andra här förmånen att få vara med på Nordiska rådets säkerhetspolitiska konferens just här i den finska riksdagens plenisal. Det kändes både rätt och viktigt att Nordiska rådet har kommit i gång aktivt med en säkerhetspolitisk diskussion. Jag tror nämligen att vi i Norden har mycket att bidra med på detta område, eller för att upprepa vad jag sade på konferensen: "Det nordiska bidraget till säkerheten i Europa handlar om att vara aktiv i världen och ta vårt ansvar."

Dag Jostein Fjaervoll talade om nordiskt samarbete i fredsfrämjande operationer, och det är nog det som känns viktigast och mest konkret just nu. Utvecklingen inom det internationella militära fredsfrämjande arbetet har sedan 1989 varit mycket omfattande. Det har inneburit att det funnits behov av att granska och vidareutveckla formerna för det nordiska samarbetet på det här området.

Det hittillsvarande samarbetet inom NordSamFN utformades i en tid när de militära operationerna präglades av vi nu betecknar som "traditionell *peacekeeping*". För de truppbidragande länderna betydde det rent praktiskt att man ställde styrkor till FN:s förfogande och att FN skulle klara logistik, omkostnader och policy för operationerna.

Utvecklingen har nu gått mot alltmer komplicerade och varierade operationer. FN är inte längre den enda direkta aktören, utan organisationer som Nato och VEU söker, naturligtvis med FN-mandat i ryggen, jämte OSSE sina roller inom området för fredsfrämjande verksamhet.

Avsikten med NORDCAPS är alltså att förbättra de nordiska ländernas förmåga att agera gemensamt inför beslut om deltagande i fredsoperationer. Vi kan vidga det vardagliga samarbetet inom NORDCAPS genom ett intensifierat informationsutbyte och ett fördjupat utbildnings- och materielsamarbete.

Vi kan ha gemensamma övningar med länder utanför NORDCAPS. Och inte minst: När vi väl har fattat beslut om engemensam insats skall NORDCAPS säkerställa att samordningen och ingångsättandet blir effektiva när vi genomför den nordiska insatsen.

Jag är helt ense med försvarsminister Fjaervoll i dennes bedömning att det konkreta nordiska militära samarbetet i Bosnien och Makedonien visar att de nordiska länderna samarbetar på ett utmärkt sätt, också i mycket komplicerade operationer, men att vi skall sträva efter att göra framtida samarbete ännu smidigare och bättre.

Som en politiker med bakgrund i universitetsvärlden måste jag erkänna att jag tillmäter forskning, inte minst forskningsgemenskap över nationsgränser, en väldigt stor betydelse. Det är viktigt inte bara för förståelsen av saker och ting utan också som bakgrund till de konkreta beslut som vi politiker är valda för att fatta. Därför tycker jag att det skall bli mycket spännande att under Sveriges ordförandeskapsår ta initiativ till en diskussion om ett nordiskt i vid mening säkerhetspolitiskt forskningsprogram.

Under det kalla kriget begränsades forskningsgemenskapen av naturliga skäl. När det kalla kriget tog slut trodde man kanske att det nordiska säkerhetspolitiska forskningssamarbetet skulle blomstra, men så har faktiskt inte blivit fallet. Paradoxalt nog är det mindre aktivt än under kalla krigets dagar. Här kan Nordiska rådet göra en insats.

Utan att på något sätt vilja styra eller föregripa den kommande nordiska diskussionen kan jag ändå peka på de studieområden som Sverige tycker är intressanta och ser som möjliga samarbetsområden:

- det långsiktiga och förebyggande arbetets betydelse för stabila säkerhetspolitiska strukturer
- nationell krishantering
- den civila säkerhetens problematik
- internationella operationer.

Under vinter och våren 1997-1998 kommer vi från svensk sida att efterforska de nordiska intressena och prioriteringarna inom det säkerhetspolitiska studiefältet. Sverige är berett att finansiera detta inledande arbete, i förhoppning om att det framtida programmet väcker ett sådant brett stöd i de övriga nordiska länderna att det går att genomföra med gemensamma krafter.

Fru president! Den norske försvarsministern nämnde också *Nordic Peace*, som är en övning i Partnerskap för freds anda. Vi ser fram emot att stå som värd för *Nordic Peace* 98. Vi har bjudit in alla de nordiska och baltiska länderna och hoppas på ett brett deltagande. *Nordic Peace* 98 kommer, liksom *Nordic Peace* 97, som Norge var värd för, att centreras kring den viktiga aspekten civilmilitär samverkan i internationella insatser.

Låt mig avsluta med ytterligare en av de frågor som vi kommer att arbeta med under det svenska ordförandeskapsåret, nämligen att genomföra det handlingsprogram för nordiskt försvarsmiljösamarbete som skall fastställas av försvarsministrarna vid vårt möte om två veckor i Bergen. I programmet tar vi upp gemensamma nordiska projekt som kan inledas de närmaste åren. Låt mig ge några exempel:

- nordiskt försvarsmiljöbistånd till staterna i närområdet, dvs. Ryssland, de baltiska staterna och Polen
- gemensam nordisk försvarsmiljöpolicy
- gemensamma nordiska miljömål på försvarsmiljöområdet
- gemensamt utnyttjande av "miljöfarliga handläggningar" som t.ex. skjutfält.

För varje samarbetsområde kommer ett land att ta särskilt ansvar. Under norsk ledning utarbetas för närvarande en handlingsplan för försvarsmiljöbiståndet till länderna i det nordiska närområdet. Danmark kommer att leda arbetet med försvarsmiljöpolicy, Finland, arbetet med miljömål och Sverige arbetet med miljöfarliga anläggningar.

Genom att diskutera försvarsmiljöfrågorna gemensamt i Norden och genom att samnordiskt driva försvarsmiljöfrågorna nationellt och internationellt kommer den gemensamma nordiska miljön att förbättras.

Fru president! Den svenska regeringen är helt inställd på ett aktivt engagemang under ordförandeskapstiden. Som försvarsminister hoppas jag

kunna bidra till att vidareutveckla det försvarsrelaterade samarbetet i nordiskt perspektiv.

Bildt: Fru president! Detta är första gången som försvarsministrarna deltar i en sådan här debatt, och det kan finnas skäl att inte bara låta den passera förbi utan att någon har synpunkter på någonting. Det som nu har sagts av Björn von Sydow med dennes akademiska intresse och tidigare av Hans Hækkerup visar vikten av att gå vidare här. Jag har i mitt tidigare dagliga arbete sett vad vi kan åstadkomma med nordiskt samverkan på det militära område, inte bara i klassiska fredsbevarande operationer av den typ som vi förr brukade genomföra i FN:s regi utan också i den litet mera robusta roll som under Natoledning de nordiska soldaterna och officerarna åtagit sig nere i Bosnien.

I måndags genomförde t.ex. den nordiska brigaden, framförallt de danska soldaterna en betydelsefull insats mot specialpolisen i Dubrojområdet. Sådant var tidigare otänkbart. Det kräver förberedelser och samordning.Vad som kan göras för att föra detta vidare är bra. Jag önskar försvarsministrarna som kollektiv lycka till.

Utenriksminister **Halldór Ásgrímsson**: Fru president! Det nordiske samarbeidet har vært en av de viktigste støtter i den islandske utenrikspolitikken. Samarbeidet har vist seg å være svært levedyktig, og det har kunnet tilpasse seg de drastiske forandringer innenfor økonomi og politikk som har funnet sted i Europa i de siste år.

Utenriks- og sikkerhetspolitikk i en videre sammenheng får en stadig økt vekt i nordisk samarbeid, og det er klart at kravet om respekt for demokratiske styremåter, menneskerettigheter og rettigheter for minoritetsgrupper vil få større betydning for diskusjonen om fred og sikkerhet i Europa. Sikkerhetsbegrepet er derfor minst like komplisert som før, og det er sammensatt av mange forskjellige faktorer, både i internasjonal og nasjonal politikk.

De tre nordiske staters medlemskap i EU har gitt det nordiske samarbeidet nye dimensjoner, og det bygger stadig mer på den europeiske dimensjon. I motsetning til det mange har hevdet, har Sveriges og Finlands medlemskap i EU skjerpet diskusjonen og det nordiske samarbeidet i spørsmål som angår EU og hele Europa. På denne måten har de nordiske fellesinteresser i EUs og EØS-avtalens fora på kort tid ført til et nærmere samarbeid om enkeltsaker. Det nordiske samarbeidet kan derfor bli grunnlaget for initiativ på enkelte områder i europeisk sammenheng.

Man kan derfor med god grunn hevde at nordisk samarbeid aldri har vært så viktig som akkurat nå. Islands medlemskap i EØS krever at man

følger svært godt med i utviklingen innen EU, som er i stadig bevegelse og vekst. Vi legger av den grunn stor vekt på et nært nordisk samarbeid, både formelt og uformelt, på grunnlag av avtalen om EØS, og at de nordiske land presenterer de nordiske synspunkter i europeiske fora.

Det nære nordiske samarbeidet ble manifestert på den nylig avviklede EUs regjeringskonferanse. I denne sammenheng kan man også nevne samhold og omfattende nordisk samarbeid som vi nå opplever i arbeidet med Schengen-avtalen.

På EUs regjeringskonferanse nådde man frem til enighet om å gjøre Schengen-avtalen til en del av EU. Det ble poengtert at man ville respektere samarbeidsavtalen mellom Island og Norge. Denne avtalen blir fortsatt fundamentet for vårt fremtidige samarbeid med EU om Schengen-saken.

Vår stilling i Island er klar på dette punkt. Vi legger vekt på at man må sikre vår deltagelse i alle diskusjoner omkring Schengen-avtalen, etter at den er kommet under EU, og at samarbeidet vil fortsette å være et internasjonalt samarbeid uten overnasjonale dimensjoner.

Det har vært stor interesse for det arktiske samarbeid her i Nordisk Råd, og stiftelsen av Arktisk Råd var bl.a. mulig på grunn av den sterke støtte fra rådet. Opprettelsen av Arktisk Råd er av stor viktighet for utviklingen i det arktiske område. Det er derfor viktig at de nordiske landene forsterker sin innsats og samarbeid for å få arbeidet i gang. Fra Islands side ønsker vi deltagelse fra EU på dette område samt bedre koordinasjon mellom samarbeidsorganer i området. Vi hilser derfor med glede Finlands initiativ om "nordisk dimensjon" i EU.

Den nye europeiske sikkerhetsstruktur er fortsatt i rivende utvikling, og den bygger på samarbeid mellom forskjellige internasjonale institusjoner for å bevare sikkerhet og fred i vår verdensdel. Denne utviklingen gir en mulighet for å etablere en ny sikkerhetsorden, og de institusjoner som er ansvarlige for ordningen, har alle tatt initiativ for å tilpasse seg den nye situasjon. Her kan man spesielt nevne de nye samarbeidsformer som er blitt etablert mellom NATO og alliansens samarbeidspartnere. Utvidelsen av NATO er også en viktig milepæl i denne positive utviklingen, og Island var iherdig tilhenger av utvidelsen, samtidig som vi la vekt på at alliansen fortsatt stod åpen for nye medlemsland. Andre institusjoner spiller også en svært viktig rolle i den nye sikkerhetsordningen. Jeg vil spesielt fremheve Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa og Europarådet, som begge har en nøkkelposisjon i utviklingen av menneskerettigheter i vår verdensdel. Økte menneskerettigheter er grunntanken i den fremtidsvisjon vi alle vil se i Europa.

Jeg vil i dette forum legge spesielt stor vekt på forbindelsen mellom miljø- og sikkerhetsspørsmål i en videre sammenheng. Vår sikkerhet er avhengig av miljøet i våre egne områder, i nærområdene og til slutt i hele

verden. Den viktigste hendelsen i den nærmeste fremtid innenfor miljøområdet er sikkert konferansen for medlemsstatene av FNs rammeavtale om klimaforandringer, som blir holdt i Kyoto i Japan i desember i år, hvor man vil forsøke å komme til enighet om et supplement til avtalen, hvor man presiserer de gjeldende maksimumsutslipp av drivhusgasser i de enkelte medlemsstater. Under forhandlingene ved forberedelsen av konferansen har man presentert mange forskjellige forslag, og det ser ikke ut til at man foreløpig kan komme til enighet om saken. Island har lagt vekt på følgende saker: at innstillingen dekker alle drivhusgasser; at binding av kullstoffer, f.eks. jorddyrking og skogdyrking blir likestilt med med tiltak for å redusere utslipp av drivhusgasser; at forpliktelser bygger på utslipp pr. utbygger, slik at man tar hensyn til forskjellig utvikling av innbyggertallet i de enkelte land, og at man tar hensyn til land som vårt eget land, som for en stor del benytter seg av fornybare energikilder.

Island legger også stor vekt på at de foreslåtte forpliktelsene ikke begrenser medlemslandenes muligheter for å benytte seg av fornybare energikilder som ikke fører til utslipp av drivhusgasser. Dette ville i så fall imøtegå den gjeldende målsetting, og i tillegg er de til hinder for økonomisk fremskritt som bygger på bæredyktig utvikling. Det er ytterst viktig for oss og for Islands sikkerhet i vid forstand i fremtiden at vi kan utnytte våre ressurser på en bæredyktig måte.

Jeg hilser velkommen denne nyttige diskusjon som har funnet sted omkring nordisk utenriks- og sikkerhetspolitikk i større sammenheng ved siden av Nordisk Råds tradisjonelle virksomhet.

Bare med et omfattende samarbeid kan vi, innenfor områdene økonomi, menneskerettigheter og politikk, sikre demokratiet og fremme utviklingen i retning av større demokrati og en vedvarende stabilitet i vår verdensdel.

Utrikesminister **Tarja Halonen**: Fru president! Det gångna året efter det senaste Nordiska rådets möte har varit händelserikt både i Europa, i Norden och i våra närområden. Jag vet att min norske kollega Knut Vollebaek berörde redan i går förtjänstfullt många viktiga utrikespolitiska områden. Jag vill också tacka Norge för det framgångsrika ordförandeskapet i år. Jag har nu privilegiet att här få ta upp några saker som jag anser betydelsefulla för oss.

För ca tre månader sedan samlades vi här i Helsingfors i Nordiska rådets temakonferens "Säkerhet i Norden och Nordens närområden". Det var Nordiska rådets första säkerhetspolitiska konferens genom tiderna, och konferensen har kallats historisk.

I konferensen behandlades utvidgandet av säkerhetsbegreppet utanför det traditionella. Detta anser jag vara bra. Om man tänker på dagens utveckling är hoten mot vår säkerhet annorlunda än tidigare. I dag förknippar vi säkerheten även med miljöproblem, kärnkraftssäkerhet och problem i den demokratiska, sociala och ekonomiska utvecklingen. Jag tillhör dem som tror att den närmaste framtidens största risker ligger just på de här områdena. Vår analys har alltså förändrats, men våra svar står delvis att finna i gårdagen.

I detta sammanhang hänvisar jag till presidiets säkerhetspolitiska betänkande och diskussionen här. Jag välkomnar den positiva demokratiska och sociala utveckling som äger rum i våra närområden. Härifrån måste man orka gå vidare också med Nordens grannländer.

När det gäller att utveckla den demokratiska säkerheten i Europa vill jag betona Europarådets betydelse. I oktober i år hölls det andra toppmötet i Europarådet. Efter det första toppmötet 1993 har åtta nya länder anslutit sig till Europarådet. Jag anser det vara viktigt att de nya medlemsländerna på högsta möjliga nivå ännu en gång bekräftade sina förpliktelser att leva upp till Europarådets värderingar och normer. Det är bra också för oss "gamla" medlemsländer.

Jag är glad över att man i toppmötets verksamhetsplan godkände Finlands initiativ att grunda en tjänst för en människorättskommissarie. Vårt mål är att den nya människorättskommissarien kan börja sitt jobb samtidigt med den nya människorättsdomstolen, d.v.s. den första november 1998. Jag tror att de båda nya elementen förstärker Europarådets möjligheter att främja de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen och demokratin i Europa.

Samarbetet i Europarådet mellan de nordiska och de andra Östersjöländerna är ytterst värdefullt. På samma sätt anser jag att samarbetet i OSSE är mycket bra både när det gäller att respektera dess principer och att delta i konkreta aktiviteter. Jag lyssnade mycket noggrant på min isländska kollega, och jag märker att vi tänker mycket lika i dessa frågor.

När det gäller våra närområden har de senaste månaderna varit händelserika. Under det nordiska utrikesministermötet i september i Bergen hölls också det femte mötet mellan de nordiska och de baltiska utrikesministrarna. Under detta möte kom vi överens om en gemensam vision om säkerhetssamarbetet. Detta samarbete samlar inte bara de nordiska länderna utan också andra länder som stöder och hjälper balterna att bygga upp både säkerhet och försvar. Vi anser det mycket viktigt att inte bara de nordiska länderna utan också andra länder är med i detta arbete. Som min svenska kollega sade kan säkerheten runt Östersjön inte isoleras. Det är en fråga som berör hela Europa.

Förhållandena mellan de nordiska länderna och deras baltiska grannländer har diskuterats mycket. De tre baltiska ländernas ansökan till EU och NATO är mycket viktiga. Vi borde betona att de nordiska länderna har varit eniga om den stora helheten, även om vi har varit oeniga om vissa strategiska detaljer. Vi borde komma ihåg att vi har lyckats med att förbereda vägen för de baltiska länderna till europeiskt samarbete. Vi har arbetat tillsammans för att få de baltiska länderna in i Europarådet, och vi har främjat deras möjligheter att fördjupa samarbetet med EU och NATO. Vi skall komma ihåg att utvidgningsprocessen i EU tar flera år och att nordiskt samarbete behövs i stor utsträckning också i framtiden.

En viktig etapp i fördjupandet av våra förhållanden till de baltiska länderna har uppnåtts genom att viseringsfriheten mellan alla nordiska och baltiska länder nu har genomförts. Finlands viseringsfrihet med Estland har trätt i kraft den 1 maj, med Litauen den 2 november och med Lettland den 8 november. Jag tror att andra länder har samma slags erfarenheter.

Vi har gjort ett noggrant beredningsarbete för att övergå till viseringsfrihet på ett kontrollerat sätt så att det kan ge ett långtgående positivt intryck. Detta kommer säkert att vara till nytta för de baltiska länderna när de i sinom tid förhandlar om viseringsfrihet med andra EU-länder. Jag vet att det händer redan nu.

En viktig del av beredningen har också berört värderingar som inte bara är viktiga för viseringsfriheten utan som är vedertagna i internationellt samarbete och som de baltiska länderna skall tillägna sig under sin strävan efter ett allt tätare samarbete med EU. Jag tror att vi alla kan vara eniga om att samarbetet inom EU:s tredje pelare kommer att vara viktigt för ansökande länder.

Fru president! Vi välkomnar med tillfredsställelse gränsavtalet mellan Ryssland och Litauen. Det är ett historiskt avtal, det första mellan Ryssland och en republik från före detta Sovjetunionen. Det här avtalet förstärker utvecklandet av positiva relationer mellan Litauen och Ryssland. Vi hoppas att avtalet ingås även med Lettland och Estland så snart som möjligt.

De täta och öppna relationerna mellan Finland och Ryssland får sin kulmen i republikens presidents besök i Moskva den 26-27 november. I december, två veckor senare, besöker president Jeltsin Sverige. Vi anser att det gemensamma nordiska samarbetet med Ryssland kompletterar det bilaterala och annat multilateralt samarbete.

Presidenten avbröt talaren för att påminna om talartiden.

Vi är alla glada att den nordiska informationsbyrån i S:t Petersburg har mottagits väl. Såväl våra samnordiska som våra bilaterala projekt i Ryssland anknyter ofta till s.k. nordiska värden och syftar således till att främja demokrati, utvecklandet av rättsstaten och marknadsekonomin. Som alla mina kolleger har sagt har Ryssland en viktig roll i Östersjöområdet. Vi har tagit frågan på mycket stort allvar.

Jag är beredd att svara på frågor om den nordiska dimensionen om någon vill ställa sådana. Jag tror dock att statsminister Lipponen redan tydligt klargjort vad vi anser i den frågan.

Manninen: Ärade president! Tutkimusten mukaan kansalaiset kokevat ympäristön saastumisen suurimmaksi itseensä kohdistuvaksi uhaksi. Ympäristöriskit ovatkin olennainen osa laajaa turvallisuuspoliittista käsitettä.

Lähialuevaliokunnalla oli viime kesänä mahdollisuus tutustua Murmanskin alueen turvallisuus- ja ympäristökysymyksiin. Tarkastelenkin ympäristöriskejä osana turvallisuuspolitiikkaa Luoteis-Venäjällä.

Kokonaisuutena matkasta jäi ristiriitainen vaikutelma: toisaalta kuva suunnattomista mahdollisuuksista mutta toisaalta välinpitämättömyydestä ja asenneongelmista, joista voi olla vakavia, turvallisuutta vaarantavia seurauksia. Kuva mahdollisuuksista välittyy niistä valtavista luonnonvaroista, öljy- ja kaasukentistä sekä malmeista, joiden hyödyntäminen on tulevaisuudessa välttämätöntä paitsi Venäjän, myös koko Euroopan kannalta. Kuva asenneongelmista välittyi taas siitä, että monet alueen päätöksentekijöistä vakuuttivat kaiken olevan hyvin eivätkä tunnustaneet kaikkien selvästi nähtävissä olevia ympäristö- ja turvallisuusriskejä.

Keskeisesti olivat esillä ydinvoimala ja ydinjätteet sekä Montsegorskin ja Petsamon nikkelin ympäristötuhot ja Murmanskin öljysatama.

Ydinvoimaloiden turvallisuutta alueilla on pyritty parantamaan kansainvälisen asiantuntija-avun, mm. suomalaisten luoman säteilynmittaushälytysjärjestelmän avulla. Virallisesti meille ilmoitettiin, että vuonna 2003 suljetaan kaksi vanhentunutta reaktoria ja ne korvataan uusilla. Emme voineet tulla vakuuttuneiksi, että näin myös todellisuudessa tapahtuu, ja jälkeen päin olenkin voinut havaita, että ydinturvallisuusasiantuntijoiden vieraillessa tarkastamassa laitoksia on heille ilmoitettu reaktoreiden käyttöaikaa jatkettavan ainakin vuoteen 2010 saakka.

Meneillään olevan kansainvälisen rahoituksen turvin nestemäisen ydinjätteen käsittelylaitosta laajennetaan. Heidän käsityksensä mukaan laajennettu laitos pystyy käsittelemään kaiken tulevan nestemäisen ydinjätteen. Jos näin tapahtuu, niin ongelmaksi jäävät edelleen alueelle sijoitettuna olevat, käytöstä poistetut ydinkäyttöiset sukellusveneet ja laajalle merialueelle upotetut reaktorit.

Valiokuntamme tuli vakuuttuneeksi niin asiantuntija- kuin rahoitusavunkin tarpeesta. Onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin alueen oma tahto, halu ja vastuu. Isäntämme olivat täysin oikeassa siinä, kun he totesivat, että ulkopuoliset eivät voi ratkaista heidän ongelmiaan vaan se on heidän itsensä tehtävä. Näin on, mutta jos ongelmien olemassaoloa ei tunnusteta, ei niitä voi myöskään ratkaista. Ja juuri siinä asenteessa on uuden alun suurin este.

Pohjoismaiden neuvoston tuleekin yhdessä jäsenmaiden ja Euroopan unionin sekä kehityspankkien kanssa myötävaikuttaa siihen, että Luoteis-Venäjän ympäristöolosuhteita parannetaan ja kehitetään. Se edistää parhaiten alueen vakautta ja on samalla parasta turvallisuuspolitiikkaa koko Luoteis-Venäjän suhteen.

Manninens anförande i svensk översättning:

Ärade president! Många undersökningar visar att medborgarna upplever miljöföroreningarna som det största hotet i sin omgivning. Miljöriskerna utgör i själva verket ett väsentligt led i begreppet säkerhetspolitik.

Närområdesutskottet hade i somras tillfälle att få en inblick i miljöfrågorna i Murmanskområdet. Jag skall här ta upp miljöriskerna som ett led i säkerhetspolitiken i Nordvästryssland.

Sammantaget gjorde resan ett mycket motstridigt intryck. Å ena sidan såg vi oändliga möjligheter, men å andra sidan möttes vi av likgiltighet och attitydproblem, som kan få allvarliga konsekvenser för säkerheten. Möjligheterna ligger i de ofantliga naturresurserna - olje- och gasfälten och malmfyndigheterna - som det i framtiden blir nödvändigt att nyttja inte bara för Rysslands utan för hela Europas behov. Attitydproblemen kom fram i de regionala beslutsfattarnas försäkran att allt är i sin ordning; de ville inte vidkännas de miljöproblem som vi alla kunde se med blotta ögat.

Miljöfrågor som särskilt lyftes fram gällde dels kärnkraftverk och atomsopor, dels miljöförstöringen i Montsjegorsk och Nikkel i Petsamo samt oljehamnen i Murmansk.

För att förbättra säkerheten i kärnkraftverken har utländsk experthjälp anlitats, t.ex. ett finskt system för mätning av strålningsnivån och strålningslarm. Vi fick veta från officiellt håll att två uttjänta reaktorer kommer att stängas år 2003 och ersättas med nya. Vi blev inte helt övertygade om att det verkligen kommer att ske. Efteråt har massmedierna rapporterat att då kärnkraftsexperter gjort inspektionsbesök på anläggningarna har de fått höra att reaktorerna kommer att nyttjas åtminstone fram till år 2010.

En utbyggnad av en behandlingsanläggning för flytande kärnavfall pågick med utländsk finansiering. Enligt deras uppfattning kan den utvidgade anläggningen behandla allt mottaget flytande kärnavfall. Ändå kvarstår

problemet med utmönstrade atomdrivna ubåtar som fortfarande finns deponerade i området och alla de reaktorer som sänkts inom ett vidsträckt havsområde.

Utskottet insåg behovet av experthjälp och finansiella bidrag. Men för att insatserna skall lyckas måste regionen själv visa god vilja, intresse och ansvar. Vår värd, vice landshövdingen, hade helt rätt i att deras problem inte kan lösas av utomstående, utan att det är de själva som måste göra det. Det är helt riktigt, men om de inte erkänner att problemen finns, går det inte heller att lösa dem. Deras attityd är det största hindret för en ny start.

Nordiska rådet bör tillsammans med medlemsländerna och Europeiska unionen och utvecklingsbankerna medverka till att miljöförhållandena i Nordvästryssland kan förbättras och regionen utvecklas. Det är den bästa garantin för stabiliteten i området och den bästa säkerhetspolitiken gentemot hela Nordvästryssland.

Siv Friðleifsdóttir: Fru president! Når det gjelder sikkerhet og tilslutning til sikkerhetsorganer og militære organer, har vi i Norden valgt hver vår vei - vi går i kryss. Noen er medlem i NATO, noen har tilknytning til VEU, andre er medlem av EU. Island er medlem av NATO. Vi er assosiert medlem av VEU - vi er ikke medlem av EU, men vi har EØS-kontrakten. Det betyr ikke at Island ikke er med i fellesoperasjoner. Vi deltar f.eks. med leger og sykepleiere i Bosnia. Jeg ser dette felt som viktig å utvikle innenfor rammen av et utvidet sikkerhetsbevarende arbeid mellom de nordiske land. Partnerskap for fred utgjør en god grunn for felles trening for denne type operasjoner.

Formene for europeisk samarbeid utvikles nå på en positiv måte. Jeg tenker framfor alt på den parallelle utvidelsen av EU og NATO. Gjennom ulike samarbeidsarrangementer vokser et virkelig alleuropeisk samarbeid fram, et samarbeid som samtidig må verne om den transatlantiske linken. De nordiske land i NATO, og ikke minst Island, vil ikke se noen svekkelse av akselen til USA og Kanada. Vi vil ha både det gamle og det nye NATO.

Det er viktig at Norden støtter økonomisk og bæredyktig utvikling i nærområdene, som f.eks. gjennom Nordiska Investeringsbanken og NEFCO. Dette er etter min mening en sikkerhetsfremmende prosess på lang og kort sikt.

For meg kjennes det viktig at Norden støtter land i våre nærområder når de selv ønsker en forankring til europeiske og euroatlantiske fora. Dersom de baltiske landene selv ønsker medlemskap i EU og NATO, bør det være også i vår nordiske interesse at dette realiseres. Nordisk Råds arbeid, særlig når det gjelder Nærområde- og Europautskottet, har også hatt denne

innretningen i 1997, og neste år kommer Europautskottet til å arrangere et større seminar om EUs utvidelsesprosess.

Resultatet av EUs regjeringskonferanse berører på flere måter hele Norden. Beslutningen om å føre Schengen-samarbeidet innenfor rammen av EU er det tydeligste eksemplet på det. Det svenske ordførerskapet har betonet dette behovet for en nær nordisk kontakt slik at dette kan gjennomføres ved å vedlikeholde passfriheten innenfor Norden. Schengen-samarbeidet har en sikkerhetspolitisk betydning. Det er et eksempel på et samarbeid i myke sikkerhetsspørsmål, og det kan bli et redskap for at landene bedre skal kunne kjempe mot internasjonal kriminalitet og terrorisme. Det er også etter min mening et meget stort politisk spørsmål for oss på Island å ha tilknytning til EU så tett vi kan, uten å gå inn, og Schengen er her ett felt.

Jeg vil avslutte med å konstatere at selv om vi har valgt hver vår vei i politisk og sikkerhetspolitisk samarbeid i Europa, bidrar det til å skape et interessant klima for sikkerhetspolitisk debatt på nordisk plan. Jeg slutter meg derfor til Presidiets forslag til uttalelse om sikkerhetspolitiske saker, og jeg ser Gøran Perssons løfte, som vi har hørt, om å fortsette tradisjonen med en forsvarsministers redegjørelse som et tegn på en ny interessant sikkerhetspolitisk debatt i fremtiden.

Lantrådet **Roger Jansson**: Herr president! Ministerrådets generalsekreterare skrev häromveckan i pressen att "Många av världens blodigaste konflikter skulle ha kunnat undvikas om det hade funnits ett brett förankrat samarbete folk emellan. Låt oss därför föra ut den nordiska modellen och använda våra krafter på att hjälpa folk att få igång ett samarbete i forna Jugoslavien, i Latinamerika eller i Mellanöstern."

I allt flera sammanhang talas det, med rätta, om det nordiska samarbetet som en modell för "mjuk" säkerhetspolitik. Inom Norden har vi långvariga traditioner på ett brett förankrat samarbete på alla nivåer, inte minst på det folkliga planet. Samarbetet har fört med sig en känsla av samhörighet som lett till att tanken på ett krig mellan nordiska länder känns enbart absurd och helt otänkbar. Vad som händer just nu är att vi spinner allt flera trådar i vårt stora kontaktnät, inte bara inom Norden utan också över Östersjön till våra närområden. Vi bygger säkerhet på många plan, och vår modell blir allt mera relevant.

Ett brett förankrat samarbete mellan folken är en stark återhållande faktor mot alla former av konflikter. Vi i Norden har alltså alla skäl att framhålla vårt samarbete som ett exempel och att dela med oss av våra erfarenheter till områden där konflikter pågår eller där konflikter är möjliga. Men det är inte bara ifråga om folklig förankring, demokrati, jäm-

ställdhet och respekt för mänskliga rättigheter som Norden är unikt! Var annanstans bedriver man på lika villkor formellt samarbete mellan majoritet och opposition än i Nordiska rådet och ministerrådet, där de självstyrande områdena deltar på i princip samma premisser som staterna?

Av de nästan hundra väpnade konflikterna som under de fem senaste åren har utspelat sig i världen, är inte ens en handfull traditionella mellanstatliga konflikter. De är nästan alla inomstatliga och lokala konflikter som på ett eller annat sätt har anknytning till minoritetsproblem. Här har Norden verkligen något att komma med! Dels kan vi inom Norden visa exempel på lyckade, välbeprövade minoritetslösningar, dels kan det nordiska samarbetet som sådant i det här avseendet utgöra ett exempel. Vi är mer unika och intressanta i people-to-people-samarbetet än vi troligen själva tror. Där är vi måhända alltför blygsamma.

Bara det faktum att jag som representant för en minoritet står här och framhåller Norden som minoritetsexempel är ett bevis på det jag nyss har sagt. Norden har alla skäl att på det internationella planet höja sin profil som verkstad och modell för lösningar av alla former av konflikter med främst civila medel. Vapenlösningar och militära lösningar finns det övernog av i historien, också i närtid, även om också dessa kan behövas. Björn von Sydows förslag om intensifierat arbete inom forskning och realstudier avseende civilkonfliktlösning under 1998 kräver stark uppföljning och allt stöd!

Steingrímur J. Sigfússon: Fru president! Först en liten förklaring med anledning av meningsskillnaderna mellan oss vänstersocialister och många andra talare här om OSSE:s roll och Natoutvidgningen. Det finns säkerligen positiva element i Nato:s samarbete med Ryssland och Färöarna, Partnerskap för fred och vad alla de institutioner som Nato har upprättat nu heter men det som är kritiskt och farligt med Natoutvidgningen är att de länder som har mest behov av hjälp och stöd inte får vara med. Länder som står utanför ser vid vissa tillfällen utvidgningen som hotande och tror att den möjligen kan hjälpa extremistgrupper i dessa länder.

Det som Nato och västliga makter faktiskt har beslutat är att utpeka tre länder som är bäst anpassade att tas upp i den västliga världens ekonomiska och militära maktklubb. Jag tror att vi är på väg att förlora eller i varje fall inte på rätt sätt använda en historisk chans till att bygga upp nya säkerhetsstrukturer och välja säkerhetslösningar för hela Europa där alla är med, detta på grund av de beslut som man har tagit om Natoutvidgningen. Detta är grunden till att vi vänstersocialister framhåller OSSE men är kritiska mot utvidgningsprocessen som den ser ut.

Fru president! Jag tror att vi som nu arbetar i Nordiska rådet alla är i stort sett eniga om att ett av de mest positiva dragen i rådets utveckling och arbete på senare år, det som har givit nytt liv i vårt arbete, äratt man har tagit upp en diskussion om utrikes- och säkerhetspolitik. I går önskade man de nordiska försvarsministrarna speciellt välkomna. För sju,åtta år sedan satt jag vid sidan av Thorvald Stoltenberg i Köpenhamn på den session där han deltog för första gången som utrikesminister. Jag är därför mycket missnöjd och förundrad över presidiets beslut att lägga åt sidan mitt förslag om ett nordiskt initiativ för utvärdering av användandet av ekonomiska och handlingsmässiga sanktioner, medlemsförslag A 1144/p. Detta ligger inte i linje med utvecklingen att säkerhetspolitiska och liknande frågor skall få ökad plats och tid på vår agenda.

Förslaget innebär att man skall ta initiativ till att de nordiska länderna koordinerar sin politik när det gäller handelssanktioner. Vidare föreslås att man skall arbeta för en revision av sanktioner beslutade av FN så, att de i minsta möjliga grad drabbar civilbefolkningen samt att de långvariga handelsrestriktioner som införs av enskilda länder för att motarbeta andra länder, som t.ex. USA:s långvariga handelskrig mot Cuba.

Som alla vet är situationen i Irak förfärlig. Mer än en miljon människor har dödats, därav mer än 600 000 barn, sedan Gulfkriget. Enligt Röda Korsets eller Röda halvmånens rapporter dör 10 000 barn varje månad på grund av brist på mat eller medicin till följd av handelsrestriktionerna. Omvärlden kan inte, och det kan inte heller vi i Norden, bara titta åt ett annat håll. Vi i Norden, som framhäver de mänskliga rättigheterna, har enligt min mening en moralisk plikt att göra någonting. Det är allmänt sett ett stort behov av revidering av sådana här åtgärder.

Fru president! Jag hoppas därför att detta förslag och den sak som det rör sig om tas upp till diskussion och behandling i rådets kommande arbete. Det finns självfallet många andra viktiga saker som kunde nämnas, men jag förstår att min taletid nu är slut.

Haarde: Det ble nevnt her at Presidiet i går besluttet å bordlegge et forslag fra taleren i forbindelse med økonomiske sanksjoner, og det er rett. Vi besluttet - et meget stort flertall i Presidiet - å ta opp den diskusjonen senere. Spørsmålet om økonomiske sanksjoner er selvfølgelig veldig komplisert og bør ses i en mye større sammenheng enn Nordisk Råd. Jeg henviser til det som den norske utenriksminister sa i går i debatten om dette.

Men i tillegg til dette står vi framfor en meget alvorlig situasjon når det gjelder nettopp Irak - i dag og i går og i de kommende døgn. Jeg syns det ville være meget uheldig, for ikke å si latterlig, for Nordisk Råd å ta en posisjon på dette følsomme området nettopp når FN eventuelt er i ferd

med å ta noen veldig alvorlige beslutninger i forhold til situasjonen i Irak, på basis av et medlemsforslag som i sin ånd og sitt innhold er meget kritisk til dette instrument som FN har tatt i bruk.

Steingrímur J. Sigfússon: Fru president! Jag är helt oenig med den föregående talaren och med den majoritet i presidiet som denne har nämnt när det gäller att det inte skulle finnas skäl för att behandla ett viktigt förslag beträffande en allvarlig situation, med hänvisning till att förslaget just i dessa dagar är aktuellt eller sensitivt.

Det är litet så att vi i Nordiska rådet när vi tar upp känsliga och aktuella utrikespolitiska frågor inte vågar ta beslut. Vad vi enligt min mening gör genom att ta initiativ på detta känsliga område är bara att sätta saken på dagordningen. Vi intar ingen ställning. Förslaget är ju inte ett stöd för tyrannen Saddam Hussein, tvärtom, det är ett stöd för de barn som annars dör i Irak.

Haarde: Problemet i Irak er selvfølgelig i første omgang ikke disse sanksjonene, men regimet og diktatoren som står for det. Denne sak om økonomiske sanksjoner er et spørsmål hvor de nordiske land bl.a. har lovfestede forpliktelser å videreføre og være med i de beslutninger som tas i FN-sammenheng i disse forbindelser. Og det spørsmålet dreier seg ikke om saken er aktuell, det dreier seg om ikke å komme med uttalelser fra Nordisk Råd på et tidspunkt som nå, som kan mistolkes, misforstås eller utvannes. Så Presidiet besluttet å komme tilbake til denne sak på et senere tidspunkt, og det mente jeg var en veldig fornuftig beslutning.

Marit Nybakk: Fru president! Det er en historisk og det er en viktig begivenhet at Nordisk Råd i dag - for øvrig etter initiativ fra tidligere statsminister Thorbjørn Jagland - drøfter utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det sier noe om utviklingen.

For det skjer store forandringer rett utenfor Nordens stuedør. Etter at Europa gjennom en mannsalder har vært delt økonomisk, militært og politisk, står vi nå overfor en ny epoke, der det er opp til de politiske beslutningene om Europa skal preges av samling og fellesskap, eller om vi vil oppleve nye skillelinjer, regionale konflikter, sosial uro og ny spenning.

Mens innlemmingen av Finland, Sverige og Østerrike i EU og kanskje også etableringen av EØS-avtalen markerte slutten på den gamle epoken, starter den nye tida med drøftinger om utvidelse av NATO og EU og omfattende regionalt samarbeid flere steder i Europa: I Barentsregionen, i

østersjøområdet og i et forsterket samarbeid mellom EU og Middelhavslandene.

Det er nå arbeidet med å fjerne restene av jernteppet tar til for alvor. Men det må ikke skje på en måte som skaper en ny sølvmur, eller sølvteppe, mellom de rike som er innenfor, og de fattige som er utenfor. Alle mellomstatlige, flernasjonale, regionale og bilaterale instrumenter må brukes for å få dette til. Men det er til syvende og sist EU og NATO som er de to mest kraftfulle instrumentene for et utvidet samarbeid politisk, økonomisk og militært.

Det finnes naturligvis utviklingstrekk som gjør at utviklingen bremser. Ikke minst det at arbeidsledigheten har bitt seg fast i EU, skaper motstand mot å bringe flere inn, og det er forståelig. Men som sosialdemokrat er jeg veldig glad for det gjennombruddet som de nordiske EU-landene fikk i Amsterdam i sitt arbeid for å sikre et sosialt Europa, der bl.a. sysselsetting, likestilling og miljø skal vektlegges.

Utenriksminister Vollebæk sa i går at vårt arbeid for sysselsetting ikke har noen betydning uten at vi bevarer freden i våre nærområder. La meg snu dette på hodet: Fred, sikkerhet og stabilitet betinger at vi får bukt med fattigdom, fjerner ulikheter og skaper arbeidsplasser. Jeg hilser velkommen begrepet "myk sikkerhet" - at det tradisjonelle sikkerhetsbegrepet utvides til å omfatte bl.a. miljø, demokratisering og løsing av fattigdomsproblemer, både i Europa og globalt.

Østersjøsamarbeidet og Barentssamarbeidet bidrar i dag også til den alleuropeiske dialogen. Det regionale samarbeidet fremmer sikkerhet og stabilitet i våre nærområder. Norden må ta et klart medansvar for utviklingen i områdene rundt Østersjøen og Barentshavet. Atom- og miljøproblemene i Nordvest-Russland hører kanskje til våre aller største utfordringer. Et aktivt barentssamarbeid har fått en plass på den europeiske politiske arenaen og bidrar til et stabilt og fredsbyggende forhold til Russland. Med sin sterke vektlegging av lokale og regionale initiativ - for ikke å snakke om aktiviteter på tvers av landegrensene - var dette på mange måter en nyskaping i internasjonal politikk. Det tette norsk-russiske samarbeidet om atomsikkerhet har også vakt internasjonal interesse og har ført til engasjement både fra EUs og fra USAs side.

Til slutt: Den økonomiske og sikkerhetspolitiske utviklingen i Barents- og Østersjøregionen understreker viktigheten av å bruke det felles forum som Nordisk Råd er, til å utveksle meninger også på det forsvarspolitiske området.

Försvarsminister **Anneli Taina**: Fru president! Låt mig först med några ord definiera den säkerhetspolitiska situationen och därefter med den som

bakgrund kort beröra några kärnområdetn inom det nordiska säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet i likhet med vad min norske kollega försvarsminister Fjaervoll gjorde i går.

Jag kommer att fästa min uppmärksamhet på NORDCAPS, det nordiska materielsamarbetet samt på samarbetet mellan de nordiska försvarhögskolorna. Jag ser goda möjligheter att utveckla samarbetet på dessa områden. Min uppfattning är att den nordiska politiska samverkansförmågan, interoperabiliteten, är en gemensam nämnare för dessa samarbetsområden.

I statsrådets redogörelse från mars i år slås det fast att de faktorer som allra mest påverkar Finlands säkerhetspolitiska situation är Europeiska unionen, Ryssland och NATO. Den samlade bedömningen är att utvecklingen i Europa har varit gynnsam. Medlemskapet i unionen har förstärkt Finlands påverkningsmöjligheter. Ryssland har visat beredskap att binda sig till de gemensamma europeiska värderingarna och normerna. NATO:s utvidning har balanserats med en rad initiativ och nya samarbetsformer ägnade att motarbeta nya skiljelinjer och intressesfärer. För de nordiska länderna innebär detta att de gemensamma påverkningskanalernas antal ökar och samarbetsmöjligheterna växer.

Som en följd av den gynnsamma utvecklingen har överlag det säkerhetspolitiska samarbetet mellan olika stater och organisationer ökat. Förväntningarna på våra nordiska länder och våra väletablerade samarbetsformer har även vuxit. Vi berörs alla av att den internationella krishanteringens ambitionsnivå har stigit och av att konflikterna samtidigt har blivit mera komplicerade att lösa.

Enligt vår uppfattning representerar den finska säkerhetspolitiska linjen, alltså aktiv samverkan och nära samarbete med omvärlden, men en bibehållen militär alliansfrihet, ett värdefullt alternativ bland de säkerhetspolitiska medlen. Det nordiska samarbetet är ett bra bevis på att länder med olika säkerhetspolitiska grundlösnignar kan göra mycket tillsammans, inte minst till exempel i Baltikum.

Fru president! Möjligheterna till samverkan inom det försvarsrelaterade området inom Norden är kanske bättre idag än någonsin tidigare.

Finland hyser stora förhoppningar inför Nordic Coordinated Peace Support Arrangement, det vill säga det så kallade NORDCAPS-arrangemanget. Jag skulle rentav beskriva arrangemanget som någonting som med tiden kan utvecklas till en administrativ beredskapstrupp syftande till att höja de nordiska ländernas politiska samverkansförmåga. NORDCAPS - då den väl kommit igång - skulle kunna fungera som en gemensam nordisk stab med uppgiften att säkerställa Nordens möjligheter till snabb politisk och militär reaktion i en internationell krissituation.

Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet inleddes officiellt i december 1994 med undertecknandet av ett ramavtal. För ett samarbete talade många

faktorer såsom möjligheterna till utökat utbyte av information och erfarenheter, inbesparingar, gemensamma anskaffningar och gemensamma utvecklingsprojekt. Samarbetet skulle också underlätta försvarsindustrisamarbetet där minskade resurser gör det svårt att hänga med i utvecklingen inom den avancerade militärteknologin. Samarbetet ansågs även kunna bredda gränsytan till europeiska WEAG-sammanhang.

Än så länge har de stora framgångarna inom materielsamarbetet låtit vänta på sig. Det här är väntat eftersom materielprocessen i samtliga länder tar flera år i anspråk. En försiktig optimism är dock på sin plats. Det verkar finnas förutsättningar för konkret samarbete. Men för att det skall lyckas behövs litet draghjälp i form av så kallad politisk vilja.

Ett samarbetsprojekt är svårare att genomföra än en nationell lösning. För att tre eller fyra länder skall kunna handla tillsammans förutsätts för det första samsyn över materialet. Våra länders militära myndigheter har kompetensen att avgöra denna fråga. Men finansieringen och framför allt de åtgärder som behövs för att säkerställa ett deltagande och ett samtidigt kostnadsåtagande är och förblir frågor för den politiska nivån.

I fall ett nordiskt utvecklingsprojekt påbörjas kommer det försvarsindustriella samarbetet att aktualiseras. På sikt innebär detta i sin tur att vi bör utveckla en nordisk samsyn om exportbestämmelser.

För att en mera betydande gemensam nordisk materielprocess skulle lyckas behövs nu politisk vägledning.

Fru president! De nordiska försvarshögskolorna har enats om att utveckla samarbetet mellan skolorna. Det är naturligt att samarbetet på sikt inte enbart begränsar sig till försvarshögskolorna utan att det i ökande grad innefattar säkerhetspolitisk forskning. Många frågor kring internationell krishantering erbjuder goda möjligheter att inleda en praktisk problemorienterad forskning. Jag stöder varmt minister von Sydows initiativ om ett nordiskt säkerhetspolitiskt forskningsprogram. En nordisk idé, en nordisk samsyn på vad krishantering är och vilka dess möjligheter är i framtiden kunde utgöra ett verkligt värdefullt bidrag för vår omvärld.

Fru president! Idag är den nordiska identiteten en självklarhet och det internationella samarbetet en naturlig del och rent av ett tyngdpunktsområde inom vår säkerhetspolitik. På det nordiska planet pågår redan överraskande många samarbetsprojekt som berör säkerhet- och försvarspolitiken. Nordiska rådets session utgör ett välkommet forum för en allmän debatt av dessa frågor. Genom att också underställa det säkerhetspolitiska samarbetet en politisk debatt säkerställer vi ett lyckat utfall för arbetet.

Landerholm: Fru president! I många långa år var säkerhetspolitiken bannlyst i vårt Nordiska råd. Nu har vi kommit en bit från det kalla krigets

delvis självpåtagna begränsningar, och det är naturligtvis oerhört positivt och kan innebära att vi i Norden på en mer gemensam grund kan forma våra länders säkerhetspolitik.

Tyvärr måste man konstatera att Norden ännu står delat i säkerhetspolitiskt hänseende. Det är ett onaturligt förhållande för länder som i sina politiska, sociala, ekonomiska och kulturella kontakter hör till dem som bäst uppfyller kriterierna för att kallas broderfolk. Det finns en naturlig folkens gemenskap mellan våra länder, och freden våra länder emellan tar vi sedan detta sekels början för given.

Vårt goda grannskap är ju inte i första hand traktatsbundet. Den nordiska vänskapen sitter djupare än så. Men i nöden prövas vännen, och under detta sekel har den nordiska vänskapen visat sig sitta trångt när det verkligen gällde. Norge och Danmark fick ingen utsträckt hand den 9 april 1940, och Finland fick utkämpa sina båda krig utan mellanstatlig hjälp från annat än en påtvingad allierad.

Norden blev efter hand en säkerhetspolitisk stilleståndszon där andra, mer verklighetsfrämmande zonarrangemang kunde luftas som realiteter utan att för den skull ha någon betydelse i verkligheten. Nordisk säkerhetspolitik kom att bli en blandning av kalla fakta och den varmluft som mången nordisk politiker presterade i högtidstalen.

Till de onämnbara kalla fakta hörde Nato och Nato-samarbetet. Den transatlantiska säkerhetsgemenskapen garanterade också Norden frihet. Utan USA hade det inte varit möjligt att fritt och utan inblandning bygga våra samhällen. Ett försenat tack för det borde vara på sin plats.

I dag, åtta år efter murens fall, står vi ännu delade. Norge och Island står utanför den politiska, moraliska och ekonomiska allians som Europeiska unionen utgör. Sverige och Finland står utanför den säkerhetspolitikens hårda kärna som utgörs av Nato - det nya EU, som med allt fler medlemsländer bygger grund för den civila samverkan som är den långsiktiga fredens livsluft, och det Nato som är de små ländernas möjlighet att påverka samtidigt som de ömsesidiga säkerhetsgarantierna skapar en trygg miljö i vilken demokratiska och stabila samhällsskikt kan frodas.

Även om Europas säkerhet fortfarande vilar på att USA är och förblir en europeisk makt, bär vi själva huvudansvaret för att skapa en alleuropeisk säkerhetsordning.

Öppningen av de västliga strukturerna och samarbetsorganisationerna mot öst är avgörande i det här arbetet. Men vi måste också rannsaka oss själva här hemma i Norden, som Göran Persson så riktigt uttryckte det. "Charity begins at home", lyder ett tänkvärt ordspråk. Om vi inte förmår bygga gemensam säkerhet de nordiska länderna emellan - gemensam säkerhet som håller också om påfrestningarna blir verkligt svåra - så blir det

svårt att bygga vidare i Europa. Norden måste komma samman också i organisatorisk mening.

En nordisk säkerhetsgemenskap kan inte stå på egna ben, den måste förankras i Nato-familjen. Närområdet och inte minst våra baltiska grannar har också rättmätiga krav på att få bidra till och ingå i den säkerhetsgemenskapen. Det nordiska agerandet måste självfallet ta hänsyn till Baltikum, och min mening är att ett säkerhetspolitiskt samlat Norden skulle vara till stor nytta för våra baltiska grannar.

Det är viktigt att komma ihåg att det inte var bättre förr. Gårdagens säkerhetspolitiska lösningar är inte svaret på dagens frågor. Under 1990-talet har det blivit allt tydligare att Nato utvecklas till ryggraden i den europeiska säkerhetsordningen.

Också för Ryssland är den goda relationen till Nato och USA den centrala säkerhetspolitiska faktorn. Det är svårt för oss människor att se att världen utanför oss har förändrats, svårt att göra sig av med gamla föreställningar. Likväl ser jag liten anledning till att några nordiska länder på sikt skall stå utanför.

En ansökan om Nato-medlemskap är inte akut, men frågan blir aktuell när diskussionen om den andra utvidgningsomgången startar 1999. Då, fru president, har vi chansen att ta ytterligare steg på den samarbetsväg som redan anträtts.

Korteniemi: Fru president! Jag talar på finska.

Toisen maailmansodan jälkeinen aika on ollut Pohjolan turvallisuuden kannalta menestys. Tunnemme olomme juuri nyt turvallisemmaksi kuin koskaan aikaisemmin. Tämä johtuu erityisesti siitä, että kylmän sodan vaiheet Euroopassa päättyivät rauhanomaisesti.

Eri Pohjoismaat ovat valinneet erilaisia turvallisuuspoliittisia ratkaisuja. Osa on valinnut Nato-jäsenyyden, osa on valinnut sotilaallisen liittoutumattomuuden. Jokainen valtio on luonnollisesti valinnut oman linjansa, eikä siihen ole syytä jaella neuvoja ulkopuolelta.

Kun Suomi ja Ruotsi ovat valinneet puolueettomuuden ja sotilaallisen liittoutumattomuuden, sillä on mielestäni ollut koko toisen maailmansodan jälkeisen ajan vakautta lisäävä vaikutus Pohjolassa. Vaikka monet asiat ovat eurooppalaisissa turvallisuuskysymyksissä muuttuneet, mielestäni tämä asia ei ole menettänyt merkitystään.

En neuvo Ruotsia. Se tekee omat ratkaisunsa omista lähtökohdistaan, mutta mielestäni Suomen on viisasta myös tästä eteenpäin jatkaa tutulla ja turvallisella pohjalla, eli jatkaa sotilaallisesti liittoutumattomana maana. Tämä linjaus on vahvistettu Suomessa viimeksi tämän vuoden kesäkuussa, kun eduskunta yksimielisesti hyväksyi hallituksen antaman turvallisuus-

poliittisen selonteon tämän asian osalta. Yksityisiä kannanottoja on esiintynyt ja tulee esiintymään myös Suomessa NATO-jäsenyyden puolesta, mutta viralliset kannanotot niin hallituksessa kuin eduskunnassakin ovat olleet yksiselitteisiä.

Sotilaallinen liittoutumattomuus sopii Suomelle parhaiten, ja se on mielestäni hyödyksi koko Pohjolan turvallisuudelle. Koska Suomi on Venäjän rajanaapuri, meiltä suomalaisia kiinnostaa Venäjän asema Euroopan turvallisuuskysymyksissä. On koko Euroopan turvallisuuden kannalta tärkeää, että Venäjää ei eristetä eikä anneta eristäytyä.

Venäjä on yhä suurvalta, vaikka se on taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti suurissa vaikeuksissa. Venäjä hallitsee suuria energia- ja raaka-ainevarantoja. Lisäksi se on ydinasevalta. Idässä pitäisikin kyetä seuraamaan samaa perusoppia, jota lännessä on sovellettu toisen maailmansodan jälkeen. Taloudellinen yhteistyö on rauhan varmin tae. Rakentamalla yhteistyötä Venäjän ja Baltian maiden kanssa lujitamme Itämeren alueen ja koko Pohjolan vakautta.

Norjan pääministeri Kjell Magne Bondevik kiinnitti puheenvuorossaan aikaisemmin tänään huomiota siihen ongelmaan ja uhkaan, jonka ydinjätteet Kuolan niemimaalla aiheuttavat. Samanlaista huolta koetaan Venäjän ydinvoimaloiden osalta. Vaikka tekniikka osataan ja hallitaan, maan taloudelliset ja yhteiskunnalliset ongelmat heijastuvat ydinlaitosten käyttöön.

Näiden riskien eliminoiminen on tärkeä turvallisuuskysymys ei vain Venäjän rajanaapureiden, vaan koko Pohjolan kannalta. Siksi taloudellisen yhteistyön kehittäminen Venäjän kanssa on ei vain Pohjolalle, vaan koko Euroopalle tärkeä asia.

Korteniemis anförande i svensk översättning:

Fru president! Jag talar på finska.

Tiden efter andra världskriget har varit en framgång med tanke på säkerheten i Norden. Just nu känner vi oss tryggare än någonsin. Det beror framför allt på att det kalla kriget fick ett fredligt slut i Europa.

De nordiska länderna har gått in för olika säkerhetspolitiska lösningar. En del har valt att bli medlemmar av Nato, andra har valt militär alliansfrihet. Varje stat har givetvis valt sin egen kurs och då finns det ingen orsak för utomstående att komma med råd.

Finland och Sverige valde neutralitet och militär alliansfrihet, vilket enligt min mening har bidragit till att öka säkerheten i Norden under hela tiden efter världskriget. Trots att många aspekter av den europeiska säkerheten har förändrats, tycker jag inte att saken har blivit ett dugg mindre viktig.

Jag vill inte ge Sverige några råd. Sverige fattar sina egna beslut från sina egna utgångspunkter, men jag anser att Finland bör stå kvar på gammal och beprövad grund, dvs. fortsätta som ett militärt alliansfritt land. Denna kurs har lagts fast i Finland senast i juni, då riksdagen enhälligt godkände regeringens säkerhetspolitiska redogörelse i saken. Privata ställningstaganden har förekommit och kommer att förekomma för Natomedlemskap också hos oss, men både regeringens och riksdagens officiella ståndpunkter har varit helt entydiga.

Militär alliansfrihet lämpar sig bäst för Finland och är enligt min mening till nytta för säkerheten i hela Norden. Finland är granne med Ryssland och därmed intresserar Rysslands hållning i säkerhetsfrågor som berör Europa finländarna alldeles särskilt. Det är viktigt för säkerheten i hela Europa att Ryssland inte isoleras eller tillåts isolera sig.

Ryssland är fortfarande en stormakt, trots att det befinner sig i stora ekonomiska och sociala svårigheter. Ryssland förfogar över enorma energi- och råvaruresurser. Dessutom är det en kärnvapenmakt. Det vore skäl för öst att tillämpa samma grundläggande doktrin som har tillämpats i väst sedan andra världskriget. Ekonomiskt samarbete är den säkraste vägen till fred. Om vi samarbetar med Ryssland och de baltiska länderna förstärker vi stabiliteten i Östersjöområdet och hela Norden.

Norges statsminister Kjell Magne Bondevik uppmärksammade i sitt inlägg tidigare i dag det problem och hot som atomsoporna på Kolahalvön utgör. Kärnkraftsverken i Ryssland inger likadana bekymmer. Trots att de har den behövliga tekniken, återspeglas landets ekonomiska och samhälleliga problem på användningen av kärnkraftverken.

Hur riskerna skall elimineras är en viktig säkerhetsfråga inte bara för Rysslands närmaste grannar utan för hela Norden. Därför är det en viktig fråga för Norden och hela Europa att det ekonomiska samarbetet med Ryssland utvecklas.

Debatten förklarades avslutad.

Beslut i anledning av A 1123/p, A 1137/p, A 1148/p samt dokument 3 och dokument 4, se s. 265 och s. 262.

11. Organisatoriska saker

A 1142/p Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX

A 1151/p Medlemsförslag om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

Hanne Andersen (presidiets talesman): Hr. Præsident! Denne sag er i grunden en administrativ disposition, og derfor kan nogle måske mene, at det er lidt vel meget at bringe den til behandling her i plenarforsamlingen. Men da den omfatter både præsidiet og Ministerrådet, er denne fremgangsmåde vel rimelig nok.

Jeg skal kort på præsidiets vegne anbefale, at vi får opbygget en fælles database, NORD-LEX, til både Rådet og Ministerrådet, og at den opbygges således, at der bliver forbedrede muligheder for alle Rådets sekretariater, medlemmer og partigrupper for at skaffe sig materiale og bearbejde materialet. Desuden skal basen være et hjælpemiddel til at udvide vor informationsvirksomhed over for offentligheden.

Betænkningen er blevet til efter rådgivning fra bl.a. de nordiske parlamenters edb-afdelinger. I denne betænkning kan man se nærmere beskrevet, hvad NORD-LEX bør indeholde. Den skal således være et effektivt hjælpemiddel til at forbedre det såkaldte papirarbejde i det officielle nordiske samarbejde, og den skal med Internettet og epost lette både arbejdsgange og den parlamentariske debat.

I parentes bemærket: Hvis vi også selv kunne skærpe vor sproglige opmærksomhed ved at fastholde brugen af nordiske betegnelser i denne tekniske sammenhæng, gjorde det jo ikke noget. Betegnelsen epost er lige så klar og entydig som e-mail f.eks.

Med dette skal jeg på præsidiets vegne anbefale forslaget til vedtagelse.

Per Olof Håkansson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Sten Svensson: Herr President! Det medlemsförslag som vi just nu behandlar syftar till att effektivisera arbetet i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet genom att utnyttja de möjligheter den nya tekniken ger oss. Genom en nordisk databank för lagring och överföring av dokument kan vi minimera problemen med att snabbt få fram handlingar till rådets olika möten, och vi kan snabbt själva vid våra datorer få fram den dokumentation vi behöver för att fullfölja vårt uppdrag som rådsledamöter. Kommunikationen mellan aktörer i och utanför det nordiska systemet underlättas, och inte minst ökar vår möjlighet att föra ut information om det nordiska samarbetet till en bred allmänhet.

Listan på fördelar med en gemensam nordisk databas kan som synes göras lång, och jag vill därför varmt tillstyrka de av presidiet föreslagna rekommendationerna med anledning av medlemsförslaget om överföring och lagring av dokumentation, NORD-LEX.

Jag vill också i detta sammanhang beröra rådets informationsfrågor.

Vid rådets session i Reykjavik 1995 lades, som vi alla vet, grunden för den reformering som hittills genomförts och som fortfarande pågår av Nordiska rådet och det nordiska samarbetet. Ett resultat av reformeringen är ett närmare samarbete i informationsfrågor mellan rådet och ministerrådet. Den informationsstrategi som lagts fast innebär en satsning på tre områden, nämligen

- en gemensam tidning
- ett veckoblad
- en hemsida på Internet

Tidningen Politik i Norden har gått bra. Den är läsvärd, provocerande och når ut till en allt större läsekrets, men kräver möjligen ökade ekonomiska resurser.

Veckobladet i form av nyhetsfax har kommit väl i gång och fyller en viktig funktion men kan förbättras och i en framtid inordnas under hemsidan.

Hemsidan på Internet har utvecklats i rätt riktning men kan ytterligare förbättras.Viktigt är, som jag nyligen läste i en artikel om hemsidor, att den är "korrekt", färsk och utan "dödkött". Vi måste bevaka att vår hemsida förbättras, skärps och uppdateras kontinuerligt. Hemsidan behöver inte öka i volym, men kvaliteten kan bli bättre. Felaktiga uppgifter på en hemsida gör att den förlorar i trovärdighet och att Internetanvändarna avstår från att använda den. Det skulle vara intressant att undersöka hur mycket hemsidan efterfrågas.

Den av presidiet tillsatta informationsgruppen har sett som sin främsta uppgift att verka för att dessa tre verktyg utvecklas så bra som möjligt inom de givna ekonomiska ramarna för informationsverksamheten. Det kan här vara intressant att nämna att 12 % av rådets budget satsas på information och att 80 % av denna budget används till åtgärder som görs gemensamt med ministerrådet.

Nu är det allas vår uppgift att använda oss av dessa tre instrument för att få ut viktig information om Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och det nordiska samarbetet till Nordens medborgare. Det är de politiska organens ansvar att sörja för innehållet. Här kan som exempel nämnas det initiativ som tagits av arbetsgruppen för barnens situation i Nordens närområden. Genom att upprätta en egen web-sida har man fört ut information om sitt eget arbete, men också kunnat inhämta viktig information på området.

Herr President! Låt oss nu arbeta för att de tre produkter som sjösatts når högsta möjliga kvalitet så att vi får ut högsta möjliga effektivitet av de resurser som vi satsar på informationsåtgärder.

Berit Brørby Larsen (presidiets talesman): President! Mitten-gruppen har fremmet et forslag om parlamentarisk forankring og samvirke i Nordisk Råd, og forslaget tar utgangspunkt i den nye organisasjonsformen og den nye arbeidsformen som nå er innført i Nordisk Råd samt at Rådet gjentatte ganger har erklært at det er behov for en sterkere kobling til arbeidet i de nasjonale parlamentene.

Presidiet har behandlet forslaget og fremmer et enstemmig forslag til innstilling. Presidiet fremholder at den nasjonale parlamentariske forankring av det nordiske samarbeidet absolutt er avgjørende for Rådets virksomhet. Det er derfor behov for en aktiv innsats for å få fram opplysninger om Rådets aktiviteter så vel i parlamentene som i partigruppene. Men det er like viktig at Rådet arbeider med de rette sakene, de rette forslagene, de forslagene som fører til resultat for de nordiske land og for det nordiske folk. Vi må unngå at Rådet brukes som resolusjonskvern ved at forslag som ikke kommer opp i de hjemlige parlament, blir fremmet i Nordisk Råd og ofte får en ufortjent seriøs behandling før det konstateres at det ikke fører til noe som helst.

Forslag fra de nordiske partigrupper vil som oftest i utgangspunktet være bredt forankret og ha større muligheter til både å bli vedtatt i Rådet og til å påvirke Ministerrådet til å følge opp de parlamentariske vedtak. Rådet skal være et forum som gjennom konkret politisk handling bidrar til å få fram politiske resultater som landene hver for seg ikke kan oppnå, og at det er en arena for debatt og utveksling av kunnskap og erfaringer som i sum kan bidra til å øke kvaliteten på de politiske beslutninger som landene hver for seg fatter.

De problemstillinger som ikke kan håndteres i et land alene, er aktuelle for alle. De spørsmål vi ønsker svar på, har ofte en tidshorisont som gir oss anledning til å bidra og delta i prosesser som involverer flere miljøer som ikke er med i Nordisk Råd direkte. Dermed får vi en sterkere forankring, og flere er med. Vi blir tydeligere og får til bedre beslutninger, beslutninger som gir muligheter for det vi alle arbeider for, nemlig å øke den nordiske livskvalitet. Men samtidig må hver og en av oss være mye flinkere til å følge opp de vedtak som er gjort i Rådet. Vi må sørge for å få disse vedtakene inn i våre hjemlige programmer og inn i vår daglige politikk. Vi må sørge for at Ministerrådet og regjeringene gjør det som vi parlamentarikere ønsker de skal gjøre. Det kan vi gjøre ved å stille spørsmål i våre hjemlige parlament, til regjeringen, eller vi kan stille spørsmål til Ministerrådet. Vi kan også gjøre det slik som det står i Presidiets innstilling: å be delegasjonene om nøye å følge de respektive regjeringers oppfølging av Nordisk Råds anbefalinger.

President! I vårt daglige arbeid må vi bruke de tekniske hjelpemidler som er til rådighet, som f.eks. Internett. For mange av oss er nok det fort-

satt på amatørbasis. Og ved Rådets møter og konferanser må vi holde nær kontakt med medlemmer også av Europaparlamentet og Europarådet. For øvrig, president, ber jeg Rådet om å slutte seg til Presidiets innstilling.

Inger Koch: Herr president! Med anledning av presidiets betänkande angående medlemsförslaget om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet vill jag påminna om det förslag som vi moderater i Sverige framförde vid det extra möte i Köpenhamn där rådets nya organisation beslutades. Vid flera tillfällen därefter har det konstaterats att det behövs en bättre förankring av det nordiska samarbetet i våra nationella parlament. Ett sätt att åstadkomma detta är att fortsätta och bygga ut traditionerna att bjuda in relevanta medlemmar av de nationella parlamenten till rådets aktiviteter, som föreslås i betänkandet.

Ett annat sätt är att skapa ett verkligt samarbetsorgan för alla parlamentariker, ett nordiskt råd som främjar ett kontinuerligt samarbete mellan de nationella parlamenten och som stärker och tydliggör den nordiska parlamentariska dimensionen.

Vårt förslag innebär, att de traditionella utskotten i de nordiska parlamenten samarbetar med varandra. Ordförandelandets utskott skulle utöva ett aktivt ledarskap och ansvara för den politiska agendan. Ett år har t.ex. det svenska socialutskottet ansvar för att aktualisera frågor och sammankalla till möten med motsvarande utskott i de andra länderna. Initiativen tas i de nationella utskotten, och frågorna bereds av dessa gemensamt. Förslag lämnas till rådets styrelse för beslut i Nordiska rådet. Ordförandelandets utskottskansli har det administrativa ansvaret för samarbetet inom sitt område under ett år.

Det nordiska samarbetet blir aldrig en färdig produkt, sade rådets president i går vid sessionens öppnande. Låt oss då tillsammans vidareutveckla det och tillåta oss att tänka i nya banor!

Herr president! Jag har i detta skede inget annat yrkande än bifall till förslaget i betänkandet.

Debatten förklarades avslutad.
Beslut i anledning av A 1142/p samt A 1151/p, se s. 268.

KONTROLLKOMMITTÉNS SAKER

12. Berättelser

C 3/k Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996

C 4/k Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996

C 5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse, för 1996

Dalheim (kontrollkommitténs talesman): President. Kontrollkomiteen har gått igjennom regnskap og revisjonsberetning for Nordisk Ministerråds virksomhet for 1996. Revisjonsberetningen inneholder kritikk, bl.a. av enkelte nordiske institusjoner og deres økonomiforvaltning. Komiteen konstaterte allerede i fjor vedrørende virksomheten for 1995, at den danske riksrevisjonens beretning inneholdt en rekke anmerkninger til Ministerrådets virksomhet. Rådet bad da også om at Ministerrådet måtte iverksette tiltak for å rette opp disse absolutte svakheter. Komiteen er derfor overrasket over at Riksrevisjonen vedrørende Ministerrådets virksomhet for 1996 nærmest må gjenta den samme kritikk som fra året før. Komiteen er klar over at de nordiske lands revisjonsberetninger avhender forskjellig språkbruk når de reviderer regnskap og virksomhet. Dette gjør at det tidvis kan være vanskelig å få tak den egentlige mening, de nødvendige nyanser i de påpekninger som gjøres. En mer likeartet og omforent språkbruk hos de nordiske revisjonsmyndigheter overfor Rådet vil gjøre det enklere å oppfatte nyanser i de påpekninger som gjøres. Tilsvarende kan også kontrollkomiteens språkbruk oppfattes forskjellig, selv om jeg ikke har noen grunn til å tro at det har innvirkning på de forhold som vi nå igjen er med på å påpeke.

Når komiteen to år på rad anmoder Ministerrådet om å følge opp merknader og å treffe de nødvendige tiltak for å imøtekomme Riksrevisjonens krav, regner vi med at dette nå blir fulgt opp. Komiteen ønsker derfor å bli holdt fortløpende orientert om de tiltak som Ministerrådet iverksetter.

Jeg ber med dette, president, om at Rådet slutter seg til komiteens innstilling.

Metsämäki: Herr president! Jag skulle gärna taga fasta på det att de frågor, som revisorerna påpekar igen, har påpekats tidigare och jag har förstått att kontrollkommittén från sin sida har tagit på allvar de här frågorna, men är det så - jag vill rikta frågan till Erik Dalheim - är det så att admin-

stationen inte tar på allvar varken revisorerna eller kontrollkommittén, eftersom samma saker år efter år finns här på vårt bord som en anmärkning för verksamheten. Vad skulle man kunna uppställa som förhållningsregler så att inte den negativa publicitet, som följer varje år efter att revisionsberättelsen blivit färdig, kommer ut i massmedierna.

Dalheim: President. Det er bare et enkelt svar på den problemstilling som reises. Det er at de som har ansvar, gjør jobben sin. Situsjonen her er at en hel rekke kritikkverdige forhold som er gjengitt i de dokumenter som ligger på Rådets bord, vedvarer fra det ene år til det andre. Jeg tror ikke det er hensiktsmessig for meg å referere fra det dokumentet som Rådet er kjent med, men det virker rett og slett litt uvirkelig at når man bruker offentlige penger, at man da ikke beflitter seg på å følge de generelle regler som gjelder i all virksomhet når man opptrer med andres penger.

Kontrollkomiteen har altså valgt ikke å bruke store og dramatiske ord, men det ligger i kontrollkomiteens anmerkninger at vi ønsker en løpende oppfølging av den oppretting som må skje.

Löv (kontrollkommitténs talesman): Herr President! Kontrollkommittén noterar att presidiet på sitt möte den 25 september 1997 har godkänt räkenskaperna för Nordiska rådet 1996, Riksrevisionens revisionsberättelse, rapporten över densamma samt Nordiska rådets sekretariats kommentarer med anledning av rapporten. Kontrollkommittén noterar vidare att Riksrevisionsverket till rådets sekretariat utarbetat en promemoria över granskningen av årsbokslutet för 1996 i vilken det utförligt redogörs för de brister man funnit i förvaltningen och de övriga iakttagelser man gjort i samband med revisionen samt att rådssekretariatet avgivit svar på denna promemoria den 29 september 1997. På begäran av Riksrevisionsverket har svaret översänts till Riksrevisionen. Kontrollkommittén noterar slutligen att presidiet avser att återkomma i ärendet efter kontrollkommitténs behandling och när rådssekretariatets rapport om vidtagna åtgärder föreligger.

Kontrollkommittén har för sin del granskat revisionsberättelsen samt rapporten över densamma och konstaterar bl.a. följande:

Riksrevisionsverket återkommer i sin rapport till ett antal förhållanden vilka påpekas i rapporten om Nordiska rådets verksamhet 1995 och finner att några av dessa förvaltningsfrågor ännu inte lösts. Främst gäller detta punkterna avseende bonuspoäng och regler för årlig hemresa. Vidare påtalar Riksrevisionsverket att avvecklingen av presidiesekretariatets tillgångar i samband med flyttningen inte har skett på ett ur intern kontrollsyn-

punkt tillfredsställande sätt, att beslut fattas om löneförmåner som avviker från normal praxis samt att det föreligger vissa begränsningar i informationskvaliteten i bl.a. bokslut och budgetunderlag.

Kontrollkommittén konstaterar i anledning härav att det är beklagligt att inte alla förvaltningsfrågor som påpekas av Riksrevisionsverket har fått sin lösning. Kommittén noterar dock att rådssekretariatet vid två olika tillfällen till presidiet lämnat kommentarer och förslag till åtgärder gällande dessa frågor.

Kommittén finner att den avgörande delen av de brister som påpekats av Riksrevisionsverket har sin bakgrund i den unika situation som uppstått genom sekretariatets flyttning till Köpenhamn. Bl.a. gäller detta avvecklingen av sekretariatets tillgångar vilken borde ha hanterats med större noggrannhet. Vidare har flyttningen medfört att insatser för att förbättra de påtalade begränsningarna i informationsverksamheten inte kunnat prioriteras. Uppbyggandet av nya sekretariatsrutiner och samordning med ministerrådssekretariatet torde också ha medverkat till den fördröjning som påtalas av Riksrevisionsverket vad gäller förvaltningsfrågorna. Kommittén förutsätter att åtgärder för att åstadkomma behövliga förändringar ingår i de förslag till åtgärder som rådssekretariatet lämnat till presidiet.

För min egen del anser jag det beklagligt att det uppenbart saknats vilja att ta fram entydiga regler för bonuspoäng och årlig hemresa. Enhetliga förfaringssätt på alla delområden bildar grunden för ett rättvist, friktionsfritt och effektivt arbete.

Herr president! Kontrollkommittén föreslår att Nordiska rådet ber presidiet tillse att de av revisorerna påtalade bristerna i styrningen av rådssekretariatets verksamhet snarast åtgärdas samt att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1996 till handlingarna.

Diskussionen förklarades avslutad.
Beslut i anledning av C 3/k, C 4/k samt C 5/k, se s. 269.

13. A 1165/k **Kontrollkommitéförslag om prioriterad nordisk politik** (Kontrollkommitténs kontrolluppgift 1997)

Sigríður Anna Þórðardóttir (kontrollkommitténs talesman): Hr. Præsident! Kontrolkomiteen undersøger i kontrolarbejdet 1997 opfølgningen af Nordisk Råds rekommandationer til Nordisk Ministerråd og til de nordiske landes regeringer. Baggrunden for valget af granskningsprojekter er natur-

ligvis, at rekommandationer udgør en af Nordisk råds vigtigste arbejdsformer.

Ser vi på ministerrådets behandling, viser det sig, at dets indsatser ikke altid indebærer en bogstavelig gennemførelse af rekommandationerne. Oftest har ministerrådets handlinger relevans i forhold til rekommandationernes målsætninger, men somme tider udebliver indsatser helt, eller der er grund til at sætte spørgsmålstegn ved, om de indsatser, man gjorde, er de rigtige.

En vigtig faktor i vor undersøgelse har også været, at Helsingforsaftalen endvidere forudsætter, at Nordisk Ministerråd, hvis der ikke foreligger specielle grunde, følger Nordisk Råds rekommandationer vedrørende fordelingen inden for totalrammen for ministerrådets budget.

Denne ændring indebærer, at Nordisk Råd får større indflydelse på det nordiske samarbejde. Magten til at påvirke fordelingen af budgettet for det nordiske samarbejde forstærker muligheden for at få gennemslag for de af rådet prioriterede spørgsmål.

Rådet har altså fået større indflydelse - på papiret. Kontrolkomiteen har dog anset for vigtigt at undersøge, om ændringen af reglerne også har medført en reelt forstærket indflydelse for Nordisk Råd.

Budgettet er blevet debatteret tidligere i dag, og jeg går derfor ikke ind på det spørgsmål i mit indlæg.

For at få belyst, hvordan ministerrådet behandler Nordisk Råds rekommandationer, udvalgte komiteen tre områder, der prioriteres højt af Nordisk Råd: Nordisk nytte-udredningen, sprogsamarbejdet og børn og unge-spørgsmål.

Hvad angår detaljerne i undersøgelsen, må jeg af hensyn til tiden henvise til vor betænkning og baggrundsrapporten. Jeg nøjes med at konstatere, at vi i vort arbejde er stødt på et antal problemer vedrørende ministerrådets arbejde med Nordisk Råds rekommandationer og andre beslutninger.

Vi er bekymrede over, at der på samtlige områder, som er blevet undersøgt, kan rettes kritik mod ministerrådets indsatser eller - i visse tilfælde - er tale om manglende indsatser for at tilgodese Nordisk Råds rekommandationer og andre ønsker om foranstaltninger.

Nordisk Ministerråd må frem for alt forbedre opfølgningen af Nordisk Råds rekommandationer, men også gennemgå og forbedre rutinerne og formerne for rapporteringen af vedtagne foranstaltninger.

Hr. Præsident, en korrekt og klar baggrundsinformation er en forudsætning for effektivt arbejde. Brister i denne henseende vanskeliggør det parlamentariske samarbejde i unødvendig grad. Komiteen er af den opfattelse, at informationsformidlingen mellem rådet og ministerrådet må kunne for-

bedres ikke blot gennem forstærkede indsatser fra ministerrådet, men i mindst lige så høj grad gennem en omlægning af de nuværende rutiner.

Vi må også tænke på Nordisk Råds rolle og forpligtelser, når vi udfærdiger rekommandationer. Det er naturligvis vigtigt, at vore betænkninger indeholder tydelige motiveringer, og at rekommandationerne udformes på en klar og entydig måde. Det letter ministerrådets arbejde med at indføre en bedre forbindelse mellem rekommandationernes målsætninger og ministerrådets indsatser.

Debatten förklarades avslutad.
Beslut i anledning av A 1165/k, se s. 271.

14. Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997 (dokument 7)

Anita Johansson (kontrollkommitténs talesman): Herr president! Vid föregående session framförde vi från Kontrollkommitténs sida att vi ännu inte helt hade funnit våra arbetsformer och att vi till nästkommande session skulle kunna redovisa mer konkreta resultat av den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel. Där är vi nu.

Vi tycker att vi nu kommit en bra bit på väg när det gäller våra arbetsformer. Tidigare har ju Sigríður Anna här redovisat den mycket omfattande konrolluppgiften för 1997 om prioriterad nordisk politik. Kommittén anser att det är en bra och framgångsrik metod att utöva den parlamentariska kontrollen av Nordiska ministerrådets verksamhet genom att granska olika projekt eller delområden. Att utse ett begränsat nordiskt samarbetsområde för kontroll har visat sig vara ett effektivt instrument för den parlamentariska granskningen av hur politiska mål uppfylls.

Kommittén har för avsikt att även fortsättningsvis utpeka enskilda projekt eller delområden för särskild granskning. Kontrolluppgiften 1998 kommer att behandla ministerrådets försök under ett antal år att koordinera de nordiska ländernas bi- och multilaterala insatser i Nordens närområden. Kontrollkommittén kommer också att följa upp 1997 års kontrolluppgift "Prioriterad nordisk politik - en undersökning av tre områden. Nordiska rådets intentioner contra ministerrådets handläggning" för att se i vad mån ministerrådet anpassat sina rutiner för att åstadkomma en bättre implementering av rådets rekommendationer och beslut. Det tycker vi är viktigt.

Herr president! Den parlamentariska kontrollen av ministerrådets verksamhet innefattar även granskning av de nordiska institutionerna. Kom-

mittén anser det vara angeläget att följa upp institutionernas verksamhet för att se om de överensstämmer med de politiska prioriteringar som ligger bakom beslutet att tilldela institutionerna nordiska medel. Under 1997 har kommittén endast i begränsad skala granskat och informerat sig om enskilda institutioners verksamhet. Detta arbete kommer dock att fortsätta under 1998.

Som tidigare framgått ingår det i Kontrollkommitténs arbetsuppgifter att utöva den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel. Kommittén har därför granskat revisionsrapporterna rörande Nordiska rådets, Nordiska ministerrådets och Kulturfondens verksamheter och räkenskaper. Vi har då noterat att det i samtliga fall påtalats vissa brister i den interna kontrollen. Kommittén ser mycket allvarligt på detta och har särskilt understrukit vikten av att det snarast vidtas åtgärder för att komma till rätta med dessa brister. Vi har också för avsikt att följa upp de påtalade bristerna och se till att de snarast rättas till, så att de nordiska samarbetsorganen, liksom också våra nordiska institutioner, får en väl fungerande organisation och effektiv styrning.

Avslutningsvis vill jag nämna att kommittén under verksamhetsåret fortsatt den tidigare påbörjade diskussionen om behovet av effektivisering av rådets arbetssätt och ledningsfunktion enligt de riktlinjer som vi fastslog i 1995 års reformförslag.Vi har noterat att utskotten i stor utsträckning använder sig av arbetsgrupper för att bereda vissa klart avgränsade områden. Arbetsgruppen har haft ett klart mandat och en tidsplan för arbetets genomförande. Denna arbetsmetod har visat sig vara framgångsrik och den har resulterat i ett antal förslag till rekommendationer på enskilda områden från rådets sida. Den inom Europaparlamentet ofta använda arbetsmetoden med rapportörer för vissa ämnesområden har också tillämpats av vissa utskott med stor framgång, tycker vi. De ovan nämnda arbetsinstrumenten visar att utskotten håller på att finna sina arbetsformer i den nya organisationen.

Kommittén önskar också understryka vikten av kommunikation mellan rådets olika organ och anser att den ledningsfunktion som presidiet tilldelades i den nya organisationen ytterligare bör utvecklas. Nordiska rådet har under de senaste åren starkt präglats av ett reformarbete som gett rådet en ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation, men detta får inte innebära att vi slår oss till ro. Det måste ständigt finnas en beredskap att ompröva, effektivisera och vidareutveckla det nordiska samarbetets former och innehåll.

Jag yrkar bifall till vår berättelse. I och med detta vill jag också tacka mina arbetskamrater i Kontrollkommittén för ett väl genomfört jobb.

Debatten förklarades avslutad.
Beslut i anledning av dokument 7, se s. 271.

15. Avskrivning av yttrande 2/1996/k om Nordiska kulturfondens projektadministration

Debatten förklarades avslutad.
Beslut i anledning av avskrivningen av yttrande 2/1996/k, se s. 271.

Presidenten: Med detta har vi avslutat debatten om dagordningspunkterna 10 till 15. Beslut i dessa ärenden tas, som tidigare meddelats, i morgon kl. 12.00.

Vi återupptar nu generaldebatten.

Foss: President og gjenværende kolleger! For dem som husker tilbake til formiddagens debatt, gikk mye av diskusjonen på hvilke strukturer som påvirker landenes utvikling mest - nasjonale, nordiske eller europeiske. Det er en interessant diskusjon, men en annen like interessant diskusjon er kanskje etter hvert hvilke strukturer utenom de politiske som påvirker våre lands utvikling og befolkningens forhold. Kanskje undervurderer vi nettopp det faktum at vi nå står overfor en sterkere globalisering av hele utviklingen både i økonomi og teknologi enn noen gang tidligere. Vi har et globalt kapitalmarked der børsuro i New York er viktigere enn nasjonale finansministeres uttalelse fra tid til annen. Vi har en økonomisk utvikling der nasjonalbanksjefen i USA og Tyskland nok bestemmer mer enn nasjonale finansministre om viktige økonomiske forhold.

Den teknologiske utvikling tar sin egen vei og setter sitt eget tempo. Ungdom i dag er kanskje mer opptatt av Bill Gates' neste ide og prosjekt enn av neste statsministers tale eller hans eller hennes vyer. Og det har de på mange måter rett i, for den teknologiske utvikling styres ikke av politiske ideer og prosjekter, den er grenseoverskridende og styres i genuin forstand av markedet, dvs. av forbrukerne. Deres etterspørsel etter nye tjenester styrer industrien i veldig stor grad.

Carl Bildt var inne på dette tidligere. Han pekte på at utviklingen av Internett 2 og digitaliseringen av media er en viktig utfordring for nasjonalstatene og den går på tvers av nasjonalstatene. I dette ligger det for min del ingen defatisme, men det ligger muligheter for å utvikle Norden og nærområdene rundt Norden til et virkelig satsingsområde både teknologisk

og økonomisk - under en forutsetning, og det er at vi klarer å utvikle de nordiske områdene og nærområdene på en måte som iallfall ikke skaper nye økonimiske splittelser, at vi ikke ser oss så blind på utviklingen av nasjonale regler og regelsett, nasjonale rammebetingelser at det styrer denne utviklingen ut av det nordiske området. Som også Carl Bildt var inne på, står kampen internasonalt i dag egentlig om hvor de nye jobbene skal lokaliseres- ikke om de skal skapes, men hvor de skal lokaliseres. Norden har gode sjanser for å delta og på mange områder vinne i denne konkurransen.

Vi må unngå nye splittelser i Norden. Mange er i dag opptatt av å diskutere forholdet til EU, men i særdeleshet forholdet til utvidelsen av EU. Det er interessant nok, men påfallende få er interessert i å diskutere det som er mer nærstående, nemlig utvikling av en økonomisk og monetær union. Jeg noterte med interesse at av de statsministre og regjeringsrepresentanter som har vært oppe på denne talerstol, er det egentlig bare den finske statsminister som sier det som det er, nemlig at EMU er i dag et faktum, blir iverksatt i det kommende år og får effekt for nordiske land enten de er med i EU eller ikke er med i EU, enten de har meldt seg på i ØMU eller ikke har meldt seg på. Konsekvenser får det uansett.

Jeg er enig med statsminister Lipponen når han uttalte i formiddag at vi må ta den europeiske veien eller stå i fare for å bli marginalisert i Norden. Særlig syns jeg det er påfallende at sosialdemokratene har vist lite vilje til å diskutere ØMU. Den konservative gruppen har iallfall pekt på behovet for å sette i gang enkelte studier, høringer, seminarer om temaet, for uansett hvordan vi snur og vender på det, kommer ØMU i første omgang til å splitte de nordiske land. Og det er viktig å unngå at ØMU fører til en permanent valutamessig splittelse i Norden.

Chris Heister: Herr president! Samarbete är viktigt, har vi hört från den här talarstolen många gånger i dag och i går, och det är förvisso sant. Vi har många exempel på bra nordiskt samarbete som underlättar för medborgarna i våra länder.

Sedan länge har vi en gemensam nordisk arbetsmarknad, och vi har en nordisk passunion som gör det enkelt för oss i Norden att passera gränser och som på ett fantastiskt sätt har kunnat förena gränssamhällen som annars inte hade varit möjligt. På de här områdena har Norden varit banbrytande i ett vidare internationellt sammanhang.

Vi har också en konvention om social trygghet, och sedan några år har vi också ett avtal på utbildningsområdet. Vi har en gemensam nordisk utbildningsmarknad, som gör att studenter i alla de nordiska länderna kan söka till universitet och högskolor på samma villkor som det egna landets

studenter. Dessutom har vi avtal som gör att examina godkänns i alla nordiska länder.

Statsminister Göran Persson sade i går i sin redogörelse att systemen för rörlighet i Norden måste ses om och vårdas, så att de fungerar väl i de enskilda nordbornas vardag. Jag delar den uppfattningen. Vi måste hela tiden finna nya vägar för att öka rörligheten och fördjupa den nordiska integrationen.

Nästa steg i det arbetet bör, som jag ser det och också den konservativa gruppen, vara en nordisk friskolekonvention. En sådan konvention ger föräldrar rätt att välja skola för sina barn i hela Norden utan att vara beroende av politiska beslut. Den skulle också garantera de fristående skolornas rätt att verka med samma trygghet, stabilitet och långsiktighet som den offentliga skolan.

Finns det en skola där man använder det egna modersmålet i undervisningen på den ort där man söker arbete eller vill studera, så underlättar det naturligtvis rörligheten. Låt mig ge ett exempel.

Vi har i Sverige under de senaste åren fått en utbyggnad av fristående skolor, och helt nyligen startades en liten sverigefinsk skola i Malmö, långt nere i södra Sverige. Den har i dag 20 elever. Redan nu har den skolan fått kontakt med ett antal finska familjer, som hör sig för om den undervisningen. Det är finska familjer som har blivit erbjudna arbete på Öresundsbron, och det är ju självklart att deras möjligheter att ta arbete vid Öresundsbron underlättas av att det finns en sverigefinsk skola i Malmö.

Men problemen är många för dessa sverigefinska skolor i Sverige. Många känner sig trängda av kommunalpolitikerna, och många har svårt att finansiera sin verksamhet. De behöver stöd och trygghet, och de behöver känna att de enligt lagstiftningen har rätt att verka.

Fristående skolor ger, som jag ser det, möjlighet att möta just de människors behov som vill flytta till andra länder i Norden. De fristående skolorna har flexibilitet, de är småskaliga och de har ett engagemang som gör att de passar just för att fånga upp dessa behov.

En nordisk friskolekonvention skulle vara en viktig och tydlig signal om dessa skolors betydelse och stimulera tillkomsten av flera.

Jag ser också att denna möjlighet inte bara är viktig för nordiska medborgare utan också för dem som kommer till våra länder från länder utanför Norden. Vi vet av erfarenhet att etniska friskolor stärker den egna kulturen och identiteten och underlättar integrationen i det nya samhället. Skolverket i Sverige konstaterade i en nyligen presenterad rapport att de här skolorna ofta kan vara ett bättre alternativ än den kommunala skolan ur ett integrationsperspektiv.

För att åter knyta an till statsministerns redogörelse i går, då Göran Persson förde fram behovet av ökad rörlighet på arbetsmarknaden i Nor-

den för att pressa ned arbetslösheten: en nordisk friskolekonvention skulle vara ett viktigt bidrag för att åstadkomma denna ökade rörlighet.

Samarbejdsminister **Halldór Ásgrímsson**: Hr. Præsident! Den temakonferenc, som Nordisk Råd afholdt i foråret om sikkerhedspolitik, og denne rådssession, hvor temaet undenrigs- og sikkerhedspolitik nu debatteres på en åben og konstruktiv måde, er resultatetet af det reformarbejde, der er foregået inden for Nordisk Råd de sidste år. Her debatteres nu spørgsmål, der er blandt de mest aktuelle internationalt set. På samme måde som udenrigspolitik nu er blevet integreret i arbejdet i samtlige ministerier i de nordiske lande, så integreres Europaspørgsmålene og udenrigspolitikken nu i det nordiske samarbejde.

Hvad Ministerrådssekretariatet angår, vil vi arbejde på at integrere de tre søjler i samtlige fagsektorer. Dette sker bl.a. på baggrund af Nordisk Råds ønsker om, at strukturen på Ministerrådssiden i højere grad modsvarer den struktur, som Nordisk Råd allerede har indført, og mange talere har været inde på her i dag. Ved en omstrukturering af Ministerrådssekretariatet må man dog sørge for, at der tages hensyn til den eksisterende arbejdsfordeling mellem ministerierne i de enkelte medlemslande, så kommunikationen til og fra regeringssystemet holdes åben.

Nogle resultater har vi allerede opnået i implementeringen af den europæiske dimension inden for de traditionelle samarbejdsområder, som det fremgår af den rapport, der fremlægges for denne session om Nordisk Ministerråds sektoraftale med Europaspørgsmål. Det står dog klart, at det fulde resultat endnu ikke er opnået. Målet med den omstrukturering, der er til behandling, er ikke mindst at gøre det nordiske forum til en mere effektiv platform for initiativere i aktuelle Europaspørgsmål.

Hvad angår nærområdesamarbejdet, så er det yderst tilfredsstillende, at informationskontoret i Skt. Petersborg nu har opnået formel status i Rusland. Det betyder naturligvis, at nærområdesamarbejdet med det nordvestlige Rusland styrkes. Det vil dog ikke medføre, at samarbejdet med de baltiske lande nedprioriteres. Vi vil derfor arbejde på at forhøje budgettet for dette samarbejde.

Blandt de vigtige opgaver inden for samarbejdet med nærområderne er spørgsmål vedrørende udviklingen af demokrati, udvekslingsprogrammer og miljø for blot at nævne nogle eksempler. Nærområdesamarbejdet kan dog ikke - og skal ikke - vurderes udelukkende på baggrund af de midler, der tildeles af det nordiske budget. Den politiske del af samarbejdet er fuldt ud lige så vigtig eller måske endda vigtigere.

Det samme gælder, men i mere udpræget grad, for Europasøjlen i det nordiske samarbejde. Det kan aldrig bedømmes efter de midler, der tilde-

les nordiske samarbejdsprojekter om europæiske samarbejdsanliggender, og derfor advarer jeg imod, at man lægger for stor vægt på i kroner og øre at sammenligne budgettet for det traditionelle nordiske samarbejde, Europasamarbejdet og nærområdesamarbejdet og vurderer resultaterne på den baggrund.

Vore begrænsede nordiske budgetmidler vil vi også i fremtiden hovedsageligt bruge til det traditionelle nordiske samarbejde. Dér gør de mest nytte. Jeg vil som et eksempel nævne et institut i mit land, Nordisk Vulkanologisk Institut, den eneste nordiske institution foruden Nordens Hus, der er placeret i Island.

Vulkanologisk Institut er en forskningsinstitution, hvor unikke kundskaber inden for dynamisk geologi og beslægtede områder forvaltes og videreføres. Jeg vil ikke se denne virksomhed afviklet til fordel for anden måske mindre målrettet virksomhed.

Nordisk Industrifond er en anden institution, hvis bevillinger, man i Nordisk Råd nu foreslår, at Ministerrådet søger veje til at sænke eller udfase fra det nordiske budget. Industrifondens rolle er bl.a. at styrke nordisk konkurrencekraft og internationalisering. Hvorfor skulle vi afvikle vores støtte til en fond, som spiller så vigtig en rolle for erhvervslivet, som initierer så store midler fra andre kilder, og som har til hovedformål at støtte små og mellemstore virksomheder i Norden? For at afvikle virksomheder af denne typer kræves gode, endda meget gode argumenter.

Nordisk Ministerråd har besluttet at give finansiel støtte til byggeriet af et skandinavisk kulturcentrum i New York, som American Scandinavian Foundation kommer til at drive. Island og Finland har allerede besluttet at give støtte bilateralt til projektet, og man forventer en beslutning i sagen fra de andre nordiske lande. Det er meget vigtigt, at de nordiske lande udviser solidaritet i denne sag og velvilje over for American Scandinavian Foundation. Denne organisation har udvist en enestående interesse for nordiske spørgsmål. Her er derfor tale om en ganske særlig chance for effektivt at forøge kendskabet til de nordiske lande og nordisk samarbejde i USA. Ved at deltage i dette initiativ bidrager vi til at forstærke kontakten mod vest, hvilket ikke må glemmes under den vigtige udvikling, som nu foregår af forbindelsen mod øst.

Det er også vigtigt for os, der bor i Vestnorden, at det vestnordiske samarbejde og arktisk samarbejde prioriteres. Nordatlantsamarbejdet, der for nylig er blevet omstruktureret og udvidet til også at omfatte Vestnorge og nu er under opbygning, er et spændende samarbejdsområde, der kan blive vigtigt for opbygningen af erhvervslivet i området. Det nordiske samarbejde om arktiske spørgsmål er et andet område af stor betydning. Arktisk Råd blev oprettet i september 1996 med deltagelse af USA, Canada og Rusland foruden de nordiske lande. Det har ikke fået et eget budget.

Ikke mindst under hensyn til dette er det nødvendigt at arbejdet inden for det nordiske arktiske samarbejdsprogram finder et godt leje så snart som muligt.

I budgetarbejdet er det altid nødvendigt at prioritere, evaluere og være fleksibel. Og dynamik og fleksibilitet både i budgetarbejdet og i samarbejdet i øvrigt er forudsætningen for, at vi kunne flytte tyngdepunkterne i arbejdet hen, hvor politisk prioriterede arbejdsopgaver kræver det. Man har rettet skarp kritik i kontrolkomiteens betænkning. Det er en kritik, som Ministerrådet må tage meget alvorligt og tage de nødvendige skridt for at forbedre situationen.

Jeg vil til slut takke Norge for sine indsatser under sin ordførerperiode. Jeg ser frem mod et godt samarbejde under Sveriges ledelse næste år.

Marita Petersen: Hr. præsident. 1997 er ved at være slut, og set fra et færøsk synsvinkel har dette år været et godt år i nordisk sammenhæng.

Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd blev i 1997 til Vestnordisk Råd og repræsentanter for dette råd har det sidste år haft mulighed for at møde som observatører til Nordisk Råd arrangementer. Det anbefales, at der investeres flere ressourcer i dette arbejde.

Der har i år været satset på kultur og Sprog. Kulturkonferencen i Oslo i foråret satte fokus på de små sprogs og kulturers situation. På sommermødet i Reykjavik blev Vestnordisk samarbejde fremhævet og sproghøringen samme sted behandlede de små sprog og nordisk sprogsamarbejde som helhed.

Til slut, det er positivt, at Præsidiet i forbindelse med budgetforslaget og planerne for 1998 påvise nødvendigheden af, at sprogsamarbejdet prioriteres højt.

Beskæftigelse og sikkerhedspolitik er hovedemner på denne session, og Sverige vil i sin ordførerperiode de kommende år desuden prioritere arbejdet, for at Norden og nærområderne skal blive en økologisk holdbar region.

Det er nødvendigt, at Nordisk Råd arbejder med store spørgsmål, og at der tages overordnede politiske beslutninger. Præsident Salmén sagde det så klart: Perifere spørgsmål er ikke længere i fokus i Nordisk Råd, men med den nye formands tale og for øvrigt en del af indlæggene fra generaldebatten i tankerne må man desværre konstatere, at det ikke kun er perifere spørgsmål i Nordisk Råd, der er væk.

De perifere lande og områderne i Nordisk Råd er meget lidt synlige i det kommende års arbejde. "Norden er hemma" sagde Göran Persson, da han fremlagde planerne for det kommende års arbejde. For én, der ikke vidste bedre, fik man den opfattelse, at Norden er landene omkring Øs-

tersøen, og dette er et lidt forvrænget billede af Norden, for det område, som landene i Norden, strækker sig ud over, er enormt, og selv om der ikke bor mange mennesker i den vestlige halvdel af eller rettere 2/3 af Nordens område, så er dette område med sin udstrækning og rigdom en betydningsfuld del af Norden, som ikke bare kan overses og glemmes.

Vi, som bor ude i vest, er afhængige af fiskeriet og har derfor et vågent øje med, hvad der sker i Nordisk Råds regi på fiskeriområdet. De tendenser, vi har set de sidste par år, har ikke været særlig opmuntrende.

I 1997 planlagde man endnu en gang at nedlægge aktiviteterne på fiskeriområdet og flytte pengene til et andet område. Heldigvis blev disse planer droppet igen i år, så forskning og andet samarbejde på fiskeriområdet fortsætter lidt endnu, men vi føler stor usikkerhed med, hvor længe dette varer.

Jeg vil indtrængende anmode om, at samarbejdet på fiskeriområdet fortsætter. For et lille land som Færøerne er denne mulighed for at deltage i den fællesnordiske forskning af stor betydning. Nu vi er ved fiskeriet, så en ting til. Fiskerispørgsmål hører i dag under Nærområdeudskottet. Jeg vil anbefale, at dette område på for fremtiden kommer til at ligge under Nordenudskottet.

Landsstyreformand Jonathan Motzfeldt kom i sin tale ind på de selvstyrende områders situation i Nordisk Råd, og jeg kan fuldt ud støtte Motzfeldts opfordring til at tage de selvstyrende områders muligheder for deltagelse i Nordisk Ministerråd op til overvejelse.

Jeg vil tilføje, at også på andre områder i Nordisk Råds virksomhed bør der ske ændringer. Et eksempel på sådan en ændring, er, at Kulturfondets medlemstal øges med to, så Grønland, Færøerne og Åland hver har et fast medlem i fonden.

Hr. præsident! De nordiske ideer bygger på fælles identitet, grundet på historisk, kulturel og sproglig fællesskab og især på samme menneskesyn og samme syn på demokrati, retfærdighed og samfundsindretning. Dette har de nordiske lande til fælles, og derfor kan vi alle tale med en fælles røst, og derfor er Norden "hemma" for os alle.

Nedprioriteres den nordiske dimension i Nordisk Råds virksomhed, kan dette blive begyndelsen til enden for det frugtbare nordiske samarbejde og den unikke nordiske fællesskab. Den nordiske røst vil herved miste sin kraft.

Sasi: Ärade president! Idag kan vi konstatera att Nordiska rådets organisationsreform varit en nödvändighet. Vi kommer ihåg tiden från början av 90-talet då pressen alltid följde Nordiska rådets sessioner och försökte upptäcka någon skandal, en bagatell som skulle visa att Nordiska rådet inte

behövdes. Idag behöver ingen ställa en sådan fråga, utan den rapportering som vi får i pressen är en substansrapportering. Dock måste vi erkänna att det fortfarande 1996 var litet tomgång i den nya organisationen, men vi ser idag att organisationen fungerar bra och att de tre nya utskotten har fått substans i sitt arbete och mycket raskt utvecklar sitt arbete. Det är också bra att utrikes- och säkehetspolitiken har kommit att spela en väsentlig roll i Nordiska rådet.

Jag måste säga att rådets konferens i augusti var en framgång speciellt om man ser hur flitigt och mycket man skrev i tidningarna om den konferensen. Jag anser att trepelarmodellen i rådet fungerar väldigt bra. För mig har det varit en överraskning att de tre EU-ländernas åsikter vad gäller Europafrågorna är så pass olika och att det råder så pass stor oenighet i många väsentliga frågor. Det är intressant att konstatera att det finns två olika attityder. Den ena attityden går ut på att vara med i mainstream och försöka med diplomati ha inflytande inom vissa ramar. Det är Finlands attityd. Sverige och Danmark är mycket mera kritiska och på sätt och vis kommer med goda förslag som inte alltid leder till något resultat. Man kan försöka förena dessa två olika roller genom Nordiska rådet på det viset att alla måste vara aktiva initiativtagare och också se till att medverka till att dessa initiativ leder till resultat. Då kan den diplomatiroll som Finland har utnyttjas.

Dock önskar jag att Sverige och Danmark, om de stannar utanför EMU, inte utvecklar en sådan attityd att dessa länders regeringar skulle få samma ställning som den brittiska regeringen under den tidigare statsminsterns tid fick, vilket betyder väldigt litet inflytande.

Den konservativa gruppen har lämnat in ett förslag gällande en EMU-konferens. Om vi ser nästa års tidtabell i Europa är EMU den absolut väsentligaste frågan. När beslutet fattas i början av maj skulle en lämplig tidpunkt för en konferens vara t.ex. i april, då man förbereder beslutet i de olika länderna. Om två av de tre nordiska EU-länderna stannar utanför är det naturligtvis inte ett optimalt läge och kommer säkert att inverka ganska väsentligt också på näringslivets agerande. Det ser vi delvis redan idag då det skapas en ny storbank i Norden som får sitt säte i Finland. Delvis har beslutet influerats av Finlands eventuella deltagande i EMU.

Vad gäller sysselsättningen har det konstaterats att det är en mycket väsentlig fråga. Jag måste säga att ställda mål för EU-sysselsättningskonferens inte är realistiska. Huvudansvaret är alltid hos de nationella regeringarna.

Vad gäller närområdessamarbetet ser jag de största möjligheterna i att skapa en snabb ekonomisk tillväxt i Östersjöområdet. Det kan leda till att vi kan förbättra sysselsättningen också i våra egna länder. Tack herr president.

Berit Oscarsson (Nordenutskottets talesman): Herr president! Det kan verka underligt att jag nu går upp som Nordenutskottets talesman i budgetfrågor, eftersom vi flera gånger om har diskuterat budgetfrågor. Men Nordenutskottet har en sådan stor del av budgetarbetet att det finns all anledning för oss att kommentera både budgetprocessen och inehållet i budgeten.

Jag vill börja med att upprepa det som sagts tidigare, att i Helsingforsavtalet slås det fast att Nordiska rådet har ansvar för innehållet i budgeten och att ministerrådet ansvarar för själva ramen. Med ett bristfälligt underlag är det väldigt svårt att ta det ansvar som ligger på vårt område. Vi har många gånger framfört kritik, och vi har tvingats framföra samma kritik även i år. Ibland funderar vi över hur ministrarna själva kan fatta beslut utifrån det underlag som finns.

I rapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid* slås det fast att det nordiska samarbetet ska koncentreras till tre huvudområden. Det har varit ett viktigt element i de beslutade reformprocesserna. Ministerrådets mera traditionella arbetsmetoder och långsamma anpassning har skapat en obalans mellan ministerrådet och rådet. Budgettekniken är heller inte utvecklad eller förändrad. Detta måste rättas till. Budgetprocessen måste ändras.

Vi föreslår i Nordenutskottet att Nordiska rådet tidigt på året markerar prioriterade områden. De områdena inarbetas därefter i ministerrådets budget för kommande år.

Ministerrådet måste presentera en relevant redogörelse för budgetens poster, resultat och balansräkenskaper samt självfallet också till oss fortlöpande ge prognoser över utfallet för det aktuella året.

Jag vill understryka att ministerrådet självklart måste följa Helsingforsavtalet och då också fullt ut följa rådets rekommendationer angående budgeten, om - som tidigare framkom i debatten - inte "synnerliga skäl" föreligger.

Sedan skulle jag vilja säga några ord om budgetens innehålll. Det är bra att ministerrådet har tagit fasta på en del av rådets prioriteringar. Det gäller t.ex. bekämpandet av främlingsfientlighet och rasism. Det gäller också satsningar på välfärdsinitiativ, satsningar på IT-området och en kommande handlingsplan om samarbete med den frivilliga sektorn. Det är viktigt att samarbetet med den frivilliga sektorn genomsyrar ministerrådets arbete på *alla* områden. I den kommande handlingsplanen måste det folkliga kultursamarbetet tillmätas stor vikt.

Vi fortsätter att prioritera Nordiska kulturfonden, därför att kulturfonden är ett betydelsefullt organ i upprätthållandet av de kulturella värderingarna och det folkliga kultursamarbetet. Det är viktigt att just det folkliga arbetet med kultur stöds och att den aspekten inte kommer bort i diskussionen om fondens verksamhet.

Härutöver prioriterar vi i Nordenutskottet Barn och unga på i stort sett alla områden, liksom Mobilitet och kontakt, Det mångkulturella Norden, Nordiska kulturarvet och Kulturen på IT-området.

Utskottet efterlyser utvärderingen och handlingsplanen om forskningssamarbetet, som ju skulle ha kommit i anslutning till Nordisk nyttarapporten. Men i dag har vi fått information om att det förslag som lagts fram åter har gått tillbaka och att ett nytt förslag ska komma som sedan ska gå ut på remiss och som vi ska kunna få ta del av. Jag hoppas att den handlingsplanen och de diskussioner som vi tidigare haft om att vi ska föra en dialog om handlingsplanen också förverkligas.

Utskottet fokuserar fortsatt på det nordiska språksamarbetet samt på Film och media för 1998. Ni ser att vi har lagt fram fyra nya utskottsförslag på området Film och media, som vi ska behandla under morgondagen.

Folkbildning och vuxenutbildning är områden som prioriteras högt. Utskottet kommer under 1998 att fokusera på de områden som den nya handlingsplanen om Nordisk folkupplysning och vuxenutbildning omfattar. Utskottet anser att blockbidraget till studieförbunden, som vi diskuterat vid flera tillfällen, ska behållas på nuvarande nivå. Utskottet begär också att vi för nästa budgetår har ett förslag som vi kan få redovisat och som gäller blockbidragets storlek.

Medborgarrättigheter står högt på dagordningen för oss i Nordenutskottet. Detta är i linje med reformprocessens syfte. Samarbetet inom Norden måste verka för nordiska regler för nordiska medborgares trygghet, rörlighet, utbildning och arbete i ett vidare europeiskt sammanhang samt främja jämställdheten mellan kvinnor och män.

Vi ser gärna en samnordisk servicetelefon för nordiska medborgare som söker upplysningar om sina rättigheter. Utskottet vill också förbättra barns och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden. Ömsesidigt godkännande av gymnasieexamen ska bli verklighet för alla, och en gemensam nordisk daghemsmarknad är ett långsiktigt mål. Ett medlemsförslag om detta kommer till behandling under sessionen. Otraditionell utbildning, bl.a. som ett led i arbetet för bättre jämställdhet för kvinnor på arbetsplatser, har också resulterat i ett utskottsförslag från Nordenutskottet.

Herr president! Reformprocessen är inte slut. Den pågår hela tiden och kommer att fortsätta att göra det. I den har både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet ett ansvar. Om vi vill leva upp till förväntningarna på ett nytt århundrade måste vi anstränga oss ytterligare. Men vi ska också glädjas åt att vi hittills har lyckats ganska bra med omställningen. Det är mycket viktigt att styrinstrumenten för det officiella nordiska samarbetet motsvarar tidens krav. Budgeten och planerna för det nordiska samarbetet måste vara tillgängliga, förståeliga och åskådliga såväl för oss nordiska parlamentariker som för de nordiska medborgarna.

Jørgen Niclasen: Hr. Præsident! Statsminister Göran Perssons redegørelse var et tydeligt tegn på, at man vil bevare og helst styrke det nordiske samarbejde. Jeg vil dog påpege, at det meste af redegørelsen drejede sig om Europa og Baltikum, mens selve det nordiske samarbejde ikke fik megen plads og prioritet. Vi må hele tiden være opmærksomme på, at vi må og skal styrke det indre nordiske samarbejde, for uden den platform er det næppe nogen nytte til, at vi i fællesskab har store visioner sydover og østover.

På sidste års session i København kritiserede jeg det nordiske samarbejde for at tænke alt for lidt i vestnordiske baner, især når det gjaldt de selvstyrende områder Færøerne og Grønland. Jeg vil delvis tage den kritik tilbage, for det er selvfølgelig os fra disse områder, som må gøre omærksom på, at disse områder eksisterer, og dette har vi indset og har handlet derefter. Som et resultat heraf har vi konstateret, at interessen for Vestnorden er voksende - godt nok langsomt, men sikkert. Der har i år været flere møder både i Island, i Grønland og på Færøerne, som alle har skabt opmærksomhed om det enormt store område i Nordatlanten. Jeg ved ikke, om Nordisk Råds medlemmer er opmærksomme på, at Færøernes hovedstad Tórshavn er det geografiske midtpunkt i Norden, men jeg har observeret en lille detalje: Bag mig, hvor vi har alle de nordiske flag, hænger det færøske flag i midten på det højeste punkt, og tak for det!

Vi kan i dag konstatere, at vore vestnordiske tiltag har virket, både når det gælder budgettet og i andre nordiske sager. I budgetforslaget for næste år ser vi en samlet reduktion, men jeg må sige, at denne reduktion er håndteret på en fornuftig måde. Ser vi på nordiske institutioner og nordiske tiltag i Vestnorden er vi ikke bare sluppet for reduktioner, men vi har på flere områder fået flere midler. Planerne for budgettet i fremtiden går fra at give til instituioner til i stedet at give projekter, og det kan ikke andet end varme mit konservative hjerte, at man nu vil give penge efter indsats: Stor indsats, store midler, ingen indsats, ingen midler - kan det være bedre? Jeg må dog tilføje, at jeg forventer, at det ikke kun bliver dem, der er bedst til at skrive ansøgninger, som får bevillinger.

Jeg vil også nævne kulturkonferencen i Oslo i marts i år, hvor de små sprog fik en stor plads i diskussionen. I Nordenudvalget prøver vi at følge op på dette og har bl.a. i Nordenudvalgets udtalelse til Præsidiet om budgettet skrevet, at udvalget henstiller, at der fokuseres særligt på de små sprogs stilling, og at indsatser, som sikrer de små sprogs overlevelse, bliver prioriteret. Dette er noget, vi vil bygge på i de kommende år.

Fiskeriet sorterer af for mig uforståelige grunde under Nærområdeudvalget i Nordisk Råd, og vi har af denne grund med uro set forsøg på at flytte penge fra dette område til andre områder. Dette blev dog stoppet, og det er jeg glad for, men jeg vil her anmode Præsidiet om at overveje, at

fiskeriet fremover bliver flyttet til Nordenudvalget, For fiskeriet er et internt nordisk anliggende, og særlig i Nordatlanten er det et meget vigtigt område, som vi i fællesskab kan få meget ud af.

Lad mig afslutte med at sige, at man nu har accepteret en indbydelse fra os om at holde sommermøde på Færøerne for alle Nordisk Råds medlemmer det kommende år. Det er mig en stor glæde på den færøske delegations vegne at ønske jer rigtig hjertelig velkommen til Færøerne i juni næste år, hvor Nordisk Råd for første gang i Rådets historie holder møde på Færøerne.

Mari Kiviniemi: Herr ordförande! Det kommer att talas mycket om Nordens närområden i denna session. Den europeiska integrationen, utvidgningen av Nato och säkerhetspolitiken samt miljö- och sociala frågor är sådana utmaningar som vi har att kämpa länge för.

I våra närområden var det tidigare så att staten och de centralstyrda organisationerna hade bestämmanderätt, nu fungerar allt nästan enbart på marknadsekonomiska villkor. Kollaps av värden har skapat minst lika stora anpassningssvårigheter som kollaps av organisationerna.

I de nordiska länderna har vi lyckats sammankoppla marknadsekonomi och det sociala ansvaret på ett enastående sätt. Om man jämför med den europeiska nivån, ligger respekten för lagar mycket högt hos oss. Vi måste själva se till att så blir fallet också i fortsättningen. Våra grannar i närområdena är intresserade av hur medborgarna i en marknadsekonomi kan verka för sitt och varandras bästa. Även om vi inte kan överföra vår nordiska samhällsmodell någon annanstans, kan vi dock ge vårt bidrag till att bygga upp ett demokratiskt medborgarsamhälle i våra närområden.

Som representant för mittengruppen vill jag poängtera betydelsen av människornas personliga ansvar. Pengar är inte det enda och inte ens det viktigaste kapitalet vi har. Människornas attityder och förhållningssätt är avgörande oavsett om det är fråga om barnens situation i samhället eller säkerhetspolitik.

I tillägg till att människorna måste bära ett personligt ansvar utgör det gemensamma, kollektiva ansvaret en stöttepelare i ett demokratiskt samhälle. Umgänge människor emellan är en förutsättning för ens uppväxt till kollektivt ansvar. Nordbor har här en viktig roll att spela.

Nordiska rådet måste genom konkret handling visa att det vill öka människornas direkta kontakter med varandra. Den uppnådda visumfriheten med de baltiska länderna ger ökade möjligheter till detta.

Mittengruppen har börjat knyta kontakter med de politiska partierna i Baltikum. Vi ordnade i januari ett seminarium med ett femtiotal parlamentariker och deltagare från rådets mittengrupp och mittengruppen i Bal-

tiska församlingen. Där kom det fram att de baltiska politikerna saknar mycket konkret information om hur de politiska partierna fungerar i kommunerna och rikspolitiken och hur människorna kan vara med och delta i partiernas verksamhet.

De politiska partierna utgör bara en del av medborgarnas verksamhet. Såsom inom Norden bör man på alla nivåer uppmuntra till samarbete och vänskap också mellan människor från de nordiska länderna och de baltiska länderna. Vi kan vara nöjda när folkrörelser och medborgarorganisationer - oavsett om de är scouter, körer, ungdomsorganisationer eller pensionärer - har fungerande kontakter med medborgarorganisationerna i de baltiska länderna och andra närområden utöver de nordiska länderna.

Det är lättast att knyta vänskapsband när man är ung. Och erfarenheterna kan sedan bära frukt genom hela det vuxna livet. Nästan alla av oss har säkert någon gång i unga år deltagit i någon form av nordisk verksamhet. Genom Nordjobb har en stor skara ungdomar fått sommarjobb och nordiska vänner.

Känslan av den nordiska samhörigheten har genom åren byggts upp på många olika sätt. Vi behöver inte försöka hitta på något nytt och märkvärdigt när vi skall knyta kontakter med människorna i Ryssland och de baltiska länderna. Vi kan börja använda de medel vi funnit vara bra i ett nytt och större sammanhang.

Växelverkan blir ömsesidig och ger oss byggstenar att också förstärka vårt eget samhälle. Nordbor, både unga och gamla, har mycket att lära av människornas konst att överleva och deras tro på en bättre framtid.

Annika Lapintie: Herr president! I den redogörelse om sysselsättningssituationen i Norden som Nordiska rådet fick tillhanda redan i september får vi en överblick av många viktiga delfaktorer som påverkar sysselsättningen i Norden. Tyvärr är det ändå fråga om en redogörelse och inte om ett nordiskt åtgärdspaket som skulle kunna syfta till att genom ökad sysselsättning stöda utvecklingen av det nordiska välfärdssamhället.

Jag önskar att i den här debatten skall vi diskutera åtgärder och jag är nog medveten om att speciellt på torsdagen då Europautskottets saker behandlas diskuteras speciellt sysselsättningen, men jag vill ändå i den här debatten också taga fram speciellt dessa frågor.

Tidigare har sysselsättningsfrågorna haft en ganska svag roll i Nordiska rådets sessioner och jag hoppas att vi får en förbättring på detta nu.

I Luxemburg har vi om några veckor en sysselsättningskonferens och jag tror att de nordiska länderna speciellt har mycket att ge denna konferens och jag hoppas alltså att de ärenden och saker som tas fram här kommer att beaktas också i Luxemburg.

Såsom vi alla är medvetna om är det i den Europeiska unionen först och främst de nationella parlamenten eller regeringarna eller staterna som har ansvar för sysselsättningsfrågorna. Trots detta är arbetslösheten en sak som har vissa konsekvenser för hela Europa oberoende av om de är medlemmar i Europeiska unionen eller inte. I Europa finns det i dagens läge 18 miljoner arbetslösa. Det finns flera sätt att förbättra saken och speciellt att taga itu med beskattningen och förkortad arbetstid så jag tror att dessa två helheter är de saker som mest effektivt kan bota arbetslösheten och speciellt då när vi gör det i hela Europa samtidigt.

Europeiska unionens kommission har haft en målsättning om att sänka den genomsnittliga arbetslöshetsgraden från dagens 11 procent till 7 procent. Men tyvärr, såsom vi har fått läsa i tidningarna och höra över huvudtaget i massmedierna, så tycks nu detta inte få tillräckligt stöd.

Dessutom har vi vissa möjligheter om vi vill föra fram dem inom Norden eller inom hela Europa. Om de nordiska länderna tillsammans t.ex. i fråga om EMU:s tredje fas skulle komma fram med vissa krav om gemensamt europeiskt stöd eller åtgärder som man tar i beaktande när något europeiskt land hamnar i en sådan situation att arbetslösheten blir högre under en viss period, t.ex. om arbetslösheten blir värre inom ett års tid, så skall Europeiska unionen som union ta hand om det och börja kontrollera och förhoppningsvis stöda dessa länders svåra situation.

Tyvärr vet vi att det är många konservativa partier inom olika länder som ställer sig emot det här och det gör mig ganska besviken, men vi vet att vi har vissa möjligheter.

Om man ser på speciellt förkortad arbetstid, så har vi i de nordiska länderna många goda erfarenheter av på vilket sätt förkortad arbetstid gör både livskvaliteten högre när det gäller arbetstagarna och dessutom har vi sett att det dessutom skapar nya arbetsplatser. Speciellt inom de områden i industrin där produktiviteten har ökat så att det inte behövs så många arbetstagare mera, där är speciellt arbetstidsförkortning en bra lösning och den har också visat sig vara effektiv.

I Luxemburg om två veckor på sysselsättningskonferensen borde de nordiska länderna speciellt komma fram med sina goda exempel på de modeller som har använts. Oberoende av om det har varit fråga om frivilliga projekt eller avtal mellan olika arbetsmarknadsparter så borde dessa komma fram.

Presidenten avbröt talaren för att påminna om talartidsbegränsningen.

Annika Lapintie: Jag har blivit besviken när jag har litat på de nordiska ländernas samarbete i dessa frågor. Speciellt Finlands ministrar har varit emot detta. Men jag hoppas att i Nordiska rådet kan vi hitta ett gemensamt sätt att få fram detta och att det här inte blir det enda stället och den enda konferensen där dessa saker tar upp inom Nordiska rådet.

Margareta Israelsson: Herr president! Efter givande och öppenhjärtiga samtal på det finska konsulatet steg vi rakt in i en buss som tog oss ut till gatubarnens S:t Petersburg. Bussen var fylld av ljumma piroger och hett sötat te. I framsätet satt den kvinnliga biståndsarbetarens livvakt. Maffian var ute efter henne, då hon utgjorde ett hinder för dess möjlighet att härja fritt bland gatubarnen. Droger, prostitution och aids är barnens dagliga hot. Dit hör numera även risken att bli mördad så att kroppen kan plundras på attraktiva kroppsdelar för den tilltagande internationella svarta börshandeln med inre organ.

Närvaron av delar av Nordiska rådets arbetsgrupp för barnens situation hade föranlett livvakten att kalla in några kolleger, som följde efter vår lilla buss.

När vi så småningom stannade till ute i ett bostadsområde måste vi invänta "grabbarnas" kontroll av omgivningen innan vi kunde stiga ur. Det hela var så absurt. Vi hade kommit för att se på barnens situation, men den ansågs farlig för oss som vuxna. Hur farligt är det då inte att vara gatubarn i S:t Petersburg?

Så stod vi där till slut; det var mörkt och det var mycket kallt när barnen så småningom dök upp. Ett tjugotal barn från 6 till 18 år flockades runt Liisa, teet och pirogerna. Barn med blanka ögon och plastpåsar med lim i händerna. En liten 8-årig pojke visade sig vara en flicka. Kepsen och den pojaktiga framtoningen var hennes sätt att söka undvika sexuella övergrepp.

I den stunden var jag mer mamma än parlamentariker. Jag kände ett stort behov av att krama om barnen, att värma och skydda dem från allt ont. Den brutala verkligheten gjorde sig dock påmind då Liisa sa att vi inte skulle ta i dem, för att undvika smitta från alla de sjukdomar som florerar på gatan. Det förklarade också den lilla flaska vodka hon hade att tvätta händerna med. Barnen tog oss med till sin övernattningsplats i en källare. En cigarettändare var den enda belysning som hjälpte oss se vägen ner till den övergivna industrilokalen. Smutsigt, kallt, inpyrt med rök - de hade ändå funnit en plats att gömma sig tills polisen kastade ut dem.

Detta är en stark minnesbild från arbetet i arbetsgruppen om barnens situation i Nordens närområden. En annan är de pojkar som vinkade till oss när vi besökte häktet utanför Tallinn, där satt de på obestämd tid, utan

rättegång sysslolöst sammanträngda på en yta av 10 m^2 fördelad på fyra pojkar. Ännu en kommer från en institution i Murmansk för handikappade barn. Doften av urin slog emot oss när vi steg in i lokalen, där uppklädda barn satt uppsträckta med var sin leksak - redo att fotograferas av den medföljande nordiska pressen. Det tog inte många minuter att konstatera att framför oss satt fullt normala barn, vars enda "handikapp" var att de fötts av föräldrar som skulle komma att överge dem. En barndom innebärande en uppväxt på institution är ett öde de delar med en miljon andra barn i Östeuropa.

"Var kommer barnen in?" sjöng ett band i Sverige en gång. Ja, det beror på var på dagordningen vi sätter frågorna. Förhoppningsvis blir det högt upp på dagordningen, alldeles speciellt efter morgondagens troliga beslut med anledning av barngruppens rapport.

"Politik är att vilja" sade en gång Olof Palme. Norden har visat stor politisk vilja när det gäller barnens situation och i arbetet med implementeringen av konventionen om barnens rättigheter. Naturligtvis kommer vi att göra detsamma när det gäller barnen i närområdet, men jag vill vid detta tillfälle också understryka behovet av politisk vilja hos våra parlamentariska kolleger i närområdet. Det försöker vi initiera genom den parlamentariska dialogen, och den skall pågå i Nordiska rådet såväl som i andra parlamentariska organ i regionen.

I inledningen av denna debatt ägnades mycket tid åt de baltiska ländernas önskan att bli medlemmar i EU. Detta faktum har föranlett flera förändringar av ländernas lagstiftning.

- Vi vill naturligtvis framstå som sanna demokratier, sa Toomas Alatalu, från Estland, som representerar Baltiska församlingen under denna session, i samband med en informell överläggning med barnarbetsgruppen i dag på morgonen. Nu när våra medier börjar uppmärksamma barnen vaknar en medvetenhet hos allmänheten om gatubarnens situation, fortsatte han. Samtidigt har vi fått en debatt om felet med att slå barn. Den möttes av hånskratt först men har nu lett till en allmänt accepterad kampanj mot aga. Barnfrågorna har kommit upp på den politiska dagordningen, konstaterade han. Att han tillskrev arbetsgruppen detta må vara en stor artighet från hans sida men är likafullt en artighet väl värd att notera.

Jag tackar för att jag något fick överskrida min taletid och skall be att få närmare presentera arbetsgruppens förslag i morgon.

Samarbetsminister **Ragnhild Queseth Haarstad**: President! I betraktning av tidspunktet på kvelden skal jeg forsøke ikke å bruke hele taletiden.

Som samarbeidsminister i den nye norske regjering er dette mitt første møte med Nordisk Råd i *denne* rollen. Som helhjertet nordist er det en

glede å vise til at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring har slått fast at den "legger stor vekt på det nordiske samarbeidet". I dokumentet som dannet det politiske grunnlaget for regjeringsdannelsen, heter det allerede i innledningen til den delen som omfatter internasjonal politikk: "En sentrumsregjering vil legge vekt på det nordiske samarbeidet, både når det gjelder praktiske samarbeidstiltak innad i Norden og ved en nordisk koordinering som kan styrke den nordiske innflytelse i ulike internasjonale fora."

Dette betyr at det er kontinuitet i den norske Norden-politikken og i den politikk som de nordiske land har samlet seg om under det norske formannskapet i 1997.

Det nordiske samarbeidet er, som vi alle vet, noe langt mer enn institusjonelt samarbeidet i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Det er et blomstrende nettverk av samarbeid mellom personer og private institusjoner av alle slag. I den norske formannskapsperioden er søkelyset for alvor rettet mot den frivillige sektor og det nettverk av nordisk samarbeid som kanaliseres gjennom 600 - 700 forskjellige nordiske organisasjoner. Dette mangfoldet av samarbeidslinjer mellom de nordiske land er ikke bare en nordisk ressurs, men også karakterisert som bärebjelken i det nordiske demokratiet. Aktiv deltakelse i frivillige organisasjoner er et viktig bidrag til oppläring i demokrati, og det er et viktig mål å styrke dette frivillige nettverket av nordisk samarbeid bl.a. ved å bygge opp et kontaktnett til de offisielle nordiske samarbeidsorganene. Med dette som siktepunkt har Ministerrådet utarbeidet et forslag til strategi, som nå er på høring.

Det er også grunn til å legge vekt på samarbeidet mellom de frivillige organisasjoner i Norden og tilsvarende organisasjoner i närområdene. Her er vår felles nordiske oppgave bl.a. å formidle kunnskap om den nordiske samfunnsmodellen, vårt demokrati og våre folkestyretradisjoner. Fokuseringen på rettsstatens prinsipper, likestilling og minoritetsrettigheter har også värt viktige mål for närområdesamarbeidet. Dette samarbeidet er blitt en stadig mer markert dimensjon i det nordiske samarbeidet, og er et positivt bidrag til fred og stabilitet i vår del av verden.

I den norske formannskapsperiode er satsingen på barn og ungdom et av de områder i det internordiske samarbeidet som det er lagt vekt på. Målet er å føre den nordiske dimensjon inn i skoler og utdanningsinstitusjoner av alle slag. Her spiller ikke minst utvekslingsprogrammene en stor rolle. Problemet er at målgruppen er så stor og midlene så begrenset. Det må imidlertid väre en prioritert oppgave i det internordiske samarbeidet å videreutvikle utvekslingsprogrammene for barn og ungdom. Gjennom disse skapes framtidens nordister.

Framtidens nordister vil bli preget av å vokse opp i et samfunn hvor informasjonsteknologien spiller en stadig sterkere rolle. Ennå står vi bare på terskelen til det som kan kalles IT-alderen. Her er den nordiske utfordring-

en fortsatt å väre i forkant av utviklingen. Like viktig er det å sikre at vi bärer med oss våre demokratiske verdier inn i IT-alderen. Informasjonsteknologien må bli en teknologi for alle og et verktøy for å styrke demokratiet. For små og utsatte språksamfunn som de nordiske er det både demokratisk og kulturelt viktig at informasjon og tjenester som gis, kan gis på eget språk. Det er viktig at det ikke oppstår nye skiller mellom dem som er innenfor IT-verdenen, og dem som er utenfor og lett kan bli fremmedgjort i sitt eget samfunn. Her ligger det store ansvaret på utdanningsinstitusjonene, men også på den felles nordiske IT-politikken vi makter å utforme. Også näringspolitisk - särlig i forhold til små og mellomstore bedrifter - kan IT bli et viktig virkemiddel. Det er planlagt et eget møte mellom de nordiske IT-ministrene i Oslo i desember for å diskutere aktuelle IT-politiske spørsmål og dermed kunne legge føringer for det videre arbeid på dette området.

Som kommunalminister har jeg også ministeransvar for norsk samepolitikk. I nordisk sammenheng fikk sametingene i Norge, Finland og Sverige observatørstatus i Nordisk Råd i 1994. Samtidig ble det etablert konsultasjonsordninger i forhold til Ministerrådet og vedtatt särskilte retningslinjer for behandling av samiske saker. Davärende statsminister Thorbjørn Jagland bad på siste sesjon i København om at disse observatør- og konsultasjonsordningene måtte bli etterprøvd. Jeg er derfor tilfreds med å kunne konstatere at reaksjonene fra sametingene viser at konsultasjonsordningene har fungert etter hensikten, og at sametingene er fornøyd med den måten Ministerrådet har etterlevd regelverket på.

La meg til slutt også få peke på det som ble understreket fra kontrollkomiteen tidligere i debatten i kveld. La meg også si at vi har merket oss Riksrevisjonens merknader om Ministerrådets virksomhet i 1996. Disse påpekningene vil selvfølgelig bli fulgt opp, og etter den orientering jeg har fått, skal det arbeidet visstnok allerede være i gang.

Pekka Aikio (sametinget, Finland): Gudnejahttojuvvon presideanta! Ærede president!

Sametingene i Finland, Norge og Sverige fikk observatørstatus i Nordisk Råd ved vedtak på Rådets sesjon i mars 1994. Jeg har æren av å fremføre samefolkets hilsen til Nordisk Råd med ønske om et godt møte og et godt samarbeid i tiden fremover.

Selv om vi i 1994 fikk observatørstatus i Nordisk Råd, møter jeg her som gjest. Vi står oppført på gjestelisten til Nordisk Råds 49. sesjon og sitter på gjesteplass i denne sal. Det føles ikke riktig. Samene er ingen gjester i Norden, men det opprinnelige folket i de nordlige delene av Finland, Norge og Sverige. Jeg håper derfor at sametingenes søknad om fullt

medlemskap i Nordisk Råd snart vil finne sin løsning. Jeg takker også for landsstyreformann Motzfeldt varme støtte til samenes sak i et tidligere innlegg i debatten i dag.

Et nordisk samarbeid er for samene viktig og naturlig i og med at vi bor i flere av de nordiske stater. Vi har i dag folkevalgte sameting i Finland, Norge og Sverige. Disse er meget opptatt med arbeidet om å forbedre samenes samfunnssituasjon i de respektive land og å etablere og fortsatt styrke samarbeidet med landenes sentrale myndigheter. Det er en stor oppgave for sametingene å ta igjen mye av det tapteopp gjennom historien. Det samiske politiske system er fortsatt ufullstendig og ungt. Samene er ett folk over landegrenser, og derfor er det nordiske samarbeidet viktigere enn det vi faktisk kan vise. Vi har dessverre lite ressurser til samarbeid over landegrensene. Sametingene er institusjoner som har sitt grunnlag i de enkelte nasjonalstatene, både økonomisk og politisk.

For å beholde og styrke et samisk fellesskap som ett folk har det vært naturlig for sametingene å innlede et nært samarbeid. Samene har store praktiske gevinster å hente fra et nærmere samarbeid over landegrensene. Sametingene har allerede i noen år samarbeidet på styre- og ordførernivå. Tingene har utarbeidet plan for å samarbeide gjennom Samisk parlamentarisk råd. For å bringe dette til konklusjon skal sametingene avholde et Samisk Parlamentarisk Møte, et fellesmøte mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige, i februar 1999. Vi har allerede i gang et fellesprosjekt for forberedelse av dette arbeidet. For inneværende år er det fra Ministerrådet bevilget 150 000 DKK. Det samme beløpet er foreslått også for 1998. Vi vil her bemerke at vi behøver å videreføre prosjektet og etablere et permanent arbeid for sekretariat allerede i 1998 og håper derfor at Nordisk Råd og samarbeidsministrene i sitt budsjett kan finne rom for en økning av denne bevilgningen.

På forannevnte fellesmøte mellom sametingene vil vi etablere et Samisk parlamentarisk råd, som skal være fellesorganet mellom sametingene og kunne representere samene på et felles grunnlag. Vi anser dette som en nødvendig videreføring og oppbygging av et politisk demokrati for samene. Vi håper at dette fellesorganet på ny vil bekrefte og styrke samenes representasjon i nordisk og internasjonalt arbeid og på ny bekrefte samenes status som verdige medlemmer blant folkene i Norden. Vi anser denne anledning som en ny mulighet for dere til å gi samene medlemskap i Nordisk Råd.

Vi håper også at det innen en rimelig fremtid vil være mulig å få undertegnet en nordisk samekonvensjon, som gir grunnlag for en langsiktig og positiv utvikling av den samiske kultur og det samiske samfunn.

Et videre internasjonalt samarbeid er viktig for alle i dag. Barentssamarbeidet dekker hele det opprinnelige samiske området i nord. Dette

samarbeidet er derfor spesielt viktig for oss å ta del i. Vi er inne i viktige prosesser når det gjelder samarbeid, økonomisk og kulturell utvikling, miljøsamarbeid m.m. innen det arktiske samarbeidet som i EU-samarbeidet. Vi deltar i de viktige initiativ som nå drives frem innenfor FN-systemet. Naturlig vier vi en særlig oppmerksomhet til de prosesser som berører sikring av urfolks rettigheter, ikke bare i de nordiske land, men rundt om i verden som helhet. Vi deltar i de ulike samarbeid i nært samarbeid med regjeringene i Finland, Norge og Sverige.

Vi er innstilt på å delta, men deltakelse i internasjonalt samarbeid betinger at vi har egne ressurser til forberedelse og arbeid med de tema som behandles, samt at vi har en politisk representasjon som gir mulighet for medvirkning og innflytelse. I lengden har ingen noe å vinne på å delta uten innflytelse. Det kjenner dere alle til, noe som også er en aktuell problemstilling i mange av de andre innlegg som her har vært fremført, bl.a. om EU-samarbeidet, Schengen m.m. Likevel finnes det knapt noe alternativ. Fremtiden kan vi bare oppleve i fellesskap, og derfor må den også formes i fellesskap.

Jeg takker for Deres oppmerksomhet og ønsker nok en gang lykke til med Nordisk Råds videre arbeid.

Presidenten påminde om att talartiden är begränsad till fyra minuter

Anna-Karin Alterå (Ungdomens nordiska råd): Herr president! Ungdomens nordiska råd har i helgen som gått arrangerats här i Finland. Jag skulle vilja delge er några av våra förslag till det fortsatta nordiska samarbetet.

Varje dag ställs allt fler människor utanför den sociala tryggheten. Samtidigt kvarstår problemen med intolerans, främlingsfientlighet och rasism. UNR vill i detta sammanhang föra fram att rasism, främlingsfientlighet och diskriminering aldrig kan lösas genom centraliserad toppstyrning, inte ens genom beslut här i Nordiska rådet. Lösningarna ligger i stället i att främja fungerande lokalsamhällen och en stark medborgaranda.

Alla människor borde ha rätt till en meningsfull sysselsättning. Så är det inte i dag. UNR vill särskilt poängtera riskerna med en stabilt hög ungdomsarbetslöshet. Unga människor som under lång tid utestängs från arbetsmarknaden riskerar i högre grad än andra att få problem med alkohol och droger. En ungdomsrabatt på arbetsgivaravgifterna för ungdomar under 25 och förenklade regler för unga som vill starta eget är två förslag för höjd sysselsättning bland Nordens unga.

Herr president! Den globala miljökrisen är starkt kopplad till världens energisystem. Dagens energipolitik lägger ofta tyngdpunkten på kortsiktig ekonomisk vinst framför långsiktig förvaltning av naturresurser och livsmiljöer. Norden måste våga gå i spetsen vad gäller omställningen till förnybar energi. UNR uppmanar Nordiska rådet att aktivt verka för en avveckling av kärnkraft och fossila bränslen i Norden lika väl som i Nordens närområde.

Samordningen av de nordiska ländernas agerande på den internationella arenan måste förbättras. Om en månad håller FN klimatförhandlingar i Kyoto. De nordiska länderna bör enligt vår mening gå samman och lägga fram förslag om kraftiga reduktioner av koldioxidutsläppen.

Herr president! Vi lever i en omvälvande tid. Stora förändringar i Östeuropa möjliggör en mer gemensam utgångspunkt i säkerhetspolitiska frågor. Ett brett säkerhetsbegrepp omfattar mer än militära utmaningar, men anammandet av detta begrepp får inte leda till att arbetet för militär nedrustning nedprioriteras. Även fortsättningsvis måste de nordiska länderna stödja kärnvapennedrustning när denna fråga behandlas i FN. Dessutom bör de nordiska länderna eftersträva undertecknandet av det internationella förbudet mot personminor.

Herr president! Det nordiska samarbetet bygger på att nordiska medborgare skall kunna röra sig fritt i Norden och ändå ha samma rättigheter som landets egna medborgare. Detta fungerar inte när det gäller homosexuellas möjligheter att formalisera sitt förhållande i ett annat nordiskt land än hemlandet. Ungdomens nordiska råd kräver att Nordiska rådet och dess Nordenutskott aktivt verkar för att denna orätt rättas till genom en samordning av existerande lagstiftning och praxis på detta område.

Herr president! UNR:s roll och funktion i det nordiska samarbetet borde stärkas. Det är vår förhoppning att mer formellt kunna stå till Nordiska rådets förfogande, inte bara under de ordinarie sessionerna utan under hela verksamhetsåret. UNS skulle kunna fungera som en aktiv remissinstans när det gäller frågor rörande nordisk ungdom och nordiska framtidsfrågor. Med en mer stabil finansiering skulle vi kunna spela en aktiv roll i Nordens närområde genom att stödja uppbyggnaden av en motsvarighet till UNR i Baltikum. Det är vår förhoppning att vi ges möjlighet att tillsammans med Nordiska rådets presidium undersöka möjligheterna till en tätare koppling mellan UNR och Nordiska rådet och möjligheterna att med Nordiska rådets stöd inleda ett aktivt arbete i Baltikum.

Metsämäki: Herr President! För några år sedan fanns det många kritiska röster i vår krets som ansåg att det nordiska samarbetet inte hade någon framtid i det nya Europa. Kritikerna hade dock fel genom att Nordiska rå-

det anpassade sig till den nya situationen genom att förnya både organisationen och formerna för samarbete.

Under snart två års tid har vi arbetat med den nya organisationen. Arbetet söker ännu sina former men i det stora hela vill jag redan nu, utgående från mina erfarenheter, konstatera att den organisatoriska förnyelsen har visat sig vara lyckad. De tre pelarna, den traditionella nordiska kultur- och språkgemenskapen, närområdesfrågorna och Europaintegrationen, har vitaliserat rådets arbete och riktat det till områden som i dagens värld känns meningsfulla. Även den öppna debatt som i dag präglar våra möten kan hälsas med tillfredställelse. Det finns inte längre förbjudna ämnesområden. Det visar de tre inledningarna från i går och den debatt som pågår med önskvärd tydlighet.

Rådets öppna politisering har gett partigrupperna en ny och större roll i det nordiska samarbetet. Det har varit positivt och bidragit till att göra rådets arbete mera meningsfullt för enskilda rådsmedlemmar. Inget illa om de nationella delegationerna, men när det gäller att göra politik är den egna partigruppen alltid det bästa och naturligaste alternativet.

Statsminister Göran Persson tog i sin inledning upp två profilfrågor, sysselsättning och miljö, som skall prägla Sveriges ordförandeskap. Jag tror att mången av oss kände en tillfredställelse över hans programförklaring.

Sysselsättning och miljö är konkreta politiska frågor som har en stor aktualitet såväl i de nordiska länderna som i hela Europa. För Nordiska rådets del erbjuder dessa frågor ett konkret arbetsfält för både närområdesutskottet och Europautskottet.

Sysselsättningsfrågorna ligger också så att säga i tiden. EU:s toppmöte i Luxemburg den 20. november är sammankallat för att behandla sysselsättningsproblematiken. I de nordiska länderna har vi mycket att ge den debatten. Det är vår skyldighet att visa att det går att skapa en Europapolitik för att förbättra sysselsättningen. Låt oss fastän kalla det för "Partnersskap för jobb" som i svenska LO:s nya skrift.

En del av detta partnerskap är enligt min åsikt EMU, bara den tolkas och tillämpas på rätt sätt. EMU kallas ofta enbart för en monetär union. Det glöms bort att EMU är en både ekonomisk och monetär union. EMU kommer att bidra till att undanröja hinder för ekonomisk tillväxt och sysselsättning. T.ex. för Finlands del avlägsnar EMU handelshinder inom EU:s inre marknad och skapar därigenom nya exportmöjligheter speciellt för vår små- och medelstora industri. Det i sin tur skapar nya arbetsplatser.

I Finland har vi en lång tradition med en bred samhällsdialog i arbetsmarknadsfrågor som vi kallar trepartssamarbete. Ett samarbete där arbetsmarknadsparterna och regeringen, statsmakten, tillsammans bär ett ansvar i arbetsmarknadsunderhandlingar. Arbetsgivarna och fackföreningsrörel-

sen kommer överens om lönerna och arbetsvillkoren och regeringen sköter om de övriga ingredienserna i avtalet t.ex. skatterna. I en sådan här fråga vill vi gärna dela med oss av våra erfarenheter, som säkert också kunde praktiseras annanstans i Norden och i Europa.

Den andra profilfrågan, miljön, är minst lika aktuell som sysselsättningen. De nordiska länderna har alltid varit föregångare i miljöfrågor. Vi har kunskap och teknologi och också betydande resurser för att sköta våra egna miljöproblem och framförallt möjligheter att hjälpa våra grannar med deras problem, vilket är mycket viktigt i närområdessamarbete.

Jag vill speciellt lyfta fram ett gemensamt instrument som vi förfogar över, nämligen Nordiska Investeringsbenken och dess systerorganisationer, bl.a. NEFCO. Genom att intensifiera våra miljösatsningar i närområdena kunde vi ofta nå många gånger större resultat för vår egen miljö än med satsningar i våra egna länder. Detta får förstås inte betyda att vi inte åtgärdar våra egna miljöproblem.

Herr President! Statsminister Göran Persson konstaterade: "Norden kan främja en politik som förenar ekologi, ekonomi och kampen för jobben." Låt det bli ett rättesnöre i det framtida nordiska samarbetet så försvinner även det sista tvivlet om det nordiska samarbetets betydelse.

Löv: Herr president! Jag hade planerat mitt inlägg för att inspirera till en verkligt laddad värdedebatt när vi skall behandla Nordenutskottets saker i morgon. Det är inte så många här. Jag hoppas ändå att detta går hem och att vi får en bra debatt, även om det förmodligen blir vid en sen tidpunkt också i morgon.

Nordenutskottet har till uppgift att föreslå och följa upp ärenden, som berör medborgarnas livskvalitet i Norden. Livskvalitet i det nordiska välfärdssamhället bygger på solidaritet visavi social omsorg och utbildning. Det innebär också en allmän möjlighet till aktivt kulturellt utbyte och en stimulerande fritid. Det allmänna har i de nordiska länderna traditionellt haft ett stort ansvar för dessa kvaliteter. Vi skall dock komma i håg att utan medborgaraktiviteten i de frivilliga organisationerna skulle livets innehåll vara betydligt fattigare och trivseln mycket sämre. Nordenutskottet har på sin agenda stora ämnesområden som påverkar medborgarnas livskvalitetet, både i samhällsservicen och inom det frivilliga. Frivillig verksamhet behöver både emotionellt och monetärt stöd för att resursen skall ge full synergieffekt. Därför bör vi i Nordiska rådet komma ihåg t.ex. opolitiska ungdomsorganisationer, som gör ett voluntärarbete som samhället inte kan ställa upp med. Det innebär en rik framtid för Nordens folk att våra ungdomar nu får träffas.

Vår välfärd bygger i mycket på rätten till arbete och den skatt produktionen jämte lönen genererar till det allmänna. Sysselsättningen är därmed en grundläggande del i vår välfärd. Jag uppmanar därför till aktivt välfärdstänkande inför den diskussion som skall föras i morgon. Diskussionen sker på basen av en rapport given av en arbetsgrupp om den nordiska välfärdsmodellen. Sysselsättningen intar i den här rapporten en central plats. Man måste fråga sig om den nästan fullständiga utraderingen av insats och belöning måste omvärderas i Norden.

Nya arbetsplatser måste ske genom skapande av nya produktiva, personalintensiva företag. Arbetsdelning höjer inte på den kollektiva levnadsstandareden men kan vara till hjälp för vissa familjer och individer. Gammaldags offentliga sysselsättningsprojekt är ändå bara tillfälliga punktinsatser i princip. Jag hoppas på kreativa inslag om detta i debatten. Minister Persson har ju signalerat sysselsättningen som en stor gemensam välfärdsstrategi inför Sveriges ordförandeår. Det är tacksamt. Minister Persson sade också att Norden utgör en gemensam ekonomisk region. Jag hoppas att Nordens modell för ekonomiskt samvete och ekonomiskt ansvar, utgör den traditonella trygghet som bildar en stabil bas för investeringar i nya produktiva arbetsplatser framom lågprisländer utan allmän socialförsäkring.

Jag önskar också nämna en dimension i människornas livsakvalitet som vi skall diskutera under sessionen, dvs. mediernas roll i människornas liv. Etermedierna förmedlar i dag internationellt och nationellet nyhetsstoff och underhållning. Medierna formar våra attityder, vår samhällsuppfattning. Det är viktigt att denna modellering innehåller nordiska inslag. Kvalitetspotential för nordisk produktion och distribution finns blott vi kan uppbåda den riktiga viljan. Med tanke på våra barns nordiska samhörighetskänsla är detta ett viktigt samarbetsområde. Detta är ytterligare ett exempel på en aktiv nordisk intressebevakning ur Nordenutskottets synvinkel.

Sexuellt missbruk av barn har berört alla i Nordenutskottet mycket starkt. Redogörelsen för bekämpning av denna omänskliga last hoppas jag får berättigad uppmärksamhet. Det är en skam att vår välfärdsregion har denna typ av problem i sitt samhälle.

Ännu, herr president! Jag skall inte tala mycket om budgeten men vill uttrycka min förvåning över intentionerna att systematiskt minska på Nordiska rådets budget när vi kan visa hur stora katalysatoreffekter små anslag kan ge för nordiska initiativ och samnordiska resultat.

Valgerður Sverrisdóttir: Hr. præsident! Vi har i de sidste år brugt meget tid på den form, som vi skal arbejde efter i nordisk samarbejde. Vores

samarbejdsform, som vi arbejder efter i dag, har både sine fordele og ulemper, men det vigtigste er, at det fungerer. Viljen til at samarbejde i de nordiske lande er stærk, og man har fundet ud af - i de sidste år - at der er ingenting, som kan erstatte det nordiske samarbejde. Man har set, at de nordiske lande er stærkere i alt andet internationalt samarbejde, hvis de holder sammen og udtaler sig i fællesskab. Statsministrenes udtalelse i går om FN-reformarbejdet er et godt eksempel på dette. De nordiske lande har i fællesskab fremlagt forslag om reformarbejdet, som har fået større opmærksomhed p.g.a., at det kommer fra os alle i fællesskab.

De nordiske institutioner, som vi har bygget op i fællesskab, er alle af stor vigtighed for det nordiske samarbejde. Her i Finland har man gode eksempler på institutioner, som arbejder inden for økonomien, udviklingshjælp og kultur. Selvfølgelig kan man spare ved at nedlægge fælles institutioner, men i stedet for dem må man opbygge andre institutioner på nationalt plan, og i de fleste tilfælde ville det blive dyrere, og vi ville også miste en del af den nordiske identitet. Det Vulkaniske Institut i Reykjavik er et eksempel på en institution, som ofte bliver nævnt i diskussionen om besparelser.

Dette er et område, som er af stor interesse for Island, og viser også de nordiske landes vilje til at samarbejde i fællesskab med andre lande om disse vigtige spørgsmål.

Den Nordiske Industrifond i Oslo er et godt eksempel på en institution, hvor man arbejder for at øge konkurrenceevnen for nordiske virksomheder. Det er en fejlvurdering at tro, at besparelser i det nordiske budget vil være en besparelse for nordiske skattebetalere. Der er stor grund til at tro, at sådanne besparelser vil øge totaludgifterne i de nordiske landes budgetter. På den anden side må vi omprioritere hele tiden og fremsætte nye ideer om samarbejdsmuligheder.

Kulturfonden har arbejdet i 30 år. Det er ingen tvivl om, at den nordiske kultur har haft stor nytte af fondens arbejde. Den har muliggjort samarbejdet mellem artister, for folk fra forskellige grupper i vores samfund. Kulturfonden har gjort vores kultur rigere. Den har vedligeholdt kultur, den har skabt kultur, og den har arbejdet for en tryggere fremtid i vores lande. Det er nødvendigt, at prioritere fondens aktiviteter i det nordiske budget. I de seneste år har der været øget efterspørgsel efter midler til øget samarbejde med nærområderne, ikke mindst Østersøområderne. Dette er af stor interesse, men hvis fonden ikke får forøget budget, bliver dette nye samarbejde på bekostning af andet kultursamarbejde inden for Norden. Det må ikke ske.

Når jeg siger dette, er det ikke får at nedprioritere samarbejdet med nærområderne f.eks. de baltiske lande. Jeg er enig med den norske statsminister i, at vi må arbejde for at styrke Barentssamarbejdet. Lad mig dog

sige, at selv om vi flytter tyngdepunktet mod syd i sammenhæng med nærområdesamarbejdet, så er det vigtigt, at vest-norden, d.v.s. Island, Færøerne og Grønland, fortsat bliver prioriteret af Rådet, som vi blev enige om at gøre i vor reformrapport.

Mange af talerne har været inde på Schengenaftalen i denne diskussion. Det har været klargjort, at alle de nordiske lande vil bevare den nordiske pasfrihed og vil være med i Schengen. Med dette som grundlag er det nu bare et spørgsmål om nye forhandlinger efter Amsterdamtraktaten, som må løses. Vi har et ordsprog på islandsk - Viljinn er allt sem parf, viljen er alt som behøves. I denne vigtige sag er jeg i dag mere bevidst end før om, at man har viljen i de nordiske lande til at stå sammen for at finde en god løsning.

Denne dag har derfor bragt os frem på vejen i nordisk samarbejde.

Birthe Sörestedt: Herr president! Det är med stor oro vi ser hur utvecklingen av rasism och främlingsfientlighet breder ut sig i våra länder. Rasistiskt våld och trakasserier - nästan varje dag när vi läser tidningar eller slår på TV nås vi av rapporter om händelser av sådant slag. Något som också skrämmer är den räckvidd som främlingsfientliga och rasistiska budskap får genom tidningar, tidskrifter och vitmaktsmusik. Undersökningar visar på att ungdomar lyssnar på vitmaktsmusik, läser rasistiska tidningar, tar intryck av propagandan och ansluter sig till grupper och organisationer med motsvarande inriktning. Ett välorganiserat kontaktnät i Norden ger dessa organisationer möjlighet att sprida sitt budskap och utveckla sin verksamhet.

Vi kan inte oberört låta detta pågå. Vi har ett gemensamt ansvar att motverka dessa krafter.

Därför är det glädjande att Nordiska ministerrådet i sina planer och i budgeten för 1998 tar till vara erfarenheter från kampanjen "Norden mot rasism" och med detta som underlag vill arbeta vidare och ge ett stöd till de grupper och organisationer som arbetar med problemställningar angående rasism och främlingsfientlighet. Jag ser med tillfredsställelse att i handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet beslut tagits om utarbetande av en kulturstrategi för det mångkulturella Norden.

Ministerrådet har också inom integrationsområdet lyft fram aktiviteter som förbättrar invandrarnas situation på arbetsmarknaden och utveckla samarbetet med andra sektorer för att stärka insatserna speciellt vad gäller ungdomar.

Jag har i en rapport om främlingsfientlighet och rasism till Nordenutskottet pekat på att attityder och förhållningssätt till invandrare och etniska grupper är nära förknippade med människors sociala livsomständigheter

och att en rad faktorer påverkar, såsom en ojämlik resurs- och maktfördelning i samhället, ekonomisk stagnation och arbetslöshet. Därför måste särskilt integrationsprocessen uppmärksammas. Jag vill understryka att det krävs politiska beslut för att motverka intolerans och öka respekt och förståelse människor emellan.

Det är av stor vikt att värna det mångkulturella samhället. Arbetet måste bedrivas inom flera samhällssektorer. Inte minst viktigt är att det på ett naturligt sätt anammas i verksamheter där barn och ungdomar finns.

När det gäller påverkan av attityder krävs ett långsiktigt arbete. De nordiska länderna kan genom att utbyta erfarenheter och genom en samordning uppnå bestående förändringar.

Ministerrådet anger i budgeten att det har utarbetats en rapport om de nordiska ländernas insatser på området. Med utgångspunkt i denna har en grupp arbetat fram en rad konkreta projekt. Det har i budgeten avsatts 1 1/2 miljoner kronor för 1998 för genomförande av dessa. Denna satsning ger dock även möjligheter till andra insatser. Min förhoppning är att detta skall vara upptakten till en långsiktig nordisk strategi för att motverka främlingsfientlighet och rasism.

Nordenutskottet anordnar en utfrågning i morgon kl. 8.30 i syfte att lyfta fram vad vi tillsammans i Norden kan göra för att motarbeta rasism och främlingsfientlighet och ta till vara det mångkulturella samhället.

Steenholdt: Hr. Præsident! Til folkeskaren her i salen vil jeg sige følgende:

Jeg har været med til Nordisk Råds møder i efterhånden adskillige år - siden 1977. I de fleste indlæg, som jeg gennem årene har holdt, har jeg forsøgt at gøre de europæiske folk opmærksom på, at der skal gøres noget mod den uforsvarlige globale forurening af luft, land og hav.

Jeg skal ikke her gentage betragtninger om engelsk atomaffald i havet, russiske atomubåde og andet atomaffald ved Nova Scotia. Alle disse forureningskilder er nu kendt verden over.

De store lande er stolte over at kalde sig suveræne industristater, mens områder uden for disse steder kaldes underudviklede lande, og deres befolkninger betegnes som naturfolk. Men alle jordens folk er under den samme himmel.

Alt forureningsmateriale fra gødning af markerne, alt affald i havene og i luften drives automatisk af naturens kræfter mod jordens poler - og dermed også mod os. Vi er meget bekymrede over den uforsvarlige forurening af verdenshavene. Vi er fra områder, hvor man ikke kan dyrke noget på jorden, og vores eksistens er derfor afhængig udelukkende af havets levende ressourcer.

Vi retter os efter de globalt meget stramme restriktioner af havenes levendes ressourcer og opdager alligevel, at de havpattedyr, som vi er meget afhængige af, efterhånden er så sundhedsfarlige, at vi må begrænse vores forbrug.

Folkens! Stop dog den omsiggribende forurening af havet, jorden og luften, inden det er for sent.

Det konstateres, at flere og flere mennesker også i Grønland har cancer-sygdomme. Den sygdom fandtes ellers ikke i vores områder. Jeg har den opfattelse, at det er globalt problem. Min konklusion er, at verdenssamfundets kamp mod kræftsygdommene må erklæres for tabt på forhånd, så længe den globale forurening fortsætter!

Tag dette korte indlæg - eller dette nødråb - til industrilandene fra os såkaldte naturfolk med hjem. Det gælder også jeres sundhed i fremtiden.

I alle de år, hvor jeg har været her som repræsæentant for Grønland, har jeg hørt mange fine, højtidelige udsagn om bekæmpelse af den verdens omspændende forurening. Men håndgribelige tiltag har der været meget få af.

I udenrigsministrenes redegørelse omtales det forøgede samarbejde i Europa - altså også uden for Norden. Derfor er det på tide, at alle kræfter sættes ind i bekæmpelse af den grænseoverskridende forurening.

Hr. Præsident! Vi fra Vestnordens område er specielt udsatte for den omtalte forurening, netop fordi vi omgives af et stort havområde, Atlanterhavet, hvor havforureningen efter sigende bliver et større og større problem. Derfor må vi fra Grønland opfordre de nordiske lande til at være opmærksomme på det!

Anneliese Dørum: President! Göran Persson viste i sitt innlegg i går til at alle de nordiske land har hatt sine ökonomiske problemer, noe som igjen har fört til stor arbeidsledighet. Arbeidsledigheten er en tragedie for dem som rammes, og for samfunnet for övrig. Derfor må den ökonomiske politikken ha som mål at alle skal kunne få et lönnet arbeid. Derfor er det viktig at de nordiske landene samarbeider enda närmere for en politikk som fremmer ökt sysselsetting.

I Norge er vi i ferd med å friskne til igjen, og arbeidsledigheten er nå sterkt synkende. Problemet hos oss er heller mangel på arbeidskraft innen en rekke fagområder. Vi trenger ingeniörer, byggearbeidere, leger og helsepersonell m.v. Situasjonen hos oss ville ha värt svärt vanskelig hadde vi ikke fått kvalifisert arbeidskraft fra våre nordiske naboer. En kan kanskje si det så sterkt at uten Norden stopper Norge.

Da Norge for noen år siden hadde stor arbeidsledighet, var det mange nordmenn som bl.a. drog til Sverige og Danmark for å få jobb. Det blir

stadig tydeligere at vi har ett felles arbeidsmarked i Norden. Da blir det viktig at de av Nordens borgere som på denne måten bytter bo-og arbeidssted, er sikret sine trygde- og pensjonsrettigheter.

Göran Persson la i sitt innlegg vekt på at det sosiale trygdesystemet måtte fungere over grensene. En betingelse for at menneskene skal kunne röre seg fritt er at de kjenner sosial trygghet uavhengig av hvilket nordisk land de bor og arbeider i. Regelverket legger til rette for at en person som har bopel i et nordisk land, er omfattet av de trygderettighetene som gjelder i dette landet. Har man värt yrkesaktiv i flere nordiske land, skal man ha pensjon fra hvert av disse landene i forhold til bopelstid. Den nordiske konvensjonen som kom i 1994, sikrer dette.

Regelverket skulle väre på plass, men i praksis fungerer det ikke alltid, og vi må se på hva som kan gjöres for å tette hullene. Det finnes flere eksempler på at nordiske borgere ikke får de trygdeytelsene de har krav på når de skifter bo- og arbeidsforhold i Norden.

I siste nummer av Politikk i Norden står det om en norsk kvinne som blir tvunget til å leve på et minimumsbelöp fordi det landet i Norden hvor hun opptjente sine rettigheter, ikke vil godta de vurderinger som det norske rikstrygdeverket og de norske legespesialistene har gjort, nemlig at hun er 100 pst. uarbeidsuför.

I intervjuet med Politikk i Norden advarer denne kvinnen folk mot å ta seg arbeid i et annet nordisk land. Hun unner ingen å komme i samme håplöse situasjon som hun er i nå.

Jeg vil oppfordre de nordiske ministrene til å se på hva som kan gjöres for å sikre at de nordiske borgerne som opptjener sine pensjonsrettigheter i et annet nordisk land, beholder sine pensjons- og trygderettigheter uavkortet, selv om de bosetter seg i et annet nordisk land enn der trygderettighetene er opptjent.

Kallis: Ärade talman, bästa två kolleger! De grova brotten ökar ständigt i vårt samhälle. Nyligen uttryckte den finska inrikesministern Jan-Erik Enestam sin oro över att det ökade våldet blivit allt råare. I allt större grad används så kallade maffiametoder. En ökning av de grövre brotten upprör känslorna bland folket. Som politiker får vi inte stå på sidan om och bevittna hur samhället i detta avseende utvecklas i fel riktning.

Konferenser och seminarier ordnas för att diskutera olika ämnen. Syften med flera av konferenserna är att diskussionerna skall leda till konkreta åtgärder. Tyvärr är det mindre ofta debatterna leder till en konkret handling. Vi politiker åker hem och glömmer ganska fort de diskussioner samt ibland till och med de löften som getts under konferensen.

Bästa kolleger! Jag hoppas att de frågor som vi diskuterar och har diskuterat under denna vecka skall leda till åtgärder eller vidare handling i respektive parlament. Det är vi politiker som bär det yttersta ansvaret för att omförvandla våra ord till gärningar. Jag förutsätter också att de beslut som de nordiska ministrarna fattat om vidtagandet av effektivare åtgärder för bekämpandet av narkotikabrott också skall förverkligas. Den här nyheten läste jag i text-TV i Finland: Nordiska ministerrådet har beslutat att vidta åtgärder mot narkotikabrott. Jag följer med intresse hur det här beslutet kommer att uppfyllas.

För drygt två veckor sedan skakades Finland av den grymma nyheten att två polismän blivit brutalt nedskjutna i centrala Helsingfors. Mördaren, som fegt sköt poliserna i ryggen, var en dansk brottsling, Christensen, som under sin permission från fängelset rymt till Finland. För att inga missförstånd skall uppstå konstaterar jag att brottslingen lika väl kunde ha varit en finländare och poliserna två danskar. Faktum är att det var en farlig fånge som hade rymt från sin permission.

I fängvårdspolitiken är syftet med beviljandet av permission att underlätta den intagnes anpassing i samhället. Detta är i och för sig viktigt men får aldrig gå ut över de allmännas säkerhet. I fallet Christensen kan vi se att trots att den danska polisen var kritisk till beviljandet av permission, beviljades Christensen en sådan. Detta är inte alls ett unikt fall. Det finns flera fall där polisen ställt sig frågande - ja till och med helt avvisande - till en beviljad permission. Att en intagen på sin permission begår brott är inte heller ovanligt - snarare tvärtom.

Bästa kolleger! En allmän uppryckning av disciplinen måste ske. Vi behöver en strängare praxis. När det gäller beviljandet av permission för intagna på grund av grövre våldsbrott måste flera myndigheter vara inkopplade. Det kan inte vara ändamålsenligt och rätt att endast fängvårdspersonalen fattar beslut om permission. Även andra myndigheter såsom polisen måste kopplas in i detta beslut. För att en permission skall beviljas borde dessa myndigheter vara enhälliga. Vi parlamentariker bör agera för att få till stånd en ändring i denna fråga. Beslut om beviljandet av permission för de grövre brottslingarna skall fattas av flera myndigheter och enhälligt. Beträffande fallet Christensen kunde situationen ha sett annorlunda ut idag om polisen hade hörts och ett enhälligt beslut av flera myndigheter hade varit obligatoriskt. Permission hade med största sannolikhet inte beviljats.

Genom en ändring och en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning och praxis i denna fråga kan vi få till stånd ett säkrare Norden. Individens trygghet i Norden är A och O, och detta är något som vi alla måste sträva efter. Tack, herr ordförande!

Presidenten: Generaldebatten och debatten om presidiets betänkande om Nordiska ministerrådets förslag till budget för år 1998 är avslutad. (Beslut, se s. 262)

Jag vill beträffande morgondagen påminna om Nordenutskottets utfrågning om rasism och främlingsfientlighet, som börjar kl. 08.30. Den äger rum i Auditoriet här i riksdagshuset. Alla rådets medlemmar är välkomna att delta i utfrågningen.

Plenarförsamlingen ajourneras, och återupptar förhandlingarna i morgon kl. 10.30 med frågestund med samarbetsministrarna (kl. 10.30 – 12.00).

Onsdagen den 12 november 1997, kl. 10.30 – 12.00 samt 12.00 – 18.40

Olof Johansson övertog härefter ledingen av förhandlingarna.

16. Frågestund med samarbetsministrarna

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Eva Johansson ersätter Sven Hulterström för resten av sessionen samt att Marianne Carlström ersätter Nils T. Svensson för resten av dagen.

Rådet beslutade att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Presidenten: Rådet upptar nu sina överläggningar. Vi befinner oss på dagordningens punkt 16 Frågestund med samarbetsministrarna.

Detta är en övning som vi har haft också föregående år, som ni känner till. Vi har nu förlängt den från en timme till en och en halv timme. Det finns ett betydande intresse att ställa frågor till samarbetsministrarna. Vi har alltså tiden på oss fram till kl. 12 för muntliga frågor till ministrarna.

Reglerna för frågestunden framgår av dokument 6, som delats ut i salen. Det har också delats ut ett papper med praktiska anvisningar.

De som vill ställa en fråga begär ordet genom handuppräckning eller genom att resa sig. Medlemmarna ställer sina frågor till ministrarna från

sin plats i salen. Den som får ordet kopplar på mikrofonen genom att trycka på knappen märkt P.

För frågorna gäller en tidsbegräsning på en minut, så det kan vara bra att börja med frågan och därnäst motiveringen. För svaren har vi två minuter. Presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga.

Här framme finns fem samarbetsministrar, som ni alla känner väl. Några har varit med mycket länge, de två längst till höger från er sett har kommit in något senare. Jag säger inte att vi behöver ha olika anspråksnivå på svaren av det skälet, men det kan ändå vara bra att veta.

Jag överlämnar ordet till rådet.

E 6: Fråga till Norges samarbetsminister angående världsutställningen Expo 2000 i Hannover

Nyby: Herr president! År 2000 anordnas världsutställningen Expo 2000 i Hannover. Temat är Människa, Natur och Teknik. Tidigare erfarenheter visar att deltagandet är dyrt. Det kan därför vara mycket fruktbart med samarbete. Ett nordiskt samarbete i detta fall kunde vara uppförande av en gemensam hall. En nordisk profilering vid världsutställningen skulle ha ett stort symbolvärde för det nordiska samarbetet. Tyvärr har det visat sig att de nordiska länderna har valt skilda vägar. Enligt uppgifter har Norge vid ett tidigt skede tackat nej till denna form av nordiskt samarbete.

Jag vill fråga Norges samarbetsminister: Avser ni fru minister vidta sådana åtgärder som ännu skulle göra det möjligt för de nordiska länderna att framträda gemensamt vid världsutställningen i Hannover?

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Det er ukjent for meg at Norge har svart nei. Jeg har vært samarbeidsminister i 16 dager. Men jeg vil gå tilbake og få sjekket om det er riktig at Norge har sagt nei, og i tilfelle hvorfor. Uansett vil jeg vurdere det på nytt igjen.

Minister **Pagrotsky**: Herr president! Jag har varit minister för detta i tre veckor, så jag har kanske förvärvat litet mer rutin.

Jag är också minister för världsutställningsfrågor, och det har jag varit ytterligare i några månader och gått igenom planeringen en smula. Redan när jag började med detta i våras stod det klart att något gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen i Hannover år 2000 inte skulle vara möjligt därför att något land inte önskade det.

Jag tycker att det vore en fantastisk manifestation av två skäl. Det skulle visa världen att vi i Norden är så sammanflätade att vi tycker att vi

kan visa upp vår bild gemensamt inför omvärlden. Det andra skälet är att det blir fler att dela på pengarna.

Nu är det inte bara regeringarna som skall komma överens utan också näringslivet. I varje land sker ett samarbete mellan regeringen och näringslivet.

Kan inte vi som är här, som ju kallar oss nordister, säga att vi gemensamt jobbar för till nästa världsutställning, den i Japan år 2005, satsa på att göra en gemensam manifestation av Norden i världen - det är väl en bra deal att träffa så här på podiet?

Nyby: Herr president! Jag har en tilläggsfråga. Först vill jag dock tacka ministrarna för det uppriktiga svaret. Jag lyfte nämligen fram den här frågan därför att den är av principiell natur. Det är lätt för oss att vid Nordiska rådets sessioner hålla känsloladdade tal, men när vardagen gryr finns det tyvärr en tendens för länderna att gå individuella och självska vägar.

Sveriges samarbetsminister antydde att det finns en strävan att vid nästa världsutställning ha nordiskt samarbete. Kan jag uppfatta det som ett löfte?

Minister **Pagrotsky**: Du kan se att från vår sida kvarstår viljan till samarbete. Men det krävs mer än en för att dansa den här dansen. Framför allt krävs det att våra vänner i näringslivet uppfattar sig som samarbetspartners och inte konkurrenter i första hand. Det räcker inte att vi här på podiet är överens om detta.

Jag kan berätta att efter det att vi hade konstaterat att det inte gick att göra en allnordisk manifestation tog vi på initiativ av det svenska industriförbundet kontakt med den finska regeringen om ett svensk-finskt deltagande i världsutställningen. Jag tror inte att det berodde på bristande vilja, utan det var helt enkelt försent. Finland hade då kommit långt i sin planering, och det var bara vi som var sist som hade kvar manöverutrymme.

På något sätt skall vi lyckas samarbeta bättre till nästa världsutställning. Den ligger rätt långt bort i tiden, så det krävs inte några beslut än på några år.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 7: Fråga till samarbetsminstrarna angående visumregler och ökade kontakter mellan de nordiska länderna och våra närområden

Chris Heister: Herr president! Jag skulle vilja ställa en fråga om visumregler och möjligheter till ökade kontakter mellan de nordiska länderna och våra närområden.

Vi har i dag visumfrihet mellan de baltiska och de nordiska länderna, men när det gäller Ryssland har vi fortfarande visumtvång.

Jag skulle vilja ge ett exempel på hur det kan se ut i dag. Säg att en skolklass vill resa med buss från S:t Petersburg till Köpenhamn. Då måste varje elev betala för visum: först 100 FIM för det finska visumet, sedan 25 USD för det svenska visumet och till sist 20 USD för det danska visumet. Det innebär totalt 65 dollar, vilket motsvarar en genomsnittlig månadslön i S:t Petersburg. Då förstår man att detta inte precis bidrar till att öka kontakterna mellan Ryssland och de nordiska länderna.

Det finns naturligtvis många andra problem som har att göra med Rysslands regler och visum för nordbor som vill ta sig till Ryssland.

Jag skulle mot den bakgrunden vilja fråga samarbetsministrarna: Vilka ansträngningar gör man från de nordiska länderna för att underlätta kontakterna med Ryssland och pågår det några samtal med Ryssland när det gäller att lätta upp visumreglerna?

Minister **Norrback**: Herr president! Vi har jobbat ganska mycket för att få visumfrihet mellan de nordiska och de baltiska länderna. Den processen har lyckats. Olyckligtvis är viseringsavgiften hög, vilket hindrar de vanliga medborgarna från t.ex. Ryssland att besöka de nordiska länderna. Egentligen motverkade detta det syfte vi har för att människorna från de baltiska länderna skall kunna komma till de nordiska länderna och se hur vi lever och ta förebilder av det som vi har lyckats med väl i Norden. Detta har lyckats därför att de baltiska länderna också har nått avtal med Ryssland som reglerar deras gränser gentemot Ryssland. Men jag tycker inte det är rimligt att räkna med att få visumfrihet mellan Ryssland och de nordiska länderna under en överskådlig tid, detta p.g.a. den interna situationen i Ryssland. En flyktingrörelse kan också tänkas uppstå.

En annan sak är avgiftens storlek. Jag tillhör dem som tycker att den är för hög, vilket hindrar vanliga medborgare från att resa över huvud taget. Det är helt rimligt att man skulle ha ett gemensamt nordiskt visum, vilket kunde vara ett mål. Det här är en fråga för inrikesministrarna och utrikesministrarna men som mål för det politiska arbetet tycker jag att det skulle vara rimligt. Det finns motsvarande exempel som gäller andra frågor, men problemet är detsamma. Om en skolklass från S:t Petersburg vill besöka

flera nordiska länder flerfaldigas kostnaderna för visum, vilket skulle göra det omöjligt att resa. Det är inte klokt.

Chris Heister: Jag tackar för svaret, som var positivt.

Jag skulle också vilja ta upp den andra delen, som handlar om den ryska sidan. Vi kan nu se att utvecklingen är sådan att reglerna stramas upp på den ryska sidan. Man kräver numera originalinbjudningar, vilket man inte gjorde tidigare, man kräver att få passet i stället för fotostatkopia, som man nöjt sig med tidigare, osv.

Pågår det några samtal med Ryssland så att ryssarna å sin sida försöker lätta upp sina visumregler för att öka kontakterna och underlätta för nordbor att resa till Ryssland?

Minister **Norrback**: Herr president! Det pågår åtminstone mellan Finland och Ryssland diskussioner om visumregler och rättskontroll. Vi har varit glada att det finns strikt kontroll för det behövs kontroll eftersom den kriminella aktiviteten i Österuropa har ökat. Det är viktigt att det finns ett system som fungerar. Det har Ryssland självt upprätthållit. Men det är alltid så att när man försöker sila bort det som är problematiskt så får vanliga medborgare problem. En lägre visumavgift skulle vara en väg men att systemet skulle avskaffas tror jag inte på under en framtid som dess värre är ganska lång.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 8: Fråga till Sveriges samarbetsminister angående registrerat partnerskap

Jonna Grønver: Danmark, Norge og Sverige har næsten ens regler for registreret partnerskab for par af samme køn, men så vidt jeg har forstået, respekteres gyldigheden af disse partnerskaber ikke gensidigt i de forskellige nordiske lande, således at et registreret partnerskab indgået i Danmark ikke har juridisk gyldighed i Sverige, og således at et dansk par ikke kan indgå registrertet partnerskab i Sverige. Derfor vil jeg gerne spørge Sveriges samordningsminister Leif Pagrotsky: Hvilke skridt vil ministeren tage for at samordne registreringen og praksis på dette område?

Minister **Pagrotsky**: Det steg jag skall ta är att när jag kommer hem till Stockholm ta upp frågan med dem av mina kolleger i regeringen som

sysslar med detta och fråga vad som ligger bakom och vad som kan tänkas göras.

Jag tycker inte att det låter som någon tillfredsställande ordning, men jag har inte stött på problemet förut och har inget svar i sakfrågan att ge till Dig.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 9: Fråga till Finlands och Sveriges samarbetsministrar angående tryggandet av färjtrafiken över Kvarken

Wahlström: Då det behövs minst två för att dansa tango ställer jag frågan till Finlands och Sveriges samarbetsministrar: Vad avser Finlands och Sveriges regeringar göra för att trygga färjetrafiken över Kvarken när den skattefria försäljningen upphör den 1 juli 1999 enligt EU:s beslut?

Färjetrafiken över Kvarken är världens nordligaste året-runt-förbindelse för passagerar- och godstrafik. Tax-free-försäljningen - som ju är en nationell skattesubvention av färjetrafiken i bl.a. Östersjön - avses upphöra den 1 juli 1999.

Detta drabbar särskilt Kvarkentrafiken som inte i likhet med Helsingfors-Stockholm och Åbo-Stockholm kan nyttja EU:s yttre gräns eller Ålands skatteundantag.

Tax-free genererar f.n. 60 procent av bruttoinkomsterna från trafiken och utgör det viktigaste resemotivet för tvåtredjedelar av resenärerna. Detta innebär med säkerhet att året-runt-trafiken upphör om inte nationella skattesubventioner via tax-free kan ersättas med annat statligt stöd eller kan garanteras på något annat sätt.

Minister **Norrback**: Herr president! Tax-free försäljning är ju en form av subvention och det har varit viktigt för i synnerhet färjtrafiken mellan Finland och Sverige men också mellan Norge och Danmark och mellan Sverige och Danmark. När systemet försvinner äventyras trafiken i Kvarken-regionen. Det är rimligt att ge vanlig subvention i stället för skattesubvention. Ett annat problem är att vi är vana att subventionera kollektivtrafik inom länder men inte över nationsgränser, vilket är lika aktuellt, också om det är minst lika betydelsefullt.

Jag tyckte att Leif Pagrotsky hade ett bra förslag när han sade att trafik över nationsgränser borde bli likställd. Jag tror att någon form av samhällsstöd är ett ställe att börja med, eller det bästa sättet att lösa problemet.

Eftersom det från Finlands regerings sida har blivit en vana att diskutera Helsingfors-tidningarna vill jag säga att Helsingin Sanomat hade en initierad ledare på den här punkten i går, vilket inte är ovanligt i den tidningen, som tror sig vara för "bättre folk" också.

Minister **Pagrotsky**: Jag kan instämma i det mesta som Ole Norrback sade. På en punkt får jag dock uttrycka min förvåning.

Jag trodde att denna färjelinje var väldigt viktig för trafikbehoven i de två regionerna. Det är den bild som har givits till mig vid de uppvaktningar jag har varit med om. Nu får jag höra att det bara är en tredjedel av resenärerna som reser för att resa, resten reser för att köpa brännvin!

Jag tycker liksom Ole Norrback att man kan överväga sådana subventioner på regionalpolitiska meriter men att göra konsumtionen av sprit till bas för subventioneringen - ju mer sprit man kan förmå passagerarna att dricka, desto mer subventioner får man - tycker jag är en dålig form av regionalpolitiskt stöd.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 10[7]: Fråga till Noregs samarbetsminister angående gemensamma nordiska regler för sjöarbetsmarknaden

Håkan Strömberg: Jag skulle vilja ställa en fråga till norska samordningsministern Ragnhild Queseth Haarstad med anledning av att Norge och Holland tvärtemot alla rekommendationer infört ett system på sjöarbetsmarknaden som innebär att de ombordanställda helt befrias från skatt. Dessutom reser man från norsk sida över till Sverige och håller kurser där man presenterar gynnsamma spelregler för de svenska redarna - man skall registrera sitt fartyg i Norge, anställa norsk arbetskraft och sätta en norsk flagga i aktern på sitt fartyg.

Vi har nu i två dagar talat om ett gemensamt nordiskt samarbete och om hur vi skall samordna våra funktioner för att stå starka mot omvärlden. Är det då inte dags att man också från norsk sida medverkar till att åtminstone på sjöarbetsmarknaden få gemensamma nordiska spelregler?

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: På det siste spørsmålet skal jeg svare ja. Jeg var faktisk ikke kjent med at vi drev kurs på svensk side for å

---

[7] Tilläggssvar, avgivet av den norska samarbetsministern den 19 januari 1997, se s. 1156

få svenske skip til å registrere seg i Norge. Det hørtes så underlig ut at jeg er faktisk litt tvilende til det.

Håkan Strömberg: Jag blev glad över svaret. Jag hoppas att man snabbt tar upp sådana här diskussioner från norsk sida. Vi talar ju om den nordiska arbetsmarknaden, men här är det bara fråga om att flytta företag mellan våra länder. Därför ger detta egentligen inte ett enda jobb. Det är således viktigt att vi står starka här, för annars kan vi hamna i en situation där statssubventioner avgör vilken flagga man har i aktern på sitt fartyg.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 11: Fråga till Sveriges samarbetsminister angående ömsesidighetsregler på försäkringsområdet mellan Norge och Sverige

Alvheim: Mitt spørsmål går til den svenske samarbeidsministeren. Jeg starter med den påstand at Sverige bryter EØS-reglementet når det gjelder gjensidighet i forhold til trygderettigheter.

En norsk statsborger som jobbet i Göteborg i åtte år, ble langtidssykmeldt og flyttet naturlig nok hjem til Norge og fikk stanset sin sykepengeutbetalingen fra det svenske forsikringsforbundet. Siden har denne personen levd på norsk sosialhjelp. Kan en forvente at den svenske samarbeidsministeren snarest sørger for at denne norske statsborgeren får utbetalt den sykelønn han rettmessig har krav på? Eller skal det være slike forhold i det såkalte "nordiska hemmet"?

Minister **Pagrotsky**: Den bild du ger stämmer inte med den bild jag har av hur det bör fungera. Men om det som du säger är riktigt, borde det ske en korrigering. Det finns dock kanske någonting här som vi inte känner till. Det är svårt att på basis av en sådan här redovisning säga att svenska myndigheter fattat olagliga beslut. Jag har lärt mig att det inte är så ofta som det är så tydligt. Men låt oss titta på detta hemma, kanske tillsammans med någon kollega som är mera kunnig. Vi har ju ömsesidighetsregler mellan Sverige och Norge i de här frågorna.

Alvheim: Jeg takker ministeren for svaret. Jeg er litt usikker på hvordan jeg skal tolke det, men hvis jeg tolker det positivt, forstod jeg det slik at ministeren vil dra hjem til Sverige og sørge for at denne saken løses på beste måte så fort som mulig.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 12: Fråga till samarbetsministrarna angående de små språkens ställning

Berit Oscarsson: Jag har en fråga om de små språkens ställning. Vi i rådet värnar ju de små språken, som vi tycker är av fundamental betydelse för det nordiska samarbetet. Vi har här också kulturens ryggrad.

När Nordisk Nytta-rapporten lades beslöt vi att lägga ned det nordiska språksekretariatet i Oslo. Vi var väldigt tveksamma om vi verkligen skulle göra det. Nyligen har en helt ny institution invigts här i Helsingfors och den har litet andra uppgifter än det gamla språksekretariatet. Man säger att man skall sprida kunskap om Norden i Finland och att man skall öka kunskapen om Finland och finländska förhållanden i övriga Norden.

Hur tillvaratas i den nya institutionen de uppgifter som tidigare sköttes av språksekretariatet i Oslo?

Minister **Norrback**: Herr president! Jag kan försöka svara. Meningen var att få en minst lika effektiv verksamhet med den nyorganisering som genomförts. Jag har inte haft möjlighet att följa med den nya institutionens verksamhet, men det var den allmänna målsättningen.

Väsentligt tycker vi är att kunskaperna i våra gemensamma språk ökar, att vi har mer översättning av litteratur och annat mellan våra nordiska länder, och sedan naturligtvis att de små språkens ställning beaktas. På den punkten har vi också ett nationellt ansvar.

I Finland har vi godkänt Europarådets konvention om minoritetsspråk och regionala språk så att det innefattar samiska och romani, och vi hoppas att Sverige ganska snart skall göra det när det gäller finskan och de övriga språken. Det arbetet pågår, och från finländsk sida hoppas vi att det genomförs på samma sätt som vi har gjort här i Finland.

Sedan hade jag gärna sett - och det här är min personliga åsikt - att samerna kunde vara företrädda i Nordiska rådet. Men det är ju en fråga för Nordiska rådet. Den har varit uppe då och då, och jag tycker det skulle vara ett sätt att visa vilja att tillmötesgå en minoritetsgrupps intressen, inte med en same från varje land utan kanske med två, så att samerna skulle få aktivera sig. Jag hoppas att rådet självt funderar över den här möjligheten.

Minister for nordisk samordning **Marianne Jelved**: Der er jo sket en ændring i institutionerne, hvor nogle er slået sammen og dermed har fået nogle nye formål, og andre opgaver har skulle løses på en anden måde. Og

for lige at nuancere billedet skal det nævnes, at de nordiske landes sprognævn jo samarbejder på en anden måde i dag, end dengang sprogsekretariatet lå i Oslo, så det er jo ikke, fordi den type opgaver ikke varetages. Det gør de, bare på en anden måde, i en anden organisationsform.

Berit Oscarsson: För både rådet och ministerrådet är språken ett område som vi satsar på under kommande år. Från svensk sida togs frågan upp av Göran Persson här i måndags. Jag ser gärna att det inte bara handlar om de uppgifter som finns på det nya sekretariatet, utan att vi också har möjlighet till ett eget ställe, så att vi kan vända oss dit i vårt arbete för att värna de nordiska språken.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 13: Fråga till Norges samarbetsminister angående hälsovårdsutbildningen i Norge

Stavad: Mit spørgsmål retter sig først og fremmest til den norske samordningsminister.

Jeg tror, vi alle er enige om, at det, at vore unge kan uddanne sig i vore forskellige nordiske lande, er en mægtig god ting, men vi har, som den norske samordningsminister ved, haft en række problemer mellem Danmark og Norge, først og fremmest på sundhedsområdet. Derfor er mit spørgsmål, om Norge vil sikre, at man udbygger sine egne sundhedsuddannelser, så man opnår en kapacitet, der svarer til landets eget behov.

Og det andet spørgsmål: Vil man medvirke til fra norsk side, at indtil det er tilfældet, vælger man at lave en loftsløsning, eksempelvis på sygeplejeområdet, nogenlunde inden for den ramme, vi har lavet på lægeområdet? Jeg spørger på baggrund af, at der er visse dele af Danmark, hvor norske studerende optager en så stor procentdel af de danske sygeplejeuddannelsespladser, så ganske store dele af landet risikerer at få stor sygeplejepersonalemangel, fordi vi erfaringsmæssigt ved, at det er en ret begrænset del af de norske uddannede sygeplejersker, der forbliver i Danmark, når er er færdiguddannede.

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Dette spørsmålet er vel kjent og mye debattert også i Norge. For det første har nå Regjeringen økt utdanningskapasiteten både for sykepleiere og for leger. Det er særlig på de områdene hvor det ble stor søkning til danske universitet.

Det som også har skjedd, er at vi fikk en avtale mellom Norge og Danmark hvor vi faktisk ble enige om å sette tak for hvor mange norske studenter Danmark skulle ta både når det gjelder sykepleiere, leger og jeg tror veterinærer også var med på den listen. Den avtalen ble behandlet i Regjeringen i forrige uke, så det er allerede inngått en avtale mellom Norge og Danmark, som også skal gjelde neste år, hvor det settes tak, og hvor Danmark og Norge har blitt enige.

Stavad: Jag takker for svaret, og jeg vil spørge, om den norske samordningsminister kan løfte sløret for, hvad aftalen - som jeg forstår blev indgået i sidste uge - indeholder. Den hidtidige aftale har jo kun omfattet lægeområdet, altså de akademiske uddannelser, men ikke sygeplejerskeuddannelserne. Jeg kommer fra et område i Jylland, hvor vi på visse af vore sygeplejerskoler har haft lige så mange norske studerendes ansøgninger som danske ansøgere, og hvor man i øjeblikket besætter én ud af fire pladser med norske studerende. Er det problem løst, for så ville jeg da være meget taknemmelig og håber, at vi dermed har fået en dum diskussion mellem Danmark og Norge på plads.

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Jeg beklager, jeg kan faktisk ikke huske antallet, og jeg har ikke det notatet med meg her, men det er altså en avtale som er inngått, og som skal gjelde for neste år, så det skulle ikke være vanskelig å få tak i den avtalen. Men jeg beklager, jeg husker faktisk ikke antallet, verken på det ene eller andre studienivået, men jeg tror at det er omtrent på det nivået som inneværende års avtale har gått på.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 14: Fråga till samarbetsministrarna angående den ryska religionslagen

Ingrid Näslund: Jag har en fråga om den ryska religionslagen och jag undrar vad samarbetsministrarna tror att Norden gemensamt kan göra för att påverka i rätt riktning. Den innebär nämligen att man bryter mot den ryska konstitutionen, vilket vi naturligtvis från demokratisk synpunkt tycker är besvärligt. Den strider mot alla internationella avtal när det gäller mänskliga rättigheter. Sådana avtal har alltså Ryssland undertecknat. Den är också djupt diskriminerande, därför att organisationer och religiösa grupper delas in i fem olika grupper. Den första gruppen, den ortodoxa

kyrkan, får alla fördelar. Gruppen längst ned på skalan diskrimineras på alla sätt. Man får varken äga eller hyra kyrka. Man får inte heller publicera eller importera litteratur. Man är diskriminerad också på många andra sätt.

Jag menar att Norden skulle ha möjligheter att här göra en stor insats. Vi har ju stor tolerans och stor erfarenhet, liksom vi har en stor mångfald, när det gäller religiösa organisationer. Enligt min mening har vi här ett stort ansvar när det gäller att driva denna MR-och demokratifråga. Jag menar att vi i de nordiska länderna kan göra detta i vårt direkta samarbete med Ryssland. Ibland samarbetar vi ju som en enhet. Vi kan också göra det i Europarådet och, menar jag, även i OSSE.

Vad avser samarbetsministrarna att göra? Helst vill jag ha ett svar av den som kan ge ett mycket positivt svar.

Norrback: Herr president! Det är inte möjligt att ge ett entydigt positivt svar eftersom Ryssland är ett självständigt land som stiftar sina egna lagar, och vi kan tycka ill aom det eller väl om det. Den rätten har vi.

Däremot delar jag grundsynen att vi borde informera mera om vår nordiska välfärdsmodell i Österuropa. Mitt intryck är att man i de forna kommunistländerna i mycket betraktar USA:s sociala välfärdsmodell och utbildningsmodell som något slags mönster värt att eftersträva.

Vi tycker att den Nordiska modellen som syftar till jämställdhet och till att trygga yttrandefrihet och åsiktsfrihet på annat sätt är en bättre modell. De satsningar som Nordiska ministerrådet har gjort i de baltiska länderna har ju syftet att bredda kontakterna mellan folkrörelserna och öka informationen om hur de nordiska samhällena fungerar. I de baltiska länderna, som ligger närmare oss, har man i betydande utsträckning börjat forma sitt samhälle utgående från den nordiska modellen.

I betydligt mindre utsträckning är detta fallet i Ryssland, och jag tycker att både Nordiska rådet och ministerrådet och dessutom vi på nationell nivå borde ägna attitydfrågorna mycket uppmärksamhet. Utbildningens innehåll och också åsikts- och yttrandefrihetsfrågorna borde ges betydande uppmärksamhet. Vi är glada över att handeln med Ryssland ökar, men de mjuka värdena, att forma en socialpolitik som bygger på rättvisa, att skapa ett utbildningssystem som ger alla en möjlighet, borde ägnas uppmärksamhet. Skolor med avgifter ökar till exempel i de österuropeiska länderna, vilket strider mot principen om lika rätt för alla att få utbildning, för att nämna ett exempel. Så vi har mycket att göra på det här området. Nu går jag över din egentliga fråga, men de berör ändå varandra så intimt att jag därför ville bredda svaret.

Presidenten kommenterade frågeställningens omfattning.

Ingrid Näslund: Det var väldigt mycket om välfärdsfrågor här, men vad jag speciellt tog upp var den nya religionslagen. Avtal gäller även om det stiftas nya lagar. När det gäller Europarådet har vi mycket starka avtal, likaså när det gäller OSSE samt partnerskaps- och samarbetsavtal med Ryssland som vi nyligen ingått. Dit hör de mänskliga rättigheterna och respekten för dem liksom för religionsfriheten. Därför menar jag att vi här kan utöva en mycket stark påverkan. Vi *måste* också göra det. I Europarådet får man egentligen inte ens vara medlem om man inte respekterar de mänskliga rättigheterna

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 15: Fråga till samarbetsministrarna angående bildandet av ett ministerråd för utrikes och försvarspolitik

Geir H. Haarde: Ettersom våre debatter her om utenriks- og sikkerhetspolitikk er blitt enda mer alminnelig enn før - det er blitt en av våre viktigste merkesaker her i Rådet - har jeg lyst til å spørre samarbeidsministrene om det kan bli aktuelt, om man har diskutert eller tenkt på å danne et formelt ministerråd også på dette området, dvs. utenrikspolitikk og kanskje også eventuelt forsvarspolitikk?

Minister **Halldór Ásgrimsson**: Det har været diskuteret blandt udenrigsministrene at danne et sådant Ministerråd, men man har ikke taget en beslutning. Efter min mening er man kommet så tilpas langt ind i en diskussion på udenrigsområdet, at jeg tror, at man skulle danne et ministerråd. Men uanset dette, så er der et vældig stort samarbejde mellem udenrigsministrene i Nordisk sammenhæng. Jeg tror, at vi mødes tre gange om året formelt, men uformelt mødes vi måske femten gange om året.

Forsvarsministrene har også taget et regelmæssigt mødesamarbejde op. Næste møde mellem forsvarsministrene bliver i slutningen af den her måned, og sidste møde var i Grønland, så der er et øget samarbejde mellem disse ministre.

På samme måde er samarbejdet til stede, men jeg tror, at man vil fortsætte med den diskussion, og efter min mening så skulle man sætte et formelt Ministerråd mellem udenrigsministrene op, men jeg tror næppe mellem forsvarsministrene.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 16: Fråga till samarbetsministrarna angående tryggande av nordiska medborgares pensionsrättigheter

Anneliese Dørum: Det har forekommet flere tilfeller hvor nordiske borgere ikke får de trygdeytelser de har krav på når de skifter bo- og arbeidsforhold i Norden. Norge forsyner seg nå grovt av det nordiske arbeidsmarkedet - vi henter leger, helsepersonell, ingeniører osv. som kan hjelpe oss med våre oppgaver i Norge. Det blir altså mer og mer vanlig at man bytter bo- og arbeidsforhold i Norden. Men det vi da må sikre, er at de som på denne måten bytter bo- og arbeidssted, får sine trygde- og pensjonsytelser.

Jeg vil gjøre ministrene oppmerksom på en artikkel i det siste nummer av Politikk i Norden, hvor det nevnes ett eksempel på de mange uheldige som faller mellom to stoler. Dette dreier seg om en kvinne fra Norge som i sine yrkesaktive år har arbeidet i Danmark, til hun ble syk. Hun ble da 100 pst. uførepensjonert i Norge og erklært 100 pst. ufør av norske spesialister og norsk trygdevesen - som er veldig strenge. Hun får bare ytelser for den tiden hun har arbeidet i Norge - og det er veldig kort tid, slik at hun sitter nå med minimumsytelsen. Hun skulle altså fått disse ytelsene fra Danmark, men de danske myndigheter sier at hun er ikke ufør, hun kan gå ut i jobb igjen - og hun er da beviselig helt invalid! Men hun sitter der, hun kan intet gjøre, for det er danskene som har ansvaret for å utbetale hennes uførepensjon. De norske myndighetene prøver å hjelpe henne, og en siste utvei er at hun får en slags billighetserstatning fra Norge ifølge regelverket, for hun har ikke krav på andre ytelser fra Norge.

De danske myndighetene aksepterer altså ikke de norske ekspertenes vurderinger. Hva kan vi nå gjøre i Norden for å sikre at de nordiske borgerne som har opptjent sine pensjonsrettigheter i et annet nordisk land, beholder sine pensjons- og trygderettigheter uavkortet selv om de bosetter seg i et annet nordisk land enn der rettighetene er opparbeidet? Hvordan kan man få mer felles vurdering, felles praksis på disse spørsmålene? Vil ministrene se på dette? Jeg vil gjerne ha kommentar fra den danske ministeren.

Presidenten kommenterade frågans längd.

Minister **Marianne Jelved**: Der har allerede været en del spørgsmål om konkrete sager, om konkrete personer, som falder imellem to stole. Det er meget svært at sidde her og give tilsagn på den slags spørgsmål. Derfor vil

jeg anbefale parlamentarikerne at give samarbejdsministrene et notat, et brev, med den konkrete sag. Så vil vi selvfølgelig se på det.

Noget af problemet i det sidste spørgsmål er efter min opfattelse, at der skal gives en vurdering af myndighederne, for at det kan udløse en ydelse, og det er jo, selv inden for et lands grænser, noget, der kan ankes, og som der kan være forskellige vurderinger af.

Men jeg skal generelt sige, at vi selvfølgelig vil fastholde, at der er et fælles nordisk arbejdsmarked, og vi vil nødig, at der skal komme den slags situationer, som nu er beskrevet her. Jeg vil meget gerne bede om et konkret eksempel på papir. Så er det nemmere at tage det med hjem og finde ud af, hvor problemet er, og hvordan det kan løses.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 17: Fråga till samarbetsministrarna angående bättre integrering av flyktingar i det nordiska samhället

Elver Jonsson: Herr president! Vi gläds väl alla åt många lyckade nordiska samarbetsprojekt, men på några områden har vi också misslyckats. Det gäller då kampen mot drogerna, de många arbetslösas situation - i Norden räknas de ju nu i miljontal - och flyktingarnas situation. I morse var jag på ett intressant seminarium. Det handlade om flyktingars läge i Norden. Vi kan alltså konstatera att de är ojämnt fördelade och att det brister i integrationen, socialt och inte minst på arbetsmarknaden. Både unga och vuxna brister vi i vardagsumgänget.

Trots att vi har en hygglig lagstiftning över lag brister tillämpningen allvarligt. Våra domstolar glider nu över till andra rubriceringar av brott än just att det skulle ligga rasism bakom i sådana ärenden. När det gäller polisen har vi i Sverige, tyvärr, sett flera upmärksammade fall under de senaste dagarna där dokumenterade och påstådda övergrepp mot flyktingar och invandrare har skett.

Därför blir min fråga till samarbetsministrarna: Är ni beredda att verka för att flyktingar integreras bättre i det nordiska samhället?

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Nordenutskottet har allerede hatt til behandling spørsmålet om å få en langsiktig handlingsplan mot rasisme og for mangekulturelt samkvem. Dette er for ikke så veldig lenge siden oversendt til Ministerrådet. Uten at jeg har fått anledning til å diskutere dette med mine kolleger her, vil jeg tro at den naturlige måten å følge opp dette på i praksis er at den nordiske samrådsgruppen for flyktningspørsmål

arbeider videre for å konkretisere en slik plan som Nordenutskottet har bedt om. Jeg tror det er viktig med et løpende og tett samarbeid mellom de nordiske land når det gjelder disse spørsmål.

Fra norsk side har den nye regjeringen besluttet å utvide flyktningkvoten med 500. Norge har hittil tatt inn 1 000 kvoteflyktninger hvert år. Sentrumsregjeringen foreslår altså nå å utvide kvoten med 500, slik at vi kan ta inn 1 500 kvoteflyktninger. Vi har også lagt opp til en mer liberal praksis når det gjelder behandlingen av asylsøkersaker. Vi håper på den måten å komme litt mer i takt med det som vi har oppfattet å være praksis i Sverige og Danmark.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 18: Fråga till Sveriges samarbetsminister angående avskaffande av ekonomiska och praktiska hinder för studenter som studerar i ett annat nordiskt land än sitt hemland

Janina Andersson: Herr president! Vi är stolta i Norden för att våra ungdomar kan studera vid högskolor i hela Norden. I praktiken utsätts studerande dock för vissa problem. T.ex. i Östersund i Sverige har nyligen en finsk studerande fått studieplats och när hon ville dra telefonlinje till sin lägenhet ville Telia ta en avgift på 5.000 kronor för att dra in linjen. Samma behandling utsätts inte svenska studerande för.

Med anledning av detta vill jag fråga Sveriges samarbetsminster: Vad tänker Nordiska ministerrådet göra för att avskaffa alla ekonomiska och praktiska hinder för studerande när det gäller rörelsefrihet i Norden.

Minister **Pagrotsky**: Det är svårt för oss att tvinga enskilda företag att ändra sina regler när det gäller att deponera säkerheter vid uthyrning av lägenheter och annat i Sverige. Det handlar här om människor som kommer från andra länder.

Jag tror inte att vi klarar det vare sig i Island, Finland, Norge, Danmark eller Sverige. Det handlar här om människor som kommer från andra länder, och Telia vet inte om de har betalningsförmåga. De kan inte ställa säkerheter osv., förmodar jag. Det låter orimligt, men företagen har rätt att fatta dumma beslut. Det kan vi inte förbjuda.

Däremot kan vi underlätta informationen, så att den som skall flytta lättare kan ta reda på hur man gör och vart man vänder sig i olika frågor. Jag har själv flyttat över gränser och vet hur många praktiska småsaker som måste lösas och vad detta kan kräva av arbete osv. för att komma runt.

Jag tycker därför att det vore bra om vi kunde inrätta en nordisk servicetelefon för alla som flyttar på detta sätt. På den kan de ställa frågor av den här praktiska arten: Hur gör jag för att klara telefonen? Hur vänder jag mig för att ordna med det ena eller det andra konkreta praktiska problemet? Det är inte en linje som man använder för att få lösa. Det är inte ett advokatkontor, som tar upp alla ärenden men en inrättning som kan hjälpa till med orienteringen i den djungel som ett främmande land lätt framstår som, även om språket råkar vara gemensamt.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 19: Fråga till samarbetsministrarna angående flyktingar från Afrika och Mellanöstern

Hovmand: Hvis man er flygtning fra Afrika eller fra Mellemøsten og vil til Norden, så er det fem gange så nemt at komme til Danmark som at komme til Norge, og det er endnu sværere at komme til Finland.

Jeg vil gerne spørge: Hvad gør man ved det problem?

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Vi er litt usikre på hvem som skal svare.

Jeg trodde at jeg svarte på det i stad, i og med at jeg kvitterte ut for det Nordenutskottet allerede har tatt opp når det gjelder dette, som går på et bedre samarbeid i flyktningspørsmål og ikke minst bekjempelse av rasisme for å få integreringsprosessen i de ulike land til å fungere. Jeg går ut fra at det har vært diskutert blant mine kolleger før jeg kom med i dette kollegiet, hvordan dette kan følges opp videre.

Som jeg sa i stad, forsøker vi nå fra norsk side å bedre på det vi kan. Så får jeg håpe at vi får flertall i Stortinget for det, for vi er også avhengig av flertall i Stortinget for å utvide flyktningkvoten og føre en mer liberal asylpolitikk. Det håper vi på.

Minister **Norrback**: Herr president! Jag håller helt med vad min kollega sade. När det gäller kampen mot rasism kan man säga att alla nordiska regeringar är mycket aktiva. Nordiska ministerrådet har haft kampanjer som riktat sig till skolor och ungdomar. Det har varit ett ambitiöst arbete, men synbarligen behövs det kontinuerligt med tanke på företeelserna i samhället.

När det gäller flyktingar och flyktingmottagande har Finlands regering nyligen antagit ett nytt program som berör flyktingar. Vi utökar antalet kvotflyktingar och ser över reglerna. Man kan ha olika meningar om det är tillräckligt mycket, men det är ett viktigt steg i rätt riktning enligt den finländska regeringens åsikt för att utveckla humana regler för flyktingar.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 20: Fråga till samarbetsministrarna angående samarbete för att främja den ekologiska balansen i Östersjöområdet

Erland: Herr president! I resolutionen från den sjätte parlamentariska konferensen om samarbetet i Östersjöområdet uppmanas regeringarna att stöda bred och lättillgänglig information på de olika modersmålen och att stöda initiativ för att öka kontakterna mellan lokala miljögrupper i syfte att återställa den ekologiska balansen i Östersjöområdet.

Vad avser samarbetsministrarna att göra för att bredda informationen och utveckla det lokala samarbetet i Östersjöområdet? På vilket sätt samordnas de nordiska insatserna i allmänhet? Det vore av särskilt intresse att få synpunkter från samarbetsministern från Sverige som ju blir ordförandeland för ministerrådet.

Minister **Pagrotsky**: Herr president! Jag tycker att en av de verkliga styrkefaktorerna i samarbetet med länderna på andra sidan om Östersjön är den breda folkliga förankringen och samarbetets bredd mellan kommuner, idrottsföreningar och annat. Detta har vuxit fram underifrån och har inte samordnats fram uppifrån. Vad gäller det mellanstatliga området är det i alla fall min mening att det vore på sin plats med mer av samordning och en ökad roll för våra gemensamma institutioner, som kunde ta över en växande del av det som vi gör i regionen. Det gäller inte minst av de skäl som Ole Norrback brukar peka på: att vi kan arbeta utifrån en gemensam uppfattning i grundläggande frågor, en gemensam samhällsuppfattning. Utifrån den tror jag att vi kan agera på ett slagkraftigt sätt. Detta tänker jag ha som ledstjärna under det år när vi har ordförandeskapet.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 21: Fråga till samarbetsmnistrarna angående en analys av transportreglerna i de nordiska länderna för att främja transporter mellan de nordiska länderna samt till länder utanför Norden

Per Olof Håkansson: Hittills har frågorna mer eller mindre gällt sådant som expanerar budgetens utgiftssida. Jag skall ställa en fråga som i förlängningen kan påverka inkomstsidan. Det har att göra med att det som vi producerar är klart beroende av att kunna få avsättning på en marknad. För att detta skall fungera krävs det en mycket effektiv transportkapacitet. Vi vet alla att det finns hinder för denna effektivitet - både för de inomnordiska och för de utomnordiska transporterna.

Jag skulle vilja veta om samarbetsministrarna vill ta ett initiativ i syfte att analysera den disharmoni som finns i transportreglerna mellan länderna och även stärka möjligheterna att nå de utanför Norden liggande marknaderna både på järnvägs- och på lastbilssidan.

Minister **Norrback**: Herr president! Min uppfattning när det gäller landsvägstransporter och järnvägstransporter är att koordineringen är ganska långt avancerad. Det mesta är insatser som EU har gjort. Vi har fått en gemensam standard och gemensamma mått bl.a. för långtradare så att Sverige och Finland kan ha större bilar av transportekonomiska skäl. Vi har lyckats alltså ganska väl. Problemet för Finlands del gäller ganska långt Östeuropa, som också borde börja använda samma normer för transporter som vi har utvecklat inom EU, vilket skulle göra transporterna enklare. På det området förs en kontinuerlig diskussion mellan i synnerhet Finland och Ryssland men också mellan EU och Ryssland och sannolikt också mellan de andra nordiska länderna. På det området finns det som sagt mycket att göra när det gäller Östeuropa, men inte så mycket när det gäller Norden.

På järnvägssidan har ett problem var spårbredden, som är annan i Finland än i övriga nordiska länder. Där trycker vi hårt. Det är naturligtvis ett problem för oss.

Sedan har vi kvar sjötransporterna som för Finland är oerhört viktiga. Finland är egentligen en ö i relation till övriga EU, eftersom 80 procent av transporterna går på sjö. Där är en sådan fråga som tax-free försäljning en transportpolitisk fråga för oss i högre grad än någon annan liksom olika typer av stödformer för att vi skall kunna ha fungerande sjötransporter. Tax-free försäljning, som också Leif Pagrotsky hänvisade till, är en form av subvention som vi har haft hittills. När det systemet inte längre fungerar måste vi titta på behoven i de områden som hotas och se vad vi kan göra.

Per Olof Håkansson: Vi fick nu av Ole Norrback en antydan till en problemkatalog men egentligen inget svar på min fråga. Jag tolkar ändå svaret så att vi skall fortsätta att utveckla problemkatalogen, så att vi vet vilka problem vi har att angripa. Det här problemet har litet grand av den karaktär som antyddes av Håkan Strömberg: Var skall lastbilen vara registrerad? För registrering i olika nordiska länder gäller olika regler. På vilket sätt skall vi uppträda gemensamt för att få järnvägsgodset bättre ut i Europa? Det finns alltså ett antal väsentliga frågor att behandla.

Minister **Pagrotsky**: Det finns en annan vidhängande kostnadspost vid transporterna, nämligen gränspassagerna. Det är inte bara kostnader förenade med att flytta godset utan också kostnader för att bilar ofta får stå still oerhört länge vid en gränspassage, därför att tullbehandlingen inte fungerar osv. Detta gäller framför allt också på andra sidan Östersjön, där det finns exempel på att bilar har fått stå i flera dagar på ställen där det inte finns telefoner och inga som helst möjligheter att hantera situationen. Vi håller från svensk sida på med ett arbete för att försöka få fram idéer för hur det här problemet skulle kunna lindras. Vi är öppna för att göra detta i ett vidare regionalt närområdesperspektiv, där också de andra nordiska länderna kommer att kunna delta. Ole Norrback och jag har redan diskuterat denna fråga. Jag tror att detta är ett försummat handelshinder i vår region.

Minister **Norrback**: Herr president! Finlands regering sätter oerhört mycket tid och energi på att försöka lösa det här problemet. För Finlands vidkommande är gränsproblemet och transportproblemen i relation till Österuropa ett bekymmer som ibland är mycket stort. Vi sätter som sagt oerhört mycket tid och energi på att lösa dem. Ingen skall tro, Per-Olof Håkansson, att hjulen håller på att uppfinnas på nytt.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 22: Fråga till samarbetsministrarna angående samordning inför miljömötet i Kyoto

Mari Kiviniemi: Herr president! Jag vill fråga samarbetsministrarna: Har man försökt samordna ställningstaganden bland nordiska ministrar inför miljömötet i Kyoto?

Minister **Halldór Ásgrimsson**: Jeg ved, at de nordiske miljøministre mødtes regelmæssigt, før miljøministrene mødtes i EU, så man har måske det bedste samarbejde mellem ministre i Norden mellem miljøministrene. Jeg ved, at de mødtes regelmæssigt, før man mødtes i EU, men uanset det, så har man ikke samme syn på alle spørgsmål omkring miljøet.

Jeg kan jo nævne mødet i Kyoto, som skal holdes i december. Der er ikke det samme syn mellem alle de n ordiske lande før det møde, så man har ikke den samme politik på alle miljøsager.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 23: Fråga till samarbetsministrarna angående alkoholskatten i Europa

Liisa Hyssälä: Herr president! Alkoholpolitiken i Finland, Sverige och Norge grundar sig på monopol och preventiva åtgärder för att minska alkoholskador genom priset på alkohol, tillgång till alkohol och upplysning om alkohol. Alkoholpolitiken i europeiska unionen har sina rötter i den mellaneuropeiska kulturen, där marknadsföring av vin utgör en del av jordbrukspolitiken och där priset på och tillgång till alkohol är helt annat än i de nordiska länderna.

Jag vill fråga samarbetsministrarna: Kunde inte de nordiska länderna kräva i europeiska unionen och inom ramen för EES att de andra länderna i Europa skulle höja sina alkoholskatter? Nu är situationen åtminstone här i Finland den att man borde sänka priserna. Kunde man inte vända på det hela och höja priserna i de andra länderna?

Minister **Marianne Jelved**: Jeg tror, Danmark er det land i Europa, der har de højeste skatter - i hvert fald har de nordiske lande de højeste skatter på dette område. Og Danmark ligger midt imellem de andre nordiske lande og resten af Europa. Det er ikke vores erfaring i Danmark, at højere skatter forhindrer folk i at købe vin og spiritus. Men det er en god indtægtskilde, og derfor vil vi meget gerne prøve at få de andre europæiske lande til at hæve skatterne på de områder!

Liisa Hyssälä: Herr president! Det är inte tillräckligt. Jag frågar varför det är så att när kulturen är en annan i Mellaneuropa, så varför måste man jämföra eller sätta den här kulturen på samma nivå?

Marianne Jelved: Vi behøver jo ikke at være ens overalt i Europa, og derfor kan man jo roligt lade landene have forskellige niveauer på deres afgifter. Der er kun et grænsehandelsproblem i den sammenhæng. Jeg synes, at det er en fordel, at der er minimumsafgifter i Europa, og så kan man vælge den niveau man ønsker i de enkelte lande.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 24: Fråga till samarbetsministrarna angående Havets år 1998

Kaj Larsson: Herr president! Förenta Nationerna beslöt 1994 på sitt 49:e sessionsmöte att 1998 skulle utses till Havets år. FN har nu uppmanat flera av sina fackorgan, som Unesco, UNEP och IOC, att uppmärksamma 1998 som Havets år.

Havet omgärdar ju våra nordiska länder. Därifrån hämtar vi delar av vår föda, och på det utför vi transporter mellan våra länder. Det ger också rekreation för många människor. Mot den bakgrunden undrar jag: Planerar Nordiska ministerrådet i sin verksamhet att anta FN:s uppmaning att utse 1998 till Havets år? Vad kommer i så fall att ske?

Minister **Halldór Ásgrímsson**: Man har diskuteret dette mellem ministrene, men man har jo gjort det i hvert enkelt land, og i Island har vi planer om dette, og jeg tror, at man også i andre lande har planer om, hvordan man skal arbejde for denne målsætning. Men jeg ved ikke, om man har diskuteret det i noget ministerråd. Det kan godt være, men jeg er ikke bekendt med det.

Miljøministrene kunne jo tage det op - ikke mindst fiskeriministrene. Det er også et vigtigt område. Så det ville være en sag, som man skulle kunne tage op både mellem miljøministrene og fiskeriministrene. Jeg ved, at fiskeriministrene har et møde her i disse dage, så de kunne jo godt tage det op.

Kaj Larsson: Herr President! Tack för svaret! För närvarande pågår ett omfattande arbete, som alla känner till, med att utarbeta en Agenda 21 för Östersjöområdet, bl.a. inom fiskets område, som också nämndes. Jag antar att det vid uppföljningen av Agenda 21 inom t.ex. fiskets område behövs experter inom forskning och utveckling. Mot den bakgrunden vill jag ställa en följdfråga: På vilket sätt har Nordiska ministerrådet tänkt följa upp de rekommendationer som kommit från Baltic 21-arbetet? Kommer medel att

ställas till förfogande för uppföljning av detta, medel som skulle kunna användas för att konkretisera och synliggöra denna verksamhet och på det sättet vara ett bra inslag i Havets år?

Minister **Norrback**: Herr president! När det gäller uppföljning om Östersjön finns det mycket att göra. Vi har ett program som har fungerat väl och problemen är väl identifierade och man har löst en del.

Det är svårt att ta ställning i förväg till en rapport som är på kommande men på nationell nivå har vi ett stort intresse. Finland använder en betydande del av stödet i närområdena till miljöpolitiska projekt. Det gäller i synnerhet när vi har kunnat få med internationella finansieringsinstitut. Det har varit blygsamma summor som vi har satsat på Finland i förhållande till de totala kostnader. Det har varit en motsättning.

Jag kan tänka mig en bättre kartläggning av utsläpp på havets botten där vi har hittat kemikalier och till och med granater. Jag tror inte att vi finner en fullständig kartläggning av de här stora potentiella riskerna i synnerhet när det gäller kemikalier eller radiokativt avfall. Det finns mycket att göra på Östersjön och på havet i större utsträckning.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 25: Fråga till samarbetsministrarna angående den nordiska konventionen om sociala tjänster

Löv: Herr president! Den nordiska konventionen om sociala tjänster undertecknades år 1994 och den trädde i kraft år 1995. Enligt konventionen skall nordiska medborgare som bor eller vistas i ett annat nordiskt land behandlas jämlikt med vistelselandets medborgare i tillämpningen av den lagstiftning som omfattas av konventionen. Enligt konventionen skall de nordiska länderna samarbeta när det gäller transporttjänster av äldre och handikappade.

Också rörelsehandikappade reser gärna och ofta med fartygen på rutterna mellan Finland och Sverige. En rörelsehandikappad finländare som ankommer till Stockholm kan dock stöta på oöverstigliga svårigheter när det gäller att få tag i en invalidtaxi, eftersom finländaren ju inte har ett av Stockholms kommun urfärdat färdtjänstkort. Ett ytterligare problem är att man måste ha en svensk personbeteckning för att få beställa invalidtaxi i Sverige. Det har alltså visat sig omöjligt att få tillgång till invalidtaxi.

Med hänvisning till den nordiska socialskyddskonventionen och den nordiska konventionen om socialtjänster ställer jag följande fråga till samarbetsministern:

När tänker Nordiska ministerrådet avskaffa hindren för de nordiska medborgarnas frihet att röra sig i Norden, och när kommer den nordiska konventionen om sociala tjänster att, bokstavligen och vad andemeningen beträffar, tillämpas i praktiken?

Minister **Pagrotsky**: Herr President! Det var ett mycket speciellt fall, som låter bestickande. Om vi har en överenskommelse om detta som inte fungerar, får vi se vad som går att åtgärda. Om det inte finns några korrekta siffror att fylla i när man kommer från ett annat land, siffror som kräver nationella insatser, låter det ändå som något som skulle vara lösbart. Vi skall titta på det.

Detta är ytterligare ett exempel på att det kanske vore bra med en servicetelefon, som man kan anlita innan man åker. Vi kunde kanske få SL att få klart för sig hur detta fungerar och inleda processen att angripa sådana här svårigheter. Jag tror att den här telefonen skulle vara ett bra initiativ, som skulle klara ut många saker.

Löv: Herr president! Jag har en tilläggskommentar som kan tolkas som en fråga. Jag tycker nog att Sveriges samarbetsminister för mycket förlitar sig på servicetelefonen. Vi måste visa i handling att vi handlar samnordiskt. När konventionen har varit i kraft sedan 1995 och ännu inte fungerar så väntar jag mig ett starkare löfte av ministern.

Minister **Pagrotsky**: Herr president! Det handlar om att inrätta den här telefonen för att i framtiden snabbare få kontroll över problem och möta praktiska problem som människor möter i vardagen. Frågan ställdes för två minuter sedan, och vi har ännu inte handlat. Jag vet inte vilka krav du ställer på oss samordningsministrar.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 26: Fråga till samarbetsministrarna angående färjtrafiken mellan Umeå och Vasa

Koskinen: Herr president! Jag har för avsikt att fråga på finska. Min fråga gäller både Norge, Sverige och Finland.

Tämä on jatkokysymys Jarmo Wahlströmin jokin aika sitten tekemään kysymykseen.

Kun Uumajan - Vaasan -liikenteestä puhuttiin, niin Ruotsin yhteistyöministeri kuvitteli, että on kysymys lähinnä viinaralliliikenteestä. Kuitenkin käytännössä tällä linjalla on erittäin paljon tavaraliikennettä. Millä tavalla näiden kolmen maan hallitukset näkevät poikittaisliikenteen Atlantin rannalta Uumajan ja Vaasan kautta Laatokan Karjalaan ja Pietarin alueelle ja millä hallitukset aikovat turvata myös vuoden 1999 jälkeen tämän liikenteen?

Koskinens fråga i svensk översättning:
Min fråga är en fortsättning på den fråga som Jarmo Wahlström ställde för ett tag sedan.

När trafiken mellan Umeå och Vasa togs upp föreställde sig Sveriges samarbetsminister att det närmast är fråga om spritturism. Men i praktiken är varutrafiken mycket livlig på denna linje. Hur ser dessa tre länders regeringar på tvärtrafiken från Atlantkusten över Umeå och Vasa till Ladoga-Karelen och S:t Petersburgsområdet och hur tänker regeringarna säkerställa denna trafik även efter 1999?

Minister **Pagrotsky**: Herr president! Jag har ingen åsikt om spritkonsumtionen på båten. Jag noterar bara att i den förra fråga som jag fick sade frågeställaren att två tredjedelar av dem som åker inte har några andra intressen än att dricka brännvin. Om det inte längre skulle vara lika billigt, skulle den tredjedel som behöver resa för att tillgodose sitt transportbehov få åka en annan och längre väg. Jag tvivlar på den uppgiften, men jag tror att detta lär oss att de lobbyister som nu agerar i den här frågan från branschens sida bedriver den kanske starkaste och mest penningstinna lobbykampanj som Europa har skådat. Vi står nu i början av den, och vi skall lära oss att vara lite kritiska mot siffror som man i den kommer att sprida omkring sig. Jag tror inte på den där uppgiften, och eftersom den ingick i frågan vill jag bemöta den.

Ole Norrback gav ett utmärkt svar på hur den här frågan bör hanteras. Den bör ses i ett regional- och transportpolitisk perspektiv. Den får där bedömas mot andra behov. Är den väldigt viktigt, får den prioriteras, men detta skall inte ses som en fråga där man via skattepolitiken och via onykterheten skall subventionera transporttjänster som inte har analyserats i ett

regionalpolitiskt perspektiv. De uppgifter som jag har fått tyder för mig på att det finns starka behov och motiv för att göra någonting, men det skall göras på rätt område, inte på alkoholens områden.

Koskinen: Herra presidentti! Onko Norjalla minkään näköisiä kuljetustarpeita Atlantin rannalta Laatokan Karjalaan tai Pietarin alueelle?

Koskinens fråga i svensk översättning:
Herr president! Har Norge över huvud behov av transporter från Atlantkusten till Ladoga-Karelen eller S:t Petersburgsområdet?

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Vi har jo transport mellom Norge og USA, selvfölgelig. Vi har transport mellom de fleste kontinenter til og fra Norge. Men jeg kan ikke på stående fot si hvor stort vårt transportbehov er i forhold til St. Petersburg. Det har jeg faktisk ikke oversikt over.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 27: Fråga till samarbetsministrarna angående Ungdomens nordiska råd

Hove: President! Arbeidet i Ungdommens Nordisk Råd fører mange unge politikere inn i nordisk samarbeid. Vi må etter min oppfatning oppfatte dette som viktig. Ungdommens Nordisk Råd har til dette Nordisk Råd kommet med et ganske grundig sluttdokument. Samtidig har arbeidet i Nordisk Råd og i Ministerrådet vært gjennom forandring i de senere år. Arbeidsutvalget i Ungdommens Nordisk Råd ønsker å utvide arbeidet i Ungdommens Nordisk Råd og i arbeidsutvalget gjennom året, slik at dette arbeidet blir mer enn tre dager forut for møtet i Nordisk Råd. Spørsmålet går da på om samarbeidsministrene har tenkt gjennom hvordan man vil gå inn i og gi mulighet for at Ungdommens Nordisk Råd får utvidet sitt arbeid gjennom året, eller om de eventuelt vil kunne tenke seg å ta et initiativ til å få en dialog med Ungdommens Nordisk Råd om dette, og eventuelt om det vil kunne være midler til disposisjon for det.

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: Jeg har ikke oversikt over om det er midler til det, men utgangspunktet må jo være at vi viderefører den satsingen på barn og unge som ble påbegynt nå i år ved norsk formann-

skap. Mitt kjennskap til Nordisk Råd gjennom å ha vært medlem der i fire år er at det er stor interesse for å gi de unge størst mulighet til å ha samarbeid og jobbe med nordiske spørsmål. Jeg mener jo personlig at den beste måten vi kan sikre at nordisk samarbeid faktisk kan fortsette også inn i framtiden, er at de unge får denne muligheten til å bli nordister. Jeg regner med at ingen av de kollegene jeg har med meg her, er negative til det, og at vi vil prøve å følge opp enten med en direkte dialog med Ungdommens Nordisk Råd eller på annen måte, slik at vi kan imøtekomme noen av de behov de selv mener de har.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 28: Fråga till samarbetsministrarna angående ett gemensamt nordiskt agerande mot narkotika

Eva Johansson: Herr President! Jag skulle vilja fråga om vi kan förvänta oss ett gemensamt nordiskt agerande när det gäller att hålla tillbaka de narkotikaliberala strömningar som finns i delar av övriga Europa. Detta är oroväckande både när det gäller debattens inriktning och i sak.

Vilka initiativ kan vi förvänta oss?

Minister **Norrback**: Herr president! När vi ser på de nordiska regeringarnas agerande så har regeringarna varit samstämmiga på den här punkten. Jag är helt övertygad om att vi delar grundsynen när det gäller inställningen till droger överhuvudtaget. Det är den bild jag har av både vår egen regering i Finland och av de övriga nordiska länderna.

Den här frågan är av och till uppe i ministerrådet, den är uppe här i Nordiska rådet, och bekymren är desamma. Hur vi sedan skall tackla problemen är en annan diskussion, men i fråga om inställningen till en liberalisering är min bedömning att vi är inne på samma linje.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

E 29: Fråga till samarbetsministrarna angående tolkningen av direktiv och rekommendationer från EU

Salmén: Herr President! Jag skulle vilja ställa frågan om hur det nordiska samarbetet har fungerat vad gäller tolkningen av direktiv och rekommen-

dationer från EU? Det var ju fråga om verkligt viktiga motiveringar när vi beslöt om omorganisationen av Nordiska rådet.

Minister **Halldór Ásgrímsson**: Vi har jo prøvet at forstærke vort samarbejde på dette område, og det har ikke mindst været på grund af Island og Norge, som ikke har den samme direkte indflydelse inden for EU. Man har forstærket samarbejdet mellem ambassaderne i Bruxelles, og man har regelmæssige møder mellem mange ministre, således at man har prøvet at forstærke vort arbejde på dette område. Og det er helt klart ikke mindst igennem det nordiske samarbejde, så har både Norge og Island fået større indflydelse på dette område igennem sine kollegaer i de andre nordiske lande. Men dette er et vældigt aktuelt område, som vi må fortsætte med at arbejde med og forstærke vort samarbejde på dette område.

Minister **Norrback**: Herr ordförande! Jag håller med det som Halldór sade om det som har gjorts. Vi har faktiskt jobbat en hel del för att utöka samordningen, både de nordiska länder som är med i EU och alla de nordiska länderna, och vi har nått olika framgångar på olika områden.

Min erfarenhet är att miljöministrarna kanske har avancerat längst. De har regelbundet möten också före EU:s miljöministerråds möten. Där har från finländsk sida den förhoppningen framförts att man skulle ta litet mera tid, av sådana orsaker att finskspråkiga vill förstå vad som sägs. Det gäller inte miljöministrarna specifikt, utan det gäller alla de här råden. Meningen är att utöka samarbetet på förhand, och det har lyckats ganska väl på en del områden, sämre på andra.

När det sedan gäller implementeringen av EU-direktiv har vi fortfarande mycket att göra. Där tycker jag också att parlamenten själva kunde se över koordineringen, så att man till exempel har en tidtabell med samtidig behandling och utbyter erfarenheter om hur man avancerar i grannländerna.

Jag hade gärna tidigare sett att talmännen i Nordiska rådet skulle spela en aktivare roll. Det skulle också öka möjligheten tilll koordinering mellan parlamenten, både när det gäller att förbereda sig för nya direktiv på det parlamentariska planet från EU och kanske i synnerhet när det gäller implementeringen. Det hoppas jag att vi skall kunna nå fram till någon gång.

Diskussionen förklarades härmed avslutad.

Presidenten: Om jag har förstått det rätt, är frågorna nu uttömda - i varje fall för tillfället, är det bäst att tillägga. Det betyder att vi befinner oss i den unika situationen att Nordiska rådets ledamöter har fått svar på alla frågor. Vi tackar dem som har frågat och dem som har svarat, samarbetsministrarna. Vi uppmanar ministrarna att ta med sig hem det som de inte tillfyllest kunnat besvara här och det som kräver åtgärder och initiering på hemmaplan.

Varmt tack för deltagandet. Jag vill föreslå att vi återupptar förhandlingarna kl 12.00, dvs. efter en kort paus.

Kirk övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Presidenten: Vi skall nu fatta beslut om de ärenden som debatterades i går. Någon ytterligare debatt skall alltså inte äga rum. Jag vill göra Er uppmärksamma på, att en sammanställning över förslag till beslut under dagordningspunkt 9 till och med 15, och dagordningspunkterna 17 till och med 26 delats ut i salen. Jag vill vidare påpeka att det är vigtigt att medlemmarna sitter på sina egna platser i salen. Först föreslås att presidiets rapport över verksamheten år 1996 och statsministrarnas, utrikes- och försvarsministrarnas redogörelser läggs till handlingarna. Kan det bli plenarförsamlingens beslut? Svaret är ja.

Rådet beslöt lägga dokument 1, dokument 2, dokument 3 samt dokument 4 till handlingarna.

PRESIDIETS SAKER

9. Beslut om budgeten för det nordiska samarbetet

B 165/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget 1998
C 1	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996
C 2	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet angivit i sina betänkanden B 151/b och B 161/p

att snarast slutföra arbetet på ett förslag till program för forskningsområdet, och överlämna detta för Nordiska rådets behandling

att genom besparingar exempelvis inom sektorn "ekonomi och näring" söka frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner DKK för samarbetsprojekt med Nordens närområden, speciellt med inriktning på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer, på sociala problem relaterade framför allt till barns och ungdomars situation, samt på miljösamarbete.

att i förslaget till budget för 1999 redovisa hur anslagen över den nordiska budgeten till Nordiska Industrifonden, samt till NIAS, NORDITA, Nordisk institutt for sjörett och NORDVOLC, kan dras ned eller fasas ut ur den nordiska budgeten, eventuellt genom alternativ finansiering, samt belysa förutsättningarna för och konsekvenserna av detta.

att i arbetet med budgetförslaget för år 1999 - i första hand inom de ramar som frigörs – prioritera ytterligare insatser på områdena

- Utökad bevillning till Nordiska kulturfonden
- Barn och ungdom
- Samarbete för kulturell mångfald och mot etnisk diskriminering och segregation
- Folkligt kultursamarbete, folkbildning och vuxenutbildning
- Film och media samt annat språksamarbete
- IT-samhället och medborgarna
- Insatser i Nordens närområden
- Bärkraftig utveckling i Norden och Nordens närområden, inklusive Arktis
- Livsmedels- och konsumentpolitiska frågor

Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för år 1998 innebär, jämfört med Ministerrådets förslag av den 25 juni 1997, följande

- Budgetposten Övrigt sektorssamarbete under ekonomi (4.6.1) minskas med 422 000 DKK till 1 224 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997. För samarbete om Bygg- och bostadspolitik anslås således inga medel i budgeten för år 1998.

- Budgetposten Nordens institut på Grönland (1.7.4) ökas med 89 000 DKK till 3 939 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997
- Budgetposten Livsmedel (5.3.) ökas med 1 000 000 DKK, dvs till totalt 4 145 000 DKK
- Budgetposten Konsument (5.4) ökas med 189 000 DKK till totalt 5 508 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997
- Ökningarna av anslagen till livsmedels- och konsumentpolitik enligt ovan finansieras genom att anslaget till Forskningsprogrammet Norden och Europa (2.3.1.3) minskas med 1 189 000 DKK, dvs. anslaget sätts till 6 811 000 DKK för år 1998
- Till budgetposten Informationsverksamhet (7.1.5) anslås 2 600 000 DKK, dvs. 2 000 000 DKK mindre än enligt Ministerrådets förslag
- Denna summa, 2 000 000 DKK, anslås till en separat budgetpost för "Informationsaktiviteter utanför Norden"
- Ministerrådets reserv (7.1.10) tillförs ytterligare 333 000 DKK, dvs. anslaget blir totalt 7 333 000 DKK

Presidiet föreslog vidare plenarförsamlingen

att ministerrådets årsberättelse för år 1996, C 1, samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2, läggs till handlingarna

att i fråga om budgetens utformning ånyo hänvisa till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag (C 2; B151/b) under punkterna 1 och 3

att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

Rådet biföll presidiets förslag i anledning av C1, C2 samt B 165/p och antog presidiets förslag till rekommendation med acklamation. Rådet beslöt att lägga C 1 samt C 2 till handlingarna.

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Henrik Landerholm ersätter Carl Bildt för resten av sessionen samt att Göthe Knutsson ersätter Arne Andersson för resten av sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

10. Utrikes- och säkerhetspolitiska saker

A 1123/p	Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk
A 1137/p	Medlemsforslag om sikkerhet i Norden
A 1148/p	Medlemsforslag om atomsikkerhet i Nordvest-Russland

Presidiet hade antagit ett gemensamt betänkande för A 1123/p, A 1137/p samt A 1148/.

Presidiet hade föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att ge säkerhetspolitiska frågor hög prioritetet i det nordiska samarbetet

att utgångspunkten är, att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje, att detta självfallet gäller även Estland, Lettland, Litauen och Polen, att denna rätt måste respekteras av alla stater, samt att alla också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder.

att arbeta för upprättandet av en gemensam nordisk miljöberedskap, samt att delta aktivt i det pågående arbetet för att kartlägga miljöhoten i det arktiska området

att skapa klarhet i hur långt det konkreta samarbetet mot atomföroreningarna i Nordväst-Ryssland har kommit, samt att arbeta aktivt för att öka det internationella engagemanget för att möta problemen med atomföroreningar i Nordväst-Ryssland, och för mer aktiva politiska och ekonomiska insatser från EU i detta arbete.

att delta aktivt i de politiska konsultationerna och i fredsbevarande, fredsfrämjande och humanitära insatser inom ramen för OSCE, det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet och Partnerskap för fred, och samarbeta för att bidra till att alla stater i Nordens närområde deltar aktivt i dessa samarbetsstrukturer

att stimulera till en bred offentlig och nordisk debatt om säkerhetspolitiska frågor, i ljuset av de nya säkerhets- och samarbetsstrukturer som är under utveckling

Det förelåg en reservation av Steingrímur J. Sigfússon

Steingrímur J. Sigfússon (Ab) anser mot denna bakgrund att betänkandets två första att-satser bort ersättas med:

"*att* ge säkerhetspolitiska frågor hög prioritetet i det nordiska samarbetet

att arbeta aktivt för ökad säkerhet i Nordens närområden med särskild tonvikt på samarbetet med Estland, Lettland och Litauen

att utgångspunkten är, att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje, att denna rätt måste respekteras av alla stater, samt att alla också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder."

Presidenten: Det föreligger två förslag till beslut: Dels presidiets, dels Steingrímur J. Sigfússons reservation. Förslagen framgår av den utdelade sammanställningen. Det som skiljer är de två första att-satserna i presidiets betänkande (de första tre i reservationen), och i motiveringen av dem. Däremot sammanfaller förslagen vad gäller de fyra sista att-satserna.

Jag föreslår följande propositionsordning: Först ställer jag presidiets yrkande och Steingrímurs yrkande mot varandra. Det som majoriteten stöder ställs därefter mot avslag. Kan den föreslagna propositionsordningen godkännas? Svaret är ja.

De 54 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Alho, Arja (SDP), Alvheim, John (FrP), Andersen, Hanne (S), Bakholt, Børge (S), Landerholm, Henrik (m), Dalheim, Erik (A), Foss, Per Kristian (H), Geir H. Haarde (Sj), Glerup, Martin (S), Grønver, Jonna (V), Hansen, Søren (S), Heister, Chris (m), Hove, Harald (V), Hovmand, Svend Erik (V), Johansson, Eva (s), Johansson, Olof (c), Håkansson, Per Olof (s), Israelsson, Margareta (s), Breimo, Gunnar (A), Johansson, Anita (s), Jonsson, Elver (fp), Karlstrøm, Randi (KrF), Kirk, Kent (KF), Kiviniemi, Mari (Kesk.), Koch, Inger (m), Korsberg, Øyvind (Kesk.), Korteniemi, Ossi

(Kesk.), Kristiansen, Rune (A), Larsen, Berit Brørby (A), Larsson, Kaj (s), Löfstedt, Berit (s), Löv, Pehr (SFP), Niclasen, Jørgen (Ff), Nistad, Astrid Marie (A), Nyby, Mats (SDP), Näslund, Ingrid (kd), Oscarsson, Berit (s), Prusti, Riitta (SDP), Raahauge, Kristine (Si), Rannveig Guðmundsdóttir (A), Rostbøll, Grethe (KF), Salmén, Olof (ÅC), Sasi, Kimmo (Kok.), Sass, Peder (S), Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A), Solholm, Lodve (FrP), Stavad, Ole (S), Steenholdt, Otto (At), Sturla Böðvarsson (Sj), Carlström, Marianne (s), Svensson, Sten (m), Sörestedt, Birthe (s), Valgerður Sverrisdóttir (F), Vibjerg, Jens (V)

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var:

Bjälkebring, Charlotta L. (v), Djupedal, Øystein (SV), Gottlieb, Jette (EL), Steingrímur J. Sigfússon (Ab), Touborg, Kristen (SF), Wahlström, Jarmo (Vas.)

Följande medlemmar *avstod* från att rösta:

Erland, Olof (lib.), Samuelsson, Marianne (mp)

Följande medlemmar var *frånvarande:*

Knutsson, Göthe (m), Andersson, Janina (Vihr.), Dørum, Anneliese (A), Enggaard, Knud (V), Holten, Odd (KrF), Hyssälä, Liisa (Kesk.), Jakobsen, Johan J. (Sp), Kaarilahti, Marjut (Kok.), Kallis, Bjarne (SKL), Koskinen, Heikki (Kok.), Lapintie, Annika (Vas.), Ludvigsen, Svein (H), Manninen, Hannes (Kesk.), Metsämäki, Lauri (SDP), Mølgaard, Anders (V), Nybakk, Marit (A), Peschardt, Vibeke (RV), Petersen, Marita (Jvfl), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Siv Friðleifsdóttir (F), Sjøli, Sonja Irene (H), Steensnæs, Einar (KrF), Strömberg, Håkan (s)

För presidiets förslag röstade 54 medlemmar.
Mot presidiets förslag röstade 6 medlemmar.
2 medlemmar *avstod* från att rösta.
23 medlemmar var frånvarande.

Reservantens förslag hade därmed förkastats.

Rådet antog presidiets förslag till rekommendation i anledning av A 1123/p, A 1137/p samt A 1148/p med acklamation.

11. Organisatoriska saker

A 1142/p Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX

A 1151/p Medlemsförslag om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

Presidiet hade i anledning av medlemsförslaget A 1142/p föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att i samarbete med Nordiska rådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p

samt

2. Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

   att i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Rådet biföll presidiets förslag i anledning av A 1142/p och antog Presidiets förslag till rekommendation och internt beslut med acklamation.

Presidiet hade i anledning av medlemsförslag A 1151/p föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og anmoder Nordisk Råds præsidium om

at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at den årlige redegørelse om Ministerrådets sektorarbejde med Europaspørgsmål vedlægges Ministerrådets årsberetning

Nordisk råd anmoder Præsidiet om

at bede Rådets delegationer om nøje at følge de respektive regeringers opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer

at fortsætte og udbygge traditionen med at indbyde relevante medlemmer af de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer.

Rådet biföll presidiets förslag i anledning av A 1151/p och antog presidiets förslag till rekommendation och internt beslut med acklamation.

KONTROLLKOMMITTÉNS SAKER

12. Berättelser

C 3/k	Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996
C 4/k	Berättelse från rigsrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996
C 5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse, för 1996

C 3/k: Kontrollkommittén hade föreslagit med hänvisning till vad nedan anförs att Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i styrningen av Nordiska ministerrådet snarast åtgärdas och att Nordiska rådet fortlöpande hålls informerad om vidtagna åtgärder,

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i institutionernas ekonomiadministration och medelsförvaltning snarast åtgärdas och att det skapas skärpta och harmoniserade krav vad gäller institutionernas ekonomirelaterade frågor.

Vidare föreslog Kontrollkommittén

att Nordiska rådet lägger revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet 1996 till handlingarna

C 4/k: Kontrollkommittén hade föreslagit med hänvisning till vad nedan anförs

att Nordiska rådet ber presidiet tillse att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådssekretariatets verksamhet snarast åtgärdas samt

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1996 till handlingarna

C 5/k: Kontrollkommitténs hade förslagit följande till beslut

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelse för 1996 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1996,

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 1996 till handlingarna.

Vidare hade föreslagits att Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet ombesörjer att de av revisorerna påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas och därvid beaktar de förslag till åtgärder som lagts fram av revisorerna för att åstadkomma förbättrad kontroll över medelstilldelningen

Rådet biföll kontrollkommitténs förslag i anledning av C 3/k, C 4/k samt C 5/k, antog yttrandena till Nordiska ministerrådet, antog internt beslut, godkände berättelserna och lade dem till handlingarna samt beviljade kulturfondens styrelse ansvarsfrihet.

13. A 1165/k Kontrollkommittéförslag om prioriterad nordisk politik (Kontrollkommitténs kontrolluppgift 1997)

Kommittén hade förslagit att plenarförsamlingen rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbättra uppläggningen, rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer, beslut eller övriga synpunkter och därvid sträva efter att åstadkomma en bättre koppling mellan rekommendationers syfte och ministerrådets insatser.

Rådet antog kontrollkommitténs förslag till rekommendation.

14. Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997 (dokument 7)

Kontrollkommittén hade föreslagit att rådet lägger redgörelsen till handlingarna.

Rådet biföll kommitténs förslag.

15. Avskrivning av yttrande 2/1996/k om Nordiska kulturfondens projektadministration

Kontrollkommittén hade föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser det för rådets del slutbehandlat.

Rådet biföll kommitténs förslag.

Presidenten: Med detta har vi tagit beslut om de ärenden som debatterades i går. Vi går nu över till dagordningspunkt 17. Vi inleder med en allmän debatt om miljöfrågor, och om finansiering av miljöåtgärder. Efter den allmänna debatten tas beslut om utskottsförslaget A 1164/när om miljöräkenskaper för energi. En talarlista för den allmänna debatten har delats ut i salen.

(Dagordningspunkt 16, se s. 234)

NÄROMRÅDESUTSKOTTETS SAKER

17. Miljöfrågor

A 1164/när Utskottsförslag om miljöräkenskaper för energi

Närområdesutskottet hade föreslagit att rådet antar en rekommendation till de nordiska ländernas regeringar

att etablera en nordisk miljöräkenskap för energi som ett instrument för att uppnå miljövinster genom ett optimalt utnyttjande av ländernas energikällor i syfte att minska miljöskadliga utsläpp,

att utvidga satsningen på förnybara energikällor och att understödja övergången till bärkraftiga energikällor, bland annat genom att utreda åtgärder för att reducera subsidier och andra regler som favoriserar bruk av icke förnybara och förorenande energikällor, samt

att att skyndsamt utreda möjligheterna att införa ett enhetligt miljöskattesystem i Norden som syftar till att minimera koldioxidutsläpp.

Sasi (närområdesutskottets talesman): Herr president! Närområdesutskottet har varit fullt sysselsatt under det gångna året.

Utskottet fortsatte enligt sitt arbetsprogram 1997 enligt de principer som utskottet godtagit. Prioriterade områden var Östersjösamarbete, Barentssamarbete, miljö- och energipolitik samt de baltiska staternas närmande till EU. Utskottet organiserade i samarbete med Europautskottet ett seminarium om parlamentariskt arbete angående medlemskapet i Europeiska unionen.

Kontakterna med Baltiska församlingen har varit intensiva. Utvidgningen av EU:s säkerhetspolitik och barnens situation har varit centrala samarbetsfrågor. Ett andra gemensamt möte mellan Nordiska rådet och Baltisk församling är under arbete för 1998.

Det nya samarbetsavtalet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet ger en god grund för det fortsatta arbetet.

Utskottet har under året diskuterat ett gemensamt möte med Baltiska församlingen som skall organiseras under 1998. Planeringen av detta möte måste sättas i gång omedelbart. Vi lider inte brist på substansfrågor som skall på dagordningen.

Utskottet tillsatte på våren 1997 två arbetsgrupper; ena för barnens situation i Nordens närområden och den andra för miljöräkenskaper. Utskottet har varit nöjt med detta system att organisera arbete. Båda arbets-

grupperna förberedde omfattande bakgrundsmaterial samt presenterade flera förslag. Gruppernas förslag skall strax behandlas här på sessionen.

Utskottet har vid sitt möte i går beslutat att inleda ett rapportörssystem angående vissa viktiga spörsmål sådana som energifrågor, fortsatt arbete om barnens situation och kriminalitet. Som en uppföljning av utskottets Murmanskresa utpekades en av utskottets medlemmar till rapportör angående Murmanskregionen.

Miljön har varit starkt framme i det nordiska samarbetet under det gångna året. Arbetet med den nordiska miljöstrategin för 1996-2000 fortskrider. I maj arrangerades ett miljöfinansieringsseminarium i Helsingfors med målet att nå fram mot en större koordinering mellan finansieringskällorna.

Närområdesutskottet besökte på sommaren Murmansk. Den information som utskottet fick var i många fall alarmerande. Utskottet hade möjlighet att med egna ögon bevittna de allvarliga problemen.

Närområdesutskottet träffade i går de nordiska miljöministrarna. De stora problemen blev härvid än en gång bekräftade. Svårast är problemen i Ryssland. Trots detta har miljöfrågorna nedprioriterats i landet. Det finns inget miljöministerium i detta skede i Moskva och miljöfrågorna hanteras av en kommitté. Som en följd av detta hotar också de internationella finansieringsinstitutionernas intresse för området svalna.

Danmarks miljöminister Svend Auken betonade att miljöministrarna inte har möjlighet att lösa de enorma problemen. Detta måste ske i internationellt samarbete på högsta nivå. I fråga om små projekt har dock framsteg gjorts. Samarbetet med lokala myndigheter har i många fall fungerat väl och också finansieringen har kunnat ordnas.

Beträffande Östersjön noterades att HELCOM:s arbete med hot spots framskridit väl. Av 130 hot spot uppvisar 80-90 positiva resultat. De nordiska länderna har bidragit med betydande finansiell hjälp närmast till Polen med anledning av sommarens översvämningar i floden Oder.

Ryssland och Östersjöregionen är centrala områden i miljöperspektiv, men det är också skäl att betona det arktiska miljösamarbetet. Vi bör slutligen se oss själva i spegeln: oändligt mycket återstår att göra på hemmaplan.

Klimatkonferensen i Kyoto står inför dörren. Åsikterna om CO_2-nedskärningarna går skarpt isär i världen. Från EU-håll föreslås en nedskärning på 15 % som dock inte vunnit gehör i USA. Åtminstone i det här skedet förefaller det som om målen skulle vara oförenliga, men än finns det tid för ett närmande. Kyoto får hur som helst inte bli ett sammanbrott för förhandlingarna, som bör kunna fortgå också efteråt.

Det finns oändligt mycket att göra på miljöområdet, precis därför noterar jag med tacksamhet statsminister Perssons ord som uttalades här i

måndags. Statsministern konstaterade att två breda profilfrågor skall prägla Sveriges ordförandeskap: Norden bör samverka närmare för ökad sysselsättning liksom för att ställa om Norden och dess närområden till en ekologisk hållbar region.

Statsministern betonade att de nordiska länderna har ett internationellt förtroende i miljöfrågor, och Norden nu kan ta steget ut som en pådrivande internationell kraft och föregångare i arbetet med att ekologiskt, ekonomiskt och socialt bidra till en hållbar utveckling i världen.

Nästa år blir ett "miljöår" inom Nordiska rådet. Rådets stora temakonferens i februari i Göteborg gäller miljön och arbetsrubriken är redan klar: "Norden - bärkraftig region inför 2000-talet. Vi kan – vill vi?" Målen för konferensen är högt ställda. Genom konferensen strävar man att väcka debatt om de omfattande samhällsförändringar som krävs för att göra de nordiska länderna miljömässigt bärkraftiga såväl i nordiskt/regionalt som i globalt perspektiv samt väcka förståelse för internationellt samarbete om frågorna. Vidare skall konferensen påvisa vilka åtgärder som krävs av de nordiska regeringarna för att åstadkomma förändringar, "verktygen för förändring".

Det är skäl att säga några ord om konferensens innehåll med tanke på att den väl återspeglar aktuella miljöfrågor och miljöproblem. I seminariets inledande del gränsas behovet av politisk förändring och omställningsåtgärder för att uppnå en reell bärkraftig utveckling. Efter detta tar 4 seminarier och grupparbeten vid. De ämnen som skall behandlas är bl.a. Agenda 21, miljöräkenskaper för energi och situationen efter Kyotoförhandlingarna. I de avslutande avsnittet avges första rapporter från arbetsgrupperna, varpå en paneldebatt följer.

Slutligen vill jag säga några ord om utskottets övriga miljöfrågor. Utskottet har ansvar för bevakningen av 9 rekommendationer, varav alla har en mer eller mindre stark anknytning till miljöfrågorna. Rekommendationerna täcker många områden: kärnsäkerhet, gröna nationalräkenskaper, energifrågor, m.m. Jag vill tacka för de meddelanden ministerrådet lämnat angående de åtgärder man vidtagit. Dessvärre får jag konstatera att flertalet rekommendationer inte kan anses vara slutbehandlade. Detta är i sig inte förvånande. Miljöarbetet är ju till sin karaktär långsiktigt.

Herr president! Jag ser fram emot ett strävsamt och framgångsrikt miljöår 1998!

Mari Kiviniemi (närområdesutskottets talesman): Herr president! Miljösituationen i Nordens närområde är allvarlig, och arbetet med finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden är högt prioriterat i närområdesutskottet. När åtgärdsprogrammet för rening av Östersjön togs fram för någ-

ra år sedan förväntades skönjbara resultat. Vi hoppades att ett antal av de utpekade 132 hot spots relativt snart skulle kunna avskrivas från listan. Resultaten föreföll dock utebli.

Orsakerna till den långsamma arbetstakten diskuterades. Berodde den på de internationella finansieringsinstitutens alltför komplicerade procedurer och alltför strikta krav på kreditgivning? Många konferenser har sedan dess hållits om hur finansieringsinstituten skall kunna arbeta effektivt och vilka nya instrument som kan användas för finansiering. Man har påpekat att det ofta är svårt att få den nationell matchning som krävs för att genomföra projekten. Nu riktas uppmärksamheten allt mer på prioriteringarna i närområdesländernas nationella politik. Vad går först - miljö, ekonomisk och social utveckling? Finns det lösningar som tillgodoser bägge kriterierna?

För att belysa frågorna anordnade utskottet med ministerrådet som medfinansiär ett seminarium i maj i år vid vilket parlamentariker från Norden, de baltiska staterna och Ryssland mötte representanter för alla större internationella finansieringsinstitut - Helsingforskommissionen, EU-kommissionen, myndigheter m.fl.

Vi hade tre målsättningar med seminariet:

- att få lägesrapporter angående genomförandet av aktionsprogrammen för Östersjöregionen respektive Barentsområdet,
- att belysa vilka hinder av allmän eller speciell natur som finns för genomförandet av miljöprojekt i Östeuropa samt
- att diskutera behovet av förändringar i arbetets inriktning.

Vid vårt seminarium informerade de inbjuda internationella finansieringsinstituten om sina program och erfaranheter av finansiering av miljöprojekt. Bl.a. nämnde Världsbankens representant ett antal iakttagelser av vilka jag vill nämna några av mer allmän natur.

Det måste finnas ett politiskt åtagande att arbeta med miljöprojekt. Det måste finnas ett folkligt stöd för miljöarbetet. Information till allmänheten om arbetet är viktig. De olika delarna i miljöarbetet, projekt, miljötillståndanalyser, planer etc. måste ses som en helhet och bedrivas samtidigt. En samordnad utformning underlättar. Hasta inte fram projekten. Arbetet måste samordnas, ingen part kan ensam klara allt.

Finansieringsinstitutens huvudbudskap vid seminariet var att arbetet med åtgärdsprogrammen är komplicerat men att processen går utmärkt. Det framhölls också att nya finansieringsmekanismer kommer att växa fram efter hand. Den information som framkom vid seminariet utgör ett av underlagen för utskottets fortsatta arbete med att få till stånd en bättre samverkan mellan de olika aktörerna i miljöarbetet. Vi ser ett förbättrat samråd som ett sätt att få fram mer effektiva procedurer för genomförandet av miljöprojekt.

En effektiv process kräver att vi prioriterar riktigt. Vi måste därför få en realistisk bild av läget för arbetet med miljöproblemen. Exempelvis tyder sommarens algblomning på många håll att kvävetillförseln från s.k. normal verksamhet - trafik, jord- och skogsbruk, industri och avlopp - fortfarande är ett stort problem. En stor utmaning blir att åtgärda de många små källorna till övergödning från jordbruk och transport, eftersom de inte kan omfattas av de stora åtgärdsprogrammen.

Miljöbelastningen måste kartläggas. Men därtill måste vi få svar på frågor som: Har åtgärderna i de olika programmen lett till förbättringar? Tillkommer nya miljöproblem, t.ex. beroende på att nya kemikalier införs i industriella processer, i företag och kommuner eller i hemmen? Vem arbetar idag med frågorna? Finns det något som i onödan försvårar arbetet? Uppmärksammar vi kulturskillnader mellan länder i vår utformning och uppläggning av projekten?

Det är viktigt att vi lyssnar på aktörernas synpunkter och att vi kombinerar detta vetande med information om regionernas miljöutveckling, effekten av pågående miljöprojekt m.m. som bas för vår framtida regionala miljöpolitik. Jag tror att en Agenda 21 för Östersjöområdet har förutsättningar för att bli ett effektivt redskap för arbetet med regionens miljöproblem. Folkrörelserna bör engageras i samarbetet.

Avslutningsvis vill jag säga att vi bör dra lärdom av erfarenheterna från arbetet med åtgärdsprogrammet för Östersjön när vi planlägger insatserna inom ramen för motsvarande program i Barentsområdet. Eftersom skillnaderna i förutsättningarna mellan områdena är stora får vi akta oss för att mekaniskt tillämpa modeller som fungerat i ett sammanhang där andra lösningar borde prövas.

Dalheim (Närområdesutskottets talesman): Forpliktende samarbeid på tvers av de nasjonale grenser i Norden kan bli et viktig politisk arbeidsredskap for å nå de nødvendige mål for forbedring av miljøet - et arbeidsredskap for å dempe veksten i forurensning, et nødvendig virkemiddel for å nå de miljømål beslutninger i Kyoto vil pålegge oss alle.

Energi- og miljøpolitikk kan lett skape konflikter, fordi det berører rammebetingelser for næringslivet i det enkelte land og med det grunnlaget for arbeidsplasser og verdiskaping på kort sikt, og fordi produksjonssystemet for energi, elproduksjon, baserer seg på forskjellige naturressurser med varierende forurensning og naturinngrep.

Nærområdeutvalget har valgt å ta utgangspunkt i den elproduksjon og det forbruksmønster vi har i Norden i dag, og de muligheter ny produksjonsteknologi kan gi. Det virkelighetsbilde vi da ser ved en framskrivning av dagens utvikling, stiller oss alle overfor store utfordringer.

I de nordiske land har vi bak oss en årlig vekst i elektrisitetsforbruket på hele 3,5 pst. Dersom vi tenker oss en endring i vår atferd, at vi i vårt næringsliv og i våre husholdninger fra i morgen reduserer veksten i elforbruket til bare 1 pst., altså en stor innsats for energiøkonomisering fra alle, hvordan vil da vår evne til å dekke elforbruket i Norden være? Jo, vi vil i de nærmeste ti år ha behov for 40 milliarder kWh i ny produksjonskapasitet. Med de prosjekter vi kjenner i Norden i dag, vil vi i denne periode kun evne å dekke halvparten av dette. Vi får altså en antatt produksjonsvekst på 0,5 pst. mot den årlige veksten, i elforbruket i dag på 3,5 pst. Vi stilles altså overfor et avklart behov for nytenkning.

Liberaliseringen av elmarkedet slik vi i Norge kjenner den fra 1. januar 1991, har utvilsomt gitt økt kostnadsbevissthet, opptatthet av konkurranse og større markedsandeler. Kraften man skal selge, kjøpes der den finnes. Pris og tilgjengelighet avgjør kjøp og salg. Når knapphetssituasjoner oppstår, blir løsningen høyere pris uten at investeringer danner grunnlag for dette, og import av kraft der denne kan skaffes. I slike situasjoner ser man tydeligst eksempler på at et marked er avhengig av kjøreregler for å ta miljøhensyn.

Da vi sist vinter fikk underskudd på elektrisitet i Norge, ble dette ordnet ved at man i stor grad importerte kullkraft fra utlandet. Dette førte til at utslippet av CO_2 i Norden økte med 13 millioner tonn. Dersom vi i Norge denne vinteren hadde dekket det samme behovet med fyringsolje, hadde utslippet kun blitt 3 millioner tonn CO_2, altså en dramatisk forskjell avhengig av hvilken atferd vi har, grunnet det enkle at den en ene produksjonsmåten er mindre effektiv enn den andre i forhold til forbruker.

Muligheten for miljøgevinster i regionen Norden er stor dersom politikerne vil vedta hensiktsmessige trafikkregler for det liberaliserte elmarked. Styrken i det nordiske elsystemet ligger i mangfold i produksjonsteknologien. Vi har det alt vesentlige av lagringskapasiteten i Europa for elektrisitet, i vann for vannkraftproduksjon. Mer miljøstyrt samspill mellom den lett effektregulerbare vannkraft og varmekraften er nøkkelen til effektivisering.

I et noe lengre perspektiv vil framveksten av og også større volum vind- og bølgekraft være avhengig av hensiktsmessige reguleringer dersom man skal få en optimal miljøeffekt. Det enstemmige forslag om et nordisk miljøregnskap som nå ligger til behandling fra Nærområdeutvalget, gir ikke endelig svar på hvordan samordningsgevinster på energi og miljø skal hentes. Det som har vært utvalgets ambisjon, er at vi gjennom vedtak skal legge grunnlaget for en prosess også i Ministerrådet og i de enkelte lands regjeringer. Vår hovedkonklusjon er at det skal etableres samordnede miljømål innen regionen Norden. Et nordisk miljøregnskap for energi skal være et instrument for å oppnå miljøgevinster gjennom en

optimal utnyttelse av de enkelte lands energikilder med mål å minske miljøskadelige utslipp. Dette kan bety at det må utvikles regler for hvordan man kan kjøpe og selge energi med ulik forurensningsgrad. Mer bevisste miljøavgifter kan være et viktig redskap i denne sammenheng.

Felles miljøregnskap og samordningsgevinstene ved dette bør sammen med hensiktsmessige miljøavgifter også føre til økt satsing på fornybare energikilder.

Det opplegg vi her skisserer, skal ikke være til hinder for et nordisk elmarked. Tvert imot skal det gi sikkerhet for at markedsaktørene skal kunne konkurrere i pris og leveringsdyktighet, med et produkt som holder forutsatte miljøkrav. Nærområdeutvalgets forslag inneholder derfor også nødvendigheten av at subsidier og regler som favoriserer bruk av ikke-fornybare og forurensende energikilder, bygges ned. Det arbeid som allerede pågår i Ministerrådet, etter initiativ fra Nordis Råd, om harmonisering av elbeskatningen i Norden, er viktig i denne sammenheng.

En enstemmig innstilling og tilslutning fra Nordisk Råd skal være et sterkt signal til Ministerrådet om en rask og hensiktsmessig videreføring av det initiativ som Rådet nå har tatt.

I denne sammenheng er det betryggende å registrere at det svenske formannskap i det nordiske samarbeidet i 1998 har som mål å utvikle et energisystem der energien anvendes så effektivt som mulig. Belastningen på miljøet skal reduseres.

Det vedtak vi nå skal fatte, er viktig av flere grunner:

Det er viktig for miljøet, ved at vi klart slår fast et hovedprinsipp for samarbeid innenfor energisektoren. Dette vedtak forklarer ikke i detalj hvordan et nordisk miljøregnskap skal utformes. Men vedtaket om at et slikt miljøregnskap skal etableres, er i seg selv et stort og epokegjørende skritt framover.

Dette vedtak er også viktig for Nordisk Råd, fordi vi med vedtaket løser et felles problem på en bedre måte enn vi kunne gjort hver for oss. Slik blir vårt arbeid i Rådet en viktig og nødvendig forlengelse av det arbeid vi hver for oss driver i vår nasjonale politikk.

Marianne Samuelsson (mittengruppens talesman): Herr president! I Fakta om nordiskt miljösamarbete kan man läsa: "Hos de nordiska befolkningarna finns en djupt rotad känsla för friluftsliv och natur. En bred opinion värnar miljön, naturen och den oförstörda skogen, marken, luften och vattnet." Det nordiska miljösamarbetet grundas i denna samsyn.

I det nordiska samarbetet har havet i alla tider spelat en central roll som en förenande länk mellan länder och folk och som en viktig försörjningskälla. Östersjön har haft den största betydelse för utvecklingen i nor-

ra Europa genom århundraden, med Hansaeran som det kanske mest imponerande och kända exemplet. Mellan människorna i Östersjöregionen har funnits nära och täta kontakter - personliga kontakter, familjekontakter, handelskontakter och inte minst kontakter inom kultur och utbildning. Också intresset för naturens växter, djur, ljuset och sommaren delar vi.

Vi har inte bara ett gemensamt arv, vi har också en gemensam framtid. I dag spelar våra länder en aktiv roll i arbetet att utveckla ett nytt, fredligare och friare Europa. Tillsammans gläds vi åt den nya möjligheten att bevara freden, demokratin och vår europeiska kultur, liksom vi delar oron över de nya hoten. Vi känner också gemensam oro över de nya hot som föroreningarna av luft och vatten och nedbrytningen av den ekologiska jämvikten utgör - ett växande hot mot allt levande.

När vår livsstil inte är i takt med naturens behov ger havet varningssignaler. I dag är varningssignalerna mycket oroande. Vad vi ser är tydliga bevis på att vår nuvarande livsstil är ett hot mot vår överlevnad och mot vår gemensamma framtid. Slutsatsen är att denna livsstil måste ändras. Vår livsstil måste sättas in i sammanhanget hållbar utveckling.

Denna höst har vi i Sverige återigen fått se att miljökraven och miljölagarna inte räcker till för att undvika miljökatastrofer, särskilt på kemikaliesidan. Säkert har vi alla läst och hört om tunnelbygget genom Hallandsåsen, där en mängd kemikalier sprutades in i berget för att minska vattentillströmningen till bygget. Samma kemikalier har använts vid byggen i Norge och en mängd andra delar av världen.

Nu visar det sig att akrylamid, som korna dog av och som gjorde arbetarna sjuka, finns i en mängd produkter, bl.a. kosmetika. Naturligtvis utsätter vi oss för enorma risker genom att använda kemikalier i en miljö där vi inte vet hur de kommer att fungera.

Många kemikalier har hög giftverkan och anrikas i näringskedjorna, bildar nedbrytningsprodukter vars egenskaper inte är kända och kan härma enzymer och hormoner. Många ämnen är cancerogena och mutagena, och många ämnen lagras i det levande. Många tungmetaller, som också anrikas i näringskedjorna, orsakar miljöproblem.

Att allting sprider sig och att ingenting försvinner är en sanning som leder till eftertanke.

Listan på kemikalier som används i världen i dag är mycket lång. Det finns ungefärligen 100 000 kemikalier på den internationella marknaden, och om många av dem vet vi egentligen ingenting om vad de åstadkommer för miljöeffekter.

Även maten innehåller kemikalier. Vi har kunnat läsa om att foster på Färöarna har blivit skadade därför att modern ätit grindval innan fostret fötts. Trots att nivåerna inte överskred det tillåtna så skadades ändå barnen.

Många forskare talar om att de kemikalier vi får i oss ger koncentrationssvårigheter, ökar aggressiviteten osv. Konsekvenserna är enorma, och i dag har vi tyvärr inte kontroll över dem.

Den stora frågan, som jag tycker borde vara en av dem vi tar upp i det nordiska sammanhanget är: Hur kan vi minska kemikalierna i samhället, och vad har vi för möjligheter? Det handlar om rätten till ren miljö, och det handlar om möjligheterna att lita på maten och de andra produkter som vi äter eller handskas med. Här förväntar vi oss att de nordiska länderna agerar tillsammans i EU. Vi måste ha rätt att säga nej till import av kemikalier som vi inte vill ha i olika produkter och som vi inte vill ha i vår miljö. På samma sätt måste också de nordiska länderna tillsammans agera för att sätta stopp för genmanipulerade produkter. Man borde tillämpa den omvända bevisbördan, att man måste visa att den är ofarlig innan en produkt för släppas och inte som nu att vi skall bevisa att den är farlig för oss efter att produkten har släppts. Här borde försiktighetesprincipen vara självklar.

Kemikalier påverkar naturligtvis också vattnet. Rent vatten är en global bristvara. Bristen orsakar inte bara sjukdomar utan även konflikter mellan människor och länder. Därför bör också vattenfrågorna vara frågor som de nordiska länderna tillsammans driver internationellt, inte minst i FN, som frågor om säkerhet och samarbete mellan människor.

En annan del som vi heller inte kommit till rätta med är luften som vi andas. Många av oss hade väl hoppats att miljömötet i Quito skulle kunna ge någon form av resultat. Men till min förfäran fick jag i går på mötet med miljöministrarna höra att den nivå man hade lagt sig på var att samtalen skulle kunna fortsätta och att mötet inte lett till att det inte kunde bli några fler möten. Jag hade hoppats att det skulle leda till att det inte behövdes fler möten därför att man var överens om att man nu kunde åtgärda miljöfrågorna så kraftfullt tillsammans att man hade fullt upp att göra på hemmaplan.

Vi måste alltså se till att förändra en hel del saker på hemmaplan. Gör det vi först det, så kan vi med stolthet resa till de internationella mötena och ställa krav där också.

Chris Heister (konservativa gruppens talesman): Herr president! Samarbetet på miljöområdet är viktigt, inte bara i Norden utan också globalt. Var och en av oss kan uträtta mycket, men tillsammans kan vi åstadkomma betydligt mera.

Mot bakgrund av den begränsade tid som står till vårt förfogande tänker jag koncentrera mig till några kommentarer med anledning av de förslag om miljöräkenskaper vad gäller energi som Närområdesutskottet läg-

ger fram. Tanken är ju att den här debatten skall ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Norge och Sverige utgör i dag en helt integrerad elmarknad med fri elhandel. I Finland har en avreglering av elmarknaden genomförts, och integrationen på den svensk-norska elmarknaden är långtgående. Då även Danmark står inför en utveckling mot en friare elhandel är det angeläget att utvecklingen förs vidare så att alla de nordiska länderna kan utgöra en fullt integrerad elmarknad inom en framtid som inte ligger alltför långt bort.

På den nya avreglerade elmarknaden råder fundamentalt ändrade förutsättningar jämfört med tidigare. Prissättningen, investeringsbesluten och planeringen sker nu utifrån den information som elmarknaden förmedlar till konsumenter och producenter. Den form av energipolitik som vi traditionellt har bedrivit i Sverige och i övriga nordiska länder - med detaljerade energibalanser, prognoser och planer för framtida kraftproduktion - är i dag varken önskvärd eller ens möjlig att bedriva med någon framgång eller precision.

Det gäller nu att ta till vara de nya förutsättningarna i stället för att återfalla till ett traditionellt plantänkande med politisk detaljstyrning av energisektorn. Energipolitiken skall tillvarata alla de möjligheter som elmarknadens avreglering öppnar.

Den fortlöpande omställningen, miljöanpassningen och förnyelsen av energisystemet gagnas bäst om statsmakterna kan ge långsiktigt stabila förutsättningar för kraftföretagen, industrin och hushållen. Under sådana omständigheter har dessa bäst möjlighet att bedöma hur de fortsatta investeringarna i kraftproduktion och energiförbrukande utrustning skall ske. Kraftbranschen får då själv ta det fulla ansvaret för sin utveckling.

Med en fullt ut integrerad nordisk elmarknad är det naturligt att också redovisningen av koldioxidutsläppen och andra utsläpp samordnas. En gemensam nordisk miljöräkenskap bör därför utvecklas. Det är också detta som utskottet föreslår i sitt initiativ.

Den fria elhandeln leder till att den energiproduktion som har de lägsta rörliga kostnaderna utnyttjas i första hand. Ur miljösynpunkt är detta värdefullt. Eftersom de fossilbränsleeldade kondenskraftverken då utnyttjas mindre.

Trots detta kommer vi att ha behov av att med politiska beslut åtgärda miljöproblem som beror på elproduktionen. Även på en fri elmarknad måste man naturligtvis kunna åtgärda miljöproblem till följd av energiproduktionen, vilket kan ske med hjälp av miljöskatter eller med annan form av lagstiftning.

Miljöstyrande skatter på elproduktion bör tas ut i produktionsledet och harmoniseras i alla länder som är relevanta för elmarknaden. De skatter som tas ut av statsfinansiella skäl bör tas ut i konsumtionsledet.

Att ta ut miljöstyrande skatter i konsumtionsledet skulle - för att konkurrensen inte skall snedvridas - kräva att dessa konsumtionsskatter harmoniserades i alla länder som kan leverera el till marknaden. Det betyder att exempelvis Ryssland och Tyskland skulle behöva införa detta för att kunna åstadkomma det här på ett bra sätt. En sådan harmonisering är sannolikt oändligt mycket svårare att få till stånd än en miniminivå av miljöstyrande skatter i produktionsledet.

Anledningen till att de miljöstyrande skatterna måste ligga i produktionsledet är, som jag ser detta, att man annars kan smita undan dem. Kolkraftsel som exporteras till ett annat land behöver inte redovisas som kolkraftsel i det importerande landet och därmed inte beskattas som sådan. Detta förhållande utreddes bl.a. av den svenska energikommissionen 1995. Om de miljöstyrande skatterna däremot ligger i produktionsledet och tas ut i produktionslandet uppstår inte detta problem.

Det förhållandet att de fyra - fem länder som i dag infört någon form av koldioxidskatt i energisystemet alla återfinns i norra Europa, talar för att en miniminivå för en sådan beskattning har störst möjlighet att lyckas.

Förslag på det här området får stora konsekvenser i miljardklassen när det gäller investeringar i energiproduktion. Jag tror att det vore bra för det fortsatta arbetet inom ramen för Närområdesutskottet om vi också skickade ut våra förslag på remiss till berörda aktörer på området. Det skulle stärka vårt arbete. Jag anser att det skulle innebära att vi kunde få ett bättre underlag för vårt fortsatta arbete. På det sättet skulle vi kanske vara lyckosamma och kunna se till att vi kan åstadkomma ett bra samarbete på detta område. Det handlar då om energin och om att minska miljöutsläpp och föroreningar.

Jette Gottlieb (vänstersocialistiska gruppens talesman): Hr. Præsident! Det er let at se, at det internationale har fået stærkt fodfæste i Nordisk Råd, og det er godt. Vi er en del af verden. Et vigtigt eksempel er inddragelsen af sikkerhedsspørgsmål på Nordisk Råds dagsorden. Men også arbejdet i forhold til nærområderne vokser i betydning og bredde, og det kommer fremover til at få en stadig større rolle i Nordisk Råd.

Selv om den venstresocialistiske gruppe understøtter den tanke varmt, er der nu grund til at understrege, at det ikke må ske på bekostning af de traditionelle nordiske samarbejdsopgaver. Samarbejdet om sprog og kultur behøves i lige så høj grad som tidligere.

Med den nye udvalgsopdeling blev en række temaer samtidig fordelt så at sige regionalt: Kultur er noget, man har i Norden - altså Nordenudvalget. Økonomi, det har man i EU - altså Europaudvalget. Og miljø, eller rettere dårligt miljø, det har man i nærområderne - altså Nærområdeudvalget. Selv om denne måde at opdele på ikke er hensigtsmæssig for en sagpolitisk behandling, er vi i Nærområdeudvalget så småt begyndt at få gang i et relevant miljøarbejde. Næste års temakonference vil måske bringe nye veje.

Især er vi kommet langt, fordi vi ikke er forfaldet til den holdning, at problemerne kun findes i vores nabolande, men har erkendt, at vi også må feje for egen dør. Norden har kræfter og mulighed for at gå foran i miljøspørgsmål.

I udvalget har vi diskuteret klimamødet i Kyoto. Vi opfatter det som meget vigtigt, at de nordiske repræsentanter markerer nødvendigheden af at kontrollere udslip af drivhusgasser. Vi må gerne gå foran i opstilling af målsætninger, men endnu bedre havde det selvfølgelig været, hvis vi havde kunnet præstere konkrete resultater i retning af nedsat CO_2-udslip. Der er en tendens til, at åremålet for opfyldelse af målsætninger bliver større og større. Så hedder det år 2005, så hedder det 2010, ja, 2030, jo sværere det viser sig at opfylde intentionerne.På den måde bliver de smukke ord nemt helt løsrevet fra de konkrete handlinger.

Kyoto-mødet kunne være et skridt på vejen mod en bæredygtig global udvikling, men USA's uvilje til at bidrage til løsninger er meget alvorlig, og Norden må kræve, at USA omgør sin beslutning.

Som sagt står det heller for godt til med vores egne konkrete resultater. Det nordiske energiforbrug vokser stadig. Det samme gør udslippet fra energiproduktionen. Hvis vi skal tage vores egne målsætninger alvorligt, må vi på én gang direkte nedsætte energiforbruget og omstille energiproduktionen til vedvarende energikilder.

Nærområdeudvalgets energiudvalg har arbejdet herpå og har en række konkrete forslag, der kan iværksættes umiddelbart, hvis den politiske vilje rækker ud over de pæne ord. Vi foreslår at etablere et fællesnordisk miljøregnskab. Formålet med dette er at sikre en miljøoptimal udnyttelse af landenes energikilder. Vi foreslår at øge satsningen på vedvarende energikilder bl.a. ved at fjerne subsidier på ikke-vedvarende energikilder, og vi foreslår, at det undersøges, om det er muligt at indføre et miljøskattesystem, der rummer mulighed for en målrettet tilbageføring af midler til fremme af den vedvarende energi. Forslag af denne art kan blive et skridt på vejen til en egentlig kontrol med det nordiske CO_2-udslip fra energisektoren, og det kan skabe opmærksomhed om nødvendigheden af at nedsætte energiforbruget i Norden. Vi må stadig huske, at der er meget store forskelle på energiforbruget pr. indbygger i de nordiske lande.

Udvalget har enigt indstillet forslaget til vedtagelse. Vi er, som det også fremgik af den forrige tale, ikke enige om alle målsætninger. Vi er heller ikke enige om, hvilke midler der er egnede til at gennemføre det. Men hvis vi kan enes om de tre punkter, har vi i hvert fald muligheden for at iværksætte nogle konkrete beslutninger, som kan føre til et nedsat energiforbrug i Norden og et mindsket CO_2-udslip fra energisektoren i kraft af vores omstilling til vedvarende energi. Hvis det lykkes, er vi i færd med at omsætte de pæne ord og målsætninger, som alle kan fremsige, til konkrete handlinger. Det må næsten siges at være epokegørende.

Nærområdeudvalgets besøg i Murmansk gjorde stort indtryk på alle deltagerne, både hvad angår de synlige problemer i form af luftforurening og de mindre synlige, men så meget mere skræmmende problemer med atomaaffaldet. Én stor, tikkende landmine! Problemerne er uoverkommelige, men beslutningstagerne opfører sig, som om de har trådt på en landmine: Det gælder om at stå fuldstændig stille og så få tilkaldt en ekspert, der kan demontere minen. Desværre er det ikke måden at løse den tikkende landmine på i dette tilfælde. Det nytter ikke at stå stille.

De udsatte områder i Murmansk-området er vant til delegationer, der kommer og kigger på elendigheden, men få får held til at afstedkomme noget som helst konkret. For Nærområdeudvalget vil det være pinligt, om vi bliver en til i rækken. Mens vi venter på, at situationens alvor udløser de store projekter, må vi satse på små, jordnære projekter i samarbejde med de helt lokale myndigheder. Små projekter, som har mulighed for at skabe en lille smule forandring for livet, for miljøet, for beskæftigelsen i området. For hver én, der har glæde af sådan et projekt, har vi måske en samarbejdspartner til fremme af de store, nødvendige indsatser.

Jeg vil slutte med at ønske for udvalget, at vi får et godt, frugtbart miljøarbejde i den kommende periode, og minde om, at vi i vores dagsordenssætten ikke glemmer - i vores iver for at rette vores indsat mod øst - at vi også har et stort ansvar for det følsomme og sårbare miljø i Arktis.

Statsråd **Guro Fjellanger**: Jeg er glad for å kunne si at miljøspørsmål har vært høyt prioritert under det norske formannskapet. Den nordiske miljøstrategien for årene 1996-2000 har vært grunnlaget for det norske formannskapets satsinger innenfor miljøsektoren og ikke minst når det gjelder samarbeid med andre sektorer. I 1997 er det lagt spesiell vekt på arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk, naturvern og kulturminner, integrering av miljøhensyn i sektorsamarbeidet, samt løsning av miljøproblemene i Nordens nærområder og Arktis, som ikke minst min forgjenger var inne på.

Norge har i formannskapsperioden forsøkt å rette fokusen mot de verdivalg og drivkrefter i samfunnet som legger rammer for miljøvernpolitikken. De fleste av de miljøproblemene som gjenstår i de nordiske land, er av en slik art at de ikke kan løses uten et tett samarbeid mellom miljøsektoren og øvrige samfunnssektorer - et såkalt sektorovergripende miljøarbeid.

Det er viktig å se bl.a. energi- og miljøspørsmål i sammenheng. Norge har derfor lagt vekt på utviklingen av et tett samarbeid mellom miljø- og energisektoren i Norden. Miljøvernministrene har hatt en løpende diskusjon om energirelaterte miljøspørsmål innen det nordiske samarbeidet fra begynnelsen av 1997. I tilknytning til de internasjonale klimaforhandlingene har energirelaterte klimaspørsmål vært spesielt sentrale.

Etablering av kvantitativt bindende utslippsforpliktelser i en protokoll under Klimakonvensjonen på partsmøtet i Kyoto i desember, vil kunne stille de nordiske landene overfor nye utfordringer på energi- og miljøsiden. Det er behov for å ha en beredskap for å møte eventuelle nye utslippsforpliktelser på en offensiv måte.

Miljø- og energisektorene arrangerte i mai 1997 en internasjonal konferanse om differensierte utslippsforpliktelser og fleksible gjennomføringsmekanismer. Konferansen ble avholdt i Oslo med representanter fra forskning, forvaltning og internasjonale institusjoner først og fremst fra Norden og fra nærområdene. Videre er det startet opp et prosjektsamarbeid mellom miljø- og energisektoren som i 1997 bl.a. har vært fokusert på kriterier for felles gjennomføring, klimaindikatorer og handel med utslippskvoter.

Mandag kveld kom jeg tilbake fra et møte i Tokyo hvor jeg som den eneste av de nordiske ministrene deltok på et uformelt møte mellom 20 land. En av de viktigste oppgavene på det møtet var å få i gang igjen dialogen mellom USA og u-landene for å hindre at det ødelegger for en bindende protokoll i Kyoto. Jeg er glad for å kunne si at USA på møtet uttrykte seg langt mindre skarpt enn de har gjort i andre sammenhenger, og jeg er glad for at USA på møtet presiserte at de respekterte Berlinmandatet og at i-landene må gå foran. Til gjengjeld er jeg glad for å kunne si at det blant u-landene ser ut til å være flere som vil kunne ta på seg frivillige avtaler som er en del av det man kan ifølge konvensjonen. Jeg er også glad for å si at det ser ut som vi kan få en diskusjon og starte en prosess som gjør at også disse landene på litt lengre sikt binder seg til å redusere veksten i utslipp. Så langt kom vi i alle fall. Men det gjenstår selvsagt fremdeles viktige spørsmål. Man begynner å nå en viss grad av enighet om at det bør være åpent for felles gjennomføring. Det ser ut til at man begynner å bli enige om at man bør inkludere flere enn tre gasser, kanskje seks. Det er nok også etter hvert en viss oppslutning om å inkludere sju. Men det er fremdeles stor avstand og mye arbeid gjenstår når det gjelder hva

slags målsetting man skal ha, hvorvidt det skal være differensierte eller flate kutt og hvorvidt kvotehandel skal tillates.

Imidlertid er jeg glad for å si at sannsynligheten for at vi får en juridisk bindende avtale i Kyoto er større etter møtet i Tokyo. Det må være vår felles nordiske innfallsvinkel i Kyoto uavhengig av at vi har noe ulike tillnærminger til viktige spørsmål at vi sier at det viktigste for oss er å få på plass en protokoll som er juridisk bindende, og ikke minst at den blir så ambisiøs som mulig. Så får vi alle sammen gi og ta for å få til det.

Arbeidet med bærekraftig produksjon og forbruk har vært prioritert i 1997. Det er tatt initiativ til et utvidet samarbeid med nærings- og konsumentsektoren for å få utarbeidet en produktorientert miljøstrategi. Denne bør særlig ha fokus på miljøskadelige stoffer i produkter og avfall. Miljø-, nærings- og konsumentsektorene vil i januar 1998 møtes for å diskutere dette på et felles seminar.

For Norden som nettoimportør av forurensninger er internasjonale miljøvernavtaler av avgjørende betydning. Det har under norsk formannskap vært lagt vekt på felles nordiske forberedelser og samråd i forbindelse med pågående internasjonale prosesser på miljøvernområdet. Dette gjelder f.eks. forberedelser knyttet til UNGASS, CSD, UNEP og Arktisk Råd.

Videre vil miljøvernministrene bidra i arbeidet med forberedelser til forhandlingene om en global avtale om tungt nedbrytbare organiske forbindelser - de såkalte POPs - i regi av UNEP, bl.a. ved å finansiere en nordisk ekspert til dette arbeidet. Akkurat det er banebrytende. Det er sjelden at man på nordisk nivå går inn og finansierer den type eksperter. Men dette er så høyt priroitert at man her har fått til en felles nordisk løsning.

I 1997 har oppfølgingen av den nye miljølåneordningen, under den nordiske investeringsbanken stått sentralt. Sammen med Det nordiske miljøfinansieringsselskapets, NEFCO, ordinære virksomhet vil denne ordningen utgjøre et viktig bidrag i arbeidet med miljøproblemene i nærområdene. Spesielt er det viktig å fokusere på samarbeidet rettet mot Russland og Baltikum.

NEFCOs fond for subsidiering av lån ble etablert som en prøveordning i tre år. Vi står nå foran en evaluering av dette, men jeg er glad for å kunne si at på de foreløpige rapportene som er presentert, ser det ut som at man langt på vei har nådd målene sine. Det er også viktig å presisere at disse prosjektene ser ut til å være effektive, og at et flertall foregår i Russland og i motsetning til en del andre prosjekter faktisk ser ut til å nå fram.

Fra norsk side har særlig satt i fokus fokus miljøproblemene i nordområdene og atomavfallsproblemene på Kola-halvøya. Vi ønsker ikke å dramatisere situasjonen, men vi må alle ta det hele og fulle alvoret innover oss. Befolkningen i den nordlige regionen er avhengig av at vi finner løs-

ninger. Foreløpig mangler det imidlerltid ressurser. Vi vil trenge aktiv medvirkning fra Russland, de nordiske land og fra de europeiske og internasjonale finansinstitusjoner.

Jeg håper at vi fra norsk side har fulgt opp den nordiske miljøstrategien på en offensiv og konstruktiv måte. Jeg er også trygg på at det svenske formannskapet vil videreføre og utvikle dette arbeidet på en utmerket måte.

Miljöminister **Anna Lindh**: Herr President! Först skulle jag vilja tacka Norge för ett väldigt bra arbete med miljöfrågorna under sitt ordförandeskap. Dessutom vill jag säga några ord om det kommande svenska ordförandeskapet och om vad vi planerar att göra under vårt ordförandeår.

Temat bör, tycker vi, vara ett ekologiskt hållbart Norden. Utgångspunkten är att det faktiskt är möjligt att lösa de stora miljöproblemen inom en generation, inom 25 år. Detta bör naturligtvis också vara vårt mål. Norden har en mycket viktig uppgift här inte bara för att vi skall ha möjlighet att lösa våra egna stora miljöproblem inom 25 år, utan också för att Norden på det sättet kan vara ett exempel för andra länder. Inte minst gäller det då de utvecklingsländer som har en snabb ekonomisk tillväxt, som vi i dag kan se, och som hotar att medföra stora miljöproblem och ekologiska problem. Där har vi ett ansvar för att visa hur man får en hållbar utveckling som är bra både för ekonomin och för ekologin och som är bra socialt.

Det finns tre pelare när det gäller den hållbara utvecklingen för miljön. Den första pelaren är att vi skall skydda miljön från farliga utsläpp. Det har vi i alla våra länder varit ganska bra på. Den andra pelaren handlar om att vi skall värna ekosystemen för kommande generationer. Vi skall se till att även dessa har fiske, jordbruk och skogsbruk som fungerar ekologiskt bra. Där återstår fortfarande en hel del. Den tredje pelaren är att vi måste få ett mycket råvaru- och energieffektivare system. Det är naturligtvis nödvändigt för att få en ökad levnadsstandard överallt på jordklotet utan att det blir en ekologisk kollaps. Därför måste vi lära oss att använda råvaror och energi mycket effektivare.

I debatten talar vi om faktor 4 eller faktor 10. Inom en generation, inom 25 år, måste vi bli ungefär fyra gånger effektivare i hur vi använder råvaror och energi. På sikt måste vi bli tio gånger effektivare i det sammanhanget.

På nordisk nivå är det viktigt att vi samarbetar kring detta och jämför våra erfarenheter. Vi måste ta fram en handlingsplan och miljömål som visar hur vi kan lösa våra stora miljöproblem inom 25 år. Det gäller också att ta fram indikatorer så att vi hela tiden kan se hur utvecklingen går - var utvecklingen går i rätt riktning och var utvecklingen går i fel riktning.

För att lyckas är det av grundläggande betydelse att miljöfrågorna inte är ett område vid sidan av andra områden. Miljöfrågorna skall i stället integreras i alla sektorer, vilket flera talare före mig här har understrukit.

När det gäller jordbruk, fiske och skogssektorn är vi på gång med detta. Där måste ju den hållbara utvecklingen komma in. I energifrågorna har vi ett bra samarbete. Vi kan dock bli ännu bättre när det gäller att se vad vi kan göra åt energieffektiviseringen i våra länder. Det gäller också användningen av förnybara energikällor i olika länder.

Jag kan ge ett aktuellt exempel. Hemma håller jag just nu på att byta ut glödlampor mot lågenergilampor. Den dagen alla svenska och danska hushåll har bytt till lågenergilampor har vi faktiskt sparat in hela Barsebäck. Det finns alltså mycket att göra på energieffektiviseringsområdet.

Konsumentsektorn är också oerhört viktig. Vi i Norden har säkert kommit längst i världen med att utveveckla miljömärkningssystem. Men fortfarande återstår mycket att göra för att ytterligare utveckla konsumentinflytandet och ge konsumenterna kunskap om t.ex. vilka kemikalier som ingår i de produkter som konsumenterna köper.

Nära sammanlänkad därmed är näringslivssektorn. Vad jag framför allt skulle vilja stryka under när det gäller näringslivet är vikten av att få bankerna och försäkringsbolagen med i detta arbete, så att de ställer miljökrav. När man lånar ut pengar eller går in i projekt skall man också ställa miljökrav. En del nordiska banker och försäkringsbolag har kommit långt i det avseendet. Det kommer att betyda mycket för utvecklingen framöver att vi uppmuntrar till och samarbetar kring detta.

Vilka styrmedel skall då användas inom de olika sektorerna för att vi skall få en hållbar utveckling? Ja, naturligtvis kommer politiska beslut och lagstiftningen även framdeles att vara mycket viktigt. Ekonomiska styrmedel är naturligtvis också viktiga. Där är det betydelsefullt med ett nordiskt samarbete, så att vi kan följa varandras utveckling och, när det är möjligt, försöka få de ekonomiska styrmedlen att utvecklas i samma riktning.

Jag tror också mycket på detta med miljöledningssystem, och då inte bara för näringslivet utan också för den offentliga sektorn. Vi inför nu miljöledningssystem i vår statsförvaltning. Pilotmyndigheter utses som inför miljöledningssystem. Tanken är att man från högsta ledningen till den praktiskt ansvarige längst ned i organisationen - ja, alla - skall känna till miljöpolicyn. Alla skall känna till vilka krav som ställs och alla skall arbeta för att minska den negativa miljöpåverkan.

Ett annat näraliggande styrmedel som jag tror är mycket viktigt är den offentliga upphandlingen. Bara i Sverige använder vi ungefär 300 miljarder kronor varje år i offentlig upphandling. Det handlar alltså om upphandling för stat, landsting och kommuner. Börjar vi i våra nordiska länder ställa miljökrav på alla nivåer när vi använder skattebetalarnas pengar för

upphandling, innebär det en mycket bra injektion när det gäller att få en grönare utveckling i näringslivet samt stöd till miljöanpassad produktion.

Det här är en viktig utveckling för Norden. Men det är också viktigt att inkludera närområdena - Östersjöregionen och Arktis inklusive Barentsområdet - i arbetet med en hållbar utveckling. Jag hoppas mycket på arbetet med att utveckla den Agenda 21 för Östersjön som startade för ett och ett halvt år sedan och som vi skall presentera under våren. Alla nordiska länder har tillsammans ju med de andra Östersjöländerna varit aktiva för att utveckla en Agenda 21 för en hållbar utveckling i Östersjöregionen.

Jag tror också att det nordiska inflytandet i EU är avgörande, t.ex. när det gäller arbetet med försurning. EU har tagit fram en försurningsstrategi för hur försurningen i Norden och de sura utsläppen från de andra EU-länderna skall minska. Ett arbete har också påbörjats för att ta fram en kemikaliestrategi för EU för att minska riskerna med farliga kemikalier och med misstänkt farliga kemikalier, som flera talare före mig har berört.

Jag tror alltså att Norden har ett avgörande inflytande inte bara i EU utan också globalt. Det är viktigt att vi tar det ansvaret. Om vi gör alla ansträngningar skall vi, hoppas jag - eller de som kommer efter oss - om 25 år i ett nordiskt råd inte behöva diskutera de stora miljöproblemen inom Norden, för då skall dessa vara lösta.

Marianne Samuelsson: Herr president! Det var ett vackert tal som Anna Lindh höll. Tyvärr har jag hört sådant här i tio år i Nordiska rådetsammanhang. Det är väl ungefär tio år sedan vi tog det första miljöprogrammet. Men under tiden har utsläppen till våra hav ökat. Miljöskulden har också ökat. EU styr ju numera även över vår miljöpolitik, så denna har försämrats på en mängd områden. Jag tycker att detta med upphandlingskrav var intressant. Jag skulle därför vilja höra litet grand om hur miljöministern har agerat. Stockholms kommun har gjort försök med just miljöupphandling och har då fått bakläxa av EU, därför att det inte var acceptabelt enligt EU-reglerna.

I fråga om den svenska politiken, som jag känner bäst till, har inte möjligheterna ökat när det gäller att skydda ekosystemen, t.ex. genom att fortsätta att ge pengar för att köpa in naturområden. Där har budgeten minskat. Dessutom har miljökontrollen försämrats på grund av att länsstyrelserna inte har sådana möjligheter. Vad gör Anna Lindh konkret för att nu åstadkomma något här?

Minister **Anna Lindh**: Herr president! Det är möjligt att Marianne Samuelsson har hört miljötal i tio års tid. Skillnaden är bara att tidigare hade vi

inte de styrmedel som vi i dag har. För tio år sedan var det inte tal om att integrera miljöfrågorna i de olika sektorerna på samma sätt som i dag. För tio år sedan var miljöledningssystem ett fullständigt okänt begrepp. För tio år sedan använde man inte ekonomiska styrmedel. Det finns många konkreta exempel på styrmedel som vi i dag har och som tidigare inte användes. Där gör ett nordiskt samarbete och förståelsen för att detta inte är en specifik miljöfråga, utan att det är frågor som skall integreras i andra sektorer, att vi i dag har helt andra möjligheter att uppnå resultat.

När det gäller utsläppsbilden finns det många positiva exempel på vad som har hänt under de senaste decennierna. Under de senaste 10-20 åren har det nämligen hänt väldigt mycket i arbetet med att minska utsläppen. Vi kan också se att en del hotade arter faktiskt börjar återvända. Det är viktigt att vi är medvetna om miljöhoten, men vi skall också se möjligheterna.

Upphandlingen är ett exempel på ett område där man kan ställa stora krav. Vissa har fått mothugg, men jag tror att Stockholm kan formulera om sina krav. Då kommer också de att kunna ställa bätttre och starkare miljökrav i den offentliga upphandlingen. Den interna debatten tror jag dock att vi skall ta på hemmaplan och inte här i Nordiska rådet.

Marianne Samuelsson: Herr president! Jag tycker inte att detta är en intern debatt för Sverige. Detta är ett problem som uppenbarligen gäller stora delar av Norden, eftersom man har gett bort beslutanderätten.

Vilka kommuner har lyckats med miljöupphandlingen och alltså inte fått bakläxa av EU? Såvitt jag hört har man alltid råkat på problem. Det sägs ju att det i dag inte finns ett regelsystem som inte krockar med EU-reglerna när det gäller kommunernas miljöupphandling.

I fråga om utsläppsbilden har det hänt en hel del på den negativa sidan. Vi har kanske minskat mängden kemikalier, men farligheten i dem har i stor utsträckning ökat. Tyvärr är det så. Ett av problemen i Nordiska rådet i dag är väl att vi gärna pratar om det som finns runt omkring och att vi glömmer att sopa rent på hemmasidan. Vi borde nog vara väldigt tydliga med att vidta miljöåtgärder hemma också.

Minister **Anna Lindh**: Herr president! Jag tror att debatten egentligen till stor del gäller EU och EU:s miljöarbete. Men jag måste säga att jag är positivt överraskad efter mina år som miljöminister och som medlem i EU när det gäller möjligheterna att driva miljöfrågor i EU. Det här är det enda sättet att verkligen lösa miljöproblemen på längre sikt. Det är alltså viktigt med internationellt samarbete. Fördelen med EU jämfört med annat globalt

samarbete utanför Norden är att det inom EU finns en överstatlighet som faktiskt kan tvinga länder att genomföra en strängare miljölagstiftning. Effektiviteten i det arbetet är en helt annan än i det arbete som utförs i samband med många andra globala förhandlingar. Därför tycker jag att EU varit positivt i miljöarbetet.

Jag kan räkna upp ett antal kommuner som inte haft problem med EU när det gäller den offentliga upphandlingen. Men jag kan också säga att även en del statliga myndigheter som har börjat arbeta med miljöledningssystem också arbetar med miljömärkt offentlig upphandling, utan att ha fått EU-problem. Däremot skall man inte sticka under stol med att det finns tillfällen där den fria marknaden och miljöanpassad offentlig upphandling kan krocka med varandra. För att förebygga att vi får den sortens debatter som t.ex. Stockholm råkat ut för, går vi nu i Regeringskansliet igenom eventuella hinder för att kunna ställa alla miljökrav vid offentlig upphandling utan att det skall behöva leda till problem med EU.

EU är ju en stor marknad. Om vi på nordisk nivå, och så småningom på EU-nivå, ställer miljökrav vid offentlig upphandling, är det kanske en av de absolut viktigaste injektioner vi kan ge för att få en miljöanpassad produktion.

Chris Heister: Herr president! Jag vill rikta ett tack till den norska miljöministern för hennes arbete häromdagen i Tokyo inför Kyotomötet som hon också presenterade för oss i Närområdesutskottet. Jag tror att det, för att man skall lyckas i Kyoto, krävs ett starkt engagemang och ett kraftfullt agerande. Kan de nordiska länderna gemensamt arbeta inom ramen för det som skall hända i Kyoto blir naturligtvis möjligheterna att nå framgång mycket större.

Jag är därför besviken på den svenska regeringen, som inom ramen för EU har lyckats åstadkomma att man får öka växthusgasutsläppen med 5 % inom ramen för den minskning på 10 % som EU har sagt sig vilja göra till 2010 jämfört med 1990. Det är väl mot den bakgrunden som vi inte hörde miljöminister Anna Lindh nämna Kyotomötet. Hon vill nog helst inte tala om detta.

Det här kommer att innebära att den gemensamma nordiska rösten i Kyoto inte kommer att vara gemensam, utan det kommer att vara dissonans därför att Sverige kommer att få möjlighet att öka sina utsläpp med 5 %. Är det inte, Anna Lindh, pinsamt att Sverige går åt fel håll när det gäller utsläppen av koldioxid?

Minister **Anna Lindh**: Herr president! Först ett par sakupplysningar. Kyotomötet är i december, dvs. innan Sverige aktivt tar över ordförandeskapet. Det är skälet till att det var den norska miljöministrn och inte jag som tog upp Kyotomötet. Däremot har Sverige varit mycket aktivt inom EU för att driva klimatfrågorna. Sverige och Norge tillhör de länder som har mycket låga utsläpp av koldioxid. Vi tillhör de industriländer som har de lägsta utsläppen i världen när det gäller koldioxid.

Det är inte 10 %, utan 15 % som EU skall minska sina koldioxidutsläpp med till år 2010.

Vidare är EU en part i förhandlingarna. Det innebär att den holländske ordföranden tog fram ett antal förslag om ländernas koldioxidutsläpp i framtiden, vilket utgick från hur mycket länderna i dag släpper ut per capita, från deras energiproduktion och från hur mycket kol som används. De stora kolanvändarna fick därmed göra större minskningar än de länder som inte använder kol. Det är ett skäl till att man sade att Sverige i EU-bugglan har en möjlighet att öka utsläppen med 5 %.

Det är dock viktigt att komma ihåg att Sverige inte avser att utöka sina koldioxidutsläpp. Den svenska riksdagen har slagit fast att målet är att vi skall stabilisera koldioxidutsläppen till år 2000. Sedan skall de svenska koldioxidutsläppen minska. Självklart kvarstår det målet. De svenska koldioxidutsläppen skall minska även efter år 2000; detta alltså på toppen av att Sverige redan i dag faktiskt är ett av de industriländer i världen som har de lägsta koldioxidutsläppen.

Chris Heister: Herr president! Jag är mycket glad över att EU har sagt att man skall minska koldioxidutsläppen med 15 % - inte med 10 %, som jag sade och som var min minnesbild. Desto bättre är det att EU är föregångare och går framåt i det arbetet.

Vad jag sade, och detta är betydelsefullt, är att det, för att man skall nå framgång i Kyoto, är viktigt att man har engagemang och att man är kraftfull. De nordiska länderna skulle självklart ha större möjligheter att ha framgång om alla nordiska länder hade kunnat visa på att man inte har plus, utan minus. Nu har Sverige utrymme för öka sina koldioxidutsläpp med 5 %. En förtida avveckling av Barsebäck kommer att innebära ökade utsläpp med 8 %. Det är väl det som det hänger på. Man är kanske rädd för att man inte skall klara koldioxidutsläppen nu när man i förtid stänger Barsebäck. Rösten i Kyoto skulle vara starkare, Anna Lindh, om det hade stått minus för Sverige, inte plus.

Minister **Anna Lindh**: Herr president! Jag kan upplysa Chris Heister om att det bara är ett land i Norden som har minus - nämligen Danmark, som har en stor kolanvändning. Inget annat land planerar minskade koldioxidutsläpp på det sätt som Danmark gör. Detta beror alltså på skillnaden i kolanvändning.

Det är riktigt att man skall vara engagerad och kraftfull när man driver frågor. Jag tycker att det är beklagligt att enda gången som Moderaterna i Sverige varit engagerade och kraftfulla när det gäller miljöfrågor i allmänhet och klimatfrågor i synnerhet är när det handlar om avvecklandet av Barsebäck.

Jag tycker att det är ett stort steg framåt att vi nu kan börja avveckla den svenska kärnkraften. Det är också ett stort steg framåt för det nordiska samarbetet att vi kan börja med Barsebäck, som ju är en gammal konfliktfråga mellan Danmark och Sverige. Med energieffektivisering, och förnybara bränslen kommer vi att kunna visa att det är möjligt att avveckla den svenska kärnkraften utan att det leder till ökade koldioxidutsläpp.

Jag skulle välkomna att de svenska moderaterna kraftfullt och engagerat ägnade sig åt att agera *för* miljöfrågorna, inte bara mot en stängning av Barsebäck.

Glerup: Miljø- og energiproblemer hænger nøje sammen, og i Danmark har vi taget konsekvensen af dette ved at oprette et fælles Miljø- og Energiministerium.

Dette forslag er et af de mest perspektivrige og fremadrettede forslag, som er lagt på Nordisk Råds bord, og en realisering af forslaget om et fællesnordisk regnskab på miljøområdet vil være af stor positiv betydning for både energi- og miljøsektoren i alle nordiske lande. Landene har forskellige problemer, men jo mere vind- og vandkraft, biomasse, bølgeenergi og solenergi, des mindre forurening, og des mindre CO_2-udslip, og derfor vil et tættere samarbejde på energiområdet være det bedste eksempel på nordisk nytte - og vel at mærke en nordisk nytte til gavn for vort fælles miljø.

Nordel har siden 1963 arbejdet for at udnytte produktions- og overføringssystemer på den mest effektive måde inden for elsektoren. Transmissionskapaciteten mellem de nordiske lande er ca. 6.000 MW eller 7 pct. af produktionskapaciteten i de nordiske lande. Den europæiske elliberalisering og markedsåbningen i Norden samt de påtrængende krav om at reducere CO_2-udslippet stiller imidlertid nye krav til energipolitikken. Vi skal have en massiv indførelse af vedvarende energi med energieffektivitet og energibesparelser, og Danmark satser på, at vedvarende energi skal ud-

gøre over en tredjedel af den samlede danske energiforsyning i år 2030. Her vil fire nye store danske havvindmølleparker yde et væsentligt bidrag.

I den sammenhæng er et fællesnordisk miljøregnskab på energiområdet guld værd. Vi kan nemlig gennem øget nordisk samarbejde drage fordel af de enkelte nordiske landes styrkepunkter; vi skal have det rigtige og optimale samspil mellem de vedvarende energikilder som vind, biomasse, bølge- og solenergi på den ene side og energieffektiv kraftvarmeproduktion på den anden side. Dette samspil vil også være en klar nødvendighed, når de omtalte havvindmølleparker i de kommende år skal indpasses i den danske energiproduktion.

Øget nordisk samarbejde vil betyde udnyttelse af kraftvarme-el om vinteren, hvor der er knaphed på vandressourcerne i Norge og Sverige, og udnyttelse af vandkraft-el om sommeren, hvor der er behov for langt mindre kraftvarmeproduktion i Danmark. Resultatet heraf er energieffektivitet og udnyttelse af den vedvarende energi.

Forslaget fra Nærområdeudvalget åbner for markedsmæssig konkurrence, samtidig med at det ikke hindrer den nødvendige udbygning af de vedvarende energikilder. Det vil således være muligt at styrke den vedvarende energi ved at tilbageføre forbrugerafgifter på elforbrug hos slutforbrugerne til udvikling af CO_2-fri energiproduktion. Denne mulighed er meget vigtig, fordi det ikke nødvendigvis er den billigste energikilde, der er den mest miljørigtige. Markedet er en god tjener, men en dårlig herre.

Det er vigtigt, at det fællesnordiske miljøregnskab følges op af fælles miljøafgifter, herunder ikke mindst en fællesnordisk CO_2-afgift. En sådan afgift kombineret med et fællesnordisk elmarked vil sætte turbo på den nødvendige omstilling til mindre forurenende brændsler og vedvarende energi. Hvis vi nordiske lande i fællesskab kan håndtere CO_2-problemet, kan vi måske bane vejen for en fælles CO_2-afgift på europæisk og internationalt plan.

Jeg håber, at vi kan føre forslaget igennem fra teori til praksis i de enkelte lande, men det kan kun ske, hvis de enkelte lande sammen med Nordisk Råd lægger sig i selen for at udnytte den gode ramme for øget samarbejde på energi- og miljøområdet, som forslaget her er udtryk for.

Wahlström övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ministeri **Haavisto**: Herr president! Nu skall jag använda ett annat nordiskt språk, nämligen finska. Ni kan prova om lurarna fungerar.

Arvoisa puhemies! Ympäristörahoitustoimenpiteet ovat olleet aina esillä silloin, kun Pohjoismaiset ministerit ja parlamentaarikot ovat tavanneet.

Paljon on tehty näiden rahoitushankkeiden edistämiseksi, mutta hyvin paljon on vielä tekemättä. Jos katsomme tänä päivänä tuloksia, on selvää, että ennen kaikkea kolmessa Baltian maassa on saatu Pohjoismaisin ja kansainvälisin rahoitustoimenpitein aikaan hyvin suuria parannuksia ympäristön tilassa. On puututtu jätehuoltoon, vesien puhdistukseen, ilmansuojeluun ja myös biodiversiteetin suojeluun kaikissa näissä maissa.

Myös Venäjälle ovat suuntautuneet voimakkaasti Pohjoismaiset investoinnit. Ennen kaikkea Pietarin alue on ollut yksi niistä alueista, joissa olemme olleet aktiivisia. Pietari kuormittaa Suomenlahtea ja Itämerta hyvin voimakkaasti. Voidaan sanoa, että noin 50 prosenttia Suomenlahden ravinnekuormituksesta tulee Pietarin viisimiljoonaisesta kaupungista.

Eurooppalainen ympäristöohjelma EAP ja myös PPC-komitea eli Project Preparation Committee on suunnannut yhteistyötä ja voimavaroja juuri näihin kohteisiin. Myös HELCOM:in niin sanotulla Hot Spot -työllä on ollut erittäin tärkeä merkitys kaikkein vaikeimpien ympäristökohteiden osoittamisessa. Mutta samalla, kun kehumme ja kerromme, että jotakin on tapahtunut, niin ei pidä unohtaa, että esimerkiksi tämä kesä oli ehkä pahin sinileväkesä miesmuistiin Suomenlahdessa ja myös muilla Itämeren alueilla.

Tärkeää ympäristötoimien rahoituksessa Pohjolan lähialueilla on se, että nämä alueet ja maat itse myös vastaavat tietystä rahoitusosuudesta.

Vaikeuksia Venäjän kanssa on ennen kaikkea ollut Venäjän keskusjohdon sitoutumisessa sellaisiin ympäristöhankkeisiin, joita olemme lähialueyhteistyössä pitäneet tärkeinä, mutta osin alueet ja kaupungit ovat myös itse voineet osoittaa varoja ja resursseja näihin toimenpiteisiin. Varmasti esimerkkinä on juuri Pietari ja siellä Vodokanalin toiminta, jossa Vodokanal vesi- ja jätemaksuja keräämällä vastaa venäläisten omasta rahoitusosuudesta hyvin massiivisessa vesiensuojeluhankkeessa. Mutta on edelleen tärkeää, että Pohjoismaat yhdessä painostavat ja keskustelevat näiden hallitusten kanssa, joille ympäristöinvestoinnit tulisivat olla tärkeä kohde, siitä, että myös hallitusten oma sitoutuminen hankkeisiin on riittävän suurta. Näitä ongelmiahan on ollut muun muassa Kuolan alueella viime aikoina esillä.

On tärkeää, että on myös uusia rahoitusmekanismeja, joita Pohjoismaat ja Pohjoismaiset rahoitusinstituutiot ovat kehitelleet. On ollut lainoja ja takuita, on myös ollut NEFCO:n kehittämä niin sanottu "mjukgöringsfacilitet", joka on ollut hyvin suosittu ja hyvä toimenpide juuri ympäristöinvestointien rahoittamisessa. Myös Pohjoismaiden investointipankki NIB

on osoittanut ympäristösektorin lainoitukseen 100 miljoonan ecun kokonaisuuden Barents- ja Itämeren alueille.

Tässä kokouksessa on jo aikaisemmin puhuttu pohjoisen ulottuvuuden alueesta. Pääministeri Lipponen toi sen esiin, ja ennen kaikkea ympäristösektorilla ja ympäristöpuolella Suomi näkee tämän pohjoisen ulottuvuuskäsitteen myös EU-politiikassa hyvin tärkeänä. Siinä yhdistyy paitsi olemassa oleva Itämeri-yhteistyö myös koko Euro-Barentsin alue, arktinen yhteistyö ja kaikki ne lähialueyhteistyön intressit, joita Pohjoismailla sekä Baltian että Venäjän suuntaan on olemassa.

Pohjoisen ulottuvuuden avainkysymyksen voi nähdä myös turvallisuuskysymyksenä, ennen kaikkea ehkä ympäristöturvallisuutta ajatellen, silloin kun puhutaan vaarallisista ydinvoimaloista, esimerkiksi Puolan alueella, Sosnovyj Borissa, Ignalinassa ja näin pois päin. Voidaan aivan perustellusti sanoa, että Pohjolan ympäristöön kohdistuvat suurimmat riskit kohdistuvat meidän omien rajojemme ulkopuolelta. Tässä mielessä tarvitaan paitsi Pohjoismaista yhteistyötä myös laajaa eurooppalaista yhteistyötä, yhteistyötä rahoitusinstituutioiden kanssa, yhteistyötä niin Itämeren puitteissa kuin Barentsin alueellakin.

On myös tärkeää, että eri rahoitusinstituutiot, Phare-ohjelma ja Tasis-ohjelma ottavat entistä paremmin huomioon myös ympäristönsuojelun tarpeen. Tasis-ohjelmaa on saatu viime vuosina kehitettyä nimenomaan tähän suuntaan, ja on perusteltua, että ympäristörahoitusosuus myös Phare-ohjelmassa tulee tulevaisuudessa kasvamaan.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, voidaan sanoa, että ympäristösektori, ympäristöyhteistyö ja myös yhteistyö rahoituslaitosten kanssa meidän lähialueillamme on aivan keskeinen osa Pohjolan oman ympäristön suojelua ja myös niiden kuormitusten vähentämiseksi, jotka Pohjolan alueille suuntautuvat.

Minister Haavistos anförande i svensk översättning:

Ärade president! Miljöfinansieringsinsatser har alltid varit framme när nordiska ministrar och parlamentariker har träffats.

Det har gjorts mycket för att främja dessa finansiella projekt, men mycket återstår att göra. Ser vi på resultaten i dag är det klart att vi med nordiska och internationella finansiella åtgärder har åstadkommit stora förbättringar i miljöns tillstånd framför allt i de tre baltiska länderna. Vi har gjort en insats för avfallshanteringen, vattenreningen, luftvården och skyddet av biodiversiteten i alla dessa länder.

Norden har investerat i stor skala också i Ryssland. Inte minst S:t Petersburgsområdet är ett av de områden där vi varit mycket aktiva. S:t Petersburg belastar Finska viken och Östersjön i mycket hög grad. Vi kan

säga att omkring 50 procent av näringsbelastningen i Finska viken kommer från femmiljonstaden S:t Petersburg.

Det europeiska miljöprogrammet EAP och PPC-kommittén, dvs. Project Preparation Committee, har riktat sitt samarbete och sina resurser just på dessa objekt. Också Helcoms Hot Spot-verksamhet har spelat en stor roll i att peka ut de mest angelägna miljöobjekten. Men samtidigt som vi talar om och skryter med att något har hänt, får vi inte glömma att t.ex. den gångna sommaren var den kanske värsta med tanke på blågröna alger i mannaminne i Finska viken och andra delar av Östersjön.

Det är viktigt med tanke på finansieringen av miljöåtgärder i Nordens närområden att områdena och länderna själva kommer med ett visst finansiellt bidrag.

De främsta problemen med Ryssland har varit att få den ryska centralledningen att binda sig vid miljöprojekt som vi ansett viktiga i närområdessamarbetet, men områdena och städerna har också själva kunnat anvisa medel för åtgärderna. Ett exempel är S:t Petersburg och det lokala företaget Vodokanals verksamhet, som gått ut på att Vodokanal samlar in vatten- och avloppsavgifter och därmed svarar för ryssarnas eget finansiella bidrag i ett massivt vattenvårdsprojekt. Men det är fortfarande viktigt att de nordiska länderna tillsammans trycker på och diskuterar med dessa regeringar, som borde prioritera miljöinvesteringar, om att det också krävs ett adekvat engagemang från regeringarnas sida i projekten. Problem av denna typ har ju varit på tapeten bl.a. inom Kolahalvön på senare tid.

Det är viktigt med de nya finansiella mekanismer som de nordiska länderna och finansiella instituten har arbetat på att ta fram. Vi har lån och garantier och NEFCO:s s.k. mjukgöringsfacilitet, som har varit en mycket populär och bra åtgärd just när det gäller finansiering av miljöinvesteringar. Också Nordiska investeringsbanken NIB har anvisat 100 miljoner ecu till Barents- och Östersjöområdena för lån inom miljösektorn.

Vid denna session har den nordliga dimensionen redan blivit nämnd. Statsminister Lipponen tog upp frågan och inte minst inom miljösektorn ser Finland på denna nordliga dimension som en mycket viktig fråga också i ett EU-politiskt perspektiv. Det är ett samlingsbegrepp för det existerande Östersjösamarbetet, hela Euro-Barentsområdet, det arktiska samarbetet och alla de närområdessamarbetsintressen som Norden har gentemot Baltikum och Ryssland.

Nyckelfrågan i den nordiska dimensionen kan också ses som en säkerhetsfråga, inte minst med tanke på miljösäkerheten, då vi talar om farliga kärnkraftverk t.ex. i Polen, Sosnovyj Bor, Ignalina etc. Vi kan på goda grunder säga att de största riskerna mot Norden kommer utifrån, utanför våra egna gränser. I denna mening behövs det inte bara nordiskt samarbete utan också ett omfattande europeiskt samarbete, samarbete med de finan-

siella instituten och samarbete inom Östersjöområdet lika väl som Barentsområdet.

Det är också viktigt att olika finansiella institutioner, Phare-programmet och Tacis-programmet tar ännu bättre hänsyn till miljövårdsbehoven. Under de senaste åren har Tacis-programmet utvecklats just i denna riktning och vi kan anta att den miljöfinansiella andelen också i Phare-programmet kommer att öka i framtiden.

I denna mening kan man, ärade president, säga att miljösektorn, miljösamarbetet och samarbetet med finansieringsinstituten inom våra närområden utgör en central del av vår egen miljövård i Norden och insatserna för att minska den belastning som drabbar det nordiska området.

Svein Ludvigsen: President. Energiforbruket i Norden vil kanskje vokse med 60-70 TWh frem til år 2010. Altså vil kraftunderskuddet øke, og det vil kreve nytenkning om nordisk samarbeid og nordiske løsninger med fri elhandel i hele Norden. Det trengs nye kraftverk, også for å kompensere for de kraftverk som av miljøhensyn må fases ut. I så måte er det ikke miljømessig akseptabelt at kullkraftverkene i Sverige og Danmark i økende grad produsere kraft til normalforbruk, og ikke bare til unntaksvis kraftunderskudd. Gasskraftverk, derimot, må ses som svært gunstig erstatning, og gass fra Nordsjøen og Barentshavet kan bidra til mer miljøvennlig energiforbruk også i våre naboland.

Den årlige veksten i elforbruket i det felles nordiske kraftmarkedet tilsvarer kapasiteten til to nye gasskraftverk av Kårstø-størrelsen hvert år. Da blir det nødvendig både med ny kapasitet og økt innsats for energiøkonomisering, opprusting og utvidelse av kraftanlegg og innføring av nye fornybare energikilder osv. Med andre ord, det er riktig å satse på alternativ energi som bio-, vind-, sol- og bølgekraft, men potensialet her er mindre enn det økte energibehovet. Nøkkelen er fleksibilitet mellom mange energibærere kombinert med utstrakt energiøkonomisering.

Det forsøkes skapt en myte om at de planlagte gasskraftverkene i Norge er så lite energieffektive. Myten forsøkes underbygget bl.a. ved å lage sammenlikninger mellom energieffektiviteten i gasskraftverkene og direkte bruk av gass. Men da sammenlikner man to helt forskjellig bruksområder. Gasskraftverkene er som kjent et svar på behovet i et felles nordisk kraftmarked med kull- og oljefyrte kraftverk, som dokumenterbart må dekke veksten i dette markedet, dersom ikke annen grunnlastproduksjon innfases. Sånn sett blir norskprodusert gasskraft også en delløsning på Nordens klimautfordring. CO_2-utslippene blir lavere med enn uten gasskraftverkene i et nordisk perspektiv.

Norden er verdensledende i utnytting av fornybare energiressurser som vann- og vindkraft, bioenergi og geometrisk varme. Likevel må mer energi hentes ut fra disse kildene, og økt innsats på forskniøng og utvikling. Kjernekraften bør reduseres kraftig når Norden med nærområdene ses i sammenheng. Kullkraften må også ned, samtidig som effektiv teknologi begrenser CO_2-utslippene. Med fordel kan altså kjerne- og kullkraft erstattes av naturgass.

Deregulering av de nasjonale kraftmarkedene, liberalisering av utenrikshandelen med kraft, økt integrasjon i Europa og nye overføringslinjer gjør at utviklingen i de nasjonale kraftmarkedene stadig i sterkere grad blir påvirket av utviklingen i våre naboland. Fri elhandel i et felles nordisk marked byr både på økonomiske og miljømessige fordeler. For å maksimere nytten, bør mangfoldet i den nordiske elproduksjonen videreføres, og bygging av nye miljøvennlige kraftverk må ses i et nordisk helhetsperspektiv også hva angår utslipp.

Forbrukerne vil også være tjent med et friere og integrert kraftmarked. Store aktører som Statkraft og Vattenfall vil i et integrert nordisk kraftmarked ha mindre muligheter til å dominere markedet og hente ut monopolistens fortjeneste. Kraftprisene vil derfor bli lavere med økt nordisk frihandel.

Jeg synes det er all mulig grunn til å rose den nordiske kraftkrevende industrien for en respektabel innsats for å redusere utslippene. Utfordringen videre er at industrien må bidra til ytterligere redusert energiforbruk og økt energieffektivitet, og hvordan mer bruk av miljøvennlige energibærere kan tas i bruk. Nordisk industri har så omfattende kompetanse at vi både bør eksportere miljøvennlig kraft og teknologi, såvel som å produsere energikrevende produkter.

La meg også hilse velkommen at de nordiske landene erstatter de nasjonale miljøregnskapene med et felles nordisk miljøregnskap. På den måten kan vi videreføre grunnideene fra våre forgjenere i Nordisk Råd, og åpne for en optimalisering av miljøgevinster og en bedre utnyttelse av energiressursene. Forpliktelsene må bygge på en rettferdig byrdefordeling mellom landene, og foreskrive fleksible løsninger. Prosentvise like reduksjoner er verken kostnadseffektivt eller rettferdig, fordi kostnadene for utslippsreduksjoner varierere betydlig mellom landene. I Norge er f.eks. 100 pst. av elproduksjonen vannkraftbasert, og vi kan derfor ikke redusere klimagassutslipp ved å legge om elproduksjonen fra kull til gass. Dette må også Kyoto-forhandlingene ta hensyn til.

Statsråd **Marit Arnstad**: President! Jeg tar ordet først og fremst for å kommentere det nylig framlagte forslaget fra Nærområdeutskottet om ut-

arbeidelse av et miljøregnskap for energi. Dermed vil jeg også gi en første tilbakemelding til Rådet omkring dette spørsmålet fra Ministerrådets side.

Energiministrene har med interesse mottatt forslaget fra Nærområdeutvalget om å utarbeide et slikt miljøregnskap. Forslaget ble diskutert av energiministrene i går, og forslaget går ut på at det er mulig å oppnå miljøgevinster og en demping av veksten i det totale energiforbruket gjennom et bedre samspill mellom de eksisterende energibærerne i Norden.

Utarbeiding av et miljøregnskap for energi kan være et viktig virkemiddel for å få en bedre forståelse for omfanget av disse mulighetene og også for å finne tiltak for å få en mer bærekraftig energiproduksjon. Det har lenge vært arbeidet med den type oppgaver i hvert av de nordiske land, og Nordisk Ministerråd har også over tid arbeidet med en del av disse problemstillingene.

Energiministrene anser det som mulig å arbeide videre med disse spørsmålene på dette området. Blant annet bør muligheten for å utarbeide bedre systemer for miljøregnskap vurderes nærmere.

Arbeidsgruppens sluttrapport som utvalgets forslag baserer seg på, inneholder også mange forslag som det bør være aktuelt å vurdere i et videre arbeid. Men som representanten Dalheim var inne på i et tidligere innlegg i dag, gis det ikke nødvendigvis endelige svar i det forslaget som ligger foran oss, og det er derfor nødvendig å se videre på hva som kan ligge i forslaget. På denne bakgrunn er energiministrene enige om å prøve å følge opp forslaget og også se nærmere på hva Ministerrådet kan gjøre på dette området.

La meg også få lov å nevne noen få ord om den såkalte statsministererklæringen. I Bergenserklæringen av 27. juni i år ble de nordiske statsministrene enige om et samarbeid om å utvikle en bærekraftig energiforsyning rundt Østersjøen. Energiministrene har fulgt opp det arbeidet som ble påbegynt, og det er avgitt en første rapport til statsministrene i forkant av denne Nordisk Råd-sesjonen. Rapporten slår fast at det er et tett samarbeid mellom de nordiske land, og at samarbeidet har gitt landene gjensidige fordeler. Det er som en oppfølging av erklæringen bl.a. tatt et initiativ til nærmere kontakt mellom energimyndighetene i Norden og i de øvrige østersjølandene. Energiministrene vil i løpet av våren 1998 legge fram en sluttrapport som skisserer nærmere hvilke tiltak som kan iverksettes for å videreutvikle både det nordiske samarbeidet og samtidig også dra inn de andre østersjølandene i samarbeidet.

I forbindelse med denne sluttrapporten vil en viktig del av arbeidet også dreie seg om spørsmålet om et eventuelt miljøregnskap og forhold knyttet til bruken av energi- og miljøavgifter i Norden.

Marianne Samuelsson: En viktig del i det som arbetsgruppen har poängterat är energieffektivisering. Vi tycker inte att de planer som tidigare funnits i Nordiska rådet, att energibehovet ständigt skall öka, är någon hållbar utveckling, och definitivt inte i sammanhanget att de nordiska länderna är ganska duktiga på teknik och utveckling. Den möjligheten borde utnyttjas till att ta fram energisnål teknik. Detta skulle naturligtvis kunna bli en internationell produkt eftersom vi vet att vi globalt sett måste få en minimering av energianvändningen för att åstadkomma det vi vill åstadkomma.

En annan fråga berör de satsningar som det ryktas om och som också finns med i statsministrarnas förslag nämligen fossilgasen. De senaste dagarna har vi i svenska medier kunnat läsa att det nu finns planer på att knyta ihop fossilgasnät mellan Ryssland och Norge.

Jag skulle vilja höra energiministerns syn på detta utifrån ekologisk hållbarhet.

Statsråd **Marit Arnstad**: President! Jeg merket meg at i det forslaget som foreligger fra Nærområdeutskottet når det gjelder miljøregnskap, er spørsmålet om energieffektivisering og å dempe veksten i forbruket en av de viktige sidene som berøres. Jeg er enig med representanten Samuelsson i at det er en viktig og krevende utfordring for alle de nordiske land at en gjennomgår sitt eget energiforbruk og elforbruk og ser på mulighetene for å redusere veksten i forbruket.

Så stilles det spørsmål omkring bruken av naturgass og videre samarbeid når det gjelder naturgass. Jeg har ikke sett de oppslag som har vært i svenske aviser omkring det spørsmålet. På generelt grunnlag har jo Norge sett positivt på en mulighet for å kunne eksportere naturgass i Norden, men vi har også ment, som det står gjengitt i statsministererklæringen, at det må basere seg på kommersielt levedyktige løsninger dersom det virkelig skal være en mulighet til å leve med.

Marianne Samuelsson: Innebär det svar jag nu fick att man också kommer att se till att koldioxidskatt och annat läggs så högt att natur- och miljöhänsyn faktiskt tas i sammanhanget fossil gas? Vi vet ju att sådan gas inte ryms i ett ekologiskt hållbart samhälle och därför inte bör introduceras i någon storskalig form om vi samtidigt talar om att bygga ett energisystem som baseras på långsiktig ekologisk hållbarhet.

Statsråd **Marit Arnstad**: President! Det spørsmålet må besvares på et nokså generelt grunnlag. For det første er det klart at i forhold til alle typer

fossile brensler er en nødt til å gjennomgå spørsmålet om eventuelle miljøavgifter. Det er et arbeid jeg tror også hvert av de enkelte nordiske land har en diskusjon omkring, bl.a. i forbindelse med de forslag som er under utarbeidelse i flere av landene når det gjelder Grønn skattekommisjon.

Det andre er jo - tross alt - at blant de fossile brensler er naturgass kanskje den mest miljøvennlige. Og spørsmålet om det er mulig å erstatte en del av de andre og mer forurensende fossile brensler med naturgass, er et spørsmål ikke noe land bør overse.

Svein Ludvigsen: President! Et spørsmål til statsråden som refererer til den norske regjeringens erklæring om energieksport til Norden. Samtidig har den samme regjeringen sagt at man vil redusere gass- og oljeproduksjonen offshore. Her er det noe som ikke henger sammen i det statsråden sier. Og da er mitt spørsmål: Ser statsråden at gasskraftverk i Norge kan bidra til å erstatte kullkraft- og atomkraftverk i Norden og i nærområdene? Og betyr det at statsråden nå er positiv til å bygge ut gasskraftverk i Norge? Dernest: Ser ikke statsråden at det har sammenheng med norsk tilstedeværelse i letevirksomheten og oljeproduksjonen under arktiske forhold når det gjelder kompetanse og teknologioverføring til Russland, som er et nærområde, og at det betyr en styrking av miljøet og sikkerheten hvis man klarer å overføre norsk kompetanse opparbeidet i arktiske områder til vårt naboland Russland?

Statsråd **Marit Arnstad**: President! For det første er det riktig at denne regjeringen som Norge nå har, ønsker å gå gjennom mulighetene for å redusere oljeutvinningstempoet. Vi tror at det er nødvendig, og vi vil se på flere muligheter her. Noen av dem er også nedfelt i det politiske grunnlag som denne regjeringen bygger på, og som jeg regner med at representanten Ludvigsen er vel kjent med.

Det betyr sjølsagt ikke at det i årene framover ikke vil bli eksportert gass fra Norge. Det vil det jo bli. I den gassmeldingen som Stortinget behandlet for en tid tilbake, og som representanten Ludvigsen også er kjent med, er det bred enighet om at eksport av naturgass kan være positivt, ut fra ett synspunkt. Det betyr fortsatt ikke at jeg og representanten Ludvigsen er enige i spørsmålet om gasskraftverk, for det er da et spørsmål som kommer i tillegg til spørsmålet om selve eksporten av naturgass som sådan.

Dalheim: President! Som Nærområdeutvalgets talsmann for forslaget om nordisk miljøregnskap vil jeg gjerne melde tilbake til olje- og energiminister Marit Arnstad stor tilfredshet med den raske tilbakemelding vi i Nordisk Råd nå har fått på det forslag som forhåpentligvis blir vedtatt enstemmig. I den sammenheng er det naturligvis av stor betydning for rådet at energiministrene allerede har drøftet en oppfølging av forslaget.

Dette er altså ikke et spørsmål som krever svar, men en positiv tilbakemelding til ministeren - og ministerene.

Statsråd **Peter Angelsen**: President! FN har utpekt 1998 til havets år for å oppmuntre til beskyttelse av havene og for bruk av dets ressurser på en bærekraftig måte.

Det nordiske fiskerisamarbeidet vil markere havets år ved å profilere fiskerisamarbeidet sterkere. Dette innebærer at vi i løpet av 1998 vil gjennomføre prosjekter som vil synliggjøre de utfordringer vi står overfor i de nordiske fiskeriene, og som forhåpentligvis også bidrar til å øke kunnskapen hos folk flest om forvaltning av fiskeressursene.

Ministerrådet har for det første tatt skritt til at det vil bli laget en uavhengig analyse hvor formålet er å kartlegge de viktigste internasjonale trender som de nærmeste fem årene i tillegg til ressurssituasjonen vil påvirke fiskeriene i Norden, dvs. markedstrender, forbrukertrender og overordnede globale utviklingstrekk. Dette er utvikling som kommer til å berøre både fiskerne, fiskeindustrien, distribusjon, detaljleddet og de ansvarlige politiske aktører. Analysens resultater vil våren 1998 bli lagt frem på et ministerrådsmøte hvor blant andre også næringens organisasjoner og pressen vil bli invitert. På denne måten håper vi å få en god debatt om de utfordringer vi står overfor og om felles løsninger på utfordringene.

I august 1996 nedsatte Nordisk Ministerråd en prosjektgruppe med formål å utrede behovet for miljømerking av fisk og å drøfte i hvilke internasjonale organisasjoner det ville kunne være hensiktsmessig å forankre utviklingen av kriterier for og sertifiseringen av bærekraftige fiskerier.

Min danske kollega har informert EUs fiskerikommissær om saken og den tyngde vi tillegger den i Norden.

Ministerrådet har videre drøftet muligheten for å bruke det nordiske miljømerket - Svanen - til dette formålet.

Men Svanemerket er dessverre ikke ennå innrettet for dette formålet. Ministerrådet vil også stå bak en opplysningskampanje om økologi og fiskeri. Kampanjen har som mål å styrke det folkelige engasjement i arbeidet med å utvikle og sikre bærekraftige fiskerier gjennom å fremme forståelsen for grunnleggende begreper og sammenhenger knyttet til fiskeri og økologi og å styrke den generelle kunnskapen om fiskeriene. Det er samti-

dig nødvendig å synliggjøre den avgjørende betydningen fiskeriene har for mange samfunn i Vest-Norden.

Ministerrådet ser det som en viktig utfordring å kunne bidra til en bærekraftig forvaltning av våre havområder. På Nordsjøkonferansen i mars i år hadde vi anledning til å drøfte en lang rekke emner med våre kolleger på miljøsiden. Jeg håper at miljøvernministrene sammen med oss kan initiere prosjekter med sikte på oppfølging av Nordsjøkonferansen.

Den Nordiske Miljø- og Fiskeristrategi, vedtatt av fiskeri- og miljøvernministrene med sikte på å integrere miljøhensyn i fiskeriforvaltningen, kan være et viktig redskap i dette videre arbeidet. Under Den Nordiske Miljø- og Fiskeristrategi er det nettopp drøftet belsutning om å støtte arbeidet med utvikling av økosystemmodeller i regi av Nordsjøkonferansen. Videre er det bestilt en utredning om bifangstproblematikk samt en vurdering av risiki ved overførte bakterier og virus fra ballastvann. Sammen med miljøsektoren avholdes i 1998 en konferanse om utsetting av genmodifiserte organismer og sammen med livsmiddelsektoren avholdes en nordisk konferanse om ernæringsmessige og toksikologiske kostanbefalinger for fisk.

Ministerrådet oppfordrer på det varmeste våre kolleger på miljøsektoren til en fortsettelse av dette viktige tverrsektorielle samarbeidet i årene fremover.

Foruten å arbeide konsentrert rundt Nordsjøkonferansen og Agenda 21-arbeidet i Østersjøregionen, ser fiskeriministrene samarbeidet omde arktiske havområder som et viktig tredje element.

Samarbeidsprogram for det nordiske fiskerisamarbeidet ble fremlagt på Nordisk Råds sesjon i november 1996. Nærområdeutvalget har i sine kommentarer til samarbeidsprogrammet pekt på at det er et stort antall oppgaver å gripe fatt i innenfor bærekraftig utvikling og europeisk og internasjonal markering av Norden innenfor ressursforvaltning samt innenfor utdannelse og kompetanseutvikling. Jeg ser i dag at utvalgets kommentarer foreslås avskrevet på bakgrunn av vårt tidligere svar på kommentaren. Jeg vil bare legge til at vi vil gripe fatt i flere oppgaver på disse feltene fremover.

Det nordiske fiskerisamarbeidet omfatter også våre nærområder. Gjennom det baltiske fiskerisamarbeidet, BAFICO, har våre embetsmenn og organisasjoner allerede i flere år dyrket samarbeidet med kolleger i de baltiske stater og de øvrige land rundt Østersjøen.

Ministerrådet ser gjerne det nordiske fiskerisamarbeidets bånd med nærområdene styrket. Selv om det kanaliseres store midler til dette arbeidet fra EU, bilateralt fra de enkelte nordiske land og fra det nordiske samarbeidet, er det vanskelig å gi nok bistand. Fordi det nordiske fiskeri-

samarbeidet har et ytterst beskjedent budsjett, har vi hittil funnet det vanskelig å gjøre en målrettet innsats.

Med utarbeidelsen av Agenda 21 for Østersjøen ser vi likevel en mulighet for en målrettet innsats på fiskeri- og miljøområdet idet det vitterlig vil være mange oppfølgingsoppgaver for å nå dette mål! Dette er en oppgave hvor våre mange nordiske forskningsinstitusjoner og vår erfarne forvaltning kan yte en betydelig innsats sammen med deres kolleger i landene rundt Østersjøen - hvis de nødvendige midler stilles til rådighet. Fiskeriministrene vil derfor oppfordre Nordisk Råd og Nærområdeutvalget til å se nærmere på mulighetene for å kanalisere midler fra nærområdepuljen til dette viktige arbeidet.

Marianne Samuelsson: Herr president! När det gäller fisket och dess möjligheter är ju havet en förutsättning. Ett stort problem som vi har internationellt är oljeutsläpp till våra hav. Om jag inte minns fel är det ILO-konventionen som reglerar detta. I den senaste konventionen som man gjorde upp om försämrades möjligheterna att straffa den som bryter mot det gemensamma avtalet om att minska utsläppen av olja från bl.a. båtar.

Jag undrar hur ministern ser på detta. Är det en fråga som ni har uppe, och försöker ni göra någonting för att förbättra situationen?

Statsråd **Peter Angelsen**: Jeg har merket meg spørsmålet, og jeg syns det er et viktig tema. Jeg ser det som naturlig at det kan komme opp på dagsordenen når man skal gå gjennom den undersøkelsen som vi har bedt om skal bli foretatt når det gjelder ballastvannets betydning.

Marianne Samuelsson: Det gläder mig att den kan komma upp. Jag vill särskilt poängtera att jag tycker att den skall komma upp. Inte minst för Östersjön är det viktigt att vi kan åtgärda detta genom att bl.a. straffbelägga brott mot bestämmelserna om oljeutsläpp. Annars kommer vi att ständigt få ännu mer av detta.

Man upptäcker årligen ungefär 500 olagliga utsläpp i Östersjön. Det är klart att detta inte är någon fråga som kan nonchaleras, utan den måste tas på allvar. Jag är bekymrad eftersom avtalet försämrades i detta avseende i förra omgången.

Statsråd **Peter Angelsen**: President. Det jeg vil gi uttrykk for, er at når fiskeriministrene i Norden får den undersøkelsen på bordet og får gjen-

nomgått hva som kan være mulig å gjøre for å redusere utslippene og få en bedre oversikt over konsekvensene av dem, så vil vi drøfte alle sidene ved det. Men når det gjelder forhold til internasjonale konvensjoner, er det i første rekke et ansvar for det enkelte lands regjering og nasjonalforsamling. At det spørsmålet vil bli drøftet i fiskerisamarbeidet, ser jeg som naturlig, men å påvirke den internasjonale folkerett, må det enkelte land forsøke å gjøre i de foraene der folkeretten og konvensjonene blir skapt.

Jeg ser det også som positivt og naturlig at man i de nordiske landene kan ha drøftet slike ting på forhånd og agere likt for å ha en større påvirkningskraft gjennom arbeidet i FN eller i konvensjonene.

Svein Ludvigsen: President! Når den norske fiskeriministeren beskriver samarbeidet og samarbeidsånden i Ministerrådet på en så positiv måte, syns jeg det er bra. Det er svært bra. Men samtidig så vet vi jo at det foreligger en konkret konflikt mellom nordiske naboer om forvaltningen av fiskeressursene i Barentshavet, og det stemmer ikke helt overens med den gode ånden som statsråden beskriver.

Denne konflikten er jo en ulykke både på kort og på lang sikt for fiskeribefolkningen i de fiskeriavhengige regionene. Det er en ulykke for torsken og for en bærekraftig ressursutvikling i hele økosystemet i havet, og om det ikke er en ulykke, er det i hvert fall et nederlag for nordisk evne til konfliktløsning at denne konflikten ikke er løst.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Er det slik å forstå at når nå denne gode ånden gjelder på fiskerifeltet i Ministerrådet, ser statsråden at det ligger bedre til rette for et gjennombrudd for et bedre samarbeid om forvaltningen av fiskeressursene i Barentshavet?

Statsråd **Peter Angelsen**: President! Gjennom mine fire år som medlem av Nordisk Råd kan jeg forsikre representanten om at jeg alltid har følt at det har vært en god ånd i samarbeidet mellom de nordiske landene. Om det har oppstått uenighet eller "konflikter" mellom enkelte nordiske land, har ikke det rokket ved det gode samarbeidsklimaet man har.

Når det gjelder det konkrete som Ludvigsen påpekte uten å gi det konkret adresse, vil jeg si at forvaltningen av fiskeressursene i tråd med FNs havrettstraktat er bilaterale forhold mellom land. Jeg vil se det så klart at jeg regner med at det representanten Ludvigsen hentydet til, er det norsk-islandske uløste problemet når det gjelder fiske i Smutthullet. Det spørsmålet vil bli arbeidet bilateralt med mellom Norge og Island. Vi skal ha samtaler i nær fremtid om de spørsmålene, og forhandlingene vil gå videre. Men som Ludvigsen er vel kjent med, er det ikke enkelt å løse slike

spørsmål. Det er ikke bare et forhold mellom Norge og Island sånn som vi ser det fra norsk side, men den løsning som vil bli mellom Norge og Island, har litt folkerettslige implikasjoner. Derfor er det kanskje en litt mer komplisert sak. Det har ikke bare med god ånd å gjøre. Men det har med internasjonal jus å gjøre også.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag till rekommendation i anledning av A 1164/när.*

18. Barn och ungdomars situation

A 1163/när Utskottsförslag om barnens situation i Nordens närområden

Närområdesutskottet hade med hänvisning till arbetsgruppens rapport och det ovan framförda föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att verka för att UNICEF söker nya vägar till effektivisering av sitt operativa arbete för att kunna öka sina insatser i Nordens närområden och bistå länderna i att bygga upp och utveckla verksamheten på områdena sociala åtgärder för barn, barn- och mödrahälsovård, upplysningsarbete gällande immunisering samt amningsfrämjande insatser (BFHI).

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att framlägga en översiktsrapport till sessionen 1998 om i vilken omfattning de nordiska ländernas bi- och multilaterala bistånd till närområdena stöder social utveckling och särskilt synliggöra på vilket sätt detta kommer barn (även i ett gender-perspektiv) till godo samt att komma med förslag till hur insatserna ytterligare kan utökas och samordnas mellan de nordiska länderna

   att under 1998 utarbeta en tvärsektoriell barn- och ungdomshandlingsplan för närområdet där
   - insatser på social- och hälsoområdet är i fokus
   - barnkultur används som ett verktyg mot utslagning
   - utbytet av nordisk/baltisk/ryska erfarenheter och förmedling av kontakter i relation till barnfrågor mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer intar en central roll,
   - de nordiska informationskontorens potential utnyttjas

- ministerrådets stipendieordning för tjänstemän tydligt beaktar barnfrågor
- insatser mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer mellan vänorter i Norden och närområdet uppmuntras.

3. Nordiska rådet anser

att Närområdesutskottet på lämpligt sätt verkar för etablerandet av ett Barnens råd att fungera fram till sekelskiftet. Rådet ska ha en god förankring i parlament, organisationsliv och andra samhällsområden som berör barn. Målet är att skapa ett litet forum där frågor i anslutning till barnens situation i Norden och närområdet kan diskuteras och drivas regionalt

att Närområdesutskottet skall utreda möjligheterna att på hög politisk nivå, tillsammans med parlamentariker från närområdet och UNICEF, arrangera ett Barnens Östersjömöte *(Baltic Call for Children)* i december 1998 för att låta politiker, organisationer, myndigheter och forskare i Norden och närområdet mötas med syftet att sätta barnens levnadsvillkor på den politiska agendan

att barnrättsfrågor i programmen för parlamentarikerstipendiater bör beaktas.

Presidenten: Vi inleder med en allmän debatt om Barns och ungdomars situation i Nordens närområden. Därefter går vi över till utskottsförslaget under denna dagordningspunkt. En talarlista för den allmänna debatten har delats ut i salen.

Margareta Israelsson (Närområdesutskottets talesman): Herr president! Att vara barn i Norden är många gånger en fantastisk upplevelse, väl värd att jämföras med upplevelsen för många andra barn på vår jord. Man behöver emellertid inte ta sig så långt för att upptäcka skillnaderna. En resa över Östersjön kan vara nog, eller att ta sig över gränsen i Finland eller Norge till Murmanskområdet.

En gravid kvinna i Murmansk tvingas genomgå tre obligatoriska ultraljudsundersökningar. Man frågar sig: Vad letar de efter?

Urindoften på en institution vi besökte i Murmansk hängde samman med att man inte hade möjlighet att klara rengöringen av de tygblöjor som fanns där, och engångsartiklar hade man inte råd med.

I S:t Petersburg varnades vi för att ta i barnen - de kunde ju smitta - samtidigt som vi inte fick röra oss fritt förrän livvakterna hade kontrollerat

att inte maffian låg i bakhåll. Maffian var farlig för biståndsarbetarna. Maffian ville härja fritt bland gatubarnen.

Utanför Tallinns ena fängelse - barnfängelset - hängde armarna tätt ut genom fönstren där pojkarna skrek könsord till oss när vi kom på besök. Vi fick inte se hur de hade det på sina 10 m^2 där de satt hopträngda fyra stycken med möjlighet att komma ut i friska luften under kanske en eller två timmar per dag. Den enda sysselsättning som fanns var bastubad. De hade inte haft någon rättegång. De hade inte fått något fastställt straff. De satt blandade - mördare, snattare, tiggare. En del visste inte vad de gjorde där, och de visste definitivt inte hur länge de skulle sitta där.

Gatubarnen i Riga beräknas ibland till 30 000. Andra säger att den siffran är fel. Vi vet att varje siffra är för hög. Det räcker att gå ut från restaurangen eller passera turiststråken, så finns de där, tiggarna och gatubarnen. Vi vet att droger, kriminalitet, prostitution och maffian inte är långt borta.

Att vara barnfamilj i Vilnius eller någon annanstans i vårt närområde är en svår uppgift. Det är omöjligt att få den ekonomiska situationen att gå ihop. Innebörden av en grå marknad står väldigt tydlig framför besökaren: arbetslöshet, brist på pengar, alkoholism, en pappa som ger upp och ger sig iväg därifrån - ännu mer alkoholism, ännu mer brist på pengar, och till slut kastas barnen ut ett efter ett.

Rapporterna om aidsepidemin i Kaliningrad har nu nått en nivå som är så skrämmande att det är svårt att ta dem intill sig.

Det har varit en fin uppgift att få leda en arbetsgrupp när Nordiska rådet har beslutat för att se på barnens situation i vårt närområde. Jag har varit stolt och glad över den uppgiften, och också över det fina samarbete som har funnits mellan Inger Koch, Anders Mölgaard, Riitta Prusti och mig själv. Naturligtvis har sekreteraren Gunvor Kronman haft en mycket stor betydelse för att vi har kunnat lämna ifrån oss en så mångfasetterad rapport, men jag vill också nämna att sekretariat, delegationer och inte minst Nordiska ministerrådets informationskontor har varit en viktig ingrediens för att göra arbetet tillräckligt konkret men också hålla det på en sådan nivå att vi har kunnat föra mycket informella diskussioner.

Vi har haft ett mandat under sex månader, men arbetet har varit starkt koncentrerat till bara två och en halv månad. Vi har på egna krav arbetat på en starkt begränsad ekonomi som ändå har gett oss möjlighet att besöka flera av länderna. Det har vi gjort i samband med att Nordiska rådet har hållit konferenser för att hålla nere kostnaderna.

Jag vill ändå säga att det är med stor glädje jag konstaterar att vi har kunnat presentera rapporten på flera språk och att vi redan nu har kunnat dela med oss den på ryska och finska. Den kommer också på de baltiska språken och på engelska.

Vi har knutit många goda kontakter med barnrättsorganisationer, enskilda entusiaster, människor som arbetar på departement och människor som står mitt uppe i problemen, men också med våra kolleger, parlamentarikerna.

Det är viktigt att komma ihåg att Nordiska rådet i det här fallet skall inte bara uttala sig och säga: Så hemskt det är där borta, vi måste göra någonting åt det! Det stadiet har vi lämnat. Nu är det aktion och aktivitet som krävs. Som parlamentariker måste vi vända oss till våra kolleger och säga: Nu krävs det handling, nu krävs det politisk vilja!

Jag vill understryka att vi i vår rapport inte tycker att den viktigaste uppgiften är att Nordiska rådet tar fram ekonomiska medel. Vi kommer att komma dit, och de ekonomiska insatserna är av mycket stor betydelse, men det är handling och politisk vilja som är de viktigaste ingredienserna för oss att förmedla till våra kolleger.

Arbetsgruppen föreslår att Nordiska rådet nästa år den 10 december arrangerar en konferens där vi tillsammans med våra politiska kolleger och med forskare, läkare, barnrättsorganisationer, entusiaster och dem som vågar se sanningen i vitögat diskuterar de här frågorna och på den vägen söker finna politiska lösningar för hur vi skall arbeta vidare.

Vi vill också inrätta - och har fått stöd från det, från Närområdesutskottet - ett Barnens råd, som skall vara ett debattforum, verksamt under perioden fram till sekelskiftet.

Vi vänder oss till Ministerrådet. Det är en stor glädje att vi möttes av en samstämmighet i diskussionen med ansvariga ministrar från de nordiska länderna när vi begärde att de skall se över hur biståndet skall se ut till närområdet och bad dem komma med en handlingsplan.

Låt mig, herr president, avslutningsvis säga att det numera finns möjlighet att ta del av de här frågorna också via tekniken. Med hjälp av design, Kristina Sten och utformning av webmastern Susanna Lund finns numera rapporten på Internet. Ni kan se den presenterad i ett rum alldeles i anslutning till Rikssalen. Den vägen hoppas vi på en fortsatt kontakt och en diskussion med människor engagerade i de här frågorna, med våra parlamentariska kolleger, med barnrättsorganisationer och med forskare för att ha en levande diskussion och debatt men inte vika en tum från övertygelsen att nu är det handling som krävs.

Mari Kiviniemi (mittengruppens talesman): Herr president! Att trygga den sociala utvecklingen och främja de medborgerliga rättigheterna i våra egna länder har redan länge hört till de viktigaste uppgifterna i det nordiska samarbetet. Därför är det naturligt att behålla den sociala utvecklingen i fokus, särskilt barnens situation, i samarbetet med våra närområden. De

nya staterna i närområdena genomgår stora politiska och ekonomiska förändringar. Det är just barnen som mest drabbas av förändringarnas negativa effekter. Det är dags för de nordiska länderna att agera.

Närområdesutskottets betänkande över barnens situation och rättigheter i våra närområden erbjuder en utomordentlig grund för det fortsatta arbetet i Nordiska rådet. I mittengruppen anser vi att både det bilaterala och multilaterala nordiska stödet skall bättre än hittills anvisas till projekt som stödjer den sociala utveckligen och barnen.

Vi anser likaså att de nordiska regeringarna bör använda sitt inflytande över Unicef för att organisationen skall kunna öka sina insatser i närområden. Unicef har nämligen de bästa möjligheterna att öka sin operativa verksamhet både i Baltikum och Ryssland. I betänkandet säjs bl.a. att genom UNDP-kontoren i Baltikum kunde man skrida till verket på ett antal områden så som spädbarns- och mödrahälsovård, hälsoförebyggande och amningsfrämjande insatser.

De nordiska ländernas direkta stöd och projekt är dock bara en liten del av de insatser som krävs för att förbättra barnens situation. Barnens rättigheter hänger samman med den politiska viljan i närområdena. I sin senaste rapport antydde Unicef att det i dessa länder finns en politisk motvilja att prioritera barnens villkor högre. Den politiska viljan uppstår bara om medborgarna börjar inse sitt ansvar inte bara för sig själva och sina närmaste utan också för medmänniskorna.

De nordiska frivilligorganisationerna spelar en viktig roll i att väcka denna ansvarskänsla. Man håller på att skapa en frivilligsektor också i Baltikum och Ryssland. För befolkningens förtroende och förståelse för frivilligt arbete måste man anstränga sig. Utöver umgänget människor emellan skall Nordiska rådet främja kontakterna också mellan organisationerna i Norden och närområdena.

Arvoisa puheenjohtaja! Valiokunnan asettama työryhmä on, kuten jo totesin, tehnyt erittäin hyvää työtä. Työryhmän tulokset ja valiokunnan puolesta puhunut Margareta Israelsonin puheenvuoro osoittavat, että nämä ongelmat, joiden kanssa olemme tekemisissä, ovat äärimmäisen suuria. Ne ovat niin suuria ja vaikeita, että näyttäisi siltä, että niitä olisi lähes mahdoton ratkaista.

Kuitenkin Pohjoismailla on oma tärkeä roolinsa, kun yritämme näitä ongelmia ratkaista ja auttaa lähialueita tässä asiassa. Ehdotukset, joita valiokunta suosittaa Pohjoismaiden hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle tai Pohjoismaiden neuvostolle, eivät ole ollenkaan liian vaativia, vaan niitä voisi sanoa vähimmäistoimenpiteiksi.

On ensimmäinen askel tässä työssä, että teemme edes tämän, mitä valiokunnan kannanotossa todetaan, mutta se ei missään tapauksessa riitä. Tätä työtä on jatkettava. Pidän äärimmäisen tärkeänä sitä, että tämä työ

ulottuu kaikille tasoille. Sen on koskettava meitä parlamentaarikkoja omissa parlamenteissamme ja Pohjoismaiden neuvostoa, mutta myös tähän työhön on otettava mukaan kaikki kansalaisjärjestöt ja yksittäiset kansalaiset.

Mari Kiviniemis anförande i svensk översättning:
Ärade president! Utskottets arbetsgrupp har som sagt gjort ett mycket gott arbete. Arbetsgruppens resultat och Margareta Israelssons inlägg på gruppens vägnar visar att problemen som vi här har att kämpa med är synnerligen stora. De är så stora och svåra att de förefaller nästan omöjliga att lösa.

Ändå spelar de nordiska länderna en viktig roll för att lösa problemen och bistå närområdena i denna sak. De förslag som utskottet rekommenderar de nordiska regeringarna eller Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet är inte alls för krävande, utan kan närmast karaktäriseras som minimiåtgärder.

Vårt första steg är att göra åtminstone det som utskottet anför i sitt inlägg, men det räcker absolut inte. Arbetet måste fortsätta. Enligt min mening är det ytterst viktigt att arbetet når ut till alla nivåer. Det skall engagera oss parlamentariker i våra respektive parlament och Nordiska rådet, men också alla medborgarorganisationer och enskilda medborgare.

Inger Koch (konservativa gruppens talesman): Herr president! Margareta Israelson har tidigare förtjänstfullt redogjort för innehållet i vår rapport *Barnens villkor och rättigheter i Baltikum och nordvästra Ryssland.*

Det faktum att både Ryssland och de baltiska staterna utan förbehåll har ratificerat FN:s barnkonvention gör att även vi i de nordiska länderna som FN-medlemmar har ett ansvar och en möjlighet att hjälpa till att se till att dessa länder också uppfyller sina åtaganden enligt konventionen. Dagens barn och unga är morgondagens föräldrar och beslutsfattare. Det är av avgörande betydelse för allas vår framtid om vi medverkar till att barnen i vårt närområde får en så trygg och harmonisk uppväxt som möjligt. Decennier av politiskt förtryck under kommunisttiden försvårade eller omöjliggjorde uppbyggandet av demokratiska former för samverkan och medborgerligt engagemang, som utgör det civila samhällets ryggrad.

I dag är frivilligsektorn i våra närområden under uppbyggnad och behöver mycket stöd för att kunna skapa ett tillräckligt förtroende och förståelse för frivilliga insatser hos befolkningen. Frivilligorganisationerna behövs för att förbättra barnens villkor i våra närområden. En viktig uppgift för de nordiska länderna är att genom positiva exempel stödja och medverka till att kontakten mellan politiska beslutsfattare, myndigheterna och

de frivilliga organisationerna etableras. Detta är särskilt viktigt nu när man håller på att bygga upp och reformera de sociala strukturerna. Det växande antalet gatubarn i hela vårt närområde är ett exempel på att det sociala skyddsnätet inte fungerar i dag. Dessa barn kan överleva endast genom att tigga, stjäla eller prostituera sig.

En annan viktig uppgift är därför att stärka och hjälpa familjer där föräldrarna av olika skäl inte klarar att ta sitt ansvar som föräldrar. Under Sovjettiden fungerade institutionaliseringen som lösningar för barn med olika problem, och därför vistas i dag hundratusentals barn på institution. På en och samma institution finns barn med såväl fysiska som psykiska handikapp tillsammans med barn som mist sina föräldrar eller som tagits från familjen av sociala skäl.

Fortfarande ser man i de flesta fall placering på institution som den enda lösningen när problem av olika slag uppstår. Detta mönster måste brytas. Dagens omhändertagande på institution innebär att barnen passiviseras och att personligt ansvar inte utvecklas. Vid 18 års ålder förväntas de unga klara sig själva men har då ingen kunskap om hur man lever ett normalt socialt liv och vad som förväntas av dem.

Bristen på tolerans för det avvikande - t.ex. fysiska och psykiska handikapp - måste också lyftas fram. Här kan vi med olika utbildningsinsatser av framför allt socialarbetare hjälpa till att ett annat synsätt etableras.

Rapporten redogör för de insatser som påbörjats och vilka insatser som ytterligare behövs inom dessa områden.

Herr president! I vår rapport redogörs också för alla de insatser som redan utförs och som är nödvändiga att göra i en nära framtid för att tillgodose barnens behov och rättigheter i våra närområden. För att lyckas med detta behöver vi samordna alla våra insatser - inom Nordiska rådet, mellan och inom våra nordiska länder och med de frivilliga organisationerna i alla länderna.

Jag hoppas att förslagen i rapporten, som också är Närområdets förslag till åtgärder, skall kunna förverkligas utan fördröjning. Presidiets förslag att bygga upp reserver i budgeten kan medverka till att dessa ågärder kan finansieras.

Riitta Prusti: Arvoisa puheenjohtaja! Olin Pohjola-valiokunnan edustajana mukana tässä lähialuevaliokunnan työryhmässä. Oli suuri järkytys paikan päällä, mm. Pietarissa, omin silmin nähdä ja toisaalta asiantuntijoilta kuulla, kuinka lasten asema on aivan liian monissa tilanteissa ja paikoissa lähes epäinhimillisen huono.

Vanhan järjestelmän jäljiltä niin Baltian maissa kuin Karjalan tasavallassa sekä Murmanskin ja Pietarinkin alueilla ovat kaikilla yhteiskuntasektoreilla vanhat rakenteet tallella. Kun osallistumme yhteistyöhankkeisiin ja suuntaamme sinne apua, meidän on tosi tarkasti ja yhdessä kohdemaiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa mietittävä, ettemme pönkittäisi haitallisiksi koettuja tai huonosti toimivia vanhoja järjestelmiä.

Olennaisesti tähän ongelmavyyhteen liittyy myös poliittisen tahdon selvä ilmaiseminen ja asenteiden muutostarve. Lasten aseman parantamiseksi meiltä vaaditaan poliittista tahtoa, selviä tavoitteita ja halua nostaa lasten oikeuksien puolustaminen etusijaan. Saimme useammankin kerran kuulla mm. Latvian ja Pietarin lastensuojeluviranomaisilta, kuinka päättävissä elimissä, parlamenteissa ja lautakunnissa lapsen oikeudet jäävät aina talous-, elinkeino- ja tuotantoasioiden jalkoihin. Yhdellä tutustumismatkalla eräskin virkamies totesi, että jopa koirilla on monasti paremmat olot kuin lapsilla.

Läheskään aina lähialueiden lainsäädännössä ei sinänsä ole vikaa, vaan pikemminkin vika on siinä, että toimeenpanevalle tasolle ei saada tietoa ja ohjeita lakien soveltamisesta ja uudenlaisesta ajattelusta, johon kuuluu yhtäältä vaihtoehtoisia tapoja huolehtia lapsista sulkematta heitä suuriin laitoksiin, toisaalta ajatus siitä, että tulevaisuutemme on lasten varassa ja että heillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään. Läheskään kaikki aikuiset eivät yksinkertaisesti ymmärrä, että lapsella ylimalkaan olisi mitään oikeuksia.

Unicefin arvioiden mukaan Itä-Euroopassa on noin miljoona lasta erilaisissa laitoksissa. Laitokseen sijoittaminen on myös perintöä neuvostoajalta. Pietarilaisviranomaisilta kysyessämme saimme kuulla, että nykyisin yritetään entistä enemmän sijoittaa lapsia sijaiskoteihin, vaikka sijaisperheiden löytäminen on erittäin vaikeaa, koska viranomaisilla ei ole mahdollisuutta avustaa perheitä.

Lapset eivät suinkaan joudu laitoksiin sen vuoksi, että he olisivat orpoja. Vain viideltä prosentilta lapsista puuttuvat molemmat vanhemmat. Eli lähes kaikkien kohdalla kyse on siitä, että isä tai äiti tai molemmat ovat itse niin suurissa ahdingoissa, köyhyyden ja alkoholismin kurimuksessa, että eivät löydä muuta ratkaisua kuin hylätä lapsensa tai antaa heidät lastenkotiin. Saamiemme tietojen mukaan joka kymmenes Pietarin katulapsista on karannut valtion ylläpitämistä laitoksista.

Lapset joutuvat elämään epäinhimillisessä fyysisessä ja psyykkisessä paineessa, minkä vuoksi esimerkiksi koulukuraattoreita tarvittaisiin heitä tukemaan. Saimme kuulla, että Baltian maissa on koulukuraattoreita, mutta heidän tehtävänsä ei ole sellainen, miksi me miellämme kuraattorin tehtävät. Siellä he toimivat lähinnä ammatinvalinnan ja opintoneuvonnan paris-

sa. Tälläkin sektorilla voivat Pohjoismaat varmasti löytää sopivia yhteistyömuotoja.

Teimme me mitä tahansa tai autammepa miten tahansa, meidän on kuitenkin muistettava se tosiasia, että on meillä itsellämmekin ongelmia. Kaikkia asioita ei ole meilläkään pystytty hoitamaan. Työryhmä onkin varonut osoittelemasta sormella ja tyrkyttämästä omia mallejamme ainoina oikeina. Lähialueiden olot tunnetaan ja tarpeet tiedetään parhaiten juuri lähialueilla. Me voimme antaa sivustatukea.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

Ärade president! Jag satt med i närområdesutskottets arbetsgrupp som representant för Nordenutskottet. Det var en skakande upplevelse att se med egna ögon på ort och ställe bl.a. i S:t Petersburg och höra experters utläggningar om hur omänsklig barnens situation i många fall och på många håll är.

På alla områden finns de sociala strukturerna från det gamla systemets dagar kvar i Baltikum, Karelska republiken samt Murmansk och S:t Petersburg. När vi deltar i samarbetsprojekt och riktar våra hjälpinsatser till närområdena, bör vi verkligt noggrant i samråd med myndigheter och andra aktörer i mottagarländerna se till att vi inte understödjer de gamla strukturerna, som redan befunnits skadliga eller som inte fungerar.

Denna problematik är väsentligt förknippad med en klart uttalad politisk vilja och ett behov av en attitydförändring. För att vi ska kunna göra något åt barnens situation krävs det politisk vilja, klara mål och en klar prioritering av barns rättigheter. Vi fick mer än en gång höra bl.a. av barnskyddsmyndigheterna i Lettland och S:t Petersburg att barns rättigheter i de beslutsfattande organen, parlamenten och nämnderna alltid blir åsidosatta av hänsyn till ekonomin, näringslivet och produktionen. I samband med ett besök framhöll en tjänsteman att t.o.m. hundar ofta har det bättre än barn.

Det är ingalunda alltid fel på lagtstiftningen i närområdena, felet är snarare att det inte går att få ut information och anvisningar till det verkställande planet om hur lagarna skall tillämpas och om det nya tänkesättet som dels går ut på att det måste finnas alternativ till att sätta in barn på institutioner, dels på att vår framtid är beroende av barnen och att de har rätt till ett människovärdigt liv. Långt ifrån alla vuxna fattar helt enkelt att barn över huvud har rättigheter.

Enligt Unicefs uppskattningar finns det omkring en miljon barn i olika slags institutioner i Östeuropa. Placeringen i institution är ett arv från sovjettiden. Tillfrågade svarade myndigheterna i S:t Petersburg att de i allt större utsträckning försöker få barn placerade i fosterhem, trots att det är

ytterst svårt att hitta fosterfamiljer, eftersom myndigheterna saknar möjlighet att bistå familjerna.

Barn hamnar ingalunda i institutioner för att de är föräldralösa. Bara fem procent av barnen saknar båda föräldrarna. Med andra ord är det i nästan samtliga fall fråga om att fadern eller modern eller båda har så stora problem på grund av fattigdom eller alkoholism att de inte ser någon annan utväg än att överge sina barn eller låta placera dem på barnhem. Enligt våra uppgifter har vart tionde gatubarn i S:t Petersburg rymt från en statlig institution.

Barn tvingas leva under ett omänskligt fysiskt och psykiskt tryck, och därför behövs det t.ex. skolkuratorer för att ge dem stöd. Vi fick veta att det nog finns skolkuratorer i Baltikum, men deras uppgifter motsvarar inte det vi förstår med en kurators uppgifter. Där sysslar de först och främst med yrkesvägledning och studiehandledning. Också inom denna sektor finns det helt säkert lämpliga objekt för nordiskt samarbete.

Vad vi än gör och hur mycket vi än hjälper till måste vi ändå komma ihåg att vi själva också har problem. Vi har inte själva heller lyckats klara av alla problem. Arbetsgruppen har försökt undvika att vifta med pekpinnen och pracka på dem våra egna modeller som de enda saliggörande. Närområdena vet själva bäst hur läget är och vilka behoven är. Men vi kan ge dem flankstöd.

Sonja Irene Sjøli: Margareta Israelssons beskrivelse av forholdene i våre naboland var sterk og hjerteskjærende. Jeg har selv deltatt i arbeid i disse områder, og kan bare bekrefte at slik er forholdene. Derfor er det nødvendig at Nordisk Råd nå setter familienes og barnas rettigheter på dagsordenen. Det arbeidet som Nærområdeutvalget og arbeidsgruppen for barns rettigheter og vilkår i Nordvest-Russland og Baltikum har gjort, synes jeg det er all grunn til å gi honnør for. Det er et imponerende arbeid dere har gjort - det beskriver den nakne virkeligheten hos vårt nabofolk.

Det finnes nå etter hvert utallige rapporter om de utfordringene som vi står overfor. Nå trengs det handling. Det er viktig å trekke disse landene mer med i et forpliktende samarbeid, ikke bare innenfor miljøområdet, men også innenfor områder som kultur og utdanning, forskning, næringsutvikling, landbruk, kommunikasjon og informasjonsteknologi. Slik kan vi skape et bedre grunnlag for tillit, som er helt nødvendig for å oppnå resultater, også når det gjelder barns oppvekstvilkår.

Våre naboer opplever store poltiske og økonomise omveltninger. I disse omveltningene er det, som rapporten riktig påpeker, familiene, kvinnene og barna som betaler den høyeste prisen. Dødeligheten blant kvinner i forbindelse med svangerskap og fødsel er sterkt økende. Stadig flere barn

vokser opp uten kontakt med voksne. Fødselstallet går ned, aborttallene øker enormt og helsetilstanden generelt forverres hos hele befolkningen. Dette er veldig alvorlig for et lands framtid.

For oss som bor i Norden, har det vært og er det en politisk målsetting å stadig bedre familiens og barnas vilkår. Det må være like naturlig at vi hjelper våre naboer til å skape et trygt og godt samfunn for barna, for det er jo barna som er framtidas viktigste ressurs.

Det er bra at vi nå kan trekke Nordvest-Russland og Baltikum inn i det regionale samarbeidet.De store utfordringene vi står overfor, krever en felles innsats. Utfordringene i disse områdene er jo stort sett de samme. Derfor bør og må Nordisk Råd bidra til økt samarbeid - for å lære av hverandre- mellom Norden og hvert av disse områdene og på tvers områdene imellom.

Det menneskesyn som det kommunistiske regimet i øst stod for, kan ikke brytes ned like raskt som de mer praktiske omstruktureringer til markedsøkonomi. Derfor kan dette ta tid. Men den beste investeringen vi kan gjøre, er å sikre at de etterfølgende generasjoner som nå vokser opp, gjør det i trygge og harmoniske forhold. Vi må bidra til å bringe mer medmenneskelighet, omtanke og humanistisk tradisjon inn i hverdagen. Samfunnets behov for arbeidskraft og utvikling må ikke bli viktigere enn at vi respekterer den rett som den enkelte har til å vokse opp i et trygt miljø, til å vokse opp i et trygt samfunn. Mennesker er individer med ulike behov for utvikling og selvrealisering, ikke brikker som kan flyttes rundt til inntekt for et spesielt tankesett.

Og selvfølgelig handler dette om penger. Men det handler også om å sette saken høyere på dagsordenen. Særlig for oss i Norden er det viktig å få økt internasjonal oppmerksomhet om utfordringene.

Nordisk Råd og det enkelte land har en mulighet, og ikke minst et ansvar og en forpliktelse til å intensivere denne innsatsen. Det er også viktig, synes jeg, at vi støtter opp om og stimulerer det som allerede gjøres i nærområdene, slik at vi bidrar med hjelp til selvhjelp.

Barnas rettigheter må også prege det økonomiske samarbeidsprogram vi har mellom Russland og Baltikum. Jeg støtter fullt opp om det forslag som arbeidsgruppen og Nærområdeutvalget har fremmet. De setter fokus på det viktigste.

Jeg mener også at en del av den økonomiske hjelpen som det enkelte land satser i Russland når det gjelder miljø, må øremerkes og konsentreres om å hjelpe barn som lever under vanskelige forhold, for det er jo nettopp et dårlig miljø som er medvirkende årsak til barns dårlige helse.

Som nytt medlem av Nærområdeutvalget ser jeg fram til å være med på dette arbeidet videre.

Charlotta L. Bjälkebring: Herr president! I går präglades ju debatten av säkerhetspolitiska frågor. De som lyssnar i dag inser att barnen och deras situation hör nära samman med krigssituationer och elände i andra länder. Barn som utsätts för krig och fara känner sig ofta övergivna. Kanske är en förälder borta medan den andra går hemma och väntar och känner sig övergiven. Barn behöver båda sina föräldrar. Barn mår inte bra av att växa upp under sådana förhållanden som beskrivs i betänkandet och i rapporten: fattigdom, dålig hälsovård, illa varierad kost, avgiftsbelagda fritidsverksamheter och otillräckliga inkomster för familjer. Barn, främst våra pojkar, behöver sina fäder.

I betänkandet visar man på att många barn i Baltikum saknar en pappa i sin vardag. Fäderna lämnar ofta familjen, bl.a. på grund av alkoholproblem. Det är också vanligt med mycket tidiga dödsfall. Dessutom är födelsetalen låga. Det utförs 160 aborter på 100 födslar. Preventivmedelsrådgivning är därför en nödvändighet. Aborter utsätter kvinnan för onödigt lidande och fara. Därför är det viktigt att vi försöker informera för ökad kondomanvändning. Detta är också värdefullt för att förhindra veneriska sjukdomar. Här tror jag att vi från våra länder i Norden kan göra en värdefull insats.

En annan fråga gäller folkrörelsetraditionen och de ideella föreningarna. Vi kan förmedla kunskaper också om sådana verksamheter.

Det står i dagens betänkande att fritidsverksamheter är avgiftsbelagda och att fritidssysselsättningen därmed har blivit en klassfråga i de här länderna. Det är svårt att tänka sig in i att detta är den verklighet som finns i länder på andra sidan Östersjön, i vissa fall med en närhet av bara 30 mil från Stockholm.

Den frihet som de baltiska staterna nu äntligen har fått ställer stora krav, främst på den demokratiutveckling och demokratiutbyggnad som måste ske. Jag tror att vi med vår folkrörelsemodell kan vara till stor nytta. Det krävs en maktfördelning och en rättvis ekonomisk fördelning för att friheten skall bli en verklig frihet i dessa länder.

Jag vill avslutningsvis tacka arbetsgruppen för dess fina arbete. Jag yrkar bifall till alla att-satserna i dess rapport.

Breimo: President! Gjennom å sette barns og ungdoms situasjon på dagsordenen har Nordisk Råd tatt opp til debatt det viktigste spørsmål vi kan diskutere. Gjennom det har vi nemlig satt vår felles framtid på dagsordenen. I dag gjelder det spesielt våre nærområder.

Jeg har et sterkt håp om at de konklusjoner vi trekker under og etter denne debatten, vil prege våre holdninger på alle andre saksområder, enten vi snakker om sikkerhetspolitikk, miljø eller handelspolitikk osv.

Mitt innlegg vil ikke være begrenset til nærområdene. Jeg håper likevel at det ikke er altfor irrelevant.

Det er sagt at utvidet handel mellom landene er med på å trygge freden og sikkerheten i de forskjellige regionene. Og det er jeg enig i. Folk som handler nært med hverandre, styrker felles interesser og skaper sterke argumenter for å løse konflikter på fredelig vis.

Jeg føler at vi har en lang vei å gå før vi kan si at alle folks felles interesse for at våre barn skal vokse opp under trygge og gode sosiale forhold, får samme tyngde og gjennomslagskraft - før vi kan si at alle nasjoner rygger tilbake for våpenbruk fordi konsekvensene for barna våre blir for store og uopprettelige. Sterkere argumenter burde jo ikke finnes!

I Norden er vi kommet svært langt på dette området, men i verden for øvrig ser vi altfor ofte at makthavere ikke ofrer hensynet til barna den minste tanke når særinteresser, religiøse og sosiale forhold slår ut i åpne konflikter. Vi skal ikke så langt utenfor Norden før vi ser eksempler på det.

Det synes nok i dag som om det er en illusjon å tro at vi kan komme dithen at politikere og makthavere over hele kloden får hensynet til egne og andre nasjoners barn så langt inn under huden at væpnede konflikter er utenkbare løsninger. Kanskje er det en illusjon i dag, men la oss gjøre det til en visjon for morgendagen! Jeg føler at Nordisk Råd i dag med dette gjør en god start.

Jeg hilser med glede velkommen forslaget om at vi i dag skal be om å få oss forelagt en egen rapport om i hvilken utstrekning de nordiske landenes bi- og multilaterale bistand til nærområdene støtter opp under en sosial utvikling som kommer barna til gode. Jeg vil spesielt understreke betydningen av at en slik utredning utføres med en viss selvkritisk holdning, og at vi får presentert konkrete forslag der ting kan gjøres bedre. La meg også nevne betydningen av at våre næringsliv følger opp våre intensjoner.

Jeg vil gi honnør til Nærområdeutvalget for dets arbeid med disse spørsmålene og for de forslag som er lagt fram i dag. De peker framover, i beste nordiske tradisjon. Jeg ser fram til muligheten for å delta i en ny debatt om disse forholdene, og da med større relevans til våre nærområder.

La meg også nevne likestillingsperspektivet i denne sammenhengen. Også for barna er likestilling viktig. Det forhold at kvinner gis mulighet til å delta i politisk arbeid, i arbeidslivet og i frivillig arbeid vil gi store positive ringvirkninger. Også på dette området er vi i Norden kommet langt. Men jeg kan ikke la være i en parentes å si at det bør være et lite signal til oss selv at jeg er det eneste mannfolk som deltar i denne debattsekvensen.

Til slutt vil jeg nevne betydningen av at Nordisk Råd holder et våkent øye med det omfattende barnearbeidet som drives i mange land. Også på dette området er det viktig at Norden står sammen, og at vi, som hører til

blant de rikeste land i verden, gjør vårt til å fremme en utvikling der små barn går til skolen, ikke til arbeidsplassen.

Ingrid Näslund: Herr president! Ett barn som inte får kärlek och omsorg, ett barn som inte får fostran och utbildning, är ett försummat barn. Det går väldigt fort för ett försummat barn att bli ett förlorat barn. Som lärare under 30 år innan jag blev parlamentariker har jag sett hur årskurserna har växlat. På tre år sker stora förändringar i ett barns eller en ung människas liv. Det går oerhört fort att förlora ett barn. Håller vi på att förlora flera generationer i våra närområden? Den ekonomiska utvecklingen går framåt, och det är vi glada för - det är en nödvändighet också för att barnen skall få det bättre - men jag skulle vilja säga att vi inte har råd att vänta på att alla ekonomiska problem skall bli lösta eller på att dessa länder skall bli färdiga för EU, om under tiden barnen tillåts bli försummade. Detta har våra vänner i Närområdesutskottet på ett mycket tydligt sätt visat här i dag.

Jag skulle särskilt vilja poängtera tre grupper som har nämnts här:

1. Barn som inte går i skola uppgår i de baltiska staterna till 5-10 % och till 5 % i det väldiga Ryssland, där detta betyder att ungefär 100 000 barn per årskurs inte går i skola.
2. Det gäller vidare alla de barn som betecknas som gatubarn. Ibland går naturligtvis de här grupperna in i varandra. För de här barnen finns ingen annan försörjning än kriminalitet, prostitution eller tiggeri.
3. Det är också fråga om alla de barn som vistas på institutioner, vilket här också har nämnts. Det värsta är att den gruppen håller på att öka. Det har talats om en så stor ökning som kanske mellan 35 och 45 % i åldern 0-3 år i Rumänien, Ryssland och Lettland. Det påstås vidare att ökningen i Estland uppgår till 75 %, vilket låter helt otroligt. Detta är barn som i mycket väsentliga avseenden är försummade.

Vi försöker genom vårt förvaltningsbistånd att bidra till institutionsbyggande, demokratiutveckling och kunskapsutveckling. Allt detta är nödvändigt. Vi måste satsa långsiktigt och förändra systemen. Det gäller även för att vi skall kunna främja ett barnvänligare samhälle. Under tiden kan vi dock inte låta alla dessa barn försummas. Det får nämligen förödande konsekvenser för demokratiutvecklingen. Just de grupper som jag har lyft fram här, dessa försummade barn, som inte får utbildning, kärlek och omsorg, kommer att bli en fara för den demokratiska utvecklingen i dessa länder. Som vi har hört är det de som är framtiden.

Naturligtvis är dessa barn först och främst de här ländernas eget ansvar. Vi försöker att hjälpa dem på alla andra sätt, men vi kan inte heller här bara stå bredvid och titta på, utan vi behöver ge all den hjälp som de själva önskar få. Det blir värst för barnen, men det är också en olycka för de län-

der där barnen far så illa. Som jag sagt kommer detta att prägla länderna och sätta sina spår långt in i framtiden. Många människor kommer att vara utan jobb och kommer att vara sjuka, brottsligheten kommer att öka och många andra problem kommer att dyka upp. Vi kan inte lämna så många utsatta barn åt sitt öde fram till dess att våra näraliggande länder utvecklat sina möjligheter att själva ta hand om dem.

Vad behöver vi då göra? Det har kommit fram en hel del bra förslag från den kommitté som sysslat med detta. Jag vill bara nämna två saker innan jag slutar.

Jag tänker på våra biståndsorganisationer. Skall vi be dem hjälpa till att medvetandegöra kommuner och ideella organisationer? Jag tror att de skulle kunna hjälpa till med detta. Då kommer de nära människorna. Det kommer också att öka biståndsviljan i våra länder. Jag vill också nämna att vi skall använda de reservationer som vi har i våra länder. Vi har sådana i Sverige när det gäller vårt Öst- och Centraleuropabistånd. Det är felaktigt att inte använda dem i denna angelägna situation.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag och antog utskottets förslag till rekommendationer och internt beslut med acklamation i anledning av A 1163/när.*

Geir H. Haarde övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

19. Medlemsförslag om Nordisk skogscertifiering (A 1152/när)

Närområdesutskottet hade i anledning av A 1152/när föreslagit att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på principiell nivå klarlägga grunder för och möjligheter till en samnordisk skogscertifiering samt när ett eventuellt införande av ett sådant system kan ske.

Jord- och skogsbruksminister **Hemilä**: Herr president! Det nordiska skogsbruket är, såsom förslagsställarna helt riktigt framhåller, mycket betydande i ett internationellt perspektiv. Det som ytterligare kännetecknar det nordiska skogsbruket är förutom detta åtminstone två typiska särdrag. För det första, att skogsägandet är uppspjälkt på ett så stort antal privata skogsägare, och för det andra att en så stor andel av skogsindustriprodukterna säljs på export till andra länder.

Såväl den stora exportandelen som ägarförhållandena gör att de nordiska länderna har ett stort intresse i att följa med utvecklingen inom skogscertifieringen. De nordiska länderna Finland, Norge och Sverige har samarbetat i denna fråga inom projektet Nordisk Skogscertifiering som inleddes redan i augusti 1995. Bakom projektet stod skogsnäringen i våra länder. Såväl skogsägarna som skogsindustrin från vart och ett av de deltagande länderna var representerade. Projektet arbetade främst med att harmonisera och gemensamt utveckla miljöledningss- och certifieringstänkandet i Norden så att likartade åtgärder skulle göras i ländernas skogsbruk. En betydande del av insatserna riktades också mot att informera om det pågående certifieringsarbetet såväl inom Norden generellt som till övriga länder om det nordiska arbetet.

I dag arbetar länderna främst vidare på det nationella planet. I Norge håller man inom ramen för projektet "Levande Skog" dels på med att informera, dels utveckla skogscertifieringen i landet. I Sverige har en FSC-arbetsgrupp, där visserligen skogsägarna som äger ca 50 procent av skogsarealen drog sig ur på slutrakan, färdigställt sitt arbete. Och i Finland hade vi en grupp med representanter för 29 olika organisationer som under våren godkände ett gemensamt förslag till indikatorer och tillvägagångssätt. Detta system håller vi som bäst på och testar i tre olika regioner i Finland.

Herr president! Då det gäller Närområdesutskottets förslag till rekommendation "att på principiell nivå klarlägga grunder för och möjligheter till en samnordisk skogscertifiering samt när ett eventuellt införande av ett sådant system kan ske" är det viktigt att veta att mycket alltså redan har gjorts på det gemensamma nordiska planet för att utveckla ett demokratiskt, rättvist och trovärdigt certifieringssystem. Det är också skäl att konstatera, att det finns vissa olikheter i synsättet mellan de nordiska länderna gällande hur starkt statens och myndigheternas roll kan vara då det gäller utvecklande av ett certifieringssystem. Dessutom finns det en viss risk för att en alltför stark nordisk profil i frågan missuppfattas i en del av de länder den nordiska skogsexporten riktas till. Ur finländsk synvinkel vill jag gärna konstatera, att skogssektorn i mitt land uppger sig forsättningsvis vara beredda att diskutera en nordisk lösning.

Det oaktat kan det finnas utrymme för att fortsätta samarbeta i denna fråga. Inget av de nordiska länderna har ännu slutgiltigt löst frågan med skogscertifiering. Vi har gemensamma intressen och gemensamma organ såsom t.ex. Nordisk Ämbetsmannakommitté för Jord - och Skogsbruksfrågor (NÄJS) på den administrativa samt Samnordisk Skogsforskning (SNS) på den vetenskapliga sektorn, vilka kunde få i uppdrag att arbeta vidare med frågan och speciellt utreda hur det småskaliga skogsbrukets intressen kan tillvaratas i ett certifieringssystem. Uppenbart är att en stor del av det

nordiska samarbetet bör rikta in sig på de nordiska ländernas roll i ett internationellt perspektiv. Också frågan om hur vi gemensamt kan arbeta för att utveckla de internationella processerna i denna fråga i en riktning som lämpar sig för oss är viktig för Norden.

Erland: Herr president! Jag tackar minister Hemilä för svaret. Jag tycker att det är ganska nära anslutet till mittengruppens initiativ i denna fråga,. Ändå måste jag konstatera att närområdesutskottets betänkande är ganska ovanligt. Jag utgår från att de flesta i salen inte har läst det, men jag kan garantera att det är ett av de mest upphetsande betänkanden jag har läst. I tjugo remissinstanser finns det inte någon som helst gemensam dimension, utan det finns tjugo olika svar. När man talar om nordisk enhet och nordiskt samarbete är det här ett exempel på total nordisk oenighet. Det har också avspeglat sig i tidningsdebatten i bl.a. Sverige. Då skall vi kanske fråga oss om man just på det här området borde ta ett lite mera tydligt initiativ än att säga att på "principiell nivå" se om det finns möjligheter. Man skall också överlägga om tidpunkten. I vilket fall som helst tycker jag att det är tacksamt att det här förslaget inte föreslås förkastat.

Som den finländske ministern sade är syftet att åstadkomma ett demokratiskt, rättvist och trovärdigt certifieringssystem. Konflikterna i den här frågan går mellan miljöintressen och kommersiella intressen. Företrädare för småskogsbruket har en åsikt, stora bolagen annan. Det finns också skiljelinjer när det gäller om staten eller myndigheterna skall sköta detta eller bolagen själva, marknadskrafterna eller miljöorganisationerna. Det finns även skillnader i hur man vill att vi skall bygga upp systemet, skall man bygga upp egna organisationer eller skall man ha det förankrat i Nordiska rådet. Den vanligaste organisationsförankringen är också lite märklig. Det är ett organ som heter Forrest Stewardship Council. Som namnet säger är det inte ett nordiskt organ utan ett organ som finns i Kalifornien. Dess insatser, kunskaper och kompetensområden gäller regnskogar i Brasilien. Av någon anledning anses det vara lämpligt för nordiska förhållanden.

Herr president! Jag tycker att den här frågan borde drivas på lite tydligare från ministerrådets sida än vad rådet nu har gjort. Jag vill poängtera det som den finländske ministern sade, att utgångspunkten inte enbart skall vara det nordiska perspektivet utan också det internationella. Jag tror att den nordiska modellen inte behöver vara tvingande utan kan vara frivillig. Särskilt i det internationella perspektivet kan det vara av nytta för miljön och också skogsbrukets kommersiella intressen i Östersjöområdet, i Centraleuropa, i Ryssland och för övrigt i hela Europa.

Nordiska skogsbruk är redan ganska miljöanpassade just av den anledningen att ägandet är så splittrat. Därmed finns det intresse att ta det privata ägaransvaret. De modeller som redan finns borde kunna samordnas så att vi får en gemensam nordisk skogscertifiering, inte som ett slutmål utan som början för ett vidare internationellt arbete.

Sasi: Herr president! Jag måste som utskottets ordförande konstatera att jag blev mycket förvånad när Olof Erland sade att han blev upphetsad när han läste närområdesutskottets betänkande. Egentligen är alla remissinstanser eniga om att det nu inte finns förutsättningar för en gemensam nordisk skogscertifiering. Därom är man enig, men grunderna varierar delvis. Vi vet alla att det är väldigt svårt att komma överens om en skogscertifiering i de olika nordiska länderna. Vår gemensamma syn kan vara att det bästa nu är att vänta på nationella förhandlingar. När man kommit fram till olika resultat på nationell nivå kan vi se om det finns förutsättningar för att få en gemensam nordisk skogscertifiering. Det tar säkert några år. Vi skall inte avskriva saken helt, utan vi skall återkomma till det men först efter några år.

Vad gäller t.ex. situationen i Finland har man efter mycket långa och sega förhandlingar kommit överens om systemet och dess grunder. Om man nu skulle börja tumma på systemet skulle alla säkert bli mycket sorgsna. Jag tycker att man skall ha det här systemet ännu en tid och sedan se om det finns möjligheter att komma överens om ett gemensamt nordiskt system.

Erland: Herr president! Naturligtvis kan man ha den synpunkten att finns det oenighet på nordiskt plan skall man låta kombattanterna göra upp för sig själva. Men jag tror att det finns också sådana organisationer och intressen som tycker att det vore värdefullt att Nordiska rådet gjorde en markering i vilken riktning man skall gå. Jag tror att det är en farlig väg att tro att det här löser sig självt, eftersom de olika bolagen i olika länder kommer att binda upp sig för sina system. Då är det för sent att göra någonting. Det är min uppfattning.

Sasi: Herr president! Jag är helt övertygad om att fastän vi har olika system har vi kommit ett långt steg framåt i och med att vi har något system i de olika nordiska länderna. När vi har klarlagt grunderna i de olika länderna kan vi säkert öka trycket för att försöka nå enighet i Norden, ta oss samman och få ett gemensamt nordiskt system.

Erland: Herr president! Skillnaden i våra uppfattningar kan kanske sägas vara marginell. Skillnaden gäller inte i sak, att en enhetlig skogscertifiering torde vara bra men att tidsperspektivet kan dessvärre bli sådant att vi får vänta några år.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag till beslut och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation i anledning av A 1152/när.*

20. Avskrivning av följande rekommendationer:

4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis (p. 6-7)
4/1996/när	Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000

Närområdesutskottet hade föreslagit att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationerna för rådets del slutbehandlade.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag.*

Ändring i medlemslistan

Birgitta Gidblom ersätter Margareta Israelsson för resten av sessionen.

Rådet beslutade ändra medlemslistan i enlighet härmed.

NORDENUTSKOTTETS SAKER

21. Välfärdsfrågor

A 1126/nord Medlemsforslag om "Den nordiske model" – et forskningsprojekt

Nordenutskottet hade i anledning av A 1126/nord föreslagit att rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at igangsætte et forskningsprojekt 1998-1999 med det formål, at give baggrund for initiativer til at undgå social udstødelse.

Presidenten: Vi inleder med debatt, och beslutar därefter om utskottets betänkande om medlemsförslag A 1126/nord. En talarlista för debatten har delats ut i salen.

Elver Jonsson (Nordenutskottets talesman): Herr president! För några år sedan försämrades statsfinanserna i de flesta av de nordiska länderna. Arbetslöshetssiffrorna sköt kraftigt i höjden, och nedskärningar måste göras i de statliga och kommunala utgifterna, något som framför allt drabbade den offentligt finansierade välfärden. Detta har väckt en debatt i våra länder om hur den nordiska välfärdsmodellen skall se ut i framtiden. Det som hittills varit karakteristiskt är en väl utbyggd offentlig sektor, att den omfattar alla och att alla är med och bidrar. I debatten kom nu fram olika förslag till alternativa lösningar. Det finns politisk acceptans i alla nordiska länder av att vi ser välfärden som politikens mål. Debatten nu gällde i stället på vilket sätt välfärden skall finansieras och organiseras.

I detta läge tillsatte Nordenutskottet i mars 1996 en arbetsgrupp med mandat att värdera den nordiska välfärdsmodellen och dess framtid. Gruppen skulle ta ställning till hur välfärden i Norden ändrat sig de sista åren med hänsyn till de enskilda ländernas ekonomiska situation och t.ex. de nordiska ländernas nya samarbete inom EU. Gruppen skulle också värdera om en nordisk välfärdsmodell existerar och, i så fall, hur man önskar upprätthålla den.

I gruppen har ingått representanter för alla partigrupper, och jag har varit dess ordförande. Vi lade fram en rapport, som utmynnade i förslag till initiativ från utskottets sida, bl. a. anordnandet av temakonferenser om den

nordiska välfärdsmodellen. Vi har även betonat vikten av att välfärdsdebatten är en fortgående process på olika nivåer och inom olika områden.

I samband med Nordenutskottets möte i Göteborg i februari nästa år kommer välfärdsfrågorna att ges stort utrymme.

Ett resultat som gruppen kommit fram till är att det måste ställas krav på välfärdssystemen. Vi fann en tendens till att tryggheten och tilltron till systemen minskar och inte längre upplevs som självklar, vilket skapat oro, i synnerhet hos äldre människor. Men vad som starkt präglade våra diskussioner var arbetslösheten och de problem den vållar på sikt. Arbetsgruppen utgick från vad vi kallade ett "mänskligt vardagsperspektiv", dvs. ett medborgarperspektiv.

Den nordiska välfärdsmodellen är sedan många år ett enhetligt begrepp i vår omvärld. För oss nordbor har det dock alltid varit uppenbart att det finns skillnader i de olika nordiska ländernas välfärdsmodeller. Likheterna, som är fler än olikheterna, beror främst på områdets historiska och geopolitiska samhörighet, som också manifesterats i en rad grundläggande värderingar. Likartade lösningar på många av de konkreta välfärdsprogrammen hänger också samman med vår gemensamma kultur och likartad utformning av samhällsinstitutioner.

Under flera år har våra välfärdsmodeller varit föremål för debatt. De ekonomiska svårigheterna har varit en stark drivkraft bakom dessa diskussioner. Just nu aktuella siffror för nordisk arbetsmarknad visar att arbetslösheten är hög men att sysselsättningen, med undantag för Sverige, går upp i alla länderna. Även om välfärd är mer än att transferera pengar är en fungerande arbetsmarknad och sund samhällsekonomi grunden för samhällets utveckling och därmed nivån på tillväxt och medborgarnas utrymme för välfärd.

Framtidens arbetsmarknad kommer med stor sannolikhet att finnas inom nya sektorer än förra seklets. Framtidens arbetstagare måste ha andra kunskaper och en öppen inställning till förändringar. Utbildning och kunskapshöjande måste också stimulera till kreativitet och nytänkande. Det står inte i motsats till att också "det enkla arbetet" har sin plats på arbetsmarknaden.

För den vuxna generationen behövs därför åtgärder för kunskapshöjande och för den upppväxande generationen ett nytänkande om vilka kunskaper och färdigheter skolan skall medverka till att ge. Till detta hör sådant som ny teknik, särskilt inom kommunikationssektorn, språk, tolkning och användande av symboler, men också kunskaper om företagande.

Såväl samhälle och näringsliv som den enskilde måste ha bättre beredskap för växling mellan utbildning/kunskapsinhämtning och arbetet. Satsningar på utbildning och kunskap är inte utgifter, utan investeringar i framtiden.

För att få fram nya produkter och tjänster inom energi- och miljösektorn samt få i gång nystartande av företag behövs en aktiv näringspolitik. Nya grupper kan behöva särskilda former av stöd och uppmuntran.

Motstånd mot vissa typer av arbete, särskilt inom service- och tjänstesektorn, behöver omprövas. Detta gäller t. ex. frågan om tjänster till privatpersoner i form av "bostadsvård". I Danmark finns ett system med "hjemmeservice" genom kommunerna. Samhället subventionerna verksamheten så att den anställde också får en rimlig lön och lagstadgade försäkringar.

Särskilt äldre känner redan en stark oro över bristerna i omsorgen och vården. Att omsorgen av de äldre fungerar över huvud taget i dag beror till stor del på att anhöriga redan axlar en stor börda genom omsorg i sina hem eller dagligen deltar som t.ex. gratis matbiträde.

Uppmärksammade vårdskandaler har uppdagats vid såväl privata som offentliga institutioner. Med anledning av dessa hölls i Sveriges riksdag i förra veckan en debatt om äldrevården. Uppenbart är att det råder både medicinska brister och otillräckligt näringsintag. Gamla dör t.o.m. av svält. Problemet finns till dels hos kommunerna, som har att ansvara för vårdkvaliteten.

Bland dem som är i yrkesaktiv ålder gnager tvivlet om en trygg ålderdom. Dagens unga generation hyser tvivel om samhällsfinansierad omsorg och vård eller ens trygg pension från samhället på gamla dar. En likartad situation råder när det gäller omsorgen om barn. När det gäller sjukvård är det viktigaste tillgången till sjukvård av god kvalitet till alla oavsett ålder, inkomst eller andra faktorer.

Dagens barn och unga är morgondagens vuxna. De villkor de växer upp under kommer prägla deras handlingar i framtiden. Majoriteten av ungdomen är ambitiös, studievillig och har goda språkkunskaper och är i regel berest.

Om deras uppväxt på alla sätt blir den bästa kan de växa till ansvarstagande demokratiska medborgare, som kan ta över och föra det bästa i den nordiska välfärdsmodellen vidare. Men ungdomar har behov av att ifrågasätta föräldragenerationens värderingar och livsstil. De lever ofta i subkulturer med speciell musik och klädsel. Nya droger finns i vissa ungdomskulturer.

Många ungdomar anser t.ex. inte att allt det materiella först måste ordnas. Många lever i nuet, konsumerar och handlar på kredit.

Unga oroar sig starkt för miljöförstöring och sätter ofta arbetet häremot främst bland sina välfärdsprioriteringar. Man behärskar nya kommunikationsformer och upplever världen som gränslös.

Byggandet av det bärkraftiga samhället med satsningar på ny miljövänlig teknik och produktionsmetoder är viktigt för dagens unga.

God miljö innebär också en trygg miljö. Det måste finnas möjligheter både för unga och gamla att vistas ute på gator och torg även på kvällstid utan att känna oro och otrygghet. Förekomsten av och tillgången på droger och alkohol är en del i detta komplex. Den höga ungdomsarbetslösheten, passivisering, oro inför framtiden och utanförskap skapar grogrund för missbruk. I missbrukets spår följer social misär, sjukdomar och våld.

En harmonisk uppväxt i familjer med arbete och trygga livssituationer och god skolutbildning är något mycket värdefullt. Men också folkrörelser och organisationsliv kan spela en viktig roll.

Vi har alltså en stor utmaning både inom arbetsmarknadspolitiken, där det är angeläget att också invandrarna får en plats. Det finns ett samband mellan den försämrade välfärden och medborgarnas attityd till invandrare och flyktingar.

Herr president! Vi har i arbetsgruppen rest många frågor och tecknat rader av problem och brister i nordisk välfärd. Nordenutskottets avser härmed att göra ett avstamp för en fruktbar nordisk debatt. Detta är bara början. Tillsammans står vi inför utmaningar som kräver en aktiv process som måste fortsätta framåt för att finna lösningar.

Låt oss anta den utmaningen.

Erland (Nordenutskottets talesman): Herr president! Nordenutskottet har behandlat ett medlemsförslag om den nordiska modellen, ett forskningsprojekt. Det är socialdemokratiska gruppen som har lagt fram det här. Det har följt med hela vägen under utskottets behandling av välfärdsfrågor i den arbetsgrupp som vi har haft. Man kan säga att det här förslaget låg rätt i tiden och delvis också ligger rätt i tiden.

Det som har hänt är ju att välfärdsfrågorna har dels diskuterats i rådet, i Nordenutskottet, men också Ministerrådet har i en arbetsgrupp lagt fram en rapport.

Utskottets bedömning av det här förslaget är att vissa saker kanske redan är klarlagda och också det att det är ett ganska omfattande förslag. Det föreslås att man skall analysera de nordiska ländernas marknader och välfärdssystem och se på fördelningspolitiken, utbildningspolitiken och olika initiativ att undvika social utslagning. Utskottets bedömning har varit att vi skall ta ett första steg med en mer avgränsad bit och det gäller då den sociala utslagningen.

I utskottets betänkande ser vi det som en följd av teknologiutvecklingen, kunskapssamhället, moderniseringen som har, kan man säga, en positiv och en negativ sida. Den negativa sidan leder till en klyfta mellan olika grupper, de som är med och de som inte är med. Sedan ser vi också det

hela som ett europeiskt intresse att disktuera den nordiska modellen och de nordiska lösningarna i det perspektivet.

Utskottets rekommendation är, kunde man säga, handlingsinriktad trots att det rör sig om forskning. Vi föreslår att man under 1998 och 1999 skulle ta fram bakgrund, eller ett underlag för att kunna göra konkreta initiativ för att undgå social utstötning. Så långt utskottets betänkande om socialdemokraternas medlemsförslag.

Det som de två arbetsgrupperna har gjort, alltså Nordiska rådets och Ministerrådets arbetsgrupper, är att klarlägga vad välfärdsmodellen egentligen är och vad den nordiska dimensionen är och vad som är viktigt att ta vara på i framtiden.

Det finns en intressant skillnad mellan de här två rapporterna i utgångspunkten. Nordenutskottets välfärdsgrupp hade medvetet valt att inte se på de stora systemen, pensionssystem, utbildningssystem, olika försäkringsmodeller och liknande, utan vi valde ett perspektiv som man kunde kalla folkligt, utifrån individen. Vad är det som individerna kräver av välfärden, vad är det som välfärdssystemet skall ge åt individerna om det sedan är systemen eller samhällsformen som sådan som är det viktiga.

Fyra dimensioner lyfter vi fram i rapporten. Det är arbete och utbildning som naturligtvis är en grundförutsättning för alla som vill leva i samhället. En annan aspekt som har ett samband med det är att delaktigheten är viktig. Ingen grupp får hamna utanför av någon som helst orsak om det sedan är kriminalitet som är självförvållad, eller åldringsproblem som inte är självförvållade, eller om man är arbetslös, vilket knappast heller är självförvållat i allmänhet. Här har samhället eller välfärdssystemen ett ansvar.

Man måste också se på systemens effektivitet naturligtvis men vi ville också lyfta fram en annan aspekt, som kan tyckas något populistisk möjligen, men som på lång sikt är viktig och det är det ekologiska perspektivet, alltså till välfärdssamhället hör rätten till ren luft, rent vatten och en naturmiljö och en kulturmiljö.

Ser vi sedan på Nordiska ministerrådets uppläggning så lyfter man då också fram arbetet. Arbetet är en välfärdskomponent och arbetsmarknadspolitiken skall göras så att man lever upp till de högre kvalifikationskrav som finns i samhället. Man skall alltså kunna få utbildning, efterutbildning, vidareutbildning o.s.v.

Det krävs enligt ministerrådets rapport också bättre kontroll över de statliga, kommunala och mellankommunala överföringarna i samhället. Det är alltså ett system som behövs för välfärden men som kanske ingen har så bra kontroll över. Man kunde säga att det finns också förbättringsmöjligheter och besparingsmöjligheter.

En tredje punkt för ministerrådet är de olika tjänsternas eller servicens effektivitet. Man skall alltså se på innehållet, kvaliteten, men också effektiviteten. Till slut den offentliga sektorns roll i allmänhet som ju mest har präglat välfärdsdebatten.

Herr president! Välfärdsfrågorna är komplicerade. Det handlar ju om vår nordiska samhällsform, kanske också en europeisk samhällsform, där delaktighet, ansvar och vällevnad för alla är ett mål. Den här välfärdsdiskussionen är en process som kommer att fortgå på olika plan i Nordiska rådet, i Nordenutskottet, i andra utskott och också i Ministerrådet.

Sosialminister **Magnhild Meltveit Kleppa**: Hr. president! Det er første gongen eg er med i ein debatt på Nordisk Råds sesjon. Det er spanande at det nordiske velferdssamfunnet er sett på dagsordenen her i dag. Vi nordiske politikarar kan ha fordel av å drøfta felles utfordringar t.d. spørsmål som desse:

- Har vi målet om ein økonomisk grunntryggleik for den einskilde like klårt i dag som for få år sidan?
- Er fordelinga av velferdsgoda i dag god nok?
- Vil dei yrkesaktive vera viljuge til å ta nye tunge løft i tida som kjem, særleg når dei store fødselskulla frå åra like etter krigen går ut i pensjon?

Det har i Norden lenge vore semje om hovudprinsippa for velferdssamfunnet. Den nordiske velferdsmodellen er unik. Utgangspunktet har vore eit mennskesyn der alle på individuell basis er sikra sosiale rettar. Velferdsordningane er finansierte av offentlege midlar og stort sett drivne av det offentlege. Det har vore brei folkeleg oppslutnad om at dei som treng hjelp t.d. på grunn av sjukdom, uførleik, alderdom eller arbeidsløyse skal ha krav på hjelp frå ordningar som er finansierte av skatt eller offentlege avgifter, uavhengig av om dei har yrke aktiv bakgrunn eller ikkje.

Arbeidsløyse har vorte eit større problem enn før i Norden. Det å miste eller ikkje få arbeid skapar store sosiale og økonomiske problem for dei personane det gjeld. I tillegg får arbeidsløyse som verknad at finansieringa av sosiale ordningar bli vanskelegare fordi offentlege inntekter går ned medan utgiftene aukar. Nordiske land har i denne situasjonen satsa sterkare på aktive sysselsettingstiltak enn mange andre land.

I alle nordiske land - også i dei som ikkje har så store økonomiske vanskar og arbeidsløyse - er det i dag ein debatt om storleiken på og framtidig innretning av velferdssamfunnet. I Noreg er det gjennomført ei justering av støtteordningane med sikte på å hjelpa og stimulera stønadsmottakarar til å søkja arbeid. Det er viktig at alle, også dei som på grunn av

funksjonshemming har redusert arbeidsevne, får høve til å bruka den arbeidsevna dei har.

Den nye norske regjeringa har teke til orde for ei verdimessig og samfunnsetisk mobilisering. Vi ynskjer å ivareta eit solidarisk samfunn som har omsorg for dei svakaste, og som tek ansvar for andre, for miljøet og for komande generasjonar. Vi meiner mange barn og unge treng ei betre plattform enn i dag, og vi ynskjer å gje barn og foreldre meir tid til kvarandre. Småbarnsforeldre må ha høve til å kombinera arbeid og omsorg på ein betre måte enn i dag. Føresetnader for større valfridom er både ein styrkt økonomi, fleire barnehageplassar og betre høve til deltidsarbeid. Vi inviterer til eit sterkare samspel med friviljuge organisasjonar for å styrkja dei sosiale nettverka. Vi vil gje høve til å dela det arbeidet som er, meir fleksibelt enn i dag. Vi ynskjer å heva nivået for minstepensjonen og meiner at nye arbeidsplassar skal etablerast både i byane og i distrikta.

Tradisjonelt har det i dei nordiske landa vore ein relativt jamn inntektsfordeling. I seinare år har vi i alle høve i Noreg sett at inntektsskilnadene er aukande. Nokre grupper har tydeleg sakka akterut i den velstandsutviklinga dei fleste av oss har fått del i. Dette er ei utvikling som ikkje kan stansast berre med sosialpolitiske verkemiddel. Det er likevel avgjerande at det sosiale tryggleiksnettet er intakt.

Dei to framlagde rapportane, "Det nordiske velfærdssamfund" og "Budgetkonsolidering i de nordiska lænderna" - er begge nyttige innspel både til debatten i dag og i det vidare arbeidet med velferdsordningane i våre respektive land. Den siste gjer eit oversyn over den finans- og budsjettpolitiske utviklinga i nordiske land over fleire år og ein samanliknande analyse av nasjonale tilhøve og tiltak. Det viser seg å vera mange felles trekk, men også viktige skilnader. Alle land har sett i verk tiltak for stramma inn finanspolitikken, men graden av innstramming har variert med den nasjonaløkonomiske situasjonen.

Rapporten "Det nordiske velfærdssamfund" har sin bakgrunn i konferansen om morgondagens velferdssamfunn arrangert av Nordisk Ministerråd i Reykjavik i juni 1996, og er resultat av ei arbeidsgruppe som vart nedsett i etterkant for å sjå nærare på dei problemstillingane som der var reist. Fire hovudutfordringar framover blir peikt på :

- å skaffa arbeid til alle
- å unngå passivisering ved for lett tilgang til offentleg stønad
- å sikra effektive offentlege tenester med god kvalitet
- å revurdera fordelinga av oppgåver mellom det offentlege og marknaden på den eine sida - og i høve til den friviljuge sektoren på den andre sida.

Rapporten strekar under at det å sikra gode vilkår for familiar og born er grunnlaget for velferdssamfunnet si framtid og seier at ytingane må tilpassast nye familiemønster og oppvekstvilkår. Dette høver godt saman

med den vekt også Ministerrådet for narkotikaspørsmål la på trygge oppvekstvilkår på sitt møte her i Helsinki i går.

Til dei fire hovudutfordringane ynskjer eg å poengtera fylgjande: I innsatsen for arbeid til alle som ynskjer det, håpar eg på ytterlegare utprøvingar både av ordningar der funksjonshemma, foreldre med små born og eldre har betre høve enn i dag til å gå inn og ut or eit arbeid. Då vil ein reint praktisk også kunna dela det arbeidet som er, på fleire.

Å sikra effektive offentlege tenester av god kvalitet er viktig. I debatten om omfanget av offentleg sektor meiner eg det er stor skilnad på å spela på lag med friviljuge organisasjonar for å få løyst ei oppgåve, og det å utsetja oppgåvene til marknaden og såleis fråskriva seg eit offentleg ansvar. Den norske regjeringa er oppteken av ei fornying av offentleg sektor, men meiner at grensa for såkalla konkurranseutsetjing skal gå ved tekniske tenester.

La meg elles ta med at når kvinnene i Norden har så høg grad av yrkesdeltaking, skuldast det nettopp omfanget av offentleg sektor.

Eg ynskjer til slutt å oppmoda alle på tvers av parti og land til å slå ring om den nordiske velferdsmodellen. Det krev aktiv innsats og aktiv prioritering å ta vare på våre universelle ordningar. Eit gamalt norsk ordtak seier: Der det er vilje, der er det også veg. Eg trur yrkesaktive er viljuge til å ta endå større løft i tida framover, dersom dei opplever at velferdssamfunnet også stiller opp i periodar når dei treng det. Men systemet må vera så fleksibelt at justeringar kan gjerast undervegs. Justeringar er noko anna enn undergraving. Tilliten må oppretthaldast - der det er vilje, der er det også veg!

Barne- og familieminister **Valgerd Svarstad Haugland**: I velferdsrapporten fra Ministerrådet er utgangspunktet at velferdssamfunnets hovedutfordring er arbeid til alle. Jeg vil understreke at dette gjelder for både kvinner og menn.

Arbeidslivet er i dag helt avhengig av arbeidsinnsatsen til kvinner, f.eks. i servicenæringer og i helsevesenet. Nærmere halvparten av arbeidsstyrken i Norge er kvinner, og kvinners yrkesdeltaking har aldri vært så høy som nå. Veksten i økonomien har vært mulig bl.a. på grunn av at kvinnene inntok arbeidslivet. Også blant mødre har yrkesaktiviteten gått kraftig opp og i 1994 var over ¾ av mødre med barn under 16 år i jobb.

I Norge ser vi videre en klar sammenheng mellom utdanningsnivå og yrkesdeltakelse. Jo høyere utdanningsnivå, dess større likhet er det mellom kvinners og menns tilknytning til arbeidslivet.

For foreldre er det nødvendig å ha stor fleksibilitet i arbeidslivet; dette gjelder særlig mens barna er små. Arbeidslivet må få øynene opp for at det

ikke bare er kvinner som kan være såkalt ustabil arbeidskraft, fordi de er potensielle mødre. Menn er fedre - og de trenger i økende grad den samme fleksibiliteten i arbeidslivet. Etter at Norge innførte "fedrekvoten" der fire uker av fødselspermisjonen er forbeholdt faren, har det vært en stor økning i antallet fedre som har tatt en del av fødselspermisjonen. Jeg tror at dette er en start som viser at fedre ønsker å ta større del i omsorgsarbeidet, og at menn vil ta ut mer permisjon, redusere arbeidstid eller være hjemme i en periode. Regjeringen i Norge vil gjøre mer for å få menn i tale som omsorgspersoner. Vi vil bl.a. foreslå at fedre skal få selvstendig rett til fødselspenger ut fra sin egen inntekt.

Lik lønn for arbeid av lik verdi er et annet eksempel på den aktive likestillingspolitikken som Regjeringen i Norge akter å føre. En lønnsmessig oppvurdering av kvinneyrkene vil kunne bety at flere menn ser på disse som en reell valgmulighet.

En god familiepolitikk er en sikker investering for framtiden. Trygge og gode oppvekstvilkår for barn og unge er det beste økonomiske fundamentet.

De fleste kvinner og menn ønsker både jobb og familieliv. Det er grunnlaget for Regjeringens familie- og likestillingspolitikk. Men vi må ikke sette oss i den situasjon at det bare er arbeidslivet som teller, mens familielivet og nærmiljøet blir utarmet. Vi vil gi familiene større frihet til å velge hvordan de vil prioritere sine krefter i forhold til familie og arbeidsliv. Det vil være i tråd med prinsippene i likestillingsloven, om at kvinner og menn skal ha *like muligheter* til å delta på alle samfunnsområder. Alle kvinner vil ikke det samme, heller ikke menn, og dette må vi ta høyde for i denpolitikken vi legger opp. Mange foreldere ønsker å være hjemme med barna sine, særlig i småbarnsfasen. Vi må ha råd til å gjøre det til et reelt valg.

Kontantstøtten til småbarnsfamiliene er dermed blitt en viktig sak for den nye Regjeringen i Norge. Vi vil fullføre barnehageutbyggingen slik at alle som ønsker en barnehageplass, kan få dette innen år 2000, men vi vil samtidig gi dem som ønsker å være hjemme med småbarna sine, en økonomisk støtte tilsvarende statens utgifter til en offentlig godkjent barnehageplass. På denne måten gir vi familien en reell valgfrihet.

Finland har allerede mange års erfaring med en "værd" til foreldre med barn under tre år. Denne reformen er en videreutvikling av velferdsstaten. Sverige har vel også erfaring fra noen få måneder på det samme området.

Mediepolitikken kan ses både fra et forbrukerperspektiv og et barne- og familiepolitisk perspektiv, og det siste er ikke minst viktig. Barn og unge blir utsatt for mer og mer påvirkning fra ulike media på en måte som vi ikke kjenner rekkevidden av i dag. Dette vil utvilsomt påvirke framtidens verlferdssamfunn. For å ha en viss kontroll av dette, kreves det internasjo-

nalt samarbeid. Etter oppdrag fra FNs barnekomite, vil Norge neste år arrangere en internasjonal ekspertkonferanse om barn og media, der både forskere og medieansvarlige vil bli invitert.

Vi har lett for å måle velstand og velferd bare i vårt forbruk av materielle goder. Men vår nordiske velferdsmodell blir ikke komplett uten av vi også tar hensyn til miljøet vi lever i. På forbrukersektoren vil jeg nevne som virkemidler: positiv miljømerking, arbeidet med miljøvaredeklarasjoner, grønt forbruksbudsjett, produktrettet miljøstrategi og mer forskning på forbrukeradferd. Målet er at forbrukerne skal dreie sin etterspørsel mot mer miljøvennlige produkter og dermed tvinge næringslivet til å legge om sin produksjon.

Forbrukerpolitikken er en integrert og viktig del av velferds- og fordelingspolitikken ved at den dreier seg om tilgang på nødvendighetsgoder, informasjon og kunnskap for å ivareta basale behov på en best mulig måte, balanse mellom aktørene i effektive markeder, miljøhensyn og sikring av rettigheter. Prinsippene som ligger til grunn, er følgende:

- Forbrukerpolitikk er en innfallsvinkel
- Forbrukeren er strategisk svak i forhold til organiseringen av næringslivet
- Forbrukeren står overfor flere valgmuligheter og har mindre "merkelojalitet"

De prinsipielle spørsmål om valg av virkemidler i forbrukerpoltikken er til dels av sterk politisk karakter. Det gjelder i første rekke tiltak for beskyttelse av forbrukeren, spesielt når de innebærer forbud, påbud eller andre sterke restriksjoner, og fort blir det en del av debatten om formynderstaten.

På områder hvor forbrukerens økonomiske interesser er berørt, er problemstillingen en noe annen. Til dels kan det være om hvor balansen skal gå for om det er lovgivningen eller forbrukerens egen erfaringer som skal hindre ham i å gjøre dårlige valg, og vurdere hva som er dårlige valg.

En sentral diskusjon er bruk av lovgivning som et virkemiddel med hensyn til etikk og holderinger. Spørsmålet om reguleringer på et slikt grunnlag gjennom markedsføringsloven har vært oppe i forbindelse med forbud mot uetisk reklame, barnearbeid, krigsleketøy og toppløs servering.

EØS-avtalen har klart bidratt både til å initiere og legitimitere nytt regelverk. Avtalen har medført det høyeste aktivitetsnivået noensinne med hensyn til utarbeidelse av nye lover og forskrifter på forbrukerfeltet.

President. Debatten om videreutviklingen av det felles nordiske velferdssamfunnet er både spennende og viktig. Her krysser vi grenser, både i geografisk, faglig og forvaltningsmessig betydning. Slike grensesprengninger er helt nødvendig i våre moderne velferdssamfunn. Jeg håper og

tror at debatten videre blir både levende og framsynt. Dette er et tema som bør løftes høyt i det nordiske samarbeidet.

Socialminister **Margot Wallström**: Herr president! Kära nordiska vänner. Vi har ju ett antal års gemensamma erfarenheter av ganska hårdhänt sanering av våra respektive ekonomier. Det är förstås intressant att diskutera erfarenheterna av detta. Vi har också reformerat välfärdssystem som naturligtvis är uppbyggda på helt andra förutsättningar än de förhållanden som råder i dag, välfärdssystem som har byggt på helt andra antaganden om arbetslöshet och tillväxt i samhället. Ändå kan vi konstatera - i varje fall har vi gjort det hos oss - att även om vi har sett effekterna av massarbetslöshet, ökade sociala klyftor och annat har välfärdssystemen stått rycken. Våra välfärdssamhällen har inte totalt brutit samman. Våra system har klarat den mycket stora ansträngning som det har inneburit att vi har haft en fyra gånger så hög arbetslöshet och mycket större sociala utmaningar. Detta är förstås en viktig bas att utgå från när man skall resonera om välfärdssystemen och deras struktur inför framtiden.

Det är också intressant att diskutera vad det är som gör att välfärdssystemen och principerna för dessa fortfarande har ett starkt förtroende hos våra nordiska medborgare. Den frågan har välfärdsrapporten inte givit svar på, utan man får väl gissa detta på grundval av en del av resultaten, men detta kunde diskuteras specifikt.

Rapporten visar på en stor samstämmighet mellan de nordiska länderna när det gäller synsätt och värderingar avseende välfärdsstaten men också att det finns något man kan kalla en nordisk modell, t.ex. när det gäller arbetslinjen och strävan efter kompetens i stället för ökade löneskillnader som ett sätt att bekämpa arbetslösheten.

Jag vill gärna knyta an till Ole Norrbacks resonemang, som jag hörde i går och under dagens frågestund. Han sade att det är en viktig uppgift för oss att argumentera för denna välfärdsmodell t.ex. i de baltiska staterna och i Ryssland, i stället för att acceptera att man rakt av köper ett amerikanskt synsätt på hur ett välfärdssamhälle eller ett modernt samhälle skall vara uppbyggt. Man möter många ungdomar i t.ex. de baltiska staterna som säger att deras enda mål här i livet är att bli rika. Det ger oss en tankeställare: Är det något annat som borde tillföras till den debatten?

Problembeskrivningen i välfärdsrapporten förefaller också i allt väsentligt riktig. En del av förslagen till lösningar kan man ändå ha synpunkter på. Vi tycker t.ex. i Sverige att den generella välfärdspolitiken med inkomstrelaterade försäkringar är viktig för att bevara stödet från och förtroendet hos medborgarna. Om man har mer av selektiva förmåner till de mest behövande, riskerar man att bryta upp en sådan modell. Enligt

empiriska data är det också en sämre omfördelning, som innebär att klyftorna mellan olika grupper i samhället riskerar att fördjupas.

Möjligen hade man kunnat önska att det hade funnits mera om socialförsäkringarna. Nu står det bara att det är viktigt att minska transfereringarnas del av välfärdskostnaderna. Visserligen är det sant att vi också i Sverige har bestämt oss för att prioritera verksamheter framför transfereringar, men det innebär inte att transfereringar och socialförsäkringsystem saknar betydelse för enskildas välfärd. De utgör den ekonomiska basen för dem som på grund av barnafödande, sjukdom eller ålderdom inte har möjlighet att försörja sig genom förvärvsarbete. Därför borde rapporter av det här slaget också handla om socialförsäkringsfrågorna.

Låt mig bara kort nämna fyra andra synpunkter på förslagen.

1. Det är naturligtvis fullt riktigt att vi måste få ut fler i produktivt arbete. Vi har oroande tendenser till permanent utslagning i krisens spår. Vi har en ökad segregation i storstäderna. Det tror jag att också ni andra känner igen. Vi har ett mycket lågt arbetskraftsdeltagande i vissa grupper, bl.a. från invandrare utomeuropeiska länder. Hur skall vi bekämpa denna diskriminering? Hur ökar vi kompetensen och möjligheterna hos dessa grupper?

2. Vi har en hög förtida avgång från arbetslivet, och det komplicerar frågan om pensionsålder. Vi får negativa attityder till äldre arbetskraft, och äldre är man redan vi 43, har jag förstått. Då börjar man vara för gammal för att tänka sig att kunna få ett nytt jobb. Vi får också en ändrad syn på pensioneringen inte såsom följd av bristande arbetsförmåga utan som en lång semester. Vilka åtgärder skall vi vidta de äldres konkurrenskraft och påverka incitament till arbete bland äldre?

3. Ensamföräldrarna har fått en starkt försämrad ekonomisk situation, och de har också blivit diskriminerade på arbetsmarknaden. Det är ett problem som vi behöver titta särskilt på.

4. När det gäller äldreomsorgen krävs det ökade resurser. Det krävs fler händer som hjälper till men också en effektivare verksamhet, en kompetensutveckling för ökad kvalitet. Skulle vi inte kunna hjälpas åt när det gäller forskning och utveckling på det här området mellan de nordiska länderna? Jag tror att vi skulle behöva ett tätare samarbete. Vi behöver också fundera över stöd till frivilligverksamheter, uppsökande verksamheter för det förebyggande arbetet osv.

Till sist ytterligare en synpunkt. Den ansluter litet grand till diskussionen om frivilliginsatser. Vi kan ju förvänta oss att dagens unga, de kommande generationerna, ställer mycket större krav på inflytande än vad den äldre generationen har gjort. De yngre vill vara med och mer direkt påverka välfärden, i skolan, inom sjukvården och i äldreomsorgen.

Vår maktutredning, som nu visserligen har några år på nacken, visade att väldigt många äldre känner sig vanmäktiga och skulle vilja ha betydligt större inflytande än vad de har i dag. Det gäller kvinnor, handikappade, invandrare, både unga och äldre. De som använder och berörs av olika välfärdsanordningar måste också få mer att säga till om. Det har med demokratin att göra. Det är demokratins kärna. Jag ser det som en gemensam nordisk utmaning. Hur utvecklar vi demokratin, medbestämmandet och inflytandet? Hur gör vi det faktiskt, över partigränserna? Det är den riktigt stora framtidsfrågan.

Elver Jonsson: Herr president! Låt mig först säga att det hedrar ministerrådet att fyra ministrar på det sociala området ägnar tid och engagemang åt den här diskussionen. Margot Wallström sade att välfärdssystemen har stått rycken. Ja, det är till dels sanning, men jag tror också att vi får vara observanta. Jag har här pekat på förändringen av arbetsmarknaden, på de ungas syn på framtiden och tvivel om samhällets möjligheter samt på det som rent av kan kallas nödropen från de äldre. Jag tror att det är viktigt att vi är öppna för detta. Också den svenska socialministern visade en öppenhet, och jag vill gärna instämma i hennes koncept.

Socialministern hade goda utgångspunkter när hon nämnde olika svåra situationer. Hon tog upp medverkan från frivilligorganisationer, de ungas möjligheter osv. Vi måste i våra länder och i Nordiska rådet försöka komma fram till ett sätt att orka leva upp till de goda föresatser som här har anmälts från flera håll.

Löv: Herr President! Hälsan är en viktig dimension i välfärdskänslan. Därför skall jag belysa med färsk forskning om livssituationens betydelse för hälsan.

Redan tidigare har vi vetat att invånarna i den svensk- och tvåspråkiga kustregionen i Finland uppvisar ett bättre hälsotillstånd än människor i de inre delarna av landet. Nu har en finsk forskare, docent Hyyppä, jämfört språkgrupperna inom Vasa kustregion och kommit till otroliga skillnader. Både i kommuner med svenskspråkig och finskspråkig majoritet mår de svensktalande bättre.

Hyyppä har visat att den svenskspråkiga kvinnan lever nästan fem år längre än sin finsksrpåkiga granne. Den svenskspråkiga mannen har till och med 8,5 år längre livstid än mannen med finska som modersmål. Folkpensionsanstaltens statistik, som var docent Hyyppäs arbetsredskap, visar också att relativt sett färre svenskspråkiga än finskspråkiga sjukpensioneras. Finlandssvenskarna är i medeltal ett par år längre i arbetslivet.

Beaktar man samhällsvinsten i form av minskat produktionsbortfall, mindre pensionsutgifter och lägre vårdkostnader sparar finlandssvenskarna årligen miljarder åt samhället. Ibland får vi tyvärr höra att vi är dyra för samhället. Men trots att miljardvinsterna är viktiga, är nog vinsten i livskvalitet den vi mest bör uppskatta.

Vad beror då skillnaderna på? Genetiskt är skillnaderna små och de kan inte ge förklaringen. Enligt docent Hyyppä ligger skillnaden i finlandssvenskarnas innehav av ett större socialt kapital, ett socialt arv som vi förvaltar väl. Hyyppä nämner som sannolika tillgångar den tredje sektorns större roll i Svenskfinland. Folkhälsan och Röda Korset fungerar effektivt överallt. Marthaföreningar, ungdomsföreningar och teatersällskap engagerar och förgyller fritiden på ett synligare sätt än i det finska Finland. Finlandssvensken litar också mer på det allmänna, men kräver högljutt förändringar då något går snett. Hyyppä nämner också en större tolerans mot till exempel utvecklingsstörda; integration var tidigt en ledstjärna för den finlandssvenska omsorgsorganisationen Kårkulla. Toleransen för utlänningar är också på en högre nivå i Svenskfinland än i övriga Finland i medeltal.

Detta vårt sociala kapital kommer att behövas ännu mera i vårt nuvarande konkurrenssamhälle där brist på tillit, missbruk och familjevåld tagit över arenan för modesjukdomar nu då vi äntligen lärt oss att både förebygga och behandla infektionerna och åderförkalkningssjukdomarna. Men vi får trots denna positiva bild inte vara blinda för den verklighet som också många finlandssvenskar lever i. Detta är medeltal, och marginaliserade grupper finns naturligtvis också i Svenskfinland.

Vad lär oss då detta? Jo, kanske att vi finlandssvenskar inte skall känna oss som "bättre folk", som vår statsminister ville påstå igår. Den stöddigheten står vi inte för, alla människor har samma värde i hela Norden, men det lär oss att livsstilen och den sociala närmiljön har en inverkan på hälsodimensionen i välfärden.

Socialminister **Páll Pétursson**: Hr. Præsident! I løbet af det århundrede, der snart tager afsked, har vi i Norden opbygget nogle vedfærdssamfund, der efter vores opfattelse er de bedste i verden. Grunden til at det er lykkedes, er ikke, at vores lande er mere gavmilde fra naturens hånd end mange andre steder på kloden, men derimod at der her har hersket den tankegang, at vi har ansvaret for hinanden, og at vi har pligt til at sikre social retfærdighed. Alle ret til at nyde livets goder, til uddannelse, og til at udvikle de evner, hver enkelt har fået i vuggegave. De bedre stillede skal hjælpe dem, der er værre stillet. Det skal iagttages, at de nationale indtægter fordeles ligeligt mellem borgerne.

Dette velfærds- og socialsikringssystem har været dyrt i drift, og det har en indbygget udvidelsesmekanisme. Hvis der bygges et nyt sygehus, skal det udstyres med det bedste udstyr, der kan skaffes, der skal ansættes højtuddannet personale, og i mange tilfælde svarer 2 års driftsomkostninger til etableringsomkostningerne. Omkostningerne ved velfærden bliver på den måde stadig højere.

I Island går nu godt halvdelen af statens indtægter til sundheds- og velfærdsanliggender, og den andel øges støt. Jeg betragter det som islandske og nordiske politikeres vigtigste opgave at bevare velfærdssystemet, men dog samtidig opretholde nogle samfund, der kan bestå i fremtiden.

Vi ønsker alle, at borgerne i vore lande har det godt og har så gode vilkår som muligt. Men hvis velfærden sluger godt størstedelen af statens indtægter, bliver andre faktorer, som staten skal varetage, forsømt. Så kan intet økonomisk system opretholdes, og der bliver udsigt til forfald.

I den islandske forfatning er der meget stærke og kategoriske bestemmelser om borgernes ligeret: "Alle skal være lige for loven og være sikret menneskerettigheder uden hensyn til køn, religion, holdning, nationalitet, race, hudfarve, økonomi, slægtskab eller status i øvrigt. Kvinder og mænd skal i alle henseender nyde lige ret."

Kønnenes ligeret er meget bestemt stadfæstet ved lov. Der hersker dog ikke absolut ligeret mellem kønnene i Island. Vi har endnu nogle forskelle i lønninger, som ikke kan forklares på anden måde, end at de skyldes vedkommendes køn.

Med hensyn til handicappede har vi forsøgt at tilbyde funktionshæmmede og multihandicappede så gode forhold som muligt til at nyde livet i den grad, det er muligt.

Arbejdsløsheden er en plage i den vestlige verden. I nogle lande virker det, som om man direkte indfører den gennem høj lønskat, således at virksomhederne forsøger at begrænse medarbejderstaben mest muligt og i stedet vælger teknisk udstyr for at sænke behovet for medarbejdere så meget som muligt.

Hvis folk er ledige, må samfundet betale for deres underhold, som om der var tale om invalide. Dette er meget dyrt, og samfundet går også glip af de værdier, der ellers ville komme af de arbejdsløses arbejde. Af de midler, der går til velfærdssystemet, er arbejdsløshedsunderstøttelse derfor dem, der investeres dårligst, og det er nødvendigt at reducere dem så meget som muligt.

Samfundet må sørge for dem, der ikke får beskæftigelse. Det er vores moralske pligt. Derfor er det vigtigt at forsøge at skabe flest mulige arbejdspladser, så alle erhvervsdygtige har et arbejde at beskæftige sig med.

Jeg mener, at for stor gavmildhed i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelse er farligt for vedkommende nation. Det er ikke godt for sunde

og raske mennesker ikke at have arbejde, og langtidsledigheden skader vedkommende, hans selvrespekt og livslykke. Derfor må intet lades ude af betragtning, som eventuelt kunne bryde langtidsledighedens onde cirkel. Der skal også være en økonomisk tilskyndelse og belønning for at arbejde, i stedet for at være på arbejdsløshedsunderstøttelse.

I Island har vi et særdeles godt sundhedssystem, der skal være tilgængeligt for alle. De dyreste medicinske indgreb, såsom hjerteoperationerog operationer i forbindelse med ortopædi, foretages på patienter, uden at der skæves til økonomisk status, alder eller andre omstændigheder. Medicin betales også for størstedelens vedkommende af det offentlige, og islandske læger udsteder recepter på den medicin, der efter deres viden giver de bedst mulige resultater til enhver tid.

Jeg har i det foregående talt om statens andel i velfærdssystemet, og det tager, som jeg har nævnt, godt halvdelen af statens indtægter. Kommunerne yder ligeledes et stort bidrag til velfærdssystemet. Det er dog meget forskelligt, hvor meget den enkelte kommune bidrager med, for kommunerne er af meget forskellig størrelse og type. Den største kommune, Reykjavik, bruger næsten en tredjedel af sine indtægter til velfærdsanliggender.

Indledningsvis stillede jeg spørgsmålet om, hvorvidt det ville være muligt at opretholde det nordiske velfærdssystem. Mit svar på det spørgsmål er bekræftende, såfremt vi udviser varsomhed. Det nytter ikke at forsøge at gøre alt for alle. De bedre stillede kan klare sig uden megen bistand. Imidlertid har vi en stærk social forpligtelse til at assistere dem, der har brug for hjælp, og vi vil ikke indføre jungleloven her.

En familie trives ikke uden en fællesskabsfølelse, hvor de enkelte familiemedlemmer kommer hinanden ved indbyrdes og på en vis måde har ansvaret for hinanden. Det er ikke kun det offentlige, der skal sørge for al den assistance, der er brug for. Folk er lykkelige i det omfang, de dyrker følelsen for den solidariske støtte.

Det offentlige skal hjælpe, når andet kommer til kort. Stat og kommune skal ikke sørge for, at alle arver store beløb fra deres afdøde forældre eller slægtninge. Det er ikke statens opgave. Derimod skal det offentlige sørge for, at der til alle, der hart behov for det, ydes social sikkerhed og god service. Hvis vi går efter den rettesnor at anvende tilgængelige midler, hvor der er behov for dem, vil det nordiske velfærdssamfund bestå langt ud i fremtiden.

Jeg vil til slut, hr. Præsident, lægge vægt på, at det arbejde, der begyndte med Reykjavik-konferencen, bliver ført videre i ministerrådets regi.

Birthe Sörestedt: Herr president! Ingen har undgått de stora förändringar vi står inför i samhället. Arbetslöshet och förändringar inom våra trygghetssystem har inte bara skapat mänskliga problem utan också tvivel om hur vi skall klara att skapa goda förutsättningar för morgondagens samhälle - ett samhälle där varje människa kan känna frihet, trygghet och delaktighet.

Rapporten till Nordenutskottet visar att välfärdsfrågorna måste sättas i fokus.

Den nordiska välfärdsmodellen bygger på allas rätt till arbete, vård och omsorg. Den kännetecknas av värderingar där den generella välfärdspolitiken utgör grunden. Jag vill betona det socialminister Margot Wallström tog upp, att en sådan politik bidrar till en bättre inkomstfördelning än andra välfärdsmodeller. Vi har därigenom undvikit fattigdomsfällor som skapas i behovsprövande system. Vill man bekämpa ojämlikheten måste man se till att alla känner sig delaktiga i välfärdssamhället. Detta är ett viktigt skäl att bygga vidare på den generella välfärdspolitiken. Den ger oss ett jämlikt samhälle, och den stärker sammanhållningen i samhället och ger förutsättningar för att gå vidare.

För oss socialdemokrater ligger idéerna bakom den generella välfärdspolitiken fast. Vår vision om välfärdssamhället bygger på vår övertygelse om människors lika värde, solidaritet och gemensamt ansvar.

Varje nordisk medborgare har naturligtvis sina funderingar och sina drömmer inför framtiden. Unga människor i dag har delvis andra drömmar än de som byggde vårt välfärdssamhälle. De talar ofta om livskvalitet. Det handlar inte bara om materiell standard utan i lika hög grad om möjligheten att utvecklas och växa som människa, att vara delaktig i samhället.

Välfärdsgruppen har haft många möten med experter och företrädare för organisationer. Vi har följt debatten i de nordiska länderna, och vi har fått beskrivningar av trender och företeelser som kan påverka välfärdsutvecklingen. Det har gett många svar, men det väckte än fler frågor.

Till syvende och sist är det våra värderingar som styr hur vi vill vidareutveckla välfärden och vilken väg vi skall välja.

Alla är vi överens att grunden till ett välfärdssamhälle är rätten till ett arbete. Vi är också alla överens om att vi måste samla alla krafter för att utveckla arbetsmarknaden. Det är minst lika viktigt att ta till vara människors resurser, att skapa möjligheter för utbildning och kunskapsutveckling hela livet.

Vad vi skall diskutera vidare utifrån våra värderingar är hur vi skall lösa vård- och omsorgsfrågorna med god kvalitet, hur vi skall skapa den goda miljön och hur vi kan skapa trygghetssystem som man kan lita på. Hur kan vi se till att kvinnor och män har lika möjligheter?

Vi kommer även fortsättningsvis att stå inför hot och inför stora utmaningar. Vi kan inte ta välfärden för given. Den måste försvaras och utvecklas.

Nordiska rådet har en stor uppgift att ständigt hålla diskussionen levande om de grundläggande värdena och om hur vi skall skapa framtidens välfärdssamhälle.

Rune E. Kristiansen: President! Jeg hadde tenkt å si noen ord - og ønsker å gjøre det også - om rasisme og fremmedfrykt, fordi jeg mener at det absolutt hører hjemme i en debatt om velferdssamfunnet.

Den helt sikkert klareste hovedfaktor for rasime og fremmedfrykt er arbeidsløshet. Det er det ingen som i realiteten verken tviler på eller har noen andre oppfatninger rundt. Under dagens høring i Nordenutvalget i tilknytning til rasisme og fremmedfrykt kom også dette klart fram.

Men i tillegg står vi overfor langt større utfordringer enn bare å klare å løse arbeidsløsheten. Rasismen er ikke lenger en nasjonal bevegelse, den er langt mer internasjonal nå enn tidligere. Mens Hitler og Goebbels brukte radio og massemøtene, bruker rasistorganisasjonene i dag noen linjer på Internett, som når millioner på millioner av mennesker. Organisasjonsdelen av dette er på et helt annet nivå enn vi opplevde tidligere. Den gruppen som er sterkest utsatt, er ungdommen. Derfor har media en svært viktig rolle å spille. Jeg syns det er gledelig å registrere når media avdekker rasistorganisasjoner og enkeltepisoder i samfunnet.

Når jeg tar dette opp i Nordisk Råd, er det fordi vi etter min oppfatning må ha et sterkt politisk samarbeid om dette spørsmålet. Når rasismen er internasjonal, må også debatten foregå langt utenfor våre egne nasjonale parlamenter.

Jeg har registrert - og det har sikkert mange i denne salen - hvordan de såkalte snauskallebevegelsene florerer i Europa. Det er ett eksempel på en bevegelse som vi i fellesskap bør ta langt mer alvorlig, og som vi også bør innta felles politiske holdninger overfor.

I kampen mot rasisme og fremmedfrykt vil vi også ha en løpende debatt om ytringsfrihetens grenser. Den er vanskelig, og den ender ofte i rettsapparatet. Men det vi skal være veldig vaktsomme for, er at vi fortsatt slår ring om ytringsfriheten, om organisasjonsfriheten og møtefriheten. Det er i realiteten nøkkelen i kampen mot rasisme. Jeg er av den oppfatning at dersom vi ikke er i stand til å slå ring om ytringsfriheten og organisasjonsfriheten, har vi på mange måter tapt det vi har hatt som mål i Norden i tiår på tiår i vår historie, nemlig et åpent demokrati. Jeg vil også advare dem som måtte mene at problemet med rasisme, eller fremmedfrykt for den saks

skyld, løses ved å fremme lovforslag. Da vil man ofte komme i en situasjon hvor nettopp både ytringsfriheten og organisasjonsfriheten står i fare.

Dette er mitt bidrag til denne delen av velferdsdebatten. Jeg håper at vi på sesjon etter sesjon vil ha et tema hvor det er naturlig at også rasisme og fremmedfrykt hører hjemme.

Steingrímur J. Sigfússon: Herr president! Arbetet i Nordenutskottets velferdsgrupp var i min mening mycket intressant. Inte minst var det intressant att överväga det nordiska välfärdssamhällets framtidsutsikter.

Enligt min mening är framtidsutsikterna goda. Vi har alla medel: vi har de ekonomiska och samhällsmässiga grunderna, och vi har allmänt och brett stöd från befolkningen i de nordiska länderna för att bevara välfärdsstaten.

Det är vi själva som beslutar. Det här är alltså fråga om vilja, om politik.

Ett av de viktiga ting som vi i välfärdsgruppen arbetade med var generationsräkenskaper, som man har börjat att arbeta med i de flesta, kanske alla, nordiska länder. De resultat som man får ut av de första försöken att göra generationsräkenskaper i t.ex. Norge och Island visar som bekant att skattebördan blir tyngre i framtiden vid oförändrad kurs. Det bör vi säkert ta allvarligt, men det är inte självklart, som man ofta hör, en extra grund för mera nedskärningar. Det finns ju också andra lösningar: Vi kan öka intäkterna, vi kan driva vårt välfärdssystem mera effektivt, och vi kan söka ökad besparing frivilligt som organiserat. Det viktigaste av allt är att kämpa för full sysselsättning. De största hoten mot välfärden i framtiden är arbetslösheten och de utgifter följer med den.

Men vi kan i vart fall bli eniga från vänster till höger, unga och gamla, om att vi inte skall låna vår nuvarande välfärd från våra barn.

Herr president! Själv tror jag inte att ökad internationell konkurrens eller koordinering i Europa eller sådana ting nödvändigtvis betyder att det nordiska välfärdssamhället bör ändras, nedskäras eller byta karaktär.

Den internationella diskussionen är på väg att ändras, om man t.ex. följer det som OECD arbetar med och vad som står i dess tidning. Man ser nu inte bara på välfärdssystemet och välfärdsutgifter som omkostnader utan också på dess styrka i form av utbildning, hög sysselsättning, social samhörighet och stabilitet.

Det skulle vara mycket fel för Norden att gå in för vidare nedskärningar av välfärdsutgifter på grund av importerad ideologi - ideologi som är felaktig.

Jag hoppas att diskussionen om välfärdsfrågor fortsätter i Nordiska rådet och att vi aktivt arbetar med dessa ting. Det stöder vi från vänstersocialistisk sida mycket kraftigt.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation i anledning av A 1126/nord.*

22. Barn och unga

A 1153/nord Medlemsforslag om Nordplus-mini
A 1160/nord Udvalgsforslag om styrkelse af børn og unges rettigheder ved flytning indenfor Norden

Nordenutskottet hade i anledning av A 1153/nord föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever (7-16 år) under en femårsperiod 1999-2003; Nordplus-mini.

att under 1998, i dialog med nordiska och nationella parter, utreda möjligheter till en ytterligare finansiering av programmet.

att undersöka förutsättningarna för att ge närområdena tillgång till programmet.

att få till stånd ett brett samarbete om genomförandet och upprättande av programmet med kommuner, skolor, lärare och elever, Föreningarna Norden samt berörda frivilligorganisationer.

att barn och unga ges fullt utrymme i att medverka i genomförandet och upprättandet av programmet.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1160/nord föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at aftalen om Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse;

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer

at indlede et samarbejde og samråd angående børnehaver og pasningsordninger med sigte på at oprette et fælles nordisk daginstitutionsmarked.

Presidenten: Utskottet har begärt en särskild redogörelse med anledning av rekommendation 18/1996/nord om bekämpning av sexuellt missbruk av barn. Vi inleder med den. Därefter behandlas medlemsförslag A 1153/nord samt utskottsförslag A 1160/nord under denna dagordningspunkt.

Först lämnar jag ordet till Valgerd Svarstad Haugland, som på ministerrådets vägnar lämnar den särskilda redogörelsen.

Minister **Valgerd Svarstad Haugland**: Nordisk Råd har tidlegare engasjert seg i kampen mot seksuelle overgrep mot barn gjennom rekommandasjon nr. 9/1994 Tiltak for å kjempa mot barnepornografi. Når Nordisk Råd i 1996 vedtok rekommandasjon nr. 18/1996, var det også eit ledd i eit større arbeid på feltet på internasjonalt og europeisk nivå.

I 1996 blei den fyrste verdskongressen mot kommersiell seksuell utnytting av barn arrangert i Stockholm, og 122 land slutta seg til kongressen sine sluttdokument. Mellom anna denne kongressen og dei tragiske hendingane i Belgia same år påverka Europarådet og EU til å vedta og starta iverksettinga av ein auka innsats mot seksuell utnytting av barn. Når Nordisk Råd vedtok den aktuelle rekommandasjonen, var det ut frå ei overtyding om at nokre tiltak let seg gjennomføra best på felles nordisk nivå.

Denne utgreiinga om korleis rekommendasjonen har vore sett i verk er hovudsakeleg konsentrert om dei delane av rekommandasjonen der dei nordiske landa har funne det høveleg med felles nordiske tiltak.

Informasjon er eit viktig element i kampen mot seksuelle overgrep mot barn. Dei punkta i rekommandasjonen som gjeld informasjon, opplysning og hjelp til utsette barn, har vore sett i verk på nasjonalt nivå. Etter Ministerrådet si vurdering bør informasjonskampanjar primært gjennomførast i dei enkelte landa fordi ein reknar med at felles nordisk initiativ vil ha avgrensa nytteverdi. Dette heng m.a. saman med at avgjerder blir tatt på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og at mykje alt har blitt gjort for å førebygga, behandla og rehabilitera innanfor dette feltet. Det bør samtidig seiast at vi har eit vidtfemnande nordisk samarbeid mellom styresmaktene, og at regjeringane støttar opp om fleire felles tiltak. Her vil Ministerrådet nemna Nordiske barnevernkonferansar, nordiske seminar om barnemishandling og omsorgssvikt, og kurs på "Nordiska Helsovårdhögskolan."

Dei nordiske landa si oppfølging av rekommandasjon nr. 18/1996 bør også sjåast i samanheng med oppfølginga av rekommandasjon nr. 9/1994, om tiltak mot barnepornografi, og det utgreiingsarbeidet som no blir gjort i Østersjørådet i høve til kommersiell seksuell utnytting av barn. Medlemslanda driv no ei kartlegging av m.a. lovgiving, initiativ og tilgjengelege data om kommersiell seksuell utnytting av barn i regionen. Sverige har stilt ekstra personalressursar til rådvelde for utgreiingsarbeidet i Østersjørådet i form av ei "spesialstøttegruppe". Utgreiinga vil bli lagd fram i tide for Østersjørådet sitt toppmøte tidleg i 1998.

Førebels har utgreiinga i Østersjørådet synt eit felles behov for betre statistikk og dokumentasjon om kommersiell seksuell utnytting av barn. Alle dei nordiske landa støttar opp om Østersjørådet sitt arbeid. Ministerrådet er samtidig merksam på at det er ein fare for overlapping på enkelte område og vil unngå slikt dobbeltarbeid. Ministerrådet vil derfor prøva å klargjera tilhøvet mellom ulike initiativ og arbeidsoppgåver.

Alle dei nordiske landa har i løpet av dei sista åra styrkt eller lagt fram lovendringsframlegg retta mot å styrka lovgrunnlaget for å verna barn mot seksuell utnytting. På Island blei lovverket om seksuallovbrot kraftig endra i 1992. I Norge blei lovverket skjerpa same år, og ein arbeider no med å endra kapitlet om seksuallovbrot i straffelova. Straffelova i Danmark er nyleg endra på fleire punkt, slik at reglane om slike lovbrot er blitt meir heilheitlege. I Finland er det lagt fram eit lovutkast om styrkt vern for barn mot seksuelle overgrep, og innføring av høve til å straffa for slike lovbrot i utlandet etter finsk lov. Sverige vil setta i verk ein total revisjon av reglane når det gjeld seksuallovbrot.

Temaet nordisk lovgivingssamarbeid på det strafferettslege området blei diskutert i møte mellom representantar for ansvarlege departement i medlemslanda i september i år. Det var semje om at dei nordiske landa skal orientera kvarandre om lovframlegg og lovendringar på dette området.

I dei fleste nordiske landa, der ein kan straffast for seksuallovbrot i utlandet etter eigen straffelov, krevst det no at eit lovbrot skal vera straffbart i det landet der det blir gjort, for at ein skal kunna dømmast for det i heimlandet. Ein vil sjå nærmare på spørsmålet om ein skal gå vekk frå kravet om "dobbel straffbarheit" for seksuelle lovbrot i dei nordiske landa. Eg vil òg gjera merksam på at eventuelle spørsmål etter denne utgreiinga som spesielt gjeld justissektoren, kan rettast til den svenske justisministeren.

Nordisk Ministerråd har tatt initiativ til å få utarbeidd ein kunnskapsstatus om personar som har gjort seksuelle overgrep mot barn. Kunnskapsstatusen vil fokusera på behandling og straff, og behandling som tillegg til

straff. Nordisk Ministerråd vil seinare ta initiativ til ein ekspertkonferanse i 1998 med den seksuelle overgriparen som tema.

Det er oppretta eit politisamarbeid i og utanfor Norden for m.a. å kunna kjempa meir effektivt mot barnesexturisme.

Nordisk Ministerråd kjem ein av dei nærmaste dagane til å retta ei oppmoding til organisasjonane for reiselivsnæringa i Norden om å styrka innsatsen mot barnesexturisme, i dialog med styresmaktene og frivillige organisasjonar.

Problemstillingar knytte til barnesexturisme og barnepornografi på Internett illustrerer tydeleg at seksuell utnytting av barn på fleire område er internasjonale problem som må løysast med internasjonale tiltak. Dei nordiske landa har m.a. ein plikt til, fordi vi har slutta oss til FN sin barnekonvensjon, å ta del i dette arbeidet. Som vi veit, arbeider no FN med å laga eit utkast til ein tilleggsprotokoll om kommersiell seksuell utnytting av barn knytt til barnekonvensjonen.

Til liks med at arbeidet i Nordisk Ministerråd og Østersjørådet på feltet bør samordnast, bør Nordisk Ministerråd sitt arbeid samordnast med medlemslanda sin innsats i andre regionale og internasjonale fora. Oppgåvene er så viktige at vi her må legga stor vekt på at det vi gjer, blir gjort effektivt.

Når dette er sagt, vil eg til slutt streka under at oppfølginga av den aktuelle rekommandasjonen og det følgjande nasjonale, regionale og internasjonale arbeidet på området gjeld mykje meir enn formell iverksetting av avtalefesta tiltak og effektiv bruk av ressursar. Det dreiar seg eigentleg om eit sentralt element i kampen for det enkelte barn sitt menneskeverd.

Riitta Prusti (Nordenutskottets talesman): Arvoisa puheenjohtaja! Haluan kiittää ministeriä tästä selonteosta. Valitettavasti vain meillä ei ollut mahdollisuutta tutustua etukäteen jaettuun kirjalliseen aineistoon. Me Pohjola-valiokunnassa pidämme erittäin tärkeänä sitä, että meillä on mahdollisuus nyt myös tehdä kysymyksiä ja tämän selonteon pohjalta saada jatkossa myös toimenpide-ehdotuksia ja näkemyksiä.

Tämä asia on hyvin tärkeä jo senkin takia, että mitä enemmän julkisuudessa lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä keskustellaan, sitä enemmän tulee ilmi järkyttäviä tapauksia ympäri maailmaa. Vaikka nämä tunnetuimmat tapaukset ovat kuohuttaneet Eurooppaa, kyllä on todettava, että näitä julmuuksia tapahtuu myös meillä. Yhteiskuntiemme rakenteessa ei ole mitään sellaista, joka suojelisi lapsia hyväksikäytöltä muuta Eurooppaa selvästi paremmin. Eli Pohjoismaat ovat lapsipornon markkina- ja välitysaluetta ja pohjoismaalaiset seksituristit käyttävät kehitysmaiden ja lähialueiden lapsiprostituutioita.

Pohjoismailla on siis velvollisuus toimia lasten hyväksikäytön ja kaiken huonon kohtelun ja laiminlyönnin vastustamiseksi.

Ministerin selostuksessa tuli esille, että aika paljon satsataan informaatioon ja on tulossa erilaisia konferensseja ja seminaareja. Toki näitäkin tarvitaan mutta ennen kaikkea sitä, että Pohjoismaissa lainsäädäntö on ajantasalla. Kuten tuli ilmi, nyt on juuri parasta aikaa käsittelyssä Suomessa rikoslakiuudistus. Olemme kieltämässä lapsipornon hallussapitoa.

Tässä tarvitaan siis sekä ajantasalla olevaa lainsäädäntöä että ennen kaikkea tietysti asenteiden muuttamista niin, että ymmärretään, miten vakava vaara lapsen terveydelle on seksuaalinen hyväksikäyttö. Vaikutuksethan ulottuvat lapsen koko persoonaan ja henkiseen kehitykseen. Jo nyt on tutkimustuloksia siitä, että nämä hyväksikäytön oireet voivat ilmetä vasta myöhemmin. Monien nuorten ja aikuistenkin mielenterveysongelmat johtuvat seksuaalisesta hyväksikäytöstä lapsena ja nuorena.

Haluan tässä myös todeta sen, että lasten seksuaalisessa hyväksikäytössähän kysymys ei ole pelkästään sukupuoliyhteyteen pakottamisesta tai siihen houkuttelemisesta. Myös muut lapsen seksuaalista koskemattomuutta loukkaavat teot ovat haitallisia. Ennen kaikkea käyttö pornografiassa luetaan hyväksikäytöksi.

Lapsipornografian hallussapidon rangaistavuus on kai se asia, jossa on lainsäädännöissä erilaisuutta. Itse haluaisinkin tiedustella, mikä tällä hetkellä on tilanne Ruotsissa. Olen ymmärtänyt, että Ruotsilla on erilainen suhtautuminen lasten pornografian kriminalisoimiseen.

Meillä Suomessa, kuten sanoin, tämä asia on parasta aikaa hallituksen esityksenä ja keskustelua siitä käydään tässä salissa ihan lähiaikoina jälleen uudelleen.

Ymmärsinkö oikein, että kysymyksiä voi esittää lähinnä Ruotsin oikeusministerille? Haluaisin tältä osin tarkennusta. Huomaan, että salissa on myös Suomen oikeusministeri Häkämies. Ehkä hänelläkin on jotakin kerrottavaa Suomen lainsäädännön uusista muutoksista.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

Ärade president! Jag vill tacka ministern för redogörelsen. Tyvärr hade vi ingen möjlighet att stifta bekantskap med det utdelade skriftliga materialet på förhand. I Nordenutskottet anser vi det mycket viktigt att vi nu har en möjlighet att ställa frågor och att utifrån redogörelsen också få åtgärdsförslag och synpunkter på den.

Fråga är viktig redan därför att ju mer det sexuella utnyttjandet av barn diskuteras i offentligheten, desto mer chockerande fall dyker det upp runtom i världen. Trots att de här mest omtalade fallen har upprört Europa, måste man konstatera att grymheter av detta slag förekommer också hos

oss. I vår samhällsstruktur finns ingenting som skulle skydda barn mot sexuellt utnyttjande klart bättre än någon annanstans i Europa. Norden är med andra ord ett marknads- och spridningsområde för barnpornografi och nordiska sexturister utnyttjar barnprostituerade i utvecklingsländerna och närområdena.

Norden har alltså en skyldighet att agera mot utnyttjande och alla former av dålig behandling och försummelse av barn.

Det framgår av ministerns redogörelse att det satsas mycket på information och att vi kan vänta oss olika slags konferenser och seminarier. De behövs naturligtvis, men framför allt behöver den nordiska lagstiftningen uppdateras. I Finland har vi som sagt en strafflagsreform under behandlings. Vi tänker förbjuda innehav av barnpornografi.

Här behövs det alltså dels en modern lagstiftning, men framför allt en attitydförändring för att vi ska förstå hur allvarligt sexuellt utnyttjande kan skada ett barns hälsa. Det har konsekvenser för barnets hela personlighet och psykiska utveckling. Det finns redan nu forskningsrön som visar att symptomen på utnyttjande kan komma fram långt senare. En del mentala problem bland unga och varför inte vuxna också går tillbaka till sexuellt utnyttjande i barndomen och ungdomen.

I detta sammanhang vill jag påpeka att sexuellt utnyttjande av barn inte bara är det att ett barn tvingas eller lockas till sexuellt umgänge. Också andra handlingar som kränker barns sexuella integritet är skadliga. Framför allt är utnyttjande av barn för pornografi sexuellt utnyttjande.

Det straffbara i innehav av barnpornografi är antagligen den punkt där det skiljer sig i lagstiftningen i de nordiska länderna. Jag vill gärna fråga Sverige vilket läget är i dag. Så vitt jag har förstått intar Sverige en annan attityd till kriminaliseringen av barnpornografi.

I Finland har som sagt en regeringsproposition lämnats i saken och frågan tas inom kort på nytt upp till diskussion i den här salen.

Har jag förstått rätt att frågor främst kan ställas till Sveriges justitieminister? Jag begär en precisering på denna punkt. Jag ser att också Finlands justitieminister Häkämies sitter i salen. Kanske har också han något att säga om de förestående ändringarna i vår lagstiftning.

Enggaard övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Justitieminister **Häkämies**: I Finland har det förekommit förhållandevis få rättegångar som gällt sexuellt utnyttjande av barn. Trots detta måste man dock förhålla sig ytterst allvarligt till detta problem. Enligt finsk praxis har det överlag utdömts relativt lindriga straff för brott som kränker en persons

fysiska integritet. Bestämmelserna om både våldtäktsbrott och sexuellt utnyttjande av barn är föremål för revidering, som Riitta Prusti sade. I framtiden kan man vänta sig en skärpning av praxis vid utdömandet av straff. I sista hand visar domstolarna genom sin verksamhet i vilken riktning praxis kommer att utformas.

I riksdagen behandlas således för närvarande flera lagstiftnings- och andra initiativ genom vilka man strävar efter att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn. I februari avlämnades en regeringsproposition med förslag till en ny lagstiftning om sexualbrott och en straffrättslig reglering av pornografi. Propositionen innehåller straffbestämmelser om sexuellt utnyttjande av barn och medför en skärpning av de gällande bestämmelserna t.ex. i och med att utnyttjandet oftare än för närvarande skall anses vara grovt. I propositionen kriminaliseras också köp av sexuella tjänster av en ung person. Spridandet av bilder som på ett sedlighetssårande sätt visar barn skall fortfarande vara straffbart. Vidare föreslås att innehav av sådana bilder skall kriminaliseras.

Riksdagen behandlar samtidigt en proposition som regeringen avlämnade i september och som gäller ändring av bestämmelserna om tillämpningsområden för den finska straffrätten. Enligt propositionen skall strafflagen ändras så att en finsk medborgare skall kunna dömas för ett sådant i utlandet begånget brott som innefattar sexuellt utnyttjande av barn, även om gärningen inte är straffbar enligt lagen på gärningsorten. Krav på dubbel straffbarhet föreslås således frångås i fråga om sådana brott. Genom denna proposition bringas den finländska lagstiftningen i överensstämmelse med den gemensamma åtgärd mot människohandel och sexuellt utnyttjande som har antagits av Europeiska unionen.

I de finska fängelserna fanns i början av maj sammanlagt femtio personer som avtjänade straff för sexuella brott. I fängelserna kan man ännu inte erbjuda dem som dömts för sexualbrott någon verksamhet som syftar till att begränsa återfall. Justitieministeriet inledde i december 1996 ett projekt i syfte att sätta i gång ett sådant program för dessa fångar. Deltagande i ett sådant program skall vara frivilligt för fångarna. Genom programmet strävar man bl.a. efter att förstärka planmässigt beteende och ansvarigheten för brotten samt att öka insikten om den skada som orsakats. Målet är att verksamheten skall inledas under år 1998.

Jag tror att vi i de nordiska länderna delar uppfattningen att vårt samhälle skall skydda sina minsta medlemmar. Därför anser jag att det är viktigt att vi har möjlighet att utbyta tankar och erfarenheter också i dessa frågor. Det är nyttigt att få höra om andras erfarenheter för att vi för egen del skall kunna uppnå så goda resultat som möjligt.

Anneliese Dørum: Jeg vil snakke litt om et medlemsforslag fra Søren Hansen om Nordplus-mini. Dette forslaget betyr en gladmelding til alle barn i Norden, og også muligens til barna i våre nærområder. Forslaget går nemlig ut på at det skal gjennomføres et femårig program hvor grunnskoleelever kan få støtte til et opphold i et annet nordisk land. Dette programmet blir kalt Nordplus-mini. Det er for de minste, de i grunnskolen.

I dag har vi slike ordninger for universiteter og høyskoler og for gymnas, nemlig Nordplus og Nordplus-junior. Vi har gode erfaringer med disse utvekslingsprogrammene. De er populære og skaper kunnskap og vennskapsbånd over landegrensene. De fører også til at nordisk ungdom blir bedre kjent med hverandre og hverandres språk og kultur. Dette legger grunnlaget for en enda bedre forståelse mellom landene i Norden.

Elever på grunnskolenivå vil kanskje i enda større grad ha nytte av et slikt utvekslingsprogram.

Forslaget har vært sendt ut på høring til en rekke instanser i Norden, og alle er positive.

Fra Den nordiske ungdomskomiteen poengteres det at de nye støtteformene i høyere grad enn tidligere bør forankres i ungdommenes egne initiativ, og at ordningen også må omfatte frivillige organisasjoner. De mener også at ordningen må omfatte Nordens nærområder. Nordenutvalget er enig i disse betraktningene, og foreslår for Rådet at også denne ordningen skal gjøres gjeldende ungdommer og barn innenfor rammen av det frivillige foreningsliv, fritidsklubber m.v., i tillegg til skolene. Vi mener også at det bør vurderes at dette programmet blir tilgjengelig for barn og unge i våre nærområder.

Foreningen Norden gir forslaget sin fulle støtte og er villig til å samarbeidet med både Rådet og Ministerrådet for å gjennomføre prosjektet. De viser til at Nordplus-mini vil kunne forbedre og komplettere de nåværende Vestnorden- og Nordskole-programmene.

Nordenutvalget har gode erfaringer med Foreningen Norden, med f.eks. Nordplus og Nordjobb, og vi ser svært positivt på deres engasjement og vilje til å bidra og delta i hele prosessen. Vi mener at Nordplus-miniprogrammet krever samarbeid med flere parter på ulike nivå.

De nordiske lærerorganisasjonene gir forslaget sin fulle støtte og ser det som et supplement til Nordplus og Nordplus junior. De mener det er en fordel å kunne nå ut til en så ung mottakergruppe og gi dem kunnskap om den nordiske kulturen. De viser også til at kommunene, som har hovedansvaret for skolen, vil bli en viktig faktor i dette arbeidet. Informasjon om disse programmene kan gis over Internett og medvirke til at Nordplus-mini blir en viktig vitalisering av det nordiske samarbeidet også på det kommunale nivå.

Nordenutvalget støtter disse betraktningene, og mener det er viktig at samarbeidet med kommunene kommer i stand, og også mellom skoler, lærere og elever, for at Nordplus-mini-programmet skal lykkes.

Som sagt er alle positive til forslaget om å etablere Nordplus-mini, men for at det skal kunne settes ut i livet, må det penger til.

Nordenutvalget er klar over at dagens budsjettrammer i Nordisk Råd er trange, men vi er innstilt på å finne en løsning innenfor rammene. Vi foreslår derfor at programmet utsettes ett år, slik at det blir gjeldende fra 1999-2001, og at Nordisk Ministerråd i planene sine for budsjettåret 1999 setter av midler for å opprette en egen støtteordning for grunnskoleelever, slik som foreslått, med utgangspunkt i en utredning om alternative finansieringsmuligheter for programmet mellom nordiske og nasjonale parter.

Vi ønsker ikke at dette nye programmet skal gå på bekostning av de allerede eksisterende Nordplus-programmene.

Jeg anbefaler Rådet å slutte seg til Nordenutvalgets enstemmige innstilling.

Søren Hansen: Hr. Præsident! Den svenske statsminister Göran Persson talte forleden fra denne talerstol og blev helt inderlig i sin stemmeføring, da han talte om vores relationer til Norden, til det sted, hvor vi bor. Han talte om, at vi skulle komme sammen, han talte om, at det er her i Norden, vi hører hjemme. Fine varianter var det af den nordiske retorik: Vi hör ihop! Men vi skal også sørge for ud over retorikken - selv når det bliver i fine varianter - at der skabes praktiske og faktiske muligheder for den nordiske tanke, og dette forslag, Nordplus-mini, er et forslag, der har til opgave at skabe muligheder for, at de yngste iblandt os kan få bedre mulighed for at bevæge sig rundt i Norden, for at knytte unge sjæle sammen.

Der er en tydelig tendens til, at børn i både førskolealderen og skolen retter deres rejseaktiviteter mod mere eksotiske turistmål, mod de sydlige strande, mod Prag og mod Athen, i stedet for at det bliver i deres eget land, deres egen del af Europa, i stedet for at det bliver Norden, der bliver mål for deres rejser. Det medfører, at ikke mange unge ved, hvad en jökull er, hvad en sæter og hvad en fossende elv er. De kender ikke den kildrende fornemmelse, det er at være langt borte, men alligevel være hjemme, være hjemme i Norden.

Den praktiske årsag til dette her er jo, at det ofte er billigere og nemmere at rejse til Prag og til Grækenland på skolerejser og andre former for rejser, og det er det, vi med forslaget her gerne vil ændre på og altså gøre det nemmere at rejse i Norden, ikke mindst når det drejer sig om skoleklasser, om skolebørn. Det er den ene del af arrangementet.

Den anden del er den pædagogiske indsats, og den har vi liggende for næsen af os. Når man aflægger besøg på Nordisk Råds hjemmesider og kigger videre til det nordiske skoledatanet - Odin, som det hedder - får man nogle meget gode nordiske oplevelser. Der findes her store, seriøse og samtidig legende opgaveprogrammer "Norden er i orden", som inviterer alle mulige skoleklasser med på spændende undersøgelser af de nordiske samfund i historien, geografien, naturen, litteraturen, filmen osv. Man har altså her mulighed for at forberede, for at få en ordentlig pædagogisk måde at forberede rejser i Norden på. Det er forberedt alt sammen; den pædagogiske indsats er tilrettelagt med adgangen til skoledatanettet med en meningsfuld og æggende information. Det er altså lige til at springe ud i, og forudsætningen er også skabt for den tanke, Nordisk Råds tidligere kulturudvalg formulerede i 1993, hvor vi sagde, at det må være et mål, at enhver skoleelev i Norden én gang i løbet af sin skoletid får lejlighed til at besøge skoler og steder i andre lande i Norden.

Forslaget om Nordplus-mini er en udbygning af Nordplus og Nordplus-junior, som jo har været en stor succes. At starte med de yngste plejer at være et godt sted at begynde, når man vil påvirke og inspirere, og det er det, forslaget her går ud på. Vi har fået mange og meget hurtige tilbagesvar, og de er, som det også fremgik af den tidligere taler, alle sammen positive. Jeg vil gerne bruge lejligheden til at takke udvalget og de, der har været indblandet i sagen, for en meget hurtig behandling af forslaget.

De nordiske lærere peger netop på, at jo tidligere, jo bedre, og både Foreningen Norden, lærerne og skolemyndighederne har ressourcer, der kan være med til at nære det udbyggede netværk, som skal til, og som vi har brug for at trække på, når forslaget skal virkeliggøres. Men også andre kan være med, det vil det videre arbejde med forslaget formentlig kunne vise. De foreslåede 15 mio. kr. rækker ikke langt, men de rækker til en begyndelse - en god begyndelse, håber jeg.

Kulturminister Claes Andersson, skulle som ministerrådets talesman, inleda den allmänna debatten på kultur- och medieområdet under dagordningspunkt 25. Ministern gavs, p.g.a. tidspress och regeringsplikt, tillfälle att hålla anförandet i förväg under denna dagordningspunkt.

Kulturminister **Claes Andersson**: Herr president! Mitt inlägg gäller medlemsförslag om utvecklat TV-samarbete i Norden och utskottsförslaget angående CD-rom-produktion med nordiskt innehåll och över huvud taget TV- och mediefrågor.

Enligt siffror från Dansk Bibliotekscentral är så mycket som en tredjedel av de ca 360 CD-rom utgavs i fjol avsedda för danskspråkiga barn och unga, men bara 10-15 av dem är av dansk produktion och framtagning. Det motsvarar alltså mindre än var 20:de CD-rom på en marknad som växer kolossalt just nu.

Situationen är antagligen densamma i alla nordiska länder. Det är barn och unga som är storförbrukare av nya interaktiva medier. Nya medieformer som Internet och olika interaktiva spel för barn och unga förstärker den hemlösa internationella kulturindustrins inverkan på vår nordiska kultur. Utvecklingen är speciellt oroväckande eftersom barn och unga är så utsatta.

Det nordiska mediesamarbetet borde inriktas på att möta de nya utmaningar som den teknologiska utvecklingen ger på medieområdet. Vad den digitala revolutionen inte automatiskt kommer att ge är innehållet i allt det nya serviceutbudet. Det är innehållet som är det centrala. Målsättningen skall vara att trygga tillgången på nordisk kvalitet på de globala informationsmotorvägarna.

De nordiska kulturministrarna höll den 13 juni i år ett eget mediemöte där grundstenen murades för ett intensifierat nordiskt samarbete för att möta de här utmaningarna.

Ministrarna gjorde ett gemensamt nordiskt uttlande till stöd för fortsatt bevarande och utveckling av public service funktionerna som hörnstenen i de enskilda ländernas mediepolitik. Public service skall fortsättningsvis garantera att det skapas program med kulturell kvalitet och mening i ett allt mer kommersiellt TV-universum

Kulturministrarna beslöt vidare på sitt möte att utreda hur det nordiska samarbetet kan utvecklas för att stimulera till en nordisk innehållsproduktion inom de nya digitala medieformerna.

Det är viktigt att slå fast att den digitala utvecklingen också öppnar helt nya möjligheter i kultursamarbetet. På initiativ av ministerrådet pågår nu ett arbete med sikte på att bilda ett nordiskt paraply över de nationella elektroniska kulturnäten. Detta kommer att innebära att medborgarna i alla nordiska länder inom loppet av en kort tid fritt kan röra sig elektroniskt mellan de olika ländernas kulturnät, gå på virtuella besök i grannlandets muséer etc. I nästa omgång kan man tänka sig en bred presentation av nordisk konst och kultur utanför Norden med hjälp av exempelvis virtuell utställningsverksamhet.

Nyligen öppnades Valhalla - ett nordiskt elektroniskt nätverk för barn- och ungdomskultur. Detta ger nordiska barn och ungdomar ett helt nytt kommunikationsverktyg och möjligheter till elektroniska mötesplatser, oberoende av var i Norden de bor.

Sedan några ord om TV-samarbete. Den teknologiska utvecklingen kan komma TV-nordisterna till undsättning.

Den tekniska utvecklingen, som gör det möjligt att kryptera sändningarna, öppnar möjligheten att avkräva betalning direkt av den enskilda mottagaren av satellitsändningar. I både Norge, Sverige och Finland arbetar man med att sätta ihop nationella programutbud riktade till landsmän som är bosatta utanför det nationella territoriet, t.ex. bosatta i Spanien.

På något längre sikt skulle det inte finnas stora hinder för att samma sändningar kunde öppnas för invånare i de andra nordiska länderna.

I detta sammanhang konstateras att de nordiska TV-bolagen och telebolagen den 5 november i år godkände en gemensam plan för utvecklingen av en gemensam öppen teknisk standard för satellitmottagning, som bl.a. säkrar att de nordiska rundradiornas digitala TV-kanaler kan göras tillgängliga i hela Norden. Detta avtal bör ses som ett historiskt genombrott för det nordiska TV-samarbetet.

Det kan konstateras att Nordvisionssamarbetet lever i bästa välmåga. Mellan de fem deltagande TV-bolagen utväxlades 1996 mer än 1700 sändningar av nordiska programproduktioner.

Man kan som en konklusion när det gäller det nordiska TV-samarbetet slå fast att samarbetet faktist är mycket omfattande - och växande - och att den teknologiska utvecklingen i avsevärd grad kommer att underlätta förverkligandet av drömmen om ett bättre utbud i grannlands-TV.

För några dagar sedan hölls ett samrådsmöte mellan ministersidan och Nordenutskottet för att dryfta bl.a. mediesamarbetet och det nordiska barn- och ungdomskulturarbetet. Mötet visade att det råder stor enighet mellan råds- och ministersidan om de centrala målen i barn- och ungdomspolitiken.

I förlängningen av Nordiska rådets temakonferens i Oslo hölls den 4 mars i år ett möte mellan Nordenutskottet och kulturministrarna.

Kulturminstrarna beslöt efter samrådsmötet med Nordenutskottet att ministerrådet på Nordiska rådets session i Oslo 1998 kommer att lägga fram ett målinriktat förslag om insatser på en rad konkreta områden inom ramarna för de nordiska kulturavtalen.

Ministerrådet är i full färd med ett grundläggande arbete i syfte att målinrikta insatserna ytterligare under de kommande åren, utgående från principer som nordisk nytta, ökad effektivitet, större synlighet och stor genomslagskraft.

Justitieminister **Laila Freivalds**: Herr President! Jag fick en fråga från Riitta Rusti om hur lagstiftningsarbetet ser ut i de nordiska länderna när det gäller att kriminalisera innehav av barnpornografi.

Som det har framgått är läget det, att i Danmark, Norge och Island finns det ett förbud mot innehav av barnpornografi. Detta är kriminaliserat där. I Finland pågår ett lagstiftningsarbete. I Sverige pågår ett lagstiftningsarbete sedan en tid tillbaka.

Jag kan informera om att regeringen i förra veckan överlämnade en s.k.lagrådsremiss för juridisk granskning. Det innebär att regeringen kommer att lämna ett förslag till riksdagen i december i år. Under våren nästa år kommer Sveriges riksdag att behandla ärendet. Eftersom det är fråga om en ändring av svensk grundlag, kommer ytterligare en behandling av riksdagen att ske efter valet nästa höst.

Ett förbud och en kriminalisering av innehav av barnpornografi kommer att kunna träda i kraft i Sverige den 1 januari 1999.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag i anledning av A 1153/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1160/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer med acklamation.

23. Jämställdhetsfrågor

B 169/nord	Ministerrådsförslag till handlingsplan for menn og like stilling
A 1143/nord	Medlemsförslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet
A 1162/nord	Udvalgsforslag om anerkendelse af nye respektive utraditionelle uddannelser

Nordenutskottet hade i anledning av B 169/nord föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at vedtage Handlingsplan for menn og likestilling.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1143/nord föreslagit att rådet beslutar att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Nordenudvalget hade i anledning av A 1162/nord foreslagit, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst muligt gennemføre indsatser for at fremme anerkendelsen af utraditionel uddannelse;

at udrede mulighederne for at fremme gensidig godkendelse af nye uddannelser i Norden.

Minister **Valgerd Svarstad Haugland**: Arbeidet for jamstilling har i stor grad vore kvinnene sin kamp og har tatt utgangspunkt i kvinners situasjon og perspektiv. Men skal vi koma vidare i arbeidet, er det heilt nødvendig at kvinner og menn arbeider saman og er i dialog med kvarnadre. Då må vi og ta utgangspunkt i menn sine ståstader, ønskje, draumar og konfliktar.

Dei siste åra har vi sett ei auka fokusering på mannsrolla. Menn har sjølve tatt ordet i jamstillingsdebatten, og vi har fått ulike tiltak som tar opp spørsmål knytte til menn sine roller og situasjon. Derfor har Nordisk Ministerråd, likestillingsministrane, gjort framlegg om ein handlingsplan for menn og jamstelling, som skal støtta opp under og vidareutvikla dette engasjementet blant menn i dei nordiska landa.

Forslaget til handlingsplan for menn og jamstilling er utarbeidd av ei arbeidsgruppe som består av fem menn frå våre nordiske land. Handlingsplanen inneheld forslag til felles nordiske prosjekt og tiltak om menn og jamstelling.

Arbeidsgruppa har også utarbeidd eit bakgrunnsnotat til handlingsplanen som viser at ein kan forstå menn i eit kjønnsperspektiv. Notatet plasserer menn som aktørar i jamstillingsarbeidet og presenterar ulike problemstillingar som dukkar opp når ein ønsker å synleggjera spørsmål om mannsrolla i politikken.

Handlingsplanen er retta mot menn som gruppe. Samtidig legg arbeidsgruppa vekt på at vi ikkje må sjå på menn som ei einsarta gruppe. Men har ulike liv og ulike interesser. Det er til dømes ikkje slik at alle menn alltid og i alle tilfelle opplever å ha så mykje makt eller vera så privilegerte. Det er ikkje slik at menn ikkje ønskjer endring. Menn kan nyta godt av mangelen på jamstilling, men dei tapar på det og. Ofte gjer dei begge delar på same tid. Dei vinn status og pengar ved å prioritera jobben framfor familien. Og dei tapar moglegheiten til å utvikla nære og gode relasjonar til barna sine. Denne dobbelheiten utgjer eit viktig potensiale i jamstillingsarbeidet.

Farsrolla er kan henda det området der vi har sett størst endring blant menn dei siste åra. Mykje tyder på at det er i forhold til farskapet at menn tar eit klarast brot med den tradisjonelle mannsrolla. Omsorg for barn gir

menn andre erfaringar og legg grunnlaget for nye måtar å vera mann på. I Handlingsplan for menn og jamstilling er det forslag om fleire tiltak for å støtta opp under denne utviklinga både gjennom forsking og erfaringsutveksling.

Menn sitt aukande engasjement i forhold til barna gir og grunnlag for nye konfliktområde. Eit døme på det er det aukande konfliktnivået i samband med skilsmissar. Handlingsplanen foreslår tiltak som set fokus på denne problemstillinga.

Endringar i farsrolla er viktig, men vi skal sjølvsagt ikkje gløyma andre arenaer i menns liv. Vi skal og hugsa at slett ikkje alle menn har barn. Andre område som handlingsplanen tar opp, er spørsmål om mannlege arbeidslivskulturar og menns vald.

Fordi det er så nytt at menn tar del i likestillingsdebatten, har vi liten kunnskap om menn, kva dei tenkjer, ønskjer seg og kva for konfliktar dei står oppe i. Mykje av den forskinga som er retta mot likestilling, har handla om kvinner og tatt utgangspunkt i kvinners ståstad og kvinners måte å sjå ting på. No kan ein seia at det meste av forskinga generelt har tatt utgangspunkt i mannlege perspektiv og menns område. Men utgangspunktet har vore menn som nøytrale og normale, ikkje menn som kjønn. Vi treng meir kunnskap om farsrolla, mannleg arbeidslivskultur, menns situasjon etter ei skilsmisse og om menns vald - for å nemna dei områda som er framheva i handlingsplanen.

Den fokuseringa på mannsrolla som vi ser i dag, kjem delvis som følgje av det arbeidet kvinnerørsla har lagt ned. Men kanskje nettopp fordi kvinnerørsla står så sterkt og har utvikla kunnskap og teoriar om relasjonen mellom kjønna med utgangspunkt i eigen ståstad og eigne interesser, kan menn har behov for eigne rom der dei kan utvikla og formulera sine måtar å sjå ting på. Eg trur derfor det er viktig å støtta nettverksbygging blant forskarane og andre som jobber med menn i eit likestillingsperspektiv ved å løyva midlar til konferansar og møte og ikkje minst: støtta ideen om ei koordinatorstilling ved NIKK, Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforsking.

Embetsmannskomiteen for jamstillingsspørsmål sende forlaget til handlingsplan til høyring til 62 aktuelle instansar i dei nordiska landa i mai. Det kom inn 19 fråsegner, og dei var i hovudsak positive til forslaga i planen. Fråsegnene framheva behovet for forsking, kunnskapsformidling og samarbeid. Det kom og fram ønskje om å utvida jamstillingssamarbeidet mellom dei nordiske landa til også å omfatta nærområda og Europa elles.

Høyringsfråsegnene tok opp situasjonen for innvandrarmenn og regionale forskjellar. Særleg galdt dette forslaga som omhandlar arbeidslivet og menns roller som far.

Det er klart at forslaget om å oppretta ein koordinator for mannsforsking ved Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforsking krev nye budsjettmidlar.

I samband med behandlinga av den årlege handlingsplanen for jamstillingssektoren vil Ministerrådet for jamstilling godkjenna kva for prosjekt i Handlingsplanen for menn og jamstilling som skal starta opp i 1998.

Eg vonar planen vil vera eit viktig bidrag til å vidareutvikla jamstillingsarbeidet i dei nordiske landa. Slik eg ser det, er det viktig at vi no prioriterer tiltak som tar utgangspunkt i menn sin situasjon, slik denne handldingsplanen foreslår. Vi skal vera på vakt mot ein politikk som ser på menn og kvinner som skilde grupper. Men vi er i ein fase der ei styrking av menn sine stemmer i likestillingsarbeidet er ein føresetnad for å vidareutvikla ein likestillingspolitikk der menn og kvinner samarbeider om å utvikla og endra kjønnsrollene - ikkje berre kvinnerolla.

Riitta Prusti (Nordenutskottets talesman): Kaikissa Pohjoismaissa tasa-arvoa on edistetty valtiollisella tasolla jo monta vuosikymmentä. Tämä valtiollinen tasa-arvopolitiikka on tulosta monen naisten ja naisjärjestön aloitteellisuudesta ja aktiivisesta panostuksesta.

Kautta aikojen ovat myös naiset korostaneet, ettei tasa-arvo toteudu ellei miehet saada toimintaan mukaan. Viime vuosikymmenen aikana on sitten Pohjoismaissa näkynyt myönteinen kehitys. Kaikissa maissa on perustettu erilaisia pieniä epämuodollisia ministeriryhmiä, jotka ovat alkaneet pohtia tasa-arvoa miesten näkökulmasta.

Vaikka nyt voidaan sanoa, että jokaisessa Pohjoismaassa on miesaktivistiryhmiä, se ei valitettavasti tarkoita, että suuri enemmistö miehiä vielä olisi kiinnostunut omakohtaisesti toimimaan tasa-arvon toteuttamiseksi. Liian moni pohjoismainen mies suhtautuu vielä ylimalkaisesti tasa-arvoon olettaen, että hänellä on vain menetettävää, jos sukupuolten välinen tasa-arvo toteutuisi.

Meillä Suomessa on myös virallisella tasolla yritetty nostaa teemaa miehet ja tasa-arvo julkiseen keskusteluun. Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan yhteydessä on jo monta vuotta toiminut miesjaosto, jonka tehtävänä on nostaa esiin tasa-arvokysymyksiä miesten näkökulmasta. Tiedän, että vastaavanlaisia jaostoja on toiminut tai toimii myös muissa Pohjoismaissa.

On todella ilahduttavaa, että pohjoismaiset tasa-arvoministerit ovat nostaneet tämän teeman viralliselle pohjoismaiselle tasa-arvoagendalle esittäessään toimintasuunnitelman vuosiksi 1997-2000 aiheena siis "miehet ja tasa-arvo", ja voin sanoa, että valiokunnassa tämä sai hyvin positii-

visen vastaanoton. Näyttää siltä, että myös julkinen sana on noteerannut tämän jo etukäteen ilolla.

Toimintasuunnitelma on laaja ja siinähän ehdotetaan mm. asiantuntijaryhmien perustamista, kirjaprojekteja, konferenssia ja verkostoitumista. Yhtenä tavoitteena on tuottaa kirjallista materiaalia ja vakiinnuttaa miesten tasa-arvoa koskeva yhteistyö Pohjoismaissa. Koska alue on melko uusi ja keskustelu siitä vielä vain harvojen harteilla, on miehiä, miehisyyttä ja miesrooleja koskevan lisätiedon hankkimisella ratkaiseva merkitys miesten tasa-arvoon liittyvälle päätöksenteolle. Eräs ongelma toimintasuunnitelman toteuttamisessa on kuitenkin tasa-arvosektorin niukka budjetti. Pohjola-valiokunta on toisessa yhteydessä todennut, että miestutkimuskoordinaattorin virka olisi saatava Oslossa sijaitsevaan Pohjoismaiseen naistutkimusinstituuttiin, mutta NIKK:in nykybudjetilla se ei valitettavasti ole mahdollista.

Pohjoismaiden neuvoston näkökulmasta on tärkeätä, että tasa-arvoasiat integroidaan jokaisen sektorin omaan toimintaan. Tämä ns. valtavirtaistamisidea, jota kansainvälisillä foorumeilla kutsutaan mainstreaming-periaatteeksi, on erityisen tärkeä ottaa käytäntöön, kun ryhdytään toteuttamaan tasa-arvoa miesten näkökulmasta. Tässä käsillä olevassa toimintasuunnitelmassa ehdotetaan mm. projekteja koulusektorilla, työmarkkina-alueella sekä tutkimuksen alueella. Mielenkiintoista on myös todeta, että ohjelmassa ehdotetaan hankkeita miehiin ja armeijaan liittyvällä alueella. Se sopii hyvin tähän päivään, kun me ensimmäistä kertaa olemme saaneet kuulla täällä puolustusministereitten selostusta Pohjoismaiden neuvostolle. Tässä on ehdotus myös käytännön yhteistyöhön.

PN:n näkökulmasta katsoen on korostettava, että pohjoismaiseen tasa-arvoyhteistyöhön saadaan mukaan myös Pohjolan lähialueet. Elokuussa tänä vuonna järjestetty Balttilais-pohjoismainen konferenssi Women and Men in Dialogue osoitti, että Baltian maissa ollaan kiinnostuneita sukupuolten välisistä tasa-arvoasioista ja myös miesten mukaan tulosta. Nuorempi sukupolvi Baltian maissa suhtautuu vähemmän ennakkoluuloisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon kuin vanhemmat meillä.

Eräs tapa saada tuulta tasa-arvokeskusteluun Pohjolan lähialueilla on juuri tuoda esiin ns. miesnäkökulma. Kun pohditaan syitä alkoholismin leviämiseen, keskimääräisen eliniän alenemiseen ja väkivaltarikosten kasvuun on pakko todeta, että ongelmia ei voi tarkastella ja vielä vähemmän ratkaista ilman, että otetaan huomioon miesten yhteiskunnallinen tilanne ja rajut muutokset heidän elämässään. Myös kaikki se, mitä Pohjoismaissa tähän saakka on tehty miesten väkivallan vähentämiseksi, tarvitsee verkostoja yli rajojen.

Puheenjohtaja! Ottamalla esiin miesten näkökulma tasa-arvoon voimme pohjoismaisessa yhteistyössä olla edelläkävijöitä kansainvälisessä keskus-

telussa. Haluan lopuksi heittää pohdittavaksi idean, joka ei varsinaisesti sisälly tasa-arvosuunnitelmaan, että Pohjoismaiden neuvosto järjestäisi teemaistunnon teemalla "miehet ja tasa-arvo". Tämä istunto voisi linjata pohjoismaista tasa-arvopolitiikkaa uudelle vuosituhannelle.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

I samtliga nordiska länder har det redan i flera decennier gjorts insatser på statlig nivå för att främja jämställdheten. Denna statliga jämställdhetspolitik är resultatet av många kvinnors och kvinnoorganisationers initiativ och aktiva satsningar.

Kvinnor har alltid understrukit att jämställdheten inte förverkligas om inte männen går med i arbetet. Under det senaste decenniet har vi fått se en positiv utveckling i denna sak i Norden. I samtliga länder har det grundats olika slag av små informella mansgrupper som har diskuterat jämställdheten i ett mansperspektiv.

Trots att vi nu kan säga att det finns grupper av mansaktivister i alla nordiska länder betyder det tyvärr inte att den stora majoriteten av män ännu vore intresserad av att själv arbeta för jämställdhet. Alltför många nordiska män ställer sig fortfarande så schematiskt till jämställdhetsfrågan att de tror sig ha något att förlora på jämställdheten mellan könen.

Här i Finland har vi också på det officiella planet försökt lyfta fram temat män och jämställdhet till offentlig debatt. I anknytning till delegationen för jämlikhetsärenden har det redan i flera år funnits en manssektion med uppgift att ta fram ett mansperspektiv på jämställdhetsfrågor. Jag vet att det har funnits eller finns liknande sektioner också i de andra nordiska länderna.

Det är mycket glädjande att de nordiska jämställdhetsministrarna har fört upp temat på den officiella nordiska jämställdhetsagendan i sin verksamhetsplan 1997-2000 med temat män och jämställdhet. Jag kan tala om för er att planen fick ett mycket positivt mottagande i utskottet. Det ser ut som om pressen också hade välkomnat den på förhand.

Verksamhetsplanen är mycket omfattande; där föreslås bl.a. expertgrupper, biblioteksprojekt, konferenser och nätverk. Målet är bl.a. att ta fram skriftligt material och befästa samarbetet kring män och jämställdhet i Norden. Området är rätt nytt och vilar än så länge på några få axlar, därför är det av avgörande betydelse att vi får mer information om män, manlighet och mansroller till underlag för beslut om jämställdhet. Ett problem med verksamhetsplanen är att jämställdhetssektorn har en mycket njugg budget. Nordenutskottet har i ett annat sammanhang framhållit ett det behövs en tjänst som koordinator av mansforskningen vid Nordiska kvinno-

forskningsinstitutet i Oslo, men med NIKK:s nuvarande budget går det inte för sig.

Ur Nordiska rådets synvinkel är det viktigt att jämställdhetsfrågorna integreras i alla sektorers verksamhet. Denna princip, som i internationella fora kallas mainstreaming-principen, bör utan vidare tillämpas när vi börjar genomföra jämställdheten i ett mansperspektiv. I verksamhetsplanen föreslås bl.a. projekt inom skolsektorn, på arbetsmarknaden och inom forskningen. Det är intressant att det också föreslås projekt kring män och militärtjänstgöring. Det passar bra ihop med dagens teman, eftersom vi nu för första gången har fått ta del av försvarsministrarnas redogörelse till Nordiska rådet. Här har vi ett förslag till praktiskt samarbete.

Ur Nordiska rådets synvinkel är det viktigt att vi också får närområdena med i det nordiska jämställdhetssamarbetet. Den baltisk-nordiska konferensen i augusti, Women and Men in Dialogue, visade att det finns ett intresse för jämställdheten mellan könen i Baltikum och att män också har gått med i arbetet. Den yngre generationen i Baltikum ställer sig mindre fördomsfullt till jämställdheten mellan könen än den äldre hos oss.

Ett sätt att få fart på jämställdhetsdebatten i Nordens närområden är att ta fram den s.k. mansaspekten. När vi diskuterar orsakerna till den utbredda alkoholismen, sänkta medelåldern och ökade brottsligheten måste vi medge att problemen inte kan betraktas eller lösas utan hänsyn till mäns sociala situation och de häftiga förändringarna i deras liv. Också allt det som hittills gjorts i Norden för att minska mansvåldet förutsätter nätverk över gränserna.

President! Genom att ta in mansaspekten i jämställdheten hos oss kan vi göra det nordiska samarbetet till en föregångare i den internationella debatten. Jag vill till slut framkasta en idé, som egentligen inte ingår i jämställdhetsplanen, nämligen att Nordiska rådet arrangerar en temasession kring män och jämställdhet. Denna sessionen kunde dra upp riktlinjerna för den nordiska jämställdhetspolitiken inför det nya årtusendet.

Astrid Marie Nistad: Debatten om likestilling mellom kvinner og menn er ein gammel debatt i dei sosialdemokratiske partia i Noreg. Det var kvinnerørsla som starta debatten om kampen om kvinnene sin rettmessige plass i samfunnet. Vi har i gjennom dei seinara åra fått gode gjennomslag for våre krav. For sosialdemokratiet har det vore eit kjernepunkt i denne debatten at alle menneske skal ha retten til å forme sitt eige liv og til å påverke samfunnsutviklinga. Kampen for eit likestilt samfunn er eit evigvarande prosjekt både for kvinner og menn. Difor er initiativet med å få utarbeidd ein handlingsplan for menn og likestilling for dei nordiske landa eit viktig steg i ein felles kamp, ein felles kamp for eit samfunn som gjev rom

til at den enkelte kan forme sitt eige liv. Med at kvinnene tok sin plass i politikken i Noreg har vi også fått ei storstilt utbygging av velferdsstaten. Dette har gått hand i hand og har forsterka seg gjensidig. Kvinnepolitikk og velferdspolitikk kan i dag ikkje delast i to grupper, og mannen høyrer sjølvsagt heime i denne utviklinga.

Vi har i dei siste 20 - 30 åra høyrt mykje om korleis det er å vere mor, husmor og yrkeskvinne. Og for mange har det vore - og er - eit slet å kombinere. Vi har framleis mykje å gjere når det gjeld å gjere kvardagen enklare på dette området. Vi er ikkje i mål. Men vi har ikkje høyrt så mykje om korleis det er å både vere far, kar og proletar.

Likestillingskampen har for dei fleste av oss vore knytt opp til kvinnene i samfunnet. Dette har vore både naturleg og heilt nødvendig. Det har ført mannen i bakgrunnen. Men like fullt er det freistande å spørje: Kvifor har ikkje mannen teke del i denne debatten? Vi ser at mannsrolla er i sterk endring og at stadig fleire menn går inn i forbund og organisasjonar for å tale si sak. Men det er eit godt stykke veg å gå før vi har teke dei politiske konsekvensane av at dei fleste yngre menn i dag ønskjer å vere både far, kar og proletar. Difor er dette nordiske tiltaket nyttig, tidsriktig og nødvendig bidrag i arbeidet med å forme ein moderne familie og likestillingspolitikk.

Likestilling handlar om mykje meir enn om vinning og tap. Det er ikkje berre eit spørsmål om ei rettferdig fordeling av goder og byrder. Det handlar som sagt om å skape eit samfunn som er betre for kvinner og menn og for borna. Og det er først når mannen og kvinnen startar med å sjå kritisk på rollene sine i forhold til kvarandre at vi fullt ut kan skape eit likestilt samfunn.

I dag ser vi i Noreg at langt fleire menn går aktivt inn i farsrolla. Kravet frå yrkesaktive kvinner har opna menns auge for den viktige funksjonen dei har i aktivt å ta del i farsrolla. I samband med at Noreg utvida foreldrepermisjonen til eit år med 80 pst. løn vart ein månad av permisjonstida teke av til faren. Tre år etter denne ordninga vart innført er det meir enn åtte av ti menn som tek pappapermisjon ut av fedrekvota. Slike ordningar vil lette og forsterke krava til fleksible arbeidstidsordningar både for kvinner og menn i den tida dei fleste er i når det gjeld tidsklemma når dei treng meir tid til familien og fellesskapet. Difor er Ministerrådets forslag til handlingsplan for menn og likestilling viktig. Og det er viktig at planen tek vare på den nordiske livskvaliteten og vert ein samlande plan for den nordisk likestillinga.

Debatten förklarades avslutad. *Rådet biföll utskottets förslag i anledning av B 169/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

Rådet antog utskottets förslag i anledning av A 1143/nord.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1162/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.

24. Juridiskt samarbete

B 168/nord	Ministerrådsforslag till handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998
A 1161/nord	Udvalgsforslag om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning
A 1134/nord	Medlemsforslag om flyktningepolitikk

Nordenutskottet hade i anledning av B 168/nord föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Handlingsplan det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1161/nord föreslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1134/nord förslagit att rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de perso-

ner/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfattta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

Presidenten: Vi börjar med Nordenutskottets betänkande över ministerrådsförslag B 168/nord till handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998. Samtidigt med handlingsplanen diskuteras utskottsförslaget A 1161/nord om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning. Efter beslut om de betänkandena behandlas medlemsförslaget A 1134/nord om flyktningepolitikk.

Minister **Laila Freivalds**: Herr president! En ny handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet har överlämnats till Nordiska ministerrådet. Det är en glädje för mig att presentera den här handlingsplanen, som anger prioriteringarna i lagstiftningssamarbetet för 1997 och 1998. Planen har fått en allsidig utformning. Den tar upp högprioriterade frågor som bekämpning av terrorism och organiserad brottslighet. Tragiska händelser under de senaste åren har vi påmints om, t.ex. motorcykelklubbar med brottslig verksamhet. De är ett allvarligt hot mot våra öppna samhällen, som vi i Norden är vana att leva i. Handlingsplanen sätter bekämpning av detta slags brottslighet i främsta rummet.

Handlingsplanen har också den förtjänsten att den inte bara tar upp sådana ämnen som har anknytning till uppseendeväckande och massmedialt uppmärksammade företeelser. Den framhåller också rättsområden som i mera vardagliga sammanhang påverkar människor som bor här uppe i Norden. Ett sådant ämne är familjerätten. En nordisk rättslikhet på familjerättens område är av fundamental betydelse för att människor skall känna sig hemmastadda, vilken rättsordning de än lever i, när de lever i ett nordiskt land.

Ett annat område som ligger mig varmt om hjärtat är det brottsförebyggande arbetet. Det är glädjande att det nu förs en konstruktiv diskussion om hur man på bästa sätt skall kunna dra nytta av den forskning som bedrivs i alla nordiska länder och att vi där tar erfarenhet av det utvecklings-

arbete och de erfarenheter som finns i de olika nordiska länderna. Detta kommer också till uttryck i handlingsplanen.

I handlingsplanen ingår även sådant som gäller implementering av EU-direktiv, t.ex. EU-direktivet om skydd för personuppgifter. Det kräver lagändring i alla våra nordiska länder. Nu på implementeringsstadiet sker ett samarbete på ministernivå för att se till att vi har en så nära utveckling som möjligt.

Herr president! Jag är övertygad om att handlingsplanen kommer att vara en god hjälp för genomförandet av det nordiska lagstiftningssamarbetet. Det har alltid varit viktigt för oss, och det blir ännu viktigare i en tid när vi utvecklar också det europeiska samarbetet.

Jørgen Niclasen (Nordenutskottets talesman): Præsident! Jeg tager først forslagene B 168/nord og forslaget A 1161/nord og derefter A 1134/nord

Nordenudvalget har behandlet Ministerrådets handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde på justitssektoren 1997-1998 og foreslår, at den godkendes.

Nordenudvalget foreslår også, at Ministerrådet indleder et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Udvalget mener, at her er det hensigtsmæssigt med nordisk samarbejde. Det kan konstateres, at flere lande arbejder med at forbyde kloning på mennesker, og Europarådet har vedtaget en udvidelse af Konventionen om Menneskerettigheder og Biomedicin, hvor der fastsættes et forbud mod kloning af mennesker.

Men det er en forenkling kun at tale om kloning af mennesker. Sagen er mere omfattende end som så.

Der er tale om et meget kompliceret område, hvor en nordisk indsats har en stor betydning. Og formålet er en ensartet lovgivning angående genteknologi og kloning. Det er vigtigt i relation til lovgivningen i andre lande, hvor en ensartet nordisk regulering på området vil styrke den nordiske model.

Samarbejdet har også en selvstændig betydning i relation til lovgivningssamarbejdet og på komplicerede områder.

Det kan konstateres, at redskaberne for dette lovgivningssamarbejde allerede findes. Det kan f.eks. ske i Embedsmandskomiteen for Lovgivningsspørgsmål, og endvidere ligger der specialkundskaber i Nordisk Komite for Bioetik, som har en bred repræsentation af specialister på de forskellige områder.

Præsident! Her er der tale om et nyt og spændende område, som er i hurtig udvikling. Det kræver også, at arbejdet sættes i gang så hurtigt som

muligt. Det er sikkert, at der fremkommer mange komplicerede spørgsmål både af teknisk og etisk karakter. Men jeg er sikker på, at vi kan nå et godt resultat.

Jeg går så over til det tredje forslag.

Præsident! Nordenudvalget har i løbet af 1997 også behandlet medlemsforslag A 1134/nord om flygtningepolitik. Medlemsforslaget angår et større behov for en nordisk og europæisk samordning og harmonisering af flygtningepolitik og asylpraksis, behovet for nye beskyttelsesinstrumenter samt ansvarsfordeling mellem de nordiske lande og Europa.

Medlemsforslaget har været sendt til remiss til Europa- og Nærområdeudvalget i Nordisk Råd, de nordiske ministre, som har ansvaret for flygtningepolitikken, og et stort antal organisationer, som arbejder inden for området.

De fleste af remissudtalelserne støtter medlemsforslaget og stiller sig positivt til en forøget harmonisering og en mere retfærdig fordeling af ansvaret for flygtningepolitik. I hovedparten af svarene understreger man ligeledes, at der findes et stort behov for at styrke den europæiske beskyttelse. Desuden henviser de til behovet for nordiske indsatser inden for internationale organisationer som EU, Europarådet og FN. Forslaget om at øge hjælp og beskyttelsesinstanser i konflikternes nærområder støttes, dersom man således kan nå til flere, som trænger til hjælp. De forebyggende indsatser og bistandspolitikken bør derfor samordnes med indsaterne på flygtningeområdet.

Nordenudvalget støtter medlemsforslagets overordnede målsætning om, at der findes et stort behov for at opnå større samordning inden for flytningepolitikken mellem de nordiske lande, samt at det skal medføre en mere helhedsorienteret flygtningepolitik. Flygtninge og asylansøgere skal have den samme behandling i de nordiske og i de europæiske lande.

Nordenudvalget konstaterer, at der findes et behov for fælles regler vedrørende den gruppe flygtninge, der ikke omfattes af FN's flygtningekonvention. Endvidere ønsker udvalget at påpege, at i teksten til Amsterdamtraktaten står der, at balancen mellem medlemsstaternes indsater på flygtningeområdet skal forøges. Bistandspolitiske indsatser skal samordnes med flygtningepolitiske behov, og indsaterne i konflikternes nærområder skal prioriteres.

Præsident! På baggrund af det, som nævnes, foreslår Nordenudvalget, at Nordisk Råd anbefaler følgende til de nordiske regeringer:

at bidrage til en mere menneskelig og helhedsorienteret flygtningepolitik i Norden og Europa

at bidrage til indretningen af en europæisk ordning baseret på en rimelig ansvarsfordeling mellem EES-landene til beskyttelse for de personer/grupper, som fordrives p.g.a. væbnede konflikter eller krænkelser

af menneskerettigheder, og som ikke omfattes af FN's flygtningepolitik. Ordningen skal omfatte forebyggende indsatser samt prioritere hjælp i nærområdet.

at i internationale fora (EU, Europarådet og FN) virke for i hver enkelt konflikt at opnå enighed om, hvornår "tilfälliga" flygtninge kan anses for at være permantente

at aktivt arbejde for en yderligere samordning af regler og asylpraksis for at opnå en bedre ansvarsfordeling af flygtninge i Norden.

Debatten förklarades avslutad. *Rådet biföll utskottets förslag i anledning av B 168/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.*

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1161/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1134/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.

25. Kultur- och mediefrågor

A 1146/nord	Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris
A 1150/nord	Medlemsförslag om det finska språkets ställning i Sverige
A 1138/nord	Medlemsförslag om utökat TV-samarbete i Norden
A 1156/nord	Utskottsförslag angående nordiska initiativ på multimedieområdet
A 1157/nord	Utskottsförslag angående ökad CD-ROM produktion med nordiskt innehåll
A 1158/nord	Utskottsförslag angående ökad nordisk profilering och upprättande av ett nordiskt kulturnät på Internet
A 1159/nord	Utskottsförslag angående nya initiativ på filmområdet

Nordenutskottet hade föreslagit att rådet i anledning av medlemsförslag A 1146/nord inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1150/nord föreslagit mot denna bakgrund att

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera det finska språket en status som minoritetsspråk i hela landet.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1138/nord föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

att regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att se till att ambitionerna i kulturministrarnas uttalande om public service den 13 juni 1997 efterföljs.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1156/nord föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de pågående förhandlingarna om det kommande MEDIA III programmets utformning bidra till att programmet inkluderar de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov samt att MEDIA III programmet mer än dess föregångare ser till barns och ungas behov.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1157/nord föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet genom att öka stödet till konstnärlig produktion och genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka möjligheterna för att de nordiska folkbiblioteken kan distribuera de nordiska CD-ROM produktionerna på samma villkor som boken;

   att i samråd med undervisningssektorn undersöka möjligheterna till utvecklande av lek och lär spel i undervisningssyfte;

   att fortsatt ta initiativ till CD-ROM produktioner med nordiskt innehåll.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1158/nord föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att med utgångspunkt i de nationella elektroniska kulturnäten och deras erfarenheter undersöka möjligheten för att bygga upp en samnordisk kulturnätstruktur på Internettet.

   att det i ministerrådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att med insatser för ökat artistiskt och kulturellt utbud öka de nordiska ländernas och den nordiska kulturens profilering på internetettet

3. Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

   att det i rådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

Nordenutskottet hade i anledning av A 1159/nord föreslagit att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att ytterligare förstärka produktionsstödet på filmområdet i de nordiska länderna i syfte att förhöja kvaliteten och efterfrågan i programproduktionen i grannländerna;

   att i ännu högre grad än hittills satsa på samproduktion av nordisk film och nordisk TV-film;

   att bidra till ordningar som kan främja den icke kommersiella distributionen av nordisk film, med tonvikt på att förbättra förutsättningarna för visningar av nordisk film på de orter som ligger utanför huvudstäderna;

   att i EU-sammanhang särskilt framhålla de nordiska ländernas särart och skapa förutsättningar som betryggar att de europeiska åtgärderna även är anpassade till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov.

   att tillsammans med TV- och filmbranschen undersöka möjligheterna för att etablera ett nordiskt filmpris;

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka möjligheterna för att etablera en nordisk mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten i syfte att utbyta de erfarenheter och kunskap som finns i länderna och vid de nationella filminstituten på filmområdet.

   att i arbetet med de uppdrag enligt kulturministrarnas beslut på medieområdet den 13 juni 1997 särskilt beakta åtgärder som

   - säkrar de nordiska oavhängiga produktionsmiljöerna på filmområdet och stimulerar de kreativa insatserna för filmen;
   - främjar kvalitetshöjning i nordiska film- och medieproduktioner;
   - bidrar till ett kraftfullt samproduktionsarbete mellan de nordiska länderna bl.a. i syfte att skapa bärkraftiga nordiska villkor för nordiska film- och medieproduktioner;
   - långsiktigt arbetar för att uppnå målet om en filmmarknad som är större än hemmamarknaden;
   - försäkrar en förankring i europeiska sammanhang av de nordiska ländernas särskilda utgångslägen som små marknader, små nationer och små språkområden;
   - bidrar till lösningar av befintliga upphovsrättsliga spörsmål på mediemarknaden samt vidta åtgärder för att minimera de upp-

hovsrättsliga frågeställningar som skapas i den digitala medieutvecklingen.

Presidenten: Vi inleder med en allmän debatt om kultur- och mediafrågor. Därefter behandlar vi de enskilda ärendena under denna dagordningspunkt.

Löv (Nordenutskottets talesman): Herr president! Vi har avancerat till det femte ämnesområdet när det gäller Nordenutskottets saker. Som ni ser behandlas en hel del medborgarfrågor av det här utskottet. Vi är glada över den uppmärksamhet frågorna har fått. Det är människonära frågor som engagerar som vi behandlar. Inför behandlingen av kultur- och mediefrågor skall jag hålla ett kort inlägg men inte ta så mycket tid i anspråk när det gäller själva ämnesdebatten. Först litet om kulturen och vad som har hänt under året från vårt utskotts horisont.

Den nordiska kulturpolitikens status och framtida utmaningar debatterades vid Nordiska rådets temakonferens Nordisk kultur under internationell press i Oslo i mars i år. Uppföljningsarbetet koncentreras nu på språkpolitiken, kultur och informationsteknologi, mediepolitik samt kulturarvet. Nu föreligger slutrapporten i en ny utgåva med en inledande essä om nordisk kulturpolitik. Konferensen kopplade den nordiska kulturpolitiken till den globala kulturpolitiken. Europarådets rapport *In from the Margins* samt Unescos världskommissions rapport *Vår kulturella mångfald* har en central plats i uppföljningsarbetet. Utskottet har i går uttryckt intresset att samverka med ministerrådet vid Unesco-konferensen om kultur och utveckling i Stockholm till våren.

Det framkom vid konferensen i Oslo allvarliga prognoser för de små språken i världen. Språken i den nordiska regionen tillhör de hotade språken. Utskottet ordnade ett språktorg om språken i Västnorden i juni i år och planerar ett nytt språktorg om det finska språket, de skandinaviska och de samiska språken under 1998. Uppföljningsarbetet avslutas vid den femtionde sessionen, men då förväntar sig utskottet att ministerrådet framlägger ett dokument om nya tag i den nordiska kulturpolitiken.

Arbetsgruppen om film och media lämnade i september flera förslag till Nordenutskottet om filmpolitik, CD-ROM, multimedieområdet, agerande i MEDIA III-programmet m.m. TV-frågan har aktualiserats igen, och utskottet har en viss optimism om att det inom kort kommer tekniska lösningar på området som bidrar till att uppfylla målsättningarna på TV-området i Norden. Vi har fått ett medlemsförslag som troligen ganska snart kan förverkligas enligt vad vi har fått erfara.

Mellanrop av Mats Nyby: Mats Nyby vill ha detta understryket.

Jag vill ännu understryka nordiska invånares behov av att se varandras TV-program och speciellt våra public service-bolags skyldighet att beakta dessa behov i sitt programutbud och naturligtvis också i sin programproduktion. För tillfället fängslas Nordens unga av de amerikanska tvåloperorna och upphetsande musikvideon. Den nationella identiteten och den nordiska samhörighetskänslan har naggats i kanterna av dessa programutbud. Europayran på många samhällsplan har förstärkt denna känslomässiga splittring. TV-mediet har en stor genomslagskraft, och därför bör stor hänsyn tas till barn- och ungdom som tittargrupp. Ovan nämnda programtyper kan inte och behöver inte göras attraktiva i nordisk miljö och med nordiska medel. Enda sättet att möta detta utbud är att det finns nordiska produktioner med hög kvalitet. För att uppnå kvalitativa synergieffekter behövs därför övertygande satsningar på samproduktion och en stödordning för visning av varandras programproduktioner. Mer om detta när film- och mediagruppens förslag diskuteras.

Personligen är jag mycket glad att Nordenutskottet kunde ena sig om ett betänkande gällande medlemsförslaget om finska språkets ställning i Sverige. Trots att en kommitté i Sverige håller på att färdigställa sitt förslag om minoritetsspråkens ställning anser jag det vara viktigt att Nordiska rådet kan komma in och medverka i en process när den är som mest aktuell. Och det här är en aktuell fråga för många nordiska medborgares livskvalitet samtidigt som den nu är aktuell i den svenska beslutsprocessen.

Minister Claes Andersson inlägg, som skulle hållits här under denna dagordningspunkt, hölls p.g.a. ministerns tidspress och regeringsplikt under dagordningspunkt 22. Barn och unga, se s. 354.

Ingen kulturminister var närvarande i salen under den allmänna debatten om kultur- och mediefrågor.

Berit Oscarsson: Herr president! Jag tänker också allmänt ta upp kulturpolitiken i Nordiska rådet, eftersom den är en så stor del av rådets verksamhet.

Först vill jag citera vad professor Ole Henrik Magga, Sametingets president, sade på Nordiska rådets kulturkonferens i Oslo, som Pehr Löv tog upp i sitt anförande här. Ole Henrik Magga sade:

"Kulturen är som luften. Du märker inte när du har den. Men du märker när du håller på att förlora den."

Att värna om kulturell mångfald och att försvara de små språkens ställning är en central uppgift för Nordiska rådet.

"Tillgång till ett eget språk är en viktig makt- och demokratifråga." Citatet är hämtat ur svensk socialdemokratis riktlinjer inför 2000-talet. Det är också precis vad det handlar om - språket som ett verktyg för medborgarna att ta till vara sina demokratiska rättigheter. Detta resonemang gäller den enskildes rättigheter. Men vi måste också fråga: Vilket språk? Är det svenska, färöiska, samiska eller något annat nordiskt språk? Eller är det kanske engelska?

På samma sätt som vi talar om den enskildes rätt till ett språk måste vi hävda de små ländernas rätt till sina nationella språk och därmed också till sin egen kultur. Det kravet gäller i högsta grad också Norden.

Är det dags att placera de nordiska språken och den nordiska kulturen på listan över det utrotningshotade? På längre sikt kan man faktiskt känna en viss oro. Men det finns starka motkrafter i våra länder för att försvara och stärka vårt språk och vår kultur. Det finns nya möjligheter i det nya IT-samhället. Det gäller att dra nytta av teknologin och att se till att alla får lika möjligheter att pröva på den. Det handlar också om att ta vara på de nätverk mellan människor, organisationer, företag och andra som finns för det nordiska samarbetet. Att stimulera till ett utökat utbyte, framför allt bland ungdomar, är en viktig politisk satsning.

Vi har alltså en god grund att stå på i vårt fortsatta arbete, inte minst här i Nordiska rådet. Vi skall försvara de enskilda ländernas och folkgruppernas språk och kultur, men vi skall också stärka vert eget samarbete och vårt utbyte. Att värna om vårt språk och att stimulera kulturell utveckling står inte i motsättning till att utväxla impulser i det globala samhället. Visst finns det problem i våra länder med främlingsfientlighet, men det finns också hos människor en nyfikenhet på det nya, vilket är hoppingivande. Mångkultur ger möjligheter, inte bara problem.

På konferensen i Stockholm den uppföljningskonferens som också Pehr Löv talade om måste vi agera kraftfullt. Det nordiska får nämligen inte drunkna i andra världsdelars problem. Det är väl snarare så att vi i Norden har intressen gemensamt med många andra när det gäller försvaret mot amerikaniseringen och internationella mediejättar. Film och media har en central roll för språket och kulturen. Detta kommer vi att prioritera i vårt fortsatta jobb för 1998 och även fatta beslut om här.

Vidare behövs det nya ordböcker. Sådana måste framtagas och stödjas.Vi måste ha aktuella läroböcker om Norden. Utbytet mellan de nordiska länderna måste öka. Vi måste resa och samtala. Vi måste lära känna varandra. Det är detta som är viktigt och som knyter oss samman. Folkrörelser och folkbildning spelar också en stor roll här. Därför är det viktigt att vi också jobbar gentemot Europa och närområdet. Det är ju den viktiga

demokratisynen som sammansvetsar det nordiska samarbetet. Det är detta som vi kan ge i gåva när man håller på att bygga upp sin demokrati.

Presidenten: Vi går då över till utskottets betänkande över medlemsförslag A 1146/nord om Nordisk Råds musikpris. Sten Svensson har ordet.

Sten Svensson: Herr president! Detta medlemsförslag har tyvärr inte blivit remitterat till NOMUS, den kommitté som vanligtvis bereder musikfrågor till Nordiska rådet. Därför ser betänkandet ut som det gör. Ärendet måste, enligt min mening, återremitteras.

Utskottet säger i sitt uttalande att priset endast ges till utövande musiker. Säger man detta rakt ut i betänkandet, innebär det att man stänger ute kompositörerna. Det vore detsamma som att stänga ute författarna från litteraturpriset.

Det vore pinsamt för rådet att godkänna den text i betänkandet som går ut på att begränsa priset till enbart utövande musiker.

Jag vill påminna om att vid sessionen i Stockholm gavs priset till den finländske kompositören Erik Bergman för hans opera "Det sjungande trädet".

Inte heller skulle, med utskottets skrivning, dirigenter kunna komma i fråga - t.ex. ett så känt namn som Esa-Pekka Salonen, som är en synnerligen framgångsrik internationell ambassadör för nordisk musik.

Herr president! Det finns många fler exempel på personer och aktörer som gör särskilda insatser för att göra nordisk musik känd internationellt. Detta bör uppmärksammas vid nomineringen av framtida prismottagare. Här måste nu utskottet tänka om. Varför har man inte tillfrågat den expertgrupp som NOMUS utgör?

Jag yrkar därför att rådet beslutar att återremittera betänkandet över medlemsförslaget A 1146/nord till Nordenutskottet för förnyad beredning, varvid NOMUS yttrande över medlemsförslaget skall inhämtas.

Håkan Strömberg: Herr President! När utskottet behandlade det här medlemsförslaget var tanken inte att man vare sig skulle utvidga eller minska möjligheterna. Därför instämmer jag i yrkandet att medlemsförslaget A 1146/nord återremitteras till utskottet för förnyad behandling.

Presidenten: Återremiss har begärts. Därför avbryter vi debatten i sak. Önskar någon yttra sig om förslaget att ärendet skall återremitteras?

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet förslag till återremiss av A 1146/nord och ärendet återremitterades till Nordenutskottet.*

Presidenten: Vi går nu över till att behandla medlemsförslag A 1150/nord.

Korteniemi: Herr president! Kuten asiakirjoista ilmenee, Pohjola-valiokunta suosittaa Ruotsin hallitukselle, että se allekirjoittaa Euroopan neuvoston yleissopimuksen alueellisista ja vähemmistökielistä ja takaa suomen kielen aseman vähemmistökielenä. Euroopan neuvoston yleissopimuksen allekirjoittaminen merkitsee suomen kielen lisäksi myös saamen kielen aseman suojaamista Ruotsissa.

Pohjola-valiokunta päätyi ehdotukseensa jäsenaloitteessa esitetyin perusteluin. En lähde niitä toistamaan, koska ne ilmenevät aloitteesta, joka on jaettu kirjallisena Pohjoismaiden neuvoston jäsenille. Asiasta vallitsi Pohjola-valiokunnassa laaja yksimielisyys.

Erilaisia näkemyksiä esiintyi kuitenkin siitä, milloin tämä suositus olisi viisasta antaa. Osa valiokunnan jäsenistä oli valiokunnassa käydyssä keskustelussa sitä mieltä, että pitäisi ensin odottaa Ruotsin vähemmistökielikomitean ehdotuksia. Alun perinhän tämän vähemmistökielikomitean piti saada työnsä valmiiksi tämän vuoden syyskuun aikana, mutta se on saanut työlle jatkoajan tämän vuoden loppuun saakka. Tästä johtuu, että Ruotsin hallituksen mahdollisia toimenpiteitä tässä asiassa voidaan odottaa vasta sen jälkeen.

Valiokunnassa katsottiin kuitenkin, että nyt on oikea aika tehdä tässä asiassa ehdotuksesta ilmenevä suositus, sillä eihän se mitenkään rajoita Ruotsin hallituksen ja valtiopäivien toimenpiteitä asiassa.

On syytä huomata, että me teemme Pohjoismaiden neuvostossa hyvin usein suosituksia asioissa, jotka ovat vireillä asianomaisissa maissa. Jos olemme jostakin asiasta jotakin mieltä, ei ole tarpeen kysellä eri maista, onko juuri nyt sopiva aika sanoa mielipiteemme tai suosituksemme julki.

Vaikka tästä menettelytavasta käytiinkin valiokunnassa vilkas keskustelu, äänestyksiin asti menettelytavasta ei menty, vaan valiokunnan ehdotus suosituksen antamisesta päätettiin tehdä jo tässä kokouksessa. Tähän muut valiokunnan jäsenet yhtyivät, mutta kuten asiakirjoista ilmenee, Arne Andersson jätti päätökseen eriävän mielipiteen, jossa hän ottamatta kantaa päätöksen sisältöön pitää poliittisesti taitamattomana ottaa asiaan kantaa ennen kuin Ruotsin vähemmistökielikomitea on jättänyt mietintönsä.

Lopuksi, minusta on hyvin arvokas asia, jos voimme tänään tässä kokouksessa juuri Helsingissä antaa valiokunnan ehdottoman suosituksen suomen kielen aseman parantamisesta Ruotsissa.

Korteniemis anförande i svensk översättning:
Herr president! Som framgår av handlingarna rekommenderar Nordenutskottet Sveriges regering att den undertecknar Europarådets konvention om regionala språk och minosritetsspråk och garanterar finska språkets ställning som minoritetsspråk. Om Europarådets konvention undertecknas innebär det samtidigt att inte bara finskan utan också samiskan får en skyddad ställning i Sverige.

Nordenutskottet lade sitt förslag på de grunder som anförs i medlemsförslaget. Jag upprepar dem inte här, eftersom de framgår av initiativet, som har delats ut skriftligt till Nordiska rådets medlemmar. Nordenutskottet var i hög grad enhälligt i saken.

Åsikterna gick dock i sär beträffande när det var bäst att lägga denna rekommendation. En del av utskottsmedlemmarna anförde under debatten i utskottet att det kunde vara bra att invänta den svenska minoritetsspråkskommitténs förslag. Ursprungligen skulle ju denna minoritetsspråkskommitté få sitt arbete färdigt inom loppet av september, men den fick förlängt mandat till slutet av året. Därför kan eventuella åtgärder från den svenska regeringens sida i saken väntas först därefter.

Utskottet ansåg dock att tiden är inne att lägga den rekommendation som framgår av förslaget, för den begränsar ju på intet sätt Sveriges regerings och riksdags åtgärder i saken.

Det är skäl att notera att vi i Nordiska rådet mycket ofta kommer med rekommendationer i frågor som är under behandling i respektive land. Om vi har en åsikt i en fråga, behöver vi inte fråga vart och ett land om det just nu är lämpligt för oss att uttrycka vår åsikt eller komma med en rekommendation.

Trots att förfarandet väckte livlig debatt i utskottet, blev det ingen omröstning om det. I stället beslutades det om en rekommendation redan vid detta möte. Utskottsmedlemmarna instämde i detta, men som framgår av handlingarna lämnade Arne Andersson en avvikande mening till beslutet, där han utan att ta ställning till beslutets innehåll påtalar det politiskt oskickliga i att ta ställning till frågan innan Sveriges kommitté för minoritetsspråksfrågor lämnat sitt betänkande.

Till slut vill jag säga att jag sätter stort värde på att vi i dag vid denna session i Helsingfors skall kunna lägga fram utskottets förslag till rekommendation om förbättrande av finska språkets ställning i Sverige.

Erland: Herr president! Minä puhun ruotsia, vilket betyder på svenska att jag talar svenska. Det kanske låter litet underligt när man kommer från det enspråkigt svenska Åland att man pratar finska, men just av den anledningen vill jag kommentera det här medlemsförslaget från mittengruppen.

För Ålands del är våra rättigheter baserade på internationella fördrag från 1920 - 1921 i Nationernas Förbund. Dessutom har vi den fördelen att Finland är ett officiellt tvåspråkigt land. Med det här förslaget ser jag som samma typ av garantier, nämligen att man inom ramen för mänskliga rättigheter skall ha möjlighet att använda sitt modersmål. Men inte bara det. Den här Europarådskonventionen betyder att när man ratificerar konventionen skall språket erkännas och kunna leva vidare. Man skall alltså kunna bibehålla sitt språk, man skall kunna leva med det i det samhälle där man bor och man skall i praktiken kunna klara sig. Så det är klart att det betyder vissa förpliktelser.

I det här fallet kan man fråga sig varför Sverige inte har ratificerat den här konventionen. Man har signerat den i Europarådet men inte antagit den i svenska riksdagen. De länder som hittills har ratificerat konventionen är rätt problemfria länder när det gäller språkminoriteter. Det är Norge och Finland som ändå har de här minoritetsrättigheterna. Sedan är jag inte helt säker på om Ungern har gjort det, men Rumänien och Irland torde ha gjort det. Det behövs, tror jag, nio länder som ratificerar för att konventionen skall gälla.

I nordiska sammanhang kunde man fråga sig varför inte Danmark ratificerar en sådan här konvention. Det är fråga om att, när man inte själv har minoritetsproblem, ändå vara solidarisk med andra nordiska länder. Samma sak gäller Island. För Sveriges del har man en gammal etablerad finsk minoritet, egentligen flera minoriteter. Man har den samiska minoriteten och den kanske inte är något problem. För det andra har vi Tornedalsfinnarna som också i praktiken är erkända i Sverige. Sedan har vi den tredje problemminoriteten som ligger bakom att det finns en reservation och att man ville avvakta utredningen av resten av de finskspråkiga i Sverige som finns utspridda överallt, i synnerhet på industriorter. På 50- till 60-talet var det en omfattande emigration från Finland till Sverige, en strukturanpassning. Då Finland hade en låg ekonomisk nivå och Sverige en hög kunde alltså finsk arbetskraft utnyttjas i Sverige. Det tjänade väl alla på. Senare har många finländare flyttat tillbaka. Men idag har vi det finska språket som ett levande språk fortfarande. I det här sammanhanget talade någon tidigare om kultur och hur viktigt det är att språken i Norden hålls levande.

Jag vill för min del säga att kanske min hemmapublik på Åland tycker att det är underligt att jag försvarar finska språket - som vi egentligen på Åland försvarar oss emot och som vi har rättigheter att försvara oss emot - och dess ställning i Sverige. Men det är samma grundprinciper. Det är en mänsklig rättighet att kunna få utnyttja sitt eget språk och kunna leva med det.

Debatten förklarades avslutad.

Presidenten: Utskottet föreslår att rådet antar en rekommendation till Sveriges regering i överensstämmelse med den utdelade sammanställningen. Arne Andersson har i utskottet anmält avvikande mening, men har inte föreslagit något annat beslut.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1150/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.

Presidenten: Vi går nu över till att behandla medlemsförslag A 1138/nord.

Jonna Grønver (Nordenutskottets talesman): Nordenudvalget nedsatte i januar 1997 en arbejdsgruppe om Film og Media. Arbejdsgruppen fik til opgave at udarbejde forslag til Nordenudvalget om fremtidige indsatser på hele film- og mediaområdet og herunder i særdeleshed at behandle medlemsforslaget A 1138 nord, stillet af Mats Nyby, om et bedre TV-samarbejde i Norden.

Da A 1138/nord er et medlemsforslag, har vi ønsket at behandle det for sig, medens vi har valgt at behandle arbejdsgruppens øvrige forslag under ét herefter.

I Nordenudvalget anses det for at være af stor betydning, at de nordiske tv-kiggere kan se hinandens tv-programmer og også har mulighed for selv at kunne vælge programmer og at kunne vælge nordisk i det store udbud af tv-kanaler, som udbydes i disse år.

Da tv har en stærk gennemslagskraft og i høj grad er kulturbærende og identitetsskabende, er det vigtigt, at vi i særdeleshed er opmærksomme på, at børn og ungdom, som er en stor seergruppe, tilbydes nordiske tv-programmer af høj kvalitet.

Der er ingen tvivl om, at hvis man har til hensigt at stimulere nordiske tv-seere til at se nordiske tv-programmer, så er det altoverskyggende krav, at der vises kvalitetsprogrammer. Derfor skal de nationale produktionsmiljøer opfordres til igennem øget samproduktion at inspirere hinanden til hele tiden at forbedre indholdet og højne kvaliteten i den nordiske samproduktion og i de nationale egenproduktioner.

Nordenudvalget konkluderer, at public service fortsat må værnes, så kulturbærende nordiske programmer også i fremtiden sikres produktion og distribution.

Teknisk set er det i dag muligt at sikre, at nordboerne kan vælge sig ind på nordiske kanaler. Der findes ingen tekniske hindringer for at sende de nordiske landes tv-programmer i kabelnet, men det bliver først via den nye digitale teknik, at valgmulighederne bliver mangfoldige.

Det er vigtigt, at valgmulighederne bliver let tilgængelige, derfor skal det tekniske sendeapparat i Norden være kompatibelt. Det er således et spørgsmål om samarbejde og koordinering tv-stationerne imellem. Derfor er det uhyre glædeligt, at tv-selskaberne og distributørerne har indledt et samarbejde, som skal gøre overgangen fra analog til digital teknologi så enkel som muligt for den enkelte bruger.

Det er vort håb, at samarbejdet vil medvirke til, at alle de nordiske tv-kanaler bliver let tilgængelige med en enkelt og brugervenlig teknologi, som gør det så let at navigere i den digitale verden som muligt. Måske kan vi så se frem til, at det, som alle ønskede sig, men aldrig fik i den analoge tidsalder, nu ser ud til at blive virkelighed i den digitale tidsalder.

Såvel kvaliteten i programmerne som deres tilgængelighed for alle nordboere har stået på Nordisk Råds ønskeliste i mange år. Så sent som i 1993 tilkendegav de nordiske statsministre, at de ville satse på en fællesnordisk tv-kanal og pålagde de respektive kanalchefer at undersøge sagen. Men indsatsen svarede ikke til forventningerne. Vi kan allerede i dag konstatere, at den digitale udvikling og satellitterne har overhalet sådanne forestillinger.

Vi er i dag i en skærpet konkurrencesituation, også når det gælder prægning og forankring i egen eller udefra kommende kulturdominans. Det klares ikke længere med egne kanaler, for satellitterne flyver frit. Det klares kun med målrettet kvalitetsforbedring af egne kulturprodukter. Kun derved gøres de nordiske tv-programmer attraktive for nordboerne.

Inden for tv-området sker den teknologiske udvikling så hurtigt, at det, der for et år siden var et tidsaktuelt og fremsynet medlemsforslag allerede nu er ved at være overhalet af udviklingen, idet vi kan konstatere, at der nu er udsigt til løsninger på en række af de vigtige spørgsmål, som medlemsforslaget rejste.

Nyby: Herr president! Ett utökat nordiskt TV-utbyte brukar med rätta framhållas som ett av nordismens värsta misslyckanden.

Den 8 oktober i fjol lämnade jag in ett medlemsförslag där jag försökte skissera upp hur vi med hjälp av ny teknik kan göra det möjligt för alla nordbor att se varandras TV-kanaler. I all korthet var min idé följande: Alla nordiska nationella TV-bolag går nu upp i satellit. Motiven kan variera. Finländska YLE vill nå finländarna i Sverige. Sveriges TV vill nå svenskar i Europa osv.

Min tanke var och är att om alla nordiska nationella bolag hyr in sig i samma satellit och väljer samma kryptering så kan alla nordbor bekvämt sitta i länstolen med fjärrkontrollen i handen och se alla nordiska länders TV-kanaler. De tidigare så svåra upphovsrättsliga problemen skulle samtidigt få sin lösning.

Till min glädje har nu cheferna för de statliga TV-bolagen under sommaren och hösten 1997 börjat arbeta med de här frågorna. Nu behövs ett klart ställningstagande från oss politiker, där vi säger att vi stöder den här utvecklingen.

Tyvärr verkar Sverige vara problemet. Telia, som sorterar under handeln och Terracom, som sorterar under kulturen, är inne på olika lösningar. Nu måste målsättningen vara att finna tekniska lösningar som underlättar för konsumenten att se andra nordiska länders TV-kanaler.

Tyvärr finns det en tendens här i Nordiska rådet att skygga för tekniken och en fallenhet för att hellre betona programkvaliteten. Dessvärre är det så att länderna kan producera hur högtstående program som helst, men om andra länder inte kan se dem har vi inget nordiskt TV-utbyte.

Nordenutskottet och dess arbetsgrupp för film och media stöder mitt medlemsförslag. Det är jag tacksam för. Utskottet säger rentav att det är "i stort sett enigt i de tidsaktuella och framsynta synpunkter som framförts i medlemsförslaget". Man tackar. Jag vill speciellt tacka arbetsgruppens ordförande och sekreterare för den framsyntheten.

Jag vet i detalj vilka problem gruppen har haft. I mitten av 1980-talet slöt statsministrarna Palme och Sorsa det berömda kaffekoppsavtalet i Reykjavik. Det ledde till ett utökat TV-utbyte mellan Finland och Sverige. Nu då Nordiska rådet kommer att ta ställning för ett ytterligare utökat TV-utbyte är det dags för Nordens nuvarande statsministrar att alla tillsammans sluta ett nytt kaffekoppsavtal.

Det finns alltså nu alla möjligheter att vända ett mångårigt tillkortakommande till en framgång för Nordiska rådet. Ett heltäckande utbyte är väl om något nordisk nytta för nordiska medborgare.

Sigríður Anna Þórðardóttir: Præsident! Hyppige diskussioner om nordisk tv-samarbejde igennem tiden i Nordisk Råd har, som I alle ved, endnu ikke ført til, at man har opnået de mest selvfølgelige målsætninger i den nordiske mediapolitik, nemlig de nordiske nabolandes tv-udsendelsers tilgængelighed for alle i den nordiske region.

Nu findes der en mulighed i tv-spørgsmålet, som kan indebære, at de nordiske mediapolitiske målsætninger på tv-området endelig får en løsning. Public service-selskabernes chefer blev på et møde i sidste uge enige om, at de sammen med tele- og distributionsselskaberne arbejder for en

fælles teknisk løsning for modtagelse af digital-tv og for med fælles forsøg at gøre overgangen fra analog tv til digital-tv så smertefri som mulig for forbrugerne.

Jeg har, som den konservative gruppes repræsentant, været medlem af Nordenudvalgets film- og mediagruppe. Arbejdsgruppen har blandt andet koncentreret sit arbejde om at foreslå løsninger på tv-området.

Det er klart, at de fremskridt, som vi nu ser på teknologiens område, og som sandsynligvis bliver positive, må iværksættes. Derfor foreslår vi, at tv-ministrene i sine kontakter med public service-selskaberne giver sin støtte, for at selskabernes målsætninger kan opnås.

Medvidende om at teknikken ikke automatisk fører til en forbedring af programmernes indhold, foreslår vi derfor, at den nordiske samproduktion og kvalitet i programproduktion fortsat forbedres.

Men hvordan kan vi forholde os til påstanden om, at nordiske programmer både er så dårlige og så kedelige, at ingen vil se dem? Dette er selvfølgelig stærkt overdrevet, men vi må også være opmærksomme på, at man har produceret og stadig væk producerer dårlige programmer. Ikke nok med at de er dårlige i sig selv, de ødelægger måske udviklingen af en holdbar nordisk programudveksling og interessen for nordiske programmer. Ved at foreslå en forstærkelse af den kunsteriske kompetence i programproduktionen og opmuntre de kreative miljøer, tror vi, at kvaliteten af vores tv-produktioner yderligere kan forbedres.

Præsident! Jeg ville også nævne det nordiske filmspørgsmål og gøre opmærksom på, at Nordenudvalget, på initiativ fra arbejdsgruppen for film og media, nu fremlægger et udvalgsforslag samt flere ideer på filmområdet.

Nu, hvor jeg lige har talt om tv-samarbejdet, ville jeg gøre opmærksom på vores forslag om en nordisk filmpris. Det, som er spændende ved forslaget, er, at filmens og fjernsynets verden kunne forenes en aften, ved at de nordiske tv-selskaber har en fælles udsendelse fra prisceremonien. Det er en fusion, som vi tror, kan hjælpe til ved markedsføringen af nordiske film, både i Norden og internationalt.

Afslutningsvis har jeg egentlig kun et ønske, nemlig at man i højere grad satser på børne- og ungdomsfilm. Men der har vi et stort problem, som handler om prestige og status. Desværre er det sådan, at de, som producerer børne-og ungdomsfilm, ikke har nogen særlig høj status i filmbranchen. Mit ønske er, at vi finder løsninger, der modarbejder denne trend.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag i anledning av A 1138/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer med acklamation.*

Presidenten: Vi går nu över till att behandla de fyra utskottsförslagen A 1156/nord, A 1157/nord, A 1158/nord och A 1159/nord i ett sammanhang.

Jonna Grønver (Nordenutskottets talesman): Hr. Præsident! Multimedieformidlingen er i dag en hovedvej for kulturel kommunikation. I Norden er den næsten 100 pct. på ikkenordiske og ikkeeuropæiske hænder. Det gælder både software- og hardwareprodukterne. Årsagen er, at hjemmemarkedets størrelse er helt afgørende for konkurrenceevnen på multimedieområdet.

På europæisk plan er man opmærksom på den risiko for angloamerikansk kulturdominans, der ligger i dette forhold. Og specielt de små sprogområder i Europa udsættes herigennem for en meget stor udfordring, som kalder på samarbejdet, så ikke kun markedskræfterne kommer til at bestemme programudbudet.

I Nordenudvalget ser vi her en helt nødvendig samarbejdsopgave, som rækker uden for Nordens grænser. De nordiske lande er hver for sig i samme situation som mange andre lande omkring Østersøen og i det øvrige Nordeuropa. Men de nordiske lande er bedre rustet til at etablere et hjemmemarked på dette område på grund af vor brede kulturelle fællesgrund. Vi har indarbejdede samarbejdsformer på det kulturelle område, og vi har en politisk samarbejdsstruktur, som gør det realistisk at foretage en koordineret indsats på dels hardware-, men især på softwareområdet gennem anvendelse af støtteordninger og etablering af netværk.

Vi har med andre ord mulighed for at gøre en samarbejdsmodel på området funktionel og med dette udgangpunkt også at støtte hinanden internationalt i et arbejde med at sprede vore resultater til andre lande i vort naboskab. I Nordenudvalget opfatter vi det som en forpligtelse for de nordiske lande at etablere sådanne ordninger på multimediemarkedet og dermed yde et vigtigt bidrag til styrkelse af den nordiske kultur, egenart og identitet over for presset udefra på kulturområdet.

I endnu nogle år vil cd-rom være det fremmeste audiovisuelle medie, når det gælder leg og spil, men også til indlæring og indhentning af kundskaber. Det er især børnene og de unges medie. Mediet er utroligt stærkt og dannende især for børn og unges orientering og identitet. Det er derfor vigtigt, at det både sprogligt, historisk og kulturelt kan medvirke til

at styrke personlighedsdannelsen på en måde, der er i harmoni med børnenes og de unges miljøer og værdier.

I Ministerrådet er man opmærksom på det vigtige i at medvirke til en imødekommelse af de unges behov for at anvende cd-rom-mediet. Man har derfor taget initiativ til en vis produktion af cd-rom med nordisk indhold. Nodenudvalgets forslag til Nordisk Råd indebærer en intensivering af denne indsats både i produktions- og distributionsledet, ikke mindst på biblioteks- og skoleområdet.

Intet sted i verden er tætheden af adgangen til Internettet så stor som i Norden. Denne styrke i infrastrukturen gør det naturligt for de nordiske lande at tage nettet i systematisk anvendelse til spredning af kulturelle informationer på et højt kvalitetsniveau. Nordisk Ministerråd har allerede vist vejen med sine tiltag med skoledatanettet og "Valhalla" m.v. Forslaget fra Nordenudvalget tager sigte mod at gå videre ad denne vej og finde veje til opbygning af en regulær kulturnetstruktur til fremme af samnordisk kulturkommunikation.

Den nordiske filmproduktion er i disse år i opsigtsvækkende fremgang. I et vist omfang kan vi tale om frugterne af en målrettet indsats for kvalitetshøjnelse gennem Nordisk Filmfond og gennem animering til nordisk samproduktion. Problemstillingen er den velkendte omkring de små sprogområders handicap som små hjemmemarkeder. Men løsningen er også til at få øje på. Den hedder sikring af filmenes høje kvalitet. Så kommer den nordiske og internationale efterspørgsel så småningom.

I Nordenudvalget er vi overbeviste om, at vi skal videre ad de spor, der er lagt, men også at vi skal gå nye veje især igennem kvalitetsforbedring, ikke mindst gennem et samarbejde med filmskolerne, men også ved at åbne for samarbejde med det øvrige Europa. Hertil kommer en nødvendig indsats på distributionsområdet, så det sikres, at gode nordiske film får det publikum, det fortjener, også uden for hovedstæderne.

Til sidst vil jeg kort gøre opmærksom på nogle ophavsretslige problemer, der er forbundet med at anvende og udveksle gammelt arkivmateriale, også kaldet "arkivguldet" fra de nordiske public service-tv-selskaber. Her må findes en løsning, så der bliver lettere adgang til at formidle dette værdifulde materiale. Udvalget har taget opgaven op og arbejder netop nu med et forslag, som skal anvise løsningsforslag.

Det er arbejdsgruppens medlemmers hensigt som medlemmer af Nordenudvalget at følge vore forslags videre skæbne for at se, hvilke løsninger der findes på nogle af de problemstillinger, vi har rejst.

Charlotta L. Bjälkebring: Herr president! Ni får tankemässigt flytta er tillbaka till den debatt som var om public service och TV.

Det har sedan lång tid tillbaka funnits en önskan om att se varandras TV i de nordiska länderna, och vi vill att det initiativ vi nu har tagit i mediagruppen verkligen skall komma till stånd. Några saker vill jag särskilt trycka på, som jag tycker det är särskilt viktigt att arbeta för. Det gäller att stärka public service-uppdraget.

Idén om public service, en radio och TV i allmänhetens tjänst, bygger ju på mål och synsätt för det gemensammas bästa. Häri finns folkbildningsmål: att det finns program av intresse för alla grupper i samhället, att programmen är geografiskt tillgängliga för alla, att programmen opartiskt speglar samhällsdebatten och det kulturliv som finns i hela landet och att public service skall utveckla det mångkulturella samhället samt vara en motkraft mot de kommersiella kanalerna för att på så vis kunna korrigera marknadskrafterna.

Jag tycker att public service-tanken i dag är viktigare än någonsin.

Nu är det ju så att det har bildats många kommersiella kanaler. Oberoende och frihet från olika politiska maktsfärer samt höga kvalitetskrav tror jag enbart kan garanteras genom en radio och TV i allmänhetens tjänst.

Arbetsgruppen om film och media vill nu utveckla detta genom att alla de nordiska ländernas public service-utbud skall sändas i våra länder. Det jag dock vill påpeka i debatten är att det inte räcker med en vidaresändning i kabelnätet eller via satellit. Alla måste ges möjlighet att se utbudet, och då är det satellit i kombination med marknät och vidaresändning i kabelnät som är aktuellt - det är ju det som är själva public service-uppdraget, att alla har möjlighet att se kanalerna.

Tillgänglighet till nordisk public service är till stor nordisk nytta, som tidigare har sagts. Jag håller med om det, och jag tycker att vi skall få det på vår TV-licens i alla de nordiska länderna. Det skall inte vara så att man måste betala extra för att få ner det ifrån en satellit.

Public service ger en förbättrad mångfald, en förbättrad kvalitet, och det ger också en motkraft till den anglosaxiska TV-kulturen. Det ger ökad språkförståelse i Norden, och det ger också ökad samhörighet, både socialt och kulturellt, våra länder emellan.

Givetvis är det här inte helt lätt. Det kan finnas frekvensbrist - men här hoppas jag givetvis på den digitala markbundna tekniken. Vissa upphovsrättsliga hinder kan också finnas. Det finns också språksvårigheter. Jag som svensk förstår t.ex. inte finska, färöiska och isländska. Det finns också lagstiftningssvårigheter i de olika nordiska länderna vad gäller reklam- och sponsringsregler. Alla de sakerna måste vi se över.

Arbetsgruppen föreslår nu att frågan lyfts upp på statsministernivå. Jag hoppas verkligen att statsministrarna lyckas den här gången. Jag yrkar bifall till arbetsgruppens förslag, som vi egentligen redan har fattat beslut om. Jag yrkar också bifall till samtliga förslag som arbetsgruppen har gjort

vad gäller multimediaområdet, CD-ROM-området, Nordiskt kulturnät och film- och distribution. Jag yrkar också bifall till det förslag om finska språkets ställning som vi likaså redan har fattat beslut om.

Jag vill tacka arbetsgruppen för ett gott samarbete.

Debatten förklarades avslutad. *Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1156/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer med acklamation.*

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1157/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer med acklamation.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1158/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer och internt beslut med acklamation.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1159/nord och antog utskottets förslag till rekommendationer med acklamation.

26. Avskrivning av rekommendationer

5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
22/1994/nord	Förstärkt Nordsjösamarbete (punkt 2)
27/1994/nord	Samnordisk skogsinformation
4/1995/nord	Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter
14/1995/nord	Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
22/1995/nord	Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
29/1995/nord	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000
3/1996/nord	Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999
11/1996/nord	Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Jette Gottlieb: Jeg har med bekymring set, at Nordenudvalget har anset rekommandationen om informationsnetværket for menneskerettigheder - den hedder 4/1995/nord - for at være færdigbehandlet. Det bekymrer mig, fordi netværket ikke er etableret, til trods for at alle har udtalt sig positivt om et sådant projekt. Senest under generaldebatten var der opmærksomhed

fra flere statsministres side på arbejdet med menneskerettighederne og nytten af styrkelsen af det nordiske samarbejde på området.

Jeg er overbevist om, at kun misforståelser og kommunikationsfejl har hindret, at projektet er sat i værk. Jeg vil derfor opfordre Nordenudvalget til at genoptage rekommandationen, og jeg ser frem til en ny udformning af et konkret forslag, der måske i højere grad udnytter videreudviklingen af de elektroniske muligheder for kommunikation. Jeg opfordrer altså Nordenudvalget til at opretholde rekommandationen og foretage en fornyet behandling.

Presidenten meddelade att förslag framställts om att rek. 4/1995/nord ej skall avskrivas.

Löv: Herr president! Jag stöder förslaget om återremittering av rekommendation 4/1995/nord.

Presidenten meddelade att beslut skall fattas angående rek. 4/1995/nord. *Rådet biföll Jette Gottliebs förslag.* Presidenten meddelade att listan över avskrivningar revideras så att rek. 4/1995/nord ej avskrivs.

Presidenten: Jag vill påminna om att utdelningen av Nordiska rådets miljöpris äger rum i kväll kl. 19.00 i Vinterträdgården.

Plenarförsamlingen ajournerades kl. 18.40 och förhandlingarna meddelades återupptas följande dag kl. 09.00.

Torsdagen den 13 november kl. 09.00 – 13.05

Hanne Andersen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Ändringar i medlemslistan

Det medddelades att Christel Anderberg ersätter Chris Heister för resten av sessionen. Marianne Carlström ersätter Berit Oscarsson för resten av sessionen.

Rådet beslöt ändra medlemslistan i enlighet härmed.

EUROPAUTSKOTTETS SAKER

27. Sysselsättning

Dokument 5 Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden

Arbeidsminister **Løwer**: Det er med stor glede jeg inviterer til denne debatten om sysselsettingspolitikken i Norden. Bakgrunnen for denne debatten er to medlemsforslag, fra henholdsvis den konservative og den sosialdemokratiske gruppen, på fjorårets sesjon i København. Medlemsforslagene resulterte i utarbeidelsen av en redegjørelse om sysselsettingspolitikken i Norden. Denne redegjørelsen har dere hatt mulighet til å gjøre dere kjent med. Jeg vil derfor ikke gjennomgå den i sin helhet, men trekke ut enkelte sentrale utviklingstrekk og utfordringer.

Nordisk samarbeid på arbeidsmarkedsområdet har eksistert i mange år, til nytte og glede for mange. Samarbeidet har skjedd i forskjellige former og på mange nivåer både i og utenfor Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. En generell debatt der en kun har diskutert sysselsettingsspørsmål, er imidlertid noe nytt. Dette må derfor sies å være en historisk sesjon.

Siden 1954 har det nordiske samarbeidet på arbeidsmarkedsområdet hatt sitt fundament i overenskomsten om et felles nordisk arbeidsmarked. Denne overenskomsten fastsetter nordiske borgeres grunnleggende rett til fritt å ta arbeid og bosette seg i et annet nordisk land. Den frie bevegelsen av arbeidskraft er ytterligere noe utvidet siden 1. januar 1994 med EØS-avtalen.

Sysselsettingspolitikken har en sentral rolle i alle de nordiske landene. Høy sysselsetting og lav ledighet har vært en av grunnpilarene i den økonomiske politikken i Norden. Arbeid er viktig for den enkeltes inntekt og tilhørighet i et sosialt fellesskap. Arbeidsledighet, og da særlig langvarig ledighet, kan føre til betydelige problemer for den som blir rammet, og for samfunnet. Goethe har uttalt: "Ingen velsignelse er så stor som arbeidets, og bare det mennesket som har arbeidet hele sitt liv, kan si: "Jeg har levet"."

Mange vil kanskje si at dette er å ta litt hardt i, men vi er alle enige om at arbeid er viktig for den enkelte. Derfor har vi i Norden en rettesnor som sier at alle som ønsker et arbeid, skal få det. Det er et mål vi kanskje aldri klarer å oppfylle fullt ut, men jeg vil med stor trygghet hevde at alle de nordiske regjeringene gjør sitt aller beste for å nå denne målsettingen.

Økt sysselsetting gir også økt verdiskaping og trygger det økonomiske grunnlaget for den nordiske velferdsmodellen. Dette er ytterst viktig med tanke på de store utfordringene vi står overfor med økende andel eldre blant oss. Videre fremmer høy sysselsetting mål knyttet til likestilling og utjevning av økonomiske vilkår i samfunnet.

Sysselsettingsredegjørelsen viser oss at alle regjeringene arbeider etter en helhetlig strategi for å bekjempe ledigheten. Målet for denne innsatsen er klar og konkretisert i alle landene.

Det er med glede jeg registrerer at den negative utviklingen på arbeidsmarkedet har snudd, og at utsiktene på arbeidsmarkedet nå ser lysere ut i alle de nordiske landene. Særlig gledelig er det å se at ledigheten blant ungdom er på vei ned, og at stadig færre er langtidsledige. Hele Norden er inne i en god periode med positiv vekst i økonomien. Næringslivet klarer seg bra, og antall ledige stillinger øker. Samtidig med den økonomiske veksten har prisstigningen holdt seg relativt lav i alle landene.

Nedgangen i ledigheten har særlig vært stor i Danmark, Island og Norge, men også Finland og Sverige kan vise til gode resultater. I alle landene har nedgangen i ledigheten kommet samtidig med at budsjettbalansen og kostnadsveksten har vært under kontroll. Erfaringer fra Danmark viser at aktiviseringen av arbeidsmarkedspolitikken har gitt positive resultater for ledigheten. Island har nå den laveste ledigheten i Norden, og sysselsettingsveksten i Norge er den sterkeste i Vest-Europa. Utviklingen i Sverige har ligget litt etter de andre nordiske land, men også her har bedringen på arbeidsmarkedet skutt fart i år. I Finland har arbeidsmarkedspolitikken gitt gode resultater, med en betydelig reduksjon i ledigheten. Dette viser oss at arbeidsledigheten kan bekjempes.

Et annet positivt trekk på arbeidsmarkedet er at kvinner i stadig større grad tar del i arbeidslivet. Dette er med på å fremme våre mål knyttet til likestilling. Men kvinner har fortsatt lavere yrkesdeltaking enn menn. De

utgjør derfor et potensial for arbeidsmarkedet. Mange av tiltakene innenfor likestillingsfeltet tar sikte på å legge forholdene til rette for ordninger som kan fremme både yrkesaktivitet og arbeid i hjemmet for begge kjønn.

Sentralt i arbeidet med å snu den negative utviklingen på arbeidsmarkedet har den aktive arbeidsmarkedspolitikken stått. Det betyr at vi har satset på aktivisering av ledige fremfor passive utbetalinger av stønader. Arbeidsmarkedstiltak har her vært et viktig virkemiddel. Flere undersøkelser, også i fellesnordisk regi, har vist at bruk av arbeidsmarkedstiltak øker jobbsannsynligheten for den arbeidsledige. For at effekten av tiltakene skal bli best mulig må de tilpasses den enkelte lediges ønsker, men også rettes inn mot arbeidsmarkedets behov. Opplæringstiltakene og lønnstilskudd har vist seg å ha bedre effekt enn øvrige tiltak.

Erfaringene fra det siste tiåret har vist oss at arbeidsmarkedet i Norden ikke følger samme konjunkturforløp. Økningen i ledigheten rammet oss på forskjellig tidspunkt og med forskjellig styrke. Vendepunktet, med bedring i arbeidsmarkedet, satte også inn ved ulike tidspunkt. Dette ser vi tydelig i dagens nordiske arbeidsmarked. Mens det f.eks. er lav ledighet og klare tegn til mangel på kvalifisert arbeidskraft i noen yrker i Norge, er det ledig kapasitet i de samme yrkene i Sverige og Finland. Dette gir et godt grunnlag for formidling av arbeidskraft over landenegrensene, til beste for alle land.

I dette formidlingsarbeidet er en sterk offentlig arbeidsmarkedsetat et viktig virkemiddel for myndighetene. I det siste har vi sett at arbeidsmarkedsetatene i bl.a. Sverige og Norge har samarbeidet om å løse problemene på arbeidsmarkedet. Det er særlig helsepersonell som har vært omfattet av dette samarbeidet. Arbeidsmarkedsetatene gikk her sammen om å rekruttere ledig helsepersonell fra Sverige til Norge, der det er stor mangel på denne yrkesgruppen. Blant andre yrkesgrupper, som innen bygg og anlegg, har vi sett at arbeidskraften mellom landene er meget flyttbar også uten arbeidsmarkedsetatenes hjelp. Den flytter dit det er jobb å få, selv om dette innebærer kryssing av grensen. Det viser i klartekst at det nordiske arbeidsmarkedet fungerer.

Samfunnet vi lever i, er i stadig forandring. De raske teknologiske, økonomiske og sosiale endringene medfører betydelige forandringer i måten arbeidsmarkedet fungerer på, og det stiller oss overfor store utfordringer. Teknologiske endringer vil mange ganger medføre at arbeidsplasser går tapt. Samtidig åpner ny teknologi for nye vekstområder og dermed nye arbeidsplasser. Dette er en nyttig erfaring. Men flere og flere opplever at utviklingen i arbeidsmarkedet, med økte krav til kunnskap, går for raskt.

For arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikken blir oppgaven å sikre yrkesbefolkningen den nødvendige kompetansen som arbeidsmarkedet etterspør. Høy kompetanse gir større fleksibilitet for den enkelte i valg av ar-

beid, og det bidrar til økt trivsel og selvtillit. En vil også bidra til at færre blir støtt ut i ledighet, førtidspensjonering eller uføretrygd.

Derfor er et nøkkelord i denne sammenheng utdanning. Utdanning og kunnskap blir stadig viktigere for enkeltmenneskets livskvalitet samt sosiale og økonomiske trygghet. Utdanning er også nøkkelen til sosial utjevning og kvinnenes inntreden i arbeidsmarkedet. I Norden har vi derfor lagt til rette for at alle skal ha lik rett til utdanning. Denne retten gjelder også på tvers av grensene. Den nordiske avtalen om høyere utdanning åpner for at elever og studenter fritt kan velge studiested i Norden. Denne ordningen er også med på å skape kontakt mellom nordisk ungdom, og fremmer således den nordiske tilhørigheten.

Befolkningens kunnskap og kreativitet er vår viktigste økonomiske ressurs. Vårt ansvar blir å utvikle og forvalte disse ressursene til det beste for samfunnet. Sysselsettingsredegjørelsen fremhever økt satsing på utdanning som svært viktig. Vi vet at utdanning sikrer bedriftene kompetanse og fremmer kreativitet og omstillingsevne. Vi vet også at ledigheten er lavere og yrkesdeltakelsen høyere for personer med høy utdanning enn med lav utdanning. Utdanningspolitikken er derfor sentral i arbeidet med å få et godt fungerende arbeidsmarked. Den kraftige økningen av plasser i høyskoler og universitet i Norden viser at de nordiske landene tar dette alvorlig.

Miljøvern griper inn i alle deler av politikken, også i sysselsettingspolitikken. I flere rapporter kan vi lese at utviklingen, med stadig høyere forbruk og energibruk, må stoppes og reverseres for at vi skal nå målet om en bærekraftig utvikling. Den økonomiske veksten må derfor skje innenfor de rammene som naturen setter for oss. En slik "grønn vekst" vil bidra til å øke livskvaliteten for oss alle.

Men miljøvern har også et betydelig sysselsettingspotensial. Utvikling av fornybare og alternative energikilder vil utvilsomt bli en næring i vekst. Fornybare energikilder er dessuten en lokal energiressurs, og økt satsing på dette området vil gi varige arbeidsplasser i distriktene.

I Norge har vi hatt en regjeringsoppnevnt kommisjon som har utredet alternative beskatningsformer som kan begrense de miljøskadelige utslippene og veksten i forbruket. Økte miljøskatter kan gi grunnlag for å redusere beskatningen av arbeidskraft. Samtidig vil det stimule næringslivet til å utvikle ny og forbedret miljøteknologi som både gir en mer miljøvennlig industri og samtidig stimulerer til å skape arbeidsplasser. Med en slik vridning av skatt bort fra arbeid og over på miljøskadelige utslipp kan vi få et bedret miljø og økt sysselsetting. Men på dette området vil det være et stort behov for internasjonal koordinering for å unngå konkurransevridning.

Arbeidet med å redusere ledigheten har vist seg å være svært vanskelig i mange land. Dette gjelder særlig når ledigheten har "satt seg" på et høyt

nivå. De utfordringene som ledighet stiller oss overfor, har tydeliggjort nødvendigheten av at alle sektorer må bidra i arbeidet med å få redusert ledigheten. De ulike sektorenes arbeidsfelt er ikke uavhengige. Dette krever en integrert politikk mellom sektorene. Virkemidlene i arbeidsmarkedspolitikken må i større grad enn tidligere suppleres av virkemidlene i finans-, nærings-, regional- og ikke minst sosial- og utdanningspolitikken. Som et element i en aktiv sysselsettingspolitikk er det vesentlig at bedriftene gis utviklingsmuligheter og stabile rammebetingelser. Dette gjelder ikke minst de små og mellomstore bedriftene, som i mindre grad enn de store kan følge med i skiftende offentlige regelverk.

Samarbeid på tvers av de tradisjonelle sektorene har vært lite fremtredende i det nordiske samarbeidet. Den høye ledigheten og kompleksiteten i tiltaksmulighetene har imidlertid satt fart i diskusjonen om dette også innen det nordiske samarbeidet. Dette arbeidet har også blitt stimulert av utredninger og forslag fra EU. Min oppfatning er at gjennom tverrsektorielt samarbeid har vi et potensial for å fremme en utvikling som tar hensyn til et bredere sett av målsettinger.

Mye av suksessen på arbeidsmarkedet kan tilskrives at myndighetene og partene i arbeidslivet har samarbeidet om løsninger for å få ned ledigheten og få vekst i sysselsettingen. Samarbeidet er knyttet til både nasjonale strategier og til det operative samarbeidet om gjennomføringen av politikken. Blant annet er partenes synspunkter på behovet for kompetanse viktig for innholdet i arbeidsmarkedsopplæringen. Dette samarbeidet har gjennomgående bidratt til å finne løsninger på vanskelige avveiningsspørsmål uten store konflikter eller uro i arbeidslivet. Dette er en modell som vi må bygge videre på. På dette feltet har Norden erfaringer som bør kunne være til nytte i drøftinger i EU-sammenheng.

Små og mellomstore bedrifter står for en vesentlig andel av den totale sysselsettingen i Norden. I Norge hadde f.eks. 99 pst. av de private bedriftene under 100 ansatte. Små og mellomstore bedrifter sysselsatte nesten 75 pst. av alle sysselsatte i privat sektor. Det sier seg selv at disse bedriftene utgjør en viktig kilde for fremtidens arbeidsplasser. Små og mellomstore bedrifter er også ofte lokalisert i distriktene og er dermed med på å opprettholde bosettingen og verdiskapingen i distriktene.

Små og mellomstore bedrifter er kanskje mer utsatt for skiftende konjunkturer enn de store bedriftene. Det er derfor viktig at de har enkle og stabile rammevilkår som gjør dem i stand til å konsentrere sin innsats om produksjon og det å drive lønnsomt.

Det omfattende skjemaveldet som møter disse bedriftene i deres daglige omgang med offentlige etater, er omfattende og ofte til belastning for driften. Settet av skjemaer og rapporteringsplikter kan også være svært belastende ved opprettelsen av egen virksomhet.

I Norge vil derfor den nye regjeringen se på rammebetingelsene for mindre bedrifter med tanke på forbedringer. Vi ønsker at skjemaveldet bedre må tilpasses bedriftenes størrelse og ha en nødvendig grad av fleksibilitet.

Alle de nordiske landene har i de senere år utviklet et nært samarbeid med landene i Baltikum og Russland. Utviklingen i disse landene er av stor interesse for Norden. Økt nordisk representasjon i EU har også bidratt til at EU har styrket sin interesse for Nordens nærområder. Vi har alle en felles interesse i en god utvikling i disse landene. Vårt overordnede mål med nærområdesamarbeidet er å sikre demokrati og rettsstaten i disse landene.

Stabil sysselsetting og lav ledighet er viktige faktorer for å fremme en slik samfunnsutvikling. Jeg har tro på at et gjensidig samarbeid på arbeidsmarkedsområdet mellom Norden og nærområdene vil bidra positivt til dette. Vi har mange erfaringer som Baltikum og Russland kan dra nytte av. Den nordiske organiseringen av partssamarbeidet har f.eks. vist seg som en god modell for utviklingen i samfunnet som helhet. Videre har vi mye kunnskap å formidle på områder som aktiv arbeidsmarkedspolitikk, arbeidsformidling, arbeidsmiljø og arbeidstilsyn.

Det nordiske samarbeidet påvirkes i betydelig grad av hva som skjer i resten av Europa og da særlig i EU. Tre av de nordiske landene har valgt å gå inn i unionen, mens to har valgt å samarbeide med EU gjennom EØS-avtalen. Dette gjør at det nordiske samarbeidet i større grad enn tidligere ses i en europeisk sammenheng. Ledighetsproblemet er internasjonalt og kan ikke løses av ett land eller Norden alene. Norden har i mange år argumentert for å sette sysselsetting og ledighet på dagsordenen i internasjonale fora. Jeg kan her vise til OECDs sysselsettingsrapport og revisjonen av EUs traktat i Amsterdam.

I denne traktaten setter EU fokus på sysselsettingen helt i tråd med de nordiske EU-landenes ønsker. Ved starten av forhandlingene i 1996 la de nordiske EU-landene fram forslag til en styrking av målsettingene knyttet til sysselselsettingen i traktaten. Den endelige traktatteksten viser at resultatene fra disse forhandlingene er meget godt i overensstemmelse med de nordiske EU-landenes innspill. Det understrekes imidlertid at ansvaret for sysselsettingspolitikken fortsatt skal være et nasjonalt anliggende. Dette fremgår også av traktatteksten.

Den nordiske linjen har hatt god gjennomslagskraft i internasjonale fora. Det gjenspeiler seg også i EUs institusjonalisering av oppfølgingen av medlemslandenes innsats mot ledighet. Den nordiske innflytelse kan også tydelig avleses i de forslag til sysselsettingspolitikk som legges fram på EUs toppmøte om sysselsetting den 20. og 21. november.

I Norge er vår erfaring knyttet til den norske sysselsettingskommisjonens utredning og oppfølgingen av denne. Av særlig viktig betydning vil jeg trekke fram en helhetlig strategi for å få ned ledigheten. I denne strategien ble samlet finanspolitikk sett i sammenheng med arbeidsmarkeds-, utdannings- og sosialpolitikken. Vi har også positive erfaringer knyttet til å gjøre budsjettet mer sysselsettingsintensivt ved å overføre midler fra overføringer både til næringsliv og personer til aktive tiltak som arbeidsmarkedstiltak og tiltak for å bedre infrastrukturen.

Mitt inntrykk er at EU har utviklet seg i nordisk retning i sysselsettingspolitikken de siste årene ved å se de ulike politikkområdene i sammenheng. Det viser at det nordiske synet har fått gjennomslagskraft i EU.

Selv om vi er litt uenige om virkemidler og tiltak, er vi enige om mål. Jeg ønsker dere en god debatt om sysselsetting i nordisk sammenheng!

Marianne Samuelsson: Fru president! Ja, jag tror också att vi är ganska eniga om detta, att människorna i Norden inte mår särskilt bra av den höga arbetslöshet som vi har och att vi naturligtvis måste åtgärda detta för att få ett socialt välbefinnande.

En av de frågor som jag vill följa upp med gäller den bild som faktiskt finns av att det även i framtiden kommer att vara en hög arbetslöshet och synen på att dela på jobben i större utsträckning, dvs. att korta arbetstiden för att fler skall få plats på arbetsmarknaden. Detta finns inte med i rapporten. Jag undrar: Är detta inte en fråga som över huvud taget har diskuterats på arbetsmarknadsministernivå?

Den andra frågan gäller skatteväxlingen. Enligt EU skulle det vara nationella beslut på det här området. Varför är man så låst vid att det måste vara ett internationellt samarbete när det gäller att skatteväxla för att få lägre kostnader för arbete och samtidigt en kraftigare en miljöåtgärd?

Minister **Løwer**: President! Dette med deling av arbeid har ikke vært tatt opp som et spørsmål i forarbeidet til denne redegjørelsen. Det er også et spørsmål om hvordan man tar dette opp i forhold til partene i arbeidslivet, hvor langt man vil gå frivillig og hvor langt man vil lovregulere. Den nye regjeringen i Norge har sagt at den vil se på hvordan arbeidet reguleres i Norge i dag, men vi har ikke kommet til noen konklusjon her. Men det er tydeligvis et spørsmål som man ønsker å se nærmere på, i hvert fall i vårt land.

Marianne Samuelsson: Jag är också av den uppfattningen att vi måste dela på jobben i större utsträckning. I annat fall kommer vi att få en stor grupp som hamnar utanför arbetsmarknaden, eller också väldigt dyra arbetsmarknadsåtgärder. Vi skall väl inte slita för att göra jobb som inte behöver göras, utan vi vill väl ha ett samhälle där åtgärderna är de som verkligen behövs och alla människor mår bra?

Skatteväxlingen talade ministern inte om över huvud taget i det här sammanhanget. Är det så att man, trots den rapport som tagits fram i Norge om att det skulle vara positivt med högre skatt på miljö och lägre på arbete, inte tänker vidta några åtgärder utan invänta internationella beslut?

Minister **Løwer**: President! I Norge har vi et ønske - og et mål - om å se på dette med omlegging fra røde skatter til grønne skatter. Det kommer vi nok til å gjøre helt uavhengig av hva som skjer i andre land, men det er klart at dette har et internasjonalt perspektiv i forhold til konkurransevridning, som vi også må ta hensyn til i den sammenheng.

Stavad (Europautskottets talesman): Fru Præsident! Jeg vil gerne på udvalgets vegne takke for redegørelsen, såvel den skriftlige som den mundtlige. Så er vi i øvrigt i Europaudvalget enige om, at det, jeg siger her, bliver ganske kort og ganske overordnet, og jeg tror, at jeg for de få bemærkninger, jeg vil gøre, har fuld rygdækning i Europaudvalget.

Når vi har valgt den form, skyldes det, at vi mener, debatten bør foregå mellem repræsentanterne for de politiske partier.

Men til takken for redegørelsen vil jeg gerne tilføje, at der, da redegørelsen fremkom, også bredte sig en vis skuffelse. Det skyldes måske, at forventningerne havde været for høje, men hvis man går redegørelsen igennem, så må kan konstatere, at den er meget lidt konkret både i forhold til de initiativer, der er taget, det, der er gennemført, og til en vurdering af, hvordan det konkret har virket. Der er heller ikke mange bud på, hvad man konkret skal gøre i forhold til fremtiden. Den indtænker ikke i nogen nævneværdig form den europæiske dimension, og slet ikke konkret i forhold til det beskæftigelsestopmøde, som vi står over for. Den mangler visioner, og den er - undskyld, jeg håber ikke, jeg bliver misforstået af gode embedsmænd, som vi sætter pris på, og som vi har brug for - men den er det, jeg vil kalde et typisk embedsmandsarbejde uden klare politiske budskaber. Det mener jeg også er det, vi kan konstatere er reaktionerne i de høringssvar -eller mangel på reaktioner - vi har fået.

Derfor har udvalget valgt at indstille, at vi opretholder rekommandationen, altså ikke afskriver den, når vi kommer til et senere punkt på dagsor-

denen. Indtil redegørelsen skal fremsættes om et år - for vi mener, beskæftigelsesdebatten bør være et af de vigtigste punkter på Nordisk Råds session hvert år - håber vi, at vi kan få en konkret diskussion med ministerrådet og ministrene og arbejdsministrene om, hvordan vi når et resultat, der bedre svarer til de forventninger, vi har.

Men jeg håber, at debatten her i formiddag kan blive en god debat, der peger fremad, og som kan være med til ikke blot at sætte beskæftigelsen i fokus men også være inspiration i forhold til det fremtidige arbejde.

Kallis (mittengruppens talesman): Fru president! Vi har nu att diskutera den skriftliga redogörelsen från ministerrådet om sysselsättningssituatioen och sysselsättningspolitiken. Precis som utskottets ordförande vill jag också erinra om att dagens debatt är tillkommen därför att Nordiska rådet beställt en årlig redogörelse om nationella nordiska och internationella ansträngningar för att uppnå en bättre sysselsättning. Redogörelsen innehåller statistik och uppgifter om arbetsmarknadsläget i de olika nordiska länderna, men hela uppdraget är inte uppfyllt. Tanken från Nordiska rådet var inte bara att vi skulle få en redovisning av gamla uttalanden och gamla mål. Syftet var också att vi med redogörelsen som grund skulle kunna debattera framåtriktade initiativ och förslag till åtgärder som regeringarna i de olika nordiska länderna presenterat. Jag hoppas att ministrarna muntligen kan redogöra för de förslag till strategier för sysselsättning som finns i de olika länderna.

Jag kan konstatera att redogörelsen visar att arbetslösheten i de fem nordiska länderna fördelar sig på tre olika nivåer. Island och Norge hade 1996 en förhållandevis låg arbetslöshet, under fem procent. Sverige och Danmark ligger vid Europamitten eller något under med en arbetslöshetsgrad enligt statistiken på omkring åtta procent. Finland, varifrån jag kommer, var Nordens särklassiga sorgebarn i det avseendet. Förutom Finland ligger de nordiska länderna hyggligt till vid en europeisk jämförelse. Glädjande är att arbetslösheten sjunker och att den också sjönk 1996 i alla länder med undantag av Sverige. Eftersom mer än en miljon nordbor trots sysselsättningsökningen allt fort står utanför arbete måste vi erkänna att vi nu diskuterar ett av Nordens absolut största problem.

Det statistiska underlaget ger en del intressanta perspektiv. Jag noterar exempelvis de betydande skillnaderna mellan de nordiska ländernas utgifter för arbetsmarknadspolitiken. Norge avdelade 1996 minst resurser för arbetsmarknadspolitiken. Det är naturligtvis förståeligt i och med att sysselsättningsläget i Norge var så bra. Resurserna som avdelades för arbetsmarknadspolitiken var i Norge 2,1 procent av BNP, medan Danmark satsade 6,6 procent av BNP.

Vad finns det för grundläggande likheter mellan den politik som bedrivs i de olika nordiska länderna? Den nordiska välfärdsmodellen baserar sig på ett brett yrkesdeltagande. Till den nordiska välfärdsmodellen har alltid hört och kommer alltid att höra en hög sysselsättningsgrad och en låg arbetslöshet. Norden har ett kvinnligt yrkesdeltagande som är bland världens högsta. Vi har också i alla nordiska länder försökt bedriva en ekonomisk politik som förenar låg arbetslöshet med låg inflation. Huvuddragen i arbetsmarknadspolitiken är också de samma i alla de nordiska länderna. Typiskt för denna politik är

för det första att aktiva åtgärder för sysselsättning prioriteras framom passiva

för det andra att insatserna syftar till att få med alla samhällsgrupper och speciell vikt läggs därför vid de problemgrupper som har stora svårigheter med att komma in på arbetsmarknaden, såsom invandrare och unga

för det tredje satsar varje land på utbildning och för att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden.

Mittengruppens partier har i varje nordiskt land sysselsättningsfrågorna som högsta prioritet. Syftet med att diskutera sysselsättningsfrågorna på nordisk nivå är framför allt att vi på så sätt kan utbyta erfarenheter och få en del idéer som kan omsättas i praktisk politik nationellt. Självklart innebär den gemensamma nordiska arbetsmarknaden ett positivt bidrag till sysselsättningen och en hållbar utveckling i Norden. Detsamma gäller de nordiska samordningarna av stödet för studier i ett annat nordiskt land. På samma sätt är det tänkt att EU-samarbetet skall fungera. Genom Amsterdam-fördraget infördes en ny avdelning om sysselsättning i fördraget. Den stadgar att en samordnad strategi om sysselsättning skall utvecklas särskilt för att främja "kvalitativt utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar".

Vidare skall EU uppmuntra till samarbete mellan medlemsstaterna och om nödvändigt komplettera medlemsstaternas åtgärder för att främja en hög sysselsättning. På samma sätt som på nordiskt plan är det tänkt att EU skall stimulera utbyte av idéer, information och erfarenheter och att främja nyskapande projekt.

Om en vecka samlas EU:s arbetsmarknadsministrar till ett extra toppmöte om sysselsättning i Luxemburg. Samarbete på sysselsättningsområdet tjuvstartar således. Förhoppningen är att toppmötet inte bara leder till vackra deklarationer utan också blir en plattform för ett nytt viktigt samarbetsområde. En central frågeställning i dagens debatt måste vara på vilket sätt de nordiska länderna samordnar sig inför sysselsättningstoppmötet. Jag utgår från att en sådan samordning ägt rum, men jag vill ändå fråga de

närvarande arbetsmarknadsministrarna: Hur har de nordiska EU-länderna gemensamt förberett sig inför toppmötet om sysselsättning.

I mittengruppen finns ett starkt stöd för sysselsättningspolitiken som prioriterar utbildningsinsatser, en flexibel arbetsmarknadsorganisation men också flexiblare arbetstider samt en sänkning av indirekta arbetskostnader. Det primära måste alltid vara att öka antalet arbetstillfällen genom att fokusera faktorer som genererar ökad sysselsättning. Aktiva åtgärder är alltid att föredra framom passiva. Lokala sysselsättningsinitiativ är alltid bättre än centrala. En framgångsrik sysselsättningspolitik måste främja sysselsättning också utanför storstadsregionerna.

Jag vill framhålla att det måste bedrivas en skattepolitik som främjar sysselsättning. OECD har tillsammans med EU-kommissionen konstaterat att en säkning av de indirekta lönekostnaderna främjar sysselsättning på bästa sätt. Studien visar att en sänkning av de indirekta lönekostnaderna med en summa motsvarande 1 procent av BNP får till följd att sysselsättningen ökar med 2 procentenheter. Jag är väl medveten om att alla inte omfattar riktigheten i denna undersökning, men det är en väl genomförd undersökning som åtminstone är riktgivande. I mittengruppen är vi tämligen övertygade om att den förverkligad leder till detta resultat.

I alla de nordiska länderna finns vad vi i Finland kallar för flitfällor. Skattesystemets konstruktion kan utgöra en flitfälla för såväl låginkomsttagare som medelinkomsttagare. De sociala trygghetssystemen, vilka självfallet skall vara effektiva och ge trygghet kan emellertid också motverka ett aktivt arbetssökande. Att undanröja denna typ av flitfällor kan vara ett verksamt medel för ökad sysselsättning. Personligen tror jag att de höga marginalskatterna inte är det största problemet när det gäller dessa flitfällor, utan det största hindret är en låg skattetröskel. Genom att höja den låga skattetröskeln något kunde man effektivt avskaffa dessa flitfällor.

Avslutningsvis vill jag rikta uppmärksamheten på en problemgrupp som råkat särskilt illa ut i alla länder med hög arbetslöshet. Många familjer har hamnat i ett läge där båda föräldrarna är arbetslösa. Sådana familjer befinner sig i ett extra utsatt läge. Jag menar att samhället här har ett särskilt ansvar att ge åtminstone den ena föräldern möjlighet att återkomma till arbetsmarknaden. Jag frågar därför de närvarande arbetsmarknadsministrarna: Finns det någon statistik i de egna länderna över hur många familjer det finns där bägge försörjarna är arbetslösa?

Stavad (socialdemokratiska gruppens talesman): For klarheds skyld skal jeg indledningsvis understrege, at jeg taler på vegne af Den Socialdemokratiske Gruppe.

Jeg mener, vi i Norden har sat beskæftigelsen på den europæiske dagsorden. Lad os tænke lidt tilbage til marts 1996 i København, hvor vi havde konferencen i Nordisk Råds regi forud for, at vi startede regeringskonferencen, som endte med et resultatat i Amsterdam her for tre-fire måneder siden. På det tidspunkt var der ikke mange, der troede, at den dagsorden, som fem nordiske lande og tre selvstyrende områder blev enige om, ville blive den dagsorden, der kom til at præge resultatet af regeringskonferencen i EU. Beskæftigelse, miljø, forbrugerpolitik, åbenhed - og dermed en række af de centrale nordiske indgange til et godt demokratisk samarbejde - blev sat som dagsorden. En dagsorden, der var ganske forskellig fra den dagsorden, de fleste andre havde på det tidspunkt. Hvis vi nu som i dag, hvor vi har beskæftigelsen på dagsordenen, ser på resultatet, så nåede vi jo så langt, som ingen rigtig havde troet muligt. Og så langt så vi nu har et redskab til at arbejde videre. Konklusionen fra Amsterdam blev nordisk, også på beskæftigelsesområdet.

Vi står nu over for et beskæftigelsestopmøde i EU om ganske få dage, nemlig den 21. november. Dér er det fuldstændig afgørende for den nordiske troværdighed, at man ikke kommer med forholdsvis løs tale og holder de sædvanlige festtaler, men er parat til at gå direkte ind med konkrete, målbare forslag, så vi kan bruge beskæftigelsesafsnittet, som er kommet ind i Amsterdamtraktaten, til noget konkret. Derfor glæder jeg mig også over, at der ud over det, der er foregået her i salen, foregår mange andre aktiviteter, når vi alligevel mødes i nordisk sammenhæng.

Vi havde i SAMAK, en sammenslutning af nordiske Socialdemokratier og den nordiske fagbevægelse, et møde i mandags med vore formænd, som jo for tres vedkommende er statsministre. I øvrigt er Paavo Lipponen, den finske statsminister i øjeblikket, formand for SAMAK. Ved mødet blev vi enige om et fælles SAMAK-udspil, som jo dermed dækkes af fem nordiske Socialdemokratier og den nordiske fagbevægelse. Her forsøger vi at give de svar, som jeg går ud fra vore statsministre i betydelig grad også vil tage deres udgangspunkt i, når man mødes om få dage til topmøde i Luxembourg. Det, vi siger, er, at vi ønsker konkrete mål for beslutningen i EU. Vi ønsker at forpligte hinanden til, at alle lande over en periode, fordi udgangspunkterne selvfølgelig er forskellige, når et resultat, hvor ingen ung må gå længere end et halvt år uden at være i beskæftigelse eller i uddannelse. At langtidsarbejdsløsheden skal bekæmpes. At vi ikke vil finde os i, at mennesker kasseres på samme måde som biler, der er nedslidt og bliver kørt til skrotning. Det er ikke det samfund, vi vil have. Derfor er det bud, vi giver i hvert fald i første omgang - vi vil gerne endnu længere - at ingen bør kunne gå ledig i over et år, uden at den pågældende får tilbud, og der samtidig også stilles krav om, at man tager imod nogle af de tilbud, man får, så man enten kommer i beskæftigelse eller kommer i gang med

opkvalificering. Og så har vi i øvrigt også nogle ønsker om, at vi får sat nogle mål i forhold til selve beskæftigelsesgraden, og derigennem selvfølgelig får mål for, hvordan vi får nedbragt arbejdsløsheden.

Det her skal ske på et bæredygtigt grundlag. Det er jo ikke spørgsmålet om bare at køre derudad, og det bare er den økonomiske vækst med de mange andre skadevirkninger, der sker, vi lægger op til. Men det skal ske tænksomt, og det skal ske miljørigtigt, økologisk rigtigt, og inden for en ramme, så det er bæredygtigt. Vi mener, at Europa, som Norden jo er en væsentlig del af, skal sætte forskningen stærkere på dagsordenen. Hvis vi skal kunne klare os som kontinent i forhold til USA og Japan og de andre, der er på vej, så er det vigtigt, at vi også har det videnskabelige grundlag at kunne konkurrere på.

Vi siger også, at fleksibilitet er vigtigt. Også når man ser på arbejdstiden, apropos de bemærkninger, der kom ved indledningen af debatten. Vi tror ikke så meget på, at en generel nedsættelse af arbejdstiden er svaret på at bekæmpe arbejdsløsheden. Men vi tror på, at det er vigtigt at have fleksibilitet i arbejdstiden - at man over et livsforløb får mulighed for at at tage hensyn til den konkrete situation, man befinder sig i, at man får tid til og økonomisk mulighed for at trække sig ud af arbejdsmarkedet i en periode for at opkvalificere sig, for at dygtiggøre sig, for at få den uddannelse og efteruddannelse, som er nødvendig, hvis man skal kunne følge med tidens krav.

Teknologien udvikler sig så hurtigt, at hvis den nye viden, vi får ind hos menneskene, kun findes hos de unge mennesker, der kommer ind med de seneste uddannelser, så går det helt galt. Derfor skal der skabes tidsmæssig og økonomisk mulighed for, at de enkelte medarbejdere kan trække sig ud i perioder. På samme måde er det vigtigt, at man i forhold til familien, mens børnene er små, får muligheden for at kunne trække sig ud i en periode, og dermed ikke bevidstløst satser på den kortere arbejdstid som noget, der skal ske generelt. Det skal ske fleksibelt!

Vi håber, at de bud, som SAMAK, Socialdemokratierne og fagbevægelserne har givet, vil blive bragt på dagsordenen i Europa, og at de vil lykkes, og at vi kan stå sammen om at holde fast i de krav. Beskæftigelse er den bedste medicin for et samfund, så det ikke bliver splittet, men holder sammen, og sikrer, at der er velfærd for alle.

Charlotta L. Bjälkebring (vänstersocialistiska gruppens talesman): Fru president! Det största hotet mot välfärdssamhället är massarbetslösheten. Arbetslösheten är ett väldigt problem i alla våra nordiska länder. Därför är det litet konstigt att vi först i dag på Nordiska rådet 1997 diskuterar sysselsättningsproblemen. Arbetslösheten har redan i flera år varit huvudorsaken

till att våra nordiska sociala skyddsnät varit nära att ge vika. Solidariteten har satts på prov och kommer att göra det också framöver. Därför är det viktigt att vi håller diskussionen levande i Norden även efter denna debatts avslutande.

Samtidigt som arbetslösheten har ökat, har alla de nordiska länderna under 90-talet tagit steget in i EU:s gemensamma marknad, och flera har förberett sig mer eller mindre målmedvetet för ett EMU-medlemskap. Detta har påverkat sysselsättningen, särskilt den kvinnliga arbetsmarknaden.

EU:s medlemsstaters sysselsättningspolitik skall diskuteras i Luxemburg den 20 november. Min vilja och ambition är att kampen för sysselsättningen skall vara överordnad inflationsmålet. Hittills har vi inte sett så mycket av det i EU, trots att vi har fått fagra löften om att kampen mot arbetslösheten stått överst på dagordningen. EU har 20 miljoner arbetslösa och 50 miljoner fattiga.

Vänstersocialistiska gruppen vill särskilt betona de åtgärder som syftar till att generellt förkorta arbetstiden både i Norden och i övriga Europa. Detta krav har vår grupps representanter framfört i respektive lands parlament, det krävs av vår grupp i EU-parlamentet, och nu gör vi det också i Nordiska rådet.

Däremot har jag förstått att det finns mycken kritik mot arbetstidsförkortningen här i Finland, men också Ole Stavad från Danmark sade före mig att han inte trodde på en arbetstidsförkortning. Denna direkt negativa inställning till förkortad arbetstid har vi vänstersocialister svårt att dela. Det är en stor brist att ministerrådets rapport inte berör dessa frågor.

En arbetstidsförkortning är en nödvändig välfärdsreform, som handlar om livskvalitet, hälsa och rätten till arbete. Den handlar om jämställdhet och ekonomiskt oberoende. Genom förkortad arbetstid kan man bryta könssegregeringen på arbetsmarknaden. Den kan minska inkomstklyftorna och positivt påverka fördelningen av lönearbetet mellan män och kvinnor.

En arbetstidsförkortning går att finansiera. Statens utgifter för arbetslösheten är mycket stora. Om vi använder de pengar som i dag går till arbetslöshetskassa och andra statliga insatser så kan man förkorta arbetstiden. Det handlar om att omfördela inom statens budget, och det handlar om att omfördela från höginkomsttagare till låginkomsttagare. I många branscher kan arbetstidsförkortningen till stora delar finansieras genom ökad effektivitet som nås genom längre driftstid, bättre utnyttjande av kapitalinvesteringar och utvecklad teknik. En förkortad arbetstid leder också till minskad sjukfrånvaro och förbättrad hälsa, vilket ger en ökad effektivitet hos den enskilde anställde.

Rätt genomförd leder arbetstidsförkortningen till att sysselsättningen ökar och att köpkraften utvecklas positivt också för dagens lågavlönade,

deltidsanställda och arbetslösa som därmed får arbete. Det ekonomiska utrymmet fördelas mer rättvist mellan dem som i dag har ett arbete och dem som inget arbete har och mellan dem som lägger pengarna på hög och dem som inga pengar har. Detta är i högsta grad en rättvisereform.

Vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet kommer att följande verksamhetsår högt prioritera arbetstidsförkortningen. Vi kommer att inlämna ett medlemsförslag i frågan, och vi hoppas att det kan behandlas på sessionen i Oslo nästa höst.

I den sysselsättningsredogörelse som regeringarna tillställt oss kan vi se att man har ansträngt sig för att belysa skillnader mellan mäns och kvinnors sysselsättning. Vi tvingas konstatera att skillnaderna mellan kvinnors och mäns villkor i arbetslivet har blivit större. Arbetskraften är relativt jämnt fördelad mellan könen, men kvinnor och män befinner sig på var sin arbetsmarknad och har utvecklat två olika sysselsättningsmönster. Det har försvagat kvinnornas ställning. Det yttrar sig bl.a. i att kvinnor i yrken som läkare, ekonomer, jurister och ingenjörer dominerar inom den offentliga sektorn medan männen i samma yrken återfinns i den privata sektorn. Alla är vi rörande överens om att de nya arbetstillfällena måste komma inom den privata sektorn, så återigen ser vi här en tendens att kvinnorna får det svårare.

Urholkningen av den generella välfärden och omvandlingen av den offentliga sektorn drabbar främst kvinnor, eftersom det är just dessa båda företeelser som har gjort det möjligt för kvinnorna att lönearbeta och bli ekonomiskt självständiga. När välfärden och den offentliga sektorn minskar så förstärks de ojämlika maktförhållandena mellan könen. Övergången från regelstyrning till målstyrning, resultatenheter och etableringsfrihet inom t.ex. skola, vård och omsorg innebär att produktionen av välfärd allt oftare blir en lokal angelägenhet, som oftare än tidigare behandlas efter pengar och inte efter de behov som finns.

Kraven på budgetsanering och kraven på sänkning av de offentliga utgifterna har fastlagts bl.a. som ett resultat av EU-medlemskapet och anpassningen till konvergenskraven inför EMU. I den meningen har denna politik blivit ett hot mot kvinnors lönearbete och ekonomiska oberoende. Jag ställer därför stort hopp till det nordiska samarbetet och till våra gemensamma krafter att få ner arbetslösheten och öka sysselsättningen både i Norden och i Europa, men också i den övriga världen.

Stavad: Fru Præsident! Når jeg beder om en mulighed for en replik, så er det fordi, jeg hører Charlotta Bjälkebring fra Venstresocialisternes Gruppe sige, at man går ind for kortere arbejdstid, og så stillede det op som en modsætning til det, jeg havde sagt. For jeg sagde: Vi går ind for en fleksi-

bilitet. Vi går ind for en mulighed for, at mennesker kan trække sig ud af arbejdsmarkedet i en periode for at dygtiggøre sig, og når børnene er små.

Og derfor er mit spørgsmål til Charlotta Bjälkebring: Når man hos Venstresocialisterne taler om kortere arbejdstid - er det så for alle? Er det noget med, at alle skal en halv time eller en hel time eller to timer eller tre timer ned om ugen?

Forholder man sig den virkelighed, der er? Eller lader man som om, at arbejdstid er noget givet, noget som er ens for alle i dag. Det er jo ikke virkelighed!

Beskæftigelsesbehovet - det at skaffe nye arbejdspladser - er også meget forskelligt fra område til område. Det er som om, man er mange år tilbage i tiden i en anden virkelighed end den virkelighed, vi befinder os i i dag.

Charlotta L. Bjälkebring: Fru president! Jag är helt säker på att jag befinner mig i verkligheten. Det är min fasta övertygelse att vi behöver en generell arbetstidsförkortning, en lagstiftning som driver fram frågan om en arbetstidsförkortning. Om två arbetar 8 timmar blir det 16 timmar och om tre jobbar 6 timmar, blir det 18 timmar. Därmed ökar man sysselsättningen för flera människor.

Jag tror att det här är en möjlig väg att dela på arbetstiderna. Det har visat sig att tidigare arbetstidsförkortningar har lett framåt för ekonomierna och varit positiva för hela samhället. Jag är därför inte alls orolig för att den förkortade arbetstiden kommer att leda till försämringar.

En annan viktig sak är att vi måste se över övertidsarbetet. I dag arbetar många väldigt mycket övertid och sliter ut sig på detta, medan många som inte gör någonting belastar våra sociala stödstystem. Detta kan inte vara bra, varken för människorna eller för ländernas ekonomier.

Stavad: Jeg håber, jeg ved lejlighed kan få skænket de meget klare undersøgelser, som jeg forstod på Charlotte Bjälkebring der er om, at en generel nedsættelse af arbejdstiden kun har positive virkninger; og for det andet vil jeg godt sige, at man kan jo ikke bruge pengene mere end én gang. Hvis vi skal skaffe økonomisk råderum, hvis vi skal skaffe plads til, at alle får mulighed for at trække sig ud af arbejdsmarkedet for at opkvalificere sig, for at dygtiggøre sig, må det derfor ske ved en forkortelse af arbejdstiden for de mennesker. Jeg mener, man er nødt til at forholde sig til, også hos venstrefløjen i Norden, at hvis vi skal tale om fuld beskæftigelse, er det en illusion, hvis man ikke samtidig sikrer, at der er opkvalificeringsmuligheder hele vejen igennem, i hele livsforløbet. Fuld beskæfti-

gelse uden livslang efteruddannelse og opkvalificering er en illusion, og det bliver der kun plads til, hvis vi i stedet bruger den kortere arbejdstid til at give frihed til uddannelse.

Christel Anderberg (konservativa gruppens talesman): Fru president! Carl Bildt framhöll i sitt anförande här i tisdags att det faktiskt inte finns någon global sysselsättningskris. Det skapas flera miljoner nya jobb varje år, men de skapas inte här i Norden. Man hade hoppats att ministerrådet skulle ha ägnat detta faktum någon eftertanke, men icke. Redogörelserna för sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden är därför tyvärr ett ganska torftigt dokument, ett statistiskt konstaterande av hur det hur ser ut i dag och ett närmast dogmatiskt fastklamrande vid den nordiska modellen.

Var finns analysen? Var finns visionen? Tyvärr tycker jag också att det var en alltför glättad bild som den norska arbetsmarknadsministern Eldbjörg Löwer lämnade. Det framställdes ungefär som om de stora problemen i de nordiska länderna nu skulle vara lösta, som om de skulle ligga bakom oss. Så är det tyvärr inte alls, och jag tror att det är väldigt farligt att försöka blåsa faran över.

Ministerrådets redogörelse är en ganska dyster läsning för alla de nordiska länderna, möjligen undantaget Norge. Särskilt dyster är den för oss svenskar. Några exempel:

Island, Danmark och Norge hade en hygglig ekonomisk tillväxt, men Sverige har en markant svagare tillväxt än året innan. Sysselsättningen steg 1996 i alla länder utom i Sverige, där den sjönk med 0,6 %. Arbetskraften ökade i alla länder utom i Danmark och Sverige, där vi har tagit oss före att reducera den bl.a. att genom att ge äldre förtida pensionsavgång. Socialdemokraterna i Sverige och i Danmark gör alltså precis det som Ole Stavad här från denna talarstol tog avstånd från, nämligen behandlar människor som gamla bilar som körs till skroten, allt i syfte att hyfsa arbetslöshetsstatistiken.

Arbetslösheten minskade i alla länder utom i Sverige, där den fortsatte att öka. Om det kan vara någon tröst för Bjarne Kallis vill jag säga att man inte alls är det ensamma sorgebarnet i det här sammanhanget. De 8 % arbetslöshet som redovisas för Sverige är nämligen inte mer än drygt halva sanningen. Det är bara den öppna arbetslösheten. Men räknar man alla dem som befinner sig i åtgärder eller arbetsmarknadsutbildning, finner man att den faktiska arbetslösheten är minst 12 %.

I redogörelsen finns två långa kapitel om sysselsättningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Ändå har dessa politikområden nu huvudsakligen reparativa funktioner. Om den ekonomiska politikens och om närings-

politikens betydelse för skapandet av riktiga, varaktiga jobb sägs i princip inte någonting alls.

Nordiskt samarbete är mycket bra, men det får inte leda till att vi sluter oss samman mot världen i övrigt. På s. 17 i ministerrådets rapport kan man läsa att OECD riktar kritik mot att lönespridningen är för låg i de nordiska länderna och att systemet med minimilöner har bidragit till hög arbetslöshet för personer med låg kompetens. Detta avfärdar ministerrådet helt kort med att ökade löneskillnader icke är en del av den nordiska modellen. Litet mer av analys hade varit på sin plats.

För är det inte så att den solidariska lönepolitiken har slagit ut hundratusentals jobb i våra länder och omöjliggör skapandet av nya? Vore det inte bättre att återskapa en marknad för lågproduktiva jobb i stället för att deras presumtiva innehavare går på bidrag till motsvarande låga belopp?

De nordiska länderna slår sig nu för bröstet för att man har fått in ett kapitel om sysselsättningen i Amsterdamfördraget. Man anser sig ha bidragit till att EU nu blir en sysselsättningsunion. I kommissionens *guidelines* inför det nära förestående toppmötet finns det en del kloka tankar. Bl.a. understryks vikten av att stimulera entreprenörskap genom att åstadkomma ett klimat där företagen kan blomstra. De flesta nya jobben skapas i små och medelstora företag, varför tillväxten hos just dem måste stimuleras, särskilt inom tjänstesektorn. Då behövs det en ny företagskultur, säger kommissionen. Den beskriver Europas problem som en bestående oförmåga att skapa tillräckligt många nya jobb, som en arbetskraft som är otillräcklig utbildad och som en oförmåga att anpassa sig till nya strukturer. Gäller detta Europa i allmänhet, gäller det tyvärr Norden i synnerhet.

För att främja en ny kultur för entreprenörskap i EU måste följande insatser till, säger kommissionen: att göra det enklare att starta driva företag och att sänka kostnaderna för arbetskraften. Vad säger då Sverige till detta? Nehej, att göra arbetsrätten mer flexibel är det inte tal om. Nehej, att sänka skatterna på arbete blir det inte tal om. Sverige värnar sitt höga skattetryck, och det är en nationell angelägenhet som EU minsann inte skall lägga sig i.

Utan att säkert veta det misstänker jag att entusiasmen inte har varit så mycket större i de andra nordiska länderna heller.

Vi i den konservativa gruppen frågar oss: Vad är det egentligen för mening med internationellt samarbete när regeringar inte är beredda att lyssna, inte vill ta till sig de rekommendationer som samarbetet utmynnar i? Risken är uppenbar att både det nordiska samarbetet och kommissionens riktlinjer blir ännu några i raden av retoriska bubblor. Finns det någon som tror att alla de hundratusentals arbetslösa personerna i våra länder är främjade av detta?

Avslutningsvis vill jag säga att den konservativa gruppen aldrig kan acceptera en generell arbetstidsförkortning. Det skulle vara den slutliga kapitulationen inför arbetslöshetsproblemet. Det skulle bara kunna ske till priset av oerhörda välståndsförluster i våra länder. Problemet är inte att det råder brist på arbetsuppgifter. Problemet är att de arbetsuppgifter som finns genom skattetrycket har blivit så dyra att ingen har råd att efterfråga och betala för dem.

Per Olof Håkansson: Fru president! Jag lyssnade med stort intresse på Christel Anderberg. Jag tillhör dem som tror att det finns ett samband mellan efterfrågan, produktion och sysselsättning. Jag saknade något resonemang kring hur den konservativa gruppen ser på detta samband. Den fråga som jag söker svar på i Christel Anderbergs anförande är vilken huvudinriktning av politiken som man egentligen vill ha. Handlar det om att minska klyftorna och om ett solidariskt arrangemang när det gäller ekonomiska och sociala förhållanden för att skapa en stärkt efterfrågan? Eller handlar det om - för att använda den slagordsmässiga framställning som också Christel Anderberg gav exempel på - att göra rika rikare eller att ordna samhället så att de som redan har det bra får det bättre?

Vi skulle kunna ha ett intressant meningsutbyte kring vilken typ av samhälle som vi egentligen skall sikta till. För att Christel Anderberg inte skall tveka om vad jag och den socialdemokratiska gruppen syftar till vill jag säga att det är att investera och stärka efterfrågan för att minska klyftorna och att utjämna skillnader i ekonomi och sociala förhållanden, dvs. att skapa ett bättre samhälle.

Christel Anderberg: Fru president! Nej, Per Olof Håkansson, den konservativa gruppen tänker inte göra rika rikare. Den konservativa gruppen vill föra en politik som leder till att alla medborgare i de nordiska länderna blir rikare och får ett högre välstånd. Minskade klyftor - ja visst, men vad är det som säger att ungdomar som precis kommit ut från skolan skall ha i stort sett samma lön som den som har jobbat i trettio år, som har en helt annan erfarenhet och dessutom en större försörjningsbörda? I våra länder har ungdomarna ungefär 80 % av normallönen i ingångslön. I USA har de bara 60 %, och där är arbetslösheten bland ungdomar inget problem. Det är den däremot hos oss.

Efterfrågan, produktion och sysselsättning är självfallet viktiga faktorer, men mina åtta minuter medgav tyvärr inte någon utförlig redogörelse för hur vi ser på de frågorna. Men det som jag hade att invända mot ministerrådets redogörelse var att just dessa viktiga faktorer i stort sett inte

alls nämns. De 20 sidorna ägnar man i stort sett bara åt de reparativa uppgifterna: arbetsmarknadspolitik, arbetsmarknadsåtgärder och arbetslöshetsersättning. Det finns inte några framåtsyftande tankar om hur vi i Norden skall komma tillbaka till det som vi alla eftersträvar, nämligen full sysselsättning.

Per Olof Håkansson: Fru president! Jag tycker att Christel Anderberg skall ta sig en titt ut i världen och se hur politiken har förts i ett antal länder på senare år. Det finns några länder som har fört den politik som Christel Anderberg nu förordar. Granska hur utvecklingen där har blivit! Hur ser sysselsättningssituationen ut, och hur mår människorna? Det är min ena kommentar.

Min andra kommentar är: Förklara för mig hur sänkta löner kan bidra till ökad efterfrågan!

Christel Anderberg: Fru president! Vi diskuterade att alkoholskatter i går. I de nordiska länderna har vi höga skatter på alkohol, därför att vi anser att vi därmed pressar tillbaka konsumtionen. Det är självklart att också höga skatter på arbete bidrar till att sänka konsumtionen av tjänster. Det är klart att man kan se sig om i världen, Per-Olof Håkansson, men varför inte börja städa framför egen dörr? Sverige, som för tjugofem år sedan var det tredje rikaste landet i världen, har gått en stadig kräftgång och ligger nu på 17:e plats i OECD:s statistik. Alla de övriga nordiska länderna har gått om oss - dock inte Finland, men enligt vad jag har hört väntas även Finland passera oss. Vid utgången av 1997 är därför Sverige förmodligen det fattigaste landet i Norden mätt i BNP per capita.

Då måste man fråga sig: Har den politik som vi har fört under de senaste 25 åren varit så väldigt lyckosam? Eller vore det kanske läge för att sätta sig ner och analysera vari våra problem består och att försöka göra någonting konstruktivt åt dem, i stället för att tugga gamla teser om en politik som formades på 70-talet och som inte har fungerat?

Stavad: Fru Præsident! Jeg kan forstå, at Christel Anderberg med stor nostalgi mindes, dengang der kun fandtes socialdemokratiske regeringer i Sverige. Det var jo på det tidspunkt, hvor man i perioder begyndte at få borgerlige regeringer, fru Anderberg siger, det begyndte at gå galt i Sverige, og det kan jeg sådan set godt følge fru Anderberg i. Men jeg forstår, at de nordiske konservative partier mener, at der kun er ét svar på beskæftigelsesproblemerne; det er lavere skatter, og her er mit spørgsmål: Hvis nu

jeg kigger på situationen i Sverige og i Danmark, da Socialdemokraterne overtog regeringsansvaret efter to konservative statsministre - vi overtog en situation, hvor arbejdsløsheden steg måned for måned, og vi overtog en situation, hvor der var et stort hul i bunden af kassen og et kæmpeunderskud. I dag stiger beskæftigelsen, arbejdsløsheden falder, og der er balance på budgetterne - er der så ikke et eller andet, man bør revidere hos de konservative?

Christel Anderberg: Fru president! Nej, så enfaldiga är vi inte i den konservativa gruppen att vi tror att det finns en enda lösning på problemen. Däremot tror vi att en sänkning av skattetrycket för företagen, en sänkning av skatten på arbete, är mycket väsentlig. I den uppfattningen befinner vi oss i ganska gott sällskap. OECD-ekonomerna pekar på samma sak. Kommissionen håller nu fram detta som en mycket viktig fråga i sina riktlinjer inför toppmötet. Det är någonting som åläggs alla medlemsstater att omedelbart sätta i gång med. Vi skall också varje år avge en redogörelse för hur det här arbetet fortsätter. Det är alltså inte bara vi som ser de höga skatterna som ett problem.

Det andra som vi i den konservativa gruppen framhåller som oerhört väsentligt är att de stela strukturerna på de nordiska arbetsmarknaderna lättas upp och anpassas efter det arbetsliv som vi har i dag. Jag har vid några tillfällen haft förmånen att träffa och diskutera med högt uppsatta företrädare för den danska landsorganisationen. Jag måste säga att jag blir imponerad när jag hör hur modernt det danska LO har blivit t.ex. jämfört med den svenska LO. Man anstränger sig där verkligen för att acceptera och anpassa sig till det nya arbetslivets villkor och att göra det bästa möjliga av situationen, i stället för att dogmatiskt hålla sig fast vid gamla strukturer, som nu inte längre fungerar. Efter att ha hittat den klarsynen hos den danska landsorganisationen kunde man kanske hoppas och tro på att den skulle finnas också hos danska socialdemokratiska politiker.

Stavad: Jeg glæder mig meget over, at Christel Anderberg og de svenske Moderaterna tilsyneladende har den danske fagbevægelse som primær inspiration på arbejdsmarkedsområdet. Jeg er helt enig i, at dér vil man være i gode hænder, og såfremt man vil tilrette sin beskæftigelsespolitik og sin arbejdsmarkedspolitik efter de råd, man får fra den danske LO, vil der blive holdt en anden tale om et år af Christel Anderberg fra denne talerstol, og den glæder jeg mig til at høre.

Christel Anderberg: Fru president! Jag är ledsen om jag måste göra Ole Stavad besviken. Jag tror inte att det danska LO är moderaternas primära källa till information och inspiration. Jag kan bara konstatera att vi hellre lyssnar till det danska LO än på det svenska. På andra sidan Sundet har man nämligen kommit betydligt längre när det gäller att inse att vi inte kan ha en arbetsrätt som skapades på 70-talet och som tillkommit för industrialismens stordrift. Detta fungerar inte på dagens mer individualiserade och dessutom globaliserade arbetsmarknad.

Jette Gottlieb: Ser den konservative gruppe slet ikke den modstrid, der er mellem en stadig hurtigere nedslidning af arbejdskraften og så ledige hænder, der ikke kan komme til?

Ser den konservative gruppe ikke nogen mulighed for, gennem nedsættelse af arbejdstiden, at dele arbejdet?

Ser den konservative gruppe slet ingen mulighed for at, som diskussionen foregår, f.eks. i Frankrig og England, for at man kan sikre et bedre arbejdsliv gennem en kortere arbejdstid?

Ser den konservative gruppe ikke et formål i at begrænse overarbejdet, så flere kan komme til?

Ser den konservative gruppe slet ikke en fordel i at give mulighed for på én gang at opkvalificere arbejdskraften og samtidig sikre arbejdsløse i arbejde ved f.eks. at etablere orlov til uddannelse, sådan at der kan ske en fleksibilitet på arbejdsmarkedet, eller har den konservative gruppe kun ét svar, nedsættelse af lønningerne for de svageste, for de ufaglærte og for de unge, kombineret med nedsatte skatter, så velfærdssamfundet kan afmonteres.

Christel Anderberg: Fru president! Jag kan inte påstå att den konservativa gruppen just nu ser nedslitningen av arbetskraften som vårt allra största problem. Aldrig tidigare under människans tid på jorden har vi haft så mycket hjälp av maskiner, vilka gjort att de allra tyngsta och mest slitsamma jobben har kunnat försvinna.

Vi anser att den största orättvisan finns mellan dem som har arbete och dem som inte har arbete. Jag har själv suttit med som ledamot i Arbetstidskommittén, en offentlig utredning i Sverige som för något år sedan lade fram sitt slutbetänkande. Vi gick igenom alla empiriska försök och all den forskning som finns på området och kom fram till att det inte finns någonting som tyder på att en generell arbetstidsförkortning skulle skapa fler jobb. Det enda man kan vara säker på är att det skulle driva upp lönekost-

naderna i våra länder på ett sådant sätt att ytterligare jobb skulle slås ut på grund av att vi inte kan hävda oss i den internationella konkurrensen.

Hur kan man hävda att en arbetstidsförkortning är en viktig välståndsfråga för dem som nu har förmånen att ha ett arbete när 18-20 miljoner människor i Europa saknar arbete, står utanför arbetsmarknaden? För alla dessa människor måste det vara närmast utmanande att tala om en arbetstidsförkortning som en välståndsfråga för dem som redan har förmånen att ha ett jobb.

Jette Gottlieb: Hvis det er den virkelighed, man lever i, når den konservative gruppe konstaterer, at et stort problem ikke er nedslidning på arbejdskraften for nuværende, så må jeg meget kraftigt undres.

Det er ganske rigtigt, at vi aldrig før i historien har haft så stor hjælp af maskiner. Vi har heller aldrig haft så stor en stigning i arbejdstempo, så sindssygt et arbejdstempo på arbejdspladserne, så mange varige arbejdsskader, så voldsom en nedslidning, der bringer folk ud af arbejdsmarkedet allerede som 40-, 50- eller 60-årige, så voldsom en vækst i arbejdsulykker.

Det er jo netop udtryk for et fuldstændig umenneskeligt arbejdsmarked, og det er det, der bringer os på den tanke, at hvis man kunne have en fleksibel tilgang til arbejdsmarkedet, så de, der er i færd med nedslidning, kunne få mulighed for at komme ud, samtidig med at andre, som mangler arbejde - og det er et stort problem - får mulighed for at komme ind på arbejdsmarkedet, da havde man en mulighed for at mindske den modstrid, der er deri.

Christel Anderberg: Fru president! Det är så trist att lyssna på vänsterfolk som alltid tenderar att betrakta alla människor som ett kollektiv där alla människor har samma förhållanden, samma behov och samma problem. Naturligtvis finns det många som lider av stress. Det är nog bra om man kan förkorta arbetstiden för dem som behöver det. Men det är också väldigt många som skulle vilja jobba mycket mera. Dessutom finns det oerhört många som kanske jobbar den dubbla officiella arbetstiden, vilken i Sverige är 40 timmar i veckan. Det finns inte något arbetstidsmått som passar alla bransche, alla konjunkturer och alla människor. Det finns inte ens ett arbetstidsmått som passar en och samma individ under olika skeden i den personens liv. Därför är detta med en generell arbetstidsförkortning ett oerhört klumpigt instrument.

Öppna marknaden för olika individuella lösningar i stället för kollektivavtalen, eller vid sidan av dessa! Jag tror att dagens välutbildade nordiska medborgare är fullt kapabla att ingå egna avtal med sina arbetsgivare. Jag

tror alltså att man kan diskutera och komma överens om vad som passar i varje enskilt fall.

Djupedal: President! Utvalgets formann uttrykte en viss skuffelse over den redegjørelsen som ble lagt på bordet her i dag. Den skuffelsen kan jeg være enig i, særlig fordi det er ett perspektiv som i denne debatten så langt egentlig har vært mer framtredende, men som ikke er framtredende i rapporten, nemlig perspektivet om deling av arbeid, kortere arbeidstid og hvordan vi faktisk skal løse sysselsettingsproblemet i Norden og i Europa.

Debatten om deling av arbeid er altså ikke noen spesiell nordisk debatt. Det er en debatt som foregår i de fleste europeiske land. Det er heller ikke en debatt som nødvendigvis går langs de skillelinjer som vi har fått demonstrert her i debatten, for deling av arbeid er et helt sett av tiltak, både individuelle og kollektive. Debatten er egentlig kanskje mest framtredende i de latinske land, i Italia, i Frankrike, men også i Tyskland og Spania har deling av arbeid vært det perspektivet som ikke bare fagbevegelsen, men også de ulike partiene har tatt til orde for, for nettopp å bli kvitt arbeidsledigheten. Perspektivet har også vært framme i Danmark og Norge, men har kanskje ikke i like stor grad vært det tiltaket som vi tror på.

La meg bare da si hva deling av arbeid kan være, for deling av arbeid er altså både individuelle og kollektive tiltak. La meg innledningsvis bare ta et eksempel: Vi arbeidet omtrent samme antall lønnede timeverk i Norge i 1997 som vi gjorde i 1964. Det er altså ikke flere lønnede timeverk i det norske samfunn i dag enn det var for 35 år siden. I den samme perioden har det kommet en halv million, hovedsaklig kvinner, inn på arbeidsmarkedet. Grunnen til at det har vært plass til den halve millionen er at det har vært en generell senking av arbeidstid kombinert med mange ulike permisjonsordninger som vi ikke hadde for 35 år siden. Det er lengre svangerskapspermisjoner, utdanningspermisjoner osv., men selvfølgelig også en generell reduksjon av arbeidsuken. Vi vil vel sannsynligvis se det samme i de andre nordiske land, at det har vært en kombinasjon av to forhold som gjør at det tross alt har vært plass for en betydelig vekst i sysselsettingen i Norden.

Hvis man skal se litt framover, vil en se at den økonomiske veksten som Europa og også Norden er inne i, ikke løser arbeidsledighetsproblemet. Begrepet har også en internasjonal variant som kalles jobless growth, altså vekst uten at det skapes arbeidsplasser. Det er vel ingen som tror at økonomisk vekst i seg selv vil være i stand til å ta opp i seg de mange hundretusen nye ungdommer som kommer inn på arbeidsmarkedet. Det har altså ikke vært mulig så langt, og det vil heller ikke være mulig i framtiden. I tillegg vil også en økonomisk vekst av en sånn karakter ha en

økologisk slagside, som jeg ikke skal komme inn på nå. Men økonomisk vekst i seg selv vil altså ikke kunne løse arbeidsledighetsproblemet. Det betyr altså at vi står overfor en situasjon - hvis de mange hundretusen skal komme inn på arbeidsmarkedet, også de mange hundretusen som i dag er utenfor arbeidsmarkedet - hvor man altså må tenke nytt. Den nye tanken, som på en måte er dominerende, og som burde ha vært reflektert i denne redegjørelsen, og som også må være en sentral premiss i debatten om sysselsetting, er altså deling av arbeid. Da må vi ikke komme i den situasjon at det skapes et kunstig skille mellom kollektive og individuelle ordninger. For det er helt riktig: Mange av oss har bruk for individuelle løsninger. Det betyr at ordene som gjerne høyresiden i norsk politikk - og også her, legger jeg merke til - bruker, er at man skal ha fleksible tilnærminger. Ja, for mange kan sikkert det være riktig, men det står ikke i motsetning til at man generelt går inn og ønsker en lavere arbeidstid for alle. En lavere arbeidstid for alle kan også tas ut på forskjellige måter. Det kan bety, som Ole Stavad var inne på, at hvis man er småbarnsforeldre, har man bruk for kortere arbeidstid i den perioden. Den kan bety, og det er kanskje det viktigste hvis man ønsker å få folk inn i arbeidsmarkedet, at vi ikke må skape kunstige skiller mellom kollektive og individuelle ordninger. Og det betyr at sosialdemokratene og venstresiden, som er enig i disse spørsmål, i hvert fall ikke må drive skyggeboksing om det vi egentlig er enige om.

Sten Svensson övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Presidenten avbröt talartiden med klubbslag.

Svein Ludvigsen: President! Etter minister Løwers redegjørelse finner jeg grunn til å minne oss politikere om at vel nok er vi viktige medspillere i sysselsettingspolitikken, men enda viktigere er næringslivet. Jeg synes ærlig Ministerrådets redegjørelse bærer preg av en gammelmodig sosialdemokratisk tenkning og tilnærming til problemet - borte var visjonene, bare beskrivelsene stod igjen.

Begge farer lett over at en god næringspolitikk med stabile forutsigbare og internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser er den beste sysselsettingspolitikken. Et lønnsomt og nyskapende næringsliv med tilstrekkelig risikovillig kapital og kompetanse er nemlig best i stand til å holde et høyt sysselsettingsnivå som tåler konjunktursvingninger.

Den internasjonale utviklingen viser at nøkkelen til økt sysselsetting passer best til dører i de små og mellomstore bedriftenene, hvor om-

stillingsevne og høyt innslag av kompetanse som innsatsfaktor i produksjon inngår som konkurransefaktorer. Det tilsier at vi bør satse mer på positive incitament for langsiktig vekst og sysselsetting enn passiv konservering av høy ledighet i påvente av oppgangstider. Oppgangstider skapes og er nå til dags ofte teknologi og kompetansedrevet. Erfaringer fra bl.a. Seattle, California og andre steder i verden bekrefter at brå endring i sysselsettingstilbudet kan utløse nyskaping og derav følgende høy sysselsetting i ny virksomhet, hvis politikken legges til rette for slikt. Slike problemstillinger synes jeg var tilnærmet fraværende i statsråd Løwers og Ministerrådets redegjørelser.

I Norden har vi hatt en tendens til å bruke økt sysselsetting i offentlig sektor som konkurranseregulerende faktor. Både i Sverige og i Norge har offentlig sektor forbrukt omkring 2/3 av den totale verdiskapingen i landet. Dette er et så høyt nivå at det er en trussel mot den økonomiske verdiskapingen i privat sektor, og dermed en trussel mot velferdssamfunnet. Det gode er dermed blitt det godes fiende. Politikerne har altså ikke i tilstrekkelig grad tatt innover seg at det først og fremst er næringslivet som kan finansiere både sysselsetting og velferdsnivået.

I tråd med slike innvendinger synes jeg vi i Nordisk Råd burde drøftet sysselsettingspolitikken med en tilnærming basert på en bedre næringspolitikk. I bedrifter som blomstrer, kan vi høste, hva enten det gjelder skatter som bidrar til veldferd, eller det gjelder sysselsetting som meningsfull tilværelse for våre borgere. I nedlagte bedrifter er det intet å hente for noen.

Erfaringene er at arbeidsmarkedstiltak som regel er krisetiltak. Langt mer offensiv i sysselsettingspolititikken er god sektorpolitikk, finans, infrastruktur, utdanning, familiepolitikk osv. God næringspolitikk gir både et kvalitativt bedre samfunn og lykkeligere mennesker. Derfor hadde jeg ønsket at dagens redegjørelser langt sterkere hade vektlagt politikk som forhindrer ledighet med påfølgende sosiale problemer.

Med erfaring fra og interesse for næringspolitikk vet jeg

- at lavere personskatt reduserer lønnskravene og dette virker konkuransedempende og styrker internasjonal konkurranseevne i bedriften
- at mindre skattlegging av egenkapitalen og skatteincentiver for økt sparing i aksjer øker sysselsettingen
- at diskriminerende skatte- og avgiftsregler i favør av f.eks. kommunale tjenesteprodusenter skaper ulike konkurransevilkår og dermed svekker nyskaping og omstilling i hele samfunnet
- at et fleksibelt lønnssystem som ikke skyver grupper med lave kvalifikasjoner ut i arbeidsledighet er bedre enn stivbente minstelønnsordninger som forhindrer bedriftsintern og livslag læring i skapende lønnet arbeid.

Med andre ord: Et velfungerende arbeidsmarked og et oppdatert lovverk tilpasset endringer i arbeidsstyrken og næringslivets behov kan best bidra til å redusere en for høy strukturell ledighet, slik vi har hatt i alle de nordiske landene - det ene etter det andre.

En bedre harmonisering i Norden av næringslivets rammevilkår - det være seg lovgivning, arbeidstakerrettigheter, skatter og avgifter, standarder og kompetanse - er helt nødvendige virkemidler i en vellykket sysselsettingspolitikk. For også i Norden må vi ta inn over oss at de globale fellesnevnerne innenfor marked, forbrukermønster, informasjonskanaler så vel som arbeidsstyrkens og kapitalens mobilitet og konkurransevridende beskrankninger for et vare- eller tjenesteproduserende næringsliv er den verste fiende for et høyt og stabilt sysselsettingnivå.

Minister **Páll Pétursson**: Hr. Præsident! Det er et meget vigtigt, men også omfattende emne, som vi diskuterer her i dag. Det er vigtigt i alle diskussioner, at man har en god oversigt og forståelse for emnet, som skal diskuteres.

"Redegjørelse om sysselsettingssituationen og sysselsettingspolitikken i Norden" er efter min mening et godt forsøg på at give os en klar oversigt over emnets situation og politik i de nordiske lande. Som arbejds- og administrationsminister Eldbjørg Løver siger, er den debat også noget nyt. Det er glædeligt at se, at udviklingen er positiv på mange områder i de nordiske lande. Der var økonomisk vækst i alle landene i 1996 og i begyndelsen af 1997. Arbejdsløsheden er nedadgående i alle landene og også i Sverige i 1997. Ungdomsledigheden og langtidsledigheden er ved at falde eller ved at stabilisere sig i alle landene. Arbejdsstyrken stiger også i tre af landene.

I Island er ledigheden blandt mænd gået meget stærkt ned, mens ledighedheden for kvinder falder langsommere. Man har fremsat mange hypoteser til at forklare denne forskel i udviklingen. Den ene er, at efterspørgslen efter arbejdskraft er størst i traditionelle mandsjob, f.eks.i bygge- og anlægsvirksomheder og i metalindustrien. Den anden er, at udviklingen i teknologien, virksomhedernes rationaliseringer og offentlige besparelser rammer særligt traditionelle kvindefag f.eks. i fiskeindustrien, handel og kontorfag, i banker og i sygehusvæsenet.

Den tredje hypotese er, at ledige kvinder med børn stiller større krav til tilbudte job. Dette gælder også ledige kvinder, som har deltidsarbejde, men de er ca. otte gange flere end mænd i Island. Disse hypoteser er noget, som vi er ved at undersøge nærmere i Island.

Det er særligt vigtigt at fokusere på ungdomsarbejdsløshed og langtidsarbejdsløshed for at forhindre grupper i at blive udelukket fra arbejdsmar-

kedet. Dette gælder også for kvinder i Island, som i deres arbejdsdygtige alder kommer sent ind på arbejdsmarkedet. Beskæftigelsesssituationen for særligt udsatte grupper skal derfor forbedres. Arbejdsstyrken skal være stor og bæredygtig. Arbejdsmarkedsuddannelser skal derfor prioriteres højt.

I Island er vi i den lykkelige situation, at ledigheden er på vej ned. I foråret 1995 var den oppe på 7 pct., men nu er vi nede på 3 pct., og mangler faktisk mandlig arbejdskraft. Vi har ændret loven og fået nye regler for at hjælpe langtidsarbejdsløse. Ifølge ny lov om arbejdsmarkedsforanstaltninger skal alle arbejdsløse, som har været arbejdsløs i ti uger, indkaldes til et møde med en rådgiver hos arbejdsformidlingen, hvor den arbejdsløse skal hjælpes med at lave en handlingsplan.

Handlingsplanen er primært en procedure, som skal hjælpe den arbejdsløse med at finde et arbejde, og den er opdelt i to faser. I fase ét er den arbejdsløse indkaldt til møde efter ti ugers arbejdsløshed. Den arbejdsløse skal lave en handlingsplan, der gælder i fire måneder. Det registreres, hvilke typer job, den arbejdsløse søger efter, hvilke muligheder, den arbejdsløse regner med at have, og hvilke metoder, der er blevet anvendt i jobsøgning.

En handlingsplan, som bliver gjort efter fire måneders arbejdsløshed - eller længere - er den nøjagtige plan over, hvad den arbejdsløse har tænkt sig at gøre. Den arbejdsløse sætter sig mål, som job- og studierådgiveren må vedtage, dvs. målene må være realistiske. Handlingsplanen bliver dernæst underskrevet af rådgiveren og den arbejdsløse. Den arbejdsløse bliver indkaldt til samtale med regelmæssige mellemrum, hvor den arbejdsløse og rådgiveren vurderer metoder og tager beslutning om det videre forløb.

Så har vi et samarbejdsprojekt mellem Socialministeriet og Reykjavik Kommune omkring jobklubber, som er blevet en succes efter ni måneders erfaringsperiode. Målet med jobklubbens drift var at hjælpe personer - som er langtidsarbejdsløse - med at komme ud på arbejdsmarkedet igen. Ca. 60 pct. af deltagerne i jobklubben havde været arbejdsløse længere end seks måneder, og halvdelen af disse havde været arbejdsløse længere end ét år. Til sammenligning er 36 pct. af alle arbejdsløse i Reykjavik langtidsarbejdsløse. Nu foreligger der resultater af ni måneders drift af disse jobklubber, og 75 pct. fik arbejde.

For at stimulere kvinder har vi stiftet en ny fond, Kvindernes Kreditgarantifond, som er et samarbejdsprojekt mellem Socialministeriet, Industriministeriet og Reykjavik Kommune. Det er et forsøgsprojekt på tre år. Målet med denne fond er at støtte kvinder til nyskabelse i erhvervslivet ved at yde garantier til i alt halvdelen af de kreditter, som de tager hos kreditinstitutionen for at finansiere vedkommende projekt. Garantierne ydes på basis af vurdering af ideen og kun med forsikring i projektet. Alle kvin-

der med gode forretningsideer kan søge om garantier fra Kvindernes Kreditgarantifond, men det er nødvendigt, at projekterne er defineret og afgrænset.

Det vil fortsat være meget vigtigt for Island at have en meget aktiv beskæftigelses- og arbejdsmarkedsuddannelsespolitik, men andre arbejdsmarkedsforanstaltninger tilpasses mere arbejdsmarkedssituationen til enhver tid. En aktiv og effektiv arbejdsmarkedspolitik skal være en væsentlig del af landenes beskæftigelsespolitik. Generelt set skal der satses på at fremme initiativer for at aktivere de arbejdsløse.

Det er klart, at konkurrencen stiller stadig større krav til virksomhederne, som samtidig betyder større krav til arbejdskraften. Men spørgsmålet er, hvor længe kan vi blive ved med at forøge produktiviteten og på den måde at stille større krav til arbejdskraftens kvalifikationer og motivation. Selv om det er nødvendigt at forøge indsatsen for at forbedre arbejdskraftens kvalifikationer gennem kvalificerede efter- og videreuddannelsestilbud, må vi også stille større krav til arbejdstagernes rettigheder, arbejdsmiljøet og arbejdspladsen ikke bare på nordisk eller europæisk plan, men også verden rundt f.eks. gennem ILO og WTO.

Hvordan kan de nordiske lande med fælles indsats fremme beskæftigelsen i landene? Det er både svært og hårdt arbejde, der skal til, og det tager sikkert lang tid. En strategi er at arbejde for at udjævne konkurrencevilkårene verden rundt. En anden strategi er en fællesnordisk indsats i markedsføring af nordiske produkter både internationalt og internordisk, dvs. gøre de nordiske produkter til mærkevarer eller kvalificeret service.

Den tredje mulighed er med fælles indsats at fremme den nordiske kultur både internationalt og internt nordisk. Den fjerde mulighed er en fælles indsats ved at tiltrække turister til de særprægede nordiske lande. Den femte mulighed er en fælles indsats til at fremme eksport af nordisk arbejdskultur, arbejdsmiljø og arbejdsmarkedssystem.

Den sjette mulighed er fælles at samarbejde på mange områder med andre enkelte lande eller landegrupper såsom de baltiske lande.

Arbetsminsiter **Liisa Jaakonsaari**: Herr president, arvoisat Pohjoismaiden neuvoston jäsenet! Tämä aamupäivän vilkas keskustelu on ollut hyvää evästystä paitsi kansallisille poliitikoille työllisyyskysymyksissä, myös hyvää valmistautumista ensi viikolla alkavaan Euroopan unionin työllisyyshuippukokoukseen.

Haluan osallistua keskusteluun työaikapolitiikasta. Suomi on nimittäin muiden Pohjoismaiden kanssa ollut viemässä työaikapolitiikan käsitettä Euroopan unionin agendalle.

Viimeaikaiset tutkimustulokset osoittavat kyllä sen, että työaikapolitiikkaa ehdottomasti tarvitaan. Se on otettava entistä vakavammin. Esimerkiksi Suomessa julkaistut tutkimukset kertovat siitä, että puolet työssä käyvistä kärsii työuupumuksesta. On absurdia, että samalla suuri osa on ilman työtä ja kärsii siitä.

En kuitenkaan usko siihen, että Ranskan mallin mukainen yleinen työajan jäykkä lyhentäminen ratkaisisi näitä ongelmia. Saattaisi käydä toisin päin: Jos työaikaa jäykästi lyhennetään esimerkiksi tunnilla viikossa, se saattaisi työvoimakustannusten nousun kannalta jopa lisätä työttömyyttä ja saattaisi lisätä työuupumusta. Siksi tarvitaan työaikapolitiikkaa, tarvitaan erilaisia työaikaratkaisuja erilaisille aloille, erilaisille yrityksille, erilaisille ihmisille erilaisissa elämänolosuhteissa. Näiden käytäntöjen etsiminen tällä hetkellä on erittäin tärkeää.

Julistankin Pohjoismaiden tasolla nyt parhaiden esimerkkien metsästyksen. Tällä tavalla unioninkin "best practise" -ajattelu saa verta ja lihaa Pohjoismaisessa käytännössä.

Arvoisa puheenjohtaja! Tämä työllisyysselonteko on hyvä pohja jatkokeskustelulle.

Haluan Suomen osalta todeta lyhyesti, että Suomessa työttömyys on laskussa ja työttömyyden alenemisessa on nyt saavutettu hallituksen tavoittelema puolittumisura. Työttömyys on laskussa kaikissa ammateissa ja koko maassa, ja siten tilanne on parantunut huomattavasti kuluneen vuoden aikana. Erityisen tärkeää on se, että työttömyyden aleneminen ei enää perustu niinkään paljon työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin, jotka Suomessa ovat olleet viimeisen kahden vuoden aikana maailmanennätysluokkaa, sillä 5 % työvoimasta on ollut työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä. Pohjois-Suomessa, josta itse olen kotoisin, jopa 10 % ihmisistä on ollut työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä, mutta nyt työllisyyden paraneminen perustuu aidosti avoimen sektorin kykyyn synnyttää uusia työpaikkoja, ja se on mielestäni kestävä työllisyyden paratamisen lähtökohta.

Erityisen iloisia olemme siitä, että nuorten työllisyydessä on tapahtunut myönteinen kehitys. Nuoria kysytään tänä päivänä Suomessa työmarkkinoilla enemmän kuin 20 vuoteen. Alle 25-vuotiaita työttömiä on nyt 20 % vähemmän kuin vuotta aiemmin, ja koko tämän hallituskauden aikana nuorten työnhakijoiden määrä on laskenut noin 40 %.

Ikääntyneiden työntekijöiden osalta tilanne on erittäin huolestuttava edelleenkin, ja olemme myös vieneet tämän pohjoismaisen ja koko eurooppalaisen ongelman ja myös mahdollisuuden, että meillä tulee lähivuosina olemaan kaikkien aikojen suurin, tervein ja pisimpään elävä ikääntyneiden työntekijöiden joukko, myös Euroopan unionin esityslistalle, koska se on sekä uhka että mahdollisuus. Tuohon mahdollisuuteen, että meillä on

todellakin suuri joukko ikääntyneitä ihmisiä, on tartuttava ja löydettävä omia ratkaisuja.

Suomen pyrkimyksenä on uudistaa työmarkkinoiden toimivuutta ja vahvistaa talouden kasvun työllisyyssisältöä. Ensi vuoden alusta käynnistämme työvoimapolitiikan uudistamisen, jota kutsumme Suomen malliksi. Siinä on hyvin keskeistä työvoimapolitiikan muuttaminen osaamis- ja ammattitaitopolitiikaksi, siirtyminen lama-ajan massatoimenpiteistä yksilöllisempiin ja yrityskohtaisempiin työmarkkinoiden toimivuutta edistäviin ratkaisuihin. Toinen peruspilari on laajamittainen syrjäytymisen ehkäisy.

Koulutusta on korostettu työttömyyden hoitamisessa varmasti perustellusti paljon, ja nostaisin kyllä tuottavan työelämän yhtä keskeiseksi asiaksi kuin koulutuksen. Totta kai uusi aika vaatii uusia työn organisointitapoja, työelämän sisäisten rakenteiden muuttamisia, uusia käytäntöjä, uusia johtamismalleja, jotka tarjoavat kaikille työntekijöille mahdollisuuden elämänikäiseen oppimiseen ja ammatilliseen kehitykseen työssä. Näissä työn uusissa organisointimalleissa kyllä on paljonkin myös pohjoismaisella tasolla uutta opittavaa ja kehitettävää.

Nämä kysymykset tulevat siis esille Euroopan unionin työllisyyshuippukokouksessa, josta turhaan on etukäteen annettu pessimistinen kuva. Päinvastoin, se on alku ja ehdottomasti tärkeä vaihe siinä Essenistä Amsterdamiin käydyssä prosessissa, jossa todellakin nyt ymmärretään se, että parhainkaan makrotalouspolitiikka ei ratkaise työttömyyden ongelmia vaan tarvitaan muita toimenpiteitä. Varmaa on tietenkin se, että huono makrotalouspolitiikka lisää työttömyyttä, mutta juuri talous- ja työllisyyspolitiikan yhteensovittaminen on se, joka parantaa työllisyyttä.

Pohjoismaat - Suomi, Ruotsi ja Tanska - ovat Euroopan unionissa korostaneet tässä pian hyväksyttävässä, huippukokouksen käsittelyssä olevassa "Työllisyyspolitiikan suuntaviivoissa", että on tärkeämpää kuin tuossa paperissa korostaa sukupuolten tasa-arvonäkökohtia läpäisyperiaatteen mukaisesti. Pidämme tärkeänä tätä. Vielä kerran totean sen, että työllisyyshuippukokouksessa on syytä pohtia ikääntyvien työntekijöiden ottamista mukaan työllisyyspolitiikan suuntaviivoihin.

Haluaisin lopuksi tuoda vielä esiin yhden merkittävän asian, joka Pohjoismaihinkin vaikuttaa lähitulevaisuudessa, eli Euroopan unionin mahdollisen laajentumisen ja sen työllisyysvaikutukset. Tähän voitaisiin pohjoismaisella tasolla paneutua nykyistä syvemmin. Haluaisin esittää pohdittavaksi erilaisia keinoja, joilla me Pohjoismaat voisimme auttaa EU-jäsenyyttä hakeneiden maiden mahdollisuuksia kehittää työ- ja sosiaalilainsäädäntöään. Eräs tähän tähtäävä toimi saattaisi olla jäsenyyttä hakeneiden valtioiden kannustaminen ratifioimaan Euroopan neuvoston sosiaalinen peruskirja.

Työllisyys on siis tänä vuonna keskeisenä aiheena useammilla kansainvälisillä foorumeilla ja tulee olemaan varmasti myös tulevina vuosina. Olen tämän syksyn aikana tavannut pohjoismaisia kolleegoitani työllisyyskysymysten merkeissä eri yhteyksissä OECD:n kokouksissa ja Euroopan unionin kokouksissa. Olemme voineet keskustella yhdessä näistä yhteisistä näkemyksistä. Tämä on mielestäni elävä osoitus pohjoismaisen yhteistyön joustavasta toimivuudesta ilman suurempia muodollisuuksia.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:

Herr president, ärade medlemmar av Nordiska rådet! Morgonens livliga debatt har tjänat som god vägledning i sysselsättningsfrågor inte bara för våra nationella politiker utan också inför Europeiska unionens sysselsättningstoppmöte nästa vecka.

Jag vill blanda mig i debatten om arbetstidspolitiken. Finland har nämligen tillsammans med de övriga nordiska länderna arbetat för att föra begreppet arbetstidspolitik upp på unionens agenda.

De nyaste forskningsrönen visar klart att vi absolut behöver en arbetstidspolitik. Det är en fråga som vi har allt större skäl att ta på allvar. Undersökningar till exempel i Finland talar sitt tydliga språk att hälften av de sysselsatta lider av utmattning i arbetet. Det är absurt att en stor del av befolkningen samtidigt går utan arbete och lider av det.

Men jag tror inte på den franska modellen att en generell schematisk arbetstidsförkortning kan lösa problemen. Det kan lika väl gå tvärtom: Om arbetstiden schematiskt förkortas t.ex. med en timme i veckan, kan det på grund av ökade arbetskraftskostnader rentav höja arbetslösheten och öka utmattningen i arbetet. Därför behöver vi en arbetstidspolitik, alternativa arbetstider i olika branscher och företag och för olika slag av människor i olika slag av livssituationer. Det är mycket viktigt just nu att vi försöker få fram olika metoder för detta.

Jag uppmanar härmed de nordiska länderna att sätta i gång med att leta efter de bästa metoderna. På detta sätt kan vi omsätta unionens princip om "best practice" i praktiken.

Ärade ordförande! Denna sysselsättningsredogörelse ger en god grund för fortsatta diskussioner.

För Finlands vidkommande vill jag i all korthet framhålla att arbetslösheten är på väg ner och att vi nu har kommit in på ett spår som leder mot en halvering av arbetslösheten helt i överensstämmelse med regeringens målsättning. Arbetslösheten minskar i alla yrken och i hela landet. Läget har alltså blivit mycket bättre under det gångna året. Det är speciellt betydelsefullt att arbetslösheten inte längre i lika hög grad minskar på grund av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som under de senaste två åren legat i

världsklass hos oss i och med att 5 % av arbetskraften har omfattats av dem. I norra Finland, som jag själv kommer från, har upp till 10 % av arbetskraften varit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men nu beror den förbättrade sysselsättningen på den öppna sektorns verkliga förmåga att skapa nya arbetstillfällen. Enligt min mening är det utgångspunkten för en hållbar förbättring av sysselsättningssituationen.

Särskilt glädjande är det att sysselsättningen bland unga nu går mot en positivare utveckling. Efterfrågan på unga på den finska arbetsmarknaden är större än på 20 år. Det finns 20 % färre unga arbetslösa än för ett år sedan, och under den nuvarande regeringen har antalet unga arbetssökande minskat med ca 40 %.

Vad gäller åldrande arbetstagare är situationen fortfarande mycket bekymmersam. Också detta problem som inte bara gäller Norden utan hela Europa har vi fört upp på Europeiska unionens agenda, eftersom det ju samtidigt kan betyda att vi under de närmaste åren kommer att ha det största antalet friska och mer långlivade åldrande arbetstagare någonsin; det är tillika är en hotbild och en verklig möjlighet. Vi måste gripa tag i denna möjlighet att vi faktiskt kommer att ha ett stort antal äldre och söka lämpliga lösningar för den eventualiteten.

Finlands ambition är att reformera arbetsmarknaden och att förstärka sysselsättningen vid en ekonomisk tillväxt. I början av nästa år sätter vi i gång en arbetskraftspolitisk reform, som vi kallar den finska modellen. Det centrala i den är att arbetskraftspolitiken koncentreras på kunnande och yrkesskicklighet, att vi går från lågkonjunkturens massåtgärder mot mera individ- och företagsanpassade lösningar som gynnar arbetsmarknaden. En annan bärande princip är att förebygga utslagning i stor skala.

Utbildningens roll som ett redskap mot arbetslöshet har på goda grunder poängterats starkt, men jag anser att ett produktivt arbetsliv är minst lika viktigt. Nya tider kräver givetvis nya sätt att organisera arbetet, ändringar i arbetslivets interna strukturer, nya metoder och nya ledningsmodeller som ger alla arbetstagare en möjlighet till livslångt lärande och utveckling i yrket. Vi har en hel del nytt att lära oss och att arbeta på med dessa nya organisationsmodeller också här hos oss i Norden.

Dessa frågor kommer alltså upp vid Europeiska unionens sysselsättningstoppmöte, som det har givits en alltför pessimistisk förhandsuppfattning om. Tvärtom är det en början och en absolut viktig fas i processen från Essen till Amsterdam, där vi nu verkligen inser att inte ens den bästa makroekonomiska politik kan lösa arbetslöshetsproblemet utan att det krävs andra åtgärder. Det är utan vidare klart att en dålig makroekonomisk politik ökar arbetslösheten, men en koordinering av den ekonomiska politiken och sysselsättningpolitiken är det som förbättrar sysselsättningen.

De nordiska länderna - Danmark, Finland och Sverige – understryker i anknytning till unionens dokument "Arbetskraftspolitiska riktlinjer", som toppmötet skall behandla och godkänna inom kort, att det är viktigare att lyfta fram en integrering av jämställdhetsaspekten tydligare än vad som är fallet i detta dokument. Vi anser det viktigt. Jag upprepar att sysselsättningstoppmötet har all orsak att överväga att beakta åldrande arbetstagare när det drar upp de sysselsättningspolitiska linjerna.

Avslutningsvis vill jag ta upp en viktig fråga till, som kommer att ha vissa konsekvenser också för Norden inom den närmaste framtiden, nämligen den förestående utvidgningen av unionen och de konsekvenser den kan få för sysselsättningen. Vi kan ha skäl att gå närmare in på den här i Norden. Jag föreslår att vi funderar på vissa metoder som kan hjälpa ansökarländerna att utveckla sin arbets- och sociallagstiftning. En åtgärd kunde vara att uppmuntra ansökarländerna att ratificera Europarådets sociala stadga.

Sysselsättningen har alltså i år varit ett centralt tema i många internationella fora och kommer att vara det också i fortsättningen. Jag har under den gångna hösten träffat mina nordiska kolleger i sysselsättningsfrågor vid olika möten inom OECD och Europeiska unionen. Vi har haft tillfälle att dryfta våra gemensamma åsikter om dessa frågor. Jag ser det som ett levande bevis på att det nordiska samarbetet fungerar utan större formaliteter.

Stavad: Hr. Præsident! Og jeg taler på dansk. Først vil jeg godt takke den islandske socialminister og den finske arbejdsminister, fordi man har prioriteret at være til stede og deltage i denne her debat. Det sætter vi pris på.

Så vil jeg godt - i relation til de indledende bemærkninger, jeg gjorde på udvalgets vegne om redegørelsen - spørge, om ikke også Arbejdsministerrådet mener, at det ville være en god idé, om vi ret hurtigt får en dialog imellem Nordisk Råds Europaudvalg og arbejdsministrene, så vi finder en form for redegørelsen til næste år og fremover, som svarer bedre til de forventninger, vi har. Vi får dermed et bedre udgangspunkt, som begge parter kan være tilfreds med i forhold til de fremtidige beskæftigelsesdebatter. Det tror jeg kunne være nyttigt for begge parter, både for ministersiden og parlamentarikersiden, så vi kan bruge kræfterne på de spændende og positive ting, der skal ske på beskæftigelsesområdet og få sat Norden tilstrækkelig præcist i centrum både nordisk og europæisk.

Presidenten erinrade om att replikerna får omfatta högst en minut i enlighet med Arbetsordningen.

Kallis: Herr president! Jag vill först komma med en glädjande kommentar och det är att den finska arbetsministern bemödar sig, som enda arbetsministern från de nordiska EU-länderna, att delta i debatten. Det är positivt och något förvånad är jag över att den danska och den svenska arbetsministern inte bemödar sig om att delta i debatten en vecka före det viktiga möte som EU-länderna skall hålla om sysselsättningen.

Kritiken eller det negativa i minister Jaakonsaaris tal är att allt enligt henne verkar vara väldigt bra i Finland. Jag förstod av talet att hon är mycket nöjd med att arbetslösheten har sjunkit, men faktum är att Finland har en arbetslöshetsgrad på över 15 procent, nästan dubbelt så stor som Sverige och Danmark och fyra gånger så stor som Island och Norge.

I mitt anförande ställde jag två frågor. Den första frågan var: Hur har de nordiska EU-länderna gemensamt förberett sig inför toppmötet om sysselsättningen? Den andra frågan gällde: Har ministrarna någon statistik över de stora problem som arbetslösheten medför för vissa samhällsgrupper? En av de största grupperna som får de största problemen är familjer där bägge försörjarna är arbetslösa.

Ingen uppmärksamhet fästes vid de här två frågorna och jag önskar att arbetsminister Jaakonsaari skall ge något slags svar på de här två frågorna.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Herra presidentti! Suomihan koki 90-luvun alussa eurooppalaisen taloushistorian kautta aikojen syvimmän laman, eli meillä lyhyessä ajassa neljässä vuodessa hävisi 440 000 työpaikkaa, joista nyt ollaan saatu kolmas osa takaisin. Ja kun olemme pystyneet työttömyyden laskemaan lyhyessä ajassa, kahdessa vuodessa yli 500.000:sta alle 400.000, Tanskassa ja Hollannissa, jossa on koettu saman tyyppisiä, mutta ei niin syviä työttömyys- ja velkakriisejä työttömyyden näin nopea alentumisvauhti saavutettiin huomattavasti hitaammin, niin kyllä tämä on nähtävä hyvänä saavutuksena. Ja erityisesti eurooppalaisittainkin hyvä saavutus on se, että pitkäaikaistyöttömyyttä on pystytty alentamaan ja nuorisotyöttömyys lähes puolittamaan.

Kun tässä huoneessa kaksi vuotta olen käyttänyt puheenvuoroja tästä toisesta todellisuudesta, niin kyllä on kohtuullista nähdä myös nämä saavutukset. Mutta se, että tyytyväisiä emme missään tapauksessa ole ja nyt, kun unionin työllisyysuuntaviivojen jälkeen jälleen käynnistämme Suomessa, niin kuin muissakin unionin maissa, uuden työllisyysohjelman valmistamisen, niin tähän tietenkin pitää kytkeä kaikki se uusi energia ja uudet ideat ja uusi tahto työttömyyden vielä nopeammaksi alas painumiseksi.

Miten olemme valmistautuneet pohjoismaisella tasolla työllisyyshuippukokoukseen lukuisissa seminaareissa, kokouksissa, aina neuvoston alla

pidettävissä yhteisissä kokouksissa ja epävirallisessa mielipiteen vaihdossa ja hyvin monet näkemykset ovat saman suuntaisia. Tietoa työttömyyden tuottamista ongelmista on paljon ja juuri sen takia esimerkiksi Suomessa on priorisoitu nimenomaan työlinja, eli työn kannustavuus kaikissa sosiaalipolitiikan ja veropolitiikan kysymyksissä on ensisijainen, jotta ihmiset saataisiin työn syrjään kiinni ja sitä kautta sekä sosiaalinen että taloudellinen syrjäytyminen voitaisiin estää.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Herr president! Finland drabbades ju i början av 90-talet av den djupaste recessionen någonsin i europeisk ekonomisk historia, dvs. på en så kort tid som fyra år tappade vi 440 000 arbetsplatser, av vilka vi nu har fått en tredjedel tillbaka. Och med hänsyn till att vi lyckats få ner arbetslösheten på en så kort tid som två år från över 500 000 till 400 000 och till att det gick mycket långsammare i Danmark och Holland, som drabbats av liknande om än inte lika djupa arbetslöshets- och skuldkriser, måste det nog ses som ett gott resultat. Inte minst i ett europeiskt perspektiv är det en verklig prestation att vi har lyckats pressa ner långtidsarbetslösheten och nästan halvera ungdomsarbetslösheten.

Jag har kommit med en mängd inlägg om denna andra verklighet just i denna sal och då tycker jag att det inte är mer än skäligt att också ta upp det som vi har fått till stånd. Men vi är ännu inte nöjda och när vi nu i Finland, precis som i andra unionsländer, sätter i gång med att bereda ett nytt sysselsättningsprogram utifrån unionens riktlinjer för sysselsättningen, gäller det naturligtvis att koppla in alla nya krafter och ideer och en ny beslutsamhet att pressa ner arbetslösheten ännu fortare.

Vi har förberett oss för sysselsättningstoppmötet på nordisk nivå genom seminarier, möten, gemensamma möten inför rådsmötena och genom informellt utbyte av åsikter och har en likadan syn i många avseenden. Det finns gott om information om de problem som arbetslösheten fört med sig och det är precis därför som t.ex. Finland har prioriterat upp arbetet, dvs. arbetets lönsamhet går före allt annat i social- och skattepolitiska frågor för att människor skall ha en chans att arbeta och både social och ekonomisk utslagning förhindras.

Kallis: Herr president! Det är kanske onödigt att ingå i en diskussion om det nationella problemet i Finland, arbetslösheten, men jag konstaterar att minister Jaakonsaari allt fortfarande anser sig vara nöjd med utvecklingen i Finland som visar skrämmande höga arbetslöshetssiffror.

Med en ekonomisk tillväxt som har varit en av de högsta i Europa har arbetslösheten sjunkit, enligt mitt förmenande och enligt statistik, obetydligt. Därför tycker jag att minister Jaakonsaari borde ta mera allvarligt på problemet. Jag har inte ännu förstått vilken den gemensamma linje är som de nordiska ministrarna inför EU-mötet kommer att följa. Jag förstår att ni har fört diskussioner men har ni fattat något slags beslut om något slags gemensam linje?

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Herra presidentti! Pohjoismaisittain olemme valmistautuneet työllisyyshuippukokoukseen käymällä läpi komission esitykset. Lähes kaikissa kysymyksissä lukuun ottamatta tätä lähinnä mielestäni tyylikysymyksenä pidettävää tavoiteasettelua, eli kuinka voimakkaasti ja kuinka konkreettisia toimenpiteitten tasoja esitetään, Pohjoismaat ovat olleet yksimielisiä. Erityisen tärkeää on minusta se, että me olemme pystyneet nostamaan unionin esityslistalle joitakin asioita, esimerkiksi juuri täällä keskustelussa esillä olleet työaikapoliittiset kysymykset, työelämän laatua koskevat kysymykset ja työvoimapolitiikan perustavoitteita koskevat kysymykset.

Täällähän on kuultu kritiikkiä siitä, että komission esitys on liiankin pohjoismainen ja kyllähän kääntäen voidaan todistaa, että hyvin vahva pohjoismainen vaikutus on ollut nimenomaan komission esitysten valmistelussa. Sen takia on nyt tärkeää tukea komission kunnianhimoisia ja realistisia pyrkimyksiä. Minusta on hyvä pohjoismainen yhteinen linja että tuetaan komissiota tämän tärkeän prosessin käynnistämisessä, jossa todellakin unionin tasolla otetaan työllisyyskysymykset nyt aikaisempaa vakavammin, ei niin, että ne jätettäisiin ikään kuin unionin ratkaistavaksi vaan niin, että unionin toimenpiteet ja kansalliset toimenpiteet saadaan voimakkaammin tukemaan toisiaan. Ja tästä tulee sitten jokaiselle jäsenmaallekin lisäarvoa.

Näyttää siltä, että kun työllisyyshuippukokouksessa tullaan erityisesti löytämään uusia menetelmiä, joilla sitten onnistuminen työllisyyden hoitamisessa turvataan, tästä tulee lähes yhtä vahva ote kuin esimerkiksi Emuun valmistautuessa ovat olleet konvergenssit ja ohjelmien toteuttaminen. Tästä varmasti saadaan sitä uutta potkua työllisyyskehitykseen.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Herr president! På det nordiska planet har vi förberett oss för sysselsättningstoppmötet genom att gå igenom kommissionens förslag. De nordiska länderna har varit eniga om nästan alla frågor, utom om denna målsättning, som jag närmast ser som en stilfråga, dvs. hur starka och konkreta insatser

skall vi ha. Enligt min mening är det speciellt viktigt att vi har lyckats föra vissa frågor upp på unionens agenda, t.ex. de frågor om arbetstiden, arbetslivskvaliteten och de grundläggande arbetskraftspolitiska målen som precis varit framme här på sessionen.

Vi har fått en viss kritik för att kommissionens förslag är alltför nordiskt; omvänt kan det säkert bevisas att det nordiska inflytandet har gjort sig starkt gällande framför allt under beredningen av kommissionens förslag. Därför är det viktigt att vi nu stödjer kommissionens ambitiösa och realistiska strävanden. Jag ser det som en god gemensam nordisk politik att vi ger kommissionen vårt stöd i att få i gång denna viktiga process för att sysselsättningsfrågorna nu verkligen skall tas på allvar på unionsnivå, inte så att de lämnas åt unionen, utan att unionens åtgärder och de nationella åtgärderna bättre skall stödja varandra. Detta ger vart och ett medlemsland mervärde.

Jag tror att om sysselsättningstoppmötet lyckas komma fram med nya metoder som kan främja sysselsättningen, blir det nästan lika starka redskap som alla konvergenskriterier och program inför EMU. Detta kan ge sysselsättningsutvecklingen en välbehövlig kick.

Presidenten erinrade återigen om att replikerna får omfatta högst en minut.

Liisa Hyssälä: Herra presidentti! Ministeri Jaakonsaari totesi täällä, että työttömyysluvut ovat ilahduttavasti lähteneet laskuun. Minkä verran siinä on sitten kyse niin sanotusta kortistojen siivouksesta, minkä verran aidosta työllisyyden parantamisesta, mene ja tiedä.

Hän mainitsi myöskin nyt, että ensi vuoden alussa aletaan uudistaa työmarkkinoiden toimivuutta. Hän mainitsi sanat "yksilöllisemmät ratkaisut ja työelämän rakenteiden uudistus".

Me oppositiossa olemme koko tämän vaalikauden peräänkuuluttaneet rakenteellisia uudistuksia. Nyt täällä tänään kuulen ensimmäistä kertaa tämän asian ministeri Jatkonsaaren kertomana. Tuntuu ilahduttavalta, mutta sen olisi pitänyt tapahtua jo useampi vuosi sitten.

Me olemme halunneet verotukseen uudistusta, välillisten työvoimakustannusten alennusta, niin sanotun verokiilan kaventamista ja myöskin työelämän byrokratian vähentämistä, työnantajamaksujen yksinkertaistamista, kaikkea sellaista, jota työnantajat sekä pien- ja keskisuuret yritykset ovat vaatineet ja joka kuitenkin eniten työllistää. Meillä on myös suuria vaikeuksia näitten syrjäytyneitten työntekijöitten asemassa. Meillähän työvoimahallinto ja sosiaalihallinto, työvoiminisministeriö ja sosiaaliministeriö

vielä joissakin tapauksissa pallottelevat näitä syrjäytyneitä, joten tässä pitäisi myöskin hallinnollisesti pystyä ratkaisemaan ja paremmin koordinoimaan nämä asiat.

Ilahduttavaa on, jos työttömyys on näin laskenut. Mutta kuten Bjarne Kallis totesi, niin se on neljä kertaa suurempaa kuin monissa muissa Pohjoismaissa ja kaksi kertaa suurempaa kuin Ruotsissa. Me olemme todella vaikeuksissa verrattuna muihin.

Liisa Hyssäläs anförande i svensk översättning:

Herr president! Minister Jaakonsaari konstaterade att arbetslöshetssiffrorna tack och lov har börjat sjunka. Det är svårt att säga om det beror på att det har städats upp i kartoteken eller om sysselsättningen verkligen har förbättrats.

Hon nämnde också att arbetsmarknaden kommer att ses över i början av nästa år. Hon använde orden "mera individanpassade lösningar och en omstrukturering av arbetslivet".

Vi som representerar oppositionen har under hela denna valperiod efterlyst omstruktureringar. Nu hör jag här i dag för första gången minister Jaakonsaari nämna saken. Det gläder mig, trots att det borde ha skett för flera år sedan.

Vi har krävt en skattereform, sänkta indirekta arbetskraftskostnader, en smalare s.k. skattekil och minskad byråkrati i arbetslivet, enklare arbetsgivarkostnader, allt det som arbetsgivarna och små- och medelstora företag har krävt och som samtidigt gynnar sysselsättningen. Vi har också stora problem med dessa arbetstagare som hotas av utslagning. Hos oss bollar arbetskraftsförvaltningen och socialförvaltningen, arbetsministeriet och socialministeriet i vissa fall fortfarande dessa utslagna mellan sig. Det måste gå att hitta en administrativ lösning på dessa frågor och att koordinera dem bättre.

Det är glädjande om arbetslösheten verkligen har sjunkit. Men som Bjarne Kallis påpekade är den fyra gånger större än i många andra nordiska länder och dubbelt så hög som i Sverige. Jämfört med de andra har vi verkligen problem.

Liisa Hyssälä meddelade från salen att hon inte önskade ytterligare replik.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Arvoisa presidentti! Olemme työttömyyden kanssa edelleen vaikeuksissa. Totean vielä kerran, että Suomi teki eurooppalaista taloushistoriaa mitä tulee työpaikkojen hävikkiin ja lamaan vuosi-

kymmenen alussa. Nyt aiomme tehdä eurooppalaista taloushistoriaa mitä tulee kasvuun ja työllisyyteen 90-luvun lopussa, ja se on tärkeää.

Minusta on hyvin kyynistä puhua kortistojen siivoamisesta silloin, kun esimerkiksi Suomessa alle 25-vuotiaille nuorille kaikille tarjotaan koulutus- tai työharjoittelupaikka sen sijaan, että he olisivat kortistoissa.

Haluaako kaimani Liisa, että työttömyys on joku saavutettu etu nuorten kohdalla ja että heidän pitäisi ikään kuin olla kortistossa.

Työelämän rakenteitten uudistamisen suhteen on viimeisen kahden vuoden aikana Suomessa tehty erittäin paljon. Meillä on esimerkiksi työaikalaki, joka antaa työehtosopimusosapuolille erittäin suuren vapauden työaikojen muotoilussa. Meillä on erittäin hienoja esimerkkejä, esimerkiksi Metalliliitto, jossa on pystytty sopimuspohjaisesti lisäämään joustoja ja sitä kautta parantamaan työllisyyttä. Tässä suhteessa luotamme siihen pääomaan ja niihin tuloksiin, joita on yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa rakennettu.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:

Ärade president! Vi har fortfarande problem med arbetslösheten. Jag påpekar än en gång att Finland i början av decenniet gjorde europeisk ekonomisk historia vad gäller bortfallet av arbetstillfällen och lågkonjunkturen. Nu tänker vi göra europeisk ekonomisk historia när det gäller tillväxt och sysselsättning i slutet av 90-talet, och det är viktigt.

Jag tycker att det är mycket cyniskt att tala om att städa upp i kartoteken, när vi t.ex. i Finland erbjuder alla unga under 25 år en utbildnings- eller praktikplats i stället för att ha dem liggande i kartoteket.

Vill min namne Liisa månntro att arbetslösheten skall vara något slags uppnådd förmån för de unga och att de egentligen borde ligga kvar i kartoteket?

Under de två senaste åren har det gjorts en hel del i Finland för att omstrukturera arbetslivet. Vi har t.ex. en arbetstidslag som ger de kollektivavtalsslutande parterna rätt fria händer att bestämma sin arbetstid. Vi har ypperliga exempel, t.ex. i Metallförbundet, på avtal om ökad flexibilitet och därmed bättre sysselsättning. På denna punkt litar vi på det kapital och de resultat som vi har byggt upp tillsammans med arbetsmarknadsorganisationerna.

Charlotta L. Bjälkebring: Herr president! Liisa Jaakonsaari säger att en generell arbetstidsförkortning kan komma att öka kostnaden för arbetskraften. Jag delar inte den uppfattningen. Jag skulle vilja fråga om ministern ändå inte kan hålla med mig om att en delning av arbetstiden kan

komma att minska kostnaderna inom den improduktiva offentliga sektorn. Jag undrar också om det inte bland de nordiska ministrarna på Luxemburgmötet skulle kunna vara en gemensam linje att arbeta för en delning av arbetstiden, något som faktiskt skulle minska utgifterna inom den improduktiva offentliga sektorn.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Arvoisa presidentti! Pohjoismailla on yhteinen näkemys työaikapolitiikasta. Yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa halutaan lisätä joustavuutta myös työaikojen suhteen ja samalla tutkimuksen, kokeilujen ja erilaisten mallien kautta, esimerkiksi elämän ikäisen oppimisen idean toteuttamisen, osa-aikaeläkkeen toteuttamisen ja vuorotteluvapaan toteuttamisen puitteissa, toimia niin, että elämän ikäisessä työajassa tapahtuisi sellaista lyhenemistä, joka todennäköisemmin vaikuttaisi työllisyyteen kuin se, että toteutettaisiin jäykästi yleinen työajan lyhennys.

Korostan tässä työmarkkinajärjestöjen vastuuta ja niiden mahdollisuuksien käyttämistä, joita jo nyt on monipuolistaa työaikoja työllisyysnäkökulmasta. Tässä todellakin tarvitaan, enemmän kuin jäykkää lainsäädäntöä, yhteiskunnallista keskustelua ja solidaarisuutta työssä olevien ja työttömien keskuudessa. Esimerkiksi vuorotteluvapaa on yksi tapa hyvin menestyksekkäästi sekä toteuttaa koulutusajatusta että lyhentää työaikaa, tuoda työelämään laatua ja sitä kautta auttaa myös työllisyyttä.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Ärade president! De nordiska länderna har en gemensam syn på arbetstidspolitiken. I samråd med arbetsmarknadsorganisationerna vill vi öka flexibiliteten också när det gäller arbetstiderna och ta forskning, försök och olika slags modeller, t.ex. principen om livslångt lärande, delpension och alterneringsledigt till hjälp för att få till stånd en sådan förkortning av den livstida arbetstiden som har större chanser att inverka på sysselsättningen än en schematisk generell förkortning av arbetstiden.

Jag understryker här arbetsmarknadsorganisationernas ansvar och de möjligheter vi redan nu har att införa alternativa arbetstider av sysselsättningshänsyn. I stället för en stelbent lagstiftning behöver vi nu en samhällsdebatt och solidaritet bland dem som har och dem som inte har arbete. Alterneringsledigt är ett ypperligt exempel på hur utbildningsprincipen kan genomföras och arbetstiden förkortas, arbetslivskvaliteten höjas och sysselsättningen därigenom främjas.

Marianne Samuelsson: Herr president! Genom förra svaret fick jag delvis svar på den fråga som jag har, men jag vill utveckla den ytterligare. Jag undrar vad det är för fel på den generella arbetstidsförkortning som vid ett flertal tillfällen tidigare har genomförts i de nordiska länderna och som visat sig vara mycket lyckosam, inte minst när det gäller arbetstidens längd, förslitningen, trötthet och allt annat som följer med när man under längre perioder jobbar mer än man själv och kroppen kanske orkar med. Varför har man från nordiskt håll frångått den generella arbetstidsförkortningen som en bra modell?

Sedan till min andra fråga, som tidigare inte har berörts här. Det gäller EMU-politiken och dess påverkan på arbetslösheten. Vi kan ju se att det finns en viss skillnad mellan de länder som är med i EU och de som inte är med där. Vi kan också se att EMU-politiken kraftigt har påverkat inte minst den del som berör den offentliga sektorn. Där har åtminstone vi i Sverige fått dra ned på 140 000 anställningar under de senaste åren; detta just för anpassningspolitiken.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Arvoisa presidentti! Minä toivon, että tartutaan siihen esitykseen, että käynnistetään Pohjoismaissa nyt työaikapolitiikassa parhaitten esimerkkien metsästys ja tällä tavalla löydetään nimenomaan työllisyysnäkökulmasta paras tapa käsitellä työaikoja. Minä koen sen hyvin tärkeänä, ja meillä myös Suomessa on tällä hetkellä kokeiluja kunnissa ja yksityisissä yrityksissä, joissa etsitään todellakin sellaisia ratkaisuja, jotka työllisyyteen vaikuttavat.

Minusta on hyvä kuulla muistakin esimerkeistä. Mutta toden totta, ei ole vielä tieteellistä korkeatasoista tutkimustietoa siitä, millä tavalla työaika ja työllisyys tosiaankin liittyvät toisiinsa. Ja minusta Pohjoismaiden on syytä olla Euroopan unionin tasolla aktiivinen myös omissa maissaan sen suhteen, että tätä tutkimustyötä tehdään ja sillä tavalla löydetään parhaat käytännöt.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Ärade president! Jag hoppas att vi i arbetstidspolitiken i Norden nu går in för att finna de bästa exemplen och det bästa sättet att behandla arbetstiderna ur sysselsättningssynvinkel. Jag ser det som mycket viktigt att vi också här i Finland experimenterar i kommuner och privata företag för att komma fram till sådana lösningar som verkligen får en effekt för sysselsättningen.

Jag vill gärna höra om andra exempel också. Men vi saknar faktiskt fortfarande högkvalitativa vetenskapliga forskningsrön om hur arbetstiden

och sysselsättningen korrelerar med varandra. Jag anser att de nordiska länderna har skäl att vara aktiva inte bara på unionsnivå utan också på hemmaplan för att se till att sådan forskning görs för att de bästa metoderna skall fås fram.

Marianne Samuelsson: Herr president! Arbetstidens påverkan på antalet jobb har väldigt stor betydelse. En radikal förkortning av arbetstiden genom att halvera arbetstiden måste innebära betydligt fler människor i jobb. Detta är en självklarhet. Jag tycker att det är underligt att man säger att det inte finns tillräckligt med belägg för det.

Om bara några minuter tas bort, kan man säkert tala om en rationalisering, en effektivisering. Ett rejält klipp i arbetstiden ger däremot fler arbetstillfällen. Då skulle vi slippa de stora kostnader som vi i dag har när det gäller att betala människor för att ingenting göra. Vi måste utgå från att vi lever i en ny tid och med en ny teknik. Därmed är det inte samma arbetskraftsbehov i framtiden. Ser vi inte detta nu, kommer vi ganska snart att få uppleva en stor katastrof, en situation där en mycket stor del av människorna hamnar utanför arbetsmarknadens möjligheter. Människor kommer att må dåligt av detta. Vi kommer då att se en ökad kriminalitet och ett ökat våld.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Herra presidentti! Tämä on tärkeää keskustelua ja pysyn kyllä väitteessäni, että sellaista tutkimustulosta ei ole olemassa, jossa voitaisiin tuo edellä kuvattu todistaa. Elämä ei ole sen tyyppistä matematiikkaa. Voidaan sanoa, että todistusvoima on valitettavasti vähän toiseen suuntaan. Niissä maissa, joissa tehdään enemmän työtä, on parempi työllisyys kuin niissä maissa, joissa tehdään vähemmän työtä. Ja kun olen työaikapolitiikan kannattaja, pidän myös yhtenä mahdollisuutena yleistä työajan lyhentämistä, mutta en jäykkänä ja lainsäädännöllisesti kaikkia koskevana. Sen takia juuri tarvitaan näitä parhaita esimerkkejä, tutkimustyötä ja pohjoismaisen mallin hahmottelua tällä alalla.

Pelkäänpä, toisin kuin edellinen puhuja, että kun Pohjoismaissakin on aika segregoituneet työmarkkinat niin yleinen työajan lyhentäminen saattaisi koitua naisten haitaksi. Pienipalkkaiset naiset jakavat työt keskenään. Ja tämä ei ole varmasti mikään pohjoismainen tavoite. Mutta korostan, että työaikapolitiikkaa tarvitaan, työajan lyhentämistä tarvitaan, mutta ala- ja yrityskohtaisesti, erilaisille ihmisille, erilaisia elämän tilanteita varten.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Herr president! Denna diskussion är viktig och jag håller fast vid att vi inte har sådana forskningsrön som bevisar det som precis har anförts. Livet är inte det slag av matematik. Vi kan säga att bevisen dessvärre pekar i en annan riktning. I de länder där det arbetas mera är sysselsättningssituationen bättre än i de länder där det arbetas mindre. Jag är en anhängare av arbetstidspolitiken och anser därmed att en generell förkortning av arbetstiden är en möjlighet, men inte en schematisk förkortning som enligt lagen gäller alla. Just därför behöver vi goda exempel, forskning och en nordisk modell på detta område.

I motsats till den föregående talaren är jag rädd för att med en så segregerad arbetsmarknad som vår nordiska utfaller en generell förkortning av arbetstiden till nackdel för kvinnorna. Kvinnor med låg lön kommer att dela upp arbetet sinsemellan. Detta är knappast något nordiskt mål. Men jag understryker att vi behöver en arbetstidspolitik, vi behöver en arbetstidsförkortning, men den skall ta hänsyn till bransch och företag, olika människor och livssituationer.

Janina Andersson: Herr president! Jag är mycket nöjd med att vår minister tog upp att det är mycket positivt med idéer för att förkorta arbetstider på alla möjliga sätt. Men jag tror att om de nordiska länderna verkligen vill påverka EU när det gäller den här politiken borde vi ha annat än idéer. Vi borde komma med exempel där vi har lyckats och där flera länder tillsammans gör liknande projekt och bevisar att det fungerar i praktiken. Annars kommer man alltid att säga att det är vackra teorier men hur ser det ut på riktigt. Vi borde nu vara modiga och testa nya saker.

Vi ser att hjulen snurrar snabbare och att ekonomierna växer. Men vem är det som står för snurrandet? Det är maskinerna och en liten grupp människor som arbetar mer och mer och som inte ens vågar ta den rättighet till fritid som de enligt lagen har. De vågar inte sätta stopp. Därför borde vi nu hitta på ett sätt att släppa dessa människor ur ekorrhjulen.

Vi har olika pensionssystem i de nordiska länderna. I Sverige räknar man pensionen på de tolv bästa årens medellön. Nu funderar man på att ändra på systemet. I Finland räknar man på de sista årens lön. Det är en sak som hindrar människor från att förkorta arbetstiden när de närmar sig pensionsåldern. De vågar inte riskera en lägre pension.

Jag vill sluta med att ställa en fråga till minister Liisa Jaakonsaari: När människor flyttar mellan de olika länderna efter jobb borde vi inte försöka få ett liknande pensionssystem på något vis som gör det lockande att trappa ner när det gäller prestationen innan man går i pension?

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Herra presidentti! Vielä kerran Suomi ja muut Pohjoismaat ovat olleet aktiivisia unionin tasolla työaikakysymyksissä, jopa niin, että me olemme nostaneet Euroopan unionin agendalle työaikapolitiikan käsitteen. Sen kautta tätä kysymystä kokonaisuutena pohditaan myös työllisyyshuippukokouksessa.

Mitä Janina Anderssonin esitykseen tulee niin ongelma on kyllä niin Suomessa kuin Euroopan tasolla toinen. Haluaisimme, että ihmiset voisivat tehdä pitempään työtä eikä eläköityä aikaisemmin. Se vaatii työelämässä suuria muutoksia, sillä kyllä uupumuksesta ja vaihtoehdottomuudesta organisoida työtä ja työaikoja kertoo se, että eläköitymisinto on niin voimakas Suomessa ja varmasti myös muissa Pohjoismaissa.

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:
Herr president! Finland och de övriga nordiska länderna har än en gång varit aktiva på unionsnivå när det gäller arbetstidsfrågor, rentav till den grad att vi har lyft upp begreppet arbetstidspolitik på Europeiska unionens agenda. Utifrån detta kommer frågan i sin helhet att diskuteras också på sysselsättningstoppmötet.

Vad gäller Janina Anderssons inlägg är problemet nog ett annat både i ett finländskt och i ett europeiskt perspektiv. Vi vill gärna att människor skall kunna arbeta längre och inte gå i pension tidigare. Det kräver stora omställningar i arbetslivet, för det är ett klart tecken på utmattning och avsaknad av alternativa sätt att organisera arbetet och arbetstiderna att pensioneringsintresset är så stort i Finland och säkert också i de andra nordiska länderna.

Janina Andersson: Herr president! Jag var säkert lite otydlig. Det är samma mål vi har. För att människor skall orka jobba länge som äldre kan man inte jobba så långa och tunga dagar. Man skall ha möjlighet att så småningom trappa ner med kortare dagar och ha lika mycket kvalitet och kunskap utan att vara slut så ung som man är idag. Det var det jag direkt menade. Den modellen skall vi göra konkret i Norden och göra det på riktigt. Då har vi lättare att få igenom det också i de andra länderna.

Minister **Liisa Jaakonsaari**: Herra presidentti! Minusta tuo ajatus on hyvä ja sitä pitää viedä eteenpäin. Sehän liittyy työaikapolitiikan käsitteeseen ja siihen koko repertuaariin, mitä työaikapolitiikan otsakkeella tarkoitetaan. Tottakai pitää olla useampia vaihtoehtoja.

Meillä Pohjoismaissa elämä on vähän yksioikoista sen suhteen, että ihminen on joko työssä tai työtön tai työssä tai eläkkeellä. Esimerkiksi osa-aikaeläkemarkkinoiden syntyminen on hyvin perusteltua. Varmasti tälläkin alalla uusien mallien löytäminen on perusteltua, ja siinä varmaan Pohjoismaat voivat olla unionin tasolla suunnan näyttäjinä.

Mutta enemmän työtä, enemmän työpaikkoja!

Liisa Jaakonsaaris anförande i svensk översättning:

Herr president! Jag tycker att det är en god idé och att den bör drivas vidare. Den hänger ihop med begreppet arbetstidspolitik och hela den repertoar som ryms in under rubriken arbetstidspolitik. Klart att det skall finnas flera alternativ.

Här i Norden är livet ganska enhelriktat i den meningen att människor antingen arbetar eller är arbetslösa eller arbetar eller är pensionerade. Det finns mycket som talar för uppkomsten t.ex. av en deltidspensionsmarknad. Det är skäl att finna nya modeller också på detta område. På den punkten kunde de nordiska länderna visa vägen i unionen.

Men vi behöver mer arbete och fler arbetstillfällen!

Rune Kristiansen: President. I motsetning til Svein Ludvigsen fra den konservative delen i Norge, er jeg stolt over de linjene sosialdemokratiet i Norge har trukket opp i kampen mot arbeidsledighet. Jeg skal ta det viktigste først. Hovedgrunnen til at vi på mange måter har klart å bekjempe ledigheten, er at vi har hatt og fortsatt har ønske om å ha et inntektspolitisk samarbeid mellom myndighetene, arbeidsgivere og arbeidstakere. Hadde ikke vi klart å spille på lag med arbeidstakerorganisasjonene, hadde neppe sysselsettingsveksten i Norge vært av en slik art som den er i dag. Et av de aller viktigste bidragene har vært det inntektspolitiske samarbeidet.

I tillegg har jeg også lyst til å si at, som en del av et inntektspolitisk samarbeid, er debatten om kortere arbeidstid. Man kan ha mange oppfatninger rundt deling av arbeid eller generell arbeidstidsforkortelse. Man kan f.eks også velge en linje som går på pensjonsalder, permisjonsordninger og etterutdanning, som i sum også er en deling av arbeid, og i mange sammenhenger også bruk av kortere arbeidstid. Men det viktigste også her, det tror jeg er at vi politikere ikke går i den tro at dette skal vi ordne opp uten å ha den nødvendig kontakt med arbeidslivets parter. For det er etter mitt syn der nøkkelen til den type spørsmål ligger - ikke i de respektive parlamenter.

Punkt to er arbeidsmarkedspolitikken. I motsetning til Svein Ludvigsen som mente at vi har tungrodd politikk i forhold til sysselsetting, har jo det

viktigste instrumentet i tillegg til det inntektspolitiske samarbeid vært å ha en aktivt arbeidsmarkedspolitikk - noe jeg også registrerer mange her oppfatter som svært viktig - en målstyrt arbeidsmarkedspolitikk som fanget opp de unge som var arbeidsledige, og de langtidsledige. Det er de to gruppene vi har satt veldig mye inn på å sørge for kom inn i arbeidslivet, og også hadde en kontakt med arbeidslivet så de ikke ble gående utenfor i lang tid. Altså en tidlig innsats for de som blir ledige. Det er viktig at det er en målstyrt arbeidsmarkedspolitikk mellom stat, kommuner og næringslivet, og det mener jeg vi i Norge har klart på en veldig god måte. Vi viser gjerne til andre hvordan vi har klart å lykkes på det området.

Så til det tredje som er oppe nå - etterutdanning av voksne. Vi kommer til å få en situasjon hvor vi kommer til å ha behov for langt flere i arbeid enn de som er ledige. Problemet er at når man skaper nye arbeidsplasser, er det ofte at de ledige ikke kommer inn på de nye jobbene. Hvorfor? Jo, de står ofte uten utdanning og kompetanse som har tilknytning til de nye jobber som kommer. Derfor er en av de viktigste reformene vi i Norge nå vil kjøre fram, og som det er bred politisk enighet om, å sørge for at vi får en stor etterutdanningsreform for voksne som på mange områder overhodet ikke har tatt del i den skoleutviklingen som har vært de siste 20 årene.

President. Helt til slutt, vil jeg også si at vi har hatt grundige debatter i forhold til å ha en sterk offentlig sektor i et samspill med privat sektor. Til dem som mener at offentlig sektor til enhver tid er for stor, den debatten kan man gjerne ha, men det fører neppe til noe i framtiden hvis man ikke vil ha en sterk offentlig sektor.

Marianne Samuelsson: Herr president! Det är glädjande att kunna notera att vi här har kunnat syssla med politik i stället för med organisationsfrågor, vilka vi så många andra sessioner fått syssla med. Det känns alltså positivt och jag hoppas att vi kan fortsätta på det här sättet.

När det gäller arbetsmarknadsfrågorna har vi i Norden en alldeles speciell situation. Vi är ju så låsta vid detta med att ha ett jobb. Ingen annanstans i världen är den första frågan man får: Vad jobbar du med? Men så är det i Norden. Detta påverkar naturligtvis hur de människor mår som inte har något jobb att gå till. Jag tror att vi ganska ordentligt måste börja nytänka för att inte få en situation i de nordiska länderna där väldigt många människor både fysiskt och psykiskt mår dåligt av arbetslösheten. Vi måste också på ett realistiskt sätt se på framtidssituationen.

Väldigt många framtidsforskare visar på att den tid ligger bakom oss då vi hade full sysselsättning i form av en mängd industrijobb - ibland var det ju mycket svårt att få arbetskraft. Framför oss har vi en helt ny tid med helt nya möjligheter. Vi kan slippa tunga industrijobb, därför att vi har löst den

saken med hjälp av maskiner. Vi kan nu också få tid för att göra andra saker - tid för att ägna oss åt våra barn, åt politik och åt allt det som vi tycker är roligt.

Då måste vi dela på de jobb som behöver göras i ett samhälle. Vi måste börja fundera över vad det är för jobb som behöver göras. Det är naturligtvis en massa jobb som behöver göras för att ett samhälle skall fungera. Men för att få det att fungera måste vi, menar jag, ha en rättvis och solidarisk fördelning av jobben. I detta ligger att vi nu måste åstadkomma en radikal arbetstidsförkortning. På det sättet kan vi få det hela att fungera.

Jag blev litet förvånad när ministern sade att det blir kvinnorna som drabbas om vi kortar ned arbetstiden. Men i all litteratur som jag har tagit del av och som gäller kvinnornas situation handlar det om kvinnor som är dubbelarbetande. De skall både vara på jobbet och sköta en massa jobb i hemmet med sina gamla, sina barn osv. - något som kvinnor på ett icke helt naturligt sätt tvingats till, därför att männen inte har delat på jobbet med kvinnorna på samma sätt. Genom en kortare arbetstid skulle vi faktiskt få en bättre fördelning av det jobb som också krävs på vår fritid.

Därför tror jag att det är oerhört vikktigt att vi från nordiskt håll driver frågan om en förkortad arbetstid och att vi ser till att man delar på jobben. Situationen i dag är orimlig - inte minst i Sverige, där ungefär 1 miljon människor är arbetsolösa i någon form. Dessa människor har inget fast jobb, utan de är föremål för någon sorts arbetsmarknadsåtgärd osv.

Samtidigt har vi en situation - detta gäller inte minst inom vården och omsorgen - där vi inte har tid. Människor som jag talat med kan inte förstå hur vi politiker fattar besluten. Man har inte tid att tala med de gamla, därför att det har dragits ned på arbetskraften. Skälet är att kommunerna inte längre har råd. Sedan har detta lastats över på staten, som betalar ut arbetslöshetsersättning till dem som inte får göra det jobb som de faktiskt är bra på. I stället får dessa människor stanna hemma. Det här är ingen bra fördelning, så detta måste vi ändra på.

Det måste alltså finnas tid och arbetskraft för de jobb som behöver göras i samhället. Vi måste fördela på ett rättvisare sätt. Vi måste också nytänka inför framtiden, inte minst när det gäller skatteväxling och nya jobb inom miljösektorn.

Presidenten hälsade välkommen Finlands Riksdags talman fru Riitta Uosukainen som kommit till läktaren.

Eva Johansson: Herr president! Den nordiska välfärdsmodellen är användbar inom många av politikens områden, inte minst när det gäller ar-

betsliv och sysselsättning. Alla våra länder har genomlevt ekonomiska kriser. En av beståndsdelarna är, eller har varit, arbetslöshetstal som i varje fall vi i Sverige för några år sedan betraktade som helt uteslutna.

Den nordiska arbetarrörelsen har valt väg ut ur krisen. Vi skall konkurrera om jobben med kunskap och kvalitet, inte med försämrade arbetsvillkor och lägre löner. Det kan inledningsvis te sig som en svår väg, men det är den enda som håller i längden om man, som vi, vill ha ett samhälle som präglas av solidaritet och rättvisa. Vårt vägval innebär bl.a. en kraftig satsning på kunskap och kompetens - på ett livslångt lärande, inte för några få utan för alla.

Kunskap är inte tungt att bära, sägs det. Det förtjänar också att sägas att kunskap, till skillnad från så många andra av våra resurser, är en oändlig resurs i den meningen att den inte tar slut när vi använder den. Kunskap har också den egenskapen att den snarast ökar i värde ju fler som delar den.

Jag skall koncentrera mig på vuxnas behov av utbildning i samband med arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken. Den nordiska arbetarrörelsen ser satsningen på utbildning och kompetensutveckling som en viktig framtidsinvestering. Därför måste den omfatta alla och utformas så, att den bidrar till att förverkliga de övergripande målen för vår välfärdspolitik.

I Sverige kallar vi vår satsning för Kunskapslyftet. Den här satsningen omfattar redan drygt 100 000 personer och utgår från att målet är att nå minst 500 000 personer på fem år. Satsningen utgår också från våra välkända socialdemokratiska mål.

Kunskapslyftet skall öka rättvisan, t.ex. mellan generationerna, genom att vuxna nu skall få den möjlighet som snart sagt varje tonåring får; detta som en grund för att komma vidare både i yrkeslivet och i fortsatta högre studier. Denna satsning är solidarisk i den meningen att den som tidigare har fått den kortaste utbildningen placeras först i kön när utbildningsplatserna skall fördelas. Kunskapen ökar friheten för människor att göra sina egna livsval. Det skall också styra utbildningens uppläggning. Det är den enskilde som efter egna behov skall avgöra inriktningen och formerna för sina studier.

Genom att investera i kunskap skapar vi också största möjliga trygghet för framtiden. Det är bara goda kunskaper som vi kan konkurrera med. Ett kunnigt folk förmår mycket bättre än ett okunnigt när det gäller att skapa arbete och därmed resurser för ett bra liv.

Vi lever i kunskapssamhället nu. Det är därför som nordisk arbetarrörelse med jämlikhet högt upp på programmet betonar vikten av att alla skall vara med, inte bara några få. Detta är vår vision, Christel Anderberg! Den står sig väldigt bra i jämförelse med det moderata erbjudandet om

låglönejobb avsedda för ert tänkta B-lag på arbetsmarknaden. I Norge är man uppenbarligen överens om satsningen på vuxenutbildningen. Det är vi inte i Sverige. Moderaterna mäler sig där ur.

Både arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik är nationella uppgifter. Men det hindrar inte att vi i nordiskt sammanhang har god nytta av att utbyta erfarenheter och idéer mellan våra länder. I varje fall känns det efter dagens debatt synnerligen angeläget för oss svenska socialdemokrater att få andra samarbetspartner än de svenska moderaterna. Vi vill gå framlänges in i framtiden - inte baklänges, tillbaka till ett förgånget klasssamhälle.

Berit Löfstedt: Herr president! Vi har nu under flera timmar - och det känns ganska fantastiskt - haft en riktigt bra debatt om den svåra frågan, nämligen den om arbetslösheten. Den frågan plågar oss alla hårt. Det gäller då oss politiker och människorna, men också våra samhällen. Arbetslösheten är en fara för demokratin. Därför känns det gott att vi i denna sal faktiskt tar detta problem på allvar och att vi vill göra någonting - jag tror att det är på det viset. Vi har olika idéer om vad som skall göras, men jag tror att den goda viljan finns. Det finns trots allt en vilja att göra någonting gemensamt i Norden. Detta har manifesterats här. Desutom finns det en vilja att göra någonting gemensamt i EU.

När jag själv bestämde mig för att det skulle vara bra för Sverige att gå med i EU berodde det mycket på att jag tänkte på följande sätt. Om man i EU kunde förenas kring en politik för åtgärder, om EU alltså fick det uppdraget, skulle man också kunna åstadkomma resultat.

Amsterdamfördraget ger EU ett sådant uppdrag. Det är glädjande att kommissionen satte fart med en gång för att arbeta med förslag som medlemsländerna kan använda och som också visar på vad EU självt kan göra. Det handlar om att förmedla kunskaper och om att stödja en nationell sysselsättningspolitik.

Vi är nu inne i ett intensivt skede med förberedelser i Ekofin och i arbetsmarknadsrådet i EU. Det handlar om förberedelserna inför toppmötet om en vecka. Man får lust att be en stilla bön för att detta verkligen skall bli ett framsteg, så att det inte bara - som någon tidigare har sagt här - blir prat på det toppmötet. I stället får man hoppas att t.ex. de nordiska medlemsministrarna tar med sig någonting konkret.

Ett kapitel i Amsterdamfördraget ger förvisso ingen sysselsättning i sig. Men att kapitlet finns där innebär att EU nu har ett uppdrag, ett instrument att arbeta med. Att detta kapitel finns där är alltså en framgång för nordisk politik och framför allt, tycker jag, för Danmark och Sverige. Med förenade krafter kan vi visa att det går att göra någonting åt arbetslösheten i Eu-

ropa. Om länderna menar allvar när det gäller att hålla ordning på finanserna, att hålla inflationen låg och att med ordning i ekonomierna koncentera sig på jobben, tror jag att det också kommer att medverka till att förtroende skapas för politiken, för oss som till vardags sysslar med politik. Jag tror att detta kommer att ge ett bättre liv och ett bättre samhälle.

Minister **Løwer**: Jeg takker for debatten. Som første gangs deltaker i Nordisk Råd i denne type debatter må jeg si jeg har fått mange nyttige innspill, og mye er tankevekkende av det dere har sagt. Spesielt tar jeg kritikken til meg - ikke personlig, men på vegne av Ministerrådet - av at man ikke har fått fram de konkrete utspill og tiltak som er etterspurt fra parlamentarikerne.

Jeg forsøkte i mitt innlegg å si noe om arbeidsmarkedspolitikken, overgangen til kunnskapssamfunnet og de nye utfordringene som dette stiller oss overfor, sysselsetting, miljø, skaping av arbeidsplasser, samarbeid på tvers av sektorer og internasjonalt samarbeid. Dette er en veldig bred tilnærming til dette politikkområdet, og jeg tror det er en god idé det som Ole Stavad gav oss invitasjon til, at vi kunne finne en ny form på denne debatten, kanskje gjøre deler av debatten litt smalere så vi kunne konkretisere veldig mye klarere: Hva er det vi ønsker av tiltak for å råde bot på den store arbeidsløsheten - som kanskje ikke er på topp i dag, men som vi fort kan få igjen. Det er jo når vi har gode tider at vi skal være forberedt på og lage politikk for de dårlige tider. Så jeg tar imot invitasjonen til en dialog mellom Europautvalget og Ministerrådet, og jeg skal bringe dette videre til mine kollegaer når jeg ser dem. Første gang vi nå skal møtes, er den 17. Da har den svenske arbeidsministeren invitert til et formøte foran møtet den 20. og 21. Jeg skal ta med meg både ønsket om en ny arbeidsform på denne debatten og de konkrete tiltak og innspill som er kommet gjennom debatten i dag.

Jeg er enig med sistnevnte taler - til tross for uenighet og litt innspill og kritikk i dag, tror jeg vi alle har absolutt et felles ønske om å nå det målet at alle som ønsker et arbeid, skal få det. Det er et høyt ambisjonsnivå på et sånt mål, men det er bare gjennom en systematisk politikk som vi enes om, at vi kan komme dit. Jeg takker for debatten!

Sedan debatten förklarats avslutad *beslöt rådet lägga redogörelsen (Dokument 5) till handlingarna.*

Ändring i medlemslistan

Det meddelades att Jouko Jääskeläinen ersätter Bjarne Kallis för resten av sessionen.

Rådet beslöt ändra medlemslistan i enlighet härmed.

28. Europafrågor (A 1149/euro)

A 1149/euro Medlemsförslag om bättre samordning omkring implementering av EG-direktiv

Europaudvalget hade i anledning av A 1149/euro föreslagit at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte den i 1997 iværksatte praksis med årligt at oversende statusrapport om sektorarbejde om Europa-spørgsmål under hensyntagen til de ovennævnte bemærkninger, således at denne kan diskuteres på den årlige session.

Presidenten: Vi inleder med debatt och beslutar därefter om utskottets betänkande om medlemsförslaget A 1149/euro.

Siv Fridleifsdóttir (Europautskottets talesman): Hr. president! Europautvalget har valgt at jeg som utvalgets talsmann i denne allmenne debatt skal trekke frem Nordisk Ministerråds statusrapport om sektorarbeid om EU/EØS-spørsmål. Da Europautvalget har noen kritiske bemerkninger til hvordan Ministerrådet fremover bør utforme den årlige rapport, vil jeg også komme med utvalgets bemerkninger til medlemsforslag A 1149/euro, som omhandler nettopp koordinering av implementering av EU-direktiver.

Når det gjelder Europautvalgets arbeid i 1997 har utvalget tatt oppgaven med å øke den nordiske koordinering i EU og mellom EU og EØS-landene alvorlig.

Ved den 48. sesjon avholdt utvalget en høring med utenriksministrene om EU og EØS-spørsmål.

I februar i år avholdt Europautvalget en oppfølgingskonferanse til Europakonferansen som ble avholdt i mars 1996. De tre nordiske lands sjefsforhandlere redegjorde for fremskrittene i regjeringskonferansen og for

den nordiske vinkel på resultatene. Alt i alt må man vel si at de nordiske land godt kan være tilfreds med resultatet. Det har blitt fremgang vedrørende demokrati og åpenhet, sysselsetting, miljø og forbrukerbeskyttelse.

Utover regjeringskonferansen har særlig forbrukerbeskyttelse hatt Europautvalgets interesse i 1997.

Europautvalget har i sine planer for 1998 besluttet i første rekke å sette fokus på utvidelsen av EU, og bl.a. holde et seminar. Forbruker- og levnedsmiddelspørsmål vil også være på dagsordenen, og utvalget vil følge utviklingen av ØMUen og de sikkerhetspolitiske spørsmål.

Jeg vil nå gå over til å kommentere Nordisk Ministerråds statusrapport.

Europautvalget er meget glad for at Ministerrådet har besluttet at det skal være en årlig tilbakevendende rapport. Europautvalget har noen ønsker om hvordan statusrapporten kan forbedres.

Europautvalget har det utgangspunkt at koordinering av de nordiske lands regjeringers innsats i EU/EØS er meget viktig - dels for at de nordiske synspunkter kan få større vekt, og dels for at de nordiske ikke-EU-lands synspunkter kan tas med. Europautvalget utvider dette forslag ved å stille krav til statusrapporten.

Som en overordnet kritikk av statusrapporten kan man si at den er noe overflatisk, og at det derfor er vanskelig å skjelne mellom det koordinerende arbeidet som er utført i Nordisk Ministerråds regi og arbeidet regjeringene foretar på mer uformelt plan utenfor ministerråd og embetsmannskomiteer.

Ikke alle sektorers redegjørelse er skrevet like detaljert. Europautvalget ønsker en større konkretiseringsgrad eller en vurdering av sektorenes arbeid ineste års statusrapport.

Rapporten inneholder heller ingen vurderinger av omfanget eller effekten av den koordinering Nordisk Ministerråd eller de nordiske lands regjeringer foretar.

Statusrapporten kunne som sagt være mer presis når det dreier seg om hvilke koordinerende oppgaver som ivaretas nasjonalt, og hvilke som ivaretas av Nordisk Ministerråd. Europautvalget ønsker at statusrapporten blir mer detaljert. Europautvalget mener også at statusrapporten bør ha en mer evaluerende karakter, slik at effekten av koordineringen kunne vurderes og man kunne prioritere nordisk innsats på utvalget områder.

Til slutt vil jeg komme med utvalgets bemerkninger til medlemsforslag A 1149/euro, om nordisk koordinering av implementering av EU-direktiver. I medlemsforslaget foreslås at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer å gi Nordisk Råd en årlig redegjørelse for den nordiske koordinering i spørsmål om implementering av EU-lovgivning, i det

alle de nordiske land er omfattet av den lovgivning som handler om det indre marked via EØS.

Europautvalget mener at den grunnleggende idé i Mittengruppens forslag er omfattet av Nordisk Ministerråds statusrapport for sektorarbeidet med EU-spørsmål.

Europautvalget har valgt å utarbeide betenkningen til Mittengruppens medlemsforslag A 1149 om den nordiske koordinering av implementering av EU-direktiver, slik at den blir mer vidtrekkende enn i sin opprinnelige form.

Europautvalget mener ikke at statusrapporten alene skal om handle det indre marked, men at den skal omfatte alle sektorer i det nordiske og europeiske samarbeid.

På denne bakgrunn foreslår Europautvalget at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å fortsette den i 1997 iverksatte praksis med årlig å oversende statusrapport om sektorarbeidet om Europa-spørsmål med hensyn til de ovennevnte bemerkninger, slik at den kan diskuteres på den årlige sesjonen.

Landerholm (konservativa gruppens talesman): Herr president! Även om Norden är hemma, finns det ibland en tendens att glömma att hemmet också har en plats i det europeiska flerfamiljshuset. På så sätt har Norden många andra grannar med vilka vi odlar vänskap och gemenskap. Att det är så har blivit än tydligare sedan det svenska och det finska medlemskapet i Unionen. Vi söker oss på gott och ont nya vägar och nya vänner i det europeiska huset.

I ett gott hem - som den svenske statsministern Per Albin Hansson definierade folkhemmet - ges alla möjlighet att känna trygghet. I Norden är vi ovanligt trygga i oss själva och i vår identitet. I detta har vi något viktigt att bidra med i det europeiska samarbetet. Samtidigt är det uppenbart att denna trygghetskänsla ibland är falsk och leder oss fel. Eftersom vi är så nöjda med oss själva och vårt samhällsskick, finns tendenser till missionerande i våra länders hållningar också i Europasamarbetet.

Jag tror att vi nordbor måste ta oss en allvarlig funderare på vår egen roll. Vi vet var vi kommer ifrån, vi vet någorlunda var vi är, men få av oss vet vart vi är på väg. Den nordiska välfärdsmodellen är inte längre så mycket av föredöme, även om den nordiska självgodheten stundom sticker ut hakan. Vi får inte lura oss själva att vi har mer att bidra med än vad som faktiskt är fallet. Vår egen trygghet får inte förleda oss att tro att allt är väl.

Norden har strukturella problem inte bara i välfärdssystemen utan också i sina ekonomier. Överstora offentliga sektorer skapar alltför litet utrymme för kreativitet, tillväxt och nya jobb. Om det borde man kunna vara

överens, även om konjunktursvängningar och oljeinkomster självfallet får bilden att se olika ljus ut år för år. Men sammantaget är Norden inget föredöme för Europa, lika litet som Europa är ett föredöme för världen. Norden, och kanske i första hand mitt eget hemland - som traditionellt är den industriella motorn i vår del av världen - har sackat efter i takt med att andra länder utvecklats snabbare. Själva står vi där med låg och stundom ingen tillväxt alls. Den fråga man måste ställa sig är varför vi skall vara så sturska och i detta läge försöka exportera en nordisk modell med en renodlat kollektiv välfärd och stel arbetsmarknad.

I stället för att kräva att våra europeiska bröder tar efter våra haverierade - men tyvärr i alltför liten utsträckning ännu kasserade modeller - borde vi med våra erfarenheter särskilt kunna bidra till att andra inte skall göra samma misstag. Europa är enligt min mening inne på en farlig väg, och på samma sätt som höga skatter och omfattande regleringar fört oss långt ner i utförsbacken riskerar Europa nu att bli världens sjuke man.

Våra kolleger i Europa borde varnas i stället för att uppmuntras att ta efter de exempel och system som vi nu i Norden tvingas lappa och laga. Med våra erfarenheter borde en uppgift för Nordiska rådet vara att snarare än att exportera den nordiska välfärdsmodellen - om det nu finns någon sådan - hjälpa till att objektivt utvärdera vad som kunde ha gjorts bättre och sprida erfarenheter kring detta till andra länder. Även våra oflexibla arbetsmarknader är exempel som kan lära andra hur man inte skall göra.

Medvetenheten om detta finns på många håll i Norden, men stoltheten är ibland svår att svälja. Det är inte det nordiska receptet som kommer att frälsa Europa, och knappast heller det traditionellt europeiska. 70-talets euroskleros - som syftade på oförmågan att blåsa liv i samarbetsstrukturerna - har på 90-talet fått en efterföljare i en ekonomisk euroskleros som gjort Europa till en problemfylld kontinent som på många områden får allt svårare att hävda sig mot tillväxtekonomierna i Asien och Amerika.

Trots detta har Norden mycket att bidra med i Europasamarbetet. Vi har en lång erfarenhet av multilateralt samarbete, och vi har en rättfram och resultatinriktad politisk kultur. Men vi får inte bita oss fast i kärleken till mindre lyckade modeller och vägledas av en övertro på att vi nordbor har svaren på alla andras problem. Tvärtom har vi själva djupgående problem. Andra länders erfarenheter borde vara en väckarklocka för oss att ändra vår egen politik. Arbetslösheten som bitit sig fast i flera av de nordiska länderna, och kanske särskilt ungdomsarbetslösheten, är ett stort problem i inte bara de nordiska utan i de flesta europeiska länder. Här finns det länder som har kommit en bit på väg. Om vi hade ett litet öppnare sinnelag, litet större vilja att pröva nya lösningar och en ekonomisk politik som ser möjligheter att skapa nya jobb snarare än risker att förlora de gamla, skulle fler arbetstillfällen skapas. Storbritannien och USA är här de

kanske främsta föredömena. Där har både Norden och Europa mycket att lära.

Säkerhetspolitiken har behandlats tidigare under sessionen. Också här finns anledning att poängtera riskerna med övertro på gamla nordiska modeller. Ingen kan i verkligheten längta tillbaka till den nordiska balansens tid. Alliansfriheten kan förvisso vara ett verksamt medel, men det är inget överordnat värde eller självändamål. Med detta i bakhuvudet måste också de nordiska folk som stått utanför ett nära militärt samarbete vara beredda att ompröva tidigare hållbara positioner.

Sist men inte minst är det viktigt att poängtera nordisk samverkan inom ramen för Europasamarbetet. Norden har av historiska och geografiska skäl en hel del gemensamma intressen – men inte om allt, och inte alltid. Att vi inte alltid väljer samma väg måste respekteras. Men när intressena sammanfaller, och det är ganska ofta, måste vi bli bättre på att samordna våra länders agerande. I detta hänseende har Nordiska rådet trots höga ambitioner och ett särskilt utskott för frågan inte kommit speciellt långt på väg. Här handlar det ofta om att de nordiska länders regeringar som är med i EU måste skärpa sig. Oftare måste Norden-spåret ges en chans innan man ger sig ut på andra äventyr. Det skulle ge nordiska intressen starkare genomslag.

Herr president! En stark nordisk röst är inget självändamål, men beslut på den europeiska nivån som tar hänsyn till vår geografi, historia och kultur är bra för Norden.

Olof Johansson: Herr president! Jag tycker inte att ofullgångna anföranden skall få stå utan kommentar. Henrik Landerholm sade att Norden är inget föredöme. Därefter gav han exempel på materialistiska tillkortakommanden.

Då är min fråga till Henrik Landerholm: Vilket är hans ideal - är det Sydostasien, är det USA, eller vad är det han vill att vi skall se på som vägledning?

I nästa replik kan vi möjligen komma fram till en jämförelse mellan hur de här olika samhällena ser ut för människorna i förhållande till varandra.

Jag tycker det är viktigt att anföranden inte bara landar i en frågeställning.

Landerholm: Herr president! Lika litet som jag tror att den nordiska centerrörelsen håller sig med utopier som skall uppfyllas, lika litet tror jag att det finns samhällsmodeller som vi skall efterfölja i detalj.

Däremot finns det stor anledning att vara ödmjuk när vi tittar ut över världen och letar efter exempel som kanske har nått bättre resultat än vår egen samhällsmodell eller våra egna system på olika områden.

Det vore mig främmande att peka ut några enskilda länder som utopier att ta efter, men det finns faktiskt länder som i enskilda avseenden har lyckats ganska bra med t.ex. arbetslöshet och ungdomsarbetslöshet. Det finns länder som skapar massor av jobb när europeiska och nordiska länder i huvudsak förlorar arbetstillfällen. Det tycker jag att vi ödmjukt skall ta till oss och tänka på hur vi själva kan utveckla vår arbetsmarknad och ekonomi - utan att för den skull se andra länder som ideal i något mer generellt hänseende.

Olof Johansson: Herr president! Då utgår jag från att vi inte bara mäter framgång för olika samhällssystem i materialistiska termer. Det handlar naturligtvis också om många djupare värden.

Vad som under senare decennier har varit tydligt är att det finns gränser för vad vi kan göra på den här planeten utan att skada framtiden. Det är därför vi diskuterar hållbar utveckling. Det är en avvägning mellan de materialistiska konceptet och ett ansvar som också innefattar kommande generationers möjligheter.

Jag är naturligtvis glad över att Henrik Landerholm säger att han inte har någon direkt preciserbar utopi i form av något nu existerande samhällssystem. Repliktiden räcker inte heller till för att utveckla detta.

Det är emellertid viktigt att man inte klär den nordiska modellen i säck och aska. Ödmjukhet är bra, men säg inte att den nordiska modellen är underlägsen andra!

Landerholm: Herr president! Jag nämnde i mitt anförande att jag tycker det finns anledning att ställa sig frågan om det över huvud taget finns någon gemensam nordisk modell. Det finns dock liknande lösningar på en del problem och jag pekade på två områden som jag ser som problematiska: arbetsmarknaden är kanske det allra tydligaste, och säkerhetspolitiken är ett annat sådant område.

Jag vill ge Olof Johansson rätt i att det finns mycket i det nordiska samarbetet som är oerhört värdefullt och där vi alldeles definitivt har saker och ting att lära andra länder. Den nordiska jämlikhetstraditionen är viktig för samhällsklimatet och som utgångspunkt för utveckling. Jag skulle också vilka säga att det nordiska miljöarbetet och miljösamarbetet är föredömen för andra länder.

Poängen i mitt anförande var, att ibland lever vi i Norden med en självbild att vi är ett föredöme för andra länder i alla hänseenden. Utvecklingen de senaste 30 åren ger nog anledning till en avsevärt högre grad av ödmjukhet hos de flesta av oss.

Wahlström: Herr president! Jag talar inte om nordiska modeller utan om den nordliga dimensionen.

Herra puheenjohtaja! Euroopan unionin alueiden komitean jäsenet, Vasemmistoliittoa edustava Jorma Virtanen ja Keskustaa edustava Markku Kauppinen, esittivät pari vuotta sitten, että alueiden komitea antaisi lausunnon nk. "pohjoisesta ulottuvuudesta". Aloitteentekijät valittiin valmistelemaan ja esittelemään raporttia, joka sittemmin hyväksyttiin yksimielisesti. Koko käsite "pohjoinen ulottuvuus" sai tällä tavalla sisällön ja on nyt luonnollinen vaikkakin vielä melko tuntematon osa Euroopan unionia. Tällä haluan vähän kehua suomalaisten aloitteellisuutta tärkeässä asiassa ja tietysti jopa tuoda esiin oman puolueeni yhden jäsenen aikaansaannoksia.

Vasemmistoliitto on myös omalta osaltaan useissa yhteyksissä pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että pohjoinen ulottuvuus saisi arvoisensa paikan poliittisessa keskustelussa. Kun nyt Suomen hallitus om tehnyt oman esityksensä pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseksi Euroopan unionissa, niin asia ei ole todellakaan aivan niin uusi kuin miltä se tuntuisi.

Pohjoinen ulottuvuus on siis kokonaiskäsite, jonka avulla pyritään Euroopan unionin politiikan kehittämiseen ja Euroopan unionin etujen määrittelemiseen pohjoisessa Euroopassa sillä tavoin, että se Euroopan muuttuvassa tilanteessa parhaiten vastaisi meidän etujamme – ei pelkästään Suomen, vaan kaikkien Pohjoismaiden ja Euroopan unionin etuja. Samalla siihen sisältyy toimenpiteitä, joilla alueen vakautta ja yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä voitaisiin tuvarata.

Tavoitteena on myös tämän ulottuvuuden kehittäminen osana unionin ulkopolitiikkaa ja ulkosuhteita, ja se liittyy tietysti myös "Agenda 2000:en" eli siis EU:n laajentumiseen rakenne- ja maatalouspolitiikkaa koskeviin osiin.

Siis tavotteena on kiinnittää huomio pohjoiseen politiikkaan, ja se on varmaan meidän kaikkien yhteinen tavoitteemme.

Tärkeimmät pohjoiset erityispiirteet ovat kylmä ilmasto, harva asutus ja pitkät etäisyydet. Toisaalta pohjoinen luonto antaa käyttöömme maaperän rikkaudet, runsaat talousmetsät, laajat alueet puhdasta koskematonta luontoa ja ilmaa. Pohjoisessa sijaitsevat Euroopan viimeiset erämaat.

Pohjoisessa on myös erittäin vahva itsehallinto, julkinen sektori, kehittynyt infrastruktuuri ja myös tietoliikenne, korkeaosaamisen taito. Mutta on niin, että liian tiukka markkinaperusteinen toimintapolitiikka ei toimi

pohjoisella alueella. Toimivaa palvelurakennetta ei voida turvata harvaan asutulla alueella, koska kysyntä ei riitä. Siksi tarvitaan eriyistoimia.

Tässä on syytä todeta, että Pohjoismaiden yhteistyö on ollut saumatonta Euroopan unionin sisällä suhteessa pohjoiseen ulottuvuuteen. Pohjoismaiden neuvosto ja erityisesti tietenkin Euooppa-valiokunta ei ole vielä kovin paljon tehnyt työtä käsitteen tunnetuksi tekemiseksi Pohjolassa ja Euroopan unionissa. Mielestäni Eurooppa-valiokunnan tulisi tulevana vuonna ryhtyä toimiin erityisesti tässä asiassa.

Wahlströms anförande i svensk översättning:

Herr president! Jag talar inte om nordiska modeller utan om den nordliga dimensionen.

Herr ordförande! Medlemmarna av Europeiska unionens regionkommitté, Jorma Virtanen, som representerar Vänsterförbundet, och Markku Kauppinen, som representerar Centern, föreslog för ett par år sedan att regionkommittén avger ett yttrande om den s.k. "nordliga dimensionen". Det bestämdes att initiativtagarna skall bereda och förelägga en rapport, som sedan godkändes enhälligt. Hela begreppet "nordlig dimension" fick ett nytt innehåll och utgör nu en naturlig om än ganska okänd del av Europeiska unionen. Jag tar tillfället i akt att puffa finländarnas aktivitet i denna viktiga fråga och givetvis också lyfta fram det som en av medlemmarna av mitt eget parti fått till stånd.

Vänsterförbundet har i flera sammanhang försökt medverka till att den nordliga dimensionen får den plats den förtjänar i den nordiska debatten. När nu Finlands regering har kommit med sitt eget förslag till utveckling av den nordliga dimensionen i Europeiska unionen är frågan faktiskt inte helt så ny som den förefaller.

Den nordliga dimensionen är alltså ett samlande begrepp som går ut på att utveckla Europeiska unionens politik och bestämma unionens intressen i norra Europa på ett sätt som bäst tillgodoser våra intressen med hänsyn till förändringarna i Europa – inte bara Finlands utan hela Nordens och Europeiska unionens intressen. Samtidigt omfattar dimensionen åtgärder som avser att värna områdets stabilitet och samhälleliga och ekonomiska utveckling.

Målet är vidare att utveckla denna dimension som ett led i unionens utrikespolitik och externa relationer. Den har givetvis också att göra med "Agenda 2000", dvs. de delar av EU-utvidgningen som gäller struktur- och jordbrukspolitiken.

Målet är alltså att fästa uppmärksamhet vid den nordliga politiken; det är helt säkert allas vårt gemensamma mål.

De viktigaste nordliga särdragen är det kalla klimatet, den glesa bosättningen och de långa avstånden. Å andra sidan ger den nordliga naturen oss markresurser, stora ekonomiskogar, stora områden av orörd natur och ren luft. Europas sista ödemarker finns i Norden.

Norden har också en mycket stark självstyrelse, en offentlig sektor, en utvecklad infrastruktur och datatrafik samt högkvalitativ know-how. Men alltför snävt marknadsorienterade strategier fungerar inte i de nordliga områdena. Det går inte att säkerställa en fungerande servicestruktur i glesbygderna, eftersom efterfrågan inte räcker till. Därför behövs det särskilda åtgärder.

Det är skäl att framhålla att det nordiska samarbetet har fungerat friktionsfritt inom Europeiska unionen med avseende på den nordliga dimensionen. Varken Nordiska rådet eller speciellt Europautskottet har än så länge gjort särskilt mycket för att göra begreppet känt i Norden och Europeiska unionen. Jag anser att Europautskottet nästa år bör skrida till åtgärder speciellt i denna fråga.

Nyby övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Minister **Ragnhild Queseth Haarstad**: President! Både den europeiske og internasjonale utvikling stiller Norden og det nordiske samarbeidet overfor store utfordringer - på den ene siden viljen til å spille på lag selv om vi har gjort forskjellig veivalg når det gjelder NATO og EU, og på den andre siden å få forståelse og støtte på den bredere europeiske og internasjonale arena for nordiske verdier og holdninger.

Nordisk Råds konferanser om Europa-spørsmål og senest konferansen om "Sikkerhet i Norden og Nordens nærområder" demonstrerer klart Nordisk Råds vilje til å møte de nye utfordringer.

EUs interne utvikling og kommende utvidelse påvirker i dag også den politiske dagsorden for det nordiske samarbeidet. En illustrasjon på dette behov er EUs regjeringskonferanse, hvor spørsmål om sysselsetting, miljø, likestilling, demokrati og åpenhet stod sentralt. Dette er spørsmål som i høyeste grad berører nordiske verdier og fellesinteresser, og som understreker behovet for og viktigheten av et effektivt og konkret nordisk oppfølgingsarbeid. Ikke minst gjelder dette sysselsettingspolitikken. Jeg minner i den forbindelse om Europa-utvalgets store konferanse i februar i år, hvor jeg har registrert en klar politisk vilje fra Nordens parlamentarikere til et sterkere nordisk samarbeid også om spørsmål som står på EUs dagsorden. Jeg vil også nevne de nordiske lands felles interesse for å ut-

vikle og styrke EUs politikk og engasjement overfor de nordligste deler av Europa.

Nordisk Ministerråd har i sitt EU/EØS-arbeid prioritert etablering av hensiktsmessige rutiner for behandling av EU/EØS-saker og fått gjennomslag for at på alle møter mellom nordiske ministre og Nordisk Ministerråds embetsmannskomiteer skal behandlingen av relevante EU/EØS-saker være et permanent punkt på dagsordenen.

Et annet høyt prioritert område er behovet for nordisk samordning ved implementering av de EU-rettsakter som forplikter både de nordiske EU- og EØS-land. Det er tatt initiativ overfor alle nordiske fagministre for å rette oppmerksomheten mot dette behov. Nordisk Ministerråd har anbefalt at fagministrene anvender justisministrenes retningslinjer. Retningslinjene tar i første hånd sikte på å fremme spilleregler for prosedyrer og samarbeidsformer mellom de nordiske land. Formålet er å sikre en koordinering og samordning av de tiltak som må iverksettes i EUs medlemsland i forbindelse med implementeringen av EUs rettsakter. Ikke minst er det viktig at de nordiske land kommer fram til en enhetlig forståelse av EUs direktiver hvor disse tillater valgmuligheter. Retningslinjene skal for øvrig sikre at de nordiske land på et tidlig tidspunkt får kjennskap til nye initiativ fra EU. Jeg vil også nevne at det i henhold til disse retningslinjer påhviler de nordiske EU-land å holde Norge og Island informert om nye direktivforslag.

Som norsk samarbeidsminister vil jeg kort vise til at den norske regjering har tatt til orde for et nordisk "tidlig varslingssystem" for konkrete EU/EØS-spørsmål. Hensikten er å sikre at saker til behandling i EU og EØS av fellesnordisk betydning på et tidlig tidspunkt drøftes i en nordisk ramme - ikke bare for å identifisere fellesinteresser, men like viktig for å få rettet oppmerksomheten mot saker hvor man *ikke* har sammenfallende interesser. Viktige medspillere i denne prosessen er bl.a. fagrådene i Brüssel. Under vårt formannskap har vi anmodet fagrådene på de nordiske ambassader i Brüssel om å legge opp til mer systematiske og målrettede faglige kontakter. Erfaringene hittil synes positive, men signalet fra Brüssel er også at med hektiske arbeidsdager er det meget viktig med gjentatte politiske signaler om at det nordiske samarbeidet skal prioriteres.

De nordiske samarbeidsministre avholdt tidligere i år et møte i Brüssel med de nordiske EU-ambassadører. Det er enighet om at samarbeidsministrene som et minimum avholder ett møte i Brüssel. På møtet ble det besluttet at generalsekretæren i Nordisk Ministerråd og direktøren for Nordisk Råd deltar på de nordiske EU-ambassadørenes lunsjer en gang i halvåret. Likeledes ble det vedtatt å etablere en hospitantordning som gjør det mulig for sekretariatets ansatte i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd å

hospitere ved de nordiske EU-delegasjoner. Hensikten med dette er å gjøre dem bedre kjent med EU og EU-delegasjonenes arbeidsformer.

Når det gjelder Nordisk Ministerråds sektorarbeid med Europaspørsmål, viser jeg til den foreliggende statusrapporten fra 1996-97. Jeg har merket meg at Europa-utvalget har satt fokus spesielt på matvaresektoren. Internasjonale normer for matvarekvalitet som oppfyller bestemte sikkerhetskrav, er et høyst aktuelt og nødvendig tema i alle de nordiske land, og det er etter mitt skjønn et tema som kommer til å stå høyt på den politiske dagsorden også i årene framover.

Jeg har også merket meg at det anses som meget viktig å se nærmere på de nye behov som informasjonsteknologien medfører med hensyn til forbrukernes juridiske rettigheter. Det er viktig at vi her er i forkant av utviklingen.

La meg til slutt få si at jeg selvfølgelig har merket meg de synspunkter som Europa-utvalget har lagt fram. Det går på ønsket om en årlig statusrapport for sektorarbeidet, men selvfølgelig også det som står - og som ble understreket av utvalgets talsmann - om at man ønsker en mer konkretisering og gjerne også en rapport som har noe mer evaluerende karakter enn den som er lagt fram.

Sedan debatten förklarats avslutad *biföll rådet att lägga ministerrådets statusrapport om arbetet med Europafrågor*[8] *till handlingarna.*

Presidenten: Medlemsförslag A 1149/euro och betänkandet har debatterats inom ramen för den allmänna debatten under denna punkt.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1149/euro och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation.

29. Livsmedels- och konsumentfrågor

B 167/euro	Ministerrådsforslag om nordisk oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet
A 1155/euro	Medlemsforslag om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed

Rådet behandlade ovannämnda saker i ett sammanhang.

---

[8] Statusrapporten fanns inte som dokument vare sig på ärendelistan eller dagordningen och finns sålunda inte heller tryckt här.

Europautskottet hade i anledning av ministerådsförslag B 167/euro föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage handlingsplan for opfølgning af Topmødet om madvaresikkerhed,

at forelægge Nordisk Råd de handlingsplaner eller lignende som vil blive udarbejdet som følge af handlingsplanen under hensyntagen til Nordisk Råds bemærkninger.

Europautskottet hade i anledning av medlemsförslag A 1155/euro föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,

at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med lovgivning på levnedsmiddelområdet,

at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

Landbruksminister **Gjønnes**: Jord- og skogbruksministrene legger med dette frem et forslag for Nordisk Råd om en felles nordisk oppfølging av FN:s toppmøte om matvaresikkerhet avholdt i Roma for ett år siden.

De nordiske jord- og skogbruksministrene møttes like etter toppmøtet om matvaresikkerhet. Der ble det uttrykt en vilje til å analysere industrilandenes ansvar for eget jordbruk og hvilken betydning dette har for den globale matvaresikkerheten. På den bakgrunn gav Ministerrådet Embetsmannskomiteen for jord- og skogbruksspørsmål i oppdrag å utrede spørsmålet nærmere.

Den nordiske FAO-komiteen har vært sentral under utarbeidelsen av det foreliggende forslaget til nordisk handlingsplan.

Ministerrådsforslaget tar utgangspunkt i de områder hvor handlingsprogrammet for jord- og skogbrukssektoren overlapper overenskomsten fra toppmøtet om matvaresikkerhet. Jord- og skogbrukssektorens handlingprogram gjelder for perioden 1996-2000, og innenfor de tre hovedpillarene for nordisk samarbeid er følgende fire hovedsatsingsområder prioritert:

- kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø

- forvaltning av genetiske ressurser
- utvikling i jord- og skogbruksavhengige regioner
- bærekraftig skogbruk.

Samarbeidet om matvaresikkerhet integreres også i de tre pillarene for nordisk samarbeid og spenner fra det lokale til det globale plan. Utover de overlappende samarbeidsområdene omfatter foreliggende handlingsplan også andre områder hvor det ligger til rette for en nordisk samordning av den nasjonale oppfølgingen av matvaretoppmøtet. På denne bakgrunn vil jord- og skogbruksministrene ta initiativ til et bredt tverrsektorielt samarbeid om oppfølgingen av den nordiske handlingsplanen.

Planen inneholder en prioritering av fem områder som jeg vil redegjøre nærmere for.

Bærekraftig landbruk er det første av de fem hovedsatsingsområdene i forslaget til handlingsplan. Det er en utfordring for de nordiske land å utvikle et bærekraftig landbruk under våre klimaforhold. Samtidig er landbruket i vår region knyttet til den globale matvaresikkerhetssituasjonen. Bærekraftig landbruk er allerede i dag en svært viktig del av jord- og skogbrukssektorens engasjement og vi ønsker nå å få satt dette arbeidet inn i et bredere perspektiv gjennom kobling til toppmøtet om matvaresikkerhet. Spesielt vil vi i det nordiske samarbeidet legge vekt på koblingen til miljøspørsmål i jord- og skogbruket og utviklingen av økologisk landbruk. Bærekraftig skogbruk er et annet hovedsatsingsområde der Norden står i en særstilling når det gjelder skogressurser - og vi har derfor et særlig ansvar for å fremme bærekraftig skogbruk i et globalt perspektiv.

Genetiske ressurser/biodiversitet er et såvidt viktig område at vi har valgt å utheve det som et eget satsingsområde til tross for at det på mange måter faller inn under det forrige hovedområdet. Bevaring og bærekraftig utnytting av genetiske ressurser har stor betydning bl.a. med tanke på mulige klimaendringer. Dette arbeidet er allerede en godt integrert del av det nordiske samarbeidet på jord- og skogbruksssektoren, først og fremst gjennom Nordisk Genbank for plantegenetiske ressurser, som ligger i Alnarp i Sverige. Det er viktig at arbeidet på plantesiden videreføres og forsterkes. Samtidig foreslår vi en sterkere satsing også på bevaring og bærekraftig utnytting av dyregenetiske ressurser. Den nordiske innsatsen på dette området er allerede bemerket på det internasjonale plan og vi ønsker å bygge videre på dette gjennom økt koordinering på relevante internasjonale arenaer.

Sikker mat er et tema som er tatt opp både fra myndigheter og forbrukere i den senere tid. Utviklingen i forhold til genmodifiserte produkter må etter vår oppfatning ses i forhold til bærekraftig landbruk. Vi står overfor en situasjon med en sterk utvikling av teknologien på næringsmiddelområdet. Det er Ministerrådets oppfatning at vi skal utnytte potensialet i tekno-

logien uten å ta noen risiko når det gjelder økologisk bærekraft og ernærings- og sunnhetshensyn - herunder også etiske hensyn. Merkingsordninger foreslås brukt i denne sammenhengen for å tilfredsstille den nødvendige informasjonsplikten overfor konsumentene og fremme kvaliteten på matvarer på lokalt nivå, forutsatt at ordningene ikke er nasjonalt diskriminerende. Her er det allerede tatt et initiativ til felles innsats med næringsmiddelsektoren.

Den frivillige sektoren både i Norden og i Nordens nærområder, dvs. Baltikum og Nordvest-Russland, er et naturlig satsingsområde i forhold til den vekt de nordiske land legger på deltakelse fra frivillige organisasjoner i oppfølgingen av toppmøtet om matvaresikkerhet. Folkelig deltakelse i landbrukets og landsbygdas utvikling er og har vært viktig i oppbyggingen av den nordiske samfunnsmodellen. Vi mener at Norden her kan bidra til kompetanseoverføring til nærområdene, og at man bør søke å koordinere den nordiske innsatsen gjennom den eksisterende nordiske koordineringen av nærområdespørsmål innen jord- og skogbrukssektoren.

Det er gode erfaringer med nordisk samarbeid i ulike FN-fora, som FAO. Dette har bl.a. kommet til uttrykk i det felles nordiske forslaget til reform av FN. Forslaget til handlingsplan innebærer derfor at det skal arbeides for en koordinert nordisk innsats slik at matvarespørsmål kommer tilstrekkelig fram ellers i FN-systemet. Vi foreslår videre økt profilering av nordisk forskningsinnsats på jord- og skogbrukssektoren i de relevante internasjonale fora.

Ansvaret for gjennomføring av handlingsplanen vil ligge hos Ministerrådet. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser av forslaget forventes behandlet i den ordinære budsjettprosedyren, første gang ved utarbeidelsen av budsjettet for 1999. Flere av områdene i planen favner videre enn jord- og skogbrukssektorens mandat, og det foreliggende forslaget er derfor en invitasjon til økt tverrsektorielt samarbeid, noe som for øvrig er helt i tråd med prgrammet for det norske formannskapet for inneværende år. Jord- og skogbrukssektoren har allerede et etablert samarbeid med henholdsvis miljø- og regionalsektoren, og vi har konkrete planer om å søke samarbeid med næringsmiddelsektoren.

Vi har på denne bakgrunn valgt å utforme planen som en rammeplan, og en konkretisering av programmet vil skje i et samarbeid med de berørte sektorene.

Til slutt vil jeg føye til at fra norsk side vil jeg understreke at Europautvalgets kommentarer og presiseringer underbygger og styrker Ministerrådets forslag. Dette gjelder så vel på områder som matvaresikkerhet, behovet for risikovurderinger, større vekt på forsiktighetsprinsippet og andre områder som er nevnt i utvalgets betenkninger.

Berit Löfstedt (Europautskottets talesman): Herr president! Får jag först tacka Kåre Gjønnes för att han är här och presenterar Ministerrådets förslag och deltar i diskussionen. Jag skall som utskottets talesman tala om både ministerrådsförslag B 167 och medlemsförslag A 1155 eftersom förslagen i stor utsträckning behandlar samma område, nämligen nordisk koordinering av insatser i andra internationella fora för att säkra livsmedelssäkerhet.

Inledningsvis vill jag på utskottets vägnar tacka Nordiska ministerrådets jordbruksministrar för initiativet till en nordisk uppföljning av FAO:s toppmöte om livsmedelssäkerhet.

Europautskottet har under 1997 bl.a. satt konsument- och livsmedelsfrågorna i fokus. Vi tror att detta är områden inom EU som kan förbättras genom en samlad nordisk insats. Ministerrådets initiativ ligger helt i linje med Europautskottets arbete.

Europautskottet välkomnar ministerrådets initiativ till en nordisk handlingsplan. Det är ett gott tecken att man också på regeringssidan är uppmärksam på att livsmedelssäkerheten kan utsättas för press på liberalisering utan att hänsyn tas till de mera "mjuka" värdena som t.ex. konsumenternas säkerhet på livsmedelsområdet och en bärkraftig jordbruksproduktion.

Europautskottet anser emellertid att den skisserade handlingsplanen inte är särskilt detaljerad. Jag förstår att det finns utsikter att få respons hos ministrarna. Utskottet ser fram emot att Nordiska ministerrådet redovisar de tvärsektoriellt utarbetade uppföljningsplanerna på miljö-, regional-, livsmedels- och fiskerisektorerna så att det kan skapas ett konkret tvärsektoriellt samarbete. Handlingsplanen nämner inte konsumentministrarna men utskottet utgår från att dessa också omfattas av det tvärsektoriella samarbetet.

Livsmedelssäkerheten får alltför liten uppmärksamhet i de internationella samarbetsorganisationerna FAO och WTO. I dessa organisationer är liberalisering av världshandeln ett centralt område vilket även Europautskottet understödjer. Men Europautskottet vill samtidigt inte att fri handel skall skapas på bekostnad av konsumenternas intressen och livsmedelssäkerheten. Säkra och hälsosamma livsmedel till ett rimligt pris måste vara den centrala prioriteringen. Det är viktigt att inte bara se till livsmedelsproduktionen som ett intresse för jordbruket utan också i samma mån ett intresse för konsumenterna, för dem som skall köpa och äta maten.

Europautskottet understödjer initiativ som ökar uppmärksamheten på de nordiska principerna för livsmedelssäkerhet. I det sammanhanget kan sägas att det är hög tid för de nordiska länderna att börja tänka tvärsektoriellt för att skapa en bärkraftig jordbruksproduktion och förädling av råvarorna.

Nordiska ministerrådet behandlar i förslaget också en handlingsplan för att bevara de genetiska materialet i nordiska kulturväxter och sällsynta nordiska husdjursraser. Detta är naturligtvis värdefullt, inte bara utifrån synsättet om jordbruket som en del av kulturlandskapet men också i ljuset av att det kan bli nödvändigt med mera livskraftiga husdjursraser om man skall ändra produktionsformerna.

Förslaget innehåller ett avsnitt om "säker mat". Det är förstås av avgörande betydelse att de livsmedel vi äter inte orsakar sjukdomar, allergier eller andra hälsoproblem. Förutsättningen för detta är en säker produktion av råvaror men också att förädlingsprocessen är hygienskt förstklassig. Innehållsdeklarationer är utomordentligt viktiga. De ger konsumenterna möjlighet att välja de bästa produkterna och utesluta produkter som innehåller tillsatser eller ämnen som den enskilde konsumenten inte önskar eller tål.

Förslaget innehåller till slut ett avsnitt om samarbete med Nordens närområden. Det är positivt att Nordiska ministerrådet vill stödja uppföljningen av FAO-toppmötet i närområdena bl.a. för att förmedla kunskaper om livsmedelssäkerhet på mejerier och i slakterier.

Europautskottet stödjer helt och fullt grundtanken i förslaget: att arbeta för en bärkraftig livsmedelsproduktion, och finner tanken "från jord till bord" fruktbar. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska ministerrådet utvidgar handlingsplanen till Nordens närområden och därmed också stödjer det regionala baltiska uppföljningsprogrammet.

Europautskottet vill särskilt peka på några områden som kan vara i behov av nordisk samordning. De stämmer rätt väl med vad minister Gjönnes redogjorde för. Det gäller följande områden:

- system för riskvärderingar som kan användas för att påvisa vilka ämnen och produktionsprocesser som är hälsofarliga
- bärkraftigt jordbruk
- tillräcklig märkning av livsmedel
- tillräcklig livsmedelskontroll
- konsumentutbildning och konsumentupplysning
- förstärkt roll för konsumentorganisationerna
- konsumentpolitik i Central- och Östeuropa

Europautskottet kommer att följa Nordiska ministerrådets arbete och kommer samtidigt att vara uppmärksamt på hur Nordiska ministerrådet agerar i förhållande till EU-kommissionens grönbok om livsmedelslagstiftningen. Den grönboken behandlas nu av våra regeringar och i EU:s jordbruksministerråd.

Herr president! Jag går nu över till att tala om medlemsförslag A 1155/euro om att stärka den nordiska insatsen för att skapa större livsmedelssäkerhet. Förslaget är väckt av den socialdemokratiska gruppen i

Nordiska rådets Europautskott. Motivet är en oro för att den ökade liberaliseringen och användningen av regler i EU och WTO skall underminera den hittills höga standarden. Därför väcktes förslaget om att öka den nordiska samordningen av arbetet med riskvärdering av tillsatsämnen m.m. så att de nordiska länderna kan lämna tillräckliga bevis till EU:s och WTO:s vetenskapliga kommittéer när vissa produkters hälsovådliga effekter skall ledas i bevis.

Grundtanken är att all handel skall baseras på regler som är utformade enligt försiktighetsprincipen och att konsumenterna skall tillförsäkras tillräcklig information för att kunna välja hälsosamma varor.

Europautskottet tillsatte i augusti en arbetsgrupp som skall lägga förslag på konsumentpolitikens område. Bakgrunden till att utskottet tillsatte arbetsgruppen var att Europautskottet vid möten med de nordiska konsumentorganisationerna, nordiska ministrar och också EU-institutioner hade fått intrycket av att konsumentpolitiken fortfarande inte fick tillräckligt stor uppmärksamhet. Utskottet ansåg därför att detta var ett av de områden där man kunde påverka de berörda ministrarna. Med Amsterdamfördraget får också konsumentpolitiken en starkare ställning, och det gäller att kunna utnyttja denna.

Europautskottet stödjer i allt väsentligt medlemsförslaget men vill bara litet grand vidga begreppet. Vi stödjer också det förslag om utvecklade budgetmedel som ligger i linje med utskottets förslag. Vi tänker i övrigt i utskottet ägna oss inte bara åt livsmedelsfrågor utan också åt konsumenternas möjligheter att få rätt i internationella sammanhang.

Liisa Hyssälä (mittengruppens talesman): Herr president! De nordiska länderna bör aktivt driva de konsumentpolitiska frågorna i Europeiska unionen. Och i unionen bör man koncentrera sig enbart på väsentligheter. De viktigaste sakerna skall för det första skiljas från frågor av sekundär betydelse. För det andra skall man studera vilka av frågorna är gemensamma för oss alla och vilka av dem kräver lokala lösningar och särskild prövning. Den tredje och den svåraste frågan gäller enligt min mening bedömningen om när en fråga verkligen ligger i konsumentens intresse.

Med tanke på medborgarnas möjligheter att påverka är Europeiska unionen ingen idealisk organisation. Starka korporationer och lobbyorganisationer kan nog stå på sig, medan de små och svaga hamnar i skymundan.

I Norden har vi särskilt hävdat rättigheterna för de svaga konsumentgrupperna. Till exempel ser vi strängare på marknadsföring riktad till barn än till vuxna. I EU gör man inte det.

På unionsnivå borde man slå fast allmänna principer och inte hålla på med futtigheter. Den nuvarande situationen är långt ifrån tillfredsställande. I många viktiga områden finns inte ens några minimiregler. Å andra sidan är direktiven ofta alltför detaljerade. Som det är nu försvårar direktiven marknadsföringen utan att erbjuda tillräckligt konsumentskydd.

Produktsäkerhet, tillgång till information och produkternas miljöpåverkan är frågor som man borde ha minimiregler om på unionsnivån. SLIM-programmet med syfte att gallra föreskrifter är till för att förhindra onödig normering och inte för att sätta hinder för beredning av nödvändiga direktiv. På grund av detta SLIM-program går till exempel inte direktiven om barnartiklarnas säkerhet framåt.

Som exempel på onödig lagstiftning vill jag nämna direktiven om grönsakernas storlek och form. Hur böjd en gurka har vuxit eller hur stor en jordgubbe är, kan ju varje konsument se själv.

Som helt förnuftsvidrig ser jag förordningen om att man betalar stöd till skolbespisningen bara om barnen erbjuds fetthaltig mjölk. Jag är helt övertygad om att man vet bättre på ort och ställe än i kommissionen, vilken slags kost som är bäst för barnen med tanke på landets matkultur och matvanor. Åtminstone i den finska kosthållningen är inte brist på mjölkfetter något hot mot barnens hälsa. Någon annanstans är situationen helt annan.

Det finns anledning att stifta lagar på unionsnivå om renhet och säkerhet hos livsmedel. Användningen av BST-hormoner i kött- och mjölkproduktionen skall vara förbjudet. Jag tror att rätt till rent dricksvatten kommer att bli den viktigaste konsumentpolitiska frågan i framtiden. I Europeiska unionen har man redan fäst uppmärksamhet vid skydd av grundvatten och kvalitet på dricksvatten. Konsumenterna är allt oftare intresserade av de etiska frågorna i samband med livsmedelsproduktion. Detta gäller bland annat behandling och transport av djur, bestrålning och genmanipulation.

Sonja Irene Sjøli: Forbrukersektoren kjennetegnes ved et bredt nordisk samarbeid mellom myndigheter, forbrukerorganisasjoner, interesseorganisasjoner og forskningsmiljøer. I dette arbeidet er det etter mitt syn viktig å prioritere utvikling av forbrukerinnflytelse, kvalitet og varedeklarasjoner på varer og tjenester som forbrukerne har behov for i hverdagen. Det er ett viktig område som fortjener å komme høyt på den nordiske og europeiske dagsordenen: forbrukerinteressene vedrørende mat, spesielt der spørsmål f.eks. knyttet til genetikk, antibiotika, tilsettingsstoffer og merking er sentrale. Nordiske holdninger på disse områder er viktig å fremme i den

europeiske debatt. Et eksempel er merking av allergifremkallende stoffer i mat.

Hyppige endringer i produksjonsteknologi og internasjonal handel fører til økt behov for overvåking av matvarer, kosthold og kostrelaterte helseproblemer. Det ville være klare fordeler knyttet til en drøftelse av mat- og ernæringspolitiske strategier i et nordisk, europeisk og internasjonalt perspektiv.

Det nordiske samarbeidet m.h.t. næringsmiddellovgivning er aktualisert ved at alle nordiske land arbeider med inkorporering av EU- og EØS-lovgivning. Det er derfor nødvendig å samarbeide om en nordisk forståelse og tolkning av EU- og EØS-regelverket, og jeg er glad for at det er opprettet nordiske nettverksgrupper på ulike områder, f.eks. når det gjelder næringsmidler for spesielle formål, merking generelt og genmodifiserte matvarer.

Mange har motforestillinger til genmodifisert mat. Samtidig er det liten kunnskap blant folk flest om hva genmat er for noe. Både forbrukermyndigheter og forbrukerorganisasjonene har et ansvar for å formidle kunnskaper på dette området.

Norge har fra i høst innført en godkjennelsesordning for genmodifisertmat. Fra den 4. oktober gjelder krav om merking av genmodifisert mat i Norge. Merkekravene er strengere enn EU-kravene og gjelder med visse unntak når andelen av genmodifiserte materialer i produkter, råvarer eller ingredienser er over 2 pst.

Dersom f.eks. en matvare inneholder 1 pst. soyaolje og denne soyaoljen består av mer enn 2 pst. soyaolje fremstilt fra genmodifiserte soyabønner, skal produktet merkes med at soyaingrediensen er genmodifisert.

Det norske Forbrukerrådet har sagt seg fornøyd med den måten genmaten blir merket på i Norge. Forbrukerrådet mener den norske merkeordningen er bedre enn den som EU-landene har, der det heter at produktet "kan" inneholde genmodifiserte ingredienser. Den norske merkeordningen er diskutert på møter i forbrukerorganisasjonene i EU og har blitt møtt med begeistring.

Den evig holdbare tomaten, poteten som aldri råtner, øl laget av genmodifisert gjær, genmodifisert soya- og maisolje; disse produktene finnes, og det er opp til matevareimportørene å få dem inn i landene og inn i butikkjedene. Vi vet at entusiasmen i våre land ikke er særlig stor for denne nye maten som har skapt debatt i mange land. Det er uenighet blant fagfolk, politikere og myndigheter om fordeler og farer ved å spise genmodifisert mat. Det er en frykt for at endringer i arvematerialet hos dyr, planter og bakterier kan gi skader på miljøet og på menneskenes helse. Derfor, president, må etter min mening forsiktighetsprinsippet gjelde med full tyngde her.

Göthe Knutson: Herr president! Jag vill inledningsvis och i korthet ge en nordisk skönlitterär aspekt i mitt inlägg. Författaren till bestsellern *Islandsklocka*, nobelpristagaren Halldór Laxness, har i sitt skönlitterära verk *Fria män* en huvudperson som skulle ha behövt en konsumentvägledare.

De flesta islänningar hade under första världskriget ett behov av konsument- och produktrådgivning. Vad det främst gällde för den isländske fårbonden i Halldór Laxness skildring var ett lämpligt husmaterial. Danska handelsmän - jag vidgar alltså här den nordiska aspekten - ville sälja cement till husbyggande på Island. Islänningarna, som exporterade fårkött och fisk, tjänade mycket pengar eller skulle åtminstone ha kunnat göra det, om de hade utnyttjat möjligheterna. Men cementsäljarna i andra nordiska länder bytte glatt till sig de isländska livsmedlen, som de alltså bytte mot cement.

Men det här materialet var inte alls lämpligt för boende i det isländska klimatet. Många av de boende i de nya, fina betonghusen. Många människor fick tbc och blev lungsjuka, klagar Halldór Laxness. Att så blev fallet har också bevisats i hälsoundersökningar. Konsumentupplysningen kom för sent.

Detta var något av mina funderingar kring Europautskottets eniga betänkande om livsmedels- och konsumentpolitik. Jag konstaterar samtidigt att det saknades vetenskapliga produktundersökningar när detta sekel var ungt.

Jag lägger in också dessa behov i det ärende som Nordiska rådet nu behandlar. Främst inriktar vi oss nu på livsmedlen under rubriken matsäkerhet. Arbetet i den särskilda arbetsgruppen för konsumentpolitik fortsätter. Jag är medlem i den kommittén och vill gärna tro att vi gemensamt skall komma fram till effektiva och obyråkratiska åtgärder för att bl.a. komma tillrätta med salmonellaproblemen. Riskerna för konsumenterna är uppenbara om inte alla parter - och jag riktar då blicken mot EU - vill arbeta för tillräcklig livsmedelskontroll.

Vi skall inte glömma att det så sent som på 50-talet inträffade en väldigt omfattande epidemi på grund av otillräcklig livsmedelskontroll. I Småland i Sverige skördades 90 människoliv i paratyfus.

Herr president! Arbetsgruppens ämnesområde kan vidgas betydligt, och när det gäller konsumentfrågor är vi alla betjänta av saklig information på alla konsumentområden. I detta arbete finns plats för både offentliga resurser och all den konsumentupplysning som ges i medierna, i dagspress, i tidskrifter, i radio och i TV.

Minister **Gjønnes**: President! På slutten av debatten føler jeg trang til å si at jeg som ny landbruksminister ikke har deltatt i utarbeidelsen av dette

ministerforslaget, men jeg vil bare understreke viktigheten av at dette temaet er på dagsordenen.

Jeg er nettopp tilbake etter et møte i FAO i Roma, og jeg vil si at temaet minner oss om hvor forskjellig denne debatten kan være når vi ser det globalt og nasjonalt - fra helt fravær av mat, til mangel av mat, til overskudd av mat, og til det som kanskje er fokusert spesielt her: renhet i mat. Det viser at det er behov for både et nasjonalt, regionalt og internasjonalt engasjement fra de nordiske land. Jeg vil understreke nødvendigheten av at vi har et sterkt nordisk samarbeid om å påvirke regelverket slik at vi har trygg handel med mat mellom landene. Vi har sett en del eksempler på at det ikke fungerer godt nok i dag.

Til slutt: Jeg skal ta med meg de signalene og det som ligger i Europautvalgets innstilling tilbake til mine nordiske kolleger når vi møtes i starten av desember. Vi skal også merke oss at vi skal komme tilbake til Nordisk Råd med konkrete handlingsplaner på et senere tidspunkt.

Jeg synes det har vært en interessant debatt - og skal ta med meg det tilbake.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag i anledning av B 167/euro samt A 1155/euro och antog utskottets förslag till rekommendationer.*

30. Avskrivning av rekommendation

20/1994/euro Program för det nordiska Europasamarbetet

Europautskottet hade förslagit att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Efter att diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet utskottets förslag i anledning av 20/1994/euro.*

VAL

31. Val av Nordiska rådets presidium

Valkommittén hade föreslagit att till president i Nordiska rådet 1998 väljs Berit Brørby Larsen (Det norske Arbeiderparti), Norges delegation och till övriga medlemmar i presidiet följande rådsmedlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (5 poster):
Dorte Bennedsen (S), Danmark
Mats Nyby (SDP), Finland
Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island
Berit Brørby Larsen (A), Norge
Per Olof Håkansson (s), Sverige

Mittengruppen (4 poster):
Knud Enggaard (V), Danmark
Valgerður Sverrisdóttir (F), Island
Johan J. Jakobsen (Sp), Norge
Olof Johansson (c), Sverige

Konservativa gruppen (3 poster):
Geir H. Haarde (Sj), Island
Kent Kirk (KF), Danmark
Sten Svensson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (1 post):
Jarmo Wahlström (Vas.), Finland

Per Olof Håkansson (valkommitténs ordförande): Herr president! Valkommittén har i enlighet med de bestämmelser som finns i arbetsordingen berett de val som sessionen skall besluta. Vi har också förslag på en del av nödvändiga kompletteringsval. Jag kan göra denna föredragning mycket kort därför att valkommittén är eniga i alla sina förslag och jag ber att få hänvisa till den utdelade listan. I sammanhanget vill jag också säga att vi har vidarefört partigruppernas förslag till valkommittén och jag yrkar bifall till valkommitténs förslag på samtliga punkter plus partigruppernas nomineringar till valkommittén.

Sedan diskussionen förklarats avslutad *biföll rådet valkommitténs förslag.*

32. Val av medlemmar i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

Valkommitténs förslag till nordenutskottet:

Socialdemokratiska gruppen (12 poster):
Søren Hansen (S), Danmark
Marita Petersen (Jvfl), Färöarna
Kristine Raahauge (Si), Grönland
Arja Alho (SDP), Finland
Riita Prusti (SDP), Finland
Anneliese Dørum (A), Norge
Rune E. Kristiansen (A), Norge
Astrid Marie Nistad (A), Norge
Håkan Strömberg (s), Sverige
Anita Johansson (s), Sverige
Berit Oscarsson (s), Sverige
Birthe Sörestedt (s), Sverige

Mittengruppen (8 poster):
Jonna Grønver (V), Danmark
Odd Holten (KrF), Norge
Harald Hove (V), Norge
Janina Andersson (Vihr.), Finland
Ossi Korteniemi (Kesk.), Finland
Pehr Löv (SFP), Finland
Olof Salmén (Åc), Åland
Elver Jonsson (fp), Sverige

Konservativa gruppen (5 poster):
Grethe Rostbøll (KF), Danmark
Jørgen Niclassen (Ff), Färöarna
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island
Svein Ludvigsen (H), Norge
Arne Andersson (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Kristen Touborg (SF), Danmark
Annika Lapintie (Vas), Finland

Övriga (3 poster):
Øyvind Korsberg (FrP), Norge
Aage Brusgaard (FP), Danmark
John Alvheim (FrP), Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommitténs förslag till europautskottet:

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):
Børge Bakholt (S), Danmark
Ole Stavad (S), Danmark
Sinikka Hurskainen (SDP), Finland
Kimmo Kiljunen (SDP), Finland
Thorbjørn Jagland (A), Norge
Marit Nybakk (A), Norge
Berit Löfstedt (s), Sverige
Nils T. Svensson (s), Sverige

Mittengruppen (7 poster):
Svend Erik Hovmand (V), Danmark
Vibeke Peschardt (RV), Danmark
Liisa Hyssälä (Kesk.), Finland
Bjarne Kallis (SKL), Finland
Siv Friðleifdóttir (F), Island
Einar Steensnæs (Krf), Norge
Ingrid Näslund (kd), Sverige

Konservativa gruppen (4 poster):
Heikki Koskinen (Kok.), Finland
Marjut Kaarilahti (Kok.), Finland
Per-Kristian Foss (H), Norge
Carl Bildt (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Øystein Djupedal (SV), Norge
Steingrímur J. Sigfússon (Ab), Island

Övriga (1 post):
Lodve I. Solholm (FrP), Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommitténs förslag till närområdesutskottet:

Socialdemokratiska gruppen (8 poster):
Hanne Andersen (S), Danmark
Martin Glerup (S), Danmark
Lauri Metsämäki (SDP), Finland
Erik Dalheim (A), Norge
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A), Norge
Margareta Israelsson (s), Sverige
Kaj Larsson (s), Sverige
Reynold Furustrand (s), Sverige

Mittengruppen (7 poster):
Anders Mølgaard (V), Danmark
Otto Steenholdt (At), Grönland
Hannes Manninen (Kesk.), Finland
Mari Kiviniemi (Kesk.), Finland
Randi Karlstrøm (Krf), Norge
Marianne Samuelsson (mp), Sverige
Olof Erland (lib), Åland

Konservativa gruppen (5 poster):
Kimmo Sasi (Kok.), Finland
Sturla Böðvarsson (Sj.), Island
Sonja Sjølie (H), Norge
Chris Heister (m), Sverige
Inger Koch (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Jette Gottlieb (EL), Danmark
Charlotta L. Bjälkebring (v), Sverige

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommittens förslag till medlemmar i kontrollkommittén för 1998:
från Danmark: Vibeke Peschardt (RV), mittengruppen
från Finland: Pehr Löv (SFP), mittengruppen
från Island: Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen
från Norge: Erik Dalheim (A), socialdemokratiska gruppen
från Sverige: Anita Johansson (s), socialdemokratiska gruppen

Valkommitténs förslag bifölls.

33. Val av ordförande och två vice orföranden i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i nordenutskottet för 1998 väljs Olof Salmén (Åc), Åland (mittengruppen), med Berit Oscarsson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen) och Jørgen Niclassen (Ff), Färöarna (konservativa gruppen) som vice ordföranden.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i europautskottet för 1998 väljs Ole Stavad (S), Danmark (socialdemokratiska gruppen) med Siv Friðleifsdóttir (F), Island (mittengruppen) och Steingrímur J. Sigfússon (Ab), Island (vänstersocialistiska gruppen) som vice ordföranden.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i närområdesutskottet för 1998 väljs Kimmo Sasi (Kok.), Finland (konservativa gruppen) med Erik Dalheim (A), Norge (socialdemokratiska gruppen) och Mari Kiviniemi (Kesk.), Finland (mittengruppen) som vice ordföranden.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i kontrollkommittén för 1998 väljs Anita Johansson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen) med Vibeke Peschardt (RV), Danmark (mittengruppen som vice ordförande.

Valkommitténs förslag bifölls.

34. Val av valkommitté

Valkommitténs förslag till medlemmar i valkommittén för 1998:

Dorte Bennedsen (S), socialdemokratiska gruppen, Danmark
Anita Johansson (s), socialdemokratiska gruppen, Sverige
Mari Kiviniemi (Kesk), mittengruppen, Finland
Odd Holten (Krf), mittengruppen, Norge
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), konservativa gruppen, Island
Chris Heister (m), konservativa gruppen, Sverige
Jarmo Wahlström (Vas.), vänsersocialistiska gruppen, Finland

Valkommitténs förslag bifölls.

35. Val för tiden fram till den 31 december av styrelsesuppleant och revisorssuppleant i Nordiska kulturfonden

Valkommitténs förslag till styrelsesuppleanter i Nordiska kulturfonden för tiden fram till 31 december 1998:

Åse Wisløff Nielsen, *suppleant i styrelsen*
Peter Christensen, *revisorsuppleant*

Valkommitténs förslag bifölls.

36. Anförande av den nyvalde presidenten i Nordiska rådet

Berit Brørby Larsen: President, kjære kollegaer! Jeg takker for tilliten, og vet at det er en krevende oppgave jeg nå tar på meg. Men sammen med partigruppene og med et godt teamarbeid skal vi løse viktige oppgaver for Nordens innbyggere.

Årets sesjon har igjen bekreftet hvor nødvendig det er å ha en nordisk møteplass for utveksling av informasjon og kontakt mellom venner og kollegaer. Nordisk Råd er et av de viktigste og mest spennende fora som finnes i internasjonalt arbeid. Men: Nordisk Råd må først og fremst være resultatorientert. Nordisk Råd må være en arena for politiske prosesser, en arena der man foretar politiske beslutninger og ikke minst prioriteringer. Arbeidet i Nordisk Råd må være en naturlig forlengelse av vårt daglige politiske arbeid i Alltinget, Folketinget, Riksdagen eller Stortinget. Derfor

har vi alle et ansvar for oppfølging av de anbefalinger som Rådet vedtar. Derfor har vi et ansvar for at partiene kommer mer på banen slik at ulike løsninger kommer fram til reell politisk behandling. En av målsettingene må være å ta opp saker vi lettere kan løse sammen enn alene, oppgaver som fordrer en felles nordisk dugnad. Rådet må videreføre sin innsats for å sette praktisk politikk i sentrum for sitt virke, og jeg ser fram til at Presidiet får mer tid til å drøfte det politiske innholdet i felles saker. Vi må få til et nærmere sammenheng mellom arbeidet i Nordisk Råd og vårt daglige politiske arbeid i våre hjemlige nasjonalforsamlinger. Her vil jeg utfordre partigruppene til i enda sterkere grad å forankre saker i sine nasjonale parlamenter, både før de tas opp i Rådet og ikke minst etterpå. Partigruppene bør etter min mening bruke enda mer tid på å fremsette temaer til debatt og fram til vedtak. Og de partiprogram vi alle har som arbeidsdokumenter, må brukes mye mer aktivt.

På samme måte ønsker jeg meg et Nordisk Råd som er åpent og fleksibelt. Det betyr at vi alle må bli flinkere til å ta opp i oss de dagsaktuelle politiske spørsmål som Nordens innbyggere er engasjert i. Og det betyr at vi må bli enda flinkere til å komme i dialog med fagmiljøer, interesseorganisasjoner og samfunnsengasjerte mennesker utenfor vår egen parlamentariske krets.

Norden oppfattes nok fortsatt av mange som en fredet plett i en urolig verden. Men vi er ikke usårbare, og vi har et medansvar for den internasjonale utviklingen. Den økende globaliseringen bringer oss alle nærmere hverandre, og gjør at vi i stadig større grad påvirkes av og er avhengig av hverandre. De raske endringene stiller oss overfor både utfordringer og muligheter. Men hvis det jeg vil kalle nordisk livskvalitet skal forbli et begrep hjemme og ute, må vi raskt og besluttsomt gripe disse mulighetene og møte disse utfordringene.

Retten til arbeid er grunnleggende for menneskets livskvalitet. Sysselsettingssituasjonen varierer fra land til land i Norden, men vi står samtidig overfor noen felles utfordringer. I en tid med økt internasjonalisering og en rivende teknologisk utvikling vil muligheten for det enkelte menneske til ny kunnskap og etterutdanning være en forutsetning for å trygge og utvikle arbeidsplasser. En reform for å sikre arbeidstakere og næringsliv muligheter til etterutdanning og kompetanseheving er et stort løft for alle de nordiske land. Men det er nødvendig dersom vi fortsatt skal ha et moderne velferdssamfunn som er forberedt på den nye tid. Og for å unngå at forskjellene mellom landene øker, er dette et tema vi må sette på vår felles nordiske dagsorden.

Et annet tema er utviklingen av det Paavo Lipponen har kalt "den nordlige dimensjon". Vi skal ha et aktivt engasjement i det europeiske samarbeidet, vi trenger økt samordning og initiativ i vårt forhold til EU og

EØS. Men vi har et særlig ansvar for å delta i debatten om økt samarbeid innenfor hele dette området, som strekker seg fra Grønland i vest til Russland i øst, fra Polen og Tyskland i sør til Svalbard i nord. En helhetstenkning må komme inn som fundament for alle de ulike samarbeidsfora som finnes i dette området - en helhetstenkning som tar opp i seg alle de viktige politiske utfordringene vi står overfor, som miljøutfordringene, sosial velferd, demokrati og økonomisk utvikling. Dette er min utfordring for det kommende året til oss alle, at vi fra våre ulike ståsteder alle engasjert tar del i prosessen med en fortsatt fornyelse og vitalisering av det nordiske samarbeidet.

Presidenten: På presidiets vägnar vill jag lyckönska Berit Brørby Larsen, och personligen önskar jag henne all framgång i arbetet.

37. Fastställande av tid och plats för nästa session

På inbjudan av Norges delegation till Nordiska rådet föreslås att rådets nästa session, den femtionde, hålls den 9-12 november 1998 i Oslo.

Rådet biföll förslaget.

38. Sessionens avslutande

Salmén: Herr president! Kära vänner i rådet och alla andra närvarande i salen!

Jag vill avslutningsvis säga några ord om den session som nu obevekligen närmar sig slutet. Vi har haft några innhehållsrika dagar här i Helsingfors, och vi kan vara nöjda med vårt arbete.

Sessionen har bjudit på flera nya inslag. För första gången i rådets historia har de nordiska försvarsministrarna givit en gemensam redogörelse och detsamma gäller arbetsmarknadsministrarna. Vi har fått intressanta redogörelser från statsministrarna och från utrikesministrarna och en givande frågestund med samarbetsministrarna. Därutöver har barnens situation i närområdena uppmärksammats och flyktingfrågorna satts i fokus. Lägger vi till detta dagens kraftfulla sysselsättnings- och Europadebatt, Nordenutskottets utfrågning om rasism och främlingsfientlighet samt utdelningen av rådets natur- och miljöpris kan vi konstatera att det funnits mycket att lyssna till och lära av.

Vi har också behandlat ett mycket stort antal ärenden med ett rikt och varierat innehåll som jag tror sammantaget visar på bredden av det samarbete som utövas i rådets regi. Sessionen har utgjort ett bevis på att rådet nu

lämnat formaliadiskussionerna bakom sig för att i stället ägna det politiska innehållet all kraft.

Vi har under sessionen förrättat val till rådets organ. Till alla dem som vid nyåret kommer att inta nya poster i rådet vill jag rikta en önskan om god framgång. Ett särskilt varmt lycka till vill jag önska min blivande efterträdare Berit Brörby Larsen. Det är ett spännande och lärorikt år du har framför dig!

Jag vill tacka rådsdirektören, rådssekretariatet och delegationssekretariaten för allt det arbete de utfört före och under sessionen och jag vill tacka Finlands delegation för ett, som vanligt, utmärkt värdskap. Jag kan inte låta bli att särskilt omnämna Finlands delegationssekretariat som knappt hann dra andan efter den stora säkerhetskonferensen som nyligen hölls här i samma hus och som jag vet har haft en stor arbetsbörda vad gäller de praktiska arrangemangen.

Jag vill också tacka ministerrådet och dess generalsekreterare samt sekretariat för den beredvillighet till samarbete som visats oss parlamentariker. Vi kan nu se nyttan av samlokaliseringen av de båda sekretariaten till Köpenhamn.

Nu skall vi alla hem till arbetet i våra egna parlament. Förhoppningsvis har vi en hel del tankar och kanske också inspiration i bagaget. Lycklig hemresa!

Med dessa ord förklarar jag härmed Nordiska rådets 49:e session avslutad.

Sessionen avslutades kl. 13.05.

Godkännande av protokoll

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 49:e session i Helsingfors den 10 - 13 november 1997, har förts av Guðrún Garðarsdóttir och Boel Josefsson vid rådets sekretariat samt Eva Hjelm vid Sveriges delegations sekretariat.

Plenarförsamlingens förhandlingar leddes i enlighet med kap. 1 § 6 i rådets arbetsordning.

I enlighet med kap. 1 § 21 i rådets arbetsordning godkännes protokollet härmed.

För Nordiska rådets presidium

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

SAKER M. M.

Presidiets betänkande

över medlemsförslag om sikkerhedspolitikk (A 1123/p), över medlemsförslag om sikkerhet i Norden (A 1137/p), samt över medlemsförslag om atomsikkerhet i Nordvest-Russland (A 1148/p)

(Medlemsförslag A 1123/p väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet, se s. 487; medlemsförslag A 1137/p väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet, se s. 493; medlemsförslag A 1148/p väckt av mittengruppen i Nordiska rådet, se s. 497)

Utrikes- och säkerhetspolitiska frågor i Nordiska rådet

Utvecklingen under efterkrigstiden har gjort, att de nordiska ländernas relationer till omvärlden nu omfattar de flesta av samhällslivets områden. Denna internationalisering är en fortgående process. Därmed har det blivit, och blir det, allt svårare att finna en tydlig skiljelinje mellan utrikes- och säkerhetspolitiken och sakområden som traditionellt betraktats som inrikespolitiska. Av samma skäl har säkerhetsbegreppet som sådant fått en delvis ny innebörd.

I samband med behandlingen av rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" beslutade Nordiska rådets session i Reykjavík i mars 1995 att utrikes- och säkerhetspolitik skulle vara ett prioriterat område för Nordiska rådets fortsatta arbete.

De utrikespolitiska redogörelser som Nordiska ministerrådet sedan år 1992 lämnat inför Rådets sessioner gavs ökad vikt. Vid sessionen år 1996 anordnades en särskild utrikes- och säkerhetspolitisk debatt i anslutning till redogörelsen.

Under år 1996 påbörjades också Rådets behandling av medlemsförslagen om sikkerhedspolitik (A 1123/p) och om sikkerhet i Norden (A 1137/p). Närområdesutskottet avlämnade ett yttrande om de delar av förslag A 1123/p som rör miljöfrågor, inklusive miljöaspekter på kärnkraft och kärnvapen. På motsvarande sätt har Närområdesutskottet under 1997 avlämnat ett yttrande över medlemsförslaget om atomsikkerhet i Nordvest-Russland (A 1148/p) i de delar förslaget rör miljömässiga hot.

Presidiets slutsats blev att det inte var möjligt att redan vid 1996 års session ta slutlig ställning till samtliga de stora och komplicerade säkerhetspolitiska frågor som tas upp i förslagen A 1123/p och A 1137/p. I sina betänkanden över förslagen föreslog presidiet därför plenarförsamlingen att behandlingen av dessa båda förslag skulle fortsätta.

Vidare föreslog presidiet, bl.a. mot bakgrund av behovet av fortsatt beredning av medlemsförslagen, att Nordiska rådet under år 1997 skulle anordna en temakonferens om Säkerhet i Norden och Nordens närområden. Plenarförsamlingen biföll detta förslag (internt beslut 1/1996/p). Konferensen hölls i den 25-26 augusti 1997 i Helsingfors.

Även vid Nordiska rådets 49:e session, i november 1997, kommer en utrikespolitisk redogörelse att ges. För första gången kompletteras den nu genom att försvarsministrarna avger en redogörelse inför plenarförsamlingen.

Presidiet har under detta år fortsatt behandlingen av medlemsförslagen om sikkerhedspolitikk (A 1123/p), om sikkerhet i Norden (A 1137/p), och i detta sammanhang också behandlat det under 1997 väckta medlemsförslaget om atomsikkerhet i Nordvest-Russland (A 1148/p). Presidiet föreslår att dessa medlemsförslag i och med föreliggande betänkande skall anses slutbehandlade.

Att utveckla och driva gemensamma nordiska hållningar i arbetet för fred och säkerhet i Europa och världen förblir dock ett centralt mål för Nordiska rådet. I sitt av plenarförsamlingen godkända betänkande till 1996 års session fastslog presidiet att övergripande utrikespolitiska frågor, dit säkerhetspolitiken hör, även fortsättningsvis bör handläggas av presidiet.

Presidiet menar, i anslutning till vad som anförs i medlemsförslaget A 1123/p om att ge säkerhetspolitiken hög prioritet i det nordiska samarbetet, att Rådets verksamhet under det senaste året varit uttryck för att utrikes- och säkerhetspolitiska frågor getts stor vikt. Det råder bred enighet om att säkerhetspolitiska frågor även fortsättningsvis bör vara en viktig del av det nordiska samarbetet. Arbetet på detta område kommer således att föras vidare i de former Rådet och dess medlemmar finner lämpliga.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Norden och Nordens närområden

Presidiet instämmer med vad som framförs i medlemsförslagen om att de europeiska säkerhets- och samarbetsstrukturerna befinner sig i en fas med snabba och stora förändringar. Det sammanhänger främst – men inte enbart – med avslutningen av det kalla kriget, och med de Central- och Östeuropeiska ländernas frigörelse och demokratisering. Konfrontationen mellan öst och väst präglar inte som tidigare den säkerhetspolitiska bilden i Europa.

Parallellt med dessa förändringar pågår en dynamisk process i det nordiska samarbetet om försvars- och säkerhetspolitik. Utvecklingen har gett oss en ny handlingsfrihet, och samtidigt delvis nya uppgifter.

Det säkerhetspolitiska klimatet är påtagligt bättre än på länge. Focus i europeisk och nordisk säkerhetspolitik har förskjutits bort ifrån frågor om militär balans och kärnvapenavskräckning, till ett samarbete för att stärka de demokratiska framstegen och för en miljömässigt hållbar ekonomisk och social utveckling.

De nya säkerhetspolitiska utmaningarna knyter sig till miljöhot, till de instabila förhållandena i delar av Central- och Östeuropa, särskilt på det sociala området, till etniska konflikter och organiserad kriminalitet. Förändringarna i de europeiska säkerhets- och samarbetsstrukturerna är i hög grad knutna till nödvändigheten av att integrera dessa utmaningar i det säkerhetspolitiska samarbetet, och därmed i ett säkerhetsbegrepp som blir vidare än det traditionella. Samtidigt kvarstår säkerhetspolitikens mål att bevara frihet och nationell suveränitet, och att ett militärt försvar ses som nödvändigt för att trygga detta.

När det gäller de civila aspekterna av säkerhetspolitiken finns en rad organisationer som alla kan och måste ge sina bidrag.

OSCE har utvecklat sitt arbete med konflikthantering och konfliktförebyggande. EU-samarbetet har fördjupats, bl.a. med utökade möjligheter till fredsfrämjande och humanitära insatser. Samtidigt förbereder sig EU för att ta emot länder i Central- och Östeuropa som nya medlemmar, och har genom ett system av avtal inlett ett närmare samarbete med praktiskt taget alla icke-medlemsländer i Europa. Genom Amsterdam-fördraget knyts Västeuropeiska unionen närmare till EU. Europarådet, med sina traditioner som väktare av demokrati och mänskliga rättigheter, omfattar nu nästan samtliga stater i vår världsdel.

I Arktiska rådet samarbetar alla åtta strandstater för en bärkraftig utveckling i det cirkumpolära området. I såväl Barents- som Östersjöområdena finns i dag en rad regionala initiativ och organisationer, som innebär ett snabbt ökande samarbete på många viktiga samhällsområden. Nordiska rådet har aktivt bidragit till framväxten av detta samarbete.

Miljöfrågorna i säkerhetssamarbetet

Situationen i Nordens närområden, och särskilt i nordvästra Ryssland, präglas av en omfattande kärnteknisk verksamhet, både civil och militär, med otillfredsställande säkerhetsanordningar och dåliga lagringsmöjligheter för de stora mängderna radioaktivt avfall. Detta utgör även för de nordiska länderna ett av de största miljömässiga och säkerhetspolitiska problemen i dag. Även om ansvaret i första hand måste bäras av de enskilda staterna själva gör den geografiska närheten att det ligger i vårt egenintres-

se att bidra till säkerheten och att minska risken för radioaktiva föroreningar.

De nordiska länderna bör således göra gemensamma insatser bl.a. för en säker förvaring av det radioaktiva avfall som finns i nordvästra Ryssland och i Baltikum. Emellertid instämmer presidiet samtidigt i den slutsats som dras i medlemsförslag A 1148/p, nämligen att problemen är så omfattande att även andra länder i Europa, liksom relevanta internationella organisationer, måste engageras i detta arbete. Det är således en viktig gemensam uppgift för de nordiska länderna att, inte minst inom ramen för EU-samarbetet, mobilisera resurser för att förbättra atomsäkerheten i Nordens närområden.

Vad gäller förslaget om en kartläggning och utvärdering av den militära och civila användningen av kärnteknik i de arktiska områdena har Nordiska rådet uttalat sitt stöd för detta bl.a. i rekommendation 4/1994/m. Presidiet välkomnar att en studie av radioaktiva och kemiska föroreningar från militära källor numera satts igång inom ramen för det Nordatlantiska partnerskapsrådet. Likaså pågår ett samarbete om de militärt relaterade miljöproblemen i Arktis mellan försvarsmyndigheterna i Norge, Ryssland och USA. Presidiet utgår från att de nordiska ländernas regeringar tillmäter dessa aktiviteter stor vikt, och så långt möjligt bidrar till ett effektivt mellanstatligt samarbete för att möta problemen.

Beträffande förslaget om en gemensam nordisk miljöberedskap är presidiet enigt med förslagsställarna om att det finns risker för såväl plötsliga som mer långsiktiga miljökatastrofer, exempelvis klimatförändringar, ökenutbredning och överutnyttjande av vatten och andra naturresurser. Detta har även säkerhetspolitiska aspekter, både eftersom miljökatastroferna i sig hotar människors liv och hälsa, och eftersom de kan leda till konflikter inom och mellan nationer.

Presidiet vill dock påpeka att det redan finns ett omfattande nordiskt och även bredare europeiskt samarbetet om miljöövervakning. Också vad gäller katastrofberedskap finns ett väl etablerat samarbete, i första hand bilateralt. Av rent geografiska skäl är det osäkert om ett samarbete mellan alla fem nordiska länder i praktiken kan bli effektivt i katastrofsituationer där snabba insatser är av nöden. Men på en rad andra områden är en mer samordnad nordisk insats önskvärd. Det är samtidigt glädjande att ett samarbete i fråga om räddningstjänst och annan katastrofberedskap nu växer fram med icke-nordiska länder, framför allt de i Östersjöområdet. Samarbetet inom ramen för Partnerskap för fred erbjuder nya möjligheter även på detta område. T.ex. har marina styrkor från en rad länder samövat räddningsinsatser.

Det bör finnas goda möjligheter att bygga vidare på det samarbete, så att gemensamma resurser kan sättas in i humanitära och fredsfrämjande

insatser inom och utanför Östersjöregionen – något som f.ö. redan förekommer t.ex. genom den nordisk-polska brigaden i Bosnien, vari också trupper från de baltiska länderna ingår.

Norden och utvecklingen av NATO

NATO:s förändrade roll en viktig faktor i det nya säkerhetspolitiska mönster som växer fram i Europa. En rad länder i Europa har uttryckt intresse för medlemskap i NATO. Vid sitt toppmöte i Madrid i juli 1997 beslutade NATO att inbjuda tre av dem - Polen, Tjeckien och Ungern - till förhandlingar om medlemskap. Samtidigt bekräftade man att NATO står öppet för ytterligare nya medlemsländer.

NATO räknar således med att, så snart detta tjänar NATO:s politiska och strategiska intressen samt bidrar till ökad säkerhet och stabilitet i Europa, inbjuda ytterligare länder som kan och vill uppfylla de skyldigheter som följer med ett medlemskap. Ingen av de stater som hittills uttryckt intresse för medlemskap är utesluten för framtiden. Till dessa stater hör Estland, Lettland och Litauen.

För Danmark, Island och Norge - de nordiska medlemsländerna i NATO - har det varit viktigt att kunna ge stöd till deras önskan om medlemskap så snart som möjligt. Det kan på goda grunder antas att regeringarna i Danmark, Island och Norge, med utgångspunkt i NATO:s Madridbeslut, fortsätter på denna politiska linje.

Presidiet konstaterar att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje. Därmed gäller detta självfallet även Estland, Lettland, Litauen och Polen. Denna rätt måste respekteras av alla stater. Alla har också ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder.

Nordiska rådets säkerhetspolitiska konferens visade det stora behovet av att analysera det säkerhetspolitiska läget kring Östersjön, speciellt efter NATO:s beslut att ta in nya medlemsstater. Nordiska rådet skall, för sin del, föra denna debatt vidare.

Självfallet betyder NATO-utvidgningen, såväl den nu beslutade som framtida sådana, att den försvars- och säkerhetspolitiska situationen förändras för de nordiska länderna. Presidiet utgår därför ifrån att denna process och dess betydelse analyseras grundligt av var och en av de nordiska ländernas regeringar, samt att dessa utbyter synpunkter på hur gemensamma nordiska intressen bäst kan tas tillvara. Presidiet vill därutöver framhålla, att det i en tid av stora förändringar när det gäller den säkerhetspolitiska situationen i Nordens omvärld, är angeläget att så mycket som möjligt av de analyser och bedömningar som görs kan föras ut till offentlig kännedom och debatt.

Utöver utvidgningen har NATO under 1997 tagit andra viktiga steg för att, tillsammans med andra, stärka säkerheten och stabiliteten i hela det Euro-Atlantiska området. Dessa steg markerar att NATO ser sin roll på ett annorlunda sätt än tidigare. Kärnan i NATO:s uppgifter har varit det kollektiva försvaret av medlemsstaternas territorier. Därutöver strävar NATO nu efter att bidra till hela Europas säkerhet, och att i samverkan med andra möta nya hot mot säkerheten. Denna förändring av NATO:s roll bör vara något som samtliga länder i Norden ser positivt på.

Det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet (EAPC) som bildades i samband med NATO:s toppmöte är ett viktigt initiativ för ett närmare säkerhetssamarbete mellan länderna i Europa och Nordamerika. Alla europeiska länder kan delta, oavsett deras nuvarande eller framtida förhållande till NATO. EAPC bygger på de positiva erfarenheterna från det Nordatlantiska Samarbetsrådet (NACC) och Partnerskap för Fred. Dessa samarbetsstrukturer har visat sig vara en viktig grundval för det nya säkerhetspolitiska samarbete som vuxit fram de senaste åren. Genom Partnerskap för fred har praktiskt taget alla länder i Europa deltagit i ett militärt och säkerhetpolitiskt samarbete med NATO.

Det är viktigt att bildandet av det Euro-Atlantiska Samarbetsrådet följs upp, så att det förstärker de positiva resultaten som Partnerskap för Fred lett till. De över fyrtio stater som deltar har förutsättningar att fördjupa sitt politiska och militära samarbete. Genom bl.a. gemensamma övningar kan de utveckla sin förmåga att genomföra fredsbevarande och fredsfrämjande insatser. Samtidigt leder samarbetet till större öppenhet i militära frågor och ett ökat förtroende mellan stater och militärer som tidigare sett varandra som motståndare. Presidiet delar förhoppningen att så många av de berörda staterna som möjligt skall delta aktivt i verksamheterna inom ramen för det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet och inom Partnerskap för Fred.

Ett annat viktigt element i den nya säkerhetspolitiken är de samarbetsavtal som under detta år undertecknats mellan NATO och Ryssland, respektive NATO och Ukraina. Ryssland är den dominerande militärmakten i Nordeuropa. Bland annat därför är Rysslands inlemmande i det bredare europeiska och euro-atlantiska samarbetet en avgörande fråga för hur den säkerhetspolitiska situationen i Norden och Nordens närområden kommer att utformas. Det är viktigt att avtalets punkter om politiskt samarbete mellan NATO och Ryssland följs upp och får ett konkret innehåll. Ett annat viktigt element blir självfallet det fortsatta samarbetet med Ryssland om demokrati, mänskliga rättigheter, miljöfrågor och ekonomisk och social utveckling.

Presidiet anser att de nordiska länderna kan ha stort utbyte av ett närmare inbördes samarbete på det säkerhetspolitiska området. Alla de nordiska länderna är aktiva medlemmar av FN, OSCE och Europarådet. Fin-

land och Sverige deltar nu, tillsammans med Danmark, i EU:s arbete på det utrikes- och säkerhetspolitiska området. Också i fråga om sina relationer till NATO och VEU har de nordiska länderna valt olika lösningar.

Det har inte hindrat ett förtroendefullt åsiktsutbyte i säkerhetspolitiska frågor mellan de nordiska länderna. Vi har också kunnat bedriva ett nära samarbete t.ex. inom OSCE, i FN och i fredsbevarande operationer på olika håll. Förändringarna i vår omvärld ger ökat utrymme för det nordiska samarbetet för att främja säkerhet och stabilitet. Liksom tidigar måste utgångspunkten vara en ömsesidig respekt för varandras säkerhetspolitiska vägval.

Med de nordiska ländernas geografiska och kulturella närhet, med likheten i verklighetsuppfattning och värderingar, och med den långa samarbetstradition vi har, anser presidiet att ett ökat nordiskt samarbete på det försvars- och säkerhetspolitiska området är både möjligt och önskvärt. Presidiet anser vidare att Nordiska rådet kan spela en viktig roll i att ge ett samordnat nordiskt bidrag till den pågående uppbygnaden av en ny säkerhets- och samarbetsstruktur för hela Europa.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts

föreslår presidiet Nordiska rådet att rekommendera de nordiska ländernas regeringar

att ge säkerhetspolitiska frågor hög prioritetet i det nordiska samarbetet

att utgångspunkten är, att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje, att detta självfallet gäller även Estland, Lettland, Litauen och Polen, att denna rätt måste respekteras av alla stater, samt att alla också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder.

att arbeta för upprättandet av en gemensam nordisk miljöberedskap, samt att delta aktivt i det pågående arbetet för att kartlägga miljöhoten i det arktiska området

att skapa klarhet i hur långt det konkreta samarbetet mot atomföroreningarna i Nordväst-Ryssland har kommit, samt att arbeta aktivt för att öka det internationella engagemanget för att möta problemen med atomföroreningar i Nordväst-Ryssland, och för mer aktiva politiska och ekonomiska insatser från EU i detta arbete.

att delta aktivt i de politiska konsultationerna och i fredsbevarande, fredsfrämjande och humanitära insatser inom ramen för OSCE, det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet och Partnerskap för fred, och samarbeta för att bidra till att alla stater i Nordens närområde deltar aktivt i dessa samarbetsstrukturer

att stimulera till en bred offentlig och nordisk debatt om säkerhetspolitiska frågor, i ljuset av de nya säkerhets- och samarbetsstrukturer som är under utveckling

Kalmar den 26 september 1997

Dorte Bennedsen (S)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Knud Enggaard (V)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Geir H. Haarde (Sj)
Mats Nyby (SDP)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Salmén (Åc)
Olof Johansson (c)
Inger Koch (m)

Reservation:

Steingrímur Sigfússon (Ab) anser att avsnittet under rubriken "Norden och utvecklingen av NATO" bort ersättas med:

"OSSE - ett gott alternativ

Det finns i dag plats för en nordisk dimension i den nya säkerhetspolitiska arkitekturen. Finland och Sverige är tillsammans med Danmark medlemmar av EU. De nordiska ländernas tillknytning till de säkerhetspolitiska organisationerna VEU och NATO är olika, medan däremot alla är samlade i FN, OSSE och Europarådet. Norden har redan under en lång tid haft säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete bl.a genom FN.

NATO:s toppmöte i Madrid i juli 1997 gav klarsignal för utvidgningen av NATO och man beslöt inbjuda Polen, Tjeckien och Ungern till förhandlingar om medlemskap. Samtidigt bekräftades att NATO står öppet för ytterligare nya medlemsländer.

Presidiet konstaterar att varje land har rätt att själv, utan påtryckningar utifrån, lägga fast sin säkerhetspolitiska linje. Denna rätt måste respekteras av alla stater. Alla har också ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att

säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för Europas alla länder.

Nordiska rådets säkerhetspolitiska konferens visade det stora behovet av att analysera det säkerhetspolitiska läget kring Östersjön, speciellt efter NATO:s beslut att ta in nya medlemsstater.Nordiska Rådet skall, för sin del, föra denna debatt vidare.

Självfallet betyder NATO-utvidgningen, såväl den nu beslutade som framtida sådana, att den försvars- och säkerhetspolitiska situationen förändras för de nordiska länderna. Presidiet utgår därför ifrån att denna process och dess betydelse analyseras grundligt av var och en av de nordiska ländernas regeringar, samt att dessa utbyter synpunkter på hur gemensamma nordiska intressen bäst kan tas tillvara. Presidiet vill därutöver framhålla, att det i en tid av stora förändringar när det gäller den säkerhetspolitiska situationen i Nordens omvärld, är angeläget att så mycket som möjligt av de analyser och bedömningar som görs kan föras ut till offentlig kännedom och debatt.

Samtidigt är det fler och fler som varnar för konsekvenserna av en NATO-utvidgning och bl.a finns det skäl att anta att utvidgningen kan leda till ryska motreaktioner och bidra till att det uppstår en ny blockbildning i Europa. Utvidgningen kan dessutom skapa ökad osäkerhet för de länder som får finna sig i att lämnas utanför väsentliga delar av det europeiska samarbetet i och med att också EU:s utvidgning ser ut att avancera långsamt.

Därför behövs en stark alleuropeisk organisation som effektivt kan tillvarata alla europeiska länders intressen.

Genom förändringar i OSSE:s uppgifter och organisatoriska struktur kunde man göra OSSE till det ledande säkerhetspolitiska organet i Europa. Organisationen bör få ett större ansvar för nedrustningsförhandlingarna i Europa och dess möjligheter att förebygga konflikter bör förstärkas. OSSE bör ges den politiska ledningen för fredsbevarande operationer.

Eftersom det förefaller uppenbart att NATO-utvidgningen blir verklighet inom en snar framtid och att förhandlingar om upptagning av ytterligare medlemmar är aktuella redan 1999, behövs även åtgärder som kan förhindra att de goda resultat som hittills har uppnåtts på det säkerhetspolitiska området i Europa går förlorade. Samarbetsavtalet mellan NATO och Ryssland innehåller flere positiva punkter och detta avtal kan ses som viktigare än själva NATO-utvidgningen i och med avtalet hämtar Ryssland in i ett förpliktande samarbete. Det är viktigt att avtalets punkter om politiskt samarbete följs upp och får ett konkret innehåll.

En av de viktigaste åtgärderna för att motverka den ökade spänning en NATO-utvidgning kan innebära, är att skapa en atomvapenfri korridor genom Europa. Kraven på en atomvapenfri zon i Norden är fortfarande aktu-

ella och i samband med NATO-utvidgningen kunde den nordiska zonen äntligen grundas och stegvis utvidgas också mot det centrala Europa. OSSE:s parlamentarikerförsamling har enhälligt i juli 1997 gått in för att stöda denna idé och den bör därför självklart i fortsättningen stödas också av Nordiska Rådet.

Med de nordiska ländernas geografiska och kulturella närhet, med likheten i verklighetsuppfattning och värderingar, och med den långa samarbetstradition vi har, anser presidiet att ett ökat nordiskt samarbete på det försvars- och säkerhetspolitiska området är både möjligt och önskvärt. Presidiet anser vidare att Nordiska Rådet kan spela en viktig roll i att ge ett samordnat nordiskt bidrag till den pågående uppbyggnaden av en ny säkerhets- och samarbetsstruktur för hela Europa."

Steingrímur Sigfússon (Ab) anser mot denna bakgrund att betänkandets två första att-satser bort ersättas med:

> "*att* ge säkerhetspolitiska frågor hög prioritetet i det nordiska samarbetet
>
> *att* arbeta aktivt för ökad säkerhet i Nordens närområden med särskild tonvikt på samarbetet med Estland, Lettland och Litauen
>
> *att* utgångspunkten är, att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje, att denna rätt måste respekteras av alla stater, samt att alla också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder."

BILAGA 1

Närområdesutskottets synpunkter på medlemsförslag A 1123/p om sikkerhetspolitik

Presidiet har översänt medlemsförslag A 1123/p om sikkerhetspolitik till Närområdesutskottet med begäran om ett uttalande om de förslag till rekommendationer till ministerrådet som handlar om miljöfrågor samt frågor angående atomenergi och atomvapen.

Den vänstersocialistiska gruppen har rest ett medlemsförslag om säkerhetspolitik. Medlemsförslaget innehåller dels ett förslag av intern organisatorisk natur, upprättandet av ett eget säkerhetsutskott, dels ett förslag till rekommendationer till Nordiska ministerrådet om olika insatser av säkerhetspolitisk och miljösäkerhetspolitisk natur.

Närområdesutskottet anser att de problemställningar som tas upp i medlemsförslaget har stor relevans, t.ex vad gäller hoten från kärnkraftverken i Nordens närområden och de globala miljöhoten. Det måste dock konstateras att medlemsförslaget vad gäller de föreslagna att-satserna på flertalet punkter tar upp åtgärder som redan rekommenderats ministerrådet eller ländernas regeringar att vidtaga.

Detta gäller bl.a förslaget att traktatfästa Norden och delar av närområdet som en atomvapenfri zon, vilket rekommenderats i nr 30/1993/m och 4/1994/m, det gäller förslaget till aktiviteter rörande kärnfysiska militära och civila problem, vilka redan rekommenderats i nr 47/1992/m och 4/1994/m och det gäller de föreslagna initiativen i FN och OSCE för omläggning från militär till civil produktion, vilka rekommenderats i nr 30/1993/m. Vad gäller förslaget att det skall arbetas för Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis kan hänvisas till rekommendation nr 4/1994/m.

Det bör vidare påpekas att ministerrådet dels i en rapport, dels i det vid den 47:e sessionen behandlade ministerrådsförslaget om Arktis berör flera av de aktuella frågorna.

Vad gäller förslaget om att upprätta en gemensam nordisk miljöberedskap bör påpekas att dels redan finns ett omfattande nordiskt samarbete inom miljöbevakning och att det vad gäller katastrofberedskap redan finns etablerat ett samarbete på bilateral basis. Det förefaller osäkert om ett nordiskt samarbetet i praktiken kan bli mer effektivt. Rensningsutrustning måste snabbt kunna sättas in och därför finnas på nationell, eller i vissa fall på bilateral basis. Ett ev. samarbete torde därför inte handla om gemensam utrustning utan snarare om samordning, samövning m.m så att befintlig

nationell utrustning kan användas på ett samordnat sätt. Arbete länderna emellan i detta avseende förekommer dock redan.

Förslaget att igångsätta samnordiska projekt för att säkra atomavfall i Ryssland och Baltikum är i viss mån en ny vinkel, åtminstone vad gäller att arbeta på nordisk projektbasis. Denna fråga bör undersökas. Verksamhetsområdet förefaller dock - med hänsyn till frågornas komplexitet och de stora kostnaderna för projekt i större skala - vara bättre lämpat för ett mer omfattande internationellt samarbete och finansiering.

Utöver vad som framförts ovan om atomvapen vill Närområdesutskottet framhålla att det är viktigt att möjligheterna till samarbete uppmärksammas mellan de för säkerhetspolitiken ansvariga utskotten i de nationella parlamenten. Vidare måste de säkerhetspolitiska frågorna få en bred diskussion i Nordiska rådet. Frågorna är dock mångfacetterade och ländernas intressen sammanfaller inte alltid. Närområdesutskottet vill mot den bakgrunden också uttala att det är mer lämpligt att säkerhetspolitiska frågor behandlas av presidiet, inte i ett separat säkerhetsutskott.

Kimmo Sasi
Ordförande i Närområdesutskottet

BILAGA 2

Närområdesutskottets yttrande över medlemsförslag A 1148/p om kärnsäkerhet i Nordväst-Ryssland

Närområdesutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över medlemsförslag A 1148/p om kärnsäkerhet i Nordväst-Ryssland och får med anledning härav anföra följande.

Kärnsäkerhetssituationen i Nordvästra Ryssland är allvarlig och utgör ett hot inte bara för miljön i Ryssland utan också för Norden och Arktis. Närområdesutskottet ser som en av sina viktigaste arbetsuppgifter att ta initiativ till och bevaka att insatser sker för att förbättra situationen. Vid den 48:e sessionen företogs en revidering av de många rekommendationer som under de senaste åren riktats till de nordiska ländernas regeringar och till ministerrådet om insatser av olika slag vilka kan leda till en förbättring av situationen. Revideringen ledde till att det vid sessionen antogs en för dessa frågor gemensam rekommendation riktad till nordiska ministerrådet, nr 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet.

De åtgärder som framförs i den aktuella rekommendationen betonar främst tekniska och juridiska frågor och omfattar endast i liten grad frågor om ökat internationellt engagemang för situationen i Nordväst-Ryssland samt om internationell resursmobilisering.

Den alarmerande kärnsäkerhetssituationen i Nordväst-Ryssland är en följd av decenniers bristande hantering av avfall och situationen förvärras av brist på resurser, åldrande utrustning och undermåliga förvaringsmöjligheter. De bristande säkerheten vad gäller förvaringen gäller också bevakningen mot stölder av radioaktivt material, bl.a. oanvänt kärnbränsle.

Ryssland har självklart ansvaret för att den uppkomna situtionen åtgärdas på ett ansvarigt sätt. Problemet är dock att Ryssland i rådande krissituation knappast själv kan uppbåda de oerhörda resurser som krävs för att åstadkomma de nödvändiga förbättringarna. Landets stora problem inom i stort sett alla områden leder till att de tillgängliga resurserna fördelas till andra samhällsektorer än miljösäkerhet. Ett internationellt samarbete och internationell mobilisering av resurser måste till om kärnsäkerhetssituationen skall åtgärdas.

Ett sådant samarbete är delvis redan etablerat, bl.a. vad gäller kärnkraftverken genom EBRDs Nuclear Safety Account och vad gäller använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall genom IAEA:s "Contact Expert Group for International Radwaste Projects", CEG, som de nordiska länderna tog initiativ till att etablera under 1995-96. I detta sammanhang kan

även nämnas att det över NEFCOs facilitet för mjuk finansiering beviljats DKK 10 milj. till ett projekt som i internationellt samarbete syftar till att på ett säkert sätt tömma kärnbränsleförrådet på fartyget "Lepse" i Murmansk. I projektet medverkar bl.a. EU-Tacis, Norge och Frankrike.

Vidare kan nämnas att den internationella konventionen på reaktorsäkerhetsområdet trädde i kraft den 24 oktober 1996. Konventionens syfte är att uppnå en hög nivå av säkerhet genom åtaganden om nationella åtgärder och genom internationellt samarbete. Det pågår också arbete med en konvention om säkerhet vid hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall.

Mer behöver dock göras vad gäller resursmobilisering och för att öka den politiska uppmärksamheten på de miljöhot som utgör en fara för hela Arktis. Utskottet delar förslagsställarnas uppfattning att informationen till EU om de aktuella problemen måste intensifieras och att EU måste i ännu högre grad dras in i arbetet både politiskt och ekonomiskt. Det är också viktigt att fördjupa de pågående insatserna inom ramen för Barentssamarbetet.

Medlemsförslaget har remitterats till ett antal nordiska och nationella departement, myndigheter och organisationer. Utskottet har tagit del av remissinstansernas synpunkter och kan konstatera att en överväldigande majoritet instämmer i behovet av att öka det internationella engagemanget vad gäller kärnsäkerhetsfrågorna i Nordvästra Ryssland.

Ett viktigt påpekande görs av den finska Strålsäkerhetscentralen, vilken framhåller att "utländsk hjälp är effektiv bara efter det att Ryssland självt har visat sin politiska vilja och förbundit sig att lösa sitt kärnavfallsproblem. Hållbara resultat förutsätter att Ryssland vidtar egna lagstiftnings- och adminstrativa åtgärder, med vilka man skapar fungerande arrangemang på nationell nivå för att kunna ta emot bistånd. För närvarande är bristen på inbördes samarbete och koordination mellan de ryska myndigheterna, avfallsinnehavarna och forskningsinstituten den faktor som mest försvårar förverkligandet av biståndsprogrammen. Det centrala är alltså att påverka frågorna på det politiska planet." Utskottet instämmer i Strålsäkerhetscentralens synpunkter.

Kimmo Sasi
Ordförande i Närområdesutskottet

Medlemsforslag

om sikkerhetspolitikk

(reist av Den Venstresosialistiske gruppe i Nordisk Råd)

På bakgrunn av rapporten "Nordisk samarbeid i en ny tid" vedtok Nordisk Råds sesjon i Reykjavík februar - mars 1995 å konsentrere nordisk samarbeid innenfor rammen av Nordisk Råd om tre politiske søyler. Ekstrasesjonen i København september 1995 vedtok videre at Nordisk Råd f.o.m. 1996 skal organiseres gjennom tre utvalg som følger de tre hovedsøylene som ble vedtatt i Reykjavík. Forut for hele denne prosessen lå en politisk gjennomgang av politiske saker som det nordiske samarbeidet bør konsentreres om. En av de sakene sesjonen i Reykjavík ga sin tilslutning til som prioritert samarbeidsområde, var utenriks- og sikkerhetspolitikk.

En dreining i retning av sterkere fokusering på utenriks- og sikkerhetspolitikk i det nordiske samarbeidet har imidlertid pågått over tid, som en naturlig konsekvens av blokkpolitikkens sammenbrudd og Berlinmurens fall. Konkret har dette kommet til syne blant annet gjennom utenriksministrenes tilstedeværelse på sesjonene og den årlige utenrikspolitiske redegjørelsen og debatten på Nordisk Råds hovedsesjon. På sesjonen i Mariehamn, november 1993, ble miljø- og sikkerhetspolitiske utfordringer grundig debattert med den konsekvens at Rådet vedtok å rekommandere Nordisk Ministerråd å arbeide for opprettelse av Norden som atomvåpenfri sone. Ministerrådet har ikke fulgt opp denne rekommandasjonen. I inneværende år har det imidlertid funnet sted flere hendelser som ytterligere aktualiserer denne saken.

I Danmark har det høsten 1995 framkommet opplysninger om at det, i strid med dansk atompolitikk, har vært utplassert atomvåpen på Thulebasen på Grønland helt fram til 1968. I Norge har det framkommet opplysninger om at norske havner gjentatte ganger har fått besøk av fartøy som har medbrakt atomvåpen, til tross for at dette har vært i strid med norsk base- og atompolitikk. Tilsvarende opplysninger har framkommet i Danmark og etter all sannsynlighet har tilsvarende også vært tilfellet på Island.

Nyhetsbildet høsten 1995 har vært preget av franske prøvesprengninger av atomvåpen, og av verdenssamfunnets fordømmelse av disse. Samtlige nordiske regjeringer, samt Nordisk Råds presidium, har tatt sterk avstand

fra prøvesprengningene og fagforeninger over hele Norden har oppfordret til boikott av franske varer. Utdelingen av Nobels fredspris til atomvåpenmotstanderen Joseph Rotblat og Pugwash-bevegelsen representerer i realiteten en sterk støtte til arbeidet mot atomvåpen.

En naturlig konsekvens av disse sakene bør være å erklære Norden som atomvåpenfri sone.

Nye sikkerhetspolitiske utfordringer

Den nye situasjonen som har oppstått etter blokkpolitikkens sammenbrudd framtvinger en omdefinering av sikkerhetspolitikken. Etter Berlinmurens fall har et utvidet sikkerhetsbegrep fått ny aktualitet, og begrepet er i dag anerkjent i de fleste politiske miljøer og i forsvarets rekker. Med et utvidet sikkerhetsbegrep forstås et sikkerhetsbegrep som ikke bare tar hensyn til eventuelle militære trusler, men i like stor grad er innrettet blant annet mot trusler i form av sosial og etnisk uro, trusler fra kjernekraftverk og et mulig miljøsammenbrudd. Nordisk Råds sesjon i Reykjavik ga sin tilslutning til et slikt sikkerhetsbegrep.

Viktige sikkerhetspolitiske utfordringer for Norden i dag er:

1. Alleuropeisk samarbeid

Russisk isolasjon har alltid vært katastrofalt for Europa. Følgelig er det av største betydning å arbeide for at Russland trekkes aktivt inn i et alleuropeisk samarbeid. For å bidra til lavspenning i nord er det spesielt viktig å styrke Barentssamarbeidet og samarbeidet i Arktis. Selv om flere av de østeuropeiske landene, som har søkt medlemskap i EU, skulle bli tatt opp som medlemmer, vi EU/VEU aldri kunne utvikle seg til et alleuropeisk samarbeid, fordi samarbeidet ikke vil inkludere Russland. Av den grunn må europeisk sikkerhet utvikles innenfor FN og Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSCE).

Mange konflikter med utspring i sosiale, etniske og nasjonalistiske motsetninger av regional karakter, kan i dagens situasjon utløse vold som kan destabilisere store områder. Slike konflikter utgjør følgelig en av de største sikkerhetspolitiske truslene mot Europa og Norden.

De nye demokratiene i det tidligere Øst-Europa er svært sårbare. Å bidra til en demokratisk utvikling i øst representerer en viktig sikkerhetspolitisk utfordring for Norden. Ved å trekke disse landene inn i et aktivt politisk samarbeid på en rekke områder kan Norden bidra til å trygge de skjøre østeuropeiske demokratiene, avhjelpe sosial nød, hindre østeuropeisk isolasjon og bidra til et alleuropeisk samarbeid.

2. Kjernekraftinstallasjoner i Norden og Nordens nærområder

En av de største sikkerhetspolitiske utfordringene Norden står overfor er trusselen fra atomkraftverk i Norden og Nordens nærområder.

Energisamarbeidet i Norden har vært begrenset, og det har manglet visjoner om å kunne bidra til løsninger av regionale og globale miljøproblemer, Med sin store tilgang på fornybar energi har imidlertid Norden gode muligheter til å gjennomføre Brundtland-kommisjonens anbefalinger. Dette krever at landene har en samordnet energipolitikk, med målsetting å avskaffe sine kjernekraftverk.

Kjernekraftverkene i Russland og Ignalina-kraftverket i Litauen representerer store miljø- og sikkerhetspolitiske trusler. Norden bør derfor inngå energipolitisk samarbeid med Russland og Litauen med sikte på å avvikle disse kraftverkene. Norden må støtte Russland med utvikling av teknologi, energiøkonomisering og utvikling av nye energikilder.

Til tross for de siste årenes militære avspenning, befinner det seg i Nordens nærområder et stort antall atomvåpen. Disse våpnene representerer en stor trussel overfor de nordiske land. Det faktum at vedlikehold og sikkerhet ved mange av anleggene er svært dårlig øker risikoen både for ulykker som for eksempel radioaktiv lekkasje, og for at atomvåpen - eller materiale som benyttes i framstillingsprosessen - skal komme på avveie.

I 1991 ble det kjent at det i det tidligere Sovjetunionen, vesentlig i Sibir og Ural, fantes ti atomforskningssentra som har vært så hemmelige at byene de har ligget i ikke engang har vært avmerket på kartet. Dette til tross for en samlet befolkning på hele 700 000 innbyggere. Ifølge amerikanske etterretningsrapporter er det i dag trolig så mange som 2000 av de ansatte i "de hemmelige byene" som har kunnskap til å kunne produsere kjernevåpen. Med de enorme sosiale problemene Russland har, er det berettiget frykt for at disse forskerne kan søke arbeid i andre land, og dermed bidra til spredning av kompetanse om atomvåpenproduksjon.

3. Truslene som ligger i et miljøsammenbrudd

Ifølge World Watch Institute mistet verden i løpet av de siste tyve årene en syvendedel av sin matjord - like mye som all dyrket mark i India.

- I løpet av samme tidsrom gikk kolossale områder av verdens gress- og beiteområder over til ørken, alt i alt større areal enn all dyrket mark i Kina.
- Gjennom de samme tyve år forsvant livsviktige skogarealer på størrelse med alle USAs landområder øst for Mississippi.
- Utryddelsen av dyre- og plantearter økte til hundre arter daglig.
- Samtidig økte antall verdensborgere som skal leve av dette reduserte livsgrunnlaget med ett tusen seks hundre millioner.

Den pågående miljøødeleggelsen og overutnyttelsen av naturen er et globalt problem, men er også synlig i Nordens nærområder. Denne øde-

leggelsen må tas på alvor, hvis ikke må vi frykte konflikter innenfor eller mellom stater, dessuten store ubeboelige områder som skaper:

- flyktningeproblemer
- ressursknapphet, med påfølgende fare for konflikt.

4. Utviklingen mot 2/3-samfunnet

Det vi kaller 2/3-samfunnet er egentlig en "nord-sør-konflikt" i våre egne samfunn. Også i Norden har konfliktnivået økt betydelig de senere årene, selv om konfliktene ikke har vært like synlige som i andre deler av Europa. Opptøyer og sosial uro har blitt et stadig vanligere innslag i de store byene. Det samme gjelder voldelige demonstrasjoner og rivalisering mellom forskjellige samfunngsgrupper. En slik utvikling representerer en sikkerhetspolitisk utfordring. Det er derfor av største viktighet å motarbeide en videre utvikling i retning av "2/3-samfunnet".

Nordisk sikkerhet

Selv om de nordiske land har valgt ulik EU-tilknytning, er det et faktum at ingen av de nordiske land er medlem av Vestunionen. Dette sammen med felles behov for en ny sikkerhetspolitikk, etter militærblokkenes sammenbrudd, har gitt nye muligheter for felles nordisk sikkerhet.

Nordisk sikkerhet må utvikles gjennom Nordisk Råd og gjennom de andre regionale samarbeid i Nordens nærområder som for eksempel Barentssamarbeidet og Østersjørådet.

Et skritt i retning av et tettere nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid vil være å videreføre de siste årenes utvikling som har gjort utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid til en del av Nordisk Råds arbeid. Et skritt i riktig retning kan være at også forsvarsministrene møter på Nordisk Råds sesjoner. Et annet skritt kan være at Norden samarbeider om opprettelse av en felles nordisk miljøberedskap som skal stå for miljøovervåkning, katastrofeberedskap og tiltak for å bedre miljøkvaliteten.

Innen Østersjørådet har land som Ukraina og Hvite-Russland vedtatt å fjerne sine atomvåpen. Det vil være et viktig nedrustningsbidrag, og en styrking av nordisk sikkerhet, å erklære Norden og Nordens nærområder (Østersjøområdet og Kola/Karelien) som atomvåpenfri sone. Videre bør det arbeides for en forvaltning av Arktis tilsvarende den som eksisterer for Antarktis, herunder Arktis som atomvåpenfri sone, slik Antarktis er.

For Arktis bør en snarest mulig sette igang kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder, blant annet med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere.

Konkrete forslag

På bakgrunn av det som er nevnt framgår det at spørsmål tilknyttet sikkerhetspolitikk ikke lar seg gruppere innenfor ett av Nordisk Råds nye utvalg som vil bli opprettet fra og med 1996. Spørsmål tilknyttet nordisk sikkerhet angår hele bredden i det nordiske samarbeidet og er for omfattende til at presidiet alene kan ta hånd om slike spørsmål.

På bakgrunn av dette foreslås at det innenfor Nordisk Råd opprettes et eget sikkerhetsutvalg bestående av partigruppenes representanter i presidiet, samt formenn for de tre utvalgene. Videre foreslås at Nordisk Råd innen utgangen av 1997 avholder en temasesjon om sikkerhetspolitikk.

Videre foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å gi sikkerhetspolitikk høy prioritet som samarbeidsområde innen Norden ved

- at de nordiske forsvarsministrene heretter deltar på Nordisk Råds sesjoner
- at det opprettes en felles nordisk miljøberedskap som skal stå for miljøovervåkning, katastrofberedskap og tiltak for å bedre miljøkvaliteten
- at Norden traktatfestes som atomvåpenfri sone, og at det arbeides for en utvidelse av en slik sone til også å omfatte Østersjøområdet og Kola/Karelien
- at det igangsettes kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere
- at det igangsettes kartlegging og vurdering av kjernefysisk militær og sivil bruk av arktiske områder med tanke på følgene av prøvesprengninger, dumping og lagring av kjernefysisk materiale og risiko knyttet til atomubåter og atomisbrytere
- at det igangsettes felles nordiske prosjekter for å sikre atomavfall i Russland og Baltikum
- at det arbeides for Arktisk forvaltning tilsvarende Antarktisk forvaltning, herunder Arktis som atomvåpenfri sone slik Antarktis er
- at Norden tar initiativ i FN og OSCE som kan bidra til omlegging fra militær- til sivil produksjon.

Kuopio, 14 november 1995

Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Jette Gottlieb (EL)
Maggi Mikaelsson (v)
Kristen Touborg (SF)
Paul Chaffey (SV)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Outi Ojala (Vas.)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Medlemsförslag

om sikkerhet i Norden

(reist av Den konservative gruppen i Nordisk Råd.)

Den europeiske sikkerhetsstruktur befinner seg i en oppbyggingsfase etter den kalde krigens slutt.

Når det gjelder sivile aspekter ved sikkerhetspolitikken spiller EU hovedrollen i arbeidet med å knytte sammen øst og vest og forene Europa. Estland, Latvia, Litauen og Polen er assosierte medlemmer i EU gjennom Europaavtalene, som har medlemskap som mål. Konkrete forhandlinger om medlemskap påbegynnes etter EUs regjeringskonferanse. EU har inngått en omfattende partnerskaps- og samarbeidsavtale med Russland.

I Barents- og Østersjøområdet finner det sted et stadig mer omfattende samarbeide landene imellom. Nordisk Råd bidrar aktivt til dette.

Sikkerheten hviler på to ben. Det brede sivile integrasjonsarbeid hviler på det militære forsvar.

Det er viktig at det vokser frem en europeisk freds- og sikkerhetsordning som er sterk nok til å kunne bevare freden gjennom å garantere sikkerheten også for små land som har små muligheter til å forsvare sin frihet ved egen kraft.

Partnerskap for fred, PFP, har skapt en viktig dynamikk i det voksende militære samarbeidet. Gjennom PFP deltar praktisk talt alle land i Europa i større eller mindre grad i det militære samarbeidet innenfor rammen av NATO.

NATOs rolle i den europeiske sikkerhetsstrukturen er ytterligere markert gjennom IFOR i Bosnia-Herzegovina. Under NATOs ledelse har det lykkes å opprettholde freden i henhold til Dayton-avtalen ved hjelp av en effektiv fredsstyrke bestående av de fleste europeiske land - både i og utenfor NATO - inkludert Russland.

Det springende punkt i sikkerhetsstrukturen handler imidlertid om sikkerhetsgarantier. Flesteparten av de nye demokratier i Sentral- og Øst-Europa ønsker medlemskap i NATO. Tolv land, deriblant Estland, Latvia, Litauen og Polen har søkt om medlemskap.

NATO ga sin prinsippielle tilslutning til utvidelse på toppmøtet i Brussel i 1994. Siden har NATO gjennomført en studie som konkluderer at en

utvidelse av Alliansen vil bidra til å styrke sikkerheten og stabiliteten i hele det euro-atlantiske området. Ved årsskiftet planlegger NATO å starte konkrete forberedelser til å ta opp nye medlemsland.

NATO har videre understreket at det handler om "membership and partnership". Parallelt med medlemskap for de nye demokratiene bygges det opp et partnerskap med Russland og andre land som av forskjellige grunner ikke ønsker medlemskap i Alliansen. I Russland finnes det imidlertid motforestillinger mot utvidelsen, særlig når det gjelder de baltiske land.

For Nordisk Råd er det særlig viktig å understreke små lands rett til *selv* å velge sin sikkerhetspolitiske linje. I Norden har landene av historiske grunner valgt forskjellig sikkerhetspolitisk linje, men samarbeidet landene imellom har likevel fungert utmerket, og de ulike lands sikkerhetspolitikk har vært gjensidig respektert.

Det er derfor viktig at såvel Estland, Latvia og Litauen som Polen og andre østeuropeiske land selv får avgjøre sin sikkerhetspolitiske linje uten påtrykk utenfra.

Det er forståelig at de nye demokratiene vil trygge sin selvstendighet gjennom troverdige sikkerhetsgarantier. Land som kjenner seg trygge kan lettere samarbeide også på andre områder.

Derfor bør Nordisk Råd ønske de baltiske staters og Polens ønske om medlemskap i NATO velkommen. Det bidrar til å sikre deres frihet og øker dermed stabiliteten og sikkerheten i Østersjøområdet.

Et ytterligere stabilitetsskapende moment er det fremvoksende militære samarbeidet mellom landene i regionen. Det ville være naturlig å styrke dette samarbeidet i Norden, ikke minst ut fra erfaringene med fredsoperasjoner innen IFOR, der de nordiske land og Polen deltar i en felles brigade, og i Makedonia, der de nordiske land har samarbeidet i den fredsbevarende styrken over flere år.

Finland og Sverige, som av historiske grunner ikke kunne gå inn som medlemmer av NATO, påvirkes også av NATOs utvidelsesprosess. Begge land har lagt stor vekt på å fremme en europeisk freds- og sikkerhetsordning, hvor de begge ønsker å delta. Dersom NATO utgjør kjernen i en slik sikkerhetsordning aktualiseres også spørsmålet om svensk og finsk medlemskap i NATO.

Sikkerheten og stabiliteten i Norden og Nordens nærområder påvirkes fundamentalt av NATO-utvidelsesprosessen. Det er viktig at Nordisk Råd tar del i det fremvoksende europeiske sikkerhetssamarbeidet.

Det er Den konservative gruppens oppfatning at NATOs utvidelse vil bidra til å styrke europeisk sikkerhet, ikke minst i vår del av Europa. De nordiske land har et spesielt ansvar for å hjelpe de baltiske stater inn i de europeiske samarbeidsinstitusjoner, i første rekke NATO og EU. Gruppen

mener derfor det er viktig å bidra til å fremme Estlands, Latvias og Litauens ønske om medlemskap i Alliansen.

Samtidig er det nødvendig og å ha et godt sikkerhetspolitisk forhold til Russland. Russland må få en viktig rolle i europeisk sikkerhetspolitik. NATO og Russland er idag i ferd med å bygge ut sitt partnerskap som nettopp er egnet til å gi Russland en større deltakelse i europeisk sikkerhetspolitikk. Russland bør dessuten delta aktivt i fredsoperasjoner slik landet gjør idag i det tidligere Jugoslavia. Den konservative gruppen hilser den russiske deltakelsen i den NATO-ledete operasjonen i Bosnia velkommen. Nordiske politikere bør aktivt diskutere utviklingen i forbindelse med NATO-utvidelsesprosessen med russiske kolleger, og arbeide for at det russiske folk oppfatter NATO som den defensive, stabilitetsbyggende og fredsskapende allianse NATO er.

Nordisk Råd bør dessuten allerede tidlig neste år initiere en temakonferanse om Nordens nye sikkerhetspolitiske situasjon. Skal Nordisk Råd være relevant må det være aktivt i de for regionen mest sentrale og brennbare spørsmål.

Med henvisning til det ovenstående fremmer Den konservative gruppen forslag - med den hensikt å styrke den sikkerhetspolitiske situasjon i Norden - om at Nordisk Råd oppfordrer regjeringene i Danmark, Island og Norge til

å aktivt støtte opp om og bidra til NATOs utvidelse mot øst, og at alle demokratiske søkerland deltar i denne prosessen

å aktivt arbeide for at utvidelsesprosessen er åpen også etter at de første kandidater blir opptatt som medlemmer i NATO

å aktivt arbeide for å muliggjøre at Estland, Latvia og Litauen opptas som medlemmer i NATO,

videre foreslår Den konservative gruppen

at Nordisk Råd oppfordrer regjeringene i Finland og Sverige til å analysere hvilken betydning de baltiske landenes tilslutning til NATO kan ha for deres sikkerhet og forsvar, samt

å anbefale Nordisk Ministerråd til å overveie å arrangere en temakonferanse om Nordens nye sikkerhetspolitiske situasjon.

Oslo, den 27. september 1996

Geir H. Haarde (Sj)
Jørgen Niclasen (Ff)
Anne Birgitte Lundholdt (KF)
Arne Andersson (m)
Henning Grove (KF)
Carl Bildt (m)
Marjut Kaarilathi Kok.)
Chris Heister (m)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Sten Svensson (m)
Siri Frost Sterri (H)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Anders Talleraas (H)
Heikki Koskinen (Kok.)
Kimmo Sasi (Kok.)
Inger Koch (m)
Jan P. Syse (H)

Medlemsforslag

om atomsikkerhet i Nordvest-Russland

(Reist av Midtengruppen i Nordisk Råd)

Atomforurensingen i Russland og de østeuropeiske land er en av de største miljømessige og sikkerhetspolitiske utfordringer vi står overfor i dag. Situasjonen i Nordens nærområder og særlig i Nordvest-Russland er preget av en omfattende atomvirksomhet både sivilt og militært, med svære mengder radioaktivt avfall uten tilfredsstillende lagringsforhold, utrangerte atomubåter som venter på opphogging, atomkraftverk i en slik stand at vi aller helst hadde sett dem stengt. Dette er en situasjon som gir grunn til uro, og som direkte berører vår sikkerhet.

Det er Russland selv som har hovedansvaret for å ordne opp, men problemene er så omfattende at de ikke kan løses av Russland alene. Den geografiske nærheten til problemene gjør at det er i alle de nordiske lands interesse å bidra til å bedre atomsikkerheten og redusere faren for radioaktiv forurensning.

Atomsikkerhet i nærområdene har vært behandlet i Nordisk Råd flere ganger. Senest på den 48. sesjon i 1996 i København ble det bl.a. rekommandert til ministerrådet «att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete» Sesjonen rekommenderte også «att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m».

Dette medlemsforslag må sees som en videreføring og en oppfølging av det arbeid som er gjort i det nordiske samarbeidet.

Det overordnede mål må være å beskytte helse, miljø og næringsvirksomhet mot radioaktiv forurensning og forurensning fra kjemiske stridsmidler. Sentrale satsingsområder bør derfor være: Sikkerheten ved atomanlegg/kjernekraftverk, behandling og lagring av brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall, bekjempe dumping av radioaktivt avfall i Barents- og Karahavet og tilsig til havet fra elver i Russland og våpenrelaterte miljøfarer

Selv om viktige miljøgevinster kan oppnås ved at de nordiske land selv konsentrere innsats om utvalgte prosjekter på noen sentrale områder er problemene så omfattende at det likevel ikke vil være tilstrekkelig. Et viktig ledd i arbeidet med atomsikkerhet er derfor å få andre sentrale vestlige land og relevante internasjonale organisasjoner sterkest mulig med i dette arbeidet.

Av de multilaterale samarbeidsprogrammer som er etablert er Barentssamarbeidet spesielt interessant utfra nordisk ståsted, og vil være et av de viktigste verktøyene til å ta fatt på det nødvendige oppryddingsarbeidet. Miljøspørsmål har lenge stått øverst på dagsorden for samarbeidet.

Der er imidlertid også andre egnede samarbeidsprogram og fora. Den europeiske utviklingsbankens atomsikkerhetsfond står sentralt i denne sammenheng. Der deltar 14 industriland og Europakommisjonen.

Samarbeidet om Lepse-prosjektet og finansieringen er også et godt eksempel på målrettet samarbeid. Her har Norge, Frankrike, Europakommisjonen og NEFCO sørget for nødvendige midler til å fjerne det ødelagte kjernebrenselet fra atomlagringsskipet Lepse.

Da det nordatlantiske samarbeidsrådet (NACC) ble dannet, ble det også i NATOs miljøkomité tatt initiativet til en studie om radioaktiv og kjemisk forurensning fra militære kilder. Studien er norskledet. Det er bygd opp et nettverk av miljøeksperter og militære myndigheter fra om lag 20 deltakerland fra NATO, tidligere Warszawapakt-land og partnerland. Studien har bidratt til å rette oppmerksomheten mot faren for radioaktiv og kjemisk forurensning. Den videreføres nå med stor vekt på sikker behandling av radioaktivt avfall og på risikovurderinger av atomubåter som er tatt ut av tjeneste.

Forsvarsministrene i Norge, Russland og USA har også undertegnet en erklæring om tresidig militært miljøsamarbeid i Arktis (AMEC i Bergen 26.09.96). Et slikt samarbeid mellom forsvarsmyndighetene er nokså enestående. Flere møter om saken har gitt viktige impulser til arbeidet med å bedre miljøsikkerheten i forbindelse med opphogging av atomubåter. I første omgang skal AMEC-samarbeidet i radioaktive forurensningsspørsmål konsentreres om fire fellesprosjekter, nemlig utredning av midlertidig lagring av fast radioaktivt avfall i Andreev-bukta, utvikling av ny russisk renseteknologi for behandling av flytende radioaktivt avfall, utredning av metoder for volumreduksjon av fast radioaktivt avfall, samt utvikling av en container for midlertidig lagring av kjernebrensel fra atomubåter. Gjennom AMEC-samarbeidet er det etablert en direkte amerikansk militær deltaking i denne typen prosjekter som har stor strålevern-og miljøvernbetydning. Hittil har oppmerksomheten i det bilaterale amerikansk-russiske samarbeidet mest vært konsentrert om sikkerhetspolitiske sider som f.eks. fjerning av atomvåpen og opphogging av atomubåters våpenseksjoner.

De nordiske miljøvernministrene bad i sin tid Det nordiske miljøfinansieringsselskapet, NEFCO, om å identifisere gode miljøinvesteringsprosjekter i Russland, blant annet hva angår radioaktivitetsproblemer. NEFCOs studie inneholder mange gode tilrådinger viser omfanget av det arbeid som må gjøres. NEFCO vil også i mange sammenhenger være en viktig og nødvendig delfinansieringskilde for flere av prosjektene med den nye miljølåneordningen til Den nordiske Investeringsbanken.

Til tross for det er etablert en rekke bilaterale og multilaterale programmer for å bedre atomsikkerheten i Nordvest-Russland er det internasjonale engasjement ikke tilstrekkelig. De nødvendige tiltak og investeringer er så store at bare felles internasjonale krafttak vil monne noe særlig. Det vil derfor være av stor betydning at EU trekkes mer aktivt med i arbeidet både politisk og økonomisk. Et sterkere internasjonalt engasjement vil også kunne bidra til en høyere prioritet omkring problemene på russisk side samtidig som det også kan bidra til økt åpenhet om problemene på russisk side.

Forslag:

De nordiske land har en felles interesse i å mobilisere internasjonalt engasjement og ressurser for å bedre atomsikkerheten i sine nærområder. Med utgangspunkt i det etablerte Barentssamarbeidet bør de nordiske land i fellesskap arbeide for å øke den internasjonale oppmerksomheten om atomforurensingsproblemene i Nordvest-Russland.

På denne bakgrunn foreslår forslagsstiller at

Nordisk Råd henstiller følgende til de nordiske lands regjeringer

at det arbeides aktivt for å styrke det internasjonale engasjementet, herunder også å mobilisere ressurser til å bedre atomsikkerheten i Nordvest-Russland.

at det arbeides aktivt for å øke oppmerksomheten om atomforurensingsproblemene i Nordvest-Russland i EU og for å trekke EU mer aktivt med i arbeidet både politisk og økonomisk.

Reykjavik, 26. juni 1997

Mittengruppen i Nordisk Råd

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag om "Den nordiske model" – et forskningsprojekt

(Medlemsförslaget har väckts av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet, se s. 504)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om et forskningsprojekt om den nordiske velfærdsmodel. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 25. september 1997.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget foreslås at Nordisk Råd rekommanderar Nordisk Ministerråd

> *"at* igangsætte et forskningsprojekt med det formål, at analysere de nordiske landes arbejdsmarkeder og velfærdssystemer, for at få beskrevet "den nordiske model" mere præcist og belyst dens styrker og svagheder.
>
> Det vil bl.a. sige opbygningen af de nordiske landes arbejdsmarkeder, herunder parternes rolle, graden af fleksibilitet, lighedsaspektet, indsatsen omkring uddannelse og efteruddannelse, fordelingspolitikken, hvilke tilbud der gives og hvilke krav, der stilles til ledige samt initiativer for at undgå social udstødning.
>
> Analysen skal redegøre for de elementer, der særlig fokuseres på i den europæiske diskussion om at forene fremtidig vækst og beskæftigelse samtidig med at velfærdssamfundet fortsat fornyes og videreudvikles og det enkelte individ sikres valgmuligheder."

Indledningsvis påpeges, at det er vigtigt, at årsagerne til en strukturelt betinget arbejdsløshed bliver afdækket, så der er et solidt grundlag for de ændringer, der kræves for at understøtte en beskæftigelsesfremmende politik. Forslagsstillerne mener, at det er uacceptabelt at man som følge af manglende omstillingsevne og stive og ufleksible arbejdsmarkeder forårsager arbejdsløshed og dermed undergraver velfærdssamfundet.

I hele Europa foregår en diskussion om, hvordan fremtidens velfærdssamfund skal indrettes. Det påpeges at de europæiske lande alle har velfærdssystemer, selv om de er forskellige. Af alle Europas velfærdsmodeller er den nordiske langt den mest udviklede. Forslagsstillerne mener dog, at denne faktisk ikke er særlig godt belyst. Der er mange ligheder mellem de nordiske lande, men også mange forskelle. Selvom målene er ens, kan midlerne være forskelligt udformet.

En nøjere analyse ville gøre det lettere at placere den nordiske model centralt i den europæiske diskussion, og få beskrevet den styrker, i forhold til at fremme beskæftigelse, fleksibilitet, omstillingsevne, social integration etc.

Arbejdsmarkedspolitikken har en central placering, og velfærdssamfundet er en afgørende forudsætning for at sikre fleksibilitet på de nordiske arbejdsmarkeder. De nordiske lande har væsentlige træk til fælles; bl.a. spiller arbejdsmarkedets parter en afgørende rolle, kvinders erhvervsfrekvens er høj, og der satses på at øge mobiliteten ved udvikling af menneskelige ressourcer gennem uddannelse og efteruddannelse.

Disse karakteristika kunne give væsentlig inspiration i den europæiske diskussion om fremtidens velfærdsmodel, og forslagsstillerne mener derfor, at det er vigtigt at få beskrevet den nordiske model og belyst dens styrker og svagheder.

2. Udvalgets konklusion

Velfærdstemaet er et centralt diskussionsemne i Norden netop nu. Den nordiske velfærdsmodel er i søgelyset; hvilke værdier indeholder den og på hvilket grundlag hviler den?

Nordenudvalget er enigt med forslagsstillerne i, at det ville være nyttigt at få beskrevet "Den nordiske model" nærmere, med henblik på at fremme den i Europa og give inspiration til den europæiske diskussion om fremtidens velfærdsmodel.

Samtidigt bør man være opmærksom på, at der allerede foregår et intensivt arbejde med velfærdstemaet både i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd. Nordenudvalget nedsatte en arbejdsgruppe i 1996 for særligt at arbejde med temaet. Arbejdsgruppen har afleveret sin rapport til udvalget, hvori der bl.a. fremkommer forslag til foranstaltninger i Rådet på området. Nordenudvalget planlægger fortsat at prioritere temaet højt i 1998, bl.a. med parlamentariske temadage. En arbejdsgruppe under Ministerrådet skal også aflevere en rapport nu i efteråret. Dette materiale burde tilsammen kunne give et godt billede af, hvilke elementer man forestiller sig, der eksisterer i den nordiske velfærdsmodel.

Det kan således på dette tidspunkt konstateres at arbejdet både hos ministrene og parlamentarikerne er i fuld gang. Et forskningsprojekt, som det

er fremstillet i medlemsforslaget, er derfor næppe aktuelt længere, eftersom det fokuserer på en analyse af den eksisterende velfærdsmodel. Den nordiske dialog om velfærdsmodellen vurderes at være kommet længere frem og i højere grad at koncentreres om, hvorledes vore velfærdssamfund kommer til at se ud i fremtiden.

Nordenudvalget mener dog, at tanken bag medlemsforslaget er aktuel, og mener at der er et behov for at igangsætte et nordisk forskningsprojekt på området, som er mere fremadrettet.

Et forskningsprojekt om velfærdsmodellen skal begrænses til visse områder inden for velfærdsbegrebet. Formålet må være at føre sagen videre, at fremme velfærden og at komme med forslag til løsninger, som også vil kunne anvendes i Europa.

Nordenudvalget mener, at et konkret formål med et forskningsprojekt skal være, med udgangspunkt i det nordiske velfærdssamfund, at foreslå initiativer til at undgå social udstødelse. Dette bl.a. med udgangspunkt i opbygningen af de nordiske landes arbejdsmarkeder, herunder parternes rolle, graden af fleksibilitet, lighedsaspektet, indsatsen omkring uddannelse og efteruddannelse, fordelingspolitikken, hvilken tilbud der gives og hvilke krav, der stilles til ledige samt initiativer for at undgå social udstødning.

Teknologiudviklingen i samfundet udvikler sig med rasende fart og skolerne sakker agterud. Mennesker som har deres uddannelse fra 10-15 år siden kan ikke følge med. Forhindring af social udstødelse handler ikke kun om penge, men også om at opretholde menneskernes respekt for sig selv og hinanden. Individet må have en chance at kunne vælge, det handler om en aktiv medvirken i samfundet som en del af den demokratiske udvikling. Udvalget mener endvidere, at Ministerrådet i et forskningsprojekt bør tage flere elementer i betragtning, f.eks. sprog, indvandrernes situation, ændringer i familiemønsteret m.m.

Projektet skal finde frem til alternative løsninger om, hvad det er aktuelt at satse på i fremtidens Norden og ikke mindst, hvad der kan fremmes på den europæiske arena. Sådan kunne resultaterne fra det nordiske forskningsprojekt virke som en stimulans og idébank ikke blot for de nordiske lande, fælles og hver for sig, men også for resten af Europa.

Nordenudvalget mener, at her må de nordiske lande markere sig ind for det næste århundrede. Det er vigtigt at man kan komme frem til nogle konklusioner relativt hurtigt og udvalget foreslår derfor, at forskningsprojektet slutter med udgangen af år 1999.

Med baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at igangsætte et forskningsprojekt 1998-1999 med det formål, at give baggrund for initiativer til at undgå social udstødelse.

Kalmar, den 25. september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Touborg (SF)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

A 1126/nord

Medlemsforslag

om "Den nordiske model" - et forskningsprojekt

(Stillet af den Socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)

Samfundene er under hastig forandring, og udviklingen har vist, at de europæiske lande skal være bedre til at tilpasse sig forandringer internationalt for at være med helt fremme og klare sig i en hård international konkurrence. Det er helt afgørende at få vendt en udvikling med høj - og i mange lande stigende - arbejdsløshed. Det er vigtigt, at årsagerne til en strukturelt betinget arbejdsløshed bliver afdækket, så der er et solidt grundlag for de ændringer, der kræves for at understøtte en beskæftigelsesfremmende politik.

Det er uacceptabelt, hvis man som følge af manglende omstillingsevne og stive og ufleksible arbejdsmarkeder forårsager arbejdsløshed og dermed undergraver velfærdssamfundet. Derfor er de europæiske lande optaget af, hvorledes man kan forene fremtidig vækst og beskæftigelse samtidig med at velfærdssamfundet fortsat fornyes og videreudvikles.

I hele Europa pågår der lige nu en diskussion om, hvordan fremtidens velfærdssamfund skal indrettes, for at kunne imødekomme de nye krav. Europa kendetegnes ved, at alle lande anerkender nødvendigheden af et socialt sikkerhedsnet. De europæiske lande har alle velfærdssystemer, selvom de er forskellige.

Der kan skelnes mellem fire hovedtyper: den nordiske, den britiske, den mellemeuropæiske og den sydeuropæiske.

Den nordiske velfærdsmodel er langt den mest veludviklede. Men trods talen om "den nordiske model" er denne faktisk ikke særlig godt belyst. Der er mange ligheder mellem de nordiske lande, men også mange forskelle. Selvom målene er ens, kan midlerne være forskelligt udformet.

Det vil derfor være nyttigt, at få beskrevet "Den nordiske model" nærmere og dermed få præciseret hvad, der er særlig nordisk.

En nøjere analyse vil gøre det lettere, at placere den nordiske model centralt i den europæiske diskussion, og få beskrevet dens styrker, med de forskelle der er, i forhold til at fremme beskæftigelse, fleksibilitet, omstillingsevne, social integration etc.

En række fælles træk forbindes med den nordiske model. Lighed er et bærende træk, i modsætning til den britiske model, der satser på løndifferentiering.

Arbejdsmarkedspolitikken har en central placering, og velfærdssamfundet er en afgørende forudsætning for at sikre fleksibilitet på de nordiske arbejdsmarkeder. Således berøres mange mennesker i Norden årligt af perioder med arbejdsløshed, men uden at deres eksistensgrundlag er truet. I Norden er der også tradition for, at arbejdsmarkedets parter spiller en afgørende rolle, hvilket bidrager til at give stabile arbejdsmarkeder, hvor parterne normalt selv løser konflikter.

Kvinders erhvervsfrekevens er høj og bl.a. derfor er de offentlige omsorgssystemer veludbyggede.

De nordiske lande satser på at øge mobiliteten ved udvikling af menneskelige ressourcer gennem uddannelse og efteruddannelse samt ved at give aktive tilbud til ledige. Den nordiske model giver valgmuligheder for det enkelte mennesker og giver individet nogle frihedsgrader, som ikke findes alle steder. Hensynet til miljøet er prioriteret højt i de nordiske lande.

Disse karakteristika kunne give væsentlig inspiration i den europæiske diskussion om fremtidens velfærdsmodel. Den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd finder det derfor vigtigt, at få beskrevet den nordiske model og belyst dens styrker og svagheder - med de forskelle der er. Hvordan formår den nordiske model at fremme beskæftigelse, fleksibilitet, omstillingsevne samtidig med at velfærdssamfundet fortsat fastholdes og fornyes og det enkelte menneske sikres valgmuligheder.

På baggrund af ovenstående foreslår den Socialdemokratiske gruppe at

Nordisk Råd rekommanderer i Nordisk Ministerråd

at igangsætte et forskningsprojekt med det formål, at analysere de nordiske landes arbejdsmarkeder og velfærdssystemer, for at få beskrevet "den nordiske model" mere præcist og belyst dens styrker og svagheder.

Det vil bl.a. sige opbygningen af de nordiske landes arbejdsmarkeder, herunder parternes rolle, graden af fleksibilitet, lighedsaspektet, indsatsen omkring uddannelse og efteruddannelse, fordelingspolitikken, hvilke tilbud der gives og hvilke krav, der stilles til ledige samt initiativer for at undgå social udstødning.

Analysen skal redegøre for de elementer, der særlig fokuseres på i den europæiske diskussion om at forene fremtidig vækst og beskæftigelse samtidig med at velfærdssamfundet fortsat fornyes og videreudvikles og det enkelte individ sikres valgmuligheder.

Stockholm den 26 juni 1996

Dorte Bennedsen (S)
Guðmundur Árni Stefánsson (A)
Anita Johansson (s)
Mats Nyby (SDP)
Ole Stavad (S)
Ranveig Frøiland (A)
Per Olof Håkansson (s)
Berit Brørby Larsen (A)
Berit Oscarsson (s)

Nordenutskottets betänkande

om medlemsförslag A 1134/nord om flyktingpolitik

(Medlemsförslaget har väckts av Kjell Magne Bondevik, Johan J. Jakobsen, Elver Jonsson, Valgerður Sverrisdóttir og Bjarne Kallis, se s. 512)

Nordenutskottet har behandlat medlemsförslag A 1134/nord på sina möten 3-4 mars i Oslo, 26 juni i Reykjavik och 25 september i Kalmar. Till mötet den 26 juni inviterades UNHCR:s regionala representant att presentera sina synpunkter på förslaget.

1. Förslagets innehåll

Nordenutskottet har fått ett medlemsförslag till behandling angående ett utökat behov av nordisk och europeisk samordning och harmonisering av flyktingpolitik och asylpraxis, behovet av nya skyddsinstrument samt ansvarsfördelning mellan de nordiska länderna och i Europa. Förslagsställarna är också oroade av den europeiska utvecklingen som de menar kan bidra till att försvaga asylsökandes och flyktingars möjligheter till skydd.

I medlemsförslaget föreslår förslagsställarna de nordiska ländernas regeringar:

1. att det görs en insats för att stärka det flyktingpolitiska samarbetet i Europa genom bland annat inrättandet av en egen europeisk ordning för skydd av grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt och inre oroligheter och som inte omfattas av FNs flyktingkonvention genom individuell behandling. Och att det i detta sammanhang arbetas för att etablera ett system för ansvarsfördelning som omfattar finansiella överföringar och försyningar av utrustning och materiel.

2. att det tas initiativ till att etablera ett europeiskt avtal om ansvarsfördelning av flyktingar

3. att arbetet för samordning av regelverk och asylpraxis förstärks i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

2. Behandling av förslaget

Medlemsförslaget har sänts på remiss till Europa- och Närområdesutskotten i Nordiska rådet såväl som till nordiska ministerier med ansvar för flyktingpolitik och ett antal regionalt verksamma organisationer (UNHCR och IOM) samt nationellt verksamma frivilligorganisationer med intressen i flyktingfrågor. Utskottet har mottagit sammanlagt 20 remissyttranden (se bilaga 1), varav ett är ett gemensamt utlåtande av de nordiska regeringarna.

Den övervägande delen av remissyttrandena stöder medelmsförslaget och ställer sig positivt till ökad harmonisering och en rättvisare fördelning av ansvaret för flyktingpolitiken. I de flesta svar understryker man behovet av att stärka det europeiska flyktingskyddet samt hänvisar till behovet för även nordiska insatser i internationella forum såsom EU, Europarådet och FN. Förslaget om att öka hjälp- och skyddsinsatserna i konflikternas närområden stöds eftersom man på detta sätt kan nå fler hjälpbehövande. De förbyggande insatserna och biståndspolitiken bör därför samordnas med insatserna på flyktingområdet. Dock tar flera i sina svar upp speciellt erfarenheterna från det tidigare Jugoslavien, som visade att behovet av skydd också kan vara stort utanför konflikternas närområden och att det är svårt att samordna utan bindande avtal mellan staterna.

De nordiska regeringarna framhåller att det redan förekommer ett brett praktiskt samarbete inom asyl- och flyktingsektorn mellan de nordiska länderna. I regeringarnas svar framhålls att de framsatta förslagen också är under behandling i flera nordiska regeringar.

Gällande implementeringen av ansvarsfördelning för flyktinginsatser ställer man sig övervägande positiv, men pekar också på problemen i att uppnå enighet mellan alla stater i en situation där utgångsläget varierar så kraftigt som det gör i Europa. I många svar, speciellt från organisationers sida, varnas för att låta minsta möjliga gemensamma nämnare styra det europeiska avtalet. Det är också viktigt att utreda i vilket internationellt organs regi ansvarsfördelningen bör ske och hur det praktiskt kunde genomföras. Ansvarsfördelningsproblematiken bör även beaktas i förhållande till de baltiska länderna. De nordiska länderna kunde, påpekar man i några svar, med fördel initiera en diskussion i Europa i förhållande till ansvarsfördelning.

Man påpekar också på att det är viktigt att uppnå en likartad behandling av asylsökanden och flyktingar oberoende av vilket land de vänder sig till. Här pekas på skillnader i tolkningen av FN:s flyktingkonvention och olika praxis, också mellan de nordiska länderna. Flera organisationer tar fram det rättsliga vakum fler och fler flyktingar befinner sig i i dag samt pekar på vikten av att också beakta kränkningar av mänskliga rättigheter. Samordning gällande viseringspraxis i Europa är även viktigt.

Harmonisering beträffande sekundärt skydd för de flyktingar som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention berörs i så gott som alla svar. De nordiska länderna bör även fortsatt fungera som ambassadörer för en humanitär och rättvis behandling av flyktingar, framhåller många organisationer. Speciellt frivilligorganisationerna argumenterar för att flyktingars rätt till skydd inte får försvagas, utan tvärtom bör förstärkas t ex i fråga om massflykt. De människor som flyr väpnade konflikter och kränkningar av mänskliga rättigheter bör få en tydligare och starkare rättslig position i Europa, framhåller t ex Röda Korset i sina svar.

Beträffande tillfälligt skydd av flyktingar tar flera frivilligorganisationer upp den psykiska belastning det innebär att under många år ställas utanför de integrationsinsatser som görs för permanenta flyktingar. Också flyktingbarnens (t ex oledsagade barns) situation tas upp av några organisationer.

3. Nordenutskottets konklusioner

Nordenutskottet ställer sig bakom medlemsförslagets överordnade målsättning om behovet av att uppnå större samordning i flyktingpolitiken mellan de nordiska länderna samt därigenom få en merhelhetsorienterad flyktingpolitik. Flyktingar och asylsökanden bör få en likvärdig behandling oberoende av vilket nordiskt – eller europeiskt - land de befinner sig i. De nordiska länderna bör därför påverka genom Eu ocg genom Europarådet och FN.

Nordenutskottet konstarerar att det finns behov för gemensamma regler för den grupp flyktingar som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Utskottet föreslår också att de nordiska regeringarna bör verka för att flyktingkonventionen från 1951 revideras så att den mer motsvarar de förhållanden som existerar i dag.

Nordenutskottet pekar på texten i Amsterdam-traktatet (art. 63 2b) om att verka för "främjande av balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot flyktingar och fördrivna personer och bära följderna av detta" (art. C.2.b) samt behovet av att nå enighet om miniminormer i samband med tillfälligt skydd (art. C.2.a.). Eftersom oenigheten inom EU är stor i dessa frågor och beslut fattas genom enstämmighet, finns det ett behov för att de nordiska länderna bidra till att uppnå gemensamma riktlinjer gällande tillfälliga flyktingar.

Nordenutskottet ställer sig positivt till en mer rättvis fördelning av ansvaret för asylsökanden och flyktingar. En ekonomisk ansvarsfördelning bör dock inte innebära att enskilda stater kan undandra sig ansvaret att ge skydd till personer i behov av skydd. EES-länderna borde gemensamt i varje enskilt fall av konflikt uppnå enighet om när tillfälligt skydd bör övergå i permanent skydd.

Utskottet önskar framhålla vikten av att inkludera de konfliktförebyggande, långsiktiga insatserna där också de fredsbevarande insatserna bör nämnas. Biståndspolitiska insatser bör samordnas med flyktingpolitiska behov och nsatser i konflikternas närområden bör prioriteras.

Nordenutskottet stöder förslaget om att de nordiska ländernas regeringar verkar för större samordning av regelverk och asylpraxis i syftet att uppnå en bättre ansvarsfördelning också av flyktingar i Norden. Man önskar även framhålla den positiva utveckling som skett i ett utökat praktiskt samarbete mellan invandrarmyndigheter i Norden samt genom arbetet i Nordiska samrådsgruppen på hög nivå för flyktingfrågor (NSHF).

4. Nordenutskottets förslag

Med hänvisning till det ovan framförda föreslår Nordenutskottet, att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þorðardóttir (Sj)
Steingrímur Sigfússon (Ab)

BILAGA

Lista över remissyttranden:

Nordiska
- Uttalande av Europautskottet i Nordiska rådet (18.7.1997)
- Gemensamt utlåtande av de nordiska regeringarna/via inrikesministeriet i Finland (10.1.1997)
- UNHCR/Regional Office for the Baltic and Nordic Countries (9.5.1997)
- International Organization for Migration(IOM)/Office for the Baltic and Nordic Countries (23.5.1997)

Danmark
- Udenrigsministeriet/Ministeren for Nordisk Samarbejdes henvendelse till Indenrigsministeriet(24.3.1997)
- Amnesty International, Dask afdelning (9.12.1996)
- Dansk Røde Kors (10.12.1996)
- Mellemfolkeligt Samvirke (25.11.1996)

Finland
- Arbetskraftsministeriet/Delegationen för flykting- och migrationsärenden/Projektet På väg mot ett tolerant Finland (5.12.1996)
- Social- och hälsovårdsministeriet/Utlänningsombudsmannen (12.12.1996)
- Justitieministeriet (5.12.1996, inga kommentarer)
- Finlands Röda Kors (29.11.1996)

Island
- Rauði Kross Íslands (inget datum)

Norge
- Flyktingerådet (20.12.1996)
- Mellomkirkeligt råd/Den norske kirke (6.1.1997)
- Norsk organisasjon for asylsøkere (13.12.1996)

Sverige
- Rädda Barnen (4.12.1996)
- Röda Korset (10.12.1996)
- Statens Invandrarverk (12.12.1996)
- Sveriges kristna råd (10.12.1996)

A 1134/nord

Medlemsforslag

om flyktningepolitikk

(Fremmet av Kjell Magne Bondevik, Johan J Jakobsen, Elver Jonsson, Valgerður Sverrisdóttir og Bjarne Kallis)

1. Innledning

Flyktningesituasjonen i verden representerer en enorm humanitær utfordring. Antallet flyktninger har blitt fordoblet det siste tiåret, selv om antallet mennesker på flukt har gått noe tilbake siste år. Omlag like mange er fordrevet internt som det er mennesker på flukt utenfor hjemlandet. Det store flertallet flyktninger og internt fordrevne befinner seg i fattige land, som er avhengig av omfattende internasjonal innsats for å makte denne byrden.

Mange av dagens flyktninger er heller ikke flyktninger i FN-konvensjonens juridiske forståelse. Interne fordrevne har ikke krysset en statsgrense med retten det gir til å påberope seg internasjonal beskyttelse. 90-åras flyktningebilde preges heller ikke av enkeltindivider som rømmer fra autoritære regimer, men av masseflukt fra krig og statsoppløsning.

Flyktninge- og migrasjonsspørsmål er allerede satt høyt opp på dagsorden i en rekke stater og internasjonale organer. Det skyldes både at store humanitære oppgave må løses, og at flyktningeproblemer og øvrig migrasjonspress på sikt kan komme til å bli en trussel mot stabiliteten i verdenssamfunnet. Stater og organisasjoner arbeider derfor med å koordinere sitt flyktningepolitiske engasjement på flere plan og deltar i mange former for internasjonale samarbeidstiltak. Dette forutsetter en mer helhetlig flyktningepolitikk. Ulike virkemidler må sees i sammanheng med flyktninge- og migrasjonspolitikk, bistandspolitikk og andre deler av utenriks- og sikkerhetspolitikken.

2. Nordisk samarbeid

Det nordiske regjeringssamarbeidet om flyktningpolitiske saker finner hovedsakelig sted innenfor rammene av Nordisk samrådsgruppe på høyt

nivå for flyktningspørsmål (NSHF). Den ble nedsatt av de nordiske ministrene med ansvar for asylsaker.

Samrådsgruppen er et viktig forum for samordning av de nordiske lands holdning til det flyktningpolitiske arbeidet i andre internasjonale fora. Særlig har forholdet til UNHCR og EU-landenes samarbeid vært viet mye oppmerksomhet. Dette kan gi grunnlag for fellesnordiske markeringer og gi de nordiske landenes engasjement økt vekt.

I samrådsgruppen utveksles også informasjon og synspunkter om aktuelle flyktningpolitiske saker. Siktemålet er både å styrke grunnlaget for de enkelte landenes politikk og danne grunnlag for utviklingen av fellesnordiske holdninger og løsninger på området. Gruppen har også satt igang enkelte tidsbegrensede og prosjektpregete oppgaver.

Nordisk samordning finner også sted i *Nordisk Ministerråds Migrasjonsutvalg* som gjennom sitt arbeid finansierer og samordner nordiske integrasjonsprosjekter. De nordiske landenes regjeringer samarbeider også mye om ukontrollerte migrasjoner i Østersjø-regionen.

Det er imidlertid først og fremst NSHF som er forum for policydiskusjoner. Det nordiske samarbeidet har vært av positiv betydning og det er viktig at dette samarbeidet videreutvikles i møte med nye utfordringer.

3.1. Behovet for nye beskyttelsesinstrumenter

Massefluktsituasjonen som har oppstått f.eks. i forbindelse med krigshandlingene i det tidligere Jugoslavia har aktualisert behovet for kollektivt baserte vurderinger av beskyttelsesbehov og regimer for midlertidig beskyttelse.

Blant annet på denne bakgrunn har FNs høykommisær for flyktninger, Sadako Ogata, rettet søkelyset på nødvendigheten av en felles strategi i europeisk sammenheng. Hun peker på at ingen land alene rår over virkemidlene som er nødvendig for å takle de utfordringer som følger av tiltakende flyktningestrømmer og migrasjonspress.

Sverige har også i en rekke fora, blant annet i OSSE tatt til orde for opprettelsen av en egen europeisk ordning for beskyttelse av grupper som er fordrevet av væpnet konflikt og indre uroligheter og som ikke dekkes av FNs flyktningekonvensjon. Som elementer i en slik ordning er det blant annet foreslått regionale kriterier for hvilke grupper som skal omfattes av ordningen og etablering av et system for byrdefordeling. I det svenske initiativet skal byrdefordelingen først og fremst omhandle finansielle overføringer og forsyninger av utstyr og materiell. Så lenge flyktningesituasjonen kan anses som midlertidig bør ikke byrdefordelingen omfatte beskyttelse utenfor nærområdene. Etter en viss periode må imidlertid situasjonen anses som mer varig, og da bør beskyttelse også utenfor nærområdene etter en avtalt fordelingsnøkkel være aktuell.

I mange situasjoner vil hjelpe- og beskyttelsestiltak være mest effektivt i nærområdene. En rekke land gjennomfører også hjelpetiltak med sikte på å begrense en flyktningsituasjons omfang og på å gi flyktninger beskyttelse i sine nærområder. De ulike tiltakene har ikke alltid vært godt samordnet, noe som kan ha redusert deres samlete betydning. Forslagsstiller vil understreke at hjelpetiltak i nærområdene ikke er noe argument for redusert inntak av flyktninger.

3.2. Ansvarsfordeling

I de fleste land i Vest-Europa har det skjedd endringer i lovgivning og praktisering av asylinstituttet. Mange land har strammet inn regelverket og det er færre som får opphold på humanitært grunnlag eller asyl. Forslagsstiller vil understreke det solidaritetsansvar vi har for å hjelpe medmennesker i nød, og mener at beskyttelse for flest mulig flyktninger sammen med strategier rettet mot årsakene til flukt må være det sentrale i flyktningepolitikken. Skal vi lykkes i dette kreves det en bedre ansvarsfordeling da et lands flyktningepolitikk ikke kan sees isolert fra eller være upåvirket av andre praksis i andre europeiske land. De nordiske land må forholde seg til og ta hensyn til andre lands nasjonale flyktningpolitikk.

Eventuelle forskjeller mellom europeiske lands innvandrings- og flyktningpolitikk som f. eks. innebærer variasjoner i gruppers mulighet for å oppnå beskyttelse eller variasjoner i deres mulighet for å oppnå varig opphold, arbeidsinntekt, offentlige ytelser mv, vil erfaringsmessig gi seg utslag i ulik tilstrømming.

Forslagsstiller ser det som betenkelig at flyktningemottakende land i Vest-Europa i stor grad søker flyktningpolitiske løsninger gjennom ensidige tiltak. Dette kan sette andre land under press og samlet sett svekke stillingen til personer med behov for internasjonal beskyttelse. I tråd med dette bør en arbeid for samordnede løsninger og en bedre ansvarsfordeling for flyktninger.

3.3. Samordning og ansvarsfordeling også i Norden

Dersom de nordiske land skal arbeide for en bedre ansvarsfordeling i Norden forutsetter det at man er villig til å foreta en bedre ansvarsfordeling også internt i Norden. En gjennomgang av asylstatistikkene i de nordiske land avdekker store forskjeller i både regelverk og praktisering av asylinstituttet. Det gjenstår fortsatt mye arbeid for å få til en samordning og bedre ansvarsfordeling for flyktninger også i Norden.

Forslagsstiller vil igjen understreke det ansvar vi har for mennesker i nød og at de nordiske land må føre en positiv flyktningepolitikk der den solidaritet og humanisme som de nordiske land er kjent for videreføres.

4. Forslag

På bakgrunn av det som her er nevnt foreslår forslagsstiller at Nordisk Råd rekommenderer følgende til de nordiske lands regjeringer:

at det arbeides for å styrke det flyktningepolitiske samarbeidet i Europa gjennom blant annet opprettelse av en egen europeisk ordning for beskyttelse av grupper som er fordrevet av væpnet konflikt og indre uroligheter og som ikke dekkes av FNs flyktningekonvensjon gjennom individuell behandling. Og at det i denne sammenheng arbeides for å etablere et system for byrdefordeling som omhandler finansielle overføringer og forsyninger av utstyr og materiell.

at det tas initiativ til å etablere en egen europeisk avtale om ansvarsfordeling for flyktninger

at arbeidet for samordning av regelverk og praktisering av asylinstituttet forsterkes med sikte på en bedre ansvarsfordeling for flyktninger i Norden.

*)

Kjell Magne Bondevik (KrF)
Elver Jonsson (fp)
Bjarne Kallis (SKL)
Johan J. Jakobsen (KrF)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

*) Red. anm: Ort och datum okänt.

Nordenutskottets betänkande

över medlemsförslag angående ökat nordiskt TV-samarbete i Norden

(Medlemsförslaget har väckts av Mats Nyby, se s. 522)

Medlemsförslaget, hänvisades till Nordenutskottet. Utskottets arbetsgrupp för film och media fick utskottets mandat att behandla förslaget. Nordenutskottet slutbehandlade förslaget vid sitt möte den 11 november 1997.

Nordenutskottet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

   att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

   att regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att se till att ambitionerna i kulturministrarnas uttalande om public service den 13 juni 1997 efterföljs.

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget väcktes av den finländske riksdagsledamoten och rådsmedlemmen Mats Nyby (SDP) den 8 oktober 1996.

I medlemsförslaget föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att omedelbart vidta åtgärder för att inleda ett nordiskt TV-programutbyte genom att tillämpa modern digitalteknik och genom att för sändningarna utnyttja en gemensam satellit.

I förslaget redogörs kort för ouppnådda resultat, på nordisk nivå, för att åstadkomma ett eget nordiskt radio- och TV-samarbete. Bristande teknik och upphovsrättsliga spörsmål anses varit de största hindren för att uppnå ändamålet. I förslaget tas sikte på den moderna digitaltekniken som lösning på de tekniska huvudproblemen hittills. Även de upphovsrättsliga spörsmålen kan lösas tekniskt med hjälp av kryptering av program och i fortsättning därav ekonomiskt, i och med att mottagarna/konsumenterna av de krypterade programmen betalar den upphovsrättsliga kostnaden. I förslaget antyds att huvudparten av alla rundradioföretag i Norden söker alternativa lösningar för att komplettera det markbundna utbudet med distribution via satellit. Det görs gällande att bolagen, parallellt med de pågående försöken, också borde höja ambitionsnivån till att tittarna i den nordiska regionen får tillgång till de nordiska ländernas programutbud. Förutsättningen för att detta kan lyckas anses för det första vara bolagens val av satellit, dvs. att programmen hittas i en och samma satellitposition samt för det andra att krypteringstekniken samordnas, dvs. att programmen kan mottagas med samma teknik.

2. Arbetsgruppen för film och media värderingar

Arbetsgruppen lämnade sin utredning till utskottet den 25 september 1997. Av utredningen framgår följande:

I arbetsgruppens mandat har ingått flera målsättningar till åtgärder på TV-området samt att behandla medlemsförslaget A 1138/nord om utökat nordiskt TV-samarbete i Norden, väckt av Mats Nyby. Arbetsgruppen har, som framgår nedan, behandlat de i mandatet uttryckta uppdragen på TV-området i ett sammanhang.

Utskottet anser det vara av stor betydelse att de nordiska TV-tittarna kan se varandras TV-program och därvid också har möjlighet att själva kunna välja program. Med hänvisning till mediets starka genomslagskraft bör stor hänsyn tas till barn och ungdom, som är en stor tittargrupp, och alla statliga TV-bolag bör uppfordras att utnyttja nordiska program av god kvalitet. Vad som nu krävs är vilja att få till stånd en nordisk helhetslösning för ett utökat TV-samarbete. Det kan övervägas om initiativ i TV-frågan kräver en ny viljeyttring på statsministernivå.

I en nyligen avslutad utredning om "Grannlands-TV i kabelnät", en utredning under ledning av ambassadör Lennart Bodström, fastslås att det inte finns några tekniska eller upphovsrättsliga hinder för att sända de nordiska ländernas TV-program i kabelnät. Men kabelnäten har enligt raporten visat en viss ovilja att erbjuda programmen.

Möjligheterna att se de nordiska grannlandskanalerna är dock begränsade. I stället för samnordiska lösningar har det under årens lopp skett bilaterala uppgörelser. Så kan t.ex. alla som i Norge har kabel-TV se programmen från Sveriges Television och sedan en tid tillbaka också programmen från Danmarks Radio. I Danmark har en majoritet av hushållen möjlighet att se såväl svensk som norsk TV. Mellan Finland och Sverige förekommer ett statsunderstött utbyte av TV-program avsett att tillgodose de speciella behoven från den stora finskspråkiga gruppen invandrare i Sverige och den svenskspråkiga gruppen i Finland. Utöver detta är svenskarnas tillgång till grannlands-TV minimalt. I Sverige har 5-12 procent av hushållen tillgång till norska och danska TV-program. I Island undersöks för närvarande möjligheten att ta in nordiska TV-kanaler via satellit.

De nordiska statsministrarna var 1993 eniga om att satsa på en gemensam nordisk TV-kanal och gav de nordiska TV-cheferna i uppdrag att undersöka frågan, men gav inte ett förväntat resultat.

I arbetsgruppens mandat har ingått att behandla medlemsförslag om utökat TV-samarbete i Norden. I förslaget hemställs att åtgärder skall vidtas för att inleda ett nordiskt TV-programutbyte genom att tillämpa modern digitalteknik och genom att för sändningarna utnyttja en gemensam satellit.

Arbetsgruppen har genom samråd med experter erfarit att mediesituationen i de nordiska länderna är komplicerad och att statens inflytande på medierna, även på public service bolagen har gradvis marginaliserats vilket föranleder vissa komplikationer att politiskt kunna påverka utvecklingen, inte minst den tekniska, på medieområdet. Arbetsgruppen har vid sina samråd erfarit att en gemensam nordisk TV-kanal utesluts som en framtida lösning. Det uppfattas numera som en rättighet för TV-tittaren att fritt kunna välja från det utbud som erbjuds. Också en gemensam nordisk satellit utesluts av experterna som en framtida lösning. Samtliga experter och sakkunniga har varit samstämmiga om att istället för att koncentrera TV-diskussionen om teksniska lösningar så bör den snarare handla om kvalitetshöjning i de nationella och de samnordiska programproduktionerna och kraftigt ökade satsningar på nordisk samproduktion. Experterna har framfört att en av anledningarna till bristande intresse hos de nordiska invånarna för nordiska program beror på att flera nordiska TV-program inte håller kvalitetsnivån. För att skapa ett större publikintresse för nordiska prgoram

måste det därför till ökade satsningar i de enskilda länderna och samnordiskt för att säkra kvaliteten i produktionerna.

För att uppnå kvalitativa synergieffekter behövs därför övertygande satsningar på samproduktion. De nordiska TV-bolagens samnordiska produktion fordrar särskilda satsningar som skall stimulera TV-bolagen till att visa nordiska samproduktioner samt för att bolagen skall ge de egenproducerade programmen vidare till visning i andra nordiska TV-kanaler.

Det långsiktiga målet bör enligt arbetsgruppen vara att Nordens invånare skall kunna se varandras TV-kanaler. Detta bör delvis lösas genom att de enskilda länderna ombesörjer att tillräckliga ekonomiska resurser sätts av till kvalitetsproduktioner och att TV-bolagen ökar utbudet och mottagandet av andra nordiska produktioner och nordiska samproduktioner samt genom att de enskilda länderna satsar på egna satellitsändingar. Allt talar för att alla eller nästan alla kanaler inom överskådlig framtid kommer att sändas över satellit.

Arbetsgruppen föreslår att de nordiska länderna eftersträvar en samordning av mottagningstekniken, så att samma teknik kan användas av samtliga nordiska länder.

Arbetsgruppen betraktar, med utgångsunkt i den utredning gruppen företagit på TV-området att behandlingen av medlemsförslag A 1138/nord om utökat TV-samarbete för arbetsgruppens del, kan anses som avslutad.

Arbetsgruppen noterar kulturministrarnas beslut av den 13 juni i år om att

- Nordisk Ministerråd (kulturministrarna) konstaterer at man i det nordiske samarbeidet legger til grunn at public service kringkasting (radio/TV) er et sentralt kultur- og mediepolitisk virkemiddel i de nordiske land, og vil fortsette arbeidet med å legge forholdene til rette for at public service vierksomhet sikres og utvikles, såvel nasjonalt som innen EU.
- Kulturministrene støtter fullt ut tanken om at det i forbindelse med Unionens traktatvisjon slås fast at public service er å anse som en tjeneste i allmenhetens interesse og at nasjonale myndigheter har full adgang til ved ulike former for å støtte å sikre bevaring og utvikling av public service

Gruppen anser att Nordvisionens betydelse för det nordiska TV-samarbetet bör få en mera central plats i beaktandet av den nordiska samproduktionen och ber att få återkomma till utskottet i saken.

Gruppen gör utskottet uppmärksam på att det pågår en utredning i en arbetsgrupp med representanter från de nordiska public service bolagen och distributionsbolagen.

3. Utskottet

Nordenutskottet är i stort sett enigt i de tidsaktuella och framsynta synpunkter som framförs i medlemsförslaget.

Nordenutskottet påminner om utskottets skrivelse av den 8 juli 1996 till TV-bolagens chefer samt till de nordiska kulturministrarna. Utskottet begärde vid detta tillfälle upplysningar om status i den nordiska TV-frågan.

Nordenuskottet träffade därefter kulturministranrna vid ett möte i samband med den 48:e sessionen 1996 i Köpenhamn samt i samband med Nordiska rådets temakonferens i Oslo i mars 1997 för fortsatt dialog i saken.

Utskottet har noterat de nordiska kulturministrarnas uttalande om public service och beslut för fortsatta åtgärder på medieområdet av den 13 juni i år och menar att de i flera avseenden går i linje med utskottets hållning i mediefrågor.

Nordenutskottet tillsatte i januari 1997 en arbetsgrupp om film och media. I gruppens mandat ingick bl.a. att behandla medlemsförslaget om ökat TV-samarbete i Norden (A 1138/nord), väckt av Mats Nyby. Utskottet har mottagit arbetsgruppens värderingar på TV-området, (se kap. 2).

Som Mats Nyby framhåller i sitt medlemsförslag ger den digitala tekniken möjligheter för Nordens medborgare att kunna se varandras TV. Detta bekräftas av de samtal och information som arbetsgrupen för film och media fått från olika företrädare och experter under arbetets gång.

Nordenutskottet uppmanar Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar att verka för att denna utveckling påskyndas bl.a. genom direktkontakter med aktörerna på marknaden.

Representanter från SVT, TV4, TV2-Danmark, DR, YLE, MTV, TV2-Norge, NRK och RÚV och från distributionsbolagen Telecom Finland, Finnet, Teracom, Telia, Telenor, TeleDanmark och Islands Telecom mättes den 28 augusti i år. Parterna enades om att samarbeta i förbindelse med utvecklingen från analog till digital teknologi. Parterna har nedsatt en arbetsgrupp. Arbetsgruppens rapport behandlades av bolagens direktörer i möte den 5 november 1997.

Utskottet har informerats om en pågående utredning om vikten av bl.a. gemensam satellitposition för mottagningen av satellitsändningar.

Tekniska lösningar är mycket välkomna, men digital-TV innebär i sig inte innehållsmässiga förbättringar av TV-program.

Nordvisjonssamarbetet utvecklas väl. År 1996 var ett rekordår vad gäller det samlade utbytet av program och antalet samproduktioner och den nordiska kabelfonden (TV-samarbetsfonden) spelar en väsentlig roll i stöd av större produktioner.

Nordenutskottet är enigt i film- och mediagruppens konklusion om

- att nordiska TV-sändningar skall kunna ses, och väljas fritt, i hela Norden;
- att public service fortsatt måste värnas;
- att den kvalitativa innehållsprodutkionen av TV-program fortsatt måste öka;
- att teknikens möjligheter måste få genomslagskraft och utnyttjas för att uppnå målsättningen om "nordisk TV för alla" men skall inte leda till att övergången från analog till digital-TV sker på bekostnad av nedskärningar i produktion och nordisk samproduktion av TV-program;
- att enas om gemensamma tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden, i synnerhet gäller detta mottagningsteknik (utformning av boxar) för mottagning av satellitsänd TV.
- att överväga om initiativ i TV-frågan kräver en ny viljeyttring på statsministernivå

Utskottet konstaterar att de självstyrande områdena har egna TV-bolag och betonar vikten av att de ges reella möjligheter att delta i det nordiska TV-samarbetet. I betänkandet innefattas Färöarna, Grönland och Åland i tilllämpliga delar när det talas om nordiska länder.

Arbetsgruppen för film och media utförda arbete har givit god bakgrund för utskottets ställningstagande.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrimur J. Sigfússon (Ab)

A 1138/nord

Medlemsförslag

om ökat TV-samarbete i Norden

(väckt av Mats Nyby)

Allt sedan mitten av 1970-talet har man i Norden upprepade gånger förgäves försökt förverkliga ett eget nordiskt radio-och TV-samarbete. Då man i något beredningsskede har fått den uppfattningen att ett nordiskt programutbyte inom en snar framtid kan bli verklighet har planerna återigen rasat ihop. Alla betydelsefulla försök till att åstadkomma ett omfattande programutbyte, som skulle gynna lyssnarna och tittarna i Norden, har gång efter gång runnit ut i sanden.

Den moderna digitaltekniken erbjuder idag nya möjligheter att lösa samtliga problem som tidigare legat som hinder för genomförandet av ett ökat nordiskt radio-och TV-samarbete. Den tekniska utvecklingen inom området visar att inom de närmaste åren kommer den digitala sändningstekniken att ersätta den analoga både i markbunden och satellitdistribution av televisionsprogram. Denna utveckling medför dels att eterutrymmet kan användas effektivare, vilket skapar utrymme för större programutbud och dels att sändningskostnaderna för varje sänt program blir billigare.

De nordiska radiobolagen har flera gånger utrett möjligheterna till ett samordnat utbud via satellit så att allmänheten i Norden skulle ha tillgång till grannländernas program. Detta har inte kunnat lösas tillfredsställande på grund av bl.a. upphovsrättsliga och tekniska begränsningar.

Den digitala sändningstekniken gör det möjligt attt kryptera programmen så att mottagarna betalar den upphovsrättsliga kostnaden; de upphovsrättsliga problemen kan så klaras.

Då alla nordiska rundradioföretag, utom eventuellt det isländska, aktivt söker möjligheter till att komplettera det markbundna utbudet med satellitdistribution, borde detta kombineras med ambitionen att försöka ge alla tittare i Norden tillgång till de nordiska ländernas programutbud. För att detta skall lyckas i praktiken bör det eftersträvas, att de nordiska rundradioföretagens val av satellit och kryptningsteknik samordnas. Detta för att garantera, att programmen hittas i en och samma satellitposition, vilket underlättar mottagandet samt att de kan mottagas med samma teknik.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att omedelbart vidta åtgärder för att inleda ett nordiskt TV-programutbyte genom att tillämpa modern digitalteknik och genom att för sändningarna utnyttja en gemensam satellit.

Helsingfors den 8 oktober 1996

Mats Nyby (SDP)

Presidiets betänkande

angående medlemsförslag om en databank för överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX

(Medlemsförslaget har väckts av Sten Svensson samt Geir H. Haarde och Jan P. Syse, se s. 529)

Medlemsförslaget A 1142/p är ett förslag om att utreda förutsättningen för en gemensam databas, NORD-LEX, för överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete.

Syftet med NORD-LEX är att utveckla den elektroniska åtkomsten av Nordiska rådets och ministerrådets dokumentationer på ett enkelt och lättbegripligt sätt. Vidare skall NORD-LEX ge förbättrade möjligheter för alla sekretariat, partigrupper och medlemmar att skaffa och löpande kunna bearbeta dokumentationen. Att sprida kunskapen om och innehållet i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets ärenden, publikationer med mera är även en av målsättningarna för NORD-LEX. Således är NORD-LEX inte enbart avsedd för personer verksamma i det nordiska samarbetet utan även för andra som behöver information om det nordiska samarbetet.

Behandling av förslaget

Presidiet har behandlat medlemsförslaget A 1142/p på sina möten den 29.4.1997 och 17.10.1997.

Den 14 april 1997 hölls ett möte om förslaget med representanter från de nordiska parlamentens adb-enheter. Vid diskussionen framlades de erfarenheter som man haft vid uppbyggnaden av respektive parlaments databas. Erfarenheterna var mycket positiva. De nordiska parlamentarikerna utnyttjar den elektroniska kommunikationen i hög grad.

Under mötet gav representanterna uttryck för att parlamentens erfarenhet med databaser i hög grad skulle kunna utnyttjas vid en eventuell etablering av en nordisk databas.

På mötet framlades teknisk information om det gemensamma adb-systemet i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets sekretariat, som är

en clientserver miljö med digital PC pendium 120 megahertz med 32 megabytes ram. Där används Windows NT och man är på väg från version 3.51 till version 4.0.

En förfrågning om förslaget skickades ut till Nordiska rådets delegationssekretariat. Förfrågningen skulle för det första klarlägga den dagliga användningen och behovet av det egna parlamentets datasystem. För det andra skulle sekretariaten utifrån sin erfarenhet ge förslag om vilken information det finns behov för i en eventuell framtida nordisk databas. Frågan gällde huruvida sakmaterian i medlemsförslaget (A 1142/p s.2) föreföll komplett eller skulle ytterligare sakmateria intas eller möjligen begränsas, med andra ord hur omfattande ville man att databasen skulle göras. Beträffande Ministerrådets sekretariat bad man sekretariatet upprätta en lista angående de dokument som man från regeringssidan önskade skulle komma att ingå i en eventuell databas.

Samtliga Nordiska rådets delegationssekretariat är ense om att ett behov för parlamentens datasystem finns. Detta trots att inte en daglig användning av dessa föreligger.

Generalsekreteraren vid ministerrådet menar att man genom att effektivt utnyttja redan befintliga möjligheter kan åstadkomma förbättringar i informationsutbytet. Förbättringar kunde ske genom att hemsidorna på Internet skulle kompletteras med de allmänna dokumenten såsom Helsingforsavtalet etc. Det nya journaliseringssytemet på ministerrådetssekretariatet som kommer att införas ger ytterligare möjligheter till kommunikation mellan sekretariaten. Ett utvecklat och förbättrat informationssytem skulle således tillgodose ministerrådets behov. Ifall Nordiska rådet inte anser att ett dylikt informationssystem tillgodoser dess behov och väljer att bygga en databas kan ministerrådet tänka sig att skapa länkar mellan den nya databasen och databasen för journalisering så att exempelvis ministerrådets protokoll kan nås.

Som följd av ett antal möten i april - maj 1995 fastslogs den 21.6.1995 i den gemensamma kommunikationsstrategin för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet att "all information om det nordiska samarbetet läggs in i en nordisk databas som görs tillgänglig via Internet. Där finns inte bara de kompletta texterna till nyhetsbrev och månadstidning utan också samtliga nordiska publikationer, rådstryck m m. Det korrespondentsystem som genom Nordisk Kontakt givit information om respektive nordiskt land bör kunna utnyttjas i databasen. Det bör dessutom ges möjlighet till interaktion, att ställa frågor och starta debatter via Internet. Användingen av Internet ökar kraftigt i målgrupperna, inte minst bland skolungdomar. Här är såväl skolor som bibliotek viktiga eftersom bägge institutionerna erbjuder tillgång till datorer".

Bland Nordiska rådets sekretariatsledare är åsikterna inte helt eniga när

det gäller vilka dokument som skall tas in. Några anser att den i medlemsförslaget angivna sakmaterian eller ytterligare sakmateria skall ingå i databasen. Förslag på ytterligare sakmateria som skall ingå i NORD-LEX är följande:

- *Alla* rådets saker (A,B,C,D och E),
- Nordiska rådets verksamhet 1952-1970, Nordisk utredningsserie 1971:14) Nordiska rådets verksamhet 1971-1986, NORD-publikation nummer 1988:78 samt en uppdatering av dessa. Sammanställningen skall precis som i bokform grupperas efter ämnen,
- alla dokument om och protokoll från Östersjösamarbetet. Detta gäller bland annat protokoll från Standing Committees möten och slutdokument från Östersjökonferensen och
- den i bokform förekommande Nordiska Samarbetsorgan.

Andra menar att sakmaterian inte behöver vara lika fullständig som anges i medlemsförslaget. En begränsning kan ske närmast vad gäller den senare delen av förslaget på sakmaterian. Det som borde intas av den senare delen är endast:

- Nordiska samarbetsorgan
- Nordiska statuter
- Ministerrådets program, planer och budget

Vad gäller offentlighetsprincipen måste denna naturligvis beaktas. Bestämmelser om inkomna handlingars offentlighet finns beträffande Nordiska rådets sekretariat i "Regler om handlingars offentlighet vid Nordiska rådets presidiesekretariat" samt beträffande Nordiska ministerrådets sekretariat i "Regler om handlingars offentlighet vid Nordiska ministerrådets sekretariat".

I systemet bör ingå en möjlighet för rådets medlemmar, partigrupper och sekretariat till att snabbt kunna kommunicera med varandra inklusive att sända längre dokument.

Ytterligare finns ett behov för att skapa en möjlighet för medlemmarna att kommunicera genom slutna konferenser bland annat när det gäller att spara mötes- och resetid.

Det kan konstateras

att i den av Presidiet och samarbetsministrarna föreliggande gemensamma informationsstrategin för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet råder enighet om att information om det nordiska samarbetet (publikationer, rådstryck m.m) skall läggas in i en nordisk databas,

att Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets sekretariats gemensamma adb-system tekniskt är av en sådan karaktär att det utgör en bra utgångspunkt för etablering av en större databas,

att de nordiska parlamentens erfarenheter med etablering och utnyttjande av en databas och elektronisk kommunikation är utomordentligt goda,

att dokumentation till Nordiska rådets möten i allt större utsträckning utsänds elektroniskt från sekretariatet,

att Internet och e-mail måste användas till att både intensifiera/förbättra saksbehandlingen och den parlamentariska debatten,

att den nordiska kalendern, pressmedelanden, information om nya publikationer och dylikt material av intresse för allmänheten ligger på Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma hemsida,

att alla rådets medlemmar kan kommunicera med varandra genom elektronisk post och

att i överensstämmelse med rekommendation nr 10/1996 om Plan och budget för det Nordiska samarbetet 1997 och medlemsförslag A 1151/p om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet ett ytterligare syfte med en databas om nordiskt samarbete kunde vara att alla nordiska parlamentariker lätt och snabbt skulle ha tillgång till att informera sig om Nordiska rådets saker och behandling av dessa.

Mot denna bakgrund förslår presidiet att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att i samarbete med Nordiska rådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p

samt

2. Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

   att i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Helsingfors den 10 november 1997

Hanne Andersen (S)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Knud Enggaard (V)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Geir H. Haarde (Sj.)
Jarmo Wahlström (Vas)
Berit Brørby Larsen (A)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Salmén (Åc)
Olof Johansson (c)
Kent Kirk (KF)

A 1142/p

Medlemsförslag

om en databank för överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX

(Väckt av Sten Svensson samt Geir H. Haarde och Jan P. Syse)

Nordiska rådets plenarförsamling och presidium har under senare år fattat flera beslut som syftat till ökad effektivisering av arbetet inom rådet och ministerrådet. Förutom de stora organisatoriska reformer som genomförts har tidigare (1994) en förstudie genomförts om en gemensam databas, NORD-LEX. Efter den genomförda samlokaliseringen av Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets sekretariat till Köpenhamn synes denna modell från att ha varit en intressant möjlighet för framtiden ha blivit en nödvändig förutsättning för att rådssidan skall kunna fungera. Dessvärre har presidiesekretariatets flyttning till Köpenhamn medfört att tidigare rutiner i Stockholm slagits sönder, dels därför att huvuddelen av den personal som med mångårig erfarenhet handhaft dessa ej följt med till Köpenhamn, dels därför att de rutiner som tillämpats vid ministerrådets sekretariat ej självklart lämpat sig för Nordiska rådet. Båda sidor arbetar på en lösning, men de problem som uppdagats, t.ex. att få ut dokumentation inför utskottsmöten till de olika nationella sekretariaten, gör det ytterst angeläget att påskynda införandet av ett NORD-LEX. Etablerandet av Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets gemensamma hemsida på Internet sommaren 1996 utgör också en aktuell utmaning för informations- och dokumentationsspridning till den breda allmänheten. Samtidigt bör dock också rådets egna redskap för den systeminterna kommunikationen utvecklas.

Förstudien om NORD-LEX-projektet avsåg att skapa ett system där personer verksamma i det nordiska samarbetet och andra som behöver information om det nordiska samarbetet enkelt genom sin egen dator kan komma åt dokumentation och bearbetad information från Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

En av målsättningarna med NORD-LEX-projektet var att underlätta ärendehantering, informationsanskaffning och -förmedling och på så sätt effektivisera det nordiska samarbetet samt möjliggöra en utveckling till allt

bättre arbetsmetoder och -produkter i takt med modern informationsteknologi. I första hand avsågs då en form av Intranet-lösning för kommunikation inom rådssystemet.

Eftersom rådets och ministerrådets materia och arbetsformer är mycket likt riksdagens genomförde presidiesekretariatet denna förstudie under 1994 i samarbete med den svenska riksdagens dokument- och registerenhet. Denna enhet har ansvarat för utvecklingen med informationssystemet RIXLEX. Den svenska riksdagens informationssystem RIXLEX används flitigt av riksdagens anställda och parlamentariker och har nu även tillgängliggjorts över Telnet/Internet för breda användagrupper.

De databaser ur Nordiska rådets sakmateria, som tillsammans med en utomstående konsult (Elit Logik) planerades under förstudien 1994 att ingå i NORD-LEX var följande:

- **Sakerna,** registerdatabas om A, B och D-saker
- **Sessionsprot,** fulltext med sessionsprotokollen
- **Betänkanden,** fulltext med betänkanden
- **Förslag,** fulltext med A- och B-sakerna
- **C 1,** fulltext med C1-texten (ministerrådets årsberättelse)
- **D-saker,** fulltext med rekommendationerna
- **Voteringar,** info om ledamöternas omröstningar
- **E-saker,** fulltext om skriftliga frågor
- **Vem är vem,** publikationen Vem är Vem och personregistret
- **Publikationer,** informationen i Tryckt och utgivet m.m.
- **NRpressmeddelanden,** rådssystemets pressmeddelanden i fulltext
- **Kalendarium,** rådets och ministerrådets möten

Dessa kan direkt införas i en sådan databas. Förstudien bedömde att ytterligare databaser skulle behöva etableras men fick vänta på ytterligare klarlägganden, t.ex.

- **Yttranden,** fulltextdatabas med yttrandetexterna
- **Interna beslut,** fulltext
- **Presidierapporten,** fulltext
- **Nordiska samarbetsorgan,** information enligt publikationen plus ytterligare information
- **NR-utskottens protokoll,** fulltext
- **Nordiska statuter,** statussamling med nordiska avtal i fulltext på alla språken samt register
- **Ministerrådets program, planer och budget,** register och/eller fulltextdatabas med alla NMR-program
- **Ministerrådets protokoll,** fulltext

Vissa av dokumenten är nu tillgängliga via NR/NMRs hemsida på Internet. Merparten av informationen på hemsidan är dock hittills bearbetad information och inte ursprungsdokumentation.

Det är viktigt att presidiesekretariatet och ministerrådssekretariatet skaffar sig aktuell kunskap över samtliga nordiska länders riksdagars och regeringsadministrationers aktuella datasystem och vilka möjligheter som idag finns att - troligen med hjälp av Internet - bygga fram förbättrade kommunikationer mellan systemen. Sekretariaten behöver också få fram aktuella uppgifter om önskemålen hos parlamentarikerna beträffande utveckling av dessa system. I Danmark, Finland och Norge finns motsvarande databassystem, som motsvarar RIXLEX i Sverige.

Också kan nämnas att Nordiska skoldatanätet (ODIN) är en värdefull samnordisk informationskälla sedan flera år och att NORDINFO genom pilotutredningen om publicering på CD-ROM tagit fram värdefull vägledning för alternativa publiceringssätt.

Syftet med NORD-LEX är att åstadkomma

- utveckling av elektronisk åtkomst till dokumentation från Nordiska rådet och ministerrådet enkelt och lätt i lättbegripliga databaser
- förbättrade möjligheter för alla sekretariat, partigrupper och medlemmar att skaffa och löpande kunna bearbeta dokumentationen
- genom moderna media spridning av kunskap om och innehållet i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets ärenden, publikationer m.m. till en bred allmänhet.

I systemet bör dessutom ingå en möjlighet för rådets medlemmar, partigrupper och sekretariat till snabb kommunikation inklusive att sända längre dokument mellan varandra. Detta är av stor betydelse vid utarbetandet av förslag och inför förberedelserna av sessioner och utskottsmöten.

Problemen med att tillräckligt snabbt få ut dokumentation till alla sekretariat har inte minst märkts inför de möten som ägt rum efter samlokaliseringen av Nordiska rådets och ministerrådets sekretariat. Det är därför angeläget att hela problemet med snabb och effektiv kommunikation mellan sekretariat, medlemmar och partigrupper nu tas upp för en lösning eventuellt i form av en Intranet-lösning. Förslaget om NORD-LEX tillsammans med en vidareutveckling av hemsidan på Internet torde vara en lämplig bas för en sådan lösning.

Mot bakgrund av ovanstående hemställes

att Nordiska rådets presidium i samarbete med Nordiska ministerrådet utreder förutsättningen för en gemensam databas som

a) ger snabb tillgänglighet till Nordiska rådets och ministerrådets dokumentation hos alla rådets organ och medlemmar

b) ger möjlighet för Nordiska rådets sekretariat och medlemmar att på elektronisk väg både skicka meddelanden och större dokument till varandra.

Köpenhamn den 23 oktober 1996

Sten Svensson (m) *Geir H. Haarde (Sj)*
Jan P. Syse (H)

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet

(Medlemsförslaget har väckts av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet, se s. 535)

Nordenudvalget har fået et medlemsforslag om forøget støtte til kvindeorganisationerne, herunder politiske kvindeorganisationer, til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 30. juli 1997.

I medlemsforslaget foreslås, at 1,5 MDKK reserveres for kvindeorganisationerne i det nordiske ligestillingssamarbejde. Nordenudvalget har behandlet sagen i forbindelse med behandlingen af Ministerrådets budgetforslag for 1998 (B 165/p) og fremført til Præsidiet, at kvindeorganisationerne skal have mulighed til at søge midler fra Nordisk Ministerråd som andre frivillige organisationer.

Med baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget

at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Trondheim, den 30. juli 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Jonna Grønver (V)
Pehr Löv (SFP)
Kjell Magne Bondevik (KrF)
Elver Jonsson (fp)
Eydun Viderø (Ff)

Jóannes Eidesgaard (Jvfl)
Marjatta Vehkaoja (SDP)
Karin Lian (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Anne Birgitte Lundholt (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

A 1143/nord

Medlemsförslag

om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet

(Väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

En mycket viktig del av den nordiska jämställdhetsverksamheten utgörs av samarbete på gräsrotsnivå. Ministerrådet har finansierat stora evenemang såsom Nordiskt Forum 1994 i Finland och mindre såsom Nordiskt Rum i Kina 1995. Det finns ett stort intresse och behov för nordiskt samarbete på organisationsnivå, som även ibland fått finansiellt stöd i Nordiska ministerrådets budget.

Politiska kvinnoorganisationer har haft ett naturligt samarbete i de nordiska länderna kring viktiga politiska frågor. Kvinnorna har i samarbete utarbetat jämställdhetsmaskinerier i de nordiska länderna. Varje enskilt nordiskt land har ett för sitt land passande nationellt maskineri. I dag utgör de nordiska jämställdhetsombuden en modell för många kvinnors politiska arbete runtom i världen.

För att de politiska kvinnoorganisationerna i de nordiska länderna skall kunna genomföra gemensamma projekt i nordiska sammanhang, men också i samarbete med baltiska kvinnogrupper och -organisationer, både politiska och gräsrotsrörelser, och med kvinnoorganisationer inom Europeiska Unionen är det viktigt att de nordiska politiska kvinnoorganisationerna vid anhållan beviljas medel för sökta projekt. Detta skulle vara i enlighet med den praxis, som tillämpas för politiska ungdomsorganisationer inom Nordiska ministerrådet idag.

Nordens folkliga församling i Vasa i september 1996, rekommenderar tre nya konkreta samarbetsprojekt vid sidan av dem som introducerades vid den första folkliga församlingen i Hvidovre i Danmark 1994. Nyheterna i samarbetet skulle gälla flyktingar och invandrare samt kamp mot främlingsfientlighet och rasism, stöd till folkliga organisationer i närområdet samt utvecklingen av det nordiska informationssamhället. Det föreslås i ett utlåtande mera samarbete mellan Nordiska ministerrådet och organisationerna. Organisationslivet vill också ha "lämpliga konsultativa uppgifter i det formella nordiska samarbetet". Nordens folkliga församling skall i framtiden genomföra det, som står i slutdokumentet från Hvidovre 1994 i punkt 8 Organisationernas roll i ett jämställdhetsperspektiv, att "organisationerna erbjuder sig att: 1. arbeta för lika deltagande och inflytande för

kvinnor och män inom alla områden och verka för att Nordiska ministerrådets jämställdhetsplan för år 1995-2000 genomförs. Organisationerna önskar att: 2. alla nordiska regeringar, myndigheter och oraganisationer arbetar för att verksamhet och beslut kontinuerligt granskas ur ett jämställdhetsperspektiv ." Nordens folkliga församling i Vasa var som arrangemang en mansdominerad monolog. Av totalt 21 föredragshållare var endast 5 kvinnor, trots det som står i slutdokumentet från Hvidovre.

Sedan början av 1990-talet har kontakter knutits till kvinnogrupper i närområden, de baltiska staterna och nordvästra Ryssland. Det är viktigt att knyta kontakter med kvinnor, kvinnogrupper och kvinnoorganisationer i dessa länder, som idag är i en ständig omvandlingsprocess. För att kunna genomföra en demokratisk utvecklingsprocess, är det viktigt att kvinnorna erhåller kunskap om hur olika grupper kan påverka via organisationer både via medborgarrörelser, frivilliga organisationer och politiska partier.

I de baltiska länderna är kvinnornas deltagande i politiken mycket lågt. Kvinnornas andel i de baltiska parlamenten är mellan 6-9 %. I den estiska rapporten "Estonian Women in Changing Society" (1995) står det att kvinnor visar ett ökande intresse för deltagande i politiken, men det behöver inte betyda att de önskar deltaga aktivt. "Konservatism och negativ erfarenhet under 50 år av Sovjetmakt verkar vara den inhiberande faktorn (sid. 8). I den litauiska rapporten "Women in Lithuania" (1995) sägs det att "majoriteten av litauer märker inte kvinnornas frånvaro i politiken eller regeringen. Åsikten att kvinnor inte behöver deltaga i det politiska arbetet eller regeringen baserar sig på människornas patriarkala attityder" (sid. 11). I den lettiska rapporten "National Report on the Situation on Women" sägs det "Fastän kvinnor har garanterats jämställdhet på alla områden genom 1922 års konstitution existerar det för tillfället inga mekanismer, som skulle gynna kvinnors professionella avancemang". Kvinnor från de baltiska länderna har uttryckt önskan om att erhålla stöd för att kvinnor i större utsträckning skulle kunna deltaga i det politiska arbetet.

De politiska kvinnoorganisationerna har behov av att arrangera och genomföra gemensamma nordiska projekt. De nordiska politiska kvinnoorganisationerna kunde också med medel från Nordiska ministerrådet genomföra jämställdhetsprojekt i samarbete med kvinnoorganisationer från de baltiska staterna och från de övriga närområden och på detta sätt stödja den demokratiseringsprocessen i dessa områden.

Mot bakgrund av det ovan nämnda föreslås att

Nordiska rådet rekomenderar Nordiska ministerrådet

att 1,5 M DKK reserveras för kvinnoorgaisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet därav även stöd tilldelas politiska kvinnoorganisationer.

Helsingfors den 20 januari 1997

Jarmo Wahlström (Vas.)
Charlotta Bjälkebring (v)
Paul Chaffey (SV)
Kristen Touborg (SF)
Annika Lapintie (Vas.)
Kjellbjørg Lunde (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Jette Gottlieb (EL).

Nordenutskottets betänkande

över medlemsförslag angående Nordiska rådets musikpris

(Medlemsförslaget har väckts av Sten Svensson samt Tuula Haatainen, Inger Koch, Pehr Löv, Ingrid Näslund och Siri Frost Sterri, se s. 539)

Medlemsförslaget väcktes av Sten Svensson (m), Inger Koch (m) samt Ingrid Näslund (kd) den 2 april 1997. Förslaget hänvisades därefter till Nordenutskottet. Medlemsförslaget behandlades vid Nordenutskottets möte den 26 juni 1997. Utskottet beslöt efter genomgång av förslaget att avstyrka förslaget. Den 25 september 1997 godkände utskottet utkast till betänkande där Nordenutskottet föreslår att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av medlemsförslaget. Plenarförsamlingen avvisade utskottets förslag och beslöt att återremittera förslaget till utskottet samt en uppmaning att inhämta NOMUS remissvar.

A 1146/nord

Medlemsförslag[1]

om Nordiska rådets musikpris

(väckt av Sten Svensson samt Tuula Haatainen, Inger Koch, Pehr Löv, Ingrid Näslund och Siri Frost Sterri)

Nordiska rådets musikpris är en av de förnämsta utmärkelser som en nordisk tonsättare och efter 1989 även utövande musiker kan få. Musikpriset instiftades av regeringarna i enlighet med en rekommendation av Nordiska rådet (rek. nr 25/1964). Priset utdelades första gången till den svenske tonsättaren Karl Birger Blomdahl för hans rymdopera Aniara. Musikpriset utformades efter modell av litteraturpriset. Detta innebar att det var entydigt formulerade mästerverk av namngivna upphovsmän som skulle premieras dock inte t.ex. improvisationer eller värdefulla folkliga traditioner. Denna kategori av noterade musikkonstverk benämndes i reglerna för priset "skapande tonkonst". I detta sammanhang beaktade man inte att även utövande musiker skapar.

Priset utdelades till en början bara vartannat år, till skillnad från litteraturpriset som utdelas varje år. En bakgrund härtill kan möjligen vara att tonsättarna är mindre kända än författarna. Detta återspeglas i sin tur i att musikpriset inte har haft samma publicitetsvärde som litteraturpriset och ett relativt litet marknadsföringsvärde.

Efter 25 år förändrades dock reglerna för priset så att det vartannat år skulle utdelas "för ett verk av en nu levande kompositör" och vartannat år till "en större eller mindre ensemble eller enskild musikutövare för aktivt utövande verksamhet som präglas av nyskapande på en hög konstnärlig och hantverksmässig nivå".

Musikpriset har som ovan antytts varit mer exklusivt och mindre känt än litteraturpriset. Kanske beror det på att de flesta politiker har mindre kontakt med den moderna musiken än med litteraturen. Principerna för utdelningen av musikpriset har ofta kritiserats, inte minst vid den första utdelningen då Karl August Fagerholm lär ha sagt "om jag hade vetat att

---

[1] Plenarförsamlingen beslöt vid den 49:e sessionen att återremittera förslaget till utskottet. Utskottet hade föreslagit rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

det gällde sådan här musik hade jag aldrig röstat för ett nordiskt musikpris". Mera sakkunniga kritiker som t.ex. Göran Bergendal har påpekat att priset för tonsättare oftast gått till större orkester- eller operaverk och nästan aldrig till kammar- och körmusik som torde vara de flitigast odlade genrerna i Norden men som har relativt låg status. Bergendal drog härav slutsatsen att juryarbetet skulle ha behövt färre ansvarsmedvetna, officiella och rynkade ögonbryn och mer av karskhet, lyhördhet och samtidsmedvetenhet.

Som ovan nämnts har reglerna sedermera ändrats så att priset ges varje år och från 1990 till utövande konstnärer. Sålunda har den danske jazzbasisten Niels-Henning Ørsted Pedersen, Mellersta Österbottens kammarorkester och kördirigenten Eric Ericsson fått priset.

1997 tilldelades musikpriset åter en utövande artist, den isländska sångerskan Björk Guðmundsdóttir "för hennes högst personliga musikaliska egenart och nordiska identitet. Inom ett genreområde som oftast styrs av ekonomiska intressen har hon modet och styrkan att hålla fast vid sina ideal." Tilldelningen av priset till Björk synes väl stämma överens med de reformförslag som Bergendal framförde. Presentatören Pia Raug framhöll vid överlämnandet av priset att Björk inte kan dissekeras. Det är ej möjligt att utskilja sångaren, diktaren, dansösen och kompositören från helheten och ge priset bara till den del av Björk som på detta sätt är gränsöverskridande.

Nordisk musik behöver allt stöd den kan få både från officiellt håll och av media. De, i jämförelse med internationella grammofonbolags produktion, små upplagorna av nordisk musik på skiva har hittills ställt de nordiska grammofonproducenterna inför ekonomiska problem som verkat hämmande på skivproduktionen. Därför antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation om ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationen om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva (rek. nr 18/1969).

1977 rekommenderade rådet Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att utveckla samarbete mellan fonogramarkiven i de nordiska länderna och särskilt undersöka möjligheterna att upprätta en samnordisk datakatalog över fonogram. 1985 rekommenderade rådet Nordiska ministerrådet att utge en katalog över nordisk musik, att vidta åtgärder för att förbättra distributionen av nordisk musik inom och utom Norden och att utreda frågan om ökad samordning av produktionen av fonogram med nordisk musik.

1986 begärde rådet en utredning avseende på vilket sätt de verk som nomineras för Nordiska rådets musikpris kan göras tillgängliga för en större publik i Norden och att, utgående från utredningens förslag, vidta behövliga åtgärder för att förbättra distributionen av de nominerade verken.

Frågan om grammofonskivesamarbete har behandlats i de nordiska nämnderna för musiksamarbete (NOMUS) och i den rådgivande kommittén för allmänkulturell verksamhet. Över den nordiska kulturbudgeten har musiktävlingar och konsertutväxling finansierats.

Ministerrådet påpekade 1982, att frågan om dataregistrering och arkivering av fonogram var under behandling på nationellt plan. Inom NOMUS hade vidare utarbetats en engelskspråkig fonogramkatalog "Music of Scandinavia". En nordisk hemmamarknad för musikutgåvor diskuterades vid NOMUS' konferens 1985, som föreslog utgivande av informationskatalog över några producenter/distributörer i Norden och stöd till samnordisk produktion, bland annat genom inspelning av verk som tilldelats Nordiska rådets musikpris. Skivbolaget Caprice har åtagit sig att dokumentera pristagarna på CD-skivor.

Det finns dock flera möjligheter att främja nordisk musik. Då musikpriset, som ovan nämnts, numera ges varje år bör frågan ställas om det inte är dags att, för att stimulera det nordiska musiklivet, utvidga kategorin möjliga prisvinnare till att omfatta alla som gör insatser för att göra nordisk musik mer känd. Detta bör innefatta förlag, grammofonproducenter, distributörer och dokumenterare i övrigt. Bland skivbolagen kan nämnas Kontrapunkt, Dacapo och Danacord i Danmark, Finlandia och Ondine i Finland, ITM i Island samt BIS, Bluebell och Proprius i Sverige. Den engelska tidskriften Grammophone, med världens mest auktoritativa recensenter, har särskilt uppmärksammat BIS' inspelningar av nordisk orkestermusik, bl.a. Vagn Holmboes samtliga 13 symfonier. Den prestigefyllda Record Award-utmärkelsen har tilldelats BIS för inspelningen av originalversionen av Sibelius 5:e symfoni. Vidare har skivbolaget Ondine särskilt hyllats för inspelningen av Einojuhani Rautavaaras symfoni nr 7, "Angel of Light".

I ett läge där det inte anses kommersiellt särskilt lukrativt att ge ut ny nordisk musik bör distributörer och förlag m.fl. genom ett pris kunna stimuleras att åta sig denna uppgift. Stadgarna för musikpriset bör därför utvidgas med att priset även kan ges till en distributör, ett förlag eller ett skivbolag som under året gjort en avsevärd insats för att göra nordisk musik mer känd. Som ovan noterats, har inte musikpriset ännu samma publicitets- och marknadsvärde som litteraturpriset. Ett sätt att utjämna skillnaden skulle kunna vara att utvidga antalet presumtiva prisvinnare. Effekten härav skulle kunna bli en stimulans av musiklivet som kom alla till godo.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställes att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna att dela ut Nordiska rådets musikpris till alla som skapar, utövar eller gör särskilda insatser för att göra nordisk musik känd.

Stockholm den 2 april 1997

Sten Svensson (m)
Inger Koch (m)
Ingrid Näslund (kd)
Tuula Haatainen (SDP)
Pehr Löv (SFP)
Siri Frost Sterri (H)

Europaudvalgets betænkning

om medlemsforslag om bedre koordinering af implementering af EF-direktiver

(Medlemsförslaget har väckts av mittengruppen i Nordiska rådet, se s. 549)

Europaudvalget har fået et medlemsforslag om bedre koordinering af implementering af EU-direktiver til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 19. august og 10. november 1997.

Medlemsforslag A 1149/euro om bedre koordinering af implementering af EU-direktiver

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* give Nordisk Råd en årlig redegørelse for den nordiske koordinering i spørgsmål om implementering af EF-lovgivning.

Forslagsstillerne henviser til, at alle de nordiske lande er omfattet af EU's indre marked gennem EU eller EØS. Da det nordiske samarbejde blev reformeret blev det fremhævet, at de nordiske lande skulle samarbejde i vigtige spørgsmål indenfor EU/EØS. Både forbrugere og erhvervsliv ville kunne få gavn af en øget koordinering af implementeringen af EU-direktiver, da der er en omfattende nordisk samhandel, som således vil reguleres af enslydende regler.

Forslagsstillerne påpeger, at det nordiske samarbejde ikke må blive svagere af det øgede samarbejde mellem Norden og EU/EØS. Samarbejdet må finde sted både i udarbejdelsesfasen og implementeringsfasen. Forslagsstillerne har konstateret brister i den hidtidige koordinering, bl.a. i.f.t. madsminkedirektivet hvor de nordiske lande har forskellige forbehold.

2. Høringssvar

Medlemsforslag A 1149/euro har været sendt til høring med frist den 19. september 1997. Der er kommet høringssvar fra:

Danmark:	Udenrigsministeriet, Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde
Finland:	Justitsministeriet
	Utrikesministeriet
	Handels- och Industriministeriet
	Social- och Hälsovårdsministeriet
	Miljöministeriet
	Trafikministeriet
	Undervisningsministeriet
Island:	--
Norge:	Utenriksdepartementet
Sverige:	Kommerskollegium
	Arbetsmarknadsstyrelsen
	Livsmedelsverket
	Jordbruksverket, Utredningsavdelingen og Växtavdelingen
Åland:	Ålands landskapsstyrelse

Sammenfatning af høringssvar

Danmark

Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde henviser til Nordisk Ministerråds generalsekretærs brev af 8. september 1997 til de nordiske fagministre vedrørende retningslinier for implementering af EU-direktiver. De nordiske justitsministre har vedtaget retningslinier for, hvorledes den nordiske retslighed indenfor deres område skal sikres gennem koordinering. De nordiske justitsministre opfordrer de nordiske fagministre til at indføre lignede retningslinier. Retningslinierne omfatter:

- overvejelser om behov for afholdelse af formøder forud for EU's ministerrådsmøder,
- inddragelse af Norge og Island,
- fortsat samarbejde i forbindelse med implementering, evt. ved nedsættelse af arbejdsgruppe,
- drøftelse af samfaldende forståelse af direktivet.

Finland

Justitsministeriet er positive overfor tanken, men mener ikke at man bør afgrænse sig til implementering af EF-direktiver, da koordinering også kan være relevant i forberedelsesfasen og i andre EU-spørgsmål. Man henviser til embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål, som er ved at udarbejde en fortegnelse over EU-afhængige sager. Ministerråds sekretariatet bliver ansvarlige for opdatering af listen, som omfatter:

1) direktiver på forberedelsesstadiet
2) vedtagne direktiver og den nationale implementering
3) aftaler vedtaget i EU
4) national implementering af vedtagne aftale.

Udenrigsministeriet gør opmærksom på, at de nordiske lande på embedsmandsplan har indledt uformelle kontakter for at koordinere den nordiske nationale samordning af indre marked spørgsmål. Man mener, at information til Nordisk Råd kunne komme herfra.

Handels- og Industriministeriet konstaterer, at der er meget lille rørerum for national implementering af centrale indre marked direktiver. Mindre vigtige direktiver er ofte minimumsdirektiver, hvor man nationalt kan fastsætte en højere niveau end EU. Man mener, at de sektorvise årsberetninger kunne indeholde den ønskede information.

Miljøministeriet fremhæver, at det vigtigste for nordisk koordinering er tilstedeværelse af kundskaber om problemstillingerne, således at den nordiske dimension kan fremtræde tydeligt i forberedelsesfasen. Derimod anses koordinering i implementeringsfasen for mindre nødvendigt.

Norge

Utenriksdepartementet mener ikke, at det er hensigtmæssigt at oprette flere koordineringskanaler end de allerede eksisterende formelle embedsmandskomiteer og uformelle netværk. Endvidere mener man, at rekommandationen om årlige redegørelser om den nordiske samordning om gennemførsel af EF-regler naturligt falder sammen med den allerede eksisterende årlige statusrapport for sektorernes arbejde med Europa-spørgsmål.

Sverige

Arbetsmarknadsstyrelsen mener, at det et naturligt at koordinere mellem de nordiske lande, også om implementering af EF-direktiver, men mener for så vidt angår arbejdsmarkedsmyndighederne at dette bedst sker i de allerede etablerede samarbejdsorganer.

Livsmedelverket påpeger, at der inden for verkets ansvarsområde kontinuerligt sker en omfattende samordning og erfaringsudveksling om EU-direktiver, bl.a. har man har udarbejdet vejledninger om implementering.

Jordbruksverket finder nordisk koordinering meget værdifuld. Samordning og samarbejde findes allerede på en række områder (foder, fytosanitære spørgsmål, veterinære spørgsmål, genteknik og økologisk landbrug), og man støtter et yderligere samarbejde.

Åland

Ingen kommentarer.

3. Udvalgets behandling

Europaudvalget har i hele sit arbejde været optaget af, at de nordiske landes regeringer koordinerede sin indsats i EU, dels for at de nordiske synspunkter kunne få større vægt, dels for at de nordiske ikke-EU landes synspunkter kunne inddrages. Europaudvalget støtter således den grundlæggende tanke i Midtergruppens forslag.

Nordisk Ministerråd har imidlertid allerede taget initiativer, som skal sikre koordinering af nordiske synspunkter ved udarbejdelsen af EU-direktiver og ensartet implementering og forståelse af direktiver i national lovgivning.

For det første har justitsministrene vedtaget et samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde, hvor man vedtager retningslinier for koordinering af implementering på justitsministrenes område. Generalsekretærens brev til de nordiske fagministre 8. september 1997 var afledt af samarbejdsprogrammet. Europaudvalget har allerede udtalt sin støtte til justitsministrenes initiativ i sin udtalelse til justitsministrenes samarbejdsprogram fra 1996, hvor ønsket om en sådan afrapportering blev fremhævet.

For det andet har Nordisk Ministerråd forud for 49. session til Nordisk Råd oversendt en statusrapport om Nordisk Ministerråds sektorsamarbejde med Europa-spørgsmål, hvor der redegøres for Nordisk Ministerråds sektorers koordinerende indsats, både på ministerråds møder og på embedsmandskomité niveau. Det fremgår af rapporten, at Nordisk Ministerråd årligt vil afgive en sådan rapport, hvilket Nordisk Råds Europaudvalg bifalder.

Europaudvalget bifalder således begge Nordisk Ministerrådets initiativer, men har dog et par bemærkninger.

Vedrørende justitsministrenes brev til de nordiske fagministre om retningsliner for koordinering af implementering mener Europaudvalget, at Nordisk Råd bør informeres om, hvordan dette initiativ følges op af fag-

ministrene. En sådan evaluering af effekten af justitsministrene brev til de nordiske fagministre kunne passende indgå i statusrapporten om sektorsamarbejde for 1998.

Vedrørende statusrapporten mener Europaudvalget følgende:

- Statusrapporten er i sagens natur udarbejdet i regi af Nordisk Ministerråds sekretariat. Det er tiltider svært at skelne mellem, om det omtalte koordineringsarbejde er udført i Nordisk Ministerråds regi eller mellem nationale eksperter. Det ville være gavnligt, om statusrapporten fremover var mere klar på dette punkt og omfattede afsnit om det arbejde som udføres i nationalt regi.
- Statusrapporten indeholder ingen vurdering af omfanget eller effekten af den koordinering Nordisk Ministerråd foretager.
- Ikke alle sektorers redegørelse er skrevet lige velunderbygget. Afsnittene om konsument og om levnedsmidler kunne med fordel tjene som rettesnor.

4. Konklusion

Europaudvalget mener, at den grundlæggende idé i Midtergruppens forslag er omfattet af Nordisk Ministerråds statusrapport for sektorarbejde med Europa-spørgsmål, og at det derfor vil være mest konstruktivt, hvis man stiller krav til udformningen og indholdet i denne. Europaudvalget mener ikke, at statusrapporten alene skal omhandle indre marked spørgsmål, som foreslået af Midtergruppen, men at den skal omfatte alle sektorer i det nordiske og europæiske samarbejde.

Statusrapporten kunne som sagt være mere præcis, når det drejer sig om hvilke koordinerende opgaver, som varetages nationalt, og hvilke der varetages af Nordisk Ministerråd. Europaudvalget mener derfor, at det ville være ønskeligt at komplettere statusrapporten med nationale oplysninger for alle sektorer af den type, som fremkommer i justitsministrenes liste over vedtagne og foreslåede direktiver, forordninger og aftaler, jv. justitsministrenes henvendelse til fagministrene om retningslinier for arbejde med implementering af EU-direktiver.

Europaudvalget mener endvidere, at statusrapporten bør have en mere evaluerende karakter, således at effekten af koordineringen kunne vurderes og man kunne prioritere udvalgte områder, hvor en nordisk indsats var specielt ønskværdig.

Ved at anvende denne form for afrapportering bliver ansvaret for indsamling af oplysninger både for indsatsen i Nordisk Ministerråd og den nordiske indsats udenfor Nordisk Ministerråd placeret i Nordisk Ministerråds Sekretariat.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte den i 1997 iværksatte praksis med årligt at oversende statusrapport om sektorarbejde om Europa-spørgsmål under hensyntagen til de ovennævnte bemærkninger, således at denne kan diskuteres på den årlige session.

Helsingfors, den 10. november 1997

Børge Bakholt (S)
Marit Nybakk (A)
Berit Löfstedt (s)
Svend Erik Hovmand (V)
Liisa Hyssälä (Kesk.)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Marianne Andersson (kd)
Sonja Irene Sjøli (H)
Göthe Knutsson (m)
Lodve I. Solholm (FrP)

Ole Stavad (S)
Eva Johansson (s)
Nils T. Svensson (s)
Vibeke Peschardt (RV)
Bjarne Kallis (SKL)
Einar Steensnæs (KrF)
Heikki Koskinen (Kok.)
Per Kristian Foss (H)
Øystein Djupedal (SV)
Øyvind Korsberg (FrP)

A 1149/euro

Medlemsförslag

om bättre samordning omkring implementering av EG-direktiv

(Väckt av Mittengruppen)

De nordiska länderna omfattas alla av den inre marknaden. Direktiv som reglerar den inre marknaden är en angelägenhet för samtliga nordiska länder. När det nordiska arbetet reformerades framhölls att de nordiska länderna skall samverka i frågor av betydelse för arbetet inom EU/EES. Det norska ordförandeskapet för ministerrådet önskar att etablera ett nordiskt förvarningssystem för EU- och EES-frågor där länderna har intresse av samordning.

På den nordiska delen av den inre marknaden sker omfattande handel. Såväl för konsumenter som företagare skulle en ökad samordning och ökad likformighet inom Norden vid implementeringen av EG-direktiv förenkla handelsutbytet och den gränsnära handeln. En sådan samordning bör kunna rymmas inom ramen för det förvarningssystem för EU/EES-frågor som etableras på nordiskt plan.

Samarbete mellan Norden och Europa/EU/EES uppmärksammas i det nya programmet för det nordiska lagstiftningssamarbetet. Där slås fast att det europeiska samarbetet inte får leda till att det nordiska perspektivet förringas. Tvärtemot kommer det europeiska samarbetet att nödvändiggöra ett ännu tätare samarbete på ett antal områden och det finns ett ännu större behov av att arbeta fram gemensamma lösningar.

I programmet markeras behovet av att samarbetet fortsätter också under implementeringsfasen, exemplevis inom en samnordisk arbetsgrupp. Under implementeringsfasen bör en samlad förståelse av EG-direktivet uppnås, "...särskilt i de fall när EU-reglerna överlåter valmöjligheter till medlemsstaterna". (fri översättning från danska)

Europautskottet har intresserat sig för frågan om nordisk samordning. Konsument- och miljöperspektiven har stått i förgrunden. Det har kunnat konstateras att det funnits brister i den nordiska samordningen. Ett exempel bland många var avsaknaden av samordning mellan de nordiska länderna inför implementeringen av det så kallade "matsminkedirektivet."

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderer de nordiska ländernas regeringar

att Nordiska rådet årligen ges en redogörelse för den nordiska samordningen i fråga om implementering av EG-lagstiftning.

Reykjavík, 26. juni 1997

Mittengruppen i Nordisk Råd

Nordenutskottets betänkande

angående medlemsförslag om det finska språkets ställning i Sverige

(Medlemsförslaget har väckts av mittengruppen i Nordiska rådet, se s. 554, Särskilt uttalande, se s. 553)

Medlemsförslaget väcktes av Mittengruppen i Nordiska rådet den 26 augusti 1997. Medlemsförslaget är undertecknat av Olof Erland (lib.), Knud Enggaard (V), Jonna Grønver (V), Ingrid Näslund (kd), Siv Friðleifsdóttir (F) samt Valgerður Sverrisdóttir (F). Medlemsförslaget har hänvisats till Nordenutskottet för behandling. Utskottet har behandlat förslaget vid mötena den 25 september 1997 samt den 10 november 1997.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget föreslås

att Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera det finska språket en status som minoritetsspråk i hela landet.

2. Utskottet

Som framgår av medlemsförslaget tillsatte Sveriges regering 1993 en arbetsgrupp för att utreda det finska språkets särställning. Med utgångspunkt i kommitténs förslag beslöt riksdagen i december 1994 om finska språkets särställning. Samtidigt föreslog riksdagen att man skulle tillsätta en kommitté för att utreda det finska språkets särställning med utgångspunkt i Europarådets konvention om regionala och minoritetsspråk.

Nordenutskottet beslöt vid sitt möte den den 25 september 1997 att inhämta information från berört svenskt departement om Minoritetsspråkskommitténs arbete.

Minoritetsspråkkommittén har i uppdrag att utreda om och i så fall hur Sverige bör ansluta sig till Europarådets konvention om regionala språk

och minoritetsspråk. Kommittén skulle slutfört sitt uppdrag den 30 september, men har fått förlängd tidsfrist till årsskiftet. Därefter gör regeringen en politisk bedömning och lämnar förslag till riksdagen som då överväger behovet av ytterligare åtgärder för att tillgodose finskspråkiga invånares intressen.

Utskottet anser i likhet med med förslagsställarna att det skydd som Europarådets konvention skapar för de regionala språken och minoritetsspråken är viktigt och menar att Sverige i likhet med flera andra länder bör underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk.

Ett undertecknande av Europarådets konvention innebär inte endast ett skydd för det finska språkets ställning i Sverige utan också samiska språket.

Nordenutskottet föreslår mot denna bakgrund att

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera bland annat det finska spåket en status som minoritetsspråk.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Steingrimur J. Sigfússon (Ab)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)

Särskilt uttalande:

Utan att ta ställning i sakfrågan ser jag det som ett uttryck för oskicklig politik att göra medlemsförslaget A 1150/nord om finska språkets ställning i Sverige till betänkande här vid sessionen i Helsingfors mindre än två månader innan Minoritetsspråkskommittén lämnar sitt betänkande till den svenska regeringen.

Detta är nonchalans mot det svenska beredningsarbetet och det förslag detta kan rymma.

Jag står mot denna bakgrund inte bakom Nordenutskottets betänkande.

Helsingfors den 11 november 1997

Arne Andersson (m)

A 1150/nord

Medlemsförslag

om det finska språkets ställning i Sverige

(Väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

Det finska språket har sedan länge historiska rötter i Sverige. Redan på 1500-talet under Gustav Vasas tid blev svenskan och finskan det kyrkliga språket i stället för latin. I Stockholm predikades det på finska tidigare än i Åbo.

Den första invandrarströmmen från Finland till Sverige var i slutet av 1500-talet och i början av 1600-talet, då 15000 finländare flyttade till de värmländska skogarna. I dag bor över 300 000 finländare i Sverige. Det bor sverigefinländare i varje svensk kommun. Med andra ord är det inte fråga om någon regionalt begränsad minoritetsgrupp.

Sveriges regering tillsatte 1993 en arbetsgrupp för att utreda det finska språkets särställning. Med utgångspunkt i kommitténs förslag beslöt riksdagen i december 1994 om finska språkets särställning. Samtidigt föreslog riksdagen att man skulle tillsätta en kommitté för att utreda det finska språkets särställning med utgångspunkt i Europarådets konvention om regionala och minoritetsspråk.

För att trygga den finskspråkiga servicen är det vikigt att det finska språket ges status som minoritetsspråk.

Svenskarnas inställning till finskan påverkar också finländarnas inställning till svenskan. Med tanke på den nordiska identiteten och samhörigheten är det ytterst viktigt att vi sätter värde på minoritetsspråken som kännetecknande för vår gemensamma kultur.

Eftersom det ligger i alla nordiska länders intresse att förstärka den nordiska kulturidentiteten, varav respekten för varandras språk utgör en väsentlig del, föreslås det att

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera det finska spåket en status som minoritetsspråk i hela landet.

Helsingfors den 26 augusti 1997

Mittengruppen i Nordiska rådet

Olof Erland (lib.)
Jonna Grøner (V)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Knud Enggaard (V)
Ingrid Näslund (kd)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Presidiets betänkande

angående medlemsförslag A 1151/p om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

(Medlemsförslaget har väckts av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Elver Jonsson, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir, se s. 561)

Baggrund

Medlemsforslag A 1151/p tager sit udgangspunkt i den nye organisation og den nye arbejdsform som Nordisk Råd vedtog på sin ekstraordinære session i september 1995, og hvor det blandt andet blev erklæret, at der var behov for en stærkere kobling til arbejdet i de nordiske parlamenter.

Forslagsstillerne erklærer, at de mener, at de seneste års forandringer i den politiske omverden motiverer en yderligere udvidelse og forstærkning af det parlamentariske samarbejde på nationalt, nordisk og europæisk niveau, og at øget parlamentarisk forankring og samvirke styrker demokratiet og giver legitimitet til nordisk og europæisk samarbejde. Desuden mener de, at der efter Finlands og Sveriges indtræden i EU er et stort behov for samarbejde med andre nordiske parlamentariker i de nationale parlamenter og i Nordisk Råd

Der foreslås oprettet et debatforum for nordiske parlamentarikere på Internet, en udvidelse af Nordisk Ministerråds årsberetning med en redegørelse for behandlingen af spørgsmål af fællesnordisk interesse i EU, indberetninger fra de nationale parlamenters udvalg om opfølgning af rekommandationer til ministerrådet og endelig invitation af relevante parlamentarikere fra de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer.

Forslagets behandling

Forslaget har været udsendt til høring i Nordisk Råds delegationer. Der er modtaget svar fra den norske, den svenske og den ålandske delegation og fra det danske delegationssekretariat.

Der er i svarene en generel støtte til, at kontakterne mellem Nordisk Råd og de nationale parlamenter styrkes. Både den svenske og den norske delegation har afholdt seminarer om det nordiske samarbejdes forankring i

deres respektive parlamenter, og begge steder konstateredes der et behov for en bedre forankring af det nordiske samarbejde.

Ved seminaret i Stortinget blev der bl.a. påpeget et behov for gensidig information/kommunikation inden for de enkelte partier om, hvad der sker i de officielle nordiske samarbejdsorganer. Der blev også påpeget behov for gensidig information/kommunikation inden for de nordiske partigrupper. Det blev endvidere præciseret, at den nordiske dagsorden måtte blive mere aktuel. Først da ville de nordiske sager være så interessante, at de ville få relevans for arbejdet i de nationale parlamenter. Endelig blev det foreslået, at der i hvert af Rådets udvalg burde udpeges "informatører", der på udvalgenes møder kunne præsentere nationale sager af interesse for det nordiske.

For så vidt angår de enkelte foreslåede, rekommandationer, bemærker den norske delegation, at den allerede etablerede hjemmeside om nordisk samarbejde på Internet er et udmærket initiativ. Før dette tilbud udbygges til et information- og debatforum er det vigtigt at sørge for, at det som er iværksat holdes opdateret, og at hjemmesiden dækker hele det nordiske samarbejdsfelt. Først når dette er gennemført kan spørgsmålet om et aktivt forum drøftes.

Den ålandske delegation peger på, at det er vigtigt, at informationen mellem parlamenterne og parlamentarikerforsamlingerne sammenkædes.

Til rekommandationen om at Ministerrådet i sin årlige beretning skal redegøre for spørgsmål af fælles nordisk interesse i EU påpeger den norske delegation, at en sådan redegørelse foreligger. Det drejer sig om "Nordisk Ministerråds sektorarbeid med Europaspørgsmål" (TemaNord 1997:577), som giver en giver oversigt over behandlingen af spørgsmål af fælles nordisk interesse i EU. Denne redegørelse burde efter den norske delegations mening behandles af Rådet i sammenhæng med Ministerrådets årsberetning.

Den ålandske delegation ønsker Ministerrådets årsberetning udvidet med en kortfattet redegørelse for større og principielt vigtige spørgsmål som behandles i EU-organerne og som kan være af interesse for og foranledige fælles foranstaltninger af de nordiske lande.

Med hensyn til rekommandationen om at Præsidiet skal anmode om indberetninger fra parlamenternes udvalg om opfølgning af rekommandationer til Ministerrådet, gøres det i alle svar klart, at dette næppe er muligt af rent formelle grunde. Parlamenternes udvalg er interne organer, der ikke har kompetence til af afgive rapporter eksternt. Den norske delegation bemærker, at den er rede til i henhold til Rådets forretningsorden at følge gennemførelsen af Rådets rekommandationer til Ministerrådet op.

Det Danske Delegationssekretariat oplyser følgende

- Folketinget gennemfører i hver folketingssamling, normalt i ugen inden Nordisk Råds ordinære session, en debat på grundlag af en redegørelse fra regeringen. I det formelle grundlag indgift tidligere delegatio-

nens beretning til Folketinget; med ændringen af delegationens formelle status og i Folketingets forretningsorden er beretningen alene til brug for interesserede og offentligheden;
- regeringen giver hvert år delegationen en skriftlig oversigt over, hvad den danske regering har foretaget sig i anledning af Nordisk Råds rekommandationer ved en foregående session. Denne oversigt modtager delegationen forud for redegørelsesdebatten, og det er sket, at delegationsmedlemmer i debatten har spurgt nærmere til iværksættelsen af rekommandationer.

Den ålandske delegation mener, at det ville være en fordel, hvis spørgsmålet om opfølgning af rekommandationer til Ministerrådet yderligere blev udredt af Rådets sekretariat i samarbejde med de nationale delegationssekretariater og de nationale parlamenters sekretariater.

Hvad angår rekommandationen om at invitere berørte parlamentarikere fra de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer påpeger den norske delegation, at der for længst er indført den parksis i Nordisk Råd, at medlemmer af de nationale parlamenter og Europaparlamentet inviteres til Rådets sessioner og konferencer, når temaerne er af interesse uden for Rådets egne organer.

Præsidiet holdning

Præsidiet anser den nationale, parlamentariske forankring af det nordiske samarbejde som absolut afgørende for Nordisk råd og dets virke og finder, at der er behov for en aktiv indsats for oplysning om Nordisk Råds aktiviteter såvel i parlamenterne som i disses partigrupper.

Præsidiet er dog enig med forslagsstillerne i, at denne individuelle indsats skal suppleres og kompletteres med en mere generel og formel indsats fra Rådets side, hvori bl.a. ny teknologi skal udnyttes i videst muligt omfang.

Med hensyn til oprettelse af et informations- og debatforum på Internet skal der henvises til Præsidiet betænkning om A 1142/p medlemsförslag om en databank för överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådet arbete, NORD-LEX, hvori det foreslås, at Nordisk Råds præsidium og Nordisk Ministerråd snarest muligt påbegynder etableringen af en database med information om det nordiske samarbejde. Det vil være en naturlig konsekvens af etableringen af denne database, at der oprettes debatfora på Internet omkring de enkelte forslag og initiativer fra Rådet og Ministerrådet. Der kan være tale om helt åbne fora, men også om fora der f.eks. kun omfatter medlemmer af Nordisk Råd og de nationale parlamenter og Europaparlamentetes nordiske medlemmer som debattører. I øvrigt mener Præsidiet ikke, at sådanne debatfora behøver at afvente færdiggørelsen af den nordiske database. På den nordiske hjemmeside er der allerede åbnet et debatforum i forbindelse med

initiativet Børn i Nærområderne. Man kunne meget vel tænke sig andre aktuelle emner, som snarest burde gøres til genstand for en nordisk debat på Internet.

Præsidiet deler den norske delegations opfattelse af, at publikationen "Nordisk Ministerråds sektorarbeid med Europaspørgsmål" giver en god oversigt over spørgsmål af fælles nordisk interesse i EU og godt kunne behandles i sammenhæng med Ministerrådets årsberetning for på den måde at imødekomme forslagsstillerne.

Præsidiet er ikke af den opfattelse, at det kan anmode om rapporter fra udvalg i de nationale parlamenter. Nordisk Råds rekommandationer er stilet til enten Nordisk Ministerråd eller en eller flere af de nordiske regeringer. Det er derfor Ministerrådets/de berørte regeringers ansvar at føre rekommandationerne ud i livet. For at give Nordisk Råd et grundlag for at bedømme, i hvilken udstrækning dette sker, afgiver Ministerrådet/regeringerne meddelelse til Rådet om hvad man har foretaget sig i anledning af rekommandationerne. Rådet kan godkende meddelelsen eller bede om ny meddelelse til næste session og i den forbindelse formelt udtale sig om, hvordan Rådet ser på den hidtidige realisering. Dette er det formelle grundlag, Nordisk Råd med det nuværende regelsæt kan forholde sig på over for Ministerrådet/regeringerne mht. realiseringen af indholdet i Rådet rekommandationer.

Præsidiet kan imidlertid bede delegationerne til Rådet om nøje at følge de respektive regeringers opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer.

Præsidiet mener, at traditionen med at invitere relevante medlemmer af de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer fungerer meget fint og kan som de seneste eksempler pege på Europaudvalgets EU-opfølgningskonference, Kulturkonferencen og Sikkerhedskonferencen.

På denne baggrund foreslås at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og anmoder Nordisk Råds præsidium om

at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at den årlige redegørelse om Ministerrådets sektorarbejde med Europaspørgsmål vedlægges Ministerrådets årsberetning

Nordisk Råd anmoder Præsidiet om

at bede Rådets delegationer om nøje at følge de respektive regeringers opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer

at fortsætte og udbygge traditionen med at indbyde relevante medlemmer af de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer.

Helsingfors den 10. november 1997

Hanne Andersen (S)
Rannveig Gudmundsdóttir (A)
Knud Enggaard (V)
Valgerdur Sverrisdóttir (F)
Geir H. Haarde (Sj.)
Jarmo Wahlström (Vas)
Berit Brørby Larsen (A)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Salmén (Åc)
Olof Johansson (c)
Kent Kirk (KF)

Medlemsförslag

om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

(Väckt av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Elver Jonsson, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir)

Bakgrund

I presidieförslaget A 1117/p om ny organisation och nytt arbetssätt för Nordiska rådet som behandlades vid den 5:e extra sessionen i Köpenhamn 1995 sägs: "Det är nödvändigt att organisationen utvecklas, moderniseras och rationaliseras så att den blir mera effektiv och resultatorienterad med en starkare koppling till arbetet i de nordiska parlamenten".

Det dåvarande budgetutskottet i Nordiska rådet angav i sin kontrolluppgift 1995 "Det nordiska samarbetets förankring i de nordiska parlamenten" (Bilaga till utskottsförslag A 1121/b) i november 1995 att utgångspunkten för kontrolluppgiften är att det i dokumentet *Nordiskt samarbete i ny tid* stadfästs att "det är tre förutsättningar som måste infrias om det nordiska samarbetet, Nordiska rådet, skall utvecklas i en positiv riktning och vara en politisk arena av rang

att partigruppernas roll stärks

att kopplingen till arbetet i de nordiska parlamenten stärks

att formerna för samarbetet, i såväl rådet som ministerrådet, förenklas och anpassas för att åstadkomma en koncentration till politiskt aktuella och viktiga frågor och att dubbelarbete, såväl till den nationella nivån som Europanivån undviks."

Många åtgärder har vidtagits för att uppfylla intentionerna i reformarbetet. Rådet har en ny utskottsstruktur, partigruppernas roll har stärkts och rådets arbetssätt har reformerats genom en ny arbetsordning. Som en följd av budgetutskottets kontrolluppgift beslöt rådet genom ett internt beslut (nr 5/1995) att uppdra åt Nordiska rådets presidium "att ansvara för processen att få en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet – Nordiska rådet – och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partigrupperna". Presidiet har också i sina allmänna målsättningar inför verksamhetsåret 1997 framhållit att särskild uppmärksamhet bör ägnas åt kontakterna mellan rådet och de nationella parlamenten.

Förändringar

Som ett komplement till presidiets arbete inför 1997 anser vi att de senaste årens förändringar i vår politiska omvärld motiverar en breddning av perspektivet med en ytterligare utvidgning och förstärkning av det parlamentariska samarbetet på nationell, nordisk och europeisk nivå. Förändringarna i Öst- och Centraleuropa, det framväxande Östersjösamarbetet, de baltiska staternas position i en nordisk intressesfär, ett utvidgat nordiskt medlemskap i den Europeiska unionen och ett ökat intresse för Nordens närområde i allmänhet kräver en utökad samverkan mellan nordiska parlamentariker på olika nivåer och i olika institutioner.

En utökad parlamentarisk förankring och samverkan stärker demokratin och ger legitimitet åt nordiskt och europeiskt samarbete. Bättre kontakter i beredningsskedet, utökat informationsutbyte och personliga kontakter medför ett effektivare arbete och en bättre samordning och kontroll.

Förslag

I anslutning till den Europeiska unionen finns en rad formella samarbetsformer såsom parlamentsstämmor (fr. *Assises*), talmanskonferenser (*Conferences of Presidents*) och möten mellan de nationella parlamentens samrådsorgan (*COSAC*).

Sedan Finlands och Sveriges inträde i EU finns ett stort behov av samverkan med andra nordiska parlamentariker i de nationella parlamenten och i Nordiska rådet. De informella kontakterna utvecklas bland annat vid olika möten och konferenser, också i Nordiska rådets regi, men samarbetet bör ges fastare former.

Vi anser att den nya kommunikationstekniken kan utnyttjas med ett gemensamt nordiskt informationsforum och ett debattorg på Internet.

Detta Internetforum kunde administreras vid sekretariaten i Köpenhamn och innehålla nyhetsbrev, institutionernas och utskottens agenda, personuppgifter, förslag och beslut, debattinlägg, frågor, upplysningar och så vidare. Nordiska rådets nya utskottsindelning har redan visat att det finns stora överlappningar inom rådet, men också att sambandet mellan frågor på europeisk och nordisk nivå är starkt. Vi anser att en analys av nordiska frågor i EU kan ingå som en del i ministerrådets årliga rapport. Den skulle därmed kunna utgöra ett underlag för en nordisk samordning, uppföljning och utvärdering av arbetet i Nordiska rådet och i EU.

En förstärkt parlamentarisk förankring, som ingår i presidiets åtgärdsprogram, ger möjligheter till bättre kontakter mellan rådet och respektive nationellt uskott i beredningsskedet av olika ärenden. För att få en bättre motivation för ministerrådet att följa upp Nordiska rådets rekommendationer föreslår vi en parlamentarisk uppföljning genom årliga utskottsrapporter.

Med ett Internetforum som grund har presidiet större möjligheter att in-

bjuda berörda parlamentariker på nationell, nordisk och europeisk nivå till olika möten och också utvidga det parlamentariska kontaktnätet till andra länder i våra närområden, i Östersjöområdet och i övriga europeiska länder.

De nationella utskotten borde erbjudas nya möjligheter så att utskottsmedlemmar eller ordförande i respektive specialutskott inbjuds till särskilda möten på initiativ av Nordiska rådet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att upprätta ett informations- och debattforum på Internet för nordiska parlamentariker i de nationella parlamenten, i Nordiska rådet och i Europaparlamentet

att i den årliga berättelsen redogöra för behandlingen av frågor av gemensamt nordiskt intresse i den Europeiska unionen.

att Nordiska rådet anmodar presidiet

att inbegära årliga rapporter från de nationella parlamentens i sakfrågan berörda utskott om uppföljningen av rekommendationer till Ministerrådet

att i samband med möten, seminarier, konferenser och sessioner inom ramen för Nordiska rådets verksamhet informera och inbjuda berörda parlamentariker i de nationella parlamenten och i Europaparlamentet

Helsingfors den 26 augusti 1997

Olof Erland (lib.)
Jonna Grønver (V)
Ingrid Näslund (kd)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Knud Enggaard (V)
Elver Jonsson (fp)
Siv Friðleifsdóttir (F)

Närområdesutskottets betänkande

över medlemsförslag A 1152/när om nordisk skogscertifiering

(Medlemsförslaget har väckts av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir, se s. 571)

Till Närområdesutskottet har hänvisats medlemsförslag A 1152/när om nordisk skogscertifiering.

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget är väckt av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir.

Medlemsförslaget bifogas som bilaga till betänkandet.

2. Remissyttranden över medlemsförslaget

Följande myndigheter och organisationer har yttrat sig över medlemsförslaget.

Norden
- SamNordisk Skovforskning

Danmark
- Ervhervsfremme Styrelsen
- Skov- og Naturstyrelsen
- Miljøstyrelsen
- Dansk Skovforening

Finland
- Jord- och skogsbruksministeriet
- Skogsstyrelsen
- Skogsforskningsinstitutet
- Centralförbundet för Lant- och Skogsbruksproducenter
- Skogsindustrin RF

Åland
- Ålands Skogsvårdsförening
- Ålands Skogsägarförbund
- Ålands Natur och Miljö r.f.

Norge
- Det Kongelige Landbruksdepartement

Sverige
- Statens Naturvårdsverk
- Skogsstyrelsen
- Sveriges lantbruksuniversitet
- Skogsägarnas Riksförbund
- Skogsindustrierna
- Sågverkens riksförbund

SamNordisk Skovforskning (SNS) påpekar att frågan om certifiering av skogars drift och miljömärkning är aktuell i alla nordiska länder. Det pågår dessutom en utveckling inom området såväl globalt som regionalt, bl.a. i EU och genom det paneuropeiska skogssamarbetet. I alla nordiska länder utom Island diskuteras skogscertifieringsordningar. Utgångspunkterna för diskussionen är olika från land till land beroende på skogssektorns samhällsekonomiska betydelse, ägandeförhållanden och skogsodlingssystem. Dessa förhållanden avspeglas i de preliminära olikartade initiativ till certifiering som håller på att utkristalliseras i de olika länderna. Modellerna varierar bl.a. med avseende på ändamålet med certifieringen, graden av offentligt involverande samt frågan om kriterier för certifieringen och vilken instans som skall stå som garant för att certifieringens kriterier är uppfyllda. SNS bedömer att på kort sikt torde vara svårt att uppnå enighet om ett samnordiskt system såväl vad gäller myndigheter, producenter eller konsumentorganisationer. SNS menar därför att frågan om ett samnordiskt certifieringssystem först bör tas upp vid ett senare tillfälle, när man nått erfarenheter med de nationellla systemen och i ljuset av en möjlig framväxt av bredare internationella referenser.

Ehreversfremme Styrelsen, DK, påpekar att ett certifieringssystem måste vara opartiskt och fackligt kompetent och framhåller de nordiska ackrediteringsorganen bör involveras vad gäller granska certifieringsorganen ur denna synpunkt.

Skov- og Naturstyrelsen, DK, avger likartade synpunkter som SNS och är skeptisk mot ett isolerat nordiskt miljömärke om inte detta uppbyggs inom bredare internationella ramar och referenser. Styrelsen påpekar att ett ev. Nordiskt märke inte bör uppbyggas på eller göras avhängigt av Forest Stewardship Council (FSC) eftersom dess principer och processer inte är mellanstatligt erkända. Däremot kan man överföra och utnyttja FSCs erfarenheter. Vidare framför styrelsen att ett nordiskt system skall bygga på frivillighet och ta särskilda hänsyn till ägare av mindre skogsbruk.

Miljøstyrelsen, DK, påpekar att innan beslut tas om införande av en samnordisk ordning bör åtgärderna koordineras med ev. initiativ angående kriterier för skogsbruk och skogsbruksprodukter inom ramen för miljömärket Svanen.

Dansk Skovforening anser att dokumentation av miljökvaliteten hos skogsbrukets produkter kan göras bättre och billigare utan certifiering. Föreningen framhåller vidare att ett ev. certifieringssystem enbart bör införas om motivet är att dokumentera det nordiska skogsbrukets metoder och produkter för konsumenterna. Systemet bör inte användas om motivet är att påverka metoderna inom skogsbruket eftersom skogsbrukets tidshorisont är 100 år. Andra medel än certifiering krävs för förbättringar.

Jord- och skogsbruksministeriet, FIN, framhåller att om ett samarbete om skogscertifiering skall startas förutsätter detta stöd från de centrala intressegrupperna och man påpekar också att det nationella utvecklingsarbetet redan har kommit långt i Finland, Norge och Sverige. I betraktelsesätten och valen beträffande den intenationella certifieringen förekommer dock skillnader.

Skogsstyrelsen, FIN, påpekar att det i Finland har ingåtts ett avtal om gemensamma kriterier, men att skogsägarna i Sverige tog avstånd från de gemensamma förhandlingarna medan skogsindustrin fortsatte förhandlingarna med miljöorganisationerna. En del av de svenska skogsbolagen har meddelat att de godkänner FSC som certifierande organisation. I detta läge tror styrelsen inte att det finns tid eller möjlighet att ånyo inleda förhandlingar. Kriterierna i de olika länderna står dock så nära varandra att de förmodligen efter några år kan harmoniseras, varefter ett gemensamt certifierikat är möjligt.

Skogsforskningsinstitutet, FIN, hänvisar till pågående nordiskt samarbete inom ramen för miljömärkning och tillstyrker förslaget.

Centralförbundet för Lant- och skogsbruksprodukter MTK, FIN, påtalar att nästan alla betydande skogsbrukarländer är engagerade i projekt för skogscertifiering eller likande åtgärder. Samtidigt står köparländerna i Centraleuropa i begrepp att godkänna separata ursprungsbeteckningar i stället för certifiering.. Vad gäller kraven på certifiering hänvisar förbundet till den finska cerifieringsuppgörelsen, vilken tagits i samråd med samtliga av skogsbrukets intressegrupper och är den första av sitt slag i hela världen. Man framhåller att den ger en god grund för ett certifieringssystem som lämpar sig för de små privata skogsbruken i Norden och i hela Europa.

Skogsindustrin RF, FIN, framhåller att de nordiska ländernas vegetationsgeografiska förhållanden varierar i rätt hög grad och att det därför torde bli svårt att definiera de ekologiska elementen för hållbar skogshushållning. Likaså skiljer sig de sociala och ekonomiska förhållandena betydligt i de olika länderna, varför det också torde bli svårt att precisera dessa element för hållbar skogshushållning. Ett nordiskt samarbete bör baseras på det omfattande arbete som redan gjorts i de nordiska länderna och certifieringssystemet bör förutom att vara internationellt trovärdigt också vara internationellt tillämpbart.

Ålands skogsägarförbund finner förslaget inaktuellt eftersom de länderna valt olika vägar att lösa problemet.

Ålands skogsvårdsförening r.f. stödjer strävandena till en gemensam skogscertifieringsmodell för det nordiska skogsbruket. Kriterierna måste beakta småskogsbruket.

Ålands Natur och Miljö r.f. stödjer förslaget och anser att kriterierna bör utarbetas så att de överensstämmer med och kan godkännas av redan befintliga och trovärdiga miljöorganisationer, t.ex. FSC.

Det kongelige Landbruksdepartement, N, meddelar att det i Norge pågår en process som kan leda fram till certifiering av skogsbruket. Arbetet sker inom projektet "Levende skog". I projektet deltar inte myndigheterna aktivt i utformningen av certifiseringsordningar, men bidrar med att klargöra principer och standarder för bärkraftigt skogsbruk, som senare kan komma att användas vid skogscertificering. Man anser att en rad förhållanden måste utredas vad gäller skogscertifiering och att det är nödvandigt att föra det nationella utredningsarbetet ett gott stycke vidare innan man kan ta ställning till om ett nordiskt system är ändamålsenligt. Det är också nödvändigt att noga överväga om och eventuellt hur statliga myndigheter bör

engagera sig i arbetet med skogscertifiering. Den internationella utvecklingen kan påverka detta. Rekommendationen till Nordiska ministerrådet bör formuleras som en uppmaning att utreda möjligheterna till och eventuella fördelar med en samnordisk modell.

Naturvårdsverket, S, påpekar att standardisering som berör skogsbruk pågår inom EMAS och ISO, dvs inom EU och på internationell nivå. Enligt förutsättningarna för ISO/CEN får ett land inte bedriva parallell standardisering om arbete inom samma område samtidigt pågår på internationell nivå. Därför kan ett ev. Nordiskt arbete komma i konflikt med detta krav p.g.a. det pågående arbetet i Sverige. Verket anser att det frivilliga arbetet inom FSC är positivt och att det bör få verka utan inblandning av de nordiska länderna åtminstone inledningsvis, så att erfarenheter kan nås.

Skogsstyrelsen, S, bedömer att arbetet med certifieringsfrågorna bäst bedrivs i marknadsdrivna system inom de ramar som skogspolitiken lagts fast utan direkt medverkan av myndigheter. Visar sig nordisk skogscertifiering vara efterfrågad på marknaden växer den rimligen fram genom näringslivets och andra intressenters agerande.

Sveriges lantbruksuniversitet framhåller att det svenska FSC-avtalet är resultatet av ett förhandlingsarbete mellan enskilda parter och saknar offentligrättslig karaktär. Man ser mycket positivt på ett samnordiskt certifieringsarbete, men ser inte något skäl för ett myndighetsdeltagande i processen.

Skogsägarnas Riksförbund, S, har uppfattningen att ett gemensamt nordiskt certifieringssystem skulle ha stora fördelar och att ett sådant system var målsättningen för det finsk-norsk-svenska certifieringsprojektet. Förbundet påtalar att det svenska bolagsskogsbruket har avtalat att arbeta enligt det koncept som erbjuds genom FSC, en modell som familjeskogsbruket i Norden avvisat eftersom det enligt förbundets mening baseras på det storskaliga skogsbrukets förutsättningar. Förbundet ser fortfarande ett nordiskt system som ett intressant alternativ för de europeiska exportmarknaderna. Ett sådant arbete måste emellertid aktualiseras omgående eftersom utvecklingsarbetet är intensivt och flera system kommer att introduceras inom en snar framtid.

Skogsindustrierna, S, anser - till skillnad från Skogsägarnas Riksförbund - att framtagandet av den svenska standarden i enlighet med FSC skett i consensus och att alla parter medverkat på ett konstruktivt sätt. Utvecklingsarbete förekommer i fyra nordiska länder och förslaget är därför något senkommet. Man anser att det är önskvärt med en nordisk harmonisering av certifieringssystemen. Standarden bör utvecklas utan statlig inblandning.

Sågverken, S, påtalar att den trämekaniska industrin i form av sågverken i Norden anser inte att kundkraven på miljömärkning av trävaror är särskilt starka. Möjligen kan så vara fallet vad gäller vissa tillverkare av massa och papper. Däremot är kampen mot konkurrerande material en stor fråga för träbranschen liksom för ett lönsamt skogsbruk i Norden. Det är enligt Sågverken en öppen fråga om certifiering är ett bra medel för att stärka trämaterialet mot konkurrerande material. Ett nordiskt miljömärkningssystem anser man har förliten räckvidd. Om man vill utvidga miljömärkning av trävaror utanför Norden föreslår Sågverken att man utnyttjar det av Nordic Timber Council införda ursprungsmärket "Nordic" och anser att man i likhet med vad Österrike gjort kan utvidga ursprungsmärket att även inbegripa miljöcertifiering. Sågverken ställer sig inte bakom FSC- modellen eftersom man anser att de förslag som lagts fram i Sverige gynnar storskogsbruket men missgynnar såväl köpsågverken som flertalet av landets skogsägare.

3. Närområdesutskottet

Utskottet kan konstatera att så gott som samtliga remissinstanser anser att ett nordiskt samarbete om certifiering av skogsbruk i princip skulle vara positivt, men att ett stort flertal också framhåller att ländernas något olika förutsättningar vad gäller ägarstruktur, växtförutsättningar m.m. förhindrat att man i de hittillsvarande försöken till nordiskt samordnande lyckats etablera en gemensam nordisk certifieringsstandard. I stället pågår nu ett nationellt utvecklingsarbete enligt olika modeller i fyra nordiska länder.

Utskottet noterar vidare att flera remissinstanser ifrågasätter om ländernas myndigheterna skall medverka i detta arbete. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vad som framförs av det norska lantbruksdepartementet angående myndighetsdeltagande, nämligen att myndigheterna utan att deltaga i utformningen av ordningarna kan bidraga med att klargöra principer och standarder för bärkraftigt skogsbruk, som senare kan komma att användas vid skogscertificering.

Utskottet instämmer också med Lantbruksdepartementets synpunkt att en rad förhållanden måste utredas vad gäller skogscertifiering och utskottet har förståelse för att det är nödvändigt att föra det nationella utredningsarbetet ett stycke vidare innan man kan ta ställning till om ett nordiskt system är ändamålsenligt. Utskottet anser att det bl.a. är viktigt att diskutera om och i så fall hur statliga myndigheter bör engagera sig i det aktiva arbetet med skogscertifiering och att perspektivet också bör omfatta den internationella utvecklingen. Som ytterligare exempel på aktuella frågor kan nämnas i vad mån miljöledningssystem av typ ISO 1400 kan kombineras med kravnivåer, möjligheterna till och lämpligheten av att använda FSCs principer och organisation m.m. Det är också viktigt att den standard som väljs har balans mellan produktion och miljö och att därvid också kultur-

miljövårdens intressen och skogens sociala och estetiska värden beaktas.

Utskottet noterar i detta sammanhang som positivt vad som framförs från den finska Skogsstyrelsens sida, nämligen att kriterierna i de olika länderna står så nära varandra att de förmodligen efter några år kan harmoniseras, varefter ett gemensamt skogscertifikat är möjligt. Många instanser framhåller också att det är viktigt att ett framtida samnordiskt system baseras på det omfattande arbete som redan gjorts i de nordiska länderna och att certifieringssystemet förutom att vara internationellt trovärdigt också skall vara internationellt tillämpbart.

Utskottet finner mot bakgrund av den olikartade situationen i de nordiska länderna att Nordiska ministerrådets möjligheter att i nuläget aktivt agera för ett gemensamt skogscertifieringssystem förefaller begränsade. Närområdesutskottet anser därför att det för närvarande inte finns förutsättningar att begära att Nordiska ministerrådet utarbetar en gemensam certifieringsmodell och miljömärke för det nordiska skogsbruket.

Dock finner utskottet att det finns ett antal principiella frågor om skogscertifiering, vilka bör kunna tas upp till diskussion och prövning på nordiskt plan. Ett sådant arbete skall vara sektorsövergripande och bör kunna ske inom ramen för pågående nordiskt samarbete, exempelvis den nordiska miljömärkningen.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslår Närområdesutskottet Nordiska rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet

> *att* på principiell nivå klarlägga grunder för och möjligheter till en samnordisk skogscertifiering samt när ett eventuellt införande av ett sådant system kan ske.

Helsingfors den 10 november 1997

John Alvheim (FrP)
Birgitta Gidblom (s)
Jette Gottlieb (EL)
Sven Hulterström (s)
Randi Karlstrøm (KrF)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)
Marianne Samuelsson (mp)
Karl Eirik Schøtt-Pedersen (A)
Sturla Böðvarsson (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Martin Glerup (S)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Anders Mølgaard (V)
Kimmo Sasi (Kok.)
Otto Steenholdt (At)

A 1152/när

Medlemsförslag

om nordisk skogscertifiering

(Väckt av Olof Erland, Knud Enggaard, Jonna Grønver, Ingrid Näslund, Siv Friðleifsdóttir och Valgerður Sverrisdóttir)

Bakgrund

Skogsbruket i Finland, Sverige, Norge och Danmark är i ett internationellt perspektiv betydande. Norden svarar för ungefär en tredjedel av Europas produktion av trä och papper. Gemensamt för de nordiska länderna är att tillväxten är större än virkesuttaget. Avverkningen är ca 70 procent av tillväxten och ur produktionssynvinkel är skogsbruket således framgångsrikt.

Under de senaste årtiondena har den biologiska mångfalden hotats i allt större utsträckning. En ensidig satsning på virkesproduktion har äventyrat biodiversiteten och många arters möjlighet att etableras och överleva. För att få en bättre balans mellan virkesproduktionen och den biologiska mångfalden bör skogsbruket bedrivas så att det ger möjlighet till en rik biodiversitet samtidigt som produktionsmålen kan upprätthållas. Skogsnäringen har fått kritik både från miljöorganisationer och skogsindustrins kunder i Europa. Det nordiska skogsbrukets målsättning och ekologiska uthållighet har ifrågasatts i debatten.

Skogsbrukets intressenter har insett betydelsen av ett uthålligt skogsbruk där både ekonomi, ekologi och sociala hänsyn tas i beaktande vid ingrepp.

I dag finns en stor efterfråga på en symbol som garanterar att skogen brukas på ett miljövänligt sätt. Konsumenterna blir alltmer miljömedvetna och förväntar sig att det inom en snar framtid skall finnas certifierade skogsprodukter i handeln.

Certifieringen är ett hjälpmedel för att garantera att en produkt är vad den utger sig för att vara. Skogscertifieringen är också ett konkurrensmedel för skogsprodukter jämfört med annat material.

Nuläge

Nationella arbetsgrupper för utarbetande av kriterier för certifiering har tillsatts i Finland, Sverige, Norge och Danmark. De arbetar med kriterier som kan användas för alla typer av skogsbruk, såväl små privata som stora bolagsskogsbruk. Arbetsgrupperna har arbetat med olika certifieringsmo-

deller, bland andra FSC (Forest Stewardship Council), ISO (International Organization for Standardization) och EMAS (Environment Management System). Arbetsgrupperna representerar både sociala, kulturella, miljö och ekonomiska intressenter vilket är en förutsättning för att ett system skall ge den tyngd och trovärdighet som behövs hos konsumenterna.

Motiv för en gemensam nordisk certifiering

Fördelen med ett gemensamt system är att Norden uppfattas som en enhetlig region bland kunderna. En gemensam modell och märkning skulle också ge certifieringen större tyngd än separata nationella system. Vissa nationella anpassningar kan behövas på grund av nationell lagstiftning och olika statlig administration, men certifieringen bör ge samma status på marknaden och en likartad tillämpning ute i skogen. Det är också viktigt att små privata skogsägare ges praktisk och ekonomisk möjlighet att delta i skogscertifieringen. Ett nordiskt system ger våra skogsföretag möjlighet att agera från en gemensam bas när det gäller ansvarsfullt skogsbruk i länderna kring Östersjön och de nordiska länderna får därmed en mera trovärdig skogsprofil gentemot omvärlden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* utarbeta en gemensam certifieringsmodell och miljömärke för det nordiska skogsbruket.

Helsingfors den 26 augusti 1997

Olof Erland (lib.)
Jonna Grøner (V)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Knud Enggaard (V)
Ingrid Näslund (kd)
Valgerður Sverrisdóttir (F)

Nordenutskottets betänkande

om medlemsförslag angående Nordplus-mini

(Medlemsförslaget har väckts av Søren Hansen, se s. 581)

Medlemsförslaget har hänvisats till Nordenutskottet för behandling. Utskottet beslöt vid sitt möte i Kalmar den 26 september att medlemsförslaget skall remissbehandlas. Utskottets ordförandeskap beslöt den 9 oktober att ett utkast till betänkande skall föreligga till utskottets möte den 10 november för att möjliggöra en behandling på den 49:e sessionen. Utskottet färdigbehandlade förslaget vid sitt möte den 10 november 1997.

1. Förslagets innehåll

Inom utbildningssektorn finns en rad populära nordiska utbytesprogram för universitet (Nordplus) och gymnasier (Nordplus-junior). I det norska ordförandeprogrammet har man velat sätta fokus på ökade möjligheter för utbytesordningar mellan barn och unga i Norden. I förslaget påpekas att nordiskt utbyte mellan barn och unga i grundskoleålder minskat. Att omfatta grundskoleelever är en naturlig utvidgning av existerande mobilitetsordningar. På detta sätt kan man skapa vänskapsband över nationsgränserna samt förutsättningar för en naturlig inlärning av nordiska språk.

Därför föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att genomföra ett femårigt försök (1998-2002) med etablering av Nordplus-mini som skisserat i förslaget

att avsätta 15 miljoner DKK årligen för att ändamålet

att förbereda en evaluering av försöket år 2000 med avseende på eventuella justeringar.

2. Behandling av förslaget

Medlemsförslaget sändes ut på snabbremiss primärt till nordiska ungdoms- och undervisningsorganisationer (se bilaga). Remissfristen sattes till den 20 oktober.

NORDISKA

Nordiska ungdomskommittén är positiv till att utveckla nya stödformer i tillägg till de redan existerande. Kommittén poängterar att de nya stödformerna i högre grad än tidigare bör förankras i ungdomars egna initiativ. Kulturområdet är en naturlig utgångspunkt för programmet enligt kommittén. Ett nytt utbytesprogram bör dessutom leda till att enskilda ungdomar och ungdomsgrupper från frivilligorganisationer stimuleras att delta. Med förslaget om Nordplus-mini anser kommitén dock inte, att man i tillräcklig grad tillmöteskommit kravet om en ökad satsning på frivilligorganisationer och utväxling mellan unga, inklusive närområdet. Man ser positivt på stödformer där fler än två nordiska länder deltar, samt anser att programmet utvidgas till att omfatta även Nordens närområden. För att genomföra programmet på ett meningsfullt sätt bör nya resurser skapas, påpekar kommittén.

Föreningarna Nordens Förbund FNF, svar har dryftats med Föreningarna Norden i de nordiska länderna. FNF ger förslaget sitt fulla stöd. FNF är villigt till att samarbeta med både rådet och ministerrådet för att genomföra projektet samt i vissa fall påta sig förhandlingar. Det förutsätts att Nordiska ministerrådets ev. bevillningar till Nordplus-mini ges som tillägg till de nationella stödordningarna.

Erfarenheten från flera nordiska utbytesprojekt, t.ex. Nordjobb har visat betydelsen av att ungdomar själva deltar i den praktiska kontaktverksamheten. FNF:s gemensamma målsättning är att alla nordiska barn under sin skolgång skall få chanser till att verkligt uppleva "något nordiskt". De nationella stödordningarna räcker inte till till för att främja denna verksamhet. Därför har bara ett fåtal nordiska barn i dag denna möjlighet. Nordplus-mini skulle kunna förbättra situationen och komplettera de nuvarande Västnorden- och Nordskolprogrammen.

Föreslaget skolutbyte bör bli en del av en bredare undervisningsplan om Norden och vänskapskedjorna bör ha en roll i valet av vänskapsskolor och resmål.

Det råder brist på undervisningsmaterial och undervisningsplaner som skulle kunna stimulera skolelevernas intresse för Norden och befintligt material är dessutom för dyrt. FNF rekommenderar att Nordplus-mini,

under det första verksamhetsåret, bör lägga vikt vid att utveckla undervisningsplaner och pedagogiska anvisningar för skolorna.

Rimliga reskostnader för deltagare från Västnorden, anses särskilt viktigt. Nordplus-mini bör därför bli ett särskilt tillägg till Västnordenstipendierna i syfte att främja kontakten med Island, Färöarna och Grönland.

Jämfört med Nordplus och Nordplus Junior kräver Nordplus-mini mycket mer bistånd till skolorna och lärarna på alla plan.

NATIONELLA

Danmark

Nordiske lærerorganisationernes samråd (NLS), ger förslaget sitt fulla stöd och ser det som ett komplement till Nordplus och Nordplus junior som påstås ha stärkt det nordiska utbildningssamarbetet och utvecklat bra förutsättningar för ett växande nordiskt intresse bland lärare och studerande. Förslagets styrka är att kunna nå ut till så ung mottagargrupp med kunskap om den nordiska kulturen. NLS stöder förslaget om medverkan från andra samarbetsparter, exempelvis Föreningen Norden. Kommunerna, som bär huvudansvaret för skolan, uppfattas dock som en primär instans. Genom bred informationssatsning på internettet kan Nordplus-mini bli en behövlig vitalisering för det nordiska samarbetet på officiell kommunal nivå.

Kommunernes landsforening, ser positivt på förslaget. Det uppmuntras till att Nordiska rådet, om rekommendationen antas, informerar kommunerna direkt om stödprogrammet. Folkskolan hör under det kommunala ansvaret och enskilda kommunstyrelser fastställer, med hänsyn till folkskollagens bestämmelser, mål och ramar för dess verksamhet. Vid de enskilda skolorna är det skolstyrelsen, som utarbetar principer för skolans arbete, hit tillhör lägerskolor, internationellt samarbetet m.m.

Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) ställer sig positivt till förslaget. DUF påpekar att andra stödordningar, t.ex. Ungdomskommitténs, prioriterar större trepartsprojekt. DUF understryker behovet av att även uppmärksamma små, billiga projekt såsom t ex en klassresa mellan Danmark och Sverige. DUF föreslår att Nordplus-mini görs tillgängligt inte bara för skolklasser, men även för grupper av ungdomar och barn inom ramen för det frivilliga föreningslivet.

Finland

Undervisningssektorns fackorganisation (Opetusalan Ammattijärjästö) (OAJ), anser att förslaget är värt allt stöd. Det anses oklart om den före-

slagna finansieringen täcker lärarnas kostnader för förberedelser och genomförande. Lärarna har ett ansvar för de minderåriga elevernas säkerhet och trygghet, vilket anses som ett skäl för att lärnarna skall delta i Nordplus-mini programmet. Eftersom programmet skall genomföras såsom skolans egen verksamhet förutsätts att lärarnas tjänste- och lönevillkor och ersättningar tillhörande lärarnas tjänstekollektivavtal beaktas redan när projektets finansiering planeras.

Föreningen Norden (Pohjola Norden) i Finland, hänvisar till det yttrande som givits av Föreningarna Nordens Förbund, men framför några tilläggskommentarer. Det tilltänkta programmet får inte medföra att de nationella anslagen för Föreningen Nordens egna elevutväxling skärs ned eller försvinner. Nordplus-mini bör omfatta annat än enbart elevutbyte och baseras på teman och kunskapsinhämtning. De senaste åren har det skett en nedgång i de nordiska svarsbesöken till Finland. Det kärva ekonomiska läget i de flesta nordiska länder verkar hämmande på intresset för nordiskt elevutbyte. Den nordiska språkförståelsen skall genomsyra Nordplus-mini, påpekar Pohjola Norden.

Åland

Ålands landskapsstyrelse, anser att fördelen med Nordplus och Nordplus Junior är att de nått relativt många och därmed på bred front befrämjat den nordiska gemenskapen. Förslaget får utbildningsavdelningens stöd bl.a. med utgångspunkt i iakttagelserna om att intresset för det nordiska förefaller att svalna på många håll.

Enligt utbildningsavdelningens bedömning bör denna utveckling motverkas. Programmet har förutsättningar att kunna påverka unga människor positivt och kunna grundlägga en positiv nordisk inställning. Rekommenderas att det redan existerande utbytesprogrammet i Föreningen Nordens regi beaktas och samordning mellan parter bör eftersträvas.

Island

Föreningen Norden, ger förslaget sitt fulla stöd och anser att förslagets betydning för språkförståelsen och språkundervisningen, samt information om grannationerna till barn i ett viktigt utvecklingsskede är av stor vikt. Föreningen är villig att vara behjälplig på alla sätt för att Nordplus-mini kan antas och verkställas.

Norge

Det Kongelige Kirke-, Utdannings- og Forskningsministeriet, meddelar att de samrått med Barne- og familiedepartementet samt Kulturdepartementet.

En särskild stödordning får departementets stöd. Departementet är positivt till förslagets innehåll och målsättning, men har svårt att se hur programmet kan finansieras inom dagens budgetramar.

Utbytesprogrammen behöver utvidgas. Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS) har diskuterat utbytesordning på grunnskolenivå och menar att den bör inlemma alla skolklasser och inte som nu enskilda elever.

Det understryks att Nordplus-mini skall förankras i ungdomarnas egna initiativ och att barn och unga bör få inflytande i utformnings- och genomföringsprocessen. Programmet bör förutom skolorna omfatta frivilligorganisationerna, fritidsklubbar m.m.

Nordplus-mini bör formas med de befintliga stödprogrammen som förebild och kan tjäna som ett betydelsefullt supplement till den nordiska handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet.

Departementet anser emellertid att finansieringen av programmet är problematisk. Både anses den föreslagna bevillningen, 15 MDKK/per år, vara kostnadskrävande och samtidigt bedöms den otillräcklig, eftersom bevillningen enbart täcker en liten del av elevmassan i Nordens grundskolor (anslag till 5 promille av eleverna i 6.-10. klass efter försöksordningens fem år).

Kommunernes Centralforbund, har inga anmärkningar på att det etableras en försöksordning med Nordplus-mini för grundskoleklasser i likhet med de existerande mobilitetsordningarna på högre skolnivå Nordplus-junior och Nordplus.

Sverige

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU) ställer sig positivt till förslaget och vill framförallt se ett utvecklat utbyte mellan ungdomsorganisationer. Ungdomars möjligheter att delta i alla skeden av planering och genomförandet av utbytet understryks. Programmet bör, utöver de nordiska länderna, omfatta hela Östersjöregionen, främst Baltikum. LSU framhåller att program med fler än två parter är bra och att det nya programmet inte bör utvecklas på bekostnad av redan existerande program.

3. Utskottet

Utskottet är medvetet om utmaningen att inom dagens budgetramar finna en lösning på finansiering av Nordplus-mini-programmet.

Utskottet föreslår därför att programmets start uppskjuts med ett år, till att gälla 1999-2001, och att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever, enligt förslaget, med utgångspunkt i en utredning om alternativa finansieringsmöjligheter av programmet mellan nordiska och nationella parter.

Upprättande av det föreslagna programmet bör inte ske på de redan befintliga nationella och nordiska programmens bekostnad.

Utskottet stöder att Nordplus-mini görs tillgängligt inte bara för skolklasser, men även för grupper av ungdomar och barn inom ramen för det frivilliga föreningslivet, fritidsklubbar m.m.

Utskottet anser att Nordplus-mini bör ta sin utgångspunkt i kulturområdet.

Utskottet uppmärksammar avsaknaden av remissvar från Färöarna och Grönland.

Utskottet noterar förslagen om att närområdena bör ha tillgång till programmet. Utskotetts uppfattning är att det bör undersökas närmare vilka länder som omfattas av programmet samt om vissa regioner i Norden skall ha mer central plats än andra.

Mot bakgrund av de goda erfarenheterna t.ex. med Nordplus och Nordjobb i Föreningarna Nordens regi ser utskottet positivt på Föreningarna Nordens engagemang och vilja att delta och bidra i hela processen. Utskottets bedömning är att programmet kräver samråd och samordning med flera parter på olika samhällsnivåer i genomförandet av programmet.

Mot denna bakgrund hemställer Nordenutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever (7-16 år) under en femårsperiod 1999-2003; Nordplus-mini.

att under 1998, i dialog med nordiska och nationella parter, utreda möjligheter till en ytterligare finansiering av programmet.

att undersöka förutsättningarna för att ge närområdena tillgång till programmet.

att få till stånd ett brett samarbete om genomförandet och upprättande av programmet med kommuner, skolor, lärare och elever, Föreningarna Norden samt berörda frivilligorganisationer.

att barn och unga ges fullt utrymme i att medverka i genomförandet och upprättandet av programmet.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

BILAGA

Remittering

Remissfristen har satts till den 20 oktober 1997.
Förslaget har sänts på remiss till följande instanser:

Nordiska
-Föreningarna Nordens Förbund
-Nordiska Ungdomskommittén

Nationella
Danmark
-Nordiske lærerorganisationers samråd
-Kommunernes Landsforening
-Dansk Ungdoms Fællesråd
Färöarna
-
Grönland
-
Finland
-Undervisningssektorns fackorganisation
-Finlands Kommunförbund
-Finlands Ungdomsorganisationers Förbund
-Pohjola Norden rf
Åland
-Ålands Ungdomsråd
-Kommunala samarbetsnämnden
-Ålands landskapsstyrelse, undervisningssektorn
Island
Föreningen Norden
Norge
-Det Kongelige Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartement
-Det Kongelige Barne- og Familiedepartement
-Kommunernes sentralforbund
Sverige
-Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer LSU
-Svenska kommunförbunden
-Föreningen Norden

A 1153/nord

Medlemsforslag

om Nordplus-mini

(väckt av Søren Hansen)

På uddannelsesområdet er der de seneste år iværksat en række initiativer med Nordplus og Nordplus-junior, der retter sig mod henholdsvis universitets- og gymnasieniveau. Endvidere har handlingsplanen "Et kommende Norden", Nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000, sat yderligere fokus på børn og unge i det nordiske samarbejde.

Mobilitetsordningerne, Nordplus och Nordplus-junior, bliver betragtet som nogle af de mest succesfulde nyskabelser i det nordiske samarbejde. De har været med til at øge mobiliteten blandt unge nordboere. Et Nordplus-mini program vil yderligere styrke disse positive effekter.

Det norske formandskab har udpeget børn, unge og de eksisterende mobilitetsordninger (Nordplus- og Nordplus-junior) som indsatsområde. Endvidere vil man undersøge mulighederne for at udvide og styrke mobilitetsordningerne. Her kunne et Nordplus-mini program for grundskoleelever ligge i tråd med formandsskabets prioriteringer. Situationen i dag er at færre og færre elever og skoleklasser i deres tid i grundskolen kommer på ophold i et andet nordisk land. Denne tendens går stik imod den målsætning, Nordisk Råds Kulturudvalg opstillede i 1993, hvor man udtalte ønske om, at enhver elev i løbet af sin skoletid burde have besøgt en skole i et andet nordisk land.

Ministerrådet støtter årligt Foreningerne Norden med 1 million DKK til klasserejser mellem Vestnorden og det øvrige Norden. Derudover modtager Foreningerne Norden national støtte som anvendes til støtte af udvekslingsophold. Men de disponible midler rækker ikke vidt, og langt størstedelen af ansøgningerne må afvises.

Nabosprogundervisningen forudsættes varetaget under nationalt ansvar, og derfor har det officielle nordiske samarbejde ikke interesseret sig for grundskolen i samme grad som for gymnasie- og universitetsniveauet. Generelt bliver Norden og nordisk samarbejde betragtet som et område, der har svært ved at fange interessen hos de yngre generationer. Set i lyset af, at man nationalt ikke har taget sit undervisningsansvar alvorligt nok og at man i det officielle nordiske samarbejde primært har interesseret sig for

gymnasie- og universitetsniveauet, er det ikke underligt, at interessen for nabolandene vantrives hos de yngre generationer.

En måde hvorpå situationen kunne bedres, ville være at oprette et Nordplus-mini program for grundskoleelever. Elever der besøger elever fra andre nordiske lande vil opnå en øget sprogforståelse og en indsigt i et andet nordisk lands kultur og levemåde. Derudover vil de elever der modtager den rejsende klasse opnå samme erfaringer, navnlig hvis en visit forudsætter genvisit.

I dag er billetpriserne i Norden relativt høje, specielt mellem Vestnorden og det øvrige Norden. De høje billetpriser afholder mange skoleklasser fra at rejse i Norden. Og de vælger i stedet rejsemål der ligger uden for Norden.

Samarbejdspartnere

For at flest mulig skoleklasser i Norden kan få del i midlerne af et Nordplus-mini program kan man drage forskellige samarbejdspartnere ind i projektet. Først og fremmest de respektive skoleejere (kommunerne). Man kan forhandle rabatter med de nordiske jernbane- og flyselskaber. Kombineret med billige rejsedage kan man opnå betydelige reduktioner i forhold til normalpriserne. En anden mulighed kan være at tilrettelægge rejser i samarbejde med nogle af de rejseselskaber der i forvejen har specialiseret sig i klasserejser.

Andre samarbejdspartnere kan være Foreningerne Norden der i forvejen administrerer nogle af de eksisterende støtteordninger til klasserejser. Foreningerne Norden kan evt. i samarbejde med klasserne være med til at sikre en nordisk dimension i klassernes forberedelse af rejser. De klasser der modtager støtte kan få tilsendt informationsmateriale om det nordiske samarbejde, og forslag til hvordan man kan arbejde med Norden i skolen. Således vil et Nordplus-mini program ikke bare være en passiv formidler, men aktivt være med til at informere om Norden.

Organisation

De fordele, der bliver fremhævet ved Nordplus-junior og Nordplus, er bl.a. en effektiv og billig administration. Der bliver således afsat 10 % af en heltidsstilling til at administrere Nordplus-junior, der har et budget på ca. 6 millioner DKK. Der uddeles midler to gange om året, og det administrative arbejde er koncentreret til disse to perioder. Et Nordplus-mini program kan påregne flere ansøgninger dersom man i modsætning til Nordplus-junior forudsætter at hele klasser kan søge midler. Men administrationen af programmet vil være overkommelig.

Aktiv deltagelse

Den bedste måde hvorpå man gør børn og unge bevidste om deres fælles nordiske identitet og historie, er at give dem mulighed for oplevelser og aktiv deltagelse i aktiviteter med et nordisk indhold. Den nordiske dimension aktiveres bedst gennem oplevelser.

Kriterier for tildeling

Det er vigtigt at alle involverede parter nøje forbereder klasserejserne.

Man bør prioritere studieprogrammet som består af tværfaglige aktiviteter.

Værtskolen bør udarbejde et program for besøgene. Man bør udlevere undervisningsmateriale, informere om fritidsaktiviteter og andet praktisk.

Elever og lærere kan indkvarteres privat, på vandrehjem eller lejrskolehytter.

Pædagogiske gevinster

Elever får en forstærket bevidsthed om indlæring og undervisning i andre nordiske lande.

Som ambassadør for et land bliver man naturligt nødt til at reflektere og skaffe kundskaber om sit eget land og det land man rejser til.

Resultatet bliver en udviklet kulturel bevidsthed og venskabsbånd over grænserne.

Lærere og elever inspireres til at forsøge nye undervisnings- og indlæringsmetoder.

Der opleves en naturlig sprogindlæring hvor fremmedsprog bliver et *middel* til at skaffe sig kundskaber og ikke kun et *mål* som i traditionel sprogundervisning i hjemlandet.

Interessen for Norden bliver vakt i en ung alder og motiverer til senere i livet at benytte andre nordiske støtteordninger som f.eks. Nordplus og Nordjob.

1,5 millioner elever, 15 millioner DKK

Der er i dag ca. 1,5 millioner elever i 6-10 klassetrin. Hvis man i gennemsnit giver 1000 DKK pr. elev i støtte, vil man med et budget på 15 millioner DKK kunne støtte ca. 600 klasser årligt (300 klasser på besøg og 300 på genbesøg). 600 klasser svarer til én promille af de aktuelle elever.

Efter en forsøgsperiode på fem år vil ca. 5 promille af eleverne i 6-10 klasse have modtaget støtte fra Nordplus-mini.

Der vil stadig være langt til det ideal, som Nordisk Råds Kulturudvalg formulerede som målsætning i sin udtalelse til ministerrådets plan for ny-

satsning på kultur-, uddannelses- og forskningsområdet den 23. februar 1993 (B 137/k). Her udtaltes, at udvalget "anser, att en målsättning för elevutbytet borde vara att varje elev skall ha möjlighet att en gång under sin skoltid besöka en skola i ett annat nordiskt land." Men en forsøgsperiode af det i forslaget skitserede omfang vil være en realistisk måde at indlede vejen mod målet på.

Forslag

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre et femårigt forsøg (1998-2002) med etablering af Nordplus-mini som skitseret i ovenstående forslag

at afsætte 15 millioner DKK årligt til formålet

at forberede en midtvejsevaluering af forsøget i år 2000 med henblik på eventuelle justeringer.

København, den 2. september 1997

Søren Hansen (S)

Europaudvalgets betænkning

om medlemsforslag A 1155/euro om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed

(Medlemsförslaget har väckts av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet, se s. 588)

Europaudvalget har fået et medlemsforslag om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 10. november 1997.

1. Gennemgang af medlemsforslag A 1155/euro om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed

I medlemsforslaget foreslås, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,
>
> *at* forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af nye tilsætningsstoffer og af tilladte grænseværdier, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med ny lovgivning på levnedsmiddelområdet,
>
> *at* forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

Forslagsstillerne argumenterer for, at beskyttelsen af forbrugerne forudsætter, at der i tilknytning til regler for frihandel i EU og WTO skabes regler, som baseres på et krav om sunde fødevarer, hvilket bl.a. skal ske ved, at reglerne udformes med respekt for forsigtighedsprincippet. Endvi-

dere skal forbrugerne sikres tilstrækkelig information til at kunne vælge sunde varer.

Forslagsstillerne mener, at de nordiske lande kan bidrage til opretholdelsen af en høj fødevarekvalitet og til at respekten for forsigtighedsprincippet overholdes, hvis de nordiske lande i videnskabelige komiteer i både EU og WTO kan fremvise veldokumenterede risikovurderinger. Derfor argumenteres for, at det eksisterende nordiske samarbejde på området intensiveres yderligere, også med øget budget.

2. Høring

Medlemsforslaget har ikke været sendt til høring.

3. Udvalgets behandling

Udvalget har behandlet forslaget på sit møde den 10. november 1997 i Helsingfors. Forslaget har forud været behandlet i Europaudvalgets arbejdsgruppe for forbrugerpolitik.

3.1. Udvalgets overvejelser

Udvalget har i 1997 sat fokus på bl.a. forbrugerpolitik, særligt med henblik på fødevarer. Udvalget har været meget opmærksom på, at EU's regelværk ikke må forringe de nordiske forbrugerpolitiske standarder. Europaudvalget har i den forbindelse spurgt de nordiske samarbejdsministre om udviklingen på forbruger- og fødevareområdet i de respektive nordiske lande som følge af EU og EØS.

Det overordnede indtryk af besvarelserne er, at de nordiske lande generelt ikke har fået forringede standarder, men at der på nogle få områder har været forringelser. Det er Europaudvalgets opfattelse, at den forøgede opmærksomhed om forbrugerhensyn i EU vil betyde, at der i de følgende år vil være muligt at ændre disse regler, bl.a. med henvisning til den nye formulering af miljøgarantien, som betyder at nye videnskabelige kendsgerninger kan føre til et forbud.

Europaudvalget støtter forslagsstillernes 1. at-sætning om at rekommandere de nordiske landes regeringer at styrke samarbejdet om at sikre fødevaresikkerheden både i EU og i WTO.

Europaudvalget støtter også forslagsstillernes 2. at-sætning om at rekommandere de nordiske landes regeringer at forøge samarbejdet med at udarbejde risikovurderinger, som kan anvendes i de videnskabelige komiteer i EU og WTO. Europaudvalget mener imidlertid ikke, at formuleringen "nye tilsætningsstoffer og af tilladte grænseværdier" er tilstrækkelig bred, da de kun omhandler ny lovgivning på levnedsmiddelområdet. Der

kunne blive tale om nye opdagelser af sundhedsskadelige effekter ved allerede tilladte og markedsførte levnedsmidler og som følge deraf behov for nye undersøgelser af disse.

Europaudvalget finder derfor, at formuleringen bør være bredere og dermed omfatte samarbejde om risikovurderinger af alle levnedsmidler. Dette vil således omfatte, at Nordisk Ministerråd kan udarbejde risikovurderinger af bl.a. nye tilsætningsstoffer, tilladte grænseværdier, resistens mod antibiotika ved anvendelse at dette i dyrefoder og af nye levnedsmidler (novel food) og at Nordisk Ministerråd kan lave risikovurderinger af tilsætningsstoffer generelt.

Europaudvalget foreslog i sin udtalelse om Nordisk Ministerråds budget 1998, at der kom forøgede midler til levnedsmiddelsektoren i 1998. Europaudvalget mener, at denne sektor er meget vigtig og at den fremover bør prioriteres i budgetsammenhæng.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,

at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med lovgivning på levnedsmiddelområdet,

at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

Helsingfors, den 10. november 1997

Børge Bakholt (S)
Marit Nybakk (A)
Berit Löfstedt (s)
Svend Erik Hovmand (V)
Liisa Hyssälä (Kesk.)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Marianne Andersson (kd)
Sonja Irene Sjøli (H)
Göthe Knutsson (m)
Lodve I. Solholm (FrP)
Ole Stavad (S)
Eva Johansson (s)
Nils T. Svensson (s)
Vibeke Peschardt (RV)
Bjarne Kallis (SKL)
Einar Steensnæs (KrF)
Heikki Koskinen (Kok.)
Per Kristian Foss (H)
Øystein Djupedal (SV)
Øyvind Korsberg (FrP)

A 1155/euro

Medlemsforslag

om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed

(Stillet af den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd)

Det er afgørende for beskyttelsen af forbrugerne, at betingelserne for at skabe fri handel med varer over grænserne ledsages af et sæt regler for forbrugerbeskyttelse på et højt niveau. Betingelserne for fri handel fastsættes af EU samt af den internationale verdenshandelsorganisation WTO, og disse betingelser må ledsages af fælles regler for beskyttelse af forbrugerne udarbejdet af de samme organisationer. Disse regler skal være baseret på et krav om sunde og rene fødevarer, respekt for forsigtighedsprincippet og en høj grad af information over for forbrugerne.

I EU er det i de senere år lykkedes at skabe en vis opmærksomhed omkring forbrugerbeskyttelse. Det skyldes ikke mindst oprettelsen af det nye generaldirektorat for forbrugerbeskyttelse. Men hele fødevareområdet er et forsømt område. Det reguleres primært efter det indre marked og de konkurrencehensyn, der gælder her. Sundhedsaspekter og andre forbrugerhensyn har ikke tilstrækkelig høj vægt.

I WTO indgår forbrugerhensynet slet ikke. Og WTO-Domstolen får mulighed for at underkende EU-regler.

Det er bekymrende, fordi vi i disse år oplever et stigende antal ansøgninger om godkendelse af nye tilsætningsstoffer til levnedsmidlers, samtidig med at nye produktionsmetoder som genmodificering, vækstfremmere og hormontilsætninger vinder frem og markedsføres. Begge dele sker, uden at konsekvenserne for forbrugerne er undersøgt tilstrækkeligt.

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd mener, at det er nødvendigt, at de nordiske lande deltager aktivt i arbejdet i EU og WTO for at sikre, at de internationale regler for frihandel ikke kommer til at undergrave forbrugernes rettigheder.

Både i EU og WTO træffes afgørelser om at godkende nye tilsætningsstoffer eller fastsætte grænseværdier for disse stoffers anvendelse af videnskabelige komiteer. Disse videnskabelige komiteer baserer deres afgørelser på videnskabelige resultater. Mangler der derfor videnskabeligt belæg for et stofs eventuelle skadelige virkning, er der ikke grundlag for at forbyde stoffet eller for at fastlægge lavere tilladte grænseværdier.

Det er i dag et problem, at der i flere konkrete sager har manglet tilstrækkeligt veldokumenterede risikovurderinger. EU har behandlet for-

slag om at udvide den fælles positivliste med stoffer, de nordiske lande har mistanke om kan være sundhedsskadelige. Men hvor dokumentationen ikke er tilstrækkelig. EU-landene har også tabt sagen om at opretholde et forbud mod hormonkød, fordi WTO-Domstolen manglede tilstrækkelige videnskabelige beviser for at opretholde forbuddet.

De nordiske lande kan medvirke til at skabe større fødevaresikkerhed ved at bidrage med kvalificeret, videnskabelig dokumentation i dette arbejde. De skal samarbejde om at udarbejde konkrete risikovurderinger for forskellige tilsætningsstoffer og produktionsmetoder, der kan fremlægges som beslutningsgrundlag i de videnskabelige komiteer i EU og WTO.

Der eksisterer i dag et nordisk samarbejde om konkrete risikovurderinger af tilsætningsstoffer, om udvikling af metoder for indtagsberegninger samt andre aktuelle undersøgelser i arbejdet med regler og lovgivning på levnedsmiddelområdet. Dette samarbejde bør bruges til at påvirke arbejdet i EU/EØS og WTO. Det koordineres af EK-Livs, men er endnu ikke fuldt udviklet.

Som beskrevet er arbejdet med konkrete risikovurderinger uhyre vigtigt. Den Socialdemokratiske Gruppe mener, at de nordiske lande bør styrke dette samarbejde for at kunne agere mere effektivt. Derfor er det også en helt forkert retning Nordisk Ministerråd lægger op til i sit forslag til budget 1998, hvor EK-Livs budgetpost beskæres.

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd foreslår,

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at styrke det nordiske samarbejde om sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,

at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af nye tilsætningsstoffer og af tilladte grænseværdier, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med ny lovgivning på levnedsmiddelområdet,

at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

København, den 7. oktober 1997

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råds Europaudvalg

Børge Bakholt (S)
Berit Löfstedt (s)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Sinikka Hurskainen (SDP)
Nils T. Svensson (s)
Ole Stavad (S)

Utskottsförslag

angående nordiska initiativ på multimedieområdet

(utarbetat av arbetsgruppen för film och media; framlagt av Nordenutskottet)

I. Förslag till rekommendationer

Nordenutskottet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i de pågående förhandlingarna om det kommande MEDIA III programmets utformning bidra till att programmet inkluderar de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov samt att MEDIA III programmet mer än dess föregångare ser till barns och ungas behov.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

II. Bakgrund

NORDISK STÖDFUNKTION PÅ MULTIMEDIEOMRÅDET

Samtliga europeiska länder har omfattande stödordningar för (multi)mediaproduktioner.

1) (Multi)mediemarknaden i Norden domineras av icke nordiska och icke europeiska produkter både på software- och hardwareområdet.

2) De nationella europeiska fondernas syfte är främst att slå vakt om den nationella kulturen. Men det är viktigt att lägga märke till att under de senaste fem till tio åren har det öppnats upp för ett betydligt internationellt samarbete genom dessa fonder.

3) Sett till användningen av multimediaproduktionen, så är den snart av samma storlek som biografbesöken (se Bilaga; diagram IV).

I enlighet med §128 i Maastrichtavtalet/Amsterdamtraktatet har EU inte rätt att blanda sig i de enskilda medlemsländers kulturella aktiviteter. Det hindrar emellertid inte att EU skulle kunna instifta den s.k. Garantifonden. För de små länderna och de små språkområdena som t.ex. de nordiska länderna, Irland m.fl. är denna situation dubbelt så besvärlig eftersom EU endast i begränsad utsträckning fokuserar på innehållsproduktion. De små länderna kan svårligen framställa större kulturbärande (multi)medieproduktioner, som bär sig på deras hemmamarknad medan de stora ländernas möjligheter är bättre på grund av deras stora hemmamarknad.

De nordiska länderna bör målmedvetet arbeta för att stärka just de skapande nationella konstnärliga aktiviteterna och utveckla det nordiska samarbetet inom de nya medierna. I detta sammanhang noterar utskottet kulturministrarnas beslut på mediområdet (13.6.1997) om å "intensivere det nordiske samarbeidet på ministernivå i EU-sammenheng når det gjelder Unionens politikk for utvikling av informasjonssamfunnet, med sikte på å fremme innholdsproduksjon, f.eks. gjennom et EU-finansiert multimediefond, der hensynet til de små land og språksamfunn må få en sentral plass."

Ett annat problem för de små länderna är att inhämtande av kunskap om konstnärliga, produktionstekniska och marknadsmässiga förhållanden är relativt dyr. Till exempel framställer få bolag fler än 1 spelfilm/multimedieproduktion per år. Kostnad för inhämtande av kunskap är därför hög per enskilt projekt.

Enligt sakkunniga och experter varierar de nordiska ländernas utnyttjande av EU:s MEDIA II program, vilket bl.a. anses bero på en svårgenomtränglig byråkratisk process.

Dessa fakta pekar på att det finns ett behov för att etablera en stödfunktion, ett slags "kunskapsbank" som ger upplysning och rådgivning om multimediaproduktion, med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Allmänkunskap som kan var till nytta för politisk planering på nordisk nivå bör finnas i denna kunskapsbank, men också producenter bör här kunna få rådgivning och direkt tillgång till kunskap.

Stödfunktionen bör också vara tillgänglig på politiskt plan för att få neutral och pålitlig internationell information på multimedieområdet. Inte enbart gällande enskilda medier utan också angående generella upplysningar som går genom de ännu relativt skarpa gränserna mellan spelfilm/kortfilm/TV/CD-ROM/CDI/DVD etc., samt inte minst genom den omfattande fasen från att den kreativa idéen väcks till den slutliga kulturella och ekonomiska evalueringen av projektet.

Stödfunktionen bör stå i nära anknytning till den producerande delen av verksamheten för att ha närhet till problemställningen som den ter sig utifrån både konstnärliga och handelsmässiga realiteter.

Eftersom hela den europeiska (i synnerhet de små ländernas) medievärld är beroende av offentliga stödsystem bör stödfunktionen vara väl underrättad om dessa system. Och just här skulle de nordiska länderna verkligen kunna stödja varandra. De enskilda länderna har avsatt begränsade resurser till att gemensamt genomgå och överväga behovet på området. Ofta är fondarbetet delat på flera instanser i departement eller styrelser och just de nya multimedierna har en dålig täckning i detta sammanhang.

Stödfunktionen bör betraktas som ett slags kunskapsport och vara tillgängligt för både politiker och den egentliga producerande sidan av multimediebranschen. Denna uppgift bör naturligtvis utföras i ett mera begränsat samarbete med de redan existerande aktörerna NORDICOM och European Observatory i Strasbourg.

Stödfunktionen bör samla in, strukturera och återge kunskap om aktiviteter på det europeiska planet, så att de nordiska länderna kan ha samspel om att utnyttja de många europeiska möjligheterna. Stödfunktionen bör ge råd kring finansiering också på det komplicerade stödordningsområdet i Europa.

Tanken med denna stödfunktion är också att den samlar in vetande om just nordiska förhållanden genom att:

1) De nordiska länderna koordinerar sina insatser på både hardware- och software området.

2) De nordiska länderna kan stödja varandra internationellt genom att sprida kunskap om de nordiska kulturella aktiviteterna på multimedieområdet.

Nordenutskottet noterar kulturministrarnas beslut av den 13 juni om att "KM-gruppen får i oppdrag å utrede hvordan et smidig informasjonssystem dels om policyutvikling, dels om konkrete støttemuligheter i EU-systemet vedrørende utvikling av informasjonssamfunnet kan utvikles."

MEDIA II och MEDIA III

Av den information som inhämtats framgår att trots MEDIA II överlägsenhet som stödordning är den generellt dåligt anpassad till de små europeiska ländernas och de små språkområdenas speciella behov. På europeiskt plan pågår redan långt framskridna diskussioner kring utformningen av MEDIA III, det medieprogram som är avsett att avlösa MEDIA II. De nordiska länderna bör därför redan nu fokusera på de problemställningar som särskilt berör små länder och små språkområden i Europa, eventuellt i samråd med andra medlemsländer i samma situation, för att kunna ha inflytande på att MEDIA III, bättre än dess föregångare, anpassas till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov på detta område. Det anses vara av vikt att också de nordiska länderna är välförberedda när förhandlingarna om MEDIA III börjar.

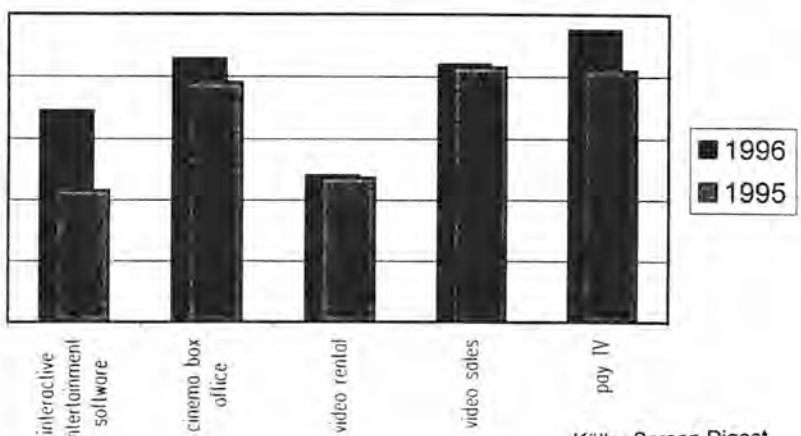
MEDIA II programmet har även i betydligt liten grad uppmärksammat de särskilda behov som barn och unga har. Det skulle, enligt utskottets bedömning vara till stor nytta om de nordiska länderna på europeisk nivå föreslog att inlemma denna målgrupp i det kommande MEDIA III-programmet.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Diagram IV BILAGA

EUROPEAN INTERACTIVE ENTERTAINMENT SOFTWARE RETAIL SPEND
compared with other audio-vsiual spending, 1995 and 1996

Källa: Screen Digest

Utskottsförslag

angående insatser för ökad CD-ROM produktion med nordiskt innehåll

(utarbetat av arbetsgruppen om film och media; framlagt av Nordenutskottet)

I. Förslag till rekommendationer

Nordenutskottet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet genom att öka stödet till konstnärlig produktion och genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka möjligheterna för att de nordiska folkbiblioteken kan distribuera de nordiska CD-ROM produktionerna på samma villkor som boken;

   att i samråd med undervisningssektorn undersöka möjligheterna till utvecklande av lek och lär spel i undervisningssyfte;

   att fortsatt ta initiativ till CD-ROM produktioner med nordiskt innehåll.

II. Bakgrund

Audiovisuella verktyg öppnar nya möjligheter till lek och lärande och ett nytt sätt att inhämta kunskap. CD-ROM skulle i högre grad än hittills kunna utnyttjas som redskap för att nå ut till målgruppen barn och unga t.ex. i form av lek och lärspel. CD-ROM är redan ett pedagogiskt instrument i undervisningen på olika områden. Samråd bör därför ske med undervisningssektorn. CD-ROM-insatserna bör i första hand gälla barn och ungdomar i Norden.

Försäljningen i Danmark av femhundratusen CD-ROM-spelare 1997 ger en föreställning om att det finns ett intresse, åtminstone hos konsumenter i Danmark, och en marknad för CD-ROM. Utländska produktioner dominerar marknaden och konkurrensen kring att nå den unga generationen är stor.

Det är kring det kreativa innehållet som konkurrensen står och därför bör de nordiska insatserna även på detta område koncentreras till innehållets kvalitet genom att öka stödet till konstnärlig produktion och genom att uppmuntra de ungas kreativitet. Förutom att de nordiska CD-ROM produkterna bör finnas på den kommersiella marknaden bör de även kunna utlånas vid samtliga nordiska folkbibliotek på samma villkor som boken. De nordiska folkbibliotekens funktion som distributionskanal för nordiska CD-ROM produktioner bör därför undersökas närmare.

Nordiska ministerrådet har nyligen satsat på utgivning av CD-ROM om bl.a. nordisk mytologi, om mänskliga rättigheter samt sammanställt en långfilmkatalog (Nordkatalog) på CD-ROM. Satsningarna bör inte stanna upp därvid utan det krävs en fortsatt och kontinuerlig bevakning av de områden som bedöms som viktiga för denna målgrupp. Det uppmuntras därför till fortsatt stöd till CD-ROM produktioner på de nordiska språken.

Nordiska Kulturfonden bör prioritera stöd till CD-ROM.

De nordiska ambitionerna bör vara att skapa förutsättningar för att stödja och stimulera den konstnärliga produktionen på hemmaplan. Rådets och ministerrådets roll bör fortsatt vara att föreslå och stimulera goda initiativ och hitta aktörer på marknaden som kan stå för produktionen av dem.

Steg ett är därför att i de nordiska länderna nationellt mobilisera en skapande initiativkraft och en kreativ miljö för artisterna. Steg två kan så vara att ta kontakt med EU:s stödordningar vad gäller tillvärkning och produktion av CD-ROM.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Utskottsförslag

angående ökad nordisk profilering och upprättande av ett nordiskt kulturnät på internettet

(utarbetat av arbetsgruppen om film och media; framlagt av Nordenutskottet)

I. Förslag till rekommendationer

Nordenutskottet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att med utgångspunkt i de nationella elektroniska kulturnäten och deras erfarenheter undersöka möjligheten för att bygga upp en samnordisk kulturnätstruktur på Internettet.

   att det i ministerrådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att med insatser för ökat artistiskt och kulturellt utbud öka de nordiska ländernas och den nordiska kulturens profilering på internetettet

3. Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

   att det i rådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

II. Bakgrund

Internettet ger användaren möjligheten att välja vad den vill se och jämfört med andra medier är Internettet överlägset eftersom det ger möjligheter till kommunikation. Mediet har dessutom kapaciteten att lära känna användarens önskemål och smak. På nordiskt plan skulle internettet också kunna utvecklas till att bli en bärare av de viktiga nordiska kulturella värdena. Det är en framkomlig väg för att säkra den nordiska kulturens överlevnad och för att bemöta det anglosaxiska inflytandet och överflödet på internettet.

Med tanke på den snabba utvecklingen finns det anledning till att överväga hur en sådan nordisk satsning skulle kunna genomföras. Internettet

kommer gradvis att utvecklas från att vara ett tangentbord till att bli ett verktyg som förmedlar musik och television, i likhet med en musikläggning eller en TV-apparat. Den nordiska kulturella värdegemenskapen kan stärkas med internettets hjälp, t.ex. genom att visa kortfilmer, att erbjuda intervjuer med framstående personer samt genom att stärka det artistiska utbudet på internettet. Att internettet dessutom möjliggör kontakt och utbyte av nordisk kultur utanför Norden är enbart positivt.

Av den nyss utkomna rapporten "Challenges to the Network Telecom and the Internet" IPU 1997 framgår att de nordiska länderna är i ledningen vad gäller antal Internetabonnemang i världen, se Bilaga; diagram III.

Detta faktum talar för att internettet, i större grad än hittills, bör tas i bruk för att fungera som en kulturbärare av de nordiska kulturvärdena. Internettet som verktyg i undervisningen bör noteras, och möjligheterna att använda internettet som verktyg i syfte att förnya det nordiska språksamarbetet bör övervägas. Ett annat faktum som talar för att internettet inte längre kan förbises är att antalet förbrukare av de audiovisuella medierna i Europa inom en nära framtid kommer att bli lika högt som biografbesökarna, se Bilaga; diagram IV. Sättet att använda internettet är det samma som den audiovisuella utvecklingen pekar mot, nämligen att fritt kunna välja program från det rikliga utbudsflödet i multimedieströmmen. I den nära annalkande digitala medievärlden kommer också kravet på att kunna utföra egna, självständiga val att få en stor betydelse för individen. De nordiska innevånarnas utmaningar i den digitala utvecklingen bör därför även beaktas.

Istället för att fokusera på internettets negativa sidor bör de positiva effekterna med internettet byggas ut i syfte att

1) förmedla information om det formella officiella nordiska samarbetet

Hemsidorna om det officiella nordiska samarbetet bör innehålla en utbyggd och uppdaterad information. Detta ställer i flera avseenden ökade krav och utmaningar både på och till organisationen, rådet och ministerrådet.

2) vidareföra och förstärka den nordiska kulturella gemenskapen och de demokratiska nordiska värderingarna

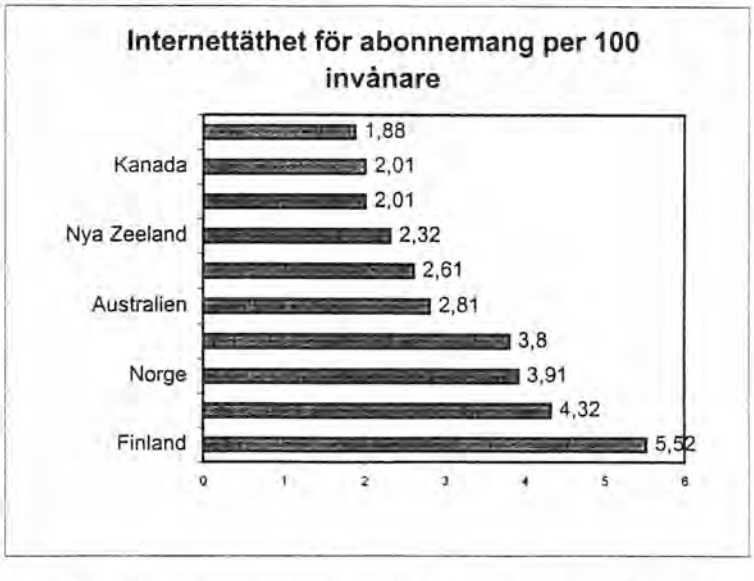
Internettet skulle kunna utnyttjas till att förmedla nordiska kulturprodukter och kulturyttringar i mycket högre grad än vad som praktiseras i dag. Vid temakonferensen "Nordisk kultur under internationell press" presenterades erfarenheterna av det svenska kulturnätet. Liknande elektroniska kulturnät finns i samtliga nordiska länder och i de nordiska självstyrande områdena. Det bör övervägas om de existerande, elektroniska nationella kulturnäten i Norden kan sammanlänkas och bilda en nordisk kulturparaply på Internettet.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

BILAGA

Diagram III

Källa: ITU World Telecommunication indicators Database, Network Wizards

Diagram IV: se s. 593

Utskottsförslag

angående nya initiativ på filmområdet

(utarbetat av arbetsgruppen för film och media; framlagt av Nordenutskottet)

I. Förslag till rekommendationer

Nordenutskottet föreslår att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att ytterligare förstärka produktionsstödet på filmområdet i de nordiska länderna i syfte att förhöja kvaliteten och efterfrågan i programproduktionen i grannländerna;

   att i ännu högre grad än hittills satsa på samproduktion av nordisk film och nordisk TV-film;

   att bidra till ordningar som kan främja den icke kommersiella distributionen av nordisk film, med tonvikt på att förbättra förutsättningarna för visningar av nordisk film på de orter som ligger utanför huvudstäderna;

   att i EU-sammanhang särskilt framhålla de nordiska ländernas särart och skapa förutsättningar som betryggar att de europeiska åtgärderna även är anpassade till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov.

   att tillsammans med TV- och filmbranschen undersöka möjligheterna för att etablera ett nordiskt filmpris;

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka möjligheterna för att etablera en nordisk mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten i syfte att utbyta de erfarenheter och kunskap som finns i länderna och vid de nationella filminstituten på filmområdet.

att i arbetet med de uppdrag enligt kulturministrarnas beslut på medieområdet den 13 juni 1997 särskilt beakta åtgärder som

- säkrar de nordiska oavhängiga produktionsmiljöerna på filmområdet och stimulerar de kreativa insatserna för filmen;
- främjar kvalitetshöjning i nordiska film- och medieproduktioner;
- bidrar till ett kraftfullt samproduktionsarbete mellan de nordiska länderna bl.a. i syfte att skapa bärkraftiga nordiska villkor för nordiska film- och medieproduktioner;
- långsiktigt arbetar för att uppnå målet om en filmmarknad som är större än hemmamarknaden;
- försäkrar en förankring i europeiska sammanhang av de nordiska ländernas särskilda utgångslägen som små marknader, små nationer och små språkområden;
- bidrar till lösningar av befintliga upphovsrättsliga spörsmål på mediemarknaden samt vidta åtgärder för att minimera de upphovsrättsliga frågeställningar som skapas i den digitala medieutvecklingen.

II. Bakgrund

Produktion

Huvudmålsättningen måste vara att stärka kvaliteten i den nordiska filmen. Det bedöms som den enda framkomliga vägen för att fånga publikintresset både inom och utanför Norden. Denna målsättning anses kräva betydliga ökningar i produktionsstödet, förutsatt att stödet avser höjning av kvalitet.

Uppbyggnad och utveckling av en skapande och kvalitativ miljö för den nordiska filmen kräver insatser som gynnar den oberoende verksamheten på filmområdet både vad gäller kortfilm, spelfilm samt TV-program.

Vid Nordiska rådets temakonferens "Nordisk kultur under internationell press" presenterades förslag om ett nordiskt filmpris. Idén uppfattas som tankeväckande på många sätt och bör kunna väcka intresse både inom filmbranschen samt hos de nordiska public service bolagen som genom en gemensam sändningstid skulle kunna få stora tittarsiffror. Priset bör inte ges i form av en ekonomisk belöning, utan skall leda till större uppmärksamhet om de nordiska ländernas filmproduktion genom samsändning i TV från prisutdelningen. Ett nordiskt filmpris borde kunna få en bred uppmärksamhet och publicitet både nordiskt och europeiskt. Priset bör avse flera priskategorier inom branschen, dvs. produktion, distribution, filmmanus etc. En av förutsättningarna för att uppnå en bärkraftig marknad för den nordiska filmen är att marknaden blir större än hemmamarknaden.

Ett nordiskt filmpris borde kunna bidra till att ge den nordiska filmen bättre villkor i detta avseende.

Distribution

Skälen till den amerikanska filmens dominans på marknaden är förutom ett industriell tänkande på filmområdet först och främst budgetmässiga. Av den totala budgeten för en film används ofta hälften till reklaminsatser och annan PR-verksamhet. För det första antyder detta att det finns ett sammanhang mellan PR-verksamheten och publiksuccén. För det andra är det uppenbart att ett PR-genombrott ofta är avhängigt enorma ekonomiska satsningar. Detta faktum uppmanar till överväganden om i vilken grad det skulle kunna göras reklaminsatser för den nordiska filmen samt överväganden om vilka insatser som krävs för att den nordiska filmen kan nå ut till biografer på orter som ligger utanför de nordiska huvudstäderna.

Nordenutskottet noterar att Nordiska Film och TV-fondens parter den 25 september i år uttryckte att de allmänt sett är nöjda med fondens funktion och verksamhet samt uttryckte signaler om att fonden bör fortsätta sin verksamhet som hittills. Nordiska ministerrådet kommer att hålla kontakt med fondens parter om eventuella mindre justeringar i fondens stadgar.

Nordiska Film- och TV-fonden är en bidragsgivare, även för distribution på film och TV-området. I distributionssammanhang bör därför självklart också erfarenheterna samt de framtida planerna för Nordiska Film- och TV-fonden beaktas och utskottet uppmanar Nordiska Film och TV-fonden om att fortsätta satsningarna på att lösa de befintliga distributionsproblemen av nordisk film, både inom de nordiska länderna, mellan de nordiska länderna samt internationellt.

Helsingfors den 10 november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Udvalgsforslag

om styrkelse af børn og unges rettigheder ved flytning inden for Norden

(fremsat af Nordenudvalget)

Nordenudvalget har fokuseret på børn og unges rettigheder ved flytning indenfor Norden og anbefaler forbedringer angående godkendelse af gymnasieuddannelse og adgang til børnehavepladser/pasningsordninger, jfr. s. 604.

Baggrund

Fællesnordisk arbejdsmarked, EU-direktiver, de nordiske socialkonventioner, uddannelsesaftaler m.m. har sørget for, at man smidigt kan flytte mellem de nordiske lande, hvadenten det gælder arbejde eller uddannelse. Det må dog desværre konstateres, at de børn som flytter med deres forældre løber en risiko for at havne uden for systemet. Det gælder specielt to grupper: små børn og børn i gymnasiealderen.

Godkendelse af gymnasieuddannelse

Trods en nordisk aftale om *Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå* fra 1992, hvoraf det klart fremgår, at der skal være en gensidig godkendelse af såvel studentereksamen som dele af en gymnasieuddannelse, er der eksempler på, at gymnasieelever mister fra 0,5 til 1 år af deres uddannelse ved flytning inden for Norden. Dette fordi gymnasierne ikke vil godkende uddannelsen i et gymnasium i et andet nordisk land. Der er også eksempler på, at tabet bliver større, og at gymnasier overhovedet ikke godkender en uddannelse på et andet nordisk gymnasium. Et meget konkret eksempel på dette er et finsk gymnasium, som ikke godkender noget af 2 års studium i et svensk gymnasium. Ovennævnte gælder også for anden mellemuddannelse (yrkesutbildning).

Det retslige grundlag eksisterer allerede, både i Helsingforsaftalen, jfr. art. 9, og i den nordiske aftale om *Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå*. Problemet er, at aftalen ikke overholdes fuldt ud. Nordenudvalget

mener, at denne situation straks må forbedres. Her må handles hurtigt, for at ikke endnu flere gymnasieelever skal lide tab.

Fælles nordisk daginstitutionsmarked/"børnehavemarked

En anden gruppe som behandles dårligt ved flytning inden for Norden er små børn. Det kan være vanskeligt for dem at få adgang til daginstitutioner/børnehaver eller andre offentlige pasningsordninger.

Flytning til et andet land betyder ofte en social isolering af små børn, idet de har begrænsede muligheder for at omgås med andre børn og lære det nye sprog. Børn skal ofte vente længe på en børnehaveplads. De har i deres hjemland som regel også været i kø for at komme ind på daginstitution dér. Det gentager sig, når de flytter til et nyt land. En løsning på dette problem kunne være en praksis, som bruges i nogle kommuner i Sverige, at hvis et barn har været på en daginstitution i sit hjemland regnes det det til gode, når det sættes på ventelisten. En anden mulighed er, at man kunne ansøge om pasning og komme på venteliste, allerede når datoen for flytning var fastlagt og kunne bevises (f.eks. ansættelseskontrakt eller indskrivningsbevis).

Nordenudvalget er dog klar over, at børn ikke behøver at flytte mellem lande for at havne i en kø om børnehaveplads, det sker også ved flytning mellem kommuner/amter. Endvidere gør det faktum, at børnehaverne/pasnings-ordningerne hører under kommunerne, en fælles nordisk indsats mere vanskelig. Dette forhindrer dog ikke, at løsninger kan findes igennem et overordnet samarbejde og samråd.

Nordenudvalget vil fremhæve, at et fælles nordisk daginstitutionsmarked er et langsigtet mål. Nordisk Ministerråd har før haft et samråd angående daginstitutioner i *Nordisk kontaktkomité för förskolor och fritidshem* under ÄK-S. Denne komité blev nedlagt i 1996. Nordenudvalget anser det for hensigtsmæssigt, at Ministerrådet og de nordiske regeringer finder former for et fortsat nordisk samarbejde og samråd angående daginstitutioner med det formål at oprette et fællesnordisk daginstitutionsmarked.

På baggrund af ovenstående foreslås, at

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at påse, at aftalen om *Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå* overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse;

2. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer

at indlede et samarbejde og samråd angående børnehaver og pasningsordninger med sigte på at oprette et fælles nordisk daginstitutionsmarked.

Kalmar, den 25. september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Touborg (SF)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Udvalgsforslag

om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning

(fremsat af Nordenudvalget)

Nordenudvalget har i 1997 diskuteret om der er behov for fælles nordiske indatser på områderne kunstig befrugtning, genteknologi og kloning. Udvalget anbefaler et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning, jfr. s. 607.

Baggrund

Med baggrund i en henvendelse fra *den Nordiska Kommittén angående assisterad befruktning inom Nordisk Förening för Obstetrik och Gynekologi* rettede udvalget i marts 1997 følgende spørgsmål til Ministerrådet: "Anser de nordiske regeringer det for ønskværdigt, at de nordiske lande har en ensartet lovgivning på området kunstig befrugtning?". Regeringerne svarede, at der ikke er forudsætninger for en ensartet lovgivning på området, bl.a. fordi området indeholder en række komplicerede spørgsmål af etisk karakter, og fordi holdningerne til og reglerne om kunstig befrugtning er meget forskellige i de nordiske lande.

Diskussionen om kunstig befrugtning blev udvidet til en diskussion omkring genteknologi og kloning. Om hvorvidt fælles nordiske indsatser ville gøre gavn på området. Området har en hurtiggående udvikling, og teknologiens succesfulde fremgang efterlader etiske udfordringer i kølvandet. På trods af, at der sandsynligvis råder forskellige holdninger i de nordiske lande om disse spørgsmål, mener Nordenudvalget, at det netop på dette område er hensigtsmæssigt med nordisk samarbejde.

Nordenudvalget gør opmærksom på, at flere lande arbejder med at forbyde kloning på mennesker, og at Stortinget har et lovforslag vedrørende forbud mod kloning af individer til behandling. Europarådet har vedtaget en udvidelse af *Konventionen om Menneskerettigheder og Biomedicin,* hvor der fastsættes et forbud mod kloning af mennesker. Selve konventionen blev fremlagt til underskrivelse i april d.å. og 22 stater har tilsluttet sig konventionen.

Udvalget har kontaktet professor dr. jur. Linda Nielsen, som er medlem af Nordisk Komité for Bioetik og formand for Det Etiske Råd i Danmark. Hun mener, at det vil være meget formålstjenligt med et mere målrettet nordisk samarbejde i relation til ensartet lovgivning på områderne. Dette kunne være af stor betydning dels i relation til lovgivningen i andre lande – herunder til EU-lande – hvor en tilnærmet ensartet nordisk retlig regulering på området vil styrke "den nordiske model" – dels være gavnlig, idet den nordiske debat vil være af selvstændig betydning i relation til lovgivningssamarbejdet på dette komplicerede område.

Redskaberne for et nordisk samarbejde findes allerede, og her vil udvalget pege på Nordisk Embedsmandskomité for Lovgivningsspørgsmål og Nordisk Komité for Bioetik.

På baggrund af ovenstående foreslås, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Kalmar, 26. september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Touborg (SF)

Udvalgsforslag

om anerkendelse af nye respektive utraditionelle uddannelser

(fremsat af Nordenudvalget)

Nordenudvalget har diskuteret vigtigheden af, at utraditionel uddannelse får en almen anerkendelse, og udvalget foreslår, at der igangsættes et nordisk samarbejde for at sikre dette.

Med utraditionel uddannelse menes først og fremmest at bryde op en stærkt kønsbunden uddannelse, og endvidere omfatter begrebet her også "nye" uddannelser.

Baggrund

Anerkendelse af utraditionel uddannelse tages op i Ministerrådets program for det nordiske ligestillingssamarbejde 1996-2000. Deraf fremgår det, at Ministerrådet kommer vil tage initiativ til indsatser, som forøger kundskaberne hos lærere og arbejdsledere om hvordan de kan støtte elever og medarbejdere som vælger utraditionelle uddannelser og erhverv.

Ministerrådet bemærker, at et valg af utraditionel uddannelse ikke løser alle problem angående manglende ligestilling på arbejdspladserne. Men at det er vigtigt at støtte den som ønsker at vælge en utraditionel uddannelse. De, som vælger utraditionelt, møder åben og skjult modstand mod deres uddannelse og på deres arbejdspladser. Derfor må der ske forandringer inden for uddannelsessystemerne og på arbejdspladserne, så at kvinder og mænd kan føle sig velkomne uafhængigt af, hvilken uddannelse og erhverv de vælger.

Nordenudvalget støtter, at Ministerrådet tager ovennævnte initiativ, og vil foreslå, at man igangsætter arbejdet så hurtigt som muligt. Nordenudvalget mener, at det nordiske samarbejde og samråd kan fremme almen anerkendelse af mænd og kvinders valg af utraditionel uddannelse med baggrund i det værdifællesskab vi har i Norden. Her kan det nordiske samarbejde virke som en trendsætter og et forbillede for andre regioner.

Udvalget vil endvidere påpege, at problemstillingen om utraditionel uddannelse i et udvidet perspektiv også kan handle om utraditionel uddan-

nelse i betydningen *nye typer* af uddannelse, og at en åbenhed på dette område kan tjene de nordiske borgere, såvel mænd som kvinder.

Som et konkret eksempel på at en "ny" uddannelse ikke er godkendt mellem de nordiske lande kan nævnes: A er norsk og har fået en uddannelse som miljøterapeut i Sverige. Uddannelsen tager 3 år og er godkendt i Sverige. A erfarer så, at den ikke er godkendt i Norge, og uddannelsen godtgøres ham ikke lønmæssig.

Sagen fremkalder reaktioner, fordi man mener at det nordiske samarbejde og værdifællesskab skal forhindre at sådanne tilfælde opstår. Nordenudvalget mener, at det bør undersøges nærmere, om der er reelle muligheder for, at de nordiske lande i højere grad kan acceptere nye uddannelser sig imellem.

Endvidere opfordrer Nordenudvalget til, at indsatserne angående utraditionel uddannelse og nye uddannelser bliver tværsektorielle, eftersom disse spørgsmål kommer ind på flere områder.

På baggrund af dette foreslår Nordenudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst muligt gennemføre indsatser for at fremme anerkendelsen af utraditionel uddannelse;

at udrede mulighederne for at fremme gensidig godkendelse af nye uddannelser i Norden.

Helsingfors, den 10. november 1997

Søren Hansen (S)
Kristene Raahauge (Si)
Riitta Prusti (SDP)
Rune E. Kristiansen (A)
Håkan Strömberg (s)
Berit Oscarsson (s)
Jonna Grønver (V)
Harald Hove (V)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (lib.)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Jørgen Niclassen (Ff)
Arne Andersson (m)
Marita Petersen (Jvfl)
Arja Ahlo (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Anita Johansson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Odd Holten (KrF)
Janina Andersson (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Grethe Rostbøll (KF)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Utskottsförslag

angående barnens situation i Baltikum och nordvästra Ryssland

(framsatt av Närområdesutskottet)

Att tillgodose barnens behov och rättigheter har varit och är en av grundvalarna i de nordiska samhällsbyggena. Det är därför naturligt att se social utveckling - och speciellt barnens situation - som en central fråga också för samarbetet med våra grannar i närområdet, dvs de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. De nya nationerna i Nordens närområden upplever stora politiska och ekonomiska förändringar. Effekterna av förändringarna känner barnen av allra mest. Att se barnens situation som en politisk uppgift är relativt nytt på den politiska arenan i närområdet. Det finns många spridda initiativ men få samlade strategier. I de nya nationernas reformprocesser har andra politiska frågor - t ex uppbyggnaden av marknadsekonomier, säkerhetspolitik och EU-medlemsskap - varit i fokus. Den sociala utvecklingen däremot - och därmed även barnets bästa - har ofta fått stå i skuggan.

Nordiska rådets barnarbetsgrupp

Nordiska rådets Närområdesutskott tillsatte våren 1997 en parlamentarisk arbetsgrupp med uppdraget att belysa barnens situation i Nordens närområden samt komma med förslag till nordiska insatser. Arbetet skedde med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter, som alla berörda länder ratificerat. Breda kontakter har tagits med andra parlamentariker i närområdet, med frivilligorganisationer, forskare och myndigheter. För mer detaljerad information hänvisas till arbetsgruppen rapport. Arbetsgruppen har i sitt arbete haft kontakt med de baltiska länderna, Karelska republiken, St Petersburg och Leningrad-regionen, Murmansk Oblast och Kaliningrad. I det fortsatta arbetet bör dock även Archangelsk Oblast omfattas.

Fattigdomsproblem och värdekris

Många av de övergripande problem som berör barn i Nordens närområden är fattigdomsproblem. Sänkt levnadsstandard, sämre hälsovård, mindre varierad kost, avgiftsbelagda fritidsalternativ och oregelbundna inkomster är i dag en realitet för många familjer i Baltikum och Ryssland. Unicefs fyra rapporter om barnens situation i Central- och Öst-Europa (1994-97) illustrerar tydligt de försämrade livsvillkoren för barn. Dock kan situationen inte belysas rättvist utan att även beröra den värdekris som speciellt barnen känner verkningarna av. I brytningsskedet utkristalliseras vinnare och förlorare. Bland förlorarna finns många barn och föräldrar: barn som inte går i skola, barn som mist sina föräldrar och föräldrar som mist rätten till sina barn.

Den nya föräldrarollen – den frånvarande pappan

Det finns ett stigande antal barn i Baltikum och Ryssland som saknar en pappa i sin vardag. En del pappor lämnar familjen och alkoholen spelar ofta en roll i det sammanhanget. I andra fall handlar det om den hastiga stigningen av tidiga dödsfall bland män, speciellt i Ryssland.

De förändrade sociala spelreglerna i Nordens närområden har påverkat familjemönstren och -rollerna. Det finns en utbredd vilja att bryta med det gamla. I stället söker man modeller i den pro-sovjetiska tiden. Många menar att det utgör ett hinder för den personliga välfärden att få barn. Man har inte råd att få barn. Födelsestatisktiken i de baltiska länderna och i de ryska närområdena bekräftar att antalet födda barn har sjunkit dramatiskt under hela 90-talet.

Hälsa och sjukvård

Mellan åren 1994 och 1996 har mödradödligheten i samband med förlossning ökat drastiskt i de baltiska länderna. Nativiteten har sjunkit generellt och t ex i Estland utförs 160 aborter per 100 födslar. Detta är några av de indikatorer man brukar använda sig av för att bedöma hälsotillståndet. Immuniseringen mot smittosamma sjukdomar har inte mer än ca 30 % täckning i dag i Baltikum.

Behoven inom hälsovården är stora. Speciellt kan man lyfta fram behov på områden som förebyggande insatser, immunisering, spädbarns- och mödrahälsovård, amningsfrämjande insatser samt livsstilsrelaterade hälsoproblem. Det är även skäl att understryka behovet av insatser gällande barns psykiska hälsa.

Skolan och den förändrade fritiden

Utbildningssystemet i alla baltiska länder genomgår reformprocesser, delvis med stöd från de nordiska länderna. Samtidigt tar förändringar av den här typen tid. Kontakten mellan hem och skola fungerar allt sämre. Ett gemensamt problem för alla baltiska länder är det stigande antal barn som inte går i skola: Unicef beräknar att mellan 5 och 10 % av barnen i de baltiska länderna av olika skäl aldrig kommer i skola.

Under sovjetperioden fanns en rad fritidsalternativ för alla barn: lägerskolor, koloniverksamhet, barn- och ungdomsverksamhet (pionjärverksamhet) samt idrottsaktiviteter. I dag är detta avgiftsbelagt och endast de barn vars föräldrar har råd att betala för fritidsaktiviteterna kan ta del av dem. Det är på barnens olika förutsättningar framväxten av ett nytt klasssamhälle tydligast kan skönjas i våra närområden.

Särskilt utsatta barn

Unicef beräknar att det finns en miljon barn på institution i Öst-Europa i dag. De bakomliggande orsakerna till institutionaliseringen av barn är flera och utgör ett arv från sovjet-tiden. Största delen av de barn som idag institutionaliserats har föräldrar som av olika skäl inte klarar av att ta sitt ansvar som föräldrar. Toleransen för det som är annorlunda – t ex genom ett fysiskt handikapp – är en viktig problematik att lyfta fram i det här sammanhanget.

Flyktingbarnen och minoritetsbarnens (speciellt de statslösa barnen) situation bör speciellt framhävas. Bland de kanske mest synliga utsatta barnen återfinns det växande antalet gatubarn i närområdet. Insatser, även regionala, för barn som utsatts för övergrepp är en annan kategori att lyfta fram.

Fängelsestraff används utbrett som en reaktion mot unga kriminella och gatubarn. För unga som fängslas är häktesperioderna ofta långa (upp till 2 år) och i perioden ges ofta ingen undervisning eller annan form för resocialisering. Alternativen till frihetsberövande är få, samtidigt som uppföljningen från samhällets sida efter att brotten sonats är få.

Insatser för barn i närområdet

Preventiva insatser och stöd för familjer i svårigheter är nya insatsområden i Nordens närområden. Det handlar både om resurser och politiska prioriteringar. För att lösa de uppgifter som finns behövs även det civila samhällets fulla insats. I de nya demokratierna är det ofta en ny och ovan situation att tillsammans åta sig uppgifter. Behovet av positiva modeller är stort.

De nordiska regeringarna bistår barn i närområdet, om än inte alltid så fokuserat. Östersjö-rådets initiativ i förhållande till uppföljning av delar av

barnkonventioen är ett annat exempel på initiativ i Östersjö-området. I europeiska sammanhang bör de möjligheter som finns inom ramen för Tacis och Phare-programmen speciellt nämnas.

Unicef har i sina årsrapporter tydligt dokumenterat att situationen för barn blir allt sämre i Öst- och Centraleuropa. Organisationens operativa agerande både gällande egna insatser på områden som social utveckling och hälsa, såväl som i förhållande till att följa upp barnkonventionen har varit begränsade. Inget av de baltiska länderna har uppfyllt sin rapporteringsplikt beträffande barnkonventionen.

Det parlamentariska initiativet

Barnrättsfrågor har aktualiserats i de nationella parlamenten. Både i Lettland och Litauen har det i år grundats parlamentariska barnrättskommittéer. Den baltiska parlamentariska församlingen antog våren 1997 en resolution för att stärka barnkonventionens tillämpning. Det finns många exempel på att man beaktat barnets rättigheter i lagstiftningen. I praktiken har det emellertid visat sig att detta inte är nog. Behovet av anvisningar för hur man ska förstå, tillämpa och sprida information om de existerande lagarna är ännu större. Det parlamentariska initiativet är en av drivkrafterna för att förbättra barns villkor De existerande initiativen tyder på att barnrättsfrågor är aktuella närområden. Detta i sig utgör en ytterligare motivering för att vi i Norden ska stöda och stimulera de insatser som redan görs av länderna själva.

Med hänvisning till arbetsgruppens rapport och det ovan framförda föreslår Närområdesutskottet, att

1. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att verka för att UNICEF söker nya vägar till effektivisering av sitt operativa arbete för att kunna öka sina insatser i Nordens närområden och bistå länderna i att bygga upp och utveckla verksamheten på områdena sociala åtgärder för barn, barn- och mödrahälsovård, upplysningsarbete gällande immunisering samt amningsfrämjande insatser (BFHI).

2. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att framlägga en översiktsrapport till sessionen 1998 om i vilken omfattning de nordiska ländernas bi- och multilaterala bistånd till närområdena stöder social utveckling och särskilt synliggöra på vilket sätt detta kommer barn (även i ett gender-perspektiv) till godo samt att komma med förslag till hur insatserna ytterligare kan utökas och samordnas mellan de nordiska länderna

att under 1998 utarbeta en tvärsektoriell barn- och ungdomshandlingsplan för närområdet där
- insatser på social- och hälsoområdet är i fokus
- barnkultur används som ett verktyg mot utslagning
- utbytet av nordisk/baltisk/ryska erfarenheter och förmedling av kontakter i relation till barnfrågor mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer intar en central roll,
- de nordiska informationskontorens potential utnyttjas
- ministerrådets stipendieordning för tjänstemän tydligt beaktar barnfrågor
- insatser mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer mellan vänorter i Norden och närområdet uppmuntras.

3. Nordiska rådet anser

att Närområdesutskottet på lämpligt sätt verkar för etablerandet av ett Barnens råd att fungera fram till sekelskiftet. Rådet ska ha en god förankring i parlament, organisationsliv och andra samhällsområden som berör barn. Målet är att skapa ett litet forum där frågor i anslutning till barnens situation i Norden och närområdet kan diskuteras och drivas regionalt

att Närområdesutskottet skall utreda möjligheterna att på hög politisk nivå, tillsammans med parlamentariker från närområdet och UNICEF, arrangera ett Barnens Östersjömöte *(Baltic Call for Children)* i december 1998 för att låta politiker, organisationer, myndigheter och forskare i Norden och närområdet mötas med syftet att sätta barnens levnadsvillkor på den politiska agendan

att barnrättsfrågor i programmen för parlamentarikerstipendiater bör beaktas.

Helsingfors den 10 november 1997

Sturla Böðvarsson (Sj.)
Birgitta Gidblom (s)
Jette Gottlieb (EL)
Sven Hulterström (s)
Randi Karlstrøm (Sp)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)
Marianne Samuelsson (mp)
Karl Erik Schjøtt-Pedersen (A)
Jens Vibjerg (V)
Erik Dalheim (A)
Martin Glerup (S)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Anders Mølgaard (V)
Kimmo Sasi (Kok.)
Otto Steenholdt (At)

Utskottsförslag

angående miljöräkenskaper för energi

(Framsatt av närområdesutskottet)

1. Bakgrund

Närområdesutskottet tog i januari 1997 del av uppgifter från Norska Statkraft i vilka förutspås en ökning av efterfrågan på energi i de nordiska länderna med 39 TWh under nästa 10-årsperiod (med en beräknad 1% årlig ökning). Av de 39 TWh är 21 TWh planlagd ny produktionskapacitet.

Närområdesutskottet konstaterade att denna prognos visar att den förutspådda växten i energiförbrukningen i Norden klart överstiger den planerade utbyggnaden av energiproduktion i de olika länderna. Utskottet tillsatte därför i mars 1997 en arbetsgrupp, vilken fick i uppdrag att senast till Nordiska rådets 49:e session utreda hur de förnybara energikällor skall utnyttjas så att man ur nordisk synvinkel uppnår optimala miljövinster genom nordiskt samarbete, utreda om ett nordiskt samarbete kan bidra till att dämpa den framtida växten i den totala el- och värmeproduktionen energiförbrukningen samt utreda konsekvenserna för energimarknad, avgiftspolitik/regelverk och politiska beslut av en sådan nordisk koordination.

Arbetsgruppen slutförde sitt arbete den 24 september 1997. Arbetsgruppens slutrapport, inklusive två underlagsrapporter, bifogas.

Närområdesutskottet

Närområdesutskottet anser att de av Norska Statkraft gjorda prognoserna bör tas på allvar och att det finns anledning för de nordiska länderna att fortsätta analysarbetet rörande Nordens framtida energibehov och att utreda behovet av åtgärder för att åstadkomma en bärkraftig framtida energiproduktion.

Utskottet vill framhålla att den alltjämt pågående avregleringen av elmarknaden i de nordiska länderna har övervägande positiva effekter och att eventuella åtgärder för att åstadkomma bärkraftighet bör företas inom ramen för marknadens villkor. Utskottet noterar dock arbetsgruppens syn-

punkt att den utveckling som inleddes genom avregleringen av elmarknaden inte garanterar att ett ur miljösynpunkt optimalt utnyttjande av Nordens energiresurser uppnås och att beaktandet av olika energibärares miljömässiga effekter är ett väsentligt element som inte med tillräcklig säkerhet fångas upp av den gemensamma nordiska elmarknaden.

Utskottet instämmer vidare i arbetsgruppens konklusion att det med utgångspunkt i dagens regelverk och elproduktion kan uppnås stora miljövinster och en dämpning av växten i den totala energiproduktionen genom att åstadkomma ett bättre samspel mellan de existerande energibärarna, vad arbetsgruppen kallar en "nordisk miljöräkenskap för energi".

Utskottet finner bl.a. att en viktig förutsättning för att politiken skall bli framgångsrik är att nuvarande subventioner inom energiområdet minimeras och helst avskaffas. El- och annan energiproduktion måste kunna bedrivas utifrån likartade konkurrensförhållanden, endast därigenom kan energikällorna konkurrera på samma villkor. Utskottet delar uppfattningen att möjligheterna till att de nordiska länderna skall avlägsna nuvarande subventioner och andra konkurrenspåverkande regler för energiproduktion snarast måste utredas.

Utskottet anser slutligen att de två underlagsrapporter som framtagits av arbetsgruppen innehåller många väsentliga faktauppgifter och att det i rapporterna framförs idéer till fortsatt arbete, som bör beaktas. Bl.a. har utskottet uppmärksammat förslaget om att dels införa en allmän konsumtionsskatt på el och att dels införa ett system där en viss del av skatten återförs till elproduktionsanläggningar som producerar mindre koldoxid än kolkraftverk och som ryms i ett ekologiskt hållbart energisystem. Utskottet noterar att detta är ett alternativ till ett skattesystem baserat på beskattning av elproduktion, i vilket man använder miljöstyrande skatter på bränslen och utsläpp i produktionsledet. Utskottet anser att bägge skattesystemen är av stort intresse som ett medel att begränsa koldioxidutsläppen från de nordiska länderna. Därför bör bl.a. förutsättningarna utredas att introducera en ordning i vilken ingår ett återföringssystem till elproduktionsanläggningar som minimerar utsläpp av koldioxid.

Med hänvisning till arbetsgruppens rapport och vad ovan anförts föreslår Närområdesutskottet plenarförsamlingen att rekommendera de nordiska ländernas regeringar

att etablera en nordisk miljöräkenskap för energi som ett instrument för att uppnå miljövinster genom ett optimalt utnyttjande av ländernas energikällor i syfte att minska miljöskadliga utsläpp,

att utvidga satsningen på förnybara energikällor och att understödja övergången till bärkraftiga energikällor, bland annat genom att utre-

da åtgärder för att reducera subsidier och andra regler som favoriserar bruk av icke förnybara och förorenande energikällor, samt

att att skyndsamt utreda möjligheterna att införa ett enhetligt miljöskattesystem i Norden som syftar till att minimera koldoxidutsläpp.

Helsingfors den 10 november 1997

John Alvheim (FrP)
Birgitta Gidblom (s)
Jette Gottlieb (EL)
Sven Hulterström (s)
Randi Karlstrøm (KrF)
Inger Koch (m)
Lauri Metsämäki (SDP)
Marianne Samuelsson (mp)
Karl Eirik Schøtt-Pedersen (A)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Erik Dalheim (A)
Martin Glerup (S)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Hannes Manninen (Kesk.)
Anders Mølgaard (V)
Kimmo Sasi (Kok.)
Otto Steenholdt (At)

A 1165/k

Kontrollkommittéförslag

om prioriterad nordisk politik (Kontrollkommitténs kontrolluppgift 1997)

Undersökning av tre områden

Nordiska rådets intentioner kontra ministerrådets handläggning

1. Inledning

Bakgrund till valet av kontrolluppgift 1997

Rekommendationer till Nordiska ministerrådet eller till de nordiska ländernas regeringar är en av Nordiska rådets viktigaste arbetsformer. I rekommendationerna uppfordras ministerrådet eller en/flera/alla av de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder av olika slag inom ramen för det nordiska samarbetet. Det åligger Nordiska ministerrådet att i möjligaste mån genomföra rådets rekommendationer. Förutsättningarna för genomförandet av rekommendationen kan av naturliga skäl variera. Relativt ofta innebär ministerrådets insatser inte ett bokstavligt genomförande av rekommendationen, men kan ha relevans i förhållande till den aktuella frågeställningen. Ibland uteblir dock insatser helt eller det finns orsak att ifrågasätta om de gjorda insatserna är relevanta.

I många fall kan genomförandet ske utan kostnader för beredningen och/eller genomförandet av ärendet. Men om genomförandet medför kostnader förutsätts ministerrådet reservera medel i Nordiska ministerrådets budget för de insatser, t.ex. utredningsprojekt för att framskaffa beslutsunderlag, som behövs för att ministerrådet skall kunna uppfylla den aktuella rekommendationen.

Tidigare fanns inget formellt krav att ministerrådet skulle utforma budgeten i enlighet med av Nordiska rådet föreslagna riktlinjer. Genom en ändring i Helsingforsavtalet har numera Nordiska ministerrådet ålagts att - om inte synnerliga skäl föreligger - tillgodose Nordiska rådets rekommendationer vad gäller sektorsfördelningen av medel inom totalramen för Nordiska ministerrådets budget.

Genom denna viktiga ändring har Nordiska rådet ökat sitt formella inflytande på det nordiska samarbetet. Makten att påverka fördelningen av budgeten för det nordiska samarbetet förstärker möjligheterna att få genomslag för de av rådet prioriterade frågorna.

Det formella inflytandet har alltså ökat. En viktig fråga är dock om ändringen av reglerna också har lett till ett reellt ökat inflytande för Nordiska rådet.

Vad gäller instrumentet för inflytandet, budgeten, kan konstateras att Nordiska rådets uttalade önskemål om budgetens utformning och innehåll inte uppfylls av ministerrådet. Kontrollkommittén noterar att Nordiska rådet de senaste två åren, genom i stort sett likalydande rekommendationer, begärt att såväl framtidsdokumentet (C2) som själva budgeten skall indelas i enlighet med de tre pelare för det nordiska samarbetet som antagits i reformen av det nordiska samarbetet. Vidare har rådet begärt en tydligare redovisningsform, i vilken kan utläsas vilka medel som är låsta i projekt m.m. och vilka som finns reellt disponibla för ny verksamhet.

Det är en väsentlig förutsättning för utövandet av Nordiska rådets budgetmakt att ministerrådet uppfyller dessa krav. Kontrollkommittén har påtalat till presidiet att ministerrådet vad gäller utformningen av 1997 års budget inte uppfyllt de krav som angivits i rekommendation nr /1996. Kommittén noterar att bl.a frågan om utformningen av 1998 års budget är under beredning i presidiet och att presidiets budgetarbetsgrupp gjort en ansvarsfördelning mellan utskotten av budgetens olika delar.

Förutom vad gäller frågan om hur ministerrådet uppfyller kraven från Nordiska rådet om budgetens utformning och övriga rutiner i samband med budgetprocessen har kontrollkommittén ansett det angeläget att i kontrolluppgiften 1997 granska hur ministerrådet axlat sitt genomförandeansvar vad gäller några av Nordiska rådet högt prioriterade områden.

Kontrollkommittén har övervägt ett antal områden, vilka kunde komma ifråga för granskningen av hur Nordiska rådets i rekommendationer uttalade intentioner vad gäller verksamheten inom olika sektorer uppfylls av Nordiska ministerrådet. Av intresse kunde t.ex. ha varit att granska Nordiska rådets framförda synpunkter och önskemål med ministerrådets reella hantering vad gäller Nordisk nyttautredningen, barn och ungdomsfrågor, alkohol- och narkotikabekämpning, språksamarbetet, bygg- och bostadssektorn, sexuellt missbruk av barn eller jämställdhetsprojekt "mäns användande av föräldraledighet". Av resursskäl har dock kommittén valt att begränsa undersökningen till tre högt prioriterade områden:

- Nordisk nytta-utredningen
- Språksamarbetet
- Barn och unga-frågor

Insamling av relevant material från Nordiska ministerrådet och berörda nordiska institutioner samt från Nordiska rådet har gjorts av Morten Pedersen. Erforderlig dokumentation från Nordiska ministerrådet samt från nordiska institutioner har inhämtats för att kunna behandla de aktuella frågeställningarna.

2. Sammandrag av underlagsrapporten

Underlagsrapporten återges i sin helhet i bilaga 1. I det följande återges ett kort sammandrag på danska av Morten Pedersens underlagsrapport.

Sammenfatning

Nordisk Nytte processen

Afstemningerne om EU medlemsskab i Finland, Sverige og Norge affødte i efteråret 1994 en diskussion om effekten af det nordiske samarbejde. Umiddelbart efter afstemningerne nedsatte man en arbejdsgruppe, der skulle vurdere samarbejdet i lyset af EU afstemningerne. I februar 1995 afleverede arbejdsgruppen sin rapport "Nordisk samarbejde i en ny tid". Et af instrumenterne til at revitalisere det nordiske samarbejde blev princippet om "nordisk nytte".

I rapporten "Nordisk samarbejde i en ny tid" foreslås, at ministerrådet foretager en gennemgang og politisk vurdering af de samnordiske institutioner med udgangspunkt i princippet om nordisk nytte:

Dette forslag blev vedtaget på forårssessionen i Reykjavik 1995.

Ugen før efterårssessionen i Kuopio den 13.-15. november 1995 udkom rapporten om "nordisk nytte". Rapporten er en gennemgang af ministerrådets 47 institutioner. Alle institutioner vurderes og gives en nordisk nytte karakter. Skalaen går fra lav over middel, middel/stor til stor nordisk nytte. Hvad angår de institutioner der får vurderingen lav nordisk nytte anbefaler arbejdsgruppen, at de udfases af det nordiske budget.

"Nordisk nytte" er formuleret i en periode hvor organisationen var stærkt optaget af det nordiske samarbejdes tilknytning til EU. "Nordisk nytte"-begrebet formulerer sig udover hvad der, er det nordiske samarbejdes primære arbejdsfelt nemlig kultur, forskning og uddannelse. Disse områder er umiddelbart svære at vurdere og tilpasse til den relativt økonomisk orienterede definition af "nordisk nytte".

Rådets holdning til ovenstående fremgår tydeligt af brev dateret den 26/1-96 til Ministerrådet.

Målet for "Nordisk Nytte"-processen var at opruste det nordiske samarbejde politisk. I løbet af processen bliver målet forskubbet fra politisk effektivisering til økonomisk effektivisering. Økonomisk effektivitet forudsætter ikke, at man samtidig opnår de ønskede politiske mål. På den baggrund, opfylder Nordisk Nytte processen ikke sit overordnede mål.

Det gør ikke begrebet eller den slags forsøg på at formulere en fælles holdning unødvendig. Men ser man på processen kan man konstatere, at nytte begrebet er blevet tolket og anvendt forskelligt alt efter hvilke aktører der har anvendt begrebet. Styrken ved begrebet var netop at det skulle være så tydeligt, at det ikke kunne misfortolkes. Umiddelbart har nytte begrebet en operationel værdi, som institutionerne kan bruge, men i 1997 budgettet er det ganske få institutioner der forholder sig til Nordisk Nytte. Og institutionerne har åbenbart ikke fået pålagt, at forholde sig til nordisk nytte udover de remissvar de afgav i forbindelse med rapporten. Så man kan ikke sige at nordisk nytte gennemsyrer alle dele af det Nordiske samarbejde, som det var hensigten.

Sprogsamarbejdet

Umiddelbart kan sprogsamarbejdet opdeles i to grupper: En der retter sig mod at overvinde sprogbarrierer i Norden gennem støtte til udgivelser af ordbøger, leksikale opgaver, tolkning og uddannelse af tolke etc. Og én hvis opgave er at overvinde kulturelle barrierer og sætte nordboerne i stand til at kommunikere og interessere sig for og deltage i kulturel udveksling mellem landene. Den sidste er bredt funderet i uddannelsessamarbejde indeholdt i Nordmål, de nationale læreplaner, mobilitetsprogrammerne.

Udgangspunktet for et sprogligt samarbejde i Norden er de foranstaltninger, som støtter nordboernes muligheder for - uanset modersmål - at deltage i nordisk samarbejde og kulturfællesskab på ligeværdige vilkår. Det blev understreget både i de nordiske statsministres "Bornholmdeklaration" (august 1992) og i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds rapport "Nordisk samarbete i en ny tid" (februar 1995).

Det sidste år har rådet prioriteret sprogpolitik højt med bl.a. kulturkonferencen i Oslo 1997. I juni blev der på initiativ af Nordenudvalget afholdt en høring om de vestnordiske sprog og der planlægges en høring om de skandinaviske sprog.

Det har bl.a. været diskuteret om rekommandationer på sprogområdet skulle stiles til de nordiske landes regeringer i stedet for til ministerrådet. Sprogpolitikken er et område der angår alle indbyggere i Norden og handler om overlevelse for de relativt små nordiske sprog. Spørgsmålet er, om ministerrådet er det rette forum for sprogpolitik. Sprogpolitikken kunne med fordel stiles til de nordiske regeringer og dermed løftes op på regeringsniveau for at sikre optimal opmærksomhed.

Som en konsekvens af Nordisk Nytte rapporten nedlagde man de to eksisterende sprogsekretariater: Nordisk sprogsekretariat i Oslo og Nordisk sprog- og informationscenter i Helsingfors, der begge fik lav Nordisk Nytte karakter i rapporten. Som erstatning for de to nedlagte institutioner oprettedes en ny i Helsingfors.

Institutionen er kommet i gang først i november 1997. Det vil sige, at den service de to nedlagte institutioner varetog og de den nye skulle videreføre er blevet stærkt forsinkede.

Det er betænkeligt med tanke på, at center for sprog og kultur skulle erstatte de to tidligere institutioner, og at nogle af deres opgaver skulle videreføres i det nye center.

Nordisk Råd var stærkt kritiske overfor institutionsnedlæggelserne og specielt over sammenlægningen af Nordisk sprogsekretariat og Nordisk sprog- og informationscenter. I flere år er sprogområdet blevet fremhævet som centralt i det nordiske samarbejde, alligevel nedlægger man de to sekretariater. Det er på den baggrund dybt beklageligt, at det nye sekretariat ikke var klart 1. Januar 1997, og at der yderligere skulle gå et halvt år før det nye sekretariat blev åbnet, forstærker indtrykket af at Rådets ønsker på sprogområdet ikke er blevet fulgt.

Børn og Unge

Det nordiske kultursamarbejde bygger på Kulturaftalen fra 1971, som i 1988 blev suppleret med en Kulturhandlingsplan, hvor der blev lagt særlig vægt på børn og unge. Bornholm deklarationen fra de nordiske statsministre (17/08/1992) initierede den næste vigtige udvikling i kultursamarbejdet. Bornholm deklarationen udtrykte bl.a. et ønske om øget politisk styring generelt samt en forøgelse af budgetrammerne for det nordiske kultursamarbejde.

Det største enkelt initiativ på området er "Ett kommende Norden 1996-2000", handlingsplan for børne- og ungdomskultursamarbejde. I Nordisk Råd hører området under Nordenudvalget som oprettede en arbejdsgruppe for børn- og unge der fulgte ministerrådets arbejde på området frem til den 48 session. Endvidere har Nærområdeudvalget nedsat en arbejdsgruppe der skal se på børne- og ungdoms politik i forhold til nærområderne.

Centralt på området er beslutningen fra 1992 om at 50% af det nordiske budget inden 1996 skal gå til kulturområdet. Endvidere er det flere gange både fra rådet og statsministrene blevet pointeret at børne- og ungdomssamarbejde er en central del af det nordiske samarbejde. Et vigtigt argument i denne prioritering er at det nordiske samarbejde, er et generationsspørgsmål og at det derfor er vigtigt at fastholde de kommende generationers interesse og viden om Norden. Handlingsplanen "Ett kommende Norden 1996-2000" er ministerrådets initiativ til at opfylde den politiske prioritering af børne- og ungdomsområdet. Handlingsplanen er blevet fulgt af Nordenudvalgets arbejdsgruppe der bl.a. har kritiseret tempoet i arbejdet. De efterlyser bl.a. referater fra møder for at øge Rådets mulighed for at følge med i og kommentere handlingsplanens implementering og effekter.

Et generelt problem ved undersøgelser af denne type hvor emnet er en undersøgelse over tid er, at de traditionelle rekommandationer og ministerrådets meddelelser over rekommandationer, er svære at gennemskue. Der er ofte tale om medlemsforslag, der tager udgangspunkt i et specifikt problem eller en problemstilling. Svarene over rekommandationer har ofte en meget teknisk karakter, der udspringer i et bestemt initiativ taget på baggrund af rekommandationerne. Der bliver desværre sjældent svaret på de mere generelle ønsker i medlemsforslag og rekommandationer. Det gør, at rådets behov for at følge den generelle udvikling på de enkelte politikområder i ministerrådets virksomhed ikke tilfredsstilles gennem meddeleser over rekommandationer. Ovenstående sammenholdt med den kritik rådet har rejst mod, ministerrådets forslag til budget, for uigennemskuelighed og for ikke at følge de tre prioriterede hovedområder gør, at rådets mulighed for på en let og effektivt måde at holde sig orienteret reelt ikke eksisterer.

3. Kontrollkommitténs överväganden

Kontrollkommittén kan konstatera att underlagsrapporten lyfter fram ett antal problematiska förhållanden vad gäller ministerrådets arbete med Nordiska rådets rekommendationer och andra beslut.

Inledningsvis bör påpekas beträffande de områden som undersökts i kontrollprojektet att principen om "nordisk nytta" är en av nyckelfaktorerna i det nordiska förnyelsearbetet och att det nordiska språksamarbetet samt insatser för barn och unga är mycket högt prioriterade av Nordiska rådet.

Det är mot denna bakgrund otillfredsställande att det inom samtliga områden som undersökts kan riktas anmärkningar mot ministerrådets insatser eller - i vissa fall - brist på insatser för att tillgodose Nordiska rådets rekommendationer och andra, till ministerrådet framförda, önskemål om åtgärder inom ramen för det nordiska samarbetet.

3.1 Nordisk nytta

Vad gäller principen om nordisk nytta vill Kontrollkommittén påpeka risken för att dess värde som prioriteringsinstrument utarmas genom att ekonomiska faktorer ges en alltför stor tyngd i bedömningen jämfört med de politiska grundvärderingar baserade på nordisk värdegemenskap som är det fundamentala underlaget för det nordiska samarbetet. Dessa grundvärderingar bör ges minst lika stor relevans som de ekonomiska aspekterna i ministerrådets framtida prioriteringar när det gäller att välja insatser inom ramen för den nordiska verksamheten.

Enligt kommitténs mening visar den under 1995 genomförda genomgången av de nordiska institutionerna på ett tydligt sätt faran med ett alltför ensidigt betonande av ekonomiska eller fysiskt mätbara faktorer i bedömningskriterierna. Arbetsgruppens definition av nordisk nytta har kommenterats i underlagsrapporten. Enligt kommitténs mening borde ministerrådet beaktat dels att en rationell administration inte i sig innebär en garanti för att den administrerade verksamheten utför en rationell verksamhet, dels att administrationens kvalitet inte i sig kan användas som en värdemätare för graden av nordisk prioritering.

Kommittén noterar i detta sammanhang att Nordiska rådet - i sin skrivelse till Nordiska ministerrådet om institutionsgenomgången - påpekade att nordisk nytta-kriteriet, såsom det definierats av den arbetsgrupp som utfört genomgången, är alltför vagt för att ligga till grund för beslut om nordiskt samarbete skall genomföras i det enskilda fallet. Kommittén anser sig vidare kunna instämma i den synpunkt som framförs i underlagsrapporten att nordisk nytta-begreppet inte förefaller att ha fått genomslag i institutionernas verksamhet och att den inte heller refereras till i projektverksamheten.

3.2 Övriga undersökningsområden

Vad gäller ministerrådets uppföljning av rekommendationer inom de övriga två undersökningsområdena vill Kontrollkommittén framföra följande generella synpunkter på de problem och brister i hanteringen som framkommer i underlagsrapporten:

- Ministerrådets information om pågående arbete måste förbättras.
- En bättre koppling måste åstadkommas mellan rekommendationers syfte och Ministerrådets insatser.
- Den kritik som framförs från Nordiska rådets sida angående ministerrådets insatser måste beaktas bättre av ministerrådet.
- Ministerrådet måste lämna tydligare motiveringar när man inte vidtager efterfrågade åtgärder.

Kontrollkommittén instämmer i de synpunkter som framförs i underlagsrapportens slutavsnitt angående dessa generella problem. Redan det tidigare budgetutskottet uppmärksammade behoven av en förbättrad kommunikation mellan råd och ministerråd, men utskottets intentioner genomfördes aldrig fullt ut av ministerrådet.

Nordiska ministerrådet behöver framför allt förbättra uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer, men också se över och förbättra uppläggningen av och rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder.

Det är dock viktigt att även Nordiska rådets roll och förpliktelser vad gäller riktandet av rekommendationer och deras utformning uppmärksammas. Det är bl.a. angeläget att medlemsförslag innehåller tydliga motiveringar och att rekommendationerna utformas på ett klart och entydigt sätt.

Det torde vidare vara en fördel om medlemsförslagen i möjligaste mån tar upp önskade resultat och breda frågeställningar, snarare än specifika problem. Ett mer resultatorienterat arbetssätt ökar ministerrådets möjligheter att använda ett antal olika åtgärder vilka tillsammans verkar för genomförandet av den önskade förändringen. Därigenom minskar också riskerna för att meddelandena med anledning av rekommendationerna blir alltför tekniskt inriktade i stället för att ange politiska prioriteringar med anledning av de frågeställningar som ligger till grund för medlemsförslaget.

Sammanfattningsvis anser Kontrollkommittén att de ovan beskrivna bristerna i ministerrådets uppföljning i onödan försvårar det nordiska parlamentariska samarbetet. Kommittén anser att informationsflödet mellan rådet och ministerrådet bör kunna förbättras dels genom ökade insatser från ministerrådet, men i minst lika hög grad genom en omläggning av de nuvarande rutinerna.

Kommittén föreslår därför plenarförsamlingen att rekommendera Nordiska ministerrådet

att förbättra uppläggningen, rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer, beslut eller övriga synpunkter och därvid sträva efter att åstadkomma en bättre koppling mellan rekommendationers syfte och ministerrådets insatser.

Köpenhamn den 3 november 1997

Anita Johansson (s)
Pehr Löv (SFP)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

Ministerrådsförslag

om Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996 - 1999

(Framställning 3/1996 antagen av Nordiska rådets presidium, se s. 1101)

De for forbrugerspørgsmål ansvarlige ministre (MR-Konsument) har på deres møde 24. januar 1996 i Fredensborg godkendt vedlagte *Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996 - 1999* til fremlæggelse som ministerrådsforslag for Nordisk Råd ved skriftlig procedure.

MR-Konsument ønsker at præsentere handlingsplanen for kommissær Emma Bonino som en anvendelig model for andre europæiske landes arbejde med emnet og samtidig opfordre til et nærmere samarbejde som støtte for alle medlemslandenes arbejde med forbrugeruddannelse.

MR-Konsument skal derfor anmode om en hurtig behandling i Rådet.

København, den 19. februar 1996

På Nordisk Ministerråds vegne

Antti Kalliomäki
Handels- och industriminister

Pär Stenbäck
Generalsekretær

Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996 - 1999

Utgångspunkter

Tidigare nordiskt samarbete

De nordiska konsumentorganen har inom ramen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet länge samarbetat om konsumentundervisningen i skolan. Den samnordiska verksamheten har gått från enstaka seminarier på 60-talet över satsning på undervisningsmaterial på 70-talet och påverkan på lärarutbildningen på 80-talet fram till en vidgad, europeisk inriktning på 90-talet. Innehållet i föreliggande handlingsplan ansluter även till EU-uttalanden om konsumentundervisning, särskilt rekommendationen från 1986.

Erfarenheterna från genomförda nordiska samarbetsprojekt visar

- att nationella konsumentorgan får starkt stöd av nordiska projekt som formulerar gemensamma målpreciseringar, vilka kan tillämpas nationellt
- att det resurstillskott som nordiska medel innebär kan ha en avgörande betydelse för möjligheten till nationella insatser
- att skolmyndigheter behöver underlag från konsumentorgan när det gäller revidering av läroplaner/arbetsplaner
- att lärarutbildningen välkomnar de resurstillskott som konsumentorganens intresse och medverkan medför
- att samordning av läromedelsproduktion kan genomföras på grundval av gemensamt framtagna basmaterial, som sedan bearbetas nationellt
- att läromedelsförlag behöver fakta från konsumentorganen.

Samtidigt står det klart att en förutsättning för att konsumentorganens ansträngningar skall ge resultat på lärar- och elevnivå, är att konsumentorganen - nordiskt och nationellt - har möjlighet att bedriva en kontinuerlig verksamhet på skolområdet.

Aktuellt nordiskt samarbete

I det aktuella, samlade handlingsprogrammet för det nordiska konsumentsamarbetet 1994 - 1998 (TemaNord 1994:555) prioriteras särskilt två ting avseende konsumentundervisning:

" - aktivt arbeta för att förstärka konsumentundervisningen, särskilt i hushållsekonomiska frågor"

" - aktivt arbeta för att konsumentutbildningen och informationen om miljöfrågor stärks".

Önskan från konsumentministrarna i januari 1995 om en särskild, flerårig handlingsplan för det nordiska samarbetet om konsumentundervisning i skolan, kan ses mot bakgrund av bl.a. de senaste årens utveckling av hushållens ekonomi:

- den nya ekonomiska verkligheten ställer större krav också på unga människor (nya betalningssystem, avreglerade kreditmarknader m.m.)
- de nordiska ländernas erfarenheter av överskuldsättning, och nödvändigheten att förebygga sådana problem
- undersökningar i Sverige och Norge visar att ungdomens baskunskaper om hushållsekonomi är svaga.

Status

I förprojektet "Konsumentundervisning i skolan" (NSA 1992:599) gjordes en kartläggning av konsumentundervisningen och konsumentorganens insatser i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Under 1995 har dessa beskrivningar uppdaterats och kompletterats med data om Island.

Från 1993, i samband med "European Conference on Consumer Education in Schools" (TemaNord 1994:577) har ett nordiskt nätverk för konsumentundervisning etablerats i projektform. Projektet understöder ett europeiskt nätverk genom produktion av skriften *NICE-Mail,* Nr 1-4, har distribuerats under 1994-95.

Vidare har ett måldokument, ett förslag till mål för och innehåll i konsumentundervisningen i den nordisk ungdomsskolan (grundskola och gymnasium), tagits fram inom projektet och tryckts på de olika nordiska språken samt engelska.

Måldokumentet

Dokumentet ansluter till aktuella läroplaner i de nordiska länderna och syftar till att precisera innehållet i sex viktiga områden för konsumentundervisningen: Personlig ekonomi, Konsumenternas rättigheter och skyldigheter, Reklam och påverkan, Konsumtion och miljö, Kost, Säkerhet. Det tar därmed också fasta på konsumentfrågornas karaktär såsom ämnesövergripande, dvs. att de kan och bör behandlas inom ramen för många skolämnen utöver hemkunskap: matematik, modersmål, samhälls- och naturvetenskapliga ämnen m.m. Dokumentet skall läsas som en precisering och fördjupning av innehållet i de officiella läroplanerna utifrån konsumentorganens målsättningar på utbildningsområdet. Dokumentet preciserar således vad konsumentorganen anser att eleverna bör kunna när de lämnar ungdomsskolan. I koncentrat sägs i dokumentet:

"Följande elevens utveckling och mognad och i överensstämmelse med andra av läroplanens mål skall de unga förvärva kunskaper så att de vid skoltidens slut kan

- hushålla med resurser och hantera sin ekonomi
- tillvarata sina rättigheter och känna till sina skyldigheter som konsumenter
- hantera den kommerseilla påverkan de utsätts för
- bedöma den egna konsumtionens betydelse för miljön
- välja och laga näringsriktig och ur miljösynpunkt bra mat samt arbeta rationellt i hemmet
- bedöma olika produkters säkerhet och kvalitet samt tillgodogöra sig produktinformation."

Måldokumentet bildar en bas för denna handlingsplan. En övergripande uppgift för konsumentorganen blir att nationellt introducera måldokumentets innehåll i skolan.

Mål

Det yttersta målet för handlingsplanen är att tillförsäkra nordiska ungdomar goda kunskaper i konsumentfrågor. Som moment i denna strävan skall handlingsplanen bidra till

- att öka lärarnas kunskaper i konsumentfrågor genom grund- och vidareutbildning
- att i skolan klargöra de olika och viktigaste konsumentfrågorna enligt måldokumentet, med särskild betoning på ämnesområdena personlig ekonomi respektive konsumtion och miljö
- att utveckla nya läromedel för konsumentundervisningen, bl.a. med modern informationsteknologi
- att i samverkan med det nordiska skoldatanätet utveckla konsumentfrågorna som tema för projekt och internationell kontaktverksamhet via Internet
- att utveckla brobyggande aktiviteter som stärker det lokala samarbetet mellan skolan och konsumentsektorn, mellan ungdomar och samhället i övrigt.

Medel

- nordisk samverkan mellan konsumentorganen i ett antal målinriktade projekt under perioden 1996-1999. Projekten skall styras av ett sammanhållet nordiskt nätverk
- till de nationella deltagarna i nätverket knyts nationella referensgrupper med representanter för skolan och andra relevanta samarbetspartners
- för att de samnordiska ståndpunkterna och insatserna skall få genomslag krävs komplettering med nationella resurser under perioden
- från det nordiska nätverket kanaliseras stöd till och påverkan av den europeiska utvecklingen.

Prioriterade områden

1. Personlig ekonomi och konsumtion/miljö

Den pressande situationen i många nordiska hushåll under den senaste 10-årsperioden har drivit fram insatser från konsumentorganen och andra avseende standardbudgetar, ekonomisk rådgivning och skuldsanering, En viktig målgrupp för förebyggande arbete på detta fält är självklart ungdomen. Strävan att behandla hushållsekonomiska frågor/personlig ekonomi i skolans konsumentundervisning är en del av det generella nordiska handlingsprogrammet för konsumentsamarbetet 1994-1998. I arbetet med personlig ekonomi bör även socialhögskolornas roll uppmärksammas.

Som ett andra prioriterat tema för konsumentundervisningen betonar det generella handlingsprogrammet frågor kring konsumtion och miljö.

Mål

- att tillförsäkra nordiska skolelever undervisning i personlig ekonomi respektive konsumtion/miljö.

Åtgärder/Projekt

Det framgångsrika nordiska arbetet med att föra in personlig ekonomi som ämne/fag på gymnasiet bör ge vägledning för övriga länder. En konferens om ämnet personlig ekonomi i vidaregående skola/gymnasium bör ordnas under perioden för att dra nytta av erfarenheter.

Nationella beskrivningar av status för undervisningen om konsumtion/ miljö erfordras för precisering av nordiskt samarbetsprojekt senare under planeringsperioden.

2. Lärarutbildning

Mål

- att stärka konsumentfrågornas plats i lärarutbildningen.

Projekt

Grundutbildning - Nationella försöksprojekt genomförs i samverkan med några lärarhögskolor. Försöken dokumenteras och följs upp vid en nordisk konferens om lärarutbildning med företrädare för konsument- och skolorgan.

Vidareutbildning - Flera nordiska länders konsumentorgan driver lärarfortbildning i olika omfattning. Som led i det löpande arbetet eller som försöksprojekt bör konsumentfrågorna behandlas med stöd av måldokumentet också i fortbildningen av lärare. Erfarenheterna följs upp vid den nyss nämnda nordiska konferensen.

3. Samverkan mellan konsumentorgan - skolväsende - ungdom m.fl., centralt, regionalt och lokalt

Ett framgångsrikt arbete från konsumentorganens sida förutsätter att samarbetspartners etableras såväl centralt, regionalt som lokalt. Först och främst gäller det konsumentorganens och skolväsendets egna organisationer, men också myndigheter, övriga organisationer och massmedier som arbetar med och vänder sig till ungdom.

Mål

- att för påverkan av beslutsfattare etablera samverkan på central, regional och lokal nivå mellan konsumentorgan, skolväsende, andra myndigheter, organisationer och medier som arbetar med ungdomar.

Åtgärder/Projekt

I arbetet med denna handlingsplan etableras nationella referensgrupper på central nivå mellan konsument- och skolintressenter. Dessa grupper bör fortsätta att följa handlingsplanens verkställande under de närmaste åren.

På nordisk nivå bör informationsutbyte ske - och eventuellt någon samverkansgrupp etableras - mellan Nordiska ministerrådets konsument- och utbildningssektorer.

Lärarutbildningen ger förutsättningar för samverkan på regional nivå med företrädare för konsument- (t.ex. fylkeskontor) och olika organisations- (t.ex. ungdoms-) intressen.

Det är på den lokala nivån som brobyggandet mellan skolan och omvärlden kan ske mest påtagligt. De länder som har lokal/regional konsu-

mentverksamhet (Finland, Sverige, Norge) har här ett försteg. Men alla länder har möjlighet att initiera och stödja lokala försöksprojekt i samverkan mellan skola, konsumentorgan, lokalt föreningsliv (ungdomsgrupper) m.fl. Den svenska arbetsmodellen "Ungdom till ungdom" kan vidareutvecklas på sikt också i andra nordiska länder.

4. Informationsteknologi

4.1 Det nordiska skoldatanätet

Konsumentorganen bör etablera kontakt med respektive nationella skoldatanät, som f.n. byggs upp med samordning genom projektet "Det nordiska skoldatanätet" i Nordiska ministerrådet/utbildningssektorn. I de nationella näten finns direkt möjligheter att lägga in upplysningar om konsumentorgan och konsumentfrågor. Nordisk och nationell samverkan bör även kunna leda till utveckling av såväl vidgade databaser med konsumentinformation som försöksprojekt med datakommunikation mellan skolor om konsumentfrågor.

Mål

- att i samverkan med det nordiska skoldatanätet utveckla konsumentfrågorna som tema för projekt samt nationell och internationell kontaktverksamhet via Internet.

Åtgärder/Projekt

- att på basen av sonderingar som inletts 1995 gå vidare med förprojekt rörande konsumentundervisning via Internet/skoldatanät.

4.2 Läromedel

De nordiska konsumentorganen har både goda och sämre erfarenheter av att gemensamt utveckla läromedel. I anslutning till den nya teknologi som vartefter blir tillgänglig i skolorna är det troligen av "nordisk nytta" att satsa medel på gemensam utveckling av läromedel som bygger på datorteknik - budgetprogram, databaser, CD-ROM, multimediateknik.

Mål

- att utveckla nya läromedel för konsumentundervisningen med modern informationsteknologi.

Åtgärder/Projekt

Av de sex innehållskategorier som beskrivs i måldokumentet är personlig ekonomi respektive konsumtion och miljö högprioriterade i det generella

nordiska handlingsprogrammet. Nordiska medel bör under perioden satsas på utveckling av databaserade läromedel om dessa två ämnen, för förmedling i skoldatanätet och/eller med CD-ROM/multimediateknik. Men hänsyn till den slutliga nationella nyttan av ett sådant projekt bör redan i planeringsskedet avgöras vilken detaljeringsgrad den samnordiska slutprodukten skall ha, på en skala från idéskiss till färdigt material.

5. Påverkan på läromedelsförlagen

Mål

- att utveckla metoder för att få in konsumentfrågor i läromedelsförlagens produkter.

Åtgärder/Projekt

De nationella konsumentorganens erfarenheter av samverkan med och påverkan på läromedelsförlag bör sammanställas och bilda underlag för ett nordiskt seminarium med erfarenhetsutbyte i syfte att skärpa de nationella insatserna.

6. Inflytande på den europeiska utvecklingen

6.1 "European Network of Consumer Educators"

Mål

- att vidmakthålla och utveckla kontakt och samarbete mellan europeiska intressenter inom området konsumentundervisning.

Åtgärder/Projekt

ÄK-Konsument bör under perioden fortsätta nordisk finansiering av skriften NICE-Mail som forum för ett European Network of Consumer Educators och bidra till och delta vid eventuella europeiska konferenser på temat de närmaste åren.

6.2 Övrig påverkan/medverkan i europeiskt samarbete

Mål

- att de nordiska konsumentorganen skall verka för att de nordiska målen för konsumentundervisningen enligt måldokumentet förs in i EU/EES-samarbetet.

Åtgärder/Projekt

EU-länderna Danmark, Finland och Sverige aktiverar sig på området Consumer Education inom EU genom att med nationell och EU-finansiering delta från 1996 i European Young Consumer Competition (Danmark har gjort det 1994 och 1995). Dessa länder bör även hålla kontinuerlig kontakt med kommissionens DG XXIV om konferensplaner, revidering av EU:s konsumentprogram m.m.

7. Uppföljning och utvärdering

Denna handlingsplan utgår från att en rad nordiska projekt och nationella insatser rörande konsumentundervisningen kan genomföras de närmaste åren. Uppnådda resultat bör årligen dokumenteras och ge underlag till uppföljning och revidering av handlingsplanen. I uppföljningen skall ingå årlig rapportering till ÄK- och MR-Konsument.

I handlingsplanen har ej föreslagits resurser för större utvärderingsstudier. För att dokumentera uppnådda resultat och ge en bas för inriktningen av fortsatta åtgärder rekommenderas dock återkommande nationella utvärderingsstudier, bl.a. av sådan typ som de senaste åren utförts i Norge och Sverige.

Europaudvalgets betænkning

om ministerrådsforslag B 167/euro om nordisk opfølgning af topmødet om madvaresikkerhed

(Ministerrådsforslaget er rejst af jord- og skovbrugsministrene, se s. 640)

Europaudvalget har fået et ministerrådsforslag om nordisk opfølgning af topmødet om madvaresikkerhed til behandling. Udvalget har behandlet medlemsforslaget ved sit møde den 10. november 1997.

1. Gennemgang af ministerrådsforslag B 167/euro om nordisk opfølgning af topmødet om madvaresikkerhed

Nordisk Ministerråd (jord- og skovbrugsministrene) oversendte den 1. september 1997 "Forslag til en fælles nordisk handlingsplan for opfølgning af Topmødet om madvaresikkerhed" til Nordisk Råd med anmodning om Rådets synspunkter på forslaget til 49. session. Forslaget er vedtaget af Nordisk Ministerråd den 29. august 1997.

Handlingsplanen er den nordiske del af opfølgning af FAO's topmøde om madvaresikkerhed – World Food Summit, november 1996. Opfølgningsansvaret efter topmødet er både lokalt, nationalt, regionalt og internationalt.

Forslaget planlægges som tværsektorielt, særligt med miljø- og regionalsektorerne, men også med levnedsmiddel- og fiskerisektorerne. Forslaget forholder sig til 5 punkter, som er udvalgt udfra de 7 forpligtelsesområder, som topmødet satte:

1. Bæredygtigt landbrug, bæredygtigt skovbrug, miljøtrusler i.f.t. madvaresikkerhed
2. Genetiske ressourcer/biodiversitet
3. Sikker mad
4. Det civile samfund i Norden og Nærområderne
5. International opfølgning

6. Udvalgets behandling

Forslaget har været behandlet i Europaudvalgets arbejdsgruppe for forbrugerpolitik på møder den 25. september 1997 og 10. november 1997.

2.1. Udvalgets overvejelser

Europaudvalget kan tilslutte sig, at Nordisk Ministerråd har taget initiativ til en nordisk regional opfølgning af fødevaretopmødet og handlingsplanen fra World Food Summit. Europaudvalget kan også biflade, at Nordisk Ministerråd koncentrerer opfølgningen om den del af FN's forslag som har krydsreferencer til Nordisk Ministerråds jord- og skovbrugssektors handlingprogram 1996 – 2000.

Europaudvalget kan også fuldt ud tilslutte sig formålet med handlingsplanen, som er at skabe interesse og initiativ til tværsektorielt arbejde for at forbedre madsikkerheden, en form for arbejde som Nordisk Ministerråd hidtil ikke har formaliseret.

Europaudvalget har gennem 1997 sat fokus på forbruger- og levnedsmiddelspørgsmål i EU og har i den forbindelse bl.a. kunnet konstatere, at fødevaresikkerhed historisk har været lavt prioriteret i EU. I EU er dette dog ved at vende, en tendens de nordiske lande må gøre meget for at understøtte. Fødevaresikkrhed har stadig for lille opmærksomhed i bl.a. WTO. Etablering af rammerne for fri handel har fået prioritet på bekostning af forbrugerne og fødevaresikkerhed. Enhvert initiativ Nordisk Ministerråd tager for at øge opmærksomheden på fødevaresikkerhed og på de nordiske principper for fødevaresikkerhed er således positivt.

Europaudvalget støtter fuldt og helt grundtanken i forslaget: at arbejde for en bæredygtig fødevareproduktion og finder tanken om "jord til bord" synspunkt frugtbart. Endelig er Europaudvalget glade for at bemærke, at Nordisk Ministerråd også udstrækker handlingsplanen til Nordens Nærområder, særligt Baltikum, hvor manvil søge at overføre de nordiske principper til nærområderne. Hermed støtter man også det regionale baltiske opfølgningsarbejde.

Europaudvalget kan således på baggrund af ovenstående anbefale Nordisk Råd at anbefale Nordisk Ministerråd at iværksætte handlingsplanen, dog under hensyntagen til følgende bemærkninger:

Europaudvalget finder ikke, at forslaget er så detaljeret, som man kunne ønske sig forud for en politisk stillingtagen, men anerkender, at dette selvfølgelig skyldes at jord- og skovbrugsministrene skal formulere detaljerne i et konstruktivt samarbejde baseret på dialog med de øvrige ministerråd. Europaudvalget skal derfor anmode om, at Nordisk Ministerråd fremlægger de planer som udarbejdes i fællesskab mellem ministerrådene for Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd bør arbejde for at sikre det nordiske arbejde med risikovurderinger, herunder koordinering af arbejdet. Risikovurderinger kan spille en meget vigtig rolle i forskellige sager, der blev bl.a. henvist til den verserende sag mellem EU og USA om hormonkød, hvor der i vurderingerne ikke er taget hensyn til risikovurderinger, men alene til frihandel.

Nordisk Ministerråd bør under skyldig hensyntagen til landbrugets konkurrenceevne lægge meget stor vægt på udarbejdelsen af en strategi for miljø- og sundhedsmæssigt bæredygtigt landbrug i internationalt samarbejde i såvel Norden, EU og WTO. De nordiske lande kunne således udgøre et foregangseksempel for EU i forbindelse med initiativer som følge af Europa-Kommissionens grønbog vedrørende levnedsmiddellovgivningen og en tværsektoriel tilgang. Det er ikke acceptabelt, at nationale eller EU-regler kan underkendes i WTO, fordi man her ikke anerkender sundhedshensyn, som f.eks. i hormonkødssagen.

Nordisk Ministerråd bør arbejde for at mærkning af fødevarer bliver gennemskuelig for forbrugerne og indeholder informationer som kan sikre et reelt valg udfra sundhedsmæssige overvejelser hos forbrugerne. Endvidere mener Europaudvalget, at forbrugernes sikkerhed og følelse af tryghed i forhold til levnedsmidler er meget vigtig og kun kan opnås ved en tilstrækkelig levnedsmiddelkontrollen, hvorfor Europaudvalget mener, at Nordisk Ministerråd bør arbejde for at etablere tilstrækkelige kontrolmyndigheder, som er udafhængige af landbrugets interesser.

På baggrund af dette foreslår Europaudvalget at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage handlingsplan for opfølgning af Topmødet om madvaresikkerhed,

at forelægge Nordisk Råd de handlingsplaner eller lignende som vil blive udarbejdet som følge af handlingsplanen under hensyntagen til Nordisk Råds bemærkninger.

Helsingfors, den 10. november 1997

Børge Bakholt (S)
Marit Nybakk (A)
Berit Löfstedt (s)
Svend Erik Hovmand (V)
Liisa Hyssälä (Kesk.)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Marianne Andersson (kd)
Sonja Irene Sjøli (H)
Göthe Knutsson (m)
Lodve I. Solholm (FrP)

Ole Stavad (S)
Eva Johansson (s)
Nils T. Svensson (s)
Vibeke Peschardt (RV)
Bjarne Kallis (SKL)
Einar Steensnæs (KrF)
Heikki Koskinen (Kok.)
Per Kristian Foss (H)
Øystein Djupedal (SV)
Øyvind Korsberg (FrP)

B 167/euro

Ministerrådsförslag

om nordisk oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet

Nordisk Ministerråd legger herved frem et ministerrådsforslag for en felles nordisk handlingsplan for oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet for behandling på Rådets 49. Sesjon i Helsingfors. Ministerrådet ber om Rådets synspunkt på forslaget.

Oslo den 1. september 1997

På vegne av Nordisk Ministerråd

Dag Terje Andersen

Søren Christensen

Under henvisning til

- Nordiskt samarbete i en ny tid- Det nordiska samarbetet i ljuset av folkomröstningarna om EU-medlemsskap för Finland, Norge och Sverige. Rapport av Nordiska rådets og Nordiska ministerrådets gemensamma arbetsgrupp. Februari 1995
- Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000. Vedtatt av Nordisk ministerråd (Jord- og skogbruksministrene) 4. juli 1995
- Nordisk nærområdestrategi - arbeidsgruppens rapport («Lyra-rapporten»). Avgitt 10. juni 1996
- Nordisk miljøstrategi for jord- og skogbruk 1996-1999
  Vedtatt av Nordisk ministerråd (Miljøvernministrene) og Nordisk ministerråd (Jord- og skogbruksministrene) 26. februar 1996
- The Nordic UN Reform Project 1996 in the Economic and Social Fields - The United Nations in Development. Strengthening the UN through Change: Fulfilling Its Economic and Social Mandate. Avgitt 18 desember 1996
- Rome Declaration on World Food Security and World Food Summit Plan of Action. Vedtatt på Toppmøtet om matvaresikkerhet i Roma 13.-17. november 1996

Under henvisning til det foreslåtte handlingsprogram for en oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet skisseres nordisk samarbeid

- om bærekraftig landbruk
- om genetiske ressurser og biodiversitet
- om sikker mat
- med frivillige organisasjoner i Norden og Nordens nærområder
- om internasjonal oppfølging

vedtar Nordisk Ministerråd følgende program for nordisk oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet:

Nordisk handlingsplan for oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet, vedtatt av Nordisk Ministerråd (jord- og skogbruksministrene) 29.08.97.

I. Innledning og bakgrunnsinformasjon

I november 1996 ble internasjonal matvaresikkerhet satt på dagsorden på Toppmøtet om matvaresikkerhet - World Food Summit - arrangert av FNs jordbruks- og matvareorganisasjon FAO, i Roma. FAO ved Sekretariatet tok initiativ til møtet Det ble på Toppmøtet satt et mål om at antall sultne og underernærte skal halveres innen år 2015. Fokuseringen på fattigdomsbekjempelse som en nødvendig faktor for global matvaresikkerhet kom sterkere frem ved denne anledningen enn tidligere. Videre ble landbrukets betydning utenom det rent produksjonsmessige betont mer enn ved tidligere anledninger. Når det gjelder oppfølgingsansvaret, så betones det i Handlingsplanen fra Toppmøtet at problematikkens flersidige karakter tilsier en oppfølging av på lokalt, nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå. Betydningen av å utnyttet fordelen av geografisk komplementaritet understrekes spesielt, noe som har spesiell betydning i det nordiske samarbeidet. Det ble også besluttet at man i oppfølgingsarbeidet skal bygge på tidligere konferanser og toppmøter, dette blant annet for å sikre en integrert oppfølging som involverer hele det multilaterale systemet. Hovedansvaret for oppfølging ligger allikevel hos de enkelte lands regjeringer.

På et etterfølgende møte i Nordisk ministerråd (Jord- og skogbruksministrene) 28. november 1996 diskuterte ministrene Deklarasjonen og Handlingsplanen som ble vedtatt på Toppmøtet. Det ble klart at de nordiske land er forent i viljen til å analysere industrilandenes ansvar for eget jordbruk og hvordan dette i sin tur kan bidra til global matvaresikkerhet. Som et første steg besluttet Ministerrådet å gi den Nordiske embetsmannskomiteen for jord- og skogbrukspørsmål (NEJS) i oppdrag å utrede spørsmålet nærmere. På denne bakgrunn ble det utarbeidet en rapport med konkrete forslag til oppfølging som ble forelagt NEJS i mars 1997. Deretter ble det utarbeidet et mer detaljert forslag som ble behandlet og vedtatt av Nordisk ministerråd (Jord- og skogbruksministrene) 26. juni i år.

Betydningen av Toppmøtet er vanskelig å måle så kort tid etter at det ble avholdt. Det vurderes imidlertid som viktig at temaet matvaresikkerhet ble satt på dagsorden og sett i forhold til allerede pågående oppfølgingsprosesser, som Agenda 21 etter Rio. De nordiske land forventes å spille en viktig rolle både i forhold til oppfølgingen av Toppmøtet og den mer omfattende reformen av FN-systemet. Det var således naturlig å se på mulighetene for en koordinert nordisk oppfølging av Toppmøtet.

I henhold til Deklarasjonen og Handlingsplanen fra Toppmøtet har partene forpliktet seg på syv Forpliktelsesområder[1]:

1. Samfunnsforhold som bidrar til matvaresikkerhet i bredt perspektiv.
2. Fattigdomsbekjempelse

3. Bærekraftig utvikling av landbruks-, fiskeri- og bygdeutviklingspolitikken
4. Handelsregimer internasjonalt som bidrar til matvaresikkerhet for alle
5. Katastrofeberedskap i forhold til natur- og menneskeskapte katastrofer
6. Offentlige og private investeringer
7. Oppfølging på bred basis internasjonalt gjennom det multilaterale systemet

FAO er som FNs jordbruks- og matvareorganisasjon én av 18 særorganisasjoner under FN. Generalkonferansen, FAOs høyeste organ med deltakelse fra alle medlemsland, møtes annethvert år, neste gang i november 1997. Rådet, som har begrenset deltakelse, vedtar og anbefaler saker inn for generalkonferansen. Det mer detaljerte saksforberedende arbeidet til Generalkonferansen gjøres i ulike underkomiteer, hvorav Committee on Food Security skal spille en særskilt rolle i oppfølgingen av Toppmøtet om matvaresikkerhet.

Det nordiske samarbeidet på jord- og skogbrukssektoren utgår fra «Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000». I Handlingsprogrammet defineres fire hovedsatsingsområder:

- Kvalitetsproduksjon i jordbruket, med spesiell vekt på miljø
- Forvaltning av genetiske ressurser
- Utvikling i jord- og skogbruksavhengige regioner
- Bærekraftig skogbruk

Arbeidet på disse satsningsområdene gjennomføres innen de tre pilarene som er prioritert i nordisk samarbeid; Norden, EU/annet internasjonalt samarbeid samt nærområdene. I det foreliggende forslaget til nordisk handlingsplan for oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet blir ikke aktivitetene presentert innen rammen av de tre pilarene. Årsaken til dette ligger i at spørsmålene om matvaresikkerhet integreres i de tre pilarene og går fra et lokalt til et globalt perspektiv. Det legges videre stor vekt på at virksomheten har nordisk nytte. Samme prinsipp er lagt til grunn ved utarbeiding av de konkrete forslagene til en nordisk oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet.

I det internasjonale globale samarbeidet vil tiltak og virkemidler som bidrag til fattigdomsbekjempelse (Forpliktelsesområder 1 og 2) være særlig viktig.

II. Samarbeidsformer

I det internasjonale samarbeidet om bærekraftig utvikling og bærekraftig utnytting av naturressursene har de nordiske landene en felles plattform. I Handlingsprogrammet blir det spesielt fremholdt at nordiske modeller for naturforvaltning og bevaring av biodiversitet bør kunne anvendes i en in-

ternasjonal sammenheng. I foreliggende rapport vil de delene av forpliktelsene fra Toppmøtet om matvaresikkerhet som har en direkte kobling til Handlingsprogrammet for det nordiske samarbeidet på jord- og skogbrukssektoren behandles detaljert. Forslagene skal primært gjennomføres på nordisk basis, men kan skje nasjonalt dersom dette er hensiktsmessig.

Det er videre ønskelig å se på muligheten for utvidet samarbeid på tvers av sektorgrensene, likt det samarbeidet som allerede er mellom miljøsektoren og jord- og skogbrukssektoren. Jord- og skogbrukssektoren har god erfaring med tverrsektorielt samarbeid, da først og fremst med miljø- og regionalsektorene. Temaet matvaresikkerhet er i seg selv av sektorovergripende karakter. Det kan således være ønskelig å se på mulighetene for utvidet tverrsektorielt samarbeid både med de to forannevnte og andre sektorer, først og fremst næringsmiddel- og fiskesektoren.

III. Utkast til nordisk handlingsplan for oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet

En handlingsplan for nordisk oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet vil ta som utgangspunkt det arbeid som allerede gjøres på jord- og skogbrukssektoren i henhold til gjeldende Handlingsprogram. I det videre vil derfor disse aktivitetene settes inn i rammen fra Toppmøtets Handlingsplan og en vil foreslå fortsatt eller økt nordisk satsning på de enkelte områdene ettersom hvordan disse to samsvarer med hverandre.

III.a Bærekraftig landbruk

Forpliktelsesområde 3 i handlingsplanen fra Toppmøtet forplikter partene til å arbeide for et bærekraftig landbruk. Landbrukspolitikken i de nordiske landene kan på en rekke områder sies å være i tråd med forpliktelsene nedfelt i handlingsplanen etter Toppmøtet. Fra nordisk side bør en derfor benytte oppfølgingen av Toppmøtet om matvaresikkerhet og handlingsplanen til å profilere felles nordisk innsats på området internasjonalt med utgangspunkt i handlingsprogrammet for jord- og skogbrukssektoren. I det følgende har man særlig vurdert Forpliktelsesområdene 3.1 (bærekraftig, intensivert og diversifisert matvareproduksjon), 3.2 (bekjempelse av miljøtrusler), og 3.5 (bygdeutvikling) som områder som motsvarer allerede pågående nordisk aktivitet.

Nordisk landbruk står overfor en rekke utfordringer i å videreutvikle mer bærekraftige landbrukssystemer under våre klimaforhold. De nordiske land kan sies å være toneangivende og representere noen av de sterkeste miljøer for utvikling av bærekraftige landbrukssystemer. Vi kan ikke forvente at den generelle europeiske eller globale utvikling i landbruksforsk-

ning kan anvendes fullt ut for løsning av våre behov. Det er derfor meget sterke argumenter for at samarbeidet på dette området videreutvikles og forsterkes og settes inn i et kombinert globalt og nordisk perspektiv. Et slikt utvidet samarbeide vil trolig være viktig for å sikre at nordisk landbruk er tilstrekkelig konkurransedyktig i europeisk og global sammenheng. Samarbeidet tar utgangspunkt i de handelspolitiske rammevilkår de ulike nordiske land har.

Det nordiske landbruket kan ikke ses separat fra landbruket i andre deler av verden. Landbruket er koblet til dette blant annet gjennom handel og tilhørende flyt av energi og råvarer. Ressursforbruket i Norden spiller derfor en rolle for den globale situasjonen. De gjennomførte reformer i i-landenes landbrukspolitikk har hatt en positiv effekt for u-landenes jordbruksproduksjon og i-landenes miljø. Det er viktig at disse hensyn ivaretas i fremtidige forhandlinger.

Bærekraftig skogbruk er et annet hovedsatsingsområde fra handlingsprogrammet som faller innenfor rammen av handlingsplanen fra Toppmøtet, også her særlig Forpliktelsesområde 3.2. Norden står i en europeisk særstilling når det gjelder skogressurser og har således et spesielt forvaltningsansvar å ivareta. Ministerrådet legger vekt på at nordisk samarbeid kan brukes aktivt i internasjonale sammenhenger for å fremme bærekraftig skogbruk på global basis.

Forpliktelsesområde 3.2 omhandler videre miljøtrusler i forhold til matvaresikkerhet. Den nordiske innsatsen gjennom handlingsprogrammet på jord- og skogbrukssektoren er innrettet på å redusere slike miljøtrusler. På innsatsområdet kvalitetsproduksjon, herunder jordbruksmiljø, prioriterer Ministerrådet spesielt samarbeid om blant annet miljøkvalitetsovervåkning, husdyrmiljø og miljøspørsmål i nærområdene.

De nordiske land bør videreføre og forsterke sitt arbeide med å videreutvikle bærekraftige landbrukssystemer under våre klimaforhold. Samarbeidet sikter mot å utvikle mer miljøvennlige driftsformer og å sikre at nordisk landbruk er tilstrekkelig konkurransedyktig i europeisk og global sammenheng. Videre bør erfaringene fra økologisk landbruk trekkes inn både i utviklingen av nordisk landbruk og for globale forhold. På skogsiden har den nordiske kontaktgruppen for FNs Skogpanel fått i oppdrag å følge opp resultatene av Skogpanelets arbeid. Kontaktgruppens oppgaver skal i første rekke være knyttet til a) å forberede behandlingen av relevante internasjonale skogspørsmål i NEJS og de nordiske møter for skogansvarlige ministre, samt b) legge grunnlaget for det nordiske samarbeidet i oppfølgingen av Skogpanelets arbeid. Gruppen fikk utvidet sitt mandat etter møtet i Nordisk Ministerråd (jord- og skogbruksministrene) i juni 1997 til også å omfatte andre internasjonale skogspørsmål, herunder oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet.

III. b Genetiske ressurser/biodiversitet

Dette temaet faller inn under både Forpliktelsesområde 2 om fattigdomsbekjempelse, herunder 2.1 (bønders tilgang på genressurser) og Forpliktelsesområde 3 om bærekraftig utnytting av naturressurser, herunder 3.2 (bekjempelse av miljøtrusler).

De genetiske ressursene har stor betydning for utviklingen av et bærekraftig landbruk, blant annet med tanke på å møte eventuelle klimaendringer. Foredlingen bidrar årlige med en substansiell økning i avkastning innen nyttevekster, husdyr og skog. Bærekraftig bruk av den genetiske biodiversiteten står som en forutsetning for fortsatt framgang. Bevaring og utnytting av de genetiske ressursene er en integrert og viktig del av støtten til utvikling av primærproduksjon som gis innen det regionale nordiske samarbeidet.

Den Nordiske Genbanken (NGB) er ansvarlig for bevaring og utnytting av vekstgenetiske ressurser gjennom sentralt arbeid ved institusjonens hovedsete i Alnarp, Sverige, og gjennom omfattende prosjektvirksomhet med medvirkning fra nasjonale nemnder. Foruten direkte tiltak har Genbanken i økende grad fungert som en samordnende instans via internasjonale tiltak såsom oppfølgingen av Rio-konvensjonen, Europa-samarbeidet og FAO-samarbeidet.

Den Nordiske Genbanken for husdyr (NGH) har en tilsvarende funksjon på husdyrsiden som NGB på vekstområdet, men deltagende land er her ansvarlige for en større del i det faktiske arbeidet.

Det nordiske samarbeidet innen NGB har stått som et forbilde for utvikling av regionalt genbanksamarbeid i SADC-regionen (Southern African Development Council[ii]) og NGB har også bidratt med konsulentarbeid. Dette har blitt finansiert i fellesskap av de nordiske bistandsorganisasjonene.

Toppmøtet om matvaresikkerhet innebærer at det må legges større vekt på de globale genressursspørsmål. Videreutvikling og forsterking av det nordiske samarbeidet om genetiske ressurser bør derfor være en viktig del av oppfølgingsprogrammet. Vi bør videreutvikle den nordiske strategigruppen slik at vi sikrer samordning av en miljømessig og en landbruksmessig strategi. Det bør omfatte en balansering mellom ex situ- og in situ-bevaringstiltak og et strategisk program for avveining mellom bevaring av kulturplanter og andre planter/arter som kan være landbruksmessig interessante på lengre sikt. Videre bør arbeidet med bevaring av dyregenetiske ressurser videreutvikles, noe som vil være i tråd med utviklingen på området internasjonalt, særlig i FAO-sammenheng. Det bør dessuten arbeides for en mer hensiktsmessig koordinering av genbevaringsarbeidet på plante- og dyresiden.

Det nordiske arbeidet for bevaring av genressurser blir i dag profilert internasjonalt gjennom den virksomhet som NGB driver. I det videre oppfølgingsarbeidet etter Toppmøtet bør derfor NGB stå sentralt med tanke på å koordinere den nordiske innsatsen på dette området hvor det er berøringsflater til EU-institusjoner og andre internasjonale institusjoner. Det bør legges særskilt vekt på foredlingssiden. Institusjonene er imidlertid ikke overlappende på grunn av naturlige regionale/klimatiske forskjeller i arter og vekstbetingelser.

III. c Sikker mat

Dette temaet faller både under Forpliktelsesområde 2 om fattigdomsbekjempelse, men også under Forpliktelsesområde 3 om bærekraftighet i produksjon og utnytting av naturressurser.

Temaet må derfor ses i forhold til begrepet bærekraftig utvikling, som blant annet kan innebære forbedring av livskvaliteten innen rammene av de underliggende økosystemers bæreevne. Dette innebærer at bærekraftighet ikke bare skal sikres på tilbudssiden, men også på etterspørselssiden gjennom respekt for kravet om livskvalitet.

Dermed respekteres Handlingsplanens Forpliktelsesområde 2.3., hvor det heter at matvareforsyningene skal være både fysisk og økonomisk sikre og tilgjengelige, samt relevante og tilstrekkelige til å ivareta befolkningenes behov for energi og essensielle mikro-næringsstoffer.

Den aktuelle og eksplosive utviklingen innen teknologiene omkring blant annet genmodifisering av organismer må ses i dette perspektivet. Disse teknologiene bør utvikles med sikte på å utnytte sitt potensiale uten å ta noen risiko når det gjelder økologisk bærekraftighet og ernærings- og sunnhetshensyn. Derfor bør det være bred adgang til utnyttelse av disse teknologiene innenfor rammene av sikkerhet for helse og miljø, etikk, samfunnsnytte og bærekraft. Det er imidlertid utilstrekkelig, hvis det ikke samtidig sikres økonomisk bærekraftighet.

Nyere erfaring har demonstrert behovet for politisk bærekraftighet fordi barrierer mot forbruk ikke alene styres av kulturell aksept, tradisjoner og religioner, men også av etiske normer. Bioteknologi har i særdeleshet vært genstand for etisk motiverte reaksjoner. Det er behov informasjon til befolkningen om bioteknologiens muligheter og risiki for å bidra til å utvikle kunnskapsbaserte holdninger.

Det er viktig at alle samfunn har tilstrekkelige muligheter for kontroll og innflytelse på den bioteknologiske forskning og utvikling, samt muligheter for å informere offentligheten om teknologien. Dette vil sikre borgerne muligheter for å foreta kvalifiserte valg. I denne sammenheng utgjør økt bruk av merkingsordninger en interessant mulighet.

Merkingsordninger kan i det globale, handelspolitiske miljø og med den aktuelle utvikling omkring bioteknologien være et middel til lokal kvalitetsfremming for matvarer, forutsatt at ordningene ikke er nasjonalt diskriminerende.

Dette gjelder også informasjon om innhold eller bruk av klonede organismer og genmodifiserte organismer. I EU gjøres det bestrebelser for å styrke eksisterende godkjennelses- og merkingsordninger for genmodifiserte organismer.

Når det gjelder bioteknologi, kloning og genmodifiserte organismer, bør de nordiske land tilstrebe å fastholde den faglige kompetanse og ivareta informasjonsforpliktelsen overfor forbrukerne og offentligheten for derigjennom å bidra til å forebygge følelser av avmakt. Samtidig må en søke å bevare tilstrekkelig innflytelse på mål og midler i den bioteknologiske forskning og utvikling i private virksomheter. De nordiske land kan også ivareta en partnerskapsrolle for utviklingslandene i denne sammenhengen.

Videre, i forhold til informasjon, herunder merkingsordninger, bør de nordiske land forsøke å klarlegge forutsetningene for bruk av merkingsordninger i forhold til WTO samt være bevisst på de initiativer som tas i EU. Det er viktig å prioritere utvikling av merkingsordninger som i størst mulig omfang avspeiler offentlighetens og forbrukernes behov for informasjon, som motiverer produsentene til stadige kvalitetsforbedringer og som til stadighet tar hensyn til endringer i markedsvilkår. Også i denne sammenhengen bør de nordiske land kunne bistå land i våre nærområder og utviklingsland, herunder spesielt land med eksportpotensial, med å bygge opp merkingsordninger, herunder å utvikle de dertil nødvendige kontroll- og dokumentasjonsmetoder samt mekanismer for samspillet mellom virksomheter og myndigheter, samt å medvirke til generelt at det skaffes adgang til finansiering av utviklingen av de nødvendige teknologier og tilveiebringelsen av det dermed forbundne utstyr.

Til slutt, når det gjelder sosioøkonomiske forhold, bør de nordiske land tilstrebe at det i alle landkategorier forebygges monopolisering av den teknologiske utvikling ved å bygge opp en faglig kompetanse og innsikt som sikrer tilstrekkelig innflytelse på forskningsmål og -strategier for såvel myndigheter som forbrukere og brukere av teknologien.

III. d Det sivile samfunn i Norden og i nærområdene.

Forpliktelsesområde 1 omhandler de samfunnsmessige og politiske vilkår som må være tilstede for å sikre matvaresikkerhet. I denne sammenheng vil særlig 1.1 (sikre stabilt demokrati med deltagelse for alle grupper) være relevant.

Folkelig deltakelse er et naturlig innsatsområde for de nordiske landene når det gjelder oppfølgingen av Toppmøtet om matvaresikkerhet. Flere av de nordiske FAO-komiteene er utvidet til å omfatte flere frivillige organisasjoner etter Toppmøtet. Dette kan ses på som et første steg i oppfølgingen av Handlingsplanens Forpliktelsesområde 1.1. Videre fremover vil representanter for slike organisasjoner så langt det er mulig bli inkludert i de nordiske delegasjonene ved ulike FAO-møter, i tråd med holdningen blant andre FAO-medlemmer slik den kom til uttrykk på det siste møtet i Committee on Food Security. Samarbeidet med frivillige organisasjoner forventes å bli ytterligere forsterket, for eksempel gjennom støtte til samnordiske aktiviteter på området.

Samarbeid med nærområdene er et etablert beslutningsfelt for de nordiske landene. I nærområdene inngår de baltiske land, Nord-Vest Russland samt Kaliningrad. Den demokratiske tradisjonen er svakere i Russland enn i Baltikum, noe som påvirker hva slags type aktivitet som er mulig å gjennomføre. Folkelig deltakelse i landbrukets og landsbygdas utvikling er allikevel en prosess som bare såvidt er kommet i gang i de baltiske statene Estland, Latvia og Litauen.

Det bør satses på økt koordinering, blant annet gjennom den nordiske samrådskomiteen for nærområdesatsningen på jord- og skogbrukssektoren, av de nordiske lands pågående aktivitet, først og fremst på matvaresikkerhetsområdet, i Baltikum og deler av Russland. Dette kan skje gjennom at regjeringene anbefaler nasjonale eller nordiske initiativ først til de frivillige organisasjonene som er representerte i FAO-komiteene eller til visse innbudte representative organisasjoner. Disse bør oppmuntres til å ta initiativ til kompletterende prosjekt eller aktiviteter, eventuelt informere om det allerede er pågående aktivitet/virksomhet som kunne være av kompletterende karakter.

Nordisk Ministerråd bør derfor ta initiativ til en utredning vedrørende hvilken rolle det kan spille i det videre utviklingsarbeidet på dette feltet i nærområdene. En hel del aktiviteter er allerede satt i gang bilateralt mellom organisasjoner i de nordiske land og organisasjoner i de enkelte baltiske land på dette området. Videre planlegges det i nær fremtid et seminar med de baltiske land i regi av Nordens Bondeorganisationers Centralråd (NBC) om samvirke i landbruket.

Videre bør eksisterende nordiske stipendiatordninger i større grad utnyttes slik at de tre baltiske landenes representanter (alene eller i gruppe) kan besøke tilsvarende organisasjoner innen det nordiske landbrukssamvirket, evt. også organisasjoner for kvinner og unge.

Det kan tas initiativ til et felles seminar med overgripende tema av felles nordisk/baltisk interesse som for eksempel organisasjonsdemokrati og dets betydning for landsbygda, eller forholdet mellom organisasjoner og staten i den nordiske samfunnsmodellen.

III. e Internasjonal oppfølging

I henhold til Forpliktelsesområde 7 er partene forpliktet til å følge opp Handlingsplanen på alle nivå i samarbeid med det internasjonale samfunn. Det innebærer også at oppfølgingen av Toppmøtet skal ses i sammenheng med andre store oppfølgingsprosesser i FN-systemet og FNs Administrative Committee of Coordination vil har ha en sentral rolle.

Det er gode erfaringer med nordisk samarbeid og koordinering i saker innen FAO og resten av FN-systemet. Det viste seg sist i det felles nordiske forslaget til reform av FN på de økonomiske og sosiale områdene. Prosjektet ble iverksatt i januar 1996 som en oppfølger til det nordiske FN-prosjektet. En gruppe bestående av statssekretærer/vise-statssekretærer for utviklingshjelp utarbeidet en rapport publisert 18.12.96[iii].

Gjennomslagskraften har vist seg å være god i saker hvor en fra nordisk side har opptrådt samlet, noe som taler for et fortsatt høyt nivå på det nordiske samarbeidet innen FAO og resten av FN-systemet. I oppfølgingsarbeidet vil det være viktig å arbeide for koordinert nordisk innsats slik at matvarespørsmål kommer tilstrekkelig frem ellers i FN-systemet, særlig i kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD). Gjennom koordinert nordisk opptreden vil man samtidig få profilert det nordiske samarbeidet på den internasjonale arenaen.

Vedtakene fra Toppmøtet om matvaresikkerhet (handlingsplan og politisk erklæring) skal implementeres både i FAO og i resten av det multilaterale system. I praksis vil vedtakene fra Toppmøtet konkurrere om prioritet i forhold til en rekke andre oppfølgingsprosesser. Det er derfor behov for en mer samlet nordisk strategi for oppfølging av Toppmøtet i FN- og multilateral sammenheng. Det foreslås derfor at en slik strategi utarbeides og at denne søkes basert på to hovedpilarer:

a) den knyttes opp mot det nordiske FN-prosjektet
b) den tar sikte på å samordne og effektivisere både den nordiske og den internasjonale oppfølgingen av Toppmøtet om matvaresikkerhet.

Forpliktelsesområde 3.4 forplikter partene til arbeide via internasjonale forskningssystemer for derigjennom å utvikle forskningsprogram som fremmer matvaresikkerhet. Forskning på bærekraftig landbruk er allerede en del av nordisk samarbeid. Mye av dagens samarbeid innen jord- og skogbrukssektoren har dessuten karakter av forskningssamarbeid. FoU-arbeidet på sektoren har karakter av anvendt forskning i den forstand at forskningen ikke er et mål i seg selv, men et middel for å oppfylle hand-

lingsprogrammets målsetninger. Dette arbeidet er nært koblet til grunnplanet, brukerne av forskningsresultatene. Det kan således brukes som en mal på hvordan forskningsresultater på landbrukssektoren kan gjøres mer tilgjengelig for bønder og andre aktører, i tråd med Handlingsplanen.

Forskningsinnsatsen på jord- og skogbrukssektoren innen nordisk samarbeid bør profileres sterkere internasjonalt enn det som er tilfellet i dag, i første rekke gjennom CGIAR- systemet (FNs Consultative Group on International Agricultural Research). Det bør derfor tas initiativ til fortsatt og eventuelt forsterket nordisk koordinering innen dette forumet. Videre bør det vurderes hvordan forskningsresultatene kan gjøres mer umiddelbart tilgjengelige for bønder og andre som driver landbruksrelatert virksomhet, blant annet ved bruk av ny teknologi. Disse spørsmål bør integreres i strategiene for bærekraftig landbruk og i en samlet strategi for oppfølging av matvarespørsmålene.

IV. Oppfølging og økonomiske konsekvenser

I henhold til Forpliktelsesområde 7 skal Handlingsplanen følges opp på alle nivå. Her vil særlig avsnitt 7.2 (regional oppfølging inn mot det internasjonale samfunn) være relevant.

Dette forslaget til handlingsplan vil ta form av en regional, nordisk oppfølging av Toppmøtet om matvaresikkerhet og skal komplettere de nasjonale oppfølgingsstrategiene som utarbeides.

Nordisk Ministerråd vil stå ansvarlig for den nordiske planen om matvaresikkerhet. NEJS vil få ansvaret med å følge opp den nordiske handlingsplanen i form av konkrete forslag til Nordisk Ministerråd. Nye initiativ til tverrsektorielt samarbeid vil også være blant NEJS' oppgaver i det videre oppfølgingsarbeidet. Rapporteringen vil skje til Nordisk Råd gjennom Ministerrådets årsberetning. Ministerrådssekretariatet vil få ansvaret for rapportering om den nordiske oppfølgingen til FAO.

Eventuelle budsjettmessige konsekvenser av dette forslaget forventes behandlet i den ordinære budsjettprosedyren, første gang ved utarbeidelsen av budsjettet for 1999.

---

[i] Den engelske teksten for de sju Forpliktelsesområdene i Handlingsplanen fra Toppmøtet:

1. We will ensure an enabling political, social, and economic environment designed to create the best conditions for the eradication of poverty and

for durable peace, based on full and equal participation of women and men, which is most conducive to achieving sustainable food security for all;

2. We will implement policies aimed at eradicating poverty and inequality and improving physical and economic access by all, at all times, to sufficient, nutritionally adequate and safe food and its effective utilisation;
3. We will pursue participatory and sustainable food, agriculture, fisheries, forestry and rural development policies and practices in high and low potential areas, which are essential to adequate and reliable food supplies at the household, national, regional and global levels, and combat pests, drought and desertification, considering the multifunctional character of agriculture;
4. We will strive to ensure that food, agricultural trade and overall trade policies are conducive to fostering food security for all through a fair and market-oriented world trade system;
5. We will endeavour to prevent and be prepared for natural disasters and man-made emergencies and to meet transitory and emergency food requirements in ways that encourage recovery, rehabilitation, development and a capacity to satisfy future needs;
6. We will promote optimal allocation and use of public and private investments to foster human resources, sustainable food, agriculture, fisheries and forestry systems, and rural development, in high and low potential areas;
7. We will implement, monitor, and follow-up this Plan of Action at all levels in co-operation with the international community.
8.

[ii] SADC er den regionale samarbeidsorganisasjonen i det sørlige Afrika (inkl. Tanzania, Zimbabwe, Mosambik, Swasiland, Lesotho, Botswana, Angola, Malawi og Namibia)

[iii] I rapporten er det trukket opp særskilte retningslinjer vedrørende særorganisasjoner (som for eksempel FAO, WHO m.fl.) som vil innebære:

«- a strengthening of their normative role;
- modification of their negotiating machinery;
- consistent efforts to restore their analytical capacity through clearer priorities and termination of obsolete or irrelevant activities;
- redressing the balance between regular budget and extrabudgetary resources;
- a redefinition of the role of the specialised agencies in providing technical assistance.»

Videre foreslås det endringer på fem områder, slik at større grad av samordning og koordinering av FNs aktiviteter kan oppnås:

1) på landnivå - for å støtte integrert utvikling og lokalt eierskap;
2) på hovedkvarternivå - for å sikre integrert støtte til operasjoner på landnivå;
3) styring av FN-systemet av medlemsstatene;
4) økonomisk reform og forutsigbar finansiering;
5) rekruttering og administrasjon av ansatte.

Nordenudvalgets betænkning

om ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998

(Ministerrådsförslaget, se s. 655)

Nordenudvalget har fået ovennævnte ministerrådsforslag til behandling. Udvalget har behandlet sagen ved sit møde den 25. september 1997.

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Handlingsplan det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998.

Kalmar, den 25. september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðarsdóttir (Sj)
Steingrímur Sigfússon (Ab)

B 168/nord

Ministerrådsförslag

om handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet inom justitiesektorn

Härmed överlämnas Nordiska ministerrådets Handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet inom justitiesektorn till Nordiska rådet inför Nordiska rådets 49:e session i Helsingfors.

Köpenhamn den 3 september 1997

Søren Christensen
Generalsekretær

Handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde på justitsområdet 1997/1998

Handlingsplanen er udarbejdet med udgangspunkt i en faglig vurdering. Under behandlingen af de forskellige punkter i planen vil der blive taget stilling til, hvorvidt der er spørgsmål, som har særlig relevans for arbejdet i EU/EØS og for samarbejdet med nærområderne.

1. Forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet

Bekæmpelse af terrorisme og organiseret kriminalitet rejser en række problemstillinger, som er fælles for samtlige nordiske lande. Ud over at samarbejde på det praktiske område skal de nordiske lande endvidere samarbejde på det lovgivningsmæssige område, blandt andet gennem erfaringsudveksling. Det vil være en målsætning at drage nytte af og bidrage fra en nordisk synsvinkel til det arbejde, som foregår i EU om disse spørgsmål.

Konklusionerne i den *rapport*, som blev fremlagt *om de nordiske landes lovgivning mv. til bekæmpelse af rockerkriminalitet* vil danne udgangspunkt for fortsat informationsudveksling og drøftelser om grundlaget for videre opfølgning og samarbejde.

Bekæmpelse af seksuel udnyttelse af børn er et højt prioriteret område for samarbejde, hvor der blandt andet vil blive arbejdet videre med at følge op på anbefalingerne fra Nordisk Råd i Rekommandation 18/1996/nord.

Bekæmpelse af *økonomisk kriminalitet* rejser en række problemstillinger af både lovgivningsmæssige og administrativ karakter, som er fælles for de nordiske lande. Det gælder ikke mindst, når det drejer sig om at tage højde for ændrede økonomiske kriminalitetsmønstre, som blandt andet er affødt af den moderne teknologiske udvikling, eller med andre ord den ny tids kriminalitet. Disse problemer af fælles interesse skal de nordiske lande samarbejde om at løse med henblik på at opnå de bedste resultater til gavn for såvel Norden som de enkelte lande.

Samarbejdet om *international strafferet og straffeproces* skal videreføres. Der holdes regelmæssige møder på tjenestemandsniveau, hvor man blandt andet diskuterer arbejdet i EU omkring strafferetlige spørgsmål (bl.a. udlevering af dømte personer og gensidig retshjælp). Møderne vil være et forum for informationsudveksling om arbejdet med internationale strafferetlige spørgsmål i Europarådet og FN.

I kølvandet på den nordiske kriminalitetsforebyggende konference har de nordiske kriminalitetsforebyggende råd ønsket at indlede *et nærmere samarbejde på det kriminalitetsforebyggende område* om blandt andet forskning, internationalt samarbejde og sekretariatsfunktioner. Det vil

være nødvendigt at videreføre drøftelserne om forskellige samarbejdsformer på dette område.

2. EU–samarbejdet om retlige forhold på justitsområdet

Der vil blive holdt nær kontakt om vigtige spørgsmål i arbejdet inden for EU om retlige forhold, der har betydning for justitsområdet. Schengen–samarbejdet er en vigtig del af indsatsen mod organiseret kriminalitet og arbejdet for at sikre fri bevægelighed i Norden. Det tætte samarbejde om tilknytning til Schengen vil blive videreført, når man skal implementere Schengen–samarbejdets forpligtelser i den nationale lovgivning.

3. Proceslovgivning

Der er behov for diskussioner mellem de nordiske lande om regler for gruppesøgsmål. Samarbejdet om at koordinere de nordiske landes bidrag til ændringer i Lugano–konventionen om domsmyndighed og fuldbyrdelse af domme i civile sager skal videreføres. Ligeledes er det vigtigt med informationsudveksling mellem de nordiske lande om initiativer i EU til harmonisering af procesretten. Desuden vil man holde kontakt i forhold til det nyligt igangsatte arbejde i Europarådet om effektivitet og retssikkerhed i den civile retspleje.

4. Offentlighed. Forvaltnings– og forfatningslovgivning

Den løbende informationsudveksling mellem landene om offentlighedsprincippet vil blive videreført. Det vil også være vigtigt at udveksle erfaringer og information om udviklingen inden for forvaltnings– og forfatningsretten.

5. Informationsteknologi og lovgivning

Den moderne informationsteknologi rejser en lang række problemer af lovgivningsmæssig og praktisk art. Som eksempel kan nævnes digital telefoni og regulering heraf, herunder kryptering og aflytning. Dertil kommer hackerkriminalitet i forbindelse med brug af EDB og kommercielle aspekter ved såkaldte digitale signaturer. De nordiske lande skal samarbejde om at finde fælles løsninger på disse områder i form af erfaringsudveksling.

6. Personbeskyttelse

Et EØS–relevant EU–direktiv om behandling og beskyttelse af personlige oplysninger forudsætter ændringer af lovgivningen i de fleste nordiske lande. Efter at de udvalg, som har været nedsat i de forskellige lande for blandt andet at forberede implementeringen af direktivet, har afgivet deres

indstillinger, vil der blive samarbejdet på ministerielt niveau under den videre opfølgning af lovændringsarbejdet.

7. Familieret

Den arbejdsgruppe, som vurderer behovet for nye regler om lovvalg, domsmyndighed og anerkendelse/fuldbyrdelse i familieretlige sager, vil fortsætte sit arbejde. Derudover vil der blive afholdt et seminar om behovet for et bredere familieretligt samarbejde på nationalt plan.

8. Formueret

Samarbejdet omkring formueretlige emner videreføres. Det vil i den nærmeste fremtid primært bestå i et samarbejde på ministerielt niveau om et direktivforslag om forbrugerkøb og garantier, som EU–kommissionen fremlagde i 1996. Samarbejdet vil både have til formål at koordinere nordiske synspunkter omkring direktivforslaget og at forberede harmoniseringen af direktivets bestemmelser med gældende nordiske love på forbrugerkøbsområdet. Der vil også blive samarbejdet om at gennemføre EU–direktivet om distancesalg.

9. Selskabsret

Der skal afholdes et nordisk seminar om de sidste års udvikling på det børsretlige område.

10. Søret

Det søretlige samarbejde videreføres og vil fremover hovedsageligt koncentrere sig om eventuel ratifikation med efterfølgende implementering af HNS–konventionen om ansvar for transport af farlige og giftige stoffer samt 1996–protokollen til konventionen om begrænsning af ansvaret for søretlige krav.

Nordenudvalgets betænkning

om ministerrådsforslag om Handlingsplan for menn og likestilling

(Ministerrådsförslaget, se s. 660)

Nordenudvalget har fået ovennævnte ministerrådsforslag til behandling. Udvalget har behandlet sagen ved sit møde den 25. september 1997.

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Handlingsplan for menn og likestilling.

Kalmar, den 25. september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v) S
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur Sigfússon (Ab)

B 169/nord

Ministerrådsförslag

om handlingsplan för män och jämställdhet

Härmed överlämnas Nordiska ministerrådets Handlingsplan för Män och jämställdhet till Nordiska rådet inför Nordiska rådets 49:e session i Helsingfors.

Köpenhamn den 3 september 1997

Søren Christensen
Generalsekretær

Handlingsplan for menn og likestilling

(Godkjent av MR-JÄM 8.8.1997)

Nordisk Ministerråd, likestillingsministrene, har vedtatt Program for det nordiske likestillingssamarbeidet 1995-2000, der det også fokuseres på menn og likestilling. Denne handlingsplan er et ledd i arbeidet med gjennomføring av samarbeidsprogrammet.

Handlingsplanen inneholder forslag til felles nordiske prosjekter og satsingsområder på temaet menn og likestilling.

Handlingsplanen foreslår blant annet arbeid i faggrupper, utvikling av nye samarbeidsområder, evaluering, bokprosjekter, konferanser og nettverksbygging. En viktig målsetning er å få ut skriftlig materiale og mer permanente samarbeidsformer rundt feltet menn og likestilling i Norden. At menn deltar i debatten om likestilling er relativt nytt i nordisk sammenheng. Handlingsplanens målsetting er derfor i første rekke å starte opp prosesser som kan sette temaet på dagsorden i ulike fora. Det er også viktig å bygge nettverk for de miljøer i Norden som allerede jobber med menn og likestilling på nasjonalt nivå. Handlingsplanen har også en sterk profil i forhold til kunnskapskapsutvikling. I og med at feltet er såvidt nytt og lite diskutert er mer kunnskap om menn, maskulinitetsformer og ulike mannsroller avgjørende for beslutninger knyttet til menn og likestillingsspørsmål. En del av forslagene er samarbeidsprosjekter med eksisterende institusjoner i det nordiske samarbeidet. I tillegg foreslås det å integrere likestillingsarbeidet og mannsrollespørsmål i andre ansvarsområder enn likestillingsministrenes områder. De nordiske budsjettmidler for gjennomføring av handlingsplanen er begrenset. For mange av prosjektene er det derfor avgjørende at det utløses nasjonale midler i tillegg til de pengene som kommer fra Nordisk Ministerråd.

Et lengre bakgrunnsnotat om menn, mannsroller og likestillingspolitikk følger som bilag til handlingsplanen. Bakgrunnsnotatet understreker at progresjonen i likestillingsarbeidet er avhengig av at mannsrollene endres. I den endringsprosessen trengs mer kunnskap om menn i et kjønnsperspektiv. Det trengs kunnskap om hvordan menn oppdras til forskjellige mannsroller og et fokus på de valg menn gjør i hverdagen som får konsekvenser for forholdet mellom kjønnene. Bakgrunnsnotatet forsøker å se nærmere på hvordan mannsroller og forskjellige maskulinitetsformer skapes og hvilke politiske strategier som kan være med på å integrere menn i likestillingsarbeidet.

Prosjekter i perioden 1997 - 2000

1) Gjennomgang av permisjonsordninger og bruk av fedrekvote

Oppsummering av de erfaringer som er gjort med fedrekvoteordningene i de nordiske landene. Rapporten bør ha en deskriptiv (statistisk) side og en mer analytisk side, som kan være en argumentasjonssamling og drøfting av menn og deres rettigheter til fødselspenger og permisjon. Rapporten skal også ta for seg dilemmaer og hverdagsvalg som menn og kvinner står overfor når de skal prioritere mellom permisjon og arbeidsliv. Her vil det bli lagt vekt på økonomiske/materielle forhold, men også fokusert på hva kjønnskultur betyr for at menn skal bruke mer permisjon.

Det er store forskjeller i praktiske ordninger mellom de nordiske land, - rettigheter, økonomi og lovverk når det gjelder menn og fødselspermisjon. Målsetting med prosjektet er å vise økonomiske, praktiske og kjønnskulturelle hindringer og muligheter for menn som ønsker å bruke omsorgspermisjon. Prosjektet er ment som et pådriverprosjekt for å skape nye og bedre ordninger for permisjon i de nordiske landene. Det skriftlige materialet skal derfor ha en populær form som kan brukes i opplysningsarbeid og som stoff til presse/media og av organisasjoner og grupper som ønsker reformer innen permisjonslovgivningen.

Aktuelle samarbeidspartnere:
Högskolan i Karlstad er én institusjon som har arbeidet med menns bruk av permisjon. Högskolan har også en egen forskningskoordinator som spesielt tar seg av prosjekter knyttet til menn og maskulinitet. Øvrige kan være Sosial- og familiedepartementene i de nordiske landene, Sosialforsikringsinstituttene i de nordiske landene (trygdekassekassa), Partene i arbeidslivet i Norden (NFS og Arbeidgiverorganisasjonene i de nordiske landene).

2) Ekspertgruppemøte og pappakonferanse i Finland

Et ekspertgruppemøte om faderskap, papparoller og omsorg legges til Finland. Møtet er ment som et seminar der aktivister, fagfolk og byråkrater som jobber med feltet kan møtes. Planene er at det i sammenheng med dette ekspertgruppemøtet skal arrangeres en større nasjonal konferanse om papparoller i Finland. Her er målgruppen vanlige finske menn. Det er særlig viktig at partene i arbeidslivet deltar på denne konferansen. De vil være viktige aktører i endring av permisjonsregler. Fagfolkene skal da benyttes som foredragsholdere på pappakonferansen i Finland. Pengene fra ekspertgruppemøtet er altså ment å skulle utløse nasjonale finske midler til å

arrangere en pappakonferanse. Et viktig poeng med ekspertgruppemøte og en finsk konferanse om papparoller er også å kunne trekke inn de baltiske landene. Interessen for likestilling er stigende i Baltikum og vi ønsker at konferansen kan bidra til å vise noe av det arbeidet vi gjør i Norden med menn og likestilling. En vellykket konferanse i Finland vil kunne være modell for tilsvarende arrangementer i de andre nordiske land.

Aktuelle samarbeidspartnere:
Det nasjonale finske likestillingsapparatet, Sosial- og familiedepartementet, finsk LO (FFC), Nordisk Sommeruniversitet i Finland, Psykologforbundet, Nordiska Hälsovårdshögskolan.

3) Idédokument om menn og likestilling i arbeidslivet

Målsettingen med dette prosjektet er at de faglige organisasjonene i de nordiske landene gjennom en arbeidsgruppe, utformer et idédokument om menn og likestilling i arbeidslivet. Hvilke områder er viktige for fagforeninger å jobbe med når det gjelder menn og likestilling? Hvilke politiske aktører kan samarbeide i denne endringsprosessen? Hvordan kan forhandlinger og lovverk være virkemidler for å løse opp den klemma mange menn opplever mellom arbeid og familie? Hvordan skal vi lage et fleksibelt arbeidsmarked som ivaretar både arbeidstakers og arbeidsgivers interesser? I denne sammenhengen blir det også viktig å trekke inn de arbeidsløse og deres situasjon.

Aktuell samarbeidspartner: Nordens faglige samorganisasjon (NFS)

4) Samarbeidsprosjekter mellom de nordiske arbeidsministerier om menn, likestilling og arbeidsliv

Likestillingsministrene (MR-JÄM) vil ta et initiativ overfor arbeidsministrene (MR-A).
Poenget er å fokusere på menns tilknytning til arbeidslivet, bruk av overtid og rettigheter i forbindelse med deltid og permisjon. Menns arbeidskultur og de forventninger som stilles til menn på arbeidsmarkedet er en nøkkel i forståelsen av temaet menn og likestilling. Mange menn i de nordiske landene jobber svært mye og ikke minst er det bekymringsfult at så mange småbarnsfedre arbeider mye overtid. Det er derfor viktig å integrere et likestillingsperspektiv i arbeidsministrenes arbeid på nordisk nivå. Som en del av mainstreaming strategien i likestillingsarbeidet vil det være viktig å få temaet mannsroller og arbeidsliv plassert innenfor arbeidslivets eget politiske felt. I første omgang er det ønskelig at arbeidsministrene tar opp

temaet og deretter danner en nordisk gruppe der menn, mannsrollespørsmål og likestilling drøftes i forhold til arbeidsliv.

5) Litteraturoversikt over mannsforskning

Prosjektet har som målsetting å fremskaffe en oversikt over litteratur som er relevant for menn og likestillingsspørsmål. Det er i dag stor interesse for å finne faglitteratur knyttet til menn og maskulinitetsformer. Særlig er etterspørselen økende blant studenter på universitets- og høgskolenivå. Det er et problem at miljøene som arbeider med menn, mannsroller og maskulinitetsformer er såvidt spredt, små og dårlig organisert. En oversikt over litteratur og forskning vil gjøre feltet mer tilgjengelig. Litteraturoversikten bør presenteres i Nordisk Ministerråds litteraturserie TemaNord.

Aktuelle samarbeidspartnere:
De respektive forskningsrådene i Norden, Nordisk Institutt for Kvinne- og Kjønnsforskning (NIKK), samt tilsvarende kvinne- og kjønnsforskningsinstitusjoner i de andre nordiske land.

6) Tre møter for nordiske forskningsmiljøer knyttet til menn og maskulinitet

Målsettingen er å gi mannsforskningsmiljøene mulighet til å presentere sine arbeider og utveksle faglige erfaringer. Den nordiske mannsforskningen favner vidt i temavalg; forskning om menn og militæret, om menn og omsorgsoppgaver, maskulinitet og maskiner/teknologi, menns seksualitet eller menn/kvinners tidsbruk i hverdag og arbeid. Møtene skal være en del av nettverksbyggingen mellom de nordiske landene. Koordinering av forskning og søknader om midler til nordiske forskningsprosjekter vil være en viktig del av innholdet på disse møtene. Her kan det være aktuelt å søke NorFa om midler til forskerkurs. Oppstart av doktorgradskurs kan være aktuelt.

Aktuelle samarbeidspartnere:
Nettverk for forskning om menn i Norge, samt nettverk i andre nordiske land og Nordisk Institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK).

7) Koordinerende stilling for mannsforskning på NIKK

Det fins et behov for en stilling for koordinering av nordisk mannsforskning ved Nordisk Institutt for Kvinne- og Kjønnsforskning. Arbeidsoppgavene kunne blant annet bestå i å få frem nye forskningsprosjekter, koordi-

nere eksisterende forskning og bidra til at det lages nordiske doktorgradskurs, samt seminarer og møter. En koordinator vil også ha viktige formidlingsoppgaver knyttet til politikkfeltet menn og likestilling, som vokser frem i de nordiske landene. Når det gjelder å danne internasjonale samarbeidsrelasjoner på området vil det være aktuelt å bygge videre på det arbeidet som er gjort i International Association for Studies of Men. IASOM er et internasjonalt nettverk av forskere, terapeuter og byråkrater som formidler kontakt og utgir et medlemsblad. Nettverket er organisert fra Norge. Det vil antagelig være et godt forslag å legge driften av IASOM til koordinatorstillingen på NIKK. Det kan også være aktuelt å søke penger fra EU til aktiviteter knyttet til IASOM.

Det er ønskelig med en koordinatorstilling om mannsforskning ved NIKK, helst i begynnelsen av 1999. Dette forutsetter nye budsjettmidler til NIKK.

8) Forskning om farsroller

Det fins behov for mer forskning på menn og mannsroller. På temaet farsroller er det spesielt to felt det er viktig å sette fokus på. Det første er farens allmenne og spesielle betydning for spebarn og for barn i skolealder. Det vil være interessant å se nærmere på moderne par der foreldrene har brutt med det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret og der far tidlig har involvert seg i barnets liv. Det er viktig å fokusere på menns mulighet og evner til å tolke barnets signaler og hvordan fedre knytter seg følelsesmessig an til barnet. Her kunne det også være aktuelt å utarbeide en litteraturstudie og litteraturoversikt innenfor forskningsområder som psykologi, sosiologi og medisin.

Et annet viktig forskningstema er en historisk gjennomgang av farsroller i Norden. Hvordan har farsrollene vært i tidligere tider? Hva er myter og hva er reelt i de oppfatninger vi har om fedres posisjoner og oppgaver? Hvordan har moderniseringsprosessen påvirket utviklingen av Nordens mannsroller og på hvilken måte har utviklingen fra bondesamfunnet til industri- og servicesamfunnet påvirket fedres forhold til sine barn? Det fins behov for en statusgjennomgang av foreliggende historiske arbeider blant annet for å initiere mer forskning på dette feltet.

Aktuelle samarbeidspartnere:
I denne sammenheng vil en rekke forskningsinstitusjoner og finansieringskilder være aktuelle.

9) Forskning om skilsmisse og barnefordeling

Feltet menn og skilsmisse, og barnefordeling er dårlig dekket med forskning i de nordiske landene. Dette på tross av at skilsmisse og oppsplitting av familien utgjør en kritisk fase i mange menns liv. I debattene om skilsmisse og barnefordeling er det et stort behov for en systematisk refleksjon og ikke minst en verdidebatt. Den forskning som brukes i retorikken og debatten er ofte fra en annen tid eller fra kulturer det ikke er naturlig å sammenlikne seg med. Det foreslås derfor forskning på prosessen rundt faderskapet etter skilsmissen. Man bør fokusere på barnefordelingprosessen og på strategier som kan virke konfliktdempende mellom foreldre i denne vanskelige situasjonen.

Det ville også være nyttig med noe evaluering av prøveprosjekter man har hatt med pappa-grupper, og spesielt pappa-grupper for menn uten daglig omsorg for sine barn. Disse tilbudene er interessante alternativer til mer konfliktskapende strategier som er blitt anvendt i forbindelse med barnefordeling.

Et viktig spørsmål blir hvilke vinklinger forskningen skal ha. Det vil være viktig her å bruke mer anvendt kvalitativ forskning. Aksjonsforskning kan være en slik metodikk. Her går forskeren inn som en del av feltet og deltar i en utviklingsprosess, f.eks. i samband med mekling mellom partene i en skilsmisse. Etter det evalueres eller analyseres hendelsesforløpet og intervensjonen. Et av poengene med denne typen forskning er at den vil beskrive en prosess som kan være nyttig for andre som står i samme situasjon og skissere mulige løsningsstrategier. Ut fra slike prosesser kan det lages veiledningshefter som kan få sin praktiske anvendelse blant de som jobber med disse problemene i det daglige. Men det understrekes at et slikt prosjekt forutsetter en samfinansiering med andre institusjoner. Det vil altså være aktuelt å samle opp og nyttegjøre seg allerede foreliggende eller pågående nordisk forskning og forsøke å initiere nye forskningsprosjekter.

Aktuelle samarbeidspartnere:
Prosjektet "Familieforandringer med konsekvenser for barn og unges oppvekstvilkår", Mogens Kristoffersen ved Sosialforskningsinstituttet ved Universitetet i København (DK), Högskolan i Karlstad, Nordisk Komité for Sosialpolitikk (EK-S).

10) Fagkonferanse om skilsmisse og barnefordeling - en oppfølging av forskningsarbeidet under punkt 9.

Utgangspunktet for dette prosjektet er at forskere, politikere og byråkrater ved lite om prosesser knyttet til skilsmisse og barnefordelingsprosessen. I

alle de nordiske landene har det vært aksjoner fra fedre som føler seg urettferdig behandlet i spørsmålene knyttet til samvær og foreldremyndighet. Det er også reist kritikk av meklingsordningen ved skilsmisse og det er stilt spørsmålstegn ved rettspraksis ved barnefordeling. I bunnen ligger ofte debatten om delt omsorg eller ikke og "barnets beste". Bidragsordningene i de nordiske landene har også vært gjenstand for debatt. Tilsammen utgjør dette et problemkompleks som det er viktig å belyse. En slik konferanse kan sette søkelys på de problemstillinger som inngår i skilsmisseprosessen. Det vil være viktig å gi et mer helhetlig bilde av problematikken ved å se at menn og kvinner som grupper ikke representerer homogene interesser, verken i forhold til barnefordeling eller økonomi. Noen menn er interessert i å ha daglig omsorg, andre er interessert i den tradisjonelle ordningen med annenhver helg. Andre er ikke interessert i å ha kontakt med barnet i det hele tatt. Og for noen menn er det avgjørende å få like mye samvær med barna som det mor har. En konferanse om skilsmisse og barnefordeling bør altså ha et bredt perspektiv slik at den ikke gir ensidige bilder av fedre og hva de ønsker i forhold til sine barn.

11) Menns vold - fagutvikling, kurs og publikasjoner

Et av de viktigste satsningsområdene for de neste tre årene innen det nordiske samarbeidet om menn og kjønnsroller vil være arbeidet mot vold i hjemmet. Målsettingen i så måte er flerleddet: Likestillingsministrene ønsker en større oppmerksomhet rundt problemet. Likestillingsministrene ønsker også at fagkompetansen i de ulike landene skal styrkes og at det skal satses på faglig utveksling. Det er særlig den praktiske og terapeutiske siden dette gjelder. Det er videre ønskelig at forskjellige behandlingsmodeller rettet mot menn som slår skal bli offentlig tilgjengelig (håndbok/fagbok) og utgjøre en del av pensum i helsearbeiderutdanningen. Samarbeidet skal også lage materiale som politikere og byråkrater kan bruke i satsningen på utbyggingen av behandlingstilbud til menn som slår. De nordiske land har et dårlig tilbud til menn som slår.

- Arrangere et nordisk fagmøte for terapeuter og frivillige organisasjoner om menn i krise og om behandlingen av menn som slår
- Kartleggingsstudier av vold i hjemmet: det vil være ønskelig å samle sammen materiale som kan vise oss noe av omfanget av vold i hjemmet. Ett viktig aspekt i så måte er å vise de store menneskelige og samfunnsmessige kostnader volden har.
- Bokprosjekt om vold og behandling av voldelige menn

Aktuelle samarbeidspartnere:
Helse- og sosialministrene, Nordisk Komité for Sosialpolitikk (EK-S), Høgskolen i Oslo, Senter for voldsofferarbeid, Nordiska Hälsovårdshögskolan, NOPUS, Mannscentrum i Stockholm,. Nordiska polisforbund, Psykologforbundet, Oslagbar linje i Esbo, Mannegruppen på Island, Alternativ til Vold i Oslo.

12) Statistikk over menns livssammenheng

Samle statistikk over menns liv i Norden. Spesielt interessant er oversikter over menns arbeidstid, bruk av omsorgspermisjon og tidsbruk i arbeid og familie. Men også skyggesidene av menns liv er det viktig å få klare tallfestinger på. Dagens utvikling av et post-industrielt samfunn, der en større del av næringsvirksomheten baseres på service- og informasjonstjenester viser seg å ha negative konsekvenser for endel mannskulturer. Spesielt tydelig blir dette i samfunn der arbeid i primærnæringer (jakt, fiske, tradisjonelt jordbruk, reindrift, skogbruk) erstattes av utdannelsesavhengig servicenæring. En statistikk over menns livssammenheng burde være spesielt opptatt av denne typen marginalisering av gutter og menn.

Aktuell samarbeidspartner: Utgiveren av Nordisk statistisk årbok samt NOSOSKO og NOMESKO.

13) Nasjonale stillinger knyttet til temaet menn, mannsrollespørsmål og likestilling

Det er ønskelig at de nordiske landene på nasjonalt nivå knytter temaet menn og likestilling til konkrete stillinger innen likestillingsbyråkratiet. Erfaringer har vist at arbeidet med menn, kjønnsrollespørsmål og likestilling lett blir svært personavhengig. Slutter én ressursperson i det ansvarlige departement eller Likestillingsråd faller lett kontakten med dette landet ut. Derfor bør landene skape stillinger som skal jobbe med temaet og på den måten skape kontinuitet i det nordiske samarbeidet.

Det er ønskelig at det dannes et nettverk for de menn og kvinner som jobber med menn og likestilling. Dette kan organiseres ut fra et av de nordiske landene, og ansvaret for nettverket kan gå på omgang, bl.a.kan de nordiske likestillingsombudene med sine ansatte treffes to ganger årlig. En tilsvarende ordning for de ansatte som jobber spesielt med menn, mannsroller og likestilling ville være ønskelig. Island kunne i starten ta ansvaret som koordinator for et slikt nettverk.

14) Faggruppe for skole, utdanning og kjønnsroller

Likestillingsministrene foreslår at det på utdanninngssektoren nedsettes en faggruppe om skole, utdanning, ungdom og yrkesvalg. Likestillingsarbeidet i skolen og utdanningssystemet har pågått lenge, men det er fortsatt mye igjen. Arbeidet har på mange felt vært en suksess og bidratt til bedre utviklingsmuligheter for jenter, hvilket er positivt. Men man bør også sette søkelyset på gutters situasjon innen skole- og utdanningssystemet. Statistikken viser at mange gutter kommer dårlig ut i forhold til skoleprestasjoner, utdanning og yrkesvalg. Bruk av støtteundervisning, mistilpasning, disiplinproblemer og problemer som spesielt rammer deler av innvandrerguttene er stikkord. En overordnet målsetting for gruppens arbeid vil altså være å fokusere på marginalisering av ulike guttekulturer i forhold til skole og utdanning. Det er en fare for at deler av guttebefolkningen vil få store problemer fordi de ikke lykkes i utdanningssystemet. Med de endringer vi ser i yrkesstrukturen vil mange menn uten utdanning få store problemer med å tilpasse seg et post-industrielt arbeidsliv. Faggruppen skal starte opp med å lage en oversikt over det som finnes av stoff knyttet til de nevnte problemstillingene. En slik oversikt kan brukes til å lage et idéhefte eller håndbok for kommuner, skolefolk, ansatte i barnevern og sosialtjeneste.

Aktuelle samarbeidspartnere:
Ministerrådet for utbildningsfrågor (MR-U) og Nordisk embetsmannskomité for utbildning (EK-U).

15) Prosjekter knyttet til menn i militæret

Gutters verneplikt er en viktig arena for hvordan gutter læres opp til å bli menn, hvilket forhold menn får til legitim bruk av vold og hvordan menn forholder seg til belastninger, savn og kameratskap. De nordiske landene (utenom Island) har i stor grad et felles anliggende når det gjelder å sette fokus på kjønnsrollemønstre i forsvaret. Det mest slående i forhold til spørsmål om mannsroller og maskulinitetsformer i forsvaret er at det er lite kunnskap om temaet. Det er gjort få studier. Tradisjonelt har forsvaret, som så mange andre samfunnsinstitusjoner vært lite åpen for denne typen spørsmål. Det nye i et slikt arbeid bør være å anlegge et kjønnsperspektiv på menn. Forskning knyttet til mannsroller og maskulinitetsformer i militæret vil, kunne bidra positivt til å bygge opp nye måter å organisere og tenke forsvar på.

De nordiske forsvarsministrene oppfordres til å nedsette en arbeidsgruppe som kan starte arbeidet med å kartlegge de nevnte problemstillinger og igangsette prosjekter knyttet til feltet. En slik arbeidsgruppe og

eventuelle prosjekter, som konferanse, forskning og utviklingsarbeid blant soldater/befal, vil kunne samfinansieres av de nordiske landene. Arbeidsgruppen bør bestå av fagmilitære, forskere og politikere. Likestillingsministrene ser det som realistisk at forsvaret selv kan bruke organisasjons- og utviklingsmidler til en slik arbeidsgruppe.

Likestillingsministrene oppfordrer samarbeidsministrene (MR-SAM) til å ta et initiativ overfor forsvarsministrene i Norden.

Presidiets betänkande

över Nordiska ministerrådets årsberättelse 1996 (C 1), Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) samt Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1998 (B 165/p)

(C1, C2 samt B 165/p, se s. 850, 705 och 753)

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet överlämnat årsberättelsen 1996, C 1, redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet 1998, C 2, samt förslag till budget för 1998, B 165/p.

1. Presidiets förslag till plenarförsamlingen

Enligt artikel 64 i samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) skall Nordiska ministerrådet lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen. Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositioner inom den angivna ramen.

Presidiets betänkande till Nordiska rådets sessionen år 1996 utmynnade bl.a. i beslut av plenarförsamlingen om vissa ändringar, inom den av ministerrådet angivna finansiella ramen, av ministerrådets förslag till budget för år 1997. Ministerrådet valde trots detta att på flera punkter avvika från rådets rekommendationer. Presidiet utgår från att Ministerrådet fortsättningsvis agerar i enlighet med Helsingforsavtalets bestämmelser.

I rekommendation nr 10/1996/p framhöll Rådet särskilt följande som framtida satsningsområden

- utökad bevillning till Nordiska kulturfonden
- barn och ungdom
- folkbildning och vuxenutbildning
- folkligt kultursamarbete
- IT-området

- demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden
- bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis

Ministerrådet anger att dessa prioriteringar varit ett av kriterierna vid budgetförslagets utarbetande. Presidiet konstaterar att, med undantag för Nordiska kulturfonden, har relativt stor vikt lagts vid de av Rådet angivna områdena, och noterar särskilt den utökade satsningen inom IT-området. Emellertid har, såvitt kan utläsas av budgetförslaget, prioriteringen i regel inte lett till mer än begränsade ökningar av de relevanta anslagen. Presidiet är medvetet om att omprioriteringar till förmån för de angivna områdena i viss mån kan göras inom ramen för många anslag, men menar samtidigt att ytterligare satsningar är angelägna.

I stort kvarstår således dessa områden för framtida satsningar. I flera av satsningsområdena, exempelvis vad gäller barn och ungdom samt kultursamarbetet, bör ett ökat samarbete med närområdena integreras. Vidare visar Nordiska rådets verksamhet och överväganden under 1997 att arbetet för kulturell mångfald och mot etnisk diskriminering och segregation bör förstärkas, samt att också språksamarbetet och samarbetet inom film och media är angelägna satsningsområden.

Presidiet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet angivit i sina betänkanden B 151/b och B 161/p

att snarast slutföra arbetet på ett förslag till program för forskningsområdet, och överlämna detta för Nordiska rådets behandling

att genom besparingar exempelvis inom sektorn "ekonomi och näring" söka frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner DKK för samarbetsprojekt med Nordens närområden, speciellt med inriktning på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer, på sociala problem relaterade framför allt till barns och ungdomars situation, samt på miljösamarbete.

att i förslaget till budget för 1999 redovisa hur anslagen över den nordiska budgeten till Nordiska Industrifonden, samt till NIAS, NORDITA, Nordisk institutt for sjörett och NORDVOLC, kan dras ned eller fasas ut ur den nordiska budgeten, eventuellt genom alternativ finansiering, samt belysa förutsättningarna för och konsekvenserna av detta.

att i arbetet med budgetförslaget för år 1999 - i första hand inom de ramar som frigörs - prioritera ytterligare insatser på områdena

- utökad bevillning till Nordiska kulturfonden
- barn och ungdom
- samarbete för kulturell mångfald och mot etnisk diskriminering och segregation
- folkligt kultursamarbete, folkbildning och vuxenutbildning
- film och media samt annat språksamarbete
- IT-samhället och medborgarna
- insatser i Nordens närområden
- bärkraftig utveckling i Norden och Nordens närområden, inklusive Arktis
- livsmedels- och konsumentpolitiska frågor

Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för år 1998 innebär, jämfört med Ministerrådets förslag av den 25 juni 1997, följande

- budgetposten Övrigt sektorssamarbete under ekonomi (4.6.1) minskas med 422 000 DKK till 1 224 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997. För samarbete om Bygg- och bostadspolitik anslås således inga medel i budgeten för år 1998.

- budgetposten Nordens institut på Grönland (1.7.4) ökas med 89 000 DKK till 3 939 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997

- budgetposten Livsmedel (5.3.) ökas med 1 000 000 DKK, dvs till totalt 4 145 000 DKK

- budgetposten Konsument (5.4) ökas med 189 000 DKK till totalt 5 508 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997

- ökningarna av anslagen till livsmedels- och konsumentpolitik enligt ovan finansieras genom att anslaget till Forskningsprogrammet Norden och Europa (2.3.1.3) minskas med 1 189 000 DKK, dvs. anslaget sätts till 6 811 000 DKK för år 1998

- Till budgetposten Informationsverksamhet (7.1.5) anslås 2 600 000 DKK, dvs. 2 000 000 DKK mindre än enligt Ministerrådets förslag

- Denna summa, 2 000 000 DKK, anslås till en separat budgetpost för "Informationsaktiviteter utanför Norden"

- Ministerrådets reserv (7.1.10) tillförs ytterligare 333 000 DKK, dvs. anslaget blir totalt 7 333 000 DKK

Presidiet föreslår vidare plenarförsamlingen

att ministerrådets årsberättelse för år 1996,C 1,samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2, läggs till handlingarna

att i fråga om budgetens utformning ånyo hänvisa till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag (C 2; B151/b) under punkterna 1 och 3

att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

2. Redogörelsen för planerna för det nordiska samarbetet, C 2

Det nordiska samarbetet har under senare år genomgått en reformprocess som bl.a. innnebär en betydande omorientering och en koncentration av verksamheten till politiskt relevanta sakområden. Presidiet har tidigare gett uttryck för att det är angeläget att intentionerna bakom denna reformprocess tas tillvara. Samarbetet måste till både innehåll och form vara sådant att det avkastar de politiska resultat de nordiska ländernas medborgare har rätt att förvänta sig.

Detta innebär inte minst att de prioriteringar som görs i de nordiska samarbetsorganen måste få genomslag i utformningen av det konkreta nordiska samarbetet. I sin tur ställer det krav på flexibilitet i budgetprocessen, och på att man stärker plan- och budgetdokumentens roll som politiska styrinstrument.

Utöver det allmänna kravet på anpassningsförmåga kan erinras om att den ökande internationaliseringen, och de omvälvande förändringarna i Europa och inte minst i Nordens närområden, medfört nya möjligheter och utmaningar för det nordiska samarbetet. I linje med Nordiska rådets rekommendationer har, såsom också påpekas i ministerrådets förslag, Europa- och närområdesfrågorna ägnats ökande uppmärksamhet på senare år. Detta är en positiv utveckling, men innebär samtidigt att samarbetet måste fortlöpande kunna anpassas till de nya förhållanden och krav som uppstår i såväl Nordens närområden som inom EU/EES och på det all-europeiska

planet. Det faktum att samarbetet numera inte begränsar sig till interna nordiska förhållanden ställer således i sig ökade krav på flexibilitet och anpassningsförmåga.

I inledningen till plandokumentet berörs att det nordiska samarbetet i hög grad karakteriseras av nätverk på många nivåer, och utanför det samarbete som förekommer mellan parlament och regeringar. Presidiet instämmer i att detta är en styrka för, och samtidigt ett mycket värdefullt resultat av, det nordiska samarbetet. Presidiet kan däremot inte instämma i tanken att åsiktsutbyte eller nätverksbyggande skulle vara "själva idén och innehållet" i det nordiska samarbetet. Samarbetet måste tvärtom ge resultat av värde även för dem som inte direkt deltar i det. Det grundläggande måste vara att det nordiska samarbetet är ett instrument för att ge de nordiska ländernas medborgare ett bättre och rikare vardagsliv. Presidiet utgår ifrån att detta är det yttersta syftet med de samtliga de medel som anslås över den nordiska samarbetsbudgeten.

Komplexiteten i minsterrådets strukturer, med många ministerråd, ämbetsmannakommittéer, arbets- och expertgrupper, etc. framhålls i plandokumentet. Presidiet har tidigare anfört att det är viktigt att anpassa Nordiska ministerrådets organisation till de krav som ställs av reformarbetet. Presidiet noterar att det inom ministerrådssekretariatet genomförs vissa strategiprojekt i syfte att få en klarare roll- och ansvarsfördelning inom ministerrådssystemet, och att förbättra projektstyrningen. Det gäller också att dra slutsatserna av den genomförda institutionsgenomgången och att se över styrningen av den projektverksamhet som helt eller delvis finansieras över den nordiska budgeten. Enligt presidiets uppfattning är reformen av det nordiska samarbetet inte fullt ut genomförd på dessa punkter.

Liksom föregående år konstaterar presidiet att utvärderingen av den nordiska nyttan inte är genomförd vad gäller forskningsområdet. Av plandokumentet framgår att att ett förslag till nytt forskningspolitiskt program behandlats i ministerrådet under år 1997, men att det inte är aktuellt att starta programmet under år 1998. Presidiet kan inte anse att det är en tillfredsställande ordning att en så stor och viktig sektor som forskningssamarbetet lämnats utanför reformarbetet. Det är heller inte tillfredsställande att Nordiska rådet, trots att det upprepade gånger ställts i utsikt, ännu inte getts underlag för att ta ställning till det framtida nordiska samarbetet på forskningsområdet.

Mer allmänt vill presidiet ånyo framhålla att det är angeläget att ministerrådet ger information om kommande handlingsplaner på ett tidigt stadium, och lägger fram dem i sådan tid att de kan behandlas integrerat med diskussionen om C 2-dokumentet och inom ramen för budgetprocessen. Presidiet anser därför att planerna också skall redovisa de ekonomiska konsekvenserna av ett genomförande av förslagen.

Vad gäller utskottens syn på C 2 hänvisas till de yttranden respektive utskott samt kontrollkommittén avgivit till presidiet över C 1 och C 2 samt budgetförslaget (B 165/p).

3. Ministerrådets budgetförslag för år 1998

3.1. Övergripande kommentarer

Som inledningsvis anges i budgetförslaget har Nordiska rådet denna gång varit indraget i budgetprocessen på ett tidigare stadium än vad som tidigare varit vanligt. De prioriteringar Nordiska rådets session gav uttryck för i rekommendation nr. 10/1996/p har påverkat Ministerrådets budgetförslag, om än inte fått genomslag fullt ut. Under arbetet med årets budgetförslag har vidare förekommit en dialog mellan företrädare för presidiet respektive ministerrådet, som haft sitt värde men dock inte visar många synliga resultat i Ministerrådets förslag till budget.

Rådet har tidigare betonat bl.a. att "rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser". Sådana diskussioner mellan företrädare för Nordiska rådet respektive Ministerrådet kan och måste föras utan att någondera partens rättigheter och skyldigheter enligt Helsingforsavtalet äventyras. Presidiet vill dock understryka att en dialog mellan sessionerna om de budgetmässiga implikationerna av Rådets prioriteringar är meningsfull under förutsättning att Ministerrådet är berett att låta de synpunkter som framförs påverka budgetförslaget, och att Ministerrådet ger svar på de frågor om olika ekonomiska förhållanden som ställs med anledning av budgetförslaget.

Vid Nordiska rådets 47:e session antogs bl.a. en rekommendation (rek. nr. 26/1995/p) med önskemål om utformningen av ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet. I motsvarande betänkande till den 48:e sessionen (C 1, C 2; B161/p) gav presidiet uttryck för uppfattningen att Ministerrådet inte uppfyllt dessa önskemål, och anförde att indelningen av budgetdokumentet var en klar brist och inte acceptabel för framtiden. Även om dokumentationen detta år bättre än tidigare motsvarar Rådets önskemål tvingas Presidiet konstatera att det fortfarande råder en bristande överensstämmelse mellan C 2-dokumentet och budgetförslaget. Dispositionen av C 2-dokumentet motsvarar de tre huvudområdena ("pelarna") för samarbetet, medan de olika posterna i budgetförslaget är fördelade på sektorer och sakområden.

I budgetdokumentet presenteras utfallet av 1996 års budget fördelat på de tre pelarna. Någon motsvarande redovisning rörande förslaget till budget för 1998 ges inte, varför det är omöjligt att göra en jämförelse mellan åren, eller att ur budgetförslaget utläsa i vilken mån den föreslagna fördelningen av anslag motsvarar de prioriteringar som anges i t.ex. plandoku-

mentet. Enligt budgetförslaget anslås exempelvis 51 MDKK, dvs. ett oförändrat belopp jämfört med budgeten för år 1997, till "satsningsområdet" Nordens närområden. Det framgår dock av texten att medel till närområdessamarbetet anslagits även under andra sektorer eller budgetposter, utan att det någonstans framgår vilket belopp som totalt sett kan anses röra detta huvudområde för det nordiska samarbetet. Motsvarande gäller i än högre grad "Europapelaren".

Ytterligare en brist är att det inte finns någon form av prognos för utfallet jämfört med budgeten för år 1997, och därmed heller ingen bedömning av hur stora belopp i de utgående saldona på olika budgetposter som kan disponeras för nya projekt eller andra aktiviteter. Det är således inte möjligt att nu uppskatta vilken finansiell kapacitet som står till förfogande för verksamheten under 1998. Detta innebär att beslutsunderlaget är otillräckligt, och att omprioriteringar inom och mellan sektorer försvåras. Det kan till och med ifrågasättas om det kan anses meningsfullt att göra sådana omdisponeringar. Med tanke på behovet av anpassningsförmåga och snabbare genomslag i verksamheten för de politiska prioriteringar som görs kan presidiet inte finna denna ordning acceptabel.

Årets budgetarbete har bedrivits utifrån ett generellt besparingskrav på 2,5%. Avsikten har varit att därigenom skapa utrymme för nya satsningar inom angelägna områden. Ett stort antal förslag har presenterats. Emellertid har en stor del av utrymmet tagits i anspråk för en ytterligare nedskärning av den totala budgetramen (med 1%). Resultatet har blivit att av förslagen till nya satsningar har, såvitt kan utläsas av budgetförslaget, endast ett fåtal kunnat finansieras. Detta illusterar att budgetprocessen, särskilt i en situation där den totala ramen är i stort sett oförändrad, i förening med att det från 1997 till 1998 överförda saldot är okänt, inte ger tillräckliga möjligheter att göra omprioriteringar för att tillmötesgå nya behov.

I syfte bl.a. att öka anpassningsförmågan i budgeten för det nordiska samarbetet har det varit en strävan i reformarbetet att minska den andel av anslagen som går till institutioner. Presidiet noterade i föregående års betänkande att reformarbetet hittills endast lett till att deras procentuella andel av den totala budgeten hade minskat från 43% till 42 %. Det bör här tilläggas att genomgången av institutionerna varit värdefull i sig, och måste anses ha lett till att anslagen nu används till högre prioriterade åtgärder än tidigare. Dock tvingas presidiet konstatera att budgetförslaget för år 1998 innebär att andelen anslag till institutioner åter är 43 %, och att reformprocessen inklusive institutionsgenomgången således inte frigjort resurser för mer projektinriktad verksamhet.

Ett fortsatt reformarbete vad gäller Nordiska ministerrådets egen struktur och beträffande projektverksamheten och främst de forskningsanknutna institutionerna är mot denna bakgrund angeläget, både för att skapa

ett bättre underlag för budgetarbetet och för att få fram ekonomiska resurser till nysatsningar inom prioriterade sakområden. Presidiet anser liksom tidigare att resurser skall omfördelas till projektverksamhet.

Intresset vänder sig i hög grad mot ett utökat samarbete med Estland, Lettland och Litauen, liksom med de områden i nordvästra Ryssland som ingår i Nordens närområde. Ett sådant utökat samarbete rör naturligen frågor om demokratiutveckling, samarbete för utveckling av näringsliv och handel (främst riktat mot små och medelstora företag), kultur- och utbildningssamarbete, hälso- och sociala frågor, samt miljöinsatser. Flera av dessa områden är högt prioriterade även allmänt i det nordiska samarbetet. Till det mest angelägna hör ökade insatser för att implementera "Agenda 21" i hela Östersjöregionen, för att stärka demokratin i närområdet, och för att förbättra barns och ungdomars ibland mycket svåra situation i de baltiska staterna och i delar av västra Ryssland.

Presidiets slutsats är att i en situation med i stort sett oförändrad budgetram måste utrymme för större nya insatser skapas genom strukturåtgärder. En första utgångspunkt är härvid om existerande samarbete står i överensstämmelse med kriteriet "nordisk nytta".

Presidiet vill framhålla, att även om utvärderingar visar att institutioner drivs effektivt, och att deras verkamhet är värdefull, betyder det inte att de måste eller bör finansieras över budgeten för det nordiska samarbetet. En avgörande fråga är också huruvida verksamheten vid de olika institutionerna faller inom ramen för de arbetsområden som enligt bl.a. rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" bör prioriteras i framtiden, och hur dessa prioriteras inbördes och i förhållande till nya initiativ.

Presidiet vill mot denna bakgrund hänvisa till tidigare diskussioner om att avveckla stödet över den nordiska budgeten till till fyra institutioner (Nordiska Institutet för Asienstudier, Nordisk Institut for Teoretisk Fysik, Nordisk institutt for sjörett, samt Nordisk Vulkanologisk Institut). Självfallet kan en sådan avveckling nu inte ske mellan budgetåren 1997 och 1998, men fullt genomförd skulle den, jämfört med 1997 års budget, frigöra omkring 31 MDKK på årsbasis. Vidare bör anslagen över den nordiska budgeten till Nordiska Industrifonden, som uppgår till 56.8 MDKK för år 1997, omprövas, eventuellt genom att fonden i ökande grad egenfinansieras och/eller läggs in under någon av de nordiska finansieringsinstitutionerna. Ministerrådet bör inom ramen för nästa års budgetarbete presentera hur anslagen till dessa institutioner kan dras ned eller fasas ut ur den nordiska budgeten.

Ytterligare en tänkbar väg att förbättra Nordens insatser i närområdena knyter sig till de nordiska finansieringsinstitutionerna (NIB, NEFCO, NOPEF), och eventuellt också deras samarbete med icke-nordiska sådana. Enligt plandokumentet räknar Nordiska ministerrådet med att ett närmare

samarbete mellan de nordiska institutionerna skall ge en synergieffekt. Det kan alltså finnas möjligheter att utnyttja såväl personella som finansiella resurser på ett mer effektivt sätt.

Presidiet finner det således angeläget att Ministerrådet söker vägar att, utöver miljösamarbetet, med Nordens närområden genomföra samarbetsprojekt speciellt inriktade på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer, samt på sociala problem relaterade framför allt till barns och ungdomars situation. Presidiet är medvetet om att medel kommer att frigöras under 1998 genom att ett antal projekt löper ut, och vill föreslå att Ministerrådet seriöst prövar möjligheten att, t.ex. genom besparingar inom sektorn "ekonomi och näring" (budgetförslagets avsnitt IV), frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner DKK för en satsning av detta slag.

3.2 Enskilda budgetposter

Presidiet har berett budgetposten 4.6 "Övrigt sektorssamarbete under ekonomi" samt avsnitt VII "Övrig verksamhet" i budgetförslaget.

Ministerrådet föreslår att samarbetet rörande "Bygg- och bostadspolitik" fortsatt skall ges anslag över den gemensamma nordiska budgeten, men att anslaget skall ingå i posten 4.6. Presidiet har noterat att ett förslag till handlingsplan för området Bygg- och bostadspolitik har överlämnats, och är under behandling i Rådet. Mot bakgrund av att de finansiella resurser som står till förfogande för innevarande år är cirka fyra gånger så stort som det i budgeten anslagna beloppet torde ett betydande saldo komma att uppstå. Presidiet vidhåller den inställning som framfördes i föregående års betänkande, nämligen att de medel som föreslås anslagna över den gemensamma nordiska budgeten till samarbete inom sektorn bygg- och bostadspolitik i stället bör användas till att förstärka samarbetet på andra, mer angelägna, områden. I konsekvens härmed föreslår presidiet att anslaget till "Övrigt sektorssamarbete under ekonomi" (4.6.) minskas med 422 000 DKK, dvs. hålls oförändrat i förhållande till år 1997.

Beträffande anslaget till Föreningarna Nordens Förbund har Rådet tidigare uttalat sig för att det över den nordiska budgeten skall ges ett stöd som bidrar till att "Nordens Folkliga Församling" kan arrangeras vartannat år. Någon motsvarande ökning av anslaget till FNF finns dock inte i ministerrådets förslag. Ministerrådet har emellertid också aviserat en handlingsplan för samarbetet med de frivilliga organisationerna. Mot den bakgrunden vill presidiet inte nu föreslå någon ökning av anslaget till Föreningarna Nordens Förbund. I stället anser presidiet att det bör finnas en beredskap att, sedan förslaget till handlingsplan kunnat behandlas, eventuellt ta i anspråk medel ur Ministerrådsreserven för att bidra till finansie-

ringen av Nordens Folkliga Församling. Presidiets förslag innebär en viss ökning, i förhållande till Ministerrådets förslag, av denna reserv.

Enligt Ministerrådets förslag skall, i syfte att öka flexibiliteten i informationsarbetet, från 1998 också anslaget för Informationsverksamhet utanför Norden ingå i budgetposten "informationsverksamhet" (7.1.5.) Informationsaktiviteterna utanför Norden anordnas i anknytning till andra nordiska aktiviteter, och är av en annan karaktär än den löpande informationen inom Norden. Presidiet välkomnar i och för sig en ökad samordning av informationsverksamheten inom resp. utanför Norden, men kan inte finna att en gemensam budget skulle vara erforderlig för detta. Förslaget skulle innebära att Nordiska rådet inte längre kunde påverka fördelningen mellan "nordisk" och "icke-nordisk" informationsverksamhet. Presidiet anser att intill dess diskussionerna om gemensam informationsverksamhet eventuellt nått dithän att Rådet på annat sätt kan påverka denna fördelning bör ordningen med separata budgetposter upprätthållas.

Presidiet föreslår därför att det av Ministerrådet föreslagna anslaget fördelas på en separat budgetpost "Informationsverksamhet utanför Norden" om 2 000 000 DKK, och att det för Informationsverksamheten anslås 2 600 000 DKK över Ministerrådets budget. Presidiet vill i sammanhanget erinra om det avtal som finns mellan Nordiska rådet och Ministerrådet om gemensamma informationsinsatser, och vill understryka att Ministerrådssekretariatets budget måste utformas så, att man är i stånd att fullt ut finanisera sin del av dessa gemensamma insatser.

Anslaget till Ministerrådets reserv föreslås öka kraftigt för år 1998, till 7,0 MDKK. Reserven används enligt budgetförslaget till att stödja politiskt relevanta projekt som initieras under löpande budgetår. För 1998 nämns som exempel samarbete med den frivilliga sektorn, IT-satsningar och utväxlingsordning för barn och unga.

Presidiet har tidigare framfört till ministerrådet uppfattningen att mycket talar för att relativt stora resurser avsätts till den s.k. ministerrådsreserven, för att därigenom möjliggöra att det nordiska samarbetet snabbt kan reagera på nya initiativ eller omständigheter. En förutsättning för detta är dock att man finner vägar som ger Nordiska rådet ett medinflytande över användningen av dessa medel. Ministerrådet anger i sitt förslag att man avser införa en "samrådsordning" med Nordiska rådet. Presidiet utgår från att ministerrådets avsikt är att denna ordning skall ge Nordiska rådet ett reellt medinflytande, i enlighet med intentionerna i Helsingforsavtalet, på användningen av de medel som ingår i resereven, samt att ministerrådet medverkar till att samrådsordningen utformas på ett sätt som också ger praktiska möjligheter till detta. På dessa premisser kan presidiet detta år tillstyrka ett relativt stort anslag till ministerrådsreserven, och föreslår såsom ovan nämnts en viss ökning i förhållande till Ministerrådets förslag.

I övrigt föranleder ministerrådets förslag rörande avsnitt VII inga presidiets kommentarer.

3.3 Utskottens synpunkter

Flera utskott, liksom även kontrollkommittén, framför mer allmänna synpunkter på budgetdokumentens utformning. Som framgår ovan instämmer presidiet i stort sett i dessa synpunkter. Vad gäller detaljsynpunkter på enskilda budgetposter hänvisas till utskottens yttranden över budgetförslaget. Presidiet vill dock framföra följande övergripande synpunkter på respektive utskotts budgetområden.

Norden

Presidiet vill generellt instämma i de prioriteringar för det samarbetet under 1998 och framöver som framförs i Nordenutskottets yttrande. Att stödja utvecklingen av det livaktiga folkliga kultursamarbete som förekommer mellan de nordiska länderna förblir en viktig uppgift. I det sammanhanget är Nordiska kulturfonden ett instrument av avgörande betydelse. För framtiden bör övervägas om man, utan att försvaga det inomnordiska engagemanget, kan skapa ökade möjligheter för Nordiska kulturfonden att stödja det framväxande kultursamarbete som också inbegriper folkliga organisationer i Nordens närområden.

Beträffande Nordens Institut i Grönland anser presidiet i likhet med Nordenutskottet att det vore olyckligt i ett skede där verksamheten i kulturhuset i Nuuk pågått så kort tid att minska anslaget i förhållande till år 1997. Presidiet föreslår således att anlaget för år 1998 blir oförändrat 3 939 000 DKK, dvs. en ökning med 89 000 DKK jämfört med ministerrådets förslag.

I linje med vad Nordenutskottet anför välkomnar presidiet att Ministerrådet utarbetar en handlingsplan för samarbetet med de frivilliga organisationerna, och utgår från att genomförandet, efter diskussion med representanter för dessa organisationer och inom Nordiska rådet, kan påbörjas under år 1998. Mot den bakgrunden finns det skäl att inom ramen för 1998 års budget ha viss beredskap för ökade insatser i samarbetet med frivilligorganisationer. I det sammanhanget vill presidiet instämma i Nordenutskottets uppfattning att kvinnorganisationer bör behandlas på samma sätt som andra frivilligorganisationer, inklusive vad gäller möjligheten att ansöka om medel från Nordiska ministerrådet.

Nordenutskottet påpekar att organisationsstödet till de nordiska ungdomsorganisatio-nerna gradvis skurits ned under de senaste åren, till förmån för ökat stöd till projekt. Presidiet anser att ett organisationsstöd är nödvändigt för att organisationerna skall kunna upprätthålla den administrativa bas och kontinuitet som ofta är nödvändig för väl genomförda pro-

jekt, och delar Nordenutskottets uppfattning att det vore angeläget med ett ökat organisationsstöd.

Nordiska rådets temakonferens "Nordisk kultur under internationell press", som hölls i mars 1997, visade bl.a. på vikten av det nordiska språksamarbetet. Presidiet anser i likhet med Nordenutskottet att språksamarbetet bör prioriteras högt i Ministerrådets verksamhet och stöder i övrigt de tyngdpunkter för detta samarbete som anges i budgetförslaget.

Nordens närområden

Samarbetet med Nordens närområden har vuxit snabbt under 1990-talet. De allmänna prioriteringarna för detta samarbete bör kvarstå i enlighet med vad som anförs i Närområdesutskottets yttrande. Nordiska rådet har under år 1997 särskilt uppmärksammat den svåra situation som många barn och ungdomar i närområdena lever under. En prioritet bör därför vara att utarbeta brett upplagda samarbetsprojekt med särskild inriktning på att möta dessa problem. I linje med vad utskottet anför anser presidiet också att uppbyggandet av nätverk mellan personer och frivilliga organisationer, inklusive organisationer med partipolitisk anknytning, är en viktig del av samarbetet såväl för att utveckla demokratin som för att förbättra kontakterna mellan de nordiska länderna och länderna i Nordens närområden. Kultursamarbetet – i vid mening – har här en betydelsefull roll.

Norden och Europa

En aktiv insats från Ministerrådets sida är viktig för att koordinera de nordiska ländernas arbete med aktuella EU/EES-frågor, och inte minst för att klarlägga vilka ramar, behov och möjligheter EU/EES-samarbetet skapar för det nordiska samarbetet på olika områden. Som Europautskottet påpekar är det naturligt att koordineringsarbetet fungerar bäst på de områden där de nordiska länderna har gemensamma intressen och/eller där de nordiska länderna utarbetat gemensamma normer eller principer. Det är å andra sidan varken möjligt eller önskvärt att skapa en konstlad nordisk enighet på områden där det finns stora skillnader i intressen eller grundläggande hållningar.

Även med beaktande härav bör det finnas utrymme för förbättrad nordisk koordinering och informationsutbyte. Presidiet instämmer mot denna bakgrund i Europautskottets uppfattning att en utvärdering av Ministerrådets arbete med koordinering av EU/EES-frågor är angelägen. Nordiska ministerrådet har till Europautskottet översänt en statusrapport om Ministerrådets sektorsarbete med Europafrågor, och presidiet hänvisar till utskottets/Rådets behandling av denna. Presidiet får i detta sammanhang konstatera att den tidiga informationen i EU-frågor inte har överlämnats till rådet, vilket överenskoms i reformprocessen.

Europautskottet framhåller att det nordiska samarbetet på områden som rör skydd av konsumenterna är utomordentligt viktigt. Det gäller både arbetet för att säkerställa att internationella normer för livsmedelskvalitet uppfyller högt ställda säkerhetskrav, och de nya behov som bl.a. informationsteknologin innebär när det gäller konsumenternas juridiska ställning. Europautskottet föreslår därför vissa ökningar, i förhållande till Ministerrådets förslag, av anslagen till projekt inom områdena livsmedel respektive konsumentfrågor. Även presidiet finner det angeläget med en aktiv nordisk insats på dessa områden under de närmaste åren. Presidiet anser att även forskningsprogrammet Norden och Europa är av stor vikt och att det bör genomföras i stort enligt vad som anges i budgetförslaget. Dock bör en del av den föreslagna ökningen av anslaget, med hänsyn till behovet av insatser inom områdena livsmedel och konsumentpolitik, kunna överföras till dessa anslagsposter utan att detta allvarligt försvårar forskningsprogrammets genomförande. Presidiet föreslår därför, mot bakgrund av vad Europautskottet anfört, att anslaget till Forskningsprogrammet Norden och Europa (2.3.1.3) sätts till 6 811 000 DKK för år 1998, och att de därigenom frigjorda resurserna används till en ökning av anslaget Livsmedel (5.3.) med 1 000 000 DKK, och anslaget Konsument (5.4) med 189 000 DKK.

4. Ministerrådets berättelse för år 1996, C 1

Rådet konstaterar med tillfredsställelse att årsberättelsen för 1996 gjorts mer lättillgänglig och översiktlig än tidigare, liksom att avsnitten indelats på ett sätt som avspeglar den nya tre-pelarstrukturen. Framöver kan årsberättelsen med fördel koncentreras ytterligare på att lyfta fram det politiska relevanta i det gångna årets verksamhet, liksom nya aktiviteter och utvärdering eller slutsatser av projekt som avslutats.

Vad gäller övriga synpunkter på verksamheten under år 1996 hänvisas till utskottens ovannämnda yttranden till presidiet.

Oslo den 17 oktober 1997

Dorte Bennedsen (S)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Knud Enggaard (V)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Geir H. Haarde (Sj)
Jarmo Wahlström (Vas.)
Rune Kristiansen (A)
Per Olof Håkansson (s)
Olof Salmén (Åc)
Olof Johansson (c)
Sten Svensson (m)
Kent Kirk (KF)

BILAGA: Utskottens uttalanden

NORDENUDVALGETS UDTALELSE OM MINISTERRÅDETS BUDGETFORSLAG FOR 1998 OG PLANERNE FOR 1998 (C/2)

1. INDLEDNING

Med anledning av budgethanteringen konstaterar Nordenutskottet att rollerna mellan ministerrådet och rådet är klart fastlagda, enligt Helsingforsavtalet. Ministerrådet fastlägger budgetramen medan rådet avgör innehållet. Sessionen är det forum där rådet har möjlighet att uttrycka sina synpunkter på budgetramen.

Angående 1997 års budget vill vi på förekommen anledning påminna om att minsiterrådet inte fullt ut har följt rådets rekommendationer om 1997 års budget.

Inför 1997 års budgetarbete framfördes kritik mot att det saknades en relevant budgetredovisning, trots utskottets begäran om detta. Budgetmaterialet var inte bara svårgenomträngligt, det saknade också elementära uppgifter som budgetutfall samt balansräkning när så borde ha redovisats. Vidare följde inte budgetens redovisning det nordiska samarbetets reformerade uppbyggnad med tre pelare.

Nu inför 1998 års budgetarbete tvingas vi konstatera att praktiskt taget samma kritik kan riktas mot ett bristfälligt budgetmaterial. Det är särskilt anmärkningsvärt att budgetens ekonomiska redovisning inte följer samarbetets tre pelare.

Bristen på tydligt och systematiskt budgetmaterial försvårar för oss politiker att lättillgängligt tränga in i materialet och göra de rätta bedömningarna. Lika allvarligt är att detta faktum också försvårar möjligheterna att för medborgarna på ett enkelt och lättfattligt sätt redovisa hur vi använder våra samlade resurser. Detta är inte minst viktigt nu i tider av ekonomisk åtstramning.

Med skärpa vill vi framhålla att kommande års budgetprocess måste förändras. Den måste bedrivas på sådant sätt som är normalt för att skapa insyn och tillgänglighet samt påverkan.

Utskottet föreslår följande riktlinjer för nästa års budgetprocess:

a) På Nordenutskottets möte i januari markeras prioriterade områden för att därigenom ge ministerrådet möjlighet att tidigt inarbeta dessa i det kommande årets budgetförslag.

b) Ministerrådet bör ge en relevant redovisning av budgetens poster och dess regelbundna utfall samt återkommande rapportera balansräkning. Vidare uppgifter om projekts framväxt samt budgetprognoser.

c) Ministerrådet bör i sitt budgetförslag synliggöra pelarfördelningen i budgetförslaget.

Udvalgets konklusioner angående budgetforslaget for 1997

Uddrag af udvalgets udtalelse til Præsidiet af 31. oktober 1996:

"VI. KONKLUSION

Generelt
Nordenudvalget mener, at det er vanskeligt at få oversigt over budgetforslagets indhold. Det beror dels på mangel på oplysninger, og dér mener udvalget at Ministerrådet burde udarbejde mere informationsmæssige kommentarer til budgettet og sørge for at frembringe mest mulig aktuel information. Mangelen skyldes også den form som anvendes, der mangler sammenhæng mellem planerne for det nordiske samarbejde (C 2) og budgetforslaget, eftersom C 2 er delt op ifølge de tre geografiske søjler og budgettet efter sagsområder. Endnu en mangel i budgetforslaget består i, at det ikke er muligt at sammenligne de tidligere års forbrug på de samme områder.

Frigøring af midler
Det noteres, at nogle af de midler, der bliver frigjort ved at institutioner lægges ned, går til budgettets afsnit VII, Øvrig virksomhed. Der lægges dermed større beløb til projektvirksomhed. Dette betyder, at en stor andel af bevillinger går til en upræciseret pulje, som skal anvendes til projekter. Uddelingen af midlerne er derfor i større grad afhænging af en embedsmands afgørelse, og det er beklageligt, at Ministerrådet ikke har mere præciserede prioriteringer og retningslinjer, som i højere grad kan vise, hvordan fordelingen skal være. Derimod er det vanskeligt at planlægge uddeling af midler til projekter, når budgetforslaget endnu ikke er vedtaget.

Nordenudvalget har vurderet nogle fremtidige prioriteringer i det nordiske samarbejde, som er foreslået af Nordisk Ministerråd. Nordenutskottet anser att på lång sikt bör följande områden prioriteras: Nordiska Kulturfonden, barn och ungdom, folkligt kultursamarbete, mobilitet och kontakt,

det mångkulturella Norden, nordiska kulturarvet och kulturen och IT-området.

Foreslåede ændringer af budgetforslaget for 1997

1) At Ministerrådets ikke disponerede midler for 1995, 2,5 MDKK, overføres til Nordisk Kulturfond.

2) At forskningsprojektet "Norden og Europa" tildeles 0,5 MDKK fra Nordisk Forskningspolitisk Råds budget.

3) Bevillingen til byg- og boligpolitisk samarbejde, 1 MDKK, overføres til følgende budgetposter:

1.3.1.2	Nordisk Ungdomskomité, 150 TDKK
2.2.1.1.3	Elevudveksling mellem vestnorden og det øvrige Norden, 250 TDKK
5.2.1.	Projektmedel; alkohol- og narkotikasamarbejde i Norden og Nærområdene, 600 TDKK

4) Af ministerrådets reserverede midler, 1,4 MDKK, overføres 400 TDKK til:

2.2.2.1.2	Stötteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenoppläring (FOVU) som tillägg till de redan föreslagna medlen. Dessa 400 TDKK ska användas till folkbildning i studieförbunden."

2. PRIORITEREDE OMRÅDER

Nordenutskottet vill i 1998 i likhet med föregående år prioritera Nordiska kulturfonden, Barn och ungdom, Folkligt kultursamarbete, Mobilitet och kontakt, Det mångkulturella Norden, Nordiska kulturarvet, Kulturen och IT-området samt nytt för i år: Språksamarbetet och Film/media. Dessutom efterlyset utskottet den handlingsplan om forskningssamarbetet som utlovats. Angående handlingsplanen för Bygg och bolig har utskottet inte tillräckligt underlag för ett ställningstagande. Nordisk Råd afviste i 1996 at sektoren skulle financieres af nordiske midler. Denne rekommandation blev ikke gennemført af Ministerrådet. Da Ministerrådet nu præsenterer en handlingsplan for 1998-2000 med en samlet budget på 7 MDKK for perioden, forventer Nordenudvalget en mere uddybet plan for en ændret profil og nye satsninger.

2.1 Nordiska kulturfonden

Nordenutskotetts prioriteringar

I rek. 10/1996/p sades att överblivna medel 2,5 MDKK skulle avsättas till fonden. Arbetsgruppen för nysatsningarna på konst och kultur föreslog att de framtida prioriteringarna koncentreras till att stärka fondens roll som brobyggare mellan de nordiska folken och officiella organ, att nya mål-

grupper t.ex. de nya medborgarna i Norden prioriteras samt vikten av att få till stånd mer samverkan med olika organ och bättre resursutnyttjande.

Ministerrådets prioriteringar inför 1998
Fonden satsar särskilt på folkligt kultursamarbete, barn och unga och mångkulturella projekt samt att utveckla tvärgående projekt. Det pågår en moderniseringsprocess inom fondens policy och administration.

Folkligt kultursamarbete
Projektet Folkligt kultursamarbete (NORDLIV) har avslutats. Förutom satsningar i kulturfonden utvecklas kontakterna mellan kulturområdets olika fält i syfte att stöda folkligt kultursamarbete.

Kommentar
Utskottet prioriterar fortsatt den Nordiska kulturfonden under 1998 och betraktar fonden som ett betydelsefullt organ i uppbärandet av de kulturella värdena och det folkliga kultursamarbetet. Det noteras att antal ansökningar och ansökta belopp vida överstiger fondens kapacitet och ett stort antal ansökningar måste därför avvisas. Det har också framförts till utskottet att nu tillkommer allt fler ansökningar gällande utomnordiska projekt.

2.2 Fremmedhad og racisme

Nordenudvalgets prioriteringer
Bekæmpelsen af fremmedhad og racisme.

Ministerrådets forslag
Ministerrådet planlægger at fremlægge en handlingsplan mod fremmedhad og racisme, og reserverer for den 1,5 MDKK under kulturbudgeten.

Kommentar
Utskottet välkomnar ministerrådets satsning för bekämpning av främlingsfientlighet och rasism och ser fram emot att motta de handlingsplaner som är under arbete.

2.3 Folkbildning och vuxenutbildning

Nordenutskottets prioriteringar
I december 1996 la Ministerrådet bl.a fram handlingsplan för nordiskt folkbildningssamarbete och vuxenundervisning (FOVU). Här presenteras bl.a. idéerna kring *livslångt lärande*. Enligt rek.10/1996/p rekommenderar rådet ministerrådet att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att

på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser.

Ministerrådets prioriteringar inför 1998
I utbildningssamarbetet läggs inom ramen för nya handlingsplaner ökad vikt vid språksamarbetet, mångkulturell undervisning, ungdomens intresse för naturvetenskap, matematik och teknik, utbildning för entreprenörskap, integration av unga i arbets- och samhällslivet, livslångt lärande, IT och multimedia som pedagogiska verktyg samt mobiliteten för studerande och lärare. Samarbetet inom vuxenutbildningsområdet sätter fokus på livslångt lärande som en väg att möta framtidens krav på ökad kompetens utifrån perspektivet demokrati, utbildning och arbete. Ministerrådet kommer att verka för ett utvidgat samarbete mellan traditionell folkbildning, utbildningsinstitutioner och arbetslivet.

Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring
"Framtidens krav til brede kvalifikasjoner må betraktes i et livslang læringperspektiv. Livslang læring skal gi den enkelte redskaper til personlig utvikling og til å påvirke utviklingen i arbeids- og samfunnslivet. I Handlingsplan 1997-2000 fokuserer FOVU livslang læring som tenkemåte og grunnlag for å møte framtidens kavalifikasjoner i perspektivet demokrati, utdanning og arbeid. I den nye handlingsplanen inngår flere prosjekter som skal tydeliggjøre og profilere det spesielle i nordisk folkeopplysning og voksenopplæring - frivillighet, demokratisk styring og erfaringsbasert læring." (Budgetförslaget s.76)

Nordens Folkliga Akademi
Institutionen evalueras i höst varefter beslut om institutionens framtid fattas. Under tiden förutsätts institutionen tydliggöra och stärka sin profil som ett kompetenscenter för *livslångt lärande* genom att inrätta verksamheten mot aktiviteter som konkretiserar och dokumenterar det specifika i den nordiska idén om folkupplysning och vuxenutbildning.

Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)
Blockbidrag
"Gjennom øremerkede bevilgninger motivereres økt mobilitet for nordiske folkehøgskoleelever og arbeidet i nordiske studieforbundssammenslutninger (blokktilskudd). Støtteordningen har høg prioritet og rammebevilgningens andel er økt." (Budgetförslaget 1998 s. 77).

Kommentar
Nordenutskottet prioriterar fortsatt detta område, och vill under året bl.a. fokusera på de områden som den nya handlingsplanen 1997-2000 Nordisk folkeupplysning og voksenopplæring omfattar. Utskottet anser att blockbidraget till studieförbunden skal behållas på nuvarande nivå. Utskottet begär att nästa budgetförslag innehåller en redovisning av blockbidragets storlek.

2.4 Språksamarbetet

Nordenutskottets prioriteringar
Sakområdet prioriterades vid Nordiska rådets temakonferens "Nordisk kultur under internationell press" i mars 1997 i Oslo och är centralt i uppföljningsarbetet. Nordenutskottet arrangerade ett språktorg i Reykjavik den 27. juni 1997 om de västnordiska språken. Ytterligare språktorg planeras och då närmast med de skandinaviska språken och finskan i centrum. Språktorg-diskussionerna skulle kunna bilda underlag för vidare åtgärder.

Ministerrådets prioriteringar
- ökad språkförståelse mellan danska, norska, och svenska genom kurser för lärare och lärarstuderande samt stöd till utveckling av moderna läromedel.
- förstärkta insatser för att överbrygga hinder för kommunikation och kulturutbyte mellan dels det finskspråkiga Norden och övriga Norden, dels mellan det isländska språkområdet och övriga Norden.
- insatser för att i allt större utsträckning tillgodose de små språkens ställning i Norden.

Rapporten *Det umistelige* skall kompletteras med förslag till riktlinjer och struktur för det framtida nordiska samarbetet, utarbetade av en tillsatt policygrupp. Förutom stöd till De nordiska språknämnderna, nordiska kurser i språk och litteratur, Nordmål samt Nordens institut finns det satsningar på språk och litteratur inom Forskningsprojektet Norden och Europa. Nordens institut i Helsingfors öppnar i år. NORDBOK får ett eget sekretariat.

Kommentar
Språksamarbetet ingår som högsta prioritering i utskottets uppföljningsarbete efter temakonferensen i mars. Utskottet avser bl.a. särskilt fokusera på de små språkens ställning och att det prioriteras på insatser som säkrar de små språkens överlevnad.

2.5 Film och media

Kommentar

Medieområdet fick en framskjuten plats vid temakonferensen Nordisk kultur under internationell press den 3-4 mars 1997 och ingår som ett prioriterat område i utskottets uppföljningsarbete efter konferensen. Arbetsgruppen för film och media har lagt fram förslag til utskottsförslag ang. nya initiativ på film och medieområdet. Förslagen, som kommer att behandlas under Rådets session i november, innehåller flera förslag till rekommendationer till Nordiska ministerrådet samt till de nordiska ländernas regeringar.

2.6 Velfærd

Nordenudvalgets prioriteringer

Fortsat diskussion om den nordiske velfærdsmodel, herunder retten til arbejde, uddannelse, social tryghed og et godt miljø, også ligestillingsspørgsmål.

Ministerrådets forslag

Velfærdsinitiativ (kap. 5.8); Ministerrådet har nedsat en tværsektoriel velfærdsgruppe, som skal afgive en rapport i oktober 1997 med forslag til initiativer til at udvikle det nordiske velfærdssamfund. Med hensyn til gruppens rapport vil generalsekretæren udarbejde forslag til MR-SAM om tværsektorielle initiativer i 1998 på områder, hvor fællesnordiske indsatser vil kunne indebære betydelig merværdi. Bevillingen i budgetforslaget lyder på 500 TDKK.

Kommentar

Nordenudvalget prioriterer velfærden højt, både i 1997 og 1998. Udvalgets arbejdsgruppe om den nordiske velfærdsmodel har afleveret sin rapport, og udvalget planlægger en velfærdsdiskussion på Rådets session i november, og en betænkning om et medlemsforslag om et forskningsprojekt på velfærdsområdet.

Nordenudvalget lægger vægt på at Ministerrådet gennemfører samarbejdsprogrammet for sektoren og det handlingsplan om mænd og ligestilling (B 169/nord) som udvalget vil foreslå at Nordisk Råd godkender. Udvalget vil fremhæve vigtigheden af Nordisk institut for kvinde- og kønsforskning i Oslo.

2.7 Alkohol- og narkotikapolitik

Nordenudvalgets prioriteringer

I budgetudtalelsen 1996 lagde Nordenudvalget stor vægt på alkohol- og narkotikaspørgsmål. Udvalget kritiserede Ministerrådet for at ikke gen-

nemføre Rådets rekommandation nr. 8/1994 om en handlingsplan mod stofmisbrug i Norden og nærområderne. Handlingsplanen skulle bl.a. have det formål, at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere indenfor fængselsvæsenet. Udvalget foreslog at man reserverede 600 TDKK for opfølgningen af rekommandationen, og dette blev fremlagt af Præsidiet og siden vedtaget af plenarforsamlingen. Ændringsforslaget blev ikke gennemført af Ministerrådet som Rådet havde foreslået.

Ministerrådets prioriteringer og forslag
Ministerrådet ønsker fortsat at udvikle det politiske og praktiske samråd og styrke informations- og erfaringsudveksling på narkotikaområdet. Fra 1. januar 1997 er spørgsmålene blevet behandlet i et tværsektorielt Ministerråd med en egen embedsmandskomité. Foreslåede midler i 1998 er 500 TDKK.

Kommentar
Udvalget mener fortsat, at ovennævnte handlingsplan bør oprettes og gennemføres. Insatser angående det forebyggende område er vigtige, og som Ministerrådet fremhæver, også når det gælder børn og unge/unge invandrere.

2.8 Barn och unga

Nordenudvalgets prioriteringer
Opfølgning af Rådets rekommandation nr. 18/1996 om bekæmpningen af sexuelt misbrug af børn samt om Handlingsplanen for nordisk barn- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000 (rek. 35/1995/nord).

Ministerrådets prioriteringer og forslag
En af prioriteringene i embedsmandskomitén for lovgivningsspørgsmål er bekæmpningen af sexuelt misbrug af børn samt familieretsspørgsmål. Handlingsplanen for 1997 kommer til at revideres under sommeren 1997 og fremlægges til Nordisk Råd til orientering. Foreslåede midler til embedsmandskomitén er 847 TDKK (heraf 500 TDKK afsat til gennemførelse af EU-retlige forskningsprojekter).

Kommentar
Nordenutskottet framhåller att man fortsatt satsar på området barn och unga – speciellt tvärsektorielt, härunder även uppföljningen av bekämpningen av sexuellt missbruk av barn.

Nordenutskottet förutsätter att löpande information angående implementeringen av ministerrådets handlingsplan angående barn och unga tillhandahålls utskottet.

Utskottet uppmärksammar att en gradvis nedskärning av stöded till ungdomsorganisationerna har forekommit under de sista åren till fördel för ökat projektstöd. Utskottet ber om att organisationstödet skall ökas.

2.9 Folkligt kultursamarbete och den frivilliga sektorn

Nordenudvalgets prioriteringer

Nordenudvalget har prioriteret samarbejdet med den frivillige sektoren.

Ministerrådets forslag

En kommende handlingsplan for de frivillige organisationer er ikke nævnt i budgetforslaget for 1998, men ifølge oplysninger fra Ministerrådet er en bevilling reserveret i de disponible midler.

Kommentar

Nordenutskottet välkomnar ministerrådets handlingsplan om samarbetet med den frivilliga sektorn och understryker att samarbetet med frivilligsektorn bör genomsyra ministerrådets arbete i alla sektorer. I den kommande handlingsplanen för den frivilliga sektorn bör det folkliga kultursamarbetet få en framskjuten plats.

2.10 Uppföljning av Rådets kulturkonferens i mars 1997

Kommentar

Förutom att uppföljningsarbetet fokuseras på konferensens temaområden har utskottet godkänt förslag till uppföljning av konferensen, se bilag. Nordenutskottet avser att aktivt medverka i den mellanstatliga Unescokonferensen i Stockholm 1998.

Utskottet noterar med tillfredsställelse ministerrådets satsningar på IT-området i budgetförslaget.

2.11 Medborgerrettigheder

Kommentar

Ministerrådet foreslår en bevilling på 65.179 TDKK i 1998, sammenlignet med 62.428 TDKK i 1997 og 64.298 TDKK i 1996. Udvalget har prioriteret medborgerspørgsmål i senere halvår 1997. Bl.a. støtter udvalget en oprettelse af en samnordisk servicetelefon for nordiske borgere som søger oplysninger om sine rettigheder. Endvidere har udvalget fokuseret på medfølgende børns rettigheder ved flytning inden for Norden; gensidig godkendelse af gymnasieeksamen og et fælles nordisk daginstitutionsmarked. Utraditionel uddannelse, bl.a. som led i bedre ligestilling for kvinder og mænd, har også været fremhævet som en vigtig sag. En række udvalgsforslag forventes komme op på Rådets session i november.

2.12 Genteknologi og kloning

Kommentar

Udvalget vil fremlægge et forslag til en rekommandation om nordisk lovgivningssamarbejde på området genteknologi og kloning. Nordisk kommitté for bioetik kunne være en oplagt kanal for dette samarbejde. Kommittén har en foreslået bevilling på 796 TDKK i 1998.

3. ÆNDRINGSFORSLAG

1996 var öppningsåret för Grønlands kulturhus i Nuuk. Utskottet noterar att det är en nedskärning i bevillingarna i budgetförslaget med 89.000 DKK. Utskottet menar emellertid att en nedskärning är olämplig i kulturhusets etableringsskede.

Nordenutskottet föreslår, att Grønlands kulturhus i Nuuk får en bevillning på ytterligare 89.000 DKK av ministerrådets reserv.

NÄROMRÅDESUTSKOTTET

Närområdesutskottets yttrande över Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) samt förslag till budget 1998

Närområdesutskottet har med utgångspunkt från den av Presidiets budgetarbetsgrupp utarbetade fördelningen av budgetens ansvarsområden på de olika utskotten granskat tillämpliga avsnitt i rubricerade dokument. Utskottet får anföra följande synpunkter.

1. Ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)

Vad gäller inledningen instämmer utskottet i att behovet av sektorssamarbete kräver stor flexibilitet av organisationen , så att samarbetet kan inrättas målinriktat och effektivt. Utskottet kan också notera att behovet av sektorssamarbete ständigt ökar som en följd av att det nordiska samarbetet allt mer handlar om att finna helhetslösningar för att uppnå bärkraftighet.

Utskottet vidhåller sin synpunkt från föregående år att på ett viktigt område, forskningssamarbetet, har utvärderingen av den nordiska nyttan inte fått en konkret uppföljning. Utskottet noterar att förslaget till forskningspolitiskt program inte slutbehandlats av samarbetsministrarna utan i stället överlämnats till forskningspolitiska rådet för ytterliager överväganden. Mot den bakgrunden är utskottet inte enigt med ministerrådet att reformarbetet kan anses som avslutat. Utskottet föreslår att Presidiet begär att programmet översänds till Nordiska rådet för synpunkter innan det fastställs.

Vad gäller Närområdesutskottets ansvarsområden kan följande synpunkter anföras.

Utskottets prioriteringar vad gäller arbete för ökad demokrati, utveckling av social trygghet och en balanserad övergång till marknadsekonomi kvarstår, liksom prioriteringarna vad gäller miljöutvecklingen i Norden, i Östersjö- och Barentsområdena och i övriga Arktis.

Vad gäller demokratiutvecklingen i närområdena vill utskottet än en gång framhålla att det behövs en nätverksuppbyggnad baserad på både person- och partikontakter. Utskottet anser att i det framtida arbetet måste, mer än hittills varit fallet, kontakterna med Ryssland ges stor uppmärksamhet. De kontakter som togs, den information som utskottet mottog och övriga intryck i samband med och under utskottets sommarresa till Murmanskområdet 1997 bekräftar behovet av insatser på alla plan och inom många sektorer.

Vad gäller planerna för de specifika områdena i C 2 har utskottet inget att erinra mot det som framförs vad gäller Norden, Nordens närområden och Norden i Europa.

2. Ministerrådsförslag om budget för 1998

Utskottet noterar att de olika posterna i budgetförslaget, liksom föregående år, är fördelade på sakområden och ej enligt de tre prioriterade samarbetsområdena. Utskottet hänvisar till föregående års uttalande i frågan

Utskottet har följande synpunkter på förslagen under respektive sektor inom utskottets ansvarsområde.

Avsnitt II Utbildning och forskning

Utskottet tillstyrker förslaget att bioetikkommittén vidareförs med ett förnyat mandat. Behovet är stort av ett referensorgan för etiska frågor inom genteknologisk och annan bioteknologisk forskning. Vidare anser utskottet att det är mycket positivt att ett arktiskt forskningsprogram inrättas, med inriktning på invånarnas levnadsvillkor, bärkraftigt resursutnyttjande och biodiversitet. Uskottet tillstyrker avslutandet av det nordiska miljöforskningsprogrammet och programmet för arktisk humanistisk forskning.

Avsnitt III Miljö

Utskottet tillstyrker i stort förslagen av uppdelning av sektorns projektmedel på de olika arbetsgrupperna. Utskottet noterar som positivt att sektorssamarbetet ges en allt högre prioritet och att antalet sektorer med vilka samarbetsavtal ingåtts ökar. Bland annat är det viktigt att det samarbete som aviseras med energisektorn verkligen kommer till stånd.

Utskottet ställer sig undrande till att det ännu ej lyckats att etablera ett samarbete med transportsektorn, trots att utskottet under flera år framhållit betydelsen av att denna sektor integrerar miljöhänsynen i sin verksamhet.

Utskottet noterar att NEFCOs miljöfacilitet på 5 MDKK kompletteras med nationella medel, ca 25 MDKK och genom minskad aktivitet för totalt 5 MDKK inom andra programverksamheter hos miljösektorn. Totalt räknas med att faciliteten skall uppgå till 35 MDKK.

Avsnitt IV vad avser energi, jord- och skogsbruk samt fiskeri

Utskottet tllstyrker sektorsplanerna för energi samt jord- och skogsbruk. Utskottet anser det viktigt att ministerrådsförslaget om uppföljning av toppmötet om matvarusäkerhet ges tillräckliga medel.

Avsnitt VI Samarbete med Nordens närområden
Utskottet tillstyrker sektorsplanerna för närområdessamarbetet.

3. Ministerrådets reserv

Utskottet noterar att ministerrådets reserv höjs kraftigt, till 7 MDKK. En sådan höjning kan vara positiv för att ge möjlighet för ministerrådet att verkligen kunna fånga upp nya initativ från Nordiska rådet. Samtidigt bör noteras att höjningen tillkommit på bekostnad av sektorernas verksamhet. Det är viktigt att medlen kommer till användning inom prioriterade områden och utskottet anser det är positivt att en ny samrådsordning införs så att rådet hörs innan samarbetsministrarna beslutar om disponering av medlen.

EUROPAUDVALGET

Europaudvalgets udtalelse til Præsidiet om Nordisk Ministerråds budgetforslag for 1998

Europaudvalget vil indledningsvis gøre opmærksom på, at man har drøftet Præsidiets budgetgruppes kommunikation med Nordisk Ministerråds generalsekretær og har konkluderet, at man anser det for vigtigt, at der er en rimelig stabilitet, hvilket betyder at Nordisk Råd nok skal vurdere Nordisk Ministerråds budget, men at dette skal ske under iagttagelse af arbejdsro for de nordiske institutioner. Europaudvalget vil pege på, at der endnu ikke foreligger – eller kan foreligge – evalueringer på, hvorledes opfølgningen af "Nordisk Nytte-rapporten" er gennemført. Europaudvalget ser frem til en sådan evaluering.

Kontretiseringsgraden i budgetforslaget

Europaudvalget påpegede i sin budgetudtalelse i 1996, at Nordisk Ministerråds budget var meget lidt specificeret i.f.t., hvordan projektmidler anvendes og man opfordrede Præsidiet til at arbejde for, at Ministerrådet fremover konkretiserede målene for anvendelsen af projektmidlerne, hvilket ville gøre det efterfølgende arbejde med at sammenholde oplysningerne fra årsberetningen med planerne langt mere relevant. Der er ikke sket nogen væsentlig konkretisering i dette års budget.

Nordisk Ministerråds arbejde med koordinering af EU/EØS-spørgsmål

Europaudvalget påpegede endvidere i sin udtalelse i 1996, at man i C1 for 1996 så frem til en evaluering af Ministerrådets arbejde med rekommandation 20/1994/p om program for nordisk Europasamarbejde og af samarbejdsministrenes beslutning om, at alle ministerråd skal have EU/EØS-spørgsmål på dagsordenen og af ordningen med en nordisk kontaktgruppe i Bruxelles.

Europaudvalget har fået oversendt Nordisk Ministerråds statusrapport om Nordisk Ministerråds sektorarbejde med Europa-spørgsmål. Statusrapporten er en videreudvikling af rapporten "Norden og Europa. Pilar II i nordisk samarbeid" fra 1996.

Vurdering af den nordiske koordinering generelt

Europaudvalget får ved gennemgang af C2-dokumentet det indtryk, at det nordiske EU/EØS-koordineringsarbejde er bedst funderet og mest konkret på områder, hvor der er en faktisk nordisk fælles interesse, f.eks. i.f.t standardisering på områder, hvor der er fælles nordiske normer (lægemidler,

byggematerialer, levnedsmidler) eller i.f.t. områder hvor de nordiske lande har høje standarder og gennemarbejdede principper (f.eks. arbejdsmiljø, miljø, forbrugerbeskyttelse).

På forbrugerområdet beskriver Nordisk Ministerråd, hvordan man har fået indflydelse i EU ved at være dagsordenssættende i to netværk. Dette er et godt eksempel på, hvordan nordisk koordinering på såvel minister som embedsmandsniveau kan føre til, at de nordiske lande sætter dagsorden i EU. Nordisk Råd opfordrer til, at også andre områder anvender denne form.

Forslag til ændringer :

Budgetpost 5.3. Levnedsmidler, s. 112-113

Nordisk Ministerråd foreslår denne budgetpost beskåret med 18.000 kr. i forhold til dette år. Europaudvalget mener ikke, at denne post bør nedskæres. Tværtimod ønsker Europaudvalget at bevillingen øges med 1.000.000 kr.

Bevilling 1996	3.280.000
Budget 1997:	3.162.000
Forslag 1998:	3.145.000

Ændret forslag 1998: 4.145.000

Begrundelse:

Denne budgetpost finansierer Nordisk Ministerråds samarbejde på levnedsmiddelområdet, såvel nordisk som indenfor EU og WTO. Nordisk Ministerråd (levnedsmidler) satser bl.a. på en ressourceeffektiv udvikling af nye strategier for risikovurdering og på konkrete risikovurderinger. Endvidere kan nævnes at Nordisk Ministerråd vil iværksætte en bred gennemgang af levnedsmiddelmærkningen.

Nordisk Ministerråds (levnedsmiddel) virksomhed har de seneste været rettet mod internationale fora, såvel påvirkning i EU som i Codex og WTO. Denne påvirkning ønsker Nordisk Ministerråd at fortsætte og udvikle, også om udviklingen af en kontrolstrategi.

Europaudvalget finder koordination af nordiske positioner i forhold til udarbejdelse af EU-direktiver og implementering i Norden meget vigtig. Men af mindst lige så stor vigtighed på EU-området er udarbejdelse af konkrete risikovurderinger af bl.a. tilsætningsstoffer i levnedsmidler.

I både EU og WTO foretages godkendelse af nye tilsætningsstoffer på levnedsmiddelområdet af videnskabelige komiteer, som baserer deres vur-

deringer på forskellige undersøgelser. Findes der ikke tilstrækkeligt veldokumenteret videnskabeligt belæg for at visse stoffer kan være skadelige - eller visse mængder af et stof kan være skadeligt, er der ikke grundlag for at afvise det pågældende tilsætningsstof. Det er derfor af allerstørste betydning, at de nordiske lande samarbejder om en effektiv udnyttelse af forskningsressourcerne på dette område og at der sker en stor udveksling af oplysninger, således at dobbeltarbejde undgås og således at de nordiske medlemmer af forskellige videnskabelige komiteer står med stærke argumenter i form af videnskabelige resultater.

Som baggrund for dette kan f.eks. nævnes at EU-landene har tabt sagen om hormonkød ved WTO-Domstolen p.g.a. manglende videnskabelig dokumentation, ligesom de nordiske standpunkt om ikke at tilsætte tilsætningsstoffer til babymad er truet i EU p.g.a. manglende dokumentation.

Fødevareområdet og beskyttelse af forbrugerne er et overordentligt vigtigt område. Europaudvalget har taget disse områder op som særligt arbejdsområde i 1997, da det er overordentligt vigtigt at Nordisk Råd påtager sig et særligt ansvar på dette område, hvor der findes fælles interesser og overenstemmende holdninger.

Nordisk Råd bør påpege, at de nordiske lande har brug for sikre videnskabeligt baserede risikovurderinger, både i konkrete sager i EU's og WTO's videnskabelige komiteer og ved godkendelse af nye tilsætningsstoffer eller "nye" levnedsmidler i det hele taget.

Det er et dårligt signal at acceptere selv minimale nedskæringer og Nordisk Råd bør i stedet foreslå en udvidelse af budgettet, således at den nordiske indsats på dette helt afgørende område kan styrkes - målet er at der kan leveres effektiv nordisk påvirkning i *alle* konkrete sager.

Budgetpost 5.4. Konsument, s. 113 – 114
Nordisk Ministerråd foreslår at denne budgetpost beskåret med knap 200.000 kr. Europaudvalget mener ikke, at denne post bør beskæres og foreslår opretholdelse af budgetniveauet fra 1997.

Bevilling 1996: 5.720.000
Budget 1997: 5.508.000
Forslag 1998: 5.319.000

Ændret forslag 1998: 5.508.000

Begrundelse:
Nordisk Ministerråd påpeger IT-sektorens store udfordringer for forbrugerpolitikken, f.eks. salg af varer og tjenesteydelser over internettet. Der-

for er det vigtigt at få sikret forbrugerne tilstrækkelig juridisk beskyttelse. Det kræver internationalt samarbejde. Nordisk Ministerråd (konsument) vil 1998 koncentrere arbejdet om en nordisk strategi i EU (som bl.a. har fremlagt en grønbog over IT-området samt en grønbog om finansielle tjenester og et handlingsprogram for forbrugerpolitik). Nordisk Ministerråd fremhæver også arbejdet med at få inddraget forbrugerinteresser i PHARE-programmet. Forbrugerområdet er meget lavt prioriteret i dag, og derfor er det vigtigt at de kommer med fra starten i forhold til en udvidelse.

Europaudvalget støtter fuldt ud, at Nordisk Ministerråd arbejder aktivt for at sikre forbrugernes interesser og at det nordiske arbejde koordineres med henblik på at præge EU's kommende initiativer. Europaudvalget frygter imidlertid, at en budgetnedskæring vil betyde, at de planlagte aktiviteter med forbrugerbeskyttelse i IT-sektoren og støtte til at inddrage konsumentinteresser i PHARE vil risikere at blive beskåret. Posten bør i stedet forblive på et uændret beløb, samtidig med at det skal understreges, at IT-området og PHARE skal prioriteres meget højt.

Budgetpost 1.7.4. Nordens institut på Grønland, side 70
Nordisk Ministerråd foreslår, at denne budgetpost reduceres med 89.000 kr. Europaudvalget mener, at budgetposten i stedet bør forøges med 200.000 kr.

Bevilling 1996: 3.850.000
Budget 1997: 3.939.000
Forslag 1998: 3.850.000

Ændret forslag 1998: 4.050.000

Begrundelse:
Nordens Institut på Grønland er det eneste af de 4 "Nordens Hus/Nordens Institut", hvor Ministerrådet lægger op til nedskæringer. De øvrige huse/institutter får deres budgetter forøget med 50.000 - 200.000 kr. Opgaven er for såvel "huse" som institutter at formidle kultur, dels den nationale, dels den nordiske. Nordens institut på Grønland har et beskedent budget sammenlignet med de to huse i Reykjavik og på Færøerne, det samme gælder for øvrigt Nordens institut på Åland.

Nordens institut på Grønland er lokaliseret i Kulturhuset i Nuuk og kan ved sine aktiviteter bidrage til at give det nye kulturhus en god start. Europaudvalget mener, at det er svært at skulle acceptere en mindre kulturaktivitet på Grønland som følge af, at man har fået et Kulturhus, hvor der skal

betales husleje. Der henvises til brev til Præsidiet og Nordenudvalget om Nordens Institut i Grønland af 2. september 1997.

Besparelser til at finansiere forslagene:

Europaudvalget foreslår ovenfor konkrete forøgelser af budgettet for 1,4 mio. kr.

Udvalget vil pege på 2 områder, som har fået forøgede bevillinger i Nordisk Ministerråds forslag til budget, nemlig budgetpost 2.3.1.2 Nordisk Forskningsuddannelsesakademi, NorFA (hvor Europaudvalget har del ansvar) og budgetpost 2.3.1.3. Forskningsprogrammet Norden og Europa (hvor Europaudvalget har hovedansvar). Nordisk Ministerråd foreslår, at begge disse budgetposter forøges. Europaudvalget foreslår, at man mindsker denne forøgelse og omfordeler til de ovenfor foreslåede budgetposter.

Nordisk Forskningsuddannelsesakademi:

Bevilling 1996: 31.328.000 kr.
Budget 1997. 32.476.000 kr.
Forslag 1998: 34.476.000 kr.

Ændret forslag 1998: en øget bevilling men således at Europaudvalgets forslag tilgodeses

Begrundelse:
Nordisk Forskningsuddannelsesakademi skal fremme forskeruddannelse, mobilitet, samarbejde i Norden, kurser, stipendier, gæsteprofessorater etc. Norfa er samlokaliseret med Nordisk Industrifond, hvilket forventedes at give samdrift fordele på drift og administration.

Forskningsprogrammet Norden og Europa
Bevilling 1996: 4.000.000 kr.
Budget 1997: 6.120.000 kr.
Forslag 1998. 8.000.000 kr.

Ændret forslag 1998: en øget bevilling men således at Europaudvalgets forslag tilgodeses

Begrundelse:
Europaudvalget er bekendt med, at Nordisk Råds Nordenudvalg har behandlet forskningsprogrammet og har beklaget at der ikke tidligere er gennemført en budgetforhøjelse, men Europaudvalget mener ikke alene at det

er den samfundsvidenskabelige og humanistiske forskning som skal fremmes.

Øvrig diskussion:

Budgetpost 4.1.2.1. Nordisk Industrifond

Europaudvalget opfordrer Præsidiet til at genoverveje sit forslag om yderligere nedskæring eller afvikling af Nordisk Industrifond og til at finde alternativ finansiering, evt. fra overskuddet for 1997, til at opretholde det eksisterende budgetniveau indtil en dyberegående analyse er foretaget.

Bevilling 1996: 57.249.280
Budget 1997: 56.755.000
Forslag 1998: 54.000.000

Ændret forslag 1998: at Præsidiet finder alternativ finansiering for at fastholde 1997-niveau

Begrundelse:

Europaudvalget prioriterer en aktiv beskæftigelsesindsats, hvilket bl.a. udgør Industrifondens aktiviteter. Europaudvalget finder, at det er et godt politisk signal at erhvervslivet går aktivt ind i medfinansiering af samarbejdet mellem nordiske industrier, universiteter og forskningsinstitutioner. Dette signal må man ikke underkende ved nedskæringer.

Europaudvalget vil gøre opmærksom på, at udvalget vil sætte Nordisk Industrifond på sin arbejdsplan for 1998 for at gennemgå aktiviteterne mere indgående, således at Europaudvalget kan vurdere, hvordan den nye strategi som foreslås i "Nordisk Nytte-rapporten" er slået igennem.

Udvalget er bekendt med, at Nordisk Ministerråds budget for 1997 viser et forventet overskud til evt. tilbageføring til medlemslandene. Europaudvalget foreslår, at dette overskud overføres til 1998 og anvendes til de nævnte områder.

KONTROLLKOMMITTÉN

Kontrollkommitténs uttalande om ministerrådsförslaget om Nordiska ministerrådets budget 1998

Vid sitt möte den 24 september 1997 behandlade kontrollkommittén ministerådsförslaget om Nordiska ministerrådets budget 1998.

Kommittén konstaterar att ministerrådet i det föreliggande budgetförslaget ånyo inte uppfyller de synpunkter på uppdelning och utformning som framförts dels av dåvarande budgetutskottet vid den 47:e sessionen på den framtida utformningen av budgeten och dels av Presidiet vid den 48:e sessionen. Bl.a. har ministerrådet inte lyckats anpassa utformningen av budgeten till rådets nya organisation, vilket försvårar för utskotten att överblicka sina respektive ansvarsområden. Kommittén noterar att detta föranlett Presidiets budgetarbetsgrupp att göra en fördelning av bevakningen av budgetens olika delar på utskotten och att dessa ombeds yttra sig över respektive del.

Kontrollkommittén kan meddela att kontrolluppgiften 1997 behandlar frågan om hur ministerrådet axlat sitt genomförandeansvar vad gäller några av Nordiska rådet högt prioriterade områden.

C 2; B 165
1997

1 **Redogörelse**

för planerna för det nordiska samarbetet (C2)

2 **Ministerrådsförslag**

om Nordiska ministerrådets budget för 1998 (B 165/p)

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget 1998 för yttrande.

I överenstämmelse med artikel 64 i samarbetsavtalet den 23 mars 1962 (Helsingforsavtalet) överlämnas samtidigt Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det fortsatta nordiska samarbetet.

Kalmar, den 25 juni 1997

På Nordiska ministerrådets vägnar

Grete Knudsen

Søren Christensen

23-185223

Indholdsfortegnelse

INLEDNING		712
A	PLANDOKUMENT FÖR VERKSAMHETS-ÅRET 1998 (C2)	714
1.	**NORDEN**	**714**
1.1	Kulturpolitik	714
1.2	Utbildning och forskning	719
1.3	Miljö	724
1.4	Ekonomi	725
1.5	Medborgarpolitik	728
2.	**Norden och Europa/EU/EES**	**732**
2.1	Kulturpolitik	733
2.2	Utbildning och forskning	734
2.3	Miljö	736
2.4	Ekonomi	737
2.5	Medborgarpolitik	739
3.	**Nordens närområden**	**741**
3.1	Kulturpolitik	742
3.2	Utbildning och forskning	744
3.3	Miljö	745
3.4	Ekonomi	746
3.5	Medborgarpolitik	748
3.6	Det arktiska samarbetsprogrammet	750
B	BUDGET FÖR 1998	753
	Budgetens inkomster	**758**
	Budgetens utgifter	**760**
I	Kultursamarbejdet	768
1.1	**Nordisk kulturfond**	**768**
1.2	**Dispositionsmidler**	**769**
1.3	**Børn og unge**	**769**
1.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	769
1.3.1.1	Nordiskt idrottssamarbete	769
1.3.1.2	Nordiska ungdomskommittén	769
1.3.1.3	Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur	770
1.3.1.4	Särskilda aktiviteter för barn och ungdom	770

1.4 Film og media 771

1.4.1 Projektmedel och generella stödordningar 771
1.4.1.1 Styringsgruppen for nordisk kultur- og masse-mediesamarbeid 771
1.4.1.2 Nordisk Film- og TV-fond 771
1.4.1.3 Prioriterte innsatser i nordisk film- og mediesamarbeid 772
1.4.2 Institusjoner 773
1.4.2.1 Nordisk Informationscenter for Medie- og Kommunikationsforskning (NORDICOM) 773
1.4.2.2 Nordisk Journalistcenter (NJC) 773
1.5 Kunstområdet 774
1.5.1 Projektmedel og generella stödordningar 774
1.5.1.1 Nordisk litteratur- og biblioteks-komité (NORDBOK) 774
1.5.1.2 Nordisk konst- och konstindustri-kommittén (NKKK) 775
1.5.1.3 Samisk kulturvirksomhet 775
1.5.1.4 Sleipnir 776
1.5.1.5 Orkester i Norden 776
1.5.1.6 Litteratursamarbetet 776
1.5.1.7 Nordiske kulturarvet 776
1.5.1.8 Kultur og IT-området 777
1.5.1.9 Särskilda aktiviteter på konstområdet 778
1.5.2 Institutioner 778
1.5.2.1 Teater og dans i Norden 778
1.5.2.2 Nordiska Musikkommittén (NOMUS) och Nordisk Råds musikpris 778
1.5.2.3 Nordiskt Kunstnersentrum (Dalsåsen) 779
1.5.2.4 Nordiskt Institut för Samtidskonst 779
1.6 Internationale kultursatsninger 779
1.6.1 Projektmedel og generella störordningar 779
1.6.1.1 Nordiska kulturprojekt i utlandet 779
1.6.1.2 Margrete I - projekt 780
1.7 De nordiske kulturhuse 781
1.7.1 Nordens hus i Reykjavík 781
1.7.2 Nordens hus på Färöarna 781
1.7.3 Nordens institut på Åland 782
1.7.4 Nordens institut på Grønland 782
1.8 Andre kultursatsninger 783
1.8.1 Projektmedel och generella stödordningar 783
1.8.1.1 Tvärsektoriell projektverksamhet 783
1.8.1.2 Folkligt kultursamarbete (NORDLIV) 783
1.8.1.3 Nordisk identitet 783

1.8.1.4	Sessionländernas kulturprogram	784
1.8.1.5	Insatser mod fremed fjentlighed	784
II	Utbildning och forskning	784
2.1	**Allmänna projektmedel**	**785**
2.1.1	Sektorns dispositionsmedel	785
2.2	**Utbildningssamarbete**	**786**
2.2.1	Skolsamarbete	786
2.2.1.1	Projektmedel och generella stödordningar	786
2.2.1.1.1	Nordisk skolesamarbejde (NSS)	786
2.2.1.1.2	NORDPLUS-junior	786
2.2.1.1.3	Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden.	786
2.2.2	Folkeopplysning/voksenopplæring	787
2.2.2.1	Projektmedel och generella stödordningar	787
2.2.2.1.1	Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)	787
2.2.2.1.2	Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)	788
2.2.2.2	Institutioner	788
2.2.2.2.1	Nordens folkliga Akademi (NFA)	788
2.2.3	Högre utbildning	789
2.2.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	789
2.2.3.1.1	Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS	789
2.2.3.1.2	Norden-undervisning i utlandet	790
2.2.3.1.3	Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)	791
2.2.4	Språkligt samarbete	791
2.2.4.1	Projektmedel och generella stödordningar	791
2.2.4.1.1	Støtte til nordiske sprognævnene	791
2.2.4.1.2	Nordiske kurser i språk og litteratur	791
2.2.4.1.3	Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)	792
2.2.4.2	Institutioner	792
2.2.4.2.1	Nordens institut i Finland	792
2.2.5	Generella program - alla nivåer	793
2.2.5.1	Ministerrådets (MR-U) IT-Policygrupp	793
2.2.5.2	Ny informasjonsteknologi i undervisning og forskning (IDUN)	794
2.2.6	Övriga utbildningsinstitutioner	794
2.2.6.1	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	794
2.3	**Forskningssamarbete**	**794**
2.3.1	Projektmedel och generella stödordningar	794
2.3.1.1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	794

2.3.1.2	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	795
2.3.1.3	Forskningsprogrammet Norden och Europa	795
2.3.1.4	Nordisk miljøforskningsprogram	796
2.3.1.5	Bioetik-kommittén	796
2.3.1.6	Arktisk humanistisk forskning	797
2.3.1.7	Nordisk Identitet	797
2.3.1.8	Støtte til Nordisk netværk for folkloristik	797
2.3.1.9	Nordisk arktisk forskningsprogram; levevilkår og bæredygtig udnyttelse af ressourcer i de arktiske egne.	798
2.3.2	Forskningsanknutna institutioner	798
2.3.2.1	Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)	798
2.3.2.2	Nordiska institutet för sjörätt (NIfS)	799
2.3.2.3	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	800
2.3.2.4	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)	800
2.3.2.5	Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)	801
2.3.2.6	Nordisk samisk institutt (NSI)	802
III	Miljö	802
3.1	**Miljösektorns projektmedel**	**802**
IV	Ekonomi och näring	808
4.1	**Energi- och näringspolitik**	**809**
4.1.1	Prosjektmedel	809
4.1.2	Institutioner	811
4.1.2.1	Nordisk Industrifond	811
4.1.2.2	Nordtest	811
4.2	**Regionalpolitisk samarbeide**	**812**
4.2.1	Prosjektmedel	812
4.2.2	Institutioner	813
4.2.2.1	Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NORDREFO)	813
4.2.2.2	Nordiskt center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	813
4.3	**Jord- och skogsbruk**	**814**
4.3.1	Projektmedel	814
4.3.1.1	Sektorns dispositionsmedel	814
4.3.1.2	Nordiskt kontaktorgan för jordbruks forskning (NKJ)	815
4.3.2	Institutioner	816
4.3.2.1	Nordiska Genbanken	816
4.3.2.2	Samnordisk Skogsforskning (SNS)	817

4.4	**Bygg och Bolig**	**817**
4.4.1	Projektmedel	817
4.5	**Fiskeri**	**817**
4.5.1	Projektmedel	817
4.6	**Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi**	**819**
4.6.1	Projektmedel	819
V	Medborgarpolitik	820
5.1	**Arbetsmarknad- och miljö**	**821**
5.1.1	Projektmedel	821
5.1.1.1	Sektorns dispositionsmedel	821
5.1.1.2	Nordjobb	822
5.1.1.3	Informationsprojekt	823
5.1.2	Institutioner	823
5.1.2.1	Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)	823
5.2	**Social- och Hälsovård**	**823**
5.2.1	Projektmedel	823
5.2.1.1	Social- och hälsovårdspolitik	823
5.2.1.2	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	824
5.2.2	Institutioner	825
5.2.2.1	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	825
5.2.2.2	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)	826
5.2.2.3	Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	826
5.2.2.4	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	826
5.2.2.5	Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor	827
5.2.2.6	Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	828
5.2.2.7	Nordiskt utbildningsprogram för social service (NOPUS)	829
5.3	**Levnedsmidler**	**829**
5.3.1	Projektmedel	829
5.4	**Konsument**	**830**
5.4.1	Projektmidler	830
5.4.2	Miljömärkning	831
5.5	**Jämställdhet**	**832**
5.5.1	Projektmedel	832
5.5.2	Institutioner	832
5.5.2.1	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforskning (NIKK)	832
5.6	**Lovgivning**	**833**
5.6.1	Projektmedel	833

5.7	**Narkotikaspørsmål**	**834**
5.7.1	Projektmidler	834
5.8	**Välfärdsinitiativ**	**834**
5.8.1	Projektmedel	834
VI	Samarbejde med Nordens nærområder	835
6.1	Informations- och kontaktverksamhet	837
6.2	Stipendie- och utväxlingsordningar	837
6.3	Övrig utvecklings- och projektverksamhet	838
6.3.1	Demokratiutveckling	838
6.3.2	Kulturförmedling	840
6.3.3	Marknadsekonomi	841
6.3.4	Bärkraftig resursförvaltning	841
VII	Övrig verksamhet	843
7.1	**Projektmedel**	**843**
7.1.1	Verksamhetsbidrag	843
7.1.2	Arktiskt Samarbete	844
7.1.3	Nordiskt statistiskt samarbete	844
7.1.4	Tjänstemannautbyte	845
7.1.5	Informationsverksamhet	845
7.1.6	Generalsekretærens dispositionsreserve	846
7.1.7	Publikationsverksamheten	846
7.1.8	Tolkning och översättning	847
7.1.9	Omstrukturering av institutioner	847
7.1.10	Ministerrådets reserve	848
7.2	**Institutioner**	**848**
7.2.1	Ministerrådets sekretariat	848
7.2.3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	849

INLEDNING

Efter att ha genomfört reformprocessen i det nordiska samarbetet samt avslutat genomgången av institutionerna är uppgiften att få fullt utbyte av reformen och få den att verka i praktiken.

Det är tal om en betydlig nyorientering av det nordiska samarbetet. Nya områden som Europa- och närområdespolitiken upprioriteras. Samtidigt sker det en grundlig utvärdering av det nordiska samarbetet inom Norden i överensstämmelse med kriteriet om Nordisk Nytta.

Det nordiska samarbetet är på ministerrådssidan ett komplext system med mer än 15 ministerråd och ett ännu större antal ämbetsmannakommittéer. Härunder är dessutom tillsatt arbetsgrupper, expertgrupper samt styrelser för de nordiska institutionerna. Härutöver kan nämnas otaliga nätverk, som frivilliga organisationer, fackföreningar och fackliga intresseorganisationer. Det nordiska samarbetet har många aktörer, många nätverk och på många sätt ett ovanligt samarbete som förenar samarbetet på gräsrotsnivå med ett samarbete på regeringsnivå.

Det nordiska samarbetet är inte ett toppstyrt enkelriktat eller likriktat samarbete utan ett samarbete där själva idén och innehållet är att idéer och åsikter utväxlas på ett sätt som ger deltagarna i samarbetet något att ta med sig hem. Det nordiska samarbetet skall vara annorlunda än EU-samarbetet, med en hög ambitionsnivå när det gäller grundläggande samhällssyn och samhörighet samt en accept av mångfald när det gäller ländernas olika särintressen.

Det nordiska samarbetets karaktär av ett nätverk på många nivåer är en styrka som själv kan överleva grundläggande nyorienteringar av samarbetet.

I det nordiska samarbetet bygger man upp och bevarar personliga kontakter och nätverk, nya synpunkter testas och kunskap etableras om de enskilda ländernas hållningar till specifika frågor som t ex när det gäller Europapolitiken och politiken i närområdena som kan samordnas och koordineras. Det nordiska samarbetet utgör med andra ord ett "paraply" över en rad samarbeten i andra internationella fora och härmed skapas det möjlighet att koordinera politiska ståndpunkter samt på det operativa planet koordinera en gemensam insats på hela det omfattande fält där det nordiska samarbetet är verksamt från kultur till miljöinsatser, från konsument till regionalpolitik.

Som hjälp för det stora nätverket finns bland flera aktörer ministerrådssekretariatet, som både har till uppgift att säkra den politiska sekretariatsbetjäningen, som att vara operativ och genomföra program och planer på många andra områden.

Under kommande år kommer ministerrådssekretariatet att genomgå en moderniseringsprocess med målet att bli en ännu mer effektiv partner i det

nordiska samarbetet. Ett resultatrikt nordiskt samarbete kräver professionellt stöd till den politiska processen.

De faktiska styringsverktygen som skall ställas till sekretariatets förfogande för denna politiska styrning omfattar också en fortsatt utveckling av kontraktstyrnings-instrumentet i förhållande till de nordiska institutionerna samt en förbättrad och mer resultatinriktad styrning av ministerrådets projektverksamhet.

En rad av de politiskt prioriterade insatsområdena som t ex Arktiska samarbetsprogrammet, närområdesprogrammet, samarbetet med frivillig sektorn är program som involverar flera sektorer. Det är därför viktigt att det nordiska samarbetet innehåller så stor flexibilitet att det är möjligt att på ett enkelt och obyråkratiskt sätt involvera flera sektorer. Förmågan att se tvärgående problemställningar i ett naturligt sammanhang är betydligt förbättrad på rådssidan genom att man reformerat utskottsstrukturen. På ministerrådssidan skall det på tvärs av sektoriella gränser mellan de enskilda ministerråden och ämbetsmannakommittéerna säkras en tillfredsställande koordinering. Detta ställer stora krav till hela ministerrådsorganisationen.

De inledande bemärkningarna är menade som en kortfattad beskrivning av de överordnade politiska ramarna för de förestående aktiviteterna liksom de pekar på en rad utmaningar som själva ministerrådsorganisationen står inför med hänsyn till styrning och resultatvärdering. I den efterföljande sektorvisa genomgången beskrivs planerna för de kommande årens aktiviteter. Den egentliga konkretiseringen av de föreslagna aktiviteterna finns i budgetförslaget för 1998 med tillhörande kommentarer.

A PLANDOKUMENT FÖR VERKSAMHETSÅRET 1998 (C2)

Syftet med plandokumentet (C2) är att skapa möjlighet till en överblick över ministerrådets planer för budgetåret och särskilt i den utsträckning som det är tal om mer långsiktiga aktiviteter. I de flesta fallen tar plandokumentets beskrivningar sin utgångspunkt i befintliga handlingsplaner samtidigt som dokumentet har sina kopplingar till budgetförslaget för 1998.

1. NORDEN

1.1 Kulturpolitik

I planerna för 1998 är kultursamarbetet högt prioriterat. Barn och unga är en högt prioriterad målgrupp för det nordiska kultursamarbetet, vilket kommer att avspegla sig i konkreta projekt. Uppmärksamheten kommer vidare i ökande grad att riktas mot den etniska mångfalden i de nordiska samfunden.

Bland prioriterade sakfrågor läggs stor vikt på ökad insats på IT- och multimediaområdena. Det konstnärliga samarbetet är viktigt liksom samarbetet om det gemensamma nordiska kulturarvet, med speciell vikt på samarbetet mellan muséerna i Norden. Språkförståelse och nordisk litteratur är likaså bland de högst prioriterade områdena. Kultursektorn deltar aktivt i utvecklingen av projekt i samarbete med undervisningssektorn, men också i samarbete med andra sektorer som t.ex. miljö- och jämställdhet. Det folkliga kultursamarbetet har en viktig plats i kultursektorns prioriteringar, med Nordiska kulturfonden som den väsentligaste stödordningen. I det följande redogörs närmare för de prioriterade insatsområdena i det nordiska kultursamarbetet under 1998.

Nordiska Kulturfonden

Nordiska kulturfonden intar en viktig ställning som stödorgan på kultursamarbetets område. Via fonden kommer nya målgrupper med i samarbetet och fonden strävar till att i allt högre grad bli ett organ som snabbt registrerar nya behov, hjälper fram nya idéer och initiativ samt bidrar till en aktiv utveckling av kultursamarbetet.

Fonden satsar särskilt på folkligt kultursamarbete, barn och unga och mångkulturella projekt. Man kommer under de kommande åren att sträva efter en bättre geografisk balans i satsningarna.

Kulturfonden har inlett ett utvecklingsprojekt som syftar till att modernisera fondens verksamhet gällande såväl policy som administration. Projektet syftar till att stärka fondens informations- och evalueringsfunktion,

samt till att utveckla arbetsmetoderna. Rollen som öppen fond skall kompletteras med mer målinriktade satsningar.

Kulturfondens mandat, som inbegriper såväl konst och allmänkultur som undervisning och forskning, är omfattande. Den första gäller ett mångkulturellt Norden, och vänder sig i första hand till frivilligorganisationer. Specialsatsningarna genomförs i form av ett mindre antal projekt, som utvärderas i samråd med specialister och blir pilotprojekt i utvecklingsarbetet.

Fonden har i kraft av sitt omfattande mandat en särskild uppgift att utveckla tvärgående strukturer på kulturområdet. Man kommer därför att i samråd med andra samarbetsområden (t ex arbetsmarknad, ekonomi, jämställdhet, gränsregionalt samarbete) att genomföra en kartläggning av möjligheterna till sektorövergripande insatser, i första hand som specialsatsningar. Den nu mycket dominerande inriktningen på engångsprojekt kommer att underkastas prövning. Nationellt arbetande kulturinstitutioner har för närvarande ekonomiska svårigheter att satsa nordiskt. Behov av fleråriga satsningar kan komma att initieras i större omfattning än hittills.

Barn och unga

Ministerrådet fortsätter enligt förslagen i handlingsplanen för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete, att integrera prioriteringen av barn- och ungdomskulturen i samtliga samarbetsorgan inom kulturområdet.

Ett av de centrala områdena inom barn- och ungdomskultursamarbetet är mediakulturen. Med hjälp av ny teknologi kommer man att styrka de existerande medianätverken och skapa mötesplatser för visning av de mediaprodukter som nordiska barn och ungdomar själva skapar. Ministerrådet fortsätter även att stödja informationsverksamheten och övrigt nätverksbildande inom barn- och ungdomskulturens område i Norden samt mellan Norden och närområden. Vidare stödjer Ministerrådet olika typer av regionalt samarbete i Norden som ger barn och ungdomar möjlighet att möta varandra samt nordiska konstnärer och konstpedagoger.

Ministerrådet tar genom Nordiska ungdomskommittén initiativ till årliga möten med nordiska medlemmar i europeiska samarbetsorgan för att främja utbyte av erfarenheter. Man bidrar också till en ökad koordinering och effektivisering av det nordiska samarbetet i europeiska sammanhang med hänsyn till både myndigheter och ungdomsorganisationer.

Det mångkulturella Norden

I den gångna perioden har det inom många områden gjorts insatser mot rasism och främlingsfientlighet. Erfarenheterna från projektet *Ett mångkulturellt Norden*, som etablerades med stöd av nysatsningsmedel till barn- och ungdomssamarbetet, har medfört goda erfarenheter, som uppfordrar till fortsatt projektverksamhet med fokus på det mångkulturella Norden.

Också erfarenheterna från kampanjen *"Norden mot främlingsfientlighet"*, breddar för en fortsättning av kampagnen, prioriterar ansökningar om ekonomiskt stöd till projekt på området och tar initiativ till kontakter med grupper och organisationer som arbetar med problemställningar angående rasism och främlingsfientlighet. Ministerrådet har beslutat, att det inom handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbetet skall utarbetas en kulturstrategi för det mångkulturella Norden. Strategin koordineras med Nordiska Ungdomskommitténs verksamhet och andra insatser inom området. Därtill tillkommer insatser för ett samarbete mellan kultur- och undervisningssektorerna med skolan som målgrupp. Också mediaområdet är centralt i insatsen mot främlingsfientlighet.

Ledningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete har fått i uppdrag att definiera insatsområden inom de nya medieformerna. I denna förbindelse kommer gruppen att vara uppmärksam på förslag till projekt, som behandlar teman som rasism och det mångkulturella samfundet. Ministerrådet har gjort en kartläggning av förslag och erfarenheter på området mot bakgrund av det nationella såväl som det nordiska arbetet. En gemensam nordisk arbetsgrupp har därefter under överskriften "Nordisk identitet i utvikling" utarbetat ett förslag till konkreta projekt under 1998.

Film och media

De elektroniska medierna utgör i dag kärnan i både informationsutbyte, kulturell bildning och underhållning. Massmedierna är centrala i kulturpolitiken, både genom att de själva skapar uttrycksformer, genom vilka vi tolkar tillvaron och vidmakthåller vår språkliga och kulturella identitet, och genom att de förmedlar andra konst- och kulturformer.

Tyngdpunkten i Ministerrådets generella satsningar har de senaste åren legat på film- och TV-produktion med stöd från Nordiska Film- och TV-fonden samt på det mediapolitiska samarbete, som tillvaratas av ledningsgruppen för Nordiskt kultur- och massmediasamarbete, Nordiskt Journalistcenter och NORDICOM (Nordisk Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning).

Satsningen inom nordiskt film- och mediesamarbete kommer att innehålla målsättningar och verksamhet, som indrar nya medieformer. Till följd av den snabba teknologiska utvecklingen, särskilt nya digitala medieformer, kommer det nordiska medielandskapet att förändras radikalt i de kommande åren. Det förväntas en explosiv utveckling av antalet kanaler, utveckling av ny multimedia och andre audiovisuella tjänster, där de nordiska länderna i ökande grad kommer att bli utsatta för starka internationella, kulturindustriella och språkliga påverkningar, en fråga som också uppmärksammades vid Nordiska Rådets konferens i Oslo i mars 1997. Det ligger därför en viktig uppgift i att vidareutveckla medierna som sociala och kulturella resurser, som medverkar till att fasthålla och utveckla nor-

disk identitet och kultur. Ministerrådet ämnar prioritera projekt, som tjänar dessa ändamål.

För att bevara och styrka nordiska språk och kulturell identitet i det globala informationssamfundet är det nödvändigt med insatser på flera nivåer, som samtidigt avbalanseras mot EU:s initiativ på området. Sammantaget bör den nordiska insatsen koncentreras på kompetensutveckling, uppbyggnad av nätverk, samproduktion och nya former för distribution av nordiska audiovisuella produktioner.

Under 1998 kommer följande områden att prioriteras högt:
- Stöd till multimediaproduktion på nordiska språk, samproduktioner och nätverksbildningar
- Vidareutbildning och andra kompetensskapande initiativ inom nya medieformer
- Forskning rörande digitalisering, multimedia och kulturändringar
- Fortsatt satsning på distribution av nordiska audiovisuella verk.

Ändamålet är att bidra till en produktionsutveckling, som samtidigt främjar det nordiska samarbetet inom nya medieformer, liksom t.ex. Nordiska Film- och TV-fonden har gjort inom nordisk filmproduktion. Det kommer att läggas speciell vikt på projekt, som bidrar till att utveckla nordiska samarbetsnätverk inom multimedia i form av t.ex. CD-ROM eller i nät.

Kulturen och IT-området

Utvecklingen inom informationsteknologin öppnar nya möjligheter och utvidgar området för kulturpolitiken och Ministerrådet vill ta de nya informationsteknologiska hjälpmedlen i bruk främst då det gäller förmedling av nordisk konst och kultur.

I de nordiska länderna arbetar man för närvarandet på etablerandet av nationella kulturnät. Det kan konstateras att det inte ändamålsenligt att etablera ett nordiskt nät skilt från de nationella. Däremot är det viktigt att säkra att de nationella näten kan kommunicera med varandra, således att information i ett nationellt nät också är tillgänglig i de övriga nordiska länderna.

Konstområdet

Det överordnade målet för samarbetet inom konstområdet är att öka och effektivisera förmedlingen av nordisk konst i Norden och närområdena och därmed förstärka den kulturella gemenskapen.

En ny institution, Nordiska Institutet för Samtidskonst skall arbeta med den överordnade samordningen av det nordiska bildkonstsamarbetet. Ministerrådets kommittéer och institutioner inom konstområdet har till uppgift att synliggöra och förmedla nordisk konstnärlig kreativitet i syfte att förstärka förmedlingen av nordisk konst är det av stor betydelse att öka

mobiliteten bland nordiska konstnärer och att förstärka nätverkssamarbetet mellan konstinstitutioner i de nordiska länderna.

Resestipendieordningen *Sleipnir och Orkester Norden*, den nordiska ungdomssymfoniorkestern, är viktiga satsningar m.h.t. unga konstnärers mobilitet inom Norden och för att styrka den kulturella gemenskapen. Stipendieordningen Sleipnir har blivit ett viktigt element i ansträngningarna att utvidga kontakterna mellan unga nordiska konstnärer och öka utbudet av nordisk konst inom Norden. Verksamhetsperioden för Orkester Norden, är tills vidare förlängd med två år till och med 1999, mot bakgrund av en utvärdering av orkesterns verksamhet. Orkestern har redan under de få år den har varit etablerad, förstärkt den nordiska samhörigheten hos den uppväxande generationen av musiker och musiklärare i Norden och har bidragit till att öka kännedomen om nordisk musik och nordiska kompositörer.

Nordisk litteratur - nordisk språkförståelse

Litteraturområdet är ett centralt område inom det nordiska kulturella samarbetet. Det bör även i fortsättningen avsättas medel till insatser inom litteraturområdet, speciellt riktade mot att öka nordisk språkförståelse och för att skapa grundval för en samlad nordisk strategi på språkområdet samt medel till andra projekt, som med kulturens verkningsmedel förstärker språkförståelsen i Norden.

Man planerar att styrka den kulturpedagogiska verksamheten, som utövas i samverkan mellan bibliotek och skolor, så att man särskilt gör insatser för utvecklingen av läsfärdighet i ett samarbete mellan skolorna, hemmen, biblioteken och daginstitutionerna.

Ministerrådet har genomfört ett utredningsarbete med ändamålet att komma med förslag till hur man kan öka läsandet av nordiska böcker inom Norden. Den centrala konklusionen i denna utredning var att stödet för översättningar bör höjas.

Det nordiska kulturarvet

Det nordiska kulturarvet utgör kärnan inom det nordiska kulturella identitetsprocessen. Konst- och kulturhistoriska muséer är viktiga redskap för att aktualisera och förmedla kunskap om vår historia, traditioner och kulturella uttrycksformer. Nordiska museikommittén är ansvarig för samarbetsprojekt om det nordiska kulturarvet. Kommittén skall fungera som en dynamo, som förstärker det nordiska samarbetet mellan konst- och kulturhistoriska museer med syfte att förmedla kunskap om det nordiska kulturarvet. Ett sådant nätverkssamarbete kan utnyttja resurserna på tvärs av gränser, förbättra informationen mellan länderna och etablera ett brett och mångfacetterat kulturutbyte.

Tvärsektoriell projektverksamhet

Som en del av den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet på kulturområdet övervägs nya tvärsektoriella initiativ för att öka effektivitet, slagkraft och nordisk nytta. De nordiska kulturinstitutionernas roll skall styrkas i det tvärsektoriella kultursamarbetet som bidrar till att knyta Nordens närområden närmare det övriga Norden. Ministerrådet kommer även i fortsättningen att stödja det folkliga kultursamarbetet och önskar därmed bygga ut kontakterna mellan kulturområdets olika fält. En kartläggning av samarbetet med den frivilliga sektorn kommer att främja helhetstänkande och ge bättre möjligheter att utnyttja resurserna.

Särskilt barn- och ungdomssamarbetet präglas av det tvärsektoriella perspektivet och därför ligger det inom detta område en potentiell styrka i koordineringen av satsningar mellan kultur- och utbildningssamarbetet. Ministerrådet fortsätter att stödja de nätverk som uppstått genom projektet Nordisk kulturpedagogik i skolan.

Nordisk profilering utanför Norden

Nordiska Ministerrådet har fastställt principerna för en långtidsplan för nordiska kulturprojekt i utlandet i perioden 1996-2000. Planen skall genomföras i samarbete med de nordiska och de nationella kulturinstitutionerna.

Den nordiska profilen kommer speciellt att stärkas inom litteratur och musik samt i relation till barn och unga. Insatsområdet ändras och utvidgas från den tidigare prioriteringen av Europa till två nordamerikanska projekt och ett långsiktigt kulturutbyte med Sydafrika. Insatserna kommer att vara mycket olikartade och avspegla en ny flexibilitet i Ministerrådets verksamhet utanför Norden.

1.2 Utbildning och forskning

Det övergripande målet för samarbetet inom sektorn är att utveckla och stärka den nordiska utbildnings- och forskningsgemenskapen. Det skall vara lika lätt att skapa kontakter, utbyta idéer och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Norden skall kunna betraktas som en enhet inom utbildnings- och forskningsområdet.

Stärkandet av den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete är centralt, när det gäller samarbetet under kommande år.

I utbildningssamarbetet läggs inom ramen för nya handlingsplaner ökad vikt vid språksamarbetet, mångkulturell undervisning, ungdomens intresse för naturvetenskap, matematik och teknik, utbildning för entreprenörskap, integration av unga i arbets- och samhällslivet, livslångt lärande, IT och multimedia som pedagogiska verktyg samt mobiliteten för studerande och lärare.

Avtalet om nordiska studerandes tillgång till universitet och högskolor har kompletterats med en betalningsordning, som från 1997 och framåt förväntas befästa och utveckla mobiliteten inom Norden. Vidare kommer språksamarbetet att sättas i fokus under de tre närmaste åren.

Ministerrådet har tillsatt en särskild IT-policygrupp, som har till uppgift att bl.a. följa planer och utvecklingsprojekt vad gäller användningen av informationsteknik i undervisning och forskning i de nordiska länderna och på grundval av en gemensam analys ta initiativ till samnordiska projekt på detta område. I gruppens arbete ingår också att följa den internationella utvecklingen, särskilt den europeiska utvecklingen inom IT-området och bedöma behovet av samlade nordiska åtgärder. Gruppen skall även följa de operativa projekten som pågår inom IT-området under ministerrådet.

Utvecklingen av samarbetet inom forskningsområdet präglas av dess tvärsektoriella karaktär, där i stort sett alla sektorer inom Ministerrådet bidrar till den operativa verksamheten. Kvaliteten och relevansen inom forskningsområdet förstärks genom en samlad plan för koordinering av ministerrådets forskningsinsatser med gemensamma kriterier för beredning, genomförande och utvärdering av samnordiska forskningsaktiviteter.

Språksamarbetet

Språksamarbetet i Norden har en konkret form i handlingsprogrammet NORDMÅL (1996-2000). Ministerrådets mål är att ytterligare stärka det språkliga samarbetet under kommande år.

I utvecklingen efter institutionsöversynen *Nordisk nytta* och efter utredningsarbetet under 1996 koncentreras insatserna tydligare till tre områden:

- Ökad språkförståelse mellan danska, norska och svenska genom kurser för lärare och lärarstuderande samt stöd till utveckling av moderna läromedel.
- Förstärkta insatser för att överbrygga hinder för kommunikation och kulturutbyte mellan dels det finskspråkiga Norden och övriga Norden, dels mellan det isländska språkområdet och övriga Norden.
- Insatser för att i allt i större utsträckning tillgodose de små språkens ställning i Norden.

Det ökade språkliga utbytet genom ny teknik i datanäten, som nu etablerats på alla utbildningsnivåer, samt de utökade aktiviteterna inom ramarna för elev- och lärarutbytesprogrammen också på alla utbildningsnivåer skall bidra till att stärka den nordiska språk- och kulturgemenskapen. Som en följd av ovan beskrivna mål blir insatserna från det nya Nordens institut i Finland och för språkkonsulentverksamheten i Reykjavik mera koncentrerade och därmed effektivare. Språknämnderna, vars samarbete på nor-

disk nivå tidigare tillvaratagits av Nordiska språksekretariatet, får i framtiden medel direkt över den nordiska budgeten för sitt samarbete.

Ministerrådet (samarbetsministrarna) gav år 1995 en särskild arbetsgrupp i uppdrag att värdera den nordiska språkgemenskapen i ett bredare perspektiv. Gruppens rapport, "Det umistelige", förelåg i juni 1996. Rapporten skall nu kompletteras med förslag till riktlinjer och struktur för det framtida nordiska språksamarbetet. Ministerrådet har tillsatt en policygrupp med uppgift att utarbeta förslag i dessa avseenden.

Mobilitet och kontakt

Ministerrådets mobilitetsprogram vänder sig till en generation av unga, som i betydligt högre grad än tidigare generationer, är internationellt orienterad. Ministerrådet finner, att det har betydelse för den nordiska gemenskapen och för de ungas egen identitet, att de i mötet med internationella uppgifter kan känna tillhörighet, inte bara till sitt eget land, utan också till Norden som helhet. Ett viktigt element i detta är att de unga i samband med sin utbildning, ges möjligheter till direktupplevelser av de nordiska grannlandens språk, kultur, levnadsmönster, värdenormer, samhällsförhållanden, natur etc.

I enlighet med prioriteringarna i *Nordiskt samarbete i en ny tid* har insatser gjorts för att utveckla de nordiska mobilitetsordningarna inom hela utbildnings- och forskningsområdet. Mobilitetsordningarna har utvärderats under 1995-1997. Utvärderingarna har givit positiva utfall i förhållande till övergripande mål med utbildnings- och forskningssamarbetet. Ministerrådet har för avsikt att fortsatt starkt betona mobilitetsaspekterna i det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet.

Programmet NORDPLUS -junior vänder sig till 16-19-åringars utbildningar och skall fortsatt ha en framträdande roll i nordiskt skolsamarbete. Programmet utvärderades under 1995 och fick en ny mandatperiod fram till och med år 2000. Programmet skall ytterligare utvecklas och komplettera språk och kultursamarbetet för unga och skapa positiva attityder till nordiska utbildningsmiljöer.

Västnordenprogrammet skall fortsatt via elevutbyte speciellt stimulera kontakterna mellan Island, Grönland, Färöarna och det övriga Norden. Ordningen har nyligen fått ökad budgetram och har fått förlängt mandat till år 2000.

Folkhögskole- och folkbildningstraditionen är specifikt nordisk. Ministerrådet ger därför stödordningen för nordiska folkhögskolor ökad prioritet. Mobilitetsordningen syftar till att genom stipendier stimulera unga studerande till studieuppehåll på en folkhögskola i ett annat nordiskt land.

NORDPLUS kommer också fortsatt att vara den helt dominerande insatsen i det nordiska samarbetet inom den högre utbildningen i Norden. NORDPLUS fick efter en utvärdering 1995 ny förlängd mandatperiod till och med år 2001. På samma sätt kommer NorFA (Nordisk Forskarutbild-

ningsakademi) också fortsatt att vara huvudinstrumentet för stimulans till rörligheten och utbytet inom nordisk forskarutbildning och nordiskt forskningssamarbete.

Generell utveckling av utbildningsgemenskapen

Den nordiska överenskommelsen om tillträde till högre utbildning trädde i kraft i mars 1995 och reviderades under våren 1996. Genom överenskommelsen får alla utbildningssökande i Norden tillträde till de fem ländernas offentliga högre utbildningar på samma eller likvärdiga villkor. I samband med överenskommelsen har parterna fått till stånd ett avtal om en betalningsordning mellan länderna. Ministerrådet har utarbetat en tidsbegränsad försöksordning (1997-2000) för att ge parterna möjlighet att studera tekniska, praktiska, ekonomiska och utbildningspolitiska faktorer av betydelse för avtalet och för betalningsordningen.

För 16-19-åringars utbildningar finns ett nordiskt avtal *Gymnasieavtalet* om tillträde till gymnasieskolan sedan 1993. Avtalet följs upp kontinuerligt av ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete.

Samarbete inom utbildningsområdet

Ministerrådet har fastställt nya handlingsplaner för skolområdet och för området folkbildning och vuxenutbildning gällande under perioden 1997-2000. I handlingsplanerna konkretiseras nya verksamhetsområden, med utgångspunkt i de politiska riktlinjer som givits dels i *Nordiskt samarbete i en ny tid* och dels i ministerrådets fortlöpande prioriteringar.

Ministerrådet har som mål inom skolsamarbetet att utveckla och bredda en nordisk skolgemenskap och kommer under perioden att prioritera elev- och lärarutbyte och främja kommunikation mellan skolans aktörer i Norden. Som exempel på nya områden kan nämnas kvalitetsutveckling och utvärdering inom skolan, samarbetet rörande tvåspråkiga elever, utbildning för entreprenörskap och ungas intresse för naturvetenskap, matematik och teknik. Distansutbildning samt IT och multimedia som pedagogiska verktyg ges hög prioritet.

Samarbetet inom vuxenutbildningsområdet sätter fokus på livslångt lärande, som en väg att möta framtidens krav på ökad kompetens utifrån perspektivet demokrati, utbildning och arbete. Ministerrådet kommer att verka för ett utvidgat samarbete mellan traditionell folkbildning, utbildningsinstitutioner och arbetslivet samt stimulera till tvärsektoriella projekt för att profilera och synliggöra det speciella i de nordiska arbetsformerna. Ministerrådet kommer att koncentrera insatsen till följande områden: forskning och dokumentation, pedagogiskt utvecklingsarbete och kompetensutveckling för lärare och ledare samt vuxnas tillgång till ny teknologi, och stöder i den förbindelsen ett flerårigt nordiskt forskningsprojekt om lärande i arbetslivet och inlärningsmiljöer.

Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) kommer att presentera ett nytt handlingsprogram, som avser att ytterligare förstärka samarbetet mellan de nordiska universiteten och högskolorna. Det nordiska samarbetet inriktas mot att vara katalysator och initiativtagare för aktörerna inom den högre utbildningen.

Undervisning i nordiska språk och nordisk kultur bedrivs vid mer än 200 universitet och högskolor i världen. Ministerrådet avser att fortsätta utveckla kulturella insatser i avlägsna områden såsom Nordamerika, Japan och Kina med stöd av de mer än 500 aktiva nordiska utlandslektorerna vid utländska universitet.

Forskningssamarbetet

Ministerrådets målsättning är att stärka det nordiska forskningssamarbetet på områden där Norden kan hävda sig i den internationella konkurrensen eller där de nordiska länderna har speciella förutsättningar eller intressen. Det nordiska samarbetet skall också framstå som en modell för nyttigt och effektivt samarbete i europeiskt sammanhang.

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) har på uppdrag av Ministerrådet (forskningsministrarna och samordningsministrarna) utarbetat ett förslag till en modell för ett samlat forskningpolitiskt program. Förslaget innebär att samtliga medel för nordiskt FoU-samarbete inom Ministerrådet skall samlas inom en ram för ett sektorsövergripande forskningsprogram. Kvaliteten och relevansen inom forskningsområdet förstärks genom koordinering av ministerrådets forskningsinsatser med gemensamma kriterier för beredning, genomförande och utvärdering av samnordiska forskningsaktiviteter. Forskningsministrarna har för sin del ställt sig bakom förslaget och överlämnat det till samarbetsministrarna. Förslaget har sedan sänts på remiss till samtliga fackministerråd. Samarbetsministrarna har på bakgrund av remissvaren beslutat att inte starta programmet 1998. Förslaget har överlämnats till FPR för ytterligare överväganden.

Ministerrådet kommer fortsätta att stimulera universitet, högskolor och andra nordiska forskningsinstitutioner till att aktivt och systematiskt söka möjligheter till arbetsdelning och specialisering institutionerna emellan. De stödordningar som förvaltas av NORDPLUS och NorFA är viktiga instrument i detta sammanhang. Stimulans av mobiliteten bland studerande och forskare samt bildandet av nordiska forskarnätverk utgör hörnstenar i det nordiska samarbetet. Ministerrådet kommer under perioden att ta nya initiativ för nordiskt deltagande i nationella forskarskolor och ökad rörlighet bland professorer.

Forskningsprogrammet "Norden och Europa" inom humaniora och samhällsvetenskap skall för perioden 1996-2000 koncentreras runt teman som "Det nordiske språksamfunnet", "Religiositet och värderingar i Norden", Nordiske politiske verdier og sociale institusjoner", samt "Nordisk litteratur og livssyn". I programmet kommer det också att läggas vikt vid

köns- och jämställdhetsperspektiv samt de frivilliga organisationernas betydelse.

Programmet skall ge nordisk forskning inom humaniora och samhällsvetenskap ett lyft, men också lämna bidrag till den allmänna offentliga debatten om Norden i Europa. Detta sker bl a genom temaseminarier och genom en skriftserie, där forskningsprogrammets resultat skall föras fram till en bredare publik.

I och med att programmen för miljöforskning och för arktisk humanistisk forskning avslutas öppnas möjligheten för omprioriteringar inom forskningsområdet.

Ministerrådet sätter i gång ett nytt nordiskt arktiskt forskningsprogram under perioden 1998-2002. Programmet avgränsas till ämnen som är väsentliga för bevarandet och utvinningen av de arktiska naturresurserna och för befolkningens livsvillkor i de arktiska områdena. Programmet omfattar följande teman: 1. biologiska resurser och bärkraftig utvinning, 2. flora och fauna - bevarandet av biologisk diversitet och 3. livsvillkor, folkhälsa och miljöskador. Programmet skall säkra en koordination av nordisk forskning på dessa områden.

1.3 Miljö

Ministerrådets arbete inriktas mot ett genomförande av den Nordiska miljöstrategin 1996-2000. Insatserna sker i fyra sammanhang, i *Norden*, i *Arktis och Nordens närområden*, inom ramen för *EU/EES* samt inom det *internationella miljösamarbetet*. Verksamheten är sedan år 1993 koncentrerad till några högt prioriterade områden där Ministerrådets arbete kan utgöra en "hävstång" för det inomnordiska miljöskyddsarbetet och en plattform för de nordiska ländernas påverkan i internationella miljöfora. Under 1998 stärks insatserna speciellt i fråga om naturvård, sektorssamarbete, miljöfrågor i nordens närområden och inom det Arktiska samarbetet samt centrala internationella miljöprocesser.

Inom *Norden* avser Ministerrådet fortsätta att arbeta för ett förstärkt skydd av den biologiska mångfalden, ett friluftsliv och naturskydd anpassat till miljöns förutsättningar, ett hållbart nyttjande av nordiska fjällområden samt en integrering av natur-, miljö- och kulturminnesvård i landskapet.

De sektorövergripande insatserna för att främja natur- och miljöhänsyn och en hållbar utveckling i samhällssektorerna stärks. Centrala styrmedel såsom miljökonsekvensbeskrivningar och ekonomiska styrmedel vidareutvecklas. Arbetet fortsätter för uppföljning av målsättningarna i den *Nordiska miljö- och fiskeristrategin 1995-1998* samt den *Nordiska miljöstrategin för jord- och skogsbruk 1996-1999*. Uppföljningen av den multisektoriella nordiska *handlingsplanen om kulturmiljöer i landskapet* fortsätter. Arbetet skall bidra till bevarande av kulturmiljöer inom relevanta sektorsområden. Samarbetet med *energisektorn* fortsätter och inriktas bl.a. på det

internationella arbetet om klimatstrategier samt energi- och CO_2-avgifter. Samarbetet om ekonomiska styrmedel fortsätter med *finanssektorn*. Med *konsument- och näringssektorerna* inleds samarbete om en produktinriktad miljöstrategi.

Ministerrådets arbete med att insamla och utvärdera data om miljötillståndet i Norden, utveckla miljöindikatorer samt identifiera kritiska belastningsgränser fortsätter, som basis och stöd för miljöpolitiska beslut och för bedömning av effektiviteten av påbörjade miljöpolitiska åtgärder. Arbetet med miljötillståndsrapport om den biologiska mångfalden i Nordeuropa fortsätter för utgivning år 2000.

Arbetet om hållbara produktions och konsumtionsmönster prioriteras. Livscykelbedömningar och producentansvarsordningar utarbetas i avsikt att minimera miljöbelastning, avfallsmängder och resursförbrukning i produktionsprocesser. Nordiska samarbetslösningar tas fram för hanteringen av särskilda typer av avfall. I samarbete med närings- och konsumentsektorn pågår arbete med en produktinriktad miljöstrategi.

Kriterier och metoder för beräkning av kritiska belastningsgränser för näringsämnen, tungmetaller och persistenta organiska föroreningar i kust- och havsområdena tas fram som underlag för kostnadseffektiva åtgärder inom ramen för internationella konventioner. Ministerrådet medverkar aktivt i det internationella arbetet för begränsning av utsläpp från landbaserade källor, särskilt vad gäller ett globalt avtal för reglering av persistenta organiska föroreningar.

1.4 Ekonomi

Energipolitiken

Målsättningen med det nordiska energisamarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig och miljövänlig energiförsörjning i Norden. Utvecklingen inom energiområdet i de nordiska länderna och internationellt har också medfört ett ökat behov av samarbete på energiområdet.

Den energipolitiska redogörelsen, som gavs åt Nordiska rådet 1996, kommer att vara ledtråden för det nordiska energipolitiska samarbetet. Syftet med redogörelsen var att informera om energisamarbetet och om behovet av nya aktiviteter.

Elektricitets- och gassamarbetet har länge varit på den nordiska energipolitiska dagordningen. Också i framtiden kommer det nordiska samarbetet att vara en ram för att belysa och diskutera frågor, som hör till dessa marknader. Speciellt energidimensionen i klimatpolitiken, utvecklandet av samarbetet med Närområdet och kontakterna till EU/EES prioriteras.

Näringspolitik

Det överordnade målet är fortsatt att främja det nordiska näringslivets konkurrensförmåga. Ministerrådet önskar uppnå detta genom tvärsektori-

ellt samarbete med bl.a. arbetsmarknads-, regional- och miljösektorerna. Små och mellanstora företags förutsättningar för förbättrad konkurrens kommer även i fortsättningen att vara högt prioriterade. Det kommer i särskilt hög grad att satsas på att använda IT inom dessa företag.

Slutligen blir det lagt vikt på genomförande av en utredning om hur det överordnade nordiska innovationssamarbetet kan tillrättaläggas på mest ändamålsenligt vis under kommande år.

Den kommande utvidgningen av EU med länder från Central- och Östeuropa utgör en stor och spännande utmaning för de nordiska länderna. Därför är det viktigt - redan från starten av utvidgningen - att säkra nordiska företag största möjliga andel av den samlade handeln inom EU:s inre marknad.

Jord- och skogsbrukspolitik

Ministerrådets handlingsprogram "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000" utgör det viktigaste plandokumentet för sektorn även under 1998. Aktiviteterna, som drivs både inom ramen för sektorns institutioner och som projektverksamhet, kommer att koncentreras på:

1) kvalitetsproduktion i jordbruket med speciell vikt på miljö,
2) förvaltning av genetiska resurser,
3) utveckling av jord- och skogsbruksberoende regioner samt
4) hållbart skogsbruk.

Arbetet med bevarandet av de genetiska resurserna ges fortsatt stor tyngd inom sektorn. Främst koncentreras verksamheten till *Nordiska genbanken*, som ansvarar för bevarandet av jordbruks- och trädgårdsväxterna samt deras vilda släktingar, och *Nordiska genbanken för husdjur*. Verksamheten på Nordiska genbanken går nu in i ett nytt skede där genmaterialet i ökande omfattning måste förökas och föryngras. Utökade resurser för basverksamheten är därför nödvändiga för att upprätthålla kvalitén i arbetet. *Nordiska genbanken för husdjur* kommer att få ett nytt kontrakt för perioden 1998 - 2000 och i en ny strategiplan föreslås en höjd ambitionsnivå.

Jordbruks- och skogsforskningen på nordisk basis kommer att koordineras av institutionerna *Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning* respektive *Samnordisk skogsforskning*. Bland annat prioriteras forskning om hållbart jord- och skogsbruk, matvarukvalitet och husdjurshälsa, utvecklingen på landsbygden samt cirkumpolära områden.

Det tvärsektoriella samarbetet prioriteras fortsatt, speciellt samarbetet med de respektive miljö- och regionalsektorerna.

Fiskeri

De överordnade ramarna för det nordiska fiskerisamarbetet återfinns i "Samarbetsprogrammet för nordiskt fiskerisamarbete 1997-2000".

Den överordnade målsättningen för det nordiska fiskerisamarbetet är att bidra till utveckling av de nordiska ländernas fiskerinäring som en betydande samhällsekonomisk tillgång. Denna målsättning innebär att skydd av de nordiska ländernas marina ekosystem och balanserat utnyttjande av havets levande resurser och en bärkraftig produktion utgör grundläggande element i det nordiska fiskerisamarbetet. Dessutom strävar samarbetet mot att gagna de nordiska ländernas näringsliv och främja en balanserad regional utveckling. I detta sammanhang är det viktigt att genomföra aktiviteter som har relevans för de mest fiskeriberoende länderna och regionerna, bl a Grönland, Färöarna och Island, där fiskerisektorn är av avgörande betydelse för samhällsekonomin.

Internationella miljöprocesser påverkar i ständigt ökande grad villkoren och förutsättningarna för fiskerinäringen. För att klara kommande krav på resursförvaltning är det nödvändigt att fiskerisektorn engagerar sig i detta. Fiskerisektorn ser positivt på tvärsektoriella samarbetsmöjligheter och arbetar själv för detta inom den egna sektorn och prioriterar samarbeten mellan exempelvis

- förvaltningar
- organisationer
- näringslivet
- forskning
- sektorer

Samarbetet utmyntas genom årliga handlingsplaner av det aktiva ordförandeskapet.

Bygg- och bostadspolitik

Det bygg- och bostadspolitiska samarbetet tar sin utgångspunkt i aktiviteter som leder till nordisk nytta. Det betyder för denna sektors vidkommande att samarbetet fokuseras på erfarenhetsutbyte samt utveckling av samnordiska metoder och lösningsmöjligheter som skulle vara irrationella för vart och ett av länderna att företa sig på egen hand.

Ministerrådet önskar bidra till utvecklingen av de nordiska ländernas byggnäring som en betydande samhällsekonomisk tillgång. Målet är att främja byggnäringens anpassnings-, utvecklings- och konkurrensförmåga samt att sträva efter att byggsektorn är i frontlinjen när det gäller resursbesparing, stadsekologiska lösningar, arkitektur och bostadskvalitet. På bostadsområdet är målsättningen att det skapas goda boende- och livsvillkor för alla befolkningsgrupper.

Ekonomi och finanspolitik

Ministerrådets samarbete inom det ekonomiska och finansiella områdena skall bidra till en balanserad och bärkraftig tillväxt i Norden, lägga grunden för en mer omfattande ekonomisk integration med Europa samt främja nordiska intressen internationellt. Med syfte att stärka den nordiska väl-

färdsmodellen bör finanspolitiken formuleras så att den främjar strukturreform, tillväxt samt sysselsättning. Vidare fokuserar Ministerrådet på den offentliga sektorn, struktur- och stabiliseringspolitik, skatter och avgifter, infrastruktur och arbetsmarknad. Ministerrådet vill också arbeta för en fortsatt utveckling av NIBs status och verksamhet. Bl.a. så kommer bankens finansieringsmöjligheter för miljöaspekter inom närområdet spela en viktig roll. Som ett resultat av ett närmre samarbete med de fyra nordiska investeringsinstituten i Helsingfors (NIB, NEFCO, NDF och NOPEF) räknar Ministerrådet med en synergieffekt.

Regionalpolitik
Målet för samarbetsprogrammet 1995-99 är att understöda de nodiska ländernas nationella regionalpolitik genom att stimulera nordiskt kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt gränsregionalt arbete. Ministerrådet strävar efter att utveckla den nya institutionen, NordRegio, till en slagkraftig institution för forskning och utbildning inom regional utveckling och planering. Under perioden 1998-1999 kommer de flesta nordiska gränsregionerna att dra nytta av EUs INTEREG-program. Ministerrådet kommer förvisso att fortsätta att stötta gränsregionerna, og 60-70% av medlen kommer att användas som medfinansiering till INTEREG-programmet. På den fackliga sidan kommer stor vikt att läggas vid uppföljning och utvärdering av aktivitetern och man kommer att försöka se till att en kontinuerlig gemensam kunskapspåbyggnad och erfarenhetsutveckling verkar mellan gränsregionerna. Slutligen så kommer även det nordatlantiska samarbetet, vilket inte är berättigat några EU-medel, att prioriteras inom ramarna för det gränregionala samarbetet de närmsta åren.

Transportpolitik
Ministerrådet kommer på grundval av rapporten "Nordisk infrastruktur" att fortsätta med samarbete och information inom trafiksäkerhets-, infrastruktur-, miljö- och transportinforma-tikområdet samt informationsutbyte om EU- och EES- samt andra internationellafrågor. Arbetet kommer bl.a. att behandla informationsteknologins användning inom transportsektorn, där Ministerrådet bör ha en roll då det gäller utbyte av information och erfarenheter mellan de nordiska länderna och i frågor som berör behovet av internationell harmonisering Man stöder också verksamheten inom de informella nordiska samarbetsorgan och -nätverk, som bildats på transportområdet.

1.5 Medborgarpolitik

Arbetsmarknad och arbetsmiljö
Samarbetsprogrammet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet 1995 - 2000 ger de övergripande riktlinjerna för sektorns arbete. Ministerrådet kommer att fortsätta kampen mot arbetslösheten genom att befrämja aktiv

och effektiv arbetsmarknadspolitik med sikte på att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och att förbättra effektiviteten och flexibiliteten på arbetsmarknaden.

Ministerrådet vill stärka insatsen som syftar till att förbättra den äldre arbetskraftens situation på arbetsmarknaden. Ministerrådet önskar befrämja initiativ som syftar till att förbättra de svaga gruppernas, häribland långtidsarbetslösas och ungdomars, situation på arbetsmarknaden.

Ministerrådet prioriterar också initiativ som bidrar till att upprätthålla och förbättra arbetskraftens kvalifikationer och ökar motivationen till en livslång utbildningsprocess. Utvecklingen inom IT-området har konsekvenser både för arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet och Ministerrådet önskar befrämja initiativ som belyser både de möjligheter som IT ger och de problem som är anknutna till utvecklingen på detta område.

Ministerrådet vill satsa på stärkandet av ett konstruktivt nordiskt tvärsektoriellt samarbete bl.a. på välfärdsområdet.

Inom arbetsmiljöområdet strävar man efter ett fortsatt samarbete, inom alla fält, för en sund och säker arbetsmiljö. Man vill dessutom stärka samarbetet mellan de olika fälten. Således vill man satsa på tvärvetenskapliga projekt som täcker alla delar inom arbetsmiljöområdet (tillsyn, forskning, arbetsliv och arbetsrätt).

På integrationsområdet vill Ministerrådet vidareföra aktiviteter som förbättrar invandrarnas och flyktingarnas situation på arbetsmarknaden. Ministerrådet vill utveckla samarbetet med andra sektorer för att stärka insatsen i bekämpandet av rasism och främlingsfientlighet speciellt gällande ungdomar.

Social och hälsa

Ministerrådets arbete inriktas på genomförande av sektorns samarbetsprogram 1995-2000. Ministerrådets kommer att fortsätta prioritera samarbetet om grundläggande principer om lika behandling av medborgarna, om social solidaritet, medborgarnas lika tillgång till nödvändiga hälsotjänster samt allmän prioritering av säkerhet, trygghet och kvalitet för brukarna av social- och hälsotjänster.

Ett av de områden som Ministerrådet kommer att prioritera framöver är tvärsektoriell satsningar inom välfärdspolitiken. Som uppföljning på Ministerrådets konferens om *Morgondagens välfärdssamhälle* i juni 1996 har en tvärsektoriell arbetsgrupp tillsatts som skall föreslå initiativ som kan bidra till utvecklingen av det nordiska välfärdssamhället.

Ministerrådet kommer att satsa på

- den nordiska familjepolitiken, särskilt genom att fokusera på de utstötningsmekanismer som drabbar utsatta unga
- förebyggande och hälsofrämjande åtgärder, bl.a. fortsatt prioritering av kvalitetssäkring av registrerade försök inom hälsoområdet, och utveckling

av ändamålsenligt samarbete om högspecialiserad medicinsk behandling av små och ovanliga sjukdomsgrupper som leder till funktionsstörningar.
- jämförande studier med sikte bl.a. på att utveckla bättre kunskap om vilka verkningar som de olika modellerna har på effektiviteten i häsloväsendet, samtidigt som det tas hänsyn till likhet och rimlig geografisk fördelning av resurserna.

På handikappområdet kommer Ministerrådet att konsolidera nya samarbetsformer med vikt på sektorsövergripande initiativ för att säkra de funktionshämmades aktiva deltagande i samhället, och använda ministerrådsstrukturen som en plattform och stöd för att bidra till att handikappolitiska aspekter inom alla relevant samhällsområden synliggörs och beaktas med särskilda prioriteringar inom kultur och IT-området. Ett handikappolitiskt satsningsprogram kommer att utarbetas.

Livsmedel

Ministerrådet önskar styrka den nordiska modellen på livsmedelsområdet genom att fortsätta att utveckla gemensamma nordiska hållningar och en gemensam nordisk plattform i ett vidare europeiskt och internationellt arbete. Utgångspunkten för samarbetet på området är "Livsmedelsområdets samarbetsprogram" från 1993. Utvecklingen av en gemensam och tvärsektoriell märkningsstrategi samt en informationsstrategi är högt prioriterade områden under 1998.

Ministerrådet eftersträvar utarbetandet av nordiska lösningar i lagstiftning och administration samt likartad kostrådgivning och information i länderna. En särskilt viktig och stor nysatsning är utvecklingen av en gemensam databas för livsmedelsdata och intagsberäkningar. Ministerrådet önskar också att intensifiera samarbetet mellan livsmedelssektorn och andra sektorer, främst konsument-, miljö- och jordbrukssektorerna.

Konsument

Utgångspunkten för det nordiska samarbetet är handlingsprogrammet för konsumentsamarbete 1994-98. Det överordnade målet är att förbättra konsumenternas rättsliga och ekonomiska ställning, hälsa och säkerhet, tillgodose miljöhänsyn och att utveckla konsumentforskning samt delta i och påverka den europeiska utvecklingen.

Ministerrådet prioriterar genomförande av handlingsprogrammet för konsumentundervisning i skolan samt program för konsumentforskning som har som mål att utveckla nätverk mellan konsumenter och forskare i Norden, samt öka kvalitetsnivån och uppbyggande av konsumentforskningsmiljöer i vart och ett av de nordiska länderna.

Ministerrådet lägger stor vikt att det i samarbetet fokuseras på sammanhangen mellan miljö och förbrukning.

Utvecklingen av IT-teknologin är ett område som Ministerrådet önskar rikta särskilt uppmärksamhet till och vara en ledande part inom, eftersom

den innehåller såväl nya utmaningar och möjligheter som problem inom konsumentpolitikens område.

Jämställdhet

Ministerrådet vill stärka den nordiska jämställdhetsmodellen och vill koncentrera jämställdhetssamarbetet till verksamhet som

- främjar kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna
- främjar kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande. Insatser som främjar likalön är en viktig del i detta arbete.
- främjar ett jämställt arbetsliv
- förbättrar möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete
- påverkar den europeiska och den internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet.

För att arbetet inom de prioriterade områdena skall bli effektivt kommer Ministerrådet att verka för att jämställdhetsaspekter beaktas inom alla politikområden lokalt/kommunalt, nationellt och nordiskt. Integrering av jämställdhetsaspekten i all verksamhet och i alla politiska beslut är en strategi som implementeras i våra nordiska länder. Integrering av jämställdhetsaspekten utreds även i EU s aktiviteter för jämställdhet samt inom Europa rådets verksamhet.

Tvärsektoriellt samarbete kommer inom Ministerrådets egen verksamhet att få allt större betydelse, speciellt på jämställdhetssektorn. Varje samarbetsområde ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet inom området. Viktigt är att kultur skapad av kvinnor får utvidgat stöd speciellt på områden där kvinnorna inte ännu blivit synliga.

Ministerrådet verkar även för en jämn sammansättning av kvinnor och män dels i alla styrelser, kommittéer, utskott m.m. under Ministerrådet, dels i olika personalgrupper inom det nordiska samarbetet.

Ministerrådet pekar på den stora betydelse det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) har för effektiva insatser på jämställdhetsområdet.

Lagstiftning

Prioriteringarna i det nordiska lagstiftningssamarbetet inom justitieområdet är först och främst fastlagda i 1996 års samarbetsprogram. Utöver samarbetsprogrammet uppdateras årligen en handlingsplan över prioriterade områden. Det praktiska samarbetet tar sin utgångspunkt i ämbetsmannakommittéen för lagstiftningsfrågor, vilken har ansvaret för att samarbetsprogrammet genomförs. Det skall därutöver hållas regelbundna samarbetsmöten inom olika delområden för orientering om samarbetet och diskussioner för hur samarbetet kan vidareutvecklas. När ett land överväger

lagstiftning inom ett givet område så bör detta land informera övriga länder och initiera närmare diskussioner och eventuell koordinering.

Områden som kommer att prioriteras inom ramen för det traditionella nordiska samarbetet i ämbetsmannakomitten för lagstiftningsfrågor är: insatser mot organiserad kriminalitet, förebyggandet av kriminalitet, bekämpning av sexuellt missbruk av barn samt familjerättsfrågor. 1997 års handlingsplan kommer under sommaren 1997 att revideras och läggas fram för Nordiska rådet för orientering.

Narkotika

Ministerrådet önskar konsolidera det nordiska, tvärsektoriella, samarbetet om narkotikapolitiken på det politiska planet under nya former. Området är politiskt viktigt och narkotikapolitiken i de nordiska länderna har mycket gemensamt. En gemensam helhetssyn ligger till grund, i vilken förebyggande-, kontroll-, behandlings- och omsorgspolitik ingår. De nyanser som finns länderna emellan gör utbyte av synpunkter och erfarenheter både nödvändiga och värdefulla. Ministerrådet önskar fortsatt att utveckla det politiska och praktiska samråd samt styrka informations- och erfarenhetsutbytet på narkotikaområdet.

Ministerrådet vill

- vidareföra åtgärder för att följa utvecklingen av drogkonsumtion och missbruksmönster i Norden.
- initiera insatser inom förebyggande arbete (barn och ungdom/invandrarungdom).
- initiera insatser inom rättsliga frågor.
- ge fortsatt uppbackning till samarbete mellan polis och tull i Norden.

2. Norden och Europa/EU/EES

Generellt

Samarbetsministrarna förordade i ett beslut i juni 1996 att Ministerrådssekretariatet fick mandat till en långt mer aktiv insats rörande pelare 2 (europapolitiken). På alla ministerrådsmöten diskuteras aktuella EU/EES- frågor. Sekretariatet arbetar systematiskt med kontakter till Bryssel för att ständigt fördjupa och få kvalitet i bedömningarna av EU/EES -frågorna relativt de aktuella nordiska frågorna. Det planeras regelbundna resultat/aktivitetsrapporteringar angående EU/EES samarbetet.

Ministerrådet önskar också att koordinera och följa upp de nordiska synpunkterna i förhandlingarna fram till att slutligt beslut fattas i EU:s ministerråd och implementering sker i de nordiska länderna.

2.1 Kulturpolitik

Det nordiska kultursamarbetet skall ses som en helhet inom ett bredare europeiskt samarbete. Norden som region i ett större europeiskt sammanhang bör fortsätta att vidareutveckla sina egna samarbetsinitiativ på kulturområdet. Det nordiska kultursamarbetet bör emellertid utvecklas med öppenhet för samarbetet med kultursatsningar i regi av EU och Europaparlamentet. Alla de nordiska länderna har nu möjlighet att delta i EU:s kulturprogram.

Ministerrådet följer aktivt med i EU:s kulturpolitiska utveckling och satsningar. Det är en central målsättning för det nordiska kultursamarbetet att aktivt ta ställning till kulturfrågor som behandlas av EU och, så vitt möjligt, styrka den gemensamma nordiska hållningen och inflytandet på utvecklingen av den europeiske kulturpolitiken.

På en rad områden, t.ex. när det gäller mediapolitik och prioritering av barn och unga, har de nordiska länderna gemensamma traditioner och värden som bör markeras i ett bredare europeiskt sammanhang.

Nordiska kulturfonden

Nordiskt kultursamarbete får allt starkare internationellt inslag, vilket ger utslag i ansökningarna till kulturfonden. Implementering av de två nya pelarna i kulturfondens stödverksamhet har inletts. Vid sidan om initiativ från fältet planerar fonden att invitera till projekt som ökar kännedomen om nordiskt kultur- och samhällsliv utanför Norden. Områden på vilka nordiskt kunnande väcker internationellt intresse är t ex kulturpolitik, kulturförmedling och konstforskning. Kulturfonden vill bidra till insatser som skapar en ökad kunskap internationellt om Norden på dessa områden. I de allt mer omfattande europeiska nätverk som bildats på kulturområdet bör de samnordiska inslagen stärkas och göras synligare. Kulturfonden vill stöda initiativ som syftar till detta. Internationella projekt som tillkommer på nordiskt initiativ och i vilka de nordiska länderna är ledande, uppmärksammas särskilt.

Kulturfonden har genom medlemskap i European Foundation Centre blivit en del av ett nätverk av kulturaktörer och -finansiärer som på sikt kan gagna det nordiska kultursamarbetet mer generellt.

Ungdomssamarbetet

Ministerrådet tar, genom Nordiska ungdomskommittén initiativ till årliga möten med nordiska medlemmar av europeiska samarbetsorgan för att främja utbyte av erfarenheter och bidra till en ökad koordinering och effektivisering av det nordiska samarbetet i europeiska sammanhang både med hänsyn till myndigheter och representanter för ungdomsorganisationer.

Film- och mediaområdet

EU har utvecklats till en central leverantör av premisser också för nationella mediapolitiska verkningsmedel. De nordiska länderna har i gemenskap en rad traditioner och värden på det mediapolitiska området som är viktiga att tillvarata inom ramen för ett utvidgat europeiskt samarbete. Ledningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete följer nära utvecklingen i Europa, och fungerar som en "early warning" enhet i Norden. Ledningsgruppen har under 1997 genomfört en rad utredningar vilka förordar lösningar på nordisk såväl som internationell nivå. Konklusionerna och värderingarna från dessa rapporter kommer att följas upp genom det mediapolitiska samarbetet under 1998. Det tas bl.a. sikte på nordiska initiativ för att försöka påverka EU:s politik för informationssamhället, bl.a. genom att främja ökad innehållsproduktion och säkra de mindre ländernas kulturers närvaro på de internationella informationsmotorvägarna. Nordiskt Journalistcenter erbjuder nordiska journalister en rad relevanta kurser om Nordens plats i Europa. Detta arbete kommer att fortsätta, speciellt med sikte på att fördjupa nordiska journalisters förståelse för hur samspelet mellan den europeiska och nordiska/nationella/regionala nivån under utvecklingen fungerar. Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning har - och kommer att fortsätta att utveckla - starka relationer till det europeiska samarbetet inom forskning och dokumentation av medieutvecklingen. Centret fungerar bl.a. som nordisk antenn i det paneuropeiska samarbetet inom ramarna av European Audiovisual Observatory. Nordiska Film- och TV-fonden startade 1997 ett arbete med att identifiera vilka paneuropeiska organisationer fonden på sikt kan samarbeta med. Avhängigt av resultaten av denna inventering kommer fonden att uppträda mer aktivt i förhållande till det europeiska producentnätverket.

2.2 Utbildning och forskning

Ministerrådet kommer att arbeta för att gemensamma nordiska intressen koordineras och får genomslagskraft i planläggning och genomförande av europeiska forskningsprogram och för att utveckla arbetsformer så att nordiska överenskommelser om EU-relaterade utbildnings- och forskningsfrågor kan fungera optimalt.

I förbindelse med planerandet av EU:s femte ramprogram har de nordiska utbildnings- och forskningsministrarna diskuterat likheter och skillnader mellan ländernas forskningsprioriteringar. Ministrarna har vidare för avsikt att börja diskutera de nordiska erfarenheterna inför utformningen av EU:s utbildninsprogram fr o m år 2000. De nuvarande programmen, Sokrates och Leonardo, avser skola och högre utbildning respektive yrkesutbildning.

Forskningsprogrammet "Norden och Europa" som pågår under programperioden 1996-2000 sätter fokus på nordiska värden i europeisk kontext inom språk, litteratur, religionsvetenskap och det samhällsvetenskapli-

ga området. Programmet kommer genom seminarieverksamhet och en skriftserie att medverka till att forskningsbaserad kunskap förmedlas till nordiska fora och därmed stärker debatten om Nordens plats i Europa.

Ett ökat europeiskt samarbete skapar nya möjligheter till att föra forskningen framåt, men kommer också att kräva resurser i konkurrens med nationella och nordiska aktiviteter. Ministerrådet kommer därför att lägga stor vikt vid samarbetet med nordiska samarbetsorgan för universiteten och forskningsråden och i alla sådana samarbetsfora kontinuerligt väga in utvecklingen av det europeiska samarbetet.

NorFA bygger ut samarbetet om forskarmobilitet och forskarutbildning med motsvarande europeiska ordningar som t ex EU:s TMR- program. I samarbete med EU-kommissionen håller NorFA 1997 en internationell konferens med temat: Research Training in Europe.

Nordiska forskningspolitiska rådet har i sitt förslag till koordinering av ministerrådets forskningsinsats också tagit hänsyn till forskningssamarbetet med de övriga europeiska länderna.

Flertalet av institutionerna inom utbildnings- och forskningsområdet har konkret operativt samarbete med EU-projekt. Härigenom får man på många områden en kontaktyta där nordiska modeller och synsätt kommer till uttryck. De nordiska forskningsinstitutionerna har till uppgift att vara bindeled mellan nationell nordisk forskning och internationell forskning. En ansenlig del av deras aktiviteter finansieras från bl a EU:s forskningsprogram.

Inom området högre utbildning kommer Ministerrådet att stärka möjligheterna för att den utbyggda nordiska utbildningsgemenskapen i framtiden ingår i en tätare dialog och ett utvecklande samspel med den europeiska utbildningsgemenskapen. Det nordiska utbildningsrum inom högre utbildning, som är etablerat genom mobilitetsprogram, nätverk och projekt är förberedda till en ny fas att förhålla sig till motsvarande europeiska aktiviteter. Ledningsgruppen för högre utbildning i Norden, HÖGUT, vill i sitt nya arbetsprogram stärka sin funktion som katalysator för nordiska institutioners utvecklingsbehov, också inom internationaliseringen och samarbetet om högre utbildningar i Europa.

Erfarenhet av regionalt samarbete inom högre utbildning i Europa är viktiga tema när inter-europeiskt samarbete diskuteras. Det nordiska samarbetet med bl a NORDPLUS-programmet och Överenskommelsen om tillgång till högre utbildning i Norden, väcker stort intresse i relevante EU-fora.

Det nordiska skoldatanätet har väckt intresse inom EU och modellen spelar en väsentlig roll som förebild i det arbete med ett Europeiskt skoldatanät, som inletts av medlemsländerna i EU efter ett svenskt initiativ i EU:s ministerråd.

Den nordiska dimensionen i folkbildning och vuxenutbildning har väckt stort intresse i Europa. Ministerrådet arbetar för att sprida kunskap

om nordiska modeller för livslångt lärande och för att förstärka vuxenutbildningens plats i EU:s nya utbildningsprogram efter 1999.

2.3 Miljö

Utgångspunkter för det nordiska miljösamarbetet i förhållande till miljöarbetet inom EU är att den högsta möjliga ambitionsnivån skall gälla, att effektiva styrmedel utvecklas, att bindande regler införs baserade bl.a. på miljökvalitetsnormer samt att reglerna i vidaste möjliga omfattning är minimiregler och ligger på en så hög skyddsnivå som möjligt.

De nordiska ländernas miljöskyddsarbete har haft stor internationell genomslagskraft och den arbetsfördelning länderna har vad gäller insatserna i internationella organisationer gör samarbetet effektivt. Inför relevanta internationella förhandlingar utarbetas expertunderlag så att gemensamma nordiska intressen främjas. De nordiska länderna avser att i största möjliga omfattning främja nordiska synpunkter i EU/EES. Viktiga EU/EES frågor tas regelbundet upp på såväl Ministerrådets som ämbetsmannakommitténs möten. Särskild vikt läggs vid att nordiska prioriteringar reflekteras i EU:s miljöhandlingsprogram och att miljöhänsyn inkluderas i EU:s sektorsprogram speciellt beträffande jordbruk, energi och transport bl.a. genom en ökad användning av ekonomiska styrmedel. De nordiska länderna stöder EU:s arbete med en försurningsstrategi, och arbetar för att strategin blir så effektiv som möjligt.

De nordiska länderna verkar för bindande europeiska åtgärder mot luftföroreningar, särskilt beträffande försurning, marknära ozon, eutrofiering och toxiska effekter. Inom ramen för konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar samt i EU avser Norden att verka för kostnadseffektiva europeiska lösningar för flera förorenande ämnen och typer av miljöeffekter.

De nordiska länderna verkar för en hög ambitionsnivå i EU:s kemikaliearbete, genom bl.a. bidrag till utvecklingen av europeiska kriterier för klassificering av hälso- och miljöfarliga kemikalier på en för de nordiska länderna acceptabel nivå samt för att EU:s klassificeringsystem kommer att beakta bl.a. neurotoxiska och hormonliknande effekter.

De nordiska länderna avser verka för att HELCOM:s Östersjö-handlingsprogram ges hög prioritet inom EU.

Nordiskt samarbete fortsätter beträffande uppföljningen av Riokonferensen om hållbar utveckling, UNCED. Särskild vikt läggs vid ett genomförande av beslut vid UNCED:s uppföljningskonferens 1997.

De nordiska länderna lägger vikt vid att det utvecklas metoder och mekanismer för uppföljning av åtaganden fastställda i internationella miljöavtal.

2.4. Ekonomi

Energipolitiken

Ministerrådet har en kontinuerlig diskussion om EU:s aktuella energipolitiska aktiviteter, särskilt frågor som berör den inre marknaden och miljön, och kommer också i fortsättningen att följa upp de frågor, som förbereds i eller lagts fram av Kommissionen eller godkänts av Rådet.

Näringspolitik

Uppföljning av frågor relaterade till EU/EES har hög prioritet inom Ministerrådet. Även övriga internationella frågor med anknytning till näringspolitik diskuteras inom det nordiska samarbetet. Man kommer bl.a. att lägga vikt vid etablerandet av EMU och försöka värdera hur detta inverkar på de nordiska ländernas näringsliv och ekonomier. Europeiska frågor kommer i fortsättningen att vara en fast punkt på dagordningen för det näringspolitiska samarbetet. Man kommer att lägga särskild vikt vid ämnen, av såväl långsiktig som kortsiktig karaktär, som är under behandling i europeiska fora. Slutligen så kommer man att diskutera frågor av gemensamt nordiskt intresse i anknytning till implementering av EU-direktiv.

Jord- och skogsbrukspolitik

Med utgångspunkt i handlingsprogrammet 1996 - 2000 kommer Ministerrådet på utvalda områden att utveckla det jord- och skogsbrukspolitiska samarbetet både i europeiskt och internationellt perspektiv.

På forskningsområdet spelar institutionerna *Samnordisk skogsforskning, Nordiska genbanken* och *Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning* en aktivt rådgivande roll. Det koordinerande arbetet i Ministerrådet för att bevaka skogsforskningens ställning i det femte ramprogrammet för forskning kommer att fortsätta, inte minst motiverat av att cirka hälften av EU:s skogsareal finns i Norden. Inom projektverksamheten kommer speciellt projekt som syftar till EU-harmonisering av metoder att lyftas fram. Det koordinerande och utvecklande arbetet inom Nordiska ministerrådets ram, till exempel vad gäller hållbar produktion, djurhälsa och djuretik, livsmedelskvalitet samt landsbygdsutvecklingspolitik, väntas ge viktiga utgångspunkter i samband med en framtida reformering av EU:s jordbrukspolitik.

Vad gäller genetiska resurser kommer *Nordiska genbanken* och *Nordiska genbanken för husdjur* att tillvarata nordiska intressen i internationella sammanhang, till exempel i EU och FAO.

Inom Ministerrådet pågår arbete för att på nordiskt plan följa upp åtagandena vid toppmötet om livsmedelssäkerhet, World Food Summit. Under 1998 kommer utrymme att lämnas för projekt inom området.

Fiskeri
Med tre nordiska länder som aktiva medlemmar av EU och två EES medlemmar, är den europeiska dagordningen inom fiskeriområdet av avgörande betydelse för det nordiska fiskerisamarbetet. Direkta förhandlingar och diskussioner mellan EU och de nordiska länderna som inte är medlemmar av EU sker på bilateral nivå emedan förhandlingar mellan nordiska EU medlemmarna och de övriga nordiska länderna sker på tjänstemannanivå såväl som ministerrådsnivå. Formella kontakter mellan Ministerrådet och EU är ytterst begränsade.

Bygg- och bostadspolitik
Bostadsområdet är till största delen inte omfattat av EU-traktaten. Bostadspolitiska teman behandlas emellertid på årliga informella ministermöten. De nordiska länderna företar koordinering och informationsutbyte inför dessa möten. I förbindelse med utvecklingen av nya europeiska normer och kvalitetskrav kommer de nordiska länderna gemensamt att arbeta för att nordiska aspekter får den uppmärksamhet de förtjänar. Det gäller särskilt normer och standarder som påverkar säkerhet, sundhet och kvalitetskrav i våra byggnader. Det är också viktigt att bostads- och arbetsmiljöer utformas så att de är ekologiskt försvarbara.

Samtidigt som de nordiska länderna strävar efter ökat integration med Europa håller man fast vid en bostadspolitik som bottnar i säkerhet, sundhet och hög kvalitet. Med detta som utgångspunkt strävar man efter att uppnå en gemensam hög europeisk standard.

Ekonomi- och finanspolitik
EU-frågor har hög prioritet inom det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet. Konsekvenserna för införandet av EMU, bl.a. de nordiska ländernas anknytning till EMU, kommer att diskuteras ytterligare inom Ministerrådet.

Ett centralt tema för dessa diskussioner är uppfyllandet av konvergenskriterierna. Andra prioriterade områden är frågor om EU:s fortlöpande ekonomiska-politiska frågor som skatter, miljöpolitik, finansiella tjänster samt budget. Ministerrådet strävar också efter att sysselsättningsfrågan skall ha en central plats på EU:s dagordning. Slutligen kommer samarbetet med och inom OECD att fortlöpa.

Regionalpolitik
För flera av medlemsländerna är den nationella regionalpolitiken starkt integrerad med EU:s olika regionalpolitiska åtgärder (INTERREG-programmen), något som också påverkar norsk och isländsk regionalpolitik bl.a. genom EES-avtalet. Det är klart att EU:s program de kommande åren blir ett centralt område för det nordiska regionalpolitiska samarbetet.

Centralt för samarbetet är gemensam insamling av kunskap och utbyte av erfarenheter, bl.a. då det gäller genomförande av olika EU-program. Man kommer också att diskutera EU:s framtida regionalpolitik i samband med revisionen 1999.

Transportpolitik

Ministerrådet kommer på grundval av rapporten "Nordisk infrastruktur" att fortsätta med samarbete och information i förhållande til de nordiska prioriteringarna. Ett annat internationellt satsningsområden kommer att vara transportinformatiken.

2.5 Medborgarpolitik

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Ministerrådet önskar delta aktivt i den europeiska utvecklingen på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet, bl. a. genom användning av arbetsmetoder som kan försäkra snabb nordisk eller europeisk koordinering i förbindelse med aktuella saker på den europeiska dagordningen. Detta gäller speciellt nordisk koordinering angående sysselsättningspolitiska initiativ inom EU, direktivförslag och implementering av EU:s direktiv.

Ministerrådet lägger vikt på att det nordiska samarbetet i EU/EES relaterade frågor sätts igång på ett så tidigt stadium som möjligt för att garantera att de nordiska synpunkterna kan göra sig gällande inom det europeiska samarbetsområdet. Ministerrådet vill även följa och koordinera de nordiska ländernas hållningar under förhandlingsprocessen och implementeringsfasen.

Social och hälsa

I EU/EES-samarbetet arbetar Ministerrådet för att fundamentala värden i den nordiska välfärdsmodellen kan bevaras i de nordiska länderna och dessutom kan påverka andra europeiska länder. Detta gäller flera områden inom de utmaningar som den breda välfärdspolitiken står inför, som t.ex.familjepolitik, sociala rättigheter samt förebyggande politik, häribland drogpolitik, men också mer specifika områden som standardieringssamarbete, läkemedelspolitik och handikappolitik.

Ministerrådet lägger fortfarande vikt vid utvecklingen av normer där Norden står starkt och kan bilda underlag för europeiska standarder, t.ex. inom läkemedelsområdet, tandvården, sjukvårdsområdet samt krav som gäller funktionshämmades möjligheter.

Ministerrådet skall bevara möjligheterna för nordiska samtal om frågor av speciellt intresse som skall upp på EU:s ministerrådsmöten och vidarebefordra och etablera ordningar på tjänstemannanivå för sådana kontakter och dryftelser om t.e.x socialförsäkringsfrågor och generella aspekter på folkhälsoområdet.

Livsmedel

Det nordiska livsmedelssamarbetet beträffande Europa/EU/EES-frågor kommer också under 1998 att ta sin utgångspunkt i målet att påverka dagordningen i EU/EES inom de frågor som är viktiga för Norden, i synnerhet när Norden har goda lösningar och nya metoder att erbjuda. Norden har stor nytta av koordineringen av de nordiska åsikterna i samband med diskussioner om tolkningar av regler i EU:s kommittéer och grupper, t.ex. i samband med förenklingen av direktiv, samt i anknytning till implementering av WTO-avtalet. ÄK-Livs lägger därför stor vikt vid att skapa och upprätthålla nordiska nätverk som kan säkra en snabb nordisk koordinering och eventuell arbetsfördelning i samband med aktuella frågor på europeisk nivå. Detta gäller särskilt i samband med märkning, allergi och intolerans, dietistiska livsmedel och dricksvatten. Ministerrådet önskar att initiera gemensamma nordiska vetenskapliga inspel i *SCOOP*-arbetet (Scientific Cooperation) som skall försyna kommissionen med bakgrundsdata för lovgivningen.

Konsument

Ministerrådet önskar delta aktivt i den europeiska utvecklingen på konsumentområdet, bl.a. genom att använda arbetsmetoder som kan säkra en snabb nordisk eller europeisk koordinering och arbetsfördelning i samband med aktuella frågor på en europeiskt nivå. Särskilt gäller detta i förbindelse med standardisering, produktsäkerhet, konsumentlagstiftning, finansiella tjänster och livsmedel. Ministerrådet önskar bevara det nordiska initiativet i förbindelse med *the European Network on Debt Advice and Household Economy* och *European Network of Consumer Educators* för att kunna påverka den europeiska debatten.

Ministerrådet önskar att påbörja det EU-relaterade samarbetet redan under "grön- och vitboksstadiet".

Jämställdhet

Ministerrådet vill stärka den nordiska jämställdhetsmodellen genom en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform i ett vidare europeiskt och internationellt samarbete. Samarbetsprogrammet för åren 1995 -2000 innehåller satsningar som också behandlas i EU:s IV jämställdhetsprogram

De utmaningar och förväntningar som de nordiska länderna ställs inför i det vidgade europeiska och internationella samarbetet, både på jämställdhetsområdet och inom den könsrelaterade forskningen, gör det viktigt att stärka forskarsamarbetet. Det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) har stor betydelse i detta sammanhang.

Lagstiftning
Beträffande samarbetet mellan Norden och Europa/EU/EES kommer i viss mån andra krav gälla än de för det rent nordiska samarbetet. Man kommer i hög grad fokusera på att koordinera de enskilda nordiska ländernas insatser i EU/EES-regi.

De nordiska samarbetet inom EU/EES frågor bör inledas på ett så tidigt stadium som möjligt. Under det första stadiet bör först och främst kommissionens planer och synpunkter klargöras med hänsyn till formuleringen av den nordiska ståndpunkten. På så sett skapas fasta samarbetsmönster och rutiner. Detta säkrar att de nordiska EU/EES länderna så tidigt som möjligt orienterar varandra om EU initiativ. Det fackliga innehållet för samarbetet kommer i hög grad att baseras på EU:s ordförandeskapsprogram samt Europeiska kommissionens politiska och lagstiftande program.

De enskilda sektorernas behandling av EU/EES frågor kommer i hög grad att baseras på initiativ framlagda i Europeiska kommissionens program, strategier och projektförslag. De nordiska länderna vill också vidareföra samarbetet med att genomföra relevanta EU-direktiv i nationell lagstiftning, t ex inom området för integtitetskyddslagstiftning.

Narkotika
Ministerrådet har upprättat en särskild ämbetsmannakommitté, som bl.a. har till uppgift att i högsta möjliga grad koordinera nationella synpunkter i det internationella narkotikasamarbetet. Ministerrådet kommer fortsatt att arbeta för ett intensivt samråd vid deltagandet i internationella möten om narkotikafrågor, både på tjänstemannanivå och mellan ministrarna. Det nordiska samarbetet om narkotikaproblem skall styrkas, särskilt under förberedelserna till sessionen om narkotika i FN:s generalförsamling 1998.

Ministerrådet önskar vidare att bevara och utveckla samarbetet mellan polis- och tullmyndigheter i Norden, som äger rum i PTN-gruppen (Polis och Tull i Norden).

3. Nordens närområden

Generellt
Närområdespolitiken planlägges i fortsättningen med grund i ,dels förslagen från Lyra-gruppens, dels genom en löpande dialog med politiska och andra representanter för närområdena. Det planeras vidare att hållas möten/konferenser med representanter för närområdena med syfte att säkra fokus i det nordiska programmet samt att undgå överlappningar med andra intressenter.

3.1 Kulturpolitik

Ministerrådet har igångsatt ett arbete med att utveckla en samlad plan för de kommande årens kulturinsatser i nordvästra Ryssland, Baltikum och Kaliningrad. Planen redogör för övergripande principer för det ömsesidiga kultursamarbetet. Ministerrådet kommer att prioritera samarbetsgärder baserade på initiativ och önskemål från de berörda områdena och länderna. Det skall tas hänsyn till regionala särdrag och behov. Speciell uppmärksamhet tillägnas den geografiska spridningen av kulturinsatser i närområdena. Ministerrådet kommer att intensifiera kulturatsningar som riktas mot befolkningen utanför huvudstäderna, särskilt inom den frivilliga sektorn. Ministerrådets informationskontor kommer med sina breda kontaktnät både på folklig och professionell nivå, att i fortsättningen vara hörnstenar i kultursamarbetet och kulturförmedlingen. Kontoren arbetar i stor utsträckning med kulturfrågor i ett brett perspektiv. Undervisningen i nordiska språk är mycket populära och ett målinriktat samarbete mellan kultur- och utbildningssektorerna kommer att ge nya infallsvinklar på närområdessamarbetet.

Ministerrådet kommer att vidareutveckla de kontakter och samarbetsformer som är etablerade i Baltikum samt i delar av nordvästra Ryssland. På konstområdet och inom litteratur- och mediasektorn föreligger samarbetsinitiativ som kommer att förstärkas i de kommande åren. Ministerrådet kommer i denna förbindelse att följa de nätverkssträvanden som förekommer mellan bl.a. konstnärer i närområdena och runt Östersjön.

Nordiska Kulturfonden

Även närområdenas kulturliv har internationaliserats i snabb takt. Det kulturutbyte som sker inom ramen för nordiskt samarbete med närområdena är dock blygsamt jämfört med aktiviteter som initieras av andra aktörer i det internationella samfundet. Trots detta har fonden mottagit ett tjugotal ansökningar årligen, och uppskattningsvis 5 % av det beviljade beloppet på årsbasis har gällt satsningar i närområdena.

Som arbetsmetod för implementering av närområdespelaren kommer fonden att gå in för uppsökande verksamhet.

Kulturfonden överväger att avgränsa sin stödverksamhet i närområdena till följande områden:

- stöd till nordiskt-baltiskt samarbete som stärker den kulturella infrastrukturen, kulturförmedling och konstsamarbete i närområdena
- stöd till samarbete som stärker den frivilliga sektorn i närområdena
- stöd till projekt som tillvaratar minoriteters kulturella och språkliga intressen i närområdena.

Film- och mediaområdet

Ledningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediasamarbete har avsatt cirka. 10% av sitt budget 1998 för samarbete med närområdena. Konkret

kommer samarbetet att kunna bestå av finansiering och rådgivning i förbindelse med kurser och seminarier om utveckling av television- och upphovsrättslagstiftning, stöd till inköp av nordiska filmer och TV-program för visning i TV-stationer i de berörda områdena m.m. Ledningsgruppen ser ett klart behov av ett förstärkt samarbete med närområdena på dessa områden, särskilt för att de traditionella mediesystemen från Sovjettiden har brutit samman, och behovet både för rådgivning och för tillgång till kvalitetsproduktioner i TV är stort.

Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning har med hjälp av bidrag från närområdesprogrammet satt igång ett samarbete med baltiska mediaforskningsinstitutioner, bl.a. med sikte på att få fram en gemensam nordisk-baltisk mediastatistik. Huvudvikten av insatserna lades under 1996 och 1997, men relationerna kommer att utvecklas också under 1998.

Nordiskt Journalistcenter har i en rad år bedrivit en aktiv verksamhet för redaktörer, journalister och andra mediafolk i Nordens närområden. Syftet har bl.a. varit att bidra till en demokratisk utveckling särskilt av nyhetsmedierna i dessa områden. Journalistcentrets verksamhet kommer att fortsätta också under 1998.

Barn- och ungdomskultur

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur har i sin verksamhet prioriterat kontaktskapande med barn- och ungdomskulturella miljöer i närområdena. Ledningsgruppen planerar att dels genom bidragsgivning och dels genom ökad informationsverksamhet skapa och stödja nätverk mellan de olika barn- och ungdomskulturella miljöerna i Norden och i närområden.

Ungdomssamarbetet

Ministerrådet har genom Nordiska ungdomskommittén tagit initiativ till ett Östersjösamarbete. Kommittén agerade som medarrangör för en konferens om ungdomssamarbete i östersjöregionen i maj 1997 i Helsingfors. Kommittén har för avsikt att under 1998 uppföljа konferensens resultat.

Ungdomskommittén kommer även att genom sin bidragsgivning för olika ungdomsprojekt möjliggöra samarbetsprojekt med ungdomsgrupper och -organisationer från närområden.

Samarbete på konstområdet

Närområdena och särskilt de baltiska staterna har blivit en viktig partner för ömsesidigt utbyte inom det konstnärliga samarbetet. Konstkommittéerna kommer i fortsättningen att bevilja stöd till projekt inom sina ansvarsområden som förstärker detta utbyte. Speciellt bör uppmärksammas att Nordiska litteraturkommittén (NORDBOK) har författat en handlingsplan för samarbetet inom folkbiblioteksområdet för närområdena.

3.2 Utbildning och forskning

Ministerrådet siktar mot att etablera långsiktiga mål för utbildnings- och forskningssamarbetet med närområdena, som i möjligaste mån indrager närområdenas prioriteringar.

Ministerrådets samarbete med Baltikum och nordvästra Ryssland omfattar kompetensutveckling, överföring av know-how och etablering av långsiktiga nätverksrelationer på utbildnings- och forskningsområdet inom ett otal fackområden. Aktiviteterna planeras i tätt samarbete mellan Ministerrådet och beslutsfattarna i närområdena.

Huvudvikten i samarbetet är lagd på långsiktig kompetensutveckling, utbildnings- och forskningssamarbete. Folkbildningsarbetet och stöd till frivilliga organisationer kommer att få en större plats i den samlade satsningen. I det framtida arbetet skall satsningarna icke bara understöda demokratiutvecklingen i närområdena, men också medverka till att främja den pågående europeiska integrationen. Utbildnings- och forskningssamarbetet skall bilda en kompetensbro för närområdena i den europeiska integrationsprocessen.

Den nordiska stipendieordningen för Baltikum och nordvästra Ryssland stöder utvecklingen av utbildnings- och forskningsnätverk mellan Norden och närområdena. Stipendieordningens stöd till student-, lärar-, forskar- och tjänstemannautbyte är ett viktigt instrument i den pågående förändrings- och demokratiseringsprocessen i närområdena. Stipendieordningen utvärderas under 1997.

En fördjupning av samarbetet med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland skall också kunna uppnås genom att aktivt stimulera studerande och forskare i de samarbetsaktiviteter som stöds av NorFA och NORDPLUS-programmet. Ett antal nordiska forskarkurser hålls årligen i de baltiska länderna och från 1998 planeras gemensamma kurser för NORDPLUS- och baltiska utbildningsinstitutioner.

Samtidigt har det varit möjligt att förstärka insatserna till vidareutbildning av lärare efter önskemål från de baltiska utbildningsministrarna. Ministerrådet har i mars 1995 fastlagt en handlingsplan: "Teacher Training in the Baltic States - Nordic Plan of Action" som är utarbetad i tätt samarbete med utbildningsministerierna i Baltikum. Planen sträcker sig till och med 1998 och fokuserar på fem satsningsområden:

- Yrkeslärarutbildning
- Språklärarutbildning
- Demokratiskt ledarskap i utbildningssystemen
- Utveckling av läroplaner och skola. Lärarkvalifikationer
- Utveckling av läromedel. Informationsteknologi i undervisning

Inom folkbildning och vuxenutbildning koncentreras projekten i närområdena till vuxenpedagogik, miljöundervisning, kurser för NGO-ledare och etablering av ett nordiskt-baltiskt NGO-nätverk. Projekten bygger på initiativ och behov definierade av de baltiska länderna. Nordens folkliga aka-

demi (NFA) har ansvaret för en baltisk sommarakademi. NFA har utvecklat solid kompetens i förhållande till de baltiska länderna.

Det kommer att tas nya initiativ för att skaffa fram en översikt över nordiska aktiviteter, etablera kontakt och utväxla erfarenheter mellan olika miljöer med avsikt att stärka samarbetet inom folkbildning och vuxenutbildning i Nordvästra Ryssland.

Flera av ministerrådets forskningsprogram har som ett centralt element till avsikt att främja forskningssamarbetet med de nordiska närområdena.

3.3 Miljö

Stöd till förbättring av miljösitutionen i Nordens närområden är högt prioriterat i det nordiska miljösamarbetet. Insatserna sker politiskt i Norden och internationellt och genom konkreta miljöförbättrande och kunskapsuppbyggande projekt.

Ministerrådet arbetar för att nordiska och internationella finansieringsinstitutioner stöder miljöförbättrande investeringar i nordens närområden. Vikt läggs vid att bidrag och lån ges till Öst- och Centraleuropa för genomförande av 1992 års handlingsprogram för skydd av Östersjöns marina miljö och för uppföljning av det Nordiska miljöfinansieringsbolaget, NEFCO:s utredning år 1995 om högriskområden i Barentsregionen.

Ministerrådet har för försöksperioden 1996-1998 upprättat en fond under NEFCO för att möjliggöra finansiering av miljöförbättrande åtgärder i närområdena på villkor förmånligare än sedvanliga bankvillkor, "mjuk finansiering". Fonden utgör ett centralt instrument i uppföljning av Sofia-konferensen 1995 om den alleuropeiska miljön. Ministerrådet verkar för att användningen av fondens kapital bidrar till en gynnsam effekt på miljön och mobilisering av resurser från andra finansieringskällor. Under 1998 fattar Ministerrådet beslut om eventuell fortsättning på fonden.

De nordiska länderna deltar aktivt i arbetet med att utarbeta en Agenda 21 för Östersjöregionen, vilket slutförs 1998. Särskilda insatser krävs för att genomföra handlingsplanen, vilken omfattar flera av de områden där Ministerrådet bedriver sektorssamarbete.

I samarbete med jord- och skogsbrukssektorn inriktas arbetet mot att minska belastningen av näringsämnen från jordbruket till Östersjön.

Ministerrådet verkar för ökad nordisk och internationell insats för att reducera miljöföroreningar och hot från radioaktiv förorening i Barentsregionen.

Genom kunskapsuppbyggande verksamhet stöds den offentliga miljösektorn bl a för uppföljning av konventionen om biologisk mångfald och if råga om miljöövervakning.

3.4. Ekonomi

Energipolitik

De nordiska länderna genomför var för sig aktiva insatser i länderna kring Östersjön. Det är en gemensam nordisk utmaning att befrämja utvecklandet av ett miljövänligt energisystem i de baltiska länderna och inom hela närområdet. Drivkraften bakom en dylik utveckling kommer att vara nationella energipolitiska och kommersiella beslut i varje land men den nordiska samarbetsramen kan användas för utbyte av information och erfarenheter om alternativa modeller.

Ministerrådet kommer att utveckla kontakterna till ländernas energimyndigheter och bidra till diskussion och information mellan i första skedet de baltiska länderna och Norden. En viktig del i kontakterna är det träningsprogram för kunskapsutbyte om ekonomiska frågor i planering, etablering och drift av energianläggningar, som nu genomförs i de baltiska länderna och som kan vara grunden för ett mera konkret samarbete.

I det framtida energisamarbetet kommer Östersjöområdet att ha ett ökat intresse på alla sektorer, speciellt inom gas- och elmarknadsområdet. Närområdessamarbetet ses som en naturlig del av Ministerrådets övriga internationella samarbete.

Näringspolitik

Ministerrådets målsättning i närområdena är att upprätthålla och utveckla en dialog mellan de nordiska och baltiska länderna, Arktis och nordvästra Ryssland i syfte att kontinuerligt utveckla och värdera näringspolitiken utifrån ömsesidiga intressen. Verksamheten har som överordnat mål att främja de baltiska ländernas anpassning till ett framtida EU-medlemskap, att bidra till att förbättra förutsättningarna för företagens aktiviteter, handel och investeringar, att medverka till en snabbare moderniseringsprocess i näringslivet, samt att styrka den nordiska handelskulturen och att sprida kunskap om nordiska näringspolitiska erfarenheter.

Resurserna kommer att koncentreras till följande aktiviteter:

- ett överordnat forum med årliga möten på hög tjänstemannanivå,
- en kompetenshöjande nivå med kurser som arrangeras nationellt,
- ett praktikantutbytesprogram för hela närområdet, för praktikvistelse i Norden,
- ett praktikantutbytesprogram, genom vilket unga människor från de nordiska länderna ges möjlighet till praktikvistelse hos företag i Baltikum och nordvästra Ryssland.

Jord- och skogsbrukspolitik

Sektorn har under de senaste tre åren satsat betydande resurser på projektverksamhet i närområdena, baserat på uppfattningen att en hållbar utveckling i basnäringarna är en förutsättning för att uppnå den önskade politiska

stabiliteten samt basnäringarnas betydelse för sysselsättning och exportinkomster i dessa områden. Det koordinerande arbetet kommer att utvecklas inom ramen för den särskilda nordiska samrådskommittén för närområdesfrågor. Inom befintliga budgetramar kommer under 1998 en hårdare prioritering till bevarande av genetiska resurser, utbildning och forskning samt miljöaspekter knutna till jord- och skogsbruket att göras.

Speciellt vikt ska läggas vid det baltisk - nordiska samarbetsprojektet för bevarande av genetiska resurser i Baltikum samt vid ett nytt projekt som syftar till att stödja den genbevarande verksamheten vid Vavilovinstitutet i St Petersburg och därmed bland annat säkra det baltiska och nordiska material som finns vid institutet. Utvecklandet av det nordisk - baltiska lantbruksuniversitetet - NOVABA - kommer fortsatt att stödjas.

Fiskeri

Samarbetet med närområdena har hittills varit begränsat till länderna kring Östersjön, organiserat genom BAFICO (Baltic Fisheries Cooperation). BAFICO omfattar förvaltningar och organisationer i sitt arbete, där man dels genom årliga temamöten dryftar gemensamma angelägenheter, dels genom mindre ad hoc grupper kan ta upp aktuella problemställningar. Fiskerisektorn driver en omfattande forskningsverksamhet i Östersjöregionen, som genom t.ex. HELCOM och IBSFC ställs till de övriga nordiska ländernas förfogande. Stöd till de tre baltiska ländernas omställning med inriktning på EU-medlemskap äger rum genom det s k 3+3-samarbetet. Östersjörådet har initierat utvecklingsarbete av en "Agenda 21" för Östersjöregionen, inbegripet den marina miljön. Ministerrådets bidrag till detta arbete är fortsatt begränsat till bidrag till IBSFC, som koordinerar arbetet på det marina området.

Bygg- och bostadspolitik

Modernisering av bostadsbeståndet, lagstiftning, finansierings- och bidragssystem samt ägarförhållanden är viktiga element i omställningen till marknadsekonomi och demokrati. Ministerrådet anser att ett samarbete som bygger på relativt enkla medel kan ge goda resultat, bl.a. genom utbildning och förmedling av erfarenheter. Frågor kring bärkraftig utveckling och minskning av hushållens resursförbrukning, ges särskild vikt.

Bygg- och bostadssektorn vill samarbeta med olika internationella organisationer med sikte på uppfyllelse av målsättningarna för närområdet.

Ekonomi- och finanspolitik

Det baltiska investeringsprogrammet (BIP) är fortsättningsvis ett viktigt redskap för ministerrådets insatser i närområdena i syfte att finansiera utvecklingen av ett stabilt näringsliv, speciellt avseende små och mellanstora företag. Ministerrådet kommer kontinuerligt att övervaka och anpassa pro-

grammet, bl.a. med hänsyn till förbättringar av mikroföretagarnas (man-hustru-företag) tillgång till riskkapital.

De nordiska stödåtgärderna i den ryska delen av närområdena fortsätter för ett 20-tal ryska företag, genom ett avtal med EBRD om uppbyggande av ledningsstöd (Turn Around Management Programme), men i något mindre omfång än tidigare.

Ministerrådet önskar, genom samarbete och efter behov, fortsättningsvis att erbjuda efterfrågat administrativt och tekniskt bistånd till utveckling av de finansiella och ekonomiska strukturerna i närområdena.

Transportpolitik

Ministerrådet lägger upp till en fortsatt satsning på trafiksäkerhetssamarbetet med Närområdet.

3.5 Medborgarpolitik

Arbetsmarknad och arbetsmiljö

Ministerrådet vill fortsätta att förmedla kunskap och information om de nordiska sociala och demokratiska samhällsstrukturer. Ministerrådet vill stödja aktiviteter som syftar till att ge bistånd till uppbyggandet av fungerande system för arbetsförmedling, arbetarskydd, arbetsmarknadsutbildning, arbetsmiljölagstiftning och kompetensutveckling i hanteringen av frågor angående integrering av invandrare och flyktingar.

Social och hälsa

I samarbetet med närområdena prioriteras samarbetsinitiativ som kan utveckla redskap för myndigheterna i Närområdena som bidrar till utvecklingen att bygga upp demokratiska samhällsstrukturer med vikt på de social och etiska aspekterna. Ministerrådet prioriterar följande områden:

- Utbildning i ledarskap, administration , organisation, laggivning etc. inom resp. social- och hälsoväsendet
- Förebyggande och hälsofrämjande arbete
- Läkemedelssamarbete
- Social- och hälsostatistik
- Uppbyggnad av nätverksetablerande samarbete, bl.a. samarbete med frivilliga intresseorganisationer. Ett centralt satsningsområde kommer att omfatta handikappsamarbetet.
- En förnyad och tvärsektoriell insats om levnadsvillkorsstudier i samarete med jämställdhetssektorn och arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorn, för utvecklande av redskap i den fortsatta demokratiseringsprocessen.

Som nysatsning prioriteras en handlingsplan för bekämpning av smittosamma sjukdomar - "Nordisk-baltisk smittevärnsprojekt". Handlingsplanen kommer att tillmötesgå närområdens stora önskan och behov av en styrkt nordisk insats.

Livsmedel
Ministerrådet vill använda de nordiska erfarenheterna av livsmedelskontroll till en aktiv insats för de baltiska länderna.

Ministerrådet satsar på att bidra till uppbyggnad av ländernas lagstiftning, kontrollapparat och utbildning, bl.a. genom att de problem som livsmedelskontrollen kämpar med, kan diskuteras och bearbetas i ett gemensamt expertforum.

Konsument
Ministerrådet önskar fortsättningsvis att bidra till att skapa förutsättningar för uppbyggande av fungerande konsumentskydd i närområdena.

Det läggs stor vikt vid att arbetet planeras i nära samarbete med närområdena och Ministerrådet önskar därför att finansiera kontaktmöten. 1998 kommer Ministerrådet att satsa speciellt på organisering av och inflytande för konsumentintressen (NGO). Ministerrådet kommer att fortsätta redan påbörjade aktiviteter avseende konsumentsäkerhet och information samt konsumenträttigheter i samarbete med EU:s PHARE-program.

Jämställdhet
Ministerrådet vill även i fortsättningen bidra till att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan könen i de baltiska länderna och har startat ett fruktbart samarbete med myndigheter, parlamentariker och organisationer. Efter den stora jämställdhetskonferensen i Valmiera 1997 kommer man att fortsätta samarbetet på de områden som man från baltisk sida vill ställa i fokus. Speciellt gäller det att utveckla myndighetssamarbetet och samarbetet med kvinnoforskningsnätverken.

Ministerrådet kommer att fastslå sina riktlinjer i ett Program för jämställdhetssamarbetet i närområdena. Jämställdhetsaspekterna kan med fördel integreras i kultur- och socialpolitiska projekt och kan även tas i beaktande i utbildnings- forsknings- och mediasamarbetet. Speciell uppmärksamhet skall riktas på att skapa förutsättningar för kvinnor att etablera sig som småföretagare inom ramen för det närings- och finanspolitiska samarbetet.

Jämställdhet mellan könen skall även beaktas vid beviljandet av stipendier för ämbetsmän och parlamentariker

Samarbetet i Rysslands närområden och i Barentsregionen bygger närmast på kontakter med kvinnoforskare, där NIKK:s insatser är viktiga.

Lagstiftning
De mål och prioriteringar som uttalas i närområdesprogrammet skall utgöra grunden för samarbetet inom detta område. I rapporten framgår det att den nordiska närområdesstrategin bör stämmas av med såväl bilateralt som multilateralt arbete för att uppnå ett så bra resultat som möjligt.

Insatsen gentemot närområdena kommer i hög grad att karakteriseras av bistånd och kompetensuppbyggnad om rättsutveckling och lagstiftning. Insatsens karaktär och intensitet kommer i första hand styras av mottagarländernas efterfrågan.

Vidare kommer närområdena bli en integrerad del av det traditionella nordiska lagstiftningssamarbetet och de därtill prioriterade satsningsområdena.

Narkotika

Ministerrådet kommer fortlöpande att hålla sig orienterat om narkotikautvecklingen i närområdena och att identifiera lämpliga samarbetsinitiativ med berörda myndigheter, och i detta sammanhang värdera behovet av fortsatt samarbete med Europarådets *Pompidou*-grupp om vidareutbildning för personal som arbetar med vård av missbrukare.

Flykting- och migrationspolitik

Ministerrådet avser att fortsätta bevakningen samt att diskutera spörsmål relaterade till flykting- och migrationspolitiska frågor, främst i närområdet. Den relativt snabba utvecklingen sedan hösten 1996 inom det flykting- och migrationspolitiska området i Estland, Lettland och Litauen har medfört att ett antal adekvata och intressanta projekt framtagits och kommer att stödjas under det kommande året. Dessa insatser inkluderar samarbete mellan enskilda organisationer i Norden och i dess närområden samt utbildningsinsatser för tjänstemän i förvaltningarna i Baltikum. I syfte att följa utvecklingen inom migrationsområdet kommer Ministerrådet att hålla regelbunden kontakt med internationella organisationer såsom UNHCR, IOM och UNDP, och är berett att delta i regionala flyktingkoordineringsmöten i Norden och dess närområden. Ministerrådet kommer att följa utvecklingen inom lagstiftningsområdet rörande flyktingar samt lägga stor vikt vid att på olika sätt stödja ländernas i närområden behov av assistans på området. Ministerrådets kan medverka i projekt som stöder de nordiska ländernas flykting- och migrationspolitiska insatser i närområdena och som är väl koordinerade med de internationella organisationernas insatser i regionen.

3.6 Det arktiska samarbetsprogrammet

Generellt

Överordnade mål är att att säkra naturens förursättningar och den ursprungliga befolkningens kultur och samfund samtidigt som alla invånare i Arktis ges möjlighet till en ekonomisk utveckling som med naturens förutsättningar och med ett bärkraftigt underlag skall säkra deras möjligheter att utveckla ett modernt samhälle. Syftet är att det skall ske en kraftigare insats i den arktiska regionen på alla relevanta områden. Programmet skall speciellt tillgodose urbefolkningsfrågor och levnadsvillkor, miljö och res-

sursfrågor, bärkraftig utveckling, forskning och initiativ som kan ge en förbättrad koordinering och arbetsfördelning i den arktiska samarbetskretsen. Dessutom en mer samordnad nordisk finansiering av den arktiska insatsen. Medlen till programmet är reserverade till den överordnade uppföljningen av programmet och har i första hand till uppgift att bidra till ökade arktiska insatser från sektorernas sida (ministerråden). Uppföljningen av samarbetsprogrammet vill i största möjliga grad koordineras med den nordiska insatsen i Arktisk Råd.

Utbildnings- och forskningspolitik

Som en uppföljning av konklusionerna från polarforskningsseminariet i København tar Ministerrådet under loppet av 1997 sikte på att tillsätta en arbetsgrupp som skall utreda länder- och sektorövergripande samfinansieringsmodeller för polarforskning som kan knytas till EU's finansieringsformer och finansiering från andra internationella forskningsprogram. Utredningsarbetet följs upp under 1998 och utredningen skall till sist läggas fram för MR-U.

Ministerrådet sätter igång ett nytt nordiskt arktiskt forskningsprogram under perioden 1998-2002. Programmet avgränsas till ämnen som är väsentliga för bevarandet och utvinningen av de arktiska naturresurserna och för befolkningens livsvillkor i de arktiska områdena. Programmet omfattar följande teman: 1. biologiska resurser och bärkraftig utvinning, 2. flora och fauna -bevarandet av biologisk diversitet och 3. livsvillkor, follkhälsa och miljöskador. Programmet skall säkra en koordination av nordisk forskning på dessa områden.

Miljöpolitik

Ministerrådet verkar för att miljöfrågorna ges en stark roll inom Arktiskt Råd samt att integrationen av miljöhänsyn ökas i Rådets arbete. Miljöinsatserna i det *Arktiska området* inriktas på att stärka skyddet av naturen och naturresurserna med hänsyn till lokalbefolkningens livsbetingelser. Habitattyper i Arktis kartläggs och en strategi utvecklas för att skydda omfattande och representativa delar av den arktiska miljön. En handlingsplan för naturskydd i Arktis utarbetas. Ministerrådet arbetar för att avhjälpa akuta föroreningsproblem inom t ex avfallsområdet.

Ekonomi

Bärkraftig utveckling

Ministerrådet avser framlägga en samlad översikt över tillgängligt material när det gäller nationella och regionala utbyggnadsbehov och -planer både när det gäller transportlösningar, telekommunikationer och energiöverföring i de nordiska närområdena i Arktis. Man har redan påbörjat en rad åtgärder av liknande slag. Ministerrådet tar därför sikte på att genomföra ett seminarium om transportlösningar i Barentsregionen i samarbete med

de regionala Barentssekretariateten under 1997. Seminariet följs upp bland annat genom en publikation under 1998.

Åtgärder för att främja bärkraftig utveckling i områdena i norr är tätt knutna till urbefolkningstraditionerna och har stor betydelse för deras levnadsvillkor. Detta kommer därför, genom det arktiska samarbetsprogrammet, bli behandlat av en referensgrupp för urbefolkningsfrågor. Utvecklingen av arktisk turism är ett centralt tema i detta sammanhang.

Urbefolkningsfrågor och levnadsvillkor

Den överordnade målsättningen är att utveckla och förbättra livskvaliteten för befolkningen och de ekonomiska och infrastrukturella förutsättningarna för en fortsatt bosättning i det arktiska området med ett speciellt ansvar för de samiska och inuitiska folkgruppernas ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga situation. Detta skall genom det arktiska samarbetsprogrammet bland annat följas upp med åtgärder för produktutveckling, vidareförädling och marknadsföring av traditionella arktiska produkter i den inuitiska och samiska näringstraditionen och för att stärka handeln med inuitiska och samiska produkter. Ett förslag initierat av nordiska samarbetskommittén om ett arrangemang i en europeisk huvudstad med syfte att skapa förståelse för de ursprungliga folkens rätt till yrkesmässig utveckling på ett bärkraftigt underlag, samt för att starta ett forskningsprogram för komparativa levnadsvillkorsundersökningar och ett samarbete innanför sundhet, hälsa och sjukvård i det arktiska området, kommer också att följas upp inom programmet. Ministerrådet tillsatte i 1997 en referensgrupp som har till uppgift att följa upp urbefolkningsfrågorna. Referensgruppen består av representanter från Grønlands Hjemmestyre och sametingen i Finland, Norge och Sverige samt aktuella fonder.

B BUDGET FÖR 1998

Ministerrådets budgetförslag för 1998 är beräknat i 1997 års prisnivå. Det betyder att alla nivåer och förändringar mellan 1997 och 1998 är direkt jämförbara. När den slutliga budgeten fastställs i november kommer en automatisk indexuppräkning att ske för valuta och prisförändringar under 1997. Budgeten för 1998 uppgår till 695,9 MDKK. Detta är en minskning av budgeten med 6,7 MDKK.

Även om en viss minskning skett av budgetramen så präglas budgetförslaget av en önskan om att göra det nordiska samarbetet mera dynamiskt. Dynamiken understryks genom att de enskilda sektorerna har utsatts för en nedskärning på i genomsnitt 2,5 % i förhållande till 1997 för att skapa utrymme för nya initiativ. Avsikten med denna prioriterings- och budgetmodell är att skapa möjlighet för att göra såväl upp- som nedprioriteringar i den efterföljande politiska processen liksom det i själva budgetprocessen är inbyggt en "omprövningsmekanism" som skall förhindra att budgetposter inte endast vidareföres rutinmässigt.

Nordiska Rådet har varit indraget mer direkt i budgetprocessen än tidigare. Rådet markerade redan vid sessionen under hösten 1996 vilka områden som enligt rådets mening borde prioriteras. Vidare har det hållits möte mellan samarbetsministrarnas ordförande och presidiet om budgetdirektivet den 4 mars 1997. Nordiska rådets presidium har dessutom utpekat en grupp som för dialog med ministerrådssekretariatet om budgetförslaget.

Reformprocessen i det nordiska samarbetet fortsätter med översyn av ansvars- och kompetensfördelningen inom ministerrådsorganisationen liksom en översyn av ministerrådssekretariatets organisation. Dessa strategiska utredningar förväntas vara genomförda före utgången av 1997. Den strategiska processen siktar till att göra NMRS mer mottagligt för de nordiska politiska prioriteringarna genom att effektivisera beslutsystemen och tydliggöra ansvarsförhållandena.

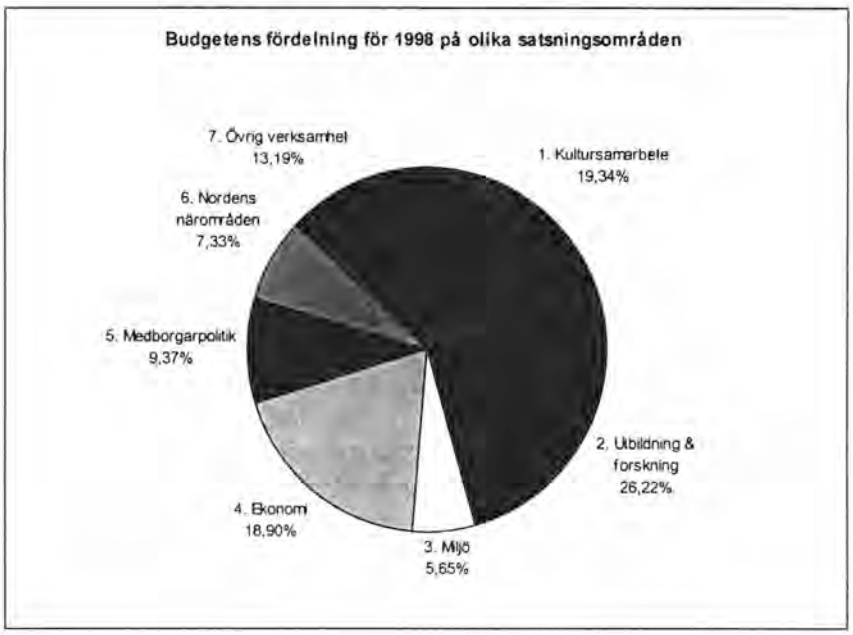
Särskilda satsningsområden i budgeten

De särskilda satsningsområdena för 1998 bygger dels på Nordiska rådets prioriteringar vid sessionen 1996 , dels på olika initiativ i det norska förmanskapets program, sektorernas politiska handlingsprogam samt samarbetsministrarnas budgetdirektiv. De prioriterade initativen är i större grad än hittills av tvärsektoriell karaktär så som IT-frågor, miljöfrågor samt mobilitets- och utvecklingsåtgärder. Inom kultur- och utbildningsområdena prioriteras insatser för barn och unga, folkbildnings- och vuxenutbildning samt folkligt kultursamarbete.

Satsningen på miljö fortsätter. Utöver de medel som avsätts inom sektorn och inom närområdesprogrammet finns det en rad tvärsektoriella projekt med starka miljöinslag. Även satsningen på det arktiska fortsätter. Ett nytt arktiskt forskningsprogram föreslås bli startat.

Budgetens fördelning för 1998 på olika satsningsområden
Kultur-, utbildnings- och forskningssektorernas andel av budgeten är 45,6 %. Om man tar hänsyn till sekretariatets fördelning på de olika sektorerna kommer kultur-, utbildnings- och forskningssektorernas totala andel upp till 49,4 % av totalbudgeten för 1998 . Motsvarande andel för 1997 var 51.9 %.

Budgeten fördelas på projektmedel och generella stödordningar (utgör 58% av den totala budget) och institutionsanslag (utgör 42 % av den totala budget, därav ministerrådssekretariatet 7,7%).

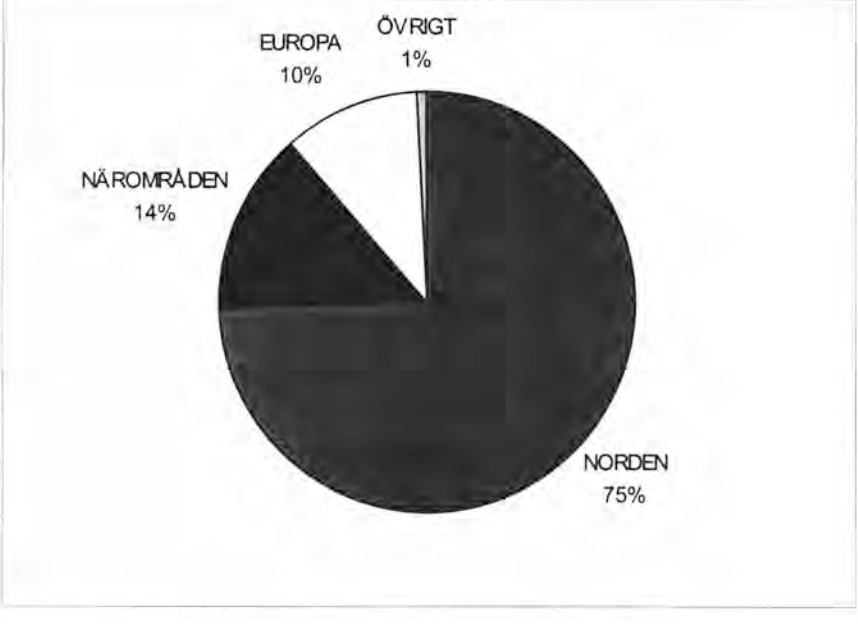
De nya initiativen
Sektorerna har i budgetarbetet givits tillfälle att komma med förslag till nya initiativ som skulle kunna finansieras genom den särskilda omstruktureringspotten som skapades genom en 2.5 %-ig nedskärning. Totalt kom förslag som upp uppgick till ca 84 MDKK för 1998. Ser man på hela projekt perioden uppgår förslagen till 270 MDKK under en treårs period.

De förslag som läggs fram i budgetförslaget bygger på följande kriterier
- Stämmer förslaget med de rekommendationer som Nordiska Rådet gjorde i samband med sessionen ?
- Stämmer förslaget med det norska ordförandeprogrammet ?
- Har förslaget en europeisk dimension ?
- Bygger förslaget på en sektorstrategi ?

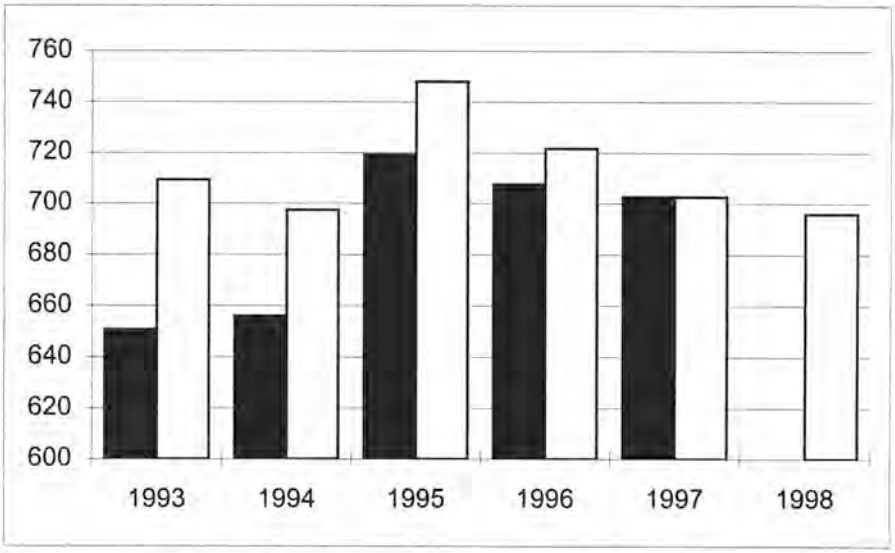
Utöver omstruktureringspotten har omprioriteringar skett inom sektorernas ramar. Nya satsningar finns inom följande områden: arktiskt forsk-

ningsprogram, flera tvärsektoriella miljöprogram, jämställdhetsforskning, välfärdsfrågor, miljömärkningen svanen samt inom narkotikaområdet.

Budgetens fördelning på de tre pelarna
För första gången kan en fördelning av utfallet av 1996 års budget presenteras på de tre pelarna. Redovisningen avser budgetåret 1996 och uppgifterna har kunnat hämtats från de resultatredovisningar som institutionerna och sektorerna lämnat. I riktlinjerna för resultatredovisningarna ombads institutionerna mfl att göra en uppskattning på totalnivån på de tre pelarna. Uppgifterna bygger alltså på bl.a. institutionernas bedömningar och inte på exakta bokföringsuppgifter.

Budgetens utveckling under 1993 - 1998

	MDKK	1993	1994	1995	1996*	1997	1998
■	Nominella priser	650,7	655,9	718,9	707,5	702,6	-
□	1997 års priser	709,2	697,4	747,9	721,7	702,6	695,9

*** OBS ! Inga prisjusteringar för 1996.**

Verksamhetens överskott

MDKK	**1994 TDKK**	**1995 TDKK**	**1996 TDKK**	**1997 TDKK**	**1998 TDKK**
Överskott	31.331 **från 1992**	17.689 **från 1993**	5.900 **från 1994**	2.500 **från 1995**	0 **från 1996**
därav:					
tillbaka till länderna	0	0	2.000	0	0
till MR:s disposition	31.331	17.689	3.900	2.500	
Budget	655.886	718.925	707.474	702.636	695.911
Till NMR:s rådighet	**687.217**	**736.614**	**711.374**	**705.136**	**695.911**

Verksamhetens överskott har successivt minskat från 1994. Anledningen är framför allt de minskade ränteintäkterna. För verksamhetsåret 1996 uppstod ett underskott på 2,3 MDKK, vilket kommer att täckas under 1997.

Ministerrådets kontraktsstyrningssystem

Samtliga institutioner ingår numera i kontraktstyrningssystemet. Det är framför allt två moment som präglar kontraktstyrningssystemet; kontraktet som reglerar uppdragets innehåll och resurstillskott och den systematiska redovisningen som återför resultatet i förhållande till åtagande och insatta resurser efter verksamhetsperioden. Detta sker varje år och Ministerrådet rapporterar vidare om eventuella avvikelser till Nordiska Rådet.

Varje kontrakt har en punkt (formalia) som möjliggör omförhandlingen av kontraktet i fall det sker politiska omprioriteringar eller besparingar.

Under våren 1997 har kontraktssystemet utvärderats av budgetexpertgruppen. I sin rapport konstaterar gruppen att

* kontrakstyrningssystemet inte utnyttjas aktivt som ett verktyg för att få igenom politiska prioriteringar,
* kontrakstyrningen kunde bli ett bättre styrningsverktyg om ämbetsmannakommittér skulle involveras starkare till kontraktstyrning,
* ämbetsmannkommittérna är ett politiskt organ på så sätt att de förbereder frågor och beslutar och godkänner saker på vägnar av respektive ministrar (inkl. institutionernas kontrakt) och härmde borde ämbetsmannkommittérnas styrningsroll förstärkas och utvecklas,
* de olika aktörernas roller generellt och speciellt i samband med kontrakstyrningssystemet bör tydliggöras och preciseras,
* frågan om vem som har det största ansvaret att definiera och utveckla kvalitetsmål och mätningsmetoder för institutioner bör klargöras och
* kontraktsstyrningssystemet borde införas också för större projekt och program.

Generalsekreteraren har fått ett uppdrag att utgående ifrån budgetexpertgruppens förslag och institutionernas och ämbetsmannakommitteérnas synspunkter revidera riktlinjer angående ministerrådets kontraktsstyrning. Arbetet skall vara färdigt vid årsskiftet 1997/1998.

Andra ministerrådsdokument

I samband med att budgeten överlämnas till Nordiska Rådet kommer även årsberättelsen för 1996 (C1) att överlämnas. Vidare kommer redogörelserna med anledning av Rådets rekommendationer att överlämnas vid samma tidpunkt. I en separat bilagadel som utarbetas under september redovisas status avseende ministerrådets kontraktsverksamhet (institutionernas mål- och ramkontrakt).

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna, som inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade bruttonationalinkomsten till faktorpris i Norden för de två senast kända åren, nämligen 1994 och 1995.

INKOMSTER, TDKK	Budget 1997	Budget 1998	Fördelnings-nyckel 1998
Avgift av lön	5 900	6 000	
Ränteintäkter	14 000	11 500	
Övriga inkomster/(ev. förluster)	800	800	
Ländernas bidrag	681 936	677 611	
Heraf:			
- Danmark	170 484	168 048	24,8 %
- Finland	110 474	119 260	17,6 %
- Island	7 501	6 776	1,0 %
- Norge	150 708	147 042	21,7 %
- Sverige	242 769	236 486	34,9 %
Budget i alt	**702 636**	**695 911**	

Betalingsordningen för högre utbildning

Nordiska utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) har beslutat om en överenskommelse om tillgång till högre utbildning. Själva betalningsordningen och betalningar hanteras via ministerrådets budget. Betalningsordningen gäller Sverige, Finland, Norge och Danmark. Island, Grönland, Färöarna och Åland står utanför betalningsordningen. Uppgifterna om antalet studenter har inhämtats från ASIN -databasen och har sedan inlämnats av arbetsgruppen för betalningsordningen.

Betalingsordningen, TDKK	Budget 1997	Budget 1998
Danmark	- 8 481	- 11 798
Finland	+ 8 646	+ 11 682
Island	-	-
Norge	+ 13 200	+ 13 398
Sverige	- 13 365	- 13 283
I alt	0	0

Att betala inklusive betalningsordningen

Ländernas ömsesidiga betalningar påverkar bara den interna fördelningen mellan länderna (Danmark, Finland, Norge och Sverige). Ländernas inbetalningar till Nordiska Ministerrådet efter att betalningsordningen är inräknad är följande:

Att betala inkl. betalningsordningen, MDKK	Budget 1997	Budget 1998
Danmark	162 003	156 250
Finland	119 120	130 942
Island	7 501	6 776
Norge	163 908	160 440
Sverige	229 404	223 204
I alt	**681 936**	**677 611**

Kommentar:

Avgift av lön, avser den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter

Det är budgeterat med en ränteintäkt på 11,5 MDKK, som är beräknad utifrån en förväntad placeringsränta på 3,5% under 1998. Räntan har legat på denna nivå sedan hösten 1996 och det förväntas inte att räntan skall stiga i någon större utsträckning.

Ränteintäkterna för Nordiska Ministerrådet har fallit mycket de senaste åren, som följd av nedgången i den generella räntenivån i Europa. Detta har medfört osäkerhet för budgetläggningen i ministerrådet. I budgeten för 1996 var ränteintäkterna satta till 17,5 MDKK, vilket räkenskaperna nu visar var allt för högt. Räkenskaperna för 1996 visar bara 12,5 MDKK i ränteintäkter, eller 5 MDKK mindre än budgeterat.

Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

Budgetens utgifter

Fasta priser i TDKK	1998 TDKK	Andel %	1997 TDKK	Andel %
1. Kultursamarbete	**134.600**	**19,34%**	**138.041**	**19,65**
Projektmedel och generella stödordningar	90.184	*67%*	94.895	*69%*
Institutioner	44.416	*33%*	43.146	*31%*
2. Utbildning & forskning	**182.493**	**26,22%**	**198.270**	**28,22**
Projektmedel och generella stödordningar	127.306	*70%*	142.455	*72%*
Institutioner	55.188	*30%*	55.815	*28%*
3. Miljö	**39.319**	**5,65%**	**33.660**	**4,79**
Projektmedel	39.319	*100%*	33.660	*100%*
4. Ekonomi	**131.546**	**18,90%**	**129.546**	**18,44**
Projektmedel	42.446	*32%*	42.615	*33%*
Institutioner	89.100	*68%*	86.931	*67%*
5. Medborgarpolitik	**65.179**	**9,37%**	**62.428**	**8,88**
Projektmedel	30.816	*47%*	29.102	*47%*
Institutioner	34.363	*53%*	33.326	*53%*
6. Nordens närområden	**51.000**	**7,33%**	**51.000**	**7,26**
Projektmedel	42.100	*83%*	41.922	*82%*
Institutioner	8.900	*17%*	9.078	*18%*
7. Övrig verksamhet	**91.774**	**13,19%**	**89.691**	**12,76**
Projektmedel	27.974	*30%*	25.307	*28%*
Institutioner	63.800	*70%*	64.384	*72%*
Totalt	**695.911**	**100,00%**	**702.636**	**100**
Projektmedel och generella stödordningar	400.145	**57%**	409.956	58%
Institutioner	295.767	**43%**	292.680	42%

Tabell 2

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
1. KULTURSAMARBEJDET	**134.600**	**138.041**	**-3.441**
1.1 Nordisk kulturfond	**22.440**	**22.440**	**0**
1.2 Dispositionsmedel	**2.576**	**2.576**	**0**
1.3 Barn och unga	**11.389**	**11.373**	**16**
1.3.1 Projektmedel och generella stödordningar	11.389	11.373	16
1.3.1.1 Nordiskt idrottssamarbete	1.020	1.020	0
1.3.1.2 Nordiska ungdomskomittén	4.947	4.947	0
1.3.1.3 Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	5.422	3.060	2.362
1.3.1.4 Särskilda aktiviteter för barn och ungdom	0	2.346	-2.346
1.4 Film och media	**30.693**	**30.899**	**-206**
1.4.1 Projektmedel och generella stödordningar	26.396	26.602	-206
1.4.1.1 Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	3.122	3.202	-80
1.4.1.2 Nordisk Film- och TV-fond	18.300	18.300	0
1.4.1.3 Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarb.	4.974	5.100	-126
1.4.2 Institutioner	4.297	4.297	0
1.4.2.1 NORDICOM	1.412	1.412	0
1.4.2.2 Nordisk Journalistcenter (NJC)	2.885	2.885	0
1.5 Konstområdet	**38.554**	**38.141**	**413**
1.5.1 Projektmedel och generella stödordningar	17.563	18.154	-591
1.5.1.1 Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	6.616	5.496	1.120
1.5.1.2 Nordisk konst- och konstindustrikomitté (NKKK)	3.391	3.476	-85
1.5.1.3 Samisk kulturverksamhet	2.346	2.346	0
1.5.1.4 Sleipnir	2.500	2.550	-50
1.5.1.5 Orkester Norden*	0	510	-510
1.5.1.6 Litteratursamarbetet**	0	716	-716
1.5.1.7 Den nordiska kulturarv	1.530	1.530	0

* Orkester Norden (1.5.1.5) har överförts under NOMUS (1.5.2.2)
** Litteratursamarbetet har överförts under NORDBOK (1.5.1.1)

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
1.5.1.8 Kultur och IT-området	510	510	0
1.5.1.9 Särskilda aktiviteter på konstområdet	670	1.020	-350
1.5.2 Institutioner	**20.991**	**19.987**	**1.004**
1.5.2.1 Teater och Dans i Norden	6.324	6.484	-160
1.5.2.2 Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	5.447	4.787	660
1.5.2.3 Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.300	796	504
1.5.2.4 Nordiskt Institut för Samtidskonst	7.920	7.920	0
1.6 Internationella kultursatsningar	**6.120**	**8.058**	**-1.938**
1.6.1 Projektmedel och generella stödordningar	6.120	8.058	-1.938
1.6.1.1 Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.120	6.120	0
1.6.1.2 Margrete I - projekt	0	1.938	-1.938
1.7 Nordiska kulturhus (institutioner)	**19.128**	**18.862**	**266**
1.7.1 Nordens hus i Reykjavik	5.106	5.000	106
1.7.2 Nordens hus på Färöarna	8.922	8.718	204
1.7.3 Nordens institut på Åland	1.250	1.205	45
1.7.4 Nordens institut på Grönland (N.A.P.A)	3.850	3.939	-89
1.8 Andra kultursatsningar	**3.700**	**5.692**	**-1.992**
1.8.1 Projektmedel och generella stödordningar	3.700	5.692	-1.992
1.8.1.1 Tvärsektoriell projektverksamhet	1.600	1.326	274
1.8.1.2 Folkligt kultursamarbete (NORDLIV)	0	1.867	-1.867
1.8.1.3 Nordisk identitet	0	459	-459
1.8.1.4 Sessionsländernas kulturprogram	600	2.040	-1.440
1.8.1.5 Indsatser mod fremmedfjentlighed	1.500	0	1.500
2. UTBILDNING & FORSKNING	**182.493**	**198.270**	**-15.777**
2.1 Allmänna projektmedel	**3.975**	**3.593**	**382**
2.1.1 Sektorns dispositionsmedel	3.975	3.593	382
2.2 Utbildningssamarbete	**80.187**	**79.378**	**809**

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
2.2.1 Skolsamarbete	**14.985**	**11.985**	**3.000**
2.2.1.1 Projektmedel och generella stödordningar	14.985	11.985	3.000
2.2.1.1.1 Nordiskt skolsamarbete (NSS)	4.998	4.998	0
2.2.1.1.2 NORDPLUS- junior	8.712	5.712	3.000
2.2.1.1.3 Elevudveks. mellem vest-norden og øvrige norden	1.275	1.275	0
2.2.2 Folkeopplyssning og vok-senopplæring	**15.681**	**15.835**	**-154**
2.2.2.1 Projektmedel och generella stödordningar	9.690	9.690	0
2.2.2.1.1 Styr.gruppen for folkeoppl. og voksenopplæring	3.162	3.162	0
2.2.2.1.2 Støtteordning for folke-oppl. og voksenopplæring	6.528	6.528	0
2.2.2.2 Institutioner	5.991	6.145	-154
2.2.2.2.1 Nordens Folkliga Akademi (NFA)	5.991	6.145	-154
2.2.3 Högre utbildning	**33.150**	**33.150**	**0**
2.2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar	33.150	33.150	0
2.2.3.1.1 Ledn.gruppen för högre utbild. och NORDPLUS	30.804	30.804	0
2.2.3.1.2 Norden-undervisning i utlandet	918	918	0
2.2.3.1.3 Bidrag till Nordisk Som-maruniversitet (NSU)	1.428	1.428	0
2.2.4 Språkligt samarbete	**12.811**	**12.321**	**490**
2.2.4.1 Projektmedel och generella stödordningar	8.038	7.548	490
2.2.4.1.1 Stöd till nordiska språknämnder*	1.000	510	490
2.2.4.1.2 Nordiska kurser i språk och litteratur	1.836	1.836	0
2.2.4.1.3 Språkligt samarbete i Nor-den (NORDMÅL)	5.202	5.202	0
2.2.4.2 Institutioner	4.773	0	4773
2.2.4.2.3 Nordens institut i Finland	4.773	0	4773
2.2.5 Generella program - alla nivåer	**3.560**	**3.060**	**500**

* Språknämnderna finansierades under 1997 även från sektorns dispositionsmedel med 500 tdkk (i alt 1.010 tdkk).

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
2.2.5.1 Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp *	500	0	500
2.2.5.2 Ny IT i undervisning och forskning (ODIN)	3.060	3.060	0
2.2.6 Övriga utbildningsinstitutioner:	**0**	**3.027**	**-3.027**
2.2.6.1 Nord. institut för samhällsplanering (NORDPLAN)	0	3.027	-3.027
2.3 Forskningssamarbete	**98.331**	**115.299**	**-16.968**
2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar	**53.908**	**73.429**	**-19.521**
2.3.1.1 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	2.486	2.550	-64
2.3.1.2 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	34.476	32.476	2.000
2.3.1.3 Forskningsprogrammet Norden och Europa	8.000	6.120	1.880
2.3.1.4 Nordisk miljøforskningsprogram	0	25.041	-25.041
2.3.1.5 Bioetik-kommittén	796	816	-20
2.3.1.6 Arktisk humanistisk forskning	0	3.060	-3.060
2.3.1.7 Nordisk Identitet	0	918	-918
2.3.1.8 Støtte til Nordisk netværk for folkloristik	2.150	2.448	-298
2.3.1.9 Nordisk arktisk forskningsprogram	6.000	0	6.000
2.3.2 Forskningsanknutna institutioner	**44.423**	**41.870**	**2.553**
2.3.2.1 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	16.959	16.368	591
2.3.2.2 Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.395	2.456	-61
2.3.2.3 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	7.584	6.445	1.139
2.3.2.4 Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.025	5.154	-129
2.3.2.5 Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)	6.770	5.610	1.160
2.3.2.6 Nordisk Samisk Institutt (NSI)	5.691	5.837	-146

* IT-policygruppen finansierades under 1997 från sektorns dispositionsmedel med 600 tdkk.

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
3. MILJÖ	**39.319**	**33.660**	**5.659**
3.1 Miljösektorns projektmedel*	34.319	27.540	6.779
3.4 Mjukgöringsfacilitet	5.000	6.120	-1.120
4. EKONOMI OCH NÄRING	**131.546**	**129.546**	**2.000**
4.1 Energi- och näringspolitik	**71.300**	**72.861**	**-1.561**
4.1.1 Projektmedel	5.600	5.100	500
4.1.2 Institutioner	65.700	67.761	-2.061
4.1.2.1 Nordisk Industrifond	54.000	56.755	-2.755
4.1.2.2 Nordtest	11.700	11.006	694
4.2 Regionalpolitisk samarbejde	**29.500**	**28.267**	**1.233**
4.2.1 Projektmedel	20.000	21.675	-1.675
4.2.2 Institutioner	9.500	6.592	2.908
4.2.2.1 NordREFO	0	1.783	-1.783
4.2.2.2 Nordisk Center för regional utveckling och planering	9.500	4.809	4.691
4.3 Jord- och skogsbruk	**22.100**	**19.595**	**2.505**
4.3.1 Projektmedel	8.200	7.017	1.183
4.3.1.1 Dispositionsmedel	7.200	5.997	1.203
4.3.1.2 Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	1.000	1.020	-20
4.3.2 Institutioner	13.900	12.578	1.322
4.3.2.1 Nordiska Genbanken (NGB)	8.500	7.054	1.446
4.3.2.2 Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.400	5.524	-124
4.4 Bygg- og bolig	**0**	**408**	**-408**
4.4.1 Projektmedel	0	408	-408
4.5 Fiskeri	**7.000**	**7.191**	**-191**
4.5.1 Projektmedel	7.000	7.191	-191
4.6 Övrigt sektorsamarbete under ekonomi	**1.646**	**1.224**	**422**
4.6.1 Projektmedel	1.646	1.224	422
5. MEDBORGARPOLITIK	**65.179**	**62.428**	**2.751**
5.1 Arbetsmarknad och -miljö	**13.220**	**13.543**	**-323**
5.1.1 Projektmedel	10.945	11.268	-323
5.1.1.1 Dispositionsmedel	7.226	7.475	-249

* En ökning på 6,5 MDKK på miljösektorn baserar sig på nya tvärsektoriella initiativ som preliminärt placerats på miljösektorn (3.1).

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
5.1.1.2 Nordjobb	2.620	2.672	-52
5.1.1.3 Informationsprojektet	1.099	1.121	-22
5.1.2 Institutioner	2.275	2.275	0
5.1.2.1 Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.275	2.275	0
5.2 Social- och hälsovård	**33.425**	**34.528**	**-1.103**
5.2.1 Projektmedel	4.990	5.630	-640
5.2.1.1 Social- och hälsovårdspolitik	3.890	4.610	-720
5.2.1.2 Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	1.100	1.020	80
5.2.2 Institutioner	28.435	28.898	-463
5.2.2.1 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	2.755	2.678	77
5.2.2.2 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)*	(31.312)	(31.312)	(0)
5.2.2.3 Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	8.302	8.480	-178
5.2.2.4 Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.400	2.446	-46
5.2.2.5 Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NNH)	7.380	7.596	-216
5.2.2.6 Uddannelsescenter for døv-blindepersonale (NUD)	6.040	6.138	-98
5.2.2.8 Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.558	1.558	0
5.3 Levnedsmidler	**3.145**	**3.162**	**-17**
5.3.1 Projektmedel	3.145	3.162	-17
5.4 Konsument	**7.319**	**5.508**	**1.811**
5.4.1 Projektmedel	5.319	5.508	-189
5.4.2 SVANEN - Nordisk miljömärkning	2.000	0	2.000
5.5 Jämställdhet	**6.223**	**4.820**	**1.403**
5.5.1 Projektmedel	2.570	2.667	-97
5.5.2 Institutioner	3.653	2.153	1.500
5.5.2.1 Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	3.653	2.153	1.500
5.6 Lagstiftning	**847**	**867**	**-20**
5.6.1 Projektmedel	847	867	-20
5.7 Narkotikasamarbejde	**500**	**0**	**500**
5.7.1 Projektmedel	500	0	500

* NHVs verksamhet finansieras direkt av länderna (5.2.2.2).

Fasta priser i TDKK	Budget-förslag 1998	Budget 1997	Differens
5.8 Välfärdsinitiativ	**500**	**0**	**500**
5.8.1 Projektmedel	500	0	500
6. NÄROMRÅDET	**51.000**	**51.000**	**0**
6.1 Informations- och kontakt-verksamh.	**8.900**	**9.078**	**-178**
6.2 Stipendieprogrammet	**15.000**	**17.493**	**-2.493**
6.3 Projektmedel	**27.100**	**24.429**	**+2.671**
6.3.1 Demokratiutveckling	12.050		
6.3.2 Kulturförmedling	3.000		
6.3.3 Marknadsekonomi	5.000		
6.3.4 Bärkraftig resurshushållning	7.050		
7. ÖVRIG VERKSAMHET	**91.774**	**89.691**	**2.083**
7.1 Projektmedel	**27.974**	**25.307**	**2.667**
7.1.1 Verksamhetsbidrag, därav	6.429	6.605	-176
- Föreningarna Norden	2.660	2.805	-145
- Bidrag för Västnorden	2.346	2.346	0
- Nordens administrativa förbund	153	153	0
- Nordiskt Same-samarbete	1.270	1.301	-31
7.1.2 Arktiskt samarbete	2.040	2.040	0
7.1.3 Nordiskt statistiskt samarbete	1.400	765	635
7.1.4 Tjänstemannautbyte	1.800	1.836	-36
7.1.5 Ministerrådets informa-tionsverksamhet	4.600	4.728	-128
7.1.6 Generalsekreterarens dispone-ringsreserv	350	357	-7
7.1.7 Publikationsverksamheten	1.590	1.632	-42
7.1.8 Översättning och tolkning	765	765	0
7.1.9 Omstrukturering av institutio-ner	2.000	5.967	-3.967
7.1.10 Ministerrådets reserv	7.000	612	6.388
7.2 Institutioner	**63.800**	**64.384**	**-584**
7.2.1 Ministerrådets sekretariat (NMRS)	54.000	54.526	-526
7.2.3 Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	9.800	9.858	-58
BUDGETEN TOTALT	**695.911**	**702.636**	**-6.725**

I Kultursamarbejdet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	145 588 000	138 041 000	134 600 000

De politiska prioriteringar som kommer till uttryck bla i Nordiska rådets rekommendation om budgeten (B161/pC2;C1) har i budgetförslaget getts ökad vikt genom att bla omprioriteringar har skett för att öka stödet till barn och unga. Det avsätts medel för insatser mot främlingsfientlighet och rasism.

1.1 Nordisk kulturfond

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	22 000 000	22 440 000	22 440 000

Kulturfondens centrala roll som stödordning på kulturområdet har befästs under den sk nysatsningen, under vilken de till buds stående medlen steg markant. Trots detta har de ansökta beloppen stigit kraftigt under de senaste åren, vilket medför att kulturfonden kan bevilja endast cirka 15 % av de ansökta medlen. Den kontinuerligt stigande nordiska kulturaktiviteten som tar sig uttryck i allt fler ansökningar till Nordiska kulturfonden bör kunna tillgodoses inom rimliga gränser.

Nordiska kulturfonden har gått in för en översyn av verksamheten såväl i fråga om policy som administration. Målsättningen är att inrikta satsningarna mer ändamålsenligt och behovsanpassat än hittills. Nya insatsområden är närområdena och övriga Europa, för vilka kulturfonden utarbetar handlingsplaner. Vid sidan av stödet till det nordiska kultursamarbetet kommer dessa nya satsningsområden att vara resurskrävande.

Parallellt med den ordinarie behandlingen av inkomna ansökningar kommer Kulturfonden att utveckla en proaktiv verksamhet i form av årliga specialsatsningar, till vilka projektförslag inbegärs på bestämda sektorer.

Kulturfondens administration genomgår likaså en översyn, som skall resultera i en effektiverad saksbehandling.

För att åstadkomma en bättre projektstyrning planerar kulturfonden att fokusera mer på den externa informationen samt avrapporteringen av genomförda projekt. En stärkt evalueringsfas i fondarbetet utgör en viktig grund för inriktningen av kommande satsningar.

1.2 Dispositionsmidler

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 468 000	2 576 000	2 576 000

Kultursektorens dispositionsmidler anses for at være et nødvendigt og vigtigt instrument for Ministerrådet for at kunne opfange og støtte vigtige tiltag og for selv at tage initiativer til indsatser på de prioriterede områder. Dispositionsmidlerne vil i 1998 fortsat blive brugt bl.a. til udviklingen af kultursektorens nærområde- og Europa dimensioner.

1.3 Børn og unge

1.3.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.3.1.1 Nordiskt idrottssamarbete

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 011 000	1 020 000	1 020 000

Stödet till idrottssamarbetet har en stark västnordisk prägel. Av det beviljade beloppet är 80.000 DKK öronmärkt för samisk idrottssamarbete, 100.000 DKK för nordiskt skolidrottssamarbete och resten används för att stimulera kontakterna mellan idrottsövande barn och ungdomar från Island, Färöarna och Grönland med övriga Norden. De nordiska Riksidrottsförbundet skall genom sin Nordiska samarbetskommitté fördela de beviljade medlen.

1.3.1.2 Nordiska ungdomskommittén

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 691 000	4 947 000	4 947 000

Kommittén skall verka för att öka kännedomen om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna samt verka för ökad nordisk samverkan på området i internationella sammanhang. Som rådgivande organ skall kommittén ta initiativ till utveckling av samarbetet och yttra sig som sakkunnig organ. Kommittén har vidare ansvar för fördelningen av projekt- och organisationsstöd till nordiska ungdomsorganisationer och -grupper. För detta ändamål avsätts 3.950.000 DKK. Tillsammans med ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur ansvarar kommittén för genomförandet av Ett kommande

Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000.

1.3.1.3 Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 600 000 (Beviljat av projekt-medel)	3 060 000	5 422 000

Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur har en central roll i genomförandet av Ett kommande Norden - handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996 -2000 som framlades vid Nordiska rådets 47:e session, och som förutsatte att området fick en ökad prioritet.

Handlingsplanen innehåller riktlinjer och kriterier för bidragsgivningen samt att den föreslår en rad konkreta projekt samt stöd för regionala satsningar med kultur i skola. Projekt som tar sin utgångspunkt i det mångkulturella i Norden prioriteras.

Ledningsgruppen ansvarar även för informationsverksamheten inom barn- och ungdomskulturens område.

En del av medlen är öronmärkta till särskilda utvecklingsprojekt som definierats i handlingsplanen, bl.a. *Västnordiska mediaverkstäder, Barn, ungdomar och dans i Norden*. Övriga utvecklingsprojekt i handlingsplanen är exempelvis de årligen skiftande ungdomens kulturmönstringar och barnkulturlägren samt den elektroniska mötesplatsen.

Under 1997 beviljades medel under posten, 1.3.1.4 särskilda aktiviteter för barn och ungdom. Denna är nu överförd till ledningsgruppen.

1.3.1.4 Särskilda aktiviteter för barn och ungdom

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 800 000	2 346 000	0

Bevillingen er overført til budgetposten 1.3.1.3.

1.4 Film og media

1.4.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.4.1.1 Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbeid

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 139 000	3 202 000	3 122 000

Styringsgruppen (KM-gruppen) rådgivende organ for Ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørsmål. Gruppen har til oppgave å følge utviklingen på massemedieområdet i Norden og ta initiativer til økt nordisk samarbeid og koordinering innen film og media. En vesentlig målsetting er systematisk informasjonsvirksomhet om mediepolitikk og medieutvikling. Dette finner særlig sted gjennom nyhetsbrevet Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News, som utkommer fire ganger årlig henholdsvis på nordisk og engelsk. Andre oppgaver er å støtte nordisk etterutdannelse av film- og TV-profesjonelle samt å iverksette undersøkelser og prosjekt- og forsøksvirksomhet og avholde seminarer og konferanser etc. med sikte på å intensivere det nordiske samarbeidet

Det nasjonale, nordiske og internasjonale mediesystemet er under rask forvandling, særlig pga. den teknologiske utviklingen (digitaliseringen). KM-gruppen vil intensivere arbeidet med de mediepolitiske problemstillinger som reiser seg i forbindelse med disse utviklingstrekk. Disse trekkene ved medieutviklingen må ses i sammenheng med (og som en del av) nasjonale og internasjonale politiske strategier for realiseringen av informasjonssamfunnet.

De nordiske lands relativt fremskutte posisjoner hva gjelder teknologisk nivå og infrastruktur tilsier at Norden bør satse relativt like mye eller helst mer på innholdsproduksjon for å beholde posisjonene. Intensivert nordisk samarbeid kan på dette området få en særlig betydning. Teknologien er i seg selv grenseoverskridende. På nordisk basis kan man ved hjelp av ny teknologi legge til rette for språklige og kulturelle grenseoverskridende samarbeidsformer.

1.4.1.2 Nordisk Film- og TV-fond

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	17 941 000	18 300 000	18 300 000

Nordisk Film- og TV-fond har som hovedoppgave å støtte produksjon og distribusjon av nordiske filmer innen alle genrer samt TV-serier med nordisk publikumspotensiale. Barn og ungdom er prioritert målgruppe. Fondet

kommer til å fortsette sin aktive virksomhet, med større vekt på å støtte færre, større produksjoner med høyt nordisk og europeisk markedspotensiale.

Ved siden av direkte produksjons- og distribusjonsstøtte vil Fondet fortsette sin innsats for å forbedre profesjonell kompetanse og utvikling av nordiske nettverk på filmområdet. I 1998 vil særlig innsatser overfor den nordiske animasjonsbransjen bli prioritert.

Fondet har de siste år forvaltet ekstra midler fra Ministerrådet øremerket filmkulturelle tiltak og filmdistribusjon. En lignende ordning vil bli vurdert også for 1998.

Finansiering og drift av Nordisk Film- og TV-fond bygger på en avtale mellom 14 parter, TV-selskaper og filminstitutter samt Ministerrådet, som står for en tredjedel av den årlige finansieringen. Avtalen innebærer at partene garanterer årlige tilskudd til Fondet tilsvarende minimum 51.630.132 DKK (1994-pristall). Avtalen om finansiering og drift av Film- og TV-fondet løper til 31.12.1999.

1.4.1.3. Prioriterte innsatser i nordisk film- og mediesamarbeid

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 500 000	5 100 000	4 974 000

Ministerrådet ser en klar nordisk oppgave i å stimulere den frevoksende multimedieindustrien i Norden. Den teknologiske utvikling på mediefeltet aksellerer kraftig som følge av digitaliseringen. Den digitale utviklingen medfører nye medieformer, særlig interaktive medier i fysisk eller nettbasert form.

Sett fra et nordisk perspektiv synes det klart at den kulturelle og språklige dominansen særlig fra angloamerikansk underholdningsindustri vil øke som følge av den teknologiske utviklingen.

Det er typisk barn og unge som er forbrukere av de nye medieformene, både CD-ROM og nettverksbaserte tjenester. Økt nordisk innsats for å skape gode kvalitetsalternativer til de internasjonale mediestrømmene vil dermed tjene aktuelle politiske prioriteringer av denne gruppen.

Ministerrådet vil avsette inntil MDKK 2 til støtte- og stimuleringstiltak innen de nye medieformene.

I tillegg vil Ministerrådet fortsatt prioritere støtte til kort- og dokumentarfilmkontoret Filmkontakt Nord, som driver et viktig arbeid for å fremme kort- og dokumentarfilm i Norden og øvrig internasjonalt. En tentativ ramme til Filmkontakt Nord er MDKK 1.

Det tradisjonelle nordiske samarbeidet mellom filmskolene innenfor rammene av NORDICIL kommer fortsatt til å bli prioritert fra Ministerrå-

dets side. Budsjettrammen for etterutdanningssamarbeidet vil være ca. MDKK 1.

For å stimulere Nordisk Film- og TV-fond til fortsatt å holde høyt aktivitetsnivå innen oppbygging av faglige og kompetanseøkende nettverk på filmens område i Norden vil Ministerrådet vurdere å overføre inntil MDKK 1 til slike formål i 1998.

Endelig fordeling av bevilgningen foretas av Kulturministrene (MR-K).

1.4.2 Institusjoner

1.4.2.1 Nordisk Informationscenter for Medie- og Kommunikationsforskning (NORDICOM)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 130 000	1 412 000	1 412 000

NORDICOMS formål er å stimulere, utvikle og effektivisere forskningen om medier og kommunikasjon i de nordiske land. En primær oppgave er å spre informasjon om pågående forskning til forskere, studenter, beslutningstakere og mediebransjen. Det økte informasjonsbehovet ivaretas gjennom en rekke kanaler, bl.a. utgivelse av nyhetsbrev (på nordiske språk samt engelsk), bibliografier, prosjektkataloger i både trykt og elektronisk form m.m.

NORDICOM er inne i en forandringsprosess, som vil fortsette i 1998. De store endringer som skjer i de nasjonale, nordiske og internasjonale mediesystemene stiller større krav til effektiv informasjons- og kontaktformidling, bl.a. gjennom å ta ny teknologi i bruk.

I tillegg til de nordiske virksomheten representerer NORDICOM Nordens samlede røst i internasjonale fora på massekommunikasjonens område. NORDICOM er bl.a. nordisk antenne i et bredt europeisk samarbeid om dokumentasjon og statistikk over medieutviklingen.

NORDICOM har i tillegg til den ordinære bevilgningen fra Ministerrådet i gang et prosjekt om utgivelse av en sammenlignbar nordisk mediestatistikk samt øvrig relevant og sammenlignende informasjon om medieforholdene i de nordiske land.

NORDICOM har mål- og rammestyringsavtale med Ministerrådet gjeldende for perioden 1997-1999.

1.4.2.2 Nordisk Journalistcenter (NJC)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 070 000	2 885 000	2 885 000

NJCs overordnede oppgave er ved kurser, seminarer og andre tiltak å skape og vedlikeholde interesse i media for nordisk samhøriget og kulturelt fellesskap. Ved kunnskapsformidling og utbygging av faglige nettverk har institusjonen som mål å opprettholde en kjerne av mediefolk med særlige forutsetninger for å forstå Norden som politisk og kulturell enhet, og som i dette perspektiv kan se Nordens plass i Europa.

Som følge av institusjonsomgangen igangsatte NJC i 1997 betydelige omstruktureringer av sitt kurstilbud, med sikte på å nå ut til et større antall journalister. NJC har for å øke institusjonens effektivitet og eget finansieringsgrunnlag innført høyere gebyrer, utvidet kursistantallet og lagt opp til en rekke kortere spesialkurser.

NJC har mål- og rammestyringskontrakt med Ministerrådet gjeldende for perioden 1997-1999. Det forutsettes at NJC søker samarbeid med andre nordiske institusjoner og organer, såvel som med nasjonale organer, med sikte på å øke kursproduksjonen og oppnå en økende grad av ekstern finansiering.

Som temaer for de kortere spesialkurser velges høyt prioriterte og aktuelle spørsmål på den fellesnordiske dagsorden. I samarbeid med andre nordiske institusjoner tilbys fag- eller sektorspesifikke seminarer og kurser. NJC:s bevilgning omfatter en basisbevilgning på 2,225 tdkk og ett prosjekbevilgning på 660 tdkk.

1.5 Kunstområdet

1.5.1 Projektmedel og generella stödordningar

1.5.1.1 Nordisk litteratur- og bibliotekskomité (NORDBOK)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 532 000	5 496 000	6 616 000

Nordiska litteratur- och bibliotekskommitténs uppgift är att stärka och utveckla det nordiska samarbetet vad gäller kännedomen om och spridningen av nordisk litteratur samt att stödja och stärka samarbetet mellan de nordiska folkbiblioteken. Som ett led i detta arbete administrerar kommittén två stödordningar, den ena för stöd till översättningar av nordisk litteratur till andra språk i Norden och den andra för stöd till nordiskt folkbibliotekssamarbete. Nordiska rådets litteraturpris (350.000 DKK) utdelas varje år till ett skönlitterärt verk som utväljs av en bedömningskommitté. Kommittén ansvarar för utgivningen av tidskriften Nordisk litteratur, som har efter fem års utgivning etablerat sin position. Budgetposten 1.5.1.6 har överförts till NORDBOKS budget 1998 bl a för att säkra en fortsatt utgivning av tidskriften (500.000 DKK). Den övriga höjningen av budgetförsla-

get inför 1998 i förhållande till 1997 års budget är för att täcka driftkostnad i samband med ett eget sekretariat för NORDBOK som kommer att etableras 1998. Förberedelser pågår mellan Nordiska ministerrådet och Nordbok om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1997-1999.

1.5.1.2 Nordisk konst- och konstindustrikommittén (NKKK)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 408 000	3 476 000	3 391 000

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bildkonstområdet samt utveckla kunskapen om den nordiska konsten och det nordiska samarbetet inom konstområdet. Enligt kommitténs stadgar bör den fördela bidrag till hela konstsektorn, som t ex bildkonst, arkitektur, industridesign, konsthantverk och textilkonst. Kommittén ansvarar också för styrelsefunktionen för Nordiskt konstnärscentrum - Dalsåsen i Fjalar, Sogn och Fjordane. Av den föreslagna bevillningen till NKKK reserveras 850.000 DKK för ett eventuellt stöd till Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom. Förberedelser pågår mellan Nordiska ministerrådet och NKKK om mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1997-1999.

1.5.1.3 Samisk kulturvirksomhet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 144 000	2 346 000	2 346 000

Anslaget till samisk kulturverksamhet förvaltas av ett kulturutskott som är gemensamt utnämnt av de nordiska, samiska konstnärsorganisationerna i Norden och av Samerådet. En del av anslaget, 600 000 DKK, är öronmärkt till stöd för de samiska konstnärorganisationernas paraplyorganisation Samisk Kunstnerråd.

För att i framtiden undvika dubbeladministration inom den samiska kulturverksamheten kommer Samerådet att profilera sin roll som kulturorganisation. Framöver skall Ministerrådets stöd till Samerådet gälla framfört allt kulturverksamheten.

1.5.1.4 Sleipnir

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 500 000 (Beviljat från projektmedel)	2 550 000	2 500 000

En nordisk resestipendieordning för unga konstnärer inrättades på försöksbasis för åren 1995-1997. Syftet är att bekantgöra nordiska konstmiljöer för den unga konstnärsgenerationen, att etablera nya nätverk mellan nordiska konstnärskollegor och att öka utbudet av nordisk konst inom Norden. Stipendieordningen evalueras under 1997. Kulturministrarna (MR-K) har beslutat att förlänga SLEIPNIR t o m år 2000.

1.5.1.5 Orkester i Norden

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	500 000 (Beviljat från projektmedel)	510 000	0

Denna budgetpost är överförd till 1.5.2.2 Nordiska Musikkommittén (NOMUS).

1.5.1.6 Litteratursamarbetet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	850 000	716 000	0

Denna budgetpost är överförd till 1.5.1.1 Nordiska litteratur och bibliotekskommittén.

1.5.1.7 Nordiske kulturarvet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	150 000 (Beviljat från projektmedel)	1 530 000	1 530 000

Ministerrådet anser det vara av stor vikt att lyfta fram och göra tillgänglig mångfalden i det nordiska kulturarvet med hänsyn till att den kunskapen

utgör centrum i den nordiska kulturella identitetsprocessen. Konst- och kulturhistoriska museer är viktiga redskap för att aktualisera och förmedla kunskaper om vår historia, traditioner och kulturella uttrycksformer. Nordiska museikommittén tillsattes 1994 för att synliggöra det nordiska kulturarvet och genom olika åtgärder etablera nätverkssamarbete mellan museer i Norden. Ett nätverkssamarbete av denna art kan utnytta resurserna över gränserna för att förbättra informationen mellan länderna och få till stånd en bred och mångsidig kulturutväxling. Museikommittén avser att utveckla och förstärka sina kontaker med nordens närområden samt centrala europeiska institutioner inom musei- och kulturarvsområdet så som inom EU och Europarådet. Prioriterade insatsområden:

- konst- och kulturhistoriska utställningsprojekt
- konst- och kulturhistorisk förmedling
- kulturturism
- museerna som läromedel
- kulturmiljövård
- utbyte av tjänstemänn inom museiområdet
- etablering av nätverk mellan museer i Norden
- museerna och IT
- förmedling för barn och ungdom
- museipolitiska insatser

1.5.1.8 Kultur og IT-området

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	0	510 000	510 000

Ministerrådet har igangsatt et tverrgående nordisk samarbeid for bl.a. å undersøke hvordan en smidig ordning der de nasjonale kulturnettene som er under oppbygging kan gis en nordisk dimensjon. En egen internordisk arbeidsgruppe er nedsatt. I løpet av 1998 vil ventelig flere av de nordiske lands nasjonale kulturnett være utbygd i en grad som gjør det naturlig å sette i gang konkrete forsøk med å etablere en nordisk overbygning med lenker til de nasjonale nettene. Virksomheten bør følges opp av informasjonstiltak for å spre viten om mulighetene til å bevege seg elektronisk på kryss og tvers i de nordiske kulturnettene.

Ved siden av dette initiativet vil det bli planlagt andre tiltak som kan bidra til å fremme kunst-og kulturformidling gjennom anvendelse av ny teknologi.

1.5.1.9 Särskilda aktiviteter på konstområdet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 600 000	1 020 000	670 000

Bevillingen är tänkt för att göra det möjligt att fånga upp nya initiativ då det gäller att förstärka samarbetet inom konstområdet och speciellt att förstärka förmedlingen och spridningen av konst inom Norden.

1.5.2 Institutioner

1.5.2.1 Teater og dans i Norden

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	6 534 000	6 484 000	6 324 000

Teater og Dans i Norden skall verka för att utveckla och stärka det nordiska samarbetet inom teater, musikteater och dans. Institutionen beviljar stöd till gästspel mellan de nordiska länderna, till seminarier och vidareutbildning inom scenkonstens område samt bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. Teater og Dans i Norden omfattas av Nordiska ministerrådets mål- och kontraktstyrning för perioden 1997-1999.

1.5.2.2 Nordiska Musikkommittén (NOMUS) och Nordisk Råds musikpris

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 824 000	4 787 000	5 447 000

Nordiska musikkommittén (NOMUS) skall främja och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Kommittén fördelar projektstöd till samnordiska musikprojekt inom och utanför Norden, anordnar egna projekt samt bedriver informations- och rådgivningsverksamhet. Nordiska rådets musikpris för skapande och utövande tonkonst (350.000 DKK) utdelas årligen till ett verk av en nu levande kompositör eller till det utövande musikområdet. Nordiska musikkommittén ansvarar för valet av pristagare samt för administrationen av musikpriset. NOMUS omfattas av NMR:s kontraktstyrning för perioden 1997-1999.

Ministerrådet har beslutat att skapa förutsättningar för att förlänga Orkester Nordens verksamhetsperiod med två år, d.v.s. 1998 och 1999.

NOMUS skall reservera ett bidrag till finanseringen av Orkester Norden så att den totala bevillningen till Orkester Norden blir 1.000.000 DKK.

1.5.2.3 Nordiskt Kunstnersentrum (Dalsåsen)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
NOK	1 298 000	894 000	1 461 000
Motsvarar **DKK**	1 142 000	796 000	1 300 000

Konstnärscentret har till uppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konstområdet genom gästateljéer och annan konstnärlig verksamhet. I 1997 budget täcktes 426 000 NOK av överförda medel från 1996 p g a att öppningen var försenad. Bidraget avser enligt centrets stadgar uppehålls- och resestipendier för konstnärerna, personalens löner och motsvarande administrationskostnader. Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) utgör styrelse för konstnärscentret.

1.5.2.4 Nordiskt Institut för Samtidskonst

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	0	6 336 000	6 336 000
Motsvarar **DKK**	0	7 920 000	7 920 000

Nordiskt Institut för Samtidskonst etablerades 1997. Följande huvudområden utgör stommen i verksamheten; 1) utställningsverksamhet (koordinerande funktion) 2) gästateljéverksamhet 3) dokumentation och information 4) konsttidskriften SIKSI 5) sekretariatsfunktion för NKKK. Det kommer att etableras ett mål- och ramstyrningskontrakt mellan Nordiska Ministerrådet och institutionen.

1.6 Internationale kultursatsninger

1.6.1 Projektmedel og generella stördordningar

1.6.1.1 Nordiska kulturprojekt i utlandet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	6 000 000	6 120 000	6 120 000

Verksamhetens inriktning är att öka kännedomen om de nordiska ländernas kultur internationellt och att i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

Det nordiska litteraturåret i Tyskland, **"Zugvögel"**, öppnades i mars 97 i München för att sen fortsätta till bl Leipzig, Münster, Greifswald, Berlin och Schleswig-Holstein. Även etthundra litterära manifestationer är inplanerade under medverkan av lika många författare.

I juni månad 1998 genomförs en mycket stor kulturfestival med musiken som mittpunkt i Toronto, Canada: **Northern Encounters**. Samtliga stora arenor i denna världens tredje teater- och musikstad är engagerade. Kring musiken grupperas litteraturuppläsningar och konst- och hantverksutställningar. Festivalen är "cirkumpolär" och engagerar samtliga de åtta länderna inom the Arctic Council. Fjortonhundra konstnärer medverkar, 2/3 av dem från de nordiska länderna.

Ett nordiskt kulturutbyte med Sydafrika meds tidsramen 1996-99 har fått namnet **Shuttle-99**. Detta är i första hand tänkt som ett kulturutbyte mellan professionella konstnärer inom samtliga konstkategorier. Geografiskt får projektet tre knutpunkter, Johannesburg/Pretoria, Durban och Kapstaden. En projektledare är placerad i Pretoria. Kulturutbytet mellan Norden och Sydafrika kommer att kulminera i en manifestation 1999 i Johannesburg. Grundtanken är att festivalen skall ha karaktär av en nord-syddialog och ha en bred folklig apell och samtidigt hålla en hög konstnärlig nivå.

En nordisk kulturframstöt i Polen planeras i september 1998 och har fått arbetsnamnet **Polnoc!** (Norr). En särskild satsning på litteratur och barn- och ungdomskultur kommer att prägla denna festival som koncentreras kring den internationella festivalen "Warszawa-Hösten" i september 98 men som också kan spridas till Gdansk, Poznan och ev andra städer.

"Vision du Nord" är en utställning med nordisk konst i Paris 1998 vilken är planerad i samarbete med Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris. Projektet går ut på att visa modernismens genombrott i den nordiska konsten.

För slutet av perioden diskuteras **"100 år av skandinavisk design"** diskuteras inför år 1999. Synopsis för denna utställning är utarbetad av Scandinavian Design Council, samt en ny vikingautställning, **"Millennium"**, för USA och Canada i samarbete med några av de ledande amerikanska historiska och vetenskapliga museerna.

1.6.1.2 Margrete I - projekt

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 900 000	1 938 000	0

Margrete - Nordens fru och husbonde, den stora utställningen om unionsdrottningen öppnades hösten 96 i Köpenhamn och gick sedan vidare till Kalmar slott i samband med unionsfirande i juni 97, för att sedan fortsätta till Tavastehus i Finland och avslutades på Akerhus fästning i Oslo.

1.7 De nordiske kulturhuse

1.7.1 Nordens hus i Reykjavik

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
ISK	58 467 000	55 556 000	56 733 000
Därav investeringar	4 000 000		*1 666 667*
Motsvarar **DKK**	5 262 000	5 000 000	5 106 000
Därav investeringar	*360 000*		*150 000*

Nordens hus i Reykjavik inledde sin verksamhet 1968. Huset skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och vara en förbindelselänk mellan Island och övriga Norden inom kultur-, undervisnings- och forskningsområden, samtidigt som det skall erbjuda ett brett spektrum av informationsarrangemang anknutna till samhälls- och näringslivet. Institutionen gör satsningar i arbetet för ökad språkförståelse samt i arbetet inom barn- och ungdomskulturens område. Ett särskilt anslag på 150.000 DKK för investeringar tillkommer 1998, utöver det i den ordinarie driftsbudgeten reserverade beloppet som normalt används för underhåll av fastigheten. Anslaget baserar sig på kalkyler om husets underhåll, ombyggnader, reparationer och nyinvesteringar ända till år 2000. Norden hus omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.7.2 Nordens hus på Färöarna

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	8 772 000	8 718	8 922 000
Därav investeringar	*650 000*	000 *400.000*	*500.000*

Nordens hus på Färöarna inledde sin verksamhet 1983. Huset förmedlar nordisk kultur till Färöarna och färöisk kultur till övriga Norden. Huset har även en viktig funktion som färöisk kulturhus.

Nordens hus på Färöarna står på grund av sin ålder inför omfattande investeringar både vad beträffar den tekniska utrustningen och själva fastigheten. Ett särskilt anslag på 500.000 DKK för investeringar tillkommer

1998, utöver det i den ordinarie driftsbudgeten reserverade beloppet som normalt används för underhåll av fastigheten. Anslaget baserar sig på faktiska kalkyler i en utredning som huset låtit göra om underhåll, ombyggnader, reparationer och nyinvesteringar till år 2000. Ytterligare tillkommer 1998 en ökning p g a driften av informationsverksamheten. Landstyret finansierar en del av verksamheten.

Norden hus omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.7.3 Nordens institut på Åland

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
FIM	950 000	964 000	1 000 000
Motsvarar **DKK**	1 235 000	1 205 000	1 250 000

Nordens institut på Åland inledde sin verksamhet 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet i samspel med kulturlivet i övriga Norden. Verksamheten omfattar huvudsakligen aktiviteter inom det allmänkulturella området med en särskild inriktning på de professionella kulturyttringarna samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning. Institutet satsar även på barn- och ungdomskulturen.

Ministerrådet täcker utgifterna för institutets verksamhet och direktör. Ålands landskapsstyrelse täcker resten av utgifterna. Norden institut omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.7.4 Nordens institut på Grønland

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	3 850 000	3 939 000	3 850 000

Nordens institut i Grønland grundades 1986 i samarbete med Grönlands hjemmestyre. Institutet finns i Nuuk, men har som uppgift att förstärka det grönländska kulturlivet och utveckla förbindelserna mellan hela Grönland och övriga Norden inom kultur-, utbildnings- och forskningsområden. Institutet skall också förmedla kontakter och upplysningar om det nordiska samarbetet. Hjemmestyre finansierar en del av verksamheten.

Nordens institut omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

1.8 Andre kultursatsninger

1.8.1 Projektmedel och generella stödordningar

1.8.1.1 Tvärsektoriell projektverksamhet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 000 000	1 326 000	1 600 000

Genom denna budgetpost önskar Ministerrådet stärka den tvärsektoriella dimensionen inom kulturområdet, mellan kultur- och utbildningssektorerna samt mellan kultur- och andra sektorerna.

Anslaget har kopplats dels till initiativ från institutionerna i Västnorden, dels till satsningar av tvärsektoriell karaktär med särskild relevans för andra nordiska randområden. Folkligt kultursamarbete kommer att vara ett prioriterat område.

Avsikten är även att vidareföra samarbetet mellan kultur- och skolsamarbetet som baserar sig på det nätverk mellan kultur och skola som skapats av projektet Nordisk kulturpedagogik i skolan.

1.8.1.2 Folkligt kultursamarbete (NORDLIV)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 900 000	1 867 000	0

Syftet med projektet var att stödja det folkliga engagemanget i nordiskt kulturliv och de frivilliga organisationerna i Norden.

Projektet *Nordliv - nordisk identitet - forntid, nutid, framtid* kulminerade i Kalmar under jubileumsperioden 1997. Projektet samfinansierades av kultur- och utbildning-/forskningsektorerna och härefter har projektet avslutats.

1.8.1.3 Nordisk identitet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	386 000 (Beviljat af projektmedel)	459 000	0

Forskningsprosjektet *Nordisk identitet* administreres av Pædagogisk Forskningsinstitut i Reykjavik. Prosjektet fokuserer på nordisk identitet i forhold til nasjonale og europeiske identitetsprosesser, med spesiell fokus på yngre mennesker. Prosjektet har til formål å undersøke struktur og inn-

hold i den felles nordiske identitet, som er av avgjørende betydning for å forstå viktige sosiale prosesser i Norden og Europa i dag.

Projektet er blevet stærkt forsinket i forhold til de oprindelige planer, men forventes afsluttet i 1997.

1.8.1.4 Sessionländernas kulturprogram

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 500 000	2 040 000	600 000

Bevilgningen anvendes til kulturarrangementer i samband med sesjonene og i overensstemmelse med sesjonlandets prioriteringer.

1.8.1.5 Insatser mod fremed fjentlighed

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	0	1 500 000

Ministerrådet har ladet udarbejde en rapport "De nordiska ländernas insatser inom området främlingsfientlighet och rasism", Staten Invandrarverk, april 1997. Efterfølgende har en fællesnordisk arbejdsgruppe udarbejdet forslag til en række konkrete projekter inden for 3 satsningsområder: informationsteknologi m.v, kunst og kultur samt idræt.

Med bevillingen vil det være muligt at gennemføre såvel forslag fra arbejdsgruppen som andre projekter i indsatser mod fremmedfjentlighed.

II Utbildning och forskning

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	203 689 000	198 270 000	182 493 000

Utbildnings- och forskningsministrarna (MR-U) har som överordnat mål för samarbetet att befästa och utveckla en nordisk utbildnings- och forskningsgemenskap. Denna skall stå i samklang med de nordiska ländernas intressen i förhållande till närområdena och övriga Europa.

Det skall vara lika lätt för nordborna att skapa kontakter, kommunicera och röra sig mellan utbildnings- och forskningsmiljöer inom Norden, som det är i det egna landet. Norden skall kunna betraktas som en enhet inom utbildnings- och forskningsområdet. Ett viktigt mål är att stärka den nordiska dimensionen i europeiskt och annat internationellt samarbete.

I överensstämmelse med dessa mål går den övervägande delen av medlen till generella stödordningar, nätverksaktiviteter och tidsbegränsade program. Det läggs ökad vikt vid infrastrukturlösningar och Ministerrådet har därför nedsatt en särskild policygrupp för att koordinera IT-samarbetet inom utbildning och forskning. Avtalet om nordiska studerandes tillgång till gymnasieskolor, universitet och högskolor har kompletterats med en betalningsordning, som från 1997 och framåt förväntas befästa och utveckla mobiliteten inom Norden.

I utbildningssamarbetet läggs inom ramen för nya handlingsplaner bl a ökad vikt vid språksamarbetet, ungas intresse för naturvetenskap, matematik och teknik, livslångt lärande, IT och multimedia som pedagogiska verktyg och utbytesprogram för studerande och lärare. Detta ligger i linje med de politiska prioriteringar som kommer till uttryck bla i Nordiska rådets rekommendation om budgeten (B161/pC2;C1) och det norska förmanskapsprogrammet.

Utvecklingen av samarbetet inom bl a språkområdet och forskningsområdet präglar i hög grad de förändringar för institutionerna, som följer efter den politiska evaluering, som gjordes i institutionsöversynen *Nordisk nytta.*

Inom språksamarbetet har en policygrupp tillsatts med uppgift att utarbeta förslag till politiska målsättningar, som kan vara riktgivande för Ministerrådets och medlemsländernas fortsatta utveckling av den språkliga dimensionen.

Kvaliteten och relevansen inom forskningsområdet förstärks genom en samlad plan för koordinering av ministerrådets forskningsinsatser med gemensamma kriterier för beredning, genomförande och utvärdering av samnordiska forskningsaktiviteter.

2.1 Allmänna projektmedel

2.1.1 Sektorns dispositionsmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 391 000	3 593 000	3 975 000

Dispositionsmedlen planeras användas inom de huvudprioritetsområden, som nämnts i den generella inledningen till sektorsbudgeten. Vidare används dispositionsmedlen till att iverksätta de initiativ som ordförandelandet tar under sitt ordförandeskap. Med dessa medel kan Ministerrådet, utan att invänta en relativt lång nordisk budgetprocedur, igångsätta nya aktiviteter, som har hög politisk prioritet och som utgör led i den politiska styrningen av verksamheten.

2.2 Utbildningssamarbete

2.2.1 Skolsamarbete

2.2.1.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.1.1.1 Nordisk skolesamarbejde (NSS)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 100 000	4 998 000	4 998 000

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS) er et rådgivende organ over for ministerrådet, og har en aktiv og operativ funktion på prioriterede områder. Udgangspunktet for arbejdet er den nye handlingsplan for skolesamarbejdet 1997 - 2000. Vigtige indsatsområder:

- udarbejde et forslag til et tættere samarbejde mellem de små yrkesfag
- udvikling af netværkssamarbejde fx. om entreprenørskap
- samarbejde om skolens internationalisering
- samarbejde om to-sprogede elever og naturvidenskab, matematik og teknologi problematikken
- vidreudvikling af nordisk skoledatanet

2.2.1.1.2 NORDPLUS-junior

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 402 000	5 712 000	8 712 000

Med nysatsningen på ekstra 3 mill. DKK til stipendieordningen er det hensigt at fremme mobiliteten mellem de 16 - 19 åriges uddannelser og imødekomme et stigende behov. Ordningen støtter elever/lærlinge og deres lærere i muligheden for at studere/ tage praktik i et andet nordisk land for en periode af minimalt 2 uger og maksimalt 2 måneder. Til vidreudvikling af stipendieordningen er der reserveret projektmidler til forsøg og nye tiltag inden for mobilitet for de 16-19 åriges uddannelser.

Undervisnings- og forskningsministrene i Norden har besluttet at forlænge ordningen til år 2000. Ansvarlig for ordningen er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde.

2.2.1.1.3 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden.

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 000 000	1 275 000	1 275 000

En vigtigt led i ministerrådets samlende aktivitet inden for sprogsamarbejdet er mobilitetsordningerne. Vestnordenprojektet har til hensigt at yde støtte og stimulere skoleklasser, der ønsker at rejse til eller fra Vestnorden. Nordisk Råd rekommenderede ved sessionen 1996, at støtten også omfatter elevudveksling inden for Vestnorden. Ansvarlig for projektet er Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde og projektet administreres af Foreningen Norden.

2.2.2 Folkeopplysning/voksenopplæring

2.2.2.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.2.1.1 Styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	3 318 000	3 162 000	3 162 000

Samfunnsendringene, t ex økt internasjonalisering, endringer i arbeidslivet og informasjonsteknologiens innflytelse, stiller endrede krav også til voksenopplæringen. Framtidens krav til brede kvalifikasjoner må betraktes i et livslang læring-perspektiv. Livslang læring skal gi den enkelte redskaper til personlig utvikling og til å påvirke utviklingen i arbeids- og samfunnslivet.

I Handlingsplan 1997-2000 fokuserer FOVU livslang læring som tenkemåte og grunnlag for å møte framtidens kvalifikasjoner i perspektivet demokrati, utdanning og arbeid. I den nye Handlingsplanen inngår flere prosjekter som skal tydeliggjøre og profilere det spesielle i nordisk folkeopplysning og voksenopplæring - frivillighet, demokratisk styring og erfaringsbasert læring.

FOVU vill stimulere utvikling og fornyelse av metoder og samarbeidsstrukturer mellom ulike miljøer, både tradisjonell folkeopplysning, utdanningsinstitusjoner og bedriftsliv. Styringsgruppen legger vekt på et konstruktivt samarbeid med det mangfold av aktører og miljøer innen nordisk folkeopplysning og voksenopplæring og satser på bedre formidling av resultater fra nordiske prosjekter.

For å styrke forskningsinnsatsen på voksenopplæringsområdet har FOVU igangsatt et forskningsprogram om opplæring i arbeidslivet og læringsmiljøer, "Arbeidsliv og folkeopplysning". Som et to-årig forsøksprosjekt, har FOVU igangsatt et nordisk etterutdanningstilbud i voksenpedagogikk. For å motvirke polarisering og mangelfull tilgjengelighet til ny

teknologi initieres et scenarieprosjekt i samarbeid med folkebibliotekene og metodikkprosjekt om voksnes læring i IT-samfunnet.

FOVUs internasjonale arbeid er basert på grunnprinsippene informasjon, erfaringsutveksling og samarbeid. Innsatsen konsentreres om å støtte og styrke oppbyggingen av folkeopplysning i nærområdene og forsterke den nordiske dimensjon i europeisk utdanningssamarbeid med henblikk på å få innflytelse på utformingen av et nytt voksenopplæringsprogram etter 1999.

2.2.2.1.2 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 800 000	6 528 000	6 528 000

Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring har som mål å bidra til videreutvikling og fornyelse gjennom å stimulere fellesnordiske prosjekter og aktiviteter som styrker nordisk identitet og samhørighet. I forbindelse med tilpasning av støtteordningen til prinsippene i nordisk nytte vil FOVU prioritere informasjon om de nye retningslinjer for støtteordningen, med spesiell henblikk på Vestnorden. Bl.a. gjennom erfaringskonferanser vil FOVU satse på bedre formidling av resultater fra de nordiske prosjekter som gis støtte.

Gjennom øremerkede bevilgninger motiveres økt mobilitet for nordiske folkehøgskoleelever og arbeidet i nordiske studieforbundssammenslutninger (blokktilskudd).

Støtteordningen har høg prioritet og rammebevilgningens andel er økt.

2.2.2.2 Institutioner

2.2.2.2.1 Nordens folkliga Akademi (NFA)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
SEK	7 012 000	7 145 000	6 966 000
Motsvarar **DKK**	5 750 000	6 145 000	5 991 000

NFA skal fremme og utvikle det nordiske samarbeidet innen folkeopplysning og voksenopplæring i Norden, mellom Norden og nærområdene og mellom Norden og Europa forøvrig. Virksomheten omfatter nordiske kurs og seminar i egen regi og med samarbeidende organisasjoner og institusjoner, samt dokumentasjon og prosjektvirksomhet.

NFA har et vel etablert internasjonalt senter som utfører informasjons- og serviceoppgaver for folkeopplysnings- og voksenopplæringsmiljøene, spesielt i forhold til nærområdene og Europa/EU.

FOVU har gitt NFA i oppdrag å ivareta oppgaver for sitt internasjonale arbeid, relatert til informasjon, erfaringsoverføring og konkret utredningsarbeid.

Ved institusjonsgjennomgangen fikk NFA fastholdt sin prøveperiode t.o.m. 1.desember 1997. Evalueringsprosessesen igangsettes høsten 1997 med sikte på beslutning på nyåret 1998. I prøveperioden forutsettes institusjonen å tydeliggjøre og styrke profilen som kompetansesenter for livslang læring gjennom å innrette virksomheten mot aktiviteter som konkretiserer og dokumenterer det spesifikke i den nordiske tenkning om folkeopplysning og voksenopplæring.

Nordens folkliga akademi er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.2.3 Högre utbildning

2.2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.3.1.1 Ledningsgruppen för högre utbildning (HÖGUT) - NORDPLUS

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	30 056 000	30 804 000	30 804 000

I ledningsgruppens för nordiskt samarbete inom högre utbildning (HÖGUT) uppgifter ingår att arbeta för en vidgning av möjligheterna för studerande i Norden att utbilda sig och avlägga examen i andra nordiska länder, att arbeta med frågor som rör gemensamma utbildningar och utbildningsinstitutioner, erkännande av examina, deltentamina samt med samordning av behörighetsgivande utbildningar. HÖGUT behandlar vidare frågor om initiering och utveckling av det nordiska samarbetet med närområdena och EU på det högre utbildningsområdet. Ledningsgruppen är också ansvarig för NORDPLUS-programmet - det nordiska mobilitetsprogrammet för lärare och studenter.

HÖGUT, har i slutningen af 1997 fremlagt et nyt handlingsprogram og forslag til nye statutter for Ministerrådet. Hovedpunkterne i arbejdet med oplægget til HÖGUTs fremtidige rolle og virke har været: At nordisk samarbejde om højere uddannelse bør undergå en udvikling set i lyset af: Nordisk samarbejde i en ny tid, hvor europæiske og nærområdespørgsmål med ny vægt sættes på dagsordenen; det stadigt mere betydende samarbejde mellem højere læreanstalter i Norden, og behovet for at styrke Ministerrå-

dets rolle som forum for og formidler af nordisk debat og initiativer på højere uddannelsers niveau .

Student- og lærerutvekslingsprogrammet NORDPLUS har siden det ble opprettet i 1988 tildelt mer enn 18 000 mobilitetsstipend i tillegg til at ca. 8000 studenter og lærere har deltatt ved mer enn 250 intensivkurs og seminarer. Søknader om NORDPLUS-midler har økt slik at for 1996 kunne knapt 20 % innvilges. Temanettverk med aktiviteter innen alle kategorier som utveksling av studenter og lærere, utvikling av felles kurs og curriculum samt seminarer, har ført til en anelse færre, men større søknader. Nettverksamarbeidene er etterhvert blitt meget velfungerende og med gode kommunikasjonslinjer mellom både faglig og administrativt personale. Den svake uttellingsprosenten fører derimot til stor misnøye fra brukerenes side. I tillegg til den tradisjonelle internordisk aktiviteten i NORDPLUS, viser siste års søknader en stadig økende etterspørsel etter midler som kan benyttes til utvikling av felleskurs på master-nivå (forskerutdanningskurs) og til samarbeide med baltiske institusjoner.

2.2.3.1.2 Norden-undervisning i utlandet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	911 000	918 000	918 000

Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet er et samarbejdsorgan for de nordiske landes administrationer af sprog- og kulturundervisning ved udenlandske universiteter.

Samarbejdsnævnets hovedformål er at styrke og koordinere undervisningen i nordiske sprog og nordisk litteratur ved de udenlandske universiteter. Undervisning i nordiske sprog og nordisk kultur foregår ved over 200 universiteter rundt i verden og samarbejdsnævnets kontaktnetværk består af ca. 2000 universitetslærere, hvoraf en mindre del er udsendte lektorer fra de respektive nordiske lande. Nævnet driver netværks- og informationsvirksomhed og bevilger støtte til lærerne til samarbejdsprojekter med fællesnordisk profil. Nævnet arrangerer regionale konferencer for at øge lærernes interesse og kvalifikationer på fagområdet.

Ministerrådet anser samarbejdet om Nordenundervisningen for at være yderst vigtigt og have stort potentiale for spredning af information og kundskaber om de nordiske landes sprog og kultur. For at sikre hensigtsmæssig og effektiv brug af de midler som er til rådighed fokuserer samarbejdsnævnet sine indsatser i en vis grad på valgte områder i tidsbegrænsede perioder. I 1998 vil der blive holdt en lektorskonference i England, samtidigt med at stor vægt vil blive lagt på samarbejdsprojekter i nordvest staterne i USA, med det formål at initiere og styrke mere langvarigt samarbejde på området mellem universiteterne i regionen.

2.2.3.1.3 Bidrag til nordisk sommeruniversitet (NSU)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 500 000	1 428 000	1 428 000

NSUs hovedoppgave er å fremme forskningens utvikling gjennom å styrke det vitenskapelige samarbeidet innen nye problemområder som ennå ikke har gitt grunnlag for felles prosjekt i det nordiske forskermiljøet. Det er et forum hvor representanter for ulike vitenskapelige disipliner og generasjoner samles om felles studier knyttet til tverrvitenskapelige problemstillinger. NSUs fleksible struktur med 3-årige studiekretser er et godt grunnlag for nytenkning og virksomheten har i de seneste årene tydelig dreid fra en teoretisk diskusjon av grunnlagsproblemer til en mer praktisk orientert linje. I studieprogrammet for 1997 er det tatt inn 5 nye studiekretser som alle avspeiler nye initiativ bl.a. vedr. ny teknologi og den europeiske integrasjon. På bakgrunn av den positive utvikling med nye satsningsområder foreslås Ministerrådets bidrag for 1998 uforandret i forhold til 1997.

NSU omfattes av Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

2.2.4 Språkligt samarbete

2.2.4.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.2.4.1.1 Støtte til nordiske sprognævnene

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	510 000	1 000 000

Midlerne administreres af Svenska språknämnden der sekretariatetsfunktionen i forbindelse med samarbejdet mellem de nordiske sprognævn. Der er udarbejdet en 3 årig kontrakt for samarbejdet med ministerrådet, der angiver formål, planer og aktiviteter for samarbejdet.

2.2.4.1.2 Nordiske kurser i språk og litteratur

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 900 000	1 836 000	1 836 000

Nordiske kurser i språk og litteratur arrangerer hvert år ca. 13 intensivkurs i dansk, norsk, svensk, finsk og i islandsk. Søknaden til kursene er meget høy, men kun litt over 300 kan delta hvert år. I tillegg blir det arrangert

kurs i grønlandsk og færøyisk annethvert år og i samisk hvert tredje år. Det er rimelig stor søknad til samtlige kurs, men særlig er interessen for språk og litteraturkurs knyttet til vestnorden, økende. I tillegg er forespørslene fra baltiske studenter og lærer stadig sterkere. Ønsket om å avholde felles kurs som omhandler nordisk kultur, er i ferd med å realiseres neste år. Det arbeides også med planer om nærmere kontakt til den nordiske lektorene i EU. Nordiske kurser i språk og litteratur omfattes av Nordisk ministerråds kontraktstyring.

2.2.4.1.3 Sprogligt samarbejde i Norden (NORDMÅL)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 950 000	5 202 000	5 202 000

I handlingsplanen for sproglig samarbejde i Norden (1996 - 2000) fastsættes hovedpunkterne for sproglig samarbejde i Norden. Tyngden ligger i arbejdet i skolerne (grundskolen og de 16 - 19 åriges uddannelser) og arbejdet i lærernes grund- og vidreuddannelse. Et nyt satningsområde er lærerstuderende. Hertil kommer arbejdet med en fortsat vidreudvikling af forskellige former for undervisningsmaterialer, såvel til modersmålsundervisningen som til undervisningen i de nordiske sprog som fremmedsprog. Udgangspunktet er sprogenes ligestilling og gensidig respekt for de nordiske sprogs folk, kulturer, historie og traditioner. I samarbejde med Nordens institut i Finland og sekretariatet ved Nordens hus i Reykjavik skal der ske en forøget, målrettet og langsigtet strategi for dels at styrke nabosprogsundervisningen i Norden og dels at styrke undervisningen i et skandinavisk sprog som fremmedsprog.

2.2.4.2 Institutioner

2.2.4.2.1 Nordens institut i Finland

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	0	0	3 818 000
Motsvarar **DKK**	0	0	4 773 000

Nordens institut i Finland har den opgave at sprede kenskabet til de øvrige landes sprog og kultur i Finland samt formidling af det finske sprog og Finlands kultur i det øvrige Norden. Indsatsen vil ske inden for kultur, medier, samfund, skole, uddannelse og forskning. Instituttet bliver placeret centralt i Helsingfors. I 1997 udnævner MR-U den nye direktør samt god-

kender en kontrakt med instituttet. Det kommer at etableres et mål- og rammestyringskontrakt mellem Nordisk Ministerråd og institution.

2.2.5 Generella program - alla nivåer

2.2.5.1 Ministerrådets (MR-U) IT-Policygrupp

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	(600 finansierades genom dispositionsmedel)	500 000

Ministerrådet beslutade i mars 1996 att tillsätta en rådgivande policygrupp för nordiskt samarbete rörande informationsteknik i undervisning och forskning. IT-policygruppens mandat gäller från beslutsdatum till och med utgången av 1999. Policygruppen har enligt beslutet till uppgift att:

- följa planer och utvecklingsprojekt i de nordiska länderna och på grundval av en gemensam analys ta initiativ till samnordiska projekt på detta område,
- följa den internationella utvecklingen, särskilt den europeiska utvecklingen när det gäller informationsteknik i undervisning och forskning och bedöma behovet av samlade nordiska åtgärder,
- hålla en samlad överblick över de operativa projekten som pågår inom IT-området under MR-U och verka för synergieffekter dem emellan,
- främja bildandet av nätverk mellan nordiska undervisnings- och forskningsinstitutioner, som har aktiviteter inom IT-området,
- främja det nordiska samarbetet mellan sådana organisationer som svarar för utvecklingen av informationsteknik i undervisning och forskning,
- hålla kontakt med samarbetsprojekt inom IT-området inom övriga nordiska ministerråd, samt
- utföra andra uppgifter med anknytning till IT-området, som ministerrådet eller ämbetsmannakommittén anförtror gruppen.

Policygruppen arbetar kontinuerligt med att utveckla rekommendationer till ministerrådet (MR-U) med sikte på vad som bedöms bli viktigt inom IT-området i tidsintervallet 3-5 år framåt i de nordiska länderna och inom EU-samarbetet. Detta gör man med utgångspunkt från en inventering av aktiviteter i länderna och pågående projektverksamhet inom NMR.

Policygruppens utvecklingsarbete och implementering av rekommendationer fick 1997 kostnadstäckning ur sektorns dispositionsmedel.

2.2.5.2 Ny informasjonsteknologi i undervisning og forskning (IDUN)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 000 000	3 060 000	3 060 000

Det nordiske samarbeidet om anvendelse av informasjonsteknologi i undervisning og læring er organisert i et tverrgående prosjektet IDUN, som har sitt siste virksomhetsår i 1998. Samarbeidet skal ivareta de verdier som ligger i erfaringsutveksling og nettverkssamarbeid innen forsknings- og utviklingsarbeidet angående anvendelse av informasjonsteknologi i utdanningen og hvor det er gunstig å skape en arbeidsfordeling mellom landene. Det nordiske samarbeidet organiseres slik at det styrker mulighetene for et optimalt samarbeid med det øvrige Europa, både for Norden som helhet og for de ulike nasjonale aktører.

Samarbeidet skal omfatte følgende seks innsatsområder:

- Informasjonsteknologi og utdanningspolitikk.
- Implementering av viktige resultat fra FoU-samarbeidet.
- Utvikling og utveksling av undervisningsmateriell.
- Fjernundervisning.
- Felles adgang til datanett og databaser.
- Copyright- og avtalespørsmål om anvendelse av dataprogramvarer og databaser innen Norden.

2.2.6 Övriga utbildningsinstitutioner

2.2.6.1 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
SEK	8 171 000	3 520 000	0
DKK	6 700 220	3 027 000	0

Institutionen har lagts ner fr o m 1.7.1997.

2.3 Forskningssamarbete

2.3.1 Projektmedel och generella stödordningar

2.3.1.1 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 500 000	2 550 000	2 486 000

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) er Ministerrådets rådgivende organ i overordnede og langsigtede forskningspolitiske spørgsmål. Rådet har på opdrag af undervisnings- og forskningsministrene samt samarbejdsministrene i 1996 udarbejdet et forslag til en strategisk plan for en ny nordisk forskningspolitik. Forslaget "Ett nytt nordiskt forskningspolitiskt program" blev behandlet af Ministerrådet i 1997, men vil ikke blive iværksat i 1998.

FPR skal som rådgivende organ fremme nordisk samarbejde indenfor grundforskning, anvendt forskning og forskeruddannelse. FPR udarbejder bl. a. forslag til nordiske forskningsprogrammer og andre projekter, initierer forskningspolitiske udredninger og overvåger kontinuert Nordens muligheder for at påvirke internationalt forskningspolitik.

2.3.1.2 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
NOK	35 600 000	36 490 000	38 737 000
Motsvarar **DKK**	31 328 000	32 476 000	34 476 000

Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA) har til formål at fremme forskeruddannelsen, forskermobiliteten og forskersamarbejdet i Norden. NorFA's midler anvendes blandt andet til fællesnordiske forskerkurser, opbygning af forskernetværk, mobilitetsstipendier, forskersymposier og –workshops, gæsteprofessorer og nordisk deltagelse i nationale forskerkurser. NorFA har endvidere indledt samarbejde med de baltiske lande og EU om fælles forskerkurser.

FPR gennemførte i 1997 en evaluering af NorFA og anbefalede yderligere at udbygge et formaliseret samarbejde mellem de nordiske forskeruddannelser i form af tværfaglige forskernetværk og formaliseret fælles udnyttelse af nationale forskerkurser og forskerskoler. Til denne nysatsning er budgettet for 1998 øget med omkring 5% i forhold til 1997 budgettet. Satsningen strækker sig over en 3 årig periode 1998-2000, hvorefter resultaterne evalueres.

NorFA er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.1.3 Forskningsprogrammet Norden och Europa

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	4 000 000	6 120 000	8 000 000

Ministerrådets forskningsprogram "Norden og Europa" løber i perioden 1996-2000. Programmets formål er at højne kvaliteten af den nordiske

samfundsvidenskabelige og humanistiske forskning. Forskningsaktiviteterne i programmet skal åbne nye faglige/tværfaglige perspektiver og fremme forskningsbaserede indspil i den pågående nordiske samfundsdebat om den nordiske profil i Europæisk sammenhæng. Der er godkendt 19 forskningsprojekter under programmet, hvoraf 18 er igangsat i 1997.

Programmet omfatter fire temaer: Det nordiske språksamfunnet, Religiøsitet og verdier i Norden, Nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner, og Nordisk litteratur og livssyn, og det forutsettes at programmet integrerer perspektiver fra kjønns- og likestillingsforskning, mulitikulturelle aspekter og betydningen av frivillige organisasjoner. Ministerrrådet tager sigte på at finansiere programmet med 35 MDKK. Programmet er igangsat med gradvist øgede bevillinger i forhold til opstart af programaktiviteterne. Forskningsbudgettet for de fuldt operative programaktiviteter er af styret beregnet til at opgå til 9.04 MDKK i 1999 og faldende det sidste år til 5.5 MDKK.

2.3.1.4 Nordisk miljøforskningsprogram

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	26 700 000	25 041 000	0

Finansieringen af programmet ophører i 1997 og der kræves ikke yderligere finansiering. Mange projekter, som blev er blevet sat i gang i for perioden 1996-1997, ventes først at afslutte deres arbejde i 1998. En del projekter har i 1996 afsluttet feltarbejdet og dataindsamling og er overgået til dataanalyse- og publiceringsfasen. Programkomitéen og de tre ekspertkomitéer har fået deres mandat forlænget til udgangen af 1998, så de kan varetage programledelsen og evaluering af programmet i 1998. Programkomitéen har fordelt den totale bevillingsramme mellem delprogrammer og NorFA for den resterende programperiode.

2.3.1.5 Bioetik-kommittén

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	800 000	816 000	796 000

Nordisk Ministerråd har for perioden 1996-1998 videreført *Nordisk Komite for Bioetik* med fornyet mandat. Komiteen for Bioetik er et nordisk referenceorgan på bioetik området med tæt kontakt til nationale nordiske rådgivende organer. Komiteen har til opgave at identificere etiske problemer, behov for ny lovgivning og regulering som opstår ved genteknologisk og anden bioteknologisk forskning. Komitéen bidrager til nordisk samar-

bejde om bioetiske spørgsmål ved at informere, udgive publikationer, afholde høringer, workshops og konferencer. Der planlægges i 1997 en konference med repræsentanter fra samtlige nordiske bioetiske komitéer. I forbindelse med konferencen udgives skandinavisk og engelsksproget informationsmateriale om de nordiske komiteers virksomhed. Der afholdes også en konference om biobanker.

2.3.1.6 Arktisk humanistisk forskning

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 000 000	3 060 000	0

Det nordiske programmet for arktisk humanistisk forskning er gennemført i programperioden 1993-97 og udløber således med udgangen af 1997. Programmet gjennomførtes i samarbejde med Nordisk samarbeidsnemnd for humanistisk forskning (NOS-H). NOS-H har haft det direkte faglige og administrative ansvar for aktivitetene, og bidraget økonomisk til programmet med et årligt beløb på ca. 600.000 DKK. En statusrapport (september 1996) har vurderet programresultatet som værende positivt.

2.3.1.7 Nordisk Identitet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	780 000 (Beviljat av projektmedel)	918 000	0

Nordisk Ministerråd har for perioden 1994-97 finansieret et forskningsprojekt, *Nordisk Identitet*. Projektet fokuserer på nordisk identitet i forhold til nationale og europæiske identitetsprocesser, navnlig med fokus på yngre mennesker. Projektet har til formål at undersøge struktur og indhold i den fælles nordiske identitet, som er af afgørende betydning for at forstå vigtige sociale processer i Norden og Europa i dag. Projektet er blevet stærkt forsinket i forhold til de oprindelige planer, men forventes afsluttet i 1997.

2.3.1.8 Støtte til Nordisk netværk for folkloristik

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	2 070 000		
DKK	2 691 000	2 448 000	2 150 000

Ministerrådets beslutning i marts 1997 vedrørende implementering af institutionsudredningen indebar: At Nordisk Institut for folkedigtning (NIF) nedlægges som institution. At Åbo Akademi og Bergen universitet anmodes om i fællesskab at etablere et *Nordisk netværk for folkloristik*, og at NOS-H anmodes om at administrere en pulje, der støtter projekter inden for nordisk folkloristik opkoblet til netværksfunktionen. Såvel netværksfunktion som projektpulje støttes af Ministerrådet over en 5 årig periode.

2.3.1.9 Nordisk arktisk forskningsprogram; levevilkår og bæredygtig udnyttelse af ressourcer i de arktiske egne.

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	0	6 000 000

Nordisk ministerråd iværksætter et nordisk arktisk forskningsprogram for perioden 1998-2002. De naturprocesser der foregår i de arktiske og subarktiske områder er meget vigtige for globale klima- og miljøændringer, samtidig er de arktiske områder meget sårbare for forurening.

Programmet skal fokusere på levevilkår og bæredygtig udnyttelse af ressourcer i de arktiske egne, herunder emner, der er væsentlige for bevarelse og udnyttelse af de arktiske naturressourcer og for levevilkårene for befolkningen i de arktiske egne. Programmet omfatter følgende områder:

- biologiske ressourcer og deres bæredygtige udnyttelse
- flora og fauna - bevarelse af biologisk diversitet (mangefold)
- levevilkår, folkesundhed og miljøskader

Programmet skal sikre en koordinering af nordisk forskning på disse områder, både når det gælder organisation og finansiering. En koordineret udnyttelse af nordiske forskningsfaciliteter vil også give en merværdi til nationale projekter og til nordisk deltagelse i international arktisk forskning.

Forskningsprogrammet forankres i Forskningspolitisk Råd.

2.3.2 Forskningsanknutna institutioner

2.3.2.1 Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	16 000 000	16 368 000	16 959 000

Nordisk Institut for teoretisk Fysik (NORDITA) har som hovedopgave at udføre forskning inden for grundlæggende teoretisk fysik og at fremme

samarbejdet mellem forskere på området i de nordiske lande og internationalt.

Nordita's kurser og symposier, som tiltrækker forskere fra hele verden, bliver yderligere udbygget i 1998. Stipendiat programmet udbygges stadig og omfatter nu udover de nordiske lande, flere stipendiater fra de baltiske lande og NV Rusland. Hertil kommer eksternt finansierede europæiske stipendiater.

Nordita's uddannelseskomité har for potentielle forskerstuderende planlagt et undervisningsprogram for 1997/98. Hertil kommer en *Nordita Master Class of Physics* rettet mod 3 og 4. års studerende. Nordita udbygger det nordiske samarbejde ved at iværksætte en række fælles nordiske forskningsprojekter og det europæiske samarbejde ved at deltage i flere netværk under EU's TMR program. Samtidig udbygger Nordita sine kontakter til europæiske og internationale forskningscentre for teoretisk fysik.

NORDITA har sammen med Niels Bohr Instituttet lokaler ved Københavns Universitet. NORDITA er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.2 Nordiska institutet för sjörätt (NIfS)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
NOK	2 697 000	2 760 000	2 691 000
Motsvarar **DKK**	2 373 360	2 456 000	2 395 000

Nordiska Institutet för Sjörätt (NIfS) har till uppgift att främja forskning och utbildning i de nordiska länderna inom sjörätt och allmän transporträtt, olje- och gasrätt samt angränsande områden. Institutet är en katalysator och koordinator inom området i Norden, utvecklar och stärker nätverk mellan personer med olika yrkesmässig bakgrund och främjar nordiska rättslösningar inom EU och internationellt.

Institutets huvudaktiviteter består av tremånaders kurser för ca 200 studenter, kortare seminarier för yrkesverksamma, forskning och forskarutbildning, en omfattande publiceringsverksamhet samt vidareutveckling av spetskompetens inom det aktuella fackområdet. Institutet deltar i ett europeiskt forskarnätverk finansierat av EU:s TMR-program och tar emot gästforskare från närområdena.

Nordiska Institutet för Sjörätt omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

2.3.2.3 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	6 300 000	6 445 000	7 584 000

Nordisk Institutt for Asiastudier har utviklet seg å bli en ledende institusjon innen sitt felt ikke bare i Norden, men også i Europeisk og global sammenheng. Instituttet teller i dag omlag 20 heltidsansatte inkludert forskere, biblioteksansatte og administrasjon. NIAS har i løpet av de siste årene erfart en kraftig økende kompetanse-etterspørsel fra både statlig- og privat sektor.

Innen den europeiske sektor er NIAS i henhold til Nordisk samarbeide i en ny tid, i gang med et fireårs prosjekt for styke det formelle samarbeidet mellom Norden og EU, ved å bygge en allianse med tilsvarende institusjon i Nederland. Dette samarbeidet vil være med på å øke den nordiske og europeiske spisskompetansen på området. Prosjektet løper fra 1998 t.o.m 2000 og deretter evalueres resultatene. Da NIAS har behov for oppstart allerede inneværende år, er midler for 1997 søkt dekket nasjonalt samt over MR-Us disposisjonsmidler.

NIAS har også gjennom de siste årene utviklet et kreativt samarbeide med baltiske, russiske og østeuropeiske institusjoner og virker som en brobygger mellom disse og det internasjonale samfunnet.

NIAS er underlagt Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.4 Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	4 062 000	4 123 000	4 020 000
Motsvarar **DKK**	5 280 600	5 154 000	5 025 000

NORDINFO:s uppgift är att genom projektstöd och informationsförmedling främja utvecklingen av nordisk kompetens inom forskningsbiblioteks- och informationssektorn. Verksamheten syftar till att förbättra och effektivisera försörjningen av vetenskaplig information i Norden, såväl inom den primära användargruppen (det vetenskapliga samfundets forskare, lärare och studenter) som mellan denna och övriga producenter och användare av vetenskaplig information (den offentliga sektorn och näringslivet, allmänheten).

Den snabba utvecklingen inom informationsteknologin gör att det under de närmaste åren finns ett särskilt stort behov av fortbildning inom

bibliotekssektorn. NORDINFO kommer därför att på olika sätt ge stöd till kurs- och annan fortbildningsverksamhet och därmed utnyttja den erfarenhet som byggts upp inom bl a de av NORDINFO initierade kompetenscentren (elektronisk publicering, nätverk och digitalisering av nationalbibliotekssamlingar). Genom att t ex bevilja mobilitetsstipendier inom sektorn kan NORDINFO bidra till att öka kännedomen om grannländerna och sprida det specialkunnande som byggts upp på vissa institutioner i Norden.

NORDINFO kommer att bedriva internationellt samarbete på oförminskad nivå genom ett nära samarbete med speciellt europeiska forskningsbibliotek och vid behov förmedla samnordisk kompetens till bl a EU-kommissionen. I förhållande till närområdena har NORDINFO en roll som ett första kontaktorgan eller som expertis om frågor rörande t ex informationsteknologi.

NORDINFO omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

2.3.2.5 Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
ISK	55 556 000	62 333 000	75 219 000
Motsvarar **DKK**	5 000 040	5 610 000	6 770 000

Nordisk Vulkanologisk Institut (Nordvulk) har som hovedopgave at drive forskning i dynamisk geologi med hovedvægt på vulkanologi og pladetektonik og hertil miljørelaterede områder. Instituttet skal videreudvikle det nordiske samarbejde på sit arbejdsområde. Nordvulk's stipendiat program giver toårige stipendier til nordiske forskerstuderende. Hertil kommer sommerskoler og workshops som arrangeres i samarbejde med NorFA, EU's TMR program og i 1997 med U.S. National Science Foundation. Instituttet deltager løbende i en række europæiske og internationale forskningsprogrammer.

Nordvulk har gennem de seneste 10-15 år opbygget en unik ekspertise internationalt i studiet af aktive vulkaner. Denne ekspertise er grundlaget for et projekt om den nordatandtiske vulkanisme og dens miljømæssige betydning for den nordlige halvkugle. Projektet, der planlægges iværksat for perioden 1998-2000 (hvorefter resultaterne evalueres), skal studere den nordatlandtiske kappediapir og dens betydning for hydrosfære, biosfære og atmosfære. Projektet er grundlaget for instituttets deltagelse i flere internationale forsknings programmer, der omfatter overvågning af aktive vulkaner, udvikling af avanceret måleudstyr og kontinuerlig monitering.

Nordvulk er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

2.3.2.6 Nordisk samisk institutt (NSI)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
NOK	6 966 000	6 558 000	6 394 000
Motsvarar **DKK**	6 130 080	5 837 000	5 691 000

Nordisk samisk institut (NSI) tar initiativ til, samordner og gennemfører udredning, planlægning og forskning med sigte på at forbedre den samiske befolknings stilling socialt, kulturelt, retsligt og økonomisk. NSI har lokaler i Kautokeino. Ministerrådets institutionsudredning såvel som institutionens egen udredning om en ny organisation, dannede i 1997 baggrunden for, at institutionen videreføres med en styrket forskningsprofil og gennemgår en grundig reform først og fremmest af den interne struktur. Instituttet knyttes til udviklingen af Sametingenes samarbejde og indpasses desuden i et samlet billede af de nordiske urbefolkningsinitiativer.

Nordisk samisk institutt er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem.

III Miljö

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	30 500 000	33 660 000	39 319 000

De politiska prioriteringar som kommer till uttryck bla i Nordiska rådets rekommendation om budgeten (B161/pC2;C1) har i budgetförslaget getts ökad vikt genom ytterligare insatser på tvärsektoriella miljöinsatser. Vidare fortsätter satsningen på mjukgöringsfaciliteten i närområdena.

3.1 Miljösektorns projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	27 900 000	27 540 000	34 319 000

Det miljöpolitiska samarbetet

Miljösamarbetet tar utgångspunkt i den Nordiska miljöstrategin 1996-2000. Verksamheten syftar till ökat inflytande och gehör för nordisk miljöpolitik i ett vidare internationellt perspektiv, förstärkning av miljöhänsyn inom samhällssektorerna och samarbete om genuint internordiska frågor. Arbetet är koncentrerat till områden där de Nordiska länderna har gemen-

samma intressen att tillvarata. I samband med EU:s östutvidgning har insatser för att lösa miljöproblemen i Nordens närområden hög prioritet.

Ministerrådet lägger under 1998 särskild tyngd vid insatser kring centrala internationella miljöprocesser, bl.a. genom att stöda FNs arbete med ett globalt avtal för reglering av persistenta organiska föroreningar. Samarbetet med andra sektorer utvidgas till energi-, närings- och konsumentsektorerna. Aktiviteter för uppföljning av handlingsplanen om kulturmiljöer i landskapet utvecklas i samarbete med kultur-, jord- och skogsbruks- och fiskerisektorerna. Samarbetet med Nordens närområden inriktas på åtgärder för att avhjälpa de stora miljöproblemen i området. Deltagande i srbetet med en Agenda 21 för Östersjöregionen prioriteras.

I uppföljningen av Ministerrådets arktiska samarbetsprogram prioriteras bevarandet av biologisk mångfald, hållbart nyttjande av naturresurser och miljöfarliga ämnen. En handlingsplan för naturskydd i Arktis tas fram. Ministerrådet verkar för att miljöfrågorna ges en stark roll i Arktiska rådet och andra relevanta processer.

Nordiska rådets natur- och miljöpris (350.000 DKK) utdelas till ett företag, en organisation, ett nyhetsmedium eller en person som på ett föredömligt sätt integrerat miljöhänsyn i sin verksamhet eller på annat sätt gjort en extraordinär insats för natur och miljö.

Havs- och luftföroreningar

Arbetet på *hav- och luftvårdsområdet* inriktas på initiativ inom ramen för konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar (LRTAP), havskonventionerna (OSPARCOM och HELCOM) och EUs miljöarbete. Underlag tas fram för LRTAPs andra protokoll för kväveoxider, EUs försurnings- och oxidantstrategier och för utveckling av koncept för mer effektbaserade strategier för miljögifter i terrester och marin miljö. Utredningar om persistenta organiska ämnen prioriteras, för att få en bättre överblick över transporter av ämnena.

Som underlag för det internationella förhandlingsarbetet inom klimatkonventionen tas nordiska förslag fram om kostnadseffektiva åtgärder för att begränsa utsläppen av växthusgaser. Budget ca. 5.500.000 DKK.

Kemikalier

På *kemikalieområdet* utvecklas kriterier för klassificering och märkning av kemiska ämnen och produkter, framförallt för miljöfarlighet och neurotoxicitet. Det nordiska arbetet med faro- och riskbedömningar av kemikalier stärks i avsikt att inom EU/EES, OECD och FN främja och stödja åtgärder för substitution och reduktion av farliga kemikalier. Insatser görs för att driva på det globala arbetet för att reducera svårnedbrytbara organiska föroreningar.

Evalueringar av kemiska och biologiska bekämpningsmedel utförs i avsikt att utreda substitutionsmöjligheter samt att uppnå reduktioner i bruk

och miljöbelastning. Arbetet beträffande biocider utgör underlag för och bidrag till motsvarande EU arbete.

År 1997 fattas beslut om eventuell fortsättning av de nordiska ländernas medverkan i arbetet med utveckling och utbyggning av OECD:s testmetoder för kemikalier. Budget ca. 3.500.000 DKK.

Miljöövervakning

Ett program utvecklas för Nordisk naturövervakning i akvatisk miljö, som anknyter till den Europeiska miljöagenturens (EEAs) sötvattensaktiviteter. Den marina miljöövervakningen inriktas på utveckling av övervakningsverksamheten i saltvattenmiljö och marin övervakningsmetodik. Nordisk samordning stärks beträffande miljöövervakning i Nordsjön och Östersjön.

Den andra indikatorrapporten över miljöns tillstånd i Norden utges, som resultat av ett samarbete med OECD. Arbetet med en miljötillståndsrapport över biodiversitetsläget i Nordeuropa fortsätter fram till år 2000. Samarbetet med Nordens närområden fokuseras på uppföljning av biodiversitetskonventionen och terrestrisk naturövervakning.

Samarbetet med den Europeiska miljöagenturen om faktorisering av vegetationstyper fortsätter. Arbetet innebär genomslagskraft för nordisk klassificering och beskrivning av habitat inom EU. Budget ca. 5.100.000 DKK.

Renare teknologi

De nordiska samarbetsformerna stärks i syfte att medverka till utveckling och nordisk implementering av EU/EES regler på *renare teknologi och avfallsområdet*. Producentansvarsordningar utarbetas för att reducera avfallsmängder och öka återvinningen. Behandlingslösningar för vissa typer av avfall, åtgärder för ökad tillämpning av bästa tillgängliga teknologi, miljöstyrning (EMAS) och livscyykelanalyser tas fram. Utredningar görs om avfallsproblem, införandet av renare teknologi och miljöhandlingsplaner för nordiska ö- och småsamhällen, med särskild vikt på de arktiska områdena.

Arbetet med att främja hållbar produktion och konsumtion inriktas på produktinriktade miljöinsatser för att reducera produkternas miljökonsekvenser i hela deras livslopp. Arbetet utförs i samarbete med närings- och konsumentsektorerna samt kemikaliegruppen. Budget ca. 2.500.000 DKK.

Natur och friluftsliv

Aktiviteterna inom *natur- och friluftslivsområdet* omfattar biologisk mångfald, landskapsskydd, kulturmiljöer och friluftsliv. För uppföljning av biodiversitetskonventionen igångsätts bl.a. aktiviteter beträffande geologins betydelse för biologisk mångfald samt åtgärder för skydd av hotade arter och biotoper för rödlistade arter i Norden. Frågan om den nordiska kust-

kulturens särart och livskraft följs upp genom utredningar om bl.a. friluftsliv vid kusterna och en hållbar utveckling i kustzonen.

Arbetet med att utvidga UNESCO:s lista över världens kultur- och naturarv följs upp och en utredning för eventuell revision av de nordiska RAMSAR-områdena aktualiseras. Arbetet med en handlingsplan för naturskydd i Arktis fortsätter fram till år 1999/2000. Budget ca. 3.500.000 DKK

Miljökonsekvensbeskrivningar

Samarbetet beträffande *miljökonsekvensbeskrivningar* (MKB) slutföres under 1998. Tyngdpunkten i verksamheten ligger vid att utveckla MKB-instrumentets användning vid strategiska beslutsnivåer samt att arbeta för dess användning i samband med EU:s MKB-direktiv. I fråga om MKB på projektnivå slutförs en utredning om MKB-frågor i gränsöverskridande sammanhang i syfte att främja samordningen av MKB-användningen i Nordens närområden och Arktis. Utvecklingsaktiviteter beträffande MKB-metodik, MKB-nätverk i Norden och dess närområden inklusive Arktis samt i relation till värdefulla kulturmiljöer stöds. Budget ca. 900.000 DKK.

Buller

Arbetet med en generell *bullerberäkningsmodell* som tar hänsyn till buller från flera externa källor på ett akustiskt korrekt sätt fortsätter i nära kontakt med motsvarande arbete inom EU. Budget ca. 1.000.000 DKK.

Det tvärsektoriella samarbetet

Pågående aktiviteter

I enlighet med den Nordiska miljöstrategin 1996-2000 avser Ministerrådet verka för integrering av miljöhänsyn i andra samhällssektorer.

Varje sektor har i utgångspunkten ansvar för denna miljöintegrering. En samverkan mellan sektorerna är nödvändig för målmedvetet och framgångsrikt arbete. En gemensam finansiering av samarbetet i Ministerrådets regi är viktig för att understryka sektorernas delaktighet i, roll och gemensamma ansvar för en hållbar utveckling. De nedan angivna budgetbehoven är indikativa.

Under 1997 fattar Ministerrådet beslut om vidareförandet av samarbetet på *ekonomi och miljö* området. Aktuella frågeställningar inom området kan vara ekonomiska styrmedel på miljöområdet, miljöklassificering av fordon samt avgifter vid användning av natur- och miljöresurser. Samarbetet med EU/ENVECO-gruppen samt beredningen av frågor inför dess möten kommer att utgöra en viktig komponent i arbetet. Budget sammanlagt ca. 1 miljon DKK.

Miljö- och fiskerisamarbetet går in i en avslutande fas under den Nordiska miljö-fiskeristrategin 1995-1998. I arbetet prioriteras miljögifters

påverkan på den marina miljön och havets levande resurser, samt insatser för genomförandet av FN:s konvention om biologisk mångfald, bifångstproblematiken och utvecklandet av fiskeredskap som minskar belastningen på den marina miljön. Arbetet syftar till att integrera miljöhänsyn i fiskerisektorn och tillförsäkra en god havsmiljö. Beslut fattas beträffande vidareförandet av sektorssamarbetet. Budget sammanlagt ca 2.000.000 DKK.

Arbetet fortsätter för uppföljning av den *Nordiska miljöstrategin för jord- och skogsbruk* 1996-1999. Aktiviteterna inriktats på kulturlandskap, hållbar produktion inom jord- och skogsbruk, mångsidigt skogsbruk, rendrift, målkonflikter, genetiska resurser samt Östersjöfrågor av närområdesrelevans. Budget sammanlagt ca. 3.000.000 DKK.

Tvärsektoriellt samarbete

	Sektorsandel	Totalt
Ekonomi och miljö	500.000 DKK	1.000.000 DKK
Fiskeri och miljö	1.000.000 DKK	2.000.000 DKK
Jord- och skogsbruk samt miljö	1.500.000 DKK	3.000.000 DKK

Nya aktiviteter

Under 1997 fattar Ministerrådet beslut om tillrättaläggandet av samarbetet mellan *miljö och energisektorerna*. Aktiviteter kan förutses beträffande energirelaterade klimatfrågor, innefattande reduktion av koldioxidutsläpp och gemensamt genomförande, styrmedelsfrågor, energieffektivietet och biobränslen. Budgeten är sammanlagt 1,7 MDKK.

Mot bakgrund av bl.a. resultaten från konferensen om en produktinriktad miljöstrategi, som arrangeras samfällt mellan *miljö-*, *närings*- och *konsument*sektorerna i 1997 fattar Ministerrådet beslut om samarbetets inriktning och omfattning år 1998 såvitt avser utvecklandet av en produktorienterad miljöstrategi. Budgeten är sammanlagt 1,2 MDKK.

Uppföljningen av handlingsplanen för *kulturmiljön i landskapet*, som antogs 1996 och syftar till att stärka förvaltningen av det fasta fysiska kulturarvet i landskapet i samarbete med kultur-, jord- och skogsbruks- samt fiskerisektorerna. Arbetet inriktas under 1998-1999 på den nordiska kunstkulturens särart och livskraft, jord- och skogsbrukslandskapets kulturvärden, kulturmiljö i planeringen samt nordisk vidareutbildning av kulturmiljöförvaltare. Budgeten är sammanlagt 2,4 MDKK.

Under 1998 slutförs under svenskt ordförandeskap förhandlingarna av en *Agenda 21 för östersjöregionen*. Insatser görs för att stärka de baltiska ländernas och Rysslands deltagande i förhandlingsprocessen, som omfattar sju sektorsområden vilka samtliga även omfattas av samarbete inom Ministerrådet. Insatser görs för att möjliggöra frivilligorganisationernas medverkan i uppföljningen av Agenda 21. Arbetet syftar till att stödja länderna i närområdet i de omställningsprocesser på de nivåer som blir nödvändiga

för genomförandet av Agenda 21, och genomförs i samverkan mellan flera av de centrala icke-statliga organisationerna i förhandlingsprocessen. Övriga insatser värderas i ljuset av förhandlingsresultatet. Budgeten är sammanlagt 1,2 MDKK.

Nye tværsektorielle aktiviteter indenfor miljøområdet

	Totalt
Energi och miljö	1.700.000 DKK
Kulturmiljön i landskapet	2.400.000 DKK
Produktorienterad miljöstrategi	1.200.000 DKK
Agenda 21 för Östersjöregionen	1.200.000 DKK
	6.500.000 DKK

Budgetmedlen för dessa nya aktiviteter innanför miljöområdet placeras preliminärt hos miljösektorn. Under hösten kommer diskussioner att föras mellan berörda sektorer så att den slutliga fördelningen av medlen kan framgå av beslutet om budgeten i november 1997.

3.4 NEFCO - facilitet för mjuk finansiering

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 600 000	6 120 000	5 000 000

Det *Nordiska miljöfinansieringsbolaget*, NEFCO, är ett viktigt instrument i det Nordiska närområdessamarbetet för att underlätta genomförandet av miljöprojekt i närområdet. Under perioden 1996-2001 ökar NEFCO:s grundkapital till 80 MECU. Genom NEFCO:s ordinarie verksamhet stöds miljöförbättrande investeringar av Nordiskt miljöintresse i Central- och Östeuropa. Hög prioritet ges åt sådana insatser som syftar till att stödja genomförandet av HELCOM:s Östersjöhandlingsprogram och minska de omfattande miljöolägenheterna som härstammar från nordvästra Ryssland.

Inom ramen för NEFCO:s ordinarie verksamhet stöds lönsamhetsstudier på vissa av de "hot spots"-projekt (högriskområden) som identifierades i den utredning, som NEFCO och AMAP överlämnade bl.a. till Barents Euro-Arktiska Råd i december 1995 över föroreningskällor i nordvästra Ryssland. Lönsamhetsstudierna resulterar i sådant underlag, att projekten kan föreläggas myndigheter, finansieringsinstitutioner och företag för beslut om fortsatta saneringS- och finansieringsåtgärder. Lönsamhetsstudierna utgör därigenom en nödvändig förutsättning för att konkreta miljöförbättrande insatser i projekten kan förverkligas.

En särskild fond (facilitet) upprättades 1995 under NEFCO i syfte att för försöksperioden 1996-1998 möjliggöra finansiering av miljöförbättrande åtgärder i närområdet på villkor förmånligare än sedvanliga bankvill-

kor, s.k.*mjuk finansiering*. Verksamheten har utvecklats positivt med beslut om insatser till bl.a. vattenvårds-, energieffektiviserings- och luftvårdsprojekt. samt sanering efter kärnbränsleanvändning. Den projekt "pipe-line" som uppbyggts antyder möjligheter till fortsatta insatser för energieffektivisering framför allt i fjärrvärmesektorn, sanering av vattenvård inom ramen för Östersjöprogrammet och Barentsprogrammet och miljöanpassning av industrianläggningar i de baltiska länderna, Ryssland och Barentsregionen.

Verksamheten, som 1996 och 1997 har samfinansierats med de nordiska länderna med 25 miljoner DKK per år, utgör ett viktigt bidrag till förberedelsen av nästa all-europeiska miljöministerkonferens i den s.k. Environment for Europe processen i Danmark 1998, som bl.a. inriktas på hur finansieringen av miljöåtgärder i Öst- och Centraleuropa kan stärkas.

En evaluering av faciliteten utförs till underlag för Ministerrådets beslut om en eventuell fortsättning av ordningen efter 1998. För 1998 siktas mot en totalram på ca. 35 miljoner DKK, varav det sammanlagda budgetbehovet över Ministerrådets budget uppgår till ca. 10 miljoner DKK från sektorsmedel och närområdesprogrammet.

IV Ekonomi och näring

	Beviljning 1996 DKK	**Budget 1997 DKK**	**Budget 1998 DKK**
Energi- og næringspolitik	74 776 000	72 861 000	71 300 000
Regionalpolitik	26 150 000	28 267 000	29 500 000
Jord- og skogbruk	20 078 000	19 595 000	22 100 000
Fiskeri	7 300 000	7 191 000	7 000 000
Øvrig sektorsamarbeide under øknomi	2 150 000	1 632 000	1 646 000
TOTALT	130 454 000	129 546 000	131 546 000

Under satsingsområdet økonomi er samlet Ministerrådets virksomhet på samarbeidsområdene energi- og næringspolitikk, regionalpolitikk, jord- og skogbrukspolitikk, fiskeri, samt øvrig sektorsamarbeid (transport, bygg/bo og økonomi/finans).

Av det totale budsjett i 1998 for satsingsområde økonomi på 131.546 TDKK går 65.700 TDKK (49,9 %) til samarbeidsaktiviteter i regi av de industripolitiske institusjonene Nordisk Industrifond og Nordtest.

Budsjettforslaget for 1998 innebærer en fortsatt høy prioritering av samarbeidet mellom miljøsektoren og flere av fagsektorene, samt en ikke ubetydelig styrking av arbeidet med bevaring av nordisk genmateriale både for planter og dyr.

De politiska prioriteringar som kommer till uttryck bla i Nordiska rådets rekommendation om budgeten (B161/pC2;C1) och det nordiska förmanskapsprogrammet har i budgetförslaget getts ökad vikt bl a genom att prioritera insatser som riktar sig mot EU samt olika tvärsektoriella projekt

4.1 Energi- och näringspolitik

4.1.1 Prosjektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	6 000 000	5 100 000	5 600 000

Energi

Ministerrådet fortsätter de åtgärder, som beskrivits i den energipolitiska redogörelse, som gavs åt Nordiska rådet i november 1996 och som signalerar ett ökat behov för nordiskt energipolitiskt samarbetet. Verksamheten sker på följande prioriterade områden: 1) den nordiska elmarknaden, 2) gasmarknaden, 3) energirelaterade miljöfrågor, 4) energi-effektivitet, 5) energiforskning, EU/EES-frågor och samarbete med Närområdet.

I den s.k. Louisianadeklarationen enades Ministerrådet om huvudramarna för utvecklingen av samarbetet på elområdet i Norden. Ministerrådet lägger fortsättningsvis vikt på informationsutbytet mellan myndigheterna om utvecklingen på elmarknaden och fäster speciell uppmärksamhet vid hur handeln med el påverkas av olikheter i avgiftssystem. Samtidigt utreds möjligheterna till energieffektivisering på den omreglerade elmarknaden.

Ministerrådet kommer att följa utvecklingen på elmarknaden och är särskilt uppmärksam på om handeln med el är fördelaktigt för de deltagande länderna både i ekonomiskt och miljömässigt avseende.

Ministerrådet fortsätter att bidra till att användningen av naturgas i nordiska sammanhang utreds beaktande också ett nordiska naturgasnät, naturgasens miljöpåverkan och det europeiska nätverket (TEN). I detta sammanhang kommer också naturgasens ställning i Närområdet att behandlas. En speciell gasinformationsgrupp, vars ledamöter består av de nordiska naturgasbolagens och myndigheternas representanter, behandlar också dessa frågor.

Ministerrådet fortsätter satsningen på energidimensionen i klimatpolitiken och har sedan 1995 en speciell grupp för arbete med frågor om gemensamt genomförande och kostnaderna för att uppnå klimatpolitiska mål.

Ministerrådet kommer att öka samarbetet med länderna och myndigheterna inom Närområdet. Det nordiska kompetensuppbyggande programmet för energiexperter i Baltikum slutförs och utvärderas. På basen av de erfa-

renheter som erhålls övervägs ett program för Ryssland. Dessa program kompletterar de nordiska och internationella satsningar som görs inom energieffektivisering och miljöskydd.

Ministerrådet fortsätter diskussionen om EU- och EES-frågor och planerar nordiska förmöten inför Rådsmöten.

Det nordiska energiforskningsprogrammet, vars 3. programperiod omfattar åren 1995-1998 omfattar sju fackområden. På grundlag af en vurdering tager ministerrådet stilling til det fremtidige samarbejde på energiforsyningsområdet.

Ministerrådet fortsätter det tvärsektoriella samarbetet med miljösektorn beträffande vissa energirelaterade klimatfrågor. Det har avsatts 600 TDKK för ändamålet och den slutliga fördelningen mellan sektorerna beslutas under hösten 1997.

Under 1997 fattar Ministerrådet beslut om tillrättaläggandet av samarbetet mellan *miljö och energisektorerna*. Aktiviteter kan förutses beträffande energirelaterade klimatfrågor, innefattande reduktion av koldioxidutsläpp och gemensamt genomförande, styrmedelsfrågor, energieffektivietet och biobränslen. Budgeten til dette samarbejde är sammanlagt 1.700 TDKK og placeres preliminärt hos miljösektoren.

Erhverv

Det nordiske erhvervspolitiske samarbejde koncentreres om følgende tre hovedområder: 1) forbedring af den nordiske konkurrenceevne, 2) koordinering af samarbejdet med EU, 3) fremme af samarbejdet med Østersøområdet. Der vil i særlig grad blive lagt vægt på forhold vedrørende små og mellemstore virksomheders anvendelse af IT med henblik på styrkelse af disses konkurrenceevne samt udredning af forhold omkring et nyt nordisk innovationssystem. Endelig vil et arbejde blive igangsat til undersøgelse af, hvorledes de nordiske lande kan fremme - eler i det mindste bevare - den fortsatte vækst inden for rammerne af et EU med flere medlemslande. Turisme indgår som en del af erhvervssektorens samarbejdsområde.

Der igangsættes et tværsektorielt samarbejde mellem miljø-, forbrugs- og erhvervssektorerne om udarbejdelse af en produktorienteret miljøstrategi. Arbejdet indledes med bl.a. udvikling af miljøpolitiske målsætninger på området, styrkelse af kundskabsgrundlaget og en vurdering af hvordan hjemmemarkederne kan udvikles samt en vurdering af behov for støtteordninger. Man vil på denne måde styrke det nationale og internationale samarbejde på området. Det samlede budget til dette samarbejde er 1.200 TDKK og plaseres preliminært hos miljösektoren.

4.1.2 Institutioner

4.1.2.1 Nordisk Industrifond

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
NOK	65 056 000	63 770 000	60 674 000
Motsvarar **DKK**	57 249 280	56 755 000	54 000 000

Nordisk Industrifond skal bidrage til at forstærke nordisk konkurrenceevne og internationalisering ved at stimulere og finansiere gennemførelse af transnationale F&U-projekter og dermed forbundne aktiviteter. Fonden skal gennemføre sin virksomhed i samarbejde med erhvervsliv, forskningsmiljøer og myndigheder i de nordiske lande og skabe nordisk nytte gennem en koordineret udnyttelse af nordiske og nationsle ressourcer.

En ny strategi for Nordisk Industrifond er under udarbejdelse. Nordisk Industrifonds primære opgave forventes fortsat at være, at skabe fornyelse og konkurrenceevneforbedring i det nordiske erhvervsliv. Den vigtigste målgruppe for Nordisk Industrifond finansiering vil fortsat være de små og mellemstore virksomheder, virksomheder med teknologiske og internationalt offensive ambitioner. Fondens nye strategi forventes at være fuldt ud operationaliseret i 1998. Reduktionen i industrifondens bevilling sætter krav til videreførelse af effektiviseringen i fondens virksomhed.

Foruden den årlige bevilling foreslås en tilsagnsfuldmagt på 70 MNOK. Tilsagnene vil komme til udbetaling med maksimalt 50 MNOK i 1999 og 20 MNOK i 2000.

Nordisk Industrifond omfattes af Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

4.1.2.2 Nordtest

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	8 867 000	8 805 000	9 360 000
Motsvarar **DKK**	11 527 100	11 006 000	11 700 000

Nordtest er det nordiske samarbejdsorgan inden for det prøvetekniske område. Nordtest arbejder for en bæredygtig industriel udvikling og forstærker den nordiske industris konkurrencekraft ved at fremme en relevant og omkostningseffektiv teknisk, prøveteknisk og måleteknisk virksomhed i Norden. Nordtest arbejder også for fremme af nordiske interesser i internationalt, specielt europæisk sammenhæng. Nordtest arbejder endvidere for at brugerne får produkter, som opfylder krav til kvalitet, sikkerhed og effektiv ressourcehåndtering og som tillige er miljøvenlige. En økning på Nordtests budget for 1998 beror på

- stigende efterspørgsel efter prøvningsmetoder udviklet med støtte fra Nordtest,
- øget satsning på bioteknologi- og kemisektorerne,
- en vis øget aktivitet i Baltikum,
- generelt øget antal ansøgninger om projektmidler.

Nordtest omfattes af Nordisk Ministerråds system for kontraktstyring.

4.2 Regionalpolitisk samarbeide

4.2.1 Prosjektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	22 750 000	21 675 000	20 000 000

Det nordiske regionalpolitiske samarbeidet baseres på samarbeidsprogrammet for 1995-99.

Hovedlinjene i det nye programmet er

- Kunnskapsutvikling samt informasjons- og erfaringsutveksling innenfor Norden og mellom Norden og EU.
- Utvikling av det grenseregionale samarbeidet og regionssamarbeiet innnfor Norden, mellem Norden og EU samt mellem Norden og nærområdene i øst.
- Et aktivt sektorsamarbeid.

De overordnede mål for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet er å understøtte de nordiske lands nasjonale regionalpolitikk gjennom nordisk kunnskaps- og erfaringsutveksling. Nordisk finansiell støtte gis til konkrete innsatser i form af grenseregionalt samarbeid og til prosjekter innenfor konkrete innsatsområder samt gjennom særlige støtteordninger som Vestnordenfondet og NIB's regionallåneordning. I de senere år er ca. 75% av midlene anvendt til grenseregionalt samarbeid.

Også i 1998 vil samarbeidet om EØS- og EU-spørsmål være en meget viktig del av aktiviteten. Ministerrådet vil anvende en betydelig del av de regionalpolitiske midlene som nasjonal medfinansiering av INTERREG-programmene. En vil videre gi sterk faglig støtte til de nordiske grenseregionale områdene, både utenfor og innenfor INTERREG, i form av systematisk oppfølging samt felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling. Ministerrådets sekretariat vil være representert i INTERREG-programmenes beslutningsgrupper og sørge for en best mulig erfaringsutveksling mellom programmene.

Blandt de nordiske grænseregionale områderne er Nordatlantsamarbejdet og Nordkalot-komitéen specielt prioriterede, når det gælder finansiering fra Nordisk Ministerråd.

Samarbeidet mellom Norden og Skottland kommer inn i en ny fase, ved at EU-programmet "Northern Periphery" startes opp. Dette programmet skal gjennom felles kunnskapsoppbygging og erfaringsutveksling bidra til utvikling av små- og mellomstore bedrifter og forbedre tjeneste-tilbudet i offentlig sektor i de spredtbygde nordlige områdene av Finland, Sverige, Norge og Skottland. Hovedsekretariatet vil bli lokalisert til Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Ministerrådet vil også prioritere oppbyggingen av NORDEREGIO. En ser forskning og utdanning innen regionalutvikling og planlegging som et meget viktig ledd i det nordiske regionalpolitiske samarbeidet.

Embetsmannskomitéen er nå utvidet, slik at alle land er representert fra både regional utvikling- og plansiden. NERP ser dette som et ledd i å bidra til et tettere samarbeid mellom de politikk- og fagområder.

Samarbeidet mellom regional- og landbrukssektoren vil også pågå i 1998 og bli forsterket ved at de to sektorene i samarbeid setter i gang et forskningsprogram med fokus på landsbygdens levevilkår og utviklingsmuligheter. Programmets mål er delvis å styrke kunnskapsgrunnlaget for nasjonal og nordisk politikk og tiltak for utvikling på landsbygden og dels gi et nordisk bidrag til utviklingen av EU's regional- og landbrukspolitikk.

4.2.2 Institutioner

4.2.2.1 Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NORDREFO)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
SEK	4 146 000	2 073 000	0
DKK	3 399 720	1 783 000	0

Institutionen har lagts ner fr o m 1.7.1997.

4.2.2.2 Nordiskt center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
SEK	0	5 592 000	11 047 000
Motsvarar **DKK**	0	4 809 000	9 500 000

Samarbetsministrarna har från den 1 juli 1997 inrättat en ny institution, "Nordiskt centrum för regional utveckling og planering (NORDREGIO). Etableringen av den nya institutionen innebär att NORDPLAN och NordREFO läggs ned som självständiga organisationer, och att projektet NO-

GRAN organiseras in under den nya institutionens styrelse och institutionschef. NORDREGIO är placerat i Stockholm.

Verksamheten vid de nedlagda institutionerna vidareutvecklas i det nya centret, som förutom vidareutbildning och uppdragsforskning skall omfatta statistikproduktion inom områdena regional utveckling och planering.

4.3 Jord- och skogsbruk

4.3.1 Projektmedel

4.3.1.1 Sektorns dispositionsmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	6 678 000	5 997 000	7 200 000

Det nordiska samarbetet på jord- och skogsbruksområdet baseras på ministerrådets handlingsprogram "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000". Programmets fyra satsningsområden är: 1) kvalitetsproduktion i jordbruket med speciell vikt på miljö, 2) förvaltning av genetiska resurser, 3) utveckling av jord- och skogsbruksberoende regioner samt 4) hållbart skogsbruk. Projektmedlen under 1998 kommer att användas för att uppfylla ställda målsättningar på dessa områden. Projekten riktas främst mot inomnordiska frågor, men närområdesprojekt väntas få en betydande del och resurser kommer även att satsas på EU-frågor, speciellt i syfte att underlätta harmoniseringen av metoder. De preliminära bindningarna i pågående projekt (förutom vad som anges nedan) uppgår till ca 1 MDKK.

Det tvärsektoriella arbetet kommer fortsatt att prioriteras högt. Samarbetsprogrammet med miljösektorn, baserat på den Nordiska miljöstrategin för jord- och skogsbruk 1996-1999, fortsätter. Aktiviteterna inriktas på kulturlandskap, hållbar produktion, mångsidigt skogsbruk, rendrift, målkonflikter samt Östersjöfrågor av närområdesrelevans. Sektorns deltagande i den tvärsektoriella handlingsplanen "Kulturmiljön i landskapet" innebär en speciell markering av vikten av frågorna rörande kulturlandskapet. Totalramen för samarbetet med miljösektorn är ca 3 MDKK, varav varje sektor bidrar med hälften.

Jord- och skogsbrukssektorn kommer också under 1998 att vidareföra det tvärsektoriella samarbetsprogrammet med regionalsektorn. Programmet finansieras med lika stor andel vardera från de båda sektorerna. 1998 är sista året i programperioden och under året väntas de tre delprojekten redovisa sina slutresultat på områdena landsbygdsturism och alternativa sysselsättningsmöjligheter, utveckling av småskalig teknik för förädling av

lantbruksprodukter samt utveckling av social service i glesbygdsområden. Under 1998 kommer samarbetet att ytterligare förstärkas genom ett forskningsprogram på totalt 1,4 MDKK rörande landsbygdens levnadsvillkor och utvecklingsmöjligheter. Programmet syftar dels till att ge kunskapsunderlag för nordiska och nationella åtgärder, dels att ge nordiskt underlag för utvecklingen av EU:s jordbruks- och regionalpolitik.

Tillsammans med energisektorn kommer jord- och skogsbrukssektorn att driva ett FoU-program angående förnybara energikällor, speciellt energiskog och energigrödor.

Nordiska genbanken för husdjur (NGH) föreslås från och med 1998 arbeta efter en ny strategiplan vilken innebär en höjning av ambitionsnivån, i enlighet med intentionerna i konventionen om biologisk mångfald och Agenda 21. Syftet är bland annat att skapa en kunskapsbas för ett långsiktigt bevarande av de husdjursgenetiska resurserna i Norden samt att genom samordning inom Norden uppnå ett effektivt resursutnyttjande i bevarandearbetet. Det föreslås att NGH fortsatt får sin basbevillning från Nordiska ministerrådet samtidigt som möjligheterna för nationell tilläggsfinansiering undersöks. NGH omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktsstyrning. Ett nytt kontrakt för perioden 1998 - 2000 ska formuleras.

Sektorn har under de senaste tre åren satsat ca 1,5 MDKK per år av sektorsmedel på projektverksamhet i närområdena, baserat på uppfattningen att en hållbar utveckling i basnäringarna är en förutsättning för att uppnå den önskade politiska stabiliteten samt basnäringarnas speciella betydelse för sysselsättning och exportinkomster i dessa områden. Inom befintliga budgetramar kommer under 1998 en hårdare prioritering av bevarande av genetiska resurser, utbildning och forskning samt miljöaspekter knutna till jord- och skogsbruket att göras. Jord- och skogsbrukssektorn kommer att delta i den tvärsektoriella satsningen syftande till att stärka det baltiska och ryska deltagandet i att utarbeta en Agenda 21 för östersjöregionen.

Ministerrådet har under 1997 drivit en utredning av hur åtagandena vid toppmötet om livsmedelssäkerhet, World Food Summit, kan följas upp på nordiskt plan. Under 1998 kommer utrymme att lämnas för projekt som kopplar dessa frågor till innevarande handlingsprogram. Ett syfte är att uppmuntra det folkliga deltagandet i uppföljningen av World Food Summit och därmed bredda engagemanget för dessa frågor.

4.3.1.2 Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	1 000 000	1 020 000	1 000 000

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) fungerar som ett kontaktorgan mellan nordiska forskningsråd och tar initiativ till och koordinerar forskningsverksamhet på jordbruksområdet. Den nordiska finansieringen fungerar därvid som "seed money" och nationell finansiering på 15-20 MDKK resulterar regelmässigt av koordineringsverksamheten. Verksamheten styrs av Nordiska ministerrådets system för kontraktsstyrning och av en ny strategiplan för åren 1997-2000.

Strategiplanen baserar sig bland annat på medlemsländernas nationella prioriteringar, Nordiska ministerrådets handlingsprogram samt EU:s forskningsprogram. Följande prioriteringar har lagts fast för 1997-2000:
- matvarukvalitet och -säkerhet
- hållbar, miljövänlig och ekologisk jordbruksproduktion
- husdjurshälsa, -välfärd och -etik
- utvecklingen på landsbygden
- cirkumpolära områden.

4.3.2 Institutioner

4.3.2.1 Nordiska genbanken (NGB)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
SEK	8 293 000	8 202 000	9 884 000
Motsvarar **DKK**	6 800 260	7 054 000	8 500 000

Nordiska genbanken är det regionala centret för bevarande av genetisk variation hos jordbruks- och trädgårdsväxter, samt deras vilda släktingar.

Arbetet har nu kommit in i en ny fas där basaktiviteter som hittills inte varit så resurskrävande tar större resurser i anspråk, t.ex. förökning/föryngring, samtidigt som resursbehovet inte minskar inom områden som beskrivning och evaluering.

Den internationella fokuseringen på biologisk mångfald innebär också ett utökat internationellt engagemang, exempelvis deltagande i EU:s program, i det europeiska samarbetet inom IPGRI, i FAO:s kommission för genetiska resurser samt i uppbyggnad av program för bevarande av genetiska resurser i utvecklingsländerna.

En annan aktivitet som kräver förstärkta resurser är Nordiska genbankens täta kontakter med frivilligorganisationer och med allmänheten, vilket bidrar till att höja allmänhetens medvetande om betydelsen av biologisk mångfald.

Sammantaget kan sägas att Nordiska genbankens position i det nordiska samarbetet är fortsatt stark, och har sin utgångspunkt i den internationella fokuseringen på bevarandet av den biologiska mångfalden. Verksamheten går nu in i ett intensifierat skede där utökade resurser för basverksamheten är nödvändiga för att upprätthålla kvalitén i arbetet och uppfylla beslutade

målsättningar. NGB omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktsstyrning.

4.3.2.2 Samnordisk skogsforskning (SNS)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 600 000	5 524 000	5 400 000

Samnordisk skogsforskning (SNS) arbetar för ökat samarbete och synergieffekt för den nordiska skogsforskningen för att därigenom medverka till hållbar och mångsidig förvaltning av skogarna. SNS stöttar projekt och forskarnätverk inom skogsforskningsområdet. Den nationella medfinansieringen förväntas fortsatt ligga på i genomsnitt 75%.

EU-frågorna betonas och SNS förväntas fortsatt spela en aktivt rådgivande roll gentemot ministerråd, ämbetsmannakommitté och forskarsamhället på detta område.

SNS omfattas av Nordiska ministerrådets system för kontraktsstyrning. Ett nytt kontrakt för perioden 1998 - 2000 ska formuleras.

4.4 Bygg och Bolig

4.4.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 650 000	408 000	0

Är flyttad till 4.6.1 i budgeten för 1998.

4.5 Fiskeri

4.5.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	7 300 000	7 191 000	7 000 000

At tre nordiske lande er medlem af EU, har ikke kunnet undgå at afficere det nordiske fiskerisamarbejde, hvor man, til trods for mange områder hvor der ydes en fælles indsats, på en række områder har divergerende politiske prioriteringer.

Ministerrådet har i 1997 drøftet samarbejdets form og omfang og konkluderet, at det nordiske fiskerisamarbejdes administration er ubureaukratisk med en hurtig sagsbehandling fra initiativ til beslutning. Samarbejdsformen er fleksibel og specielt velegnet til projektarbejde (forskning, udvikling, analyse og udredninger) samt kontakt- og informationsudveksling gennem veletablerede nordiske netværker. Som følge heraf er det nordiske forum særligt velegnet til at drøfte initiering af processer der kan række udover nordisk interesse samt at søge holdninger afstemt inden møder i internationale fora. Endvidere åbnes der herigennem mulighed for at opnå en større tyngde/slagkraft internationalt når der kan opnås enighed. Denne samarbejdsform er det derfor naturligt at bygge videre på i 1998.

Der er fra mange sider rejst krav til fiskerinæringen og politikere om nødvendigheden af ansvarlighed og forståelse for balanceret ressourceudnyttelse, senest på Nordsøkonferencens Intermediære Ministermøde i 1997. Arbejdet med at integrere miljøhensyn i fiskerisektoren vil fortsætte i 1998 og styrkes gennem aktivt projektarbejde på såvel forvaltningsside som på FoU siden. Ministerrådet vil søge at drage fiskeriorganisationerne mere ind i dette arbejde.

Det nordiske fiskeri er storleverandør til det europæiske marked og har en unik ekspertise på området. Med udgangspunkt i dette foretages i 1998 en udredning med analyse af stærke og svage sider i landenes forvaltning, herunder også den IT-integration/anvendelse der gør det muligt at gøre forvaltningen tranparent - og derfor nemmere forståelig og acceptabel. Ministerrådet vil overveje, at præsentere en sådan udredning, som et konstruktivt nordisk bidrag til drøftelserne om en mere udpræget regional forvaltning og eventuelt som bidrag til ændring af EU's forvaltningsstrategi/praksis frem mod år 2002, hvor en ny europæisk fiskeripolitik skal implementeres.

Ministerrådet vil initiere en konsumentorienteret informationskampagne for herigennem at synliggøre og øge forståelsen for mekanismerne ved forvaltningen af de marine ressourcer, herunder bl.a. den biologiske rådgivning, kvotefastsættelse, kontrol af fiskeriet samt internationale konventioner på området. Ministerrådet vil videre arbejde for at inddrage EU i drøftelserne om fastsættelse af kriterier for bærekraftigt fiskeri og eventuel mærkning af fisk og fiskevarer i overensstemmelse hermed.

IT-integration er aktuel i bestræbelserne på at vedligeholde den nordiske konkurrencekraft. En dokumentation af oprindelse, behandling/forarbejdning og kvalitet er ønsket af forbrugerne. En aktuel information fra markedet direkte til næringen er også en nødvendighed for fleksibel produktion, som kan blive morgendagens overlevelsesparameter for fiskeriindustrien.

I Norden er der arbejdet med renere teknologier, også indenfor fiskeri. Ministerrådet vil prioritere en fortsat forsknings- og udviklingsaktivitet på dette område.

Ministerrådet vil opfordre til styrket indsats når det gælder uddannelse indenfor fiskeriet, fiskeindustrien og de afledte erhverv, gennem opdatering af uddannelsesmateriale, udvekslingsordninger og eventuelt gennem etablering af et nordisk skolenetværk indenfor fiskerifag i stil med det frie skolevalg for højere uddannelser der allerede eksisterer. Dette kræver også en tværsektoriel indsats.

Akvakultur får en mere og mere fremtrædende plads i verdensforsyningen af fisk. Ministerrådet vil derfor i 1998 støtte aktiviteter der sigter mod en miljøvenlig produktion af opdrætsfisk.

På verdensplan går man glip af 20 millioner tons råstof årligt. Det drejer sig om uudnyttede arter, discard af bifangst og fiskeaffald. Ministerrådet vil i 1998 støtte aktiviteter der sigter mod at mindske discard (udsmid) og aktiviteter der sigter mod en bedret udnyttelse af underudnyttede arter såvel som oparbejdelse af affald til salgsbare produkter.

Fiskerisektorens deltagelse i det multisektorielle program om 'Kulturmiljøer i landskabet' fortsættes i 1998.

Ministerrådet vil i et samråd med Ministerrådet for miljø opfordre til en videreførelse af det tværsektorielle arbejde under Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi, hvis mandat udløber med 1998.

4.6 Øvrigt sektorsamarbeide under økonomi

4.6.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	500 000	1 224 000	1 646 000

Transport-, kommunikations- och trafikpolitik (MR-Transport)
Ministerrådets satsningsområden är 1) infrastrukturen och nätverken, 2) förhållandet transport och miljö, 3) trafiksäkerheten samt 4) transportinformatiken. För det nordiska samarbetet inom dessa områden och Nordiska trafiksäkerhetsdagar 1998 avsätts 200 TDKK.

Rapporten om "Nordisk infrastruktur" och den ryska översättningen av "Trafiksäkerhets-handboken" kommer att följas upp.

Ministerrådet kommer att prioritera ett nordiskt och internationellt samarbete inom transportinformatikområdet och frågor som berör bl.a. tekniska standarder, den offentliga sektorns roll, behovet för internationell harmonisering kommer att behandlas.

Økonomi och finanspolitikk (MR-Finans):
På finans- og økonomi-området forutsettes oppfølgning av Ministerrådets aktiviteter innenfor alle tre søyler av det nordiske samarbeidet.

For sektorsamarbeide mellom miljø- og finanssektoren avsettes 500 TDKK. Et motsvarende beløp avsettes på miljøsektoren.

Til økonomisk forskning og ulike utredningsoppdrag avsettes 500 TDKK

Bygge- og boligsektor (MR-Bygg og bolig)

Det nordiske samarbejde inden for bygge- og boligsektoren har været baseret på et samarbejdsprogram som udløb i med udgangen af 1996. Et nyt handlingsprogram for 1998 - 2001 forventes godkendt i løbet af 1997.

De nordiske boligministre har, med udgangspunkt i kriterierne for nordisk nytte, angivet følgende specielt vigtige områder for det fremtidige samarbejde:

- det boligsociale område
- bæredygtig udvikling af bygge- og boligsektoren
- samarbejdet med Nordens nærområder

Herudover vil forholdet til EU/EØS blive tillagt vægt.

Områderne afspejler politisk højt prioriterede problemstillinger i de enkelte lande, og det er vurderingen, at et nordisk samarbejde om disse temaer vil kunne udvirke en synergieffekt.

Den overordnede målsætning for det nordiske samarbejde på byggeområdet er at bidrage til udviklingen af de nordiske landes byggeerhverv som et væsentligt samfundsøkonomisk aktiv. Målet er at fremme byggeehvervets tilpasnings-, udviklings-, og konkurrenceevne samt at tilstræbe, at byggesektoren er i front, når det gælder ressourcebesparelser, byøkologiske løsninger arkitektur og boligkvalitet.

På boligområdet er målsætningen, at der skabes gode bolig- og levevilkår for alle befolkningsgrupper med udgifter som er overkommelige for samfundet og for den enkelte borger.

V Medborgarpolitik

	Beviljning 1996 DKK	**Budget 1997 DKK**	**Budget 1998 DKK**
Arbetsmarknad och – miljö	14 458 000	13 543 000	13 220 000
Social- och hälsovård	34 681 000	34 528 000	33 425 000
Levnedsmidler	3 280 000	3 162 000	3 145 000
Konsument	5 720 000	5 508 000	7 319 000
Jämställdhet	4 717 000	4 820 000	6 223 000
Lagstiftning	1 442 000	867 000	847 000
Narkotikasamarbete	0	0	500 000
Välfärdsinitiativ	0	0	500 000
TOTALT	64 298 000	62 428 000	65 179 000

De politiska prioriteringar som kommer till uttryck bla i Nordiska rådets rekommendation om budgeten (B161/pC2;C1) och det norska förmanskapsprogrammet har i budgetförslaget getts ökad vikt bl a genom nya insatser inom välfärdsområdet och IT-området.

5.1 Arbetsmarknad- och miljö

5.1.1 Projektmedel

5.1.1.1 Sektorns dispositionsmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	8 528 000	7 475 000	7 226 000

Utgångspunkten för det nordiska samarbetet på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet är sektorns samarbetsprogram för 1995 - 2000. Ministerrådet kommer att prioritera aktiviteter vars syfte är att förbättra den äldre arbetskraftens situation på arbetsmarknaden, minska långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet och förbättra övriga svaga gruppers position på arbetsmarknaden. Ministerrådet vill satsa på initiativ som befrämjar fördelning av arbetet, häribland jobbalterneringsordningar (orlovsordninger) o. dyl. Ministerrådet vill fortsätta med aktiviteter som syftar till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, att förbättra effektiviteten och flexibiliteten och att befrämja mobiliteten. Ministerrådet vill också sätta igång aktiviteter som syftar till att belysa de utmaningar som den nya teknologin (IT) ger och speciellt de konsekvenser som införandet av den nya teknologin har på arbetsmarknaden, på det arbetsrättsliga området och på arbetsmiljöområdet.

Ministerrådet vill medverka aktivt i det tvärsektoriella samarbetet som är en uppföljning av ministerrådets konferens om Morgondagens välfärdssamfund som arrangerades sommaren 1996. För att bekämpa arbetslösheten och förbättra samordningen vill ministerrådet stärka samarbetet med den näringspolitiska sektorn. Ministerrådet vill öka samarbetet med kultur- och jämställdhetsområden för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet speciellt bland barn och ungdomar.

Innanför det nordiska migrationssamarbetet vill ministerrådet vidareföra projektverksamhet med jämförande studier av effekten av integreringspolitiken i de nordiska samhällena, fortsätta med insatser vars syfte är att motarbeta diskriminering på arbetsmarknaden som en del i bekämpandet av rasism och främligsfientlighet. Ministerrådet vill också stärka insatsen i etablerandet av ett nordiskt migrationsforskarnätverk.

På arbetslivs- och arbetsrättsområdet vill ministerrådet fortsätta med aktiviteter som fokuserar på den aktuella utvecklingen på arbetsmarknaden

i Norden och den stigande internationaliseringens betydelse för arbetslivs- och arbetsrättsfrågorna i Norden.

På arbejdsmiljøområdet vil Ministerrådet fortsat styrke de grundlæggende principper for et bedre arbejdsmiljø, som den nordiske arbejdsmiljøkonvention indeholder. Man vil således overordnet arbejde for at fremme et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Endvidere prioriterer Ministerrådet fortsat informationsudveksling mellem landene for at kunne vurdere mål og metoder i forskellige arbejdsmiljøforhold.

Arbejdsmiljøforskningssamarbejdet er fortsat prioriteret højt, herunder erfaringsudvekslingen mellem de nordiske arbejdsmiljøforskningsinstitutter. Ministerrådet vil også fremover satse på uddannelsesinstitutionen NIVA, som har væsentlig betydning for udviklingen på området for arbejdsmiljøforskning - også i international sammenhæng.

Det tværvidenskabelige samarbejde på arbejdsmiljøområdet vil blive fortsat. Således vil man satse på brede projekter af stor nordisk nytte og som er af fælles interesse for arbejdsmiljøområdet, arbejdsmiljøforskningsområdet og arbejdsretsområdet.

Inom samarbetet i *EU/EES relaterade frågor* vill ministerrådet vidareföra det nordiska informations- och erfarenhetsutbytet och koordineringen av ländernas synpunkter på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet. Ministerrådet vill också fortsätta med koordineringen av de nordiska ländernas implementering av EU-direktiv på arbetsmiljö- samt arbetslivs- och arbetsrättsområdet. För att förbättra möjligheter att påverka beslutsprocessen i EU och för att profilera den nordiska arbetsmarknadsmodellen vill Ministerrådet fortsätta koordinerande verksamhet inför rådsmöten i EU. På arbetsmiljöområdet önskar ministerrådet fortfarande att prioritera deltagandet i det europeiska standardiseringssamarbetet.

Inom *Närområdessamarbetet* vill ministerrådet fortsätta med verksamhet som syftar till att öka kompetensen på arbetarskyddsområdet och arbetsmiljöforskningsområdet i Nordens närområden. Ministerrådet vill också genom kunskapsförmedling bistå de baltiska länderna i utformning av integrationspolitiken och åtgärder för olika invandrargrupper.

5.1.1.2 Nordjobb

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 500 000	2 672 000	2 620 000

Avsikten med Nordjobb-programmet är att ge nordiska ungdomar möjlighet till sommarjobb, bostad etc i ett annat nordiskt land. Föreningarna Nordens Förbund svarar för den praktiska delen av ungdomsutbytet i samarbete med de berörda myndigheterna.

Ministerrådet skall undersöka möjligheter till bättre samordning mellan Nordjobb- och NordPraktik-programmen.

5.1.1.3 Informationsprojekt

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 099 000	1 121 000 DKK	1 099 000 DKK

Informationsprojektets syfte är att sprida information om aktuella frågor på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet i Norden, att sprida kunskap om det europeiska samarbetet i Norden och att sprida kännedom om de grundläggande element i den nordiska arbetsmarknads- och arbetsmiljöpolitiken i Europa samt sköta annan löpande information.

Projektet omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.1.2 Institutioner

5.1.2.1 Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	1 793 000	1 820 000	1 820 000
Motsvarar **DKK**	2 330 900	2 275 000	2 275 000

NIVAs huvuduppgift är att arrangera vidareutbildning för forskare och andra specialister inom arbetsmiljö- och arbetslivsområdet. Sådan utbildning skall anordnas som kurser, seminarier, symposier etc. Utöver sin roll som utbildningsanordnare skall NIVA verka aktivt för nordisk samverkan och samordning av arbetsmiljöutbildning.

NIVA omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2 Social- och Hälsovård

5.2.1 Projektmedel

5.2.1.1 Social- och hälsovårdspolitik

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 920 000	4 610 000	3 890 000

Prosjektvirksomheten tar utgangspunkt i sektorens samarbeidsprogram for 1995-2000. Disposisjonsbevilgningen anvendes for å drive 1) langvarige (permanente) samarbeidsprosjekter 2) Arbeidsgrupper og utredninger og 3) temporære prosjekter, FoU virksomhet.

To permanente samarbeidskomitéer drives på det statistiske området, Nordiska socialstatistiska komiteen (NOSOSKO) og Nordiska medicinalstatistiska komiteen (NOMESKO). Disse komitéer inngår i Nordisk Ministerråds system med kontraktstyring.

Det legges vekt på informasjon om det samarbeid som finner sted på sosial- og helseområdet, først og fremst med utgangspunkt i Nordisk Sosialpolitisk komités beslutninger samt informasjon om de rettigheter som de nordiske konvensjoner innebærer for medborgerne. Sektorens tidskrift Social- och hälsovårdsnytt kommer ut fire ganger om året.

Samarbeid om standardisering på helse- og sosialområdet er et prioritert område.

Den egentlige projektvirksomheten drives dels i form av temporær forsøksvirksomhet, dels i form av utredninger og FoU-virksomhet. I 1998 prioriterer Ministerrådet tiltak innenfor den nordiske *familiepolitikk*, særlig ved å fokusere på utstøtningsmekanismer som rammer utsatte unge. Videre prioriteres tiltak på området *forebyggelse og helsefremme*, herunder videre prioritering av kvalitetssikring av registrerte forsøk innenfor helseområdet, og utvikling av hensiktsmessig samarbeid om høyspesialisert medisinsk behandling av små og sjeldne sykdomsgrupper som fører til funksjonshemming, samt *sammenlignende studier* bl.a. med det formål å utvikle bedre kunnskap om hvilke virkninger de forskjellige modeller har på effektiviteten i helsevesenet, samtidig med at det tas sikte på likhet og rimelig geografisk fordeling av resursene.

5.2.1.2 Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	1 020 000	1 100 000

I 1997 upprättades Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR) som ett rådgivande och policyskapande organ för Nordiska ministerrådet och dess olika samarbetsorgan och institutioner. Rådet skall främja nordiskt samarbete i handikappfrågor på alla relevanta samhällsområden och bidra till förverkligandet av gemensamma handikappolitiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Rådet skall

med användande av ministerrådsstrukturen som plattform och stöd bidra till att handikappolitiska aspekter inom alla relevanta samhällsområden synliggörs och beaktas i hela ministerrådets verksamhet

ta initiativ till handikappolitiska satsningar både inom enskilda sektorer och tvärsektoriellt

avge utlåtanden och yttranden till Nordiska ministerrådet i principiellt viktiga handikappolitiska frågor

bidra till att öka genomslagskraften för det nordiska handikappolitiska samarbetet i de nordiska länderna

verka för informations- och erfarenhetsutbyte i handikappfrågor mellan de nordiska länderna, bl.a. i relation till EU- och närområdesaktiviteter

arbeta för implementering av FNs standardregler om lika möjligheter för människor med funktionshinder.

Syftet med upprättandet av rådet är att skapa förutsättningar för en kraftig tvärsektoriel satsning genom att styrka policyarbetet och synliggöra sektoransvaret för handikappfrågorna. Ett handikappolitiskt satsningsprogram kommer att utarbetas.

Nordiska ministerrådet beviljar en separat budget för Nordiska Handikappolitiska Rådet. Rådets verksamhet skall finansieras med dessa medel, dvs. möteskostnader och igångsättandet av egna projekt Delad eller extern finansiering av projekt skall eftersträvas med andra sektorer eller nationella aktörer.

5.2.2 Institutioner

5.2.2.1 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
SEK	2 693 000	3 116 000	3 204 000
Motsvarar **DKK**	2 208 260	2 678 000	2 755 000

I Norden främjar Nordiska läkemedelsnämden ett effektivt myndighetssamarbete genom att vara initiativtagare på utvalda områden, t.ex. läkemedelsanvänding, läkemedelsinformation, läkemedelsutveckling, administrativ praxis, hälsoekonomi och kompetensutveckling. Institutionen erbjuder vidare ett forum för diskussioner och informationsutbyte mellan olika intressegrupper på läkemedelsområdet i Norden, bl.a. departement, myndigheter, hälso- och sjukvården, industrin och forskningsvärlden.

I samarbetet avseende EU utgör Nordiska läkemedelsnämnden ett kompetensforum som bl.a.utarbetar nordiska underlag på prioriterade områden. Institutionen fungerar vidare som ett informationscentrum för läkemedelsrelaterad EU-information.

I samarbetet med Nordens närområden samordnar och leder Nordiska läkemedelsnämnden arbetet med kunskapsöverföring till främst Estland, Lettland, Litauen och S:t Petersburg.

Nordiska läkemedelsnämnden omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktsstyrning.

5.2.2.2 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
(SEK	35 730 000	36 409 000	36 409 000)
(Motsvarar **DKK**	29 298 600	31 312 000	31 312 000)

OBS ! NHV:s verksamhet finansieras direkt av länderna

Nordiska Hälsovårdshögskolan är en institution för högre utbildning och forskning inom området folkhälsovetenskap. Vid högskolan anordnas dels vidare- och efterutbildning för personal inom hälso- och sjukvården som angränsande områden, dels forskarutbildning i folkhälsovetenskap.

NHV omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning. NHV finansieres direkte fra landene.

5.2.2.3 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
NOK	10 149 000	9 528 000	9 328 000
Motsvarar **DKK**	8 931 120	8 480 000	8 302 000

NIOM har till uppgift att arbeta för att medicintekniska produkter, som används inom tandvården i Norden, uppfyller de hälsomässiga och tekniska krav som kan ställas med hänsyn till utvecklingen inom området. Detta sker genom certifiering, materialprovning, standardisering och därtill hörande målriktad forskning samt upplysningsverksamhet riktad till de nordiska ländernas hälsomyndigheter och tandvården i de nordiska länderna.

Institutet består av en självfinansierad avdelning för certifiering (NIOM SERTIFISERING) och en avdelning för materialprovning och forskning (NIOM LABORATORIUM) samt en administrativ enhet gemensam för de bägge avdelningarna. NIOM SERTIFISERING leds av en kommitté underställd NIOM:s styrelse.

NIOM omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.4 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	2 082 000	1 957 000	1 920 000
Motsvarar **DKK**	2 706 600	2 446 000	2 400 000

NADs uppgift är att befrämja och vidareföra det nordiska samarbetet inom rusmedelforskningen. Verksamheten inriktas i huvudsak på samhällsvetenskaplig forskning, inklusive socialmedicin och socialpsykiatri.

NAD har särskilt till uppgift att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom alkohol- och narkotikaforskningen och forskning rörande andra beroendeframkallande medel i de nordiska länderna
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt som syftar till att belysa viktiga alkohol- och narkotikapolitiska frågor
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete
- arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutbyte.
- bilda en länk mellan forskare och olika brukargrupper i syfte att sprida forskningsresultat och stimulera en ömsesidig dialog.

NAD omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.5 Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
SEK		8 832 629	8 581 000
motsvarar **DKK**	7 849 980	7 596 000	7 380 000

Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor är nytt namn på Nordiska Ministerrådets institution för nordiskt samarbete om handikappfrågor, f.d. Nordiska nämnden för handikappfrågor. Institutionen har mandat främst inom socialministeriernas/social- och hälsovårdsministeriernas ansvarsområde. Institutionen skall genom att främja nordiskt samarbete i handikappfrågor bidra till förverkligandet av nationella mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor har särskilt till uppgift att:

- främja informations- och erfarenhetsutbyte i handikappfrågor mellan de nordiska länderna
- ta initiativ till nordiska samarbetsprojekt inom sitt ansvarsområde
- främja nordiskt samarbete om hjälpmedel och om insatser för att öka användningen av ny teknik för handikappändamål
- bidra till samordning av nordiska insatser i europeiskt och annat internationellt samarbete inom handikappområdet
- samarbeta med nordiska handikapporganisationer och administrera ekonomiska bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete

Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor har dessutom till uppgift att ta initiativ till sektorsövergripande nordiska samarbetsprojekt, t.ex. för att förbättra samhällets tillgänglighet för människor med funktionshinder

Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor deltar i samarbetet inom Nordiska Handikappolitiska Rådet, och institutionens kansli ansvarar för sekretariatsfunktioner för rådet enligt rådets mandat

Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel i Tammerfors, NUH, är en särskild ordning, under Nordiskt samarbetsorgan för handikappfrågor. Centret har eget mandat och arbetsordning som är fastställd av social- och hälsovårdsministrarna i 1995. Centrets mål är att främja samnordisk utveckling av högteknologiska hjälpmedel genom bl.a. att driva en stödordning för nordiska projekt, samordning och arbetsfördelning

NNH omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.6 Nordisk uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 757 000	6 138 000	6 040 000

NUDs uppgift är att befrämja och vidareföra det nordiska samarbetet inom dövblindfältet. NUD skal bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och de institutioner/organisationer de er tillknutna.

NUD skall

- sörja för en nordisk utbildning som stödjer och kompletterar nationall utbildning. Verksamheten kan ha skilda former; kurser på olika nivåer, konferenser, utvecklingsprojekt och andra former av kunskapsförmedling
- fungera som förmedlare av information och kunskaper på dövblindområdet och ha ett fackbibliotek för kursdeltagare och andra användare
- insamla information om dövblindhet och upprätthålla ett kontaktnät inom dövblindfältet både i och utanför Norden för att inhämta den nyaste kunskapen och bidra till internationellt samarbete
- initiera och koordinera utvecklingsarbete med sikte på förbättring av dövblindarbetets teori och praxis i Norden.

NUD omfattas av Nordiska Ministerrrådets system för kontraktstyrning.

5.2.2.7 Nordiskt utbildningsprogram för social service (NOPUS)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
SEK	1 595 000	1 812 000	1 812 000
Motsvarar **DKK**	1 307 900	1 558 000	1 558 000

NOPUS - Nordiskt utbildningsprogram för utveckling för social service är en samnordisk utbildningsinstitution för vidare- och efterutbildning av socialpersonal i Norden med särskild inriktning på personal i ledande ställning.

NOPUS omfattas av Nordiska Ministerrådets system för kontraktstyrning.

5.3 Levnedsmidler

5.3.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	3 280 000	3 162 000	3 145 000

Inden for *den nordiske søjle* vil et af tyngdepunkterne i EK-Livs virksomhed i 1998 som tidligere være arbejdet med principperne for risikovurdering og konkrete risikovurderinger. EK-Livs satser på ressourceeffektiv nordisk udvkling af nye strategier for test af substanser, hvor de kombinerade effekter af mange faktorer er en udfordrende opgave. Stor vægt lægges også på konkrete risikovurderinger af emner fra både processer (genmodificering) og embalage, ligsom naturligt forekommende toxiner (fytoøstrogener, lektiner, cyanogena glykosider), som er skadlige som sådanna eller kan forekomma i skadlige mængder.

Ernæringsrekommendationerne, som blev fastsat i 1996, giver grundlag for planlægning af en sundhedsfremmende kostsammensætning. EK-Livs vil i 1998 arbejde for at rådene fører til forandringer i befolkningens kostsammensætning. Der vil blive lagt særlig vægt på tiltag, som mindsker indtaget af mættet fedt og salt, samt øger indtaget af frugt og grønt.

Oplysningsvirksomhed om kost og ernæring skal i 1998 især rettes mod udvikling af metoder til at nå de grupper, som vanligvis ikke tager imod oplysning, kostoplysning i dagligvarehandelen samt kostoplysning via it-teknologi.

EK-Livs vil igangsætte en overordnet, bred gennemgang af levnedsmiddelmærkningen, som bl.a. skal vurdere mærkningens formål, egnethed, sammenhæng med den generelle forvaltning, andre måder at få

information på og tiltag som kan forøge forbrugernes nytteværdi af mærkning.

Virksomheden i de senere år har i høj grad været rettet mod internationale spørgsmål i Codex, WHO, nordisk påvirkning i EU og implementering av EU-direktiver i Norden. Dette arbejde fortsættes og videreudvikles inden for *Europa/EU/EØS-søjlen*. EK-Livs vil styrke den nordiske indflydelse på den europæiske levnedsmiddelpolitik, bl.a. ved brug af netværk som kan sikre hurtig nordisk koordinering og evt. arbejdsdeling i forbindelse med aktuelle sager på europæisk niveau.

EK-Livs vil satse på metoder for indtagsberegninger og konkrete risikovurderinger af bl.a. toxafen i levnedsmidler, samt andre aktuelle undersøgelser, der kan komme til nytte i arbejdet med regler og lovgivning udenfor Nordens grænser, både i EU/EØS og Codex. Et vigtigt led i påvirkning af de europæiske processer er videreudvikling af en informationsstrategi for EK-livs.

Udvikling af en kontrolstrategi i relation til det fælles europæiske koordinerede kontrolprogram for levnedsmidler og de organisatoriske ændringer af kommissionens tjenester er særligt højt prioriteret. Implementeringen af EU's direktiv om hygiejne og kontrol fortsætter. Derfor vil arbejdet med kvalitetssikring i kontrolvirksomheden og udvikling af kontrolsystemer også stå i centrum for EK-Livs arbejde i 1998. Andre områder er kontrol af transporter og kølekæder, samt af genmodificerede produkter og ingredienser.

EK-Livs indsats i *Baltikum* er blevet stabiliseret, og fortsætter i de fungerande former, som den har fået. Arbejdsgruppen NordBalt, som består af lige representation fra alle de nordiske og de baltiske stater, sørger for gennem sine to årlige møder og et seminarium, at de problemer, som levnedsmiddelkontrollen kæmper med, kan diskuteres og bearbejdes i et sagkyndigt forum. Detta er til nytte ikke bare for de baltiske stater i deras arbejde med at opbygge et forbedret kontrolsystem, men giver også de nordiske lande værdifulde erfaringer om hvordan kontrollen udføres i dag og dermed, hvad andre lande bør være opmærksomme på.

5.4 Konsument

5.4.1 Projektmidler

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	5 720 000	5 508 000	5 319 000

Den nye IT-teknologi giver nye og store udfordringer i konsumentpolitikken. Dette gælder både den forbrugerpolitiske anvendelse af informationsteknologi, f. eks. i forbindelse med den juridiske beskyttelse af for-

brugeren og de nye problemer, der kan opstå ved bl. a. udvidelse af informationskløften mellem stærke og svage forbrugere samt nye markedsføringsmæssige tiltag. I 1998 vil det nordiske samarbejde koncentreres om udvikling af en nordisk strategi for hvilke områder og problemer i forbindelse med IT-teknologien som man i konsumentsammenhæng bør prioritere og løfte frem i EU-regi fra nordisk side.

Indenfor rammen *samarbejde i Norden* satses på en vidareudvikling af de tiltag der er sat i gang om forbrug og miljø som dels går ud på deltagelse i en produktorienteret miljøstrategi i samarbejde med miljø- og erhvervssektorerne dels i forbrugeradfærdsregulerede tiltag.

På forbrugerundervisningsområdet prioriteres læreruddannelse og konsumentundervisning via informationsteknologi i 1998. Gennemførelsen af den nordiske handlingsplan for forbrugerundervisning i skolen, vil ske under hensyn til og samordnes med udviklingen i EU.

Børn og unge er en gruppe forbrugere som vil blive opprioriteret i de nærmeste år i det nordiske forbrugersamarbejde. Vigtige områder er børn og unge som målgruppe for markedsføring, sikkerheden i de produkter som rettes til børn og unge samt forbrugerinformation generelt over for børn og unge.

Nordisk forbrugersamarbejde om *Europa/EU/EØS - spørgsmål* vil også i 1998 tage udgangspunkt i kommissions handlingsprogram for forbrugerpolitik for 1996-98. Access to justice, Finansielle tjenester og medieudviklingen er nordiske prioriterede områder.Af nordiske initiativer overfor EU kan nævnes produktmærkning og konsumentforskning samt forbrugerundervisning.

Det nordiske forbrugersamarbejde vil også i 1998 komme til at inkludere videreudvikling af produktsikkerhed og produktfunktion, finansielle tjenester, levnedsmidler og nødvendighedstjenester samt nordiske miljøer for konsumentforskning.

Inden for nærområdesøjlen satses på på organisering af og indflydelse for forbrugerinteresser/NGO. Ministerrådet vil fortsætte allerede indledte aktiviteter indenfor sikkerhed og information samt forbrugerrettigheder i samarbejde med kommissionens PHARE-program.

5.4.2 Miljömärkning

	Beviljning 1996	**Budget 1997**	**Förslag 1998**
DKK	0	0	2 000 000

For at videre udvikle miljømærkningssamarbejdet påbegyndes en ny stor satsning, som har som formål at styrke den nordiske profil i miljømærkningsordningen, Svanen. Nordisk Miljømærkningsnævn, NMN igangsætter udvikling af samordningsredskaber, som f.eks tilpasning af muligheder

for internet-informationsudveksling, tværgående baggrundsudredninger, udvikling af målinger af miljømærkningens resultater, fælleskompetenceudvikling og ikke mindst fælles markedsføringstiltag og informationsudvikling.

5.5 Jämställdhet

5.5.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	2 640 000	2 667 000	2 570 000

Ministerrådet har ett samarbetsprogram på jämställdhetsområdet för åren 1995-2000 som kompletteras med en årlig handlingsplan.

Mainstreaming (integrering av jämställdhet) och tvärsektoriellt samarbete får inom NMRs egen verksamhet allt större betydelse. Samarbete med arbetsmarknads- och ungdomssektorn kommer att vara aktuellt i mainstreamingprojektet som kommit igång på allvar år 1997.

En handlingsplan för män och jämställdhet kommer att definiera Ministerrådets aktiviteter på området genom konkreta projekt.

Jämställdhetssamarbetet är till stor del anknutet till frågor/områden, som är aktuella inom EU/EES, där den nordiska jämställdhetsmodellen är föremål för ett speciellt intresse. Under de senaste åren har insatser gjorts för att stärka jämställdhetsarbetet i de baltiska länderna.

Under 1998 används jämställdhetsområdets projektmedel bl.a. för

- Integrering av jämställdhetsaspekter inom alla politikområden speciellt arbetsmarknads- och ungdomssektorn samt utveckling av informationsmetoder inom jämställdhetsområdet.
- Projekt i anslutning till handlingsplanen för Män och Jämställdhet
- Utgivning av publikationen "Halva makten? En presentation av nyaste forskning på området för en nordisk och internationell publik. Syftet är att publikationen även kan användas som lärobok.
- En uppföljning av temat "Kvinnor , arbete och ekonomi".

5.5.2 Institutioner

5.5.2.1 Nordiskt institutt for kvinde og kønsforskning (NIKK)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
NOK	2 360 000	2 419 000	4 104 000
Motsvarar **DKK**	2 076 800	2 153 000	3 653 000

Det nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) utgör en institutionell ram för forskarutbildningsnätverk och forskarkurser, fortsatt koordinatorsverksamhet, seminarier och konferenser, samnordiska forskningsprogram och projekt samt student- och forskarutbyte.

Institutet har ansvar för uppbyggnad och drift av en nordisk databas om forskningskompetens på området samt för koordinering av nordiska informations- och dokumentationstjänster. Institutet arrangerar nordiska möten och seminarier, där forskare och användare inom det offentliga jämställdhetsarbetet kan mötas. Institutet har en personal som består av en institutledare, en forskningsledare, en informationskoordinator samt en kontorssekreterare.

Ett mål- och ramstyrningskontrakt för perioden 1996-98 er godkänt.

Nya tidsbegränsade projekt som startar år 1998 är grundandet av en databas för kvinno-organisationer och nätverk i Norden och närområdena (1998) samt projektet Living for Tomorrow (1998 - 2000) som handlar om ungdom, sexuell hälsa och genderfrågor i de baltiska och nordiska länderna under tider av förändring. I budgeten för år 1998 reserveras för dessa projekt 1 500 000 DKK.

5.6 Lovgivning

5.6.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	80 000	867 000	847 000

Samarbejdet mellem de nordiske justitsministerier på lovgivningsområdet udføres i henhold til et nyt samarbejdsprogram, vedtaget af justitsministrene i august 1996 og fremlagt Nordisk Råd under Sessionen i november 1996. Samarbejdsprogrammet, der beskriver formålet med samarbejdet og definerer rollen for Embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål, omhandler herudover samarbejdsmetoder og procedurer indenfor de tre søjler i det nordiske samarbejde.

Samarbejdsprogrammet suppleres af en handlingsplan der opdateres årligt. Handlingsplanen har til formål, at identificere prioriterede områder i samarbejdet, og ligger til grund for budgetmæssige disponeringer, herunder bidrag til afholdelse af konferencer og seminarer, gennemførelse af undersøgelser og udarbejdelse af større udredningsopgaver.

Fra budgetåret 1997, omfatter budgettet også aktiviteter relateret til fortsættelsen af arbejdet med forskning i europæisk integrationsret i projektform. Et kontaktnet er oprettet som hjælp til koordinering af projektforslag. Det forventes, at 500 000 DKK vil blive afsat til gennemførelse af EU-retlige forskningsprojekter.

5.7 Narkotikaspørsmål

5.7.1 Projektmidler

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	0	500 000

Dette samarbeidsområde ble inntil 1996 ivaretatt av en institusjon under sosialsektoren, men fra 1.1.1997 er det lagt til et tverrsektorielt Ministerråd som representerer sosial-, helse- og justisdepartementene. Dette ministerråd har en egen tverrsektoriell embetsmannskomité hvor både forebyggelse, behandling og kontroll er representert. Dens mandat omfatter politisk og praktisk samråd, informasjons- og erfaringsutveksling, samt koordinering av landenes synspunkter og innsatser i internasjonalt narkotikasamarbeid. Høyt politisk prioriterte forslag til prosjekter kan bevilges prosjektmidler.

Ministerrådet legger et bredt velferdsperspektiv til grunn for samarbeidet om innsatser for å bekjempe narkotika, hvor et helhetssyn ligger til grunn for tiltak innenfor kontroll, forebyggelse, behandling og omsorg.

Ministerrådet vil videreføre tiltak for å følge utviklingen av narkotikamisbruk og misbruksmønster i Norden, herunder forskningsinsatser i tett samarbeid med NAD, følge opp innsatser innenfor forebyggelsesområdet (belastede familier/innvandrerungdom) og igangsette tiltak innenfor samarbeide om rettslige spørsmål og kontrollpolitikk.

5.8 Välfärdsinitiativ

5.8.1 Projektmedel

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	0	500 000

MR-SAM har nedsat en en tværsektoriel arbejdsgruppe til opfølgning af Nordisk Ministerråds konference om "Morgondagens Velfærdssamfund" i Reykjavik i juni 1996. Velfærdsgruppens arbejde er prioriteret i formandsskabets program. Gruppen en tværsektoriel satsning, der omfatter social- og sundhedssektoren, arbejdsmarkedssektoren, ligestillingssektoren og forbrugersektoren. Nogle af hovedbudskaberne på konferensen var: orlovsordninger, mænds deltagelse i forældrepermissionsordninger, ligelig adgang til sundhedsydelser, virksomhedernes sociale ansvar, frivillige kræfters deltagelse i omsorgsarbejde m.m. Velfærdsgruppen skal afgive rapport i oktober 1997 med forslag til initiativer til at udvikle det nordiske

velfærdssamfund. Med hensyn til gruppens rapport vil generalsekretæren udarbejde forslag til MR-SAM om tværsektorielle initiativer i 1998 på områder, hvor fællesnordiske indsatser vil kunne indebære betydelig merværdi.

VI Samarbejde med Nordens nærområder

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	50 000 000	51 000 000	51 000 000

Nordiska samarbetsministrarna beslöt den 23.10.1996 på basis av den s.k. Lyra-gruppens rekommendationer om nya riktlinjer för Ministerrådets samarbete med Nordens närområden.

Enligt samarbetsministrarnas beslut kommer Ministerrådets insatser att koncentreras till områden där det nordiska samarbetet ger mervärde samtidigt som större och mer synliga programenheter och projekt prioriteras. I strategibeslutet omnämns demokratiutveckling inklusive utveckling av rättsstaten och stöd till arbetsmarknads- och medborgarorganisationer som ett högt prioriterat område. I enlighet med detta och de allmänna målsättningarna för Ministerrådets samarbete med närområdena, är de prioriterade temaområden i 1998 års närområdesbudget :

- demokratiutveckling och medborgarpolitik
- kulturförmedling
- befrämjande av marknadsekonomi
- bärkraftigt resursutnyttjande.

Samarbetet mellan Nordiska ministerrådet och det Baltiska ministerrådet har successivt utvecklats och fått fastare former. Detta har bidragit till att samarbetsprojekt kan ske i jämbördigt samarbete med närområdena och att dessa successivt ökar sitt engagemang till att utöver arbetsinsatser även omfattar materiella bidrag och delfinansiering. På motsvarande sätt har samarbetet med Barents regionråd samt myndigheter i den ryska federationen och de regionala administrationerna i nordvästra Ryssland byggts upp. På basis av initiativ från närområdena prioriteras i 1998 års budget programaktiviteter som syftar till att stödja de baltiska länderna i deras förberedelser inför förhandlingarna om medlemskapet vid EU. På basis av önskemål från den ryska federationens sida ingår i programmet på motsvarande sätt ett projekt med syfte att stödja forskarutbildning och forskarnätverk och ett projekt med syfte att befrämja utvecklandet av multimediateknologi i anknytning till telekommunikation.

Informationskontorens roll i förankringen av Ministerrådets aktiviteter i närområdena förstärks. I detta syfte inleds resultatkontrakt mellan Ministerrådet och kontoren. Utöver informationskontoren ger kontaktpersonerna

i Kaliningrad och Barents information om bland annat stipendie- och utbytesprogram.

I tillägg till Ministerrådets närområdesprogram kanaliseras en betydande del av samnordiska insatser genom Nordiska investeringsbanken NIB, Nordiska Miljöfinansieringsbolaget NEFCO och Nordiska projektexportfonden NOPEF.

På grund av att man under tidigare budgetår har tillämpat en indelning av projekt enligt verksamhetssektorer, kan anslagen enligt den nya indelningen i prioriterade områden inte direkt jämföras med 1997 års budgetsiffror. Indelning mellan sektorer presenteras i nedanstående tabell.

	GSK Int. enh.	F1 Kultur	F1 Utb/forsk	F2 Miljö
6. NÄROMRÅDET				
6.1 Info- och kontaktverksamhet	8.900			
6.2 Stipendieprogrammet			15.000	
6.3 Projektmedel	500	3.000	5.000	3.900
6.3.1 Demokratiutveckling	500	1.000	4.000	
6.3.2 Kulturförmedling		2.000	1.000	
6.3.3 Marknadsekonomi				
6.3.4 Bärkraftig resursförvaltning				3.900
TOTALT (sektorer)	9.400	3.000	20.000	3.900
% av totala	18,43%	5,88%	39,22%	7,65%

Forts.	F2 Jord/skog	F2 Finans	F3 Med-borg.pol.	Totalt temaområden	% av totala
6. NÄROMRÅDET					
6.1 Info- och kontaktverksamhet				8.900	17,45%
6.2 Stipendieprogrammet				15.000	29,41%
6.3 Projektmedel	2.000	5.000	7.700	27.100	53,14%
6.3.1 Demokratiutveckling			6.550	12.050	23,63%
6.3.2 Kulturförmedling				3.000	5,88%
6.3.3 Marknadsekonomi		5.000		5.000	9,80%
6.3.4 Bärkraftig resursförvaltning	2.000		1.150	7.050	13,82%
TOTALT (sektorer)	2.000	5.000	7.700	51.000	100,00%
% av totala	3,92%	9,80%	15,10%	100,00%	

6.1 Informations- och kontaktverksamhet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	8 420 000	9 078 000	8 900 000

Ministerrådet har informationskontor i alla baltiska huvudstäder och S:t Petersburg. Utgångspunkten för budgetförslaget är att det sistnämnda kontorets statusfråga slutgiltigt har lösts under 1997. Utöver informationskontoren har Ministerrådet speciellt utsedda kontaktpersoner i Kaliningrad, Petrozavodsk, Archangelsk och Murmansk. I anknytning till universitetet i Dorbat finns en filial för informationskontoret I Tallinn. Kontaktpersonerna kompletterar informationskontorens roll som förmedlare av skriftligt material samt information om stipendie- och stödordningar.

Utöver lokala aktiviteter till exempel kurser i skandinaviska språk, seminarie- och kulturaktiviteter och förmedlandet av kontakter mellan Norden och närområdena, medverkar informationskontoren i Ministerrådets övriga projekt och utbytesprogram.

Utöver anslag till informationskontoren reserveras medel för fortsatt samarbete med Baltiska ministerrådet och dess tjänstemannakommitteer samt för samarbete med Barentsregionen.

6.2 Stipendie- och utväxlingsordningar

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	15 000 000	17 493 000	15 000 000

Stipendieordningen för Baltikum och Nordvästra Ryssland omfattar stipendier för forskare, lärare och studenter samt en utväxlingsordning för tjänstemän. Därtill konmmer en stipendieordning för parlamentariker som syftar till att ge parlamentariker i närområdena inblick i parlamentariska arbetsformer i de nordiska parlamenten och Nordiska rådet.

Stipendieprogrammet utvärderas under 1997. Syftet med utvärderingen är att ta ställning till stipendiordningens organisation, innehåll och koordinering i förhållande till andra multilaterala och bilaterala stipendie- och utbytesprogram. Utgångspunkten vid sammanställandet av 1998 års budget är att antalet utbytesmöjligheter för tjänstemän utökas kraftigt med syfte att stödja uppbyggandet av kunskap om arbetet med EU samt om migrationsfrågor. Utöver detta förutsätts att enligt de baltiska ländernas önskan stödja erfarenhetsutbyte om företagsadministration och NGO-arbete.

6.3 Övrig utvecklings- och projektverksamhet

Nedan följer exempel på projekt inom respektive insatsområde.

6.3.1 Demokratiutveckling

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	Inte jämförbart	Inte jämförbart	12 050 000

Enligt samarbetsministrarnas beslut från den 23.10.1996 bör Ministerrådets närområdessamarbete utvecklas så att demokratiutveckling blir ett högt prioriterat område. Utvecklandet av demokratiska strukturer och beslutssystem är också nödvändigt med tanke på de baltiska ländernas strävan att ansluta sig till EU. I demokratibegreppet ingår också stöd till utveckling av rättstaten samt stöd till arbetsmarknads- och medborgarorganisationer. Stöd till medborgarorganisationer ges i form av utbildningsprojekt och utbytesmöjligheter samt för utvecklandet av nätverk mellan frivilligorganisationer i Norden och närområdena.

I temaområdet ingår projekt inom migrationsfrågor, utvecklandet av skol- och utbildningssystem, kompetensuppbyggande hos nyckelgrupper och informationsmedlare i samhället som till exempel lärare, journalister och ledare för frivilligorganisationerna. Utvecklandet avsocial- och hälsovårdssystem och insatser i jämlikhetsfrågor kan också betraktas som grundläggande förutsättningar för fungerande samhällsorganisationer.

Som exempel på planerade projekt och delprogram inom området demokratiutveckling och välfärd kan omnämnas:

Samarbetsprojekt mellan migrationsmyndigheter. Allmän målsättning för projektet är att informera myndigheter som ansvarar för invandrarpolitik i de baltiska länderna när det gäller samhällsorientering och andra åtgärder avsedda för invandrare av olika kategorier. Projektet skall genomföras i seminarieform i samarbete med de nordiska informationskontoren i de baltiska länderna och eventuellt med IOM:s kontor i Helsingfors.

Journalistutbildning, som har pågått sedan 1991 i syfte att förstärka massmediernas roll i demokratiska system genom att bidra till utbildningen av professionella och oavhängiga journalister i press, radio och tv. Omfattande kursverksamhet har bedrivits för flertalet yrkeskategorier inom mediabranschen. Verksamheten utvidgas 1998 med projektet "Kvinnor och media".

Teacher Training in the Baltic States påbörjades 1995. Projektet syftar till uppbyggande av lärarutbildningarna på alla nivåer i de baltiska länderna med prioritering för följande områden och program: yrkeslärarutbildning, språklärarutbildning, demokratiskt skolledarskap, läroplansutveckling samt användning av IT för inlärning, kommunikation och distansutbildning. Programmet skall avslutas 1998.

BALTNET- projektet stöder lärarutbildningprogrammet och omfattar utbildning, organisationsutveckling och tekniskt bistånd. Högskolor i Estland, Lettland och Litauen förses med IT-utrustning och uppgradering av existerande utrustning genomförs. Anknytning till olika nätverk ingår i projektet.

Utveckling av vuxenutbildning syftar till att förmedla nordiska erfarenheter i vuxenutbildning, inklusive miljöundervisning, och samband mellan utbildning, kultur och demokrati, livslångt lärande och framtidens kvalifikationskrav. Lettland och Litauen är i färd att starta avdelningar för vuxenutbildning vid respektive pedagogiska universitet och kan därvid utnyttja nordiskt kunnande på området. Programmet omfattar även utbildning för beslutsfattare inom vuxenutbildningsområdet.

Ledarutbildning för ideella organisationer utgör en viktig del i utvecklingen av den tredje sektorn som för sin del förstärker demokratin och jämlikhetstänkandet och förankrar dessa hos befolkningen. Ideella organisationer befinner sig i begynnelsen av sin utveckling i Baltikum och Nordvästra Ryssland och behöver stöd utifrån. Uppbyggandet av ett baltisktnordiskt NGO-nätverk, som även omfattar NV Ryssland vore ett viktigt bidrag till samarbete mellan Norden och Baltikum.

Kontaktprogram mellan skolor i Norden och närområden syftar till att bygga upp kontakt- och utväxlingsprogram för ungdom. Projektet genomförs i Barents-området och i Baltikum.

Social- och hälsoarbete i Baltikum och NV Ryssland innebär bl.a. åtgärder syftande till kartläggning av och värjande mot luftvägsjukdomar, läkemedelssamarbete, undervisning för nyckelpersoner innanför folkhälso- och socialservice områdena, statistiksamarbete ang social -och hälsoområdena samt undervisning om tandmaterialer och tandvård. Insatsen bygger på klart uttryckta önskemål från närområdena och har som mål att utveckla den lokala personalens färdigheter att själv utveckla förebyggande hälsoinsatser, genom bl.a. vidareutbildning av personal.

Levnadsvillkorsundersökning och motsvarande statistiksamarbete i Baltikum, Kaliningrad oblast och NV Ryssland bygger på det förarbete som utfördes i 1994 och som visade sig vara ett nyttigt verktyg för myndigheterna i närområdena i utformning av reformer och politiska åtgärder. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid förhållanden som är typiska för länder i snabb ekonomisk och social omvandling. Resultat kan användas i förberedelse av de baltiska ländernas EU-medlemskap.

Handlingsplan mot smittosamma sjukdomar i Baltikum har som mål att överföra nordiskt kunnande om bekämpning av smittosamma sjukdomar till Baltikum och att åstadkomma ett fungerande nätverk enligt den välfungerande nordiska modellen. Bland annat för detta ändamål skall statsepidemologerna från Norden mötas med sina baltiska motparter i maj 1997. En kartläggning av läget och om redan pågående internationellt samarbete på området skall inledas. Med tanke på snabbt tilltagande trafik, inklusive

turism, mellan Norden och Baltikum, är det av direkt nordisk nytta att ha smittosamma sjukdomar i Baltikum under kontroll.

Samarbete på arbetsmiljöområdet hör till områden som prioriteras av den baltiska sidan och samarbetet kan anses vara en viktig del av förberedandet av dessa länders integration i EU. Samtidigt bör konstateras, att verksamhet syftande till förbättring av arbetsmiljön har ingått i NMR:s närområdesprogram sedan 1992.

Jämställdhetsansvariga i Baltikum-projektet har som målsättning att stödja de baltiska ländernas arbete att bygga upp en nationell administration för jämställdhetsfrågor. Integrering av jämställdhetsmålsättningen i all verksamhet är en viktig del av projektet, som är i linje med baltiska prioriteringar och som även kan anses vara ett bidrag till dessa länders EU-anpassning. Utgivning av skriftligt basmaterial ingår i projektet.

6.3.2 Kulturförmedling

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	Inte jämförbart	Inte jämförbart	3 000 000

De nordiska inormationskontoren i närområdena bär huvudansvaret för kulturförmedlande aktiviteter i sina respektive domicilländer. Utöver de kulturaktiviteter och kulturutbyten som kontorenanordnar inom ramen av sina egna budgetmedel, genomförs några större projekt med syfte att förstärka kännedomen av nordisk kultur, nordiska värden och det nordiska sättet att tänka.

Utgående från prioriteringar i det norska orförandeskapets program, fokuseras speciellt på kultuförmedlingen mellan barn och ungdom.

Exempel på planerade projekt inom temaområdet är:

Utväxlingsprogram och nätverk för barn och ungdom har som målsättning att främja barns och ungdomars eget skapande och aktiva deltagande i kultursamarbetet samt öka deras medverkan i samhället genom deltagande i kultur- och samhällslivet. Den kulturella dialogen mellan Norden och närområdena förstärks genom ökade kontakter och uppbyggande av nätverk mellan olika barn- och ungdomsgrupper, bl. a. med hjälp av IT.

Översättning av nordisk litteratur som ett viktigt bidrag till förmedling av nordisk kultur och nordiska värden skall stödjas vidare. Medel reserveras också för översättning av faktalitteratur enligt önskemål från NMR:s informationskontor.

Forskningsprojekt i Ryssland anknyter sig till den beviljning som ingår i NMR:s närområdesbudget 1997. Projektet har inte kunnat inledas på grund av att avtalsfrågan för S:t Petersburg inte slutligen har lösts. I projektet ingår bl.a. forskarutbildning enligt samma principer som i de baltiska länderna och ett telekommunikationsprojekt som går ut på att använda

multimediateknologi och koppla telekommunikation till supercomputers i S:t Peterburgsregionen.

6.3.3 Marknadsekonomi

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	Inte jämförbart	Inte jämförbart	**5 000 000**

Utvecklandet av strukturer, kultur och regelverk för en sund och fungerande marknadsekonomi har varit en av målsättningarna för Ministerrådets samarbete med närområdena. Från närområdenas sida, speciellt vid möten med representanter för Baltiskt Ministeråd, har det framkommit att man önskar utbildnings- och utbytesinsatser i syfte att förbättra kunskaperna i ekonomi och företagsadministration. Utöver att dessa behov till vissa delar tillvaratas i de projekt som bedrivs av nordiska finansieringsinstitutioner, ingår i Ministerrådets närområdesprogram några större utbytesprojekt.

Som exempel på planerade projekt kan omnämnas:

Mobilitetsprogram (Nordpraktik, Östjob) Nordpraktik-projektet har pågått sedan 1992. Inom ramen för programmet har unga specialister från Baltikum och NV Ryssland fått yrkespraktik i nordiska företag. Östjobprogrammet avser att ge unga nordiska specialister möjlighet att praktisera i företag i närområdet. Projekten har som mål att förbättra underlaget för marknadsekonomin i närområdena samtidigt som de bidrar till nordiska företags kännedom om förhållandena i närområdet.

Träningsprogram för energiexperter syftar till att genomföra ett postgraduate projekt för NV Ryssland om energiekonomiska frågor. Deltagarna skall kunna använda energiekonomiska redskap i sitt dagliga arbete. Därutöver skall programmet skapa en ram och en plattform för utveckling av energiekonomiska utbildningsaktiviteter samt kanaler och nätverk för framtida överföring av kunskap på området. Projektet hänför sig utöver marknadsekonomin även till temaområdet bärkraftg resursförvaltning.

6.3.4 Bärkraftig resursförvaltning

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	Inte jämförbart	Inte jämförbart	7 050 000

Den ekonomiska omstrukturering som sker i närområdena samt det befintliga arvet i teknisk och kunskapsmässig bemärkelse, som härstammar från tidigare decennier förutsätter omfattande stödinsatser inom resurshushållning och miljöförbättrande åtgärder. Nordiska rådet har senast påpekat

betydelsen av miljöinsatser i samband med behandlingen av Ministerrådets budgetförslag för 1997.

Inom temaområdet spelar de nordiska finansieringsinstitutionerna inklusive den nya MIL-ordningen samt de bilaterala satsningarna långt större roll än Ministerrådets närområdesprogram som helhet kan göra. Inom ramen för 1998 års närområdesprogram planerar man att stödja projekt med syfte att förbättra kvaliteten på dricksvatten och livsmedel i närområdena. Vidare reserveras anslag för kartläggningar av miljötillståndet samt för bevarandet av det baltiska genetiska arvet. Genom närområdesbudgeten delfinansieras även mjukgöringsfaciliteten vid NEFCO.

Exempel på planerade aktiviteter är:

Dricksvattenprojekt i Lettland och Litauen Det är av stor betydelse för konsumenternas hälsa att dricksvattnet produceras och kontrolleras på ett ändamålsenligt sätt. En bra metod för att så skall ske, är att organisera utbildning för personal vid vattenverk. En utbildningskurs har redan genomförts 1996 i Estland med stöd från NMR. Projekten bidrar till miljöutbildning i respektive länder och höjer renheten av vattnet i Östersjön.

Nordic-Baltic Project Group on Food Control är en kontaktgrupp med representanter från relevanta myndigheter i de tre baltiska länderna och Norden med syfte att kartlägga problem som anknyter sig till produktion och kontroll av matvaror. Syftet är även att påskynda uppkomsten av lagar och regler samt "kontrollfilosofin" på området. Ett nyttigt nätverk skulle uppstå som följd av planerade aktiviteter.

Konsumentskydd har ingått i NMR:s närområdesverksamhet sedan flera år. Ämnet är av stor betydelse för befolkningen i närområdena som saknar information och konsumentskydd.

Programmet genomförs i samarbete med EU-Kommissionens PHARE program och med kraftigt deltagande från mottagarnas sida. Både myndigheter och NGOs är involverade. Programmet innehåller aktiviteter om produktsäkerhet, information och konsumentundervisning samt organisering av konsumentintressen.

NEFCO:s facilitet för mjuk finansiering är ett viktigt instrument i den nordiska närområdesverksamheten för att minska miljöbelastningarna i Östersjöregionen och i den ryska delen av Barentsregionen med prioritering av aktiviteter som medverkar till genomförandet av Östersjö- och Barentsprogrammen. Medlen avses användas för vattenvårdsprojekt, sanering efter användning av kärnbränsle, industrisanering och energieffektivisering. Aktiviteten utgör ett bidrag till den paneuropeiska miljöministerkonferensen år 1998 i Århus, som bl.a. inriktas på hur finansieringen av miljöinsatser i Öst- och Central-Europa kan stärkas. Aktiviteten finansieras även över den miljöpolitiska budgeten.

Miljö- och naturövervakning i Baltikum och NV Ryssland. Detta projekt inriktas på naturövervakning av terrestrisk miljö, med särskild tonvikt på biodiversitetsfrågor, och detta innebär att samarbetet fortsätter med de

baltiska länderna och NV Ryssland för att stärka kompetensen hos de ansvariga institutionerna på miljöövervakningsområdet. Projektet möjliggör närområdenas involverande i den omfattande miljötillståndsrapport om biodiversitet, som utarbetas i ministerrådets regi för publikation år 2000.

Bevarande av växtgenetiska resurser i Baltikum (inklusive Vavilov - institutet i S:t Petersburg) Projektet påbörjades 1996 och dess syfte är att säkerställa ett långsiktigt bevarande av de baltiska och nordryska kulturväxternas genetiska resurser, att bidra med teknik- och kunskapsöverföring och att konsolidera de nationella nätverken för växtgenetiska resurser. Bevarandet av nordiska sorter som i övrigt är utdöda och nu riskerar att försvinna för gott är ett uttalat nordiskt intresse.Vavilov-institutet i S:t Petersburg har en av världens största samlingar av kulturväxter, men befinner sig för närvarande i institutionell kris på grund av bristande resurser.

NOVABA- det nordisk-baltiska lantbruksuniversitetet har till syfte att stödja utvecklingen av utbildning av modernt jord- och skogsbruk i Baltikum och trygga utvecklingen mot ett hållbart utnyttjande av biologiska resurser i respektive länder. Arbetet har tidigare fått stöd under 1995 och 1997 genom anslag från NMR.

VII Övrig verksamhet

7.1 Projektmedel

7.1.1 Verksamhetsbidrag

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	7 560 000	6 605 000	6 429 000

	1997	1998
Västnorden mm	2 346 000	2 346 000
Nordiskt Administrativt Förbund	153 000	153 000
Föreningarna Norden	2 805 000	2 660 000
Nordiskt same-samarbete	1 301 000	1 270 000

Under posten *Västnorden* finns resestöd för att västnordiska tjänstemän, dvs från Färöarna, Grönland och Island, skall kunna delta i det nordiska samarbetet.

Bidraget till *Nordiskt Administrativt Förbund* föreslås oförändrat. En evaluering av verksamheten bör företas och underlag för tilldelningen skall grundas på en plan för föreslagna aktiviteter.

Av det totala anslaget på 2 660 000 DKK, som beviljas *Föreningarna Nordens Förbund*, är

1 470 000 DKK avsett för de nordiska informationskontoren samt informationspunkten i Syd-Slesvig. Därutöver är 82 000 DKK reserverat för Kurs i nordiskt samarbete. FNF:s allmänna verksamhetsbidrag för 1998 kommer därigenom att vara 1 108 000 DKK.

Ur posten *Nordiskt samesamarbete* ges stöd för samiska organisationer, och då i främsta hand Samerådet. Samerådet är en paraplyorganisation för en rad samiska organisationer i Finland, Sverige och Norge. De ryska samerna ingår som fullvärdiga medlemmar i rådets arbete. I och med tillkomsten av folkvalda sameting/parlament i de tre länderna kommer NMR:s samarbete med dessa att intensifieras. Ur anslaget ovan har därför 150 000 DKK reserverats för det samiska parlamentariska samarbetet. Under senare år har bidraget från NMR alltmer styrts av samerådet genom dess roll som samlande kulturorganisation.

7.1.2 Arktiskt samarbete

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 000 000	2 040 000	2 040 000

Det arktiska samarbetsprogrammet blev godkänt av Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) i februari 1996 (ref. rapport tryckt av Nordiska Ministerrådet). Överordnade mål är att bevara naturgrundlagen och den ursprungliga befolkningens kultur och samfund samtidigt som alla invånare i Arktis ges möjlighet till en ekonomisk utveckling som med naturens förutsättningar och på ett bärkraftigt underlag skall säkra deras möjligheter att utveckla ett modernt samhälle. Syftet är att det skall ske en kraftigare insats i den arktiska regionen på alla relevanta områden. Programmet skall speciellt tillgodose urbefolkningsfrågor och levnadsvillkor, miljö och resursfrågor, bärkraftig utveckling, forskning och initiativ som kan ge en förbättrad koordinering och arbetsfördelning i den arktiska samarbetskretsen. Dessutom en mer samordnad nordisk finansiering av den arktiska insatsen. Medlen till programmet är reserverade till den överordnade uppföljningen av programmet och har i första hand till uppgift att bidra till ökade arktiska insatser från sektorns sida (ministerråden).

7.1.3 Nordiskt statistiskt samarbete

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	765 000	1 400 000

Det nordiska samarbetet inom statistikområdet ombesörjs numera helt av de olika statistikbyråerna i Norden. Det nordiska statistiska sekretariatet

lades ned 1996 som en följd av institutionsreformen. Ministerrådet finansierar forfarande produkterna Nordisk statistisk årsbok och ministatistiken. Ett femårigt avtal har under år 1997 slutits med Danmarks Statistik som på de övriga statistikbyråernas vägnar tar fram underlaget för produkterna. Kostnaderna för produkterna är 1.4 MDKK per år under hela avtalsperioden. Finansieringen under 1997 sker genom dels detta anslag och dels genom anslaget " Omstrukturering av institutionerna".

7.1.4 Tjänstemannautbyte

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 700 000	1 836 000	1 800 000

Tjänstemannautbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.

Det årliga beloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av en kontaktperson från varje land. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt. Medel för tjänstemannautväxlingen i Västnorden har budgeterats under denna budgetpost och de västnordiska tjänstemännen kan delta i programmet.

7.1.5 Informationsverksamhet

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	4 708 000	4 728 000	4 600 000

Verksamheten vid ministerrådets informationsavdelning utformas enligt en totalkommunikationsstrategi som kan indelas i tre huvudkategorier. Information, kontaktverksamhet och marknadsföring (utställnings- och broschyrmaterial). En totalkommunikationsplan utarbetas under året och koordineras med Nordiska rådets verksamhet.

Särskild vikt fästes vid ungdomssatsningar samt vid information som kanaliseras via etermedia. Informationsverksamheten målinriktas så att projekt med betydande nationella intressen exponeras nationellt.

Det internationella nyhetsbrevet utvecklas och de internationella kontakterna intensifieras särskilt i förhållande till EU. Hemsidorna utvecklas för att bättre än tidigare svara mot den snabba tekniska utvecklingen inom EDB-sektorn.

Samarbetet med nordiska rådet fördjupas ytterligare.

För att öka flexibiliteten i informationsarbetet överförs budgetposten informationsaktiviteter utanför Norden till informationsverksamhet. Härmed

kan även samordningsmöjligheter mellan all informationsverksamhet skapas.

Informationsaktiviteterna utanför Norden anordnas i anknytning till andra nordiska aktiviteter med syfte att genom koordinerade insatser nå en större genomslagskraft. Målgruppen för informationsaktiviteter är i första hand beslutsfattare, opinionsbildare och informationsförmedlare i offentlig och privat sektor. De fortsatta formerna och metoderna för informationsförmedling utanför norden kommer att fastställas i en särskild informationsplan för år 1997. Informationsplanen sammanställs i samarbete med press- och kulturcheferna vid utrikesministerierna i Norden.

7.1.6 Generalsekretærens dispositionsreserve

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	393 000	357 000	350 000

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for Generalsekretæren med henblik på at imødekomme eksterne ansøgninger om f.eks projekter, seminarer etc. Reserven skal give sekretariatet fleksibilitet i relation til indledende projekter og undersøgelser samt mulighed for at dække uforudsete udgifter i forbindelse med afslutningen af projekter etc. Det er derimod ikke meningen, at Generalsekretærens reserve skal benyttes til tillægsbevillinger til institutioner, embedsmandskomiteer og sekretariatet til formål som er prøvet i den ordinære budgetbehandling.

7.1.7 Publikationsverksamheten

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	1 564 000	1 632 000	1 590 000

NMRs Publikasjonsenhet har som oppgave å bidra til spredning av informasjon om resultatet av det nordiske samarbeidet, på alle NMRs sektorer, i form av bøker, publikasjoner, rapporter og andre trykksaker. Hvert år utgis det ca. 200 nye titler i *Nord* og *TemaNord*-seriene.

Det er utarbeidet en ny profil og nye retningslinjer for utgivelse av rapporter. Dette medfører at produksjon, opplagsfastsettelse, salg, distribusjon, lagerhold, og markedsføring av rapportene i 1998 vil gjennomgå en omlegging og effektivisering, en forsøksordning som evalueres innen utgangen av 1998.

For å informere nordiske borgere om resultatet av det nordiske samarbeidet deltar Publikasjonsenheten, også under høsten 1998, på de nordiske bokmesser i Gøteborg, København, Oslo og Åbo. I samarbeidet med den

enkelte sektor, arbeides det med å informere om sektorens nye titler til en bredere målgruppe.

Arbeidet med å gjøre bøker og rapporter tilgjengelig på data vil fortsette også i 1998. Informasjon om nye rapporter vil i større grad bli gjort tilgjengelig via Nordisk Ministerråds hjemmeside, samt at det arbeides for at rapportene skal kunne bestilles direkte fra Publikasjonsenhetens salgsagenter via Internett.

7.1.8 Tolkning och översättning

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	765 000	765 000

Medlen avses användas för stöd översättning av Ministerrådets publikationer till finska och isländska, översättning av informationstrycksaker samt för särskilda tolkinsatser till och från finska. Medlen används inte för lönekostnader för de ordinarie tolktjänsterna vid sekretariatet.

7.1.9 Omstrukturering av institutioner

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	5 967 000	2 000 000

Samarbetsministrarna beslutade den 10 april 1996 om en ny institutionsstruktur. Beslutet innebar att 13 institutioner lades ner, tre omstrukturerades och tre nya institutioner byggdes upp. Dessa förändringar beräknades träda i kraft den 1 jan 1997.

Avvecklingen av institutionerna kunde för vissa av dem inte klaras av fullt ut till den 1 jan 1997. Anledningen var att vissa avtal inte kunde lösas inom den givna tidsrymden.

När det gäller Nordplan och Nordrefo beslöt Ministerrådet att senarelägga deras avslut på grund av att det behövdes längre tid för uppbyggandet av den nya institutionen Nordregio. Nordregio startar först den 1 juli 1997. Eftersom det finns vissa uppgifter som överföres från Nordplan till Nordregio har inte avvecklingen av Nordplan fullt ut kunnat genomföras. Detta leder till att medel även för 1998 måste avsättas för de återstående personalkostnaderna på Nordplan.

7.1.10 Ministerrådets reserve

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	0	612 000	7 000 000

Ministerrådsreserven anvendes for at støtte politisk relevante projekter der initieres under det løbende budgetår. Ansøgning om midler fra Ministerrådsreserven til finansiering af aktiviteter indenfor en eller flere fagsektorer skal vedlægges en motivering fra de respektive embedsmandskomiteer med en redegørelse for hvorfor midler ikke kan anvises fra de ansøgende sektorer. I 1997 overførtes 2 816 535 DKK fra ikke disponerede midler fra 1995.

Ministerrådsreserven ökas till totalt 7 MDKK i syfte att bland annat tillgodose initiativ från ordförandeskapet som exempelvis samarbete med frivilliga sektorn, insatser inom IT-området samt utväxlingsordningen för barn och unga. Vidare bör medel reserveras för eventuella satsningar på projektet Scandinavia House utöver det som avsatts under 1997.

En ny samrådsordning med Nordiska Rådet kommer att införas. När en beviljning ur ministerrådsreserven skall beslutas kommer samarbetskommitténs förslag till beslut att överlämnas till Rådets sekretariat för kännedom före det att samarbetsministrarna fattar beslut.

7.2 Institutioner

7.2.1 Ministerrådets sekretariat

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
DKK	52 800 000	54 526 000	54 000 000

Sekretariatet leds av en generalsekreterare och är organiserat i tre fackavdelningar, en informationsavdelning, en ekonomi- och administrationsavdelning, en internationell enhet samt generalsekreterarens kontor.

I årets budgetförslag har en viss besparing beräknats. Dessutom har sekretariatet under året fått en ny ämbetsmannakommitté för narkotika samt infört en controllerfunktion utan att nya medel tillförts. Sekretariatet genomgår dessutom en stor strategisk översyn vilket kommer att ta vissa resurser i anspråk även under 1998.

Inom sekretariatets budget finansieras även Nordiska kulturfondens administration.

7.2.3 Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)

	Beviljning 1996	Budget 1997	Förslag 1998
FIM	6 980 000	7 886 000	7 840 000
Motsvarar **DKK**	9 074 000	9 858 000	9 800 000

NOPEF:s syfte är att stärka små och medelstora nordiska företags internationella konkurrenskraft genom att ge förmånliga villkorslån till projektstudier och förberedande affärsaktiviteter, som kan främja företagens internationalisering och deltagande i internationella projekt.

NOPEF:s roll är fortfarande att utveckla små och medelstora företag i Baltikum, att medverka i nordiska företags etablering i hela närområdet, att genom projektidentifikationsstudier vis på interessanta potentialer och att medverka i vissa strategiska projekt inom miljö och infrastruktur tilsammans med m o a NIB och NEFCO.

Projektverkamhet under Baltiska Investeringsprogrammet (BIP) och utökad satsning på etablering av små och medelstora företag i nordvästra Ryssland i samverkan med nordiska företag är högt prioriterade aktiviteter i 1998.

I 1998 skall den täta samverkan med NIB, NEFCO och NDF göras ännu tydligare i syfte att ytterligare stärka den nordiska profilen inom olika satsningsområden, och på olika marknader.

Resurser kommer fortfarande att satsas på projekt i Asien, huvudsakligen Kina, och i speciella fall även på andra marknader.

Från och med 1997 omfattas NOPEF av Nordiska ministerrådets system för kontraktstyrning.

C 1
1997

Nordisk Ministerråd virksomhedsberetning 1996 (C 1)

Till Nordiska rådet

Nordiska ministerrådet avger härmed, i enlighet med artikel 64 i Helsingforsavtalet, verksamhetsberättelse rörande det nordiska samarbetet under 1996.

Köpenhamn den 4 augusti 1997

Søren Christensen
Generalsekreterare

INDHOLDS FORTEGNELSE

Kultur **858**
Samarbejdet inden for Norden 858
Norden og Europa. 863
Norden og Nærområderne. 864
Ændringer som har påvirket og eventuelt vil påvirke virksomheden 865
Økonomisk oversigt 866

Uddannelse og forskning **866**
Samarbejdet inden for Norden 866
Norden og Europa 869
Norden og Nærområderne 870
Ændringer som har påvirket og eventueltvil påvirke virksomheden. 872
Økonomisk oversigt 873

Miljø **873**
Samarbejdet inden for Norden 873
Norden og Europa 876
Norden og Nærområderne 877
Globalt samarbejde 878
Tværsektoriel aktivitet 879
Økonomisk oversigt 879

Økonomi- og erhvervspolitik **880**
Samarbejdet inden for Norden 880
Norden og Europa 881
Norden og Nærområderne 883
Ændringer som har påvirket og eventuelt vil påvirke virksomheden 884
Økonomisk oversigt 885

Medborgerpolitik **885**
Samarbejdet inden for Norden 887
Norden og Europa 890
Norden og Nærområderne 892
Ændringer som har påvirket og eventuelt vil påvirke virksomheden 892
Økonomisk oversigt 893

Samarbejdet med Nærområderne **893**
Informationskontorerne 894
Stipendie- og udvekslingsordninger 895
Projektmidler 895
Uddannelsessamarbejde 895
Kultur- og mediasamarbejde 896
Medborgerrettigheder 896
Industri- og finanspolitiskt samarbejde 897
Jordbrugssamarbejde 898
Miljøsamarbejde 898
Økonomisk oversigt 898

Øvrig virksomhed **899**
Samarbejdet inden for Norden 899
Norden og Europa 901
Arktisk Samarbejde 903
Økonomisk oversigt 904

Økonomisk oversigt over NMR samlede virksomhed **905**
FORDELINGSNØGLE 905
NMR SAMLET 905
ÅRSOPGØRELSE BALANCE 908
ÅRSOPGØRELSE RESULTATOPGØRELSE 909
INDTÆGTER 1996 910
UDGIFTER 1996 910
INSTITUTIONERNES ÅRSREGNSKABER 913
REVISIONSBERETNING 915

Meddelande om Nordiska rådets rekommendationer och yttranden

Rekommendation	*Sida*
Meddelande om rekommendation nr 11/1991/nord angående lagstiftning rörande grupptalan	917
Meddelande om rekommendation nr 12/1991/nord angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.	918
Meddelande om rekommendation nr 25/1991/när angående beräkningsmodell för Grön BNP	919
Meddelande om rekommendation nr 40/1992/nord angående Nordjobb som permanent ordning	922
Meddelande om rekommendation nr 46/1992/när angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)	923
Meddelande om rekommendation nr 5/1993/nord angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur	924
Meddelande om rekommendation nr 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	924
Meddeland om rekommendation nr 4/1994/när angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis	925
Meddelande om rekommendation nr 6/1994/nord angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare	926
Meddelande om rekommendation nr 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden	927
Meddelande om rekommendation nr 9/1994/nord angående åtgärder för att bekämpa barnpornografi	929
Meddelande om rekommendation nr 13/1994/nord angående insatser mot hormondoping	931
Meddelande om rekommendation nr 14/1994/nord angående nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster	932

Meddelande om rekommendation nr 20/1994/euro angående program för det nordiska europasamarbetet 933
Meddelande om rekommendation nr 22/1994/nord angående förstärkt Nordsjösamarbete 934
Meddelande om rekommendation nr 27/1994/nord angående samnordisk skogsinformation 935
Meddelande om rekommendation nr 4/1995/nord angående nordisk informationsnetværk for menneskerettigheder 936
Meddelande om rekommendation nr 5/1995/nord angående nordiskt samarbete på havsrättens område 937
Meddelande om rekommendation nr 9/1995/nord angående orkester Norden 938
Meddelande om rekommendation nr 10/1995/nord angående blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisation 939
Meddelande om rekommendation nr 11/1995/euro angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU 939
Meddelande om rekommendation nr 14/1995/nord angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999 941
Meddelande om rekommendation nr 15/1995/euro angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO 941
Meddelande om rekommendation nr 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering 942
Meddelande om rekommendation nr 22/1995/nord angående funktionhindrades situation och levnadsvillkor i Norden 942
Meddelande om rekommendation nr 24/1995/p angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet 943
Meddelande om rekommendation nr 26/1995/p angående Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet 945

Meddelande om rekommendation nr 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet 946

Meddelande om rekommendation nr 33/1995/euro angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU 946

Meddelande om rekommendation nr 34/1995/när angående regionalt samarbete inom energiområdet 950

Meddelande om rekommendation nr 35/1995/nord angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur 951

Meddelande om rekommendation nr 36/1995/euro angående utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU 952

Meddelande om rekommendation nr 37/1995/nord angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet 953

Meddelande om rekommendation nr 39/1995Nord angående likabehandling av nordiska medborgare i samarbete med de nordiska ombudmännen 953

Meddelande om rekommendation nr 40/1995/nord angående utvigdat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna 954

Meddelande om rekommendation nr 41/1995/nord angående uttbildning av narkotikainformatörer i Norden närområden 955

Meddelande om rekommendation nr 3/1996/nord angående nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999 956

Meddelande om rekommendation nr 4/1996/när angående samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000 957

Meddelande om rekommendation nr 5/1996/när angående folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet 957

Meddelande om rekommendation 6/1996/när angående harmonisering av energibeskattningen 958

Meddelande om rekommendation nr 7/1996/när angående forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor 959

Meddelande om rekommendation nr 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet 960

Meddelande om rekommendation nr 9/1996/euro angående årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken 963

Meddelande om rekommendation nr 10/1996/p angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1997 964

Meddelande om rekommendation nr 11/1996/nord angående samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet 966

Meddelande om rekommendation nr 12/1996/nord angående Västnordenfonden 967

Meddelande om rekommendation nr 13/1996/nord angående nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi 968

Meddelande om rekommendation nr 14/1996/nord angående ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden 969

Meddelande om rekommendation nr 15/1996/nord angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare 970

Meddelande om rekommendation nr 16/1996/nord angående överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna 970

Meddelande om rekommendation nr 17/1996/nord angående samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper 971

Meddelande om rekommendation nr 18/1996/nord angående bekämpning av sexuellt missbruk av barn 972

1/1996/p angående budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen 975

2/1996/k angående nordiska kulturfondens projektadministration 975

Inledning

Nordisk Ministerråds virksomhed har i 1996 under det finske formandskap været præget af stor aktivitet og en øget fokusering på samarbejdet med Europa og nærområderne. Reformarbejdet, der indledtes i 1995, har fået stor effekt og gennemslagskraft i 1996. I årets løb blev der gennemført en omfattande institutionsreform, der indebar, at 13 institutioner blev nedlagt, tre fik nyt idégrundlag, og tre nye oprettedes.

For så vidt angår nærområderne, har en særlig gruppe, Lyra-gruppen, i årets løb foretaget en kortlægning over nationale og nordiske indsatser. På baggrund af gruppens arbejde er der sket en omprioritering af de nordiske indsatser. Øget støtte til demokratiudvikling og samarbejdet med de frivillige organisationer er nogle af hjørnestenene i samarbejdet med nærområderne.

I 1996 er rammerne for arbejdet med europaspørgsmål blevet konkretiseret. I juni traf Samarbejdsministrene beslutning om retningslinjerne for dette arbejde. Europaspørgsmål er af afgørende betydning for det fortsatte nordiske samarbejde, eftersom tre af de nordiske lande er medlemmer af eu og to af landene er tilknyttet eøs. eu-sagerne udgør således en naturlig del af hvert enkelt Ministerråds arbejde. Der er etableret kontakter til Bruxelles inden for mange sektorer. Yderligere er der blevet nedsat en særlig kontaktgruppe, der skal samarbejde med de nordiske eu-repræsentationer i Bruxelles.

Som følge af reformarbejdet i 1995 er det nordiske samarbejde præget af en fokusering på at give begrebet Nordisk Nytte et reelt indhold. Begrebet er udtryk for, at samarbejdet skal give en merværdi i forhold til en rent national indsats, samt at det skal styrke den nordiske identitet og konkurrenceevne. Institutionsgennemgangen var et resultat af dette reformarbejde og førte til nedlæggelse af 11 institutioner ved udgangen af 1996. Yderligere to institutioner nedlægges i 1997. Tre nye oprettes i 1997. Hvad angår projekter, er der i årets løb udarbejdet nye retningslinjer, der lægger vægt på Nordiske Nytte.

Samarbejdsministrenes beslutning om ikke at foretage en prisjustering for virksomheden i 1996 har i realiteten indebåret en generel reduktion på 2%. Derudover er budgettet blevet formindsket med dkk 10 mio jævnført med 1995. Samarbejdsministrene har også truffet beslutning om omdisponeringer i budgettet, hvilket har gjort det muligt at iværksætte et nyt forskningsprogram om Norden og Europa samt at øge indsatsen på det arktiske område.

Grete Knudsen	*Søren Christensen*
Formand for de nordiske Samarbejdsministrene	Generalsekretær

Kultur

Året 1996 var det sidste i en treårig forsøgsperiode vedr. nysatsning og ny struktur på kultur- uddannelses- og forskningsområdet. Ved forsøgsperiodens begyndelse i 1994 havde Ministerrådet besluttet om prioritering af følgende samarbejdsinitiativer på kulturområdet:
Nordisk Kulturfond
Medie- og filmsamarbejde
Sprogsamarbejde
Børn og unge
Samarbejde på kunstområdet
Nordisk profilering i Europa og Norden
Nordisk kultursatsning i sessionslandene

Fra og med 1996 indførte Ministerrådet en ny hovedprioritering: tværsektorielle projekter. Kulturministrene og kultursektorens organer har i denne periode lagt vægt på at koncentrere samarbejdet omkring denne prioritering, men perioden har også været præget af politiske diskussioner om revidering og omstrukturering af det nordiske samarbejde. I 1995 blev der af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd vedtaget en ny målsætning og en ny overordnet struktur, der indebærer opdeling i a) samarbejde inden for Norden, b) samarbejde med nærområderne og c) samarbejde inden for Europa. I forbindelse med revideringen er der foretaget evalueringer af det nordiske samarbejde, både en overordnet institutionsgennemgang, samt et stort antal evalueringer af områder og institutioner.

Kultursektorens overordnede mål har i 1996 været at udvikle og styrke samarbejdet med fokus på de ovennævnte prioriteringer. Samtidig har det langsigtede mål været at udvikle samarbejdet med nærområderne og Europa ifølge den nye overordnede målsætning og struktur. Arbejdet i 1996 har været stærkt præget af opfølgningen af institutionsgennemgangen og opfølgning af evalueringer af enkelte fagområder og fagorganer.

Samarbejdet inden for Norden

Nordisk Kulturfond er fortsat en central støtteordning på det nordiske kulturområde. Fondens virksomhedsområde omfatter kultur, undervisning og forskning, samt tværsektoriel projektvirksomhed. Fonden har i 1996 som en opfølgning på en evaluering af fondens virksomhed, der blev foretaget i 1995, indledt en omfattende revidering af sit arbejde. Vigtige elementer i dette arbejde er en styrkelse af samarbejdet med kulturens fagorganer og en tydeliggørelse af fondens funktion og opgaver.

Fonden vil fortsat være en åben fond til støtte for aktiviteter på kulturområdet, men den vil samtidigt styrke sin operative virksomhed ved at tage egne initiativer i lighed med "Årets nordiske udstilling" og forestå specialsatsninger inden for de forskellige områder. I 1996 indledte fonden et samarbejde med nordbok-komiteen med henblik på at øge spredningseffekten af Nordisk Råds litteraturpris.

Øget satsning på nordisk film og TV

På medie- og filmområdet har der været omfattende aktivitet i 1996. Den centrale målsætning har været at øge distributionen af nordiske film og tv-programmer, at øge indsatsen blandt børn og unge, samt fortsat at satse på efteruddannelse af professionelle film- og tv-folk.

Filmkontakt Nord har fortsat sin aktive indsats for at fremme nordiske kort- og dokumentarfilm i og uden for Norden. Nordisk Film- og tv-Fond fik overført dkk 3,25 mio fra Ministerrådet for at styrke den filmkulturelle virksomhed og for øget satsning på distribution af nordiske film og tv-programmer. Fonden har taget initiativ til produktionen af et cd-rom projekt "Nordisk film nå" som indeholder klip af og oplysninger om nyere nordiske film- og tv-produktioner. I alt er der i Ministerrådets regi i 1996 brugt over dkk 10 mio på tiltag som har til formål at øge distributionen af nordiske film og tv-programmer og fremme nordisk audiovisuel kultur.

Ministerrådet har igangsat og/eller støttet et antal projekter på medieområdet for børn og unge, herunder støttet en Master Class i animation for unge animatorer, et cd-rom projekt om nordisk mytologi og en tv/cd-rom produktion for skoler om Nordens historie. For at øge bevidstheden om aktuelle sociale problemer blandt de unge har Ministerrådet taget initiativ til udarbejdelse af et katalog over nordiske film, der handler om vold, fremmedhad og stofmisbrug, og som vil blive distribueret til skoler og biblioteker. Ligeledes har Ministerrådet taget initiativ til et cd-rom projekt for unge om grundlæggende menneskerettigheder. Styringsgruppen for kultur og massemedie har også givet støtte til mange film- og medieprojekter for børn og unge.

Som led i satsningen på efteruddannelse for professionelle film- og tv-folk har Ministerrådet også ydet støtte til at sikre bred nordisk deltagelse på kurser inden for det nordiske filmskolesamarbejde nordicil.

Udviklet grundlag for det medie politiske initiativ

Styringsgruppen for kultur og massemedie har iværksat et antal udredninger af aktuelle sager på medieområdet, heriblandt om fremtidsperspektiver for public

service i et multikanal-, multimedie- og informationssamfund samt en evaluering af ophavsretslige problemer i forbindelse med genbrug af tv-selskabernes arkivmateriale. Styringsgruppen har også i 1996 udgivet rapporten "Resa i de nordiska medielandskapen", der giver sit bud på den fremtidige udvikling af de fremvoksende mediemiljøer for unge i Norden. Som helhed vil de mange udredninger, gruppen har indledt, give et omfattende grundlag for mediepolitiske initiativer i Norden i de kommende år. Gruppen udgiver fortsat nyhedsbrevet Nordisk Medie Nyt/Nordic Media News, med nyheder og analyser af nordiske og internationale mediepolitiske emner, samt artikler om udviklingen i de respektive nordiske lande.

Nordisk Film og tv-Fond har i 1996 noteret en stigning i antallet af ansøgninger på 17%, og det viser en klar interesse for øget samarbejde i Norden om film- og tv-produktioner. Stigningen kan samtidig tolkes som et positivt resultat af fondens virksomhed i de seneste år. Med udgangspunkt i nye vedtægter arbejder fonden systematisk og med gode resultater på at opfordre til produktion af film og tv-serier med stor publikumsappel.

Nordisk informationscenter for massekommunikationsforskning (nordicom) har til hovedopgave at formidle information om forskning på medie- og kommunikationsområdet. nordicom driver en omfattende database, der betjener et stort antal forskere i Norden og internationalt.

De nationale, nordiske og internationale medie- og kommunikationssystemer undergår for tiden en hurtig og omfattende forandring, der forstærker behovet for informationsvirksomheden - ikke mindst når det gælder mediestatistiske oplysninger. I 1996 påbegyndte nordicom en udarbejdelse af ny sammenlignende nordisk mediestatistik. I 1996 udgav nordicom fire numre af det nordiske tidsskrift Nordicom-Information, der indeholder artikler, anmeldelser og præsentationer om aktuelle emner. Det engelsksprogede tidsskrift Nordicom Review er udkommet i to numre (også tilgængeligt på Internet). Dette tidsskrift har vist sig at have en international interesse og være kontaktskabende på området.

Nordisk Journalistcenter, njc, hvis formål er at skabe og udvikle interessen for Norden og dens plads i Europa blandt nordiske og internationale journalister, undergik i 1996 en betydelig omstrukturering i forbindelse med opfølgningen af institutionsgennemgangen. Centret har i 1996 afholdt 20 kurser for nordiske journalister om nordiske emner, samt sikkerhedspolitiske spørgsmål og miljøpolitik.

Kultursektoren har til formål at styrke det sproglige samarbejde i Norden gennem kulturelle og kunstneriske aktiviteter. I 1996 gennemførte Foreningen Pohjola-Norden det fjerde delprojekt af Norden i Östra Finland omfattende

både kulturelle, sproglige og regionale aspekter. Det fjerde nummer af tidsskriftet Nordisk Litteratur udkom i 1996 i 30.000 eksemplarer, der distribueres til 43 lande, herunder til biblioteker og universitetslærere i nordiske sprog og litteratur rundt om i verden. Årets hæfte fokuserer på Nordisk Råds litteraturpriskandidater og prismodtagere.

Handlingsplan for børne- og ungdomskultur

I 1996 vedtog Ministerrådet Ett kommande Norden - handlingsplan for børne- og ungdomskultursamarbejde. Planen omfatter Ministerrådets prioritering af børn og unge på hele kulturområdet. Ministerrådet reviderede i denne sammenhæng statutterne for Nordisk Ungdomskomité, samt komiteens retningslinier for bidragsydelse og nedsatte en ny styringsgruppe for nordisk børne- og ungdomskultur. Komiteen og styringsgruppen har i fællesskab ansvaret for gennemførelsen af handlingsplanen.

Den nye styringsgruppe, der startede sin virksomhed i juni 1996, fik tildelt knap dkk 2 mio til henholdsvis informationsvirksomhed og støtte til regionalt samarbejde. Styringsgruppen har udarbejdet en arbejdsplan for egen virksomhed, samt en arbejdsplan for samarbejdet med styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde, nss, under navnet "Kultur i skolen". Med midlerne til informationsvirksomhed blev der udgivet to numre af b&k - nordisk nyhedsbulletin om børn, unge og kultur. Samtidig er gruppen begyndt på at oprette et elektronisk mødested for unge i Norden, Valhalla, på Internettet. Gruppen indledte i 1996 fire regionale samarbejdsprojekter. Udover dette har Ministerrådet af sine dispositionsmidler bevilget støtte til et antal større udviklingsprojekter i overensstemmelse med handlingsplanens målsætning og kriterier. Et eksempel er Vestnordiske medieværksteder, der er et samarbejdsprojekt mellem Nordens hus på Færøerne og i Island og Nordens Institut i Grønland, og, det tværsektorielle projekt Sagofärd - barns eget sagonätverk.

Nordisk ungdomskomité, hvis opgave er at øge kundskab og forståelse for kultur, politik og sociale spørgsmål blandt børn og unge i Norden, forvalter en støtteordning som fordeler midler til organisations- og projektstøtte til landsdækkende ungdomsorganisationer samt støtte til lokale og regionale samarbejdsprojekter. Der blev ydet 28 bidrag som organisationsstøtte, medens en langt større del af komiteens midler blev uddelt til ca. 100 samarbejdsprojekter mellem organisationer i Norden og til lokale og regionale samarbejdsprojekter, blandt andet til projekter som handler om udvikling af organisatoriske kontakter. Ud over dette har ungdomskomiteen taget initiativ til og finansieret koordinering af ungdomsforskningen i Norden.

Øget nordisk samarbejde inden for kunstområdet

En central målsætning for det nordiske samarbejde inden for kunsten har været at øge nordiske kunstneres mobilitet i Norden og samtidig, ved at øge udbudet af nordisk kunst over landegrænserne, at bidrage til at gøre Norden til et samlet område, når det gælder kunstlivet. Formålet med Rejsestipendieordningen sleipnir er at øge unge nordiske kunstneres mobilitet i Norden. I 1996 bevilgede sleipnir-komiteen, der består af repræsentanter fra de nordiske kunstkomiteer og Film- og tv-Fonden, rejse- og opholdsstøtte til 273 unge kunstnere. Ordningen vil blive evalueret i 1997 med henblik på eventuel fortsættelse. Orkester Norden er ligeledes et vellykket projekt, hvis formål er at øge unge nordiske musikeres mobilitet og samhørighed i Norden. Orkestrets virksomhed blev evalueret af Nordisk Musikkomité i slutningen af 1996. Resultatet forelå i begyndelsen af 1997.

Som resultat af institutionsgennemgangen blev Nordisk Kunstcenter på Sveaborg nedlagt i 1996, medens Ministerrådet besluttede at oprette Nordisk Institut for Samtidskunst, der foruden nye opgaver skal overtage nogle af kunstcentrets opgaver.

De nordiske kunstkomiteer, nomus, nkkk, Teater og Dans i Norden og nordbok, har i 1996 stået for og/eller støttet omfattende virksomhed på det kunstneriske område. Samtidig har komiteerne været beskæftiget med opfølgningen på evalueringer af egen virksomhed samt opfølgningen af institutionsgennemgangen og den generelle revidering af det nordiske samarbejde. Evalueringen af kunstkomiteerne var i store træk positiv og bekræftede deres solide forankring i de respektive kunstmiljøer i Norden.

Børn og unge er er en højt prioriteret målgruppe for samarbejdet på kunstområdet, og samarbejdsprojekter for og med børn og unge præger virksomheden hos de nordiske kunstkomiteer. I 1996 har nordbok (Nordisk Litteratur- og Bibliotekskomité) i samarbejde med undervisningssektoren f.eks. gennemført en nordisk læsekonkurrence, mimer, for at øge interessen for nordisk litteratur blandt de unge.

Nordisk Museumskomité blev nedsat i 1994 for en treårig forsøgsperiode med det formål at bidrage til en øget synlighed af den nordiske kulturarv, fremme bevarelsen af kulturmiljøet og for at etablere netværk mellem museer i Norden med sigte på samarbejde. I 1996 har komiteen i samarbejde med nationale institutioner afholdt tre konferencer om aktuelle emner inden for museumsområdet, "Museer, barn och nordiskt identitet", "Nordiska museer och informationsteknologi" og "Norden i Europa. Kulturarv, identitet og nordisk attraktivitet". På baggrund af disse konferencer bliver der udformet et hand-

lingsplan for nordiske museer med henblik på øget service for børn og unge. Et antal arbejdsgrupper er blevet dannet for at udvikle samarbejdet mellem nordiske museer på it-området.

Ministerrådets prioritering af det folkelige kultursamarbejde i nysatsningsperioden gælder først og fremmest aktiviteter, der styrker den almene interesse for og kundskab om nordisk historie og samfundene i de nordiske lande. Den største satsning på dette område er projektet Nordliv - fortid, nutid, fremtid, der gennemføres af Foreningen Norden i de respektive lande, dels nationalt, dels i samarbejde mellem landene. Formålet med projektet er at styrke den historisk-baserede følelse af nordisk identitet. Projektet består af et stort antal mindre projekter herunder udstillinger, seminarer og publikationer.

Nordisk kulturprofilering i Europa og Norden

I 1996 omfattede nordisk profilering i Europa og Norden en del store udstillinger og kunst - og kulturarrangementer. Den store multimedieudstilling, Nordic Explorers, om nordiske opdagelsesrejser i gammel og ny tid blev åbnet i Helsingfors i foråret 1996 og senere i København, hvor den indgik i K-96 programmet. Udstillingen fortsatte derefter sin turné i Europa. Udstillingen viste sig at blive særdeles godt modtaget af børn og unge. Udstillingen Margrete - Nordens Frue og Husbond - Kalmarunionen 600 år, åbnede først i København i december 1996 (officiel åbning 16. januar 1997 i forbindelse med Dronning Margrethes 25-års regeringsjubilæum) og fortsætter til Kalmar og Oslo samt Tavestehus i Finland i 1998. I 1996 har styringsgruppen for nordiske kulturprojekter i udlandet i samarbejde med nomus og de nationale musikinformationscentraler arrangeret en stor musiksatsning i Storbritannien, The Nordic Music Season in the uk. Projektet fortsætter i 1997.

I 1996 indgik den nordiske kultursatsning i sessionslandet i K-96 aktiviteterne i København som del af den nordiske markering i kulturbyåret.

I Ministerrådets virksomhed på kulturområdet prioriteres tværsektorielle projekter. I 1996 er der bevilget støtte til et antal tværsektorielle projekter, til tiltag i forbindelse med gennemførelsen af miljøministrenes handlingsplan om bevarelse af kulturmiljøet.

Norden og Europa

Kultursektorens Europadimension er under udvikling. En del af sektorens organer er involveret i projekter med tilknytning til Europa. Medieområdet har indtil nu haft det mest konkrete fodfæste når det gælder eu-spørgsmål. Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde har en relevant

funktion i det nordiske samarbejde, når det gælder information om medieudviklingen i Europa, og nordisk policy-udvikling i forhold til eu. nordicom har ligeledes en aktiv rolle i europæiske og internationale informationsnetværk om medie- og kommunikationsforskning.

Norden og nærområderne

Kultursektorens samarbejde med nærområderne er i sin helhed omfattende, medens indsatsens omfang og styrke varierer meget blandt respektive organer. Embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde rekvirerede i 1996 en gennemgang af situationen med hensyn til mulighederne for et hensigtsmæssigt kultursamarbejde med nærområderne. Resultatet af dette arbejde blev udgivet i en rapport, Kulturens tredje søjle, i december 1996. Rapporten indeholder værdifuldt referencemateriale om den nuværende situation, samt et stort antal anbefalinger vedrørende det fremtidige kultursamarbejde med nærområderne. Rapporten vil blive oversat til engelsk til distribution i nærområderne og kan således danne grundlag for en dialog om udviklingen af samarbejdet. Udformning af kultursektorens nærområdestrategi vil fortsætte i 1997.

Følgende kan nævnes som eksempler på kultursektorens samarbejde med nærområderne:

Nordisk kulturfond modtager stadigt flere ansøgninger om støtte til projekter som inkluderer Nordens nærområder. Fonden indledte i 1996 en udarbejdelse af retningslinier for implementeringen af det internationalt samarbejde i sin virksomhed, særlig med hensyn til Nordens nærområder og det øvrige Europa.

Styringsgruppen for kultur og massemedier har anvendt ca. 16% af sit budget for 1996 til initiativer i nærområderne, blandt andet ved at støtte en børnefilmfestival i Rusland og ved rejse- og opholdsstøtte til potentielle baltiske indkøbere af nordiske kort- og dokumentarfilm.

På kunstområdet findes der rigelige muligheder for samarbejde mellem Norden og nærområderne. De nordiske kunstkomiteer initierer og/eller bevilger støtte til en del samarbejdsprojekter med nærområderne. I 1996 har Nordisk Ministerråd og Nordisk Kulturfond hver for sig ydet væsentlig støtte til rockoperaen Peer Gynt, som vil blive opført i 1997 i de baltiske lande som et samarbejde mellem nordiske og baltiske kunstnere.

Nordisk museumskomité har i 1996 fået ansvaret for gennemførelsen af et større projekt i nærområderne, der handler om informations- og erfaringsformidling/udveksling i forbindelse med bevaring og konservering af kulturelt vigtige bygninger. Ligeledes har komiteen i 1996 fået et større beløb til dispo-

sition for at dække omkostninger i forbindelse med et arkitektseminar i Skt. Petersborg i 1997.

Nordisk Journalistcenter (njc) har startet opbygningen af faglige netværk med Baltikum og Rusland. Formålet er at bidrage til den demokratiske udvikling i Nordens nærområder. njc holdt i 1996 i alt 21 kurser for journalister fra nærområderne.

Ændringer som har påvirket og evt. vil påvirke virksomheden

Vedtagelsen af "Nordisk samarbejde i en ny tid", indførelsen af Nordisk Nytte begrebet, den øgede vægt på formandslandets muligheder for at markere indsatsområder, institutionsgennemgangen, samt de område- og institutionsevalueringer, der er blevet foretaget i nysatsningsperioden, har tilsammen skabt et nyt grundlag for den fremtidige udvikling af det nordiske kultursamarbejde. De tre søjler, Norden, nærområderne og Europa, gør det nødvendigt at revidere det traditionelle nordiske kultursamarbejde, udforme retningslinier og handlingsplaner for samarbejde med nærområderne samt at udvikle Europadimensionen i det nordiske kultursamarbejde. Kultursektoren er begyndt på dette arbejde, særlig revideringen af det interne nordiske samarbejde og koordineringen af den organisatoriske struktur. Med hensyn til nærområdesamarbejdet vil Ministerrådet med udgangspunkt i Samarbejdsministrenes nærområdestrategi og kultursektorens rapport, "Den tredje søjle", i løbet af 1997 udforme en handlingsplan i samarbejde med kultursektorens organer. Udviklingenf en Europadimension vil også fortsætte i 1997, og man vil søge at styrke kontakten med eus kulturprogrammer og Europarådets kultursektor. Deltagelse i en nordisk, europæisk og international opfølgning på unescos rapport "Vor kreative mangfoldighed" er også en vigtig opgave for kultursektoren.

Visse aspekter af begrebet Nordisk Nytte kræver en nærmere afklaring med hensyn til kulturelt samarbejde. 0get vægt på formandslandets indflydelse på samarbejdet - og kravet om stærk politisk styring i øvrigt - kalder på effektive implementeringsmuligheder. Det rejser spørgsmål om opbygningen af det nordiske kultursamarbejdes organisatoriske struktur og dens forhold til respektive nationale institutioner.

Institutionsgennemgangen har haft en væsentlig indflydelse på kultursektoren, både med hensyn til omorganisering og almen revidering af virksomheden. Dette gælder også opfølgning af udredninger af et antal organer på kulturområdet som for eksempel Nordisk Kulturfond, der er i gang med en omfattende omstrukturering af sit arbejde.

Økonomisk oversigt

KULTUR	mio DKK	
Budget 1996	145,6	
Udgifter i 1996	137,5	1)
Resultat	8,1	2)
Overført fra 1995	32,7	
At overføre til 1997	40,8	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

UDDANNELSE og forskning

Det overordnede mål for sektoren er at udvikle og styrke det nordiske uddannelses- og forskningsfællesskab. Det skal være lige så let at skabe kontakter, udveksle ideer og bevæge sig i uddannelses- og forskningsmiljøer inden for Norden som det er i ens eget land. Norden skal så vidt muligt kunne betragtes som en enhed inden for uddannelses- og forskningsområdet. En styrkelse af den nordiske dimension i europæisk og andet internationalt samarbejde er centralt for hele virksomheden. Disse langsigtede mål har været vejledende for alle aktiviteter i 1996.

Samarbejdet inden for Norden

Året har i høj grad været præget af opfølgningen på den politiske evaluering af institutionerne samt af opfølgningen på det danske formandskabs prioriteringer fra 1995 og de nye prioriteringer under Finlands formandskab i 1996. Under Finlands prioriteringer er der udover it-policysamarbejdet også iværksat initiativer vedrørende "Uddannelse for entreprenørskab", der også var emnet for årets nordiske temakonference inden for uddannelses- og forskningsområdet.

Ved opfølgningen af rapporten om det fremtidige sprogsamarbejde - Det umistelige - har sprogsamarbejdet været i fokus i årets løb. Ministerrådet besluttede at nedsætte en policygruppe, der skal komme med forslag til en overordnet politik for det nordiske sprogsamarbejde.

Opfølgningen på Danmarks formandskabsperiode har blandt andet præget forskningssamarbejdet med forslag til et samlet nordisk forskningspolitisk program.

I løbet af året er der nedsat en særlig it-policygruppe, der følger op på de infrastrukturelle satsninger på skoledatanettet, nordisk universitets- og højskolenet samt anvendelsen af it som værktøj for uddannelse og indlæring på alle niveauer i uddannelsessystemet.

Mobilitets- og støtteordninger

I overensstemmelse med prioriteringerne i styringsdokumentet "Nordisk samarbejde i en ny tid" er der gjort målrettede forsøg på at udvikle de nordiske mobilitetsordninger inden for hele uddannelses- og forskningsområdet, samtidig med at der er gjort en indsats for at opnå forbedringer og følge op på politiske aftaler om studerendes adgang til gymnasiestudier og højere uddannelser i hele Norden.

Mobilitetsordningerne inden for uddannelsesområdet blev evalueret i 1995. Evalueringen har ført til positive resultater i forhold til de overordnede mål for uddannelsessamarbejdet. Ordningerne har fortsat høj prioritet, og evalueringerne er fulgt op af de respektive ledelsesgrupper i 1996.

Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenuddannelse fik nye retningslinier fra 1996, og nyt informationsmateriale er sendt ud til aktuelle miljøer. nordplus-junior har mødt et stigende behov blandt såvel studerende som lærere i de 16-19-åriges uddannelser. Ikke mindst når det gælder muligheden for at gennemføre et praktikantophold i et andet nordisk land. I 1996 er 1355 elev/lærerstipendier blevet bevilget. Dette udgør cirka halvdelen af de kvalificerede ansøgninger.

nordplus-programmet modtog i løbet af året 736 ansøgninger på sammenlagt dkk 115 mio. I 1996 har 22,4% af ansøgningerne kunnet bevilges midler. Modsvarende tal for 1995 var 30%. Mere end 80% af nordplus-bevillingerne gik i 1996 til studerende- og lærermobilitet, mens 14% gik til kurser og ca. 5% til netværksskabelse.

Folkeoplysning og voksenuddannelse

Ministerrådet har for perioden 1997-2000 fastsat nye handlingsplaner for skoleområdet og for området folkeoplysning og voksenuddannelse. Aktiviteterne i 1996 inden for skoleområdet såvel som for folkeoplysning og voksenuddannelse er karakteriseret af, at flere af projekterne fra tidligere handlingsplaner nu er i en afslutningsfase, men også af forberedelser til nye aktivitetsområder. Som eksempel på sådanne nye områder kan nævnes kvalitetsudvikling og evaluering i skolerne, samarbejdet vedrørende tosprogede elever og iværksætteruddannelse.

Nordisk skoledatanet klar til at tages i brug

Det nordiske skoledatanet - odin - er blevet forbedret. Informationsstrukturen er blevet gennemgået, og at det har fået nyt indhold og design. Et kontaktgalleri - en opslagstavle i elektronisk form - hvor elever og lærere kan søge og finde samarbejdspartnere inden for hele Norden er blevet udviklet og testet. En måling viser, at odin i november 1996 havde mere end 10.000 gæster. odin går nu ind i en driftsfase, hvor den nordiske koordinering omorganiseres fra 1997.

Med støtte fra eu-kommissionen blev der i november 1996 arrangeret en international konference for voksenuddannelsesområdet i København. Konferencen, Livslang læring - fra idé til realitet, havde deltagere fra 18 lande. Konferencerapporten er et af de elementer, der danner grundlag for Ministerrådets videre arbejde med udvikling af nordiske modeller for livslang læring. Forskningsprojektet Folkeoplysning og arbejdsliv, som omfatter problemstillinger knyttet til voksenuddannelse og arbejdsliv, er indledt og finansieres nu hovedsageligt af nos-s. I 1996 satte aktiviteterne inden for voksenuddannelsen i øvrigt fokus på problemstillinger omkring voksnes adgang til ny teknologi. Her er blandt andet startet et projekt om det kommende samarbejde mellem folkeoplysning og folkebiblioteker.

Højere uddannelse

Inden for området for højere uddannelse har undervisningsministrene undertegnet en overenskomst om betalingsordningen for adgang til højere uddannelser i Norden. Ledelsesgruppen for højere uddannelser (högut) har iværksat en undersøgelse om tilrettelæggelse af det fremtidige samarbejde på området for højere uddannelser. Undersøgelsen berører bl.a. forholdet til nus (Nordiske Universitetsrektorers Samarbejdsorgan) og nuas (Nordiske Universitetsadmi-

nistratorers Samarbejdsorgan). Undersøgelsen vil komme med konkrete forslag i løbet af 1997.

Det nordiske forskningspolitiske råd (fpr) har på anmodning af Ministerrådet (Forskningsministrene og Samarbejdsministrene) udarbejdet et forslag til en model for et samlet forskningspolitisk program. Forslaget indebærer, at samtlige midler til det nordiske fou-samarbejde skal samles i én ramme for et overordnet forskningsprogram. Forskningsministrene har for deres del støttet forslaget og sendt det videre til Samarbejdsministrene. Forslaget er siden sendt til behandling i samtlige fagministerråd.

Det forskningspolitiske råd har iværksat en evaluering af det nordiske forskeruddannelsesakademi (norfa). Opfølgning af evalueringen vil ske i 1997, samtidig med at Ministerrådet tager stilling til et nyt forskningspolitisk program og følger op på gennemgangen af institutionerne på forskningsområdet.

Et styrket nordisk sprogsamarbejde

Den politiske evaluering af de nordiske institutioner har medført store ændringer inden for sektoren. Det nordiske sprog- og informationscenter samt det nordiske sprogsekretariat er blevet afviklet inden for rammerne af en mere omfattende proces, hvis formål er at gennemgå og styrke det nordiske sprogsamarbejde. En ny institution for kultur-, medie-og uddannelsessamarbejde er oprettet i Helsingfors. Sprognævnene, hvis nordiske samarbejde blev varetaget af det nordiske sprogsekretariat, får i fremtiden stillet midler til rådighed direkte i det nordiske budget.

Det nordiske institut for folkedigtning afvikles i sin nuværende form og Ministerrådet undersøger, hvorledes samarbejdet inden for området bedst kan fortsættes. Det nordiske samiske institut er blevet omorganiseret, og det er blevet besluttet, at instituttets målsætning skal være at styrke og udvikle samisk sprog, kultur og samfundsliv gennem forskning. Det nordiske institut for samfundsplanlægning er nedlagt, og samarbejdet føres videre inden for rammerne af en ny institution - Nordregio.

I henhold til en tidligere vedtagelse er den nordiske højskole for husholdningsvidenskab og den nordiske samarbejdskomité for arktisk medicinsk forskning også blevet udfaset fra Nordisk Ministerråds budget. Det nordiske samarbejde inden for disse områder fortsætter under andre former.

Norden og Europa

Undervisnings- og forskningsministrene har spørgsmål af nordisk relevans på eu-området som fast punkt på dagsordenen. Forskningsministrene har arrange-

ret et særskilt møde, der i sin helhed blev tilegnet nordiske fællesinteresser omkring eus femte rammeprogram for forskning. På samme måde har embedsmandskomiteerne og de rådgivende policy- og ledelsesgrupper inden for uddannelses- og forskningsområdet på deres møder regelmæssigt behandlet spørgsmål omkring nordiske fællesinteresser i forhold til eu. De forskellige organer har i løbet af året afprøvet modeller for forberedelse af Ministerrådets behandling af sådanne policyspørgsmål. Det kan konstateres, at det forsat har været svært af finde effektive metoder for dette.

Inden for det operative samarbejde er forholdet til eu-samarbejdet blevet udviklet i løbet af året. Eksempelvis kan nævnes, at der inden for rammerne af skolesamarbejdet er blevet arrangeret uddannelse af nordiske projektledere vedrørende de europæiske uddannelsesprogrammers formål og virksomhed. Det nordiske skoledatanet har vakt interesse i såvel dg iii som dg xxii og modellen spiller en væsentlig rolle som forbillede i det arbejde med et Europæisk skoledatanet, der er iværksat af medlemslandene i eu efter svensk initiativ.

Nordiske modeller for livslang læring på voksenuddannelsesområdet har vakt stor interesse i eu, og i årets løb er der blevet udviklet konkrete kontakter med eu-programmerne. På området for højere uddannelse er der på samme måde indledt konkrete kontakter for informations- og erfaringsudveksling med blandt andet Erasmusprogrammet. Ministerrådet har også indledt samarbejde med Europarådet omkring en stor konference om spørgsmål vedrørende internationale udvekslingsprogrammer for studenter.

Flertallet af institutionerne inden for uddannelses- og forskningsområdet har haft et konkret operativt samarbejde med eu-projekter i løbet af året. Derigennem får man mange områder med en kontaktflade hvor nordiske modeller og metoder kommer til udtryk.

Forskningsprogrammet Norden og Europa indledtes i 1996. På baggrund af licitation blev der modtaget 246 projektskitser til programmet fra forskningsinstitutioner i hele Norden. Ansøgningernes fordeling på landene var: dk 22%, fin 19%, is 5%, n 23%, s 28%, andre 3%. Ansøgningernes fordeling på temaer var: Sprog - 11%, religion - 20%, litteratur - 9%, politik og samfund - 60%. Efter programkomiteens vurdering og valg af projekter er 19 forskningsprojekter endeligt blevet udvalgt og programmet iværksat.

Norden og nærområderne

Stipendieordningen for Baltikum og Nordvestrusland blev oprettet i 1991 og koordineres af en særlig styringsgruppe, nedsat af undervisnings- og forskningsministrene. Stipendieordningen har stadig høj prioritet indenfor nærom-

rådesamarbejdet. I 1996 blev der truffet beslutning om at evaluering ordningen. Evalueringen vil blive gennemført i 1997. I 1996 er der uddelt for i alt dkk 14.5 mio. Handlingsplanen Teacher Training in the Baltic States blev oprettet på initiativ af undervisningsministrene i 1994. Planen er baseret på de baltiske ministeriers egne prioriteringer og er en rammeplan for støtte til opbygning af læreruddannelse i de baltiske lande med fokus på fem særlige indsatsområder: uddannelse til demokratisk skoleledelse, sprog- og erhvervslæreruddannelse, udarbejdelse af undervisningsplaner, samt anvendelse af it ved indlæring, kommunikations- og fjernundervisning. mr-u koordinerer gennemførelsen, og de baltiske undervisningsministre har nedsat den nordisk-baltiske koordinationsgruppe.

I henhold til målsætningerne i planen skal de forskellige delprojekter formuleres og gennemføres efter en procedure, hvor den største del af ansvaret ligger på baltisk side. Igangsættelsesprocessen af delprojekterne har i de fleste tilfælde taget længere tid end beregnet. Programmet er derfor noget forsinket. Ved udgangen af 1996 var 14 delprojekter sat igang. Der er oprettet projektkontrakter for i alt dkk 4.886.175.

baltnet programmet har i sin første fase 1993-1996 haft til formål at hjælpe uddannelses- og forskningsektoren i de baltiske stater med opbygning af en moderne service for datakommunikation på universitetsområdet, i lighed med de nordiske landes nordunet. Særlig støtte er også blevet bevilget til projektet med at udbygge og sikre international kontakt fra baltnet via nordunet og til vesten. Projektet har samarbejdet med en række andre aktører på området.

Projektet styres af en referencegruppe med medlemmer fra nordunet og fra de tre baltiske landes nationale netværker. Nordisk Ministerråd har i perioden 1993-96 bidraget med dkk 7,5 mio. Projektet er blevet højt prioriteret af de baltiske undervisnings- og forskningsministre. I 1996 er kurserne Baltic Adult Teacher Training Course - new methods in teaching adults samt Environmental studies in adult education blevet gennemført for i alt 60 nøglepersoner inden for området for voksenuddannelse i Baltikum. På området er der endvidere taget initiativ til et uddannelsesprogram for ledere i frivillige organisationer og et ngo-netværk.

Herudover har flertallet af institutionerne inden for uddannelses- og forskningssektoren afholdt kursusaktiviteter, netværkssamarbejde og andre aktiviteter i samarbejde med Baltikum. for eksempel har Nordisk Forskeruddannelsesakademi (norfa) afsat dkk 2 mio i sit budget til baltikumsamarbejdet.

Ændringer som har påvirket og evt. vil påvirke virksomheden

Arbejdet med at samle det nordiske sprogsamarbejde i en samlet policy, der indledtes i 1996, kan være af langsigtet betydning for Norden i den europæiske og internationale udvikling. Ikke mindst i betragtning af mediernes udvikling og indflydelse på kommende generationer.

I forhold til dette opstår der spørgsmål vedrørende informationsteknologien. I 1996 er der sket et reelt gennembrud i hele Norden med hensyn til anvendelse af logiske informationsnetværk og kommunikation i såvel uddannelses- og forskningssamfundet som i samfundet generelt.

Ministerrådets it-policygruppe har fået til opgave at forsøge at se 3-5 år ind i fremtiden og komme med anbefalinger til undervisnings- og forskningsministrene. Hvis Norden skal beholde sin position indenfor netværksområdet, kræves der fortsatte og samordnede nordiske indsatser, ikke mindst i forhold til den europæiske udvikling.

I 1996 har nogle muligheder klart udkrystalliseret sig. Hvis de udnyttes rigtigt, kan de bidrage til en langt mere effektiv styring af det fremtidige nordiske samarbejde. For det første er der muligheden for at tydeliggøre og synliggøre overordnede prioriteringer via begrebet Nordisk Nytte. For det andet: den mulighed der ligger i den politiske styring af det nordiske samarbejde ved princippet om aktivt formandskab. For det tredje: muligheden for at skabe dynamik i relation til langsigtede mål via det aktive formandskabs årlige og nye prioriteringer. For det fjerde: de muligheder der ligger i ministerrådsorganisationens egen tilpasning af ny informationsteknologi med henblik på at samordne og effektivisere det nordiske samarbejde.

Såfremt beslutningen om gennemførelse træffes, kan forslaget til et samlet forskningspolitisk program bedre profilere og samordne nordisk national forskning og skabe en platform for nordisk indflydelse i eus forskningsprogrammer.

Succesen med mobilitetsprogrammerne kan skabe problemer og skuffelser, hvis finansieringen ikke øges i takt med den stigende interesse. Det samme gælder det ukendte pres på datanettet. Her skal ikke mindst problemer om ophavsret, erstatning og publikation løses. Med hensyn til uddannelsesdatanettet må afgrænsningen til tilsvarende europæiske net løses hvad angår opkoblinger, sprogspørgsmål og samarbejdskriterier.

Økonomisk oversigt

UDDANNELSE OG FORSKNING	mio DKK	
Budget 1996	203,7	
Udgifter i 1996	189,3	1)
Resultat	14,4	2)
Overført fra 1995	32,2	
At overføre til 1997	46,6	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

MILJØ

Siden 1994 har miljøsamarbejdet været koncentreret om indsatser inden for fire geografiske områder, dvs. Norden, nærområderne, Europa og globalt.

Efter Nordisk Råds behandling fastlagde Ministerrådet den nordiske miljøstrategi for perioden 1996-2000. Formålet med strategien er at opnå gennemslagskraft for den nordiske miljøpolitik i et videre internationalt perspektiv, styrkelse af miljøhensyn inden for relevante sektorer og samarbejde om reelle samnordiske spørgsmål.

Der er blevet lagt vægt på indsatser vedrørende naturbeskyttelse, løsning af miljøproblemer i nærområderne og Arktis samt integrering af miljøhensyn i arbejdet inden for andre områder, såsom økonomi-, energi, fiskeri- og jord- og skovbrugssektorerne.

Samarbejdet inden for Norden

Den gradvise integrering af miljøhensyn i andre sektorer er blevet videreført ved det stigende og omfattende tværsektorielle samarbejde, der i 1996 har omfattet energi-, finans-, fiskeri- og jordbrugs- og skovbrugspolitikken.

I efteråret 1996 blev en handlingsplan for bevarelse af kulturmiljøer i landskabet vedtaget. Denne multisektorielle handlingsplan har til formål at beskytte den faste fysiske kulturarv i landskabet, og rettes mod områder som nordisk kystkultur, kulturmiljø i planlægningen, kulturmiljø som ressource i sektorudviklingen, nordisk videreuddannelse af kulturmiljøforvaltere samt Norden i det internationale samarbejde.

Nordisk Råds natur- og miljøpris blev under Nordisk Råds session i København tildelt den grønlandske afdeling af Inuit Circumpolar Conference for dens indsats for inuit levevilkår og levemåde samt for opretholdelsen af et miljø for en bæredygtig livsstil i de arktiske områder.

Siden midten af 1995 er der blevet udført et arbejde for udvikling af beregningsmodeller for støj. Arbejdet indebærer en revidering af den fælles nordiske beregningsmodel for ekstern støj og et udbygget og styrket samarbejde om metodeudvikling på europæisk plan. Med henblik på at diskutere nye harmoniserede metoder blev der i januar og i juni 1996 arrangeret et nordisk myndigheds- og ekspertseminar med deltagelse af repræsentanter fra Holland, Belgien, Tyskland og Schweiz. Der er udgivet en revideret nordisk beregningsmodel for vejtrafikstøj og en for togtrafikstøj, og den nordiske flystøjdatabases aktualitet er undersøgt.

Miljøbeskyttelse

Miljøovervågning og miljødata er vigtige instrumenter for politiske initiativer i miljøbeskyttelsesarbejdet og for vurdering af effektiviteten af de miljøpolitiske tiltag. Adskillige af Ministerrådets aktiviteter på området har tæt tilknytning til det europæiske miljøagentur, eeas arbejdsprogram. Dette gælder især projekter rettede mod biodiversitet, indikatorudvikling og kortlægning af biotoper, såvel som miljøtilstandsrapportering.

En håndbog for kvalitetssikring af såvel biologiske som fysisk-kemiske data er blevet udarbejdet. Som opfølgning på Suominen-rapporten er der iværksat et planlægningsarbejde med en metadatabase, der er fælles for alle miljøprøvebanker i Norden, og der er taget initiativ til at overføre denne til eeas administration. Et internationalt symposium om miljøprøvebanker blev arrangeret i maj 1996 sammen med det arktiske amap-program og den internationale atomenergikommission ieea. Symposiet blev en milepæl i evalueringen af status på den globale aktivitet.

Den biologiske mangfoldighed skal sikres

Med henblik på at styrke den biologiske mangfoldighed er der iværksat overvågning af nordiske arter. Forslag er udarbejdet til en styrkelse af naturbeskyttelsesarbejdet på kommunalt niveau ved en sammenstilling af gode eksempler og analyse af problemer og muligheder. Den første fase af et arbejde med økologisk risikovurdering og udsættelse af genetisk modificerede organismer er gennemført og har ledt til opbygningen af netværk for samarbejde og samordning mellem de nordiske lande.

Forslag til nye emner og områder på unescos verdensliste over beskyttede områder af natur- og kulturværdi er udarbejdet til relevante myndigheder i de nordiske lande.

Arbejdet med renere teknologi har taget udgangspunkt i myndighedernes rolle med at fastlægge rammevilkår på området.

Arbejdet med en nordisk behandlingsstrategi for kviksølvsforurenet affald er igangsat. Et nordisk seminar er blevet afholdt om harmonisering af krav, systemer og behandlingsløsninger for elektronikaffald. Undersøgelser om bedst tilgængelig teknologi inden for billakeringsværksteder, skibsværfter og fiskeindustrien, er udarbejdet.

Et fungerende kredsløbssamfund skal prioriteres

Aktiviteter med det formål at påvirke produktions- og forbrugsmønstret og fremskynde en udvikling mod et velfungerende kredsløbssamfund er blevet prioriteret. Beslutning er truffet om at udarbejde en produktrettet miljøstrategi.

Modeller for miljøhandlingsplaner i mindre nordiske samfund er taget frem og afprøvet i nogle kommuner på Færøerne og Island. En håndbog for små virksomheder om indførelse af renere teknologi og mulige løsninger for afskaffelse af affald er under udarbejdelse. Vejledning for hjemmekompostering i nordiske ø- og lokalsamfund er blevet udarbejdet, og der er påbegyndt et arbejde med at vurdere konsekvenserne af skærpede deponeringskrav for affaldshåndtering i lokalsamfund.

Beskyttelse af naturen udgør en væsentlig del af miljøsektorens samarbejde med andre sektorer, samt af miljøarbejdet i Arktis og i nærområderne. Arbejdet med miljøkonsekvensvurderinger, (mkb) har til formål at styrke integrationen af miljøhensyn i planlægningsprocessen i alle sektorer, således at aktiviteten er rettet både mod det strategiske niveau og projektniveauet. Anvendelsen af mkb ved kommunal og regional planlægning er undersøgt. De seneste års aktivitet blev afrapporteret under en konference i efteråret 1996 med deltagelse af bl.a. repræsentanter fra de baltiske lande, eu og ece. Konferencen

omfattede såvel erfaringer i de nordiske lande som konsekvenserne af det internationale arbejde på området.

Norden og Europa

Samarbejdet om beskyttelse af havmiljøet og luften er blevet integreret med det primære formål at støtte fælles nordisk handling inden for det internationale arbejde på området. Der er lagt stor vægt på fremlæggelse af grundlæggende materiale til brug ved udarbejdelse af en protokol for regional regulering af forsurende stoffer i henhold til konventionen om fjerntransporteret, grænseoverskridende luftforurening, lrtap. Resultatet er blevet anvendt i forhandlinger under konventionen og i eus arbejde med en forsuringsstrategi. Arbejdet har direkte bidraget til et gennembrud for konceptet 'kritisk belastning' og dets anvendelse på søer, landbaserede økosystemer og marker.

Nedbrydningen af ozonlaget overvåges i de nordiske lande og det internationale arbejde på at opstille kritiske niveauer for ozonen støttes.

Kemikaliesamarbejdet har bidraget til at øge de nordiske landes indflydelse internationalt, primært indenfor eu, oecd og forskellige fn-organer, vedrørende prøvemetoder for identificering af kemikaliers farlige egenskaber, kriterier for klassificering og mærkning af kemiske stoffer samt begrænsning af effekter og risici ved anvendelse af farlige kemikalier. Det nordiske kemikaliesamarbejde støtter arbejde i Norden og nærområderne, og udgør et forum for diskussion af aktiviteter og nordiske initiativer på globalt niveau, herunder deltagelse i Intergovernmental Forum of Chemical Safety (IFCS) og opfølgning af Agenda 21s programområder for kemikalier.

Arbejdet med klassificering og mærkning er rettet mod udvikling af kriterier for testning af kemikalier i terrestrisk miljø, organiske opløsningsmidlers nervebeskadigende virkning og evaluering af kemiske stoffers virkning på sundheden. Arbejdet med reduktion og substitution af farlige kemikalier omfatter bekæmpelsesmidler og biocider. En strategi for de nordiske landes arbejde med risikoreduktion og substitution er blevet udarbejdet for perioden 1996-2000.

En omfattende kortlægning af tungmetaldeponering i mos og humus i Nordeuropa er klar. Den integrerede økosystemovervågning er blevet samordnet med andre internationale overvågningsprogrammer under FN/ECE med formålet at forbedre den internationale rapportering til beslutningstagerne. Det nordiske koncept for klassifikation af vegetationstyper er blevet integreret i eus tilsvarende palearktiske klassificering, og en database er blevet etableret ved det Europæiske Miljøagentur.

Som baggrund for eus miljøbeskyttelsesarbejde er der udarbejdet et forslag til supplering af eus livsmiljødirektiv ("habitatdirektiv") via en liste over bevaringsværdige nordiske naturtyper.

På området for renere teknologi og affald er der gennemført et arbejde med hensyn til igangværende processer i henhold til regeludformningen i EU/EØS, fra de indledende stadier til implementering og opfølgning af vedtagne direktiver og forordninger, samt nordisk koordinering i forhold til andre internationale organisationer, specielt OECD og FN.

Norden og Nærområderne

Ministerrådet har lagt særlig vægt på spørgsmålet om hvorledes miljøproblemerne i Nordens nærområder kan afhjælpes. I samarbejde med finansministrene er nefcos grundkapital fordoblet, en særskilt facilitet er oprettet under nefco, der tilbyder "blød" finansiering (støttefond for at lette rente- og amortiseringsbyrden) af miljøindsatser i nærområderne, og en særlig miljølåneordning er oprette under nib(100 mecu). De nye mekanismer skaber forudsætning for en øget nordisk indsats og profil i nærområdet, samtidig med at de har til formål at skabe en katalytisk effekt i forhold til andre aktører i regionen, således at den totale miljøindsats i nærområderne styrkes.

I 1996 trådte beslutningen om at fordoble nefco's grundkapital til ecu 80 mio i kraft. Målsætningen er at opbygge en investeringsportefølje for ca. 50 projekter i perioden frem til år 2001. I 1996 kunne aktiviteten med blødgøringsfaciliteterne indledes ved den første ansøgning på sammenlagt dkk 30 mio til faciliteten fra de nordiske lande og Nordisk Ministerråd. I årets løb blev i alt dkk 21 mio af disse midler reserveret til tre projekter for vandbehandling og vandforsyning, tømning af atombrændselslageret på et atomdrevet fartøj og energieffektivisering og "svovlrensning" af en industrivirksomhed. nefco har endvidere arbejdet med studier af projekter i Barents-regionen, der i 1995 blev identificeret som "hot-spots". Miljøministrene fra landene omkring Østersøen besluttede i oktober 1996 at få udarbejdet en "Agenda 21" for Østersøregionen. Nordisk Ministerråd deltager i dette arbejde.

En omfattende rapport om miljøsituationen i den arktiske og subarktiske del af Norden blev i efteråret 1996 udgivet på de nordiske sprog og engelsk med et sammendrag på nordsamisk og grønlandsk. Rapporten lægger grunden for fremtidige beslutninger om miljøindsatser i nordens nordligste regioner. Rapporten viser, at miljøet ikke er upåvirket, men at det er svært at måle forureningens indvirkning på plante- og dyreliv i det arktiske miljø. Arbejdet med den næste rapport over biodiversitetssituationen i Nordeuropa, der vil blive

udgivet i år 2000, er indledt. Ministerrådet har endvidere støttet en kortlægning af miljøsituationen i Arktis inden for rammerne af den arktiske miljøbeskyttelsesstrategi (AEPS).

Siden 1992 har Ministerrådet støttet videns- og kompetenceudbyggende tiltag vedrørende miljøovervågning i Nordens nærområder. Arbejdet er gradvist blevet udbygget og indrettes nu på tilpasning til den europæiske overvågningskultur.

Globalt samarbejde

De nordiske lande har traditionelt samordnet deres stillingtagen i en række internationale processer på miljøområdet, blandt andet inden for rammerne af fn (Kommissionen for en bæredygtig udvikling og fn's miljøprogram), oecd og relevante konventioner på miljøområdet. Samarbejdet har medvirket til, at de nordiske lande har fået gehør for deres høje ambitioner på en måde der ikke havde været mulig, hvis de havde handlet som separate (og små) lande.

Konkrete eksempler findes inden for rammerne af fn's økonomiske kommission for Europa, ece, hvor de nordiske lande har kunnet påvirke reguleringen af forsuringsproblematikken. Andre eksempler vedrører konventionen om biologisk diversitet og arbejdet med opfølgning af Rio-konferencen, unced, 1992. Samarbejdet foregår på uformelt grundlag, hvor tre af de nordiske lande agerer inden for rammerne af eus samordning. Områder der prioriteres er kemikaliesikkerhed, forsuring, klimaspørgsmål og naturbeskyttelse.

En kortlægning af eksporten af miljøskadelig teknologi fra Norden til udviklingslandene er blevet udført. Ministerrådet har på internationalt plan, inden for unep, oecd og eu, arbejdet for etablering af informationsprocedurer for eksport af brugte og miljøbelastende produktionsanlæg og teknologi, for at modtagerlandet forud for importen kan sikres adgang til relevant miljøinformation om anlægget og derigennem træffe beslutning på et informativt grundlag.

I det globale arbejde med beskyttelse af det maritime miljø har Ministerrådet arbejdet med globale strategier for at reducere og eliminere svært nedbrydelige("persistente") organiske forureninger, pops. Ministerrådets medvirken har bidraget til en fortsat positiv international udvikling, og til at der nu er igangsat arbejde med en global aftale for regulering af disse stoffer inden for rammer af fn's miljøprogram, unep.

Tværsektoriel aktivitet

I henhold til den nordiske miljøstrategi 1996 - 2000, skal Nordisk Ministerråd bruges som forum til at fremme sektorintegration for dermed at øge bevidstheden om, at ansvaret for bevarelse og genoprettelse af miljøet påhviler alle sektorer. Sektorsamarbejdet skal føre til indsatser, som gavner miljøet i Norden og støtter løsningen af miljøproblemer internationalt. Særlig vægt lægges på udviklingen af centrale virkemidler for det sektoroverordnede arbejde herunder fysisk planlægning, miljøkonsekvensvurderinger, økonomiske virkemidler og miljøinformation. Sektorssamarbejdet har også til hensigt generelt at øge miljøbevidstheden i de nordiske samfund.

I 1996 er sektorssamarbejdet med økonomi-, fiskeri-, jordbrugs- og skovsbrugssektorerne fortsat. I slutningen af arbejdsåret indledtes et nyt samarbejde med energisektoren, og en handlingsplan om kulturmiljø i landskabet blev vedtaget. Denne danner grundlag for et nyt og multisektorielt samarbejde, der omfatter kultur-, fiskeri-, jordbrugs- og skovbrugsssektorerne.

Økonomisk oversigt

MILJØ	mio DKK	
Budget 1996	30,5	
Udgifter i 1996	29,7	1)
Resultat	0,8	2)
Overført fra 1995	12,2	
At overføre til 1997	13,0	3)

1)Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2)Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

Økonomi- og erhvervspolitik

I 1996 omfattede det økonomiske og erhvervspolitiske område sektorerne for erhverv, energi, land- og skovbrug, fiskeri, regionalpolitik, bygge- og boligsektoren, økonomi og finans, samt transport.

Områderne danner tilsammen med miljøsektoren, som er beskrevet i separat afsnit, rammen om betydelige aktiviteter i embedsmandskomiteer og ministerråd og udgjorde grundlaget for en udstrakt projektvirksomhed og for nogle sektorers vedkommende et tæt fagligt samarbejde med relevante nordiske institutioner.

Der blev endvidere gjort et betydelig arbejde for at fortsætte en del tværsektorielle indsatser gennem fælles strategier inden for fiskeri, land- og skovbrug, samt udviklet nye tvær- og multisektorielle aktiviteter, hvor forholdene var til stede, bl.a. mellem erhvervs-, arbejdsmarked- og regionalsektorerne.

Samarbejdet inden for Norden

I løbet af 1996 har det nordiske erhvervspolitiske samarbejde omhandlet evaluering af Nordisk Industrifond, gennemførelse af en undersøgelse om "iværksætterordninger og servicesektoren" og afholdelse af en idékonference om "kvinder og nye virksomheder".

Det nordiske energipolitiske samarbejde fokuserede i 1996 på fremlæggelse af en redegørelse for det energipolitiske samarbejde i Norden under Nordisk Råds session i efteråret 1996, samt planlægning af de tiltag, som redegørelsen forudsætter. Ministerrådet har fulgt udviklingen på elmarkedet og diskuteret forudsætningerne for og behovet for tiltag for at udvikle det nordiske elmarked. Et centralt element i de nordiske landes energipolitik og det internationale samarbejde er indsatser med henblik på energieffektivisering. For at få en beskrivelse over hvorledes en omregulering på elmarkedet kan forandre forudsætningerne for energieffektiviseringen, er en undersøgelse iværksat. Undersøgelsen præsenteres i 1997.

I forbindelse med Ministerrådets møde i august 1996 i Bergen, blev Nordisk Fiskerikonference afholdt med temaet 'Internationalisering i fiskerierne'. På samme møde besluttede Fiskeriministrene, efter en drøftelse i maj i kontaktorganet for fiskerispørgsmål (NKO), at gå aktivt ind i spørgsmålet om mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri. Arbejdet fortsættes i 1997. I tråd med dette afholdt Nordisk arbejdsgruppe for fiskeriforskning seminar om 'Kvalitet, magt og marked' med fokus på den politiske forbruger og fiskeriets nye markedsvirkelighed - et område der vil blive arbejdet videre på i årene fremover.

I 1996 er arbejdet innen skov- og jordbruk fokusert på skovmæssig regionalinddeling og beskrivels af den biologiske diversitet i regionerne har blevet afsluttet. Tværsektorielt samarbejde er blevet prioriteret. I året er en strategi for perioden 1996-99 for sektorsamarbejdet med miljøsektoren blevet vedtaget. Samarbejdet med regionalsektoren med formålet at styrke de landsbyafhængige regioner er videreført.

I årets løb er en sammenlignende rapport vedrørende landsbyturisme i samtlige nordiske lande blevet udarbejdet. Samarbejdsministrene besluttede i oktober 1996 at oprette et Nordisk center for regionaludvikling og planlægning (nordregio) og lægge ansvaret for institutionen til regionalministrene. Institutionen skal være et nordisk og europæisk center for forskning og undervisning om regionaludvikling og - planlægning.

De højest prioriterede områder for arbejdet i 1996 på bygge- og boligsektoren var boligpolitik, specielt inden for det sociale boligområde, bæredygtig udvikling inden for bygge- og boligområdet. På Habitat ii konferencen i Istanbul i juni 1996 blev en fællesnordisk udstilling præsenteret med titlen "The Nordic Way". I lyset af de udfordringer de nordiske lande står overfor, når det gælder om at opretholde og videreudvikle velfærdsstaten, har Ministerrådet i 1996 nedsat en arbejdsgruppe som skal behandle de nordiske lands budsjettkonsolidering bl a mot bakgrunn af betydningen av å opretthold sunde finanser fremover. Gruppen skal fremlægge en rapport medio 1997. Arbejdet i den tværsektorielle gruppe under finans/miljø er videreført i 1996, og en stor del af aktiviteterne har været rettet mod styrkelse af informationsudbyttet og udbygning af netværk mellem det berørte fagpersonale.

Ministerrådet har lagt særlig vægt på en fortsættelse af aktiviteterne inden for miljø og transportområdet, der startede inden for rammerne af det nordiske infrastrukturarbejde og trafiksikkerhedsamarbejde. Samarbejdet sker i tre ad hoc grupper, der repræsenterer disse tre prioriterede områder.

Norden og Europa

EU-spørgsmål var i 1996 et fast punkt på det erhvervspolitiske samarbejdes dagsorden. Således drøftede man i løbet af 1996 værftstøttespørgsmål, mindre virksomheders forhold og virksomheders anvendelse af informationsteknologi. eu- og eøs samt andre internationale energispørgsmål er blevet behandlet under ministerrådenes og embedsmandskomiteernes møder. Forud for visse europæiske ministerrådsmøder har der været afholdt formøder. Ministerrådet har bevilget støtte til International Energy Agency (IEA) for arbejdet med "Activities Implemented Jointly". Inden for fiskeriet har et nordisk projekt om

selektivt industrifisketrawl og et eu projekt ('Improving Technical Management in Baltic Sea Cod Fishery') opnået støtte. Projekterne bygger videre på allerede opnåede nordiske resultater. Ministerrådet og embedsmandskomiteen har ved deres møder drøftet aktuelle eu/eøs anliggender. Af særlig tyngde for 1996 kan nævnes kvotahopning, miljømærking og spørgsmålet om ekstra told på laks.

Den internationale skovpolitiske diskussion har i løbet af året været intensiv inden for rammerne af csd's (Commission for Sustainable Development) skovpanel. Den nordiske holdning i de spørgsmål, der har været diskuteret, er blevet koordineret inden for rammerne af Ministerrådet og har bl.a. resulteret i en samlet nordisk holdning, der fremsattes under forhandlingerne i september. En rapport, der har bidraget til processen, er udkommet med titlen "Afforestation Experience in the Nordic Countries" (nord 1996:015).

Eu-kommissionen godkendte i juli måned planerne for syv Interreg-programmer inden for de interne nordiske grænseregioner for perioden til og med 1999. Ved udgangen af året var programmerne startet op. Foreløbig er der bevilget midler til et mindre antal projekter. Regionalministrene besluttede på deres møde i oktober 1996 principperne for anvendelse af bevillingerne fra Nordisk Ministerråd til det fremtidige nordiske grænseregionale samarbejde. I fremtiden skal 60-70% af Nordisk Ministerråds bevilling anvendes som medfinansiering, mens den resterende del kan anvendes til andre typer af projekter, som grænseregionerne ønsker at gennemføre. Herudover har regionalsektoren været involveret i diskussionerne om og planlægningen af et Interreg ii c-program for Østersøen og et Artikel 10-program for det nordlige Finland, Sverige, Norge og Skotland. Begge programforslag er indsendt til eu-kommissionen i vinteren 1997 og vil kunne blive iværksat i efteråret samme år.

Eu-spørgsmål var i 1996 på dagsordenen for bygge- og boligsektoren. Der blev her drøftet bl.a. "social exclusion", et emne der var på dagsordenen for eu-boligministrenes uformelle møde i Dublin i oktober 1996. Endvidere afholdtes på dansk foranledning konferencen "Sustainable Housing Policies" med deltagelse af boligministre fra eu, de nordiske lande, Baltikum og Polen.

De nordiske finans- og økonomiministre har ved flere anledninger drøftet en række eu-relaterede spørgsmål, specielt med henblik på tiltag for at fremme økonomisk vækst og beskæftigelse, samt opfølgning af finansielle spørgsmål i forbindelse med forløbet i eus regeringskonference, herunder udvikling og indførsel af den økonomisk og monetære union (ØMU). Inden for trafiksektoren har de nordiske lande diskuteret erfaringer fra og stillingtagen forud for

internationale møder såsom paneuropæiske konferencer, Østersøsamarbejdet indenfor trafik- og transportsamarbejdet samt Barentssamarbejdet.

Norden og nærområderne

Et seminar om aktuelle industripolitiske spørgsmål i Baltikum blev afholdt i april 1996 i Riga med deltagere fra alle nordiske og baltiske lande samt eu.

Ministerrådet har endvidere besluttet at støtte de baltiske stater i deres stræben efter integration i eu på det erhvervspolitiske område.

Ministerrådet har prioriteret en aktiv indsats for en miljøvenlig energiforsyning i Østersø- og Barentsområdet. Et kompetenceopbyggende projekt for energieksperter i Baltikum er blevet planlagt og licitationsdokumenter udarbejdet. Projektet gennemføres i de baltiske lande i perioden 1997-1998. Behovet for et samarbejde med landene omkring Østersøen er blevet konstateret, og et projekt for en kortlægning af mulighederne for at udbygge energisamarbejdet er blevet defineret. Forsknings- og udviklingsarbejde vedrørende laks i Østersøen er støttet gennem flere projekter, blandt andet arbejdes der med fremstilling af vaccine mod infektionssygdomme. Den af fao udarbejdede 'Code of Conduct for Responsible Fishing' peger på selektion som et vigtigt område. I nordisk fiskerisamarbejde har og vil dette arbejde være højt prioriteret. Skånsomme og selektive fangstmetoder søges optimeret. Flere projekter på dette felt er initieret og gennemført i 1996, bl.a. automatiseret fiskeri med line og krog (jukse), fiskeri på dybt vand med teiner (fælder). Samarbejdet med nærområderne er hidtil primært sket gennem bafico (Baltic Fisheries Co-operation), hvor forvaltning og organisationer mødes årligt.

Samrådskomiteen for nærområdespørgsmål på jord- og skovbrugssektoren har i året haft gensidig informationsudveksling, fortsatte diskussioner med de baltiske regeringsrepræsentanter samt forberedt projektindsatser. Som et redskab for arbejdet har samrådskomiteen oprettet en database over nationale projekter. Arbejdet med at hjælpe de baltiske lande med at bevare de vækstgenetiske ressourcer er blevet videreført. I løbet af året er landene blev udrustet med moderne frøteknisk udstyr, hvor alle vækstarter er blevet sammenlagt og de nationale netværk forstærket. Det kan antages, at den nordiske støtte har bidraget til, at spørgsmål om biologisk mangfoldighed har fået en øget gennemslagskraft i den baltiske politik. Samarbejdet inden for uddannelsessektoren er blevet anset som central. Inden for rammerne af det nordisk-baltiske landbrugsuniversitet, novaba, er seks forskeruddannelseskurser blevet afholdt.

Nerp tog i efteråret 1996 initiativ til et fællesmøde mellem repræsentanter for komiteen og de regionalpolitiske myndigheder i de tre baltiske lande. Som

resultat af mødet, har embedsmandskomiteen bevilget dkk 500.000 til information og erfaringsformidling om det nordiske grænseregionale samarbejde og til afholdelse af kurser i regional planlægning/fysisk planlægning for relevante myndigheder i de baltiske lande.

I 1996 blev det besluttet at gennemføre et projekt i Tallin, Estland. Formålet med projektet var at oparbejde kompetence inden for renovering og konstruktion af træhuse i de baltiske lande. Hensigten var at formidle kundskab og indsigt til dem, der arbejder med træhuse. Hermed ville man bl.a. sikre en bedre energiøkonomi og bedre vedligeholdelse af ejendomme opført i træ.

Det Baltiske Investeringsprogram er blevet evalueret, og det er dokumenteret, at programmet har ledt til en række positive resultater, og at det som helhed har været fremgangsrigt. Nordisk Ministerråd har derfor, efter samråd med de baltiske lande, besluttet at videreføre og videreudvikle de aktiviteter, som programmet omfatter i perioden 1996 til 1999. Det er i tillæg besluttet at videreføre samarbejdet med European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) om Turn Around Management (TAM) programmet for Nordvest Rusland, og det er besluttet yderligere at overføre dkk 3 mio til dette program i 1996.

Styringsgruppen for Nordisk Trafiksikkerhed (SNT) har nedsat en referencegruppe med medlemmer fra Danmark, Finland, Norge og Sverige. Formålet er at planlægge et seminar i 1997, fælles for alle baltiske lande som et led i arbejdet med trafiksikkerhed i nærområderne. Seminaret er baseret på den norske Trafiksikkerhedshåndbog, der oversættes til russisk.

Ændringer som har påvirket og evt. vil påvirke virksomheden

Institutionsgennemgangen i "Nordisk nytte"-rapporten resulterede i nedlæggelsen af institutionerne nkb, nef og Nordrefo. Af disse vil Nordrefo delvis videreføres i den nye institution nordregio og med en bredere aktivitetsflade.

Forbrugernes krav til højere kvalitet på mad og større hensyn til etiske spørgsmål og dyresundhed er kommet under særlig fokus i året. På europæisk plan har bse-krisen sat dette i relief. Nordiske erfaringer på området bør derfor fortsat gives høj prioritet.

Særligt i løbet af 1996, men også de to tidligere år, er aktiviteterne i regionalsektoren i stadig højere grad blevet rettet mod nordisk planlægning, koordinering og erfaringsudveksling i forhold til eu's programmer. Den betydelige forøgelse i eu-relateret aktivitet er primært en naturlig konsekvens af Sverige og Finlands medlemskab i eu, men skyldes også at Norge og Island har bety-

delige interesser gennem eøs-aftalen. Norge deltager i Interreg stort set på lige fod med eu-medlemmerne.

Økonomisk oversigt

Økonomi og erhverv	mio DKK	
Budget 1996	130,5	
Udgifter i 1996	116,2	1)
Resultat	14,3	2)
Overført fra 1995	41,2	
At overføre til 1997	55,5	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

MEDBORGERPOLITIK

I 1996 omfattede det medborgerpolitiske område sektorerne for arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social og sundhedsspørgsmål, ligestilling, levnedsmidler og forbrugerspørgsmål.

Området dannede en ramme om en række tværsektorielle opgaver hvoraf den største var en konference om "Morgendagens Velfærdssamfund" med deltagelse af både nordiske samarbejds-, social-, sundheds-, arbejds- og ligestillingsministre og ministre ansvarlige for forbrugerspørgsmål samt repræsentanter for Nordisk Råd. Endvidere deltog eu Kommissær P. Flynn med et længere indlæg ved konferencens åbning. Ek-Livs tog i 1995 initiativ til at invitere ek-Konsument til en drøftelse af et eventuelt samarbejde. Et succesrigt fælles møde har været afholdt i oktober 1996 og en række opfølgningsaktiviteter er igangsat.

I samarbejdet mellem ligestillings og arbejdsmarkedssektorerne forberedte man i 1996 konferencen "Kvinnor, arbete och ekonomi", der fandt sted i april 1997.

Sektorer på det medborgerpolitiske område har endvidere indgået et samarbejde med sektorer fra andre områder. Et samarbejdsprojekt mellem erhvervs,- arbejdsmarkeds- og ligestillingssektoren blev arrangeret i forbindelse med idékonferencen "Kvinnor och Nyföretagande" i Gøteborg.

Arbejdsmarkedssektoren har også på internationalt plan deltaget i en undersøgelse om forbedret samordning mellem erhvervs-, arbejdsmarkeds- og regionalpolitik, som den erhvervspolitiske sektor har iværksat i 1996. Forbruger- og miljøsektorerne har indledt samarbejde.

Der er blevet udviklet fællesnordiske krav og normer for tilgængelighed for handikappede inden for forskellige samfundsområder i samarbejde med andre sektorer. Der blev afholdt en konference om tilgængelige kollektive transportmidler i samarbejde med trafikksektoren; et samordningsprojekt om brugerkrav på selvbetjeningssystem i samarbejde med forbrugersektoren og en udredning af situationen for universitets- og højskolestuderende med funktionsnedsættelse i samarbejde med undervisningssektoren. Disse projekter kan ses som optakten til en omorganisering af samarbejdet om handikapspørgsmål, hvor der lægges større vægt på tværsektorielle arbejdsformer og sektoransvar.

Året 1996 har været betydningsfuldt for samarbejdet mellem justitsministerierne i de nordiske lande. Behandling af eu-spørgsmål i samarbejdet samt nedlægningen af institutionen norfeir(Nordisk råd for forskning i europæisk integrationsret) og beslutningen om fortsættelse af arbejdet med europæisk integrationsret har været vigtige elementer ide drøftelser og den planlægning der er iværksat i årets løb.

I 1996 vedtog Justitsministrene et nyt Samarbejdsprogram for det nordiske lovgivningssamarbejde. I tilknytning til samarbejdsprogrammet er der udarbejdet en handlingsplan, der årligt justeres og ajourføres. Samarbejdsprogrammet afspejler de tre søjler i det nordiske samarbejde og fastlægger procedurer for arbejdet i embedsmandskomiteen for lovgivningsspørgsmål (NÄL). Handlingsplanen fastlægger prioriteter for det faglige indhold af samarbejdet.

Den tiltagende internationalisering af mange medborgerpolitiske spørgsmål har afspejlet sig i sektorernes virksomhed. I løbet af arbejdsåret har ek-jäm diskuteret principperne for den nordiske koordinering af det internationale samarbejde. Mange af social og sundhedssektorens institutioner har forøget deres internationale engagement. Inden for cen-arbejdet koordinerer de nordiske lande deres deltagelse i de forskellige arbejdsgrupper, således at Norden er repræsenteret i de fleste. Den forøgede internationale integration har forstærket vigtigheden af det nordiske levnedsmiddelsamarbejde. På narkotikaområdet er der lagt vægt på øget samråd ved deltagelse i internationale møder.

Behovet for information om den nordiske model og det nordiske samarbejde er tydelig. Ligestilling i Norden, ligestillingssektorens nyhedsbrev udgives nu på skandinavisk, finsk, islandsk og engelsk, og arbejdsmarkedssektoren har lanceret et nyt engelsksproget tidsskrift, "Nordic Labour Journal"

Samarbejdet inden for Norden

I 1996 vedtog forbrugerministrene Nordisk handlingsplan for forbrugerundervisning i skolen 1996-1999. Handlingsplanens mål er at gøre det muligt for den nordiske ungdom at få gode kundskaber i forbrugerspørgsmål.

Forbrugersektoren har i 1996 satset på at komme godt i gang med gennemførelsen af Handlingsprogram for finansielle tjenester. Frobrugerministrene vedtog på deres møde i januar 1996 en hensigtserklæring om miljøaspektet i den nye forbrugerpolitik. Hensigtserklæringen er fulgt op af igangsættelsen af et projekt om miljøinformation til forbrugerne ved hjælp af standardbudgetmodeller, udvikling af modeller for miljøinformation i varetest, undersøgelse af mulighederne for at indføre et miljøvaredeklarationssystem samt indledning af et samarbejde med ek-Miljø.

I 1996 er en ny organisationsmodel for miljømærkningen Svanen trådt i kraft, som forstærker og effektiviserer det nordiske element i ordningen. Island er blevet mere aktiv i arbejdet, og Danmark har anmeldt sin interesse for at indtræde i det nordiske miljømærkningssystem.

Inden for den nordiske søjle har levnedsmiddelsektoren i 1996 fortsat satset på overvågning af madvarer, forbedret næringsindhold og kostrelaterede helseproblemer. På kontrolsiden har man bl. a. arbejdet med et nordisk civilt beredskab, tilsyn af emballagematerialer, kvalitetssikringsanvisninger for sensorisk analyse, virus og e.coli-bakterier i levnedsmidler samt mikrobiologiske grænseværdier.

På den ernæringsmæssige side har man bl. a. haft to vellykkede seminarer om henholdsvis udfordringer i ernæringspolitikken (med politisk deltagelse) og sundhedsmæssig vurdering af kostens transfedtsyrer. Man har også indsamlet erfaringer med brug af forskellige kostmodeller og råd med det formål at sikre en mere effektiv formidling af ernæringsbudskaberne. Det nordiske levnedsmiddelsamarbejde er i 1996 blevet udvidet med Færøerne som aktiv deltager.

På social og helsesektoren har man fortsat arbejdet med at øge kendskabet til de medborgerrettigheder, som de nordiske konventioner indeholder. Således er der udgivet en kort informationsbrochure om de nordiske socialkon-

ventioner på alle fem nordiske sprog. De vejledende bemærkninger til konventionen om social bistand og sociale tjenester er ligeledes udgivet.

Børne- og ungdomspolitik med særlig vægt på udsatte børn og unge blev sat i fokus på et seminar om Barnevernet i Norden i samarbejde med Barne- og familjedepartementet i Norge. En gennemgang af børnebeskyttelseslovgivningerne i Norden - ligheder og forskelle - blev præsenteret. For at styrke det nordiske princip om brugerens interesser som den afgørende del i udvikling, godkendelse og markedsføring af produkter har både Nordisk Lægemiddelnævn og Nordisk Institut for Odontologisk Materialprøvning fortsat arbejdet med at styrke den producent-uafhængige brugerinformation.

Øget samarbejde om narkotikaspørgsmål

Samarbejde om forebyggelsespolitikken prioriteret, herunder samarbejde om overvågning på narkotikaområdet, knyttet til Kontaktmannaorganet för narkotikafrågor. Det blev besluttet i årets løb at omlægge virksomheden og give det politiske samarbejde en større vægt ved at oprette en embedsmandskomité, eknarkotika, for at varetage dette. Dens mandat bliver politisk og praktisk samråd, informations- og erfaringsudveksling, samt koordinering af landenes synspunkter og indsatser i internationalt narkotikasamarbejde.

Som led i arbejdet med at følge forandringer i de nordiske behandlingssystemer har Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) afsluttet en oversigt over den nordiske statistikken over rusmiddelbehandling og gennemført et seminar, hvor opfølgningsinitiativer blev drøftet.

Omorganisering af samarbejdet på handikapområdet har præget arbejdet i Nordiska Nämnden för Handikappfrågor (NNH). Resultaterne af dette arbejde vil i de kommende år give nye muligheder for Ministerrådets fortsat høje prioritering af den fællesnordiske handikappolitik, herunder satsning på samarbejdsområder, der har til formål at fremme handikappedes ligestilling og muligheder for aktiv deltagelse i samfundslivet.

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) har arbejdet for øget inddragelse af handikaporganisationer og pårørende i centrets aktiviteter, herunder satsning på nordisk konference og kurser for både personale, pårørende og repræsentanter for handikaporganisationerne. En omfattende bibliografi om døvblindelitteratur blev udgivet.

Den nye fattigdom blandt unge

Der har været satset på varetagelsen af særligt udsatte og sårbare gruppers interesser gennem udgivelse af rapporten Den nordiska fattigdomens struktur

och utveckling. Den viser, at i de store nordiske lande er fattigdommen blandt ældre faldet drastisk siden midten af 1970'erne. I stedet findes tendenser til at flere unge lever i fattigdom. Nordiska utbildningsprogrammet för utveckling av social service (NOPUS) har arrangeret et temakursus om kommunernes arbejde med langtidsarbejdsløse.

Øget interesse for den nordiske ligestillingsmodel

I perioden 1995-2000 er arbejdet med at integrere ligestillingsaspektet i alle politiske områder og på alle niveauer, nationalt og nordisk, en central opgave for det nordiske ligestillingssamarbejde. I 1996 iværksattes et særligt projekt. fn's kvindekonference i Beijing 1995, Sveriges og Finlands medlemskab i eu samt de ukendte aktiviteter i Nordens nærområder har øget efterspørgslen efter lettilgængelig information om den nordiske ligestillingsmodel og det nordiske ligestillingsarbejde. ek-jäm har på forsøgsbasis startet udgivelsen af et nyhedsbrev Ligestilling i Norden tre gange om året. Nordisk institut for kvinde- og kønsforskning (nikk) giver en institutionel ramme for forskeruddannelsesnetværk og forskerkurser, koordinatorvirksomhed, seminarer og konferencer, samnordiske forskningsprogrammer og projekter samt studerende- og forskerudveksling.

Arbejdsmarked

Inden for arbejdsmarkedssektoren afsluttedes Ministerrådets treårige Program mod ungdomsarbejdsløsheden i 1996. Programmets formål har været at etablere videns- og erfaringsudveksling mellem de nordiske lande om de unges situation på arbejdsmarkedet.

Programmet har bidraget til etableringen af et forskernetværk og netværk mellem myndigheder for den forsatte informations- og erfaringsudveksling.

Ministerrådets udvekslingsprogram Nordjob har i forhold til 1995 vist en svag udvikling i antallet af sommerarbejdspladser.

Ministerrådet har foretaget en analyse af reglerne for et fællesnordisk arbejdsmarked i forhold til eu-retten og eøs-aftalen samt eures-systemet. Analysen har vist, at de nordiske regler i stort omfang er i overensstemmelse med fællesskabsretten. Som en opfølgning af undersøgelsen har ek-a nedsat en arbejdsgruppe, der har til opgave at undersøge mulighederne for en modernisering af overenskomsten om det fællesnordiske arbejdsmarked.

Ministerrådets treårige samarbejdsprogram for efter- og videreuddannelse af arbejdskraften blev afsluttet i 1996 med et policydokument. Institutionen for videreuddannelse på arbejdsmiljøområdet (NIVA) fik i 1996 en ny treårig

kontrakt med Nordisk Ministerråd. I kontrakten fortsættes den velmeriterede kursusvirksomhed, der udføres inden for rammerne af niva.

Det nordiske migrationsudvalg under ek-a har ansvaret for en undersøgelse af etableringen af et netværk, der inden for området international migration og etniske relationer skal give forskellige interessenter i Norden bedre adgang til forskningsresultater og projekter samt seminarer og konferencer. I september 1996 blev det tiende nordiske migrationsforskerseminar "Ligeværdighed og udelukkelse - forskningsmæssige udfordninger" afholdt.

Norden og Europa

EU/EØS spørgsmål diskuteres regelmæssigt inden for samtlige af medborgerområdets sektorer, der har organiseret behandlingen af eu/eøs sager ud fra deres specifikke behov. Der lægges især vægt på analyse af policydokumenter (grøn- og hvidbøger).

Arbejdsmarkeds- og levnedsmiddelsektorerne har særlige arbejdsgrupper, der har til hovedopgave at bidrage til koordinering af nordiske synspunkter i forbindelse med eu spørgsmål. Nogle af sektorerne har arbejdsgrupper, der arbejder med specifikke sager. Den nordiske kontakt bidrager væsentligt til en ensartet implementering af eu-direktiver.

På en række områder har der været direkte kontakt eller samarbejde med eu-kommissionen, specielt ved forbrugerministrenes henvendelser til kommissær Emma Bonino om henholdsvis mærkning og det nordiske handlingsprogram for forbrugerundervisning i skolen. Det nordisk-europæiske netværk for forbrugerundervisning har ansvaret for at gennemføre handlingsplanen for forbrugerundervisning. eu-kommissionen har udtrykt interesse for et nærmere samarbejde med netværket og har deltaget i diskussioner om forudsætningerne. Kommissær Padraig Flynns deltagelse i konferencen om Morgendagens velfærdssamfund har styrket kontakten med Kommissionen vedrørende velfærdsspørgsmål, og Allan Larsson, der er generaldirektør for dgv, deltager i en nordisk tværsektoriel opfølgningsgruppe. Den engelske version af arbejdsmarkedssektorens rapport, "En nordisk vej i arbejdsmarkedspolitikken" er blevet sendt til eu's arbejds- og socialministre og er blevet uddelt i forbindelse med europæiske konferencer som bidrag til den igangværende arbejdsløshedsdiskussion.

Samarbejdet om eu-regler på arbejdsmiljøområdet har fortsat højt prioritet.

De indsatser, der gøres i det nordiske samarbejdsprogram for ligestilling for perioden 1995 - 2000, er områder, der også berøres i eu's fjerde ligestillingsprogram. Nordisk institut for kvinde- og kønsforskning (NIKK) har

deltaget aktivt i flere europæiske netværker for kvinde- og kønsforskning og iværksat lobbyaktivitet for at få kvinde- og kønsforskning ind i eu's forskningsprogram.

Man har fortsat arbejdet med at styrke den virksomhed, der er udviklet i social- og sundhedssektorens samarbejdsinstitutioner, og som vil kunne give yderligere fordele ved at blive videreudviklet i europæisk sammenhæng. Dette drejer sig eksempelvis om fælles nordiske normer, der vil have mulighed for at danne grundlag for europæiske standarder. Herunder satses på muligheder for øget indflydelse på europæiske krav og prøvemetoder inden for sundhed, miljø og sikkerhed, blandt andet ved at styrke det nordiske samarbejde ved deltagelse i de europæiske komiteer for standardisering cen og cenelec.

Nordisk institut for odontologisk materialeprøvning (NIOM) har i de senere år i stigende grad konsolideret sig i europæisk og øvrig international sammenhæng med hensyn til certificering af tandmaterialer. niom indgår tillige i flere af eu's arbejdsgrupper på området.

I Nordisk Lægemiddelnævn blev der oprettet et kompetenceforum relateret til eu-samarbejdet. Dette forum skal blandt andet udarbejde nordisk grundlag på udvalgte områder. Endvidere skal Nordisk Lægemiddelnævn fungere som et informationscenter for lægemiddelrelateret eu-information.

Nordisk Nævn for Handikapspørgsmål (nnh) har udviklet samarbejdet som et forum for kontakter og diskussion mellem alle de nordiske lande om, hvordan fælles interesser kan varetages i eu-samarbejdet, særlig når det gælder sektoransvarsprincippet vedrørende handikapspørgsmål. Nnh arrangerede med dette mål for øje møder for nordiske regeringsrepræsentanter i eus helios ii-program og udgav to nyhedsbreve: Nyheder om eu.

På levnedsmiddelsektoren er eu-aktiviteterne grupperet omkring henholdsvis fremskaffelse af baggrundsmateriale for synspunkter og nordiske initiativer på eu-plan, koordinering af nordiske synspunkter og strategi for nordisk indflydelse samt nordisk fællestolkning af eu's retsakter.

Projekter som omhandler forskellige aspekter af novel food har været højt prioriteret i 1996.

Behandling af eu-spørgsmål og aktuelle eu-spørgsmål er nu blevet en integreret del af diskussionerne på lovgivningsområdet. Af projekter kan specielt fremhæves afviklingen af seminar om nordisk lovgivningssamarbejde vedrørende eu/eøs og lovfortolkning, en kriminalitetsforebyggende konference samt støtte til lancering af Særtryk om retspraksis fra Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i de nordiske lande. I det nye Samarbejdsprogram er endvidere fastlagt procedurer for at sikre en koordineret implementering af eu-direktiver.

Norden og nærområderne

Samarbejdet med Nordens nærområder er blevet yderligere intensiveret i 1996, hvor der er satset på forbedret koordinering og forankring og, hvor det er muligt, på større, bæredygtige og mere synlige projekter. Hvor der i sektorerne findes særlige arbejdsgrupper nedsat for at varetage samarbejdet med nærområderne har man blandt andet lagt vægt på koordineringsmøder med samarbejdsparter, myndigheder og frivillige organisationer i Baltikum.

I 1996 har der på ligestillingssiden været forberedt en større baltisk-nordisk ligestillingskonference for 1997 i tæt samarbejde med de baltiske lande.

Ek-Konsument har i 1996 især satset på forbrugerundervisning og -information samt produktsikkerhed, som blev prioriteret højst i nærområderne. Der har også været afholdt en konference om access to justice i samarbejde med eu-kommissionens forbrugerprogram for østlandene. Social- og sundhedssektoren har lagt vægt på uddannelser for nøglepersoner inden for social- og sundhedsadministrationen (Nordiska Hälsovårdshögskolans "Brimhealth program"), samarbejdet om social- og sundhedsstatistik, lægemiddelsamarbejde og information om moderne ledelse og administration på sygehuse. I arbejdsmarkedssektoren finansieredes baltiske og russiske myndigheders deltagelse i et seminar om ungdomsarbejdsløshed med henblik på at sprede information om de nordiske landes tiltag på området. På arbejdsmiljøområdet afholdtes en konference i Baltikum om diverse forhold inden for tilsynsområdet. De udvalgte temaer omfattede blandt andet eu-relaterede tilsynsforhold. Levnedsmiddelsektorens arbejdsgruppe om levnedsmiddelkontrol har afholdt et seminar om eksportkontrol og brug af certifikater, hvori der deltog repræsentanter fra de baltiske lande.

Ændringer som har påvirket og evt. vil påvirke virksomheden

Reformarbejdet i lyset af "Nordisk nytte" og i nogle tilfælde sektorernes egne evalueringer har bevirket en kritisk analyse af en stor del af den samlede virksomhed og dermed en vurdering ud fra mange forskellige perspektiver. Institutionsgennemgangen i forbindelse med Nordisk Nytte har ført til betydelige ændringer af nogle institutioners virksomhed. Således blev samarbejdet på handikapområdet og samarbejdet om narkotikaspørgsmål grundlæggende omorganiseret. Gennemgribende evalueringer af samarbejdet på sektorerne for arbejdsmarked og arbejdsmiljø, social og sundhedsspørgsmål og levnedsmidler har ført til visse omstruktureringer.

Økonomisk oversigt

Medborgerpolitik	mio DKK	
Budget 1996	64,3	
Udgifter i 1996	65,4	1)
Resultat	-1,1	2)
Overført fra 1995	21,7	
At overføre til 1997	20,6	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

SAMARBEJDET med Nærområderne

Efter anmodning fra Samarbejdsministrene blev der i 1996 gennemført et udredningsarbejde med det formål at sammensætte en fælles nordisk nærområdestrategi. I arbejdsgruppen indgik repræsentanter fra udenrigsministerierne og Nordisk Ministerråd. Arbejdsgruppens rapport, hvis hovedlinjer blev diskuteret af statsministrene i august, blev lagt til grund for Samarbejdsministrenes beslutning om virksomhedens fremtidige tilrettelæggelse.

I henhold til denne beslutning skal Ministerrådets indsats koncentreres om områder, hvor det nordiske samarbejde resulterer i merværdi samtidig med at de større og mere synlige programmer og projekter prioriteres.

Det blev endvidere besluttet at prioritere demokratiudvikling ved bl.a. at støtte udviklingen til retsstat samt at støtte arbejdsmarkeds- og medborgerorganisationer. Andre prioriterede områder er udvikling af frivillige organisationer, undervisning i nordiske sprog samt støtte til bestræbelserne i de baltiske lande på at tilpasse lovgivning og forvaltning til evt. medlemskab af eu.

Øget koordinering med nordiske finansieringsinstitutioner og et mere effektivt samarbejde med regionale organisationer inden for Østersø- og Barentsområderne er ligeledes strategiske mål for Ministerrådets nærområdesamarbejde.

I 1996 er kontakten og samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og Baltisk Ministerråd øget med henblik på at skabe en bedre informationsudveksling om behovet for og virkningen af samarbejdsprojekter i Baltikum.

Samarbejdsministrene afholdt et møde med deres baltiske kollegaer i tilknytning til Nordisk Råds og Baltisk Råds fællesmøde i Vilnius i maj. Mødet forberedtes under et tjenestemandsmøde i marts og blev fulgt op med et møde mellem det daværende finske formandskab, det kommende norske formandskab og repræsentanter for den baltiske samarbejdskomité i alle baltiske hovedstæder i efteråret. Denne proces har muliggjort et nyt samarbejde baseret på en dialog om konkrete samarbejdsmål og -former. Repræsentanter for Baltisk Ministerråd har også deltaget i forskellige sektormøder, seminarer og andre aktiviteter inden for rammerne af Nordisk Ministerråd.

Informationskontorerne

De nordiske informationskontorer i Baltikum har arrangeret egne informations- og kulturaktiviteter og sprogundervisning. Desuden har de i stigende omfang bidraget til at forankre Ministerrådets projekter og programmer i deres respektive lande.

En stor del af kontorernes aktiviteter har været informationsformidling samt bidrag til udvikling af kompetence og viden inden for informationsformidling og informationstilbud. Uddannelse af journalister og bibliotekarer samt produktion af tv-serier og audiovisuelt materiale, oversættelse af nordiske publikationer samt støtte eller opretholdelse af biblioteker er eksempler på disse aktiviteter.

Informationskontoret i St. Petersborg har i 1996 forsat med implementeringen i en situation, hvor det har manglet officiel status. Det har betydet, at man ikke har kunnet gennemføre alle de planlagte aktiviteter i St. Petersborgregionen og i Barents.

Ministerrådet har dog fortsat udviklet kontakter med Barentsregionen ved at deltage i møder og informationsudveksling inden for rammerne af Barents Eurokratiske Ministerråd og Barents regionråd. Ministerrådet har også deltaget i projektsamarbejde i Barentsregionen samt uddelt stipendier til forskere, lærere og tjenestemænd i regionen.

Et samarbejde er indledt med den russiske centraladministration og det russiske videnskabsakademi med henblik på at iværksætte konkrete samarbejdsprojekter umiddelbart efter, at kontoret i St. Petersborg opnår en formel status.

Stipendie- og udvekslingsordninger

Stipendieordningen for Baltikum og Nordvestrusland: i alt 400 stipendier blev uddelt i 1996, heraf 50 til nordiske statsborgere, som har ønsket at studere i Baltikum eller nv Rusland. Antallet er sammenligneligt med sidste året med en let nedadgående tendens.

Ud over de nordiske institutioner, der har disponeret over næsten en tredjedel af den totale bevilling, har også et mindre antal institutioner fået stipendier til formål, der falder inden for målsætningen for Nordisk Ministerråds nærområdeprogram. Antallet af ansøgninger er forsat noget mindsket, men er stadig tilstrækkeligt stort til at udgøre en solid basis for stipendieordningens virksomhed. Under tjenestemandsudvekslingsordningen har 45 personer (28 i 1995) nyt godt af Ministerrådets stipendier i 1996.

Stipendieordningen for parlamentarikere: Nordisk råd administrerer ordningen, der har til formål at give parlamentarikere fra Baltikum og nv Rusland et overblik over det parlamentariske samarbejde i de nordiske parlamenter og i Nordisk Råd. En almen orientering om de nordiske landes samfundsstrukturer og arbejdsmarkeder er også blevet givet parlamentarikerne i forbindelse med deres besøg i Norden. Et individuelt oprettet studieprogram har varetaget stipendiaternes specialinteresser. 21 stipendiater deltog i programmet.

Projektmidler

Uddannelsessamarbejde

Teacher Training in the Baltic States er et program der bidrager til opbygningen af læreruddannelsen i Baltikum. Programmet strækker sig over fire år (1995-1998). Også det seneste indsatsområde: informationsteknologi forventes at komme i gang i februar måned 1997. Udliciteringen påbegyndes i foråret 1997. Formålet har været, at alle delprojekter skal bidrage til opbygningen af et netværk mellem nordiske og baltiske institutioner. Projekterne fungerer som instrumenter i de baltiske landes egne langsigtede planer og skal kunne inddrages i aktuelle udviklingsprocesser.

Projektet Folkeoplysning og voksenundervisning bestod af to kurser på Nordens Folkelige Akademi: "Videreuddannelse i voksenpædagogik" og "Efteruddannelse i miljøundervisning" samt produktion af materiale, der kan anvendes i videreuddannelse af lærere.

Sprogundervisning i Baltikum: Inden for rammerne af programmet, har det Nordiske sprog- og informationscenter i Samarbejde med Ministerrådets in-

formationskontor arrangeret seminarer og uddannelsesprogrammer for baltiske modersmålslærere og studerende i nordiske sprog.

Kultur- og mediesamarbejde

Kultursatsning i Baltikum: Forberedelserne til kulturfestivalen i Baltikum i foråret 1997 har været i gang i hele 1996.

Medieudvikling/forskning i Baltikum: i projektet har man arbejdet med indsamling af data i Baltikum for at skabe kontinuitet i forskningen i medieudvikling. Film, tv og video for og af unge er et større projekt, hvor planlægningen er igangsat, og hvor selve implementeringen påbegyndes i foråret 1997.

Medieuddannelse: njc har i 1996 fortsat sin aktivitet med medieuddannelse i Baltikum og nv Rusland. Formålet har været at medvirke til demokrati og stabilitet i området ved at forbedre den journalistiske kvalitet og mediernes frihed via rådgivning om branchens juridiske rammebetingelser og journalistiske værdier såsom integritet, uafhængighed, tolerance og åbenhed. Samtidig er nordiske værdier såsom solidaritet, tolerance, ligestilling og åbenhed blevet synliggjort. Uddannelsen anses for at have bidraget til udviklingen af de institutionelle betingelser for medieuddannelse.

Artgenda: Med støtte fra Nordisk Ministerråd fik unge kunstnere og artister fra Baltikum og nv Rusland mulighed for at deltage i aktiviteter, der indgik i København - Kulturby 1996-programmet.

Konservatorprojektet: Hovedvægten på projektet ligger på bygningsbevaring og indebærer de følgende aspekter: tekniske stand, bevaringsetik samt infrastrukturspørgsmål. De nordiske rigsantikvarembeder vil blive involveret i projektet. Seminarer, studiebesøg samt tjenesteudveksling indgår i programmet.

Baltnet: Midler overført fra 1995-budgettet brugtes til at forsyne højskoler i Estland, Letland og Litauen med it-udstyr og indgang til netværk. Opgradering af eksisterende udstyr blev ligeledes gennemført. Programmet fortsætter med nye midler på 1997-budgettet.

Medborgerrettigheder

Ligestillingssamarbejde: i 1996 blev der gennemført en kortlægning af organisationslivet inden for ligestillingsområdet i de baltiske lande. Forberedelserne forud for den nordisk-baltiske ligestillingskonference i april 1997 i Letland er foregået over hele året.

Social- og sundhedssamarbejde: Et program for udvikling af sociale serviceydelser på kommunalt niveau, hvor deltagerne udfører et udviklingsprojekt på deres arbejdspladser, blev gennemført i Baltikum og nv Rusland. Et pilotprojekt med det formål at overføre nordisk kompetence inden for sygehusplanlægning og økonomi via interaktiv kursusaktivitet suppleret med direkte rådgivning for regionale projekt er blevet gennemført i Letland. Ved udvikling af social og sundhedsstatistik samt udvikling af statistiske metoder har man søgt at forbedre beslutningsgrundlaget samt at harmonisere statistikarbejdet med nordiske og eu-standarder. International sygdomsklassificering, registrering af dødsårsager og diagnoseregistrering har også indgået i udviklingsarbejdet.

Samarbejde om lægemiddelforsyning i Baltikum og St. Petersborg, samt projekter inden for områderne narkotikaspørgsmål og odontologi samt døvblindespørgsmål er indgået i sektorens nærområdeaktiviteter. Kortlægningen af sociale problemer i Østersølandene med hovedvægt på Baltikum og Rusland (Baltica-projektet) har været i gang siden 1991.

Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøsamarbejde: Der har været afholdt et kursus i metoder og analyse af sikkerhed-sundhed inden for arbejdsmiljø og et kursus i planlægning og rapportering af forskning omkring arbejdsmiljø og arbejdssundhed. Stipendier er blevet bevilget til baltiske og russiske forskere og eksperter, for at de kunne deltage i niva's kurser. Arbejdstilsynet i Norge arrangerede et kursus om arbejderbeskyttelse for at formidle erfaringer og viden fra det igangværende arbejde inden for Norden og eu/eøs.

Forbrugersamarbejde: Nordisk Ministerråd samarbejdede med cicpp (eu-kommissionens arbejdsprogram for forbrugerpolitik) vedrørende et seminar om forbrugerrettigheder, "Access to Justice" i Tallin i juni med i alt 100 deltagere fra alle Phare-landene. Et seminar om forbrugersikkerhed med hovedvægt på testning af legetøj blev afholdt i november i Stockholm og et tredje seminar om forbrugerinformation vil blive afholdt i marts 1997.

Levnedsmiddelsamarbejde: Den nordisk-baltiske projektgruppe for levnedsmiddelskontrol har afholdt to kontaktmøder og et seminar, der fandt sted i september i Vilnius, for eksperter og nationalt ansvarlige vedrørende kontrol med import/eksport af levnedsmidler.

Industri- og finanspolitisk samarbejde

Nordpraktik: 115 praktikanter fra de baltiske lande og nv Rusland deltog i 1996. Som noget nyt deltog også Island og Åland i projektet. En konference

blev arrangeret i samarbejde med Nordisk Industrifond i St. Petersborg i november.

Eksportudviklingsprojektet i Letland: En tv-serie om markedsøkonomi er blevet udsendt i alle baltiske lande. Et netværk mellem myndigheder, internationale organisationer og forretningslivet - bref (Baltic Rim Economic Forum) - har medvirket ved et møde om budgettering, reformer og internationale standarder samt et seminar om handelspolitik.

Turn Around Management: Projektet har til formål at modernisere virksomheder og produktionsanlæg i nærområderne og gennemførtes af ebrd i perioden 1995 - 1996.

Jordbrugssamarbejde

Bevaring af vækstgenetiske ressourcer: En stor del af arbejdet har været rettet mod anskaffelse af teknisk udstyr såsom klimaanlæg og frysebokse, der anvendes direkte i bevaringsarbejdet. Herudover har man arbejdet med overførsel af erfaringer gennem seminarer og studiebesøg.

Landbrugsprojekt i Barentsregionen: Projektet er forsinket, men der er underskrevet aftale med de russiske myndigheder. Uddannelsesaktiviteter vil blive gennemført i Archangelsk og Karelen i 1997.

Miljøsamarbejde

I 1996 har aktiviteterne omfattet støtte til indkøb af felt- og laboratorieudstyr, der anvendes ved overvågning af miljøtilstanden i Baltikum og i Karelen. Støtte er bevilget til de baltiske stater og St. Petersborg-området til integrering i det Europæiske Miljøagenturs database, corine Biotopes. Man har endvidere samarbejdet om biodiversitetsmålinger i nærområderne og med iværksættelse af en integreret grundvandsovervågning i Østersøområdet.

Økonomisk oversigt

NORDENS NÆROMRÅDER	mio DKK	
Budget 1996	50,0	
Udgifter i 1996	55,4	1)
Resultat	-5,4	2)
Overført fra 1995	13,4	
At overføre til 1997	8,0	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.

2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

ØVRIG virksomhed

Den del af det nordiske budget, der er samlet under øvrig virksomhed, administreres direkte af Samarbejdsministrene. Virksomheden har i året været præget af virkningen af besparelserne og omstruktureringsarbejdet. Samarbejdsministrenes beslutning om en reform af de nordiske institutioner indebar, at 13 institutioner nedlagdes, tre fik nyt idégrundlag, og tre nye institutioner blev oprettet. For den virksomhed, der gøres rede for under Øvrig virksomhed, blev to af de fire institutioner nedlagt, Nordisk Statistisk Sekretariat og Nordisk Økonomisk Forskningsråd.

Som følge af institutionsreformen har samarbejdsministrene oprettet en ny embedsmandskomité, der skal tage sig af narkotikaspørgsmål

Samarbejdsministrene, der har det overordnede koordineringsansvar, har i årets løb fastlagt en ny strategi for aktiviteterne omkring nærområderne og eu-samarbejdet. Endvidere er reformarbejdet blevet fortsat bl.a. gennem en evaluering af kontraktstyrning af de nordiske institutioner.

Samarbejdet inden for Norden

Blandt aktiviteterne, der hører til samarbejdet inden for Norden, skal der særligt fremhæves den nordiske tjenestemandsudveksling, informations- og publikationsvirksomhed, ministerrådssekretariatet og den særlige støtte via ministerrådsreserven.

Nordisk Tjenestemandsudveksling

Interessen hos statsansatte embedsmænd for at arbejde i et andet nordisk land er stadig stor og i mange lande stigende. I 1996 blev der bevilget 91 stipendier for ophold på mellem en og otte måneder i ét eller undtagelsesvis to andre nordiske lande. Antallet af ansøgninger var næsten dobbelt så stort. En stor andel af ansøgningerne kommer fra politiet, toldmyndigheder og skattevæsenet, men også forskellige ministerier, styrelser og administrationer på højere

læreanstalter er repræsenterede. I 1996 blev der truffet beslutning om, at fastansatte medarbejdere på nmr, nr samt de nordiske institutioner har mulighed for at søge om stipendier fra ordningen om tjenestemandsudveksling. Nmr har også bidraget med en bevilling, således at et mindre antal kommunale embedsmænd har kunnet arbejde i et andet nordisk land.

Ca. 40% af stipendiaterne har gjort tjeneste i Sverige, 30% i Danmark, 15% i Norge, 10% i Finland og i nogle enkelte tilfælde på Island, Grønland eller Færøerne. Deltagerne udarbejder en rapport på baggrund af udvekslingen. Disse rapporter tjener som grundlag ved evaluering af ordningen samt ved udarbejdelse af informationsmateriale, der udsendes til statslige myndigheder i deltagerlandene.

Et netværk af nordiske kontaktpersoner i de fem nordiske lande samt Grønland og Færøerne har ansvaret for administrationen af ordningen. Kontaktpersonerne er ansvarlige for uddeling af nmr-bevillingen samt for koordinering af aktiviteterne. Ministerrådssekretariatet udpeger en person som formand ved de årlige møder med de nationale kontaktpersoner.

Informations- og publikationsvirksomhed

I 1996 blev der udarbejdet et grundlag for informationsaktiviteterne, der er fastlagt i den fælles informationsstrategi for Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Endvidere blev samarbejdet med informationsaktiviteterne mellem Nordisk Råd og Ministerrådet styrket i forbindelse med præsidiesekretariatets etablering i København.

Nyhedsfax'en "Norden i veckan" begyndte at udkomme i foråret, først på prøve, men fra juni måned blev den udgivet fortsat i tre sprogudgaver, skandinavisk, finsk og islandsk.

De nordiske hjemmesider blev udarbejdet og udviklet i løbet af året. Projektets store omfang skabte dog problemer med at opnå en tilfredsstillende teknisk standard og indholdsmæssig kvalitet. Opdaterings- og udviklingsarbejdet forsætter derfor ind i 1997.

To prøvenumre af den nordiske tabloidavis udkom i 1996. Avisen udkom første gang i november, hvor den blev fremlagt ved Nordisk Råds session i København under navnet "Politik i Norden". Efter evaluering af avisen og dens distribution blev der givet endelig godkendelse for udgivelse det efterfølgende forretningsår.

I løbet af året er der publiceret ca 200 rapporter i serierne Tema Nord og Nord-serien.

Ministerrådssekretariatet

Ministerrådet har i alt 80 medarbejdere. Arbejdet indebærer dels at udarbejde beslutningsgrundlag for den politiske struktur (ministerråd og embedsmandskomiteer), men også at være operativ styrelse for de ca. 40 samnordiske institutioner og den omfattende projekt- og stipendievirksomhed, der administreres via sekretariatet. Aktiviteterne har i 1996 været præget af besparelser og omstruktureringer. Der er en tendens til flere tværsektorielle aktiviteter, hvilket stiller ekstra store krav til koordination med den organisation, som sekretariatet har i dag. Virksomhedsåret har også været præget af arbejdet med at gennemføre reformen Samarbejde i en ny tid, der for sekretariatets del har ført til den store institutionsreform samt en stærkere styring af projektvirksomheden med implementering af begrebet Nordisk Nytte.

Ministerrådsreserven

Ministerrådsreserven anvendes til at støtte politisk relevante projekter, der startes i det løbende budgetår. Bidrag fra Ministerrådsreserven ydes primært til projekter, der ikke er dækket i den ordinære budgetbehandling, og som ikke naturligt falder under et specifikt sektorbudget. Endvidere tjener reserven til opfølgning og implementering af formandskabets arbejdsprogram.

Kalmarjubilæet 1997 er en af de største nordiske manifestationer i lang tid. Nordisk Ministerråd har løbende deltaget i planlægningsarbejdet og har også via forskellige kanaler bidraget finansielt til projekter i forbindelse med jubilæet. Et af jubilæets højdepunkter er et nordisk statsledermøde med deltagelse af samtlige nordiske statsoverhoveder. Mødet giver en unik mulighed for at formidle samhørigheden mellem de nordiske lande til et stort publikum.

Et norsk-islandsk forskningsprojekt om laviner videreføres. Projektet, der er treårigt, har sin baggrund i lavineulykken i Súdavik i Island i januar 1995. Projektet afsluttes i 1997.

Inden for rammerne af det nordiske samarbejde om redningstjenester arrangerede arbejdsgruppen nordred i 1996 en konference om sikkerhed til søs. Konferencen vakte stor interesse i de nordiske lande og forventes bl.a. at føre til Islands optagelse i samarbejdet.

Norden og Europa

Det skal indledningsvis anføres, at der inden for rammerne af Ministerrådets samarbejde om eu/eøs spørgsmål er udarbejdet en separat redegørelse i eu-Statusrapporten 1996/97. Rapporten tjener til uddybning af nærværende virksomhedsberetning.

Den Nordiske Samarbejdskomité godkendte i august 1996 en ny strategi for informationsaktiviteter uden for Norden. Udgangspunktet for informationsaktiviteter uden for Norden er, at en af de tre søjler i det nordiske samarbejde nu koncentreres omkring forholdet mellem Norden og Europa. Der er hermed opstået et nyt behov for nordisk profilering i Europa samt anledning til at indføre nye former for tovejskommunikation og information mellem Ministerrådet og de europæiske institutioner. I henhold til den nye strategi retter informationsaktiviteterne sig også mod de potentielt nye medlemslande i eu i øst- og Centraleuropa, hvor der er behov for at lære af de nordiske landes erfaringer med ansøgning til og deltagelse i eu/eøs. I henhold til den nye strategi skal man endvidere formidle kendskab om Norden og nordisk samarbejde i tilknytning til andre nordiske arrangementer.

Målgruppen for informationsaktiviteter der blev afholdt i 1996 var primært beslutningstagere, opinionsledere og informationsformidlere i den offentlige og den private sektor. Informationsformidlingen har fundet sted via målrettede seminarer for journalister, beslutningstagere og andre nøglepersoner i og uden for Norden, publikation af internationale nyhedsbreve og produktion af tryksager.

Med henblik på at forbedre informationsformidlingen mellem Nordisk Ministerråd, eu og øvrige europæiske samarbejdsorganisationer er der blevet gennemført et særskilt projekt. Inden for rammerne af projektet er der også arrangeret uddannelse for sekretariatets ansatte. Herudover har man forbedret den tekniske og indholdsmæssige informationsformidling med henblik på at lette den daglige kontakt mellem sekretariatet og de europæiske samarbejdsorganisationer.

I 1996 blev der i alle nordiske hovedstæder arrangeret informationsseminarer for udenlandske diplomater, hvor den igangværende reformproces, dens status og resultater blev belyst. Som opfølgning på det tidligere samarbejde med Fulbright-kommissionen blev der arrangeret et tre-dages seminar for amerikanske Fulbright-stipendiater.

Tre informationsseminarer for nøglepersoner i de europæiske samarbejdsinstitutioner blev afholdt i Bruxelles med det formål at opbygge kontakt og skabe dialog og netværk. To af seminarerne henvendte sig til nordiske repræsentanter ved eu, efta, andre interesseorganisationer og de nordiske ambassader. Et seminar blev afholdt for nuværende og potentielle ikke-nordiske samarbejdspartnere.

Som led i samarbejdet med Nordvest Rusland blev der for at vinde gehør for den nordiske interesse arrangeret et seminar med temaet "The Nordic Countries and the New Europe". Seminaret blev afholdt i Moskva i samarbejde

med det russiske udenrigsministerium. Blandt de nye ansøgerlande til eu ønskede Polen og Slovakiet at lære af de nordiske landes erfaringer. Under seminaret i Warszawa deltog kun polske repræsentanter, men i seminaret i Trencianske Teplice i Slovakiet deltog repræsentanter for eu-afdelinger i centraladministrationen fra samtlige Visegrad-lande.

Inden for rammerne af informationsprogrammet er der gennemført journalistseminarer og rejser i forbindelse med Nordisk Råds temasession om euspørgsmål i marts og i forbindelse med Velfærdskonferencen i Island i juni. Fire unge journalister blev herunder tildelt rejselegat.

Arktisk samarbejde

Det arktiske samarbejdsprogram blev iværksat i 1996. Samarbejdsprogrammet har taget initiativ til en række tiltag af fælles nordisk og arktisk interesse. Med henblik på at følge op på ønsket om en afklaring af arbejdsfordelingen mellem de arktiske samarbejdsorganer og medvirke til øget koordinering og finansielt samarbejde, anmodede Generalsekretæren ministerrådene og nordiske og regionale samarbejdsorganer om at fremskaffe en oversigt over deres arktiske aktiviteter. Generalsekretæren har også gjort forberedelser til at organisere implementeringen af de tiltag, der er foreslået vedrørende urbefolkninger, og der er ydet direkte støtte til projekter af betydning for opfølgning af spørgsmål vedrørende urbefolkninger miljø og forskning. Koordinatoren følger løbende op på de øvrige spørgsmål, der søges fremmet gennem samarbejdsprogrammet, herunder med infrastruktur og rapportering.

Der vil endnu gå en tid før Arktisk Råd (oprettet i september 1996) vil kunne iværksætte initiativer til miljøindsatser inden for det cirkumpolariske arktiske samarbejde. Desuden har de nordiske lande fællesinteresser på områder, der er af større betydning for de nordiske lande end i den øvrige arktiske samarbejdskreds. Samarbejdsprogrammet skal derfor i første omgang prioritere løsning af de opgaver, der bedst kan løses inden for rammerne af den nordiske samarbejdskreds. I samarbejdsprogrammet er derfor prioriteret opgaver som de nordiske lande i fællesskab er blevet enige om. Sådanne tiltag findes særligt på områderne urbefolkningsspørgsmål, levevilkår, sundhed, miljø og polarforskning.

Møder er blevet afholdt og forberedelser gennemført i samarbejde med urbefolkningsorganisationer om organisering af arbejdet med disse spørgsmål. I den forbindelse deltog koordinatoren i et urbefolkningsseminar i Murmansk og i et interreg ii seminar i Kautokeino. Der blev endvidere ydet støtte til oversættelse af centrale konventioner om menneskerettigheder til nordsamisk

(Europarådets menneskerettighedskonvention og dens protokol 1,4,6,7, fn-konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, og fn-erklæringen om personer der tilhører nationale eller etniske, religiøse eller sproglige minoriteter). Der blev også givet støtte til afholdelse af en udstilling om samisk, inuit og nordrussiske levemåder og om de trusler, som i dag synes at rette sig mod deres traditionelle levemåde og kultur. Udstillingen skal vises under amap Symposiet i Tromsø i juni 1997.

Støtte er endvidere ydet til iværksættelse af "Handlingsplan for Naturbeskyttelse i Arktis". Handlingsplanen omfatter biologisk mangfoldighed, naturbeskyttelse, kulturmiljø, friluftsliv/økoturisme og miljødata/-overvågning, og skal være færdig i 1998/99. Det er ministerrådet for miljø, der skal følge op på arbejdet med og finansieringen af handlingsplanen i fremtiden.

Samarbejdsprogrammet ydede støtte til afholdelse af "Nordisk Polarforskningsseminar 1997". Seminaret afholdtes i februar 1997. Seminaret samlede nøglepersoner inden for polarforskning både på nordisk og internationalt niveau, og gav værdifulde og nødvendige bidrag til samarbejdsprogrammet vedrørende rammer for og formalisering af nordisk polarforskningssamarbejde og undersøgelse af samfinansieringsmodeller.

Økonomisk oversigt

ØVRIG VIRKSOMHED	mio DKK	
Budget 1996	87,9	
Udgifter i 1996	90,8	1)
Resultat	-2,9	2)
Overført fra 1995	26,7	
At overføre til 1997	23,8	3)

1) Tallene viser udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

ØKONOMISK oversigt over NMR samlede virksomhed

Nordisk Ministerråds virksomhed finansieres af de 5 nordiske lande. Hvert lands bidrag er fastlagt ud fra en fordelingsnøgle, som angiver landets andel af den samlede bruttonationalindkomst i landene.

	Fordelingsnøgle 1996
Danmark	24,0 %
Finland	16,6 %
Island	1,1 %
Norge	19,5 %
Sverige	38,8 %
I alt	100,0 %

I 1996 var det ordinære budget på 707,5 mDKK. Hertil kom overskuddet fra 1995 samt bevillinger i forbindelse med samlokaliseringen med Nordisk Råd, hvilket medførte, at det samlede udgiftsramme blev på ialt 712,4 mDKK i 1996.

Ministerrådssekretariatets bogførte udgifterne i 1996 er opgjort til 684,3 mDKK, men da det ikke er tale om et egentligt koncernregnskab, skal disse tal forstås som *udbetalinger* fra sekretariatet. En del af midlerne forvaltes af institutioner og for projekternes vedkommende af forvaltningsorganer og deres udbetalinger fremgår ikke af denne opgørelse.

Nordisk Ministerråd har ret til at disponere over budgetmidlerne i 3 år, hvilket passer til den virksomhed midlerne skal anvendes til da de fleste projekter er flerårige og budgetteres for hele perioden. Denne forsigtige budgetteringsmetode gør at en del af midlerne overføres mellem årene. Det er ikke tale om frie midler, idet man har truffet beslutning om, hvad pengene skal anvendes til.

NMR samlet	*mDKK*	*Noter:*
Budget 1996	712,4	
Udgifter i 1996	684,3	1)
Resultat	28,1	2)
Overført fra 1995	180,1	
At overføre til 1997	208,2	3)

Noter til tabellen:

1) Tallene viser *udbetalinger* fra ministerrådssekretariatet.
2) Resultatet viser forskellen mellem årets budget og årets udbetalinger fra ministerrådssekretariatet.
3) Overførslerne mellem regnskabsårene skyldes primært projektvirksomhedens flerårige karakter. Det er ikke tale om frie midler som bliver overført, idet anvendelsen som hovedregel er besluttet under budgetåret. Nordisk Ministerråds virksomhedsområder har en 3 årig dispositionsret over det årlige budget.

Nordisk Ministerråds aktiviteter kan grovt opdeles i institutionsdrift og projektvirksomhed. Der er over 40 institutioner, som finansieres over det nordiske budget og disse tegnede sig for 45% af udgifterne i 1996. Projektvirksomheden omfatter projekter, tidsbegrænsede programmer og generelle støtteordninger og disse udgjorde 55% af udgifterne.

I forlængelse af arbejdet med rapporten "Nordisk Samarbejde i en ny tid" fra februar 1995, blev det politisk besluttet at den nordiske virksomhed skulle opdeles i tre søjler:

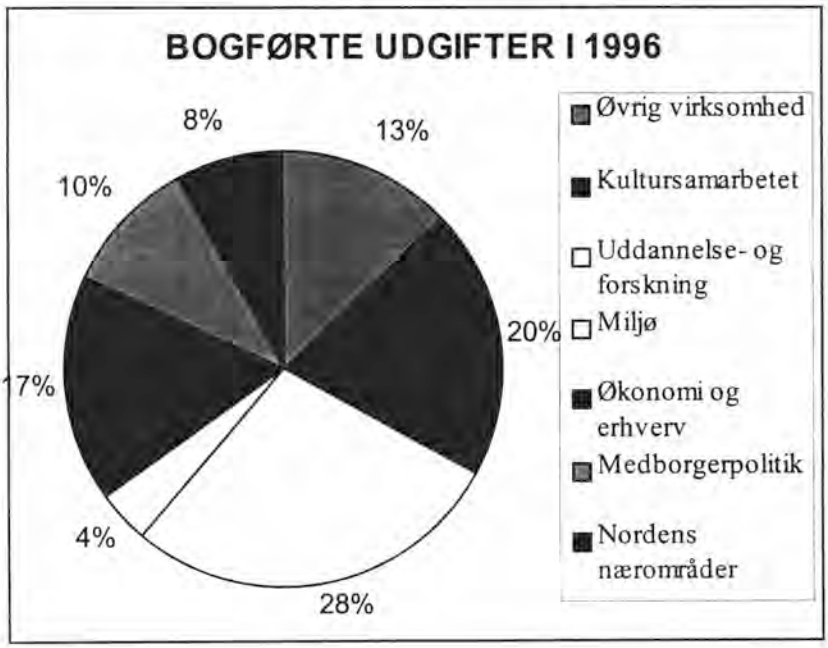
1. Samarbejde indenfor Norden
2. Norden og Europa/EU/ESS
3. Norden og deres nærområder

For at kunne kvantifisere aktiviteten indenfor de tre søjler blev alle institutioner og sektorer bedt om at vurdere, hvor stor del af udgifterne kunne henføres til de tre hovedområder. Opgørelserne viser at 75% af budgettet bliver brugt til samarbejde indenfor Norden, 14% går til Nærområderne mens 11% anvendes til Europa m.m.

Fordelingen af de samlede udgifter fordelt på sektorer viser, at ca. halvdelen af midlerne blev anvendt til kultur (20%) samt uddannelse og forskning (28%). Af de øvrige sektorer er Økonomi og erhverv (17%) den største. Ministerrådssekretariatet udgør 7% af de samlede udgifter og er inkluderet i posten øvrig virksomhed (13%).

For at få detailindsigt i regnskabsoplysningerne se nedan.

ÅRSOPGØRELSE

BALANCE

1.000 DKK

AKTIVER		31.12.1996	31.12.1995
Omsætningsaktiver			
Likvide midler			
Postgiro	940		
Bank, foliokonto	-3.440		
Bank, specialindlÂnskonto	199.000		
Bank,valutakonto	13.140	209.640	350.867
Tilgodehavender			
Personaletilgodohavender	774		
Øvrige tilgodohavender	8.291		
Periodeafgrænsninger	104	9.169	6.983
Anlægsaktiver			
Materielle	2.273		
Finansielle	1.033	3.306	3.236
Sum DKK		222.115	361.086
PASSIVER			
Gæld			
Leverandørgæld	2.835		
Ikke udbetalte projektmidler	204.633		
Ikke udbetalte bevillinger	4.313		
Personaleforpligtelser	440		
Øvrig kortfristet gæld	49		
Periodeafgrænsninger	9.895	222.165	356.286
Egenkapital			
Ejendomsamortisation		2.264	2.264
		224.429	358.550
Resultat/regnskabsÂr		-2.314	2.536
Sum DKK		222.115	361.086

RESULTATOPGØRELSE

1.000 DKK

INDTÆGTER	Sum	1996	1995
De nordiske landes bidrag		683.274	692.225
Finansielle poster			
Afgift av løn	7.512		
Renteindtægter	12.361		
Øvrige indtægter	2.013	21.886	29.236
Sum DKK		705.160	721.461
UDGIFTER			
Projekt och institutioner			
Udgifter	631.723		
Indtægter	-2.536		
Projektmidler fra tidligere År	-178.966		
Projektmedel overføres til 1997	204.453	654.674	665.876
Administration			
Sekretariat, udgifter	54.333		
Ekstrabevillinger	-3.400		
Tilskud overført fra 1995	-2.446		
Tilskud overført til 1997	4.313	52.800	53.049
		707.474	718.925
Resultat/regnskabsÅr		-2.314	2.536
Sum DKK		705.160	721.461

København, den 12 februar 1997

Søren Christensen
Generalsekretær

Agneta Norén
Afdelingschef

INDTÆGTER 1996

Tabel 1

(1.000 TDKK)

	Budget	Bogført	Overskud
De nordiske landes bidrag			
Deraf			
Danmark	163.986	163.986	
Finland	113.424	113.424	
Island	7.516	7.516	
Norge	133.238	133.238	
Sverige	265.110	265.110	
	683.274	683.274	
Afgift af løn	5.900	7.512	1.612
Renteindtægter	17.500	12.361	-5.139
Øvrige indtægter	800	2.013	1.213
Sum	707.474	705.160	-2.314

UDGIFTER 1996

TABEL 2

(1000 dkk)

Sektor	Overført fra Tidligere År	Budget 1996	Tværsekt. budget	Dispo-nibelt	Bogført	Saldo 31.12.1996
Kultursamarbejdet	**32.705**	**145.588**	**916**	**179.209**	**138.415**	**40.794**
Kulturfonden	13.405	22.000	0	35.405	21.277	14.128
Projektmidler	9.845	26.518	328	36.691	22.519	14.172
Tidsbegr.programmer mm.	8.893	51.636	588	61.117	49.032	12.085
Institutioner	562	45.434	0	45.996	45.587	409
Uddannelse & forsk-ning	**32.231**	**203.689**	**3.098**	**239.018**	**192.421**	**46.597**
Projektmidler	11.488	21.252	1.158	33.898	19.061	14.837
Tidsbegr.programmer mm.	20.743	118.400	1.490	140.633	108.873	31.760
Institutioner	0	64.037	450	64.487	64.487	0
Miljø	**12.210**	**30.500**	**3.847**	**46.557**	**33.556**	**13.001**

Sektor	Overført fra Tidligere År	Budget 1996	Tværsekt. budget	Dispo-nibelt	Bogført	Saldo 31.12.1996
Projektmidler	12.210	30.500	3.847	46.557	33.556	13.001
Økonomi	**41.210**	**130.454**	**16.670**	**188.334**	**132.827**	**55.507**
Energi/erhverv	*15.357*	*74.776*	*6.644*	*96.777*	*79.892*	*16.885*
Projektmidler	12.367	6.000	6.644	25.011	11.008	14.003
Institutioner	2.990	68.776		71.766	68.884	2.882
Regionalpolitik	*8.480*	*26.150*	*1.000*	*35.630*	*23.298*	*12.332*
Projektmedel	8.480	22.750	1.000	32.230	19.936	12.294
Institutioner	0	3.400		3.400	3.362	38
Jord- & skovbrug	*6.606*	*20.078*	*4.040*	*30.724*	*20.643*	*10.081*
Projektmedel	6.606	7.678	4.040	18.324	8.243	10.081
Institutioner	0	12.400		12.400	12.400	0
Byggeri- & bolig	*2.404*	*1.650*	*765*	*4.819*	*2.638*	*2.181*
Projektmidler	2.404	1.650	765	*4.819*	2.638	2.181
Øvr.sektorsamarbejde	*1.161*	*500*	*2.863*	*4.524*	*533*	*3.991*
Projektmidler	1.161	500	2.863	4.524	533	3.991
Fiskeri	*7.202*	*7.300*	*1.358*	*15.860*	*5.823*	*10.037*
Projektmidler	7.202	7.300	1.358	15.860	5.823	10.037
Medborgerrettighe-der	**21.665**	**64.298**	**7.278**	**93.241**	**72.683**	**20.558**
Arbetsmarked. & miljø	*13.130*	*14.458*	*620*	*28.208*	*20.380*	*7.828*
Projektmidler	13.130	12.127	470	25.727	18.049	7.678
Institutioner		2.331	150	2.481	2.331	150
Social-& sundshed-svæsen	*4.122*	*37.961*	*5.418*	*47.501*	*41.700*	*5.801*
Projektmidler	4.122	8.200	5.288	17.610	11.784	5.826
Institutioner		29.761	130	29.891	29.916	-25
Forbrug	*3.592*	*5.720*	*340*	*9.652*	*5.819*	*3.833*
Projektmidler	3.592	5.720	340	9.652	5.819	3.833
Ligestilling	*617*	*4.717*	*900*	*6.234*	*3.785*	*2.449*
Projektmidler	617	2.640	900	4.157	1.708	2.449
Institutioner		2.077		2.077	2.077	0
Lovgivning	*204*	*1.442*		*1.646*	*999*	*647*
Projektmidler	204	80		284	-32	316
Institutioner		1.362		1.362	1.031	331
Nordens nærom-rÂder	**13.408**	**50.000**	**-30.764**	**32.644**	**24.652**	**7.992**
Projektmidler	12.607	41.580	-30.486	23.701	16.315	7.386
Informationskonto-rer	801	8.420	-278	8.943	8.337	606
Øvrig virksomhed	**25.574**	**87.881**	**-1.152**	**112.303**	**88.693**	**23.610**

Sektor	Overført fra Tidligere År	Budget 1996	Tværsekt. budget	Dispo-nibelt	Bogført	Saldo 31.12.1996
Projektmidler	*9.467*	*19.461*	*-2.152*	*26.776*	*17.062*	*9.714*
Virksomhedsbidrag	430	8.560	-450	8.540	7.681	859
Tjenestemandsudv.	1.186	1.700	100	2.986	1.538	1.448
Europainformation mm.	1.013	2.073	-82	3.004	2.494	510
Generals.disp.reserv	458	393	-80	771	545	226
Information	-152	2.635	960	3.443	3.102	341
Publikation	-1.233	1.564		331	-110	441
MR-reserv (+2.536)*	7.765	2.536	-2.600	7.701	1.812	5.889
Institutioner	*16.107*	*68.420*	*1.000*	*85.527*	*71.631*	*13.896*
MR-sekr (+1.000)*	1.805	52.800	1.000	55.605	52.619	2.986
Samlokalise-ring(2.400)*	568	2.400		2.968	1.641	1.327
Statistisk sekr.		2.112		2.112	2.112	0
N projekteksport-fond	13.734	9.074		22.808	13.734	9.074
N ekon forsknings-rÂd		2.034		2.034	1.525	509
Dispositionsmidler tid.Âr	**1.103**	**0**	**107**	**1.210**	**1.031**	**179**
Urbefolkinger	492	0	0	492	449	43
Trafiksikkerhed	411	0	107	518	382	136
Datapolitik	200	0	0	200	200	0
Sum	**180.106**	**712.410**	**0**	**892.516**	**684.277**	**208.239**

*Ekstrabevilling ifølge MR-SAM 125/96: overskud 1995/2.536 TDKK
Ekstrabevilling ifølge MR-SAM 24/96: løneudgifter/1.000 TDKK
Ekstrabevilling Udenrigsministeriet, DK: reparationer/2.400 TDKK

INSTITUTIONERNES ÅRSREGNSKABER

Følgende er en sammenstilling af alle de nordiske institutioners egne årsregnskaber.

NORDISK MINISTERRÅD
INSTITUTIONERNES RESULTAT 1996 (1.000 DKK)

Institution	NMRbud-gettilskud	NMR øvr. tilskud	Øvr.tilskud nat/intern	Øvrige indtægter	Adm. udgifter	Projekt udgifter	Resultat	Kapital UB
Teater & Dans	6.534	10	200	158	-2.510	-4.364	28	210
N konstcentrum	9.615	1.757		878	-3.946	-7.895	409	91
NKKK	*3.408*				*-600*	*-2.325*	*483*	*866*
N hus i Reykjavik	5.262	1.146		1.757	-6.375	-3.321	-1.531	-5.108
N hus pÅ Færøerna	8.772		762		-5.724	-4.039	-229	-482
N inst på Åland	1.235	65	387	72	-935	-892	-68	18
N inst i Grønland	3.850	406	576	100	-2.109	-2.793	30	112
N journalistcenter	3.070	1.329	90	620	-1.660	-2.753	696	78
NORDICOM	1.130	546		250	-929	-1.000	-3	29
NOMUS	4.824	170		298	-1.136	-4.306	-150	-225
N kunstnercentrum Dalsåsen	1.142	98	238	5	-444	-144	895	950
N folkliga akademi	5.750	2.181	128	2.899	-6.027	-4.453	478	842
N språksekretariat	1.632	1.032		117	-1.064	-1.277	440	1.022
N språk & informationscenter	3.809	1.301	684	564	-3.125	-2.931	302	469
N högsk f hushållsvetenskap	1.000		237			-1.257	-20	0
N samiskt institutt	6.130		1.105	528	-4.076	-3.885	-198	-29
NORDITA	16.000	823	253	102	-8.297	-9.896	-1.015	1.255
N inst f folkdiktning	2.691		234	34	-532	-2.766	-339	174
N inst f sjørett	2.373		4.425	13	-2.231	-4.462	118	204
NIAS	6.300	283	4.112	1.034	-4.580	-7.232	-83	112
NORDINFO	5.281		88	294	-2.625	-3.026	12	390

Institution	NMRbud-gettilskud	NMR øvr. tilskud	Øvr.tilskud nat/intern	Øvrige indtægter	Adm. udgifter	Projekt udgifter	Resultat	Kapital UB
NORDVULC	5.000	256	4.400	89	-7.513	-1.738	494	-50
NORDPLAN	6.700	341	4.330	574	-3.300	-8.816	-171	366
N k f arktisk medicinsk forskn.	1.371		108	25	-868	-762	-126	9
Nordiska industrifonden	57.249	201	2.380	7.168	-10.550	-58.780	-2.332	6.450
NORDTEST	11.527	682		172	-2.981	-10.224	-824	10.128
NordREFO	3.400	350	876	701	-1.540	-3.430	357	507
Nordiska Genbanken	6.800	1.268	226	206	-4.926	-4.042	-468	540
Samarb.n f n skogsforskning	5.600			124	-464	-5.134	126	1.195
NIVA	2.331	718		1.328	-2.242	-2.135	0	170
N läkemedelsnämnden	2.208	236	223	121	-2.073	-702	13	259
N hälsovårdshögsk/nation. fin.	29.298	847	8.268	706	-19.869	-18.843	407	7.157
NIOM	8.931		4.681	130	-12.061	-2.447	-766	1.456
NAD	2.707	151	34	7	-1.703	-1.433	-237	8
N n f handikappfrågor	7.850		60	269	-4.117	-3.676	386	1.714
N udd f døv-blindepersonale	5.757	250	595	43	-3.583	-3.894	-832	-1.650
Narkotikafrågor	1.000	40			-1.019	-364	-343	-29
N utb av social service	1.308	850	1.291	10	-1.765	-1.351	343	227
NIKK	2.077	282	113	450	-1.910	-700	312	825
NORFEIR	1.362			60	-823	-1.073	-474	599
N statistisk Sekretariat	2.112	285		915	-2.528	-741	43	43
N projektexportfonden	9.074	17.076		3.999	-5.391	-21.652	3.106	8.671
N ekon forskningsrådet	2.034	271		88	-575	-2.599	-781	269
Nord infomationskontor								
Tallinn, Estland	1.900	1.251	837	59	-1.810	-2.170	67	620
Riga, Lettland	2.000				-1.494	-418	88	-58
Vilnius, Litauen	1.720	383		93	-1.011	-1.034	151	726
St Petersburg	1.600	178	22	232	-1.291	-792	-51	-186

Revisionsberetning

Uddrag af Rigsrevisionens beretning af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1996 (dateret 30.06.97).

p. 38 Rigsrevisionen kan efter den foretagne revision og med henvisning til ovenstående beretning indstille, at de aflagte regnskaber for virksomhed finansieret over Nordisk Ministerråds budget for 1996 godkendes.

C 1: BILAGA

Till

Nordiska rådet

Härmed överlämnas Nordiska ministerrådets svar på Nordiska rådets rekommendationer till Nordiska rådet inför Nordiska rådets 49:e session i Helsingfors.

Köpenhamn den 8 september 1997

Søren Christensen
Generalsekretær

Svar på Nordiska rådets rekommendationer

1991

Meddelande om rekommendation nr 11/91/nord angående lagstiftning rörande grupptalan

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udrede mulighederne for at indføre fælles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøgsmål i forbrugersager."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Finland och Sverige har iværksat forberedelse af lovgivning vedrørende gruppesøgsmål.

I Finland har justitsministeriet den 22. april 1996 nedsat en arbejdsgruppe for at forberede et forslag til regeringsproposition vedrørende lovgivning om gruppesøgsmål. Arbejdsgruppen skal udarbejde sit forslag med udgangspunkt i en tidligere arbetsgruppebetænkning og derudover afgivne udtalelser. Arbejdsgruppen har som udgangspunkt et tidligere forslag der har været sendt på remis med en blandet modtagelse. Arbejdsgruppen fremlagde sin betænkning i juni 1997. Flertallet foreslog udarbejdelse af lovgivning, hvorimod erhvervslivets repræsentanter nedlagde reservation mod denne konklusion.

Norge vil om kort tid nedsætte et udvalg som skal vurdere ændringer i søgsmålslovgivningen. Dette udvalg vil først blive bedt om at udrede spørgsmål omkring gruppesøgsmål.

I Sverige blev der i 1991 nedsat et udvalg til undersøgelse af spørgsmålet om forbedringstiltag vedrørende mulighederne for i en domstol at fremlægge krav som er fælles eller ensartede for en større gruppe mennesker, Gruppesøgsmålsudredningen. Den fremlagde sin betænkning i januar 1995. Betænkningen blev remisbehandlet og det er planlagt at fremlægge forslag i 1998.

De nordiske lande holder derudover hinanden underrettet om lovgivningsarbejdet i de respektive lande.

Meddelande om rekommendation nr 12/91/nord angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996."

Nordisk Ministerråd meddelar:

I samarbetsprogrammet för det nordiska jämställdhetsarbetet 1995-2000 sägs att jämställdhetsaspekter skall genomsyra alla samarbetsområden, som ingår i Ministerrådets egen verksamhet och att varje samarbetsområde ansvarar för att jämställdhetsaspekter integreras i arbetet på området. I samarbetsprogrammet fastslås även att Nordiska ministerrådet skall verka för en jämn fördelning av kvinnor och män i alla styrelser, kommittéer och utskott under Nordiska ministerrådet. Nordiska ministerrådet har år 1996 publicerat en kartläggning över mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan: *Män och kvinnor i nordiskt samarbete*. Uppgifterna är för åren 1978, 1990, 1995 samt 1996. Ministerrådet kommer årligen uppdatera denna statistik. Resultaten visar att av 17 ämbetsmannakommittéer är det endast tre som har jämn representation. Dessa kommittéer är NSK, ÄK-miljö samt ÄK-konsument. 13 kommittéer har manlig överrepresentation, i tio är männenstarkt överrepresenterade. Fyra kommittéer saknar kvinnor helt. Av inalles 72 institutionsstyrelser och kommittéer var det en jämn könsfördelning i sammanlagt 23 styrelser och kommittéer, vilket innebär en positiv utveckling från år 1995. I 23 institutioner är männen starkt överrepresenterade och i 11 styrelser och kommittéer finns inte en enda kvinna. I sex samarbetskommittéer hade männen en svag underrepresentation och endast i en av kommittéerna var männen starkt underrepresenterade. Detta gällde Nordiska högskolan för hushållsvetenskap. Nämnas bör dock att det är den enda institution som nu har en gällande jämställdhetsplan, antagen i juni 1995.

MR-JÄM har behandlat frågan och föreslagit för MR-SAM att anta en rekommendation om att man inom det nordiska samarbetet strävar efter att på frivillig basis före år 1999 uppnå en representation av minst 40% av bägge kön. MR-SAM har på sitt möte i juni 1997 gjort bedömningen att

målet inte kommer att uppnås utan extra insatser. Samarbetsministrarna kommer att vända sig till alla ministerråd och be om en återrapportering om på vilket sätt sektorns avser uppnå målsättningen.

Samarbetsministrarna gav dessutom Generalsekreteraren i uppdrag att skapa bättre rutiner och förutsättningar för att en jämnare könsfördelning skall uppnås i styrelser, arbetsgrupper, ämbetsmannakommittéer och bland anställda. Generalsekreteraren kommer därvidlag att pröva införandet av såväl fasta mandatperioder för ÄK-medlemskap liksom att införa ett system där länderna såvitt möjligt skall nominera en av vardera kön till de poster som skall tillsättas.

Ministerrådet anser att arbetet med rekommendationen skall fortsätta.

Meddelande om rekommendation nr 25/1991/när angående beräkningsmodell för Grön BNP

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhället för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (Grön BNP)."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det tidigare redovisade arbetet *Nordiska naturresurs- och miljöräkenskaper* (TemaNord 1996:563) har följts upp med inriktning på räkenskaper i fysiska termer men med koppling till nationalräkenskaperna. Arbetet, som omfattat energiutsläpps räkenskaper, materialflöden och ekoindustrier har slutförts. Inom dessa områden pågår också internationellt utvecklingsarbete.

Energiräkenskaper: Syftet har varit att göra en jämförelse av de nordiska ländernas energiräkenskaper samt att presentera resultat från dessa. Rapporten beskriver hur räkenskaperna är uppbyggda, bl.a. belyses vilka energislag som räkenskaperna omfattar, om räkenskaperna omfattar användning och slutlig användning, import och export, energireserver samt vilka branscher som redovisas. Energiräkenskapernas relation till nationalräkenskaperna lyfts fram. Områden biogas, förnybara och icke förnybara energikällor beskrivs. Vidare beskrivs användningen av energiräkenskaper för utsläppsberäkningar och i ekonomiska modeller. Rapporten ger en tydlig bild av hur de fem nordiska länderna utarbetar sina energiräkenska-

per. En stor överensstämmelse föreligger vilket underlättar jämförelser av resultat.

Utsläpp till luft: Avsikten har varit att göra en jämförelse av de nordiska ländernas utsläppsräkenskaper för att finna eventuella skillnader som påverkar jämförelser av resultaten. Bl.a. analyseras metoder, omfattning och avgränsning samt datakällor. Användningen av räkenskaperna beskrivs utförligt. Räkenskaperna bygger på energiräkenskaperna och använder samma näringsgrensindelning som nationalräkenskaperna.

Resultat för utsläpp av koldioxid (CO2), svaveldioxid (SO2) och kväveoxider (NOX) presenteras för samtliga länder, ammoniak (NH3), metan (CH4), i normala rums- och utomhustemperaturer flyktiga organiska föreningar (NMVOC), dikväveoxid (kväveoxidul, N2O) och kolmonoxid (CO) för några länder. Beräkningarna i de nordiska länderna följer i huvuddrag samma metod. Utsläppsmodellernas avgränsning och indelning visar endast mindre skillnader. Endast Danmark korrigerar utsläppsberäkningarna för export och import av energi. En jämförelse av utsläppsfaktorer visar små skillnader för koldioxid men något större variation för övriga komponenter. Rapporten visar vissa mindre skillnader i utsläppsberäkningarna.

Materialflöden: Syftet med projektet har varit att ge en samlad bild av erfarenheterna från olika materialflödesstudier, där både grundläggande modeller och resultat från några studier presenteras.

Både nationellt och internationellt pågår arbeten med att ta fram olika mått på hållbar utveckling. Materialflöden visar i fysiska termer utvinning, produktion, omvandling, konsumtion, utsläpp och avfall av olika material och varor. Detta ger möjlighet att på olika sätt visa indikatorer på hållbar utveckling t.ex. hushållning med naturresurser eller minskning av utsläpps- och avfallsmängder. Statistik över materialflöden saknas i stor utsträckning idag.

Materialflödesanalyser kan utformas på olika sätt. De analyser som utförs av de statistiska centralbyråerna använder bl.a. industristatistik som grund och följer därvid naturligt de indelningar av näringsliv och varor som används i ekonomisk statistik. Materialflödesanalyserna blir därmed automatiskt integrerade med övriga delar av miljöräkenskaperna. Översiktligt går det att urskilja tre typer av material: 1) Stora volymer, 2) Basmaterial för industriproduktion t.ex. stål, byggnadsmaterial, förpackningar där det handlar om att utnyttja resurserna effektivt och att minimera avfallsmängder, 3) Små volymer men med stor toxicitet t.ex. miljöfarliga kemikalier.

I rapporten presenteras två områden utförligare. Presentationerna ger exempel på två olika typer av material och olika sätt att använda resultaten. Det första området är trä, som exempel på material som förekommer i stora volymer. Det andra området innehåller exempel på material (lös-

ningsmedel och bly) som förekommer i mindre volymer men med stor toxicitet.

Statistik över materialflöden är resurskrävande första gången de görs, bl.a. beroende på arbetet med att utveckla en modell specifikt för det material som avses, hitta bra basstatistik, identifiera varugrupper, ta fram åtgångstal och olika typer av koefficienter för materialinnehåll. Är arbetet väl genomfört en gång är det betydligt mindre resurskrävande att återupprepa studien.

Ett samarbete om materialflödesstatistik bl.a. vad gäller koefficienter för materialinnehåll i varor eller typer av åtgångstal av ett material för en viss produkt, kan ge stora samordningsvinster. Detta är ett område där de nordiska länderna bör ha möjlighet att utveckla samarbetet.

Ekoindustrier: Det växande intresset för ekoindustrien, även kallad miljöindustrin, har medfört en efterfrågan på statistik både nationellt och internationellt. Statistisk information om miljöindustrin är politiskt mycket intressant inte bara på nationell nivå, även inom EU finns ett stort intresse bl.a. för att se utvecklingen av "gröna jobb", förädlingsvärden inom miljöindustrin, export och import av teknologi samt produktion och användning av miljövänliga varor. Någon klar och enkel avgränsning av miljöindustri finns ej och det är ett område med stora definitionsproblem. Arbeten har påbörjats med att definiera och ta fram statistik för olika delar av miljöindustrin inom Eurostat och OECD samt Danmark, Finland och Sverige.

Syftet med det gemensamma nordiska arbetet inom detta projekt var att göra en kartläggning av de arbeten som hittills har gjorts samt att belysa viktiga användningsområden för statistiken. Föreliggande arbete kan därvid utgöra underlag för vidare gemensamt nordiskt utvecklingsarbete inom området.

Idag saknas en heltäckande statistik över miljöindustrin, som ej heller kommer att finnas de närmaste åren bl.a. beroende på svårigheter att definiera och klassificera miljöindustrin. Arbetet med att utveckla enhetliga definitioner och klassificeringar kopplade till befintliga register bör fortsätta. De nordiska länderna, som redan har stora likheter i statistiksystemen, har härvidlag möjligheter att samordna sitt arbete.

Avslutningsvis kan konstateras att det nordiska samarbetet inom miljöstatistik och gröna nationalräkenskaper är av stort värde, bl.a som underlag till en mera allsidig bedömning av ekonomins utveckling. Däremot ställer sig Ministerrådet tveksamt till rekommendationen att arbeta fram en grön BNP med hänsyn till de svårigheter som finns att uttrycka alla miljödata i monetära termer.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

1992

Meddelande om rekommendation nr 40/1992/nord angående Nordjobb som permanent ordning

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Efter ett beslut i Nordiska rådet 1990 säkerställde Nordiska ministerrådet Nordjobb-programmets finansiering under försöksperioden 1990 - 1993 på en nivå av 2,4 milj. DKK per år. Föreningarna Nordens Förbund ansvarar för programmets praktiska genomförande. Programmets målsättning, omfång, kostnader och organisation evaluerades 1993 och 1994. Med dessa evalueringsrapporter som underlag beslöt ministerrådet 1995 att bevilja Nordjobb finansiering på en nivå på 2,5 milj. DKK under perioden 1996 - 1997.

Nordiska ministerrådet (arbetsministrarna) behandlade programmets framtid den 14 maj 1997 utgående från de utvecklingsplaner som Föreningarna Nordens Förbund har presenterat. MR-A var enig om att även om Nordjobb-programmet inte direkt kan betraktas som en arbetsmarknadspolitisk angelägenhet har det mobilitetsfrämjande syfte och symbolvärde som en del av det folkliga samarbetet vilket har en hög prioritet i hela ministerrådets verksamhet. Kampen mot rasism och främlingsfientlighet prioriteras också högt i det nordiska samarbetet och ministerrådet ansåg därför att det är viktigt att även invandrarungdomar i de nordiska länderna bereds möjlighet att delta i programmet på likabehandlingsbasis och inom den gällande budgetramen.

Nordiska ministerrådet var enig om att göra Nordjobb-programmet permanent. Nordjobb finansieras som en del av arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorns projektverksamhet som för närvarande har en totalram på ca 7 milj. DKK. Med denna totalram i beaktande beslutade Nordiska ministerrådet att reservera Nordjobb finansiering på den nuvarande 2,6 milj. DKK nivån under perioden 1998 - 2000 med den förutsättning att övergripande kraftiga politiska omprioriteringar/budgetbesparningar inte sker under perioden.

Nordiska ministerrådet kommer årligen att orientera Nordiska rådet om programmets utveckling i sin verksamhetsberättelse.

Nordiska ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 46/1992/när angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Frågan om hur man med internationella miljökonventioner på ett effektivt sätt bidrar till att avhjälpa miljöproblem behandlas i en pågående utredning om implementering och verifikation av multilaterala miljökonventioner, som igångsattes år 1994.

En delrapport *The Effectiveness of Multilateral Environmental Agreements* utgavs våren 1996 (TemaNord 1996:513). Den kan betecknas som ett ramverk och en teoretisk bakgrund för problemställningen på området. I den andra fasen av projektet studerades sju ur ett nordiskt perspektiv viktiga konventioner; *Konventionen för långväga gränsöverskridande luftföroreningar* (LRTAP), *Wienkonventionen om skydd av ozonskiktet och Montrealprotokollet, Klimatkonventionen, Biodiversitetskonventionen, Konventionen om skydd av Nordostatlantens marina miljö* (OSPAR), *Östersjökonventionen* (HELCOM) och *Konventionen om internationell handel med hotade arter av vilda djur och växter* (Washingtonkonventionen).

En internationell workshop arrangerades i september 1995 med syftet att diskutera ovannämnda studier med experter och de internationella konventionssekretariaten. Rapporten från fas 2, med studierapporterna samt seminariets resultat och slutsatser utgavs i september 1996 (Nord 1996:18).

Projektets avslutande fas påbörjades 1996 i syfte att studera effektiviteten av den nationella implementeringen av Biodiversitetskonventionen och Östersjökonventionen i de olika länderna. Avsikten är att visa på hur konventionsparterna verkställer och följer upp sina åtaganden. Problemområden i implementeringen och orsaker härtill skall identifieras. Arbetet avslutas med en internationell workshop hösten 1997.

1993

Meddelande om rekommendation nr 5/1993/nord angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom."

Nordisk Ministerråd meddeler :

Ministerrådet har lagt vekt på at man i oppfølgingen av denne rekommendasjon utgår fra og bygger på hvert lands nåværende struktur. Handikappinstituttet i Sverige har på Ministerrådets anmodning ledet et samråd mellom aktuelle instanser i landene for å få utarbeidet en samordnet oversikt over tilgjengelig handikapplitteratur. NordInfo bevilget midler til et arbeids- og samrådsmøte. I tillegg til tidligere meddelelser kan Ministerrådet opplyse følgende: Handikappinstituttet har på bakgrunn av en utvidet og fordybet enquet utarbeidet en publikasjon med tittelen *Nordiska specialbibliotek med litteratur om handikapp*. Publikasjonen er sendt til Nordisk Råd. Den inneholder detaljert informasjon om handikapplitteratur ved 35 bibliotek.

På bakgrunn av det pågående samarbeidet som nå finner sted mellom aktuelle instanser i landene, og den informasjon som er samlet sammen om handikapplitteratur, anser Ministerrådet at rekomendasjonen er oppfylt, og at den kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,

att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,

att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och

internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde har besluttet: et projekt om småhandicap (1993 - 97) der består af et netværkssamarbejde mellem eksisterende centre på 5 handicap-områder, hvor der ikke tidligere har været organiseret nordisk samarbejde. Et af disse fem netværk omhandler læseretardering, der defineres som så absolutte læsevanskeligheder hos personer, at de - trods sædvanligvis normal begavelse - ikke via normal undervisning får lært at læse, stave og skrive på et niveau som er anvendeligt i et moderne samfund. Erfaringer fra projektet formidles gennem arbejdsrapporter og Skolen i Norden. Projektet bliver evalueret i 1997.

Ministerrådet vil vende tilbage til rekommandationen efter evalueringen i forbindelse med næste års virksomhedsberetning.

1994

Meddelelse til rekommandasjon nr 4/1994/när angående miljøutveckling och säkerhet i Arktis

Den del av rekommendationen som inte är avskriven lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:
- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemi-processen,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska länderna."

De nordiska ländernas regeringar svarar:

Kärnvapens politiska och militära betydelse för Europas säkerhet har reduserats. Avtal mellan kärnvapenmakterna om reduktion av kärnvapen

och ensidiga tillbakadraganden har varit viktiga. Beredskapsnivåer och antalet patruller i områden som omger Norden har reduserats. Den amerikansk-ryska överenskommelsen från toppmötet i Helsingfors i år om START III förhandlingarna ger hopp om den strategiska nedrustningsprocessens fortsättning och ytterligare reduktion av kärnvapen. Samlat har detta reducerat kärnvapens roll och bidragit till ökad stabilitet och säkerhet i Europa, däribland i hela det nordiska området. Den internationella utvecklingen har fört oss närmare målsättningen om en värld fri från kärnvapen.

De nordiska länderna kommer även fortsättningsvis att bidra till detta arbete, bl.a. genom multilaterala nedrustningsfora och - vad avser de nordiska länder som är medlemmar i NATO - genom konsultationer inom NATO. Kärnvapenfria zoner måste grundas på arrangemang som fritt överenskommits mellan staterna i berörd region. Vad avser det område som i förekommande fall skulle komma att omfattas av den i rekommendationen föreslagna vapenfria zonen kan konstateras att de berörda länderna har valt olika nationella säkerhetspolitiska lösningar. I praktiken innebär detta att det för närvarande saknas förutsättningar för en överenskommelse länderna emellan om upprättandet av en sådan zon.

Vidare så har regionalt samarbete, så som t.ex. Barents- och Östersjösamarbetet haft en positiv inverkan i detta sammanhang i det att det har bidragit till tillit och gemensam utveckling i områden som tidigare var präglade av det kalla kriget.

De nordiska ländernas regeringar har nära kontakt beträffande nedrustningsfrågor.

De nordiska ländernas regeringar föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 6/1994/nord angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette tiltak for et utvidet nordisk utdanningssamarbeid for fag med få utøvere i tråd med de synspunkter som her er anført, og utvider Nordplus-Junior-programmet slik at det kan gis støtte herfra til etablering av nordiske nettverk for å skape og sikre spesialutdanninger for slike fag."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Projektet *små yrkesfag* under det nordiske skolesamarbejde har som hensigt at bevare små fags fortsatte eksistens og sikre at gammel tradition og viden ikke går tabt. Et netværk er udviklet i samarbejde med håndværksforeningerne i Norden. Samarbejdet omfatter alt fra elevudveksling mellem skoler til etablering af egentlige nordiske uddannelser. NSS vil udarbejde et forslag til et tættere samarbejde om små yrkesfag, hvad angår fordeling af fagene mellem landene samt et forslag til overenskomst mellem landene vedrørende finansiering.

Ministerrådet anbefaler at rekommendationen afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

Rekommendationen lyder

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,

at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder, *at* sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,

at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og

kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,

at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater."

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Samarbeidsministrene (MR-SAM) fattet beslutning den 18. desember 1996 om å opprette en tverrsektoriell embetsmannskomité som representerer de departement/ministre som er ansvarlige for bekjempelsen av narkotikaproblemer i de nordiske land. Komitéen ligger direkte under og er ansvarlig overfor Ministerrådet - landenes narkotikaansvarlige ministre. Embetsmannskomitéen vil fungere som en forberedende komité for dette nye ministerråd og følger arbeidsordningen for embetsmannskomitéer. Dens mandat omfatter politisk og praktisk samråd, informasjons- og erfaringsutveksling, samt koordinering av landenes synspunkter og innsatser i internasjonalt narkotikasamarbeid. Omorganiseringen innebærer en framheving av det politiske samråd om narkotikaspørsmål, men enkelte høyt prioriterte forslag til prosjekter kan også bevilges prosjektmidler som tidligere. Under inneværende år har Ministerrådet lagt økt vekt på aktivt nordisk samarbeid om europeiske og andre internasjonale spørsmål, ikke minst vedrørende forberedelsene til FN Generalforsamling spesialsesjon i 1998; oppgaver som gjelder barn og ungdom, dvs sammenstillende analyse av nye misbruksmønstre og ungdomskulturelle utviklingstrekk i landene og forebyggelsesinitiativer; videre fellesnordiske refleksjoner om velferdsammfunnets utfordringer knyttet bl.a. til integrasjon i et flerkulturelt samfunn. Embedsmandskomiteen utarbeider nå et program for samarbeidet. Dette dokument kan tjene som underlag for en fortsatt dialog mellom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Det er Ministerrådets vurdering at den arbeidsform som omorganiseringen av narkotikasamarbeidet innebærer er hensiktsmessig for å fremme den fellesnordiske innsatsen for å bekjempe narkotikaproblemene. Etter Ministerrådets syn vil det langsiktige samar-

beidet som det nå er lagt opp til landene imellom, egne seg best til å oppnå de intensjoner som ligger bak rekommendasjonen. Ministerrådet anser derfor at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 9/1994/nord angående åtgärder för att bekämpa barnpornografi

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre nødvendige foranstaltninger for at besiddelse af børnepornografi kriminaliseres i Norden

at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder for at forhindre spredning af børnepornografi

at de nordiske lande går i spidsen for de øvrige internationale bestræbelser på at bekæmpe børnepornografi."

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande tiltræder og efterlever FN's børnekonvention og

at de nordiske lande fortolker FN's børnekonvention på en ensartet måde."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Et af samfundets vigtigste opgaver er at beskytte barnet mod alle former for udnyttelse og overgreb.

Det er nødvendigt at der findes en effektiv lovgivning mod børnepornografi. Regeringen i Sverige nedsatte i 1994 en komité for at undersøge, hvordan børnepornografi bedst kan bekæmpes. Arbejdsgruppen fremlagde i marts 1997 sin betænkning. Komitéen var enig i forslaget om at kriminalisere næsten al omgang med børnepornografi. Der foreligger imidlertid stadig uenighed i komitéen om hvorledes dette lovteknisk skal løses i grundlovene. Betænkningen er nu under remisbehandling der forventes indledt i juli 1997, hvorefter forslaget overgives til rigsdagen i december 1997. Grundlovsændringerne kan først træde i kraft den 1. januar 1999.

Det danske Folketing vedtog den 21. december 1994 en ændring af straffeloven, der kriminaliserer besiddelse af børnepornografisk materiale. I tilslutning hertil er hensigten at gennemføre forskellige administrative opgaver. Justitsministeriet vil bl.a. forsøge at forstærke samarbejdet med udenlandske myndigheder dels gennem den svenske forbindelsesofficer i Sydøstasien, dels gennem udveksling af oplysninger og koordinering af

den politimæssige indsats gennem den internationale politiorganisation Interpol.

I Finland findes et forslag til ændring af pornografilovgivningen. Forslaget indeholder en separat kriminalisering af spredning af børnepornografi i billedform, samt et forslag om kriminalisering af besiddelse af børnepornografi. Regeringens forslag blev fremsat ved Riksdagen i foråret 1997.

I Norge blev besiddelse og indførsel af børnepornografi strafbart i 1992. Strafferammen er bøder eller fængsel op til to år. Norge er endvidere gået i forkant for at oprette et internationalt samarbejde mod børnepornografi og seksuelle overgreb mod børn. En arbejdsgruppe under Interpol diskuterer bl.a. spørgsmålet om at indføre lovgivning for at gøre produktionen af børnepornografi ulovlig. På norsk initiativ vedtog Interpols generalforsamling i 1996 et program på seks punkter for at bekæmpe bl.a børnepornografi og seksuelt misbrug af børn. FNs børnekonvention er grundlaget for arbejdet med disse spørgsmål. Kriminalpoliticentralen har endvidere indledt et samarbejde med Red Barnet og Barneombudet for at bekæmpe børnepornografi i datanetværk, herunder distribution og omsætning af børnepornografi formidlet via såkaldte Bulletin Boards. Tiltag mod distribution via Internet er centralt.

I Island er der i december 1996 vedtaget en ændring af straffeloven hvormed besiddelse af billeder, film eller lignende genstande som viser børn på en seksuel eller utugtig måde, straffes med bøde. Samme straf finder anvendelse på den som er i besiddelse af billeder, film eller lignede genstande, som viser børn i kønslig omgang med dyr eller bruger genstande på en utugtig måde.

For at kampen mod børnepornografi skal lykkes, er det også nødvendigt at anklagemyndigheden og toldvæsenet har en velfungerende organisation samt et beredskab for håndtering af disse spørgsmål, ligesom myndighederne i de nordiske lande skal samarbejde.

På det nordiske justitsministermøde i Finland i 1996, blev det besluttet at ordningen med forbindelsesofficerer indenfor det nordiske politi- og toldsamarbejde for at bekæmpe narkotikaindførsel, m.m. skal udvides til at omfatte andre kriminalitetsområder, herunder børnepornografi.

Samtlige nordiske lande har tiltrådt FN's konvention om børns rettigheder. Børnekonventionen indeholder bestemmelser, som har til formål at tilsikre børn grundlæggende rettigheder og forbedre børns beskyttelse mod overgreb og udnyttelse. Konventionen skal opnå en almen international tilslutning. Derfor arbejder de nordiske lande i forskellige sammenhænge, for at samtlige lande skal tilslutte sig konventionen. De nordiske lande arbejder også aktivt - ikke mindst inden for rammerne i FN - for, at konventionerne virkelig efterleves. Endvidere er en stilling oprettet som for-

bindelsesofficer som de nordisk lande kan benytte sig af i arbejdet for at bekæmpe overgreb mod børn i udlandet .

I øvrigt henvises til Ministerrådets redegørelse for opfølgning af rekommandation 18/96 nord.

Under henvisning til at Ministerrådet fremover kommer at behandle problemet vedrørende bekæmpelse af børnepornografi i relation til rekommandation 18/96/nord om bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn, foreslår ministerrådet at rekommandationen afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 13/1994/nord angående insatser mot hormondoping

Rekommendationen lyder:

1)"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete i syfte att bekämpa missbruket av anabola steroider och andra dopningspreparat."

2)"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att föra upp problemet med anabola steroider utanför idrotten på den europeiska dagordningen, samt att verka för att alla medlemmar av Europarådet ratificerar rådets antidopingkonvention från 1989."

1) Nordisk Ministerråd meddeler:

Innenfor idretten har det pågått internasjonalt samarbeid vedrørende tiltak mot bruk av dopingmidler med deltakelse fra alle de nordiske land. Den vesentligste nytte av samarbeidet anses å være samordning av arbeidsmetoder samt en høy standard på testmetoder som er internasjonalt anerkjent. Det er Ministerrådets oppfatning at samarbeidet mellom de nordiske land er tilfredstillende hva angår antidoping-arbeidet innenfor den organiserte idretten.

Når det gjelder problematikken utenfor den organiserte idretten, er det ikke noe formalisert samarbeid i dag i nordisk regi. Det samarbeid som har funnet sted er av mer bilateral karakter mellom de ulike land. I Sverige, Norge og Danmark finnes særlig lovgivning om doping, og en slik lovgivning drøftes på Island. Finland har ingen særlig lov på området. De nordiske toll- og politimyndigheter har et formelt samarbeid seg imellom der de myndigheter som overvåker bruk av anaboliske midler treffes for informasjonsutveksling.

Erfaringsutveksling pågår løpende landene imellom vedrørende utviklingen og enkelte tiltak. I Norge planlegges formalisering av et kontaktutvalg under

Kulturdepartementet sommeren 1997, som vil måtte utarbeide en handlingsplan for bekjempelse av doping også utenfor den organiserte idretten. Videre vil man fra norsk side utrede forutsetningene for og konsekvensene av en eventuell kriminalisering av dopingmidler. I Sverige er det lagt fram en utredning *Doping i folkhälsoperspektiv* (SOU 1996:126). Betenkningen inneholder en omfattende kunnskapssammenstilling vedrørende ulike aspekter av dopingproblemet, samt flere forslag om tiltak, herunder en utvidet strafferamme for illegal håntering av dopingmidler, først og fremst anabole steroider. Betenkningen har vært sendt til høring, og spørsmålet er nå under forberedelse hos regjeringen. En proposisjon vil bli forelagt Riksdagen 1997/98.

Ministerrådet vil avvente de nasjonale drøftelser før man tar standpunkt til et evt. utvidet samarbeid.

2) De nordiske land meddeler:

Europarådets antidopingkonvention har succesivt ratificerats av alltfler medlemsstater, senast av Lettland och Luxemburg. Vad beträffar problemet med anabola steroider utanför idrotten har gruppen för övervakning av konventionens tillämpning ("monitoring group") nyligen beslutat vända sig till Europarådets ministerkommitté och be den ta upp frågan.

Meddelande om rekommendation nr 14/1994/nord angående nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i sin nationella lagstiftning garantera nordiska medborgare rätt till färdtjänst."

Nordiska ministerrådet meddelar för de nordiska ländernas regeringar:

Nordiska Regjeringene henviser til siste års meddelelse. Nordiske medborgeres tilgang til transporttjensester er reglert i den nordiske konvensjon om sosialhjelp og sosial trygghet. Det henvises til redgjørelse fra landene i Ministerrådets publikasjon *Veiledende merknader til nordisk konvensjon om sosialhjelp og sosiale tjenester*, kommentarer til konvensjonens artikkel 10 om transportordninger. På denne bakgrunn anser Ministerrådet at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 20/1994/euro angående program för det nordiska europasamarbetet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och *att* utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

På grundval av de reformbeslut som fattades vid Nordiska rådets 46:e session i Reykjavik beslutade samarbetsministrarna i juni 1995 att EU/EES-frågorna skall stå på dagordningen på alla ministerrådsmöten. På samma sätt har statsministrarna och utrikesministrarna beslutat att europafrågor skall vara en fast dagordningspunkt på dessa möten.

Vid de nordiska EU-representationerna har särskilda kontaktpersoner utsetts. Kontaktpersonerna skall bland annat bidra med information om aktuella frågor inom EU-apparaten, samt identifiera problemställningar i EU-samarbetet vilka har en klar nordisk dimension.

Då samarbetsministrarna hade möte i Uppsala i juni 1996 fastställdes mer preciserade riktlinjer för behandling av EU-frågor på nordiskt plan. Dessa riktlinjer gäller framförallt skapandet av fungerande arbetsmetoder med syfte att trygga ett tillräckligt nordiskt inflytande över den europeiska dagordningen. Beslutet tar särskilt fasta vid förberedelser och behandling av EU/EES-frågor i ministerråden liksom anpassning av möten och tidsplaner till EU-kommissionens arbetsprogram och ordförandelandets halvårsprogram för att därigenom säkra relevant nordisk behandling. Ministerrådssekretariatet skall dessutom utveckla samarbetet med EU-representationerna i Bryssel för att skapa bättre förutsättningar för behandling av frågor av mer långsiktig och principiell karaktär innehållande en nordisk dimension.

Under samarbetsministrarnas möte i Bryssel i mars 1997 belystes nödvändigheten av ett ökat utbyte av information mellan samarbetsministrarna och de nordiska EU-ambassadörerna i Bryssel. Vidare beslutades att Generalsekreteraren skall representera Nordiska ministerrådet och att Presidiedirektören skall representera Nordiska rådet under EU-ambassadörernas koordineringsmöten varje halvår. Det beslutades också att möjligheterna att stationera ministerrådssekretariatets medarbetare vid EU-representationerna under kortare perioder skall undersökas närmare. Det föreslogs

också att det varje år skall hållas ett möte för att säkra utvecklingen mellan huvudstäderna, Bryssel och ministerrådssekretariatet.

I oktober 1996 beslutade samarbetsministrarna att en årlig statusrapport över Nordiska ministerrådets behandling av EU/EES frågor skall utarbetas. Nordiska rådets sekretariat har medverkat i ministerrådssekretariatets EU-policy grupp som ansvarat för utarbetandet av förslaget till 1997 års statusrapport. I 1997 års förslag till rapport poängteras vikten av att arbeta mot långsiktiga mål. Rapporten visar hur det inom vissa sektorer (framförallt konsument, livsmedel, lagstiftning, miljö, arbetsmaknadspolitik, social och hälsa, jämställdhet, utbildning och forskning samt regionalpolitik) har arbetats för att etablera olika slag av fora för att kunna fånga upp signaler från Bryssel och koordinera nordiska intressen därefter. Av rapporten framgår det också att de frågor som Nordiska rådet engagerar sig i till hög grad sammanfaller med de av Nordiska ministerrådet prioriterade frågorna.

Med hänvisning till att huvuddelen av rekommendationen uppfyllts i samband med reformprocessen och att Nordiska ministerrådet kommer att utarbeta en statusrapport för orientering årligen så anser Nordiska ministerrådet för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 22/1994/nord angående förstärkt Nordsjösamarbete

Rekommendationen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* utgående från kartläggningen värdera hur regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ett av de viktigare nya initiativ som tagits angående ett förstärkt Nordsjösamarbete som också inkluderar Skottland, är EU-Artikel 10-programmet *Northern Periphery*, där målet är att igångsätta innovativa projekt, som skall utveckla kunskap om nya otraditionella lösningar för utveckling av näringsliv och offentliga tjänsteerbjudanden inom glesbygdsområden. Programmet omfattar de nordliga regionerna i Finland, Sverige, Norge och Scottland. EU kommer att bidraga med 4-5 MECU och totalbudgeten blir 8 MECU. Programmet startas upp hösten 1997 och avslutas vid utgången av 1999. Sekretariatet för Artikel-10-programmet

kommer att bli lokaliserat till Nordiska ministerrådets lokaler i Köpenhamn.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 27/1994/nord angående samnordisk skogsinformation

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift".

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som uppföljning av Nordiska rådets rekommendation har Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor givit Samnordisk skogsforskning (SNS) i uppdrag att genomföra ett projekt med angivet syfte. SNS har därför med början 1995 drivit ett informationsprojekt angående hållbart skogsbruk i Norden. Projektet och dess resultat har löpande diskuterats av SNS styrelse, i vilken ingår representanter som är centralt placerade inom ländernas skogsadministration, skogsforskningsadministration och skogsnäring. Den av Nordiska rådet önskade förankringen hos sektorns olika företrädare har därmed tillgodosetts.

Budgeten för projektet har varit 600.000 DKK varav SNS bidragit med 100.000 DKK och Nordiska ministerrådet med 500.000 DKK.

Projektet har indelats i fyra faser:

Fas 1: Översikt över riktlinjer för hållbart skogsbruk i de nordiska länderna

Fas 2: Översikt över forskning i anslutning till hållbart skogsbruk

Fas 3: Kortfattad sammanfattning på engelska av ovanstående två faser

Fas 4: Temaartiklar om hållbart skogsbruk till relevant europeisk fackpress

Projektets två första faser har redovisats i rapporten *Bæredygtigt skovbrug i Norden - oversigt over forskning og retningslinier* (NORD 1996:27). Sammanfattningen, fas 3, föreligger i manuskript på norska och ska översättas till engelska. Tryckning planeras i serien TemaNord under 1997. Det svenska skogsforskningsinstitutet Skogforsk har fått i uppdrag att utarbeta temaartiklar i fas 4 av projektet. Denna fas pågår fortfarande. Sammanfattningsvis kan konstateras att saklig information om de nordiska

ländernas tillgångar och skogsdrift nu finns tillgänglig och inom kort kommer att föreligga även på engelska.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

1995

Meddelande om rekommendation nr 4/1995/nord angående nordisk informationsnetværk for menneskerettigheder

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

> *at* bistå de 5 nordiske menneskerettighedsinstitutter med at etablere et informationsnetværk mellem centrene, således at der kan opnås fællesnordisk værdi af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale; afholdelse af konferencer, kurser seminarer og højskoleophold; udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler."

Nordisk Ministerråd meddeler:

For at kunne tage stilling til hvorvidt dette omfattes af kravet om nordisk nytte bad man i første omgang om, at institutterne tydeliggjorde de effektivitetsgevinster og besparelser som opstår gennem nordisk samvirke. De nordiske justitsministre har derefter behandlet det fremlagte forslag. De er i udgangspunktet positive overfor tanken om at etablere et fælles informationsnetværk mellem menneskerettighedsinstitutterne i de nordiske lande. De er imidlertid kommet til den konklusion, at man ikke på det foreliggende grundlag kan anbefale Samarbejdsministrene at støtte det fremlagte projekt, idet den nordiske nytte ikke er godt nok dokumenteret i forslaget. Samarbejdsministrene kom i oktober 1996 til den konklusion, at man ud fra budgetmæssige hensyn og da det fremsatte forslag stadig ikke var tilstrækkeligt belyst, ikke kunne imødekomme ansøgningen. Samarbejdsministrene udtrykte dog sin principielle støtte til et nordisk samarbejde på området og har overfor ansøgeren tilkendegivet et ønske om at modtage en ansøgning vedrørende et forstærket nordisk samarbejde på menneskerettighedsområdet. Ansøgeren har imidlertid ikke reageret på opfordringen.

Ministerrådet finder herefter at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 5/1995/nord angående nordiskt samarbete på havsrättens område

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om

at udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også til at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,

at der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,

at der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordiskt Institut för Sjörätt, som upprättades 1963, har till syfte att främja forskning och undervisning i de nordiska länderna i sjörätt och allmän transporträtt, olje- och gasrätt (institutet har en särskild avdelning för petroleumsrätt) samt besläktade rättsområden.

Institutet hör administrativt - inom ministerrådet - under utbildnings- och forskningsministrarna och är samtidigt knutet till juridiska fakulteten vid Oslo universitet. Årsbudgeten uppgår till totalt cirka 7,8 miljoner NOK varav ministerrådets bidrag uppgår till 2,8 miljoner. I övrigt finansieras projektet genom bidrag från Oslo Universitet och privata fonder. Institutet råder över ett omfattande bibliotek, som på det sjörättsliga området kan kvalificeras som ett av världens bästa.

Det nordiska samarbetet på havsrättsområdet tillvaratas i princip av ländernas utrikesministerier, representerade av deras havsrättsexperter. Samarbetet är inte formaliserat, men har genom åren manifesterats i regelmässiga konsultationer mellan de nordiska länderna. En stor del av dessa konsultationer har ägt rum i anslutning till internationella havsrättsmöten. Det är ministerrådets uppfattning att det existerande samarbetet är konstruktivt och nyttigt samt äger rum i en atmosfär av inbördes hjälpsamhet och öppenhet. Det är inte uppenbart att detta samarbete vinner på att formaliseras eller institutionaliseras. Det bör därvid framhållas, att det - såsom inom sjörätt, transporträtt eller olje- och gasrätt - på det havsrättsliga området inte finns behov av en egentlig harmonisering av ett internrättsligt regelverk, eftersom reglerna rörande havsrätten i vid omfattning återfinns i form av internationella avtal och konventioner som i givet fall skapar grundlag för mera specifika avtal mellan stater exempelvis grannländer.

Det existerar inte ett formaliserat samarbete på havsrättens område i allmänhet mellan de nordiska länderna och de baltiska länderna. Däremot sker, beroende på aktuella behov, kontakter/konsultationer på bilateral basis eller inom ramen för andra internationella fora. Som exempel kan nämnas det havsmiljörättsliga samarbetet i Östersjön (HELCOM). På sikt kan möjligen samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna bedrivas i fastare former.

Med hänvisning till detta svar bedömer ministerrådet för närvarande att de samarbetsformer som nu tillämpas är ändamålsenliga. Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 9/1995/nord angående orkester Norden

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerrådet

å yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.

å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell med finansieringsplan for Orkester Norden innen 1. august 1995

å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bak grunn av den av NOMUS framlorganisasjonsmodell og finansieringsplan."

Nordiska ministerrådet meddelar:

NOMUS, den nordiska musikkommittén utförde en utvärdering av Orkester Norden på uppdrag av Nordiska ministerrådet (kulturministrarna) hösten 1996 samt en supplerande evaluering 1997. På grundval av denna utvärdering beslutade MR-K (möte 1/97) att skapa förutsättningar för att förlänga Orkester Nordens verksamhetperiod med två år det vill säga 1998 och 1999 genom en årlig beviljning på 1.000.000 DKK.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 10/1995/nord angående blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisation

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålles även efter år 1995."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I drøftingene av nysatsinger innenfor nordisk undervisningssamarbeid, påpekte MR-U behovet for fornyelse og oppfordret til at nye målgrupper inndras i nordisk folkeoplysnings- og voksenopplæringssamarbeid. På denne bakgrunn vedtok FOVU i 1994 å endre støtteordningene slik at all støtte fra og med 1996 gis som prosjektstøtte. Formålet med de nye retningslinjene var å stimulere til samarbeid på tvers av sektorer, større fleksibilitet og kvalitet i prosjektene.

På bakgrunn av drøftingene i Nordisk Råds 47.sesjon i Kuopio vedtok Nordisk Ministerråd 5.desember 1995

at blokktilskudd til nordiske studieforbundssammenslutninger opprettholdes som prinsipp

at styringsgruppen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU) administrerer ordningen som en del av støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring

at blokktilskuddet fastsettes som en relativ andel av det årlige beløp til støtteordningen

at FOVU gis i oppdrag å utarbeide kriterier for blokktilskuddet basert på prinsippene om nordisk nytte

FOVU har deretter utarbeidet en veiledning for støtteordningen, som også omfatter kriterier for blokktilskuddet.

På denne bakgrunn anser Ministerrådet at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 11/1995/euro angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU

att på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område."

Nordisk ministerråd meddeler:

De nordiske EU-medlemslande arbejder alle for størst mulig åbenhed i EU. Dette har senest resulteret i vedtagelse den 2. oktober 1995 af en adfærdskodeks for offentliggørelse af Rådets protokoller og erklæringer til optagelse i protokollerne, når Rådet optræder som lovgivende myndighed. Med adfærdskodeksen er der indført regler vedrørende offentliggørelse af erklæringer til Rådets mødeprotokol. I henhold hertil er der en forhåndsformodning om, at et flertal af medlemslande ønsker erklæringer til mødeprotokollen offentliggjort, med mindre det konstateres, at der ikke er simpelt flertal for offentliggørelsen, fordi et medlem af Rådet har bedt om at får flertallet bekræftet. Derudover kan et medlemsland alltid selv offentliggøre dets egne erklæringer fra Rådets møteprotokol.

Med hensyn til mødeprotokollen besluttes det ved vedtagelsen af Rådets mødeprotokol, om denne skal være offentlig.

Der er vedtaget andre regler om åbenhed i EU end ovennævnte. Danmark - og Sverige og Finland efter deres indtræden i EU - har i forbindelse med forhandlingerne om disse været meget aktive. Dette gælder i forbindelse med etableringen af regler om offentliggørelse af afstemningsresultater, aktindsigt i Rådets dokumenter, åbne debatter på rådsmøder og senest, jf. ovennævnte, erklæringer til Rådets mødeprotokol.

De nordiske lande presser også på for en forvaltning af ovennævnte regler, som er så åben som mulig. Det gælder fx i sager om aktindsigt i Rådsdokumenter, hvor de nordiske lande generalt er mere imødekommende overfor individuelle anmodninger end de fleste af øvrige medlemslande. Dette er helt i overensstemmelse med de centrale nordiske principper om en åben forvaltningskultur.

Reglerne om åbenhed i EU har således vært en nordisk prioritet i Regeringskonferencen. Ved afslutningen af Regeringskonferancen og udarbejdelse af den endelige tekst til Amsterdamtraktaten, er reglerna om aktinsigt blevet traktafæst og princippet om åbenhed præciseret. I Amsterdamtraktaten er der således indsat en ny artikel, hvorefter alle borgere, fysiske og juridiske personer tillhørende et EU-land, har ret til aktinsigt i dokumenter fra EU-institutionerne (Parlamentet, Rådet og Kommissionen). Princippet om åbenhed suppleres endvidere af en erklæring fra Regeringskonferencen om kvalæiteten af EU-lovgivningens affattelse of tilgænglighed.

Ministerrådet følger løbende upfølgningen af Regeringskonferenecen samt implementering af Amsterdamtraktaten, herunder Rådets udformning af generelle principper og begrænsninger i aktinsigten.

Ministerrådet foreslår under henvisning til de konkrete resultater fra Regeringskonferencen, at rekommendationen afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 14/1995/nord angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995 - 1999 i enlighet med ministerrådsförslag B 147/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Förslag till regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-99 *Tillväxt och utveckling i Nordens regioner* har framlagts för Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) och fastställts av dem 24 mars 1995.

Ministerrådet avser uppfylla de mål och intentioner som framgår av programmet. Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivs.

Meddelande om rekommendation nr 15/1995/euro angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO

Rekommendasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer de nordiske regjeringer

å utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kan innføre sosial- og miljøklausuler i WTO, og ved å sikre en nære samordning av disse spørsmål med arbeidet i f.eks. ILO og OECD."

De nordiske lands regjeringer meddeler:

De nordiska ländernas regeringar meddelar att man återkommer med ett svar till denna rekommendation innan sessionen.

Meddelande om rekommendation nr 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter."

Nordiska Ministerrådet meddelar:

I 1994 nedsatte Ministerrådet en arbejdsgruppe for iværksætterordninger med særlig vægt på servicesektoren. Gruppens opgave har været at kortlægge eksisterende nyetableringsordninger og servicesektoren i hvert nordisk land, at undersøge relevante områder inden for servicesektoren, som kan fremmes ved hjælp af iværksætterordninger samt at se på, om der er behov for nye initiativer i denne henseende samt at overveje mulighederne for nordisk samarbejde, f.eks i form af erfaringsudveksling om iværksætterordninger.

En vigtig del af arbejdet omkring styrkelsen af iværksætterordninger vedrører støtte til kvindelige iværksættere. De nordiske lande har forskellige foranstaltninger som specielt er rettet imod kvindelige iværksættere. Med henblik på en styrkelse af kvindernes muligheder på dette felt gennemførte Nordisk Ministerråd i efteråret 1996 en konference om kvindelige iværksættere. Konferencen havde til formål at kortlægge indsatsen omkring kvindelige iværksætteres muligheder og forhold. Der blev på konferencen udvekslet ideer og erfaringer herom blandt deltagerne fra hele Norden og Baltikum.

Meddelande om rekommendation nr 22/1995/nord angående funktionhindrades situation och levnadsvillkor i Norden

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med utgångspunkt i FN:s stadgardregler göra en utvärdering av funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Alle de nordiske land har utarbeidet rapporter til FNs særlige rapportør vedrørende oppfølging av standardreglerne for handikappede. Disse rapporter er tilgjengelige og vil sendes til Nordis Råd. Ministerrådet er, som før, av den oppfatning at en felles kartelegging ikke lar seg gjøre.

I 1996 og 1997 har Nordisk Ministerråd omorganiserert samarbeidet om handikappspørsmål, herunder opprettet et tverrsektorielt, bredt sammensatt Nordisk handikappolitisk Råd. Rådet skal iflg sitt mandat:

- med användande av ministerrådsstrukturen som plattform och stöd bidra till att handikappspolitiska aspekter inom alla relevanta samhällsområden synliggörs och beaktas i hela Ministerrådets verksamhet.
- ta initiativ till handikappspolitiska satsningar både inom enskilda sektorer och tvärsektoriellt.
- bidra till att öka genomslagskraften för det nordiska handikappspolitiska samarbetet i de nordiska länderna.
- verka för informations- och erfarenhetsutbyte i handikappsfrågor mellan de nordiska länderna, bl.a. i relation till EU- och närområdesaktiviteter.
- arbeta för implementering av FNs standardregler om lika möjligheter för människor med funktionshinder.

Nordisk Råd er sikret deltagelse og innflytelse i det Handikappspolitiske Rådet som bl.a. har fått i oppgave å utarbeide et tverrsektorielt satsningsprogram på handikappområdet og vil i den sammenheng måtte definiere de viktigste utviklingsområdene for personer med funksjonshindringer og på hvilke områder der er mest hensiktsmessig med fellesnordiske insatser innenfor Rådets mandat.

På den bakgrunn mener Ministerrådet at rekommendasjonen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 24/1995/p angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* tillse att reformprocessen *Nordiskt samarbete i en ny tid* ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med

ministerrådet. Härvidlag bör rapporten *Nordisk nytte* med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

I redogörelsen till Nordiska rådet inför den 48:e sessionen rapporterade Ministerrådet att det sker en kontinuerlig uppföljning och uppdatering av de åtgärder som vidtas i uppföljningsprocessen av reformrapporten *Nordiskt samarbete i en ny tid*. Reformrapportens förslag är till väsentliga delar genomförda. Det konstaterades att vissa förslag, så som exempelvis hanteringen av EU/EES-frågor, är av mer långsiktig karaktär, det vill säga implementeringen av de förslagen är ett fortlöpande arbete. Däremot har mer konkreta förslag slutbehandlats, så som exempelvis samlokaliseringen av ministerråds- och presidiesekretariaten som genomfördes planenligt per den 1 augusti 1996.

Gällande rapporten *Nordisk nytte*, som är en genomgång av de samnordiska institutionerna, fattade samarbetsministrarna, efter att ha hört Nordiska rådet, slutligt beslut den 10 april 1996. Omorganiseringen av de nordiska institutionerna är nu genomförd. Nordplan och Nordrefo läggs ner som institutioner per den 30 juni 1997 och Nordregio startar den 1 juli. Med dessa förändringar är beslutet från den 10 april 1996 genomfört.

Frågan om uppföljningen av reformrapporten har kontinuerligt behandlats i möten mellan presidiet och samarbetsministrarna samt i möten mellan Nordiska rådets president och ordföranden för samarbetsministrarna under 1996. Från och med 1997 finns en ny procedur införd i budgetarbetet som innebär en kontinuerlig dialog med rådet framförallt avseende prioriteringar i budgetarbetet. I det senaste budgetarbetet har en strävan varit att ha flexibilitet i budgeten. Detta har åstadkommits dels genom aktiva omprioteringar med bl.a. flera nya initiativ, dels genom förslaget om att öka MR-reserven.

Som ett led i reformprocessen har initiativ tagits att ansvars- och kompetensfördelningen inom ministerrådets regi och ministerrådssekretariatets roll skall ses över.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 26/1995/p angående Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser

att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena."

Nordiska ministerrådet meddelar:

En dialog har förts med Nordiska rådets presidium om dels, rådets inflytande på budgeten för det nordiska samarbetet och dels, rådets synpunkter på utformningen av verksamhetsberättelsen (C1) mm. Denna dialog har resulterat i en ny procedur i budgetarbetet där samarbetsministrarnas ordförande redan innan budgetdirektiven fastställdes hade ett möte med rådets presidium, där en särskild grupp är utpekad av presidiet för att fortsätta dialogen samt att samarbets-ministrarnas ordförande är beredd att i september på nytt möta presidiet. När det gäller utformningen av ministerrådets dokument har dialogen resulterat i att budgetförslaget för 1998 utformats med uppgifter om utfall, fördelning på de tre pelarna mm. Information om bokslut och annat önskat underlag har överlämnats till rådet under våren 1997. En förenklad och mer lättläst verksamhetsberättelse för 1996 överlämnades tillsammans med budgetförslaget för 1998 till rådet i början av augusti 1997.

Samarbetskommittéen har anmodat ministerrådets budgetexpertgrupp att genomföra en generell genomgång av ministerrådets budgetstruktur och komma med förändringsförslag.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör för en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning"

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Förklaringen om upprättelsen av Arktiskt råd undertecknades i Ottawa 19 september 1996 av USA, Kanada, Ryssland och de nordiska länderna. De nordiska ländernas regeringar är uppmärksamma på Nordiska rådets önskningar. Det pågår fortvarande förhandlingar i Arktiska rådets regi om procedurer och regler om Rådets verksamhet som inkluderar frågan om observatörstatus.

Det är betydelsefullt att Standing Committee of Parlamentarians of the Arctic Region, etablerad av Nordiska rådet i juni 1994, inviteras att delta i ämbetsmannamöten. Det arbetas för att etablera varaktiga regler för rådets prosedurer.

De nordiska ländernas regeringar samarbetar intensivt för att säkra effektivt sekretariatsstöd till rådet bland annat genom förslag om gemensam finansiering för denna typ av tjänster.

Meddelande om rekommendation nr 33/1995/euro angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO2-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NOX (kväveoxider) och SO2 (svaveldioxid)."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Danmark: CO_2: Det er desværre ikke lykkedes at opnå enighed i EU om en fælles CO2-/energiafgift, men Kommissionen arbejder på et nyt forslag om minimumsafgifter på energi, som forventes fremlagt i løbet af foråret.

CO_2 vedrørende biler: Regeringen har i foråret 1996 udsendt en handlingsplan for reduktion af transportsektorens CO_2-udslip. Som et af de første konkrete initiativer har Skatteministeriet fremlagt forslag til erstatning af den hidtidige vægtafgift med en ny grøn ejerafgift, hvor den årlige afgift fastlægges på baggrund af CO_2-udslip.

EU-Kommissionen har i 1995 udsendt et forslag til en strategi for nedsættelse af CO_2-udslippet fra personbiler. Rådet (miljø) vedtog i juni 1996 en række konklusioner med udgangspunkt i Kommissionens forslag. Det anbefales, at strategien kommer til at omfatte følgende elementer: Aftale med industrien, anvendelse af differentierede afgifter, information og højere brændstofafgifter.

Begrænsning af udledning af forurenende stoffer: De nordiske lande var væsentlige initiativtagere og har arbejdet for udarbejdelse af forslag til en sammenhængende forsuringsstrategi i EU-regi. Disse bestræbelser har medført, at Miljøministerrådet den 18. december 1995 vedtog et sæt konklusioner vedrørende nødvendigheden af en forsuringsstrategi.

Rådet henstiller til Kommissionen at udarbejde en fællesskabsstrategi for forsuring. Danmark støtter arbejdet og vil aktivt arbejde for, at strategien bliver så effektiv som muligt, koordineret med forsuringsarbejdet i ECE-regi, samt at den gennemføres konsekvent.

Danmark vil endvidere virke for, at direktivet om begrænsning af visse luftforurenende stoffer fra store fyringsanlæg ved den igangsatte revision kommer til at indeholde emissionsgrænseværdier, der er så lave som teknisk muligt og økonomisk forsvarligt, samt at kvoteudslipskravene for gruppen af eksisterende anlæg skærpes. Også hensynet til fyringsanlæggenes energieffektivitet bør indgå i revisionsarbejdet.

SO_2 : Danmark indførte allerede i 1992 afgiftsdifferentiering for forskellige dieselkvaliteter i transportsektoren (let diesel, ultralet diesel). Dette har medført, at svovlindholdet i autodiesel siden da har ligget på 0,05% (hvor det tilladte indhold var 0,2%). De 0,05% blev indført som obligatorisk EU-krav fra 1. oktober 1996.

No_X : På EU-plan skærpes udstødningsnormerne for biler løbende. Disse normer omfatter udslip af No_X. For personbiler træder skærpede normer i kraft fra 1. januar 1997. For varebiler sker en skærpelse fra 1998, og for lastbiler og busser blev sidste skærpelse indført fra 1. oktober 1996. Yderligere skærpelse forventes indført for alle kategorier fra år 2000.

Finland: Från ingången av 1997 förändrades energibeskattningen i Finland.

Produktionsskatterna på bränslen för elproduktion avskaffades och ersattes med en elskatt, som är graderad enligt användargrupp. Industrin och växthusnäringen har en lägre skattesats än övriga samhällssektorer.

I värmeproduktionen däremot bibehölls produktionsskatterna på bränslen, men skattestrukturen förändrades så att den tidigare kombinerade koldioxid/energiskatten ombildades till en ren koldioxidskatt.

Skattesatsen på bränslenas kolinnehåll skärptes dessutom kännbart.

I skattesystemet ingår bestämmelser om stöd till mindre anläggningar som använder förnybara bränslen.

CO2: Koldioxidbeskattningen utvecklades och togs i bruk i Finland redan i början av 1990-talet. Nu har man varit tvungen att minska dess miljöstyrande effekt emedan man inte lyckats gå vidare i ärendet inom EU. Vid EUs miljöministermöte den 3 mars 1997 framförde Finland, att en enhetlig energibeskattning inom EU är en absolut förutsättning för att Finland skall kunna nå sina mål för minskade utsläpp år 2010. Det kan noteras, att kommissionen gav sitt förslag till energibeskattning i mitten av mars.

SO2 och NOX: Finland lägger stor vikt vid arbetet med EUs försurnings- och ozonstrategier. Speciellt i EUs svavelpolitik bör dock uppmärksamhet fästas även vid minskningen av utsläppen i Central- och Österuropa.

I Finland har utsläppen av svavel redan nu minskat med 80% jämfört med år 1980. Även kväveutsläppen har minskat avsevärt, trots att bränsleförbruket har ökat starkt. Bindande krav på rening av utsläpp har fattats bl.a. för nya bilar samt för nya och gamla kraftverk. Svavelhalten i största delen av det motorbränsle som säljs i Finland är mycket lägre än vad som fastställs i EUs direktiv. Finland anser det vara viktigt att skärpa EUs krav angående bränslens kvalitet.

Island: Islands regering har vedtaget en ny handlingsplan om miljøsager: "Bæredygtig udvikling i islansk samfund" Denne indebærer at man i Island reviderer pålægningen af afgift på brændstoffer med det formål at begrænse udslip af CO2. Island har også deltaget i ENVECO-udvalget i EU hvor økonomiske styremidler fortsat diskuteres.

Island har undertegnet Konventionen om langtransporteret grænseoverskidende luftforurening, men ikke dens protokoller om SO2 og NOX. Island har implementeret alle relevante EU-direktkiver på dette område men, med en dispensation angående udslip af SO2 fra biler.

Norge: Norge implementerer relevante EU-direktiver og viser til protokollen og forhandlinger under Konvensjonen om langtransportert grenseoverskridende luftforurensning hvor Norge spiller en aktiv rolle.

Det er ikke foretatt endringer av CO2-avgiftssystemet i Norge, foruten inflasjonsjustering av satserne. Det arbeides med sikte på å fremlegge en Stortingsmelding om grønne avgifter og merverdiavgiftssystemet høsten 1997 som en oppfølging bl.a. av Grønn Skattekommisjon som la fram sin instilling i juni 1996.

Sverige: CO2: Inom EU har man inte lyckats nå enighet om en gemensam CO2-skatt, men Kommissionen har lagt fram ett förslag till ett direktiv om beskattning av energiprodukter som nu är till behandling. Sverige har på egen hand infört en CO2-skatt som för närvarande är 36 öre/kg koldioxid. Regeringen har nyligen lagt ett förslag att höja koldioxidskatten för industrin, som ligger på en lägre nivå, och samtidigt införa nedsättningsregler för den energiintensiva delen av industrin.

Sverige arbetar aktivt inom ramen för EU för att utveckla EU:s klimatstrategi. Under miljöministermötet i mars 1997 beslöt Rådet att EU i de globala klimatförhandlingarna skall föreslå att industriländerna skall minska sina utsläpp av CO2, metan och dikväveoxid med 15% till år 2010. Dessutom skall EU arbeta för att ytterligare minska utsläppen av framför allt CO2.

Sverige har vidtagit en hel del åtgärder för att minska utsläppen. Här kan nämnas:

- energi, drivmedels- och koldioxidbeskattningen
- investeringsstöd till biobränsleanvändning, vindkraft och solvärme
- program för effektivare energianvädning
- stöd till utbyggnad av fjärrvärme
- utveckling och demonstration av miljövänlig teknik inom transport- och bilbränsleområdena
- insatser för energieffektivisering och övergång till förnyelsebara energikällor i Baltikum och Österuropa

SO2 och NOx: Det är tillfredsställande att Kommissionen nu antagit en gemensam strategi mot försurning. Målet med strategin är att nedbringa de försurande utsläppen till under kritiska belastningsgränser.

Strategin innehåller ett antal för EU gemensamma åtgärder. Dessa åtgärder har utformats så att de skall binda länderna vid vissa gemensamma åtgärder men också tillåta en viss flexibilitet vad gäller nationella styrmedel, t.ex. ekonomiska styrmedel och andra strukturåtgärder.

Sverige stödjer Kommissionens försurningsstrategi och kommer att aktivt arbeta för att strategin blir så effektiv som möjligt.

Statsmakternas miljömål för försurningen är att denna inte skall ge skador på den biologiska mångfalden och naturens produktionsförmåga. Etappmål på vägen dit är riksdagens beslut att utsläppen av svavel och kväveoxider skall minska med 80% resp 30% från 1980 till 2000 respektive 1995.

För svaveldioxidutsläppen gäller att detta delmål redan är uppnått. Det har främst uppnåtts genom minskad oljevärmning, successivt skärpt svavellagstiftning och ekonomiska styrmedel. Svavelskatten som infördes 1991 har bidragit till att svavelhalten i eldningsoljorna nu är lägre än vad som krävs i lagstiftningen. Miljöklassning av dieselbränsle har också varit effektivt för att få ned svavelhalten.

Utsläppen av kväveoxider har sedan 1980 minskat med 15%. Vägtrafiken är den största enskilda källan men sjöfart och arbetsmaskiner svarar tillsammans för nästan lika stor del. Ytterligare kravskärpningar för vägfordon - de redan beslutade EU 96-kraven och planerade skärpningar från år 2000 - kommer även fortsättningsvis att bidra till minskade NOx-utsläpp. Kompletterande åtgärder behöver vidtas inom sjöfart och för arbetsmaskiner. I båda fallen gäller det att få till stånd effektiv rening av dieselmotorer. Dieselmotorn svara också för en ökande andel av de framtida utsläppen från vägtrafiken. Utsläppen från fasta förbränningsanläggningar har minskat kraftigt de senaste åren genom den NOx-avgift som infördes 1992.

Meddelande om rekommendation nr 34/1995/när angående regionalt samarbete inom energiområdet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordiska ministerrådet har i redogörelsen över det nordiska energipolitiska samarbetet framfört de åtgärder ministerrådet företagit och planerar inom Närområdet. Relationerna till energimyndigheterna skall utvecklas för att tillsammans behandla samarbetsfrågor, bl.a. miljövänlig produktion av energi, utvecklingstendenser och möjligheter på el- och gasmarknaderna samt en effektiv resursanvändning.

Ministerrådet genomför projekt som stöder denna process, bl.a. ett kompetensuppbyggande program för energiexperter i Baltikum , en utredning över naturgasens möjligheter att medverka till en reducering av miljöutsläppen i Norden och Närområdena samt en perspektivstudie av energimarknaden omkring Östersjön.

Mot bakgrund av dessa utredningar kommer ministerrådet att diskutera ytterligare insatser i Närområdet.

Ministerrådet hänvisar ytterligare till de nordiska statsministrarnas deklaration om hållbar energiförsörjning runt Östersjön, 27 juni 1997, som understryker intentionen att arbeta för ett förverkligande av visionen om en hållbar energiförsörjning runt Östersjön och att en viktig dimension i detta arbete vill vara en utvidgad satsning på förnybara energikällor samt utveckling av ett integrerat gasnätverk. Ministerrådet kommer på statsministrarnas anmodan att lämna en första rapport inför Nordiska rådets session i november 1997, som bland annat beskriver förutsättningar för ett ökat bruk av förnybara energikällor samt offentliga ramverk för byggning och drift av ledningsnät och annan infrastuktur för ett gasnätverk.

Meddelande om rekommendation nr 35/1995/nord angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen

att kulturutskottet inte stödjer upprättande av *Ett levande Norden*-fond

att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur

att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå

att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder

att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet redogjorde för sin verksamhet angående handlingsplanen genom att sända till Nordiska rådet Ett kommande Norden - Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplanen för barn- och ungdomskultursamarbete för behandling under 48e sessionen.

I rapporten beskrevs bl.a. hur utbildnings- och forskningsministrarna bidrar till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete. Ytterligare berättar rapporten att ministerrådet har öronmärkt 80 % av Nordiska ungdomskommitténs medel till den generella stödordningen för barn- och ungdomsorganisationer och -grupper. I enlighet med kulturministrarnas beslut har den största delen av medlen utdelats till projektverksamhet i stället för driften av organisationerna.

Ministerrådet tillsatte i maj 1996 en ledningsgrupp för nordisk barn- och ungdomskultur som i samarbete med kulturområdets samarbetsorgan och Nordiska ungdomskommittén skall genomföra handlingplanen. Ledningsgruppen är också ansvarig tillsammans med Nordiska ungdomskommittén för att bidra till kulturstrategi i förhållande till de mångkulturella samhällena i Norden.

Ministerrådet avser att kontinuerligt rapportera till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Ministerrådet föreslår att att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 36/1995/euro angående utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet återkommer med svar angående denna rekommendation.

Meddelande om rekommendation nr 37/1995/nord angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordisk skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De eksisterende ordninger (NORDPLUS-junior og det nordiske skoledatanet) varetager allerede de to- og flerkulturelle børns interesser på området. Ministerrådet finder det derfor ikke nødvendigt at etablere særskilte ordninger for de to- og flerkulturelle børn.

Ministerrådet anser at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 39/1995Nord angående likabehandling av nordiska medborgare i samarbete med de nordiska ombudmännen

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombudsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner."

De nordiske lands regjeringer meddeler:

I hvert av de nordiske land har det vært overveiet hvordan man best kan ivareta informasjonsbehovet om Helsingforsavtalens likebehandlingsregel og om den bør nedfelles i gjeldende retningslinjer for arbeid med ny lovgivning og forskrifter.

Det foreligger dessuten planer om et nordisk informasjonsskrift som kan distribueres til administrativt ansvarlige og til almenheten. Ministerrådet arbeider også med et forslag om en fellesnordisk opplysningstelefon.

Ministerrådet er også beredt til å gi ombudsmannsinstitusjonene den assistanse som de måtte ha behov for i deres arbeid med spørsmål som gjelder likebehandlingsregeln.

Meddelande om rekommendation nr 40/1995/nord angående utvigdat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidtaga åtgärder för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömissionerna via Nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordiskt samarbete har alltid varit en naturlig utgångspunkt för kyrkans verksamhet i utlandet. Där en av de nordiska kyrkorna är representerad tar den ansvar för alla de nordiska medborgarna och i många städer sker samarbete om personal och lokaler direkt. I dag är nordisk kyrkoverksamhet representerad i över 150 städer runt om i världen.

Verksamheten finansieras med bidrag motsvarande 20-40% från stat eller kyrka medan den resterande delen finansieras genom frivilliga bidrag och gåvor.

Nordiska sjömanskyrkorådet har redogjort för ett antal områden inom vilka man önskar stärka det nordiska samarbetet:

- gemensamt informationsmaterial.
- förstärkt nordiskt rådsslag.
- utbildning för religiöst stöd och samordning vid katastrofer.
- förstärkt verksamhet i Fjärran Östern.
- produktion av gemensamt material.

Sammanlagt rör det angivna behovet för nordisk finansiering sig i storleksordningen SEK 8,5 miljoner.

Under den nuvarande budgetsituationen har emellertid regeringarna inte ansett det vara realistiskt att föreslå nya beviljningar ur ministerrådets budget.

Regeringarna stödjer verksamheten med nationella medel och anser att det innanför denna ram är möjligt att utveckla ett nordiskt samarbete som kan bidra till ett mer effektivt användande av resurserna. I Sverige får kyrkan i framtiden en friare relation till staten. Det blir då en uppgift för kyrkan att självständigt avgöra hur resurserna skall användas.

Regeringarna föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 41/1995/nord angående uttbildning av narkotikainformatörer i Norden närområden

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Som fremhævet i redegørelsen for rekommendationen har det fra Ministerrådet været påpeget, at der er en stærk international interesse for at udvikle metoder til en reduktion af efterspørgslen (demand reduction). Uddannelse og information indgår som vigtige ingredienser i denne del af narkotikabekæmpelsen. Indenfor det nordiske samarbejde på området har der været lagt vægt på at udvikle de nordiske landes lange erfaring med sådanne indsatser og finde metoder til at videregive egne erfaringer. Det har været en del af virksomheden indenfor Nordisk Ministerråds tidligere institution - Kontaktmannaorganet för Narkotikafrågor - og dette perspektiv vil blive taget i betragtning i det fremtidige samarbejde under nye former.

Spørgsmålet om gennemførelse af en uddannelse af unge som narkotikainformatører som anført i rekommandationen er blevet drøftet i arbejdsgruppen for samarbejde med Nordens nærområder inden for social- og sundhedssektoren, i Nordisk Kontaktmandsorgan og i den nyoprettede embedsmandskomité for narkotikaspørgsmål. Baggrunden for drøftelserne har også været erfaringer med det hidtidige samarbejde med Nærområderne på narkotikaområdet. Samarbejdet omfatter blandt andet følgende aktiviteter:

- "Nordic- Baltic Meeting on Narcotic Drugs 18-19 May 1993", som var et stort møde, afholdt i Estland med deltagere fra de baltiske lande, de nordiske lande og flere internationale organisationer
- støtte til erfaringsudveksling vedr. metadonbehandling i Litauen
- støtte til oversættelse og tilpasning til russisk af uddannelsesprogrammet "Mias dagbog"
- støtte til repræsentanter fra Nærområderne til deltagelse i Europarådets (Pompidougruppens) "Demand Reduction Training Programme".

Ministerrådet har tidligere fremhævet, at det afhænger af de initiativer och ønsker, der kommer fra landene i nærområderne hvordan de fortsatte kontakter skal udformes.Ministerrådet har ikke fået henvendelser fra landene i nærområderne som bekræfter hensigtsmæssigheden af at gennemføre en uddannelse af unge som anført i rekomendationen. Ministerrådets arbejdsgruppe for nærområdeaktiviteter på social- og sundhedsområdet, og Embedsmandskomitéen for Narkotikaspørgsmål deler mange af de kritiske synspunkter, der er anført i høringssvarene om rekommendationen.

Ministerrådet har derimod valgt at give støtte til baltisk deltagelse i Pompidou-gruppens uddannelsesprogram, der henvender sig til personer, som arbejder med narkotikaspørgsmål, herunder professionelle, som arbejder med udvikling af forebyggelse. Under henvisning til dette allerede etablerede samarbejde på narkotikaområdet, samt til den omstændighed, at mange frivillige organisationer fra de nordiske lande idag samarbejder med nærområderne om indsatser, der retter sig mod netop børne- og ungdomshjem, finder Nordisk Ministerråd ikke baggrund for at iværksætte initiativer af den art, der foreslås. Man finder herefter at rekommandationen bør afskrives.

1996

Meddelande om rekommendation nr 3/1996/nord angående nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan blev endeligt vedtaget af Nordisk Ministerråd i september 1996.

Gennemførelsen af handlingsplanen er allerede kommet langt.

Nordisk Ministerråd har i øvrigt sendt handlingsplanen til kommissær Emma Bonino og fremhævet, at handlingsplanen bidrager til at realisere EU's rådsrekommandation om forbrugerundervisning (86/c 184/07). Nordisk Ministerråd har udtrykt ønske om en styrkelse af det uformelle samarbejde mellem landene om forbrugerundervisning. Kommissær Emma Bonino har reageret ved at tage spørgsmålet uformelt op på rådsmøde (forbrugerministre) den 10. april 1997.

Ministerrådet anser, at fremstillingen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 4/1996/när angående samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000 i enlighet med ministerrådsförslag B 163/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet vedtog på sit 14. møde, den 20. august 1996, det 4-årige samarbejdsprogram og Landskapsstyrelsesledamot Anders Eriksson fremlagde, på Nordisk Råds session i november 1996, programmet og modtog på Ministerrådets vegne Rådets kommentarer.

Ministerrådet værdsætter Rådets kommentarer, og noterede sig med glæde, at disse samstemmer med Ministerrådets opfattelse af de mange og mangesidede oppgaver indenfor fiskerisektoren, der, i en omstillingstid, bør varetages. MR-SAM skal tage stilling til budgettet for fiskerisamarbejdet i forbindelse med den årlige budgetbehandlingen og kommer i den sammenhæng til at tage det forhold i betragtning, at der er et stort antal opgaver, bl.a. indenfor bærekraftig udvikling, europæisk og international markering af Norden indenfor ressourceforvaltning samt uddannelse og kompetanceudvikling.

Meddelande om rekommendation nr 5/1996/när angående folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har påbörjat utarbetande av ett samarbetsprogram om den frivilliga sektorn. Arbetet syftar till att befrämja samarbetet mellan de frivilliga organisationerna i Norden, mellan ministerrådet och de frivilliga organisationerna och utvecklandet av den frivilliga sektorn i Nordens närområden, samt befrämja utvecklandet av den frivilliga sektorn på områ-

den där det finns fördelar att hämta genom ett nordiskt samarbete. Arbetet beräknas vara slutfört under hösten 1997. Ministerrådet förväntas därefter att färdigbehandla föreliggande rekommendation.

Meddelande om rekommendation 6/1996/när angående harmonisering av energibeskattningen

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de *nordiska ländernas regeringar*

att det görs en grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordiska ministerrådet har i den energipolitiska redogörelsen framfört vikten av att utreda hur beskattningen påverkar kraftutbytet, investeringar och miljöeffekter. För att belysa detta har en utredning över skatter och avgifter för el företagits. Utredningen har behandlats i en internationellt workshop våren 1997 och kommer att diskuteras i ministerrådet i augusti 1997. Energibeskattningar är ett centralt tema i det nordiska energisamarbetet och ministerrådet kommer att följa upp frågan i framtiden.

Ministerrådet hänvisar vidare till de nordiska statsministrarnas deklaration från den 27 juni 1997 om hållbar energiförsörjning runt Östersjön. Ministerrådet kommer på statsministrarnas anmodan att utarbeta en första rapport inför Nordiska rådets session i november 1997, som bland annat skall värdera och beskriva "tiltak for å bidra til harmonisering av avgiftssystemet som sikrer at fornybare energikilder og naturgass får konkurransedyktige betingelser i forhold til andre energibærere og som ivaretar miljøaspektet ved ulike energibæreres utslipp av klimagasser".

Meddelande om rekommendation nr 7/1996/när angående forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi;

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det nordiska energiforskningsprogrammet 1995-1998 har utvärderats och beslut om ett nytt program kommer att fattas inom år 1997. Utvärderingsrapporten kommer att diskuteras i ministerrådet under hösten utgående från en förnyelse av programmets inriktning på bl.a. en kostnadseffektiv minskning av energiförbrukningen och utvecklingen av förnybara och miljövänliga energikällor.

En fördjupning och förstärkning av programmets innehåll på vissa områden skall diskuteras i samband med detaljplaneringen av programmet hösten 1997.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.; *att* fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalott-området;

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utveckling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion; samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiska ländernas samarbete kring kärnsäkerhetsfrågorna fortsätter i enlighet med vad som redovisats tidigare. Det rådande informella samarbetet fungerar väl.

Arbetet med att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjöområdet pågår med oförminskad aktivitet inom de olika bilaterala och internationella kärnsäkerhetsprogram som tidigare redovisats. Insatserna är från nordisk sida främst koncentrerade till kärnkraftverken på Kolahalvön, i St Petersburgsområdet och i Litauen.

Den av Nuclear Safety Account (NSA) beslutade säkerhetsstudien av reaktor 1 i Ignalina avslutades under 1996 och har därefter varit föremål för en omfattande internationell granskning. Resultaten från säkerhetsstudien och den internationella granskningen har presenterats för den litauiska regeringen under våren 1997. Studien skall bl.a. användas som underlag

för en tillståndsprövning av reaktor 1, vilken skall genomföras av de litauiska myndigheterna och vara klar under år 1998. Tillståndsprövningen skall ligga till grund för ett litauiskt ställningstagande till om reaktorn kan drivas vidare med hänsyn till säkerheten.

Erfarenheterna från säkerhetsstudien av Ignalina kommer också att användas som underlag vid liknande säkerhetsprövning av reaktorerna i Sosnovyj Bor och reaktor 1 i Kursk i enlighet med den överenskommelse som träffats mellan NSA och Ryssland. Dessa säkerhetsstudier har påbörjats under år 1997.

NSA arbetar också med säkerhetsåtgärder vid kärnkraftverket Kola. Problem med den ryska uppföljningen av avtalet med NSA från 1995 har emellertid fördröjt projektets start. Både Finland och Norge har betydande bilaterala samarbetsprogram med kärnkraftverket Kola, med sikte på att få till stånd de säkerhetsåtgärder som behövs i avvaktan på en stängning av reaktorerna.

De nordiska länderna deltar också i det ökande internationella engagemanget för ökad säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, först och främst i nordvästra Ryssland. Detta engagemang är förankrat i IAEA:s "Contact Expert Group for International Radwaste Projects" som de nordiska länderna tog initiativ till att etablera under 1995-96. En central målsättning är att initiera åtgärder för att minska riskerna från använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som förvaras ombord på ryska atomdrivna fartyg och service-fartyg. Den norska regeringen har bl. a. tagit initiativ till ett ingående samarbete med Ryssland när det gäller kärnsäkerhets- och miljöaspekter vid upphuggning av skrotade ryska atomubåtar.

Den internationella konventionen på reaktorsäkerhetsområdet trädde i kraft den 24 oktober 1996. Konventionens syfte är att uppnå en hög nivå av säkerhet genom åtaganden om nationella åtgärder och genom internationellt samarbete. Främst kommer konventionsarbetet att bestå i en regelbunden internationell granskning av nationella rapporter om hur säkerhetsarbetet bedrivs. Det första granskningsmötet under konventionen kommer att hållas senast under år 1999. Procedurreglerna för detta granskningsarbete kommer att fastställas av de anslutna parterna vid ett första förberedande möte som kommer att hållas under april månad 1997. Finland, Sverige och Norge har anslutit sig till konventionen.

Konventionen gäller endast civila kärnkraftverk på land samt hanterings- och förvaringsanläggningar i anslutning till kärnkraftverken och direkt relaterade till driften av dessa. Från bland annat nordisk sida har framhållits att det är viktigt att också säkerheten i övriga delar av kärnbränslecykeln regleras i internationella åtaganden, och då särskilt hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle.

Arbetet med en konvention om säkerhet vid hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall påbörjades 1995 och expertgruppen avslutade sitt arbete i mars 1997. Ett förslag till konventionstext kommer att tillställas IAEA:s styrelse i juni 1997 med syftet att en diplomatkonferens skall kunna hållas i anslutning till IAEA:s generalkonferens i september 1997.

IAEA:s verksamhet är knuten till den fredliga användningen av kärnenergin vilket medför att riktlinjer och förslag som utarbetats inom IAEA i första hand avser civil kärnteknisk verksamhet.

Rent generellt kan dock sägas att de internationella säkerhetsrekommendationer som utarbetas inom IAEA är i huvudsak av sådan karaktär att de är direkt tillämpliga även på militära verksamheter. Säkerhetsrekommendationerna bör således tillsammans med konventionen om kärnsäkerhet och en konvention om hantering av radioaktivt avfall kunna utgöra riktlinjer för en förbättrad kärnsäkerhet inom kärnvapenstaternas militära program. En förutsättning för att så sker är att kärnvapenstaterna utfäster sig att tillämpa riktlinjerna även inom den militära sektorn.

I detta sammanhang kan även nämnas att det över NEFCOs facilitet för mjuk finansiering beviljats DKK 10 milj. till ett projekt som i internationellt samarbete syftar till att på ett säkert sätt tömma kärnbränsleförrådet på fartyget "Lepse" i Murmansk. I projektet medverkar bl.a. EU-Tacis, Norge och Frankrike.

Förutsättningarna för de finansiella satsningar och stödprogram inom reaktorsäkerhetsområdet som pågår är att de kärnkraftverk som inte håller eller kan uppnå internationellt accepterad säkerhetsnivå skall stängas så snart som möjligt och, i mån av behov, ersättas med andra produktionsformer. Ett led i detta arbete är därför att stödja satsningar på energieffektivisering och miljöanpassning av energisystemen, såväl i produktions- som distributions- och konsumtionsleden. Internationella studier av energisystemen genomförs i de aktuella länderna med målet att lägga förslag om långsiktigt ekonomiska och miljöanpassade lösningar. Tillräckligt underlag för energisektorn bedömes finnas för Litauen och Ukraina. För Lettland planeras en studie av energisektorn under år 1997. I dessa studier medverkar, förutom berörda länder i Östeuropa, Världsbanken, Europeiska utvecklingsbanken, International Energy Agency samt ett antal OECD-länder. Insatser i större skala inom den östeuropeiska energisektorn kräver samverkan med de internationella finansieringsinstituten, men i de nordiska ländernas bilaterala stödprogram till Östeuropa ingår också projekt inom energiområdet med inriktning mot energieffektivisering och miljöanpassning. Projekt pågår inom ett flertal områden. I flera länder sker förbättringar av fjärrvärmesystemen, bl. a. genom ombyggnad till eldning med biobränslen för att minska importen av fossila bränslen. I såväl Litau-

en som Ryssland genomförs geotermiska projekt. Omfattande insatser pågår också för att rehabilitera befintliga produktionssystem och för att åstadkomma en effektivare energianvändning. För nordvästra Ryssland planeras också en energistudie i regi av den Europeiska utvecklingsbanken och bl. a. med stöd från Finland.

Sverige deltar sedan flera år i International Science and Technology Center i Moskva, som genom civila forskningsprojekt ger arbetstillfällen åt experter på massförstörelsevapen. Inför 1997 har svenska regeringen avsatt 16 MSEK för detta ändamål. Ytterligare 6 MSEK har avsatts för ett motsvarande institut i Kiev. Norge kommer under 1997 att ansluta sig till centret i Moskva och kommer att bidra med 10 MNOK. Danmark, Finland och Sverige medverkar dessutom genom EU.

De nordiska länderna verkar inom de fora som finns för fortsatt kärnvapennedrustning. I september 1996 antog FN:s generalförsamling en resolution om ett fullständigt provstoppsavtal. De nordiska länderna har undertecknat avtalet. Såsom icke-kärnvapenstater enligt NPT kan man från nordisk sida inte aktivt delta i själva nedmonteringen av kärnvapen. Man bidrar dock aktivt till att förhindra illegal hantering av kärnvapenmaterial i Östeuropa genom insatser för att förbättra kontrollen och skyddet av materialet.

Meddelande om rekommendation nr 9/1996/euro angående årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

> *at* udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råds årlige septembermøder."

De nordiska ländernas regeringar svarar

De nordiska ländernas regeringar vill yttra sin tillfredsställelse över att Nordiska rådet har placerat debatten om sysselsättningsfrågorna på dagordningen under Nordiska rådets session. Utarbetandet av den redogörelse Nordiska rådet har bett om är under arbete inom Nordiska ministerrådet.

Den förteckning över tänkbara teman i redogörelsen som Nordiska rådets Europautskott har gett i sitt betänkande är omfattande och berör nästan alla sektorer inom det nordiska samarbetet. De nordiska ländernas

regeringar vill i det här sammanhanget hänvisa till det omfattande materialet som redan produceras såväl i länderna som i Nordiska ministerrådet. Arbetsmarknadssektorn utarbetar varje år en rapport *Arbetsmarknad och arbetsmarknadspolitik* i vilket man redogör för den ekonomiska utvecklingen , utvecklingen på arbetsmarknaden samt arbetsmarknadspolitiks åtgärder. Nordiska ministerrådet redogör för Nordiska rådet varje år för sin verksamhet under det gångna året och för sina verksamhetsplaner för nästa år. Utöver detta utarbetar de nordiska EU-länderna varje höst sysselsättningsredogörelser för EU.

Med hänsyn till detta önskar de nordiska ländernas regeringar att rekommendationen i dess nuvarande form avskrivs och att Nordiska rådet i stället i god tid fastställer någon eller några teman för sysselsättningsdebatter på sessionerna för att åstadkomma en mera strukturerad debatt.

Meddelande om rekommendation nr 10/1996/p angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1997

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1.Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen *Nordiskt samarbete i en ny tid* på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

- utökad bevillning till Nordiska kulturfonden,
- barn och ungdom,
- folkbildning- och vuxenutbildning,
- folkligt kultursamarbete,
- IT-området,
- demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
- bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet överlämnade svar på denna rekommendation redan den 4 december 1996. Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation nr 11/1996/nord angående samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde;

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med rådets session hvert år".

Nordisk Ministerråd meddeler:

Samarbejdsprogrammet for det nordiske lovgivningssamarbejde suppleres af en handlingsplan der årligt revideres og opdateres i henhold til de nordiske regeringers prioriteringer på lovgivningsområdet. Samarbejdsprogrammet samt de i handlingsplanen opsatte prioriteringer i det nordiske lovgivningssamarbejde godkendtes på Rådets Session i november i København.

Formålet med handlingsplanen er at sikre en fokusering i det nordiske lovgivningssamarbejde der dels sikrer den traditionelle nordiske retslighed men samtidig tjener til formål at fremme nye initiativer af fælles nordisk interesse. Handlingsplanen er endvidere retningsgivende for bevilling af støtte til iværksættelse af projekter indenfor lovgivningssektoren.

Handlingsplanen er opbygget med udgangspunkt i en faglig vurdering således at der under behandling af de enkelte punkter vil blive taget stilling til hvorvidt der er relevans i forhold til EU/EØS og samarbejdet med nærområderne.

Handlingsplanen revideres på Justitsministrenes årlige sommermøde. Opdateringen af handlingsplanen vil blive foretaget på basis af de nordiske landes politiske prioriteringer samt ud fra en vurdering af nødvendigheden af at sikre samarbejde inden for områder der traditionelt er omfattet af det nordiske lovgivningssamarbejde. Handlingsplanen er derimod ikke nogen udtømmende angivelse af de lovgivningsopgaver der samarbejdes om, og den udelukker derfor ikke samarbejdsinitiativer på andre områder end dem som er opregnet i planen.

Ministerrådet foreslår, at de hovedopgaver som der overvejes at inddrage i næste års handlingsplan fremhæves i Ministerrådets C2-planlægningsdokument samt at den af Justitsministrene godkendte handlingsplan oversendes Nordisk Råd til orientering. Bemærkninger som Rådet måtte have til planen, vil dernæst blive behandlet i forbindelse med det følgende års C2.

Ministerrådet anser, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 12/1996/nord angående Västnordenfonden

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderar Nordisk ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordenfondens vedtægter hvad gælder reform af fondens virksomhed;

at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjelse af kapitalen for Komittén for Nordisk Atlantsamarbejde."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådet har efter samråd med Nordiska rådet beslutat om följande:

At fondet opphører å yte lån til bedrifter i Island, med mindre det er tale om reelt samarbeidsprosjekt mellom disse og firmær i Grønland og Færøerne. I tillægg hertil nævnes det i vedtægterne, at midler der anvendes i Grønland og på Færøyane i størst mulig udstrækning skal gå til samarbejdsprojekter som rækker over landegrænser.

At den del af fondens forrentning, der ikke anvendes til dækning af driftsomkostninger og udlånsrisiko, skal anvendes af Komitéen for Nordisk Atlantsamarbejde til nordiske samarbejdsprojekter for at udvikle erhverslivet i Væstnorden. Dette beløp skal være op til 1,5 mill. DKK pr år.

Før 1. januar 1998 skal der udarbejdes en langsigtet plan for fondens viksomhed med det foremål at bevare fondens egenkapital, hvilket er i overensstemmelse med fondens nuværande vedtægter. Ministerrådet skal behandle denne plan før den iverksættes.

At fondstyrelsen tilpasser drift og administration til den ændrede virksomhed-Island lægger ikke speciel vægt på at fondens kontor fortsat skal ligge i Island.

At der foretages de ændringer af fondens vedtægter, som disse forslag implicerer.

Endringerne i vedtægterne skal gjelde fra og med 1.1.1998.

Ministerrådet mener at rekommandationen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 13/1996/nord angående nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken."

Nordiska ministerrådet meddelar:

MR-U tilsatte i mars 1996 en egen policygruppe for IT-området. Gruppen har som oppgave å foreslå satsninger på 3-5 års sikt med utgangspunkt i pågående prosjekt og nye utfordringer. Gruppen skal videre holde nær kontakt med IT-initiativ innen EU-samarbeidet og være rådgivende for MR-U for samnordiske initiativ.

Av pågående aktiviteter har Nordisk skoledatanett - ODIN, som ble etablert i 1994, blitt forbedret gjennom at informasjonsstrukturen er gjennomgått og fått såvel nye innslag og ny design. Et kontaktgalleri - oppslagstavle i elektronisk form - hvor elever og lærere kan søke og finne samarbeidspartnere innen hele Norden, er utviklet og testet. En måling i november 1996 viser at ODIN hadde mer enn 10.000 besøkere.

Tilsvarende logiske informasjonsnettverk finnes for universitets- og høgskolesektoren, inkl. yrkesskolerne, hvor NORDUNET allerede er et bra spydspisseksempel.

Innen IDUN-prosjektet, som behandler IT-tilpasning i undervisning og læring på alle nivåer i utdanningssystemet, er det i 1997 initiert et nytt prosjekt *Folkeopplysning og folkebibliotek år 2010*. Prosjektet tar utgangspunkt i hvordan folkeopplysning og folkebibliotek kan utvikle samarbeid for å motvirke polariseringstendenser og mangelfull tilgjengelighet til IT i undervisning og læring for voksne. Hvert av de nordiske land er invitert til å utarbeide nasjonale scenarier i form av en prosjektplan og hvor fokus vil ligge på ikke-institusjonalisert voksenopplæring. 1-2 prosjekter utvelges for videre nordisk oppfølging og iverksetting.

På bakgrunn avovennevnte initiativ med IT-policygruppe, skoledatanettet ODIN og prosjektet *Folkeopplysning og folkebibliotek år 2010*, anser ministerrådet at Nordisk råds intensjoner er ivaretatt.

Ministerrådet anser at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation nr 14/1996/nord angående ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuellt ökad utbildning;

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal;

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumaförbunden och en till två politiker med uppdrag att utarbeta ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Med hensyn til å oppfordre de enkelte land til å vurdere nøye behovet for spesialleger i reumatologi og treffe beslutninger om tiltak for eventuelt økte utdanningsinnsatser, så vurderer de aktuelle myndigheter løpende behovet slik at innsatsene kan økes om det skulle oppstå særlige behov. I utgangspunktet bør slike evalueringer skje i de enkelte land.

Med hensyn til spesielt å forbedre kvaliteten av de grunnleggende kunnskaper i reumatologi hos helsepersonell i primærhelsetjenesten har man i flere av landene de seneste år styrket slike innsatser både hva angår utdannelsen av spesialleger i reumatologi og andre yrkesgrupper som arbeider innenfor reumatologien.

Hva angår forslaget om et nordisk forskerprogram, vil Ministerrådet henvise til sin tidligere meddelelse vedrørende rekommendasjon nr 36/1989/s angående en plan for økte innsatser mot reumatisme. Ministerrådet meddelte da, og det er fremdeles Ministerrådets vurdering at de mål som ble foreslått som oppfølging av reuma-året 1992, - herunder forskning mm. - ikke først og fremst hører hjemme i Ministerrådets regi, men tvertimot skjer best på nasjonalt plan. Ministerrådet mener at den nordiske innsatsen på området bør være selektiv og ikke inkludere et forskningsprogram som foreslått i rekommendasjonen, dette bør være nasjonale satsningsfelt.

Meddelande om rekommendation nr 15/1996/nord angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken"

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Sikkerheden for de nordiske transportarbejdere er reguleret både gennem national lovgivning, gældende for de enkelte nordiske lande og gennem mellemstatlige reguleringer og aftaler; således EU-forodning 1408/71 og den nordiske konvention om social sikring. Der er således på en række områder allerede sikret transportarbejderne grundtryghed ved nationale og internationale reguleringer.

På andre områder er sikkerheden baseret på aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets parter i de enkelte lande, og som det også fremgår af høringssvarene til rekommendationen er de områder, rekommendationen sigter til, i vidt omfang aftalebaserede.

Regeringerne kan ikke på forhånd afvise, at det kan være hensigtsmæssigt at styrke sikkerheden for transportarbejderne på nogle af de foreslående områder, men dette er givet fald et anliggende for arbejdsmarkedets parter, og som regeringerne derfor ikke umiddelbart har nogen indflydelse på.

Regeringerne finder på denne baggrund at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 16/1996/nord angående överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet deler Nordisk Råds oppfattelse af, at dette generelt er et vigtigt område for samarbejde på tværs af landegrænser. Hurtig adgang til oplysninger fra andre lande om patientens hidtidige sygdomme, behandlig

etc. Kan være af stor betydning for hensigtmæssig patientbehandling. Som det også fremgår af rekommendationens høringssvar er der i europeisk regi etableret samarbejde på området. Samabejdet omfatter blandt andet standardisering både af dataindehold og af dataoverføringsmetoder for sygejournaler. Ministerrådet finder det meget vigtigt, at der samarbejdes mellem landene på dette felt, og finder at de europæiske initiativer kan være vigtige skridt i arbejdet hen mod en virkelsegørelse af dette.

På denne baggrund finder Ministerrådet ikke, at der er tilstrækkelig motivering for, at de nordiske lande skulle iværksætte et eget nordisk samarbejde på området.

Nordisk Ministerråd finder herefter, at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation nr 17/1996/nord angående samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper."

Nordisk Ministerråd meddeler :

Ministerrådet har igangsatt en fellesnordisk kartlegging av behovet for høy-spesialiserte medisinske tjenester til små og mindre kjente grupper funksjonshemmede. Etter grundige forberedende diskusjoner ble det besluttet i første omgang å begrense kartleggingen til 3 grupper. Kartleggingen vil danne grunnlag for en evt. ekspertkonferanse hvis mål bør være å komme med konkrete anbefalinger om samarbeid på dette område. Kartleggingen planlegges å være avsluttet høsten 1997 og ekspertkonferansen kan evt. holdes tidlig i 1998. Ministerrådet vil etterpå informere Nordisk råd om resultatene og på den bakgrunn også ta standpunkt til rekommendasjonen om utvidet samarbeid.

Meddelande om rekommendation nr 18/1996/nord angående bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at
   - gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
   - vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;
   - sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
   - sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;
   - sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. *at* bekæmpe sexturisme ved at
   - forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
   - gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. *at* i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug af børn er.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Samtliga nordiska länder har antagit FN-konventionen om barns rättigheter. Denna konvention innehåller *bestämmelser med syfte att säkra barns grundläggande rättigheter och förbättra barns skydd mot övergrepp och uttnyttjande*. Under Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn i Stockholm sommaren 1996 betonades nödvändigheten av att *arbeta för att denna konvention implementeras till fullo*. Vidare framhävdes det att *innehav av barnpornografi kriminaliseras*. Detta har tidiga-

re varit på förslag i samband med Interpols internationella symposium 1992.

I Sverige utarbetas nu den svenska planen för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn i enlighet med de åtagande som gjordes under Världskongressen. En arbetsgrupp lämnar i dagarna ett förslag till den svenska regeringens nationella program mot kommersiell sexuell exploatering av barn. En barnpornografiutredning tillsattes i november 1994 för att undersöka hur barnpornografi skall bekämpas. Utredningen presenterade sina förslag i mars 1997. Kriminalisering av innehav av barnpornografi kräver en ändring av grundlagarna. Därför kan en lagförändring träda i kraft först 1 januari 1997. Utredningen har också föreslagit att en internationellt tillgänglig databank över beslagtagen barnpornografi bör upprättas i Sverige. Ett embryo till en sådan databank har också arbetats fram i samarbete mellan svensk och tysk polis. Arbete med att bygga upp en sådan databank pågår för närvarande. På svenskt initiativ har medel för att informera och undervisa om databanken anslagits från EU (STOP-programmet).

I Finland föreligger ett lagförändringsförslag om sexualbrott, vilket innebär en förstärkning av barns straffrättsliga skydd mot sexuellt missbruk. Samtidigt föreslås att innehav av pornografisk bild kriminaliseras.

I Norge började man omedelbart efter Stockholms-konferensen att arbeta med den nationella handlingsplanen för att bekämpa sexuellt utnyttjande av barn. Innehav och distribution av barnpornografi är straffbart sedan 1992.

I Danmark är innehav av barnpornografi kriminaliserat sedan 1995.

Barnpornografi är likaså straffbart på Island.

Behandling som strafftillägg tillämpas redan i Sverige. Kriminalvården har antagit ett särskilt program för behandling av sexualbrottsdömda. Det innebär att de som dömts för sexualbrott placeras på ett fåtal anstalter, att de måste medverka i påverkans- och motivationsprogram och att de som begär och har behov av psykoterapeutisk behandling skall få det. Uppföljning och utvärdering av denna plan skall ske kontinuerligt. I Danmark är ett förslag under behandling som innebär ett försök att ge sexualförbrytare möjlighet till behandling istället för straff. I Norge finns behandling att tillgå i fängelset. För lättare brott är villkorlig dom med behandling möjligt.

Under Världskongressen betonades också vikten av att *sprida information och kunskap till människor som arbetar med barn* så att de i sin tur skall kunna skydda barnet mot sexuellt utnyttjande. Spridandet av information och kunskap till barn om faran att bli utsatt för sexuellt missbruk belystes också. Vidare lades stor vikt vid att *ge barn som blivit utsatta för sexuellt övergrepp hjälp*. Beträffande den juridiska aspekten så betonades det att rättegång skall ske på ett sådant sätt att det inte förvärrar situationen

för barnet. Barnet skall också ha rätt till biståndsadvokat liksom social- och hälsorådgivning samt psykolog. Barnet skall också kunna erbjudas andra levnadsförhållanden. I Danmark efterlevs detta i stor utsträckning. Barn har t.ex. rätt till biståndsadvokat. Polisförhör med barn filmas ofta så att barnet skall slippa att vittna direkt inför rätten. Kommunen är också skyldig att ge barnet och dess familj den rådgivning som är nödvändig. Barn som varit utsatta för sexuellt utnyttjande har också i Norge och Sverige rätt till biståndsadvokat, liksom vittnesmål kan filmas för att barnet ej skall behöva vittna inför rätten.

För att motarbeta sexturism har *polissamarbetet* stärkts inom och utanför Norden. De nordiska ländernas medlemskap i Interpol har bland annat inneburit ett ökat flöde av information mellan länderna. De nordiska sambandsmännen i bland annat St. Petersburg, Moskva, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, England, Tyskland, Spanien, Murmansk, Pakistan och Nairobi. Norge har varit en drivande kraft i Interpols arbete. Det har t.ex. på norskt initiativ etablerats ett register över pornografiskt material med barn. Som ett led i uppföljningen av Världskongressen har medlemsländerna anmodats att utarbeta nationella handlingsplaner innan år 2000. Angående det inomnordiska samarbetet så har det beslutats att PTN-gruppen (polis och tullsamarbetsorgan) också skall arbeta med frågor rörande sexuellt övergrepp.

De nordiska länderna arbetar också aktivt, nationellt såväl som internationellt, för att *uppmärksamma resebyråer* på deras moraliska ansvar beträffande sexturism. Svenska Resebyråföreningen har sedan 1992 bedrivit två olika kampanjer tillsammans med Rädda Barnen med syfte att informera passagerare. Resebyråföreningen var också representerad i Regeringens planeringskommitté inför Världskongressen. Den har även verkat aktivt för att internationella resebyråorganisationer skall anta uppföranderegler rörande åtgärder mot barnsexturism både inom EU och globalt. Också i Norge har det arbetats aktivt för att upplysa resebyråer nationellt såväl som internationellt. DNR (Den norske reisilivsforening) har kontinuerlig kontakt med Toll- og Avgiftsdirektoratets kontrollavdelning och intensivt samarbete med Rädda Barnen.

Samarbete med engagerade organisationer var också något som lyftes fram i samband med Världskongressen.

I ljusert av bl.a de nationella handlingsplanerna som är under utarbetande vill man närmare utreda vilka åtgärder som kan tas på nordisk nivå. För detta arbete vill man också se vilka åtgärder som tas inom EU.

Nordiska ministerrådet föreslår att arbetet med rekommendationen fortsätter.

Yttranden

1/1996/p angående budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen

Yttrandet lyder

"I fråga om budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen hänvisar Nordiska rådet till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen(C2;B151/b) under punkterna 1 och 3.

Nordiska ministerrådet meddelar

Yttrandet har koppling till rekommendation 26/95 varför svaret ges vid denna rekommendation.

2/1996/k angående nordiska kulturfondens projektadministration

Yttrandet lyder:

"Nordiska rådet begär att Nordiska ministerrådet ombesörjer att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas."

Ministerrådet meddeler:

Ministerrådets sekretariat har taget Rigsrevisionens bemærkninger om kulturfondens projektadministration til nøjagtig efterretning og fremskyndt de tekniske/administrative tiltag som allerede var igangsat for at hurtigst muligt kunne imødekomme de stillede krav.

Kontrollkommitténs betänkande

över Rigsrevisionens berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet 1996

(Revisionsberättelsen, se s. 980)

Kontrollkommitténs förslag till beslut

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska revisionsberättelsen om Nordiska ministerrådets verksamhet och att förelägga den för plenarförsamlingen. Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i styrningen av Nordiska ministerrådet snarast åtgärdas och att Nordiska rådet fortlöpande hålls informerad om vidtagna åtgärder,

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i institutionernas ekonomiadministration och medelsförvaltning snarast åtgärdas och att det skapas skärpta och harmoniserade krav vad gäller institutionernas ekonomirelaterade frågor.

Vidare föreslår Kontrollkommittén

att Nordiska rådet lägger revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet 1996 till handlingarna

Bokslut

Nordiska ministerrådets bokslut 1996 uppvisar ett underskott på 2,313 tDKK i förhållande till budget.

Revisionsberättelse

Rigsrevisionen har granskat Nordiska ministerrådets bokslut för räkenskapsåret 1996. För revisionen av räkenskaperna för Nordiska Kulturfon-

den utarbetas dock en särskild revisionsrapport från de för granskningen utsedda revisorerna. Enligt de internordiska revisionsreglerna utförs revisionen av Nordiska ministerrådets institutioner, projekt m.m. av respektive lands statliga revisionsmyndigheter och i enlighet med gällande bestämmelser i domicillandet. I praxis omhänderhas dock revisionen i viss utsträckning av privata revisorer. Institutioner och projekt utanför de nordiska länderna revideras av Rigsrevisionen.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Bokslutet har upprättats i enlighet med de krav som finns uppställda i de internordiska revisionsordningarna. Rigsrevisionen bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Rapport rörande Nordiska ministerrådets verksamhet för 1996

Rigsrevisionen har i likhet med föregående år utarbetat en rapport om revisionen av ministerrådets samlade verksamhet 1996. Rapporten innehåller också bidrag rörande de övriga nordiska riksrevisionernas revision av institutioner m.fl. I avsnitt III omtalas att ett nytt och enklare ekonomireglemente trätt i kraft i juli 1996 och att en ny räkenskapsinstruktion för Nordiska ministerrådets sekretariat, vilken däremot innehåller flera räkenskapsstekniska och företagsinriktade regler, framsändes till Rigsrevisionen i maj 1997.

Rigsrevisionen anser att det snarast bör utarbetas individuella räkenskapsinstruktioner för de fyra informationskontoren i Baltikum och Ryssland och innan utgången av 1997 för de permanenta institutionerna.

I avsnitt IV redogörs för Rigsrevisionens anmärkningar rörande sekretariatets administration, inklusive samlokaliseringen med Nordiska Rådet, Generalsekreterarens bostad och publikationsenheten samt en sak om oredlighet i sekretariatet.

Revisionen av de över 40 samnordiska institutionerna och de förhållanden, som tas upp av respektive revisionsmyndigheter, omtalas i avsnitt V. 1996 var det första år efter ekonomireglementets ikraftträdande (1. juli 1996), och det visade sig att många institutioner har haft svårt att klara fristen för avläggande av räkenskaper. Vidare var många revisionsberättelser försenade och vissa hade ännu inte avlämnats vid avslutandet av Rigsrevisionens genomgång (i juni 1997). Rigsrevisionen noterar i övrigt en rad generella frågor, som bl.a. rör varierande räkenskapsprinciper och -uppställningar, fastläggandet av ekonomisk-administrativa regler, regelstridigt tagande av lån, negativt egenkapital, bristande krav på avläggande av räkenskaper, regelstridig avskrivning, otillräckliga kunskaper hos privata revisorer och att kritiska revisionsanmärkningar inte vidarebefordrats.

I avsnitt VI om projektverksamhet redogör Rigsrevisionen kort för sin genomgång av dispositionsbeviljningen.

Revisionen av informationskontoren omtalas i avsnitt VII. Rigsrevisionsbesöken vid kontoren i Vilnius och Riga visade, att problemen kvarstår med avstämning, bristande åtskillnad av funktioner, debitorer samt ajourföring av bokhålleri och avslutande av räkenskaperna. Under det gångna året har gjorts stora ansträngningar att få löst problemen med den bristande officiella statusen för informationskontoret i S:t. Petersburg. Det föreligger nu en slutlig text till ett samarbetsavtal med de ryska myndigheterna, vilket dock ännu ej undertecknats. (Efter denna rapports upprättande har avtalet undertecknats).

I det avslutande avsnitt VIII omtalas att det tillsatts en samnordisk arbetsgrupp med representanter för de nordiska riksrevisionerna om gemensamma frågor rörande revisionen av de nordiska institutionerna och projekten. Det förväntas att gruppens arbete utmynnar i en rapport och ett förslag till ett nytt samnordiskt revisionsreglemente, som kan behandlas av respektive nordiska organ under 1998.

Rigsrevisionen har i sin hemställan till Nordiska Ministerrådet om godkännande av räkenskaperna för 1996 funnit anledning att påpeka att genomgången av räkenskaper och revisionsrapporter generellt visade att det finns behov för snabbare avläggande av räkenskaper i enlighet med fristerna i ekonomireglementet samt behov av en uppstramning av den ekonomiska styrningen för en stor del av institutionerna.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén konstaterade redan vad gäller revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådets verksamhet 1995 att denna innehöll en rad anmärkningar. Dessa riktades såväl mot sekretariatets administration som mot adminstrationen inom vissa av de samnordiska institutionerna och styrningen och rapporteringen av projekt. Kommittén påpekade mot denna bakgrund att det är ytterst angeläget att den av de nordiska riksrevisionerna önskade styrkta förvaltningsrevisionen av Nordiska ministerrådets aktiviteter kommer till stånd. Kontrollkommittén förutsatte att Nordiska ministerrådets administrativa rutiner inom alla områden därigenom skulle komma att stramas upp.

Kontrollkommittén framhöll vidare att de av Rigsrevisionen påtalade enskilda bristerna i styrningen av Nordiska ministerrådets verksamhet snarast borde åtgärdas.

Kontrollkommittén har tagit del av revisionsberättelsen för 1996 och finner att de påtalade problemen till stor del kvarstår. Framför allt vad gäller institutionerna föreligger det alltför många brister vad gäller ekonomiadministration och medelsförvaltning.

Kontrollkommittén instämmer därför i Rigsrevisionens påpekande att flera av de påtalade förhållandena är av sådan karaktär att Nordiska ministerrådet sekretariat bör ta upp dem generellt med institutionerna. Kommit-

tén delar uppfattningen att det finns ett generellt behov av skärpta och harmoniserade krav vad gäller institutionernas ekonomirelaterade frågor.

Kontrollkommittén förutsätter vidare att de av Rigsrevisionen påtalade enskilda bristerna i styrningen av Nordiska ministerrådets verksamhet snarast åtgärdas och att Nordiska rådet fortlöpande hålls informerad om vidtagna åtgärder.

Revisionsberättelsen biläggs.

Köpenhamn den 3 november 1997

Anita Johansson (s) Ordförande
Erik Dalheim (A)
Pehr Löv (SFP)
Vibeke Peschardt (RV)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)

C 3/k

Beretning

om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1996

RIGSREVISIONEN
Juli 1997

Indholdsfortegnelse
Side

I.	Indledning	973
II.	Resumé	974
III.	Ny regnskabsinstruks for sekretariatet	975
IV.	Administration	976
V.	Institutioner mv.	981
VI.	Projektvirksomhed mv.	990
VII.	Baltikum og Nordvest-Rusland	990
VIII.	Afsluttende bemærkninger	992

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1996

I. Indledning

I overensstemmelse med økonomireglementet for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget afgiver Rigsrevisionen hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1996 til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Rigsrevisionen har revideret Nordisk Ministerråds regnskab, som er fremsendt med skrivelse af 17. februar 1997. Revisionen er udført i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger.

Ifølge § 22 i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal der før 1. juli i året efter budgetåret afgives en samlet beretning om revisionen af den samlede virksomhed i henhold til budgettet.

Rigsrevisionens beretning for 1996 omfatter hele Nordisk Ministerråds budget og regnskab for 1996. For revisionen af regnskabet for Nordisk Kulturfond udarbejdes dog særskilt revisionsrapport fra de beskikkede revisorer.

I henhold til de internordiske revisionsregler varetages revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, projekter mv. af de respektive landes statslige revisionsmyndigheder på grundlag af de gældende bestemmelser i domicillandet. I praksis varetages revisionen dog i et vist omfang af private revisorer. Institutioner og projekter mv. uden for de nordiske lande revideres af Rigsrevisionen.

Et udkast til beretningen har været fremsendt til Nordisk Ministerråds Sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er blevet indarbejdet i beretningen. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

Budgettet for 1996 blev på ministerrådets møde den 15. november 1995 fastsat til 707.474 tDKK. Dertil kommer overskud fra 1995 på 2.536 tDKK, overførte projektmidler mv. på 180.106 tDKK samt en ekstrabevilling på 2.400 tDKK. Herefter har der for 1996 været 892.516 tDKK til disposition. Størstedelen af de overførte projektmidler var dog disponeret til konkrete formål, men endnu ikke udbetalt fra sekretariatet. Nordiska Hälsovårdshögskolan har modtaget en bevilling på 35.730 tSEK svarende til 29.299 tDKK. Bevillingen finansieres direkte fra de nordiske lande og er derfor ikke omfattet af ministerrådets budget.

Merforbruget (underskuddet) for 1996 udgør 2.313 tDKK.

Revisionen af Nordisk Ministerråds Sekretariat er foretaget som stedlig revision og har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om sekretariatets regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Minister-

råds reglement for budget, økonomiforvaltning, regnskab og revision ("Økonomireglementet" af 1. juli 1996). Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af ministerrådets budget.

II. Resumé

Rigsrevisionen har i lighed med de foregående år udarbejdet en beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds samlede virksomhed (for 1996). Beretningen indeholder også bidrag vedrørende de øvrige nordiske rigsrevisioners revision af institutioner mv.

I afsnit III er det omtalt, at et nyt og enklere økonomireglement trådte i kraft i juli 1996, og at en ny regnskabsinstruks for Nordisk Ministerråds Sekretariat, der til gengæld indeholdt flere regnskabstekniske og forretningsbetonede regler, blev fremsendt til Rigsrevisionen i maj 1997. Rigsrevisionen finder, at der snarest bør udarbejdes individuelle regnskabsinstrukser for de fire informationskontorer i Baltikum og Rusland og inden udgangen af 1997 for de permanente institutioner.

I afsnit IV redegøres der for Rigsrevisionens bemærkninger i forbindelse med sekretariatets administration, herunder samlokalisering med Nordisk Råd, Generalsekretærens bolig og publikationsenheden samt en sag om uregelmæssigheder i sekretariatet.

Revisionen af de over 40 fællesnordiske institutioner og de forhold, der er afdækket af de respektive revisionsmyndigheder, er omtalt i afsnit V. 1996 var det første år efter økonomireglementets ikrafttræden (1. juli 1996), og det viste sig, at mange institutioner har haft svært ved at leve op til fristen for regnskabsaflæggelse. Tilsvarende var mange revisionsberetninger forsinkede og enkelte var end ikke fremkommet ved afslutningen af Rigsrevisionens gennemgang (i juni 1997). Rigsrevisionen hæftede sig i øvrigt ved en række generelle spørgsmål, der bl.a. vedrørte varierende regnskabsprincipper og -opstillinger, fastlæggelse af økonomisk-administrative regler, regelstridig lånoptagning, negativ egenkapital, mangelfuld indhentelse af tilskudsregnskaber, regelstridig afskrivning, utilstrækkelig viden hos private revisorer og tilfælde af manglende fremsendelse af kritiske revisionsbemærkninger.

I afsnit VI om projektvirksomhed redegør Rigsrevisionen kort for sin gennemgang af dispositionsbevillingen.

Revisionen af informationskontorerne i er omtalt i afsnit VII. Rigsrevisionsbesøgene ved kontorerne i Vilnius og Riga viste, at der fortsat er vanskeligheder med afstemninger, manglende funktionsadskillelse, debitorer samt ajourføring af bogholderiet og færdiggørelse af regnskabet. I det forløbne år er der udfoldet store anstrengelser for at få løst problemerne vedrørende den manglende officielle status for informationskontoret i St.

Petersborg. Der foreligger nu en endelig tekst til en samarbejdsaftale med de russiske myndigheder, der dog endnu ikke er underskrevet.

I de afsluttende bemærkninger i afsnit VIII er det omtalt, at der er nedsat en fællesnordisk arbejdsgruppe med repræsentanter for de nordiske rigsrevisioner om fælles spørgsmål vedrørende revisionen af de nordiske institutioner og projekter. Det forventes, at gruppens arbejde munder ud i en rapport og et forslag til et nyt fællesnordisk revisionsreglement, der kan behandles af de respektive nordiske organer i løbet af 1998.

Rigsrevisionen har i sin indstilling til Nordisk Ministerråd om godkendelse af regnskaberne for 1996 fundet anledning til at påpege, at gennemgangen af regnskaber og revisionsrapporter generelt viste, at der var behov for en hurtigere regnskabsaflæggelse i overensstemmelse med fristerne i økonomireglementet samt en opstramning af den økonomiske styring af en stor del af institutionerne.

III. Ny regnskabsinstruks for sekretariatet

Den 1. juli 1996 trådte det nye økonomireglement for virksomhed finansieret over Nordisk Ministerråds budget i kraft. Det nye økonomireglement er væsentligt enklere og mere kortfattet end det tidligere reglement, idet tanken var, at de mere regnskabstekniske og forretningsgangsbetonede regler skulle indeholdes i en regnskabsinstruks (for henholdsvis Nordisk Ministerråds Sekretariat og de enkelte institutioner), jf. økonomireglementets § 15.

Efter drøftelser med Rigsrevisionen om udformningen af regnskabsinstruksen for sekretariatet med det danske finansministeriums institutionsinstruks som model, fremsendte Nordisk Ministerråds Sekretariat i december 1996 et udkast til Rigsrevisionen. Udkastet blev behandlet på et møde i sekretariatet kort efter nytår. Rigsrevisionen betonede under mødet vigtigheden af, at de permanente institutioner under Nordisk Ministerråd også - hver især - fik udarbejdet (nye) regnskabsinstrukser, der var i overensstemmelse med det gældende økonomireglement, og foreslog, at der med sekretariatets regnskabsinstruks som model blev udarbejdet en mønsterinstruks til hjælp for institutionerne. Sekretariatet stillede sig imødekommende over for dette forslag.

Rigsrevisionen gav også udtryk for det ønskelige i, at der snarest muligt blev udfærdiget regnskabsinstrukser for de 4 informationskontorer (i Baltikum og St. Petersborg), der organisatorisk hører under sekretariatet.

Sekretariatets endelige regnskabsinstruks blev fremsendt til Rigsrevisionen i slutningen af maj 1997. Det blev samtidig stillet i udsigt, at der snarest ville blive taget initiativ til at få udarbejdet regnskabsinstrukser for institutionerne.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at der nu foreligger en færdig, opdateret instruks for sekretariatet, og mener, at resultatet er blevet

godt. Efter Rigsrevisionens opfattelse bør der snarest tages skridt til at få udfærdiget instrukser for de 4 informationskontorer, hvor behovet for et regelsæt er stort, jf. afsnit VII. Ligeledes finder Rigsrevisionen, at de permanente institutioner inden udgangen af 1997 bør have udarbejdet individuelle regnskabsinstrukser, gerne med råd og assistance fra Nordisk Ministerråds Sekretariat. Instrukserne for de permanente institutioner skal kunne godkendes af de respektive rigsrevisioner.

IV. Administration

Likvide beholdninger

Sekretariatets likvide beholdninger pr. 31. december 1996 kan specificeres således:

Likvide beholdninger	1.000 DKK
Girobank	940
Bank, pengemarkedskonto	÷3.440
Bank, aftaleindskud	199.000
Bank, valutakonti	13.140
I alt	209.640

Beholdningerne er afstemt med kontoudskrifter fra pengeinstitutterne. Ifølge regnskabet udviser saldoen for likvide beholdninger 2.528 tDKK mere end pengeinstitutternes saldi. Dette skyldes til dels, at forudbetalt løn for januar 1997 på i alt 2.529 tDKK, der er udbetalt ultimo december 1996, ikke er bogført på pengemarkedskontoen i Nordisk Ministerråds regnskab for 1996 og som følge heraf ikke er registreret som en periodeafgrænsningspost.

Indtægter

Ministerrådets budgetterede og faktiske indtægter i 1996 kan specificeres således:

	Budgetterede Indtægter	Faktiske indtægter	Afvigelse
	---- Mill.DKK ----		
De nordiske landes bidrag	683,3	683,3	-
Intern afgift af løn	5,9	7,5	+1,6
Renter	17,5	12,4	÷5,1
Andre indtægter	0,8	2,0	+1,2
I alt	707,5	705,2	÷2,3

De nordiske landes bidrag fordeler sig således:

Fordeling af bidrag	Mill. DKK	%
Danmark	164,0	24,0
Finland	113,4	16,6
Island	7,5	1,1
Norge	133,3	19,5
Sverige	265,1	38,8
I alt	683,3	100,0

Regnskabet for 1996 viser samlede indtægter på 705,2 mill. DKK. I forhold til budgettet er der således en mindreindtægt på 2,3 mill. DKK. Mindreindtægten skyldes altovervejende, at renteindtægterne er blevet væsentligt lavere end budgetteret.

Udgifter

Ministerrådets udgifter i 1996 kan specificeres således:

Projekter	Mill. DKK
Institutioner	251,2
Drift af Nordisk Ministerråds Sekretariat	52,8
Udgifter i alt	707,5

Udgifterne svarer til de budgetterede indtægter, da der er tale om et dispositionsregnskab, idet Nordisk Ministerråds Sekretariat altid disponerer over (udgiftsfører) de budgetterede midler. De manglende indtægter på 2,3 mill. DKK er derfor udtryk for et underskud i 1996. Nordisk Ministerråds Sekretariat har oplyst, at underskuddet forventes dækket af tilbagebetalte midler fra nedlagte institutioner.

Rigsrevisionen finder, at der bør indføres en procedure til sikring af, at tilbagebetalte midler fra nedlagte institutioner kan indgå i sekretariatets regnskab, inden dette afsluttes, så den usikkerhed, der knytter sig hertil, kan undgås, og regnskabet dermed bliver mere rigtigt.

På budgettet blev sekretariatets administration optaget med en bevilling på 52,8 mill. DKK. Hertil kommer en ekstrabevilling på 1 mill. DKK, bevillinger på 568 tDKK og 2,4 mill. DKK til samlokalisering og en bevilling på 1.878 mill. DKK til køb af EDB udstyr. Efter fradrag af et underskud på 73 tDKK for 1995 har der således i 1996 været 58,8 mill. DKK til rådighed.

Sekretariatets drift udviser i forhold til det disponible beløb en mindreudgift på 4,3 mill. DKK, der overføres til 1997.

Samlokalisering med Nordisk Råd

Nordisk Råds Præsidiesekretariat (nu Nordisk Råds Sekretariat) flyttede pr. 1. august 1996 fra Stockholm til København, hvor det blev samlokaliseret med Nordisk Ministerråds Sekretariat i St. Strandstræde. Et af formålene med samlokaliseringen var, at der herved kunne opnås en væsentlig besparelse på husleje- og administrationsomkostningerne, foruden en række arbejdsmæssige fordele. I forbindelse med flytningen blev der indgået en aftale mellem de to sekretariater om en række tjenesteydelser mv., som Nordisk Ministerråds Sekretariat mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds Sekretariat. Betalingen beregnes på grundlag af en fordelingsnøgle, der som hovedregel bygger på forholdet mellem antallet af ansatte i sekretariaterne. Fordelingsnøglen for 1996 var således:

Ansatte i	Antal	%
Nordisk Råds Sekretariat	17	18
Nordisk Ministerråds Sekretariat	79	82

De omhandlede tjenesteydelser mv. er bl.a. løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, lokaleudgifter, kantinedrift, databehandling og reception. Hertil kommer, at en del af informationsvirksomheden drives i fællesskab.

På årsbasis (1996) er de pågældende udgifter opgjort til 11,2 mill. DKK, hvoraf andelen fra Nordisk Råds Sekretariat udgør knap 2 mill. DKK.

Med virkning fra 1. januar 1997 har Rigsrevisionen overtaget revisionsansvaret for Nordisk Råds Sekretariat fra Riksrevisionsverket i Sverige. Herefter er revisionen af begge de nordiske sekretariater samlet hos Rigsrevisionen i Danmark.

Generalsekretærens tjenestebolig

I Rigsrevisionens beretning for 1995 blev det omtalt, at sekretariatet i begyndelsen af 1980'erne havde købt en ældre ejendom på Frederiksberg, der siden havde været tjenestebolig (fribolig) for den til enhver tid siddende generalsekretær. Udgifterne til driften af boligen havde efter Rigsrevisionens opfattelse været relativt høje i de senere år, og Rigsrevisionen anbefalede, at Nordisk Ministerråd fastsatte nærmere regler for de boligrelaterede udgifter, som kunne afholdes over sekretariatets budget.

Efter skiftet på generalsekretærposten har den nye generalsekretær ikke ønsket at benytte tjenesteboligen, og boligen er i stedet lejet ud til en anden medarbejder i sekretariatet. Den årlige leje for ejendommen, der har et

samlet boligareal på 250 m², er fastsat til 150.000 DKK. Dette forekommer at være en rimelig husleje set i forhold til de årlige driftsudgifter.

Publikationsvirksomhed

Nordisk samarbejdskomité besluttede på sit møde den 15. juni 1993, at publikationsvirksomheden skulle gøres permanent, og at virksomheden skulle være en selvstændig resultatenhed inden for sekretariatets informationsafdeling med ansvar for alle publikationsudgifter og -indtægter.

Nedenstående oversigt viser den økonomiske udvikling i årene 1991-1996. Tallene er de bogførte udgifter og indtægter uden hensyntagen til overførsler af over- eller underskud mellem regnskabsårene.

Udgifter og indtægter i publikationsvirksomheden	1.000 DKK	Årets resultat	Indtægter i % af udgifter	
1991	Udgifter	2.486		
	Indtægter	535	÷1.951	21,5
1992	Udgifter	2.558		
	Indtægter	837	÷1.721	32,7
1993	Udgifter	2.423		
	Indtægter	1.926	÷497	79,5
1994	Udgifter	6.680		
	Indtægter	2.675	÷4.005	40,0
1995	Udgifter	6.335		
	Indtægter	3.770	÷2.565	59,5
1996	Udgifter	5.606		
	Indtægter	5.716	110	102,0

På 1996-budgettet afsattes 1.564 tDKK til publikationsvirksomheden. Herfra skal trækkes et likviditetsmæssigt underskud på ÷1.233 tDKK fra 1995, hvorefter der i alt har været 331 tDKK til rådighed. Som det fremgår af oversigten, har nettoindtægten i 1996 været 110 tDKK. Publikationsvirksomheden fremviser herefter ved udgangen af 1996 et akkumuleret likviditetsoverskud på 441 tDKK, der overføres til 1997.

Det skal bemærkes, at hovedparten af indtægterne fortsat er "interne" i den forstand, at de stammer fra institutioner, organer og projekter, som er finansieret over Nordisk Ministerråds bevillinger. Det må imidlertid konstateres, at økonomien - isoleret set - er blevet væsentligt forbedret i 1996.

Uregelmæssigheder i sekretariatet

På et møde i Nordisk Ministerråds Sekretariat i november 1996 blev Rigsrevisionen orienteret om nogle uregelmæssigheder, der igennem længere tid havde fundet sted i sekretariatet, men som først for nylig var blevet opdaget. Mistanken om uregelmæssigheder var opstået efter, at en betroet medarbejder (A) efter eget ønske havde fratrådt sin stilling i juli 1996, og var begrundet i en række forhold vedrørende A's ansættelsesforhold og arbejdsindsats. Nordisk Ministerråds Sekretariat havde på denne baggrund anmodet et privat revisionsfirma om at foretage en undersøgelse af forholdene. Rigsrevisionen modtog herefter revisionsfirmaets "rapport om særundersøgelse af informationsafdelingen i Nordisk Ministerråd" af 14. november 1996. Det fremgik af rapporten, at undersøgelsen vedrørte forhold i informationsafdelingen for perioden marts 1993 - juli 1996, svarende til den periode hvor A var ansat i sekretariatet.

Baggrunden for undersøgelsen var, at A's efterfølger havde konstateret, at der i perioden var foretaget udbetalinger, som var attesteret af A, til et svensk registreret selskab for udførte konsulentopgaver. Det pågældende selskab var indregistreret med A og dennes hustru som ejere. Ingen andre medarbejdere i sekretariatet kendte noget til selskabet.

Revisionsrapporten dokumenterede, at Nordisk Ministerråd havde et tilgodehavende på godt 600.000 DKK hos A, hvoraf langt størstedelen vedrørte ovennævnte forhold samt et muligt misbrug af et kreditkort (firmakort). Der kunne ikke skaffes nogen dokumentation for eller vidnesbyrd om, at der var leveret ydelser for udbetalte beløb svarende til ca. 582.000 SEK til selskabet, og det anførtes endvidere i rapporten, at A i henhold til sin ansættelseskontrakt ikke havde ret til bibeskæftigelse af en sådan karakter. Det fremgik endvidere, at en mere fuldstændig gennemgang af bogføringen for informationsafdelingen eventuelt kunne afdække yderligere tilgodehavender, og at en politimæssig gennemgang af indkomst- og formueforholdene hos A og de af ham kontrollerede selskaber formentlig ville kunne bidrage til en afklaring heraf.

Som følge af, at A var flyttet hjem til Sverige, blev forholdet anmeldt til Statsåklageren för speciella mål i Stockholm, som iværksatte en efterforskning i sagen. På Rigsrevisionens foranledning er sagen også anmeldt til Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet i København. Rigsrevisionen har anmodet Nordisk Ministerråds Sekretariat om at blive holdt underrettet om udviklingen i sagen. Det er imidlertid endnu ikke oplyst,

om der er indledt strafforfølgning i Stockholm af A. Rigsrevisionen vil fortsat følge sagen.

På baggrund af sagen og efter drøftelser med Rigsrevisionen har Nordisk Ministerråds Sekretariat foretaget en stramning af sine forretningsgange vedrørende attestation og anvisning af udgiftsbilag, ligesom sekretariatet har indført begrænsninger i anvendelsen af kreditkort (firmakort). Reglerne er optaget i Nordisk Ministerråds Sekretariats nye regnskabsinstruks.

V. Institutioner mv.

Budgettet omfatter bevillinger på tilsammen 251,2 mill. DKK til driften af 44 fællesnordiske institutioner, samt informationskontorerne i de tre baltiske stater og Nordvest-Rusland. Hertil kommer en overførsel fra 1995 på 18,1 mill. DKK, og en intern overførsel på 0,5 mill. DKK, hvorefter der har været i alt 269,8 mill. DKK til disposition til dette formål. Der er i 1996 udbetalt i alt 255,3 mill. DKK, hvorefter der overføres 14,5 mill. DKK til 1997.

Om de fællesnordiske institutioner bemærkes følgende:

Efter økonomireglementet påhviler ansvaret for revision af regnskaber for aktiviteter, hvor den forvaltende enhed ligger i Norden, vedkommende rigsrevision. Dette indebærer i princippet, at revisionen kan ske uden udgift for det nordiske budget. Efter aftale med vedkommende rigsrevision kan revisionen dog varetages af et privat, anerkendt revisionsfirma.

Rigsrevisionen har gennemgået de revisionsberetninger og andre meddelelser om gennemført revision, som er fremsendt fra de øvrige nordiske landes rigsrevisioner eller fra de private revisionsfirmaer.

Revisionen af nedenfor nævnte institutioner har givet anledning til følgende bemærkninger:

Nordisk projekteksportfond (Nopef), Finland

Under omtalen af en række revisionsmæssige problemer med Nopef i Rigsrevisionens beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed for 1995 blev det nævnt, at en umiddelbar sammenholdelse af institutions- og projektbevillinger med Nopefs regnskab ikke var mulig på grund af manglende indtægtsspecifikation. I samme forbindelse pegede Rigsrevisionen på, at Nopefs statsautoriserede revisor ikke havde påtalt den manglende regnskabsspecifikation, som indebar en tilsidesættelse af de gældende regler for regnskabsaflæggelse.

Heller ikke for 1996 har der været bemærkninger til regnskabet fra den private revisor.

Rigsrevisionen finder, at Nopefs regnskab både på udgifts- og indtægtssiden er utilstrækkeligt specificeret. Det fremgår fx ikke af regnskabet, hvilke midler der er modtaget fra Nordisk Ministerråd. Hertil kommer, at

hverken noter eller forklaringer til regnskabet opfylder de minimumskrav, der må stilles til regnskabsaflæggelsen for institutioner under Nordisk Ministerråd.

På denne baggrund skal Rigsrevisionen henstille til Nordisk Ministerråds Sekretariat, at der bliver iværksat de fornødne tiltag over for Nopef og dennes revisor med henblik på at få skabt en væsentlig forbedring af regnskabet og dettes informationsværdi.

Nordisk Samisk Institut, Norge

I sin revisionsberetning bemærker Riksrevisjonen, at Instituttet i 1996 har haft et underskud på 225.520 NOK, og at det pr. ultimo 1996 har en negativ egenkapital på 33.269 NOK.

Endvidere peger revisionen på, at der fortsat er problemer med attestation, anvisning og kontrol af bilag. Disse forhold er tidligere blevet påpeget af revisionen, som nu forventer, at kritikken bliver taget til efterretning.

Nordisk Film- og TV-fond, Norge

I sin revisionsberetning har Riksrevisjonen præciseret, at fondet pr. ultimo 1996 har en negativ egenkapital på 22.477.087 NOK. Dækningen af overforbruget i perioden 1990 til 1994 er af fondet foreslået gennemført inden udgangen af 1999. Dette forslag er imidlertid blevet afvist af Nordisk Ministerråd, som har bedt fondet om at afvikle underskuddet inden udgangen af 1998, hvilket bestyrelsen har accepteret.

Riksrevisjonen har endvidere påpeget, at fondet gennem fastsættelse af nye administrative retningslinjer har skabt grundlag for en bedre intern kontrol. Gennemgangen af regnskabet for 1996 har vist, at flere forbedringer er gennemført, men da retningslinjerne først er sat i værk sent på året, står det endnu tilbage at vurdere effekten af de pågældende tiltag.

Nordisk Musikkomité (NOMUS), Sverige

Der er ingen bemærkninger fra revisor af NOMUS. Rigsrevisionen har bemærket, at NOMUS i strid med gældende regler har foretaget afskrivninger på edb-udstyr, inventar mv. med i alt ca. 36.000 SEK.

I 1996 har NOMUS haft et underskud på ca. 175.000 SEK. Ultimo 1996 udgjorde egenkapitalen ÷260.478 SEK.

Nordens Institut i Grønland

I sit revisionsprotokollat gør revisionsfirmaet opmærksom på, at det af betingelserne for instituttets udbetaling af tilskud fremgår, at der efterfølgende skal fremsendes regnskab og rapport for projektet. Revisionsfirmaet peger imidlertid på, at der er foretaget udbetaling af tilskud, hvor instituttet

ikke efterfølgende hverken har modtaget regnskab eller rapport. Instituttet har hertil oplyst, at ressourcerne bruges til opfølgning af, at større projekter gennemføres som beskrevet.

Nøjagtig det samme problem og samme reaktion blev fremhævet i revisionsprotokollatet for 1995, jf. Rigsrevisionens beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1995, s. 14. Rigsrevisionen anførte i beretningen, at man fandt det uacceptabelt, at der ikke blev aflagt regnskab for de pågældende tilskudsmidler.

Rigsrevisionen finder det fortsat uacceptabelt, at der ikke bliver aflagt regnskab for eller rapporteret om anvendelsen af udbetalte projektmidler, og man har derfor gjort Nordisk Ministerråds Sekretariat opmærksom på nødvendigheden af at tage passende skridt over for instituttet, såfremt det fortsat ikke agter at administrere efter gældende regler. Det skal tilføjes, at over halvdelen af instituttets udgifter i 1996 er medgået til tilskud af forskellig art.

Nordens Hus i Reykjavik, Island

Nordens Hus i Reykjavik revideres af en statsautoriseret revisor, som ikke har haft bemærkninger til regnskabet i sin beretning.

Rigsrevisionen har ved sin gennemgang af Husets årsregnskab konstateret, at der var et samlet driftsunderskud på godt 17 mill. ISK, hvorved Husets (negative) egenkapital var vokset til ÷56,7 mill. ISK. Hovedparten af årets underskud (9,7 mill. ISK) og den negative egenkapital (48,0 mill. ISK) vedrører pensionsudgifter, der først skal udbetales efter en årrække. I henhold til islandske regler skal pensionsforpligtelsen optages i regnskabet. Der har gennem længere tid været forhandlinger mellem Nordisk Ministerråd og den islandske regering om varetagelsen af pensionsforpligtelsen.

Underskuddet på den ordinære drift har tilsyneladende været årsag til, at Huset har måttet optage kortfristede lån i Islands Landsbank. Nordisk Ministerråds Sekretariat pålagde straks efter forelæggelsen af regnskabet for 1996 Husets bestyrelse at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at dække hele driftsunderskuddet ind i 1997.

Rigsrevisionen finder, at spørgsmålet om varetagelsen af pensionsforpligtelsen snarest bør løses, og vil følge denne sag samt sekretariatets pålæg vedrørende driftsunderskuddet.

Nordens Hus på Færøerne

I sin revisionsberetning, der er uden forbehold, anfører den statsautoriserede revisor, at Husets samlede underskud i 1996 andrager 229.249 DKK inkl. ikke-budgetterede renteudgifter på 36.905 DKK. Egenkapitalen udgjorde herefter ved udgangen af 1996 ÷482.200 DKK.

Til finansiering af det opsamlede underskud samt til finansiering af forudbetalte udgifter har Huset optaget kredit i den Færøske Sparekasse og havde ved udgangen af 1996 oparbejdet en gæld på 1.357.000 DKK.

I modsætning til det tidligere økonomireglement fremgår det nu tydeligt, at det ikke er tilladt en institution at optage lån. Nordisk Ministerråds Sekretariat har gjort Nordens Hus opmærksom herpå og har anmodet om - inden den sidste udbetaling af budgetmidler i august 1997 - at blive gjort bekendt med iværksatte foranstaltninger til afhjælpning af forholdet.

Rigsrevisionen finder, at der bør tages initiativer med henblik på at styrke den økonomiske styring af Nordens Hus på Færøerne, og vil i øvrigt følge afviklingen af lånet.

Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS), Danmark

Ved gennemgangen af NIAS' indtægter bemærkede Rigsrevisionen, at en bevilling på 30.000 DKK fra Nordisk Ministerråd til et baltisk forskningsinstitut ikke var opført i regnskabet. Det viste sig, at midlerne var anvendt til formålet, men ikke udgiftsført på korrekt vis. Dette indebærer, at NIAS' regnskab for 1996 ikke er rigtigt.

Rigsrevisionen har givet udtryk for den opfattelse, at det er nødvendigt med en styrkelse af de økonomi-administrative forretningsgange i NIAS, herunder de interne kontrolfunktioner, så bl.a. risikoen for fejl minimeres.

Rigsrevisionen har tidligere påpeget, at kasse- og bogholderifunktionen burde adskilles og varetages af to administrative medarbejdere. Dette er imidlertid ikke sket. På grund af ekspansionen i NIAS' aktiviteter gennem de seneste år (og stigende eksterne indtægter i forbindelse hermed) finder Rigsrevisionen, at tiden nu er inde til at gennemføre den nævnte adskillelse af de to funktioner.

SamNordisk Skovforskning (SNS), Danmark

Som omtalt i Rigsrevisionens beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1995 (s. 11) konstaterede Rigsrevisionen ved gennemgangen af en række forskningsprojekter, at de regnskabsoplysninger, der var afgivet af projektlederne, i vidt omfang manglede specifikation af afholdte udgifter. Oplysningerne var så summariske, at dokumentationen var ufyldestgørende. Rigsrevisionen konkluderede på baggrund heraf, at projekterne, der tegner sig for den overvejende del af SNS' budget, reelt unddrog sig revision.

SNS's administrative leder og bestyrelse stillede herefter i udsigt, at der ville ske en væsentlig opstramning af administrationen af institutionens projekter.

Ved revisionen af regnskabet for 1996 måtte Rigsrevisionen imidlertid konstatere, at der ikke var sket forbedringer af større betydning, heller ikke hvad angik styrkelse af den interne kontrol med regnskabsdokumentatio-

nen. SNS-sekretariatets leder var enig med Rigsrevisionen i, at kvaliteten af regnskabsoplysningerne og -dokumentationen fortsat var meget ringe. En væsentlig årsag til dette var, at projektlederne angiveligt ikke havde den rette forståelse for nødvendigheden af ordentlig regnskabsaflæggelse.

Rigsrevisionens gennemgang af flere afsluttede projekter afslørede, at der fortsat var alvorlige mangler ved regnskabsaflæggelsen, og at der var flere eksempler på manglende eller meget sen afregning af restbevillinger.

Rigsrevisionen har henstillet, at der sker en væsentlig stramning af SNS' projektadministration, og at der fremover for hvert enkelt projekt kræves indsendt et samlet afsluttende regnskab med de nødvendige specifikationer.

I forbindelse hermed har Rigsrevisionen tillige henstillet til SNS' overvejelse, at man i fremtidige evalueringer af forskningsprojekter/programmer systematisk inddrager vurdering af projektadministration, økonomistyring o.l.

Generelt finder Rigsrevisionen, at der bør ske en styrkelse af SNS's sekretariatsfunktion, der p.t. er beskeden i forhold til opgavernes omfang, og at dette bør finde sted senest i forbindelse med institutionens flytning til Sverige ved årsskiftet 1997/98 (vandreinstitution).

SNS har oplyst, at et sæt reviderede retningslinjer for administrationen af forskningsprojekter (udarbejdet af SNS i begyndelsen af 1997 på grundlag af drøftelser med Rigsrevisionen) var sat i værk på forsøgsbasis i 1997. SNS har endvidere oplyst, at der årligt vil blive foretaget stikprøvevis kontrol af projekternes udgifter og at der nu er planer om en styrkelse af sekretariatsfunktionen.

Rigsrevisionen finder, at der med disse aktiviteter er taget væsentlige skridt til afhjælpning af de påpegede problemer. Efter flytningen vil Rigsrevisionen tage kontakt med den nye revisor, Riksrevisionsverket i Stockholm, med henblik på opfølgning af de omhandlede krav og henstillinger.

Nordisk Råd for Forskning i Europæisk Integrationsret (NORFEIR), Danmark

I forbindelse med Nordisk Ministerråds institutionsgennemgang blev NORFEIR nedlagt pr. 1. januar 1997. Det er således institutionens afsluttende regnskab, Rigsrevisionen har revideret. Revisionen har givet anledning til en række bemærkninger, som hovedsageligt knytter sig til afviklingen af NORFEIR.

Ved revisionen, der fandt sted i begyndelsen af april 1997 hos Handelshøjskolen i København (HHK), som varetager bogføring og betalingsforretninger for NORFEIR, konstaterede Rigsrevisionen, at der var afholdt en del udgifter for institutionen i perioden medio januar til medio februar 1997, hvilket var i strid med økonomireglementet. Endvidere henlå der ubetalte regninger, som efter aftale med NORFEIR's afgåede administrator

(hovedsekretær) skulle afholdes af institutionens indestående hos HHK, der endnu ikke var afregnet med Nordisk Ministerråds Sekretariat. Rigsrevisionen fik udvirket, at NORFEIR's saldo blev overflyttet til Nordisk Ministerråds Sekretariat, som herefter overtog ansvaret for den nedlagte institutions økonomiske forpligtelser.

Rigsrevisionen bemærkede, at der under posten lønudgifter i regnskabet figurerede løn mv. til hovedsekretæren i perioden frem til 1. marts 1997, dvs. 2 måneder efter institutionens ophør.

Rigsrevisionen påpegede de nævnte forhold over for Nordisk Ministerråds Sekretariat og anmodede om, at der blev udarbejdet en supplerende regnskabsoversigt med de resterende posteringer efter 1996-regnskabets afgivelse. Rigsrevisionen anmodede endvidere om en kopi af den inventarliste, der ved institutionens ophør skal indsendes til Nordisk Ministerråds Sekretariat, og bad sekretariatet om at sikre sig, at alt regnskabsmateriale blev afleveret til sekretariatet.

Nordisk Ministerråds Sekretariat tilkendegav over for Rigsrevisionen, at sekretariatet ikke havde godkendt en forlængelse af ansættelsesforholdet, og tog initiativ til at få løst de påpegede problemer. Det fremgår i øvrigt at sekretariatets besvarelse, at regnskabsafslutningen var bestyrelsesformandens og hovedsekretærens opgave, og at sekretariatet havde ydet rådgivning i forbindelse hermed.

Efter Rigsrevisionens opfattelse burde Nordisk Ministerråds Sekretariat have reageret da regnskabet trods den ydede rådgivning fortsat ikke fremkom.

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark

NUD er beliggende i Dronninglund Kommune i Nordjylland, og institutionens økonomifunktioner varetages i vid udstrækning af kommunens administration. Revisionen af NUD udføres af Kommunernes Revisionsafdeling.

NUD oparbejdede i løbet af 1995 et stort underskud, der blev finansieret af Dronninglund Kommune, så NUD's gæld til kommunen ved udgangen af 1995 udgjorde ca. 818.000 DKK. Til trods for det uholdbare i denne situation fortsatte gældsætningen til kommunen i løbet af 1996, og ved årets udgang androg NUD's samlede gæld til kommunen ca. 1.660.000 DKK. Dette beløb skal ses i relation til institutionens samlede bevilling fra Nordisk Ministerråd på ca. 5,7 mill. DKK.

Nordisk Ministerråds Sekretariat har løbende ført drøftelser med NUD om den økonomiske situation med henblik på iværksættelse af foranstaltninger til nedbringelse af centrets omkostninger og gælden til kommunen.

Revisor har i sin revisionsberetning bl.a. fremsat følgende bemærkninger:

Som det fremgår, er NUD's økonomiske situation meget alvorlig. Det henstilles derfor

at der snarest indgås en aftale med Dronninglund Kommune om afvikling af gælden,

at NUD's aktiviteter for 1997 tilpasses, så det regnskabsmæssige underskud afvikles, og

at der fremover foretages løbende budgetkontrol til sikring af, at budgettet ikke overskrides.

Så vidt Rigsrevisionen er orienteret, har NUD's bestyrelse og Nordisk Ministerråds Sekretariat i foråret 1997 besluttet, at underskuddet skal dækkes i 1997, og at der med henblik herpå vil blive iværksat en række initiativer, som vil give budgetforbedringer på mindst 1.660.000 DKK. Bestyrelsen vil ifølge det foreliggende følge den økonomiske udvikling tæt og løbende orientere Nordisk Ministerråds Sekretariat om udviklingen. Også Rigsrevisionen vil man holde løbende orienteret om forløbet.

Rigsrevisionen vil følge sagen nøje, idet man betragter det som meget uheldigt, at en i øvrigt velfungerende institution i den grad kan løbe økonomisk af sporet, uden at der i tide gribes effektivt ind fra de relevante organer. Konstruktionen med en løbende mellemregning med kommunen - en form for kassekredit - er principielt uheldig og på ingen måde i overensstemmelse med de gældende bestemmelser for fællesnordiske institutioner.

I foråret 1997 har Rigsrevisionen meddelt Nordisk Ministerråds Sekretariat, at man med virkning fra budgetåret 1997 ønsker at overtage revisionen af NUD på linje med to andre "danske" institutioner, der hidtil har været revideret af private revisorer.

Nordisk Statistisk Sekretariat (NSS), Danmark

I forbindelse med Nordisk Ministerråds institutionsgennemgang blev NSS nedlagt pr. 1. januar 1997.

Ved revisionen af NSS' afsluttende regnskab bemærkede Rigsrevisionen, at der var ydet fratrædelsesgodtgørelse til 4 medarbejdere. Sekretariatschefen og en akademisk fuldmægtig havde fået godtgørelser svarende til 3 måneders løn, mens to overassistenter havde fået beløb svarende til 1 måneds løn. Efter det oplyste er godtgørelserne ydet i henhold til bestemmelserne i den danske funktionærlov.

Rigsrevisionen hæftede sig specielt ved godtgørelsen til institutionschefen på ca. 107.000 DKK, idet beløbet efter det oplyste var udbetalt på forlangende af samme chef, men uden at udbetalingen var godkendt af Nordisk Ministerråds Sekretariat eller bestyrelsen for NSS. Over for Nordisk Ministerråds Sekretariat har Rigsrevisionen i øvrigt sat spørgsmålstegn ved hjemlen til at yde institutionschefen en sådan godtgørelse, da vedkommende næppe er omfattet af den danske funktionærlovs regler.

Rigsrevisionen har endvidere rejst en række spørgsmål vedrørende et større projekt, Nordisk Miljø- og Naturressourceregnskaber, som er blevet forvaltet af NSS siden starten i 1992. Under revisionen bemærkede Rigsrevisionen bl.a., at det i februar 1997 havde været nødvendigt at overføre et beløb på 210.000 DKK vedrørende projektet fra Nordisk Ministerråds Sekretariat til NSS til dækning af udestående fordringer. NSS og sekretariatet havde bogført beløbet i regnskabet for henholdsvis 1996 og 1997.

Rigsrevisionen har anmodet om, at der udarbejdes et samlet regnskab for projektet i perioden 1992-1997, hvor der er ydet bevillinger til projektet på i alt ca. 1,2 mill. DKK. Rigsrevisionen har endnu ikke modtaget dette regnskab.

Generelt om institutionerne

Det nye økonomireglement for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget indebærer bl.a., at fristerne for regnskabsaflæggelse og revision er blevet fremrykket. Således skal Nordisk Ministerråds institutioner mv. senest 15. februar i året efter budgetåret afgive fuldstændige regnskaber for budgetåret til Ministerrådets sekretariat og til rigsrevisionen i vedkommende domicilland. Revisionsberetning for den enkelte institution skal afgives til Nordisk Ministerråds Sekretariat inden 1. april i året efter budgetårets udgang, dvs. inden 6 uger efter regnskabernes modtagelse.

I det første år efter økonomireglementets ikrafttrædelse (1. juli 1996) har det vist sig, at mange institutioner har haft svært ved at leve op til fristen for regnskabsaflæggelse. En del regnskaber har været forsinket i op til flere uger, og enkelte er endnu ikke afgivet på korrekt måde eller slet ikke afgivet. Rigsrevisionen og Nordisk Ministerråds Sekretariat har måttet rykke for regnskaber flere gange.

På tidspunktet for Rigsrevisionens gennemgang af revisionsberetninger (og regnskaber) for institutioner fra de øvrige nordiske lande (i juni 1997) var de fleste revisionsberetninger fremkommet, men enkelte manglede stadig. Rigsrevisionen vil påse, at revisionsberetningerne/regnskaberne fremkommer og herefter foretage en gennemgang. Såfremt gennemgangen giver anledning til bemærkninger vil Rigsrevisionen underrette Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Ud over problemerne med rettidig regnskabsaflæggelse har Rigsrevisionen hæftet sig ved følgende mere generelle spørgsmål i forbindelse med sin revisionsmæssige gennemgang af de permanente institutioner:

Der anvendes ikke altid samme regnskabsprincipper, og opstillingen af regnskabet kan variere meget fra institution til institution.

Der er et stort behov for, at institutionerne får fastlagt deres økonomiadministrative regler og forretningsgange i individuelle regnskabsinstrukser.

Der er konstateret flere eksempler på lånoptagning i strid med Nordisk Ministerråds regler.

Flere institutioner har en negativ egenkapital, og enkelte har haft det over flere år.

Mange institutioner mangler forståelse for nødvendigheden af, at der indhentes regnskab/rapportering fra tilskudsmodtagere.

Der er bemærket flere tilfælde af regnskabsmæssige afskrivninger i strid med de gældende regler.

Der er eksempler på, at private revisorer mangler viden om de specifikke regler, der gælder for Nordisk Ministerråds institutioner. Nordisk Ministerråds Sekretariat har over for Rigsrevisionen tilkendegivet, at sekretariatet af flere grunde anser det for mest hensigtsmæssigt, at de permanente institutioner revideres af vedkommende rigsrevision.

I en del tilfælde, hvor der er fremsat kritiske revisionsbemærkninger til regnskaber eller regnskabsposter, kommer disse ikke til Nordisk Ministerråds Sekretariats eller Rigsrevisionens kundskab, da bemærkningerne ikke fremgår af den fremsendte revisionsberetning. Det foreligger som oftest heller ikke oplyst, om revisionsmæssige anbefalinger eller krav er blevet imødekommet af den pågældende institution. Disse spørgsmål vil Rigsrevisionen tage op i forbindelse med et igangværende udvalgsarbejde med de øvrige nordiske rigsrevisioner, jf. pkt. 37, samt drøfte den med Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Rigsrevisionen finder, at en række af de påpegede forhold og problemer har en sådan karakter, at Nordisk Ministerråds Sekretariat bør tage dem op generelt over for institutionerne. Dette kunne eventuelt gøres i cirkulæreform og i forbindelse med det forestående initiativ vedrørende udarbejdelse af regnskabsinstrukser. Generelt er det Rigsrevisionens opfattelse, at der efter gennemførelsen af den nye institutionsstruktur, jf. "Nordisk nytteundersøgelsen" i 1995 og samarbejdsministrenes beslutning om strukturændringer i april 1996, er behov for en stramning og harmonisering af kravene til institutionernes økonomirelaterede opgaver og funktioner. Rigsrevisionen står gerne til rådighed med bistand og rådgivning, såfremt sekretariatet måtte ønske det.

VI. Projektvirksomhed mv.

Dispositionsbevilling

I 1996 udgjorde dispositionsbevillingerne 403,5 mill. DKK. Hertil kommer en ekstrabevilling på 2,5 mill DKK svarende til overskuddet for 1995 og en overførsel fra tidligere år på 159,6 mill. DKK, så der i 1996 i alt var 565,6 mill. DKK til rådighed, hvoraf en del var endeligt disponeret, men endnu ikke udbetalt fra sekretariatet.

Der er i 1996 udbetalt 375,7 mill. DKK, hvorefter der overføres 189,9 mill. DKK til 1996.

I dispositionsbevillingerne er indeholdt udgifter til et betragteligt antal mindre enkeltstående projekter af ikke-permanent karakter. Herudover er der indeholdt bevillinger til et mindre antal institutionslignende bidragsmodtagere.

Bevillingerne administreres dels af sekretariatet, dels af en række statslige, kommunale eller private institutioner hovedsagelig i de nordiske lande. Midlernes anvendelse revideres som hovedregel stikprøvevis af de enkelte landes rigsrevisioner, dels i forbindelse med revisionen af sekretariatets regnskab, dels som led i revisionen af vedkommende institutions regnskab. I et vist omfang varetages revisionen af private revisorer.

VII. Baltikum og Nordvest-Rusland

De nordiske informationskontorer i Estland, Letland, Litauen og Rusland havde i 1996 tilsammen en driftsbevilling på 7.220 tDKK. Derudover var der til kontoret i Estland ydet et ekstra tilskud på 50 tDKK som tilskud til køb af en bil. Kontorerne hører organisatorisk direkte under Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Ved udgangen af 1996 var egenkapitalen (det akkumulerede overskud/underskud) for de respektive 4 informationskontorer:

Egenkapital pr. 31. december 1996	1.000 DKK
Tallin	1.201,5
Riga	÷57,6
Vilnius	738,6
St. Petersborg	÷184,9

Rigsrevisionen har i forbindelse med revisionen af regnskaberne for 1996 aflagt besøg ved kontorerne i Vilnius og Riga i perioden maj-juni 1997 og forventer, at besøge kontorerne i Tallin og St. Petersborg senere på året.

Informationskontoret i Riga

På tidspunktet for Rigsrevisionens besøg på informationskontoret i maj/juni 1997 foregik der chefskifte, og Rigsrevisionen havde lejlighed til at drøfte en række væsentlige regnskabsmæssige spørgsmål med såvel den afgående som den tiltrædende kontorleder.

Ved et kasseeftersyn den 30. maj 1997 konstaterede Rigsrevisionen en negativ kassedifference på ca. 8.400 DKK. Den afgående kontorleder forklarede, at kassemankoen måtte skyldes kursdifferencer som følge af store kurssvingninger, og han indrømmede, at kassen senest havde været opgjort og afstemt i februar 1997. Dette var i skarp modstrid med en henstilling fra Rigsrevisionen under revisionsbesøget i 1996, hvor det også blev indskærpet, at bogføringen skulle være løbende ajourført. På tidspunktet for revisionsbesøget i 1997 viste det sig, at bogføringen på intet tidspunkt havde været ajour i det mellemliggende år.

Rigsrevisionen vil følge udviklingen nøje og påse, at der sker de nødvendige forbedringer på kontoret.

Informationskontoret i Vilnius

I Rigsrevisionens beretning for 1995 omtaltes det, at informationskontoret i Vilnius sandsynligvis havde lidt et tab på 6.640 USD som følge af, at "Aurabankas" var gået konkurs. Siden har kontoret imidlertid modtaget 750 USD i dividende fra konkursboet.

I forbindelse med den årlige revision og kasseeftersyn ved kontoret i maj 1997 konstaterede Rigsrevisionen, at der ofte forekom differencer i kasse og bank, både større og mindre og med varierende fortegn. Der er hovedsageligt tale om kursdifferencer, men en del skyldes formentlig utilstrækkelig omhu ved varetagelse af kassererfunktionen.

Kassererfunktionen blev varetaget af kontorets chef, der tillige foretog disponering og attestation. Rigsrevisionen fandt dette uholdbart og anbefalede, at kassererfunktionen blev overdraget til en sekretær, hvilket straks blev accepteret.

På tidspunktet for revisionsbesøget var bogføringen ikke ajourført, og da kontoret anvender manuel bogføring havde Rigsrevisionen med den tid, der var til rådighed, ikke mulighed for at fuldføre kasseeftersynet. Rigsrevisionen henstillede derfor til kontoret, at der snarest blev anskaffet et mindre edb-bogholderisystem, og at bogholderen fik den fornødne oplæring, eventuelt ved et af de andre informationskontorer.

Ved gennemgangen af kontorets debitorer konstaterede Rigsrevisionen, at kontoret ikke havde det fornødne overblik over og styr på udestående fordringer. Med henblik på en styrkelse af kontorets debitorpleje anbefalede Rigsrevisionen, at der blev etableret en særlig oversigt over debitorerne, mest hensigtsmæssigt som en integreret del af det ovennævnte edb-bogholderisystem.

Kontoret havde endnu ikke udarbejdet en regnskabsinstruks, og Rigsrevisionen henstillede derfor, at der snarest blev taget initiativ til at udfærdige en sådan i samarbejde med Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Informationskontoret i St. Petersborg

Rigsrevisionen har først modtaget kontorets regnskab for 1996 medio juni, dvs. flere måneder efter fristens udløb. Regnskabet vil blive revideret i forbindelse med et stedligt besøg senere på året.

Kontoret havde pr. ultimo 1996 en negativ egenkapital på 185.000 DKK. Af regnskabet fremgår det endvidere, at der ved udgangen af 1996 var en gæld til Nordisk Ministerråd på 115.000 DKK, heraf 50.000 DKK der var ydet som forskud på budgettet for 1997, samt en gæld til kontorets leder på ca. 103.000 DKK.

I det forløbne år har Nordisk Ministerråd udfoldet store diplomatiske anstrengelser for at få løst problemerne vedrørende informationskontorets manglende officielle status i Rusland ved at indgå en samarbejdsaftale med de russiske myndigheder om etableringen af kontoret. Samarbejdsministrene har i juni 1997 godkendt den endelige aftaletekst og givet generalsekretæren fuldmagt til at underskrive aftalen med de russiske myndigheder.

Rigsrevisionen vil fortsat følge den videre udvikling i sagen nøje.

VIII. Afsluttende bemærkninger

Fællesnordisk arbejdsgruppe om revisionsmæssige spørgsmål

Som nævnt i beretningen for 1995 blev det på de nordiske rigsrevisorers møde i Bergen i juni 1996 besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter for de nordiske rigsrevisioner om fælles spørgsmål vedrørende revisionen af de nordiske institutioner og projekter. Gruppen påbegyndte sit arbejde under svensk formandskab i november 1996 og har hidtil holdt 5 møder.

I forbindelse med et møde i København i februar 1997 var der arrangeret drøftelse med Nordisk Ministerråds Sekretariat, hvor der var lejlighed til at diskutere en række spørgsmål af interesse for gruppens arbejde. Under besøget i sekretariatet redegjorde den nytiltrådte generalsekretær nærmere for en række af de initiativer, han planlagde at iværksætte med henblik på at forbedre sekretariatets administration.

Arbejdsgruppen agter at afgive en (foreløbig) delrapport, primært om revisionen af institutioner, til de nordiske rigsrevisorers kommende møde i august 1997. Gruppen forventer at have et udkast til rapport klar omkring årsskiftet 1997/98. Det er tanken, at rapporten og dens forslag til nyt fællesnordisk revisionsreglement skal behandles af de respektive nordiske

organer i løbet af 1998, så reglementet eventuelt kan træde i kraft den 1. januar 1999.

Rigsrevisionens indstilling til Nordisk Ministerråd

Rigsrevisionen kan efter den foretagne revision og med henvisning til ovenstående beretning indstille, at de aflagte regnskaber for virksomhed finansieret over Nordisk Ministerråds budget for 1996 godkendes.

Rigsrevisionen finder imidlertid anledning til at tilføje, at gennemgangen af regnskaber og revisionsrapporter vedrørende Nordisk Ministerråds permanente institutioner viser, at der er et klart behov for en hurtigere regnskabsaflæggelse i overensstemmelse med fristerne herfor i økonomireglementet samt en opstramning af den økonomiske styring af en stor del af institutionerne.

København, den 9. juli 1997

Peter Christensen
fg.

/Hans Andersen

Kontrollkommitténs betänkande

över Riksrevisionsverkets rapport rörande Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1996

(Bokslut och revisionsrapport, se s. 1007 resp. s. 1024)

Kontrollkommitténs förslag till beslut

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska rådets redovisningar och revisionsberättelse och förelägga dem för plenarförsamlingen. Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs

att Nordiska rådet ber presidiet tillse att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådssekretariatets verksamhet snarast åtgärdas samt

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1996 till handlingarna

Bokslut

Nordiska rådets bokslut 1996 uppvisar ett överskott på 3.498.669 DKK i förhållande till budget.

Revisionsberättelse

Enligt beslut i Nordiska rådets Presidium har det svenska Riksrevisionsverket (RRV) granskat Nordiska rådets bokslut för hela räkenskapsåret 1996, oavsett att rådssekretariatet den 1 augusti flyttat till Danmark. Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Bokslutet har upprättats i enlighet med de krav som finns uppställda i Budgetreglemente för Nordiska rådets presidiesekretariat. RRV bedömer att bokslutet i allt väsentligt är rättvisande.

Rapport rörande Nordiska rådets verksamhet för 1996

RRV har lämnat revisionsberättelsen för 1996 utan invändningar. Granskningen indikerar emellertid vissa brister i Nordiska rådets presidiesekretariats förvaltning vilka RRV funnit det angeläget att fästa presidiets uppmärksamhet på i rapporten.

I ett särskilt PM redovisar RRV ett antal iakttagelser som bör uppmärksammas och åtgärdas.

Sammanfattningsvis följer RRV i sin rapport bl.a. upp ett antal frågor, vilka påpekades föregående år. Frågorna är:

- översyn av budgetering och uppföljning av konferensresor
- initiativ till en översyn av traktamentsbestämmelserna
- åtgärder för ett aktivare användande av bonuspoäng e.d.
- beslut om regler för årlig hemresa samt
- beslut om utlandstillägg.
- brister i inventarieredovisningen.

RRV konstaterar att några av förvaltningsfrågorna ännu inte lösts och finner det angeläget att presidiet markerar sitt behov av en åtgärdsplan då onödiga fördyringar/ekonomiska förluster inte kan uteslutas i dagsläget.

Vidare har RRV funnit brister i den interna kontrollen vid avvecklingen respektive överflyttningen av invententarier och utrustning i samband med flyttningen av presidiesekretariatet från Stockholm till Köpenhamn. Med anledning av övriga iakttagelser rörande flyttningen rekommenderar RRV Presidiet att genomföra en analys av:

- de konsekvenser som utformningen av förmåner och villkor till de anställda i Stockholm fick i samband med flyttningen
- de sammantagna kostnaderna för avvecklingen av verksamheten i Stockholm, flyttningen till och etableringen i Köpenhamn,
- de besparingar som flyttningen till Köpenhamn och samutnyttjandet av stödfunktioner mellan de två sekretariaten de facto kommit att innebära.

RRV vill vidare rekommendera att en handledning eller checklista upprättas som stöd för kommande flyttningar/nedläggningar.

RRV har iakttagit att beslut tagits kring löneförmåner som i några fall avvikit från det normala för denna typ av frågor och finner det angeläget att presidiet klargör principer och rutiner för löneförmåner och andra anställningsvillkor inom presidesekretariatet.

RRV finner det angeläget att arbetet med att förbättra informationskvaliteten i bl.a. bokslut och budgetunderlag återupptas för att förbättra presidiets förutsättningar att följa upp och prioritera verksamheten.

Kontrollkommittén

Kontrolkommittén noterar att presidiet på sitt möte den 25 september 1997 godkänt räkenskapen för Nordiska rådet 1996, Riksrevisionsverkets revisionsberättelse, rapporten över densamma samt Nordiska rådets sekretariats kommentarer till och åtgärder med anledning av rapporten. Kontrollkommittén noterar vidare att RRV till rådets sekretariat utarbetat en promemoria över granskningen av årsbokslutet för 1996 i vilken det utförligt redogörs för de brister man funnit i förvaltningen och de övriga iakttagelser man gjort i samband med revisionen samt att rådssekretariatet avgivit svar på denna promemoria den 29 september 1997. På begäran av RRV har svaret översänts till Rigsrevisionen. Kontrollkommittén noterar slutligen att Presidiet avser att återkomma i ärendet efter kontrollkommitténs behandling och när rådssekretariatets rapport om vidtagna åtgärder föreligger.

Kontrollkommittén har för sin del granskat revisionsberättelsen samt rapporten över densamma och vill för sin del påtala följande:

RRV återkommer i sin rapport till ett antal förhållanden vilka påpekats i rapporten angående Nordiska rådets verksamhet 1995, och RRV konstaterar att några av dessa förvaltningsfrågor ännu inte lösts - främst punkterna avseende bonuspoäng och regler för årlig hemresa. Vidare påtalar RRV att avvecklingen av NRPS´ tillgångar i samband med flyttningen inte har skett på ett ur intern kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt, att beslut fattats om löneförmåner som avviker från normal praxis samt att det föreligger vissa begränsningar i informationskvaliteten i bl.a. bokslut och budgetunderlag.

Kontrollkommittén anser för sin del att det är beklagligt att inte alla förvaltningsfrågor som påpekades av RRV föregående år fått sin lösning. Kommittén noterar dock att rådssekretariatet såväl tidigare under året som senast i Kalmar den 25 september till Presidiet lämnat kommentarer till och förslag till åtgärder bl.a. vad avser dessa frågor.

Kommittén anser vidare att vad gäller den övervägande delen av de påpekanden som gjorts av RRV, bl.a. vad gäller avvecklingen av sekretariatets tillgångar, har bristerna sin bakgrund i den för rådets verksamhet unika situation som uppkommit genom sekretariatets flyttning till Köpenhamn. Kontrollkommittén finner att denna fråga borde ha hanterats mer noggrant. Vidare har flyttningen medfört att insatser för att förbättra de påtalade begränsningarna i informationskvaliteten inte kunnat prioriteras. Uppbyggandet av nya sekretariatsrutiner och samordning med ministerrådssekretariatet torde också ha medverkat till den fördröjning som påtalas av RRV vad gäller förvaltningsfrågorna. Kommittén förutsätter att åtgärder för att åstadkomma behövliga förändringar ingår i de förslag till åtgärder som rådssekretariatet lämnat till Presidiet.

Slutligen noterar Kontrollkommittén att det framtida ansvaret för revisionen av Nordiska rådets verksamhet från 1997 överförts till den danska Rigsrevisionen.

Helsingfors den 10 november 1997

Anita Johansson (s)
Pehr Löv (SFP)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

Bilaga 1:

BOKSLUT 1996

NORDISK RÅD
SEKRETARIATET

RESULTATRÄKNING

	Not 1 og 2	Utfall 1996 DKK	Budget 1996 DKK	Utfall 1995 SEK
UDGIFTER				
Presidiesekretariatets allmänna verksamhet	3	508.288	995.440	
Sessioner/Konferenser	4	1.493.905	1.142.592	
Rådsorganens verksamhet	5	995.928	1.696.576	
Sessionstryck	6	253.629	510.704	
Bidrag till UNR, journalist-stipendier		486.786	450.112	
Gemensam administration	7	15.896.822	16.181.664	
Informations- och publika-tionsverksamheten	8	1.003.852	1.566.736	
Nordisk Kontakt (inkl.löner)	9	1.559.804	1.333.024	
Partistöd		3.832.884	3.895.200	
Flyttkostnader	10	6.173.424	7.712.496	
Kostnader föregående år		2.664	0	
SUMMA KOSTNADER		**32.207.986**	**35.484.544**	**34.676.395**
INTÄKTER				
Interna avgiftssystemet		-1.698.535	-1.523.456	-1.805.450
Finansiella intäkter		-486.075	-532.344	-666.328
Rådets tryck m.m.		-89.298	-173.120	-215.980
Övriga intäkter		-155.274	-17.312	-13.169
Intäkter föregående år		-38.980	0	0
Överskott från 1995		-2.073.293	-2.073.112	-222.394
SUMMA INTÄKTER		**-4.541.455**	**-4.319.344**	**-2.923.321**
NETTOKOSTNADER		**27.666.531**	**31.165.200**	**31.753.074**
Delegationernas bidrag		**31.165.200**		**34.988.000**
Underskott 1994				**839.993**
Resultat		**3.498.669**		**2.394.933**

BALANSRÄKNING

	1996-12-31 DKK	1995-12-31 SEK
Tillgångar		
Bank, kasse	4.729.404	4.848.542
Momsfordran	88.068	219.606
Reseförskott, privata utlägg	63.450	79.964
Forudbetalte fordringar	0	679
Øvrige fordringer	64.007	141.850
Summa tillgångar	**4.944.929**	**5.290.641**
Skulder		
Personalskatter	-1.909	21.040
Upplupna sociala avg.	499.952	873.539
Leverantörskulder	908.583	1.848.897
Övrige skulder	60.925	152.232
Nordiska ministerrådet	-21.292	0
Resultat	3.498.669	2.394.933
Summa skulder	**4.944.929**	**5.290.641**

FÖRDELING PÅ DELEGATIONERNA AV ÅRETS RESULTAT

	i %	**Resultat 1996** DKK	**Resultat 1995** SEK
Danmark	24,0%	839.681	524.025
Finland	16,6%	580.779	418.578
Island	1,1%	38.485	24.789
Norge	19,5%	682.241	444.028
Sverige	38,8%	1.357.484	983.513
Summa	**100,0%**	**3.498.669**	**2.394.933**

BIDRAGSREDOVISNING

Førdelning på delegationerna av nettokostnader

Danmark	24,0%	6.639.967
Finland	16,6%	4.592.644
Island	1,1%	304.332
Norge	19,5%	5.394.973
Sverige	38,8%	10.734.614
Summa delegationerna	**100,0%**	**27.666.531**

BOKSLUT 1996 NORDISK RÅD
RESULTATRÄKNING SEKRETARIATET

UDGIFTER	**Not**	**Utfall 1996**	**Budget 1996**
Presidiesekretariatets allmänna	3		
Resekostnader, rådsmedlemmar		188.740	389.520
Rådets gäster		81.407	129.840
Presidiets reserverade medel		188.000	398.176
Presidiesekr.reserverade medel		50.142	77.904
		508.288	995.440
Sessioner/Konferenser	4		
Temakonferens om Europafrågor		477.747	467.424
Möte med Balitska församlingen		239.510	190.432
Östersjökonferensen 1996		194.858	138.496
Ordinarie session		581.079	346.240
Temakonferens mars 1997		711	0
		1.493.905	**1.142.592**
Rådsorganens verksamhet	5		
Nordenutskottet		248.521	346.240
Närområdesutskottet		132.736	346.240
Europautskottet		41.118	173.120
Kontrollkommittén		2.323	173.120
Arktiska kommittén		284.457	302.960
Nordiskt-Baltiskt sem.		194.502	181.776
Översättning m.m. för		92.271	173.120
		995.928	**1.696.576**
Sessionstryck	6		
Ordinarie session		252.737	372.208
Löpande tryck		892	138.496
		253.629	510.704
Bidrag till UNR, journalststi-			
Bidrag UNR		216.667	190.432
Journaliststipendier		270.119	259.680
		486.786	**450.112**
Gemensam administration	7		
Lönekostnader exkl. NK		10.993.558	10.387.200
Gemensamma personalkostnader		278.339	346.240
Resekostnader sekretariatet		717.385	1.185.872
Representation		89.936	173.120
Rekrytering		595.965	302.960
Hyror, lokalkostnader		1.797.012	1.601.360
Kontorskostnader		1.281.275	1.817.760

UDGIFTER	Not	Utfall 1996	Budget 1996
Inventarier		61.986	259.680
Övriga kostnader		81.367	107.472
		15.896.822	**16.181.664**
Informations- och publikationsverksamheten	8		
Resekostnader		195.639	173.120
Journalistseminarier		87.920	173.120
Tryckt informations-material för Nordisk Råd		55.359	173.120
Tidningsklipp		91.668	108.200
Övriga informationsåtgärder		44.299	43.280
Nordisk debatt		7.185	216.400
Nyhetsbrev		64.199	129.840
Databas		186.084	129.840
Faktablad		0	86.560
Artikeltjänst		16.319	108.200
Bokmässa Göteborg		81.824	95.216
Nya aktiviteter (tabloidavis)		173.355	129.840
		1.003.852	**1.566.736**
Nordisk Kontakt (inkl.löner)	9		
Lönekostnader		394.545	225.056
Arvoden		341.736	432.800
Resekostnader		32.438	86.560
Tryck m.m.		791.085	588.608
		1.559.804	**1.333.024**
Partistöd			
Direkt partistöd		3.643.500	3.635.520
Partigruppssekreterarnas resor		189.384	259.680
		3.832.884	**3.895.200**
Flyttkostnader	10		
Resor		48.584	121.184
Omlokaliseringskostnader		658.932	1.298.400
Dubbelhyra m.m.		219.750	926.192
Tele- och datasystem		60.418	519.360
Personalavveckling, rekrytering		5.074.404	4.328.000

	Not.	Utfall 1996	Budget 1996
Inventarier		96.139	173.120
Nytt informationsmaterial		15.197	346.240
		6.173.424	**7.712.496**
Kostnader föregående år		2.664	0
SUMMA KOSTNADER		**32.207.986**	**35.484.544**
INTÄKTER			
Interna avgiftssystemet		-1.698.535	-1.523.456
Finansiella intäkter		-486.075	-532.344
Rådets tryck m.m.		-89.298	-173.120
Övriga intäkter		-155.274	-17.312
Intäkter föregående år		-38.980	0
Överskott från 1995		-2.073.293	-2.073.112
SUMMA INTÄKTER		**-4.541.455**	**-4.319.344**
NETTOKOSTNADER		**27.666.531**	**31.165.200**

Stipendiemedel

Redovisning av stipendiemedel från Nordiska Ministerrådet

RESULTATRÄKNING	**1996** DKK	**1995** SEK
Intäkter		
Nordiska ministerrådet	673.892	796.375
Ränteintäkter	2.511	9.397
Summa intäkter	**676.402**	**805.772**
Kostnader		
Resor stipendiater	225.340	414.517
Representation	67.374	129.854
Tolkning, översättning	79.623	38.163
Övrige kostnader	11.213	21.742
Summa kostnader	**383.551**	**604.276**
Resultat	**292.851**	**201.496**

BALANSRÄKNING	31/12 1996	31/12 1995
Tillgånger		
Bankkonto	367.199	201.496
Summa tilgånger	**367.199**	**201.496**
Skulder		
Rådssekretariatet	74.348	0
Resultat	292.851	201.496
Summa skulder	**367.199**	**201.496**

Vibeke Hein Olsen
Vicedirektör

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Bemærkninger til regnskab 1996

Not 1
I forbindelse med samlokaliseringen mellem Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Råds sekretariat den 1. august, blev regnskaberne for perioden januar til juli omregnet til dansk valuta. Budgetterne blev ligeledes omregnet fra svensk til dansk valuta. Omregningskursen er 86,57.

Not 2
Kontoplanen i 1996 er forskellig fra kontoplanen i 1995, hvorfor det ikke er muligt at sammenstille driftsregnskabstallene for de to år.

Not 3
Præsidiets aktiviteter og specielt rejseaktiviteter har ligget betydeligt lavere end de foregående år, hvilket må tilskrives, at virksomheden har været meget koncentreret omkring interne forhold dels en revision af Rådets forretningsorden dels flytningen af Rådets sekretariat til København og den heraf følgende afvikling i Stockholm.

Not 4
Den ordinære session viste sig at være underbudgetteret specielt for så vidt angår data- og tolkeudstyr.

Not 5
Rådsorganernes virksomhed var vanskelig at budgettere for 1996, idet Rådet fik ny organisation fra 1. januar dette år, og gik over til en struktur med tre udvalg og en kontrolkomite i stedet for seks udvalg. Det tog en vis tid inden de nye udvalg havde defineret deres områder og planlagt årets aktiviteter, hvorfor alle de budgetterede midler ikke blev forbrugt.

Not 6
Rationaliseringen af produktionen af den blå bog er fortsat og har dermed reduceret omkostningerne udover det forventede.Udgiften til løbende trykning er tæt på nul, idet sekretariatet efter flytningen til København har udsendt dokumenter elektronisk suppleret af egen fotokopiering, fremfor at få lavet egentlige tryksager på trykkerier ude i byen.

Not 7
Lønomkostningerne tillige med rekrutteringsomkostningerne overstiger det budgetterede, idet det hurtigere end forventet lykkedes at få rekrutteret nye medarbejdere. Imidlertid lykkedes det ikke at få dem etableret i blivende lokaler, hvorfor der blev brugt meget beskedent af inventarkontoen. Posten Hyror, lokalkostnader er overskredet i forhold til det budgetterede, idet forventningen var, at lokalerne i Stockholm ville være udlejede i løbet af efteråret 1996 hvilket ikke blev tilfældet. Kontoromkostningerne er betydeligt lavere end det budgetterede, hvilket skyldes, at rationaliseringsgevinsten ved samlokalisering med Ministerrådssekretariatet har været større end forventet.

Not 8
Også på informationssiden har aktiviteterne været betydeligt færre end i tidligere år. Der er bl. a. ikke udgivet nogen debatbøger eller faktablade, ligesom informationsmateriale og artikler er udarbejdet og udsendt i langt mindre tal end oprindeligt planlagt. Endvidere har medarbejdernes aktiviteter i sidste del af året måttet koncentreres om udsendelse af et prøvenummer af den nye tabloidavis, Politik i Norden

Not 9
På grundlag af Præsidiets beslutning ophørte udgivelsen af Nordisk Kontakt med 1. halvår 1996. Beklageligvis har lønbudgettet for dette halvår været stærkt underestimeret. Det drejer sig om løn til en chefredaktør og en halv sekretær. Yderligere skete der det beklagelige, at den seneste regning fra trykkeriet fra 1995 ikke nåede at komme med i 1995-regnskabet, hvorfor posten Tryck m.m. omfatter udgifter også for 1995.

Not 10

Budgetteringen af flytteomkostningerne var overordentlig usikker. Især fordelingen mellem omlokaliseringsomkostningerne og personaleafvikling, idet det først i løbet af foråret blev klart, hvem fra personalet, der ønskede at flytte med. Det blev otte ialt i forhold til de tyve, der var budgetteret med, hvorfor omlokaliseringsomkostningerne dermed var sat for højt og personaleafviklingsomkostningerne for lavt.

Da lokalerne i Stockholm, som er uopsigelige indtil den 31.12. 1997, endnu ikke er genudlejet er midlerne til istandsættelse til en ny lejer, hvilket er budgetteret under Dubbelhyra m.m., endnu ikke forbrugt.

Udgifter til datasystem i København blev meget små, idet sekretariatet uden videre kunne kobles på Ministerrådssekretariatets system.

BILAGA 2

Til Nordisk Råds Kontrolkomité

København den 29. september 1997

J.nr: N 2-97
Vores ref: VHO/

Nordisk Råds præsidium godkendte på sit møde den 15. september 1997 i Kalmar regnskab for Nordisk Råd 1996, Riksrevisionsverkets revisionsberetning og rapport herom samt Rådets sekretariats bemærkninger om og foranstaltninger hertil (vedlægges).

Desuden besluttede Præsidiet på et senere tidspunkt at vende tilbage til sagen, når Kontrolkomiteens betænkning forelå og sekretariatet kunne rapportere om iværksættelse af foranstaltningerne herunder forløbet af revision af personalehåndbogens regler.

Endvidere kan det oplyses, at Riksrevisionsverket til Rådets sekretariat har udarbejdet Promemoria över granskningen av Nordiska rådets presidiesekretariats årsbokslut för 1996, hvori der udførligt er redegjort for de mangler, man har fundet i forvaltningen samt for øvrige iagttagelser, som er gjort i forbindelse med revisionen. Riksrevisionsverket har ønsket at svar på dette promemoria skulle tilgå den danske rigsrevision senest den 1. oktober 1997. Svaret er afgået fra Rådets sekretariat den 29. september 1997.

Med venlig hilsen

Vibeke Hein Olsen
Vicedirektør

Nordisk Råd
Sekretariatet

København, 13. august 1997
J. nr. N 2

Bemærkninger til revisionsrapport for 1996

Præsidiet besluttede på sit møde den 8. december 1995, at Riksrevisionsverket i Sverige også skulle udføre revisionen for hele 1996, selv om sekretariatet fra 1. august ville være beliggende i Danmark.

Riksrevisionsverket har den 17. juni 1997 afgivet en revisionsberetning uden indvendinger, hvilket betyder, at årsregnskabet og den hertil hørende beretning bedømmes som i alt væsentligt korrekt.

Riksrevisionsverket har imidlertid i sin gennemgang fundet forhold, der indikerer visse mangler i sekretariatets forvaltning, og som man derfor har fundet det belejligt at gøre Præsidiet opmærksom på i revisionsrapporten. I det følgende skal sekretariatet fremføre sine bemærkninger til revisorernes rapport.

Vedr. Iagttagelser fra foregående år

Riksrevisionsverket fremførte i sin rapport for årsregnskabet 1995 en række synspunkter, som blev drøftet i Præsidiet tillige med sekretariatets kommentarer vedr. imødegåelse af de kritiserede forhold den 25.-26. juni 1996. Præsidiet var ikke tilfreds med kommentarerne og pålagde sekretariatet at revidere dem inden en ny forelæggelse, hvilket skete på Præsidiets møde den 27. august 1996, hvor Præsidiet besluttede at tage kommentarerne til revisorernes rapport til efterretning.

For så vidt angår de anførte iagttagelser skal følgende bemærkes:

Vedr. Iakttagelser från föregående år

ad översyn av budgetering och uppföljning av konferensresor

Budgetteringen omkring konferencer etc. er strammet meget op. I forbindelse med Nordisk Råds Kulturkonference i Oslo marts 1997 blev det f.eks. fastlagt, at alle eventuelle udgifter ud over de budgetterede skulle dækkes af den norske delegation til Nordisk Råd, således at sekretariatet ikke måtte trække på egne midler i tilfælde af overskridelser. I forbindelse med budgetteringen af sessionen i 1997 er en grundig analyse af ses-

sionsomkostningerne i 1996 lagt til grund for planlægningen. Endeligt skal det bemærkes, at Præsidiet i forbindelse med vedtagelse af budgettet for 1997 også vedtog en fordeling af rejseudgifter, der som grundlag har "---at den/de, der beslutter en rejse, også dækker de omkostninger, som derved opstår".

ad Initiativ till en översyn av traktamentsbestämmelserna

Dagpengereglerne er pr. 1. august 1996 ved overgangen til reglerne i Ministerrådssekretariatets personalehåndbog blevet skærpet, således at dagpengebeløbet reduceres med alle måltider, der betales af sekretariatet, delegationssekretariaterne og institutioner/komiteer, som finansieres over det nordiske budget.

ad Åtgärder för ett aktivare utnyttjande av bonuspoäng e.d.

Ledelserne i Nordisk Råd- og NMR-sekretariaterne har drøftet,hvad der kan gøres for at udnytte bonuspoints, men da disse følger personen og ikke arbejdspladsen kan det være vanskeligt at udskille, hvilke der er optjent på private rejser, rejser for tidligere arbejdsgivere, rejser betalt af andre instanser, EU-kommissionen, forlag el.lign.

Det skal bemærkes, at sekretariaterne meget bevidst stræber efter at nedbringe rejseomkostninger bl.a. ved at indgå specielle aftaler med rejsebureauer og flyselskaber.

Det overvejes i øjeblikkket at skifte rejsebureau, da sekretariaterne har modtaget et meget favorabelt tilbud fra et konkurrerende bureau. I forbindelse med indgåelse af ny aftale drøftes det også, hvorledes indtjente rabatter (bonuspoints etc.) kan udnyttes aktivt med henblik på at reducere sekretariatets rejseomkostninger.

ad Årlig hemresa

Sekretariatet er enig med Riksrevisionsverket i, at der bør afleveres dokumentation for årlig hjemrejse. Praksis blev strammet ved flytningen til København, i og med at medarbejderne herefter er pligtige til på forlangende at fremlægge kvitteringer for rejseudgifter i forbindelse med den årlige afgiftsopgørelse. En anden mulighed kunne være, at der aflægges normalt rejseregnskab for den årlige hjemrejse.

ad Beslut om utlandstillägg

Riksrevisionsverket har tidligere haft bemærkninger til kursreguleringen af udlandstillægget. Der forekommer imidlertid ikke mere reguleringer for kursudsving, idet udlandstillægget fra 1. august 1996, hvor sekretariatet gik over til at følge reglerne i Ministerrådssekretariatets personalehåndbog, er et fast beløb, der ikke reguleres på grund af kursudsving.

ad Inventarieredovisningen

Sekretariatet har fra 1. august 1996 etableret en liste over inventaret, hvorpå alle nyanskaffelser løbende indføres.

Vedr. Flytningen til København

Sekretariatets daværende administrationschef stod for udfærdigelsen af en fuldstændig inventarliste inden flytningen til København og for salg og donering af det inventar, der ikke var behov for længere. Desuden ansattes en person, der stod som ansvarlig for mærkning, nedpakning, udpakning og opstilling af de effekter, der blev flyttet med til Danmark. Der blev ikke i forbindelse med flytningen konstateret forsvinden eller beskadigelse af noget inventar.

Med hensyn til Riksrevisionens anbefaling af at Præsidiet gennemfører en analyse og en vejledning med tanke på eventuelle fremtidige beslutninger om flytninger/nedlæggelser af nordiske institutioner, stiller sekretariatet sig skeptisk over for værdien af et sådant arbejde, der må formodes kun eventuelt at kunne blive til nytte i tilfælde af flytning/nedlæggelse af Nordisk Ministerråds institutioner. To af de helt afgørende og kostbare forhold i forbindelse med flytningen fra Stockholm var, dels at meget få af de ansatte havde opsigelses- eller forflyttelsesklausul i deres kontrakter, dels at lejekontrakten for lokalerne var uopsigelig til 31.december 1997. Fra 1. august 1996 har alle ansatte kontrakter med en 6-måneders opsigelsesklausul og samarbejdsaftalen med Ministerrådssekretariatet, der også omfatter leje af lokaler, kan opsiges med 6 måneders varsel til tidspunktet 31. december. Rådssekretariatet har dermed garderet sig mod at komme i en situation svarende til den, man stod i ved flytningen fra Stockholm.

For så vidt angår omkostningerne ved flytningen blev de til ialt 6.1 mio SEK mod budgetteret 7.7 mio SEK og heraf gik langt det største beløb til personaleafvikling og rekruttering. Desværre er der også i 1997 en meget stor udgift, som skyldes flytningen, idet det fortsat ikke er lykkedes at udleje lokalerne i Stockholm.

Sekretariatet mener, at det er vigtigt løbende at påse, at der er det forudsete samarbejde mellem sekretariaterne for så vidt angår alle støtte-

funktioner, således at den forventede samordnings- og effektiviseringsgevinst virkelig opnås. Desuden er der behov for at gå tilbage til reformrapportens tekst om, hvilke yderligere funktioner der burde være fælles. Det drejer sig om ekstern information, publikationsvirksomhed, internationale kontakter og andre aktiviteter, hvor distinktionen mellem Råd og Ministerråd er af underordnet betydning. På disse områder er samarbejdet under stadig udvikling, men er endnu ikke endeligt udformet.

Vedr. Lønspørgsmål

Præsidiets tremandsgruppe besluttede på sit møde den 12. februar 1996, at Præsidiesekretariatets personale måtte have samme vilkår, som de der gjaldt for Ministerrådssekretariatets personale, dvs. Ministerrådssekretariatets personalehåndbogs regler vedr. ansættelse, kapitel 6, fra og med flytningen til København. Disse regler har således været gældende og er blevet fulgt siden den 1. august 1996. I de tilfælde hvor der har været tvivl om tolkningen af reglerne, har sagen været forelagt Præsidenten

Vedr. Informationskvaliteten i den økonomiske rapportering

Sekretariatet arbejder løbende med at forbedre informationskvaliteten i budget og regnskab. Hvert udvalg har nu sit eget budget, der omfatter alle omkostninger i forbindelse med udvalgets arbejde, herunder bl. a. også de pågældende rådssekretærers rejser og tolkning til udvalgenes møder. For så vidt udvalgene ønsker at sende repræsentanter til møder og konferencer sker det også efter det tidligere nævnte princip om, at den, der bestemmer, betaler. Også arbejdsgrupper, som nedsættes af udvalgene har eget budget. Omkostninger i forbindelse med Rådets konferencer og sessioner budgetteres i modsætning til tidligere, således at alle omkostninger, også rejseomkostninger, der har med det pågældende arrangement at gøre, bogføres på arrangementets konto. For så vidt angår informationsbudgettet har Præsidiets informationsgruppe også valgt at opdele dette ret detailleret, så informationsgraden er meget høj.

Inden budgetforslaget for 1997 blev forelagt for Præsidiet blev det gennemgået med den danske Rigsrevision, der fra og med 1. januar 1997 er revisionsinstans for sekretariatet. Rigsrevisionen erklærede sig tilfreds med budgetopstillingen og informationsgraden heri med det forbehold, at man endnu havde meget lidt kendskab til Rådet og dets aktiviteter.

NMR- og NR-sekretariaternes økonomisystem, til hvilket den danske rigsrevision har fuld adgang, giver hver mandag de kontoansvarlige en opdatering af de konti, de er ansvarlige for.

Sekretariatet mener, at man et langt stykke af vejen har fået forbedret sine rutiner, men der er ingen tvivl om, at der stadigt er meget, der kan gøres bedre, når man har det fulde overblik over økonomisystemets mulig-

heder og den danske rigsrevisions ønsker og krav. Ved udarbejdelsen af budgetforslaget for 1998 er det også vigtigt for sekretariatet at skabe sig en forståelse af Præsidiets ønsker til budgettets gennemsigtighed og til dets anvendelse som styringsinstrument.

Det skal understreges, at der efter flytningen til København er sket en forskydning i ratioen mellem midler til rådighed for aktiviteter og til administration heraf i positiv retning for førstnævnte. Personalet er i perioden reduceret fra 28 til 17.

1022 C4/k

Nordisk Råd København, 10. 9. 1997

Sekretariatet J.nr. N.2 VHO/imc

Foranstaltninger

til imødegåelse af Riksrevisionens kritikpunkter

Konferencebudgetter
I samarbejde med det nationale delegationssekretariat udarbejdes et detaljeret konferencebudget som efterfølgende kontrolleres og eventuelle afvigelser analyseres og efterprøves.

Dagpengeregler
Dagpengebeløbet reduceres med alle måltider (÷ 25 % for frokost (lunch) og ÷ 50 % for middag), der betales af sekretariatet, delegationssekretariaterne eller institutioner/komitéer o.l. finansieret over det nordiske budget.

Udnyttelse af rabatter indtjent på tjenesterejser
Alle rabatter i form af bonuspoints o.l. indtjent i forbindelse med tjenesterejser vil i overensstemmelse med domicillandets regler fremover skulle udnyttes til tjenesterejser, med mindre andet besluttes i forbindelse med revision af personalehåndbogens regler.

Årlig hjemrejse
Fra og med 1998 vil der skulle afleveres rejseregnskab for den årlige hjemrejse for den ansatte og dennes familie. Den nærmere form vil blive fastlagt i forbindelse med revision af personalehåndbogens regler.

Inventarliste
Liste over såvel kontormøbler som edb-udstyr føres løbende.

Lønspørgsmål
Såfremt der opstår tvivl om tolkning af personalehåndbogens regler vedr. løn og tillæg vil spørgsmålet blive forelagt Præsidiet evt. med en forudgående høring af Løn- og personaleudvalget.

Økonomistyringen
Den nuværende rutine med specifikke budgetter for hvert udvalg, for Kontrolkomitéen og for informationsarbejdet vil fortsætte indtil videre. Den ser ud til at fungere godt og vil med indførelse af en budgetrutine med budgetår og tre budgetoverslagsår give Præsidiet et langsigtet overordnet styrings- instrument. Der er dog behov for en nærmere analyse og evt. ændring af informationsbudgettet, som for en række posters vedkommende deles ligeligt med Ministerrådssekretariatet, hvorfor der kan være grund til at opgøre disse poster for sig.

C 4/k

REVISIONSRAPPORT

granskningen av nordiska rådets presidiesekretariats årsbokslut för 1996

Inledning

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Nordiska rådets presidiesekretariats (NRPS) årsbokslut med underliggande redovisning för 1996.

Granskningen har till vissa delar genomförts under medverkan av den danska Rigsrevisionen som övertar revisionen fr.o.m. verksamhetsåret 1997.

RRV har lämnat en revisionsberättelse utan invändning, vilket innebär att RRV bedömer årsbokslutet och den underliggande redovisningen i allt väsentligt rättvisande. Granskningen indikerar emellertid vissa brister i NRPS' förvaltning vilka RRV funnit det angeläget att fästa presidiets uppmärksamhet på i denna rapport.

I en särskild promemoria ställd till presidiesekretariatet redogör RRV mera utförligt för dessa brister samt för övriga iakttagelser som framkommit i samband med granskningen.

Iakttagelser från föregående år

Föregående år framförde RRV i sin revisionsrapport sammanfattningsvis synpunkter på ett antal principiellt viktiga förvaltningsfrågor. Synpunkter som, enligt RRV:s mening, presidiet borde ta ställning till. Frågorna gällde:

- översyn av budgetering och uppföljning av konferensresor,
- initiativ till en översyn av traktamentsbestämmelserna,
- åtgärder för ett aktivare utnyttjande av bonuspoäng e.d.,
- beslut om regler för årlig hemresa samt
- beslut om utlandstillägg.

Vidare hade RRV noterat bl.a. brister i inventarieredovisningen. RRV fann det angeläget att presidiet i särskild ordning skulle bevaka detta inför avvecklingen i Stockholm och flyttningen till Köpenhamn.

RRV konstaterar att några av förvaltningsfrågorna ännu inte lösts - främst punkterna avseende bonuspoäng och regler för årlig hemresa - lik-

som att avvecklingen av NRPS' tillgångar i samband med flyttningen inte har skett på ett ur internkontrollsynpunkt tillfredsställande sätt.

I kontrollkommitténs betänkande den 8 oktober 1996 över Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse 1995 noteras "att presidiet på sitt möte den september 1996 anmodat presidiesekretariatet att återkomma med åtgärdsförslag för att eliminera de av revisionen påpekade bristerna i framtiden".

Vi har inte fått klarhet i om kontrollkommittén förväntar sig något ytterligare åtgärdsförslag - utöver de kommentarer som presidiet behandlade vid sitt möte den 27 augusti 1996 - men konstaterar att något sådant arbete inte synes pågå på presidiesekretariatet.

RRV finner det angeläget att presidiet markerar sitt behov av en åtgärdsplan då onödiga fördyringar/ekonomiska förluster inte kan uteslutas i dagsläget.

Flyttningen till Köpenhamn

RRV har funnit brister i den interna kontrollen vid avvecklingen respektive överflyttningen av invententarier och utrustning i samband med flyttningen av NRPS från Stockholm till Köpenhamn. Att en förteckning över inventarier av värde och tillförlitliga rutiner för försäljningsbeslut saknas gör det omöjligt för RRV att uttala sig om redovisningens fullständighet eller riktighet i enskilda belopp.

Mot bakgrund av övriga iakttagelser vill RRV rekommendera presidiet att, med tanke på eventuella framtida beslut om flyttningar/nedläggningar av nordiska institutioner, genomföra en analys av:

- de konsekvenser som utformningen av förmåner och villkor till de anställda i Stockholm fick i samband med flyttningen; bl.a. avgångsvederlag till anställda som gick till annan statlig anställning,
- de sammantagna kostnaderna för avvecklingen av verksamheten i Stockholm, flyttningen till och etableringen i Köpenhamn,
- de besparingar som flyttningen till Köpenhamn och samutnyttjandet av stödfunktioner mellan de två sekretariaten de facto kommit att innebära.

RRV vill vidare rekommendera att en handledning eller checklista upprättas som stöd för kommande flyttningar/nedläggningar.

Löneförmåner

RRV har iakttagit att beslut tagits kring löneförmåner som i några fall avvikit från det normala för denna typ av frågor. Besluten gäller bl.a. utlands- och etableringstillägg.

RRV finner det angeläget att presidiet klargör principer och rutiner för löneförmåner och andra anställningsvillkor inom NRPS.

Informationskvaliteten i den ekonomiska återrapporteringen

Presidiet har, liksom NRPS och RRV, vid flera tillfällen men på lite olika sätt uppmärksammat begränsningar i informationskvaliteten i bl.a. bokslut och budgetunderlag. Ett antal åtgärder har initierats under senare år för att förbättra dessa förhållanden. Under det senaste året har, p.g.a. av flytten, detta arbete inte kunnat prioriteras.

RRV finner det angeläget att arbetet återupptas för att förbättra presidiets förutsättningar att följa upp och prioritera verksamheten.

Biträdande direktör Lage Olofsson har beslutat i detta ärende. Revisionsdirektörerna Elisabeth Udd Edman och Christer Skogwik har varit föredragande.

Lage Olofsson

Elisabeth Udd Edman *Christer Skogwik*

Kontrollkommitténs betänkande

över Nordiska kulturfondens verksamhets och revisionsberättelse 1996

(Revisionsrapport och verksamhetsberättelse, se s. 1029 samt 1042)

Till kontrollkommittén har hänvisats av Nordiska kulturfonden till Nordiska rådets 49:e session avgiven berättelse över verksamheten 1996 samt revisionsberättelsen över verksamheten 1996. Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelser har granskats av kontrollkommittén.

Kontrollkommitténs förslag till beslut

att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelse för 1996 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för 1996,

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 1996 till handlingarna.

Vidare föreslås att Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet ombesörjer att de av revisorerna påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas och därvid beaktar de förslag till åtgärder som lagts fram av revisorerna för att åstadkomma förbättrad kontroll över medelstilldelningen

Revisionsberättelsen

I enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen om Nordisk kulturfond fattar Nordiska rådet beslut om revision av fondens förvaltning och räkenskaper. Det har sedan sammanläggningen av Nordisk kultursekretariat och Nordisk ministerråds sekretariat varit fast praxis att fondens räkenskaper gemensamt revideras av en av Folketingets medlemmar och rigsrevisorn. Under 1996 har revisionsuppdraget åvilat folketingsmedlem Hanne Andersen och rigsrevisor Henrik Otbo.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén konstaterade redan vad gällde revisionen av Kulturfondens verksamhet 1995 att det förelåg brister i administrationen av fonden. Dessa avser främst hanteringen av oavslutade projekt.. Av berättelsen angående revisionen för verksamheten 1996 framkommer att, trots insatser från fondsekretariatet, antalet oavslutade saker fortfarande är stort.

Kommittén noterar att fondsekretariatet nu upprättat en lista över samtliga oavslutade saker samt att ett antal äldre ärenden sänts till inkasso. Kommittén instämmer i revisorernas synpunkt att fonden bör företaga en ytterligare skärpning av den administrativa praxisen vad gäller dubiösa bidragsmottagare och att en "svart lista" upprättas över institutioner, organisationer och enskilda personer som trots upprepade påstötningar inte avlagt räkenskap m.m. och som därför inte kan komma ifråga vid kommande utdelningar.

Kommittén tillstyrker de förslag till åtgärder som framläggs av revisorerna för att åstadkomma förbättrad kontroll över medelstilldelningen.

Köpenhamn den 3 november 1997

Anita Johansson (s) Ordförande
Pehr Löv (SFP)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

BILAGA

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

om

revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1996

København, 1. oktober 1997

Beretning om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1996

1. I henhold til artikel 16 i "Overenskomst om Nordisk Kulturfond" afgives hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1996. Beretningen afgives til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd, og beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for fondens styrelse træffes af Nordisk Råd.

2. Ifølge overenskomstens artikel 15 træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision af fondens forvaltning og regnskaber. Nordisk Råd valgte den 2. marts 1995 folketingsmedlem Hanne Andersen til revisor for årene 1995 og 1996 med folketingsmedlem Niels Ahlmann-Ohlsen som suppleant.

På sit møde den 13. november 1995 besluttede Nordisk Råds Præsidium at udpege rigsrevisor Henrik Otbo til medrevisor af Nordisk Kulturfond.

Det har siden sammenlægningen i 1986 af Nordisk Kultursekretariat og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed været fast praksis, at fondens regnskaber revideres af et medlem af Folketinget og den til en hver tid siddende rigsrevisor i forening.

3. Beretningen har i udkast været fremsendt til fondens administration, hvis bemærkninger er indarbejdet i beretningen.

4. Fondens regnskab for 1996 har været forelagt styrelsen.

Til resultatopgørelse og balance bemærkes følgende:

Resultatopgørelse

5. Fra 1992 til 1996 har fondens virksomhed udviklet sig, som det fremgår af tabel 1 og 2.

Tabel 1. Midler til rådighed for fonden

	1992	1993	1994	1995	1996
	---------- 1.000 kr. ----------				
Budgetmæssige tilskud fra NMR	18.548	14.160	20.500	21.973	22.000
Tilbagebetaling af ikke anvendte midler	1.435	1.749	1.580	1.445	1.919
Renter	1.573	1.593	893	1.079	732
Ikke disponerede midler fra foregående år		2.072	1.256	743	734
I alt til rådighed	21.556	19.574	24.229	25.240	25.385

6. Fondens indtægter er i regnskabet opgjort til 25.385.087 kr. Heraf udgør fondens bidrag fra det nordiske kulturbudget 22.000.000 kr. Det resterende beløb består af tilbagebetaling af ikke anvendte midler 1.918.719 kr., renter 732.223 kr., hvortil kommer ej disponerede midler overført fra 1995 på 734.145 kr.

Tabel 2. Udviklingen i udgifter, bevillinger og årets resultat

	1992	1993	1994	1995	1996
	---------- 1.000 kr. ----------				
Udgifter:					
Administrationsudgifter	822	648	989	758	940
Underskud fra foregående år	74				
Evaluering				250	
Meddelte bevillinger til projekter	18.588	17.670	22.530	23.498	22.387
Udgifter i alt	19.484	18.318	23.519	24.506	23.327
Årets resultat:					
I alt til rådighed	21.556	19.574	24.262	25.240	25.385
Udgifter i alt	19.484	18.318	23.519	24.506	23.327
Ikke disponerede midler	2.072	1.256	743	734	2.058
Projektbevillinger i forhold til midler til rådighed (%)	86,3	90,3	92,9	93,1	91,9

7. Fondens rådighedsbeløb har ligget på nogenlunde samme niveau de seneste 3 år, ligesom udgifternes størrelse i samme periode har været stort set ensartet. Administrationsudgifterne er dog steget med næsten 25 % i forhold til 1995, jf. nedenfor, og størrelsen af de ikke disponerede midler er næsten 3-doblet sammenlignet med de to foregående år.

Balance

8. Fondens aktiver består af et mellemregningsbeløb med ministerrådssekretariatet på 14,2 mill. kr.

Passiverne består af ikke disponerede midler på 2,1 mill. kr. og af bevilgede, men ikke udbetalte fondsbevillinger på 12,1 mill. kr. fra 1995 og 1996, i alt 14,2 mill. kr.

9. Regnskabets udgiftsside kan opdeles i to hovedgrupper: Administrationsudgifter og meddelte bevillinger til projekter.

Administrationsudgifter

10. Administrationsudgifterne omfatter kun de udgifter, der direkte kan henføres til fonden. Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen for fonden varetages af en særlig enhed, fondssekretariatet. Udgifterne til lønninger til 3 heltidsansatte medarbejdere samt udgifter til lokaler og tekniske faciliteter belaster imidlertid ikke fondens, men derimod ministerrådssekretariatets regnskab. Disse udgifter kan opgøres til ca. 1,6 mill. kr. om året og overstiger således langt fondens administrationsudgifter, jf. nedenfor.

Fondens administrationsudgifter for 1996 udgjorde 940.147 kr. eller 4,0 % af de samlede udgifter. I perioden 1992-1996 har administrationsudgifterne udgjort mellem 3,1 % og 7,1 % af de samlede udgifter.

Tabel 3. Administrationsudgifter og antal ansøgninger

	1992	1993	1994	1995	1996
	--------- 1.000 kr. --------				
Administrationsudgifter..	822	648	989	758	940
	--------- Antal ---------				
Ansøgninger.....	589	845	850	899	851
	---------- Kr. ----------				
Administrationsudgifter pr. ansøgning.....	1.396	767	1.164	843	1.105

11. Det skal bemærkes, at antallet af ansøgninger er faldet i 1996, så det nu ligger på niveau med 1994. Sammenholdt med stigningen i administrationsudgifterne betyder det, at administrationsudgifterne pr. ansøgning i 1996 har andraget 1.105 kr., en stigning på 31 % i forhold til året før.

Såfremt de ovennævnte 1,6 mill. kr. i udgifter til løn, lokaler mv. lægges til, kommer den gennemsnitlige udgift til behandling af én ansøgning op på knap 3.000 kr.

12. Administrationsudgifterne udgjorde som nævnt 940.147 DKK i 1996, en stigning på 182.402 DKK i forhold til året før. Udgifterne fordeler sig således:

	Udg. 1996	Difference i forhold til 1995
	---------- DKK ----------	
Styrelsesmøder/rejse-udgifter	535.253 merudgift	191.291
Honorarer	134.962 mindreudgift	8.028
Annoncer	255.345 merudgift	11.151
Øvrige kontorudgifter	14.587 mindreudgift	12.012
I alt	940.147 merudgift	182.402

13. Det fremgår af oversigten, at stort set hele merudgiften i forhold til 1995 vedrører posten styrelsesmøder/rejseudgifter.

Rigsrevisionen har foretaget en nærmere gennemgang af fondens rejseudgifter i 1996 og herved konstateret, at det relativt store merforbrug bl.a. skyldes, at der over fondens budget er afholdt udgifter til fondspersonalets rejser til styrelsesmøder og andet, hvor praksis hidtil har været, at alle udgifter i forbindelse med personalets tjenesterejser blev betalt af Nordisk Ministerråds Sekretariat.

14. Da Rigsrevisionen fandt, at der ikke var tilstrækkeligt klare retningslinjer for rejseudgifternes fordeling mellem Nordisk Kulturfonds budget og Ministerrådssekretariatets budget, udbad Rigsrevisionen sig i en skrivelse af 2. september 1997 fondsadministrationens syn på bl.a. dette spørgsmål. Rigsrevisionen udbad sig samtidig fondens syn på, om det ville være hensigtsmæssigt, at fonden fremover fik sit eget særskilte administrationsbudget. En sådan ordning ville efter Rigsrevisionens opfattelse kunne gennemføres administrativt og ikke kræve ændringer i overenskomsten om Nordisk Kulturfond.

15. I sit svar af 16. september 1997 har fondsadministrationen bl.a. anført, at da Nordisk Ministerrådssekretariatet har påtaget sig fondens administration, er det naturligt, at sekretariatet også står for fondspersonalets tjenesterejser. I det omfang fondspersonalet rejser på direkte foranledning af styrelsen, kunne man forestille sig at oprette en separat konto hertil på fondsbudgettet. Fondsadministration anfører videre, at "det dobbelte system", hvorefter visse udgifter henføres til Nordisk Ministerråds Sekretariat og andre til Nordisk Kulturfonds budget, ikke giver et klart billede af om-

kostningsstrukturen og relationerne til fondens virksomhed. For at tilvejebringe en klarere opgave- og ansvarsfordeling bør det efter fondsadministrationens opfattelse derfor overvejes at ændre forholdene, så samtlige indtægter og udgifter vedrørende fondens virksomhed klart fremgår af fondens regnskaber. Dette synspunkt understøttes yderligere af den omstændighed, at Nordisk Kulturfonds tilskudsvirksomhed og informationsopgaver bevæger sig i retning af en mere aktiv og omfattende selvstændig virksomhed.

16. Rigsrevisionen vil følge op på denne sag og også drøfte spørgsmålet med Nordisk Ministerråds Sekretariat, der har fået tilsendt en kopi af Rigsrevisionens ovennævnte skrivelse til orientering.

17. Revisionen har bemærket sig, at fondens styrelse har den praksis at holde møder på skift i de nordiske lande, i 1996 dog to møder i Danmark foruden et møde i Sverige og et i Island. Endvidere har styrelsen i juni 1997 holdt møde i Nuuk, Grønland.

Efter revisionens opfattelse er det unødvendigt bekosteligt at holde styrelsesmøder uden for København, specielt i Island og I Grønland. Revisionen skal derfor henstille, at møderne som hovedregel afholdes i Ministerrådssekretariatet i København, hvor fondssekretariatet og dets medarbejdere er placeret.

18. Gennemgangen af regnskabsbilag mv. vedrørende fondens tjenesterejser gav i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

19. Honorarerne ydes til de 11 ordinære medlemmer af fondens styrelse, mens de 12 personlige suppleanter ikke modtager honorar. Styrelsen vælges for en periode af to kalenderår med mulighed for genbeskikkelse. Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd udnævner hver 5 medlemmer, et fra hvert af de nordiske lande. Endvidere udnævnes et medlem som fælles repræsentant for de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland.

Honorarerne andrager p.t. 16.400 kr. til formanden, 13.870 kr. til næstformanden og godt 11.000 kr. til de øvrige medlemmer.

20. På et møde i Nordisk Ministerråds løn- og personaleudvalg den 17. september 1997 drøftedes man bl.a. honorarerne til kulturfondens styrelse, og udvalget fandt det uholdbart, at styrelsen hidtil selv havde fastsat honorarerne til sine egne medlemmer. Efter forslag fra Ministerrådssekretariatet anbefaler løn- og personaleudvalget, at styrelseshonorarerne fremover fastsættes af embedsmandskomiteen for kultur, eller alternativt af Ministerrådet for kultur. Desuden mener udvalget selv at kunne bidrage med råd og vejledning ved fastsættelsen af honorarernes størrelse mv.

21. Revisionen finder det tilfredsstillende, at honorarfastsættelsen fremover vil blive varetaget af en uafhængig instans, gerne bistået af ekspertice på området. Revisionen har ingen bemærkninger til det gældende niveau for honorarerne.

Projektadministrationen

22. I 1996 har fonden ydet bevillinger på i alt 22.387.000 DKK, fordelt på 266 projekter, hvilket giver et gennemsnit på ca. 84.000 DKK pr. projekt. Det samlede antal ansøgninger om støtte fra fonden androg 851 (en nedgang på 48 i forhold til 1995) med et samlet ansøgt beløb på ca. 153 mill. DKK. Dette svarer til en bevillingsprocent på knap 15.

23. Som led i revisionen af fondens regnskaber har Rigsrevisionen foretaget en gennemgang af en række projektsager, hovedsagelig uafsluttede sager. Gennemgangen har omfattet 33 projektsager fra perioden 1993-1996 samt en opfølgende gennemgang af ca. 20 sager, der var omtalt i beretningen om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1995. Enkelte af de sidstnævnte sager er op imod 10 år gamle. Rigsrevisionens gennemgang er foretaget på grundlag af sagernes status i august 1997.

24. Ved revisionen af fondens virksomhed for 1995 bemærkede Rigsrevisionen, at fondsadministrationens opfølgning af løbende projektsager lod en del tilbage at ønske, især hvad angik indfordring af reviderede regnskaber og rapporter om projektforløb. Ved møder og brevveksling med Nordisk Kulturfonds administration har Rigsrevisionen i det forløbne år peget på nødvendigheden af, at administrationen af de igangværende projekter strammes op, og at det over for tilskudsmodtagerne yderligere bør indskærpes, at der rettidigt skal aflægges (reviderede) regnskaber og rapporteres om projekternes forløb og resultater. Det skal i denne forbindelse nævnes, at denne kritik, som også blev fremsat i revisionsberetningen for 1995, blev støttet af Nordisk Råds kontrolkomité, der efter sin granskning af Nordisk Kulturfonds virksomhedsberetning og revisionsberetning indstillede til Nordisk Råd (ved 48. session i København, november 1996), at "Nordiska Ministerrådet ombesörjer att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas".

25. Fondens administration har overfor Rigsrevisionen erkendt, at der har været væsentlige problemer med projekt- og sagsadministrationen, og at dette bl.a. skyldes begrænsede personaleressourcer og manglende rationaliseringer af sagsgangen. Fondsadministrationen har imidlertid været posi-

tivt indstillet på at rette op på administrationen og har i årets løb iværksat flere initiativer med henblik herpå.

26. Da Rigsrevisionens projektgennemgang og revision i august 1997 viste, at der stadig var en del problemer i forbindelse med projektadministrationen, anmodede revisionen i den tidligere nævnte skrivelse af 2. september 1997 fonden om at besvare nogle spørgsmål vedrørende de eksisterende planer om forenkling og effektivisering af fondens projektadministration, herunder ved hjælp af edb.

27. Fonden anfører i sit svar bl.a., at fondens øgede aktiviteter i årene fra og med 1994 ikke blev modsvaret af øgede personaleressourcer eller etablering af en hensigtsmæssig edb-løsning, hvad angår behandlingen af det væsentligt større antal ansøgninger. Af denne grund er opfølgningen af bevillingssager siden 1993-1994 blevet forsømt, og antallet af uafsluttede sager er akkumuleret. Fondsadministrationen har flere gange henledt styrelsens og ministerrådssekretariatets opmærksomhed på dette, uden at det har resulteret i foranstaltninger til afhjælpning af problemerne.

Fondens administrationschef påpeger, at siden hun tiltrådte i september 1996 har opfølgningen af de af revisionen påtalte brister i fondsadministrationen været det højest prioriterede spørgsmål. Timelønnet medhjælp og overarbejde har været medvirkende til, at næsten halvdelen af de uafsluttede sager har kunnet gennemgås og behandles, og på Rigsrevisionens foranledning er der nu etableret en fuldstændig fortegnelse over uafsluttede sager (en sådan blev efterlyst ved revisionen for et år siden).

Af denne fortegnelse fremgår det, at der pr. medio september 1997 er 145 uafsluttede projektsager, dækkende perioden 1985-1995, med samlede bevillinger på ca. 17,6 mill. DKK. Langt størstedelen vedrører perioden 1993-1995. I fortegnelsen indgår samtlige uafsluttede sager, herunder også afsluttede projekter, der helt eller delvis mangler rapportering/regnskabsaflæggelse.

Som følge af revisionens kritik er 6 ældre sager sendt til inkasso, dog først i juli 1997. Flere af disse var omtalt i revisionsberetningen for 1995. Efter det oplyste er det første gang i flere år, Nordisk Kulturfond har sendt tilbagebetalingskrav til inkasso, skønt fondens administrative bestemmelser åbner mulighed herfor.

Fortegnelsen vil i sin endelige form komme til at indeholde en kommentar til hver enkelt sagsforløb samt et billede af den aktuelle situation (opdatering). Dette indebærer ifølge fondsadministrationen, at der kan udfærdiges en såkaldt "sort liste", indeholdende institutioner, organisationer og enkeltpersoner, som trods gentagne henvendelser ikke har aflagt

regnskab mv. på behørig vis, og derfor ikke bør komme i betragtning ved fremtidige uddelinger.

28. Efter revisionens opfattelse bør fonden foretage en yderligere stramning af sin administrative praksis over for dubiøse tilskudsmodtagere, og den omtalte sorte liste bør udarbejdes og inddrages i fondens bevillingsarbejde så hurtigt som muligt.

29. Fondsadministrationen har ladet udarbejde en kravspecifikation til et ADB-system, som kan understøtte behandlingen af projektsager fra vugge til grav. Et sådant system er forudsætningen for en effektiviseret administration, som på længere sigt kan løse Nordisk Kulturfonds problemer. Planerne for implementeringen af systemet er imidlertid blevet forsinket på grund af et ønske fra ministerrådssekretariatet om at koordinere med andre støtteordninger. Fondens styrelse har ønsket, at det nye system kan sættes i værk ved årsskiftet 1997-1998, men det kommer muligvis til at knibe, da udbudsforretningen tidligst vil blive startet i september 1997.

30. Ved flere lejligheder har fondens administration og Rigsrevisionen drøftet forslag til at forbedre Nordisk Kulturfonds muligheder for at øve pres på tilskudsmodtagere, som ikke overholder tilskudsbetingelserne med hensyn til rapportering, afregning af restbevillinger mv. Det har bl.a. været på tale, at fonden skulle kunne tilbageholde 10-20 % af bevillingen til godkendt rapportering forelå. Endvidere har det været drøftet, at fondsadministrationen skulle yde en særlig indsats for at forbedre informationen om Nordisk Kulturfond, herunder forenkle og klarificere de gældende bestemmelser og betingelser for tilskud fra fonden.

På spørgsmål fra revisionen om forløbet af det videre arbejde hermed har fondsadministrationen oplyst, at forslagene har været diskuteret med styrelsen, som har stillet sig positiv over for tanken. Nordisk Kulturfond ser ingen problemer i at tilbageholde en del af bevillingen, idet et sådant system allerede praktiseres af de fleste andre lignende organer.

31. Revisionen finder, at der i lighed med andre tilskudsordninger bør indføres en ordning med tilbageholdelse af mindst 20 % af bevillingen, indtil godkendt rapportering foreligger. En væsentlig mindre tilbageholdelsesprocent vil næppe have den ønskede effekt.

Projekteksempler

32. I det følgende gives en kort omtale af en række af de projekter, Rigsrevisionen har gennemgået i forbindelse med revisionen. **Fortsat sag** angiver, at projektet har været omtalt i revisionsberetningen for 1995.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.591/93	Koncerttur, Danmark	50

Fortsat sag

Sagen blev overgivet til advokat med henblik på inkasso i juli 1997.

Ved udbetalingen af bevillingen i august 1993 var kontaktpersonen flyttet til Hamburg. Det vides ikke om projektet nogensinde er blevet gennemført. Nordisk Kulturfond synes ikke at have haft kontakt med projektlederen (kontaktpersonen) siden udbetalingen af bevillingen, og projektadministrationen fra fondens side synes i det hele at have været lemfældig.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.103/93	Tegntabel for runer, Sverige	75

Fortsat sag

Efter en længere korrespondance, senest en rykkerskrivelse i april 1997, er der fra rigsantikvarembedet i Stockholm indkommet et efter revisionens opfattelse utilfredsstillende regnskab. Det fremgår heraf bl.a., at projektet også har modtaget støtte fra Nordisk Ministerråd, men der er ikke i regnskabet sondret mellem tilskudsmidlerne fra de to kilder. I alt har projektet modtaget ca. 180.000 SEK. Nordisk Kulturfonds bevilling er ydet til rejse- og opholdsudgifter, men der er også anvendt midler til honorarer.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.306/93	Nordisk desig-nudstilling i Rom, Danmark	150

Fortsat sag

Bevillingen blev udbetalt i januar 1995, men fonden har først rykket Det danske Akademi i Rom for rapport og regnskaber i april 1997.

Der fremkom herefter et intetsigende svar i maj 1997 med oplysning om, at den projektansvarlige ikke længere arbejder for akademiet.

Efter en ny rykker i juni er der endnu ikke fremkommet en endelig rapport over projektforløbet, endsige et revideret regnskab.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.767/88	Video kunstudstilling, Sverige	100

Fortsat sag
Fonden sendte sagen til inkasso i juli 1997 efter at have truet med inkasso i oktober 1993, altså næsten 4 år tidligere.

Kravet lyder på tilbagebetaling af hele bevillingen samt inkassosalær, i alt 104.305 DKK.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.118/93	"Fra Viking til Pilgrim" forskningsprojekt, Norge	205

Fortsat sag
Den seneste rykker i sagen (fra februar 1996) kom uåbnet tilbage til fonden. Sagen blev sendt til inkasso i juli 1997. Projektet skulle have været afsluttet i foråret 1994.

Fondens passivitet igennem næsten 1½ år forekommer uforståelig, da det af sagen fremgår, at der må skønnes at være gode muligheder for at få midlerne helt eller delvis tilbage, idet beløbet står på en bankkonto i Norge.

Projektet er aldrig blevet gennemført.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.742/95	Storbrittania-projektet, koncertturné, Norge	250

Bevillingen fra Nordisk Kulturfond er givet til Musikinformationscentrene i Norden (c/o Norsk Musikinformation) og er øremærket til rejse- og administrationsudgifter i forbindelse med en række koncerter i store britiske byer. Projektet, der skulle have været afsluttet i sommeren 1996, har tilsyneladende også modtaget meget betydelig støtte fra Nordisk Ministerråd. Det fremgår således af sagsakterne, at ledelsesgruppen for nordiske kulturprojekter i udlandet har bevilget 2 mill. DKK til projektet.

Fonden har først rykket for rapport og regnskaber den 20. august 1997.

Sagen omtales som eksempel på et projekt, der har modtaget betydelig støtte fra flere nordiske kilder samtidig.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
32.832/95	International korfestival, Island	100

Den første ansøgning til fonden fra Island blev afslået, da der var tale om deltagelse i en international korfestival i Israel af et rent islandsk kor (altså uden den krævede deltagelse fra andre nordiske Lande).

Efter fornyet henvendelse fra Island blev bevillingen imidlertid givet i juni 1995.

Der er aflagt regnskaber for kordeltagernes rejseudgifter, men ikke for indtægter fra andre sponsorer/tilskudsgivere.

Der synes at være tale om et projekt, som ikke opfylder Nordisk Kulturfonds krav om flerstrenget nordisk deltagelse. Det oprindelige afslag fra fonden synes derfor at have været korrekt. Sagen indeholder ingen oplysninger om grundlaget for fondens ændrede holdning, og fonden giver som hovedregel ingen begrundelser for sine beslutninger.

Sagsnr./Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (T DKK)
33.142/93	Nordisk, international sagakongres, Island	75

Bevillingen blev udbetalt i juni 1994 med henblik på afholdelse af kongressen i Akureiri, Island, i begyndelsen af august 1994. Kontaktperson (projektleder) var ved bevillingens givelse en rektor i Akureiri.

Fonden har rykket for rapport og regnskab i februar 1995 og februar 1996, men hidtil uden resultat. Det fremgår dog af en brevveksling, at ovennævnte projektleder ikke længere har med projektet at gøre.

I fondens sagsakter er det noteret, at projektlederen i perioden 1985-1990 virkede som afdelingschef i først det daværende Kultursekretariat, senere i Nordisk Ministerråds sekretariat. I denne periode optog afdelingschefen et banklån på 250.000 DKK, som ministerrådssekretariatet kautionerede for. Efter sin fratrædelse holdt afdelingschefen op med at betale afdrag på lånet, og efter en skifteretssag i Island i 1994 måtte ministerrådssekretariatet indfri kautionsforpligtelsen. Efter det oplyste har Ministerrådssekretariatet stadig et betydeligt tilgodehavende hos den tidligere afdelingschef.

33. De gennemgåede projektsager giver revisionen anledning til at bemærke,

- at der bør stilles krav om, at ansøgere skal angive, om de søger andre tilskudsgivere end Nordisk Kulturfond,
- at der bør fastsættes regler, som forhindrer, at ansatte i Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd eller andre med nær tilknytning til Nordisk Kulturfond kan modtager tilskud fra fonden,
- at det så vidt muligt bør undgås, at der ydes tilskud fra flere fællesnordiske støtteordninger mv. samtidig, samt
- at der kun ganske undtagelsesvis bør ydes støtte til en enkeltperson, uden at denne har en institution, forening eller et lignende ansvarligt organ i ryggen.

Afsluttende bemærkninger

34. Fondens regnskab har i øvrigt ikke givet anledning til bemærkninger, og vi har efter den foretagne revision givet regnskabet følgende påtegning:

"Foranstående resultatopgørelse og balance er revideret i overensstemmelse med reglerne i de internordiske revisionsordninger, vedtaget på Nordisk Rigsrevisormøde i august 1986. Revisionen har givet anledning til en række bemærkninger vedrørende fondens projektadministration mv., jf. vores revisionsberetning af 1. oktober 1997".

København, den 1. oktober 1997

Hanne Andersen *Henrik Otbo*

C 5/k

Berättelse

om Nordiska kulturfonden inkl. revisionsberättelse

Till Noridska Rådet

Vi översänder härmed Nordiska kulturfondens verksamhetsberättelse för år 1996 jämte bilagor.

Köpenhamn den 30 september 1997

NORDISKA KULTURFONDEN

Gunilla Hellman
Administrationschef

ÅRSBERÄTTELSE 1996
Godkänd av styrelsen 24.9.1997

NORDISKA KULTURFONDENS VERKSAMHET ÅR 1996

1. INLEDNING

1.1 Överenskommelsen om fonden

Nordiska kulturfonden upprättades i form av en överenskommelse mellan de nordiska regeringarna år 1996. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 juli 1967, och har sedermera ändrats två gånger, 1973 och 1991.

1.2 Syftemål

Nordiska kulturfondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna.

Detta har skett i form av bevillning av tillskott till enskilda projekt på basen av inkomna ansökningar. Verksamhetsområdet inbegriper det nordiska kultursamarbetet "i hela dess utsträckning". Stöd kan beviljas för projekt inom allmänkultur i bred bemärkelse, utbildning och forskning. Informationsprojekt rörande Nordens kulturliv och det nordiska kultursamarbetet kan beviljas stöd.

1.3 Finansiering

Fonden finansierar sin verksamhet med årliga anslag, som ställes till fondens disposition och som upptages på Nordiska ministerrådets budget. Fonden kan värva egendom genom gåva eller testamente under förutsättning, att inga villkor som är oförenliga med fondens ändamål är förknippade med donationen.

2. ORGANISATION

2.1 Styrelsen

Fondens styrelse består av 11 medlemmar, som utses för 2 kalenderår i sänder. Av dessa utser Nordiska Rådet 5 och Nordiska ministerrådet 5 medlemmar, samt personliga suppleanter för dem.

En gemensam representant för utses dessutom för Färöarna, Grönland och Åland. Denna utnämns varannan gång av Nordiska Rådet, varannnan gång av Nordiska ministerrådet. Styrelsen hade år 1996 följande sammansättning: Riitta Saastamoinen, Finland, ordförande, Paula Tuomikoski, Finland, viceordförande, Søren Hansen, Boel Jørgensen, Danmark, Valgerður Sverrisdottír, Guðriður Sigurðardottír, Island, Karin Lian, Sigve

Gramstad, Norge, Marianne Andersson, Hans Sand, Sverige, Joannes Dalsgaard, Färöarna.

Fonden förvaltas, dess medel fördelas och dess verksamhet i övrigt leds av en styrelse. Styrelsen fattar beslut om mottagandet av gåva och testamente, samt om innestående medel.

Styrelsen höll under året 4 möten: 6-7.3. i Köpenhamn, 13-14 juni i Akureyri, 24-25 september i Alingsås och 4-5 december i Köpenhamn.

Sekretariatet hade under året 3 anställda, en administrationschef, en rådgivare och en administrativ sekreterare. Som administrationschef fram till 1.9.1996 verkade Bjarni Danielsson. Till nya chef utsågs från 1.9. Gunilla Hellman. Kirsi Abrahamsson innehade rådgivartjänsten, Rita Pate var administrativ sekreterare.

För fondsekretariatets drift och den löpande ekonomiförvaltningen står Nordiska ministerrådet.

2.3 Remissinstanser

Kulturfondens styrelse kan inhämta uttalanden från kommittéer och arbetsgrupper som Ministerrådet utser, eller från andra sakkunniga, som fonden utser. Som remissinstanser fungerade under året följande instanser:
Teater och Dans i Norden
Nordiska musikkommittén NOMUS
Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén NORDBOK
Nordiska konst- och konstindustrikommitté NKKK
Styringsgruppen for nordisk kultur och massmediesamarbejde
Nordiska ungdomskommittén
Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur
Nordisk folkeoplysings- og voksenundervisningssamarbejde (FOVU)
Nordisk samarbejde inden for skoleområdet (NSS).

Grovt taget 200 ansökningar har under året remitterats till dessa organ. Även andra ministerrådskommittér har vid behov konsulterats vid ansökningsbehandlingen.

3. VERKSAMHET

3.1 Fondens bidragsverksamhet

Fonden utgör en unik kanal till det frivilliga kultursamarbetet, och fungerar som ett "laboratorium"för projektidéer som kontinuerligt testas. I kulturfondens arkiv finns en samlad kunskap om det aktuella skeendet inom det icke-offentliga nordiska kultursamarbetet som är väsentlig. De beviljade bidragen täcker ett brett panorama av aktiviteter.

Initiativ från enskilda, grupper och ad hoc-betonade sammanslutningar har blivit allt mer framträdande bland ansökningarna. Stöd till nätverken

inom det frivilliga samarbetet t ex Nordenföreningarnas regionala informationkontor) spelar en viktig roll. Projekt av tvärsektoriell karaktär har blivit allt vanligare i fondens verksamhet.

De etablerade kulturinstitutionerna finns med, men mer sporadiskt än tidigare. Udda grupper, smala kulturyttringar och eftersatta grupper i kulturlivet har prioriterats för att befrämja mångfald och bredd i samarbetet. Projekt med deltagande från samtliga nordiska länder välkomnas speciellt.

En målsättning i stödverksamheten är att stärka utbytet mellan Nordens kärn- och randområden och mellan tätorter och glesbygd.

Fonden är välkänd i nordiska kulturkretsar, och mottar ett stigande antal ansökningar inom kultursektorn, som de senaste åren kommit att dominera bidragsportföljen. Betydligt mindre intresse från sektorerna utbildning och forskning, vilket delvis beror på att projektens omfattning ofta är betydligt större och mer resurskrävande. Det stöd fonden i praktiken kan erbjuda på dessa områden är marginellt i förhållande till behoven.

3.1.1 Ansökningar och utdelning

Det ansökta beloppet var drygt 153 MDKK. Totalt kunde något mer än 25 MDKK, dvs drygt 16 % av det ansökta beloppet beviljas.

Ansökningar			Utdelning		
1996	Antal	Belopp	1996	Antal	Belopp
Utbildning	139	25 695 400		43	3 300 000
Allmänkultur	571	103 144 400		195	20 161 000
Forskning	56	16 107 200		15	815 000
Övrigt	85	8 180 300		21	1 097 000
Summa	851	153 127 300		274	25 373 000

3.1.1.1 Ansökningar och utdelning landsvis

Ansökningar			Utdelning		
1996	Antal	Belopp	1996	Antal	Belopp
Danmark	182	36 514 500		53	4 515 000
Finland	164	17 868 700		53	3 239 000
Island	32	6 222 100		16	1 289 000
Norge	152	23 649 300		57	4 144 000
Sverige	261	56 511 100		63	7 626 000
Färöarna	13	3 028 500		10	1 185 000
Grönland	5	2 077 200		4	1 275 000
Åland	5	299 300		3	80 000

Sammanlagt 14 ansökningar har mottagits från de baltiska länderna. Inom sektorn allmänkultur har ansökningar även kommit från Holland, USA, Frankrike, Storbritannien, Tyskland och Belgien. Dessa avser främst stöd till nordiska kulturmarkeringar utomlands.

Förteckning över anslag år 1996 i bilaga 1.

3.2 Övrig verksamhet

Vid sidan av stödverksamheten har fondstyrelsen uppmärksammat ett antal policyfrågor, däribland antalet årliga utdelningar, fondens informationsverksamhet, omläggning och effektivering av fondens administrativa rutiner, den uppsökande verksamheten samt kontakterna till det övriga fondfältet.

3.2.1 Två årliga utdelningar

Styrelsen fattade beslut om att övergå från fyra årliga utdelningar till två, åtminstone under en övergångsperiod. Detta ger möjlighet till en mer sammanhållen arbetsgång vid sekretariatet. Mer tid behöver anslås för informationsverksamhet samt uppföljningen av beviljade bidrag.

3.2.2 Informationsverksamhet

Fondstyrelsen önskar effektivera informationsverksamheten, och nya riktlinjer för detta utarbetades. En bredare informationsverksamhet eftersträvas i syfte att nå nya målgrupper. Nya sätt att informera skall tas i användning, och täckningen via tidningsannonser landsvis ses över. En viktig del av arbetet innebär uppsökande verksamhet av fondpersonalen i form av kontaktresor, främst till randområdena. Styrelsen beslöt även förnya en del av det tryckta informationsmaterialet.

3.2.3 Omläggning av fondens administrativa rutiner

Det allt mer omfattande material i form av ansökningar och projektanslag som skall hanteras och följas upp på fondsekretariatet ställer krav på effektiverade rutiner. Fondstyrelsen fattade under året beslut om att utveckla ett förbättrat tekniskt stöd för arbetet med hjälp av ADB- och IT-teknologi.

3.2.4 Uppsökande verksamhet

I takt med att att de beviljade medlen i relation till de ansökta har gått ner, måste markeringar göras i syfte att avgränsa stödet. Styrelsen beslöt, att fonden går in för årliga specialsatsningar inom något avgränsat område så, att "idétävlingar" utlyses inom specifika satsningsområden.

Kulturfonden inledde även arbetet med att förnya fördelningsprinciperna. Man fattade beslut om att inom sektorerna utbildning och forskning

koncentrera uppmärksamheten till tvärsektoriella projekt i vilka specifika kulturelement ingår.

3.2.5 Kontakter till andra fonder

I Norden fungerar ett heltäckande nät av bilaterala kulturfonder, som vid sidan av Nordiska kulturfonden stöder kulturprojekt. Styrelsen enades om, att utveckla kontakterna till dessa.

Många beröringspunkter med nationella stödordningar av typ Kulturfonden i Danmark, Stiftelsen Framtidens kultur m fl finns även, och en viss koordinering med dem efterlystes.

4. EKONOMI OCH REVISION

4.1 Anslag och budget

Nordiska kulturfonden beviljades ett anslag om 22 MDKK för året. Detta uppräknades sedermera i enlighet med praxis, vilket innebar att anslaget steg till totalt 22 440 000 DKK. Kulturfondens anslag har hållit sig på denna nivå sedan år 1994, då den s k nysatsningen på kulturområdet innebar en märkbar ökning om inemot 7 MDKK. Ökningen av anslaget har lett till en motsvarande ökning av de ansökta beloppen under åren 1994-96.

Kulturfondens budgetår är kalenderåret. I utdelningsarbetet har årets sista beslut tagits som förskott av följande års anslag. Styrelsen beslöt frångå denna praxis i enlighet med gällande stadganden, och genom att successivt minska förskotten gå till utdelning per kalenderår. Detta innebär, att fondens de facto under en övergångstid om två år utdelar mindre medel än de senaste åren. Balans skall uppnås vid årsskiftet 1998-99.

Fondsekretariatets löpande kostnader ingår i Nordiska ministerrådets driftsbudget. I detta ingår lokalhyra, löner samt tillhandahållande av tekniska faciliteter.

Administrativa kostnader i samband med fondens verksamhet såsom möteskostnader, annonsering och övrig information täckes via kulturfondens eget anslag.

Kulturfondens anslag uppgick år 1996 till 22 000 000. Det totala disponibla beloppet, i vilket ingår ountyttjade medel samt ränteintäkter, uppgick till 25 385 987 DKK. Hur detta belopp disponerades framgår av bokslutet, bilaga 2.

4.2 Rapportering av beviljade medel

Revisorerna påtalade i sin rapport för år 1995 det stora antalet oavslutade ärenden i fråga om bidrag och uppmanade fonden att vidta brådskande åtgärder i syfte att åstadkomma en bättre kontroll av utdelningsverksamheten och dess resultat. Sekretariatet inledde under hösten en sanering av

uppföljningsarbetet, och strävar till att under år 1997 ha slutfört denna. Genom att innehålla en del av de beviljade beloppen tills godkända rapporter inkommit, förväntas antalet försumliga bidragsmottagare att sjunka avsevärt.

4.3 Revision

Fondens räkenskapsår är kalenderåret. Nordiska Rådet fattar beslut om revision av fondens förvaltning och räkenskaper, samt beviljar styrelsen ansvarsfrihet. Till revisorer för fondens räkenskaper år 1996 utsågs folketingsmedlem Hanne Andersen samt riksrevisor Henrik Otbo.

Bilaga 1: Projekt som erhållit understöd år 1996 (Här ej tryckt)
Bilaga 2: Bokslut för år 1996 (Här ej tryckt)
Bilaga 3: Statistisk översikt av utdelningen 1996. (Här ej tryckt)

*Rek. 11/1991/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 11/1991 angående lagstiftning rörande grupptalan

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utrede mulighetene for å innføre felles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøksmål i forbrukersaker.

(Meddelandet, se C 1, s. 917)

*Rek. 12/1991/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 12/1991 angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt

å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik

at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 918)

*Rek. 25/1991/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 25/1991 angående beräkningsmodell för grön BNP

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhälllet för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

(Meddelandet, se C 1, s. 919)

*Rek. 40/1992/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 40/1992 angående Nordjobb som permanent ordning

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

snarest å ta beslutning om å gjøre prosjekt Nordjobb permanent og gi prosjektet en økonomisk grunntrygghet også etter forsøksperiodens avslutning.

(Meddelandet, se C 1, s. 922)

*Rek. 46/1992/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 46/1992 angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen.

(Meddelandet, se C 1, s. 923)

Rek. 5/1993/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 5/1993 angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda hur samordning av de nordiska innehaven och utbudet av handikapplitteratur kan bli mest ändamålsenlig, organisatoriskt och finansiellt och därefter lägga fram ett förslag därom.

(Meddelandet, se C 1, s. 924,
Nordenutskottets betänkande över meddlenadet, se s. 1055)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur

Nordenudvalget har fået til behandling meddelelse om rekommendation nr 5/1993/nord angående samordning av handikapplitteratur.

Ministerrådet foreslår, at p.g.a. det pågående samarbejde i landene og den information som er samlet sammen om handikapplitteratur, at rekommandationen kan afskrives. Nordenudvalget anser at rekommandationen er opfyldt og foreslår at den afskrives.

På baggrund af dette foreslår Nordenudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nr 5/1993/nord som *færdigbehandlet*.

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon

*Rek. 19/1993/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 19/1993 angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,

att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,

att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi.

(Meddelandet, se C 1, s. 924)

Rek. 4/1994/när
D 1997

Meddelande

över rekommendation 4/1994/när angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att forcera kartläggningen av resursanvändningen och miljösituationen i Arktis, bl.a. vad avser marina resurser, oljeutvinning, gruv- och bergverksdrift, transport samt förorening från lokala och långväga källor, analysera premisserna för en bärkraftig utveckling under arktiska förhållanden och komma med förslag om hur man genom en samlad internationell insats bäst kan bädda för en sådan utveckling,

att analysera hotet mot den arktiska miljön av militära och civila kärnfysiska aktiviteter i Arktis, bl.a.:
- följderna av provsprängningarna,
- dumpningen och lagringen av kärnfysiskt material,
- riskerna med användandet av atomubåtar och atomisbrytare,
- den kärnfysiska upprustningen,

att i samråd med nordiska och internationella forskningsorgan bedöma vilka forskningsuppgifter som är mest nödvändiga i Arktis och hur dessa kan säkras erforderligt finansiellt stöd,

att internationellt verka för en eliminering av utsläpp i Arktis av särskilt miljöfarliga ämnen, såsom PCB, kadmium, bly, svavel, radioaktiva ämnen m.fl., senast innan år 2000,

att i samarbete med Barentsrådet och på basis av ovanstående kartläggning verka för bildandet av en stor fridlysningszon i Barents Hav,

34-185223

att verka för stopp för fortsatt kärnfysisk vapenkapplöpning i Arktis genom:
- ett samlat nordiskt initiativ,
- att få Norden och Kola, Karelen och Baltikum förklarade som kärnvapenfri zon,
- insatser av FN, KSSE, Barentssamarbetet och inom Rovaniemi-processen,
- internationella nedrustningsförhandlingar,
- att verka för etablerandet av en Arktisk förvaltning motsvarande den för Antarktis,

att ta initiativ till att en expertgrupp bevakar säkerhetskontroll och nedrustning i Arktis med representanter från de åtta arktiska länderna,

att i alla ovanstående aktiviteter beakta urbefolkningarnas intressen

att beakta förslagen om parlamentarisk medverkan i den resolution som antogs vid den internationella parlamentariska konferensen om Arktis i Reykjavik 1993, samt

att till Nordiska rådets 45:e session i Tromsø i november 1994 lämna en lägesrapport om arbetet med rekommendationen.

(Meddelandet, se C1, s. 925
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1059)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis

Närområdesutskottet har fått til behandling meddelande om rekommendation nr 4/1994/när angående miljöutveckling och säkerhet i Arktis.

De nordiska länderna meddelar:

Kärnvapens politiska och militära betydelse för Europas säkerhet har reducerats. Avtal mellan kärnvapenmakterna om reduktion av kärnvapen och ensidiga tillbakadraganden har varit viktiga. Beredskapsnivåer och antalet patruller i områden som omger Norden har reducerats. Den amerikansk-ryska överenskommelsen från toppmötet i Helsingfors i år om START III förhandlingarna ger hopp om den strategiska nedrustningsprocessens fortsättning och ytterligare reduktion av kärnvapen. Samlat har detta reducerat kärnvapens roll och bidragit till ökad stabilitet och säkerhet i Europa, däribland i hela det nordiska området. Den internationella utvecklingen har fört oss närmare målsättningen om en värld fri från kärnvapen.

De nordiska länderna kommer även fortsättningsvis att bidra till detta arbete, bl.a. genom multilaterala nedrustningsfora och – vad avser de nordiska länder som är medlemmar i Nato – genom konsultationer inom Nato. Kärnvapenfria zoner måste grundas på arrangemang som fritt överenskommits mellan staterna i berörd region. Vad avser det område som i förekommande fall skulle komma att omfattas av den i rekommendationen föreslagna vapenfria zonen kan konstateras att de berörda länderna har valt olika nationella säkerhetspolitiska lösningar. I praktiken innebär detta att det för närvarande saknas förutsättninagr för en överenskommelse länderna emellan om upprättandet av en sådan zon.

Vidare så har regionalt samarbete, så som t.ex. Barents- och Östersjösamarbetet haft en positiv inverkan i detta sammanhang i det att det har bidragit till tillit och en gemensam utveckling i områden som tidigare var präglade av det kalla kriget.

De nordiska ländernas regeringar har nära kontakt beträffande nedrustningsfrågor.

De nordiska ländernas regeringar föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Närområdesutskottets kommentarer:

De rekommenderade insatserna ingår i medlemsförslag A 1123/p, vilket tillsammans med A 1137/p och A 1148/p kommer att behandlas i ett av av presidiet framlagt betänkande vid kommande session.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 4/1994 för rådets del är *slutbehandlad.*

Kalmar den 25 september 1997

Hanne Andersen (S)
Erik Dalheim (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Kaj Larsson (s)
Unn Aarrestad (Sp)
Kimmo Sasi (Kok.)
Chris Heister (m)
Jette Gottlieb (E)
Lauri Metsämäki (SDP)
Rita Tveiten (A)
Margareta Israelsson (s)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk)
Ragnhild Queseth Haarstad Sp)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Inger Koch (m)

Rek. 6/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 6/1994 angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

å iverksette tiltak for et utvidet nordisk utdanningssamarbeid foi fag med få utøvere i tråd med de synspunkter som her er anført, og utvider Nordplus-Junior-programmet slik at det kan gis støtte herfra til etablering av nordiske nettverk for å skape og sikre spesialutdanninger for slike fag.

(Meddelandet, se C 1, s. 926,
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1062)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående utvidgat nordiskt utbildningssamarbete för yrken med få utövare

Nordenutskottet har fått til behandling meddelande om rekommendation nr 6/1994/nord angående utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare.

Nordiska ministerrådet meddelar att ett nordiskt nätverk har utvecklats i samråd med hantverksföreningarna i Norden och att samarbetet omfattar allt från elevutbyte mellan skolor till etablering av nordiska utbildningar.

Ministerrådet föreslår på denna grund att rekommendationen kan avskrivas.

I rekommendationen talas om att Nordplus-junior programmet bör utvecklas så att inom dess ramar skall det vara möjligt att etablera nordiska nätverk för att skapa och säkra specialutbildningar för dylika yrken. Meddelandet låter därimot förstå att rekommendationens syfte uppnåtts, dock inte via Nordplus-Junior utan i samråd med hantverksföreningarna i Norden. Kulturkonferensen i Oslo underströk betydelsen av att lära de unga det värdefulla i vårt kulturarv och hur de kan föra det vidare, som understryker betydelsen av att intentionerna i denna rekommendation verkligen fullföljs.

Utskottet föreslår att rekommendationen avskrivs.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordisk rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 6/1994/nord för rådets del är *slutbehandlad.*.

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

*Rek. 8/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 8/1994 angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

   at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,

   at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,

   at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

   at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

   at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,

   at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,

at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan.

(Meddelandet, se C 1, s. 927)

*Rek. 9/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 9/1994 angående åtgärder för att bekämpa barnpornografi

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre nødvendige foranstaltninger for at besiddelse af børnepornografi kriminaliseres i Norden

at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder for at forhindre spredning af børnepornografi

at de nordiske lande går i spidsen for de øvrige internationale bestræbelser på at bekæmpe børnepornografi.

2. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande tiltræder og efterlever FN's børnekonvention og

at de nordiske lande fortolker FN's børnekonvention på en ensartet måde.

(Meddelandet, se C 1, s. 929)

*Rek. 13/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 13/1994 angående insatser mot hormondopning

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att undersöka förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete i syfte att bekämpa missbruket av anabola steroider och andra dopingpreparat.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att föra upp problemet med anabola steroider utanför idrotten på den europeiska dagordningen, samt att verka för att alla medlemmar av Europarådet ratificerar rådets antidopingkonvention från 1989.

(Meddelandet, se C 1, s. 931)

*Rek. 14/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 14/1994 angående nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster

Rekommendationen har följande lydelse:

1. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

   att fastställa det framlagda förslaget till nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster med beaktande av de synpunkter som anförts av socialutskottet.

2. Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

   att i sin nationella lagstiftning garantera nordiska medborgare rätt till färdtjänst.

(Meddelandet, se C 1, s. 932)

Rek. 20/1994/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 20/1994 angående program för det nordiska Europasamarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådets rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samråd med Nordiska rådet utföra en studie av centrala nordiska samarbetsfrågor i ett europeiskt perspektiv, och

att utgående från detta arbete lägga fram ett förslag till program för det nordiska Europasamarbetet.

(Meddelandet, se C 1, s. 933,
Europautskottets betänkande över meddelandet, se s. 1069)

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 20/1994/p om Program for nordisk Europasamarbejde

(Meddelelse, se bilag til C1)

Meddelelse om rekommandation nummer 20/1994/p om Program for nordisk Europasamarbejde (A 1071/p) er henvist til Europaudvalget.

Rekommandationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i samråd med Nordisk Råd at udføre et studie af centrale nordiske samarbejdsspørgsmål i et europæisk perspektiv, og

at med udgangspunkt i dette arbejde fremlægge et forslag til program for det nordiske Europasamarbejde."

Nordisk Ministerråd henviser til den fælles rapport "Nordisk samarbejde i en ny tid" (januar 1995), hvor det besluttes at EU/EØS-spørgsmål fremover skal være et af de tre hovedområder i nordisk samarbejde. Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene) besluttede i juni 1995, at EU/EØS-spørgsmål skulle være på dagsordenen i alle ministerråd ved alle møder. Endvidere henvises til at de nordiske EU-repræsentationer har udpeget særlige kontaktpersoner.

I 1996 præciserede samarbejdsministrene arbejdsformer og tidsplaner for Nordisk Ministerråds arbejde og møder i.f.t. EU-Kommissionens arbejdsprogram og formandskabslandets planer. I 1997 belystes nødvendigheden af information fra de nordiske EU-repræsentationer i Bruxelles og samarbejdsministrene. Nordisk Ministerråds generalsekretær og Nordisk Råds direktør deltager på halvårlige koordineringsmøder.

Samarbejdsministrene har netop udarbejdet Nordisk Ministerråds statusrapport 1996/97 om Nordisk Ministerråds sektorarbejde med Europaspørgsmål, som Europaudvalget efterspurgte i den forrige betænkning om rekommandationen. Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Europaudvalget mener, at statusrapporten er et godt initiativ og meget oplysende. I lyset af at Nordisk Ministerråd påtænker årligt at udgive en sådan rapport foreslår Europaudvalget, at rekommandation 20/1994/euro afskrives og henviser i øvrigt til bemærkninger i betænkning til medlemsforslag A 1149/euro.

Kalmar, den 25. september 1997

Børge Bakhold (S)
Sinikka Hurskainen (Sdp)
Ingibjörg Sigurdsdóttir (s)
Svend Erik Hovmand (V)
Vibeke Peschardt (RV)
John Dale (Sp)
Heikki Koskinen (Kok.)
Anders Talleraas (H)
Jarmo Wahlström (Vas.)

Ole Stavad (S) formand
Ragna Berget Jørgensen (A)
Nils T. Svensson (s)
Siv Friðleifsdóttir (F), næstformand
Timo Järvilahti (Kesk.)
Ingrid Näslund (kd)
Grethe Rostbøll (KF)
Göthe Knutson (m)
John Alvheim (FrP)

Meddelande

om rekommendation 22/1994 angående förstärkt Nordsjösamarbete

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga de arrangemang för regionalt samarbete som initierats omkring Nordsjön under de senaste åren såväl på regerings- som parlamentarisk nivå och även sådana som tillkommit genom privata initiativ

att utgående från kartläggningen värdera hur ett regionalt samarbete runt Nordsjön inkluderande Skottland bäst kunde utvecklas i syfte att uppnå en ändamålsenlig arbets- och resursfördelning med övriga inom regionen fungerande samarbetsorgan

att fortsätta arbetet för att ta tillvara de nordiska intressena under förberedelserna för den 4:e Nordsjökonferensen i juni 1995.

(Meddelandet, se C 1, s. 934
Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1072)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående förstärkt Nordsjösamarebete

Nordenutskottet har fått till behandling meddelande om rekommendation nr 22/1994/nord angående förstärkt Nordsjösamarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ett av de viktigare nya initiativ som tagits angående ett förstärkt Nordsjösamarbete som också inkluderar Skottland, är EU-Artikel 10-programmet *Northern Periphery*, där målet är att igångsätta innovativa projekt, som skall utveckla kunskap om nya otraditionella lösningar för utveckling av näringsliv och offentliga tjänsteerbjudanden inom glesbygdsområden. Programmet omfattar de nordliga regionerna i Finland, Sverige, Norge och Scottland. EU kommer att bidraga med 4-5 MECU och totalbudgeten blir 8 MECU. Programmet startas upp hösten 1997 och avslutas vid utgången av 1999. Sekretariatet för Artikel-10-programmet kommer att bli lokaliserat till Nordiska ministerrådets lokaler i Köpenhamn.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Av meddelandet framgår att verksamhet pågår i enlighet med rekommendationens syfte.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

att Nordisk rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 22/1994/nord för rådets del är *slutbehandlad*..

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

Rek. 27/1994/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 27/1994 angående samnordisk skogsinformation

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att verka för att ett samarbete etableras mellan de nordiska ländernas skogsnäringar, skogsmyndigheter och nationella och nordiska skogsforskningsorgan i syfte att ta fram saklig information om de nordiska ländernas skogstillgångar och skogsdrift.

(Meddelandet, se C 1, s. 935,
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1075)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående samnordisk skogsinformation

Nordenutskottet har fått till behandling meddelande om rekommendation nr 27/1994/nord angående samnordisk skogsinformation.

Nordiska ministerrådet meddelar:
Som uppföljning av Nordiska rådets rekommendation har Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor givit Samnordisk skogsforskning (SNS) i uppdrag att genomföra ett projekt med angivet syfte. SNS har därför med början 1995 drivit ett informationsprojekt angående hållbart skogsbruk i Norden. Projektet och dess resultat har löpande diskuterats av SNS styrelse, i vilken ingår representanter som är centralt placerade inom ländernas skogsadministration, skogsforskningsadministration och skogsnäring. Den av Nordiska rådet önskade förankringen hos sektorns olika företrädare har därmed tillgodosetts.

Budgeten för projektet har varit 600.000 DKK varav SNS bidragit med 100.000 DKK och Nordiska ministerrådet med 500.000 DKK.

Projektet har indelats i fyra faser:
Fas 1: Översikt över riktlinjer för hållbart skogsbruk i de nordiska länderna
Fas 2: Översikt över forskning i anslutning till hållbart skogsbruk
Fas 3: Kortfattad sammanfattning på engelska av ovanstående två faser
Fas 4: Temaartiklar om hållbart skogsbruk till relevant europeisk fackpress

Projektets två första faser har redovisats i rapporten *Bæredygtigt skovbrug i Norden - oversigt over forskning og retningslinier* (NORD 1996:27). Sammanfattningen, fas 3, föreligger i manuskript på norska och ska översättas till engelska. Tryckning planeras i serien TemaNord under 1997. Det svenska skogsforskningsinstitutet Skogforsk har fått i uppdrag att utarbeta temaartiklar i fas 4 av projektet. Denna fas pågår fortfarande. Sammanfattningsvis kan konstateras att saklig information om de nordiska ländernas tillgångar och skogsdrift nu finns tillgänglig och inom kort kommer att föreligga även på engelska.

Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas.

Kommentar:
Av meddelandet framgår att verksamhet pågår i enlighet med rekommendationens syfte. Föreslås att plenarförsamlingen rekommenderas att avskriva.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

att Nordisk rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 22/1994/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

*Rek. 4/1995/nord[1]
D 1997

Meddelande

om rekommendation 4/1995 angående nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd

at bistå de 5 nordiske menneskerettighedsinstitutter med at etablere et informationsnetværk mellem centrene, således at der kan opnås fællesnordisk værdi af samarbejdet med udarbejdelse af oplysnings- og undervisningsmateriale; afholdelse af konferencer, kurser seminarer og højskoleophold; udstillinger og anvendelse af elektroniske hjælpemidler.

(Meddelandet, se C 1, s. 936)

[1] Rådet beslöt den 12 november 1997 att rek. 4/1995/nord ej avskrivs, se s. 388.

*Rek. 5/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 5/1995 angående nordiskt samarbete på havsrättens område

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om

at udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,

at der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,

at der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen.

(Meddelandet, se C 1, s. 937)

*Rek. 9/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 9/1995 angående Orkester Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerrådet

å yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.

å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell med finansieringsplan for Orkester Norden innen 1 augusti 1995.

å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagte organisasjonsmodell og finansieringsplan.

(Meddelandet, se C 1, s. 938)

*Rek. 10/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 10/1995 angående blockstöd till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att blockanslaget till de nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer bibehålles även efter år 1995.

(Meddelandet, se C 1, s. 939)

*Rek. 11/1995/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 11/1995 angående nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *att* utarbeta en nordisk strategi för ökad öppenhet inom EU

2. *att* på basis av en gemensam nordisk strategi verka för en öppen förvaltningskultur inom EU/EES som är förenlig med centrala nordiska principer på detta område.

(Meddelandet, se C1, s. 939)

Rek. 14/1995/nord
D 1997

Meddelande

över rekommendation 14/1995 angående regionalpolitiskt samarbetsprogram

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ett nordiskt regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995 - 1999 i enlighet med ministerrådsförslag B 147/m och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 941,
Nordenutskottets betäkande över meddelandet, se s. 1083)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999

Nordenutskottet har fått til behandling meddelande om rekommendation nr 14/1995/nord angående regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Förslag till regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-99 *Tillväxt och utveckling i Nordens regioner* har framlagts för Nordiska ministerrådet (regionalministrarna) och fastställts av dem den 24 mars 1995.

Ministerrådet avser uppfylla de mål och intentioner som framgår av programmet. Ministerrådet föreslår att rekommendationen kan avskrivas. Av meddelandet framgår att samarbetsprogrammet fastställts.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 14/1995/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

*Rek. 15/1995/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 15/1995 angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringer

å utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kan innføre sosial- og miljøklausuler i WTO, og ved å sikre en nær samordning av disse spørsmål med arbeidet i f.eks. ILO og OECD.

(Meddelandet, se C1, s. 941)

*Rek. 16/1995/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 16/1995 angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagseta-blering

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter.

(Meddelandet, se C 1, s. 942)

Rek. 22/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 22/1995 angående funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att lägga de mål och prioriteringar som föreslagits i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" till grund för utarbetandet av plan och budget för det nordiska samarbetet under 1996.

(Meddelandet, se C 1, s. 942,
Nordenutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1087)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden

Nordenudvalget har fået til behandling meddelelse om rekommandation nr 22/1995/nord angående funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden.

Ministerrådet foreslår at rekommandationen kan afskrives.

Nordenudvalget konstaterer, at Handicappolitisk Råd skal ifølge sit mandat bl.a. arbejde for implementering af FN's standardregler om lige muligheder for mennesker med funktionshinder. Rådet skal nominere Handicappolitisk Råds formand, og har herudover 4 medlemmer i Rådets styrelse. Nordenudvalget anser at man kan videre gennemføre rekommandationens intentioner igennem Handicappolitisk Råd og foreslår at rekommandationen afskrives.

På baggrund af dette foreslår Nordenudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter rekommandation nr 22/1995/nord som *færdigbehandlet.*

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

*Rek. 24/1995/p
D 1997

Meddelande

om rekommendation 24/1995 angående fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att tillse att reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" ges möjlighet att fullföljas på ett lyckosamt sätt, att det hålls ett fortsatt högt tempo, att de politiska prioriteringarna från våren 1995 konsekvent följs och att budgeten ger utrymme för flexibilitet. Det är därför rådets bestämda mening att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet. Härvidlag bör rapporten "Nordisk nytte" med förslag till ökad brukarfinansiering och övriga förslag till förändringar också bilda underlag för diskussionen.

(Meddelandet, se C1, s. 943)

*Rek. 26/1995/p
D 1997

Meddelande

över rekommendation 26/1995 angående ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att beakta följande:

att rådet och dess organ snarast önskar uppta en dialog med ministerrådet för att diskutera hur ministerrådets verksamhetsberättelse, bokslut och förslag till plan/budget skall hanteras i den nya årscykeln med ordinarie session på hösten. Denna diskussion bör framförallt koncentreras till följande frågeställningar:

- att rådet och dess organ på ett principiellt plan ges möjlighet att i ett tidigt, och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser
- att ministerrådet under verksamhetsåret håller rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser m.m.
- att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras och förenklas till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlättas arbetet med det fortsatta reformarbetet: att resurserna i den nordiska budgeten koncentreras till de högst prioriterade områdena.

(Meddelandet, se C1, s. 945)

55-185223

Rek. 29/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 29/1995 angående handlingsprogram för jordbruks- och skogsbrukssamarbetet 1996-2000

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 154/m) och med beaktande av de synpunkter som framförts av miljöutskottet.

att ministerrådet i ministerrådets budget 1997 och därefter under programmets löptid avsätter nödvändiga budgetmedel, i 1995 års medel ca 23 MDKK, till handlingsprogrammet för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

(Meddelandet, se 48:e sessionen s. 858,
Nordenutskottets betäkande över meddelandet, se s. 1091)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000

Nordenutskottet har fått til behandling meddelande om rekommendation nr 29/1995/nord angående handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Handlingsprogrammet for nordisk jord- og skovbrugssamarbejde 1996-2000 blev endelig vedtaget på Nordisk Ministerråds (jord- og skovbrugsministrene) møde den 28. November 1995.

Ministerrådet anser hermed at rekommandationen kan afskrives.

Av misstag togs detta meddelande ej upp till behandling vid den 48:e sessionen. Som framgår har handlingsprogrammet fastställts.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 29/1995/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Charlotta Bjälkebring (v)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)

*Rek. 32/1995/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 32/1995 angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

(Meddelandet, se C1, s. 946)

*Rek. 33/1995/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 33/1995 angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO_2-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO_2 (svaveldioxid).

(Meddelandet, se s. 946)

*Rek. 34/1995/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 34/1995 angående regionalt samarbete inom energiområdet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

(Meddelandet, se C1, s. 950)

*Rek. 35/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 35/1995 angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

(Meddelandet, se C 1, s. 951)

*Rek. 36/1995/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 36/1995 angående utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer de nordiske lands regjeringer

at sammen med relevante EU-organ, intensivere utdanningssamarbeidet i den hensikt hurtig å tilfredsstille behovet for tolker og oversettere som behersker de nordiske språk.

(Meddelandet, se C 1, s. 952)

*Rek. 37/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 37/1995 angående utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at utarbeide særskilte ordninger for å fremme de to- og flerkulturelle nordiske barnas muligheter til å utvikle de ulike sidene av sin språklige og kulturelle identitet innen elev- og lærermobilitet og det nordisk skoledatanettverket i det nordiske samarbeidet.

(Meddelandet, se C 1, s. 953)

*Rek. 39/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 39/1995 angående ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at indlede et samarbejde for at påse, at offentlige myndigheder i de nordiske lande bidrager til at tilrettelægge forholdene bedst muligt således at de parlamentariske ombundsmandsinstitutioner kan udøve deres kontrol med, at nordiske statsborgere behandles efter de i artikel 2 i Helsingforsaftalen udtrykte intentioner.

(Meddelandet, se C 1, s. 953)

*Rek. 40/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 40/1995 angående utvidgat samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för att förstärka och utvidga det nordiska samarbetet mellan de nordiska sjömansmissionerna via Det nordiska sjömanskyrkorådet och stödja dess viktiga verksamhet utomlands för nordiska medborgare.

(Meddelandet, se C 1, s. 954)

*Rek. 41/1995/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 41/1995 angående utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre en uddannelse af ungdom i Nordens nærområder til at blive informatører på narkotikaområdet, i nært samarbejde med Nordisk Kontaktmandsorgan for Narkotikaspørgsmål og andre berørte myndigheder, institutioner og organisationer i Norden og Nordens nærområder, som arbejder med bekæmpelsen af narkotika.

(Meddelandet, se C 1, s. 955)

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999*

FRAMSTÄLLNING 3/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 juni 1996 antagit nedanstående framställning efter förslag av nordenutskottet *(B 159/nord)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999.

Stockholm den 26 juni 1996

Knud Enggaard
President

Anders Wenström
Presidiesekreterare

(Ministerrådsförslaget, se s. 627,
Nordenutskottets betäkande, se s. 1102)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om framställning angående nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999

Nordenudvalget har fået til behandling meddelelse om fremstilling 3/1996/nord angående nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999.

Handlingsplanen har været vedtaget af Nordisk Råd og Nordenudvalget foreslår at rekommandationen afskrivs.

På baggrund af dette foreslår Nordenudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter fremstilling nr 3/1996/nord som *færdigbehandlet*.

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Trouborg (SF)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon

Rek. 4/1996/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation nr 4/1996 angående samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa samarbetsprogrammet för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000 i enlighet med ministerrådsförslaget (B 163/när) och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet.

(Meddelandet, se C 1, s. 957,
Närområdesutskottets betäkande, se s. 1104)

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000

Närområdesutskottet har fått til behandling meddelande om rekommendation nr 4/1996/när angående samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet vedtog på sit 14. møde den 20. august 1996, det 4-årige samarbejdsprogram og landskapsstyrelseledamot Anders Eriksson fremlagde, på Nordisk Råds session i november 1996, programmet og modtog på Ministerrådets vegne Rådets kommentarer.

Ministerrådet værdsætter Rådets kommentarer, og noterede sig med glæde, at disse samstemmer med Ministerrådets opfattelse af de mange og mangesidige opgaver indenfor fiskerisektoren, der i en omstillingstid, bør ivaretages. MR-SAM skal tage stilling til budgettet for fiskerisamarbejdet i forbindelse med den årlige budgetbehandlingen og kommer i den sammenhæng til at tage det forhold til betragtning, at der er et stort antal opgaver, bl.a. indenfor bærkraftig udvikling, og europæisk og internatioanl markering af Norden indenfor ressourceforvaltning samt uddannelse og kompetanceudvikling.

Närområdesutskottets kommentarer:

Fiskerisamarbetsprogrammet har fastställts.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Närområdesutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation nr 4/1996 för rådets del är *slutbehandlad.*

Kalmar den 25 september 1997

Hanne Andersen (S)
Erik Dalheim (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Kaj Larsson (s)
Unn Aarrestad (Sp)
Kimmo Sasi (Kok.)
Chris Heister (m)
Jette Gottlieb (EL)
Lauri Metsämäki (SDP)
Rita Tveiten (A)
Margareta Israelsson (s)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk)
Ragnhild Queseth Haarstad Sp)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Inger Koch (m)

*Rek. 5/1996/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 5/1996 angående folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna.

(Meddelandet, se C 1, s. 957)

*Rek. 6/1996/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 6/1996 angående harmonisering av energibeskattningen

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att det görs en grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna, med målsättningen att den nordiska marknadens pris på elektricitet återspeglar de olika energislagens miljökostnader.

(Meddelandet, se C 1, s. 958)

*Rek. 7/1996/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 7/1996 angående forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi;

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

(Meddelandet, se C 1, s. 959)

*Rek. 8/1996/när
D 1997

Meddelande

om rekommendation 8/1996 angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalott-området;

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion; samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

(Meddelandet, se C 1, s. 960)

*Rek. 9/1996/euro
D 1997

Meddelande

om rekommendation 9/1996 angående årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råd årlige septembermøder.

(Meddelandet, se C 1, s. 963)

*Rek. 10/1996/p
D 1997

Meddelande

om rekommendation 10/1996 angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1997

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera

att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2. a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

- utökad bevillning till Nordiska kulturfonden,
- barn och ungdom,
- folkbildning- och vuxenutbildning,

- folkligt kultursamarbete,
- IT-området,
- demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
- bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden.

(Meddelandet, se C 1, s. 964)

Rek. 11/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendaton 11/1996 angående samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Samarbejdsprogram og handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde;

at den årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Nordisk Råd i forbindelse med rådets session hvert år.

(Meddelandet, se C 1, s. 966,
Nordenutskottets betänkande, se s. 1113)

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

Nordenudvalget har fået til behandling meddelelse om rekommandation 11/1996/nord angående samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet.

Handlingsplanen har været vedtaget af Nordisk Råd, og med forudsætning for at det årlige handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbejde bliver fremlagt for Rådet i forbindelse med Rådets session hvert år foreslår Nordenudvalget at rekommandationen afskrivs.

På baggrund af dette foreslår Nordenudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og betragter fremstilling nr 11/1996/nord som *færdigbehandlet*.

Kalmar den 25 september 1997

Søren Hansen (S)
Riitta Prusti (SDP)
Karin Lian (A)
Anita Johansson (s)
Håkan Strömberg (s)
Ossi Kortiniemi (Kesk.)
Olof Erland (Lib)
Jørgen Niclasen (Ff)
Kristen Touborg (SF)
Marita Petersen (Jvfl)
Ragnhild Barland (A)
Johan M. Nyland (A)
Berit Oscarsson (s)
Birthe Sörestedt (s)
Pehr Löv (SFP)
Elver Jonsson (fp)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon

*Rek. 12/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 12/1996 angående Västnordenfonden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre foreslåede forandringer i Vestnordenfondens vedtægter hvad gælder reform af fondens virksomhed;

at der ikke anvendes midler fra fondens forrentning til forhøjelse af kapitalen for Komittén for Nordisk Atlantsamarbejde.

(Meddelandet, se C 1, s. 967)

*Rek. 13/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 13/1996 angående nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta utvecklingsprojekt med informationsteknologin som instrument för att öka medborgarnas kunskaper om informationsteknologin och som konkret projektsatsning genomföra att varje folkbibliotek i Norden ges tillgång till utbildningsnätverken.

(Meddelandet, se C 1, s. 968)

*Rek. 14/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 14/1996 angående ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att uppmana de enskilda länderna att noggrant utvärdera behovet av specialister i reumatologi och vidta åtgärder för eventuellt ökad utbildning;

att länderna speciellt ser till att förbättra kvaliteten på grundkunskaperna i reumatologi för primärvårdens personal;

att tillsätta en arbetsgrupp bestående av kliniker, forskare, representanter för reumaförbunden och en till två politiker med uppdrag att utarbeta ett nordiskt forskningsprogram i klinisk reumatologi, omfattande biomedicin och läkemedelsprövning samt att initiera forskningsprojekt med tanke på en kostnadsnyttoanalys av rehabiliteringsåtgärder, innefattande tekniska hjälpmedel.

(Meddelandet, se C 1, s. 969)

*Rek. 15/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 15/1996 angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

(Meddelandet, se C 1, s. 970)

*Rek. 16/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 16/1996 angående överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna.

(Meddelandet, se C 1, s. 970)

*Rek. 17/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 17/1996 angående samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

(Meddelandet, se C 1, s. 971)

*Rek. 18/1996/nord
D 1997

Meddelande

om rekommendation 18/1996 angående bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at
   - gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
   - vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;
   - sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
   - sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;
   - sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. *at* bekæmpe sexturisme ved at
   - forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
   - gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. *at* i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug af børn er.

(Meddelandet, se C 1, s. 972)

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen*

***YTTRANDE 1/1996**

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över *budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen (B 161/p; C2)* i överensstämmelse med vad som föreslagits i presidiets betänkande.

Yttrandet har följande lydelse:

> I fråga om budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen hänvisar Nordiska rådet till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag till plenarförsamlingen (C2; B 151/b) under punkterna 1 och 3.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

(Meddelandet, se C 1, s. 975)

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *Nordiska kulturfondens projektadministration*

YTTRANDE 2/1996

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1996 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över Nordiska kulturfondens projektadministration *(C5/k)* i överensstämmelse med vad som föreslagits i kontrollkommitténs betänkande.

Yttrandet har följande lydelse:

> Nordiska rådet begär att Nordiska ministerrådet ombesörjer att de av Rigrevisionen påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas.

Köpenhamn den 13 november 1996

Knud Enggaard
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Presidiesekreterare

(Meddelandet, se C 1, s. 975,
Kontrollkommitténs betänkande, se s. 1123)

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelandet om yttrande nr 2/1996/k angående Nordiska kulturfondens projektadministration

2/1996/k angående nordiska kulturfondens projektadministration

Ministerrådet meddeler:

Ministerrådets sekretariat har taget Rigsrevisionens bemærkninger om kulturfondens projektadministration til nøjagtig efterretning og fremskyndt de tekniske/administrative tiltag som allerede var igangsat for at hurtigst muligt kunne imødekomme de stillede krav.

Med hänvisning till kontrollkommitténs betänkande över Nordiska kulturfondens verksamhetsberättelse samt revisionsrapport 1996 föreslår Kontrollkommittén att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och betraktar yttrandet nr 2/1996/k för rådets del vara *slutbehandlat*.

Köpenhamn den 3 november 1997

Anita Johansson (s) Ordförande
Pehr Löv (SFP)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Vibeke Peschardt (RV)

Skriftlig fråga

angående fastställande av budget 1997

(Svaret, se nedan)

Till Nordiska ministerrådet

I Helsingforsavtalets artikel 65 anges att "Om inte synnerliga skäl kan anföras skall ministerrådet följa rådets rekommendation när det gäller budgetdispositioner inom den angivna finansiella ramen.

Nordiska rådet fastställde igår med acklamation på förslag av ett enhälligt presidium (C1; C2; B 158/p 1996) en rekommendation som föreslår vissa omdispositioner men som fullt ut ansluter till den av ministerrådet angivna finansiella ramen. Jag har nu erfarit att en budget har fastställts, som avviker från denna rekommendation?

Jag vill därför fråga Nordiska ministerrådet

vilka synnerliga skäl anförs som motiveringar för att inte följa rådets rekommendation?

Stockholm den 15 november 1996

Per Olof Håkansson (s)

Ministerrådets svar, avgivet den 9 december 1996

Hänvisande till artikel 65 i Helsingforsavtalet önskar rådsmedlemmen Per Olof Håkansson i en skriftliga fråga veta vilka synnerliga skäl som anförs av ministerrådet som motivering för att inte följa rådets rekommendation 10/1996/p (budget- och plandokument för 1997).

Nordiska ministerrådet (Mr-SAM) behandalde Nordiska rådets förslag till ändringar i ministerrådets budget för 1997 vid sittmöte den 13 novem-

ber 1997. Ministerrådet beslöt då att följa Nordiska rådets rekommendation till alla delar med undantag för tre punkter.

Nordiska ministerrådet anför synnerliga skäl för att på dessa tre punkter avvika från rådets rekommendation:

Bygg- och bostadssektorn

Bygg- och bostadssektorn har under de senaste åren varit utsatt för radikala nedskärningar. Rådets rekommendation innebär att bygg- och bostadssektorn ej längre skulle förekomma på ministerrådets budget. Länderna är villiga att fortsätta samarbetet men är samtidigt intresserade av en viss bevillning över ministerrådets budget. Vill man upprätthålla et nordiskt samarbete på bygg- och bostadsområdet, vilket ministerrådet önskar, är det viktigt att det också finns samnordiska medel, om också på en anspråkslös nivå. Ministerrådet har därför beslutat att det i budgeten för 1997 reserveras DKK 400 000 för det bygg- och bostadspolitiska samarbetet. Det är en minskning med DKK 600 000 i förhållande till det ursprungliga förslaget.

Närområdesbudgeten

I likhet med Nordiska rådet önskar ministerrådet att prioritera miljösamarbett. Detta har även givit utslag budgeten. Miljösamarbetet har ökat med DKK 1,3 miljonertrots den allmänna nedskärningen av budgetnivån. det kanaliseras dessutom en betydande miljöinsats via det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO. Ministerrådet önskar avvakta utvecklingen i närområdesarbetet innan slutligt beslut fattas om detta. Bland annat önskar ministerrådet få klarlagt hur samarbetet med Ryssland på mest ändamålsenliga sätt kan vidareföras innan slutligt beslut om bevillningar för satsninagr i nordvästra Ryssland fattas. Ministerrådet är berett att dryfta Nordiska rådets synpunkter på nytt när klarhet nåtts på denna punkt.

Ökning av medlen till Nordiska kulturfonden

Nordiska kkulturfonden utför ett viktigt arbete och medlen till fonden har därför ökat med hela 55% sedan 1993. Nordiska rådet rekommenderar att medle tas ur MR-reserven för en ökning av Kulturfondens medel. Ministerrådet anser dock att det finns ett behov för obundna medel eftersom MR-reserven i stor utsträckning utnyttjas för att ge möjlighet att påbörja åtminstone en del av de initiativ ordförandeskapet önskar ta. För att detta också skall vara möjligt under 1997 och då kulturfondens medel ökat relativt kraftigt under de senaste åren anser ministerrådet att det är synnerligen angeläget att ministerrådet kan disponera över tillräckliga obundna medel under 1997.

I övrigt hänvisas till ministerrådets meddelande över rekommendation 10/1996/p som överlämnats till Nordiska rådet.

Ministerrådet har til Nordisk Råds sesjon i november 1996 avgitt en energipolitisk redegjørelse. I denne fremheves det blant annet at den nordiske elhandelen påvirkes av forskjellene i energibeskatningen mellom landene.

Ministerrådet har initiert et arbeid som går ut på å analysere forutsetningene for og konsekvensene av, samordnede energi- og miljøavgifter på elområdet i de nordiske land. Hensikten er også å vurdere hvordan ulikhetene i beskatningen påvirker kraftutveksling, investeringer og miljøeffekter. Arbeidet vil bli drøftet våren 1997, bl a ved en internasjonal workshop om elbeskatning og mulighetene for harmonisering av energi- og miljøavgifter innenfor det nordiske elmarkedet i København den 23-24 april 1997.

Energiavgiftene er et sentralt energipolitisk tema i det nordiske energisamarbeidet som Ministerrådet vil følge opp videre. De nordiske energiministrene kommer til å diskutere spørsmålet ved sitt møte i august 1997.

Ranveig Frøiland
Olje- og energiminister
Ministerrådets (energiministrarna) ordförande

Søren Christensen
Generalsekretær
(Sign.)

Skriftlig fråga

angående nyhetsartikeln "Sverige får kritik för sin Östersjöpolitik" publicerad i "Politik i Norden - en tidning om nordiskt samarbete"

(Svaret, se nedan)

Till Nordiska ministerrådet

Den ledande nyhetsartikeln i provnumret av "Politik i Norden - en avis om nordiskt samarbete" som nyligen givits ut av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har rubriken "Sverige får kritik för sin Östersjöpolitik".

I artikeln uttalar sig ordföranden i kretsen av samarbetsministrar, den nordiske samarbetsministern i Finland, Ole Norrback med anslutning till den kritik som finns i rubriken.

Jag vill mot denna bakgrund fråga Nordiska ministerrådet

om statsrådet Norrback uttrycker en ministerrådets åsikt i artikeln?

Stockholm den 28 november 1996

Per Olof Håkansson (s)

Ministerrådets svar, avgivet den 18 december 1996

Medlem av Nordiska rådet Per Olof Håkansson har i en skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet frågat om minister Norrback uttrycker ministerrådets åsikt i en artikel publicerad i tidningen "Politik i Norden".

Nordiska ministerrådet önskar med anledning av frågan framföra följande:

Nordiska ministerrådet (MR-SAM) har under innevarande år tagit ställning till Östersjösamarbetet i samband med behandlingen av den s.k.

Lyra-gruppens rekommendationer. MR-SAM fattade den 23.10 beslut om en strategi för närområdessamarbetet. Detta beslut presenterades för Nordiska rådets närområdesutskott den 10 november 1996. I beslutet betonar ministerrådet bl.a. att det är angeläget att i nödvändig omfattning anpassa NMR:s insatser till de prioriteringar som är vägledande för det multilaterala Östetsjösamarbetet.

Ministerrådet har självfallet inte behandlat enskilda inslag i den offentliga debatten om Östersjösamarbetet.

Ole Norrback
Ordförande
(Sign.)

Pär Stenbäck
Generalsekreterare
(Sign.)

E 23
1996

Skriftlig fråga

angående finansieringsmöjligheterna för det folkliga nordiska samarbetets olika projekt som ligger utanför det egentliga kultursamarbetet samt för olika projekt inom närområdesutskottet

(Svaret, se s. 1130)

Till Nordiska ministerrådet

I Nordiska ministerrådets budget anges folkligheten i det nordiska samarbetet ofta som en inspirationskälla. Men när det gäller finansieringen, är det inte många nordiska källor som står till buds. Myndigheterna bakom de nordiska fonderna hänvisar främst till nationella finansieringskällor, eftersom de anser att folkligheten är en nationell angelägenhet.

Man kan i regel peka på Nordiska kulturfonden såsom den folkliga nordismens främsta finansieringskälla. Det kan anses helt riktigt, men det finns en tendens till styrning i en riktning som fogar sig efter aktuella NMR-program, men som för den skull inte behöver motsvara de verkliga behoven bland sökandena. Man får inte glömma att Nordiska kulturfonden är till för finansiering av samnordiska arbetsprojekt inom kultur, utbildning och forskning. Utanför en tryggad bidragsgivning hamnar tydligen i regel samhälls- social- och miljöpolitiska projekt, om de inte med god vilja kan anses ha ett stänk av kultur över sig och passa ihop med det som ligger i tiden.

Den folkliga nordismen är livsnerven i det nordiska samarbetet, och ett fruktbart växelspel mellan "Organisations-Norden" å ena sidan och myndigheter och institutioner å andra sidan är något som ligger Nordiska rådets parlamentariker nära om hjärtat.

Organisationerna i Norden har också ett starkt intresse av att etablera samarbetsprojekt med organisationer i de baltiska länderna och i andra närområden. Nordens Folkliga Församling i Vasa i september 1996 efterlyste en finansieringsordning för dessa kontakter.

För de folkliga organisationenra i Norden är det av stor vikt att få en klarhet i huruvida det finns möjligheter att bredda Nordiska kulturfondens

verksamhetsområde och kompetens eller om man tänker sig andra tillvägagångssätt.

Med hänvisning till motiveringarna ovan frågar jag Nordiska ministerrådet:

Vad ämnar Nordiska ministerrådet göra för att bättre än för närvarande

1) finansiellt bistå folkliga samarbetsprojekt också på andra samarbetssektorer än inom kultur, utbildning och forskning,

2) beakta det uppenbara behovet av stöd för organisationskontakter med närområdena.

Helsingfors den 26 november 1996

Pehr Löv (SFP)

Ministerrådets svar, avgivet den 18 december 1996

/.../
Ministerrådet önskar som svar anföra följande:

De olika sektorerna inom Nordiska ministerrådet har relativt väl utbredda kontakter med de frivilliga organisationerna. Intensiteten i samarbetet varierar naturligvis.

Ranveig Frøiland
Olje- og energiminister
Ministerrådets (energiministrarna) ordförande

Søren Christensen
Generalsekretär
(Sign.)

E 1
1997

Skriftlig fråga

angående samarbete för en strängare energibeskattning och förbättring av dess miljöstyrande effekt i Norden

(Svaret, se s. 1132)

Till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna)

I många av de nordiska länderna pågår en kraftmätning om energibeskattningen. Skattenivån, den miljöpolitiska styrningen och industrins lättnader är frågor, där de nordiska länderna har i stort sett samma målsättningar, men också samma farhågor. Inget av länderna vill ensamt belasta industrin med de högsta skatterna för att exportindustrin inte skulle förlora i konkurrenskraft.

Den gemensamma nordiska elmarknaden ökar rädslan för en för hög elbeskattning. Alla nordiska länder strävar dock efter att sänka sina koldioxidutsläpp. På grund av konkurrensförhållandet är de enskilda länderna rädda för att tillgripa koldioxidbaserad beskattning i elbeskattningen.

Med anledning av medlemsförslag A 1135/när, antog plenarförsamlingen vid Nordiska rådets 48:e session rekommendation 6/1996 om harmonisering av energibeskattningen. Jag är orolig för att regeringarna, i förberedelserna av den rekommenderade harmoniseringen, inte kommer att strama åt energibeskattningen till förmån för dess miljöstyrande effekt om inte ministerrådet yttrar sig bestämt och kraftfullt i saken.

Mot denna bakgrund ställer jag ministerrådet följande fråga:

Kommer ministerrådet att överväga samarbete för skärpning av energibeskattningen så att den miljöpolitiska styrningen kan bibehållas åtminstone på nuvarande nivå, men helst ökas i de nordiska ländernas energibeskattning?

Helsingfors den 5 december 1996

Janina Andersson (Vihr.)

Ministerrådets svar, avgivet den 7 februari 1997[1]

Ministerrådet har i sitt möte i Tylösand 1996 konstatert at energibeskatningen er et sentralt politisk spørsmål for det nye elmarkedet.

Ministerrådet har til Nordisk Råds sesjon i november 1996 avgitt en energipolitisk redegjørelse. I denne fremheves det blant annet at den nordiske elhandelen påvirkes av forskjellene i energibeskatningen mellom landene.

Ministerrådet har initiert et arbeid som går ut på å analysere forutsetningene for og konsekvensene av, samordnede energi- og miljøavgifter på elområdet i de nordiske land. Hensikten er også å vurdere hvordan ulikhetene i beskatningen påvirker kraftutveksling, investeringer og miljøeffekter. Arbeidet vil bli drøftet våren 1997, bl a ved en internasjonal workshop om elbeskatning og mulighetene for harmonisering av energi- og miljøavgifter innenfor det nordiske elmarkedet i København den 23-24 april 1997.

Energiavgiftene er et sentralt energipolitisk tema i det nordiske energisamarbeidet som Ministerrådet vil følge opp videre. De nordiske energiministrene kommer til å diskutere spørsmålet ved sitt møte i august 1997.

Ranveig Frøiland
Olje- og energiminister
Ministerrådets (energiministrarna) ordförande

Søren Christensen
Generalsekretær
(Sign.)

[1] Nordiska ministerrådet begärde i en skrivelse av den 28 januari 1997 om uppskov för att besvara frågan. (Här ej tryckt).

Skriftlig fråga

angående norsk oljeutvinning i Skagerrak

(Svaret, se s. 1136)

Till Norges regering

Vid Nordiska rådets 48:e session ställde jag en fråga till Norges och Sveriges samarbetsministrar angående vad de norsk-svenska överläggningarna om eventuell oljeutvinning i Skagerrak lett fram till. Var konsekvenserna för fiskeflottan i området, näringslivet i kustbandet och påverkan på turism utredda och genomlysta? Från Sverige svarades att Norge i det första skedet, som gällde oljeutvinning i Skagerrak, inte gick med på att Sverige skulle konsulteras. Sverige ansåg att detta borde ha skett enligt den nordiska miljöskyddskonventionen. Men den svenska regeringen hade fått ta del av de miljökonsekvensbeskrivningar som gjordes.

Nästa skede inträder när oljebolagen kommer in med anökningar om koncession för provborrning. Norge gav då löfte att konsultera Sverige enligt den nordiska miljöskyddskonventionen. Därför är processen inte avslutad. Konsultationerna skall avse områden som fiske och turism. Som den norska ministern påpekade hade Norge haft olje- och gasverksamhet i över 30 år och denna verksamhet och fiskerierna hade levt sida vid sida. Fortsatta studier bedrevs om provborrningen, frågan hade varit till höring hos olika norska intressen och skulle också gå till svenska myndigheter. Man kunde enligt ministern lägga olika vikt vid huruvida Norge skulle ha tagit med Sverige från början, men det rörde sig om en undersökningsperiod. Sedan skulle man gå vidare och diskutera en eventuell oljeborrning. Den rapport som förelåg skulle gå till svenska myndigheter för att nå fram till en gemensam lösning.

Enligt den nordiska miljöskyddskonventionen, som trädde i kraft 1976, skall enligt artikel 11, när fråga om tillstånd till miljöskadlig verksamhet, som medför eller kan medföra störning av väsentlig betydelse i annan fördragsslutande stat, bör föremål för prövning av regeringen eller vederbörande minister eller departement (ministerium) i verksamhetslandet, samråd äga rum mellan staterna i frågan, om regeringen i den förra staten begär det.

I fall som avses i artikel 11 äger regeringen i vardera staten enligt artikel 12 påfordra att en kommission, som, om annat ej överenskommes, skall bestå av en av parterna gemensamt utsedd ordförande från annan fördragsslutande stat samt tre ledamöter från vardera av de berörda staterna, skall avge uttrande i ärendet. Har så skett, får ärendet ej avgöras innan yttrandet avgivits.

En vanlig bedömning är att kärnkraftverket i Barsebäck, som invigdes i början av 70-talet, inte hade kunnat lokaliseras så nära Danmark om miljöskyddskonventionen hade varit i kraft innan det byggdes.

Olje- och gasutvinningen har genomgripande effekter för fisket, vilka kan grupperas i fyra kategorier enligt en sakkunnig vid Nordiska institutet för sjörätt. För det första minskad tillgång till fiskevattnen genom installationer som enligt internationell rätt måste omges av en säkerhetszon på 500 meter och föroreningar i anslutning till installationerna. För det andra, skador på fiskeutrustning till följd av dessa föroreningar. För det tredje skador av oljeutsläpp på den marina miljön inklusive fisken. För det fjärde hot mot lokala fiskesamhällen i glesbygderna. I Norge har en omfattande lagstiftning genomdrivits till skydd för fiskeintressena, inklusive två fonder för att kompensera skador genom oljeutvinning. Det framstår som tveksamt om andra än norska fiskare kan kräva ersättning ur dessa fonder, men lagstiftningens krav påkonsekvensanalys innan nya områden öppnas för oljeutvinning har norska regereingen visat sig villig att tillämpa även i relation till vatten närmare Sverige.

På grund av svaren vid sessionen konstaterar jag att här inte föreligger någon samstämmighet och att man inte har följt gängse konventioner. Sålunda hade man på norsk sida gått händelserna i förväg och Sverige borde aktivera sig så att man kunde uppnå enstämmighet. Situationen innebär ett hot mot det svenska västkustfisket. I Norge har fiske och oljeletning pågått parallellt i Nordsjön, men det är skillnad mellan att hålla till ute på havet och i kustbandet. I konsekvensutredningen sägs det att också ett litet haveri kan medföra att utsläpp inom två dygn kan nå de svenska och danska kusterna.

Den svenska regeringen har med hänvisning till den nordiska miljöskyddskonventionen begärt samråd i fråga om den planerade oljeletningen. Detta har alltså inte tillmötesgåtts fullt ut av den norska regeriengen.

Fisket i Skagerrak omsätter varje år miljardbelopp. Området förvaltas gemensamt av Norge och EU. Detta innebär att en oljeborrning inte enbart berör de norska yrkesfiskarna utan också i lika hög grad de svenska och danska. Enbart i Sverige är drygt 1.000 västkustfiskare beroende av fisket i Skagerrak. Enbart det svenska fisket efter räkor och havskräfta i området inbringar 100 miljoner kronor per år. Till detta kommer ett stort fiske efter sill och makrill m.m. När oljeutvinning startar måste, exempelvis, varje

oljerigg omges av en förbjuden zon för trålning på 7 kvadratkilometer. Därtill kommer olja, former av metallskrot och ledningar på botten som förstör redskapen.

Det norska närings- och energidepartementet presenterade under hösten 1993 en konsekvensutredning om hur den planerade verksamheten kommer att inverka på miljön i Skagerrak. Den norska utredningen har inte gått in på vad som kommer att hända vid den svenska västkusten eller i Danmark vid eventuella oljeutsläpp. Dock konstaterar utredningen att oljeutsläpp i Skagerrak når land på ca. 48 timmar. Risken att det hamnar på stränder bedöms som överhängande.

Havsströmmar och vindar i Nordsjön och Skagerrak samverkar så att den svenska västkusten till stor del blir mottagare av drivande avfall. Nedskräpningen av västkusten, Nordsjöns soptipp, har varit ett tilltagande problem under lång tid. Årligen genomförs numera städkampanjer i Göteborg och Bohus län för att få bort skräp som, till 90 % är utländsk, efter stränderna. En del av skräpet är avfall från oljeutvinningen längre ut i Nordsjön.

Det måste självfallet vara viktigt att en grundlig miljöutredning sker om konsekvenserna för den svenska västkusten vid oljeutvinning i Skagerrak nära vårt lands gräns. Den svenska regeringen måste nu agera snabbt och kräva ett fullständigt utredningsmaterial.

Många faktorer talar för att det är olämpligt med oljeutvinning i Skagerrak. Den Svenska regeringen måste nu handla kraftfullt för att tillvarataga svenska intressen gällande miljön och fisket vid västkusten.

Konsekvensanalyserna brukar i Norge genomföras i två faser, en före starten av provborrningen och en i det fall man finner olja eller gas som är värda att utnyttjas. Norges fiskelag har inte accepterat denna ordning då man anser att konsekvensanalyser knappast skulle kunna påräkna någon större prioritet om man stöter på olja eller gas i tillräckliga kvantiteter och som förefaller lämpliga att bygga ut. Det intryck vi har fått av samexistensen mellan olja- och gasutvinning och fiskeriintressen i Norge är att de senare oftast fått stryka på foten, även om det ofta påpekats att de har en större betydelse för sysselsättningen i glesbygden än den avancerade utvinningen i Nordsjön.

Jag anser att man från svensk sida inte behöver nöja sig med allmänna utfästelser om konsekvensanalys och konsultation. I samband med att Norge utvidgade oljeverksamheten norr om 62:a breddgraden gjordes extra noggranna undersökningar och flera områden undantogs från exploatering på grund av den möjliga risken för fisket. Enligt den norska oljelagen skall, innan nya områden öppnas, en utvärdering göras av de olika intressen som är inblandade i det berörda området, både miljö- och förorenings-

risker och de ekonomiska och sociala effekter olje- och gasverksamhet kan ha på andra näringar eller industrier eller näraliggande distrikt.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till Norges regering:

1. Vad har de norsk/svenska överläggningarna om ev. oljeborrning i Skagerrak lett fram till?
2. Är konsekvenserna för fiskeflottan i området, näringslivet i kustbandet och påverkan för kraftverk och turism genomlysta och utredda?
3. Vilka åtgärder är Norges regering beredd vidta om det visar sig att skadorna på fisket i Skagerrak blir avsevärda?

Stockholm den 16 januari 1997

Elver Jonsson (fp)

Norges regerings svar, avgivet den 10 februari 1997[1]

Vi viser til skriftlig spørsmål rettet til Den norske regjering fra riksdagsmedlem Elver Jonsson i brev av 17 januar 1997 fra Nordisk Råd.

I brevet angis tre spørsmål:

/.../

Ad spørsmål 1

Kontakten mellom svenske og norske myndigheter har ført til et nært samarbeid mellom eksperter på forurensning i Sverige og Norge. De utredninger som ble utarbeidet itråd med svenske myndigheters ønske er blitt skrevet i samarbeid mellom svenske og norske institusjoner. Prosjektet for å vurdere sannsynligheten for oljedrift til den svenske veskyst er utført av det svenske og det norske meteorologisk institutt. Utarbeidelsen av tredimensjonale havstrømkart ble utført av Havforskningsinstituttet i Norge og Fiskeriverket i Sverige. Prosjektet for å vurdere effekten fra mulig oljesøl for friluftsliv og turisme ble utført av Høyskolen i Lillehammer og Høgskolan i Göteborg. Prosjektet for å vurdere effekten av olje på grunne mjukbunnsområder ble utført av SSPA i Sverige med deltakelse fra Det norske Veritas. Komplementeringer av databasen for sjøfugl i henhold til svenske sjøfuglobservasjoner ble utført av Norsk Institutt for naturforsk-

[1] Norges regering begärde i en skrivelse av den 27 januari 1997 om uppskov för att besvara frågan. (Här ej tryckt).

ning. Rapportene er offentlig tilgjengelige og ble oversendt svenske myndigheter 22. desember 1995.

Ad spørsmål 2
I tillegg til rapportene som er omtalt under punkt 1 har det norske Olje- og energidepartementet utarbeidet en samlet miljøkonsekvensbedømning med særlig vekt på svenske områder. Denne miljøkonsekvensbedømning kalt "Oljeprospektering i norsk del av Nordsjøen - Skagerrak Sammendragsrapport" ble første gang i utkasts form oversendt svenske myndigheter 5. juni 1996. Endlig utkast ble oversendt med følgebrev den 14. januar 1997. Rapporten og kopi av følgebrevet er vedlagt dette svar. For nærmere beskrivelse av den norske konsekvensutredningsprosess vises det til vedlagte rapport.

Ad spørsmål 3
Som beskrevet i riksdagsmedlem Elver Jonssons brev har Norge særlige regler om erstatning til norske fiskere, Lov Nordisk Råd 11 av 22. mars 1985 Kap VI. I tillegg har den norske regjering allerede tatt særlige fiskerimessige hensyn. Den norske konsekvensutredning for Skagerrak som ble fremlagt i 1993 omfattet hele området øst for 7 ° Ø inn til delelinjene mot Danmark og Sverige. Av dette området anbefalte regjeringen overfor Stortinget at den delen av utredningsområdet som lå nord for linjen 57 ° 40' N, og øst for 8 ° 30' Ø ikke skulle åpnes for letevirksomhet nå. For området i Nordsjøen og deler av Skagerrak som lå sør for denne linjen avgrenset mot dansk kontinentalsokkel ble det etablert et særlig opplegg av hensyn til fiskeriene. I Stortingsmelding Nordisk Råd 26 (1993-94) punkt 7.3.5 Regjeringens anbefaling for Skagerrak heter det:

> Området åpnes ikke generelt for letevirksomhet, men det vil kunne gis tillatelse til å bore et begrenset antall letebrønner, maksimalt 4 i området, før en eventuelt tar spørsmålet om videre åpning opp med Stortinget. Plasseringen av leteboringene bør skje i nært samråd med fiskerimyndighetene og bør legges til de deler av området som er minst konfliktfylt for rekefisket. Det vil kun bli tillatt med ett borefartøy i området om gangen. Det vil bli lagt vekt på å unngå boring om sommeren når fiskeriaktivitetene er størst, og hensynet til friluftsliv er viktigst. Det vil legges vekt på ikke å bore i oljeførende lag i perioder hvor det finnes sårbare fiskeegg og larver i sjøen. Om nødvendig vil det bli igangsatt ytterligere utredninger for å fastsette disse sårbare periodene. Det vil bli tatt særlige fiskerimessige hensyn når de seismiske programmene utformes. Det vil bli lagt vekt på å legge seismisk aktivitet til de periodene som er minst konfliktfylte

for fiskeriintressene. I utforming av boreperioden vil det bli lagt vekt på at operasjonene kan gjennomføres på en forsvarlig måte ut fra hensynet til miljø, sikkerhet og kostnadseffektivitet.

Det norske Storting sluttet seg i forbindelse med behandlingen av meldingen til denne konklusjon.

I de utfyllende utredningene som er utført på forespørsel fra svenske myndigheter er det ikke fremkommet forhold som skulle medføre endringer i beslutningen om å gjøre de syd-vestlige deler av Sakgerrak tilgjengelig for letevirksomhet etter petroleum.

Vi håper med dette å ha gitt svar på Deres spørsmål.

Ranveig Frøiland
Olje- og energiminister
(Sign.)

Skriftlig fråga

angående infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo-Göteborg

(Svaret, se s. 1141)

Till Nordiska ministerrådet

För nästan exakt ett år sedan ställdes en fråga till Nordiska ministerrådet (E1/1996) avseende på vilket sätt regeringarna avsåg medverka till en samordning av den infrastrukturella utbyggnaden av korridoren Oslo-Göteborg, som kunde leda till ekonomiska, miljö- och rationaliseringsvinster. Det hänvisades till att det totala transportbehovet i korridoren Oslo-Göteborg-kontinenten var stort och väntades bli större med de nya fasta förbindelserna. Med en utbyggd infrastruktur för snabbtåg kunde en fördubbling förväntas inom kort. Trots att Nordlänken var en av Nordens viktigaste järnvägar var spårkvaliteten bitvis mycket dålig, på långa sträckor enkelspår med långa restider som följd. Målet två timmars restid Oslo-Göteborg skulle göra järnvägen till en stark konkurrent till flyg och bil.

Vad gällde E 6 mellan Norge och Sverige framhölls att en utbyggnad till 4-fälts motorvägsstandard skulle leda till färre olyckor, lägre transportkostnader och samhällsekonomiska besparingar.

Utbyggnaden av E 6 och Nordlänken görs utifrån respektive lands utbyggnadsplaner och anslag men att ta tillvara möjliga samordnings-vinster vid en rationell utbyggnad kan ge stora besparingar. Enligt beräk-ningar som gjorts inom Arbetsgruppen för förbättrade kommunikationer Oslo-Göteborg, som tillsattes 1993, kunde kostnaderna reduceras med inemot 20 %. För att åstadkomma en effektiv samordning av utbyggnaden i korridoren Oslo-Göteborg krävdes en helhetssyn på hela korridoren, ifråga om både väg och järnväg, bl.a. samordning av ländernas långtids-planer för utbyggnad, investeringsplaner och budgetar, samordning av planprocesser och pågående planering samt samverkan mellan ländernas väg- och järnvägsmyndigheter.

Då den s.k. nordiska triangeln är en del av det prioriterade väg- och järnvägsnätet inom Europa planerades inom EU kraftfulla satsningar på järnvägsnätet för förbättrad person- och godstrafik.

Nordiska ministerrådet svarade med att hänvisa till att regeringarna för att bl.a. samordna svenska och nordiska investeringsplaner för förbindelser över gränsen redan 1993 tillsatt en departemensgrupp som konstaterat att på både svensk och norsk sida fanns planer på utbyggnad av järnväg och väg som siktade mot en järnväg med anpassad höghastighetsstandard och till motorvägsstandard på väg E 6 på norsk sida till "tofelts"-motorväg på avsnitt med lägre trafikmängder. På svensk sida hade riksdagen angivit målstandarden på avsnittet norr om Uddevalla till motorvägsstandard, men sedermera har riksdagen ändrat målstandarden om inte en högre standard skulle vara samhällsekonomiskt effektiv.

Departementsgruppen kunde alltså konstatera att gällande investeringsplaner inte gjorde det möjligt att uppnå den önskvärda standarden varken för väg eller järnväg. Både de svenska och norska planerna skulle dock revideras under 1996/97 och rulla till nya planer för perioden 1998-2007.

Sverige hade sökt och erhållit EU-bidrag till avsnitt på väg E 6, Västkustbanan och Nordlänken. I den norska budgeten för 1996 var extra medel avsatta för korridoren Oslo-Göteborg (E 6 och Østfoldbanan).

Den rationaliseringseffekt som skulle uppnås vid en samordnad utbyggnad av vägförbindelsen respektive järnvägsförbindelsen i hela sina sträckningar skulle enligt regeringarna innebära att en större del av det ekonomiska utrymmet för infrastrukturbyggnad i de båda länderna skulle lokaliseras till dessa förbindelser. Även om regeringarnas svar inte kan betecknas som särskilt positivt visar den ganska detaljerade utformningen att man är medveten om de problem som finns och de vinster som skulle kunna göras om man kunde få till stånd en samordnad utbyggnad i Norge och Sverige.

Vad som ändå måste beaktas är att denna viktiga förbindelse är ett led i ett stort internationellt trafikmönster och därför har denna trafikled en särställning.

Mot bakgrund av att den nordiska triangeln har en europeisk prioritet och att nya överläggningar med Norge kan ge positiva resultat vill jag ställa följande fråga:

Vilka möjligheter ser regeringarna att uppnå en samordning och högre standard för transportkorridoren Oslo-Göteborg?

Stockholm den 23 januari 1997

Elver Jonsson (fp)

Ministerrådets svar, avgivet den 20 februari 1997

Riksdagsledamot Elver Jonsson, Sverige, har bedt Nordisk Ministerråd om en redegjørelse for mulighetene for en samordning og høyere standard for transportkorridoren Oslo - Gøteborg. Følgende svar er utarbeidet i fellesskap mellom de svenske og norske departementer.

Riksdagsledamot Jonsson stilte spørsmål om samme tema for ett år siden. I det felles svar som ble utarbeidet av departementene i Sverige og Norge ble det bl a gjort rede for hvordan investeringsplanene i korridoren Oslo - Gøteborg blir samordnet mellom de to land. Samordningen skjer på departementsnivå. Den har fungert godt, og vil bli fört videre.

Utbygging av jernbane og veg i korridoren Oslo - Gøteborg er høyt prioritert i begge land. Gjennomføring og finansiering av prosjekter blir prioritert innen rammene i nasjonale langtidsplaner og budsjetter.

I Sverige har regjeringen i proposisjonen "Infrastrukturinriktning för framtida transporter" lagt frem et forslag til retningslinjer for de tiårige investeringsplaner som skal opprettes i 1997. I proposisjonen understrekes spesielt at både Ev 6 skal fullføres til grensen mot Norge og at jernbanen skal få økt sporkapasitet mellom Gøteborg og grensen under planperioden. Planene skal vedtas våren 1998.

I Norge vil Regjeringen legge frem koordinerte sektorplaner våren 1997. Planene, i form av stortingsmeldinger, er *Norsk jernbaneplan 1998-2007* og *Norsk veg- og vegtrafikkplan 1998-2007*. I disse planene vil politikken for utbygging av infrastrukturen bli nærmere konkretisert.

Sissel Rønbeck
Ordstyrer i MR-Transport

Søren Christensen
Generalsekretær
(Sign.)

E 4
1997

Skriftlig fråga

angående det finska språkets ställning i Sverige

(Svaret, se s. 1143)

Till Sveriges regering

Den senaste tiden har oroande uppgifter framkommit om den försämrade situationen för det finska språket och den finskspråkiga servicen i Sverige. När den samhällsekonomiska situationen försämras, drabbar besparingarna framför allt den finskspråkiga verksamheten i kommunerna: finsk undervisning minskar, daghem läggs ner, social-, psyk- och åldringsvård dras in.

Alla nedskärningar drabbar särskilt hårt den finska minoriteten - en befolkningsgrupp som ändå väsentligt bidragit till uppbyggnaden av välfärden i landet under de senaste decennierna. Som exempel kan nämnas att dagvårdsplatserna för finskspråkiga barn under 1990-talet har minskat med en tredjedel. Senaste år stängdes friskolan i Borås och inom åldringsvården är tillgången till platser med service på finska långt mindre än behovet.

Dagens uppgifter strider klart mot regeringens skrivelse av den 8 september 1994 (1994/95:1) där det står bl.a. följande:

> Det finska språket har en särställning i det svenska samhället. Denna särställning bör beaktas på olika nivåer och sektorer i det svenska samhället. Regeringen avser att införa en möjlighet att anordna tvåspråkig undervisning för finskspråkiga elever i hela grundskolan. Skolverket bör också ges i uppdrag att sprida information om undervisning i och på finska bl.a. i syfte att stimulera skolhuvudmännen att anordna sådan undervisning.

Trots att Sveriges regering tidigare har givit uttryck för att det finska språket har en särställning på olika sektorer i samhället, visar de erfarenheter sen finskspråkiga befolkningen har att det finns mycket bristande kunskaper ute i kommunerna om vad denna särställning betyder.

Med hänvisning till ovanstående ställer jag följande fråga till Sveriges regering:

> Vilka åtgärder avser Sveriges regering vidta för att trygga den finskspråkiga servicen inom utbildning, hälso- och socialvård, och vad ämnar regeringen göra för att öka informationen i kommunerna och deras förvaltningar om finska språkets särställning och finskspråkigas rättigheter, så att den finskspråkiga befolkningen kan få möjlighet att utnyttja finskspråkig service inom alla samhällssektorer?

Helsingfors den 30 maj 1997

Kimmo Sasi (Kok.)

Sveriges regerings svar, avgivet den 14 augusti 1997

Sverige har under de senaste åren genomfört en mycket genomgripande och delvis smärtsam sanering av de offentliga finanserna. Man har genomdrivit ett saneringsprogram motsvarande 126 miljarder kronor sedan 1994. Detta har inte kunnat ske utan kännbara konsekvenser inom alla samhällsområden – skola och socialvård inräknade – och har inte kunnat helt undvikas för några grupper i samhället.

Ändå bibehåller Sveriges regering ambitionen att finska språket skall ha en särställning i det svenska samhället. Det gäller först och främst inom undervisningen.

Det är kommunernas skyldighet att driva en skolverksamhet som svarar mot de krav som beslut av riksdag och regering ställer upp och som markerar finska språkets särställning.

På uppdrag av regeringen har Skolverket nyligen undersökt hur kommunerna fullföljer sitt ansvar för de finskspråkiga elevernas utveckling. Skolverket konstaterar att det råder stora variationer mellan kommunerna vad gäller att fullgöra skyldigheten att anordna finskspråkig undervisning eller undervisning i modersmål.

Skolverket kommer därför att uppmärksamma skolhuvudmän där uppenbara brister har konstaterats. Verket kommer vidare att allmänt bevaka hur skolhuvudmännen lever upp till de bestämmelser som reglerar kommuners möjligheter och skyldigheter i fråga om finskspråkiga barns rättigheter.

Härutöver kan nämnas att man inom vissa kommuner under ett tiotal år har bedrivit projekt som syftade till att genom lokala initiativ bredda och fördjupa erfarenheterna om metoder, organisation och läromedel inom undervisningen för finskspråkiga elever – PUFF (pedagogisk utvecklingsverksamhet för finskspråkiga elever). Det är en angelägen uppgift för de involverade kommunerna att nu sprida de kunskaper och erfarenheter som PUFF bidragit med.

Regeringen har avsatt särskilda medel för bl.a. pedagogiska insatser för finskspråkiga elever. Medel har också avsatts för försöksverksamhet med tvåspråkig undervisning vid grundskolan i Haparanda.

På det sociala området är det huvudsakligen kommuners eller landstingskommuners ansvar att se till att invånarna får vård och omsorg. Men Socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet ägnar också uppmärskamhet åt de finskspråkiga invånarnas situation. Som exempel kan nämnas utredningen om bemötande av äldre invandrare i vård och omsorg (SOU 1997:76). Utrednigen resulterade i rekommendationer bland annat vad gäller planering av insatser riktade till äldre människor från andra länder.

Det skall också nämnas att sedan knappt ett år tillbaka tillämpas den Nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Denna konvention ger ju utvidgade rättigheter i förhållande till 1981 års nordiska språkkonvention. För att sprida information om den nya konventionen distribueras de vägledande kommentarerna på både svenska och finska till kommuner och landsting.

Av central betydelse för finska språkets ställning i Sverige är Minoritetsspråkskommitténs arbete. Kommitténs uppdrag är att utreda om och i så fall hur Sverige bör ansluta sig till Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk. Kommittén skall ha slutfört sitt uppdrag senast den 30 september i år. Därefter kommer regeringen att göra en politisk bedömning och lämna förslag till riksdagen och då överväga behovet av ytterligare åtgärder för att tillgodose finskspråkiga invånares intressen.

På regeringens vägnar

Margareta Winberg
Minster för nordiska samarbetsfrågor

Skriftlig fråga

angående miljöhoten mot Östersjön

(Svar, se nedan samt s. 1151)

Till Danmarks regering och Finlands regering

Effekterna från bl.a. det översvämmade katastrofområdet i Polen med den häftiga algblomningen riskerar nu att slå ut stora delar av ekosystem i Östersjön. Läget är så allvarligt för miljön att extraordinära och direkta insatser måste vidtas.

Mot denna bakgrund ställer jag följande fråga dels till Danmarks regering dels till Finlands regering

> Vilka åtgärder avser Danmarks regering respektive Finlands regering vidta till följd av miljöhoten mot Östersjön?

Stockholm den 28 juli 1997

Marianne Samuelsson (mp)

Finlands regerings svar, avgivet den 1 september 1997

Översvämningarna i Polen i juli 1997 orsakade stora skador i tillrinningsområdet för floden Oder, som genom västra och sydvästra Polen rinner ut i Östersjön. Kostnaderna för översvämningsskadorna stiger sannolikt till många miljarder finska mark. Man räknar med att belastningen på Östersjöns södra delar kommer att öka. Algblomningarna denna sommar beror dock på tidigare belastning i kombination med en exceptionellt varm sommar.

Dessa problem - som så tydligt synliggjorts för oss denna sommar - har på ett markant sätt aktiverat miljödebatten och väckt allmänhetens intresse för miljöfrågor.

I likhet med de andra nordiska länderna bedriver Finland en målmedveten politik för att förbättra miljösituationen i Östersjön. Den finska finansieringen av miljöinvesteringar och teknisk assistans i andra Östersjöländer sker koordinerat med internationella finansiärer. I de projekt som Finland delfinansierar deltar utöver mottagarlandet ofta Världsbanken, EBRD, NIB, NEFCO, EU samt andra nordiska länder och Tyskland.

Över statsbudgeten finansieras årligen i det närmaste 80 miljoner FIM för dylika projekt inom ramen för Finlands bilaterala närområdesprogram. Därtill finansieras olika nationella åtgärder för att avhjälpa problem som förorsakas av verksamheten i vårt eget land.

Tack vare att Finland i likhet med andra Östersjö länder och internationella finansieringsinstitutioner strävar till att koordinera sina insatser kan vittomfattande internationella finansieringspaket åstadkommas. Detta innebär att den totala satsningen blir mångfaldigt större än Finlands andel. Bland sådana pågående projekt kan nämnas ett miljöprojekt i Klaipeda, Litauen, i samarbete med Världsbanken, utvecklingsprogrammet för vattenförsörjningen i St. Petersburg och ett liknande projekt i Riga koordinerat av EBRD samt ett avfallshanteringsprojekt i Borovich nära Novgorod. I Estland har Finland genomfört ett stort antal miljöprojekt, av vilka kan nämnas ett stort vatten- och avloppsprojekt i Tallinn samt det pågående vatten- och avloppsprojektet för mindre städer i samarbete med EU och EBRD. Miljöprojektet för Haapsalu-Matsalu-viken sker i samarbete med Världsbanken, EU, Sverige och Danmark. Med Estland samarbetar Finland också vad beträffar oljebekämpning. I Lettland har Finland medverkat i Liepaja vatten- och avloppsprojekt tillsammans med Världsbanken, NEFCO, EU och Sverige. I Cesis samverkar Finland med Danmark, Norge, NEFCO och EU. I Daugavspils medverkar Världsbanken, NEFCO, EU, Sverige, Danmark och Finland. I Litauen medverkar Finland i Kaunas vatten- och miljöprojekt liksom också i Siauliai miljöprojekt. Finland deltar i princip i alla internationellt koordinerade vattenvårdsprojekt. I översikten för år 1996 ingick över 60 olika miljöinvesteringsprojekt i närområdena.

För närvarande håller man på med att utvidga det nordiska miljöfinansieringsbolagets NEFCO:s verksamhetsförutsättningar, varvid bolagets grundkapital höjs från 40 miljoner ECU till 80 miljoner ECU. Finland deltar med en egen betalningsandel som budgeteras i statsbudgeten under en följd av år (år 1998: 6,5 milj. FIM). En annan aktuell fråga är Nordiska Investeringsbankens (NIB) miljölåneordning (MIL), varom fattades beslut då Finland fungerade som nordiskt ordförandeland år 1996. Detta program omfattande 100 MECU med nordiska statliga garantier kan inom kort börja verkställas.

Vad beträffar åtgärder för att minska belastningen i Östersjön förorsakade av verksamheter i Finland bör nämnas miljöstödet för lantbruket, vilket omfattar 1.690 milj. mk. EU:s andel av denna summa är 841 miljoner mk. Avsikten är bl.a. att reducera användningen av konstgödsel inom jordbruket.

Finland satsar dessutom nationella medel för investeringar med hjälp av vilka vattenskyddet förbättras. I de regionala programmen ingår dessutom åtgärder för hantering av avfallsvatten och för eliminering av kväve för att avhjälpa Östersjöns näringsbelastning.

Riktgivande för Finlands program för att minska belastningen i Östersjön är de kartläggningar och program, som HELCOM utarbetat. Som känt etablerade HELCOM en "hotspots"-förteckning omfattande 132 föroreningskällor. I februari 1996 hade 10 hot spots kunnat avföras från denna lista, bland dessa fyra industriella problempunkter i Finland.

Vad beträffar åtgärder som vidtagits med anledning av översvämningarna i Polen har Finlands utrikesministerium och miljöministerium i juli detta år anvisat 2,5 miljoner FIM i nödhjälp för åtgärder mot översvämningsskador i Polen. Av denna summa används 2,0 miljoner FIM under miljöministeriets överinseende till att avhjälpa miljöskador. Röda Korset har beviljats 0,5 miljoner FIM till humanitärt bistånd.

De polska och finska myndigheterna har utsett staden Opole till huvudmottagare för miljöhjälpen från Finland. Staden ligger i ett illa förstört område utmed floden Oder i sydvästra Polen.

Finlands bidrag används, i enlighet med vad Opole stad föreslagit, till att återställa avstjälpningsplatsen, till leverans av pumpar till avloppsreningsverket och till tryckrörsledningar. Dessutom sänds till Opole en tryckpumpsenhet som kan användas för att rensa upp igenslammade avlopp. Arbetet torde vara färdigt i slutet av november 1997.

Samarbetet mellan Finland och Polen inom miljövård och energisparande, det så kallade ekokonversionssystemet, startade år 1990. Ekokonversionen går ut på att polska statens skulder till Finland avkortas med sådana miljöinvesteringar i Polen där finsk teknik nyttjas. Inalles 90 miljoner FIM har anvisats för dessa arrangemang, som gäller fram till år 2000. De resterande anslagen för ekokonversion kan användas för att avhjälpa miljöskador orsakade av översvämningarna.

Tyskland och Polen har på grund av översvämningarna kört i gång ett intensivt program för uppföljning av miljöns tillstånd, och den första rapporteringen emotses i oktorber. På basis av denna rapportering kan man dra slutsatser om ytterligare behövliga åtgärder.

Finland har för egen del, bl.a. mot bakgrunden av årets algblomning, beslutat att effektivera sina egna nationella vattenskyddsprogram. Såsom

ovan angetts väger miljösektorn mycket i Finlands bilaterala närområdesprogram.

Oberoende av översvämningarna i Polen är Östersjöns miljötillstånd sådant att det finns alarmerande skäl att effektivera både internationella och nationella program för att skydda Östersjön.

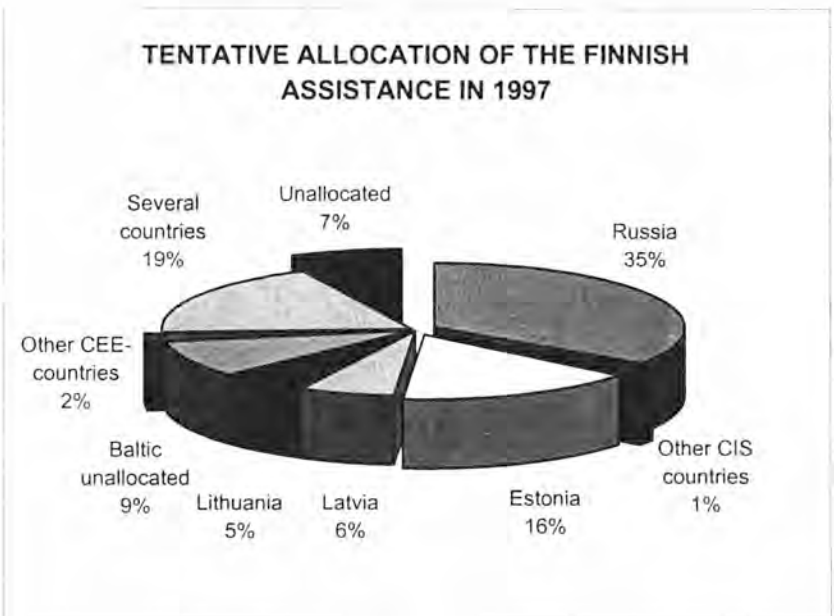
Ole Norrback
Nordisk samarbetsminister

BILAGA 1

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
Department for External Economic Relations

TENTATIVE ALLOCATIONS OF FINNISH ASSISTANCE TO CEEC/CIS IN 1997

Country/region	mk
Russia	80.980.257
Other CIS countries	2.777.200
Estonia	36.858.700
Latvia	14.266.116
Lithuania	12.526.350
Baltic unallocated	21.703.500
Other CEE-countries	4.551.148
Several countries	43.386.125
Unallocated	17.184.038
Total	234.233.434

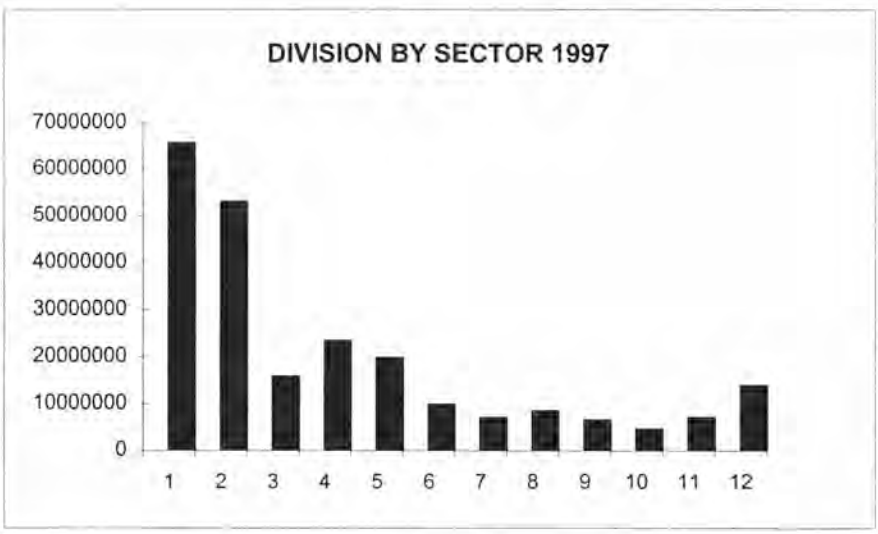

BILAGA 2

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS
Department for External Economic Relations 27.8.1997

ALLOCATION DIVIDED BY SECTOR IN 1997

1	Environment (investments and training)	65.658.300
2	Promoting economic cooperation and investments	52.943.625
3	Nuclear safety	15.704.300
4	Sovereignty and internal security	23.305.177
5	Agriculture and Forestry	19.660.700
6	Transport sector	9.800.000
7	Social and Health and working relations	6.990.600
8	Development of public management incl. EU integr.	8.434.347
9	Education and Training	6.416.645
10	Humanitarian assistance	4.500.000
11	Sectors not identified incl. ngo-support	7.000.000
12	Unallocated	13.819.738
	TOTAL	234.233.432

Danmarks regerings svar, avgivet den 2 september 1997

Det er endnu ikke muligt præcist at forudsige effekterne af oversvømmelserne i Tyskland og Polen for Østersøens miljø som helhed, hverken på kort eller på lang sigt. Der er dog ikke tvivl om, at oversvømmelserne vil medføre, at store mængder af næringsstoffer vil blive transporteret med floderne, blandt andet Oder og Wistula, ud i Østersøen. Andre miljøbelastende stoffer, som for eksempel olie, tungmetaller og persistente miljøgifte, vil ligeledes blive ført med floderne.

En mindre del af stofferne vil dog blive ført med vandet ud i de mere åbne dele af Østersøen. Da miljøtilstanden i disse områder i forvejen er forskudt i en uønsket retning, er det ikke sandsynligt, at de yderligere bidrag af forurenende stoffer via de tyske og polske floder vil kunne forrykke miljøtilstanden yderligere.

Der foretages i sommerperioden en grundig overvågning af især iltforholdene i de danske farvande og sammen med de ekstraordinære polske og tyske undersøgelser om oversvømmelsernes effekter må det vurderes, at der hermed vil være et tilfredsstillende grundlag for en vurdering af effekterne på Østersøens miljø. Det forventes endvidere, at Helsingforskommissionens Ecological Committee på sit møde i efteråret 1997 vil drøfte oversvømmelserne og vurdere de eventuelle effekter.

På dette grundlag er der efter Miljøstyrelsens vurdering ikke behov for, at der nu iværksættes yderligere initiativer, men spørgsmålet kan tages op igen, når der – ud fra de igangværende undersøgelser og analyser – er tilvejebragt et bedre overblik over udviklingen og tilstanden i havmiljøet i Østersøen.

Endelig kan det oplyses, at Danmark allerede i mange år har ydet betydelig økonomisk miljøbistand til Polen, de baltiske lande og Rusland samt en række centraleuropæiske lande. Denne økonomiske miljøbistand vil blive forstærket i de kommende år med særlig henblik på forbedring af miljøet omkring Østersøen.

Marianne Jelved
Minister for nordisk samarbejde

Fråga

angående världsutställningen Expo 2000 i Hannover

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Mats Nyby. Fråga och Svar, se s. 235)

E 7
1997

Fråga

angående visumregler och ökade kontakter mellan de nordiska länderna och våra närområden

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Chris Heister. Fråga och Svar, se s. 237)

Fråga

angående registrerat partnerskap

(Frågan ställd till Sveriges samarbetsminister av Jonna Grønver. Fråga och Svar, se s. 238)

E 9
1997

Fråga

angående tryggandet av färjtrafiken över Kvarken

(Frågan ställd till Finlands och Sveriges samarbetsministrar av Jarmo Wahlström. Fråga och Svar, se s. 239)

Fråga

angående gemensamma nordiska regler för sjöarbetsmarknaden

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Håkan Strömberg. Fråga och Svar, se s. 240)

Tilläggssvar, avgivet av den norska samarbetsministern den 19 januari 1997:

Jeg viser til spørretimen med de nordiske samarbeidsministrene under Nordisk Råds siste sesjon i Helsingfors. Jeg fikk der spørsmål fra deg om felles nordiske regler for arbeidsmarkedet til sjøs. Etter å ha undersøkt saken nærmere med det ansvarlige fagdepartement, vil jeg her gjerne gi et mer utfyllende svar enn det jeg hadde anledning til i Helsingfors.

Av ditt spørsmål fremgikk det at du antok at norske sjøfolk er unntatt for skatteplikt. Dette er galt. Norske sjøfolk er underlagt skatteplikt til Norge.

I ditt spørsmål viste du videre til at det avholdes kurs i Sverige der svenske rederier oppfordres til å registrere sine skip i norsk register og ansette norske sjøfolk. Norske sjøfartsmyndigheter har ikke avholdt noe arrangement om dette i Sverige.

Det er adgang for svenske sjøfolk til ansettelse på norske skip på lik linje med andre statsborgere som omfattes av EØS-regelverket så lenge de formelle kvalifikasjonene er tilfredsstilt. Det er ett unntak fra dette, nemlig krav til norsk statsborgerskap for skipsførere. Det er imidlertid unntaksadgang for denne regelen. Etter det Nærings- og handelsdepartementet (fagdepartementet) kjenner til er nasjonalitetskravet for skipsfører i samsvar med tilsvarende bestemmelser i flere land som faller inn under EØS-avtalen, og det vises til Romatraktatens art, 48 punkt 4.

Ditt ønske om felles regler for arbeidsmarkedet for sjøfolk skulle således være ivaretatt.

Jeg håper dette er tilfredsstillende svar på dine spørsmål.

Vennlig hilsen

Ragnhild Queseth Haarstad

Fråga

angående ömsesidighetsregler på försäkringsområdet mellan Norge och Sverige

(Frågan ställd till Sveriges samarbetsminister av John Alvheim. Fråga och Svar, se s. 241)

Fråga

angående de små språkens ställning

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Berit Oscarsson. Fråga och Svar, se s. 242)

Fråga

angående hälsovårdsutbildningen i Norge

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Ole Stavad. Fråga och Svar, se s. 243)

Fråga

angående den ryska religionslagen

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Ingrid Näslund. Fråga och Svar, se s. 244)

Fråga

angående bildandet av ett ministerråd för utrikes och försvarspolitik

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Geir H. Haarde. Fråga och Svar, se s. 246)

Fråga

angående tryggande av nordiska medborgares pensionsrättigheter

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Anneliese Dørum. Fråga och Svar, se s. 247)

Fråga

angående bättre integrering av flyktingar i det nordiska samhället

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Elver Jonsson. Fråga och Svar, se s. 248)

Fråga

angående avskaffande av ekonomiska och praktiska hinder för studenter som studerar i ett annat nordiskt land än sitt hemland

(Frågan ställd till Sveriges samarbetsminister av Janina Andersson. Fråga och Svar, se s. 249)

Fråga

angående flyktingar från Afrika och Mellanöstern

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Svend Erik Hovmand. Fråga och Svar, se s. 250)

Fråga

angående samarbete för att främja den ekologiska balansen i Östersjöområdet

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Olof Erland. Fråga och Svar, se s. 251)

Fråga

angående en analys av transportreglerna i de nordiska länderna för att främja transporter mellan de nordiska länderna samt till länder utanför Norden

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Per Olof Håkansson. Fråga och Svar, se s. 252)

Fråga

angående samordning inför miljömötet i Kyoto

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Mari Kiviniemi. Fråga och Svar, se s. 253)

Fråga

angående alkoholskatten i Europa

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Liisa Hyssälä. Fråga och Svar, se s. 254)

Fråga

angående Havets år 1998

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Kaj Larsson. Fråga och Svar, se s. 255)

Fråga

angående den nordiska konventionen om sociala tjänster

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Pehr Löv. Fråga och Svar, se s. 256)

E 26
1997

Fråga

angående färjtrafiken mellan Umeå och Vasa

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Heikki Koskinen. Fråga och Svar, se s. 258)

E 27
1997

Fråga

angående Ungdomens Nordiska råd

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Harald Hove. Fråga och Svar, se s. 259)

Fråga

angående ett gemensamt nordiskt agerande mot narkotika

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Eva Johansson. Fråga och Svar, se s. 260)

Fråga

angående tolkningen av direktiv och rekommendationer från EU

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Olof Salmén. Fråga och Svar, se s. 260)

DOKUMENT 1

I överensstämmelse med kapitel 4 § 5 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets
49:e session.

Rapporten omfattar verksamheten under 1996.

Köpenhamn i september 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Sammanfattning

Under 1996 fanns Europa och Baltikum högt på Nordiska rådets dagsordning. Detta manifesterades inte minst genom rådets Europakonferens i Köpenhamn i mars och i mötet med Baltiska församlingen i Vilnius i april.

I övrigt gick mycket tid och kraft 1996 till att lösa olika praktiska och tekniska frågor till följd av reformerna i Nordiska rådet. Rådets nya arbetsordning innebar en förändrad lednings- och sekretariatsfunktion. Den nya utskottsstrukturen medförde ett förändrat arbetssätt. Sekretariatets flytt från Stockholm till lokaler i samma hus som Ministerrådet i Köpenhamn bjöd på nya utmaningar.

Genom det omfattande organisatoriska arbetet under 1996 lades en stabil grund för rådets roll som aktiv deltagare på den politiska arenan. I planeringen för 1997 kunde Nordiska rådet konstatera att de fundament som lades genom det praktiska arbetet 1996 givit avsedd effekt. Förutsättningarna för nya verksamhetsformer som temakonferenser, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter deltar, hade skapats. Både partigruppernas ökade aktivitet i form av politiska initiativ och arrangemang som Europakonferensen under 1996 var bevis för att reformarbetet avseende mer markerad partipolitisk profilering fungerat som avsett. Vid sessionen i november 1996 i Köpenhamn fanns inslag som höring med de nordiska utrikes- och europa-ansvariga ministrarna och en frågetimme med samarbetsministrarna. Dessa och andra nya inslag emottogs mycket positivt.

Rådet stod vid utgången av 1996 bättre rustat än tidigare att möta den nya tidens möjligheter och utmaningar. Ett nytt kapitel i rådets historia kunde inledas. Den stabila strukturen med flexibilitet ger bättre möjligheter att anpassa verksamheten till dynamiken i utvecklingen. Den utgör också en förutsättning för välbehövlig arbetsro för att ytterligare utveckla och förbättra arbetet för "nordisk nytta".

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning **1177**

Nordiskt samarbete i en ny tid **1181**

Planer och beslut - nyordningen formades **1181**

1996 - första året med ny organisation och identitet **1183**
Partigruppernas vikt har ökat *1183*
Nationella parlamenten och Europaparlamentet *1184*
Nordisk nytta *1184*
Folklig förankring *1184*

Presidiet **1185**
Mötesverksamheten *1185*
Vitaliserad session *1185*
Ny arbetsordning *1186*
Behandling av nordiska ministerrådets budget *1187*
Sekretariatet flyttas till Köpenhamn *1188*
Säkerhetspolitik *1188*
Aktiv internationell verksamhet *1189*
Arktiskt samarbete *1190*

Utskotten **1191**

Nordenutskottet **1191**
Nordisk kultur - ett prioriterat område *1191*
Den nordiska välfärdsmodellens framtid *1191*
Sexuellt utnyttjande av barn *1192*
Barn och ungdom *1192*
Narkotikapolitik *1192*
Asyl- och flyktingfrågor *1193*
Utbildning och forskning *1193*
Kontakter med frivilliga sektorn *1193*
Arbetsgrupper *1194*

Närområdesutskottet **1194**
Alternativa verksamheter för ryska kärnvapenforskare *1194*
Miljöavgifter skall bättre spegla energislagens miljökostnader *1195*

Omprioriteringar ger minskade resurser till miljö **1196**
Bevarande av marina miljöer i de nordiska och arktiska havsområdena *1196*
Övrig verksamhet *1197*

Europautskottet **1197**
Norden och EU:s regeringskonferens *1197*
Nordisk sammanhållning eller splittring? *1198*
Koordinerad nordisk sysselsättningsinsats *1199*
Konsekvenser av EMU *1200*

Valkommittén **1200**

Kontrollkommittén **1200**
Effektivitetskontroll av Nordiska rådet *1202*

Informationsarbete **1202**

Partigrupperna **1203**

Den konservativa gruppen **1203**
Ny säkerhetspolitisk situation i Europa *1203*
Samarbete med närområdena *1204*
Sysselsättningspolitik *1204*
Partipolitiseringen *1205*
Sekretariat *1205*

Mittengruppen **1205**
Säkerhetspolitiskt initiativ *1205*
Miljö- och energipolitiska initiativ *1206*
Flyktingpolitiskt initiativ *1207*
Miljöinitiativ *1207*
Reformarbetet *1207*
Budgetarbetet *1208*
Norden-Baltikum *1208*

Nordisk nytta *1208*
Sekretariatet *1209*

Socialdemokratiska gruppen **1209**
Det nordiska samarbetet i en ny tid *1209*
Utvärdera nordisk nytta *1210*
Bättre europeiskt samarbete *1210*
Koordinerad nordisk sysselsättningsstrategi *1211*
Den nordiska modellen - ett forskningsprojekt *1211*
Samarbete om små diagnosgrupper *1212*
Folkupplysning om länderna i närområdet *1212*
Rasism och främlingsfientlighet *1212*
Energikonferens *1213*
Breddat nordiskt engageman i Kaliningrad *1213*
Kulturkonferens *1214*
Sekretariet och kontaktpersoner *1214*

Vänstersocialistiska gruppen **1214**
Problematisk nyordning *1214*
Säkerhetspolitiken mest central *1215*
Arbetsdelning *1215*
Välfärdssamhället garanterar fortsatt jämställdhet *1216*
Studiebesök i Tallinn *1216*
Gruppens sekretariat *1216*

Delegationerna **1216**

Nordiskt samarbete i en ny tid

Efter att allmänna riktlinjer för det framtida nordiska samarbetet lades fast i Reykjavik våren 1995 började arbetet med konkretisering och vidareutveckling av reformförslagen i de delar som avsåg organisation och arbetsformer.

Under presidiets ledning utarbetades förslag som lämnades till partigrupperna för bedömning under sommaren 1995.

Vid extrasessionen i september 1995 i Köpenhamn antogs förslag om ny organisation och ett nytt arbetssätt för Nordiska rådet. Beslutet innebar dels en omläggning från ämnesorienterade utskott till geografiskt inriktade, dels att deras antal krymptes från sex till tre samt ett kontrollutskott. Dessutom beslöts om en förstärkning av partiernas inflytande. Vid sessionen beslutades också att rekommendera de förändringar av Helsingforsavtalet som föreslagits från Ministerrådet.

Bland dessa fanns omläggningen till en ordinarie session om året istället för två. Denna skall normalt hållas i november.

En ny identitet och vitalitet för nordiskt samarbete och Nordiska rådet i en förändrad omvärld och en ny tid har varit huvudtemat 1996.

Ett antal händelser har haft särskild betydelse för förändringen och utvecklingen av rådets arbete som pågått under hela 1990-talet:

- Sovjetunionens upplösning och Estland, Lettland och Litauens återvunna självständighet gav nya utrikes- och säkerhetspolitiska förutsättningar för Norden och nordiskt samarbete.
- EES-avtalet ställde nya krav på anpassning av det nordiska samarbetet till nya spelregler inom en vidare europeisk ram.
- Ytterligare två nordiska länder blev EU-medlemmar och därmed också ansvariga för EU:s utveckling. Detta innebar en ny dimension för det fortsatta nordiska utvecklingsarbetet.

Planer och beslut - nyordningen formades

En särskild reformgrupp bestående av samarbetsministrarna och företrädare för rådets parlamentariker lämnade förslag till förändringar i det nordiska samarbetet i sin rapport "Nordiskt samarbete i en ny tid"

Med rapporten lades grundvalen för rådets beslut att identifiera tre dimensioner för det framtida samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Dessa var: *Samarbete inom Norden*, *Norden och Europa* samt *Norden och dess närområden*.

Mål och prioriteringar för konkreta aktiviteter samt nya arbetsformer skulle formuleras med dessa dimensioner som utgångspunkt. Konkretiseringar skulle ske under starkt partipolitiskt baserad ledning och med principen om "nordisk nytta" som ledstjärna.

I reformbeslutet låg att årliga verksamhetsplaner skall utarbetas av utskotten. Vidare att presidiet som rådets ledningsorgan skall svara för samordningen av budgeten för det nordiska samarbetet.

Förändringarna ville markera rådet som en sammanhållen enhet med klara prioriteringar som genomsyrar alla dess organ.

Grunden var lagd för en stärkt ledningsfunktion och en ny utskottsstruktur med tre utskott och en kontrollkommitté.

Dessa förändringar stadsfästes under den 47 sessionen i Kuopio på grundval av presidiets förslag till vissa helt nödvändiga förändringar i rådets arbetsordning. Presidiet beslöt samtidigt att initiera en bred översyn av arbetsordningen och övriga delar av det interna regelverket för att bereda vägen för en nyordning som helt och fullt skulle kunna tjäna den övergripande målsättningen för hela reformprocessen: *Att ge nordiskt samarbete och Nordiska rådet en ny vitalitet i en ny tid.*

Några av de viktiga komponenterna i reformen var:

Partipolitiseringen som skulle förstärka partigruppernas roll i beredningsoch beslutsprocessen och deras möjligheter att påverka dagordningen för rådets arbete. Att låta partigrupperna nominera ledamöter till rådets olika organ var ett led i detta. Flera av ändringarna i arbetsordningen gjordes också i detta syfte. Det ökade inflytandet över den nordiska budgeten markerade partigruppernas betydelse för utvecklingen av det nordiska samarbetet och för möjligheten att föra fram politiskt viktiga frågor till debatt och beslut.

Förankring i de nationella parlamenten för att det nordiska samarbetet skall lyckas. Intresset för de nordiska frågorna måste också delas av en större krets parlamentariker än de 87 som ingår i Nordiska rådet. Detta kan delvis uppnås med rådet som en plattform för diskussion och debatt mellan parlamentariker i de nordiska länderna och representanter för de nordiska regeringarna.

Den nya rådsorganisationen öppnade för nya mötesformer. Temakonferenser där andra än rådsmedlemmarna och regeringsrepresentanter kan delta i debatten är också ett led i strävan att förankra det nordiska samarbetet nationellt.

I en undersökning gjord av rådets dåvarande budgetutskott konstaterades att kontakt mellan t. ex. de nordiska parlamentens utskott på såväl parlamentariker- som tjänstemannanivå förekom i mycket liten omfattning. Rapporten utmynnade i ett internt beslut om att uppdra åt rådets presidium att få till stånd

en bättre koppling mellan det nordiska samarbetet och arbetet i de nationella parlamenten och de nationella partiorganisationerna.

Nordisk nytta som grund för det nordiska samarbetet. Begreppet lanserades i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid". Innebörden är att all nordisk verksamhet skall uppvisa ett genuint nordiskt nyttovärde. I rapporten angavs ett antal kriterier som borde vara grundläggande för samnordiska aktiviteter:

- Avse verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där påtagliga positiva effekter uppnås genom gemensamma nordiska lösningar.
- Manifestera och utveckla nordisk samhörighet.
- Öka nordisk kompetens och konkurrenskraft.

1996 - första året med ny organisation och identitet

Den nya organisationen har konfronterats med verkligheten. Arbetsformer anpassade till den nya organisationen har prövats.

Nordiska rådets Norden-, Närområdes- och Europautskott har under året haft flera utmaningar att leva upp till. Dessa nya utskott har fler ledamöter än de tidigare fackområdesutskotten. De har själva fått söka sig fram till arbetsområden och arbetsformer som svarar mot den nordiska nyttan i en föränderlig omvärld.

Partigruppernas vikt har ökat

Partistödet har ökat så att alla partigrupper nu kan ha sekretariat av sådan storlek att de kan göra kraftfullare insatser i Nordiska rådet.

En annan nyordning är att utskotten och presidiet har möten samtidigt, fem gånger om året. Eftersom alla rådsmedlemmar då är samlade kan de hålla partigruppsmöten där de diskuterar de frågor som skall upp på utskotts- respektive presidiemöten.

Man kan redan efter första året se hur förbättringarna av partigruppernas förhållande avspeglar sig i rådets verksamhet. Flera av de frågor som togs upp under 1996 var av mycket överordnad karaktär, som t.ex. arbetsmarknadsfrågor och säkerhetspolitik. Dessutom har en förskjutning skett så att förslag framläggs av hela partigrupper istället för av enskilda medlemmar. Det finns definitivt en klar tendens i riktning mot en verklig känsla av samhörighet inom partigrupperna över språk- och nationsgränser.

Partipolitiseringen har också haft som effekt att partigrupperna under verksamhetsåret haft möten med partikollegor från såväl Europaparlamentet som från Baltiska församlingen.

Nationella parlamenten och europaparlamentet

Av stor vikt är att involvera de nationella parlamentsutskotten och de nordiska EU-parlamentarikerna i det nordiska samarbetet, att ytterligare förbättra mötesformerna och att informationen om det nordiska samarbetet stärks.

Ett första steg för bättre kontakt mellan det nordiska samarbetet och arbetet i de nationella parlamenten och i Europaparlamentet togs genom Europakonferensen i mars. Dessutom har de nationella delegationerna på förslag av presidiet under 1996 förberett, planerat och genomfört olika åtgärder för att få till stånd en debatt och diskussion mellan företrädare för rådets nationella delegationer och representanter för de nationella parlamenten.

Nordisk nytta

För att uppnå ett mer resultatinriktat samarbete i Norden har de nordiska insatserna i ökad grad koncentrerats till områden där de gör störst nytta.

Ambitionen för det nordiska samarbetet har varit att uppfylla kravet om "nordisk nytta". Verksamheter som inte uppfyller de kriterier som angavs i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" skall inte längre rymmas inom Nordiska rådet. Alla verksamheter har därför prövats mot de uppställda kriterierna.

Folklig förankring

Nordiskt samarbete bygger på en djup folklig förankring, som ger en unik legitimitet. Nordisk samverkan är en närmast självklar del av samhällslivet.

Samarbete på nordisk nivå sker i hög utsträckning mellan organisationer och mellan organisationer och samhällsorgan.

Denna folkliga förankring för Norden har man byggt vidare på bl.a. genom stöd till den verksamhet som utvecklats i Nordens folkliga församling, som omfattar ett stort antal frivilliga organisationer. Nordens folkliga församling samlades senast till möte i Vasa i september 1996.

Nordiska rådet beslutade på sessionen att förstärka kontakterna med de frivilliga organisationerna för att säkerställa detta viktiga samarbetes förankring hos nordborna också i framtiden. Nordens folkliga församling skall således fortsätta som ett centralt forum för dialog och samarbete.

Besluten innebär att temakonferenser och utfrågningar med rådet och organisationerna skall hållas vid behov. Dessutom att Nordiska rådet medverkar till att arrangera förberedande möten mellan de frivilliga organisationerna och presidiet de år Nordens folkliga församling inte samlas. Utskott och arbets-

grupper skall uppmanas att etablera kontakter med nordiska organisationer på sina områden. De nationella delegationerna skall uppmanas att hålla regelmässiga kontaktmöten med de frivilliga organisationerna och organisationerna kommer att uppmanas att engagera sig i nätverksbyggande med närområdena.

Presidiet

Presidiet har haft ansvaret för att genomföra de beslutade förändringarna. Detta har inneburit omfattande arbete för parlamentarikerna som aktivt deltagit i arbetet med att få den nya strukturen och de nya utskotten att fungera.

Presidiets eget arbete har förändrats i den nya organisationen. Presidiet har ansvaret för samordningen av rådets behandling av Nordiska ministerrådets budget och verksamhetsplan. Presidiet har också ansvaret för allmänna utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Nordiska rådets presidium har utvidgats till tretton. Presidiet har haft elva möten under året. Presidiet hade i oktober sammanträde med samarbetsministrarna. Behovet av en revision av Helsingforsavtalet var en av frågorna som togs upp. Under sessionen mötte presidiet statsministrarna och diskuterade närområdessamarbetet och det nordiska samarbetet inom EU.

Presidiet har genom regelbundna möten med utskottens ordförandeskap skaffat sig överblick över arbetet i utskotten. Man har därigenom haft kunskap om olika framtida initiativ i de olika utskotten. Detta har underlättat presidiets funktion som samordnare av utskottens verksamheter.

Mötesverksamheten

Temakonferensen om europafrågor i början av året skiljde sig på många sätt från de sedvanliga mötena och sessionerna, bl a.då deltagandet breddades genom att representanter för de nordiska parlamentens Europa-/utrikesutskott samt alla nordiska ledamöter i Europaparlamentet inbjöds

Inför mötet sändes ett kort och relativt provokativt debattinlägg, skrivet av professor Nikolaj Petersen, Århus universitet, ut till deltagarna. Denna kom att spela en aktiv roll i debatten. Bland talarna på konferensen märktes de nordiska statsministrarna samt tidigare ordföranden för europakommissionen Jacques Delors.

Vitaliserad session

Reformen innebär att det numera inte hålls mer än en årlig ordinarie session i Nordiska rådet. Sessionen 1996 hölls den 11-13 november i Köpenhamn. Den innehöll flera nyordningar. En frågetimme, där medlemmarna kunde ställa

frågor till samarbetsministrarna och få svar omedelbart fanns t. ex. inlagd. Vid sidan av sessionen genomförde Europautskottet en höring med utrikes/Europaministrarna i de nordiska länderna.

Dessa två nya inslag blev mycket positivt emottagna av rådets medlemmar och gav en ny spänstighet åt sessionsprogrammet.

Ny arbetsordning

Under 1996 ägnades en hel del tid och kraft till översynen av arbetsordningen. Presidiet tillsatte en arbetsgrupp bestående av en representant för var och en av de fyra partigrupperna under P O Håkanssons ledning för att se över arbetsordning och regelverk. Gruppens förslag blev behandlat och godkänt av presidiet och därefter framlagt och antaget på sessionen i Köpenhamn.

Den nya arbetsordningen innebär en uppstramning och modernisering av rådets procedurer och en anpassning till den förstärkta partipolitiseringen av rådets arbete, som reformen innebär.

Huvudmålsättningen var att skapa en enkel, logisk och överskådlig arbetsordning. I detta syfte har arbetsordningen fått en ny struktur. En annan målsättning var att arbetsordningen i huvudsak skulle reglera det parlamentariska arbetet. Bestämmelser om arbetet inom och mellan sekretariaten skall finnas i underliggande regelverk som presidiet fattar beslut om.

De nordiska parlamentens arbetsordningar har i stor utsträckning legat till grund för rådets arbetsordning. Förslaget blev en avvägning mellan praxis i de olika länderna och hänsyn till rådets egna uppgifter och behov.

För att få ett flexibelt regelsystem, utan att ge avkall på tydlighet i bestämmelserna, var målet att arbetsordningen skulle innehålla generella basregler som kan kompletteras vid behov genom beslut i presidiet vid varje särskilt tillfälle.

En strävan vid utformningen av arbetsordningen var också att skapa enhetliga regler för rådets olika organ.

Den nya arbetsordningen innehåller i huvudsak följande nyordningar:

Beslutsprocessen har framförallt ändrats mot bakgrund av den ökade partipolitiseringen i rådets verksamhet.

I den nya arbetsordningen fastlades t. ex. att enkel majoritet skall räcka vid beslut om rekommendationer, yttranden eller andra beslut. Det förslag som till slut kvarstår vid en omröstning skall prövas mot avslag.

Val till rådets olika organ skall vara proportionella. Det innebär att de olika politiska grupperna blir representerade i förhållande till sin storlek.

Flera ändringar har gjorts för att stärka *partigrupperna*, så att de bättre kan ta aktiv del i initiering, urval och beredning av rådets ärenden. Regler om partistöd har förts in i arbetsordningen. Detta skall ge partigrupperna ekonomiska resurser till deras ökade aktivitet.

Ändringar i bestämmelserna om val syftar till att ge partigrupperna ökat inflytande samt ge deras sekretariat tillgång till information.

Arbetsordningen gör en ny snävare definition av partigrupp. Den skall omfatta minst fem ledamöter från minst tre länder. Anledningen till skärpningen är partigruppernas ökade inflytande och ekonomiska resurser.

Varje land skall enligt arbetsordningen vara representerat i presidiet. *De självstyrande områdena* ges dessutom närvaro-, yttrande- och förslagsrätt när frågor som berör deras områden behandlas. Det är upp till representanterna för de självstyrande områdena att avgöra när detta är fallet.

Arbetsordningen innehåller också nya bestämmelser om beredning, initiativ och benämningar. En ny benämning som införs är begreppet ordförandeskap, som avser ordförande och vice ordförande i ett utskott eller andra organ.

Behandling av Nordiska ministerrådets budget

Som ett led i ändringen av Nordiska rådets struktur har behandlingen av Nordiska ministerrådets budget flyttats till presidiet. Den nya budgethanteringen prövades för budgeten 1997. Efter att ha tagit in kommentarer till de enskilda sakområdena från utskotten, behandlades budgetförslaget i sin helhet. Ett betänkande lades fram och antogs därefter av rådets plenarförsamling.

Rådet ställde sig i betänkandet i stort sett bakom de synpunkter som framkommit i utskottens kommentarer. Mot bakgrund av en del av utskottens synpunkter framförde presidiet vissa förslag till omdisponeringar av medel i Ministerrådets budgetförslag. Vidare framhölls ett antal politiska sakområden som särskilt viktiga för ytterligare satsningar i framtiden. Dessa handlade om mer pengar till Nordiska kulturfonden, ytterligare resurser för barn- och ungdomsinsatser, folkbildningsverksamhet och vuxenutbildningsinsatser. Det folkliga kultursamarbetet i Norden ville rådet också prioritera liksom IT-området, demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser samt en bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

I sitt budgetbeslut följde Ministerrådet bara delvis det som Nordiska rådet framhållit i sitt yttrande.

I Helsingforsavtalet, artikel 64 stadgas att: "---Nordiska ministerrådet skall lägga fram sitt förslag till budget för Nordiska rådet för yttrande. Nordiska rådet kan föreslå förändrade prioriteringar inom den av Ministerrådet angivna

finansiella ramen. Om inte synnerliga skäl kan anföras skall Ministerrådet följa rådets rekommendationer när det gäller budgetdispositioner inom den angivna finansiella ramen."

Som framgår av ovanstående citat ur Helsingforsavtalet skall Ministerådet följa Nordiska rådets prioriteringar, som de framgår av rådets budgetyttrande, om inte synnerliga skäl för andra prioriteringar föreligger. Vilka synnerliga skäl som förelåg när budgeten för 1997 fastställdes har Ministerrådet inte redovisat på ett tillfredsställande sätt.

Mer övergripande påpekade rådet också i sitt yttrande att en del arbete återstår innan budgetprocessen fullt ut återspeglar tankarna bakom reformen av det nordiska samarbetet. Särskilt framhölls att presidiet och de nya utskotten borde ges möjlighet att föra en dialog med Ministerrådet om planer för det nordiska samarbetet, om prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser i ett tidigt skede. För att följa upp dessa uttalanden, som plenarförsamlingen ställt sig bakom, fortsatte presidiet diskussionen med Ministerrådet om förbättring av budgetprocessen.

Sekretariatet flyttas till Köpenhamn

Presidiet beslutade i april 1995 att rådets sekretariat skulle flytta till Köpenhamn för att finnas under samma tak som Nordiska ministerrådets sekretariat. För att förbereda flytten till Köpenhamn utpekade presidiet tre av sina medlemmar. Denna s.k. "tremannagrupp" bestod av Geir H. Haarde, P O Håkansson och Knud Enggaard.

Flyttningen till Köpenhamn skedde den 1 augusti 1996 och medförde en förnyelse och vitalisering av det nordiska arbetet genom det dagliga nära samarbetet mellan de två samlokaliserade sekretariaten. Rent praktiskt har det också medfört en rationaliseringseffekt att dessa två sekretariat har en del servicefunktioner gemensamt. Rådssekretariatets fasta personal har reducerats med en tredjedel.

Omorganisationen och effektiviseringen innebär att större delen av budgeten går till verksamhet och inte till administration.

Säkerhetspolitik

Rådet borde hålla en säkerhetspolitisk temasession samt inrätta ett säkerhetspolitiskt utskott. Detta föreslogs bl.a. i ett medlemsförslag från den vänstersocialistiska gruppen som under året behandlades i presidiet.

I ett senare medlemsförslag från den konservativa gruppen föreslogs att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Island och Norge att aktivt

stödja utvidgningen av Nato österut och verka för att alla demokratiska länder som söker medlemskap skulle kunna delta i processen. Särskilt efterlystes en aktiv insats för att Estland, Lettland och Litauen skulle kunna bli medlemmar av Nato. De svenska och finska regeringarna föreslogs uppmanas analysera vilken betydelse ett Natomedlemskap för de baltiska staterna skulle ha för den egna säkerheten. Den konservativa gruppen föreslog också en säkerhetspolitisk konferens.

För att få tid till en grundlig debatt i dessa frågor lade presidiet delbetänkanden till sessionen. I dessa konstateras att presidiet skall fortsätta behandlingen av frågorna under 1997. Samtidigt föreslogs dock att en temakonferens om säkerheten i Norden och Nordens närområden skulle anordnas under 1997. Vid sessionen antogs enhälligt förslaget till internt beslut om konferensen.

Aktiv internationell verksamhet

Presidiet har under året upprätthållit kontakter med europeiska interparlamentariska organisationer och parlamentariska organ i Nordens närområden.

21 parlamentariker från närområdena fick under året stipendier för studieprogram i de nordiska länderna. Detta var ett led i Nordiska rådets sedan 1993 pågående stipendieprogramsverksamhet för politiker.

En grupp baltiska parlamentariker togs emot i Köpenhamn. Efter en gemensam introduktion delades den i mindre grupper som fortsatte studierna i Finland, respektive Norge och Sverige. En grupp ryska stipendiaterna inledde sitt program i Helsingfors och fortsatte via Mariehamn till Stockholm och Oslo.

Stipendieprogrammet ger de nordiska parlamentarikerna inte bara möjlighet att redogöra för det nordiska samarbetet utan också tillfälle att knyta nya kontakter med både baltiska och ryska parlamentariker.

Den 15-16 april, genomfördes det första mötet mellan Baltiska parlamentariska församlingen och presidiet, rådets Närområdesutskott och delar av Nordenutskottet i Vilnius. Huvudteman för detta samarrangemang var stabilitet och säkerhet i Europa, miljö- och energipolitik samt kultur, utbildning och vetenskap. Balterna fäste störst vikt vid säkerhetspolitiken. Deras strävan att bli medlemmar av både den västliga försvarsalliansen Nato och EU präglade debatten.

Detta var första gången som representanter för dessa två interparlamentariska regionala organ möttes och tillsammans arbetade sig fram till gemensamma ståndpunkter. I ett gemensamt uttalande som antogs av mötet ser man från de båda organen fram emot fortsatt inomregionalt samarbete mellan de

baltiska staterna och de nordiska länderna, både på parlamentariker- och regeringsnivå. Uttalandet stödjer också de baltiska strävandena till och förberedelserna för medlemskap i EU.

Det bestående värdet av Vilniusmötet torde framförallt vara att det konsoliderade utvecklandet av personliga kontakter och nätverk mellan parlamentariker i de baltiska och nordiska länderna.

Under året har representanter för presidiet och närområdesutskottet deltagit i den 5:e Östersjökonferensen samt i möten i Beneluxländernas gemensamma parlamentariska församling.

Den parlamentariska arbetsgrupp som förbereder de parlamentariska Östersjökonferenserna beslöt under verksamhetsåret 1996 att inte bygga upp ett eget sekretariat för konferenserna. Nordiska rådets sekretariat fortsätter därför att fungera som sekretariat för Östersjökonferenserna.

Arktiskt samarbete

Bärkraftig utveckling i det arktiska området, miljöföroreningar, säkerhetspolitiska frågor i Arktis och den arktiska samarbetsorganisationen var viktiga frågor vid den andra parlamentariska konferensen om arktiskt samarbete som genomfördes i mars 1996. Konferensen arrangerades av den arktiska samarbetskommittén i samarbete med Kanadas parlament. Konferensen samlade ca etthundra parlamentariker, andra representanter för de arktiska staterna samt för ursprungsbefolkningen i området.

Ett viktigt syfte med konferensen var att driva på etableringen av Arktiska rådet. De åtta arktiska staternas utrikesministrar undertecknade i september en deklaration om upprättandet av rådet. Den parlamentariska arktiska samarbetskommittén kommer i fortsättningen att delta som observatör i Arktiska rådet.

Kommittén, som leds av Geir Haarde, och har haft Jan P. Syse och Birgitta Dahl som andra nordiska medlemmar under året, har också inlett planeringen av nästa parlamentarikerkonferens som skall hållas i Ryssland i april 1998.

UTSKOTTEN

Nordenutskottet

Nordenutskottet har traditionella nordiska samarbetsfrågor på sin lott. Social trygghet, medborgerliga rättigheter, jämställdhet, kultur, utbildning och forskning i Norden hör till dessa. Därutöver har utskottet under 1996 arbetat med ett antal andra frågor.

Nordenutskottet har hållit sex ordinarie möten under verksamhetsåret. Dessutom har man haft tre möten med nordiska ministrar, flykting- och invandrarministrarna, justitieministrarna och kulturministrarna. Utskottet höll också ett gemensamt möte med kulturministrarna och Nordiska kulturfondens styrelse.

Nordenutskottets ordförandeskap höll sju möten under året där man diskuterade planläggning av utskottets möten och andra frågor som de fått fullmakt att behandla.

Nordisk kultur - ett prioriterat område

De nordiska konstnärerna måste få stöd för att kunna verka bättre i sina hemländer. Det folkliga samarbetet i Norden måste förstärkas. Ökat nordiskt samarbete i film och mediefrågor måste stimuleras och distribution av film borde underlättas på orter som inte prioriteras vid premiärer Dessa förslag presenterade utskottets arbetsgrupp om "Nysatsningar på konst och kultur".

Utskottets förslag till program till temakonferensen "Nordisk kultur under internationell press" i Oslo den 3-4 mars 1997 var också ett initiativ från arbetsgruppen som den lade fram i september. Arbetsgruppen avslutade sitt arbete med en rapport till Nordenutskottet i november.

Vid möte med kulturministrarna under sessionen i Köpenhamn diskuterade man ökad nordisk samproduktion och samarbete på film- och medieområdet. I detta sammanhang påpekades att särskilda ansträngningar borde göras för att upprätthålla och förstärka kvaliteten i de nationella och nordiska film- och TV-produktionerna. Upphovsrättsfrågan borde också få en lösning.

Den nordiska välfärdsmodellens framtid

Hur har medlemskap i EU och EES avtal och de olika ländernas interna ekonomiska situation påverkat välfärdsmodellen? Kan man överhuvudtaget tala om *en* nordisk välfärdsmodell? Vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen,

om den finns, vill man slå vakt om? Vilken handlingsfrihet att värna välfärden i Norden har vi i framtiden?

Dessa och andra frågor om hur välfärden i Norden i stort har förändrats under de senaste åren och vilka utmaningar den står inför i framtiden har varit frågor högt på Nordenutskottets dagordning. För att titta närmare på dessa tillsatte utskottet en arbetsgrupp med uppgift att lämna en rapport under 1997.

Sexuellt utnyttjande av barn

De nordiska länderna bör gå i spetsen för kampen mot sexuellt utnyttjande av barn. Detta var slutsatsen i Nordenutskottet sedan man under 1996 fokuserat en del av sitt arbete på denna fråga.

Som en uppföljning till FN-konferensen i Stockholm om sexuellt utnyttjande av barn den 27-31 augusti 1996 arrangerade utskottet en utfrågning den 27 september i Oslo. Vid denna deltog statsråd, experter, sakhandläggare och myndighetsrepresentanter från hela Norden.

Detta följdes upp vid ett möte med de nordiska justitieministrarna under sessionen i Köpenhamn. Situationen i de olika länderna, polissamarbete och sexturism diskuterades.

Ett utskottsförslag om de nordiska länderna som banerförare mot sexuellt utnyttjande av barn antogs av plenarförsamlingen. Utskottet påpekade också att Nordiska rådets rekommendation om åtgärder för att bekämpa pornografi inte genomförts på ett tillfredsställande sätt av Ministerrådet.

Barn och ungdom

Ministerrådets rapport om utvecklingen av den nordiska barn- och ungdomsplanen kritiserades. Kritiken baserades på den rapport som utskottets arbetsgrupp för barn- och ungdomskultur framförde. I rapporten fanns inte bara kritiska synpunkter på handlingsplanens verksamhet. Förslag till framtida prioriteringar framfördes också. Den viktigaste målsättningen för handlingsplanens framtida verksamhet angavs vara barns och ungdomars egenaktiviteter.

Narkotikapolitik

Nordiskt samarbete i kampen mot narkotika är nödvändigt. Detta betonade utskottet redan vid föregående års behandling av Ministerrådets verksamhetsplan. Utskottet uttalade skarp kritik mot att Ministerrådet på grund av bristande vilja hos de nordiska regeringarna inte utarbetat den tidigare beslutade handlingsplanen mot drogmissbruk i Norden och dess närområden. Som en

uppföljning till sina ställningstaganden föreslog utskottet att presidiet skulle tillföra 600 000 danska kronor för narkotikasamarbetet vid behandlingen av Ministerrådets budget för 1997.

Asyl- och flyktingfrågor

Utvidgning av nordiskt samarbete inom flyktingpolitik och samordning av asylregler diskuterades vid ett möte mellan Nordenutskottet och invandrarministrarna i samband med junimötena 1996.

Birthe Sörestedt utsågs till rapportör med uppdrag att utarbeta en rapport med förslag om samarbete mot rasism och främlingshat.

Utskottet arbetar vidare med frågor om koordinering och samråd mellan myndigheterna i de nordiska länderna inom detta område.

Utbildning och forskning

Viktiga framsteg har, enligt utskottets mening, gjorts inom forsknings- och utbildningsamarbetet under året. Mobilitets-programmet har förstärkts på alla nivåer. Västnordensamarbetet har prioriterats. Tematiska satsningar inom det nordiska forskningssamarbetet har genomförts. De generella nordiska avtalen inom utbildningsområdet har utvecklats.

Kommunikationen och informationsutbytet inom skolan, högre utbildning och forskning, t.ex. det nordiska skoldatanätet ODIN har, enligt utskottets arbetsgrupp för nysatsning på utbildning och forskning, effektiviserats under året.

Utöver sin värdering av vad som redan skett lade arbetsgruppen också fram förslag om framtida satsningar, då den under året avlämnade sin rapport till utskottet. Arbetsgruppen lämnade dessutom förslag till betänkande över ett medlemsförslag angående nordisk samverkan om användbar informationsteknologi.

Kontakter med den frivilliga sektorn

Kontakter mellan de officiella nordiska organen och de frivilliga organisationerna är, enligt ett enigt Nordenutskott viktiga och skall därför ökas och stärkas.

Detta framfördes i medlemsförslag som antogs vid rådets session i Köpenhamn i november.

Nordenutskottet upprätthöll aktivt kontakterna med organisationerna genom att dess ordförande Kjell Magne Bondevik och medlemmen Johan J. Jakobsen talade vid Nordens folkliga församling i Vasa i september.

Arbetsgrupper

Utskottet har under året inkallat experter och sakkunniga på Schengensamarbetet, presentation av nordisk kultur i utlandet, temat "Kultur ger hälsa" och på nordiskt IT-samarbete.

Under året tillsatte utskottet 4 arbetsgrupper. "Nysatsningar för konst och kultur" under Berit Oscarssons ledning, "Nysatsningar för utbildning och forskning" med Siri Frost Sterri som ordförande, "Nordisk barn- och ungdomskultur" under ordförandeskap av Karin Lian och "Den nordiska välfärdsmodellen" med Elver Jonsson som ordförande. De tre förstnämnda avslutade sitt arbete med rapporter till Nordenutskottet inför den 48:e sessionen i Köpenhamn. Välfärdsgruppen har mandat till våren 1997.

Närområdesutskottet

Närområdesutskottet bevakar frågor som rör den demokratiska, samhälleliga och ekonomiska utvecklingen i Nordens närområden. Utskottet har också ansvar i miljö- och energifrågor.

Kulturutbytet med och informationsverksamheten i närområdena är ytterligare en viktig arbetsuppgift. Utskottet är dessutom en viktig aktör i samarbetet med parlamentariker och deras organisationer från närområdet.

Utskottets arbete berör ett antal geografiska områden. Dessa är: Baltikum, Barentsområdet, Arktiska området, Karelen, Leningradregionen, Kaliningrad, Östersjöområdet med Polen och Nordtyskland samt Nordsjöområdet.

Närområdesutskottet har hållit sex ordinarie möten under året. Dessutom hade utskottet möten med samarbetsministrarna och med miljöministrarna i anslutning till sessionen i Köpenhamn.

Närområdets ordförandeskap har hållit fyra möten under året. Dessa har organiserats i samband med andra möten.

Alternativa verksamheter för ryska kärnvapenforskare

Närområdesutskottet föreslog, i en rekommendation till Ministerrådet om kärnsäkerhet, energi och miljö, stöd till pågående uppbyggnad av forskningscentra där tidigare ryska kärnvapenforskare kan ges alternativa arbetsuppgifter. Genom beslut vid sessionen i Köpenhamn ersatte denna samtliga tidigare rekommendationer, som utgjorde konkretiseringar av den nordiska miljöstrategin.

Rekommendationen innehöll också förslag om stöd till omställningsprojekt och andra initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till

civil produktion samt stöd för utvecklande av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Rekommendationen uppmanar också Ministerrådet att fortsätta ansträngningarna för att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis. Dessutom skall Ministerrådet sträva efter att få till stånd bindande avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle samt fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, material lagrat på fartyg samt dumpat material i Ishavet.

I rekommendationen anges vidare att Ministerrådet även i fortsättningen förväntas följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för pågående internationellt arbete.

Ministerrådet skall dessutom fortsätta arbetet för att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet.

Miljöavgifterna skall bättre spegla energislagens miljökostnader

Insatserna för att få till stånd en miljömässigt bärkraftig utveckling av energiproduktionen både i Norden och i närområdena måste öka. En grundläggande analys av möjligheterna till och effekterna av en harmonisering av energibeskattningen i de nordiska länderna föreslogs därför av utskottet.

Detta förslag återfanns i ett betänkande över ett medlemsförslag om utveckling av nya och förnyelsebara energikällor till sessionen i Köpenhamn. Målsättningen skulle enligt utskottet vara att få priset på elektricitet på den nordiska marknaden att återspegla de olika energislagens miljökostnader.

I betänkandet framförde utskottet vidare att samarbetet avseende forskning och utveckling av nya och förnybara energikällor måste förstärkas. Målsättningen skulle därvid vara att forsknings- och utvecklingsinsatserna fördelas så att mångfalden i de nordiska institutionerna utnyttjas i högre grad. Vidare borde vid behov av målinriktade informations- och demonstrationsprojekt nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi upprättas, enligt utskottet.

Utskottet konstaterade också att ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor måste etableras. Man borde härvid undersöka vad som skulle göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna skulle, enligt utskottet, komma att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

Plenarförsamlingen beslöt att rikta rekommendationer till de nordiska regeringarna samt till Nordiska ministerrådet i enlighet med vad som framförts i betänkandet.

Omprioriteringar ger minskade resurser till miljö

Vid ett möte mellan utskottet och miljöministrarna under sessionen i Köpenhamn framfördes att de omprioriteringar som gjorts av den nordiska verksamheten ger minskade resurser till miljösamarbetet.

Allt miljöarbete utom Nordiska miljöfinansieringsbolaget, Nefco, har fått reella budgetminskningar. Detta leder till minskade möjligheter till uppföljning av den nordiska miljöstrategin.

Utskottet efterlyste också handling från Ministerrådets och de nordiska regeringarnas sida avseende Östersjöns miljöproblem. Som ett konkret resultat beslutades om ett seminarium under 1997 med miljö- och finansministrarna, EU, internationella finansieringsinstitut m.fl. för att om möjligt konkretisera frågeställningar och diskutera samarbete och arbetsdelning.

Vidareutveckling av den nordiska miljöstrategin har stått högt på utskottets dagordning. Den tidigare målsättningen, att Ministerrådet i sin strategi skall fånga upp väsentliga nya problemområden och att prioriteringen av insatser skall spegla de reella behoven, har bibehållits.

Bevarande av marina miljön i de nordiska och arktiska havsområdena

De nordiska och arktiska havsområdena är bland de marina områden i världen som har störst biologisk produktion. Denna resurs måste vårdas och bibehållas både nu och för framtida generationer. Detta skrev utskottet i ett betänkande till sessionen i Köpenhamn med anledning av ett förslag från Ministerrådet om samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000.

I betänkandet stödde utskottet också målsättningen om en bärkraftig och positiv utveckling inom fiskerinäringen i alla länder och särskilt för Färöarna, Grönland och Island.

Med hänsyn till de framtida kraven om en bärkraftig utveckling för fiskerinäringen vore det viktigt att få till stånd ett effektivt samarbete också inom otraditionella områden. På det nordiska planet borde man därför arbeta för gemensamma marknadsanalyser, viss generell marknadsföring, dokumentation av fiskkvalitet och annat utökat näringssamarbete.

De nordiska länderna borde gemensamt analysera behov och vidta kompetenshöjande åtgärder inom den egna fiskerinäringen. Ministerrådet borde av-

sätta tillräckliga medel i framtida budgetar för att utveckla fiskerisektorn samt avge en viljeförklaring i denna fråga.

Övrig verksamhet

Närområdesutskottet har under året inkallat experter från olika organisationer och förvaltningar för att få fördjupad kunskap bl.a. om den politiska situationen i de baltiska staterna och Ryssland, om miljösamarbetet samt om miljötillståndet i Nordens närområden.

Europautskottet

Europautskottets uppgifter skall, enligt rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid", vara att följa arbetet inom EU och EES i de fall de nordiska länderna har sammanfallande intressen och värdegemenskap. Det nordiska samarbetet skall utgöra en plattform för initiativ i frågor där länderna vill påverka den europeiska dagordningen. Samarbetet bör fungera som brobyggare mellan de nordiska EU-länderna, icke-medlemmarna och de självstyrande områdena.

Utskottet beslutade på ett tidigt stadium att inte koncentrera sitt arbete kring konkreta sakfrågor i EU utan att man under 1996 skulle följa regeringskonferensen, EMU samt ärenden som kunde vara "nordiskt nyttiga" för parlamentariska initiativ.

Europautskottet har hållit sex ordinarie möten och två med ordförandeskapet under verksamhetsåret.

Europautskottets ordförandeskap sammanträdde dessutom i samband med Nordiska rådets möten.

Norden och EU:s regeringskonferens

Sysselsättning, öppenhet och demokrati, miljö samt konsumentskydd var tema för den europakonferens som Nordiska rådet genomförde den 3-4 mars 1996. Konferensen visade att det rådde stor enighet över partigränserna mellan Nordiska rådets ledamöter och de nordiska europaparlamentarikerna om att dessa ämnesområden borde framhållas under EU:s regeringskonferens.

Inför konferensen hade professor Nikolaj Petersen vid Århus univeristet analyserat defensiva och offensiva nordiska intressen. Efter konferensen utarbetade docent Karen Siune från Århus universitet en rapport om det folkliga stödet till EU i Norden.

Nordisk sammanhållning eller splittring?

Kan och vill de nordiska regeringarna förhindra att ländernas och de självstyrande områdenas olika anknytning till EU omöjliggör ett fortsatt tätt nordiskt samarbete på områden som folkupplysning, kultur, undervisning, brottsbekämpning, miljö, konsumentpolitik och arbetsmarknad? Kan Norden hålla en enad front i globala sammanhang t.ex. i FN och när det gäller biståndsfrågor? För att få klarhet i dessa frågor anordnade uskottet en höring med utrikes- och europaansvariga ministrar i de nordiska länderna och i de självstyrande områdena under rådets session i Köpenhamn.

Norges utrikesminister Bjørn Tore Godal menade att olika länders val av anslutning till EU kan vara problematiskt. Han framhöll dock att de nordiska stats- och utrikesministrarna alla entydigt i Nordiska rådet givit uttryck för vikten av ökat och utvidgat nordiskt samarbete i denna situation. Han pekade också på att alla de nordiska länderna är knutna till EU:s inre marknad genom EES-avtalet. Detta samarbete är dock inte i samma balans som det var då Eftapelaren omfattade Sverige och Finland.

Sveriges handelsminister Björn von Sydow menade att det finns en omfattande koordinering på bl.a. miljöområdet på nordisk nivå. Det är dock en vansklig avvägning innanför EU vilka nationella regler man kan ha och som kan godkännas av Domstolen utan att anses vara handelshinder.

Finlands europaminister Ole Norrback pekade på att miljöpolitik och miljönormer spelar en ökande roll i den internationella handeln och i handeln inom EU, då konsumenterna vill kunna lita på varornas kvalitet. Han sa också att man försöker hålla Island och Norge så välinformerade om regeringskonferensen som möjligt och att Island och Norge själva har visat betydande intresse.

Islands utrikesminister Halldór Ásgrímsson menade att det hade varit tillräckligt med information om regeringskonferensen. Man har haft regelmässiga möten och kunnat komma med synpunkter på enskilda förslag. Bjørn Tore Godal instämde i detta.

När det gäller frågor utanför Europa, t.ex. på biståndsområdet och FN-initiativ var det enighet om behovet av en bred multilateral uppslutning där FN:s säkerhetsråd går i spetsen.

De självstyrande områdena nämndes som exempel på hur konflikter kan undvikas i områden där det finns etniska, religiösa eller andra motsättningar.

Danmarks utrikesminister Niels Helveg Petersen menade att Nato fortsatt kommer vara den avgörande säkerhetsorganisationen i Europa. Det finns inte anledning att bygga upp parallella organisationer, som t.ex. WEU.

Enligt minister Ole Norrback har Nato förändrats mycket sedan kalla kriget. Det finns t ex inte längre någon huvudfiende. Han menade personligen att Finlands relation till Nato kommer att bero på Nato:s nya roll och utvecklingen i Europa.

Minister Bjørn Tore Godal såg WEU som Nato:s europeiska pelare och fann det logiskt att Norge är fullvärdig medlem av WEU.

Koordinerad nordisk sysselsättningsinsats

Enligt beslut på sessionen 1996 skall de nordiska regeringarna lämna årliga redogörelser om sysselsättningspolitiken till Nordiska rådet. Detta skall ske för första gången vid den 49:e sessionen i november 1997. Denna rekommendation var resultatet av ett förslag om koordinering av sysselsättningsstrategier från den socialdemokratiska gruppen och ett förslag om nordiska initiativ mot arbetslösheten från den konservativa gruppen.

Det socialdemokratiska förslaget gick ut på att Nordiska rådet skulle följa sysselsättningsutvecklingen i de nordiska länderna och arbeta för att regeringarna fortsatt bedriver en aktiv arbetsmarknadspolitik, koordinerad med den europeiska arbetsmarknadspolitiken.

Det konservativa förslaget handlade om att de nordiska ländernas parlament och regeringar skulle ta sitt ansvar för att få igång ekonomin, vilket skulle skapa nya arbetsplatser. Den konservativa gruppen ansåg att bättre villkor för näringslivet var den viktigaste förutsättningen för att minska arbetslösheten.

I sitt höringsvar på dessa båda förslag framhöll den vänstersocialistiska gruppen att man dessutom skulle införa arbetsdelning och förkorta arbetstiden. Mittengruppen menade att det först och främst är genom växt av små och medelstora företag som man kan förbättra sysselsättningen. En positiv utveckling av sysselsättningen baseras på stabila statsfinanser och ekonomisk växt. Detta ger ett gynnsamt näringslivsklimat och därmed kan antalet små och medelstora företag öka. De nordiska länderna borde avskaffa den höga skattenivån och regler som fördyrar arbetskraften.

Europautskottet beslutade om gemensam behandling av förslagen samt att söka minsta gemensamma nämnare. Alla externa remissvar höll sig positiva till årliga redogörelser och debatter på Nordiska rådets sessioner, men ansåg inte att det är realistiskt att utforma en samlad nordisk sysselsättningsstrategi.

Konsekvenser av EMU

I samband med Europautskottets sammanträden hade man möten dels med Islands finansminister Friðrik Sophusson angående den ekonomiska situationen i Island med tanke på EMU, dels med finansminister Sigbjørn Johnsen Norge och statssekreterare Knut Rexed, Sverige om konsekvenserna av EMU både för ett EU medlemsland och icke medlemsländer.

Valkommittén

Under 1996 förberedde valkommittén valen inför den 48:e sessionen i Köpenhamn.

Det är valkommitténs uppdrag att förbereda och lägga fram förslag i de val som hålls vid plenarförsamlingen. Den består av sju medlemmar. Det är viktigt att alla länder är representerade.

Beslut i valärenden får fattas utan föregående beredning. Det är partigrupperna som nominerar kandidater till de val som skall göras av plenarförsamlingen. Detta skall ske inom den tidsram som valkommittén ställt upp. Både nomineringar och valkommitténs förslag skall beakta en allsidig, nationell och könsmässig balans.

Plenarförsamlingen antar valkommitténs förslag med acklamation med vissa undantag. Detta gäller om valet avser endast en person och har begärts av vald medlem eller om valet avser två eller flera personer och om proportionella val har begärts. Vid proportionella val av mer än en kandidat skall listor upprättas, med kandidaternas namn i den ordning som förslagsställarna vill att de skall bli valda.

Nordiska rådets president skulle 1996 komma från Finland. I samband med valet nominerades två kandidater. Mittengruppen nominerade Olf Salmèn och socialdemokraterna Mats Nyby. I valkommittén stöddes Olof Salmèn av en majoritet av medlemmarna. Socialdemokraterna i valkommittén reserverade sig mot detta. Olof Salmèn valdes därefter av plenarförsamlingen utan omröstning.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén som består av en ledamot från varje land har arbetat med att finna former för sin kontroll av verksamheter inom Nordiska rådet, Ministerrådet och nordiska institutioner. Under verksamhetsåret har kontrollkommittén haft sex sammanträden samt ett möte med presidiet i januari.

Kontrollkommitténs svarar för granskning och kontroll av verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel samt för granskning av sådant

nordiskt arbete som plenarförsamlingen beslutar om. Kontrollkommittén kan också avge yttrande i frågor som rör tolkning av Helsingforsavtalet, andra avtal om nordiskt samarbete, rådets arbetsordning och andra interna bestämmelser.

Kontrollkommittén diskuterade under året uppläggningen av sitt framtida arbete samt gränsdragningsfrågor som kan uppstå mellan parlamentarisk kontroll av verksamheten och revisionsverksamhet. Kommittén beslutade därvid att låta kontrollprojekt, av samma karaktär som under det tidigare budgetutskottets tid, utgöra ett av huvudinstrumenten i den framtida verksamheten.

Kommittén beslutade under året att undersöka i vad mån Nordiska ministerrådet uppfyllt rådets begäran om justeringar och andra åtgärder i Ministerrådets budget under den tidsperiod rådet haft befogenhet att påverka fördelningen av budgeten.

Kontrollkommitténs parlamentariska kontroll av Ministerrådets verksamhet innefattar bl.a. granskning av de nordiska institutionerna. Det är angeläget att följa upp att institutionernas verksamhet ligger i linje med de politiska prioriteringar som är grunden för medelsfördelningen. I detta sammanhang måste Nordiska rådet gentemot institutionerna betona vad kontrollen innebär och klarlägga rådets rätt att utföra parlamentarisk kontroll. Med anledning av den genomförda institutionsutredningen, där "Nordisk nytta" undersöktes hos flertalet nordiska institutioner, har kommittén prövat individuell granskning och faktainsamling av ett antal nordiska institutioner. I samband med vissa kommittémöten har ett antal informations- och studiebesök gjorts. Inga resor eller besök har gjorts utöver dessa.

Helhetsintrycket av de besökta institutionerna är att verksamheten vad gäller administration, ekonomisk hantering i form av kontraktstyrning, management etc är - eller är på väg att bli - mycket effektiv. Effektiv administration är emellertid ingen garanti för nordisk nytta.

En bärande tanke i den genomförda institutionsutredningen var att nordisk verksamhet i största möjliga grad skall bedrivas i projektform. Kommittén anser inte att projektverksamhet med automatik blir mer effektiv. Visserligen blir flexibiliteten större när det gäller resursutnyttjande, men ansökningsförfarandet blir ofta mycket resurskrävande, både för dem som ansöker och för dem som fördelar medlen. Val av organisationsform för fördelning av medel bör avgöras strategiskt med utgångspunkt från problemområdets omfång, inriktning m.m.

Effektivitetskontroll av Nordiska rådet

Kommittén har startat en diskussion om behovet av effektivisering av rådets arbetssätt och ledningsfunktion. Man har bl.a. noterat att Nordenutskottet på ett tidigt stadium tillsatt fyra tillfälliga arbetsgrupper, varav tre slutförde sitt arbete under året, medan Närområdes- och Europautskotten valt att tills vidare inte tillsätta några arbetsgrupper. Kontrollkommittén konstaterar att den nya organisationen ställer omfattande krav på kommunikation mellan utskotten.

Informationsarbetet

Utformandet av en gemensam informationsstrategi för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet var en viktig del av verksamheten under första halvåret 1996. Efter beslutet om samlokalisering av de två sekretariaten i Köpenhamn intensifierades arbetet med att utarbeta en gemensam kommunikationsplan. I det sammanhanget tillsatte presidiet en ad-hoc arbetsgrupp för informationsfrågor. Gruppen, som bestod av medlemmar både från presidiet och utskotten skulle framlägga en mer detaljerad informationsplan till presidiet.

Informationsgruppen höll en rad möten under året, där man i synnerhet planerade samarbetet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet på tre områden: gemensam tabloidtidning, en nyhetsfax med veckoutgivning och en hemsida på Internet.

De slutliga förslagen presenterades för presidiet tillsammans med ett förslag om att undersöka möjligheterna att starta en skoltjänst. Förslagen bifölls.

Från augusti, då samlokaliseringen var en realitet, började de två informationsavdelningarna arbetet med att föra den nya informationsstrategin ut i verkligheten. Ett provnummer av tabloidtidningen "Politik i Norden" skickades ut i 6 000 exemplar (5 000 skandinaviska och 1 000 finska). Nyhetsfaxen började utkomma till 1 000 fasta mottagare. En hemsida startades. Såväl tabloiden som nyhetsfaxen blev övervägande positivt mottagna. Istället fanns det många kritiska synpunkter på hemsidan som det visat sig svårt att finna en tillfredsställande form för.

I presidiets beslut om ny informationsstrategi låg också nedläggning av Nordisk Kontakt. Sista numret utkom i juli 1996. Tidskriften utkom första gången 1955 så det var en institution med drygt 40 år på nacken som då gick i graven.

I samband med Europautskottets europakonferens i mars 1996 gjordes speciella arrangemang för politiska journalister. Drygt 60 journalister var anmälda till konferensen och de fick fortlöpande särskild information.

När Nordenutskottet höll utfrågning om sexuellt utnyttjande av barn i Oslo i september hölls också speciella informationsträffar för pressen. Efter konferensen sändes ett debatthäfte, "Pass på barnet", om konferensens teman ut till massmedia. Denna skrift fick stor uppmärksamhet och har beställts i många exemplar av social- och hälsosektorn i hela Norden.

Till sessionen i november i Köpenhamn var drygt 100 journalister anmälda. I vanlig ordning sändes pressammandrag på både skandinaviska och engelska ut inför sessionen. Ett presscenter upprättades under sessionen.

Nio journalister från de baltiska länderna deltog som särskilt inbjudna gäster med eget program.

I samband med Nordiska rådets Natur- och miljöpris hölls speciella pressmöten. I samarbete med den danska delegationen sändes en TV-film om prisvinnarna - den grönländska organisationen ICC.

Nordiska rådet deltog, liksom tidigare, i bok- och biblioteksmässan i Göteborg med en utställningsmonter tillsammans med Nordiska ministerrådet.

PARTIGRUPPERNA

I enlighet med den nya arbetsordningen har partigruppernas roll betonats. Det har också givit utslag i deras agerande under verksamhetsåret.

Den konservativa gruppen

Den konservativa gruppen i Nordiska rådet hade 1996 sjutton medlemmar från sex medlemspartier. Under året har gruppen hållit möten i anslutning till Nordiska rådets möten. Detta har gällt januarimötet i Stockholm, temakonferensen i Köpenhamn, junimötet i Stockholm och den 48:e sessionen i Köpenhamn.

Vid sessionen i Köpenhamn valdes Geir H. Haarde till ordförande för gruppen, samtidigt tillsattes ett arbetsutskott bestående av en medlem från varje land. Arbetsutskottet har hållit koordinerande möten i anslutning till gruppens möten.

Ny säkerhetspolitisk situation i Europa.

Den konservativa gruppen i Nordiska rådet anser att det är viktigt att de nya demokratierna i Östersjöområdet själva avgör sin säkerhetspolitiska linje. Dessa nya demokratier önskar säkra sin självständighet genom trovärdiga säkerhetsgarantier. Nordiska rådet borde därför, enligt den konservativa gruppen, stödja de baltiska staternas och Polens önskan om medlemskap i Nato.

På Nordiska rådets möte i Oslo i september 1996 presenterade den konservativa gruppen ett medlemsförslag om att Nordiska rådet skulle uppmana re-

geringarna i Danmark, Island och Norge att stödja och bidra till Nato:s östutvidgning samt att aktivt arbeta för att möjliggöra för Estland, Lettland och Litauen att tas in som medlemmar av Nato.

Nordiska rådet borde vidare uppmana regeringarna i Finland och Sverige att analysera vilken betydelse de baltiska staternas medlemskap i Nato kunde ha för deras säkerhet och försvar.

Gruppen föreslog också att det skulle anordnas en temakonferens om Nordens nya säkerhetspolitiska situation.

Förslagen ledde till en aktiv debatt vid sessionen i Köpenhamn.

Samarbete med närområdena

Den konservativa gruppen menar att det är angeläget att få till stånd ännu tätare kontakter och samarbete med Nordens närområden. Man vill därför bidraga till att det omfattande samarbetet mellan länderna i Arktis, Barents- och Östersjöområdena, som Nordiska rådet varit pådrivande i att utveckla under de senaste åren, förbättras ytterligare.

Den konservativa gruppen har tillsamman med de konservativa partierna i Norden etablerat ett samarbete med systerpartierna i Baltikum. I samband med ett gemensamt möte mellan Baltiska rådet och Nordiska rådet i Vilnius, arrangerade den konservativa gruppen ett seminarium med systerpartierna i Baltikum. På detta seminarium diskuterades olika frågor av stor betydelse för området; samarbetsformer, ekonomiska reformer i Baltikum, de baltiska ländernas medlemskap i EU och säkerhetspolitik.

De konservativa partiernas partisekreterare höll dessutom ett partisekreterarmöte i Riga under året, då man passade på att ytterligare stärka banden med det lettiska systerpartiet.

Sysselsättningspolitik

En nödvändig förutsättning för att reducera den höga arbetslösheten i Norden är att förbättra villkoren för näringslivet och att föra en ekonomisk politik som skapar växt och arbetsplatser. Det är huvudtanken i ett medlemsförslag som den konservativa gruppen lade fram till septembermötet i Oslo.

De nordiska länderna har, enligt detta medlemsförslag, i likhet med de flesta andra västeuropeiska länder en arbetslöshet av mycket allvarligt slag. Även om det är viktigt att de nordiska länderna koordinerar sin sysselsättningspolitik i förhållande till det övriga Europa och WTO-länderna så ligger det primära ansvaret hos de nordiska ländernas parlament och regeringar. De

måste skapa de riktiga ramarna för att sätta fart på ekonomin och därmed bidra till att skapa nya arbetsplatser.

Partipolitiseringen

Det har under lång tid varit en hjärtefråga för den konservativa gruppen att stärka partipolitiseringen i Nordiska rådets arbete. Således har det inom gruppen, i år, liksom tidigare år pågått ett internordiskt partisamarbete. Det har bland annat hållits partiledarmöte och tre partisekreterarmöten. Gruppen har också bidragit aktivt till det arbete som utförts av Nordiska ungkonservativa unionen.

Planerna för gruppens arbete under 1997 handlar bl.a. om att fortsätta det politiska samarbetet med de baltiska länderna, följa upp medlemsförslagen om säkerhetspolitik samt diverse aktiviteter rörande det internordiska partisamarbetet.

Sekretariat

Under 1996 har Páll Brynjarsson fungerat som gruppens sekreterare. Sekretariatet har varit placerat i Altinget på Island.

Mittengruppen

Mittengruppen i Nordiska rådet bestod den 31 december 1996 av tjugosju medlemmar från sexton nordiska mittenpartier.

Mittengruppen hade under verksamhetsåret kontakter med mittenpartier i regeringar eller i parlament, som Centrum Demokraterna i Danmark, Sambandsflokkurin, Sjálvstýrisflokkurin, Miðflokkurin, Kristliga Fólkaflokkurin, Føroya Framburðs- og Fiskivinnuflokkurin på Färöarna samt med Venstre i Norge. De samiska observatörerna i Nordiska rådet är också observatörer i mittengruppen.

Säkerhetspolitiskt initiativ

Nordiska rådet har en viktig roll att spela för nordisk samordning och koordinering i den pågående uppbyggnadsfasen av en ny europeisk säkerhets- och samarbetsstruktur. Rådet bör därför anordna en egen säkerhetspolitisk konferens med syfte att bidra till ett mer enigt nordiskt agerande i detta sammanhang. Konferensen bör också syfta till att garantera att känsliga frågor i Nordens närområden får tillräcklig uppmärksamhet.

Dessa synpunkter framförde mittengruppen i ett uttalande med anledning av medlemsförslag från de konservativa och vänstersocialistiska grupperna om säkerhet i Norden. Mittengruppens förslag i detta avseende var framförallt menade som alternativ till den konservativa gruppens medlemsförslag.

I mittengruppens uttalande uppmanades regeringarna till ökat samarbete i säkerhetspolitiska frågor med sikte på ett enat agerande i relevanta samarbetsorganisationer för att sätta viktiga säkerhetspolitiska frågor i Nordens närområden på dagordningen. Mittengruppen påpekade också att de nordiska länderna har ett speciellt ansvar för att hjälpa de baltiska staterna in i de europeiska samarbetsorganisationerna på sätt som de själva önskar. De nordiska länderna bör också gemensamt arbeta för att man inom ramen för OSCE söker finna en säkerhetspolitisk lösning på situationen i Östersjöregionen, speciellt Kaliningradsituationen.

Rådet önskade i första omgången en egen temakonferens om säkerhetspolitik.

Miljö- och energipolitiska initiativ

Energibeskattningen i de nordiska länderna bör harmoniseras med sikte på att låta priserna på elektricitet på den nordiska elmarknaden spegla miljökostnaderna för de olika energikällorna. Möjligheterna till miljömärkning av elektriciteten på den nordiska elmarknaden bör dessutom utredas.

Detta är två av propåerna i det medlemsförslag om miljö- och energipolitik, som lades fram av mittengruppen. Bakgrunden till medlemsförslaget är att det nu med 90 procents säkerhet anses att CO_2 utsläppen är huvudorsaken till klimatförändringarna. När mer än 85 procent av världens kommersiella energiförsäljning utgörs av fossila energikällor innebär denna kunskap krav om dramatiska förändringar i det globala energisystemet. Miljö- och energipolitik är därför, enligt mittengruppen, en av de största politiska utmaningarna i vår tid.

I medlemsförslaget framhölls också att det nordiska samarbetet kring forskning och utveckling av teknologi för nya och förnyelsebara energikällor bör stärkas, bland annat genom en gemensam demonstrationsanläggning för nya och förnyelsebara energikällor och teknologi. Ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av ny teknologi genom att man utnyttjar hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar bör också etableras.

Flera av förslagen blev antagna vid den 48:e sessionen i Köpenhamn i november.

Flyktingpolitiskt initiativ

De nordiska regeringarna bör uppmanas att verka för att det upprättas en europeisk ordning för skydd av grupper som fördrivits från sina hem p.g. a. väpnade konflikter och inre oroligheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention om individuell behandling. I detta sammanhang bör man också arbeta för att ett system för fördelning av bördor, som omfattar finansiella överföringar och försörjning av utrustning och material, etableras.

Dessa förslag fanns med i det medlemsförslag om flyktingsituationen som mittengruppen lade fram under året. Att gruppen uppmärksammat denna fråga genom ett medlemsförslag berodde på den enorma humanitära utmaning som flyktingarnas situation i världen i dag utgör.

De nordiska regeringarna uppmanades också att förstärka arbetet för samordning av regelverk och användandet av asylinstrumentet i Norden. Målet skulle vara att få till stånd en bättre ansvarsfördelning för flyktingarna i Norden och att ta initiativ till att etablera ett europeiskt avtal om ansvarsfördelning för flyktingar.

Medlemsförslaget färdigbehandlades inte under året.

Miljöinitiativ

Det är enligt mittengruppen av stor betydelse att de nordiska länderna strävar efter största möjliga överenstämmelse i tolkning och implementering av EU/EES miljödirektiv. Då miljöfrågorna i EU/EES perspektiv är ett annat för mittengruppen prioriterat område har gruppen under året tagit initiativ till att sätta frågan om hur medlemskap i EU/EES har påverkat miljöpolitiken i de nordiska länderna på dagordningen i europautskottet.

Reformarbetet

Det är viktigt för Nordiska rådet att kunna dra nytta av den starka folkliga förankring som finns i alla de rika och varierade organisationer, som bedriver nordisk verksamhet. Därför bör det etableras fasta formaliserade samarbetsformer mellan de frivilliga organisationerna och officiella nordiska organ.

Detta framförde mittengruppen i ett medlemsförslag, som syftade till att medverka till att realisera skrivningarna i rapporten "Nordiskt samarbete i en ny tid" om utvidgning av kontakt och främjande av en kontinuerlig dialog mellan nordiska samarbetsorgan och nordiskt föreningsliv. Genom medlemsförslaget ville mittengruppen föra reformarbetet vidare.

Medlemsförslaget fick genomslag på sessionen. I beslutet heter det att temakonferenser med frivilliga organisationer skall anordnas vid behov och att det skall hållas förberedande möten mellan organisationerna och presidiet i mellanåren mellan Nordens folkliga församling. Utskott och arbetsgrupper uppmanades också att etablera regelmässiga kontaktmöten med de frivilliga organisationerna.

Budgetarbetet

Enligt Helsingforsavtalet skall Ministerrådet följa rådets budgetrekommendationer om inte "synnerliga skäl kan anföras" däremot. Huruvida detta har skett i samband med behandlingen av årets budget kan diskuteras, då Ministerrådet inte ville följa alla rekommendationer. Mittengruppen har därför ägnat sig åt frågan om etablerande av procedurer som gör att man i framtiden kan undgå missförstånd i detta avseende. Både presidiet och utskotten bör t.ex. komma in i budgetbehandlingen i ett tidigare skede. Ministerrådet bör också lägga fram budgetförslaget i tid så att utskotten kan diskutera det på junimötena.

Barn och ungdom, folkligt kultursamarbete och samarbete kring alkohol- och narkotikafrågor var mittengrupppens prioriterade områden i budgetarbetet hösten 1996. Flera av förslagen antogs av sessionen och följdes *i huvudsak* upp av Ministerrådet.

Norden-Baltikum

Mittengruppen har ett bra samarbete med motsvarande partier i de baltiska staterna. På det gemensamma mötet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen i Vilnius arrangerades också ett gemensamt möte för mittenpartierna. Mittengruppen deltar också på sessioner i den Baltiska församlingen. Kontakterna under 1996 utnyttjades till att planera ett större gemensamt seminarium i Helsingsfors i januari 1997.

Mittengruppen förbereder regelrätta kontakter med mittenpartierna i Baltikum. Ett årligt gemensamt seminarium kommer att arrangeras.

Nordisk nytta

Uppföljningen av rapporten "Nordisk nytta" om fyrtiosju nordiska institutioner och Ministerrådets förslag till ny institutionsstruktur behandlades grundligt av mittengruppen. Gruppen var positiv till att man rationaliserade där det var möjligt med den klara förutsättningen att insparade medel skulle användas till nya nordiska initiativ. I arbetet med förslag till ny institutionsstruktur underströk mittengruppen att begreppet "Nordisk nytta" bara är en av flera mått-

stockar som kan och bör användas. Att manifestera och utveckla nordisk samhörighet ansågs av mittengruppen som ett av de viktigaste kraven på institutionerna.

Sekretariatet

Under 1996 har det utgetts 10 nummer av det interna nyhetsbrevet "Mitten-Nytt". Detta distribueras till medlemmar, suppleanter, regeringsmedlemmar och partier samt ungdomsorganisationer inom mittengruppen.

Gunnstein Instefjord har varit gruppsekreterare till 80% från mars. Catharina Håkansson i Sverige och Seija Turtiainen Finland har fungerat som gruppsekreterare med 30% anställning och ansvar för europafrågor och närområdesfrågor under hela året. Gunn Irene Gjerdalen i Kristelig Folkeparti har skött bokföring och samtidigt varit sekreterare åt Gunnstein Instefjord.

Socialdemokratiska gruppen

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet verkar för nordiskt samarbete präglat av de socialdemokratiska partiernas samhällssyn samt har till uppgift att i samråd med de socialdemokratiska parlamentsgrupperna och partierna samordna gruppmedlemmarnas insatser i rådet och dess organ.

Den socialdemokratiska gruppen hade under året trettiotre medlemmar från sju medlemspartier. Partigruppen har haft fem möten under 1996. Gruppstyrelsen och arbetsutskottet har sammantaget hållit elva sammanträden. De socialdemokratiska medlemmarna i rådets utskott har dessutom överlagt om gemensamma angelägenheter i anslutning till respektive möten.

Under året antogs nya stadgar för gruppen.

Det nordiska samarbetet i en ny tid

I början av året trädde den nya strukturen för det nordiska samarbetet i kraft. Arbetsformerna förändras i enlighet med de mål och prioriteringar som rådet ställt sig bakom. Rådets arbetsordning har setts över för att bättre svara mot den nya strukturen. Detta arbete har utförts av en arbetsgrupp med den socialdemokratiske riksdagsledamoten P O Håkansson som ordförande. Gruppen ställde sig bakom det förslag till arbetsordning som sedermera antogs av den 48:e sessionen i Köpenhamn.

De förändrade arbetsformerna har medfört en ökad aktivitet för den socialdemokratiska gruppen, inte minst inom utskottsgrupperna.

En av förändringarna i rådets nya arbetsordning är att nomineringar vid val numera görs av partigrupperna. Nordiska rådets president för 1997 skulle vara

från Finland. Socialdemokraterna nominerade därför den finske riksdagsledamoten Mats Nyby. Mittengruppen nominerade Olof Salmén från Åland som fick majoritet i valkommittén. Socialdemokraterna i kommittén reserverade sig till förmån för Mats Nyby.

Under året har Europautskottet haft den socialdemokratiska folketingsmedlemmen Ole Stavad som ordförande. I kontrollkommittén har Anita Johansson varit ordförande. Berit Oscarsson har varit vice ordförande i Nordenutskottet och Ranveig Frøiland vice ordförande i Närområdesutskottet. Vid sessionen omvaldes samtliga för 1997. (Ranveig Frøiland lämnade i december Nordiska rådet då hon utsetts till statsråd i den nya norska regeringen.)

Utvärdera nordisk nytta

Den socialdemokratiska gruppen har ofta, särskilt i samband med samarbetsbudgeten, understrukit behovet av att nordiska institutioner och samarbetsprojekt gås igenom och utvärderas.

I sitt yttrande över den genomgång av nordiska institutioner, som gjordes 1995 och som redovisas i rapporten "Nordisk nytta", framhöll den socialdemokratiska gruppen att alla institutioner bör utvärderas för att se om uppsatta mål fortfarande är relevanta. Utvärderingen bör också visa om det finns behov av fortsatt verksamhet samt isåfall om institutionerna motsvarar behoven eller snarast kan bringas att motsvara dem. Visar utvärderingen att så inte är fallet bör institutionen i fråga läggas ner och resurserna användas till annan, mer angelägen verksamhet. Vidare bör man för forskningsinstitutioners vidkommande överväga om målen kan uppfyllas bättre i ett bredare europeiskt samarbete och om viss verksamhet kan och bör överföras till nationella institutioner. Institutioner med kulturell- och folkrörelseinriktning måste dock värderas mindre efter ekonomisk nyttosynpunkt än andra institutioner.

Gruppen bedömde vidare att rapporten, trots vissa brister, borde kunna ge ett värdefullt bidrag till den efterlysta utvärderingen.

Bättre europeiskt samarbete

Att argumentera för nordiska synpunkter i europeiska och andra internationella organisationer skulle enligt gruppen, vara en socialdemokratisk prioritering bl.a. för Europautskottet. En andra prioritering skulle vara att skapa förståelse bland nordiska medborgare för behovet av ett nära internationellt, folkligt förankrat samarbete.

Dessa prioriteringar fanns i ett dokument om bättre europeiskt samarbete som socialdemokratiska gruppen presenterade i början av året.

EU:s regeringskonferens, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik, miljöpolitik, konsumentfrågor, öppenhet och demokrati samt jämställdhet angavs som de viktigaste områdena för nordiska initiativ i arbetet för ett bättre europeiskt samarbete.

Koordinerad nordisk sysselsättningsstrategi

En gemensam nordisk sysselsättningstrategi bör utarbetas. Årliga redogörelser om de nationella sysselsättningsinitiativen skall lämnas för att följa upp strategin. Detta föreslog den socialdemokratiska gruppen genom ett medlemsförslag.

Bakgrunden är arbetslösheten som det största sociala och ekonomiska problemet i Norden och Europa. Varje land har visserligen det avgörande ansvaret för den egna sysselsättningspolitiken, men effekterna av insatserna blir större om de koordineras med insatserna i de länder man handlar mest med. De nordiska ländernas största handelspartners finns bland EU/EES-länderna. Det är därför naturligt att de nordiska länderna arbetar intensivt för att sätta sysselsättningen högt på dagordningen i det europeiska samarbetet, bl.a. inför EU:s regeringskonferens.

Plenarförsamlingen vid Köpenhamnssessionen beslutade rekommendera Ministerrådet att lämna en årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken för att ge underlag för debatt vid sessionen.

Den nordiska modellen - ett forskningsprojekt

Ett forskningsprojekt med syfte att analysera de nordiska ländernas välfärdssystem och arbetsmarknader och få den nordiska modellen mer precist beskriven samt dess styrka och svagheter ytterligare belysta borde startas, enligt ett socialdemokratiskt medlemsförslag framlagt av gruppen.

Samhällsförändringarna går allt snabbare. Internationaliseringen av ekonomin gör det allt mer angeläget med starkare och bättre fungerande internationellt samarbete för att slå vakt om välfärdssamhället.

I alla europeiska länder pågår diskussioner om välfärdssamhällets framtida utformning. De olika länderna har välfärdssystem som är sinsemmellan olika. Den nordiska modellen kan med fog sägas vara den mest utvecklade. Den är dock inte särskilt väl belyst. Likheterna är stora mellan de nordiska länderna, men åtskilligt skiljer. Gemensamt är bl.a. att arbetsmarknadspolitik med satsningar på aktiva åtgärder för utbildning och kompetensutveckling har en central roll. Kvinnors förvärvsfrekvens är hög, vilket har ett samband med att de offentliga omsorgssystemen är välutbyggda.

Välfärdsfrågorna behandlas i en arbetsgrupp som Nordenutskottet har tillsatt med syfte att utarbeta underlag för diskussion och beslut i frågan.

Samarbete om små diagnosgrupper

I Ministerrådets program för nordiskt samarbete på social- och hälsovårdsområdet 1995-2000, anges att en kartläggning skall göras av behov, möjligheter och fördelar av ökat medicinskt samarbete om små och mindre kända diagnosgrupper med mycket specialiserade medicinska behandlingsbehov.

En kartläggning av mindre kända handikappgruppers behov har i linje med detta startats. I ett medlemsförslag framförde socialdemokraterna att denna kartläggning skulle utvidgas till att omfatta fler diagnosgrupper och att ytterligare initiativ skulle tas för att främja ett sådant samarbete.

Ett väl fungerande nordiskt samarbete skulle, enligt den socialdemokratiska gruppen, leda till bättre kvalitet i behandlingarna och till bättre utnyttjande av gemensamma resurser.

Medlemsförslaget bifölls av den 48:e sessionen.

Folkupplysning om länderna i närområdet

En folkupplysningskampanj om närområdena bör, enligt ett medlemsförslag, genomföras.

Relationerna till länderna i närområdena har en lång och mångfacetterad historia, men nordiska medborgares kunskaper om de aktuella förhållandena i berörda länder tycks emellertid vara begränsade.

Plenarförsamlingen beslöt rekommendera Ministerrådet att undersöka möjligheterna för en kampanj av föreslagen karaktär.

Rasism och främlingsfientlighet

Den socialdemokratiska gruppen tog vid rådets junimöten genom sin utskottsgrupp i Nordenutskottet initiativ till nordiskt samarbete mot rasism och främlingsfientlighet. Frågan skulle diskuteras mer utförligt i utskottet och i rådet för att lägga grunden till insatser på bred front. I en skrivelse framhölls fem uppgifter som borde sättas i förgrunden för arbete mot rasism och främlingsfientlighet. De var:

- Intensifierat arbete i samverkan mellan Nordiska rådet och Ministerrådet för samnordiska insatser
- Analys av de högerextremistiska grupperna
- Folkrörelsernas engagemang
- Insatser tillsammans med barn och ungdomar

- Rapportör i nordenutskottet

Birthe Sörestedt utsågs till rapportör med uppdrag att avlämna rapport i början av 1997, inför rådets januarimöten.

Energikonferens

Den socialdemokratiska gruppen arrangerade under hösten en konferens om nordiskt energisamarbete med ca fyrtio deltagare. Bland deltagarna fanns, förutom medlemmar i rådsgruppen, också socialdemokratiska medlemmar från berörda parlamentsutskott samt medarbetare i parlamentsgrupperna. Teman för diskussionerna var:

- Vilka behov och intressen styr en liberaliserad energimarknad?
- Hur kan en gemensam nordisk energipolitik bidra till hållbar utveckling?
- Kan vi i samarbete bidra till utveckling och bruk av alternativa energikällor?
- Behov av harmonisering på energi- och miljöområdet för att nå gemensamma miljömål och en effektiv resursanvändning.

Intresset för nordiskt energisamarbete har tidigare manifesterats i diskussioner i gruppen. Frågan om nordiskt samarbete på detta område aktualiserades i form av ett medlemsförslag 1992. I detta begärdes en gemensam nordisk studie från Ministerrådet av utvecklingen om Nord-el samarbetet med bl.a. utvecklingstendenser för de kommande åren. Studien skulle också redovisa regeringarnas syn på mål och samarbetsformer. Någon sådan studie har ännu inte presenterats.

Breddat nordiskt engagemang i Kaliningrad

Kaliningradområdet bör bli föremål för ett breddat nordiskt engagemang. Det kan ske genom att man låter program och projekt som genomförs inom ramen för Östersjösamarbetet, t.ex. rörande miljösamarbetet, också omfatta Kaliningrad. Samtidigt bör förutsättningarna för att inrätta ett informationskontor i Kaliningrad prövas.

Dessa förslag finns i en skrivelse som den socialdemokratiska gruppen lämnade till Närområdesutskottet under året.

I skrivelsen framhålls att Nordiska rådet bör utarbeta riktlinjer för hur Kaliningrad med sitt speciella läge, gränsande till Litauen och Polen, med drygt 900 000 invånare och sin geografiska närhet till Norden, skall kunna bli föremål för breddat nordiskt engagemang. Gruppen föreslog att en rapportör skulle tillsättas för att förbereda och utreda dessa frågor.

Kulturkonferens

Under året planerades en kulturkonferens i samarbete med ABF (Arbetarrörelsens bildningsförbund) i Norden. Konferensens syfte var att ge underlag och förslag för initiativ och åtgärder. "Folkets Norden, kulturpolitikens roll och socialdemokratins möjligheter" var temat för konferensen under ledning av Bengt Göransson, tidigare kulturminister i Sverige.

Drygt 50 personer, medlemmar i rådsgruppen, socialdemokrater i de nordiska parlamentens utskott, medarbetare i parlamentsgrupperna, representanter från ABF Norden och arbetarrörelsens barn- och ungdomsorganisationer i Norden m.fl. deltog i konferensen, som ursprungligen planerats att äga rum i oktober, men uppsköts till januari 1997.

Sekretariat och kontaktpersoner

Kontakterna med de nationella parlamentsgrupperna har fördjupats under året. Engagemanget hos kontaktpersoner vid de socialdemokratiska parlamentsgruppernas kanslier har ökat, bl.a. som stöd för respektive socialdemokratisk ordförande/vice ordförande i utskotten. Medarbetare under året har varit: Anna-Liisa Sirjamo, Finland, Lone Rasmussen, Danmark, Björn Wall, Sverige och Håvard Aagesen, Norge.

Den socialdemokratiska gruppens sekretariat har sitt säte i anslutning till den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm. Jerry Svensson har varit partigruppens sekreterare. Lis Bougrini har på deltid varit medarbetare på sekretariatet.

Vänstersocialistiska gruppen

Den vänstersocialistiska gruppens målsättning är att koordinera de vänstersocialistiska medlemspartiernas arbete och politik i Nordiska rådet, samt att framlägga gemensamma initiativ och förslag.

Gruppen har under 1996 haft åtta medlemmar från sex medlemspartier. Vänstersocialistiska gruppen har hållit fem ordinarie möten; i mars, juni, augusti, september och i november.

Problematisk nyordning

Den vänstersocialistiska partigruppen har under året kunnat konstatera att den nya organisationen med geografisk uppdelning av rådets utskottsarbete är problematisk. Allt tyder på att nya arbetsgrupper om särskilda frågor måste utses inom utskotten för att få arbetet att fungera väl. Några ämnesområden

borde behandlas av alla tre utskotten. Med den nya uppdelningen har dessutom möjligheterna att styra verksamheten via budgeten minskat.

Trots problemen som nyordningen medför har gruppen velat betona vikten av att reformprocessen under fjolåret äntligen avslutades. Det viktigaste av allt har varit att snabbt få in det politiska arbetet i verksamheten.

Den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet har under året representerats av Kjellbjørg Lunde i presidiet. Paul Chaffey har fungerat som vice ordförande i Europautskottet.

Säkerhetspolitiken mest central

Efter blockpolitikens sammmanbrott behövs ett utvidgat säkerhetsbegrepp som utom direkt militära spörsmål också innefattar bekämpningen av social och etnisk oro samt miljörisker. Detta var det främsta förslaget i ett medlemsförslag som gruppen lade fram i slutet av 1995.

Medlemsförslaget var ett resultat av den centrala plats som diskussionen om säkerhetspolitiken under året haft i gruppen.

I medlemsförslaget krävdes att säkerhetspolitiken ges hög prioritet i det nordiska samarbetet och att försvarsministrarna i framtiden skulle delta i Nordiska rådets sessioner. Det första kravet godkändes enhälligt och resultatet är den stora säkerhetspolitiska konferensen i Helsingfors sommaren 1997.

Under sessionen i Köpenhamn betonade gruppen bl.a. vikten av att det nordiska samarbetet är förankrat i befolkningen. Vidare framhölls att närområdesarbetet borde tilldelas mer resurser och att det nordiska samarbetet skall vara grunden för det arbete som de nordiska EU/EES-länderna utför inom den Europeiska unionen.

Arbetsdelning

Den vänstersocialistiska gruppen var besviken över att en av de allra viktigaste åtgärderna för ökad sysselsättning: förkortad arbetstid och delning av arbete, inte fanns med i medlemsförslag om koordinering av sysselsättningsåtgärder i Norden från två andra partigrupper.

Man såg dock positivt på de två medlemsförslagens existens och att temat kommer att diskuteras under nästa session. På gruppens initiativ kommer frågan om förkortad arbetstid och delning av arbete också att behandlas.

Välfärdssamhället garanterar fortsatt jämställdhet

Den nordiska välfärdsmodellen är en viktig garant för de resultat som hittills uppnåtts i Norden i fråga om jämställdhet mellan kvinnor och män. Detta förde gruppen fram under sessionen i Köpenhamn.

I samband med gruppmötet under sessionen behandlades och godkändes inlämnandet av ett medlemsförslag om "kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetsarbetet". Detta förslag tar fasta på att också de politiska kvinnoorganisationerna i Norden ges möjlighet att genomföra samarbetsprojekt med kvinnoorganisationer och kvinnonätverk i Baltikum och övriga närområden med medel från Nordiska ministerrådet.

Studiebesök i Tallinn

I samband med sitt sommarmöte företog den vänstersocialistiska gruppen en studieresa till Tallinn. Man besökte bl.a. det estniska parlamentet där gruppen diskuterade aktuella politiska frågor med parlamentariker från olika partier.

Gruppens sekretariat

Gruppens sekretariat fanns under början av året hos SV i Norge, med Petter Nilsen som gruppsekreterare. Från och med den 1 augusti då Nina Söderlund anställdes som gruppsekreterare flyttades sekretariatet till Finland.

Delegationerna

Sammanfattningar av delegationernas huvudsakliga verksamhet under året återfinns i bilaga 1.

För en utförligare beskrivning av arbetet under året i Nordiska rådets nationella delegationer hänvisas till delegationsredogörelserna i respektive parlament.

Bilagor till Presidierapporten 1996

INNEHÅLLSFÖRTECKNING FÖR BILAGOR

Bilaga 1 Delegationernas berättelser 1219

Danmarks Riges delegation 1219
Statusredovisning av det nordiska samarbetet 1219
Europakonferensen och sessionen 1220
Delegationssekretariatets förändrade status 1220

Finlands delegation 1220
Samorganisering av den internationella verksamheten i riksdagen 1220
Översättarverksamheten 1221
Nordisk närområdesstrategi 1221
Nordiska institutioner 1221

Islands delegation 1221
Tolkning till isländska 1222
Nordiska rådets journaliststipendium 1222
Sekretariatsflytt 1222
Konferens om Island och Schengen 1222

Norges delegasjon 1222
Delegationens rapport och regeringens redovisning av det nordiska samarbetet 1223
Möte med de frivilliga organisationerna 1224
Samarbetsministerns redogörelse och efterföljande debatt 1225
Informationsarbetet 1226

Sveriges delegation 1227
Möten med samarbetsministern 1227
Delegationens berättelse 1227
Samernas medlemskap i Nordiska rådet 1228
Nordens politiska torg 1228
Parlamentarisk stipendieordning 1228

"Överhet och undersåte" *1229*

Ålands delegation **1229**
Delegationens verksamhet *1229*
Parlamentariska stipendier *1230*
Delegationens berättelse till lagtinget *1230*

Bilaga 2 Medlemmar i rådets presidium och utskott 1996 ..... **1231**

Bilaga 3 Medlemmar i partier och partigrupper **1235**

Bilaga 4 Medlemmar i delegationerna **1240**

Bilaga 5 Medlems- och Ministerrådsförslag **1244**

Bilaga 6 Medlemmars frågor under året **1247**

Bilaga 7 Meddelande om interna beslut **1248**

BILAGA 1 DELEGATIONERNAS BERÄTTELSER

Danmarks Riges delegation

Knud Enggaard har varit delegationens ordförande och Dorte Bennedsen dess vice ordförande. De har dessutom varit medlemmar av Nordiska rådets presidium.

Höjdpunkterna i delegationens verksamhet har varit värdskapet för Nordiska rådets europakonferens i mars på Christiansborg och för Nordiska rådets 48:e session i november likaledes på Christiansborg samt behandlingen av delegationens berättelse för 1995 vid två tillfällen i maj 1996 samt samarbetsministerns redovisning i november i Folketinget.

Debatten i Folketinget om delegationens årsberättelse för 1995 handlade till övervägande delen om de reformer som genomförts i det officiella nordiska samarbetet under 1995. Denna visade på en bred uppslutning kring resultatet. Särskilt underströks partigruppernas nya och utvidgade roll. Den oro som framfördes gällde utskottsövergripande frågors - särskilt miljöfrågornas - ställning i den nya organisationen samt risken för att ses som ett organ för nordisk europasamordning mer än något annat.

Statusredovisning av det nordiska samarbetet

Inför rådets session redogjorde nordiska samarbetsministern Marianne Jelved för utveckligen av det nordiska samarbetet. Hon påpekade bl.a. att formerna för det nordiska samarbetet väcker ökande uppmärksamhet internationellt. Grupper av länder i andra regioner i Europa vill ta del av de nordiska erfarenheterna av regionalt samarbete.

I debatten instämde partierna i huvudlinjerna i regeringens redogörelse. Dorte Bennedsen framhöll dock också att det föreligger behov av bättre information i budgetmaterialet från Nordiska ministerrådet till Nordiska rådet. Resultatet för Nordiska rådets del blir annars ett pseudoinflytande, som bara sträcker sig till småsaker.

Delegationsordföranden Knud Enggaard vädjade i sitt inlägg om att regeringen inte skulle vika undan från de säkerhetspolitiska problemställningarna, inte minst för de baltiska ländernas vidkommande.

Under debatten framhölls skapandet av Arktiska rådet samt nordiskt flyktingsamarbete som två positiva inslag i det nordiska samarbetet. Kritik mot att Östersjörådet ännu inte kunnat bygga upp ett sekretariat framfördes också.

Europakonferensen och sessionen

Nordiska rådets europakonferens och årets session blev stora och vällyckade arrangemang. Europakonferensen var den första i sitt slag efter reformernas genomförande och möttes därför av höga förväntningar. Den och sessionen representerade både tradition och förnyelse. Båda arrangemangen finns behandlade också på annat ställe i presidiets rapport.

Delegationssekretariatets förändrade status

Folketingets presidium beslutade under 1996 i samförstånd med delegationen om att ändra sekretariatets formella status från att ha varit en institution under Folketinget till att vara en enhet i Folketingets administration. Samtidigt beslutades om att flytta sekretariatet till lokaler i omedelbar närhet av Folketingets internationella avdelning för att underlätta det löpande samarbetet. Förändringarna har genomförts utan problem.

Finlands delegation

Samorganisering av den internationella verksamheten i riksdagen

Den mest centrala frågan för Finlands delegation i Nordiska rådet under året var bevakningen av delegationens och sekretariatets framtida ställning i samband med en omorganisation av riksdagens internationella verksamhet. Enligt ett förslag, som utarbetats av en arbetsgrupp och diskuterats vid flera tillfällen, skulle den nordiska verksamheten samordnas med den internationella.

Uppgifterna för sekretariatet i det nordiska samarbetet koncentreras på beredning av substansfrågor, vilka förutsätter täta kontakter med ministerier och andra myndigheter. Detta påpekade delegationen i sitt utlåtande över arbetsgruppens rapport. Vidare påpekades att sekretariatshjälp på den nuvarande nivån borde finnas tillgänglig också i den nya organisationen. Man betonade också att tjänstemännen deltar i beredningen av de politiska besluten både i Nordiska rådets presidium och i utskotten.

Delegationen förutsatte vidare att man skulle få all den språkliga service som man behöver. I utlåtandet framhölls också att delegationens ekonomiska självständighet borde bibehållas och att tillräckliga dispositionsmedel skulle anvisas så att delegationen även fortsatt kunde binda sig för sin del av Nordiska rådets gemensamma utgifter. Det förutsattes dessutom i utlåtandet att personalen vid delegationskansliet skulle flyttas över till den nya enheten med bibehållna anställningsvillkor.

I riksdagens budgetförslag för 1997 hade man inte tagit hänsyn till att delegationen borde ha anvisats ett särskilt anslag. Arbetsutskottet beslöt därför att sända en skrivelse till kanslikommisionen och be om detta. Resultatet blev att det skrevs in ett särskilt delegationsanslag för 1997.

Översättarverksamheten

Översättarverksamhetens betydelse betonades också i andra sammanhang. Särskilt översättning av dansk- och norskspråkiga dokument till finska. Utöver de dokument som översätts idag skall också utskottsmötens kommentarer och viktigaste promemorior översättas till finska. Utöver översättningsverksamheten i sekretariatet förutsatte delegationen att det borde inrättas en översättningstjänst vid rådets sekretariatet i Köpenhamn. I december anställdes en översättare till en sådan tjänst, med tillträde i februari 1997.

Nordisk närområdesstrategi

Förverkligandet av nordiska projekt i närområdena skall också leda till mervärde i form av export av nordiska värderingar och modeller. Detta konstaterades angående Ministerrådets nya närområdesstrategi. Bland de enskilda samarbetsfrågorna var det den som i synnerhet blev föremål för diskussioner. Det rådde också enighet om att det finns ett starkt behov av större koordinering av verksamheten i närområdena på alla nivåer.

Nordiska institutioner

Det förekom en del kritik gällande nedläggningen och omstruktureringen av vissa nordiska institutioner. Detta framkom under diskussionerna om reformarbetet som fortgick under verksamhetsperioden. Reformprocessen ansågs dock på det hela taget motiverad. Omorganisationen ansågs förstärka institutionsordningen som sådan, samtidigt som den frigjorde pengar för effektivare användning på annat håll.

Islands delegation

Nordiska rådets isländska delegation höll nio möten under året. Den nordiska samarbetsministern Halldór Ásgrímsson gästade ett möte och redogjorde för planerade förändringar av några nordiska institutioner. Han kallade också in den isländska delegationen till ett möte inför Nordiska rådets session.

Altingets president, Ólafur G. Einarsson gästade ett par av delegationens möten och redogjorde för planerade strukturförändringar i Altingets administration.

Tolkning till isländska

Den isländska delegationen begärde och fick isländsk tolkning vid sessionen.

Nordiska rådets journaliststipendium

Nordiska rådets journaliststipendium gavs 1996 till fyra isländska journalister. Beloppet var på totalt 60 000 SEK. Den isländska delegationen beslutade fördela stipendierna till Eggert Skúlason, Einar Örn Stefánsson, Ólafur Þ. Stephensen och Þorbjörg Eva Erlendsdóttir.

Sekretariatsflytt

Altinget upprättade en internationell avdelning den 1 oktober 1996 och den isländska delegationens sekretariat flyttade dit.

Konferens om Island och Schengen

Den isländska delegationen höll en konferens om Island och Schengen den 23 februari 1996 på Flyghotellet i Keflavik. Delegationens ordförande Valgerður Sverrisdóttir öppnade konferensen. Ambassadör Hannes Hafstein gav en översikt över Island och Schengen. Christian Oldenburg från det danska utrikesdepartementet talade om de andra nordiska ländernas inställning till Schengen.

Polismyndighetens synpunkter kom fram i ett tal av Þorsteinn Pálsson, justitieministeriets sekretariatschef. Turistchef Magnús Oddsson samt produktionsområdets vicepresident hos Flugleiðir, Guðmundur Pálsson redogjorde för turistindustrins åsikter. Omkring 70 personer deltog i konferensen, som väckte stor uppmärksamhet i media. Det generella intrycket var att den hade varit värdefull med hänsyn till upplysningarna i frågan.

Norges delegasjon

Den norska delegationen har hållit ett möte under verksamhetsåret. Arbetsutskottet har haft sju sammanträden. På arbetsutskottsmötet i mars orienterade samarbetsminister Gunnar Berge om institutionsgenomgången och budgetarbetet på Ministerrådet för 1997.

Delegationens rapport och regeringens redovisning av det nordiska samarbetet

Reformarbetet i Nordiska rådet har lagt vikten vid att stärka partigruppernas roll. Denna förändring i det nordiska samarbetet förutsätter en klarare politisk styrning av frågor som tas upp i rådet. Detta kan i sin tur leda till ökat engagemang och ansvar hos politiker och partiorganisationer samt tydliggöra rådets verksamhet och stärka banden till de nationella parlamenten.

Detta underströk den norska delegationen i sin rapport som sändes till Stortinget tillsammans med regeringens redogörelse för det nordiska samarbetet 1995.

Delegationen påpekade också att det ideala skulle vara en större växelverkan mellan rådet och de nationella parlamenten. Viktiga saker i rådet borde sätta spår i parlamenten och omvänt borde en principiellt viktig fråga i ett nationellt parlament kunna diskuteras på nordisk nivå.

Med regeringens och delegationens redogörelser som underlag lämnade utrikesutskottet sitt betänkande om det nordiska samarbetet till Stortinget i februari.

Utrikesutskottets majoritet- alla utom Fremskrittspartiet - noterade att samarbetet på parlamentarisk nivå nu kommer in på ett nytt spår. Reformprocessen kommer, enligt utskottets mening, att leda till större fokusering på såväl internationella frågor som på frågor i närområdena. De utrikespolitiska perspektiven kommer att få mer tyngd i det nordiska samarbetet framöver. Det blir en viktig uppgift att finna en god balans mellan de nationella, regionala och internationella aspekterna i det fortsatta arbetet.

Under debatten i Stortinget i slutet av februari påmindes om att det finns stor enighet om att det specifikt nordiska också i framtiden skall vara en drivkraft i det nordiska samarbetet. Det råder också enighet om att rådet inte kan eller bör fungera som ett sakförberedande organ i förhållande till EU.

Däremot är rådet rätt forum för att diskutera mer generella perspektiv, vid temakonferenser och liknande. När det gäller förhållandet till närområdena bör man koncentrera sig kring kärnfrågorna; uppbyggande av demokrati, miljöprojekt och näringssamarbete. Utveckling av demokratiska institutioner och rättsstatstänkande är en förutsättning för att arbetet på andra områden blir framgångsrikt.

I debatten påpekades att det finns ett starkt folkligt stöd för det nordiska samarbetet, men det är oroande med de ständiga försöken att reducera den nordiska budgeten. Samarbetsministern utlovades dock starkt stöd från Stortinget i arbetet med att säkra tillräckliga resurser till det nordiska samarbetet.

Det framhölls också i debatten att det borde vara den mest självklara handlingen att träffa nordiska kollegor för att diskutera de frågor som man vid en viss tidpunkt arbetar med i de nationella församlingarna. Man gör det då och då, men inte tillräckligt ofta eller tillräckligt systematiskt.

Nästa steg i reformarbetet i Norden borde därför vara att koppla samman det dagliga arbetet i parlamenten, inte för att man alltid är eniga, utan därför att man behöver förstå varandra när man inte är eniga.

Möte med de frivilliga organisationerna

I oktober hölls ett möte med representanter för mer än trettio frivilliga organisationer. Från delegationsledningens sida pekades på den ökande internationalisering som blivit följden bland annat av EU:s utvidgning och EES-avtal, samt att mångfalden av frivilliga organisationer är något som de nordiska länderna har gemensamt.

Delegationsledningen berättade om aktuella frågor och de sista årens utveckling inom det nordiska samarbetet bl.a. om att det upprättats nordiska informationskontor i Vilnius, Riga, Tallinn och S:t Petersburg. De frivilliga organisationerna uppmanades att använda dessa. Vidare framhölls att om arbetet i Nordiska rådet skall ha betydelse för folkflertalet måste det finnas täta kontakter både på nationell och nordisk nivå med de frivilliga organisationerna.

Från delegationsledningen underströks också att de frivilliga organisationerna spelar en central roll för att stärka och bevara den nordiska kulturella identiteten. Förslaget till mer formaliserade samarbetsformer mellan de frivilliga organisationerna och officiella nordiska organ redovisades i det sammanhanget.

Den frivilliga sektorn har oumbärliga kvaliteter, därför att medborgare genom dem tar ansvar. De ska dock inte ersätta offentliga insatser. Det ska finnas en arbetsdelning. Alla partigrupper stödjer önskan att stimulera det frivilliga arbetet, framhölls vidare vid mötet.

Den efterföljande diskussionen visade ett stort engagemang från de närvarande organisations-representanterna.

Många av deltagarna hade klara uppfattningar om Nordens folkliga församlings möte i septemder. De allra flesta menade att den var ett bra initiativ, då den satte den tredje pelaren på Nordiska rådets dagordning. Flera var dock skeptiska till dess form med föredrag hållna av personer från offentliga organ. Arrangemanget motsvarade inte förväntningarna.

Nordisk samarbete är mycket resurskrävande, framhölls från frivilligorganisationernas sida. I detta sammanhang kritiserades också bristen på samordning när det gäller projektbidrag för det frivilliga barn- och ungdomssamarbetet. Om man inte ger stöd till nordiska samarbetsorganisationer över de nordiska budgetarna kommer samarbetet att bli sämre då det inte finns medel till detta nationellt. Nordiska projekt ger långt bättre resultat än nationella projekt med nordiskt deltagande.

I förhållande till Baltikum föreslogs att en temakonferens anordnas. Man påpekade att allemansrätten, är något de nordiska länderna har gemensamt och som kan exporteras till närområdena.

Delegationsledningen lovade att de förslag och idéer som kommit fram under mötet skulle tas upp i berörda organ.

Samarbetsministerns redogörelse och efterföljande debatt

Det försvarspolitiska samarbetet inom Norden har vitaliserats och konkretiserats. Under hösten startades ett nordisk arbete för att vidareutveckla samarbetet kring internationella fredsbevarande operationer (Norcaps). De nordiska länderna samarbetar vidare i frågor som gäller stöd till de tre baltiska länderna inom försvarsektorn, bl.a. etableringen av en baltisk fredsbevarande bataljon, Baltbat.

Detta omtalade den norske samarbetsministern Gunnar Berge då han lämnade en redogörelse för det nordiska samarbetet till Stortinget i oktober 1996.

Han kom in på reformarbetet och omstruktureringen av de nordiska institutionerna men lade tyngdpunkten vid det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet.

Han talade också om arbetet med att etablera pålitliga och ändamålsenliga rutiner för behandling av EU/EES frågor. Det arktiska samarbetet och etableringen av det Arktiska rådet samt samarbetet med närområdena, där miljöskydd är en viktig del av insatserna, framhölls också. Han uttryckte stor tillfredsställelse med att det blivit enighet om att etablera en särskild miljölåneordning i Nordiska investeringsbanken.

Nordiska parlamentariker bör använda sig av det gemensamma forumet som Nordiska rådet utgör för att utväxla synpunkter och åsikter på försvarspolitikens område, vilket tidigare varit tabubelagt. Det menade den norska delegationens ordförande Berit Brørby Larsen då hon inledde Stortingsdebatten om samarbetsministerns redogörelse i oktober. Detta var första gången som en nordisk samarbetsminister poängterat det försvarspolitiska samarbetet så starkt. Det kunde ses som uttryck för den nuvarande snabba utvecklingen i

det nordiska samarbetet. Nordisk samverkan har också påverkats kraftigt av samarbetet med de baltiska länderna och den europeiska utvecklingen.

Nordiska rådet deltar mer än tidigare i den dagsaktuella internationella diskussionen när det gäller närområdena och den europeiska utvecklingen. Ett av de områden man borde lägga vikt vid är ett starkare engagemang i Barentsregionen och det utvidgade samarbetet i Västnorden, som nu är omdöpt till Nordiska atlantsamarbetet, framhöll Brørby Larsen.

Delegationsordföranden redovisade också delegationens samarbete med de frivilliga organisationerna, nordiska språksamarbetet och lyfte särskilt fram det socialdemokratiska initiativet för att sätta den nordiska välfärdsmodellen under debatt.

I den efterföljande debatten uttrycktes oro för att det nordiska samarbetet skulle bli lidande på grund av nedskärningarna i den nordiska budgeten. Särskilt allvarligt ansågs det vara att "centrala" parlamentsledamöter - särskilt i Sverige och Finland - "vänder Norden ryggen".

Det säkerhetspolitiska samarbetet i närområdena, liksom samarbetet ur miljöskyddsperspektiv samt upprättandet av Arktiska rådet lyftes fram i debatten.

Samordning av olika nordiska initiativ inom miljö- och energiområdena efterlystes av ett par talare.

Andra frågor som togs upp var att man i det nordiska samarbetet borde ge högre prioritet till hur EU-direktiv genomförs, att reformarbetet ej skulle betraktas som helt avslutat då merparten av de nordiska forskningsinstitutionerna ännu ej utvärderats. Vikten av samarbetet med de folkliga organisationerna var ytterligare en fråga som restes. I det sammanhanget nämndes också temakonferensen om nordisk kultur under internationell press.

Statsrådet Grete Knudsen, som övertagit posten som samarbetsminister sedan redogörelsen lämnades, såg det som mycket nyttigt att hon så snart efter att ha tillträtt som nordisk samarbetsminister fick anledning att höra hur Stortinget och den norska delegationen såg på nordiska samarbetsuppgifter. Hon hade lagt märke till vilka frågor och områden som lyfts fram i debatten. Hon kunde med tillfredsställelse konstatera att det i huvudsak rådde stor enighet mellan Stortinget och regeringen när det gäller det nordiska samarbetet.

Informationsarbetet

Under loppet av året har en rad pressmeddelanden sänts ut. Publikationer och informationsmaterial har förmedlats och såväl muntliga som skriftliga frågor har besvarats. En väsentlig del av det utåtriktade arbetet har varit riktat mot

barn och ungdomar. Delegationen har deltagit med en egen monter vid flera utbildnings- och ungdomsmässor.

I samarbete med Bekkestua bibliotek arrangerade delegationen ett möte i januari där man presenterade de norska kandidaterna till Nordiska rådets litteraturpris. Anneliese Dørum svarade för presentationen av de nominerade författarna Øystein Lønn och Lars A. Vaage.

Delegationen satte också samman ett program för sex parlamentariker från Guatemala som besökte Norge i maj.

Sveriges delegation

Sveriges delegation har under verksamhetsåret hållit åtta möten. Diskussioner om Nordiska rådets framtida arbetsuppgifter, struktur och den nationella uppföljningen av rådets arbete har präglat delegationens verksamhet. En organisationsplan för riksdagens internationella kansli, där svenska delegationens sekretariat ingår som en del, har antagits under året. Delegationen har också diskuterat den nya arbetsordningen för Nordiska rådet som antogs vid den 48:e sessionen.

Möten med samarbetsministern

Nordiska samarbetsministern Margareta Winberg har deltagit i två av delegationens möten. Vid det första mötet diskuterades bl.a. :

- främjande av nordisk språkförståelse
- ömsesidig tillgänglighet till nordiska TV-program
- tillgänglighet till nordisk litteratur på orginalspråk
- stärkande av undervisningen i skandinaviska språk

Samarbetsministern anmälde också att regeringen avsåg att avlämna en årlig redogörelse för det nordiska samarbetet till riksdagen.

Vid det senare mötet, som ägde rum i anslutning till sessionen, redogjorde samarbetsministern för viktiga frågor inför sessionen samt anmälde att Ministerrådet skulle läga fram förslag om forskning, energi och livsmedel. Mötet avslutades med en diskussion om den framtida budgetprocessen och härvid underströks vikten av ett relevant budgetmaterial och att parlamentarikerna tidigt kommer in i dialogen om budgeten med ministerrådet.

Delegationens berättelse

Delegationens berättelse till riksdagen behandlades i maj efter beredning i utrikesutskottet. Ett antal motioner hade väckts med anledning av berättelsen. Dessa handlade bl.a. om den nordiska passfriheten i EU och det framtida nor-

diska samarbetet i EU. Till utrikesutskottets betänkande om berättelsen fanns två reservationer. En om medlemskap för samerna i Nordiska rådet och en om naturgassystem.

Samernas medlemskap i Nordiska rådet

Samernas ställning som urbefolkning och det faktum att de till antalet är fler än befolkningen i något av de självstyrande områdena, som är representerade i Nordiska rådet borde motivera medlemskap för denna grupp. Detta hade förordats i en motion från kristdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet.

Nils T. Svensson anförde dock att rådet 1994 beviljat samerna observatörstatus och både då och senare avvisat förslag om fullt medlemskap i rådet. Bakgrunden var att Helsingforsavtalet föreskrev att Nordiska rådets medlemmar skulle vara ledamöter i ett lands eller ett självstyrande områdes folkrepresentation. Samerna uppfyllde inte detta krav och rådet hade mot bakgrund av de utredningar och analyser som gjorts inte varit berett till något annat ställningstagande än att följa gällande regler i Helsingforsavtalet.

Nordens politiska torg

Då många europafrågor har en nordisk dimension borde såväl nationella parlamentariker som EU-parlamentariker inordnas i det nordiska samarbetet. Nordiska rådet skulle kunna utgöra bas för ett "Nordens politiska torg" där representanter för de nordiska parlamenten, EU-parlamentariker och regeringsrepresentanter kunde delta i den politiska debatten.

Detta förslag framfördes i en motion från moderaterna, som underströk vikten av att ständigt ompröva, effektivisera och anpassa det nordiska samarbetets former och innehåll inom en vidare europeisk ram. Vikten av att förbättra samarbetet mellan de nordiska parlamentens utskott och ett förbättrat samarbete med de baltiska parlamenten underströks också i motionen.

Parlamentarisk stipendieordning

Inom ramen för rådets parlamentariska stipendieordning besöktes riksdagen och svenska myndigheter under våren av parlamentariker från Estland, Lettland och Litauen och under hösten av parlamentariker från Ryssland. Samtliga hade uttryckt intresse för lokalt självstyre. Besök ordnades därför hos Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Information om riksdagen och dess arbetsformer liksom utskottsbesök ingick i programmet. Ett särskilt uppskattat inslag var att stipendiaterna fick

tillfälle att utbyta synpunkter och erfarenheter med representanter för partigrupperna i riksdagen.

"Överhet och undersåte"

Under rubriken "Överhet och undersåte" i Sverige, Norden och Europa, talade direktör Lars Engqvist, Svenska filminstitutet vid ett gemensamt möte mellan delegationen och ett stort antal frivilliga organisationer i riksdagen i februari. Syftet med mötet var att diskutera hur erfarenheterna av det nordiska samarbetet och samspelet mellan den officiella delen och föreningslivet kan skapa en ökad folklig förankring och folkligt engagemang för Sveriges deltagande i den europeiska integrationen.

Ålands delegation

Delegationen har liksom tidigare bestått av både de av Ålands lagting valda medlemmarna och de av Ålands landskapsstyrelse utsedda representanterna i Nordiska rådet. Dessutom har suppleanterna deltagit i mötena.

Ålands delegation har under året hållit sju sammanträden. Vid sidan av nämnda sammanträden har de ordinarie medlemmarna vid tillfälle deltagit i Finlands delegations möten.

Vid sessionen valdes delegationsmedlemmen Olof Salmén till Nordiska rådets president. Det är första gången en representant för de självstyrande områdena innehaft den posten.

Delegationens verksamhet

Under året har delegationen fungerat som politiskt diskussionsforum i frågor som antingen på parlamentariker- eller ministerrådssidan berört det nordiska samarbetet. I principiellt viktiga frågor har det åländska ställningstagandet avgjorts genom beslut i delegationen.

De åländska medlemmarna i rådet samt deras personliga suppleanter inlämnade i maj 1996 ett medlemsförslag om ett gemensamt nordiskt sysytem för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna. Rådet antog, efter beredning i Nordenutskottet, förslaget vid den 48:e sessionen i Köpenhamn.

Delegationen ordnade i juni ett seminarium om det nordiska samarbetet och dess förankring i lagtinget till vilket alla lagtingsledamöter inbjöds. Uppslutningen var stor och seminariet kan betecknas som lyckat. Intresset för utökade kontakter mellan lagtingets utskott och Nordiska rådet var stort.

Parlamentariska stipendiater

Delegationen stod under året värd för två delegationer av stipendiater inom ramen för rådets stipendiatprogram för Baltikum och Nordens närområden. Den första delegationen, som besökte Åland i maj 1996 bestod av fem parlamentariker från de baltiska staterna och den andra delegationen, som avlade sitt besök i oktober, bestod av sju parlamentariker från Ryssland. Under de två dagar långa besöken bekantade stipendiaterna sig med självstyrelsen och framför allt lagtinget.

Delegationens berättelse till lagtinget

Delegationens berättelse till lagtinget över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet under perioden den 3 mars 1995 till den 6 mars 1996, överlämnades till lagtinget den 23 maj 1996 och slutbehandlades den 31 maj1996. Berättelsen undergick inte någon utskottsbehandling utan antecknades direkt till kännedom.

BILAGA 2 MEDLEMMAR I RÅDETS PRESIDIUM OCH UTSKOTT 1996:

Presidiet

Dorte Bennedsen *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Knud Enggaard *(Venstre, V)*, DK, president 1996
Geir H. Haarde *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj.)*, IS
Guðmundur Árni Stefánsson *(Alþýðuflokkurinn, A)*, IS
Per Olof Håkansson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Olof Johansson *(Centerpartiet, c)*, S
Mari Kiviniemi *(Suomen Keskusta, Kesk.)*, FIN
Berit Brørby Larsen *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Kjellbjørg Lunde *(Sosialistisk Venstreparti, SV)*, N
Mats Nyby *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*, FIN
Sten Svensson *(Moderata samlingspartiet, m)*, S
Jan P. Syse *(Høyre, H)*, N
Valgerður Sverrisdóttir *(Framsóknarflokkurinn, F)*, IS

Nordenutskottet

Arne Andersson *(Moderata samlingspartiet, m)*, S
Janina Andersson *(Vihreä Liitto, Vihr.)*, FIN
Widar Andersson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Kjell Magne Bondevik *(Kristelig Folkeparti, KrF)*, N, ordförande i utskottet
Aage Brusgaard *(Fremskridtspartiet, FP)*, DK
Anneliese Dørum *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Hans Engell *(Det Konservative Folkeparti, KF)*, DK*
Olof Erland *(Liberalerna på Åland, lib.)*, ÅL
Henning Grove *(Det Konservative Folkeparti, KF)*, DK*
Jonna Grønver *(Venstre, V)*, DK
Ulf Guttormsen *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Søren Hansen *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Johan J. Jakobsen *(Senterpartiet, Sp)*, N
Anita Johansson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Elver Jonsson *(Folkpartiet Liberalerna, fp)*, S
Anfinn Kallsberg *(Folkaflokkurinn, Ff)*, FR, vice ordförande i utskottet**
Ossi Korteniemi *(Suomen Keskusta, Kesk.)*, FIN
Karin Lian *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N

Pehr Löv *(Svenska Folkpartiet, SFP)*, FIN
Maggi Mikaelsson *(Vänsterpartiet, v)*, S***
Jonathan Motzfeldt *(Siumut, Si)*, GR
Berit Oscarsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S, vice ordförande i utskottet
Marita Petersen *(Javnadarflokkurinn, Jvfl)*, FR
Riitta Prusti *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*, FIN
Solveig Sollie *(Kristelig Folkeparti, KrF)*, N
Steingrímur J. Sigfússon *(Alþýðubandalagið, Ab)*, IS
Siri Frost Sterri *(Høyre, H)*, N
Birthe Sörestedt *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Kristen Touborg *(Sosialistisk Folkeparti, SF)*, DK
Marjatta Vehkaoja *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*, FIN

* Hans Engell och Henning Grove avgick i oktober. Engell ersattes av Anne Birgitte Lundholt (KF) och Grove av Kent Kirk (KF).
** Arnfinn Kallsberg avgick i juli. Han ersattes i Nordenutskottet av Jørgen Nicklasen (Ff), som också övertog vice ordförandeskapet i utskottet.
*** Maggi Mikaelsson avgick i oktober. Hon ersattes i nordenutskottet av Charlotta Bjälkebring (v).

Närområdesutskottet

Hanne Andersen *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Peter Angelsen *(Senterpartiet, Sp)*, N
Erik Dalheim *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Ragnveig Frøiland *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N vice ordförande i utskottet*
Martin Glerup *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Jette Gottlieb *(Enhedslisten- de rød grønne, EL)*, DK
Chris Heister *(Moderata samlingspartiet, m)*, S
Ragnhild Queseth Haarstad *(Senterpartiet, p)*, N
Margareta Israelsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Marjut Kaarilahti *(Kansallinen Kokoomus, Kok.)*, FIN
Tarja Kautto *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*, FIN
Inger Koch *(Moderata samlingspartiet, m)*, S
Kaj Larsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S

Hannes Manninen *(Suomen Keskusta, Kesk.)*, FIN
Anders Mølgaard *(Venstre, V)*, DK
Outi Ojala *(Vasemmistoliitto, Vas.)*, FIN**
Yvonne Sandberg-Fries *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S ***
Olof Salmén *(Åländsk Center, ÅC)*, ÅL, vice ordförande i utskottet
Marianne Samuelsson *(Miljöpartiet, mp)*, S
Kimmo Sasi *(Kansallinen Kokoomus, Kok.)*, FIN, ordförande i utskottet
Otto Steenholdt *(Atassut, At)*, GR
Sturla Böðvarsson *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj.)*, IS

* Ranveig Frøiland avgick då hon den 18 december utsågs till statsråd i Norge. Hon ersattes i närområdesutskottet av Sigbjørn Johnsen (A). Erik Dalheim (A) övertog vice ordförande skapet i utskottet.

** Outi Ojala avgick i november då hon valts till ledamot av Europaparlamentet. Hon ersattes i närområdesutskottet av Annika Lapintie (Vas.).

*** Yvonne Sandberg-Fries avgick i oktober. Hon ersattes i Nordiska rådet av Reynold Furustrand (s)

Europautskottet

Børge Bakkholt *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Carl Bildt *(Moderata samlingspartiet, m)*, S
Paul Chaffey *(Sosialistisk Venstreparti, SV)*, N, vice ordförande i utskottet
John Dale *(Senterpartiet, Sp)*, N
Eirin Faldet *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Carl I. Hagen (Fremskrittspartiet, FrP), N
Svend Erik Hovmand *(Venstre, V)*, DK
Sinikka Hurskainen *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*, FIN
Liisa Hyssälä *(Suomen Keskusta, Kesk.)*, FIN
Thorbjørn Jagland *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N*
Bjarne Kallis *(Suomen Kristillinen Liitto, SKL)*, FIN
Heikki Koskinen *(Suomen Keskusta, Kok.)*, FIN
Berit Löfstedt *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Vibeke Peschardt *(Radikale Venstre, RV)*, DK
Sigríður Anna Þórðardóttir *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj.)*, IS
Siv Friðleifsdóttir *(Framsóknarflokkurinn, F)*, IS, viceordförande i utskottet
Ole Stavad *(Socialdemokratiet, S)*, DK, ordförande i utskottet
Alf Svensson *(Kristdemokraterna, kd)*, S**

Nils T. Svensson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S
Anders Talleraas *(Høyre, H)*, N
Erkki Tuomioja *(Suomen Sosialidemkraattinen Puolue, SDP)*, FIN
Jarmo Wahlström *(Vasemmistoliitto, Vas.)*, FIN

* Thorbjørn Jagland utsågs den 25 oktober till statsminister i Norge. Han efterträddes i närområdesutskottet av Tom Thoresen (A).
** Alf Svensson avgick i oktober. Han ersattes i närområdesutskottet av Ingrid Näslund (kd).

Valkommittén

Dorte Bennedsen *(Socialdemokratiet, S)*, DK
Per Olof Håkansson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S, vice ordförande i kommittén
Kjellbjørg Lunde *(Sosialistisk Venstreparti, SV)*, N
Olof Salmén *(Åländsk Center, ÅC)*, ÅL, ordförande i valkommittén
Sigríður Anna Þórðardóttir *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj)*, IS
Solveig Sollie *(Kristelig Folkeparti, KrF)*, N
Anders Talleraas *(Høyre, H)*, N

Kontrollkommittén

Erik Dalheim *(Det Norske Arbeiderparti, A)*, N
Anita Johansson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*, S, ordförande i kommittén
Pehr Löv *(Svenska Folkpartiet, SFP)*, FIN
Vibeke Peschardt *(Radikale Venstre, RV)*, DK, vice ordförande i kommittén
Sigríður Anna Þórðardóttir *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj)*, IS

BILAGA 3 MEDLEMMAR OCH PARTIER I PARTIGRUPPER:

Den konservativa gruppen

Danmark:	*Det Konservative Folkeparti (KF)*
	Hans Engell**
	Henning Grove**
Færøerne:	*Folkepartiet (Fólkaflokkurinn, Ff)*
	Arnfinn Kallsberg***
Finland:	*Nationella Samlingspartiet (Kansallinen Kokoomus, Kok.)*
	Heikki Koskinen
	Marjut Kaarilahti
	Kimmo Sasi*
Island:	*Selvstændighedspartiet (Sjálfstæðisflokkurinn, Sj)*
	Geir H. Haarde, ordförande för partigruppen*
	Sigríður Anna Þórðardóttir
	Sturla Böðvarsson
Norge:	*Høyre (H)*
	Siri Frost Sterri
	Jan P. Syse*
	Anders Talleraas
Sverige:	*Moderata samlingspartiet (m)*
	Arne Andersson
	Carl Bildt
	Chris Heister
	Inger Koch
	Sten Svensson*

** Ingick i Konservativa gruppens arbetsutskott.

** Han Engell och Henning Grove avgick i oktober. De ersattes av Anne Birgitte Lundholt och Kent Kirk (KF).

*** Arnfinn Kallsberg avgick i juli. Han ersattes i konservativa gruppen i augusti av Jørgen Nicklasen (Ff).

Mittengruppen

Danmark:	*Venstre (V)* Knud Enggaard, ordförande i partigruppen* Jonna Grønver Svend Erik Hovmand Anders Mølgaard *Radikale Venstre (RV)* Vibeke Peschardt
Grønland:	*Atassut (A)* Otto Steenholt
Finland:	*Centern i Finland (Suomen Keskusta, Kesk.)* Liisa Hyssälä Mari Kiviniemi* Ossi Korteniemi Hannes Manninen *Gröna Förbundet (Vihreä Liitto, Vihr..)* Janina Andersson *Finlands Kristliga Förbund (Suomen Kristillinen Liitto, SKL.)* Bjarne Kallis *Svenska Folkpartiet (SFP)* Pehr Löv
Åland:	*Liberalerna på Åland (lib)* Olof Erland *Åländsk Center (ÅC)* Olof Salmén
Island:	*Fremskridtspartiet (Framsóknarflokkurinn, F)* Siv Friðleifsdóttir Valgerður Sverrisdóttir*

Norge: *Senterpartiet (Sp)*
Peter Angelsen
John Dale
Ragnhild Queseth Haarstad
Johan J. Jakobsen, vice ordförande i partigruppen*

Kristelig Folkeparti (KrF)
Kjell Magne Bondevik,
Solveig Sollie*

Sverige: *Centerpartiet (c)*
Olof Johansson

Folkpartiet liberalerna (fp)
Elver Jonsson*

Miljöpartiet (mp)
Marianne Samuelsson

Kristdemokraterna (kd)
Alf Svensson**

* Ingick i Mittengruppens arbetsutskott.
** Alf Svensson avgick i oktober. Han ersattes i mittengruppen av Ingrid Näslund (kd)

Socialdemokratiska gruppen

Danmark: *Socialdemokratiet (S)*
Hanne Andersson
Børge Bakkholt
Dorte Bennedsen, ordförande i partigruppen*
Martin Glerup
Søren Hansen
Ole Stavad*

Färöarna: *Javnaðarflokkurinn (Jvfl)*
Marita Petersen

Grönland:	*Siumut (Si)* Jonathan Motzfeldt
Finland:	*Finlands Socialdemokratiska Parti (Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)* Sinikka Hurskainen Tarja Kautto Mats Nyby* Riitta Prusti Erkki Tuomioja Marjatta Vehkaoja
Island:	*Det socialdemokratiska partiet (Alþýðuflokkurinn, A)* Guðmundur Árni Stefánsson*
Norge:	*Det Norske Arbeiderparti (A)* Erik Dalheim Anneliese Dørum Eirin Faldet Ranveig Frøiland* ** Ulf Guttormsen Thorbjørn Jagland*** Berit Brørby Larsen* Karin Lian
Sverige:	*Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)* Widar Andersson Per Olof Håkansson* Margareta Israelsson Anita Johansson* Kaj Larsson Berit Löfstedt Berit Oscarsson* Yvonne Sandberg-Fries**** Nils T Svensson Birthe Sörestedt

* Ingick i den socialdemokratiska partigruppens styrelse

** Ranveig Frøiland utsågs i december till statsråd i Norge. Hon ersattes i den socialdemokratiska gruppen av Sigbjørn Johnsen.
*** Thorbjørn Jagland utsågs i slutet av oktober till statsminister i Norge. Han ersattes i den socialdemokratiska gruppen av Tom Thoresen
**** Yvonne Sandberg-Fries avgick i oktober. Hon ersattes i socialdemokratiska gruppen av Reynold Furustrand (s)

Vänstersocialistiska gruppen

Danmark:	*Sosialistisk Folkeparti (SF)* Kristen Touborg
	Enhedslisten - de rød grønne (EL) Jette Gottlieb
Finland:	*Vänsterförbundet (Vasemmistoliitto, Vas.)* Outi Ojala, ordförande i partigruppen* ** Jarmo Wahlström
Island:	*Folkealliancen (Alþýðubandalagið, Ab)* Steingrímur J. Sigfússon
Norge:	*Sosialistisk Venstreparti (SV)* Paul Chaffey Kjellbjørg Lunde
Sverige:	*Vänsterpartiet (v)* Maggi Mikaelsson, vice ordförande i partigruppen* ***

* Outi Ojala fungerade som gruppens ordförande till sin avgång då hon ersattes av Jarmo Wahlström. Maggi Mikaelssson fungerade som vice ordförande till sin avgång då hon ersattes av Steingrímur J. Sigfússon.
** Outi Ojala valdes i oktober till europaparlamentet. Hon ersattes i vänstersocialistiska gruppen av Annika Lapintie (Vas).
*** Maggi Mikaelsson avgick i oktober. Hon ersattes i vänstersocialistiska gruppen av Charlotta Bjälkebring (v).

BILAGA 4 MEDLEMMAR I DELEGATIONERNA:

Danmarks delegation:

Hanne Andersen *(Socialdemokratiet, S)*
Børge Bakkholt *(Socialdemokratiet, S)*
Dorte Bennedsen *(Socialdemokratiet S)*, vice ordförande i delegationen
Aage Brusgaard *(Fremskridtspartiet FP)*
Hans Engell *(Det Konservative Folkeparti, KF)**
Knud Enggaard *(Venstre, V)*, ordförande i delegationen
Martin Glerup *(Socialdemokratiet, S)*
Jette Gottlieb *(Enhedslisten - de rød grønne, EL)*
Henning Grove *(Det Konservative Folkeparti, KF)**
Jonna Grønver *(Venstre, V)*
Søren Hansen *(Socialdemokratiet, S)*
Svend Erik Hovmand *(Venstre, V)*
Anders Mølgaard *(Venstre, V)*
Vibeke Peschardt *(Radikale Venstre, RV)*
Ole Stavad *(Socialdemokratiet, S)*
Kristen Touborg *(Sosialistisk Folkeparti, SF)*

* Hans Engell och Henning Grove avgick i oktober. De ersattes av Anne-Birgitte Lundholt (KF) och Kent Kirk (KF)

Färöarnas delegation:

Marita Petersen *(Javnadarflokkurinn, Jvfl)*
Arnfinn Kallsberg *(Folkaflokkurinn, Ff)**

* Arnfinn Kallsberg avgick i juli. Han ersattes i augusti i delegationen av Jørgen Nicklasen (Ff)

Grönlands delegation:

Jonathan Motzfeldt *(Siumut, Si)*
Otto Steenholdt *(Atassut, At)*

Finlands delegation:

Janina Andersson (*Vireä Liitto, Vihr.)*
Sinikka Hurskainen *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*
Liisa Hyssälä *(Suomen Keskusta, Kesk.)*
Marjut Kaarilahti *(Kansallinen Kokoomus, Kok.)*
Bjarne Kallis *(Suomen Kristillinen Liitto, SKL)*
Tarja Kautto *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*
Mari Kiviniemi *(Suomen Keskusta, Kesk.)*
Ossi Korteniemi *(Suomen Keskusta, Kesk.)*
Heikki Koskinen (*Kansallinen Kokoomus, Kok.)*
Pehr Löv *(Svenska Folkpartiet, SFP)*
Hannes Manninen *(Suomen Keskusta, Kesk.)*
Mats Nyby *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*
Outi Ojala *(Vasemmistoliitto, Vas.)*, ordförande i delegationen t o m den 19 november*
Riitta Prusti *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*
Kimmo Sasi *(Kansallinen Kokoomus, Kok.)*, vice ordförande i delegationen
Erkki Tuomioja *(Suomen Sosialdemokraattinen Puolue, SDP)*
Marjatta Vehkaoja *(Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, SDP)*
Jarmo Wahlström *(Vasemmistoliitto, Vas.)*, ordförande i delegationen fr o m den 26 november

* Outi Ojala lämnade sin plats då hon i oktober valdes till europaparlamentet. Hon ersattes i finska delegationen av Annika Lapintie.

Ålands delegation:

Olof Erland *(Liberalerna på Åland, lib)*
Olof Salmén *(Åländsk Center, ÅC)*

Islands delegation

Geir H. Haarde *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj.)*
Guðmundur Árni Stefánsson *(Alþýðuflokkurinn, A)*, vice ordförande i delegationen
Sigríður Anna Þórðardóttir *(Sjálfstæðisflokkurinn, Sj)*
Siv Friðleifsdóttir *(Framsóknarflokkurinn, F)*

Steingrímur J. Sigfússon *(Alþýðubandalagið, Ab)*
Sturla Böðvarsson *(Sjalfstæðisflokkurinn, Sj.)*
Valgerður Sverrisdóttir *(Framsóknarflokkurinn, F)*, ordförande i delegationen

Norges delegation

Peter Angelsen *(Senterpartiet, Sp)*
Kjell Magne Bondevik *(Kristelig Folkeparti, Krf)*
Paul Chaffey *(Sosialistisk Venstreparti, SV)*
John Dale *(Senterpartiet, Sp)*
Erik Dalheim *(Det Norske Arbeiderparti, A)*
Anneliese Dørum *(Det Norske arbeiderparti, A)*
Eirin Faldet *(Det Norske Arbeiderparti, A)*
Ranveig Frøiland *(Det Norske Arbeiderparti, A)**
Ulf Guttormsen *(Det Norske Arbeiderparti, A)*
Carl I. Hagen *(Fremskrittspartiet, FrP)*
Ragnhild Queseth Haarstad *(Senterpartiet, Sp)*
Torbjørn Jagland *(Det Norske Arbeiderparti, A)***
Johan J. Jakobsen *(Senterpartiet, Sp)*, vice ordförande i delegationen
Berit Brørby Larsen *(Det Norske Arbeiderparti,* A), ordförande i delegationen
Karin Lian *(Det Norske Arbeiderparti, A)*
Kjellbjørg Lunde *(Sosialistisk Venstreparti, SV)*
Solveig Sollie *(Kristelig Folkeparti, KrF)*
Siri Frost Sterri *(Høyre, H)*
Jan P. Syse *(Høyre, H)*
Anders Talleraas *(Høyre, H)*

* Ranveig Frøiland utsågs i december till statsråd i Norge. Hon ersattes i norska delegationen av Sigbjørn Johnsen

** Torbjörn Jagland utsågs i oktober till statsminister i Norge. Han ersattes i norska delegationen av Tom Thoresen

Sveriges Delegation

Arne Andersson *(Moderata samlingspartiet, m)*
Widar Andersson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Carl Bildt *(Moderata samlingspartiet, m)*
Maggi Mikaelsson *(Vänsterpartiet, v)**

Chris Heister *(Moderata samlingspartiet, m)*
Per Olof Håkansson (*Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s*), vice ordförande i delegationen
Margareta Israelsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Anita Johansson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Olof Johansson *(Centerpartiet, c*), ordförande i delegationen
Elver Jonsson *(Folkpartiet Liberalerna, fp)*
Inger Koch *(Moderata samlingspartiet, m*)
Kaj Larsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Berit Löfstedt *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Berit Oscarsson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Yvonne Sandberg-Fries *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)***
Marianne Samuelsson *(Miljöpartiet, mp*)
Alf Svensson (Kristdemokraterna, kd)***
Nils T. Svensson *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*
Sten Svensson *(Moderata samlingspartiet, m)*
Birthe Sörestedt *(Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)*

* Maggi Mikaelsson avgick i oktober. Hon ersattes i svenska delegationen av Charlotta Bjälkebring (v).
** Yvonne Sandberg-Fries avgick i oktober. Hon ersattes i svenska delegationen av Reynold Furustrand (s)
*** Alf Svensson avgick i oktober. Han ersattes i svenska delegationen av Ingrid Näslund (kd)

BILAGA 5 MEDLEMSFÖRSLAG OCH MINISTERRÅDSFÖRSLAG BEHANDLADE UNDER 1996

Presidiet

Medlemsförslag:

A 1123/p om säkerhetspolitik; ej slutbehandlat.
A 1137/p om säkerhet i Norden; ej slutbehandlat.
A 1139/p om ny arbetsordning för Nordiska rådet; internt beslut 2/1996.
A 1141/p om konferens om säkerhetsfrågor; internt beslut 1/1996.
A 1142/p om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX; ej slutbehandlad.

Ministerrådsförslag:

B 161/ p; C2 Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1997 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet) rek.nr. 10/1996.

Nordenutskottet

Medlemsförslag:

A 1115/nord om utvecklande av informationsteknologisk kompetens på medieområdet;ingen åtgärd.
A 1124/nord om åtgärder till skydd av den nordiska fjällvärlden, rapportör Ulf Guttormsen (A); ingen åtgärd.
A 1125/nord om nordisk samverkan kring en användbar informationsteknologi; rek.nr. 13/1996.
A 1128/nord om ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden, rapportör Pehr Löv (SFP); rek.nr. 14/1996.
A 1129/nord om grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken, rapportör Håkan Strömberg (s); rek.nr. 15/1996.
A 1130/nord om det framtida samarbetet mellan frivilliga nordiska organisationer och de officiella nordiska samarbetsorganen, rapportör: Johan J. Jakobsen (Sp); interna beslut nr. 4/1996 och 5/1996.

A 1131/nord om gemensamt nordiskt system för överföring av sjukjournaluppgifter mellan länderna; rek. nr. 16/1996.
A 1132/nord om samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper; rek. nr. 17/1996.
A 1138/nord om utökat TV-samarbete i Norden; ej slutbehandlat.
A 1140/nord om kamp mot sexuellt utnyttjande av barn; rek. nr. 18/1996.

Ministerrådsförslag:

B 159/nord om en nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999; framställning nr. 3/1996.
B 162/nord om samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningsarbetet; rek. nr. 11/1996.
B 164/nord om Västnorden-Fondens framtid; rek. nr. 12/1996.

Ministerrådets handlingsplaner:

Handlingsplan för det nordiska jämställdhetsarbetet 1996.
Handlingsplan för det nordiska jämställdhetsarbetet 1997.

Ministerrådets redogörelser:

Det nordiska samarbetet på kulturområdet - Nordiska Ministerrådets redogörelse för prioriteringar i det framtida nordiska samarbetet på kulturområdet och för genomförandet av nysatsningar på kulturområdet 1994-1996.
En kommande Norden- Nordiska ministerrådets statusrapport om genomförandet av handlingsplan för barns- och ungdomars kultursamarbete 1996-2000.
Rapport till de nordiska ländernas statsministrar. Nysatsningar på kultur, utbildning och forskningsområdena 1994-1996 (juni 1995) jämte tilläggsinformation om nysatsningarna inom utbildning och forskning 1995-96 (september 1996).

Närområdesutskottet

Medlemsförslag: A 1107/p om att arrangera ett baltiskt-nordiskt Forum i samarbete med Baltiska rådet i ett av de baltiska länderna senast 1997.

Ministerrådsförslag: B 158/m om nordisk miljöstrategi 1996-2000.

Miniterrådets samarbets-och handlingsprogram/ planer:

Nordiskt energiforskningsprogram 1995-99.
Nordisk miljöstrategi 1996- 2000.
Program för miljöforskning 1993-1997.
HELCOMs Östersjöhandlingsprogram.
Handlingsprogram för samarbete i det arktiska området 1996.
Industriella aktionsprogrammet för närområdena.
Baltiska inversteringsprogrammet 1996-1999.
Arbetsprogram för Nordens närområden och nordisk närområdestrategi 1994.
Plan för koordinering av det nordiska rättsutvecklingsbiståndet till Baltikum 1993.
Handlingsplan för ökad trafiksäkerhet i Baltikum.

Europautskottet

Medlemsförslag: A 1127/euro om koordinerad nordisk arbetsmarknadsstrategi; rek. nr. 9/1996.
A 1136/euro om åtgärder mot arbetslösheten; rek. nr. 9/1996.

Presidiet

Medlemsförslag A 1123/p om säkerhetspolitik.
A 1139/p om säkerhet i Norden.
A 1139/p om ny arbetsordningför Nordiska rådet.
A 1141/p om temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden.

BILAGA 6 MEDLEMMARS FRÅGOR UNDER ÅRET

E 1 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) angående åtgärder för att samordna infrastrukturutbyggnad av transportkorridoren Oslo - Göteborg (väckt av Elver Jonsson). Besvarad 1996 01 23.

E 2 Skriftlig fråga till Finlands regering angående överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för personer med högre utbildning (ställd av Kjellbjørg Lunde). Besvarad 1996 02 27.

E 3 Skriftlig fråga till Danmarks och Norges regeringar angående undervisning i danska och norska i Finland (väckt av Kimmo Sasi) Besvarad 1996 05 02.

E 4 Skriftlig fråga till Finlands regering angående undervisningen i danska och norska i Finland (ställd av Siri Frost Sterri). Besvarad 1996 04 10.

E 5 Skriftlig fråga till norska regeringen angående Norges valfångst (ställd av Marianne Samuelsson). Besvarad 1996 08 09.

E 21 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående fastställande av budget 1997 (ställd av Per Olof Håkansson). Besvarad 1996 12 09.

E 22 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående nyhetsartikeln "Sverige får kritik för sin Östersjöpolitik", publicerad i "Politik i Norden - en avis om nordiskt samarbete" (ställd av Per Olof Håkansson). Besvarad 1996 12 18.

E 23 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående finansieringsmöjligheterna för det folkliga nordiska samarbetets olika projekt som ligger utanför det egentliga kultursamarbetet samt för olika projekt inom närområdesutskottet (ställd av Pehr Löv). Besvarad 1996 12 18.

BILAGA 7 MEDDELANDE OM INTERNA BESLUT

Nr 1/1996 ***Anordnande av temakonferens om säkerhet (A 1141/p)***

Nordiska rådet godkänner presidiets förslag om att hålla en temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden före utgången av 1997.

Meddelande: Nordiska rådet genomförde en temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden den 25 – 26 augusti 1997 i Helsingfors.

Nr 2/1996 ***Ny arbetsordning för Nordiska rådet (A 1139/p)***

Nordiska rådet godkänner presidiets förslag till ny arbetsordning för Nordiska rådet och godkänner att arbetsordningen träder i kraft den 1 januari 1997, bortsett från kapitel 7: Val, som träder ikraft omgående.

Meddelande: Presidiet konstaterar att beslutet har trätt i kraft.

Nr 3/1996 ***Uppföljning av revisionen av Nordiska rådets verksamhet (C 9/k)***

Nordiska rådet begär att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet åtgärdas.

Meddelande: Presidiet konstaterar att de påtalade bristerna i styrningen av rådets verksamhet håller på att åtgärdas.

Nr 4/1996 ***Nordens folkliga församling (A 1130/nord)***

Nordiska rådet anser

att Nordens Folkliga Församling skall fortsätta som ett centralt forum for dialog och samarbete mellan Nordiska rådet och de frivilliga organisationerna i Norden;

att en evaluering av arrangemanget genomförs efter NFF 1998, som underlag för en utvärdering av NFF som forum för dialog och sammarbete. En dylik evaluering skall omfatta både omfattning, form och innehåll;

att Nordiska rådet sörjer för att NFF - eller ett motsvarande arrangemang – ges tillräckligt ekonomiskt stöd över de nordiska

budgettarna, för att möjliggöra att traditionerna från Hvidovre og Vasa videreförs.

Meddelande: Presidiet vill forsätta behandlingen av beslutet om Nordens folkliga församling.

Nr 5/1996 ***Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna (A 1130/nord)***

Nordiska rådet anser
att Nordiska rådet arrangerar temakonferanser eller höringar mellan rådet och de frivilliga organisationerna när det foreligger behov av detta. Initiativ till sådana arrangemang kan komma både från organisationerna och från Nordiska rådet;
att Nordiska rådet är medarrangör av förberedande möten mellan organisastionerna och Nordiska rådets presidium, i åren mellan mötena i Nordens Folkliga Fösamling;
att Nordiska rådets olika utskott och arbetsgrupper uppmuntras till att etablera kontakt med grupper av nordiska organisationer som täcker ett motsvarande område;
att de nationella delegationerna uppmanas till att etablera regelmässiga kontaktmöten med de frivilliga organisationerna;
att de frivilliga organisationerna stimuleras till att engagera sig i nätverksbyggande med närområdena.

Meddelande: Presidiet konstaterar att Nordiska rådets kontakter med frivilliga organisationer är under forsatt behandling bl. a. med hänvisning till att Nordiska ministerrådet är i färd med att utarbeta ett förslag till en strategi för samarbetet med de frivilliga organisationerna.

Statsministrarnas redogörelse

framförd av statsminister Göran Persson vid Nordiska rådets 49:e session

Herr president, mina damer och herrar ! Jag vill å de nordiska statsministrarnas vägnar lämna en allmän redogörelse för rådet av hur vi ser på det nordiska samarbetet, vilken riktning vi vill att det skall ta och hur vi bör använda oss av det i vårt deltagande i internationella organ. Jag kommer också att översiktligt redovisa inriktningen av det svenska ordförandeskapet under 1998. "Norden är hemma". Så kan man illustrera den känsla om samhörighet som jag tror att de allra flesta människor i de nordiska länderna har gemensam. En känsla av att höra samman, som också gör det lätt att komma samman, en känsla som hämtar sin näring i en gemenskap som omfattar historia, kultur och språk, men också i en värdegemenskap kring människosyn, demokrati och rättvisa. Vi har en samsyn i grundläggande samhällsfrågor och en gemensam övertygelse om vilken typ av samhälle som bäst tillgodoser mänskliga behov.

Detta är Norden. I detta Norden känner vi oss hemma. Jag tror också att för många av oss nordisk identitet är ett sätt att förhålla sig till varandra, en enkelhet och direkthet i umgänget, en enkelhet i samtalston, som skapar alldeles speciella förutsättningar för oss att göra affärer med varandra. Den enkelheten bottnar främst i förmågan att åtminstone hyggligt kommunicera utan tolk. Att göra affärer behöver dessutom inte bara vara kommersiellt. Det kan också vara fråga om umgänge inom politiken, inom folkrörelserna och familjer och vänner emellan. Vi hör hemma i denna krets.

Nordiskt samarbete har på något sätt alltid funnits, även om man inte behöver gå tillbaka till Kalmarunionen för 600 år sedan för att finna exempel. Nordiskt samarbete är tack och lov oändligt mycket mer än det som äger rum mellan parlament, regeringar och myndigheter. Den stora mängden av nordiskt samarbete sker utan politiska handlingsplaner och utan särskilda budgetar - utan krusiduller - därför att de som deltar tycker att det gagnar deras intressen. Det är den basen, rejält folkligt förankrad, som är tryggheten i den nordiska samarbetsmodellen.

Vår närhet och vårt samarbete är en grundsten för stabilitet och fred i vår region. Den har gett oss erfarenheter som kan bilda mönster för andra länder och regioner. Under sitt ordförandeskap 1998 vill Sverige verka för

att samarbetet förblir en god plattform för konkret samverkan inom Norden. Likaså vill vi verka för samstämt agerande utåt i olika internationella sammanhang, i Östersjöområdet, i Europa och globalt.

Sveriges ordförandeskap i det nordiska samarbetet har ambitionen att förtydliga samarbetets politiska dimensioner. Det skall utövas aktivt för att söka nordisk sammanhållning och samsyn, säkra kontinuitet och fullfölja pågående arbete.

När jag nu kommer in på redogörelsen är det två saker som kommer att gå som en röd tråd i samarbetsfrågan. Det är den europeiska dimensionen, där Norden oavsett om man är medlem eller inte i EU spelar en viktig roll.

Det andra dimension som kommer att gå genom framställningen är samarbetet i närområdet. Jag tänker på våra baltiska vänner, som finns i samma del av Europa som våra länder. De knyter allt fastare band med oss. För varje dag som går så vävs de gamla trådarna på ömse sidor om Östersjön återigen samman. mellanfolkligt och kommersiellt, alltid utgående från att det är ett naturligt intresse för oss båda. Vi hör ihop. Också de är en del av samma typ av gemenskap som vi känner inom Norden. Här finns en europeisk och en baltisk dimension. Den baltiska dimensionen kan gott beskrivas så som Paavo Lipponen har gjort, som en nordlig dimension inom EU. Denna nordliga dimension omfattar Östersjösamarbetet och Barenssamarbetet liksom också de arktiska frågorna.

Det är en fantastisk tid som vi lever i, med oerhörda möjligheter. Ingen generation före oss i ett nordisk råd har kunnat peka på möjligheter av det slag som vi kan peka på, en säkerhetspolitisk omgivning som är mer lovande än på många decennier. I en sådan omgivning möts nu fria demokratiska stater i ett ömsesidigt samarbete. Öppna marknadsekonomier möts i en tävlan, allt syftande till att de bättre förutsättningar för våra medborgare att utvecklas och leva i fred och välfärd. Det är den möjligheten som ligger framför oss och som rådets arbete syftar till att utveckla och ta till vara. Låt mig närmare gå in på detta.

Herr president! Vi vill från det svenska ordförandeskapets sida samarbeta inåt på områden där samnordiska lösningar ger klara fördelar framför nationella eller bredare internationella engagemang. Det bör koncentreras till samhällets centrala uppgift att skapa arbete, en god miljö och trygghet för medborgarna. Nordisk kultur och språkgemenskap skall vidmakthållas och vidareutvecklas. Systemen för rörlighet inom Norden måste ses om och vårdas så att de fungerar väl i enskilda nordbors vardag. Vi vill att det nordiska samarbetet flätas närmare samman med ländernas agerande i Östersjöregionen, Barents- och Arktis. Östersjöområdet har förutsättningar att bli den snabbast växande regionen i Europa under en lång följd av år. Här finns en kombination av snabbt växande unga marknadsekonomier och mogna välfärdsstater som de nordiska länderna, vilka har sanerat sina

statsfinanser och är på väg uppåt igen. Den säkerhetspolitiska situationen i regionen är gynnsam.

Här vill jag stanna. Har vi egentligen någon gång i Norden riktigt på djupet analyserat vad det betyder att Sverige,. Finland, Norge, Island och Danmark alla har gått igenom en statsfinansiell kris i välfärdssamhället, av ungefär samma slag? Sverige var det land som sist och kanske djupast in i krisen, men vi såg den i Danmark på 80-talet, senare i Island och i Norge, och i Finland var den ungefär samtidigt som i Sverige.

Vi har bevarat vår samhällsmodell, den nordiska välfärdsmodellen, och är stolta över den. Vi tror att den ger människor frihet. Men vi har också sanerat våra offentliga finanser. Välfärdsmodellen står återigen på fast grund. Nu kan dessa länder samarbeta med unga växande marknadsekonomier på andra sidan Östersjön:
S:t Petersburgsområdet och Polen. Vilka möjligheter representerar detta rent ekonomiskt? De har det som vi behöver, och vi i vår tur behöver faktiskt deras efterfrågan. Här har vi en tydlig situation, som kan beskrivas så, att alla parter vinner på ett fördjupat samarbete.

När vi ofta i Sverige säger att den nordiska regionen och Östersjöregionen i Europa kommer att kunna vara Europas snabbast växande region i ett ekonomiskt perspektiv under de kommande tjugo åren är det ingen överdrift. Vi lever i den delen av Europa. Vi som har gått igenom en tuff period kan nu faktiskt räta lite på ryggen, lyfta blicken och se de möjligheter som finns i detta nu i ett samarbete runt Östersjön. På 15-20 års sikt följer detta logiskt av påståendet att dessa ekonomier nu har kommit i ordning och att vi i vår tur har lyckats få bort inflationen i våra system. Den här möjligheten skall vi inte missa. Den är vårt gemensamma ansvar, och den skall vi ta.

Att bidra till säkerhet, stabilitet och en gynnsam ekonomisk och social utveckling i närområdet är en gemensam nordisk angelägenhet. Nordiskt närområdessamarbete skall vara en strategisk komponent i Nordens samlade insatser och ett konstruktivt komplement till annat regionalt samarbete med anknytning till Östersjöregionen, Barentsområdet och Arktis. Vi vill att Norden skall vara med om att forma det nya Europa genom att vi baserar vårt agerande på den samsyn vi har i centrala samhällsfrågor.

Nordiska samarbetsstrukturer skall utnyttjas systematiskt för avstämning och, när förutsättningar finns, samstämt agerande i aktuella EU/EES-frågor liksom i det bredare Europasamarbetet. Vi kommer som ordförandeland på nordiskt plan att verka för att den fria rörlighet för personer i Europa som finns kan genomföras med bibehållen passfrihet inom Norden. Den nordiska passunionen är en omistlig del av vårt samarbete. Vi vill att en gemensam nordisk röst fortsätter att tala ut över världen, varigenom länder lyssnar till oss och respekterar oss. Nordisk samverkan inom ramen

för det globala samarbetet måste forsätta, även om tillhörigheten till skilda mellanstatliga sammanslutningar emellanåt sätter formella gränser. Vi kan använda vår gemensamma styrka för att främja ett fortsatt nordiskt engagemang för ett starkare FN och för fredsbevarande insatser. Som ordförandeland skall Sverige fortsätta den goda traditionen med nära kontakter och täta samråd i utrikespolitiska frågor. Initiativ tas till yttgerligare samverkan mellan de politiska ledningarna i utrikesdepartementen vid sidan av de återkommande utrikesministermötena.

Det var naturligtvis helt i sin ordning när statsministrarna i dag antog ett uttalande där vi stödjer FN:s generalsekreterares ansträngningar att reformera FN. Nordiska länder är engagerade medlemmar i FN. Samarbetet om dessa frågor ger ökad tyngd och betydelse för världssamfundets utveckling.

Jag hälsar den nye norske kollega välkommen i ämbetet och tackar för ett konstruktivt bidrag redan under dagens överläggningar omkring FN:s reformering.

Herr president! Två breda profilfrågor skall prägla Sveriges ordförandeskap. Norden bör samverka närmare för ökad sysselsättning liksom för att ställa om Norden och dess närområde till en ekologiskt hållbar region. Detta är två politiskt helt centrala verksamhetsfält, där det finns mer att göra på nordiskt plan och där det finns en tydlig bäring på nordisk samverkan i relation till närområdet och i det vidare Europasamarbetet. Genom samstämt agerande i närområdet kan vi gemensamt och systematiskt bidra till att undanröja hinder för ekonomisk tillväxt och samlas runt viljan att skapa en blomstrande region i norra Europa. Tillsammans skall vi utöva inflytande på EU:s dagordning i miljöfrågor.

Sverige vill att dessa två initiativ får brett genomslag i regeringssamarbetet och blir en angelägenhet över sektorsgränsen. Arbetet skall hållas samman under direkt och aktiv politisk ledning. Låt mig med några korta kommentarer illustrera vårt tänkande.

En konsekvens av den höga arbetslösheten i Europa är växande klyftor och sociala och ekonomiska problem får individer och samhälle. Därför är kampen mot arbetslösheten vår tids största utmaning. Ett helhetsperspektiv på arbetet är nödvändigt. Därför måste en rad politikområden samverka. Grunden läggs genom den ekonomiska politiken. Därtill kommer ökade insatser inom forskning, utbildning och kompetensutveckling på alla nivåer - det finns ett positivt samband mellan utbildning och tillväxt. Därutöver krävs bättre samordning mellan arbetsmarknads-, regional- och näringspolitik. Detta måste ske med insikt om den betydelse som jämställdheten mellan könen har för ekonomisk utveckling och tillväxt i våra länder. Denna huvudsakligen inrikespolitiska process måste paras med att ge sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågorna ökad tyngd i EU-arbetet, inte

minst genom förverkligande av intentionerna i det nya kapitlet om sysselsättning i EU-fördraget.

Mer bör kunna göras på nordisk bas. Alla våra länder är relativt små, öppna och starkt handelsberoende ekonomier. Allteftersom världsekonomien internationaliseras utvecklas detta förhållande till en konkurrensfördel. Samtidigt framstår de kvarvarande handelshindren inom Norden som alltmer irrationella. Det är viktigt. Vi vill ha fri handel i världen. Det är till fördel inte bara för våra länder utan också för ekonomins totala funktionssätt och därmed alltfler människors välfärd. Om vi driver detta internationellt, skall vi också hemma i Norden klara att ta bort de hinder som ännu finns kvar.

Trots att de ekonomiska banden länderna emellan är starka, kan förutsättningarna för tillväxt och ökad sysselsättning bli ännu mera gynnsamma. Det finns ingen anledning för de nordiska länderna att slå följe med majoritetens relativt långsamma takt i förverkligandet av EU:s inre marknad. Det nordiska samarbetet kan inom ramen för förpliktelserna inom EU och EES visa vägen.

Till det som de nordiska länderna har gemensamt hör att vi samtliga ligger i täten i utvecklingen av informationstekniken. Mot bakgrund av informationssamhällets snabba framväxt bör onödiga nationellt motiverade infrastrukturella hinder identifieras och undanröjas.

Därutöver bör små och medelstora företag kunna betrakta de nordiska länderna som sin krångelfria hemmamarknad. Internhandeln inom Norden är stor men kan stimuleras ytterligare. De nordiska ekonomierna kan sammanflätas än mer. Vi bör tillsammans undersöka möjligheterna till samordning av ländernas handelsfrämjande ansträngningar på marknader utanför Norden, särskilt på marknader som kan öppnas för de mindre företagen. Tänk vilken fantastisk möjlighet för ett litet företag att få byta en marknad om 4-5 miljoner inhemska konsumenter i ett nordiskt land mot tillträde till en marknad på exempelvis flera hundra miljoner i USA, i Ryssland eller inom EU! Sådant kan vi hjälpas åt med. Vi kan faktiskt ge varandra ett handtag i det vardagliga arbetet med detta för att underlätta för små och medelstora företag att växa.

Inom ramen för denna förstärkta nordiska satsning för ökad sysselsättning vill Sverige också intensifiera erfarenhetsutbytet på arbetsmarknadspolitikens område.

I det nordiska samarbetet är det viktigt att ta till vara och utveckla Nordens långa tradition av en aktiv arbetsmarknadspolitik. Vi har tagit lärdom av varandras erfarenheter när den nationella arbetsmarknadspolitiken har utformats. Det finns alla skäl att utveckla och stärka detta samarbete. Den nordiska modellen för arbetsmarknadspolitik är en självklar plattform i det utvecklade arbetet med sysselsättningsfrågor inom EU. Detsamma gäller

ansträngningarna för att i samarbete med arbetsmarknadens parter stimulera till kompetensutveckling av anställda, inte minst på IT-området, och på annat sätt förnya arbetsorganisationen.

Sverige kommer under sitt ordförandeskap att verka för ett vidgat erfarenhetsutbyte också i dessa frågor för att därigenom kunna lämna ett gemensamt nordiskt bidrag till ökad produktivitet, effektivitet och tillväxt i Europa.

Sverige kommer under sitt ordförandeskapsår också att verka för att gränsregionala samarbetsprojekt utvecklas och fördjupas. De stora likheterna mellan de nordiska länderna, liksom sociala trygghetssystem som fungerar över gränserna, gör det lättare att skapa en rörlighet mellan arbetsmarknaderna och att bygga vidare på en samverkan som kan bli ett föredöme i övriga Europa. De nätverk som skapas och de erfarenheter som kommer ut av arbetet blir en viktig lärdom när vi skall finna nya former för att öka sysselsättningen och bekämpa arbetslösheten. Eller, enklare uttryckt: Den flexibilitet som ligger i att människor kan röra sig fritt och känner social trygghet, oavsett vilket nordiskt land man vistas i, kan naturligtvis också användas för att pressa tillbaka arbetslösheten, om vi utformar en politik som klokt tar vara på detta. Eller, ännu bättre uttryckt: Det arbete som Nordiska rådet mer än något annat organ har berett vägen för med gemensamma nordiska lösningar ger en gemensam nordisk förutsättning för att utveckla en mera rörlig arbetsmarknad och på sätt pressa tillbaka arbetslösheten. Vad Nordiska rådet har gjort skall fullföljas i arbetslöshetsbekämpningens namn.

Herr President! Med utgångspunkt från den nordiska miljöstrategin för perioden 1996-2000 kommer ett övergripande tema för Sveriges ordförandeskap inom ministerrådet att vara skapandet av ett ekologiskt hållbart samhälle i Norden och dess närområde.

De nordiska länderna har ett internationellt förtroende i miljöfrågor. Med det förtroendet som grundkapital kan vi nu ta nästa steg som en pådrivande internationell kraft och föregångare i arbetet med att ekologiskt, ekonomiskt och socialt bidra till en hållbar utveckling i världen.

Framtidens välfärd kommer att byggas på en effektivare användning av naturresurserna energi, vatten och råvaror. Målet är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Här kan de nordiska länderna visa vägen genom att gemensamt driva utvecklingen i vår region mot ökad miljöanpassning och ekologiskt hållbara samhällen. Norden bör gemensamt kunna göra mer för att främja utvecklingen av renare teknologi och för att utveckla hållbara konsumtionsmönster så att våra samhällen gradvis kan ställas om till ekologiskt hållbar produktion med effektivare utnyttjande av naturresurserna.

Norden kan främja en politik som förenar ekologi, ekonomi och kampen för jobben. På område efter område, steg för steg, måste kunskap och teknik, politiska styrmedel och människors starka vilja användas för att driva på utvecklingen. Vi i Norden har goda förutsättningar att vara ett föredöme i dessa avseenden. Vi har ett brett folkligt engagemang för bevarande av natur och miljö. Vi har starka och pådrivande miljö- och konsumentorganisationer. Våra regeringar vill såväl nationellt som i EU och andra internationella sammanhang verka pådrivande på miljöområdet. Näringslivet har ett ökat intresse för miljön.

Sverige vill verka för en integrering av de nationella energisystemen i Norden och Östersjöregionen. En förbättrad infrastruktur på energiområdet skulle öka försörjningstryggheten och minska belastningen på miljön. Målet är att åstadkomma ett energisystem där energi används så effektivt som möjligt med hänsyn till alla resurstillgångar.

Sverige vill arbeta för att förverkliga Agenda 21 för Östersjön och särskilt verka för effektiv och ändamålsenlig finansiering av miljösatsningar i närområdet. Särskild uppmärksamhet ägnas identifierade särskilda områden- s.k. hot spots - liksom nödvändigheten av framsteg för förbättrad kärnsäkerhet och hantering av atomavfall i Baltikum och nordvästra Ryssland. Vi bör överväga såväl förstärkta nordiska insatser som ökad samverkan med internationella finansiella institutioner.

Ibland har det sagts att denna ansats mot ekologisk uthållighet och mot kretsloppssamhället skulle stå i motsats till ekonomisk utveckling. Ibland hånas vi som driver miljökraven och beskrivs som några som drömmer sig tillbaka till en tid som var. Det är både dumt och fel. Det är tvärtom så, att vår enda möjlighet att leva drägligt på detta jordklot kommer att bestå i att vi har förmågan att utveckla ny teknik, nya, rationella metoder och snål användning av naturens resurser - att bruka, inte förbruka jordens resurser, att nyttja, inte utnyttja.

Jag är övertygad om att nästa stora språng i tillväxten tas just därför att vi tvingas göra den ekologiskt uthållig. I min vision finns det nya i form av energiproduktion, det nya i form av transportlösningar, det nya i form av materialhantering, det nya av kunskap, det nya i form av produktionsorganisation. Det är nytt, det är nytt och det är nytt. Det som är nytt driver tillväxt och utveckling - inte därför att vi längtar tillbaka till någonting som var utan därför att vi utifrån vår utgångspunkt i våra välfärdssamhällen vågar ta klivet in i nästa sekel, vågar ta det steg som syftar till att de som kommer efter oss skall få en bättre värld att leva i. Att i den fasta förvissningen att människan kan, orkar och förmår tänka nytt, utveckla nytt och tänja gränser.

Det är just denna framstegstro och optimism som gör det möjligt att placera den ekologiska drivkraften i denna utvecklings tjänst. Det är inte en längtan tillbaka utan en strävan mot framtiden.

Herr President! Ordförandeskapet är inte bara ett sätt att söka sätta prägel på samarbetet. Det förpliktar också till att under 1998 vidareföra och utveckla ett antal initiativ som Norge tagit som ordförande under 1997.

Detta gäller inte minst att följa upp det nu planerade nordiska ministermötet kring IT-frågor, med inriktning på att förverkliga tanken på ett nordiskt IT-forum. Det gäller också en fortsatt målmedveten satsning på nordisk samverkan inom det försvarsrelaterade området. Vi vill bl.a. verka för ett fastare nordiskt samarbete kring fredsbevarande operationer. Våra gemensamma erfarenheter i Bosnien ger oss en fast grund att stå på.

Sverige vill som orförande i Nordiska ministerrådet ta aktivt ansvar för att påbörjade samarbetsinitiativ bringas till beslut och förverkligande. Det skall ske med ledning av de beslut som Nordiska rådet fattade 1995 om reformering och vitalisering av det nordiska samarbetet, och inom ramen för särskilda sektorsprogram.

Under 1998 ser vi behov av avgörande steg och beslut i en rad viktiga samarbetsfrågor. Låt mig, herr President, bara nämna några:

Insatser för ökad språkförståelse inom Norden. Det är genom förmågan att hyggligt förstå varandras språk som samarbetet börjar och slutar. Vi vill utveckla formerna för utökat TV-samarbete, att inom ramen för en fortsatt stark prioritering av kultur, utbildning och forskning i den nordiska budgeten.

Det energipolitiska samarbetet förs vidare för att stärka stabil tillgång på energi, samtidigt som energisystemen tillmötesgår kravet på bärkraftig utveckling i hela Norden och kring Östersjön.

Nordisk samverkan för att analysera och värdera välfärdssamhällets utveckling, mot bakgrund av den tvärsektoriella genomlysning som gjorts inom Nordiska ministerrådet under de två senaste åren.

Vi vill särskilt förbättra dialogen om den ekonomiska politiken, där en viktig aspekt är att vidmakthålla och säkra den konsolidering av de offentliga finanserna som är en förutsättning för en stabil ekonomisk utveckling och livskraftiga, effektiva samhällsinstitutioner.

Slutligen vill vi stärka samverkan med frivilliga organisationer. Vi behöver er hjälp att förmedla nordbornas krav och behov till oss som har till uppgift att utveckla samarbetet, liksom att i samverkan med oss föra ut samarbetets resultat till dem som rätteligen skall kunna dra nytta av det.

Herr President! Jag har redan nämnt att Sverige under sitt ordförandeskap vill att det nordiska regeringssamarbetets politiska dimension tydliggörs. Konkurrensen om utrymmet i ministrarnas kalendrar hårdnar då andra regionala samarbetsstrukturer kräver engagemang och medverkan.

Samarbetets politiska relevans måste öka. Det måste få tydliga politiska mål, så att det lämnar ett signifikant bidrag till att lösa aktuella gemensamma samhällsproblem. I det arbetet vill regeringarna samverka med Nordiska rådet. Vi vill tillsammans med er parlamentariker, i enlighet med intentionerna i det reformarbete vars grund lades i och med besluten under rådets session i Reykjavik i mars 1995. Sverige skall verka för konstruktiva insatser från regeringssidan för att skapa mötesplatser för parlamentariker och regeringsföreträdare för dialog, på tvärs av parti- och landsgränser, i centrala politiska frågor. Arbetet skall bedrivas med tydlig rollfördelning, när en sådan är nödvändig, och med en ambition att göra nordiskt samarbete polititiskt känt för sina resultat - inte enbart för sina institutioner.

Herr President! Mina damer och herrar! Detta är i korthet statsministrarnas redogörelse och den svenska regeringens inriktning. Jag började med att säga att Norden är hemma .Jag tror att jag också vill avsluta mitt anförande där. Av och till genom åren har ju det nordiska samarbetet beskrivits som mindre framgångsrikt, mindre resultatrikt. Alla vi som har haft möjlighet att delta i verksamheten vet att det inte har varit sant - inte alltid i alla fall. Vad man inte tänker på i de här sammanhangen är att även om de konkreta resultaten av och till uteblir från år till annat, så är redan detta att vi öppnar en 49:e session av ett råds arbete av det här slaget i sig ett uttryck för framgång i fredlig samexistens, gemensam ideologisk grund och gemensamma strävanden. Det är en krets att höra hemma i!

Norden - den plats på jorden där vi alla hör hemma. Tack för att ni har lyssnat.

DOKUMENT 3

Utrikesministrarnas redogörelse

framförd av utrikesminister Knut Vollebæk vid Nordiska rådets 49:e session

President, mine damer og herrer! Vi har lagt et fremgangsrikt år for det nordiske utenriks- og sikkerhetspolitiske samarbeidet bak oss. Våre land er fortsatt preget av ulik tilknytning til de sentrale samarbeidsfora NATO og EU. Men disse ulikhetene skaper ikke vanskeligheter. De kan snarere synes å være i pakt med det generelle politiske bildet i dagens Europa, der ulike land har ulik tilknytning til ulike institusjoner, men hvor helheten utgjør et stadig mer omfattende samarbeidsnettverk.

Som statsminister Persson var inne på i sin redegjørelse, har europeiske samarbeidsspørsmål stått i fokus. EU står foran en omfattende utvidelse. Vi registrerte med tilfredshet at de nordiske EU-landene på Amsterdam-toppmøtet fikk gjennomslag for sine prioriteringer av sysselsetting, miljø og åpenhet. Amsterdam-toppmøtet vedtok også at Schengen-samarbeidet skal foregå innenfor EUs rammeverk.

Den norske og den islandske regjeringen har tidligere fremforhandlet en samarbeidsavtale med Schengen-landene. I den situasjonen som nå er oppstått, vil Norge og Island forhandle frem en ny avtale, basert på samarbeidsavtalen, for å regulere forholdet til EUs institusjoner. I disse forhandlingene vil det bli lagt stor vekt på å finne løsninger som bevarer den nordiske passunionen, som også statsminister Persson nevnte som et viktig element for oss.

Vårt arbeid for sysselsetting, velferd, miljø og reisefrihet har begrenset betydning om vi ikke kan trygge freden og sikkerheten i våre nærområder, i Europa og i verden for øvrig. Derfor har vår felles oppmerksomhet i større grad enn noensinne vært rettet mot nærområdene det siste året. Vi har sammen og hver for oss villet støtte opp om de baltiske staters bestrebelser på å bli integrert i europeiske og transatlantiske strukturer.

Et sikkerhetspolitisk overblikk over situasjonen i nærområdene gir grunn til optimisme. Den kalde krigens spenninger er borte, og de verste spådommene om at gamle, autoritære strukturer i øst skulle bli erstattet av politisk og sosialt kaos har heller ikke slått til. For de små landene ser overgangen til markedsøkonomi og byggingen av demokratiske institusjoner ut til å gå lettere enn fryktet. For andre vil det ta lengre tid. Selv om det

overveiende er positive utviklingstrekk vi er vitne til, kan vi heller ikke lukke øynene for de nye truslene og risikomomentene som omstillingsprosessene har medført.

Det vi ser, er at et mylder av nye samarbeidsstrukturer vokser frem på tvers av gamle skillelinjer. Innenfor det nordiske samarbeidet har vi utviklet en politikk og et samarbeid østover gjennom båndene til Baltisk Råd og Baltisk Forsamling og gjennom den nordiske nærområdestrategien. Vi arbeider nå frem mot det neste toppmøtet i Riga i januar for å definere nye utfordringer, ikke minst når det gjelder å styrke den såkalte "myke sikkerheten" i nærområdene våre.

Vi følger med interesse det arbeidet som gjøres fra finsk side for å engasjere EU mer aktivt i nord gjennom etableringen av en "nordlig dimensjon" i EU. Barentssamarbeidet har bidratt til å knytte kontakter over landegrensene i nord og til å inkludere Russland i en større europeisk sammenheng, hvor Barentssamarbeidet inngår i en regionsbyggende prosess. Samarbeidet er ikke gjenstand for politiske stridigheter, verken nasjonalt eller internasjonalt, og bidrar snarere til en stabilisering av forholdet mellom de nordiske landene og Russland i nord. Det har vist seg at prosjekter som er konkrete og som betoner den menneskelige dimensjonen i samarbeidet, ofte fungerer best. Derfor vil vi under det norske formannskapet fortsatt satse på områder som utdanning og forskning, helse, kultur, likestilling og informasjon.

NATOs samarbeidsavtale med Russland har skapt et godt grunnlag for et bredt sikkerhetspolitisk samarbeid mellom alliansen og Russland. Fellesrådet er allerede i funksjon, og arbeidet med å implementere de øvrige delene av samarbeidsdokumentet er godt i gang. Et omfattende arbeidsprogram for Fellesrådet ble vedtatt i september.

Fra nordisk side må det sikkerhetspolitiske samarbeidet med Russland prioriteres høyt. Arbeidet i Fellesrådet kan suppleres både bilateralt og i andre sammenhenger, ikke minst innenfor Partnerskap for fred og Det euro-atlantiske partnerskapsråd.

NATOs utenriksministere skal i neste måned undertegne tiltredelsesprotokollene for Polen, Ungarn og Den tsjekkiske republikk. Vi går ut fra at protokollene vil bli ratifisert av samtlige medlemsland. Det knytter seg særlig interesse til behandlingen i den amerikanske Kongressen. Behandlingen der kan få virkning for påfølgende utvidelsesrunder ved at det blir knyttet betingelser til ratifikasjonen.

Fra nordisk side er det grunn til å legge stor vekt på Madrid-toppmøtets uttalelser om at NATOs dør fortsatt står åpen. Utvidelsesprosessen skal vurderes på et nytt toppmøte i 1999. Madrid-erklæringen viste også til de baltiske lands medlemskapsperspektiv. Vi må stå fast på de baltiske landenes rett til selv å velge sin alliansetilknytning.

De nordiske landene er aktive i arbeidet for å styrke de baltiske landenes forsvar og evne til å delta i fredsoperasjoner og krisehåndtering. I dette arbeidet har The Baltic Security Alliance Group - BALTSEA - en viktig samordnende funksjon.

Med opprettelsen av Det euro-atlantiske partnerskapsråd i mai og styrking og utbygging av Partnerskap for fred er det skapt et ytterligere forbedret fundament for utviklingen av et bredt europeisk sikkerhetssamarbeid. Begge fora kan og bør utnyttes for å skape sterkere sikkerhetspolitiske bånd mellom landene i den nordeuropeiske regionen.

Etter at Den kalde krigen tok slutt, har europeisk politikk på mange måter vendt tilbake til det normale, fra en polarisering mellom øst og vest til det historikerne har kalt Den europeiske konsert. En negativ faktor i denne utviklingen har vært oppblomstringen av en rekke regionale konflikter, ofte av gammelt konfliktmateriale som tidligere ble holdt i sjakk av spenningen mellom øst og vest. Den mest tragiske regionale konflikten har vært borgerkrigen i Bosnia-Hercegovina. I tillegg har økonomiske og etniske forskjeller ført til ustabilitet og iblant åpen konflikt i en rekke land i Øst- og Sørøst-Europa. De nordiske landene er blitt mer berørt av ustabile forhold i våre nærområder enn tidligere.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa har vært og er et av våre viktigste instrumenter for å motvirke at latente konflikter bryter åpent ut. OSSEs preventive diplomati er en effektiv form for fredsbevarende arbeid. De nordiske landene deltar aktivt i OSSE og bidrar substansielt til organisasjonens virksomhet, både økonomisk og personellmessig. Det danske OSSE-formannskapet har demonstrert handlekraft i sin ledelse av OSSEs konfliktavvergende diplomati. OSSE må imidlertid få en mer effektiv finansiering av sin virksomhet, uten at utgiftene av den grunn bør øke. Danmark har derfor tatt initiativ til en finansreform. Dette har norsk og jeg antar generell nordisk støtte.

Fra norsk side tok vi på OSSEs toppmøte i Lisboa i fjor initiativ til at organisasjonen skulle få et krisestyringsfond for å finansiere operasjoner som må settes inn på kort varsel. Takket være bl.a. solid nordisk støtte ble fondet vedtatt i sommer. Etter vårt skjønn bør det utvides. De nordiske landene bør etter min mening ta sikte på fortsatt målbevisst arbeid i denne retning. Dersom Norge går inn i OSSEs formannskapstroika fra årsskiftet, vil dette være blant de spørsmålene vi vil vie stor oppmerksomhet.

I Bosnia-Hercegovina er en grunnfesting av demokratiet det viktigste for å hindre at ny krig bryter ut. OSSE har involvert seg direkte i å avholde valg i landet og vil også ha ansvar for parlamentsvalget i Republika Srpska senere denne måneden. Bosnia-Hercegovina krever imidlertid mer enn avholdelse og overvåking av valg for å bli demokratisk. Demokratiet må bygges fra grunnen av. Derfor har Norge satset spesielt på å utvikle OS-

SEs demokratiprogram i Bosnia-Hercegovina. Gjennom dette programmet har organisasjonen bl.a. tatt sikte på å bygge opp frie og uavhengige media og å trene frivillige organisasjoner i grasrotarbeid. Ungdomspolitikere har lært om vilkårene for at demokratiet skal kunne vokse seg sterkt. Dette arbeidet er selvsagt langsiktig og vil måtte fortsette i flere år fremover, støttet av NATO og andre organisasjoner med evne til å sikre stabile politiske rammebetingelser. Det vil være uansvarlig å anta at det er gjort på et par år å demokratisere et tidligere kommunistland som i tillegg har opplevd en grusom borgerkrig. Folket i Bosnia-Hercegovina og dets ledere må få anledning til å erfare hvordan demokratiet virker i praksis.

Blant OSSEs viktigste oppgaver er nå innsettelsen av de nyvalgte kommunestyrene etter høstens lokalvalg i Bosnia-Hercegovina. Dette spørsmålet henger nøye sammen med spørsmålet om retur av flyktninger, noe vi prioriterer høyt. Gjennom Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa arbeides det for å få en løsning på problemene med eiendomsrett til boliger for å hjelpe til slik at flest mulig flyktninger kan vende tilbake til sine opprinnelige hjem. Det er i den forbindelse også behov for å beskytte hjemvendte flyktninger mot overgrep og å overvåke situasjonen.

Norge legger stor vekt på å videreføre det gode nordiske samarbeidet i FN. Som nevnt av statsminister Persson har de nordiske landene opparbeidet en høy stjerne i FN-sammenheng, som store bidragsytere og aktive brobyggere i forholdet mellom nord og sør. Norge ønsker at våre land skal fortsette å spille en slik rolle. Gjennom nære nordiske konsultasjoner og gjennom våre medlemskap i ulike organisasjoner og grupper kan nordiske verdier og posisjoner fremmes på en effektiv måte. Vi har sett bevis på dette i arbeidet med reform av Sikkerhetsrådet, der felles nordiske forslag til en utvidelse med fem nye faste plasser og et begrenset antall ikke-faste plasser har stått sentralt i diskusjonen. Vi har også sett det i arbeidet med Generalsekretærens omfattende forslag til reform av FN, der de nordiske utenriksministre har gitt full støtte til Kofi Annans reformbestrebelser. Fra norsk side er vi meget opptatt av fortsatt felles nordisk innsats for å hindre at Generalsekretærens viktige reformforslag vannes ut av Generalforsamlingen i høst.

Det er grunn til å gi uttrykk for sterk bekymring for utviklingen i Irak. Det er sterkt beklagelig at Saddam Husseins regime nok en gang bryter samarbeidet med FNs spesialkommisjon for fjerning og destruksjon av masseødeleggelsesvåpen i Irak. Kommisjonen utfører et betydningsfullt arbeid, som det er svært viktig får fortsette. Det er nå opp til Sikkerhetsrådet å vurdere hvilke tiltak som vil være nødvendige for å få det irakiske regimet til å etterleve inngåtte avtaler og samarbeide med FN.

Jeg er enig med Nordisk Råds presidium i at vi bør ha spesiell oppmerksomhet rettet mot Kaliningrad-området. Presidiet tok spørsmålet opp i

et brev til min forgjenger 12. september i år. Jeg vil gjerne få knytte noen kommentarer til dette.

Russlands vestligste provins har bare i beskjeden grad fått anledning til å utvikle et normalt sivilt samfunn bygget på et naturlig næringsliv. Områdets militære rolle fra den kalde krigens dager er i realiteten videreført. Kaliningrad er fremdeles dominert av det russiske forsvaret, og den fysiske atskillelsen fra resten av Russland har ikke lettet etableringen av nye næringer som kan stå på egne ben.

OSSE evner etter min mening å sørge for innsyn og stabilitet i forhold til de militære styrkene i Kaliningrad og andre områder. CFE-avtalen legger i tillegg klare begrensninger på rustningsnivået. Den egentlige utfordringen er derfor å skape et samarbeid i regionen som kan gi Kaliningrad nye impulser. Et bredt samarbeid på regionalt nivå vil i seg selv være tillitsskapende. Østersjørådet er vårt fremste redskap for å fremme slikt samarbeid rundt Østersjøen, og dette omfatter også Kaliningrad.

De nordiske landene deltok aktivt i forberedelsen til Europarådets andre toppmøte i Strasbourg 10. og 11. oktober i år. Mange av forslagene som ble fremmet fra nordisk side, fikk god mottakelse. Det finske forslaget om en MR-kommissær ble hilst velkommen i handlingsplanen fra toppmøtet. Det samme ble også det norske forslaget om å videreutvikle overvåkningsmekanismen og å øke den praktiske bistanden for å styrke etterlevelsen av medlemskapsforpliktelsene. Det er gledelig at også det svenske forslaget om et program for å fremme barns interesser ble vedtatt i handlingsplanen.

Etter et halvt års stillstand i fredsprosessen i Midtøsten er det oppløftende at statsminister Netanyahu og president Arafat møtte hverandre 8. oktober og besluttet å gjenoppta arbeidet i ni bilaterale forhandlingskomiteer. Partene må snarest vise reell vilje til å oppnå konkrete resultater i disse komiteene, fullføre iverksettingen av Oslo 2-avtalen og innlede sluttstatusforhandlingene som skulle ha begynt i mai i fjor. Vi frykter for konsekvensene dersom partene nok en gang mislykkes i å etablere en konstruktiv dialog og løse reelle problemsaker.

Samtidig er vi bekymret over Israels pågående bosettingsaktiviteter i de palestinske områdene, samt de innenrikspolitiske vanskelighetene som tydelig går på bekostning av fredsarbeidet. På palestinsk side må det gjøres langt mer for å institusjonalisere respekten for menneskerettighetene, samt oversiktlighet og ansvarlighet i økonomiforvaltningen. De nordiske landene har stått i fremste rekke når det gjelder menneskerettighetsarbeid i de palestinske områdene. Denne innsatsen må videreføres og intensiveres.

Et annet område som fortjener vår oppmerksomhet, er Algerie. Situasjonen i Algerie har i de siste månedene blitt vesentlig forverret. Ingen grupper i sivilbefolkningen ser ut til å være fredet i den nådeløse, borger-

krigslignende tilstanden i landet. Befolkningen i Algerie har vår dypeste medfølelse i den tragedien landet gjennomlever.

En konflikt der mellom 60 000 og 100 000 mennesker er blitt drept i løpet av fem år, er en sak det internasjonale samfunnet ikke kan snu ryggen til. Det finnes ingen unnskyldning for den meningsløse volden ekstremistiske organisasjoner og grupperinger i Algerie benytter seg av. Uten at større grupper blir trukket inn i dialog og styre i landet, ser det mørkt ut for en varig fred som kan sikre befolkningen mot overgrep. Det internasjonale samfunnet bør bestrebe seg på å bidra til at en reell dialog mellom alle grupper som tar avstand fra voldsbruken, kan komme i gang.

Det påligger myndighetene i Algerie å beskytte sivilbefolkningen mot terroristangrep. Det internasjonale samfunnet står sammen i oppfordringen til president Zeroual om å gjennomføre reelle økonomiske og politiske reformer, slik at befolkningen får en rimelig adgang til politisk innflytelse og økonomisk fremgang. Bare slik kan de betydelige sosiale problemene som gir grobunn for misnøye, bekjempes.

Svært få internasjonale frivillige organisasjoner er i dag aktive i Algerie. De ressursene man kunne stille til rådighet for humanitært arbeid for ofrene, finner ikke normale kanaler for distribusjon. Det bør arbeides for at toneangivende humanitære organisasjoner får trygge arbeidsvilkår i landet. FNs spesialrapportør for utenomrettslige, summariske eller vilkårlige henrettelser vil nå få anledning til å avlegge landet et besøk. Denne beslutningen må hilses velkommen.

Sentral-Afrika er et av de områdene i verden som i senere år har påkalt et sterkt engasjement fra FN's side, men som dessverre også har vist mange av organisasjonens svakheter når det gjelder å beskytte menneskerettighetene og bevare fred og sikkerhet. Dette gjelder både med hensyn til det tragiske folkemordet i Rwanda og ettervirkningene av dette, konflikten i Burundi, og det som i det siste året har skjedd i det tidligere Zaire, nå Den demokratiske republikken Kongo.

I sommer brøt det også ut en blodig borgerkrig i nabolandet Republikken Kongo - Kongo-Brazzaville - men til tross for flere appeller om en internasjonal FN-intervensjon for å stanse kamphandlingene var det fra Sikkerhetsrådets side ingen vilje til å sette inn noen slik FN-styrke i den kaotiske situasjonen som da hersket i landet.

En alvorlig konsekvens av dette er imidlertid at også de internasjonale hjelpeorganisasjonene stort sett er blitt forhindret fra å kunne bringe frem forsyninger og hjelp til den krigsrammede befolkningen. Fra norsk side har vi derfor gitt støtte til det hjelpearbeidet som drives av norske og svenske misjonsorganisasjoner gjennom sitt lokale nettverk i aksjonen "La Kongo leve".

Selv om situasjonen i Kongo-Brazzaville fortsatt er uoversiktlig, synes det likevel som om de verste kamphandlingene nå kan være over. Det er derfor viktig at FN og det internasjonale samfunnet aktivt støtter opp om en nasjonal forsoningsprosess, som snarest mulig kan lede frem til frie valg og en gjenninnføring av demokratiet i landet og en trygging av sikkerheten i hele regionen.

Jeg nevnte innledningsvis det interessante og fremgangsrike året i det nordiske samarbeidet som vi er i ferd med å legge bak oss. La meg avslutte med å si at vi etter utenriksministrenes redegjørelse i dag vil få en forsvarspolitisk redegjørelse - den første i Rådets historie - av Norges forsvarsminister. Grunnlaget skulle dermed være lagt for en spennende debatt i denne salen i morgen.

Takk for oppmerksomheten.

Försvarsministrarnas redogörelse

framförd av försvarsminister Dag Jostein Fjærvoll vid Nordiska rådets 49:e session

Ærede forsamling! Tradisjonelt har sikkerhets- og forsvarspolitikken vært en lite fremtredende del av et ellers omfattende samarbeid mellom de nordiske landene på de fleste samfunnsområder. I skyggen av den kalde krigen var dette forståelig. Den avstand som den kalde krigen bidrog til å skape mellom de nordiske landene på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området, var imidlertid ikke naturlig, og i dag pågår et aktivt sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid mellom de nordiske land. I kjølvannet av den kalde krigens slutt har det blitt mulig å fokusere på felles interesser på en helt annen måte enn tidligere. Dette har åpnet muligheter for en betydelig videreutvikling av et konkret og gjensidig samarbeid.

På det sikkerhets- og forsvarspolitiske området er denne utviklingen ikke minst tydelig i forbindelse med det nordiske samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner, som representerer kjernen i det nordiske samarbeidet på forsvarsområdet. Men man samarbeider også aktivt innenfor en rekke andre områder. Her vil jeg nevne samarbeidet på forsvarsmiljøområdet, samarbeidet om å øke den felles nordiske kompetansen om minerydding, det nordiske forsvarsmateriellsamarbeidet og samarbeidet med de tre baltiske land. Jeg vil kort kommentere disse samarbeidsområdene etter hvert.

I den nordiske krets drøftes videre spørsmål omkring den militærpolitiske utviklingen i Nord-Europa, utviklingen av forsvaret i de nordiske land samt muligheter og begrensninger i NATO-Partnerskapssamarbeidet.

At de nordiske land fokuserer på samarbeidet om internasjonale fredsoperasjoner er naturlig av flere årsaker. For det første utviklet de nordiske land tidlig et nært samarbeid på dette området, ikke minst gjennom det Nordiske Samarbeidsforum for FN-saker, NORDSAMFN. NORDSAMFN så dagens lys allerede tidlig på 1960-tallet under etableringen av nordiske beredskapsstyrker for De forente nasjoner. For det andre kan deltakelsen i internasjonale fredsoperasjoner beskrives som en fellesnevner for de nordiske landenes sikkerhets- og forsvarspolitiske engasjement. Deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner har aldri vært avhengig av det enkelte lands generelle sikkerhetspolitiske orientering, alliansetilknytning eller

geografiske plassering. Også under den kalde krigen var deltakelse internasjonale fredsoperasjoner en militærpolitisk møteplass for nasjonene på tvers av sikkerhetspolitiske skillelinjer.

I løpet av det siste tiåret har utviklingen på området internasjonale fredsoperasjoner vært betydelig, og for mange land er dette i dag en integrert og viktig del av sikkerhetspolitikken. Betegnende i denne sammenheng er utviklingen i NATO. Fredsoperasjoner har blitt et hovedsatsingsområde for NATO i løpet av de senere år, og utgjør ikke minst en konkret ramme for organisasjonens samarbeid med nye partnere.

Samtidig som internasjonale fredsoperasjoner har fått økt politisk oppmerksomhet, har de også i betydelig grad endret karakter. Kvantitativt har det funnet sted en drastisk økning i antallet fredsoperasjoner, samtidig som flere aktører har blitt trukket mer aktivt inn i denne virksomheten. Kvalitativt har det bl.a. funnet sted viktige endringer i mange av operasjonenes overordnede organisering og i operasjonenes mandater, oppgaver og funksjoner. Utviklingen har videre gått i retning av en stadig større "arbeidsdeling" mellom ulike internasjonale organisasjoner. Fredsoperasjoner er ikke i samme grad som tidligere synonymt med FN-operasjoner, noe ikke minst de senere års NATO-engasjement i det tidligere Jugoslavia er et eksempel på. Det er naturlig å anta at denne tendens vil kunne bli mer markant i årene framover, der FN gir mandat og andre aktører utfører mandatet, ikke minst i situasjoner der muligheten for utvidet og aktiv maktbruk inngår som virkemidler i den enkelte operasjon. Dette henger sammen med FN's generelle økonomiske situasjon og begrensede evne til å lede større og kompliserte militære operasjoner, men også med operasjonenes mandat og oppgaver. Grovt sett kan vi i tiden framover se for oss tre kategorier internasjonale fredsoperasjoner: De hovedsakelig konfliktforebyggende operasjoner der man makter å handle *før* stridigheter eventuelt bryter ut, de operasjoner der også fredsopprettende virkemidler må tas i bruk overfor de stridende parter, og de rent fredsbevarende operasjoner med innsetting av styrker for å overvåke en inngått fredsavtale. Av de aktuelle organisasjoner er det bare NATO som har den nødvendige militære evne til å lede styrker med et delvis fredsopprettende mandat. Tradisjonelt har man innenfor FN lang erfaring med de rene fredsbevarende operasjoner, og i framtiden kan man se for seg en mulig oppgavedeling i det euroatlantiske området der OSSE vil kunne fylle behovet for å innsette og lede rene konfliktforebyggende enheter.

Vi ser også en stadig tettere kobling mellom militære og sivile oppgaver i internasjonale fredsoperasjoner, noe FN-operasjonene f.eks. i Bosnia og Somalia har båret preg av. Mandatene for disse operasjonene har hatt innslag av så vel fredsbevarende som fredsopprettende elementer, samtidig som de militære operasjonene er kombinert med omfattende sivile og hu-

manitære oppgaver og utfordringer. Dette stiller helt andre krav til operasjonenes politiske overbygning og utformingen av mandat enn tidligere. Videre stiller det krav til samordningen og samarbeid mellom militære enheter og sivile organisasjoner og forståelse av de sammenhenger som eksisterer i denne forbindelse.

Flerfunksjonelle operasjoner stiller også større krav til utforming av engasjementsregler, til utøvelse av kommando og kontroll, til personellets kvalifikasjoner og utstyr, til etterretnings- og informasjonsgrunnlaget for operasjonene og til reaksjonstid. I sum har disse endringene skapt et helt annet behov for å etablere og vedlikeholde ordninger som bedrer mulighetene til å forberede og planlegge deltakelsen i internasjonale fredsoperasjoner. Samtidig må de erfaringene som gjøres i konkrete operasjoner, forvaltes på en bedre måte enn tidligere.

I dag samarbeider de nordiske land nært i konkrete fredsoperasjoner både i SFOR - Stabilization Force - i Bosnia og i FN-operasjonen UNPREDEP i Makedonia. Etableringen av den nordisk-polske brigaden i IFOR - Implementation Force - og videreføringen av dette samarbeidet i den pågående SFOR-operasjonen, utgjør en milepæl i nordisk sikkerhetspolitisk samarbeid. Her samarbeider de nordiske land side om side i en NATO-ledet operasjon sammen med land fra den tidligere Warszawapakten, i en brigade underlagt en amerikansk divisjon. For bare få år siden ville dette vært utenkelig.

Det konkrete nordiske militære samarbeidet i Bosnia og Makedonia viser at de nordiske land er i stand til å operere sammen i kompliserte misjoner allerede i dag. Samtidig er det nettopp dette konkrete samarbeidet, i lys av de større krav og utfordringer som i dag gjør seg gjeldende, som har bidratt til å skape en erkjennelse av at ting kan gjøres annerledes og enda bedre.

De nordiske forsvarministrene tok høsten 1996 initiativet til etableringen av "Nordic Co-ordinated Arrangement for military Peace Support", i kortform kalt NORDCAPS. Den organisatoriske strukturen er nå etablert, og arbeidet er kommet godt i gang. Hensikten med NORDCAPS er å bedre de nordiske lands evne til felles innsats i internasjonale fredsoperasjoner med hensyn til planleggingen forut for operasjonene, gjennomføringen av selve operasjonene, arbeidet med evaluering etter operasjonene og det løpende dag-til-dag-samarbeidet. Styrket planlegging vil også gjøre det lettere å avklare kostnadene ved avgivelse av ulike styrkebidrag forut for den enkelte operasjon.

En av hovedmålsettingene er at vi innen midten av 1998 skal ha etablert et styrkeregister hvor de nordiske land har identifisert ulike enheter eller moduler som kan settes sammen til en fellesnordisk fredsstyrke alt avhengig av type operasjon det vil være tale om å delta i, og tilpasset øvri-

ge nasjoners deltakelse. Styrkeregisteret vil komme til å bli en oversikt over enheter fra hær, sjø og luft som de enkelte nasjoner, gitt en politisk beslutning, kan tenkes å kunne stille til disposisjon for internasjonale fredsoperasjoner. Registeret vil angi kjennetegn ved de enkelte enheter, som kapasitet, personell- og materielloppsetting, reaksjonstid og eventuelle begrensninger av militær eller politisk karakter. Tilmeldingen til et felles styrkeregister vil bli påbegynt allerede i begynnelsen av 1998.

Det vil bli lagt vekt på at enheter fra alle tre forsvarsgrener skal inkluderes i NORDCAPs styrkeregister. En eventuell nordisk deltakelse med marine- og luftstyrker i framtidige internasjonale fredsoperasjoner vil dermed komme til å representere en reell fordypning av det nordiske samarbeidet. Videre vil man i oppbyggingen av styrkeregisteret vurdere muligheten for en sammenslåing av enheter fra flere land på visse områder. Det sistnevnte vil kunne være særlig aktuelt i forbindelse med operativ ledelse og på spesielle områder som f.eks. minerydding og sanitet, hvor de nordiske land hver for seg har relativt liten kapasitet. NORDCAPS vil samtidig selvfølgelig ikke være til hinder for individuell deltakelse i fredsoperasjoner eller deltakelse sammen med andre nasjoner enn de nordiske.

Øving av enheter som skal inngå i NORDCAPS, vil fortsatt primært være et nasjonalt ansvar. Øvingsvirksomheten må tilpasses den fornyelse NORDCAPS innebærer. Her vil standardisert utdanning være et viktig virkemiddel. De nordiske FN-kurs fra NORDSAMFN-perioden vil bli ført videre og tilpasset nye krav og utfordringer. Danmark har tradisjonelt arrangert kurs for militærpolitioffiserer, Finland for offiserer til militær observasjon, Sverige for stabsoffiserer og Norge for logistikkoffiserer.

Evne til å operere sammen vil også kunne utvikles i forbindelse med fellesnordiske øvelser. I mai 1997 ble den første fellesnordiske øvelsen, "Nordic Peace", avholdt i Norge. For første gang i nordisk sammenheng deltok her frivillige humanitære organisasjoner i en militær øvelse, noe som alle parter høstet verdifull erfaring fra. Lignende øvelser vil bli gjennomført i årene som kommer, først i Sverige i 1998 og i Finland i 1999. Det vil også i forbindelse med gjennomføringen av disse øvelsene bli lagt vekt på samarbeidet med humanitære organisasjoner.

På logistikk- og materiellsiden vil man innenfor NORDCAPS arbeide for å øke evnen til militær samhandling, samt å utvikle felles prosedyrer i forbindelse med forberedelse og gjennomføring av nordiske styrker i internasjonale fredsoperasjoner.

Etableringen av NORDCAPS-organisasjonen innebærer at den vil erstatte og delvis ta opp i seg eksisterende samarbeidsstrukturer innenfor det mangeårige NORDSAMFN-samarbeidet, som i realiteten har vært begrenset til samarbeid om FN-operasjoner for landstridskrefter. De erfa-

ringer og det arbeid som er gjort i NORDSAMFNs regi, vil utgjøre en viktig del av det grunnlaget som vi nå skal bygge videre på.

Innenfor rammen av NORDCAPS vil det bli arbeidet for å identifisere enkelte enheter med relativt kort reaksjonstid som også skal kunne tilknyttet det danske SHIRBRIG-initiativet - "UN Stand-by Forces High Readiness Brigade". Med dette initiativet ønsker man å opprette en internasjonal brigade som innenfor en periode på maksimum 30 dager skal kunne stilles til disposisjon for FN i operasjoner under FN-paktens kapittel 6. Av de nordiske land er foreløpig Norge, Sverige og Danmark aktivt med i arbeidet med SHIRBRIG, som er ment å være operativt fra begynnelsen av 1999. Det er viktig å understreke at NORDCAPS og SHIRBRIG handler om to atskilte og forskjellige initiativer. Viktig i denne sammenheng er ikke minst det forhold at SHIRBRIG-samarbeidet også består av en rekke land utenfor Norden. Videre er SHIRBRIG i motsetning til NORDCAPS primært fokusert mot å skape et instrument for meget hurtig innsetting av styrker i forbindelse med internasjonale konflikter. Men verken NORDCAPS eller SHIRBRIG vil rokke ved prinsippet om at hvert enkelt land på en selvstendig nasjonal basis tar stilling til deltakelse i en konkret fredsoperasjon. Det vil heller ikke bli avgitt kontroll over nasjonale styrkebidrag utover det som er vanlig i internasjonale fredsoperasjoner.

De siste årene har vist oss at vi i økende grad vil møte ønsker og krav om internasjonalt engasjement også i områder og regioner der ingen fredsløsning foreløpig er oppnådd, og der et internasjonalt nærvær må kombineres med et visst fredsopprettende element. Dette er utfordringer som krever spesielt god planlegging, betydelig grad av interoperabilitet og ikke minst militær slagkraft. Et intensivert nordisk samarbeid er en forutsetning for at de nordiske land skal kunne opprettholde en aktiv deltakelse i de mer sammensatte og krevende internasjonale fredsoperasjoner i framtiden. I mange tilfeller ønskes enheter på brigadenivå, og det vil det enkelte nordiske land oftest ikke klare å stille på egen hånd.

Det vil imidlertid alltid være nasjonale begrensninger på hva våre lands forsvarsorganisasjoner kan bidra med til en internasjonal fredsoperasjon. Den militære innsatsen i utlandet må til enhver tid tilpasses den rådende ressurssituasjonen, samt mulighetene og begrensningene i den samlede forsvarsstrukturen. Framtiden vil vise hvilke økonomiske og politiske begrensninger det nordiske samarbeidet om fredsoperasjoner vil få.

Foruten det fredsoperative samarbeidet samarbeider de nordiske land også aktivt om støtte til de tre baltiske land på forsvarsområdet. Omfanget av prosjekter som enten allerede er etablert, eller som er under etablering, er stadig økende, en utvikling vi er meget tilfreds med. I de fleste tilfeller dreier det seg om samarbeidsprosjekter der også andre vestlige land deltar og bidrar aktivt, og der ikke minst de tre baltiske land selv deltar. I tillegg

til arbeidet med å etablere en baltisk fredsbevarende bataljon, BALTBAT, er man nå i full gang med å legge planer for en egen baltisk marineenhet, et baltisk luftovervåkningssystem samt opprettelsen av en baltisk stabsskole for utdanning av høyere offiserer. I denne sammenheng er også det arbeid som nedlegges for effektiv koordinering av den samlede vestlige forsvarsrelaterte støtten til de baltiske land, av stor betydning. De nordiske land står sentralt med hensyn til den overordnede ledelse og koordinering av disse prosjekter og samarbeidsområder. Gjennom dette arbeidet ønsker vi bl.a. å bidra til å støtte de baltiske lands integrasjon i de europeiske samarbeidsstrukturer.

De nordiske land samarbeider videre innenfor rammen av den nordiske forsvarsmateriellavtalen som ble inngått i 1994. Avtalen omfatter samordning av militære anskaffelser fra både nordiske og andre land, koordinering av forskning og utvikling, produksjon, vedlikehold og forsyning av forsvarsmateriell i Norden. Formålet med avtalen er gjennom et effektivt samarbeid å oppnå økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordeler. Videre samarbeider de nordiske land også om miljøspørsmål knyttet til forsvarssektoren. Det er enighet om at arbeidet skal konsenteres i to retninger: Samarbeid og kontakt mellom de nordiske forsvarsdepartementer om forsvarsrelaterte miljøspørsmål og støtte til land i de nordiske nærområder med hensyn til miljømessig forsvarlig drift og aktivitet fra forsvarets side. I tillegg vil det kunne bli aktuelt å bidra til opprydding etter tidligere militær aktivitet. Det er i første rekke Russland, de baltiske land og Polen man tar sikte på å rette innsatsen mot. De nordiske land er også i gang med å innlede et samarbeid om å øke den felles nordiske kompetansen med hensyn til minerydding. Målet er å forbedre samarbeidet både med hensyn til utdanning av personell til mineryddingsoppdrag og forskningsmessig utvikling av effektiv mineryddingsteknologi.

Oppsummeringsvis vil jeg anføre at dagens nordiske samarbeid om sikkerhets- og forsvarsspolitikk, som foregår innenfor en hel rekke ulike områder, i bunnen dreier seg om å omforme og gi den nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske identitet et nytt innhold, i takt med den internasjonale utvikling. Av åpenbare grunner er dette av særlig interesse i lys av de nordiske lands ulike tilknytningsformer til organisasjoner som NATO, VEU og EU. Med den takt og dynamikk som nå eksisterer i det nordiske samarbeidet, ser jeg svært positivt på den framtidige utviklingen i dette samarbeidet. Det er i denne sammenheng betegnende at vi i nordisk sammenheng allerede nå vurderer muligheter og begrensninger med tanke på felles nordisk innsats i Bosnia også etter at mandatet for SFOR utløper i juni 1998.

Sett i en større europeisk sammenheng er framfor alt de nordiske lands samarbeid om konkrete fredsoperasjoner en motor som vil kunne stimulere

til ytterligere samarbeid også innenfor andre områder av det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet. Dette bidrar til å gjøre det samarbeidet som nå etableres, viktig langt utover seg selv.

Til slutt vil jeg takke for at Nordisk Råds forsamling har gitt meg denne anledningen til å legge fram for dere hva som pågår av samarbeid innenfor den sikkerhets- og forsvarspolitiske sektor i Norden. I dag representerer jeg også mine kolleger, de øvrige nordiske lands forsvarsministre. Det er en glede å kunne overlate stafettpinnen til min svenske kollega, Björn von Sydow, som vil komme til å holde neste års sikkerhets- og forsvarspolitiske redegjørelse for Nordisk Råds forsamling.

Takk for oppmerksomheten. Kiitos!

DOKUMENT 5

Redegjørelse om sysselsettingssituasjonen og sysselsettingspolitikken i Norden

Till Nordiska rådet

Härmed överlämnas Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden inför Nordiska rådets 49:e session i Helsingfors.

Søren Christensen

Innhold **Sida**

Innledning 1275

1. Den økonomiske utviklingen og situasjonen på arbeidsmarkedet 1275

1.1 Sysselsettingen 1275
1.2 Arbeidsstyrken 1276
1.3 Arbeidsledigheten 1278
1.4 Overgang fra arbeidsledighet til jobb 1280

2. Sysselsettingspolitikken 1281

2.1 En helhetlig strategi 1281
2.2 Arbeidsmarkedspolitikken 1283
2.2.1 Formidling 1284
2.2.2 Arbeidsmarkedstiltak 1285
2.2.3 Tiltak rettet mot ungdom 1287
2.2.4 Likestilling 1290
2.2.5 Arbeidsløshetstrygd 1290
2.3 Utdanning og kompetanseutvikling 1291
2.3.1 Ordinær utdanning 1291
2.3.2 Etterutdanning 1293
2.4 Fleksibilitet i arbeidsmarkedet 1294
2.5 Skatt 1296

3. Avslutning 1297

Redegjørelse om sysselsettingssituasjonen og sysselsettingspolitikken i Norden

Innledning

Denne redegjørelsen er utarbeidet som en oppfølgning av medlemsforslag A1127/euro fremmet av den Sosialdemokratiske gruppen og medlemsforslag A1136/euro fremmet av den Konservative gruppen i Nordisk råd. Medlemsforslagene ga grunnlag for et vedtak om at det skal utarbeides en nordisk sysselsettingsredegjørelse til Nordisk råd. Denne redegjørelsen skal danne grunnlag for en sysselsettingsdebatt på Nordisk råds sesjon i november 1997. En nærmere omtale av sysselsettingsutviklingen i 1996/1997 er gitt i «Arbeidsmarked og arbeidsmarkedspolitikk i Norden 1996». Redegjørelsen er utarbeidet av Arbeidsmarkedsutvalget under Embetsmannskomiteen for arbeidsmarked og arbeidsmarkedspolitikk med bistand fra Embetsmannskomiteene for finans, næring, utdanning og sosial.

1. Den økonomiske utviklingen og situasjonen på arbeidsmarkedet

Det var økonomisk vekst i alle de nordiske landene i 1996 og i begynnelsen av 1997. Det var imidlertid store variasjoner mellom landene. Island, Danmark og Norge opplevde en kraftigere vekst i 1996 enn året før, mens Finland hadde en noe svakere og Sverige en markert svakere vekst enn i 1995. For Island, Norge og Danmark var det særlig innenlandsk etterspørsel som bidro med vekstimpulser. Innenlandsk etterspørsel var svak i første del av året i Finland og Sverige, men tok seg opp i andre halvdel av 1996. Island og Norge opplevde videre at veksten i eksporten var større i fjor enn året før, mens det er motsatt i de andre nordiske landene. Samtidig med veksten i økonomien har prisstigningen holdt seg relativt lav i alle de nordiske landene.

1.1 Sysselsettingen

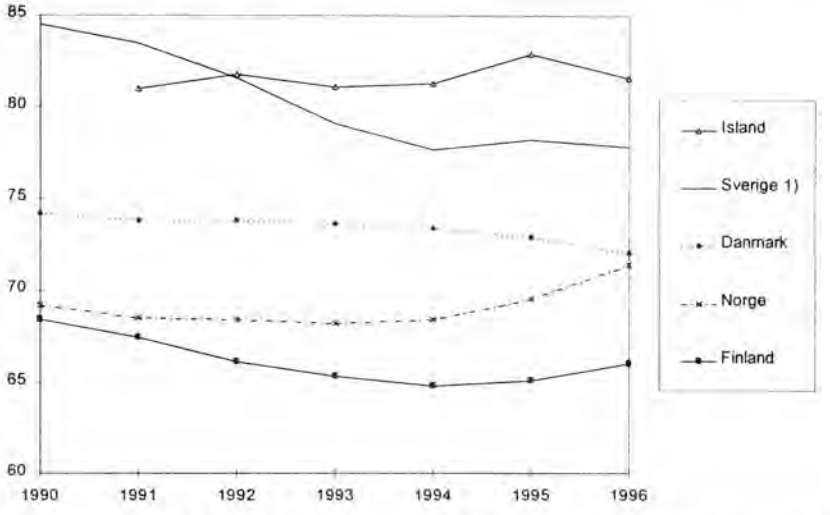
Sysselsettingen gikk i 1996 opp i alle de nordiske landene med unntak av Sverige. Til sammen økte sysselsettingen i Norden med om lag 90 000 personer, eller 0,8 prosent fra 1995 til 1996. I første del av 1997 har antall sysselsatte fortsatt å gå ned i Sverige, mens de andre landene har en positiv utvikling. En venter imidlertid at antall sysselsatte skal øke også i Sverige i 1998. Norge hadde en særlig sterkt vekst i sysselsettingen både i 1996 og i første del av 1997.

Sysselsettingsveksten er for alle landene størst innen privat sektor. Næringene bank, finans og forretningsmessige tjenester og private servicebedrifter samt industrien peker seg spesielt ut i flertallet av landene. Nedgangen i sysselsettingen i primærnæringene fortsetter slik den har gjort i lengre tid. Sysselsettingsveksten er gjennomgående sterkere for menn enn kvinner. Dette gjaldt særlig i Finland der om lag 70 prosent av sysselsettingsveksten var for menn, mens Norge hadde om lag lik vekst for kvinner og menn i 1996. Nedgangen i sysselsettingen i Sverige rammet særlig kvinner, mens menn kun hadde en svak nedgang. Dette må ses i lys av innsparingene i offentlig sektor der det er mange kvinnearbeidsplasser. Sysselsettingsveksten er i flere av landene skjevt geografisk fordelt med sterkest vekst i områder med de store byene.

1.2 Arbeidsstyrken

Norden har blant verdens høyeste deltakelse i arbeidsmarkedet og høyeste yrkesdeltakelse blant kvinner. Til sammen i Norden økte arbeidsstyrken med om lag 30 000 personer i 1996. I Norge var veksten 49 000 personer, i Finland 6 000, mens arbeidsstyrken ble redusert i Danmark og Sverige. I Danmark falt arbeidsstyrken i 1996 primært som følge av en ekstra stor tilbaketrekning av eldre i slutten av 1995, før adgangen til overgangsytelse opphørte ved årsskiftet. I Island er det særlig aldersgruppen under 24 år som har nedgang i arbeidsstyrken, mens Sverige hadde reduksjon i arbeidsstyrken for samtlige aldersgrupper utenom i den eldste, 55-64 år. Finland hadde en svak økning i sin arbeidsstyrke.

Figur 1. Arbeidsstyrken i prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder(16-74 år) i Norden. 1990-1996.

1) Sverige har 64 år som øvre aldersgrense. Finland har 15 år som laveste aldersgrense. Ulik aldersinndeling gjør at man må sammenligne utviklingen, ikke nivå.

I landene med reduksjon i arbeidsstyrken var denne kraftigst for kvinner. I Finland var det kvinnene som stod for økningen, og også i Norge var økningen i arbeidsstyrken noe større for kvinner enn for menn. Kvinnene har aldri tidligere hatt så høy yrkesdeltakelse i Norge, mens menn hadde høyere yrkesdeltakelse på hele 1980-tallet.

Arbeidsstyrkens alderssammensetning endres i alle de nordiske landene ved at gruppen mellom 50 og 60 år øker, mens gruppen under 25 år avtar. Nedgangen i arbeidsstyrken i Danmark, Island og Sverige må ses i sammenheng med økt satsing på utdanning og tiltak rettet mot eldre arbeidstakere som gjør det lønnsomt å forlate arbeidsstyrken. Flere av de nordiske landene har imidlertid tatt initiativ for å holde eldre arbeidstakere innenfor arbeidsmarkedet.

Tabell 1. Arbeidsmarkedet i Norden 1996. 1 000 personer og endring fra året før.

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Sysselsetting	2 548	2 096	127,5	2 160[1)]	3 963
endring:					
- antall	27	28	3,0	53	-25
- prosent	1,1	1,4	2,4	2,5	-0,6
Arbeidsstyrken	2 793	2 503	133,3	2 246	4 310
endring:					
- antall	-16	6	2,3	49	-9
- prosent	-0,6	0,2	1,8	2,2	-0,2
Arbeidsløshet	246	408	5,8	109	347
endring, antall	-42	-22	-0,7	-9	15
I prosent av arbeids-	8,8	16,3	4,3	4,9	8,1
styrken					
endring, prosentpoeng	-1,5	-0,9	-0,7	-0,5	0,4

Kilde: AKU med unntak av Danmark. og Island. 1) Nasjonalregnskapstall.

1.3 Arbeidsledigheten

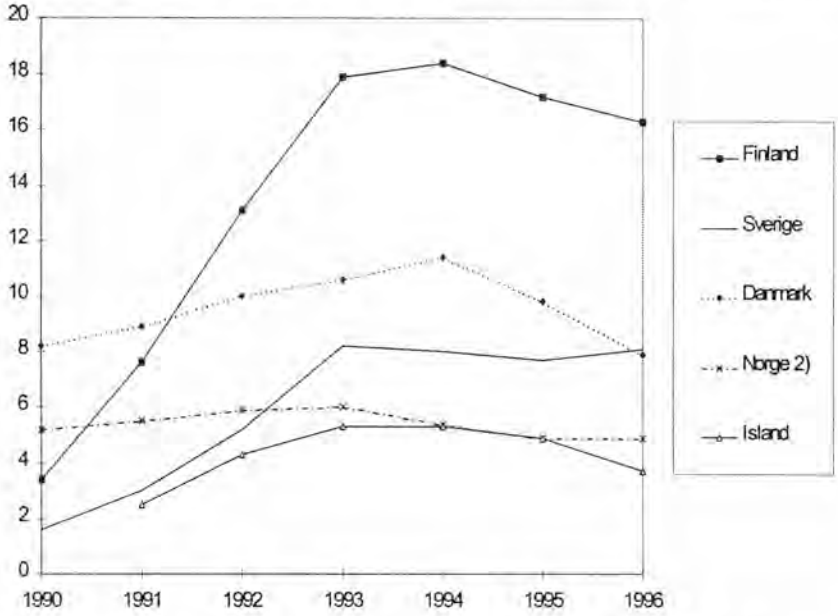
Det ble om lag 75 000 færre arbeidsløse i Norden i 1996. Nedgangen var på mellom 5 og 20 prosent for Danmark, Island, Norge og Finland. Nedgangen var størst i Danmark. I Norge var nedgangen i arbeidsledigheten stor gjennom hele året og den var den kraftigste siden den begynte å falle i andre halvår 1993. Sverige hadde en økning i ledigheten på i overkant av 4 prosent. Dette betyr at om lag 1,1 mill mennesker i gjennomsnitt var arbeidsledige i Norden i 1996. Samlet ledighet i Norden ble redusert med i overkant av 6 prosent fra 1995 til i 1996. I år har utviklingen fra 1996 fortsatt. I Sverige fortsetter ledigheten å øke, mens den går ytterligere ned i de andre nordiske landene. En venter imidlertid at ledigheten skal falle i Sverige i 1998.

Ledigheten gikk særlig ned blant ungdom. Det har blant annet sammenheng med den demografiske utviklingen og den spesielle innsatsen som arbeidsmarkedsmyndighetene gjennomfører for gruppen. Også i Sverige, der ledigheten i alt økte, gikk arbeidsledigheten blant ungdom ned.

Arbeidsledigheten har gått mest ned for menn, særlig i Finland. I Sverige er det kvinnene som står for mesteparten av økningen i ledigheten.

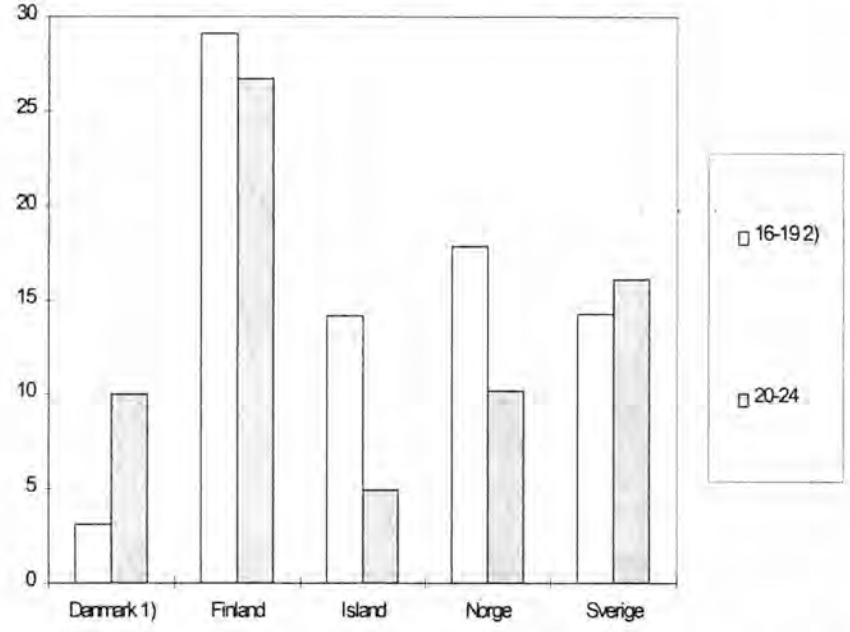
Omfanget av langtidsledighet økte svakt i Sverige og Island, men ble redusert i de andre landene. I Danmark gikk antall langvarig ledige, det vil si med en ledighetsgrad på over 0,8, ned med knapt 25 prosent fra 1995 til 1996.

Figur 2. Arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. AKU [1] 1990-1996.

1) For Danmark vises tall fra en registerbasert statistikk over arbeidsstyrken.
2) Brudd i tidsserien for Norge i 1996. Sammenlignet med gammel metode1996 er ledigheten 0,5 prosentpoeng høyere når det er korrigert for brudd i tidsserien.

Figur 3. Arbeidsledighet blant ungdom 1), 16-19 år og 20-24 år. Prosent av arbeidsstyrken. 1996.

1) For Danmark er det registerdata, for de andre landene AKU. Det er problematisk å sammenlikne AKU-tall mellom land. Dette skyldes at i enkelte land klassifiseres ungdom under utdanning som søker arbeid som ledige (bl.a. i Sverige), mens dette ikke gjøres i f.eks. Norge).
2) Finland har 15 år som laveste aldersgrense.

Enkelte innvandrergrupper har en markert høyere arbeidsledighet enn befolkningen for øvrig. Denne tendensen ser ut til å gjelde også i de landene som har en generell nedgang i ledigheten.

De regionale forskjellene i arbeidsløsheten økte i flere av landene. I Finland og Island sank arbeidsløsheten mest i de områdene der den var lavest fra før, mens arbeidsløsheten holdt seg på foregående års nivå eller steg noe i de områdene der arbeidsløsheten var høy fra før.

1.4 Overgang fra arbeidsledighet til jobb

I Norge og Sverige kan man med grunnlag i AKU anslå hvor stor overgangen mellom arbeidsledighet og jobb er fra et kvartal til et annet.

I Sverige var 21,7 prosent av de arbeidsledige i 1. kvartal 1996 sysselsatte i 2. kvartal 1996. Dette er 5 prosentpoeng lavere enn tilsvarende tall i 1994 og 1995, mens det er på samme nivå som i 1993.

I Norge var 39 prosent av de arbeidsledige i 4. kvartal 1996 sysselsatt i 1. kvartal 1997, mens 36 prosent fortsatt var arbeidsledig og 25 prosent har

gått ut av arbeidsstyrken. 2 prosent av de som var sysselsatt i 1. kvartal var arbeidsledige ett kvartal tidligere.

Hvis en ser på situasjonen fra ett år til samme kvartal neste år øker andelen sysselsatte av de som var arbeidssøkere med 21 prosentpoeng. Av de som var arbeidssøkere i 1. kvartal 1996 var 60 prosent sysselsatt ett år etter. 19 prosent var fortsatt arbeidssøkende og 22 prosent har forlatt arbeidsstyrken.

2. Sysselsettingspolitikken

Det nordiske velferdssamfunnet er basert på bred yrkesdeltakelse. Arbeid er viktig for den enkeltes inntekt og tilhørighet i et sosialt fellesskap. Arbeidsledighet, og da særlig langvarig ledighet, kan føre til betydelige problemer for den som blir rammet og for samfunnet. Politikken som er ført i Norden har resultert i at vi har høye yrkesfrekvenser sammenliknet med de fleste andre land i OECD.

I dagens arbeidsmarked med uønsket høy arbeidsledighet, er tiltak for å fremme økt sysselsetting en viktig del av den økonomiske politikken i Norden. Økt sysselsetting gir økt verdiskapning og trygger det økonomiske grunnlaget for den nordiske velferdsmodellen. Det fremmer også mål knyttet til likestilling og utjevning av økonomiske vilkår. Et sentralt overordnet mål er lav arbeidsledighet kombinert med lav prisstigning. Dette krever en helhetlig strategi tilpasset det enkelte lands situasjon.

2.1 En helhetlig strategi

De nordiske land er små og «åpne» økonomier,som er sterkt avhengig av handel med andre land. Den økonomiske krisen som rammet de nordiske landene enten på slutten av 1980-tallet eller begynnelsen av 1990-tallet førte til redusert sysselsetting og en kraftig økning i arbeidsledigheten i alle de nordiske landene. Ulike internasjonale forhold er viktige forklaringsfaktorer til denne utviklingen.

Innsatsen for økt sysselsetting og redusert arbeidsledighet ble derfor forsterket og intensivert. Mange tiltak er satt i verk innenfor en rekke ulike politikkområder. Både den makroøkonomiske politikken, arbeidsmarkedspolitikken, næringspolitikken og utdanningspolitikken har vært rettet inn mot målet om høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. Omfanget av innsatsen i det enkelte land avhenger blant annet av den aktuelle situasjonen på arbeidsmarkedet og av de budsjettmessige forutsetninger.

Alle de nordiske landene har fremmet ambisiøse målsettinger om utviklingen i sysselsetting og ledighet.

I Danmark ble det nylig offentliggjort en plan, «Danmark som foregangsland», som ser fremover mot år 2005. Her er det fastlagt en rekke mål for dansk økonomi. Økt sysselsetting og lavere ledighet er ett av ho-

vedmålene i planen. Det satses på å skape 30 000 nye jobber hvert år frem til 2005. Videre settes det inn tiltak for å redusere antall personer som mottar overføringer, med mer enn 150 000. I undervisningsministerens plan «Udannelses til alle» formuleres målet om at 90-95 prosent av ungdomskullene skal ha en kompetansegivende utdanning. I dag starter om lag 93 prosent på utdanning, men kun ca 78 prosent gjennomfører. For personer som har varig begrenset arbeidsevne er det innført en fleksjobbordning. Ordningen betyr at bedrifter som ansetter personer med varig nedsatt arbeidsevne ytes et lønnstilskudd som varierer med arbeidsevnen. Innen år 2005 er målet at det opprettes 30-40 000 fleksjobb og andre jobber for denne gruppen.

Finlands sysselsettingsprogram består av både etterspørselsstimulerende og tilbudsreduserende tiltak. Det er knyttet opp mot EUs mål om å halvere arbeidsledigheten innen årtusenskiftet. Sysselsettingsprogrammets totaleffekt frem til 1999 anslås til mellom 95 000 og 120 000 årsverk. I følge regjeringens sysselsettingsprogram skal arbeidsmarkedstiltakene holdes på et høyt nivå (120 000) frem til årtusenskiftet. En gunstig utvikling i etterspørselen på arbeidsmarkedet kan gi grunnlag for å redusere dette nivået noe.

De økonomiske forholdene i Island er for tiden gunstige og større igangsatte prosjekter vil øke sysselsettingen. Det var stigning i antall nye jobber i 1996 og utsiktene fremover ser lyse ut. Regjeringens mål er å dra nytte av denne økonomiske oppgangen til å redusere den relativt lave arbeidsledigheten ytterligere.

I kjølvannet av den kraftige økningen i arbeidsledigheten i Norge på slutten av 1980-tallet ble det i 1992 lagt frem en offentlig utredning «En nasjonal strategi for økt sysselsetting i 1990-årene». Denne strategien har fått navnet Solidaritetsalternativet og den satte blant annet mål for veksten i sysselsettingen og nedgang i ledigheten utover i 1990-årene. Ved århundreskiftet var målet en arbeidsledighet ned mot 3 ½ prosent. Denne utredningen har dannet grunnlag for regjeringens langtidsprogrammer siden 1993. I perioden som har fulgt etter at Solidaritetsalternativet ble lagt frem har den faktiske sysselsettingsveksten og den faktiske nedgangen i arbeidsledigheten i Norge vært større enn forespeilet i Solidaritetsalternativet.

Den svenske regjeringens mål er å halvere den åpne arbeidsledigheten innen år 2000. Arbeidsledigheten skal først og fremst reduseres ved at flere får arbeid eller ved utdanning som gir økte sysselsettingsmuligheter. Økningen i sysselsettingen skal hovedsakelig komme i privat sektor. I offentlig sektor skal helse, omsorg og skole prioriteres. Blant annet vil kommunene bli tilført 4 milliarder kroner i 1997 og 8 milliarder i 1998. Utdanningen skal utvides med 200 000 plasser frem til år 2000, hvorav 60

000 i høyere utdanning. Et eget investeringsprogram på 5,4 milliarder kroner skal opprettes for å endre Sverige i økologisk retning og for å forbedre forholdene til næringslivet ytterligere blant annet gjennom redusert arbeidsgiveravgift for de første ansatte. De konjunkturavhengige arbeidsmarkedstiltakene skal ligge på drøyt 200 000 plasser. Videre innføres i hele landet såkalt ressursarbeid i offentlig sektor. I andre halvår 1997 gis eldre langtidsledige mulighet til å tre ut av arbeidsstyrken med en kompensasjon som tilsvarer a-kasse kompensasjonen. I høst kommer det også forslag om såkalt genrasjonsveksling og spesielle tiltak rettet mot ungdom.

2.2 Arbeidsmarkedspolitikken

I arbeidet med å redusere arbeidsledigheten, har de nordiske landene ført en aktiv arbeidsmarkedspolitikk. En aktiv arbeidsmarkedspolitikk betyr at en satser på aktive tiltak framfor passive utbetalinger av stønader ved arbeidsledighet. Tall fra OECD viser at utgiftene til arbeidsmarkedspolitikken, både aktive og passive tiltak, i Norden i 1996 var mellom 2,1 - 6,6 prosent av bruttonasjonalprodukt der Norge har lavest andel og Danmark høyest. Av samlede utgifter til arbeidsmarkedspolitikken var andelen til aktive tiltak på 50 og 56 prosent for henholdsvis Sverige og Norge, mens den var på rundt 1/3 for Danmark og Finland. Andelen til aktive tiltak økte for alle landene fra 1995 til 1996 med unntak av Sverige som hadde en svak nedgang. (Employment Outlook 1997).

Arbeidsmarkedspolitikken er tillagt flere funksjoner, som vektlegges ulikt, avhengig av situasjonen på arbeidsmarkedet:

- En strukturpolitisk funksjon som ivaretas gjennom effektiv formidling av arbeidssøkere til ledige stillinger, gjennomføring av opplærings- og arbeidstreningstiltak av de som har vansker med å komme i arbeid, samt tiltak for å forebygge og dempe langtidsledighet og utstøtning fra arbeidsmarkedet.
- En beredskapsfunksjon som blant annet innebærer at omfanget av arbeidsmarkedstiltakene tilpasses konjunkturutviklingen. Økt nivå i lavkonjunkturperioder og redusert nivå i høykonjunkturperioder.
- En velferdspolitisk funksjon med formål å sikre inntektsgrunnlaget for arbeidsledige samt etablere skjermet sysselsetting for de svakeste gruppene.

En vellykket arbeidsmarkedspolitikk fordrer at myndighetene har et godt samarbeid med partene i arbeidslivet. Dette er særlig viktig med tanke på en helhetlig sysselsettingspolitikk hvor lønnsdanningen understøtter landenes økonomiske politikk, men også for å få fullt gjennomslag på de ulike tiltakene som settes i verk. Dette kan blant annet innebære stimulering av sysselsettingsveksten gjennom moderasjon i lønnsoppgjørene slik at konkurranseevnen til den konkurranseutsatte delen av næringslivet styr-

kes. Økt konkurranseevne vil gi grunnlag for nye og tryggere arbeidsplasser.

Alle landene har gjennomført omfattende evalueringer av ulike deler av arbeidsmarkedspolitikken. Lærdommen en trekker fra slike evalueringer gir grunnlag for justeringer i politikkens innhold. Gjennom erfaringsutvekslinger mellom de nordiske landene vil disse erfaringene kunne overføres mellom landene. Slike erfaringsutvekslinger skjer blant annet i regi av Nordisk ministerråd. Dette bidrar til en utvikling der arbeidsmarkedspolitikken i de nordiske landene har store likhetstrekk med hensyn til målgrupper, tiltakstyper mv.

Selv om hovedtrekkene i arbeidsmarkedspolitikken er felles i de nordiske landene og i store trekk ligger fast, vil størrelsen og sammensetningen av arbeidsledigheten i de ulike landene gi grunnlag for ulike tiltak og prioriteringer. De budsjettmessige begrensningene vil også påvirke prioriteringene.

Utfordringen for arbeidsmarkedspolitikken de nærmeste årene vil i første rekke være å redusere arbeidsledigheten ytterligere, uten at det bidrar til kostnadspress og inflasjon. Noen grupper innvandrere har problemer med å få fotfeste på arbeidsmarkedet. Ldigheten er gjennomgående klart høyere enn for befolkningen for øvrig. Det kan være flere årsaker til dette. Dårlige språkkunnskaper, lav kompetanse, innslag av diskriminering samt vanskeligheter med å få godkjent utdanningen fra hjemlandet er noen faktorer som gjør seg gjeldene. Dette er problemer som skaper utfordringer både i dag og fremover.

Alderssammensetningen på arbeidsstyrken vil endres i årene fremover. Flere og flere vil komme i de eldre årsklasser, samtidig som antall yngre vil avta. Dette skaper nye utfordringer for arbeidsmarkedspolitikken i årene som kommer. Arbeidsmarkedspolitikkens innretning vil måtte dreies noe fra en sterk fokusering på unge og problemer knyttet til inntreden på arbeidsmarkedet til i større grad å understøtte de som alt er i arbeidsstyrken slik at disse ikke blir skjøvet ut av arbeidsmarkedet.

2.2.1 Formidling

Et overordnet mål for arbeidsmarkedspolitikken er et godt fungerende arbeidsmarked uten store geografiske eller yrkesmessige ubalanser. Samfunnsutviklingen har bidratt til at noen ubalanser er redusert, mens andre er økt. Noen geografiske områder har vedvarende større ledighet enn landsgjennomsnittet, mens andre har lavere. Det er en tendens i flere av landene at arbeidsmarkedet blir mer differensiert og oppsplittet.

En effektiv arbeidsformidling skal bidra til redusere slike problemer og dermed raskere få "rett person på rett plass". Dette vil redusere søketiden for arbeidssøkerne og bedriftene og bidra til å øke sysselsettingen og å

redusere ledigheten. I alle de nordiske landene er det derfor satset mye på å ha en sterk offentlig arbeidsformidling.

Danmark, Finland og Sverige har opphevet arbeidsmarkedsetatens formidlingsmonopol. En mente dette ville bidra til å fylle ledige stillinger raskere og mer treffsikkert, blant annet som følge av at den offentlige arbeidsformidlingen dermed kom i en konkurransesituasjon. Erfaringene viser at privat arbeidsformidling primært er rettet mot arbeidskraft som normalt greier seg godt i direkte kontakt med arbeidsgiver, uten noe mellomledd. Opphevelse av monopolet har derfor i liten grad endret arbeidsmarkedsetatens formidlingsoppgaver. I Island og Norge er privat formidling av arbeidskraft med få unntak forbudt.

Alle de nordiske landene har betydelige regionale forskjeller i arbeidsledigheten. I Norge, Sverige og Finland er ledigheten lavere i sør enn i nord. Island og Danmark har høyere ledighet i hovedstadsområdet enn ute i distriktene. De regionale ubalansene vi finner innen landene eksisterer i enda større grad mellom landene. Regionale ubalanser kan avhjelpes ved en effektiv arbeidsformidling. Ulik vekst i sysselsettingen mellom de nordiske landene med blant annet knapphet på enkelte typer arbeidskraft blant annet i byggesektoren og innen helsesektoren i Norge, samtidig med ledighet innen de samme gruppene i enkelte av de andre landene, har gitt grunnlag for en intensivert formidlingsaktivitet på nordisk basis. Siden EØS-avtalens ikrafttredelse har det nordiske formidlingssamarbeidet i økende grad skjedd innenfor nettverket av Eurokonsulenter og stillingsbasen EURES. Nordisk Ministerråd utarbeidet i 1996 en folder med informasjon om jobbsøking og arbeids- og levevilkår i samarbeid med arbeidsmarkedsmyndighetene. Denne informasjonen er tilgjengelig på arbeidskontorene.

Denne informasjon, men enda viktigere, et aktivt samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten i land med mangel på arbeidskraft og i land med ledige, for eksempel i form av sysselsettingsmesser (blant annet for sykepleiere som ønsket jobb i Norge) har bidratt til å fylle mange ledige stillinger. Samtidig har mange arbeidsledige fått jobb. Dette bidrar til å utvikle Norden som ett arbeidsmarked.

2.2.2 Arbeidsmarkedstiltakene

Arbeidsmarkedstiltakene bidrar til å øke de arbeidsledige sin kompetanse, slik at de står best mulig rustet til å komme inn i det ordinære arbeidsmarkedet. Samtidig vil arbeidsmarkedstiltakene medvirke til å opprettholde tilknytningen til arbeidsmarkedet, og dermed forhindre utstøtning og passivisering.

Prioriterte målgrupper på arbeidsmarkedstiltakene er i hele Norden ungdom som har problemer på arbeidsmarkedet og langtidsledige. Enkelte

innvandrergrupper har en særlig utsatt situasjon på arbeidsmarkedet. Det har bidratt til økt deltaking på arbeidsmarkedstiltak for disse gruppene. Arbeidsmarkedspolitikken spiller også en viktig rolle for å bryte opp kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet.

For å oppnå best mulig effekt av arbeidsmarkedstiltakene må nivået, målgruppene og fordelingen av arbeidsmarkedstiltakene tilpasses situasjonen på arbeidsmarkedet. Selv i et arbeidsmarked med høy arbeidsledighet vil det være stor tilgang på vakanser. Sysselsettings- og kvalifiseringstiltak vil derfor kunne være gode tiltak som gir den arbeidsledige jobbtrening og oppkvalifisering og slik øker den enkeltes jobbsjanser. Hvis deltakerne på tiltakene har andre målsettinger ved deltakelse, som for eksempel kvalifisering til nye dagpengerettigheter, vil den gjennomsnittlige effekten på jobbsannsynligheten bli mindre og kan eventuelt bli negativ.

I et arbeidsmarked med sterk etterspørsel etter arbeidskraft og relativt lav ledighet kan deltakelse på arbeidsmarkedstiltak begrense overgangen til ordinær jobb. I et slikt arbeidsmarked vil formidling være det viktigste virkemiddelet i bekjempelsen av arbeidsledigheten, mens arbeidsmarkedstiltakene må rettes inn mot de som har spesielle problemer på arbeidsmarkedet eller mot særlige kompetansemessige flaskehalsproblemer.

I et arbeidsmarked med mangel på enkelte typer arbeidskraft vil kvalifiseringstiltak være viktig som et ledd i å kvalifisere ledige til de ledige stillingene. Et nært samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten og arbeidsgiverne/bransjeorganisasjonene er her viktig. Det er også behov for et tett samarbeid og en tett dialog på lokalt og regionalt nivå mellom utdanningsinstitusjonene og næringslivet.

Det store omfanget av arbeidsmarkedstiltak fordrer at man foretar grundige evalueringer av effektene av de ulike tiltakene. Effektmåling av arbeidsmarkedstiltak er imidlertid et vanskelig område da en ønsker å måle effekter i forhold til en tenkt situasjon (ikke deltakelse på tiltak). Arbeidsmarkedstiltak kan ikke tilbys alle arbeidsledige. Dersom tiltak i første rekke tilbys de «svakeste» arbeidssøkerene vil en kunne undervurdere effekten av tiltaket hvis en ikke har greid å lage en lik referansegruppe uten tiltaksdeltakelse. Effekten av tiltaket er ofte mindre for de sterkeste arbeidssøkerene enn for de svakere, da disse har de beste alternative jobbsjansene uten tiltak.

Erfaringer fra nordiske og andre lands evalueringer viser at effektene er forskjellige mellom de ulike tiltakene og for ulike utforminger av hvert enkelt tiltak. Gjennomgående viser undersøkelsene at de som har deltatt på et arbeidsmarkedstiltak har en høyere sannsynlighet for å få jobb enn de som ikke har deltatt. Tiltak som tar utgangspunkt i deltakernes ønsker og arbeidsmarkedets behov synes å være mest effektive. Men det er evalueringer som viser at enkelte tiltak har hatt null, eller til og med negativ ef-

fekt, utfra myndighetenes målsetning for tiltaket. Den enkelte deltakers vurdering av tiltakene er ofte meget positiv.

I Danmark, Island og Norge har økt sysselsetting og nedgangen i arbeidsledigheten gitt grunnlag for å *redusere* nivået på arbeidsmarkedstiltakene. I et stramt arbeidsmarked vil det være vanskeligere for bedriftene å finne kvalifisert arbeidskraft. Dette kan føre til økt lønnspress fordi bedriftene bruker lønn for å trekke til seg kvalifisert arbeidskraft. I en periode med stor etterspørsel etter arbeidskraft er det viktig at ikke arbeidsmarkedstiltakene holder på arbeidsledige som er kvalifisert til å fylle de ledige stillingene slik at overgangen til ordinær jobb forsinkes.

Arbeidsmarkedstiltakene er blitt mer markedsrettet og yrkesrettet i flere av de nordiske landene. Det har skjedd gjennom en vridning av tiltaksinnsatsen mot kompetansegivende tiltak og formidlingstiltak og bort fra sysselsettingstiltak. På denne måten kan en mer målrettet kvalifisere de arbeidsledige til de ledige stillingenes kvalifikasjonsbehov. Også i Finland, som for tiden har den høyeste arbeidsledigheten i Norden, sier om lag en femtedel av bedriftene at de har problemer med å rekruttere arbeidskraft. I Norge har arbeidsmarkedsetaten økt samarbeidet med bedrifter og bransjeorganisasjoner som et ledd i sitt arbeid med å motvirke pressproblemer i arbeidsmarkedet.

I Finland og Sverige ønsker regjeringen å opprettholde det høye omfanget av arbeidsmarkedstiltakene. Målet er å motvirke den strukturelle arbeidsledigheten samtidig som tiltakene er et viktig instrument for å forhindre flaskehalsproblemer på arbeidsmarkedet. I Sverige varsler regjeringen at den vil satse ytterligere midler i 1998 på yrkesrettet arbeidsmarkedsutdanning. Dette blir gjort for å møte den økte etterspørselen etter arbeidskraft som en forventer vil komme og på bakgrunn av den manglende nedgangen i ledigheten. Finland hadde i 1996 en nedgang i arbeidsledigheten, men har valgt å øke omfanget av arbeidsmarkedstiltak noe. Målet er at 5 prosent av arbeidsstyrken skal delta på ulike arbeidsmarkedstiltak, et mål som nesten ble nådd i 1996.

2.2.3 Tiltak rettet mot ungdom

Ungdom er en særlig viktig målgruppe for arbeidsmarkedspolitikken i alle de nordiske landene. Ungdom har ofte liten eller ingen tilknytning til arbeidsmarkedet og har som regel ikke rettigheter i forhold til arbeidsledighetstrygd. Samtidig kan konsekvensene av lange ledighetsperioder være særlig store for unge. I de nordiske landene er det derfor utformet særlige målsettinger og tiltak for arbeidsledig ungdom for å lette overgangen til jobb eller motivere til videre utdanning.

Arbeidsledigheten blant unge ble sterkere redusert enn arbeidsledigheten i alt i alle de nordiske landene i 1996. Også i Sverige der arbeidsledigheten økte er ledigheten blant ungdom gått ned.

Den generelle nedgangen i arbeidsledigheten blant ungdom i Norden må blant annet ses i lys av demografiske forhold, men også den spesielle innsatsen rettet mot gruppen har bidratt positivt. Høy innsats i form av arbeidsmarkedstiltak og den økte satsingen på ordinær utdanning kan nevnes spesielt. De fleste av landene har også opplevd økt etterspørsel etter arbeidskraft i aldersgruppen.

Nordisk ministerråd avsluttet i 1995 et treårig program mot ungdomsledigheten. Bakgrunnen for programmet var at en gjennom nordiske prosjekt, seminarer og nettverkssamarbeid skulle fremme informasjons- og erfaringsspredning mellom berørte parter i de nordiske landene. Programmet rettet seg både mot beslutningstakere, forskere, planleggere, og personer som praktisk jobber med ungdom og arbeidsmarkedsspørsmål. Målet med samarbeidet var å spre gode eksempler og å foreta en bred oppsummering av forskningsresultater vedrørende ungdomsledigheten og tiltak mot denne. Enkelte nye nordiske forskningsprosjekt ble også initiert og gjennomført. Avslutningskonferansen for programmet fant sted i Helsingfors i begynnelsen av 1996. Avslutningskonferansen fokuserte sterkt på utdanning som et middel for å få bukt med ungdomsledigheten. God grunnutdanning øker evnen til livslang læring, noe som vil bli stadig mer nødvendig i fremtidens omskiftelige arbeidsmarked med forventning om stigende kvalifikasjonskrav. Det ble også satt fokus på det positive ved at arbeidsmarkedspolitikken overfor de unge i stadig større grad har karakter av en rett og plikt til aktivering av den enkelte: Passive stønader bør i minst mulig utstrekning brukes overfor ungdom.

For de yngste aldersgruppene uten fullført videregående skole kan det være særlig vanskelig å få innpass på arbeidsmarkedet. Dette skyldes dels økte krav til kompetanse i stillingene, og dels økt konkurranse fra arbeidssøkere med videregående skole. Flere av landene har derfor innført særlige «garantier» for ungdom.

I hele Norden er ansvaret for arbeidsledig ungdom under 20 år delt mellom arbeidsmarkedsetaten og fylkeskommunen/kommunen. I flere av landene er tendensen at fylkeskommunene og kommunene får et større ansvar. En viktig strategi er å satse på å lette overgangen fra grunnskole til videregående utdanning. Dette er kommunenes eller fylkeskommunenes ansvar. Dessuten er det et sentralt mål å sikre tilstrekkelig med lærlingeplasser i yrkesutdanningen. Her er samarbeid med partene i arbeidslivet viktig.

Innsatsen for ledige under 25 år ivaretas i Danmark av arbeidsformidlingen når personen har rett til arbeidsledighetstrygd og av kommunen når

den ledige mottar kontanthjelp. Unge kontanthjelpsmottakere skal ha tilbud om sysselsetting eller utdanning senest etter 13 uker med kontanthjelp. I april 1996 innførte Danmark en forpliktelse for arbeidsformidlingen til å tilby utdanning til ungdom under 25 som har vært ledige i mer enn 6 måneder innenfor de siste 9 måneder. Samtidig halveres dagpengebeløpet etter 6 måneders ledighet. Innsatsen i Danmark gjelder kun de som ikke i utgangspunktet har en kompetansegivende utdanning. Fra april 1996 til april 1997 var antall unge uten utdanning med over et halvt års ledighet redusert med 60 prosent.

Finland endret i 1996 regelverket for å motta dagpenger for ungdom under 20 år under arbeidsledighet. Denne endringen begrenset retten til å motta dagpenger under arbeidsledighet for ungdom under 20 år uten yrkesutdanning. Samtidig ble mulighetene til å ta utdanning og til å delta på arbeidsmarkedspolitiske tiltak økt betydelig for ungdom under 20 år. Disse to faktorene er ved siden av demografiske forhold, viktige årsaker til at arbeidsledigheten blant ungdom i Finland i 1996 ble redusert med nesten 10 prosent, mens arbeidsledigheten i alt ble redusert med halvparten.

I de største kommunene i Island er det spesielle foranstaltninger for ungdom. I Reykjavik er det de unges kultur og opplysningssenter «Hitt husid» som står for jobbtrening for unge i alderen 16-25 år. Jobbtrening er her et sysselsettingsprosjekt hvor deltakerne deltar i både kurs og praktisk arbeidstrening samt jobbsøking. Det er en betingelse fra Reykjavik kommune at vedkommende er minst 50 prosent støtteberettiget. Mange kommuner har dessuten forskjellige prosjekter for unge studenter om sommeren.

I Norge er det en garantiordning for ungdom under 20 år som skal sikre tilbud om jobb, skole eller plass i et arbeidsmarkedstiltak. Ungdom mellom 20 og 24 år som har vært uten tilbud om jobb eller utdanning i 26 uker, skal få tilbud om arbeidsmarkedstiltak.

I Sverige finnes det en målsetting om at all arbeidsledig ungdom mellom 18 og 24 år skal få et tilbud om arbeid eller annen meningsfull sysselsetting innen 100 dager. For ungdom under 20 år er det i praksis kommunene som nå har ansvaret. For ungdom mellom 20 og 24 år er det arbeidsmarkedsetaten som har ansvaret. For ytterligere å forbedre situasjonen, først og fremst for de eldste ungdommene, vil regjeringen høsten 1997 fremme et forslag om såkalt genrasjonsveksling. Dette innebærer at en eldre person får tilbud om å tre ut av arbeidsstyrken hvis en langtidsledig ungdom ansettes isteden. Regjeringen vil også fremme forslag om annen særskilt innsats overfor ungdom.

2.2.4 Likestilling

Norden har blant verdens høyeste kvinnelige yrkesdeltakelse. Dette skyldes i stor grad at forholdene for kvinnenes inntreden i arbeidslivet er lagt til rette gjennom utbygging av barnehager og fødselspermisjoner. Arbeidsmarkedspolitikken har også her bidratt gjennom tiltaket omsorgspermisjon/orlov. Videre har utdanningsnivået blant kvinner økt betydelig, noe som påvirker yrkesdeltakingen positivt. En vel utbygd offentlig sektor, særlig kommunesektoren, har bidratt positivt til økte sysselsettingsmuligheter for kvinner i alle deler av landene. Likestilling har også vært et prioritert område innen arbeidsmarkedspolitikken i alle de nordiske land. I forhold til ledigheten har kvinnene vært overrepresentert på tiltak.

I Finland ble det høsten 1996 satt ned en arbeidsgruppe som skal utrede kvinners sysselsettingsmuligheter. Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å analysere strukturen for og årsakene til kvinners arbeidsledighet, samt å utrede hvilke strukturer innenfor utdanning og foretaksstøtte som svekker arbeidsmarkedssituasjonen for kvinnene. Arbeidsgruppens forslag til tiltak gjelder blant annet allmenne sysselsettingsmål og tiltak sett ut fra et likestillingssynspunkt, innføring av nye produksjonsmetoder og ny teknologi, fleksibilitet på arbeidsmarkedet og arbeidstidsmodeller.

I Norge har yrkesdeltakelsen blant kvinner aldri vært høyere enn i dag. Dette må dels tilskrives den gode situasjonen på arbeidsmarkedet, men skyldes også utvidelser av fødselspermisjonsordningene. Økningen i yrkesdeltakelse skyldes også kvinnenes inntreden i høyere utdanning. Siden 1986 har kvinneandelen i høyere utdanning ligget over 50 prosent, og den lå i 1995 på nesten 56 prosent. En tilsvarende trend gjør seg gjeldende i flere av landene.

Et prioritert område for næringspolitikk generelt og i regionalpolitikken for flere av landene er å øke sysselsettingsmulighetene for kvinner. I den svenske regjeringens sysselsettingsproposisjon som trådde i kraft 1. januar 1997 foreslås det å stimulere til at flere kvinner starter eget foretak. Bakgrunnen er at kun 25 prosent av de selvstendig næringsdrivende er kvinner. Samtidig øker kvinnenes arbeidsledighet mer enn menns. Et virkemiddel er å gi arbeidsledige kvinner støtte i tolv måneder for å kunne starte eget foretak eller kooperativ. Den som søker må ha vært arbeidsledig i mer enn to år. Målet er å minske arbeidsledigheten blant kvinner som er sagt opp i offentlig sektor.

2.2.5 Arbeidsløshetstrygd

Arbeidsløshetstrygden skal være et økonomisk sikkerhetsnett ved arbeidsledighet. Samtidig skal den motivere til å ta ordinær jobb. Trygde- og stønadssystemet bør oppmuntre til aktiv jobbsøking og kvalifisering, framfor en tilstand som passiv trygde- eller stønadsmottaker. Dette betyr at

arbeidsløshetstrygden ikke må være så høy at den reduserer søkeaktiviteten til den ledige og ikke så lav at den skaper store økonomiske problemer for den som rammes.

Viktige elementer i arbeidsledighetstrygden er kompensasjonsgraden, varigheten, inngangsvilkårene samt kravene som settes til den som mottar trygd. Forskning og internasjonale sammenligninger tyder på at stønadstidens lengde er det enkeltelement i dagpengeordningen som i størst grad påvirker overgangen til arbeid. Et system med relativ høy kompensasjonsgrad og svært lang dagpengeperiode vil kunne medvirke til at grupper av arbeidssøkende setter «høye» krav til hvilke jobber de aksepterer. Det kan bidra til at de passiviseres og etter hvert faller ut av det ordinære arbeidsmarkedet. Det økonomiske sikkerhetsnettet for den arbeidsledige ved utløpt dagpengeperiode vil også påvirke jobbsøkeraktiviteten til den arbeidsledige. De nordiske landene har valgt å ha gode økonomiske sikkerhetsnett for arbeidsledige. Dette er et hensyn som tillegges vekt i de rutiner som legges opp for oppfølgningen av de arbeidsledige.

Dersom den arbeidsledige mottar arbeidsledighetstrygd i kombinasjon med andre offentlige stønader, kan det være slik at overgangen til ordinær jobb gir liten eller ingen økonomisk gevinst for den arbeidsledige. Dette vil blant annet avhenge av betingelser knyttet til mottak av ulike støtteordninger og skattereglenes utforming sett i forhold til avlønningen i de jobbene som er tilgjengelige.

Alle de nordiske landene har i den senere tid gjort endringer i reglene for arbeidsløshetstrygden. En har ønsket å opprettholde relativt høye dagpengeytelser for personer med god tilknytning til arbeidsmarkedet. Flere land har strammet inn på inngangsvilkårene. De som ikke lenger kvalifiserer seg til dagpenger hadde gjerne svak tilknytning til arbeidsmarkedet. Mange av disse tilbys arbeidsmarkedstiltak eller skoleplass. Endringene skal oppmuntre til sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet. I noen av landene har hensyn som reduksjon i utgiftene og hensynet til et enklere administrativt regelverk vært bestemmende for endringene. I Sverige medførte de store underskuddene i statsfinansene til at kompensasjonsgraden midlertidig ble satt ned. Denne gikk tilbake til 80 prosent den 1. september 1997.

2.3 Utdanning og kompetanseutvikling

2.3.1 Ordinær utdanning

Utdanning er viktig for å sikre bedriftene kompetanse og for å fremme kreativitet og omstillingsevne. Utdanningspolitikken er derfor sentral i arbeidet med å øke sysselsettingen og å bekjempe arbeidsledigheten. I arbeidsmarkedet er det et økende behov for personer som kan omstille seg i takt med endringene i yrkes- og næringsliv. Gjennomgående er det også

slik at personer med kort utdanning har høyere ledighet enn personer med lengre utdanning.

Nordens hovedsvar på dette har vært å øke den enkeltes grunnkompetanse, men også økt satsing på voksenutdanning og livslang læring. Det er derfor satset betydelig på utdanning i de nordiske landene de siste årene. Økt utdanningskapasitet er også nyttet som et ledd i den konjunkturmessige bekjempelsen av arbeidsledigheten.

Det vanskelige arbeidsmarkedet for ungdom som følge av nedgangskonjunkturen bidro til økt søking til høyere utdanning. Utbygging av utdanningskapasiteten har derfor vært nødvendig og ønskelig i flere av de nordiske landene.

I Danmark er antall studenter på videregående utdanninger steget fra 75 000 i 1985 til om lag 130 000 i 1995. Siden 1977 er kapasiteten steget fra 15 000 til 40 000. Bare de siste tre årene er kapasiteten utvidet med 4 000 plasser til ca 41 000. Denne utvidelsen er støttet av planen «Universiteter i vækst».

Den kraftige utvidelsen av utdanningskapasiteten startet i Norge på slutten av 1980-tallet. Dette var en periode med økende ledighet. Fra 1988 til 1995 økte antall studenter i høyskoler og universiteter med hele 62 prosent. På kort sikt reduserte dette arbeidstilbudet. Erfaring viser at den samlede yrkesdeltaking over livsløpet øker med utdanningens lengde. Hvis alternativet til skolegang er arbeidsledighet vil derfor effekten på det samlede arbeidstilbudet være positiv over noen år. Søketilbøyeligheten til universiteter og høyskoler vil trolig fortsette å være høy i Norge selv om det gode arbeidsmarkedet og den demografiske utviklingen har bidratt til noe mindre søkning i år enn i de nærmeste foregående årene.

Flere av landene har også økt kapasiteten i den videregående skolen/gymnasieskolen. Dette skal gi ungdom større muligheter til å mestre omstillinger og bedre mulighetene på arbeidsmarkedet framover. Blant annet innførte Norge i 1994 en reform som sikrer all ungdom lovfestet rett til treårig videregående opplæring fram til studie-kompetanse, fagbrev eller annen yrkeskompetanse. Som et ledd i denne reformen har det vært en utstrakt satsing for å stimulere til flere læreplasser. Antallet lærlinger er derfor økt betydelig det siste året, særlig blant tenåringene.

I Finland økte arbeidsmarkedspolitisk utdanning med 8 000 plasser i 1996 og 3 000 plasser i 1997. Antall utdanningsplasser på mellomnivå (gymnas og yrkesskole) og i høyskolene økte i fjor med til sammen 5 000 plasser og skal inneværende år økes med 6 000 plasser.

I Island satses det på en nærmere forbindelse mellom utdanning og arbeidsliv. Arbeidslivets muligheter for å påvirke undervisningssystemets oppbygning er viktig. Det arbeides med en lov som blant annet skal sikre at en universitetsgrad i Island er i overensstemmelse med grader fra uten-

landske universiteter. Videre skal loven definere immatrikuleringskrav og universitetsutdanningens målsetting.

I Sverige varsles det i vårproposisjonen 1997 en ytterligere satsing både på høyskoler og voksenutdanningen. Innen høyere utdanning skal det opprettes til sammen 60 000 nye plasser i høyskolene og universitetene. Plassene skal for det meste komme i små og mellomstore høyskoler over hele Sverige. For voksenutdanningen skal det fra 1997 og fem år fremover finne sted en storsatsing på opplæring på gymnas nivå. Målgruppen er først og fremst vokse arbeidsledige. Denne satsingen, Kunskapslyftet, vil i år omfatte 110 000 plasser og den skal gradvis utvides til 140 000 plasser frem til år 2000. Kunskapslyftet innebærer nesten en fordobling av den svenske voksenopplæringen slik at ca 3,5 prosent av arbeidsstyrken kan tilbys kompetansehøyning.

2.3.2 Etterutdanning

Konjunktursvingningene de siste årene har vist at endringer i etterspørselen etter varer og tjenester i arbeidslivet skjer svært raskt. Mange arbeidstakere opplever hurtige og omfattende forandringer i form av endringer i arbeidets innhold, bytte av arbeidsplass og skifte av yrke. Disse omstillingene kan føre til redusert sysselsetting og økt arbeidsledighet i alle aldersgrupper. Den teknologiske utviklingen har resultert i nedleggelse av manuelle arbeidsplasser og etablering av nye og mer kompetansekrevende jobber. Denne utviklingen har særlig rammet de korttidsutdannede. Det må derfor gjøres en særlig innsats for å om- og oppkvalifisere de korttidsutdannede. Derfor har de nordiske landene satt økt fokus på etter- og videreutdanning av arbeidsstyrken.

En annet viktig faktor som har satt økt fokus på etter- og videreutdanning er utviklingen i befolkningens alderssammensetning. Arbeidsstyrkens gjennomsnittsalder vil i årene fremover øke samtidig som antallet pensjonister øker. Det stiller økte krav til velferdssamfunnet som best kan møtes med en stor og velutdannet arbeidsstyrke.

Endringer i arbeids- og samfunnslivet stiller nye krav til evnen til å dra nytte av ny kunnskap, og dermed til utvikling og oppdatering av kvalifikasjoner. Kravene til den enkelte om å utvikle sin kompetanse gjennom hele livet øker. Oppdatering og fornyelse av yrkes- og fagkompetanse i voksen alder er vesentlig for å ta i bruk ny kunnskap og ny teknologi. Dette er også sentralt for å sikre tilpasningsdyktighet for sysselsatte som har vært lenge i yrkeslivet. Det vil bidra til å motvirke utstøting.

I Danmark har Regjeringen gjennom flere år arbeidet systematisk for å tilrettelegge voksen- og yrkesutdanningen slik at den kan bli en naturlig del av arbeidslivet. Med initiativet «Hurtigere i job og uddannelse» som ble lagt frem i 1995 og påfølgende lovendringer, har en lagt til rette for økt

innsats rettet mot voksen- og etterutdanning. Utdanningsmulighetene for de korttidsutdannede er bedret. Korttidsutdannede voksne kan nå få opp til 80 ukers voksenutdanningsstøtte etter nærmere fastsatte regler. Det er også lagt til rette for at en kan ta kurs på kveldene og i helger.

I Finland startet i 1996 120 000 personer på arbeidsmarkedsutdanning for voksne. Denne utdanningen er i all hovedsak yrkesrettet. I 1996 ble det startet et prosjekt for kvalitetsutvikling av arbeidsmarkedsutdanningen. Hensikten er å finne metoder som garanterer utdanningens kvalitet, øke utdanningens individuelle innslag og bedre tilknytningen til arbeidsmarkedet.

Den videre utviklingen av det norske utdanningssystemet vil ha livslang læring som et overordnet perspektiv. Den norske regjeringen tar sikte på å utvikle en handlingsplan for etter- og videreutdanning og voksenopplæring. En stortingsmelding vil bli lagt fram våren 1998. Som et ledd i dette arbeidet har Regjeringen oppnevnt et offentlig utvalg som blant annet skal utrede og drøfte grunnlaget for et tilpasset, målrettet og helhetlig system for finansiering, ulike ordninger for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse og spørsmål knyttet til lovfestet rett til etter- og videreutdanning. Utvalget skal avgi sin innstilling 1.10.1997.

En viktig del av Sveriges utdanningspolitikk er livslang læring. En betydelig del av høyskolenes kurstilbud kan brukes til etter- og videreutdanningsformål. Dette gjelder særlig kurs med redusert studietakt og fjernundervisning. Andelen kurs med redusert studietakt var i 1995/1996 24 prosent av alle kursene. Fjernundervisning er en god måte å møte dagens og fremtidens behov for etter- og videreutdanning på. Den svenske regjeringen har derfor satset mye på fjernundervisning. I 1995/1996 var 10 prosent av alle studentene på fjernundervisning. Det pågår i Sverige også forsøk med kvalifisert yrkesutdanning utover gymnas nivå. Høsten 1998 skal ordningen omfatte 8 800 plasser. Hensikten med ordningen er å utvikle nye veier for å tilgodese de utdanningsbehov som et arbeidsmarked i rask forandring stiller til kvalifisert arbeidskraft.

2.4 Fleksibilitet i arbeidsmarkedet

«Fleksibilitet» er et mangesidig begrep når det gjelder å beskrive arbeidsmarkedets funksjonsmåte. Med fleksibilitet menes det ofte at næringslivet har evne til omstilling og nyskaping for å kunne møte endrede pris- og etterspørselsforhold. Den økonomiske politikken, arbeidsmarkedspolitikken og utdanningspolitikken må være innrettet slik at arbeidsmarkedet blir velfungerende. Ofte vil behovet for omstilling komme fra endringer i teknologiske eller markedsmessige forhold. Mangel på fleksibilitet i arbeidsstyrken vil kunne gi seg uttrykk i økt lønnspress, arbeidsledighet eller utstøting fra arbeidsmarkedet.

Arbeidsstyrken kan sies å være fleksibel når den er omstillingsdyktig. Med det menes at den tilegner seg kvalifikasjoner i forhold til de nye jobbenes krav. Videre kan arbeidsstyrken sies å være fleksibel når den reduseres i lavkonjunkturperioder og øker i høykonjunkturperioder. Begrepet fleksibilitet brukes også i forbindelse med spørsmål knyttet til organisering av arbeidstiden inkludert endring i arbeidstiden etter bedriftenes behov. Fleksibilitet sett i forhold til tilbudet av antall arbeidstimer er gjennomgående høy i de nordiske arbeidsmarkeder. Likebehandling av fulltidsarbeid og deltidsarbeid har bidratt til dette.

Fra enkelte hold, blant annet fra OECD, er det kommet kritikk om at lønnsspredningen i de nordiske landene er for lav. Blant annet hevdes det at høye minstetariffer kan ha bidratt til høy arbeidsledighet for personer med lav kompetanse. Det hevdes at det må åpnes for et arbeidsmarked med lavere lønninger som kan sysselsette personer med svak kompetanse. Fleksibilitet som innebærer betydelig økte lønnsforskjeller er ikke en del av det nordiske svaret på hvordan man kan øke sysselsettingen. En alternativ strategi er å øke kvalifikasjonene gjennom utdanning og opplæring.

Danmark og Finland prøver ut subsidier til hjemmetjenester for å øke bruken av lavt kvalifisert arbeidskraft. Erfaringene fra Danmark så langt er at subsidier av hjemmetjenester har betydd lite for reduksjonen i arbeidsledigheten. Det kan imidlertid ha redusert omfanget av svart økonomi på dette området.

Myndighetene står overfor ulike interesser i debatten om fleksibilitet. På den ene siden ønsker en å skape trygge og gode ansettelsesforhold for arbeidstakerne som stimulerer bedriften til å videreutvikle sine ansatte. Dette kan imidlertid komme i konflikt med bedriftenes vilje til nyansettelser fordi det blir vanskeligere siden å redusere antall stillinger.

Fleksibilitet innebærer at regelverket for ansettelsesforhold må utformes slik at det balanserer hensynet til at det ikke virker dempende på nyrekruttering samtidig som det skal sikre trygghet for arbeidstakerne.

I Sysselsettingsprogrammet for Finland for 1996-1999 oppmuntrer staten til arbeidstidsforsøk i kommunene. I følge en midlertidig endring i sysselsettingsforskriftene kan kommunene og samkommunene få sysselsettingsstøtte dersom en arbeidstaker reduserer sin arbeidstid og de ansetter en arbeidsledig arbeidssøker for samme perioden. I dette forsøket deltar det i alt 20 kommuner eller samkommuner. Forsøket med alterneringsledighet kommer til å fortsette til slutten av 1998. Arbeidstakeren kan komme overens med sin arbeidsgiver om alterneringsledighet. Lengden kan variere mellom tre måneder og 359 dager. Den alterneringsledige skal få en kompensasjon på 60 prosent av arbeidsledighetstrygden. Deltidstilegget er et annet eksempel på arbeidstidsfleksibilitet. I november 1996 trådde den nye loven om arbeidstid i kraft i Finland. Målet var et enklere lovverk.

Endringene øker muligheten for å inngå lokale avtaler om arbeidstid samt begrenser maksimalt antall overtidstimer.

Flere av landene har en fleksibel arbeidsstyrke, i den forstand at utviklingen i arbeidsstyrken er sterkt påvirket av svingninger i sysselsettingen og ledigheten. Dette betyr at dersom sysselsettingen faller vil arbeidsledigheten øke med mindre enn fallet i sysselsettingen, fordi også antall personer i arbeidsstyrken reduseres. Analyser viser at det for eksempel i Norge i første rekke er ungdom som endrer arbeidstilbudet under konjunktursvingninger, og at fleksibiliteten er større blant kvinner enn blant menn. Den høye fleksibiliteten blant unge er i samsvar med at antall elev- og studieplasser i det ordinære utdanningssystemet og omfanget av kvalifiseringstiltak i regi av arbeidsmarkedsetaten har blitt tilpasset situasjonen på arbeidsmarkedet. Høyt omfang av deltidssysselsetting bidrar også til å øke fleksibiliteten.

2.5 Skatt

Kostnaden på arbeidskraft er medbestemmende for bedriftenes etterspørsel etter arbeidskraft. Skatt på arbeidskraft, arbeidsgiveravgift, medfører høyere arbeidskraftskostnader for bedriften. Dette har en negativ effekt på etterspørselen etter arbeidskraft på kort sikt. De fleste empirisk studier har imidlertid problemer med å påvise en sammenheng mellom arbeidsgiveravgift i et land og landets langsiktige sysselsettingsnivå. For enkeltgrupper innen et land vil dette imidlertid kunne påvirke sysselsettingsmulighetene. I Norden varierer de sosiale kostnadene ved bruk av arbeidskraft relativt betydelig.

Et tema som har fått stor oppmerksomhet er i hvilken grad mål som sysselsetting og miljø kan koples sammen for å oppnå både bedre miljø og styrket sysselsetting. I Norge har en regjeringsoppnevnt kommisjon utredet alternative beskatningsformer som kan begrense forurensninger og bruken av miljøressurser. Det kan gi grunnlag for å redusere beskatningen av arbeidskraft. En slik vridning av skatt fra arbeid over på miljøskatter kan gi «doble gevinster» i form av bedret miljø og økt sysselsetting. Systemet for lønnsdannelse er generelt viktig for om det er mulig å oppnå økt sysselsetting ved en "grønn" skatteomlegging. I den grad høyere produktpriser som følge av miljøavgifter overveltes i lønningene, vil mulighetene for sysselsettingsgevinster reduseres.

I EU pågår det en debatt om en skal differensiere arbeidsgiveravgiften for ulike grupper på arbeidsmarkedet. Med lavere arbeidsgiveravgift for grupper som har problemer på arbeidsmarkedet, for eksempel unge eller langtidsledige, kan en motivere virksomhetene til å rekruttere personer fra disse gruppene. Arbeidsmarkedsetatens bruk av lønnstilskudd til disse gruppene vil i noen grad være et tilsvarende virkemiddel. Lønnstilskudd er

et mer målrettet virkemiddel enn en generell nedgang i arbeidsgiveravgiften fordi det rettes direkte mot registrerte ledige, mens en generell nedgang i arbeidsgiveravgiften vil omfatte også personer som ikke har et ledighetsproblem. I Norge er arbeidsgiveravgiften differensiert etter geografi, der områder med et vanskelig arbeidsmarked har lavere arbeidsgiveravgift.

3. Avslutning

Sysselsetting har en fremtredende rolle i de nordiske regjeringers politiske målsettinger. Arbeid til alle er et grunnleggende mål for den økonomiske politikken i hele Norden. Arbeidsledighet er sløsing med den viktigste produksjonsressurs, nemlig arbeidskraft. Flere personer i arbeid er med på å trygge det økonomiske grunnlaget for den nordiske velferdsmodellen. Gjennom en politikk for full sysselsetting bidrar en også til å fremme andre samfunnsmessige målsettinger og individuelle mål.

Arbeid gir tilhørighet i et fellesskap og sosialt miljø og har stor betydning for den enkeltes inntekt og levekår. Arbeidsledighet, og da særlig langvarig ledighet, kan føre til betydelige problemer for den som berøres og for familien. Den økonomiske handlefriheten reduseres, og man kan få en følelse av at man ikke er til nytte for samfunnet.

I arbeidet med å sikre høy sysselsetting og lav arbeidsledighet er internasjonalt samarbeid viktig. En må unngå å velte arbeidsledighetsproblemet over på andre land. En kan lære av hverandres gode erfaringer slik at politikken blir mer effektiv. Ved ulik konjunktursituasjon eller arbeidsmarkedssituasjon vil god flyt av arbeidskraft over grensene bidra til at flere kommer i arbeid og at flaskehalsproblemene reduseres. Et slikt samarbeid eksisterer både innenfor rammen av det nordiske samarbeid og innenfor rammen av EU/EØS samarbeidet.

I Norden har vi hatt et felles arbeidsmarked siden 1954. Dette innebærer blant annet at nordiske statsborgere kan ta arbeid i et annet nordisk land. Et felles nordisk arbeidsmarked har vist seg å fungere bra. Det er ikke minst dagens konjunktursituasjon et eksempel på. Flyt av arbeidskraft mellom landene har bidratt til å redusere nasjonale problemer knyttet til både ledighet og press i arbeidsmarkedet. Arbeidsmarkedsetatenes formidlingsinnsats har i denne sammenheng bidratt positivt.

EU har satt økt fokus på Europas ledighetsproblemer de siste årene. Dette har bidratt til å fremme større enighet om målsettinger og virkemidler innen sysselsettings- og arbeidsmarkedspolitikken, selv om ansvaret for dette området også i fremtiden vil være et nasjonalt ansvar. Den nordiske modellen for arbeidsmarkedspolitikk har gjennom de nordiske EU-land bidratt til å påvirke den arbeidsmarkedspolitiske tankegangen i hele EU.

Internasjonaliseringen av næringslivet blir mer og mer omfattende. Endrede markedsforhold, ny teknologi og stadig økte kunnskapskrav gjør

seg gjeldene i flere og flere bransjer. Sammen med konjunktursituasjonen bidrar dette til at behovet for ulike typer arbeidskraft endres over tid. En økt satsing på utdanning er Nordens viktigste svar på disse utfordringene. Det er blitt lettere å krysse landegrenser for å søke utdanning og arbeid. Det nordiske samarbeidet bør ha som formål å legge forholdene til rette for at både det enkelte individs ønske om utdanning og arbeid og arbeidsgivers behov for arbeidskraft kan tilfredsstilles. På denne måten vil en fremme den nordiske tilhørigheten og forståelse.

Förslag

från Nordiska rådets presidium om regler för sessionens genomförande

1. Begränsning av talartiden i generaldebatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till

20 minuter för varje partigrupp
8 minuter till varje regeringsmedlem

att tidsbegränsningen sätts till 4 *minuter* för övriga talare.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

2. Begränsning av talartiden i presidiets och utskottens sakdebatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *8 minuter* för

a) presidiets och utskottens talesmän
b) regeringsmedlemmar (vid framläggande av redogörelse 20 minuter)
c) de nordiska partigruppernas talesmän

att tidsbegränsningen sätts till 4 *minuter* for övriga talare

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

3. Replikskiftet

Presidiet föreslår

att följande regler för replikskiftet skall gälla vid 49:e sessionen:

a) en tidsbegränsning på *en minut* per replik

b) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara på en gång

c) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte

d) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar

e) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10 minuter.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 11 i Arbetsordningen.

4. Frågeinstituet

Presidenten föreslår att ordningen med skriftlig fråga för besvarande under sessionen inte tillämpas men att alla skriftliga frågor hänvisas till skriftligt besvarade.

Muntliga frågor hänvisas till frågestunden med samarbetsministrarna.

Presidiet föreslår

att följande regler för frågestunden skall gälla vid 49:e sessionen:

a) en tidsbegränsning på *en minut* per fråga

b) en tidsbegränsning på *2 minuter* per svar

c) presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga

DOKUMENT 7

Kontrollkommitténs berättelse

över kommitténs verksamhet 1997

Kontrollkommitténs förslag till beslut

att Nordiska rådet lägger kommitténs berättelse till handlingarna

Redogörelse för Kontrollkommitténs verksamhet under 1997

1. Kommitténs arbetsuppgifter

Enligt beslutet om ny rådsorganisation skall kontrollkommitténs huvudsakliga arbetsuppgifter bestå av granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet samt effektivitetskontroll av Nordiska rådet. Kontrollkommittén har vidare ett ansvar när frågor av konstitutionell karaktär uppstår i rådets verksamhet.

I den tidigare rådsorganisationen utövades den parlamentariska kontrollen över Nordiska ministerrådets verksamhet av budgetutskottet, effektivitetskontrollen av rådet utövades av presidiet och den konstitutionella kontrollen av juridiska utskottet.

2. Kommittémöten

Under 1997 har kontrollkommittén genomfört möten/granskningsbesök i Helsingfors den 20 januari, i Reykjavik den 25 juni, i Vogur den 11-13 augusti, i Kalmar den 24 september samt på Kastrup den 3 novmber.

Kontrollkommittén har också hållit koordineringsmöten med presidiet.

Beskrivning av verksamheten 1997:

3. Granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet

Kommittén har fortsatt diskussionen om uppläggningen av det framtida arbetet och vilka gränsdragningsfrågor som kan uppstå mellan parlamentarisk kontroll av verksamheten och revisionsverksamhet. Frågan har relevans också genom det utvecklingsarbete som sker inom en arbetsgrupp

tillsatt av riksrevisionerna för att förbättra och effektivisera revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet. Kommittén följer detta arbete och har för sin del beslutat att fortsätta den parlamentariska kontrollen av Nordiska ministerrådets verksamhet som bedrivs genom granskningsprojekt, s.k. kontrolluppgifter. De enskilda projekten definieras av Kontrollkommittén och de olika uppdragen utförs normalt genom olika former av konsultinsatser.

Kontrollkommittén har konstaterat att denna arbetsform är mångsidig och att den kan utgöra ett effektivt instrument för den parlamentariska granskningen av uppfyllande av politiska mål och andra aspekter av ministerrådets verksamhet. Kontrolluppgiftsprojekt utgör ett av huvudinstrumenten i den framtida verksamheten.

Vad gäller den kontrolluppgift som genomförts 1997 "Prioriterad nordisk politik - undersökning av tre områden" har bakgrunden för projektet varit att kommittén konstaterat att Nordiska rådets uttalade önskemål om den samnordiska budgetens utformning och innehåll inte uppfylls av ministerrådet. Nordiska rådet har de senaste två åren begärt dels att framtidsdokumentet (C2) och själva budgeten skall indelas i enlighet med de tre pelare för det nordiska samarbetet som antagits i reformen av det nordiska samarbetet samt att det tydligare skall kunna utläsas vilka medel som är låsta i projekt m.m. och vilka som finns reellt disponibla för ny verksamhet. Det är en väsentlig förutsättning för utövandet av Nordiska rådets budgetmakt att ministerrådet uppfyller dessa krav.

Förutom vad gäller frågan om hur ministerrådet uppfyller kraven från Nordiska rådet om budgetens utformning och övriga rutiner i samband med budgetprocessen har kontrollkommittén ansett det angeläget att i kontrolluppgiften 1997 granska hur ministerrådet axlat sitt genomförandeansvar vad gäller några av Nordiska rådet högt prioriterade områden.

Kontrollkommittén övervägde ett antal områden, vilka kunde komma ifråga för granskningen av hur Nordiska rådets i rekommendationer uttalade intentioner vad gäller verksamheten inom olika sektorer uppfylls av Nordiska ministerrådet. Av resursskäl valde dock kommittén att begränsa undersökningen till tre högt prioriterade områden: tillämpandet av begreppet Nordisk nytta i verksamheten, det nordiska språksamarbetetet och samarbetet rörande barn och unga.

4. Kommittéförslag om förbättrade informations- och hanteringsrutiner

De problem och brister som framkom rörande ministerrådets insatser inom de tre undersökta områdena föranledde Kontrollkommittén att framlägga ett Kontrollkommittéförslag till plenarförsamlingen om att rekommendera

Nordiska ministerrådet att införa förbättrade informations- och hanteringsrutiner vad gäller Nordiska rådets rekommendationer.

Vad gäller principen om nordisk nytta påpekade Kontrollkommittén risken för att dess värde som prioriteringsinstrument utarmas om ekonomiska faktorer ges en alltför stor tyngd i bedömningen jämfört med de politiska grundvärderingar baserade på nordisk värdegemenskap som är det fundamentala underlaget för det nordiska samarbetet. Dessa grundvärderingar bör ges minst lika stor relevans som de ekonomiska aspekterna i ministerrådets framtida prioriteringar när det gäller att välja insatser inom ramen för den nordiska verksamheten.

Vad gäller det som framkom gällande de övriga två områdena konstaterade Kontrollkommittén att Nordiska ministerrådet framför allt bör förbättra uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer, men också se över och förbättra uppläggningen av och rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder.

Kommittén ansåg sig dock behöva framhålla att även Nordiska rådets roll och förpliktelser vad gäller riktandet av rekommendationer och deras utformning uppmärksammas. Det är bl.a. angeläget att medlemsförslag innehåller tydliga motiveringar, att rekommendationerna utformas på ett klart och entydigt sätt och att de tar upp önskade resultat och breda frågeställningar, snarare än specifika problem. Ett mer resultatorienterat arbetssätt ökar ministerrådets möjligheter att använda ett antal olika åtgärder vilka tillsammans verkar för genomförandet av den önskade förändringen.

5. Institutionsgranskning

Kontrollkommitténs utövande av den parlamentariska kontrollen av ministerrådets verksamhet innefattar bland annat granskning av de nordiska institutionerna. Med anledning av ministerrådets under 1995-1996 genomförda institutionsutredning, där den "nordiska nyttan" undersöktes hos flertalet nordiska institutioner, har kommittén under 1997 i begränsad skala fortsatt den individuella granskningen av och faktainsamlingen rörande ett antal utvalda nordiska institutioner. Kommittén anser att det är angeläget att följa upp att institutionernas verksamhet ligger i linje med de politiska prioriteringar som ligger bakom medelsfördelningen till den individuella institutionen. Det är också viktigt att Nordiska rådet gentemot institutionerna betonar vad kontrollen innebär och klarlägger rådets rätt att utföra parlamentarisk kontroll, vem som har ansvar för den och hur kontrollen skall ske. Under 1997 har det av tidsskäl endast varit möjligt att göra studiebesök vid institutioner i samband med kommitténs sommarmöte på Färöarna. Därvid besökte kommittén Nordens Hus och fick en utförlig inblick i husets verksamhet och dess centrala betydelse i det färiska kulturlivet. Vidare besöktes sekretariatet för det Nordatlantiska samarbetet där

kommittén fick en inblick i den pågående uppbyggnaden av samarbetet och de speciella förutsättningar för samarbete som föreligger i ett omfattande geografiskt område med långa avstånd mellan samarbetsparter utan gemensam landgräns.

Erfarenheterna från dessa studiebesök är nyttiga för det fortsatta arbetet. Kontrollkommittén har för institutionerna klargjort utgångspunkterna och önskemålen för utövandet av den parlamentariska kontrollen i rådets nya organisation. För kontrollkommitténs del har besöken gett värdefull information om institutionernas verksamhet och arbetssituation.

6. Effektivitetskontroll av Nordiska rådet

I Kontrollkommitténs arbetsuppgifter ingår att granska Nordiska rådets verksamhet och att framlägga sina iakttagelser bl.a. över revisionsberättelsen angående verksamheten för plenarförsamlingen. Vad gäller verksamheten 1996 har kommittén noterat att flyttningen av presidiesekretariatet från Stockholm till Köpenhamn lett till ett antal påpekanden från revisorernas sida. Kommittén ansåg dock vad gäller den övervägande delen av de påpekanden som gjorts av RRV att bristerna hade sin bakgrund i den för rådets verksamhet unika situation som uppkommit genom sekretariatets flyttning till Köpenhamn. Den störning av verksamheten som uppstod under flyttningen och därefter under uppbyggandet av nya sekretariatsrutiner och samordning med ministerrådssekretariatet torde också ha medverkat till den fördröjning som påtalas av RRV vad gäller förvaltningsfrågorna.

Kommittén anser att de åtgärder som kan erfordras med anledning av de påpekanden som kan relateras till flyttningen av sekretariatet främst bör inriktas på att samla de erfarenheter som gjorts – om det i en framtid skulle bli aktuellt att på nytt flytta rådssekretariatet. Vad gäller övriga förhållanden förutsätter kommittén att åtgärder för att åstadkomma behövliga förändringar ingår i de förslag till åtgärder som rådssekretariatet lämnat till Presidiet.

Vad gäller de påtalade begränsningarna i informationskvaliteten i bl.a. bokslut och budgetunderlag noterade kommittén att RRV meddelar att ett antal åtgärder har initierats under senare år för att förbättra dessa förhållanden. Under det senaste året har, p.g.a. av flyttningen, detta arbete inte kunnat prioriteras. Kommittén instämmer i att det är angeläget att arbetet återupptas för att förbättra presidiets förutsättningar att följa upp och prioritera verksamheten. De av Presidiet planerade åtgärderna för uppföljning torde vara en adekvat inledning till detta arbete.

Kommittén har vidare fortsatt diskussionen om behovet av effektivisering av rådets arbetssätt och ledningsfunktion. Kommittén har bl.a. noterat att utskottet arbetar med ad hoc-grupper. Nordenutskottet har infört ett

system med rapportörer inom vissa ämnesområden och närområdesutskottet överväger att ta ett liknande beslut.

Kontrollkommittén noterade att denna utveckling inte minskar de omfattande kraven på kommunikation mellan rådsorganen och beslöt att fortsätta bevakningen av denna fråga. Kommittén kommer, inom ramarna för sin granskning av rådets verksamhet, att lämna förslag om ändringar i arbetssättet där så kan bedömas vara påkallat.

7. Rådets konstitutionella frågor

Inga frågor av konstitutionell karaktär har uppkommit under året.

Köpenhamn den 3 november 1997

Anita Johansson (s) Ordförande
Erik Dalheim (A)
Pehr Löv (SFP)
Vibeke Peschardt (RV)
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj.)

BESLUT

Rekommendationer, yttranden och interna beslut antagna vid Nordiska rådets 48:e session*

Rekommendationer

Nr 1 *Budeten för det nordiska samarbetet 1998*
Nr 2 *Säkerhetspolitik*
Nr 3 *NORD-LEX databas*
Nr 4 *Internet samt Europafrågor*
Nr 5 *Rapportering om genomförande av rekommendationer*
Nr 6 *Miljöräkenskap, energi samt miljöskatter*
Nr 7 *UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden*
Nr 8 *Barn i Nordens närområden*
Nr 9 *Samnordisk skogscertifiering*
Nr 10 *Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen*
Nr 11 *Nordplus-mini*
Nr 12 *Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden*
Nr 13 *Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden*
Nr 14 *Handlingsplan för män och jämställdhet*
Nr 15 *Erkännande av nya respektive otraditionella utbildnignar*
Nr 16 *Handlingsplan om det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998*
Nr 17 *Genteknologi och kloning*
Nr 18 *Flyktingpolitik i Norden och Europa*
Nr 19 *Europarådets konvention om regionala språk och minorietsspråk*
Nr 20 *Utökat TV-samarbete*
Nr 21 *Public service TV-bolagen*
Nr 22 *EU:s medieprogram*
Nr 23 *Stödfunktion för multimedieproduktion*
Nr 24 *Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM*
Nr 25 *CD-ROM produktion*
Nr 26 *Samnordisk kulturnätstruktur på internettet*
Nr 27 *Artistisk och kutlurell profilering på internettet*
Nr 28 *Nya initiativ på film- och mediaområdet*
Nr 29 *Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den ordiska filmen*
Nr 30 *Sektorarbete om Europafrågor*
Nr 31 *Handlingsplan för livsmedelssäkerhet*
Nr 32 *Livsmedelssäkerhet*

---

* - Votering med voteringsapparat företogs endast beträffande rek. 2.
Beslut i övriga ärenden togs med acklamation.

Yttranden

Nr 1 *Berättelse från rigsrevisionen om Noridska miniseterrådets verksamhet 1996*

Nr 2 *Berättelse fårn Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1996*

Interna beslut

Nr 1 *NORD-LEX databas*

Nr 2 *Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet*

Nr 3 *Berättelse från riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet*

Nr 4 *Åtgärder för barn i Nordens närområden*

Nr 5 *Nordiska rådets hemsida*

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *budgeten för det nordiska samarbetet*

REKOMMENDATION 1/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(B 165/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet angivit i sina betänkanden B 151/b och B 161/p

att snarast slutföra arbetet på ett förslag till program för forskningsområdet, och överlämna detta för Nordiska rådets behandling

att genom besparingar exempelvis inom sektorn "ekonomi och näring" söka frigöra medel i storleksordningen 10 miljoner DKK för samarbetsprojekt med Nordens närområden, speciellt med inriktning på demokratifrågor, kultur, utbildning och frivilligorganisationer, på sociala problem relaterade framför allt till barns och ungdomars situation, samt på miljösamarbete.

att i förslaget till budget för 1999 redovisa hur anslagen över den nordiska budgeten till Nordiska Industrifonden, samt till NIAS, NORDITA, Nordisk institutt for sjörett och NORDVOLC, kan dras ned eller fasas ut ur den nordiska budgeten, eventuellt genom alternativ finansiering, samt belysa förutsättningarna för och konsekvenserna av detta.

att i arbetet med budgetförslaget för år 1999 - i första hand inom de ramar som frigörs - prioritera ytterligare insatser på områdena

- utökad bevillning till Nordiska kulturfonden
- barn och ungdom
- samarbete för kulturell mångfald och mot etnisk diskriminering och segregation
- folkligt kultursamarbete, folkbildning och vuxenutbildning

- film och media samt annat språksamarbete
- IT-samhället och medborgarna
- insatser i Nordens närområden
- bärkraftig utveckling i Norden och Nordens närområden, inklusive Arktis
- livsmedels- och konsumentpolitiska frågor

Plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för år 1998 (jämfört med Ministerrådets förslag av den 25 juni 1997):

- budgetposten Övrigt sektorssamarbete under ekonomi (4.6.1) minskas med 422 000 DKK till 1 224 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997. För samarbete om Bygg- och bostadspolitik anslås således inga medel i budgeten för år 1998.
- budgetposten Nordens institut på Grönland (1.7.4) ökas med 89 000 DKK till 3 939 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997
- budgetposten Livsmedel (5.3.) ökas med 1 000 000 DKK, dvs till totalt 4 145 000 DKK
- budgetposten Konsument (5.4) ökas med 189 000 DKK till totalt 5 508 000 DKK, dvs. samma belopp som för år 1997
- ökningarna av anslagen till livsmedels- och konsumentpolitik enligt ovan finansieras genom att anslaget till Forskningsprogrammet Norden och Europa (2.3.1.3) minskas med 1 189 000 DKK, dvs. anslaget sätts till 6 811 000 DKK för år 1998
- Till budgetposten Informationsverksamhet (7.1.5) anslås 2 600 000 DKK, dvs. 2 000 000 DKK mindre än enligt Ministerrådets förslag
- Denna summa, 2 000 000 DKK, anslås till en separat budgetpost för "Informationsaktiviteter utanför Norden"
- Ministerrådets reserv (7.1.10) tillförs ytterligare 333 000 DKK, dvs. anslaget blir totalt 7 333 000 DKK

att ministerrådets årsberättelse för år 1996,C 1,samt ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2, läggs till handlingarna

att i fråga om budgetens utformning ånyo hänvisa till tidigare lämnade besked och beslut, med begäran om särskild uppmärksamhet på rådets beslut vid den 47:e sessionen med anledning av budgetutskottets förslag (C 2; B151/b) under punkterna 1 och 3

att i övrigt instämma i vad presidiet anför i detta betänkande.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

42-185223

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *säkerhetspolitik*

REKOMMENDATION 2/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(A 1123/p; A 1137/p; A 1148/p)* med *54 röster. 6 medlemmar röstade mot förslaget. 2 medlemmar avstod från att votera. 23 medlemmar var frånvarande.*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att ge säkerhetspolitiska frågor hög prioritetet i det nordiska samarbetet

att utgångspunkten är, att varje land har rätt att självt, utan påtryckningar utifrån, bestämma sin säkerhetspolitiska linje, att detta självfallet gäller även Estland, Lettland, Litauen och Polen, att denna rätt måste respekteras av alla stater, samt att alla också har ett ansvar att söka sin egen säkerhet så, att säkerheten för hela Europa stärks. Målet är en säkerhetsordning utan skiljelinjer för alla Europas länder.

att arbeta för upprättandet av en gemensam nordisk miljöberedskap, samt att delta aktivt i det pågående arbetet för att kartlägga miljöhoten i det arktiska området

att skapa klarhet i hur långt det konkreta samarbetet mot atomföroreningarna i Nordväst-Ryssland har kommit, samt att arbeta aktivt för att öka det internationella engagemanget för att möta problemen med atomföroreningar i Nordväst-Ryssland, och för mer aktiva politiska och ekonomiska insatser från EU i detta arbete.

att delta aktivt i de politiska konsultationerna och i fredsbevarande, fredsfrämjande och humanitära insatser inom ramen för OSCE, det Euro-Atlantiska Partnerskapsrådet och Partnerskap

för fred, och samarbeta för att bidra till att alla stater i Nordens närområde deltar aktivt i dessa samarbetsstrukturer

att stimulera till en bred offentlig och nordisk debatt om säkerhetspolitiska frågor, i ljuset av de nya säkerhets- och samarbetsstrukturer som är under utveckling

De 53 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Alho, Arja (SDP)
Alvheim, John (FrP)
Andersen, Hanne (S)
Bakholt, Børge (S)
Landerholm, Henrik (m)
Dalheim, Erik (A)
Foss, Per Kristian (H)
Geir H. Haarde (Sj)
Glerup, Martin (S)
Grønver, Jonna (V)
Hansen, Søren (S)
Heister, Chris (m)
Hove, Harald (V)
Hovmand, Svend Erik (V)
Johansson, Eva (s)
Johansson, Olof (c)
Håkansson, Per Olof (s)
Israelsson, Margareta (s)
Breimo, Gunnar (A)
Johansson, Anita (s)
Jonsson, Elver (fp)
Karlstrøm, Randi (KrF)
Kiviniemi, Mari (Kesk.)
Koch, Inger (m)
Korsberg, Øyvind (Kesk.)
Korteniemi, Ossi (Kesk.)
Kristiansen, Rune (A)
Larsen, Berit Brørby (A)
Larsson, Kaj (s)
Löfstedt, Berit (s)
Löv, Pehr (SFP)
Niclasen, Jørgen (Ff)
Nistad, Astrid Marie (A)
Nyby, Mats (SDP)
Näslund, Ingrid (kd)
Oscarsson, Berit (s)
Prusti, Riitta (SDP)
Raahauge, Kristine (Si)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Rostbøll, Grethe (KF)
Salmén, Olof (ÅC)
Sasi, Kimmo (Kok.)
Sass, Peder (S)
Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A)
Solholm, Lodve (FrP)
Stavad, Ole (S)
Steenholdt, Otto (At)
Sturla Böðvarsson (Sj)
Carlström, Marianne (s)
Svensson, Sten (m)
Sörestedt, Birthe (s)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Vibjerg, Jens (V)

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var:

Bjälkebring, Charlotta L. (v)
Djupedal, Øystein (SV)
Gottlieb, Jette (EL)
Steingrímur J. Sigfússon (Ab)
Touborg, Kristen (SF)
Wahlström, Jarmo (Vas.)

Följande medlemmar *avstod* från att rösta:

Erland, Olof (lib.)
Samuelsson, Marianne (mp)

Följande medlemmar var *frånvarande:*

Knutsson, Göthe (m)
Andersson, Janina (Vihr.)
Dørum, Anneliese (A)
Enggaard, Knud (V)
Holten, Odd (KrF)
Hysselä, Liisa (Kesk.)
Jakobsen, Johan J. (Sp)
Kaarilahti, Marjut (Kok.)
Kallis, Bjarne (SKL)
Kirk, Kent (KF)
Koskinen, Heikki (Kok.)
Lapintie, Annika (Vas.)
Ludvigsen, Svein (H)
Manninen, Hannes (Kesk.)
Metsämäki, Lauri (SDP)
Mølgaard, Anders (V)
Nybakk, Marit (A)
Peschardt, Vibeke (RV)
Petersen, Marita (Jvfl)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Sjøli, Sonja Irene (H)
Steensnæs, Einar (KrF)
Strömberg, Håkan (s)

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *NORD-LEX databas*

REKOMMENDATION 3/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(A 1142/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i samarbete med Nordiska rådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Internet samt Europaspörsmål*

REKOMMENDATION 4/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(A 1151/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål

at den årlige redegørelse om Ministerrådets sektorarbejde med Europaspørgsmål vedlægges Ministerrådets årsberetning

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *rapportering om genomförande av rekommendationer*

REKOMMENDATION 5/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kontrollkommittén *(A 1165/k)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbättra uppläggningen, rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer, beslut eller övriga synpunkter och därvid sträva efter att åstadkomma en bättre koppling mellan rekommendationers syfte och ministerrådets insatser.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *miljöräkenskap, energi samt miljöskatter*

REKOMMENDATION 6/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1164/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att etablera en nordisk miljöräkenskap för energi som ett instrument för att uppnå miljövinster genom ett optimalt utnyttjande av ländernas energikällor i syfte att minska miljöskadliga utsläpp,

att utvidga satsningen på förnybara energikällor och att understödja övergången till bärkraftiga energikällor, bland annat genom att utreda åtgärder för att reducera subsidier och andra regler som favoriserar bruk av icke förnybara och förorenande energikällor, samt

att att skyndsamt utreda möjligheterna att införa ett enhetligt miljöskattesystem i Norden som syftar till att minimera koldoxidutsläpp.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden*

REKOMMENDATION 7/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1163/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att verka för att UNICEF söker nya vägar till effektivisering av sitt operativa arbete för att kunna öka sina insatser i Nordens närområden och bistå länderna i att bygga upp och utveckla verksamheten på områdena sociala åtgärder för barn, barn- och mödrahälsovård, upplysningsarbete gällande immunisering samt amningsfrämjande insatser (BFHI).

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *barn i Nordens närområden*

REKOMMENDATION 8/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1163/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att framlägga en översiktsrapport till sessionen 1998 om i vilken omfattning de nordiska ländernas bi- och multilaterala bistånd till närområdena stöder social utveckling och särskilt synliggöra på vilket sätt detta kommer barn (även i ett gender-perspektiv) till godo samt att komma med förslag till hur insatserna ytterligare kan utökas och samordnas mellan de nordiska länderna

att under 1998 utarbeta en tvärsektoriell barn- och ungdomshandlingsplan för närområdet där

- insatser på social- och hälsoområdet är i fokus
- barnkultur används som ett verktyg mot utslagning
- utbytet av nordisk/baltisk/ryska erfarenheter och förmedling av kontakter i relation till barnfrågor mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer intar en central roll,
- de nordiska informationskontorens potential utnyttjas
- ministerrådets stipendieordning för tjänstemän tydligt beaktar barnfrågor
- insatser mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer mellan vänorter i Norden och närområdet uppmuntras.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samnordisk skogscertifiering*

REKOMMENDATION 9/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av närområdesutskottet *(A 1152/när)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på principiell nivå klarlägga grunder för och möjligheter till en samnordisk skogscertifiering samt när ett eventuellt införande av ett sådant system kan ske.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen*

REKOMMENDATION 10/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1126/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at igangsætte et forskningsprojekt 1998-1999 med det formål, at give baggrund for initiativer til at undgå social udstødelse.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Nordplus-mini*

REKOMMENDATION 11/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1153/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever (7-16 år) under en femårsperiod 1999-2003; Nordplus-mini.

att under 1998, i dialog med nordiska och nationella parter, utreda möjligheter till en ytterligare finansiering av programmet.

att undersöka förutsättningarna för att ge närområdena tillgång till programmet.

att få till stånd ett brett samarbete om genomförandet och upprättande av programmet med kommuner, skolor, lärare och elever, Föreningarna Norden samt berörda frivilligorganisationer.

att barn och unga ges fullt utrymme i att medverka i genomförandet och upprättandet av programmet.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ömsesidigt godkännande av gymnasieutbildning*

REKOMMENDATION 12/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1160/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at aftalen om Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet och de nordiska regeringarna nedanstående rekommendation angående *nordisk daghemsmarknad*

REKOMMENDATION 13/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1160/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

> Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer
>
> *at* indlede et samarbejde og samråd angående børnehaver og pasningsordninger med sigte på at oprette et fælles nordisk daginstitutionsmarked.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsplan för män och jämställdhet*

REKOMMENDATION 14/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(B 169/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Minsiterråd

at vedtage Handlingsplan for menn og likestilling Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *erkännande av nya respektive otraditionella utbildningar*

REKOMMENDATION 15/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1162/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst muligt gennemføre indsatser for at fremme anerkendelsen af utraditionel uddannelse;

at udrede mulighederne for at fremme gensidig godkendelse af nye uddannelser i Norden.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *Handlingsplan om det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998*

REKOMMENDATION 16/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(B 168/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage Handlingsplan om det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997-1998.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *genteknologi och kloning*

REKOMMENDATION 17/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1161/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska regeringarna nedanstående rekommendation angående *flyktingpolitik i Norden och Europa*

REKOMMENDATION 18/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1134/nord).*

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Sveriges regering nedanstående rekommendation angående *Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk*

REKOMMENDATION 19/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1150/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera bland annat det finska spåket en status som minoritetsspråk.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Norden nedanstående rekommendation angående *utökat TV-samarbete*

REKOMMENDATION 20/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1138/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

att regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *public service TV-bolagen*

REKOMMENDATION 21/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1138/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att se till att ambitionerna i kulturministrarnas uttalande om public service den 13 juni 1997 efterföljs.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *EU:s medieprogram MEDIA III*

REKOMMENDATION 22/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1156/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de pågående förhandlingarna om det kommande MEDIA III programmets utformning bidra till att programmet inkluderar de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov samt att MEDIA III programmet mer än dess föregångare ser till barns och ungas behov.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *stödfunktion för multimedieproduktion*

REKOMMENDATION 23/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1156/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM*

REKOMMENDATION 24/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1157/nord).*

Rekommendationen har följande lydelse:

> Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
>
> *att* i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet, genom att öka stödet till konstnärlig produktion samt genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *CD-ROM produktion*

REKOMMENDATION 25/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1157/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna för att de nordiska folkbiblioteken kan distribuera de nordiska CD-ROM produktionerna på samma villkor som boken;

att i samråd med undervisningssektorn undersöka möjligheterna till utvecklande av lek och lär spel i undervisningssyfte;

att fortsatt ta initiativ till CD-ROM produktioner med nordiskt innehåll.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samnordisk kulturnätstruktur på internettet*

REKOMMENDATION 26/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1158/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med utgångspunkt i de nationella elektroniska kulturnäten och deras erfarenheter undersöka möjligheten för att bygga upp en samnordisk kulturnätstruktur på internettet.

att det i ministerrådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *artistisk och kulturell profilering på internettet*

REKOMMENDATION 27/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1158/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att med insatser för ökat artistiskt och kulturellt utbud öka de nordiska ländernas och den nordiska kulturens profilering på internettet.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *nya initiativ på film- och medieområdet*

REKOMMENDATION 28/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1159/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att ytterligare förstärka produktionsstödet på filmområdet i de nordiska länderna i syfte att förhöja kvaliteten och efterfrågan i programproduktionen i grannländerna;

att i ännu högre grad än hittills satsa på samproduktion av nordisk film och nordisk TV-film;

att bidra till ordningar som kan främja den icke kommersiella distributionen av nordisk film, med tonvikt på att förbättra förutsättningarna för visningar av nordisk film på de orter som ligger utanför huvudstäderna;

att i EU-sammanhang särskilt framhålla de nordiska ländernas särart och skapa förutsättningar som betryggar att de europeiska åtgärderna även är anpassade till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov;

att tillsammans med TV- och filmbranschen undersöka möjligheterna för att etablera ett nordiskt filmpris.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen*

REKOMMENDATION 29/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av nordenutskottet *(A 1159/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna för att etablera en nordisk mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten i syfte att utbyta de erfarenheter och kunskap som finns i länderna och vid de nationella filminstituten på filmområdet.

att i arbetet med de uppdrag enligt kulturministrarnas beslut på medieområdet den 13 juni 1997 särskilt beakta åtgärder som

- säkrar de nordiska oavhängiga produktionsmiljöerna på filmområdet och stimulerar de kreativa insatserna för filmen;
- främjar kvalitetshöjning i nordiska film- och medieproduktioner;
- bidrar till ett kraftfullt samproduktionsarbete mellan de nordiska länderna bl.a. i syfte att skapa bärkraftiga nordiska villkor för nordiska film- och medieproduktioner;
- långsiktigt arbetar för att uppnå målet om en filmmarknad som är större än hemmamarknaden;
- försäkrar en förankring i europeiska sammanhang av de nordiska ländernas särskilda utgångslägen som små marknader, små nationer och små språkområden; bidrar till lösningar av befintliga upphovsrättsliga spörsmål på mediemarknaden samt vidta åtgärder för att minimera de upphovsrättsliga frågeställningar som skapas i den digitala medieutvecklingen.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *sektorarbete om Europafrågor*

REKOMMENDATION 30/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av europautskottet *(A 1149/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte den i 1997 iværksatte praksis med årligt at oversende statusrapport om sektorarbejde om Europa-spørgsmål under hensyntagen til de ovennævnte bemærkninger, således at denne kan diskuteres på den årlige session.

Helsingfors den 13 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

43-185223

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *Handlingsplan för livsmedelssäkerhet*

REKOMMENDATION 31/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av europautskottet *(B 167/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage handlingsplan for opfølgning af Topmødet om madvaresikkerhed,

at forelægge Nordisk Råd de handlingsplaner eller lignende som vil blive udarbejdet som følge af handlingsplanen under hensyntagen til Nordisk Råds bemærkninger.

Helsingfors den 13 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *livsmedelssäkerhet*

REKOMMENDATION 32/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1997 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av europautskottet *(A 1155/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,

at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med lovgivning på levnedsmiddelområdet,

at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

Helsingfors den 13 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse från rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996*

YTTRANDE 1/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse från rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996 i överensstämmelse med vad som föreslagits i kontrollkommitténs betänkande *(C 3/k)*.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i styrningen av Nordiska ministerrådet snarast åtgärdas och att Nordiska rådet fortlöpande hålls informerad om vidtagna åtgärder,

att de av Rigsrevisionen påtalade bristerna i institutionernas ekonomiadministration och medelsförvaltning snarast åtgärdas och att det skapas skärpta och harmoniserade krav vad gäller institutionernas ekonomirelaterade frågor.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1996*

YTTRANDE 2/1997

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 12 november 1997 beslutat avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1996 i överensstämmelse med vad som föreslagits i kontrollkommitténs betänkande (C 5/k).

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet ombesörjer att de av revisorerna påtalade bristerna i fondens projektadministration åtgärdas och därvid beaktar de förslag till åtgärder som lagts fram av revisorerna för att åstadkomma förbättrad kontroll över medelstilldelningen

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *NORD-LEX databas*

INTERNT BESLUT 1/1997

Nordiska rådet har den 12 november 1997 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet *(A 1142/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *parlamenterisk förankring och samverkan i Nordiska rådet*

INTERNT BESLUT 2/1997

Nordiska rådet har den 12 november 1997 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet *(A 1151/p)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordisk råd anmoder Præsidiet om

at bede Rådets delegationer om nøje at følge de respektive regeringers opfølgning af Nordisk Råds rekommandationer.

at fortsætte og udbygge traditionen med at indbyde relevante medlemmer af de nationale parlamenter og Europaparlamentet til Rådets arrangementer.

at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *berättelse från riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996*

INTERNT BESLUT 3/1997

Nordiska rådet har den 12 november 1997 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av kontrollkommittén *(C 4/k)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet ber presidiet

att tillse att de av revisionen påtalade bristerna i styrningen av rådssekretariatets verksamhet snarast åtgärdas.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har antagit nedanstående interna beslut angående *åtgärder för barn i Nordens närområden*

INTERNT BESLUT 4/1997

Nordiska rådet har den 12 november 1997 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av närområdesutskottet *(A 1163/när)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet anser

att närområdesutskottet på lämpligt sätt verkar för etablerandet av ett Barnens råd att fungera fram till sekelskiftet. Rådet ska ha en god förankring i parlament, organisationsliv och andra samhällsområden som berör barn. Målet är att skapa ett litet forum där frågor i anslutning till barnens situation i Norden och närområdet kan diskuteras och drivas regionalt

att närområdesutskottet skall utreda möjligheterna att på hög politisk nivå, tillsammans med parlamentariker från närområdet och UNICEF, arrangera ett Barnens Östersjömöte *(Baltic Call for Children)* i december 1998 för att låta politiker, organisationer, myndigheter och forskare i Norden och närområdet mötas med syftet att sätta barnens levnadsvillkor på den politiska agendan

att barnrättsfrågor i programmen för parlamentarikerstipendiater bör beaktas.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *Nordiska rådets hemsida*

INTERNT BESLUT 5/1997

Nordiska rådet har den 12 november 1997 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av nordenutskottet *(A 1158/nord)*.

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet uppdrar åt presidiet

att det i rådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

Helsingfors den 12 november 1997

Olof Salmén
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

(12 november)

1. medlemsförslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet (A 1143/nord)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spörsmål

(10 november)

1. regler för sessionens genomförande (Dokument 6)

(12 november)

1. presidiets rapport över veksamhetsåret 1996 (Dokument 1)
2. statsministrarnas redogörelse (Dokument 2)
3. utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 3)
4. försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 4)
5. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996 samt meddelanden över Nordiska rådets rekommendationer till Nordiska rådet (C 1)
6. redogörelse för planerna av det nordiska samarbetet 1998 (C 2)
7. berättelse från Rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996 (C 3/k)
8. berättelse från Riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996 (C 4/k)
9. berättelse från Nordiska kulturfondens inkl. revisionsberättelse 1996 (C 5/k)
10. kontrollkommitténs rdogörelse för arbetet 1997 (Dokument 7)
11. nordiska kulturfondens projektadministration (yttr. 2/1996/k)
12. meddelande om rekommendation 4/1994/när om miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*
13. meddelande om rekommendation 4/1996/nord om samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000
14. meddelande om rekommendation 5/1993/nord om samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur
15. meddelande om rekommendation 6/1994/nord om utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare
16. meddelande om rekommendation 22/1994/nord om förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*
17. meddelande om rekommendation 27/1994/nord om samnordisk skogsinformation

18. meddelande om rekommendation 14/1995/nord om regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999
19. meddelande om rekommendation 22/1995/nord om funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden
20. meddelande om rekommendation 29/1995/nord om handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000
21. meddelande om rekommendation 3/1996/nord om nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999
22. meddelande om rekommendation 11/1996/nord om samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet

(13 november)

1. Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssitutationen och sysselsättningspolitiken i Norden (Dokument 5)
2. Nordiska ministerrådets statusrapport om arbetet med Europafrågor
3. meddelande om rekommendation 20/1994/euro om program för det nordiska Europasamarbetet

b. bemyndiganden till utskotten/presidiet att lägga saker respektive meddelanden till handlingarna

(12 november)

1. medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris (A 1146/nord)

C. Beslut i interna spörsmål*)

(10 november)

1. att tillämpa vissa regler för sessionens genomförande angående talerätt, replikskifte, taletidsbegränsning, frågeinstitutet under sessionen, voteringsförfarande, förbud mot användning av mobiltelefoner och rökförbud (Dokument 2)

(12 november)

1. att lägga Presidiets verksamhetsberättelse inklusive presidiets meddelanden över interna beslut till handlingarna (Dokument 1)

(13 november)

1. fastställande av tid och plats för nästa session

Val

(13 november)

1. val av president och övriga medlemmar av Nordiska rådets presidium
2. val av medlemmar till Nordiska rådets utskott (Nordenutskottet, Europautskottet, Närområdesutskottet) och kontrollkommittén
3. val av ordförande och två viceordföranden till Nordiska rådets utskott samt till kontrollkommittén
4. val av medlemmar till valkommittén
5. val för tiden fram till den 31 december 1998 av styrelsesuppleant och revisorssuppleant i Nordiska kulturfonden

---

*)

- meddelande om internt beslut 1/1996, se s. 262 och 1248
- meddelande om internt beslut 2/1996, se s. 262 och 1248
- meddelande om internt beslut 3/1996, se s. 262 och 1248
- meddelande om internt beslut 4/1996, se s. 262 och 1248
- meddelande om internt beslut 5/1996, se s. 262 och 1249
- Internt beslut 1/1997, se s. 1350
- Internt beslut 2/1997, se s. 1351
- Internt beslut 3/1997, se s. 1352
- Internt beslut 4/1997, se s. 1353
- Internt beslut 5/1997, se s. 1354

PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT, SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M.M.

Presidium

Olof Salmén, president, ÅL
Dorte Bennedsen, DK
Knud Enggaard, DK
Mats Nyby, F
Guðmundur Árni Stefánsson[2], IS
Valgerður Sverrisdóttir, IS
Geir H. Haarde, IS
Berit Brørby Larsen, N
Jan P. Syse[1], N
Kjellbjørg Lunde, N
Per Olof Håkansson, S
Olof Johansson, S
Sten Svensson, S

Arbetsutskott

Danmark
Knud Enggaard
Dorte Bennedsen
Kent Kirk
Kristen Touborg

Finland
Jarmo Wahlström
Kommo Sasi
Janina Andersson
Bjarne Kallis
Mari Kiviniemi
Pehr Löv
Mats Nyby
Olof Salmén

Island
Sturla Böðvarsson
Sigríður Anna Þórðardóttir
Steingrímur J. Sigfússon

Norge
Berit Brørby Larsen
Einar Steensnæs
Erik Dalheim
Lodve Solholm
Per-Kristian Foss
Johan J. Jakobsen
Øystein Djupedal
Harald Hove

Sverige
Per Olof Håkansson
Anita Johansson
Olof Johansson
Berit Oscarsson
Sten Svensson

[1] Ersattes av Kent Kirk enligt fyllnadsval vid presidiets möte den 10.11.1997
[2] Ersattes av Rannveig Guðmundsdóttir enligt fyllnadsval vid presidiets möte den 10.6.1997

Deltagare i sessionen

Inbjudna gäster

Aikio, Pekka, ordförande, Sametinget i Finland
Alting, Leo, professor, IPU, Natur- och miljöpristagare
Asp-Johnsson, Kerstin, ambassadör, Sverige
Fälldin, Thorbjörn, ordf., Föreningen Norden
Hannes Heimisson, Chargé d'Affaires, Islands Ambassad
Hauschild, Michael, IPU, Natur- och miljöpristagare
Hördur H. Bjarnasson, ambassadør, Island
Overvad, Marie-Louise, ambassadör, Danmark
Sandaker, Kai, Chargé d'Affaires, Norska Ambassaden
Sasi, Kimmo, ordf., Föreningen Norden, Finland
Svensson, Hasse, ordf., Föreningen Norden, Åland
Uosukainen, Riitta, riksdagens talman, Finland
Utsi, Nils Thomas, prosjektleder for "Samisk parlamentarisk råd"
Wenzel, Henrik, IPU, Natur- och miljöpristagare

Internationella organisationer

Alatalu, Toomas, presidiemedlem, Baltiska församlingen, Estland
Elo, Mikko, riksdagsman, Europarådet, Finland
Jansone, Baiba, generalsekreterare, Baltiska församlingen, Lettland
Kofoed, Niels Anker, Europaparlamentet, Danmark
Leperre-Verrier, Odile, Europaparlamentet
Laurinkus, Meçys, president, Baltiska församlingen, Litauen
Olsen, Henrik, Europaparlamentet
Theriault, Belinda, sekreterare, EFTA
Thors, Astrid, Europaparlamentet, Finland

Nordiska organisationer

Andreassen, Anders, ordf., Vestnordisk Råd, Grönland
Dahllöf, Per-Olof, verkst. direktör, Nopef
Doepel, Catarina, styrelsesekreterare, NIB
Eckert, Stella, assistent, NDF
Falk, Johan, generalsekreterare, NOMUS
Froyn, Björgulv, generalsekreterare, NFS
Gustavsson, Susanne, informationskonsulent, Nordisk Industrifond
Hallberg, Torsten, informationschef, Föreningen Norden
Heinämaa, Riitta, direktör, Nordens Hus i Reykjavik (fr.o.m. 1. 1. 1998)
Helmsdal, Mikkjal, institutchef, Nordens Institut på Åland
Janérus, Mirja, handläggare, NFS
Janzon, Ulf, generalsekreterare, NLN
Jón Sigurðsson, verkställande direktör, NIB
Karmila, Erkki, vice verkst. direktör, NIB
Kuukkanen, Pekka, verksamhetsledare, Nordisk informationskontor, Jyväskylä
Langkjær, Lars, afdelingschef, Vestnordisk Råd
Larsen, Peter Jon, generalsekreterare, Föreningen Norden
Löfström, Jamima, informatör, NIB
Löwenhjelm, Carl, vice verkst. direktör, NIB
Neergaard, Ulla Bruun de, Norfa
Oxholm, Ole, institutchef, N.A.P.A
Páll Brynjarsson, sekretær, Vestnordisk Råd
Petersen, Lisbeth L., ordf., Vestnordisk Råd, Färöarna
Pitkänen, Harro, verkställande direktör, NEFCO
Rasmussen, Leif, direktør, Nordisk Industrifond
Rønsen, Oddvar S., direktör, NIB
Saukkonen, Tapani, VTK Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
Sohlman, Ragnar, vice ordf., Föreningen Norden
Sundell, Björn, informationschef, NIB
Svavar Gestsson, ordf., Vestnordisk Råd, Island
Syrjänen, Heidi, VD-sekreterare, NIB
Sørensen, Jens Lund, verkställande direktör, NDF
Thorsted, Inge, fuldmægtig, Vestnordisk Råd
Turtschaninoff, Peter, direktör, Nordens Hus på Färöarna
Tveito, Terje, Föreningarna Nordens Förbund
Valenius, Ragna, direktör, NIFIN
Zeruneith, Ida, inf. medarbetare, Ledningsgruppen för barn- och ungdomskultur

Partisekreterare/Finland

Svenskafolkpartiet (SFP)
Heinström, Peter

Perussuomalaiset rp (Sannfinländarna rft
Sormo, Rolf

De nationella delegationsernas sekretariat

Danmark
Erland, Karin, assistent
Gadebusch, Camilla, assistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Hansen, Lavst Riemann, stedf generalsekretær
Pedersen, Irene, betjent
Petersen, Cathrine Panduro, elev
Skardberg, Katrina, assistent
Sprange, Karen Bue, fuldmægtig

Färöarna
Danielsen, Súsanna, direktør
Stenberg, Ásla, sekretær

Grönland
Bønæs, Jan, fuldmægtig
Steenholdt, Alibak, direktør

Finland
Enckell, Liisa, byråsekreterare
Eriksson, Magnus, sekreterare för internationella ärenden
Husman, Paula, administrationsassistent
Huttunen, Marja, avdelningssekreterare
Immonen, Maarit, avdelningssekreterare
Kaikkonen, Paula, sekreterare för internationella ärenden
Kupias, Leea, avdelningssekreterare
Kuusinen, Katriina, chef för riksdagens internationella enhet
Kytölä, Marjatta, avdelningssekreterare
Lindström, Guy, generalsekreterare
Lohiniva, Greta, råd för internationella ärenden
Salo, Kari, sekreterare för internationella ärenden
Tallqvist, Kristiina, informationsassistent

Medarbetare vid finska sekretariatet
Ahopelto, Jani, expeditionsassistent
Eskola, Hanna, praktikant, SNS
Heiniö, Raisa, byråsekreterare
Heinolainen, Eili, sekreterare, SNS
Holopainen, Leena, kanslisekreterare
Högberg, Päivi, avdelningssekreterare
Kivinen, Mika, expeditionsassistent
Kivinen, Merja, informationsassistent
Laulaja, Minna, avdelningssekreterare
Niemi, Laura, informatör
Nyholm, Paula, byråsekreterare

Stenman, Sami, expeditionsassistent
Talvitie, Ossi, överexpeditionschef
Pohjola, Ilpo, informationschef
Pekkola, Anne-Eeva, bitr. informationschef
Varis, Aila, informationsassistent

Åland
Eriksson, Susanne. t.f. delegationssekreterare

Island
Elín Flygenring, generalsekretær
Kristiín Ólafsdóttir, fuldmægtig

Norge
Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
Braaten, Else Marie, førstekonsulent
Frihagen, Halvor, konsulent
Grutle, Åge, sekretariatsleder, Internasjonalt sekretariat
Elvatun, Brit-Heidi, førstesekretær
Knutsen, Olav Fagelund, forsker
Litlabø, Ingvild, førstesekretær
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder

Sverige
Alvarson, Dan, expeditionsföreståndare
Bergqvist, Renée, 1:e byråsekreterare
Bruce, Margareta, 1:e byråsekreterare
Hjelm, Eva, byrådirektör
Hultén, Eric, avdelningsdirektör
Lindström, Margareta, byråassistent
Smekal, Eva, sekretariatschef
Tollin, Ingrid, byrådirektör
Åberg, Mats, ambassadör

Rådssekretariatet

Berglind Ásgeirsdóttir, rådsdirektør
Carlsson, Inge Munk, afdelingssekretær
Clausen, Birgitte, rådssekretær
Dietz, Jan, informationsleder
Forslund, Britt-Marie, informationsassistent
Guðrún Garðarsdóttir, rådssekretær
Johanson, Birgitta, administrationssekretær
Josefsson, Boel, dokumentsekretær
Kronman, Gunvor, rådssekretær
Klingenberg, Sissel, redaktionssekretær
Lindboe, Ole, redaktør
Lindroos, Päivikki, rådssekretær
Lundberg, Göran, rådssekretær
Lundberg, Magnus, vagtmester
Nørgaard, Jens, vagtmester
Ohlson, Bengt, rådssekretær
Olsen, Vibeke Hein, vicedirektør
Ragna Árnadóttir, rådssekretær
Sandø, Jonna, chefsekretær
Suomalainen, Elisabeth, translator
Ullevoldsæter, Bente, afdelingssekretær

Nordiska ministerrådets sekretariat

Abrahamsson, Kirsi, rådgiver
Bache, Elsebeth, sektionschef
Bennum, Morten, rådgiver
Christensen, Søren, generalsekretær
Danielsson, Bjarni, sektionschef
Ekman, Annette, rådgiver
Ferm, Elisabeth, sektionschef
Frydendal, Inger, rådgiver
Gjøe, Kristin, adm.sekr.
Granlund, Marja, sektionschef
Granström, Birgitta, afd.sekr.
Gudmundur Einarsson, afd.chef
Gustafsson, Ulla, adm.sekr.
Hansen, Lene, adm.sekr.
Hansen, Poul Geert, rådgiver
Heldbo, Jesper, rådgiver
Hellman, Gunilla, sektionschef
Hernes, Per Olav, rådgiver
Holmstrup, Klaus, afd.chef
Jussila, Ahti, rådgiver
Kovacs, Stefan, rådgiver
Kristensen, Marianne, rådgiver
Kruuse, Susanna, rådgiver
Landau, Harry, rådgiver
Laxén, Marianne, rådgiver
Leger, Gitte, sektionschef
Lehtelä, Kirsi-Marja, rådgiver
Lundblad, Håkan, konsulent
Magnusson, Magnus, rådgiver
Molander, Peter, rådgiver
Newton, Maria, praktikant
Norén, Agneta, afd.chef
Nyholm, Dorte Juul, afd.sekr
Pate, Rita, adm.sekr.
Persson, Margaretha, afd.sekr.
Persson, Sture, afd.chef
Peters, Catharina, rådgiver
Petersen, Niels, rådgiver
Rasmussen, Alf, rådgiver
Rasmussen, Henrik Egede, rådgiver
Rasmussen, Jørgen Harder, stiftamtmand
Refslund, Niels, rådgiver
Røstad, Sigrun, rådgiver
Sandholt, Gunnar, rådgiver
Seppänen, Kristiina, rådgiver
Støvring, Per, rådgiver
Sundström, Berth, afd.chef
Syversen, Inger Lise, rådgiver
Søndergaard, Steffen, rådgiver
Tangeraas, Martin, rådgiver
Tilander, Ylva, rådgiver
Tommola, Aila, rådgiver
Ulriksen, Lisbeth, adm.sekr.
Vorum, Stein, rådgiver
Westholm, Martin, konsulent
Widing, Liselotte, styregruppssekr.

Nordiska partigruppssekretariat

Konservativa gruppen
Brodshaug, Else Marie
Páll Brynjarsson, gruppsekreterare

Mittengruppen
Billington, Matthew
Instefjord, Gunnstein
Johansson, Lars
Turtiainen, Seija
Wallerå, Magnus, gruppsekreterare

Socialdemokratiska gruppen
Aagesen, Håvard.
Dybing, Svein
Grönlund, Carola
Katrin Theodorsdóttir
Kokk, Enn
Läth, Roger
Reeder, Gitte
Rugaard, Mette
Saxén, Tom
Sirjamo, Anna-Liisa
Svensson, Jerry, gruppsekreterare
Wall Björn

Vänstersocialistiska gruppen
Ahlroth, Asta
Merivirta, Matti
Söderlund, Mina, gruppsekreterare
Vestvik, Rolf
Wathén, Katja

Sakkunniga

Danmark
Adsersen, Sven, fuldmægtig
Andersen, Anders Asmind, ministersekretær
Bogason, Loa, fuldmægtig
Boysen, Peter Harling, kaptajn
Egelund, Niels, departementsråd
Foged, Thorkild
Hansen, Lenna, kontorfuldmægtig
Hansen, Lisbeth G., ministersekretær
Hansen, Marie, kommitteret
Houlberg, Hans Peter, fuldmægtig
Jensen, Kenneth Skov, fuldmægtig
Jensen, Niels Erik D., direktør
Johannesen, Odma, fuldmægtig
Junker, Ulla, fuldmægtig
Jørgensen, Mette Juul, fuldmægtig
Katznelson, Ib, administrationschef
Larsen, Leo, underdirektør
Lautrup-Larsen, Morten, afdelingschef
Michelsen, Martin Norman, ambassadesekretær
Mikkelsen, Dorthe, kontorfuldmægtig
Nielsen, Peter, fuldmægtig
Nielsen, Peter Michael, kontorchef
Pedersen, Dorthe Nøhr, ministersekretær
Petersen, Flemming Kühn, fuldmægtig
Petersen, Johnny, ministersekretær
Pontoppidan, John D., ambassaderåd
Poulsen, Ole
Roosen, Vibeke, sekretariatschef
Steen, Peter Helmer, direktør
Søgaard, Berit, kontorelev
Tarp, Ole, kommitteret
Utzon-Frank, Tine, fuldmægtig
Windemüller, Hanne, kontorchef
Witte, Lene, afdelingschef
Wøhlk, Birgitte, fuldmægtig
von Zaane, Peter, fuldmægtig

Färöarna
Ellingsgaard, Sælvør, sekretær

Finnsson, Eyðfinnur, fuldmægtig
Joensen, Høgni, departementschef
Petersen, Petur, generaldirektør
Poulsen, Maiken, lagmandens sekretær
i Stórustovu, Høgni, fuldmægtig
á Velbastað, Niels, samarbejdsmin. stedf.

Grönland
Andersen, H.P. Møller, informationsdirektør
Biilmann, John, fuldmægtig
Johansen, Elisabeth Ravn, kontorfuldmægtig
Meiborn, Susanne Hostrup, fuldmægtig
Møller, Anthon, ministersekretær
Møller, Søren Hald, direktør
Olsen, Kristen, kontorchef
Pedersen, Bent Krogh, afdelingsleder
Pedersen, Peder Munk, direktør
Søndergaard, Jorgen S., konsulent

Finland
Ahti, Kalevi, linjedirektör
Alhojärvi, Pekka, överinspektör
Anttila, Rauno, direktör
Anttola, Raimo, enhetschef
Appel, Barbara, överinspektör
Björklund, Ilkka-Christian, konsultativ tjänsteman
Cantell, Ilkka, handelsråd
Dahlin Jansson, Siv, informationschef
Eriksson, Bo Göran, avdelningschef
Erroll, Erik, äldre avdelningsstabsofficer
Eskola, Erkki, överinspektör
Forsberg, Fredrik, äldre regeringssekreterare
Gröhn, Inga-Maria, finansråd
Harjula, Juha, konsultativ tjänsteman
Haunia, Sirkka, chef för internationella ärenden
Hautojärvi, Sirkka, kanslichef
Heinonen, Arto, specialmedarbetare
Hollo, Ilkka, avdelningschef
af Hällström, Gustav, verkställande direktör
Isokallio, Kristiina, överinspektör
Jalkanen, Pekka, överdirektör
Kangasperko, Raila, konsultativ tjänsteman
Kantola, Taija, specialmedarbetare
Kavonius, Veijo, regionutvecklingsdirektör
Kekomäki, Kalle, EU-assistent
Kivistö, Kalevi, överdirektör
Koponen, Riitta, äldre regeringssekreterare
Krokfors, Karl Johan, ambassadråd
Kyröläinen, Hannu, enhetschef
Laakkonen, Risto, konsultativ tjänsteman
Lahti-Nuuttila, Teija, överinspektör
Lindell, Paul, projektchef
Lindén, Jarmo, specialmedarbetare
Lindqvist, Bengt-Göran, byggnadsråd
Lujanen, Martti, överdirektör
Lundqvist, Gunnar, specialplanerare

Luoto, Jari, statsministerns specialmedarbetare
Mattila, Pekka, ekonomidirektör
Mattsson, Kaj-Peter, konsultativ tjänsteman
Mettovaara, Pirjo, sekreterare för internationella ärenden
Mickwitz, Margaretha, överdirektör
Mieskylä, Läsa., industriråd
Mikkola, Leena-Kaisa, utrikessekreterare
Nikula, Taina, specialmedarbetare
Norros, Mikko, bitr. informationschef
Nyroos, Hannele, konsultativ tjänsteman
Ojala, Olli, överdirektör
Palmgren, Sten, lagstiftningsråd
Perttunen, Juhani, kanslichef
Pesola, Tauno, ambassadråd
Pesonen, Timo, utrikespolitisk rådgivare
Pohjanvirta, Zoe, regeringsråd
Potila, Sirkka, konsultativ tjänsteman
Puro, Helena, byråchef
Rantala, Taija, projektkoordinator
Rasi, Marjatta, avdelningschef
Salmimies, Okko-Pekka, attaché
Sarjo, Kristina, äldre regeringssekreterare
Sierla, Antti, linjedirektör
Sintonen, Raimo, överkomissarie
Slotte, Henrik, specialmedarbetare
Slotte, Kristian, konsultativ tjänsteman
Stenlund, Peter, utrikesråd
Sundgren, Christian, enhetschef
Suokko, Seppo, finansråd
Söderlund, Caj, ambassadråd
Tammivuori, Kristian, regeringsråd
Tasanen, Ari, ambassadråd
Turunen, Taisto, avdelningschef
Tuunanen, Heikki, linjechef
Uronen, Reino, kanslichef
Varjonen, Jouko, specialforskare
Wallin, Stefan, specialmedarbetare
Waltari, Maria, överinspektör
Widing, Barbro, konsultativ tjänsteman
Wirén, Inger, biståndsråd
Ylinen, Ann-Britt, överinspektör
Zapasnik, Tuija, pressattaché

Åland
Abrahamsson, Sten-Erik, utbildningschef
Blomqvist, Helena, miljöjurist
Högman, Sölve, utvecklingsplanerare
Lindbäck, Peter, t.f. kanslichef
Lundberg, Tomas, socialchef
Storå, Carl, fiskeriintendent
Svensson, Hasse, ordförande
Söderlund, Tor-Erik, överinspektör

Island
Albert Jónsson, afdelingschef
Árni Þ. Árnason, vicedepartementschef
Árni Gunnarsson, politisk rådgiver
Ásta Magnúsdóttir, fuldmægtig
Bolli Þ. Bollason, kontorchef
Emil Breki Hjreggviðsson, fuldmægtig

Guðríður Sigurðardóttir, departementschef
Hanne Fisker, fuldmægtig
Ingibjörg Jónsdóttir, fuldmægtig
Kristinn F Árnason, attache
Ólafur Daviðsson, departementschef
Ólafur Sigurðsson, attache
Orri Hauksson, politisk rådgiver
Snjólaug Ólafsdóttir, kontorchef
Tryggvi Felixson, afdelingschef
Þorsteinn Geirsson, departementchef

Norge
Aarseth, Helene, førstekonsulent
Aass, Thor Arne, ekspedisjonssjef
Angell, Elisabeth, politisk rådgiver
Backer, Inge Lorange, ekspedisjonssjef
Bauer, Irene, avdelingsdirektør
Berg, Hans, rådgiver
Bie, Karen Nossum, underdirektør
Blokhus, Bjørn, ministerråd
Brautaset, Tarald, specialråd
Bull, Einar M., ambassadør
Børde, Ketil, ambassadør
Clemet, Fridtjov, ekspedisjonssjef
Dybing, Svein, infonnasjonsleder
Efjestad, Svein, ekspedisjonssjef
Engebretsen, Jon Dahl, underdirektør
Engesæter, Sigmund, avdelingsdirektør
Fevolden, Trond, departementsråd
Finborud, Liv Mørh, spesialrådgiver
Garberg, Heidi, rådgiver
Gramstad, Sigve, ekspedisjonssjef
Gundersen, Eilif, førstekonsulent
Haaland, Marianne Berg, konsulent
Hanevold, Truls, ekspedisjonssjef
Hauge, Sigvald, byråsjef
Helland, Haktor, ekspedisjonssjef
Holen, Arne, avdelingsdirektør
Husan, Gunnar, statssekretær
Insteflord, Gunnstein, politisk rådgiver
Ising, Tore, prosjektleder
Jevne, Knut Ove, militær sekretær
Johansen, Halvard P., underdirektør
Karstad, Arne, presseråd
Kristiansen, Roy, avdelingsdirektør
Lie, Kai, ænbassadør
Lindgren, Inger, ekspedisjonssjef
Litt Woon Long, byråsjef
Malterud, Tore, ekspedisjonssjef
Mamelund, Otto, generalkonsul
Nordbø, Eldrid, ekspedisjonssjef
Ramm, Kristin Jahre, lovrådgiver
Reymert, Morten
Ribe, Ola, avdelingsdirektør
Røren, Sveinung, førstekonsulent
Sandaker, Kai, ministerråd
Skeie, Lise, sekretær
Skjelbred, Brit, politisk rådgiver
Sletner, Siri, avdelingsdirektør
Sperre, Ole, konsulent
Støre, Jonas Gahr, ekspedisjonssjef
Taraldset, Knut, ardbassadør
Tellmann, Erik, ambassadør

Tollefsen, Per A., generalkonsul
Torkelsen, Kjell, førstekonsulent
Tresselt, Per, ambassadør
Tveitereid, Sigurd, ekspedisjonssjef
Tøraasen, Knut, ambassadør
Vaagland, Eva, generalsekretær
Vetlesen, Johan, underdirektør
Williams, Johan, ekspedisjonssjef
Ogrey, Randi S., politisk rådgiver
Østerberg, Hild, rådgiver
Øvergaard, Tomas, rådgiver

Sverige
Annerberg, Rolf, generaldirektör
Baier, Ulrica, departementssekreterare
Bard Bringeus, Veronica, kansliråd
Boheman, Anders, kansfiråd
Broberg, Helmer, departementssekreterare
Byfors, Ingela, departementssekreterare
Carlson, Per, departementssekreterare
Danielsson, Lars, ambassadör
Druve Lundberg, Ingmari, departementssekreterare
Eineborg, Kristina, departementssekreterare
Emmervall, Madeleine, statssekreterare
Engstrand, Maria, projektassistent
Falk, Leif Åke, pressekreterare
Fogde, Lotta, pol. sakkunnig
Foyer, Margareta, departementsråd
Henriksson, Pär, politisk sekreterare
Jönsson, Mats, direktör
Kallemur, Ola, pressekreterare
Lidal, Bengt, departementsråd
Lindberg, Carl, bitr. statssekreterare
Lindberg, Dan, pol. sakkunnig
Linde, Ann, pol. sakkunnig
Lindholm, Gabriella, departementsråd
Lundgren, Ann, departementssekreterare
Nilsson, Anne-Cerise, departementssekreterare
Nordström, Gun, departementssekreterare
Nykvist, Ann-Christin, statssekreterare
Olsson-Berglund, Kerstin, pressekreterare
Opem, Jon, rådgivare
Persson, Anette, assistent
Sjöberg, Tommie, departementsråd
Svanell, Dan, pressekreterare
Söder, Sven-Erik, statssekreterare
Tollertz, Mikael, rättssakkunnig
Törnblom, Carina, departementsråd
Viklund, Elisabet, departementssekreterare
Wenström, Anders, departementsråd
Whiteman, Renée, assistent
Zachrison Nilsson, Ann, kansliråd
Zetterquist, Urban, departementsråd
Ziemelis, Mite, kansliråd

De nordiska ungdomsorganisationerna (UNR)

Danmark
Aaltonen, Kristina
Hedegaard, Lars-Henrik
Posselt, Line

Färöarna
Johannesen, Johan Petur

Finland
Broman, Kenneth
Hiltunen, Jussi
Euro, Kalle
Jaakkola, Riikka
Johansson, Johan
Kaikkonen, Antti
Konttinen, Aleksi
Kuikanmäki, Kimmo
Kölli, Johanna
Nordfors, Hannele
Oksanen, Ville
Oravainen, Timo
Tahvanainen, Jukka
Tammenmaa, Corinna
Öster, Magnus

Åland
Alm, Anna
Dahlen, Viktor
Hambrudd, Annika
Pettersson, Lenita

Island
Árni Gunnarsson
Heiðrun Hauksdóttir
Ragnhildur Helgadóttir
Sigrun Palsson

Norge
Eskeland, Trine
Graff, Pål
Gram, Björn Arild
Hatling, Lilian
Johansson, Trude
Lund, Vidar
Millstein, Marianne
Molandsveen, Sverre
Siraj, Daniel
Vassdö, Astrid Apalset
Viseth, Odd Steinar Ofar

Sverige
Alterå, Anna-Karin
Ankersjö, Per
Berntsson, Magnus
Holm, Jens
Jelinek, Mark
Jonsson, Joakim
Ruud, Stefan
Stjärna, Karin
Sörenstedt, Jannika

Stenografer

Danmark
Albrechtsen, Henrik
Delfs-Andersen, Svend
Jensen, Karsten
Pedersen, Ritva
Spanggaard, Elisabet

Finland
Filppa, Birgit
Niittuinperä, Jari
Stenman, Marja-Leena, byråsekreterare

Sundström, Marina, byråsekreterare
Varisto, Niklas

Norge
Bartholsen, Anne Grethe
Flugstad, Aud
Hammerstad, Anne Lise
Kleppe, Elisabeth
Kristiansen, Anne Grethe
Moen, Cecilie
Schwartz, Kari

Sverige
Bernström, Agneta
Djurström Stig
Nilsson, Roland

Simultantolkar

Andersen, Lars H.
Andersson, Pirkko-Liisa
Borch, Gytte
Hellström, Sirpa
Jussila, Ahti
Kaljunen, Riitta
Kjærnested, Borgthor
Laakso, Ritva
Seppänen, Kristiina
Tizard, Yvonne
Zoëga, Anne

SUPPLEMENT

- UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS MUSIK- OCH LITTERATURPRIS
- UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS NATUR- OCH MILJÖPRIS
- STATSMINISTER POUL NYRUP RASMUSSENS TAL I FÖRBINDELSE MED GENERALDEBATTEN

Festforestilling vid utdelningen av Nordisk råds musikk- og litteraturpris

Oslo Rådhus
den 3. mars 1997 kl. 19.00

Åpning	
Musikalsk åpning	Bendik Hofseth Musikk skrevet for anledningen
Velkomst	Ordfører i Oslo, Per Ditlev-Simonsen Den norske delegasjonens leder, Berit Brørby Larsen
Musikalsk innslag	Det norske kammarorkester Holberg – Grieg: Fra Holbergs tid.-op.40 Preludium-sarabande-gavott
Utdeling av litteraturprisen	
Presentasjon av prisvinneren	Medlem av bedømmelseskomitteen, forfatter Heidi von Born
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, Olof Salmén Prisvinner Dorrit Willumsen, takketale
Musikalsk innslag	Annbjørg Lien og Sondre Bratland Tradisjonsmusikk for fiolin og religiøse folketoner
Utdeling av musikkprisen	
Presentasjon av prisvinner	Medlem av Nordisk Musikkomité (NOMUS) Visesanger og visekomponist Pia Raug
Utdeling av prisen	Nordisk Råds president, Olof Salmén Prisvinner Björk Guðmundsdóttir sammen med Brodsky-kvartetten fremfører «Hyper Ballad» og «You've been flirting again»
Avslutningsord	Den norske delegasjonens leder, Berit Brørby Larsen
Musikalsk avslutning	Det norske kammerorkester Carl Nielsen: Liten suite for strykere
	Bendik Hofseth Musikk skrevet for anledningen

ÅPNING

Musikalsk åpning: Bendik Hofseth, musikk skrevet for anledningen

Ordfører i Olso **Per Ditlev Simensen:** Eksellenser, mine damer og herrer.

Som ordfører har jeg det privilegium og den store ære å ønske velkommen til Oslo Rådhus. For Oslo kommune er det en spesiell glede å få lov til å låne hus til dette festmøtet i forbindelse med Nordisk Råds kulturkonferanse. La meg også få takke spesielt for festivalen "Vi i Norden" som bl.a. retter seg mot denne bys befolkning og omfatter en rekke interessante arrangementer forskjellige steder i byen, bl.a. utstillingen med tittelen "Se deg selv i øynene" her i Rådhusgalleriet som åpner onsdag. Gjennom denne festivalen får Oslo-folk ta direkte del i Nordisk Råds omfattende arbeid på kultursektoren. Vi får en del av Nordisk Råds virksomhet tettere innpå oss, noe som er verdifullt i seg selv.

Av programmet for konferansen ser jeg at man bl.a. skal diskutere de nordiske språkenes stilling. Du verden hvor det er nødvendig! Vi er allerede kommet for langt fra hverandre på det området her innad i Norden. Det må være et tankekors at svensk og dansk tale tekstes på norske TV-skjermer på linje med kinesisk!

Jeg er glad for at man har valgt å foreta utdelingen av 1997 års nordiske litteratur- og musikkpriser i nettopp her i Oslo Rådhus. Dette huset har en viktig plass i vårt lands kunsthistorie, og står som et monument for ettertiden over sentrale kunstneriske linjer i midten av vårt århundre.

Etter flere ti-års diskusjoner om hvor Oslos nye rådhus skulle plasseres, ble grunnstenen lagt ned i 1931 og Rådhuset offisielt åpnet i 1950, det året Oslo feiret sitt 900 års jubileum. Nye arkeologiske funn har for øvrig avdekket at byen er eldre enn tidligere antatt, og vi kan allerede nå ønske velkommen tilbake til feiringen av Oslo 1000 års jubileum i år 2000.

Alle materialer som er brukt til å bygge dette huset, er norske. Det gjelder også marmoren som dere står på. Den kunstneriske utsmykkingen er i sin helhet utført av norske kunstnere, og det gjør på mange måter dette huset til en typisk eksponent for noe av det fremste i norsk billedkunst. Bildene viser historie og de ulike næringsveiene, store personligheter gjennom tidene, dagligliv i by og på land. Men det som kanskje mest slår en er at utsmykkingen bærer preg av at den ble til kort tid etter siste krig. Det er tydelig at krigsårene – men også fredsgleden – har gjort et dypt inntrykk på kunstnerene. Ikke minst gir det sig uttrykk i Henrik Sørensen maleri som vi ser på sydveggen.

Jeg håper våre gjester finner seg vel til rette her i Oslo Rådhus, og har igjen gleden av å ønske alle hjertelig velkommen.

Berit Brørby Larsen hälsade välkommen.

Musikalsk innslag: Det norske kammerorkester, Holberg – Grieg: Fra Holbergs tid.-op.40, Preludium-sarabande-gavott.

UTDELING AV LITTERATURPRISEN

Medlem av bedømmelseskomiteen, forfatter **Heidi von Born:** I en nyckelscen i Dorrit Willumsens "Bang" talar huvudpersonen med sin gode vän Peter Nansen om sin uppläsningsturné, som han enligt den bekymrade vännen borde ställa in. Herman Bang har återigen blivit uthängd i bladen, han borde inse, att det är självmord att resa ut och visa upp sig, men han har givetvis inga planer på att låta bli att resa. I ett kort replikskifte förklarar Bang, att publikum som först kommer av nyfikenhet snart kommer att gripas av hans framträdande och också känner att han älskar sina åhörare, just för att de kommit. Han är övertygad om att han är skådespelare. Ingen jordbävning kan få honom ur den tron!

Herman Bang är en främmande fågel i sitt land, en kreatör som kan tyckas ha hamnat på fel planet: en småborgerligt sjudande stad i en nordisk hörna av världen, där de ledande smakdomarna sitter som inbyggda på sina troner och där den offentliga förolämpningen är tillåten livsluft. Herman Bang är också främmande i sin tid, han är på en gång en tidlös författare och en konstnär som ligger före något han demonstrerar trotsigt och envetet med många åthävor, gester och utbrott.

Det är klart att en personlighet som Herman Bang måste bli sin tids strykpojke, ja, sin tids syndabock. Förbjudna känslor, förbjudna ämnen, en sann och mycketsynlig konstnärlig sorglöshet, respektlöshet och en rytm, som är hans egen förtvivlade, skiljer ut honom och gör honom till ett lätthanterligt offer.

Dorrit Willumsen ser allt detta utan att en enda gång snava på sentimentalitet. Hennes vidunderliga roman är ingen försvarsskrift. Den är en studie i ett märkligt psyke och hans samtid och har ingenting med sjaskigt nyckelhålstittande att göra. Med den artistiska prosa, som utmärkt Willumsen sedan debuten 1965 med novellsamligen "Knagen" tecknas åren före sekelskiftet och strax efter som en virvel av intryck, drömmar, storslagenhet och spekulation, ambition och felsatsningar. Hon skriver om tidens avtryck i människor, hon ger sin roman den kulturhistoriska kulissen till ett öde, som många av oss önskat annorlunda men som har sin storhet och klang just i sin obeveklighet.

En författare är utan gränser. En författare söker sitt ämne, ett ämne äger sin författare. Dorrit Willumsen har förvaltat sin uppgit, Herman

Bang, på ett lysande, känsligt och måttfullt sätt. Hon har förnyat genren biografiska romaner genom sin stora panoramamålning av en tid präglad av gängse värderingar, ofta låst i fördomens och inskränkthetens skruvstäd.

För författare finns inga regelverk. Dorrit Willumsen, som rör sig med lätthet mellan vestalernas, småtjuvarnas och kassörskornas världar, har tidigare skrivit en roman om vaxkabinettets skapare, Madame Tussaud. Också där har hon vävt en roman, som i första hand lyfter fram en yrkeskvinna, som tar sig fram under svåra personliga offer.

"Bang" är en roman om en yrkesman och hans tid. Den talar om konstnärskapets pris, om helvete och lycka. Dorrit Willumsen har fångat skapandets lycka på en rörlig, artisktiskt nervös prosa – just som Herman Bang kände.

"Hvis det virkelig var en film" – för att ta en titel på en stark novellsamling av Dorrit Willumsen från 1978 – skulle vi nu på duken kanske se en man eller kvinna vid en dator år 2050, ifärd med att skriva en roman om Dorrit Willumsen, Danmarks första kvinnliga Nordiska rådets litteraturpristagare. En författare är utan gränser. Men det är ingen film. Det är verklighet. Det är Oslo den 3 mars 1997 och nu ska Dorrit Willumsen få sitt pris i högsta grad i verkligheten!

Nordiska rådets president **Olof Salmén** överräckte Nordiska rådets litteraturpris till Dorrit Willumsen.

Dorrit Willumsen: Mine damer og herrer, kære kolleger, venner og medlemmer af Nordisk Råd. Tak. Ikke blot for litteraturprisen, men også for jeres arbejde for de nordiske landes fællesskab og for den plads, vi hver især har for vores sprog og kultur.

Tak - også til helten i min roman, Herman Bang. Det er noget ganske særligt at modtage prisen her i Oslo. For Herman Bang elskede Norge. For ham var Kristiania ungdommens by – kåd og frisk. Han holdt så meget af norsk litteratur, at man bebrejdede ham det i København. I Bergen havde han et af sin ungdoms største nederlag, da han spillede Osvald i "Gengangere" og blev hysset ud. Og senere regnede han det for en af sit livs lykkeligste begivenheder, da han instruerede "Et Dukkehjem" i Paris og fik succes.

"Ordet "opgive" kender jeg ikke," sagde han. Han regnede ikke sig selv for et "geni", men for "et flittigt talent" – dog med den tilføjelse, at det nok kun var Shakespeare, Michelangelo og bibelen, der ville blive stående.

Han fortryllede og forargede ved sin dekadente, bohémeudstråling og ved sit anarkistiske forhold til penge.

Han kan sige: "Livet har lært mig at blive digter – men sceneinstruktør det er jeg født til."

Og han skrev de romaner, jeg elsker mest i dansk litteratur.

For det var i sproget, jeg første gang mødte Herman Bang. Jeg læste "Ved vejen", og så var jeg pludselig der. I en lille stationsby – et miljø, jeg slet ikke kendte. Men den bys mennesker kom mig i møde. Stille eksistenser, der levede i deres bevægelser, i deres tavshed, det lys og den skygge, der faldt på dem, og i den duft af blomstrende hyld eller efterår, som de indåndede. Det var, som om de slet ikke var pakket ind i en forfatters plot. De var bare til. Og alt, hvad der skete, skyldtes selve livet.

De var mennesker i en tid, der ikke på nogen måde forekom mig fjern. Måske skyldtes det mine bedsteforældre. De kunne have stået der, i den by. De kunne have ventet på et tog. Min morfar som ung i svendetøjet og med overskægget snurret kækt opad. Min mormor med kreppet hår og hvid bluse og med hovedet bøjet mod en gren hvide syrener. Sådan var deres ungdoms billeder i de brune, ovale rammer.

Fra dem vidste jeg, hvordan det var at være malkepige, hvordan stuepigen sled i det med gulvspand og klud i de københavnske herskabshjem eller i de billige pensionater. Hvordan en bydreng kunne løbe gennem det halve København og føle sig rig, når han købte rosenbrød for en femøre. Smedelærlingens og sømandens historier gav min morfar videre til sine børnebørn. Mine bedsteforældre forærede os et sprog med sjældne, malende ord som: Ligtorn, byldemor, kønsplaster, blåfugl, forhammer, fløjlsblød, hyacint. – Til gengæld var deres skænderieer af Strindbergske dimensioner og burde sikkert have været forbudt for børn.

Men: "Så længe det knager, så holder det," sagde de. Og der var både mod og sagtmodighed i den sætning, der kunne gælde træværk, samliv og sjæle.

Min mor var min barndoms heltinde. Hun læste højt for os. Hun læste om Niels Holgersens rejse gennem Sverige. Og vi københavnere, der havde set sneen blive skovlet op om kastanietræets stamme og isblomsterne, der sprang ud på vore ruder – liljer og bregner i hvidt, så smukke at man måtte røre ved dem, vi var pludselig et andet sted. Med en fortryllet drengs øjne fløj vi mod nord og oplevede en kulde – stærkere, mere rå og smertende end isblomsternes små måle i fingerspidserne. Og vi, der aldrig havde set en vildgås, beundrede gæssene for deres sammenhold og deres mod.

Vi så elve, fjelde, skyer og skove. Faktisk tror jeg, vi lærte langt mere geografi på den rejse end i skolen, når lærerinden trak et landkort ned og med en pind pegede på de sorte streger, der skulle være vand strømmende

mod havet, brunt for bjerge og hvide klatter, der skulle forestille den evige sne.

Hvis ikke jeg havde fået eventyrets billeder foræret, så tror jeg, en sort streg havde været en sort streg af forskellig tykkelse og længde. Den havde ikke været strømmende vand med fisk, frøer og planter. At en anmelder skulle bebrejde Selma Lagerlöff, at hun lader kronhjorten parre sig på et forkert tidspunkt. Det synes jeg, betyder så lidt i forhold til den rejse.

For mine første rejser foregik hverken med fly eller færge. Dengang var det at rejse noget sjældent – det var en længsel, en drøm. Man samlede på appelsinpapir, på japanske servietter og selv en lille pind, der en dag flød i min tekop, var en udsøgt og magisk ting – stammede den mon fra Indien eller Kina?

I dag er det at rejse måske næsten en pligt og en hvileløshed. Man må opleve verden, mens man er i den. Mens det endnu er muligt. Og der er stadig et højere bjerg, en renere og mere øde kyst, en større, vildere og mere kaotisk by.

Vi lever i en verden, hvor alt hænger sammen, og intet mere er helt. Somme tider rejser vi måske for at flygte fra alle de daglige foruroligende informationer. Og somme tider for igen at være værgeløs – for at opleve den barnlige usikkerhed, de skærpede sanser og nervøsiteten ved at være udenfor sit sprog og sin kultur. Og i de øjeblikke er man nordisk.

Og kommer toget? Letter flyget?

Når man det?

Måske ikke altid.

Og måske er der ikke plads.

Men for den læsende er der altid en mulighed. Man kan rejse i tid og rum. En bog er stædig, solid og pligtopfyldende. Med en ganske enkel bevægelse – så let som at vende et blad kan man møde mennesker, landskaber, intime betroelser eller store dramatiske hændelser, som man måske i virkeligheden slet ikke ville overleve. Og jeg vil altid være taknemmelig overfor de digtere, der livet igennem har foræret mig deres sprog og deres erfaringer.

Og jeg vil sige læserne tak. At skrive er jo en form for kontakt. Selv om man ikke skriver for nogen bestemt læser, så håber man, at ens ord vil blive modtaget. At læsere vil modtage ens bøger og opleve de personer og rum og billeder, man vil give videre. Ikke præcis med de betoninger og farver, der var, mens man skrev. Men med læserens egne billeder. For når man lever med i en bog er man aktiv. Man identificereer sig måske med en af bogens personer. Eller man ser strukturen i et digt eller en roman. Måske synes man somme tider, at det skulle have været helt anderledes. Eller man bliver overrasket, bevæget. Og vender måske tilbage til bogen igen.

Uden læsere var jeg en anden. – Det vil sige: Skrive ville jeg nok. Det er en livsform, en drift. Somme tider synes jeg, det er som at væve på et tæppe hele livet. Et af de nomadetæpper, der skifter farver og mønstre efter de landskaber, man rejser igennem. Somme tider er det måske en stærk, men usynlig tråd, der bærer mønsteret. Lige for øjeblikket falder lyset på en del af mit mønster. Og det kan jeg ikke være andet end glad og taknemmelig for.

Men ligesom jeg de tre forrige gange, jeg har været indstillet til Nordisk Råds Litteraturpris, ikke har følt, at jeg har tabt, når prisen tilfaldt en kollega, så føler jeg heller ikke i dette øjeblik, at jeg er en vinder, der har slået nogen ud. Og jeg glæder mig til at læse alle de indstillede bøger – ikke lige med det samme og ikke hastigt, men med forventning vil jeg åbne dem og forsvinde ind i deres rum for at opleve og erfare.

Af hjertet: Tak.

Musikalsk innslag av Annbjørg Lien og Sondre Bratland: tradisjonsmusikk for fiolin og religiøse folketoner.

UTDELING AV MUSIKKPRISEN

Medlem av Nordisk Musikkomité **Pia Raug:** Kære prisvindere, præsident, ministrer, medlemmer af Nordisk Råd og alle andre venner af Norden.

Det er kunstens kendemærke, at de faktuelle, leksikale oplysninger om den, er de mindst interessante. Det konkrete formår aldrig at udtømme dens væsen. Biografiske oplysninger vil heller ikke kunne indfange spektret i Björks lys. Så ung som hun er, er hun ældre end man tror, og alligevel bliver det en kilde til forundring, at hendes karriere allerede har strakt sig over tyve år. Der er en nerve i hendes kunst, som har mytologiske dimensioner og rækker langt ud over tid og rum. En nerve som til tider forlener hende med glimt af en vølves visdom. Allerede før sin solo-debut i begyndelsen af 90'erne havde hun opnået international bevågenhed bl.a. med "The Sugarcubes". Hendes værks- og udgivelsesliste er så lang, at de fleste skribenter af pladshensyn foretrækker at koncentrere sig om den del, som hører til hendes solokarriere. Men statistik formår ikke at afdække Björks hemmelighed. Som altid, når ordene rækker for kort må man ty til allegorier for at nærme sig en slags sandhed.

I tidernes morgen stod en regnbuebro udspændt mellem Midgård og Asgård. Mellem himlen og Jorden. Mellem åndens og legemets rige. De syv farver skælvede sammen. Heimdal boede ved dens fod og vogtede vejen mellem guderne og menneskene. Det er længe siden guderne rådede

i Norden; men en ny regnbuebro står på himlen, udsprunget i det land, hvor den nordiske udgave af demokratiet - samtalen mellem ligemænd - havde sin vugge. Den skælver og den synger. Den lyser og den leger. Den digter og den danser. Den har fundet sin nye rod i en spinkel kvindeskikkelse, som bærer et usædvanligt talent.

Få i verden - måske slet ingen - har som Björk evnet at binde adskilte verdener sammen, verdener, som vi alle troede for evigt tabte for hinanden. Fortid - nutid. Myte og virkelighed. Ungdom og erfaring. Intuitive og formelle færdigheder. Groet ud af et lille folk og et lille land bygger hun broer og har fået hele planeten i tale. Hun har sat jazzen og punken til at tale sammen. I hendes hænder lukker hardcore-rockens stenhjerter sig op for poesien og skrøbeligheden. Som en Michael Endes Momo får hun uforenelige størrelser til at opdage glæden ved hinanden, så de kan skabe sammen. Dette fordi hun hviler så gavmildt i sit eget talent, at der ikke bliver plads til fordomme og misundelse.

Hendes musik bliver et identifikationsmærke for alle, som uanset alder ved, at legens hemmelighed er dens alvor. Børn genkender sig selv i hende, og får bekræftet at livet er værd at leve. Hun er elsket af storbyernes rodløse ungdom, fordi hun taler til det bedste i den enkelte uden at trække sukker og glitterstads ud over virkeligheden. Hun er beundret af mange af den klassiske musikverdens unge udøvere, og får endnu flere af dens skabere - selv de gamle - til at spidse ører. Hun magter at tilbagelægge afstanden mellem råstyrke og sårbarhed indenfor nanosekunder. Hun har mod til at konfrontere den kommercielle popverden med uforudsigelighed og holdning, og derved bliver hun det levende bevis på at verdens ungdom og dens musikbrugere ikke er så forudsigelige og holdningsløse som massemedierne ynder at påstå.

Hun er ofte blevet kaldt rockens Pippi Langstrømpe, og alle, der har været børn i Norden i de sidste 50 år vil nikke genkendende til det billede, men det må gøres dybere for at være bare tilnærmelsesvis dækkende. En libanesisk digter indvandret til den vestlige kulturkreds skrev engang: "Guds første tanke var en engel. Guds første ord var et menneske." Pippi var Astrid Lindgrens tanke. Björk er et menneske.

I en tid hvor det, der udspringer af små beskedne lokaliteter ellers bliver kaldt provinsielt, og hvor det, der ligner hinanden fra Seattle til Sidney, fra Uddevalla til Uruguay, fra Tønder til Toronto, bliver kaldt internationalt, er hun indbegrebet af originalitet. Kun det, der som Björk er unikt, bliver ægte internationalt og i stand til at bevæge sig frit over alle slags grænser. Sat i relief af hendes kunstneriske egenart, afsløres den omsiggribende copy-culture som dybt provinsiel, selv når den udgår fra verdens metropoler og multinationale pladeselskabers tegneborde.

Hvert andet år gives Nordisk Råd musikpris til en udøver og hvert andet igen til skaberen af et større, nykomponeret værk. Björk vil i år modtage musikprisen som udøver; men i sandhedens navn må det siges, at en Björk ikke kan dissekeres. Björk er sit eget værk! Hendes kunst er som hendes person en sammenhængende helhed. Det er ikke muligt at udskille sangeren, performeren, digteren, danseren og komponisten fra helheden og sige: denne del af Björk sætter vi pris på. Det er ikke muligt at isolere bare én af farverne i regnbuen og berømme den. Vil man vandre med regnbuer, må man vide, at farverne er uadskillelige, og kun derfor kan de synge sig ind i historien og menneskenes hjerter.

I asernes tid vogtedes forbindelsesvejen mellem himmelen og jorden af en maskulin kraft. Heimdal sad på Himinbjörg og hørte "græsset gro i enge og uld på får, og hvad som højere lyder". Den kraft, der skal til at magte denne opgave, skal måske for vores fremtid søges i spinklere gestalter som Björks. I hvert fald er hun, som Heimdal, i besiddelse af et "Gjallarhorn", og det kan høres i hele verden.

Undtagelsesvis i denne nordiske forsamling vil jeg afslutte med nogle få ord på engelsk. Et af Björks største hits er "Venus as a boy". Med en lettere omskrivning kan det måske tjene som et portræt af hende selv: "Cupid as a girl".

Med disse ord er det mig en stor glæde på Nomus' vegne at kunne overlade mikrofonen til Nordisk Råds præsident Olof Salmén, som vil overrække musikprisen for 1997 til Björk

Olof Salmén överräckte Nordiska rådets musikpris till Björk Guðmundsdóttir.

Prisvinner **Björk Guðmundsdóttir** sammen med Brodsky-kvartetten fremfører "Hyper Ballad" og "You've been flirting again".

Berit Brørby Larsen avslutade Nordiska rådets musik- och litteraturprisutdelning.

Musikalsk avslutning
av Det norske kammerorkester, Carl Nielsen: Liten suite for strykere samt av Bendik Hofseth, musikk skrevet for anledningen.

Utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris onsdagen den 12 november 1997 kl. 19.00 i Vinterträdgården

19.00 Baskören Bambierna

Rådets president Olof Salmén talar

Priskommitténs motivering framförs av samarbetsminister Ragnhild Queseth Haarstad, ordförande i kommittén

Tacktal av professor Leo Alting, representant för pristagaren - Instituttet for Produktudvikling

Baskören Bambierna

= = =

Baskören Bambierna

Olof Salmén: Kära vänner!

Jag vill hälsa er alla hjärtligt välkomna till denna festafton. Jag vill rikta ett särskilt välkommen till kvällens prismottagare Instituttet for Produktudvikling som här i kväll är representerat av professor Leo Alting. Jag vill också på Nordiska rådets vägnar framföra ett tack till Finlands delegation som arrangerat denna festliga inramning för prisceremonin. Ytterligare ett tack till Vinterträdgården, där vi nu är, som ställer sitt hus till förfogande och till kören Bambierna för deras skönsång som lär vara världspremiär och som jag tror att jag kan säga att vi alla gläder oss åt att få höra mera av litet senare.

Det är tredje gången vi delar ut Nordiska rådets natur- och miljöpris. Priset ges för en extraordinär insats på natur- och miljöområdet. År 1995 när vi delade ut det första gången tillföll priset biologen Torleif Ingelöf som är chef för Artdatabanken i Sverige för hans insatser för biologisk mångfald. År 1996, när vi gav priset till Inuit Circumpolar Conference från Grönland, så var det för deras insatser för en bärkraftig utveckling speciellt för ursprungsbefolkningen.

Jag hade förmånen att själv få vara med, som ordförande för miljöutvalget den tiden, när vi diskuterade hur bedömningen skulle genomföras - alltså innan status slogs fast - och det var den allmänna meningen att mil-

jön ingriper i så stora och breda fält att största möjliga flexibilitet skulle eftersträvas.

I år går priset till en framstående forskningsinstitution för en miljöteknologisk insats. Det betyder att vår förträffliga bedömningskommitté har förmått att finna värdiga pristagare på tre vitt skilda områden på det miljöpolitiska fältet. Och vi vågar väl redan i dag konstatera att det har uppfyllts.

Jag har nu glädjen att få be professor Leo Alting att komma hit upp och motta denna symbol för priset - själva prissumman på 350 000 danska kronor har man inte vågat anförtro vare sig mig eller professor Alting, utan man har betalat den direkt till institutets bankkonto.

Jag önskar lycka till och hoppas att det i framtiden skall glädja er att ha den här lilla figuren när pengarna är slut. Jag hoppas att vi kan ge en applåd åt pristagarna.

För att ni skall få veta vad det är som bedömningskommittén grundar sitt beslut på, ber jag nu först Ragnhild Queseth Haarstad, som har varit ordförande för bedömningskomittén, att komma hit och tala om bedömningsgrunderna.

Ragnhild Queseth Haarstad: Kjære prisvinnere, mine damer og herrer! Som leder av årets jury har jeg gleden av å skulle motivere valget av vinnere av Nordisk Råds natur- og miljøpris.

Nordisk Råds priser utdeles innenfor områder som er høyt prioritert av Rådet. Litteraturprisen og musikkprisen er vel etablert. Siste skudd på stammen er natur- og miljøprisen, som i år deles ut for tredje gang.

Det er ingen tilfeldighet at miljøspørsmålene er løftet fram på denne måten. Nordisk Råd er en aktiv miljøpolitisk pådriver som sikter mot å gjøre de nordiske land miljømessig bærekraftige og samtidig fjerne miljøtruslene i nærområdene.

Årets tema har vært: Prosess- eller produktutvikling som fører til vesentlig bedring av miljøet.

Prisen for 1997 er meget fortjent gått til det danske Instituttet for Produktudvikling. Professor Leo Alting har sammen med senterleder Henrik Wenzel og lektor Michael Hauschild tatt initiativ til og hatt en ledende rolle i forbindelse med gjennomføringen av prosjektet Utvikling av miljøvennlige industriprodukter. Prosjektet har bl.a. utviklet en metode for å vurdere miljøbelastningen fra produkter gjennom livssyklusen og en metode for å trekke inn miljøhensyn ved utvikling av nye produkter.

Det dreier seg her om et stort utviklingsprosjekt hvor mange krefter er trukket inn. Det gjelder bl.a. tre institutter ved Danmarks Tekniske Universitet, en rekke andre forskningsinstitusjoner, organisasjonen Dansk Industri, Miljøverndepartementet i Danmark og en rekke enkeltpersoner. Sentralt står også samarbeidet med fem store bedrifter, Bang & Olufsen

A/S, Danfoss A/S, Gram A/S, Grundfos A/S og KEW Industri A/S. Gjennom praktisk anvendelse i disse bedriftene har metodene som er utviklet, gitt konkrete resultater i form av reduserte miljøbelastninger fra flere nye produkter. Hvert produkt er miljøvurdert og erfaringene brukt på ulike måter i bedriftene, dels i produktutviklingen, dels i målsettingen, strategien og miljøpolitikken.

Prosjektet Utvikling av miljøvennlige industriprodukter er beskrevet i fem bøker. Her finner en bl.a. konkret beskrivelse av fremgangsmåten når et produkt skal miljøvurderes og resultatene brukes i produktutviklingen. Det er også utviklet en database med opplysninger om industrielle prosesser samt et PC-verktøy.

Årets prisvinnere har med andre ord gitt et særdeles viktig bidrag til å løse en stor teoretisk og praktisk utfordring som ikke bare Norden, men hele verden står overfor i dag. Utfordringen ligger i å redusere miljøbelastningen som følge av vårt forbruk av produkter så mye at vi kan oppfylle ønsket om en bærekraftig utvikling.

På vegne av juryen vil jeg på det aller hjerteligste gratulere Leo Alting og alle fra Instituttet for Produktudvikling som har arbeidet med utviklingen av miljøvennlige industriprodukter. Vi ønsker dere fortsatt alt godt for det videre arbeidet. Det er et arbeid som er viktig for oss alle.

Olof Salmén: Tack Ragnhild för det här. Nu har vi hört att kommittén mycket noga har bedömt det här och därför ger jag nu ordet till Institutet för produktutveckling, professor Leo Alting. Var så vänlig.

Professor Leo Alting: Først vil jeg gerne på vegne af Instituttet for Produktudvikling, Danmarks Tekniske Universitet rette en varm tak for den store ære og tillid, Nordisk Råd har vist os ved at tildele os den fornemme Natur- og Mijøpris for vores arbejde med at udvikle metoder og værktøjer, der kan støtte industrien i at udvikle mere miljøvenlige produkter.

Jeg vil her gerne fremhæve mine to kollegaer og medarbedere civilingeniør Henrik Wenzel og civilingeniør, ph.d., Michael Hauschild, der har skabt det faglige og videnskabelige miljømæssige grundlag og som med deres engagement og motivation utrætteligt har stæbt mod et fremadrettet og kosistent resultat. Men det skal også understreges, at en stor kreds af dedikerede medarbejdere hos IPU og i de samarbejdende virksomheder ligeledes har ydet en stor og hæderfuld indsats. Derfor retter jeg en tak til hele teamet bag arbejdet og som reelt har gjort det muligt for, at på alles vegne at stå her i dag. Den danske Miljøstyrelse takkes for, at de turde satse på og stod bag dette store udviklingsprojekt og organisationen Dansk Industri for deres støtte.

Baggrunden for arbejdet skal søges i de ordringer, vor industrielle produktions- og forbrugskultur står overfor som følge af:

- forurenings- og affaldsproblemer
- forbrug af ikke-fornyelige ressourcer
- væksten i verdens befolkning

Udviklingslandene kæmper for større velstand, og de industrialiserede lande har intet andet valg end at støtte denne kamp for økonomisk udvikling som en forudsætning for en mere stabil verden.

De industrialiserede landes bedste bidrag er at udvikle en ny bæredygtig industrikultur, der kan skaleres op en faktor 5-6 i forhold til i dag uden at skabe uacceptable miljø- og ressourceproblemer.

Omsat til konkrete krav til industrieen betyder det, at vore produkter inden for 20-30 år skal være en faktor 5-6 bedre end idag, dvs. med 5-6 gange lavere energiforbrug, 5-6 gange bedre ressourceudnyttelse (fuld recirkulering) og 5-6 gange lavere miljøbelastning.

Denne tekniske/teknologiske udvikling virker opnåelig i den nævnte periode dels ud fra en fremskrivning af trenden i de teknologiske udviklinger og dels ud fra, at man nu målrettet fokuserer på miljødimensionen i produkterne. Da et produkts miljøegenskapber fastlægges, medens man udvikler det, er der et stort behov for et ingeniørmæssigt værktøj, som kan forudsige et produkts miljøbelastning i hele dets livsforløb, dvs. fra råvareudvinding, over produktion og brug til bortskaffelse. Og det er netop et sådant værktøj, vi har udviklet, og som muliggør, at man kan undersøge de miljømæssige konsekvenser af forskellige tekniske løsninger og derefter vælge de miljømæssigt mest gunstige.

Metoden giver en transparent og effektiv måde til dels at beskrive, analysere, diskutere og optimere produktets miljøegenskaber internt i virksomheden og dels et transparent grundlag for en kommunikation eksternt med myndigheder og forbrugere evt. i form af miljødeklarationer.

Erkendelsen af, at det ikke er tilstækkeligt at fokusere på industriens produktionsprocesser, men på produktet i hele dets livsforløb som ansvarlig for miljøbelastningerne i alle livsforløbsfaser, har ført frem til den såkaldte produktorienterede miljøpolitik, som den danske Miljøstyrelse har igangsat. Dette gælder også andre lande bl.a. Holland, og de øvrige nordiske lande er på vej.

Erfaringerne fra vores arbejde viser, at der findes et stort miljømæssigt rationaliseringspotentiale i alle de produkter, vi omgiver os med, og anvendelse af vores metodegrundlag på ekisterende produkter vil føre til både miljømæssigt, teknisk og økonomisk konkurrencedygtige produkter.

Det har nemlig vist sig, at en sådan miljømæssig rationalisering vil føre til enklere produkter ved færre komponenter, færre forskellige materialer og dermed mindre materiale- og ressourceforbrug. Disse besparelser er oftest af en sådan størrelse, at de kan betale for den ekstra indsats og således give bedre og billigere produkter.

Derfor bør politikere medvirke til at skabe incitamenter for industrien til, at man kan hjemtage disse miljømæssige rationaliseringspotentialer.

Vi mener, at vort metodegrundlag giver industrieen et nødvendigt og vigtigt værktøj til i samspil med myndigheder, forbruger og samfund at skabe den nødvendige og fremadrettede industrikultur, som kan og skal overføres til alle udviklingslandene.

Vi er fast besluttet på i samspil med industri og myndigheder at bidrage til den fortsatte udvikling omkring skabelse af en miljøvenligere industrikultur.

Igen tak for den fornemme anerkendelse, som vi vil tage som en opmuntring til at fortsætte vores arbejde. Tak.

Olof Salmén: Vi säger tack till professor Alting för det här lärorika tacket till oss amatörer och än en gång tack och lycka till till Institutet för produktuveckling för de många stora uppgifter som ni arbetar med. Jag tycker att man också kan ge en liten komplimang till den industri som också använder institutet och förhoppningen är att flera skall använda det.

Vi kommer att få höra baskören Bambierna ännu en gång, men i övrigt är prisceremonin avslutad. Tack skall ni ha!

Baskören Bambierna

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** tal i förbindelse med generaldebatten, se s. 95:

Hr. præsident, mine damer og herrer. Jeg vil gerne starte med, i modsætning til hr. Carl Bildt, at rose statsminister Göran Persson for et fortræffeligt oplæg til et fortræffeligt svensk formandskab. Der var ikke tale om "återanvænding", der var ikke tale om almene vendinger. Der var tale om konkrete politiske amibitioner på det nordiske fællesskabs vegne. Det synes jeg fortjener anerkendelse.

Hr. præsident, nye tider, nye opgaver, men også fundamentale opgaver, som vi kender. Den vigtigste: vores egen, Norden selv. Ikke indadvendt, men udadvendt, stolt og fornyende. Det arktiske område, Nordatlantens smukkeste områder, de selvstyrende områder, Grønland, Færøernde, Barentsregionen. Lad os ikke glemme vore klassiske fundamentale opgaver midt i de nye opgaver. Og lad os ikke glemme – det er jo ikke forbudt – at være stolt af vores nordiske landes præstationer, både internationalt og i vore egne samfund.

Når det er sagt, så kan vi her i dag også konstatere, at vi nu kan samarbejde med alle andre lande i Østersøeregionen. Samarbejde med samme selvfølgelighed, som vi hidtil har gjort det med hinanden i Norden. Vi kan gøre nordisk nytte i hele regionen. Derfor glæder det mig, at vi nu har fået en fast tradition for at holde fem plus tre møder i forbindelse med Nordisk Råds sessioner med de baltiske lande.

I går havde vi et meget vigtigt punkt på dagsordenen. De baltiske landes ansøgninger om medlemskab til den Europæiske Union, som flere af mine kolleger har været inde på, er et af de aller-, allervæsentligste spørgsmål at støtte de baltiske lande i. Jeg taler vel at mærke om alle de baltiske lande, Estland, Letland og Litauen, og jeg taler om at give dem de samme muligheder, de samme betingelser, det samme perspektiv. Det nordiske samarbejde favner nu alle politikområder. Inden for udenrigspolitikken har vort langvarige samarbejde båret frugt, ikke mindst i FN. Der blev lyttet til os i FN. Vi har i Norden vist, at det nytter, at vi taler om menneskerettigheder. Vi har vist, at det nytter, at vi står fast på vores standpunkter og er med til at sætte dagsordenen. Vi har vist, at vi gør en forskel. Vi vil vise verden, at kampen mod antipersonelminer nytter. Vi har just skrevet under i Oslo. Vi vil skrive endnu mere forpligtende under i Ottawa i Canada om ganske kort tid. Ikke flere lemlæstede børn, ikke flere familier, som er bange for at komme tilbage til deres landsbyer, dyrke deres marker og skabe ny fremgang.

Vi vil vise verden, at Norden støtter det reformprogram, som FN's generalsekretær har lagt frem. Mine nordiske kolleger og jeg fastslog i går, at vores støtte til reformprocessen er usvækket. Vi vil vise vejen. Vi vil også fastholde konsekvens, at handling følger ord, når det gælder løsningen av FN's finansielle krise. Alle lande, store som små, også meget store som

meget små, skal betale deres bidrag fuldt ud til tiden og uden betingelser. Norden har en stærk profil i FN, det kalder jeg nordisk nytte, det kalder jeg, at vi gør en forskel.

For støtte og bistand nytter. Derfor skal vi stå sammen i Norden om at få vendt den negative tendens, vi ser i den internationale udviklingsbistand. Jeg kalder det troværdighed, jeg kalder det ansvarlighed.

Vi skal også vise verden, at vi tager ansvaret for vores fælles miljø. Vi skal gøre det konkret i den nordiske miljøstrategi 1996 til år 2000. Vi skal sikre, at vores miljøbistand og -indsats bliver en konkret flerstrenget strategi, en strategi, der stiller krav, en strategi, der indebærer nye afgiftssystemer i vore lande, som f.eks. i Danmark, som indebærer konkrete ændringer og investeringer i industriens og landbrugets adfærd. Vi skal vise, at vi mener det alvorligt, når vi taler om miljøet. Vi skal tænke lokalt, regionalt og globalt. Vi skal følge det op i Arktisk Råd, vi skal være foregangsområde i Arktisk Råd. Vi skal støtte den grønlandske stemme som vores alles stemme, når det gælder Arktisk Råds funktion i praksis, også når det gælder forståelse for bæredygtigheden i eksempelvis Grønland omkring grønlandske sæler og andre dele af det grønlandske levefundament og økologiske balance.

Vi har et ansvar, der rækker ud over os selv. Ansvarlighed handler også om beskæftigelse og bekæmpelse af arbejdsløshed. Den sysselsættningsredegørelse, som Nordisk Ministerråd fremlægger på denne session, peger på, at det er nødvendigt at arbejde på tværs af grænserne, og, hr. præsident, jeg kan ikke være mere enig.

Jeg vil gerne understrege, at igen har Norden en særlig rolle at spille. Vi har sat nordiske spor, ikke mindst i EU, allerede, kan man sige, og lad mig sætte sagen på spidsen. Med Amsterdamtraktatens forbedringer på miljø og beskæftigelse er EU godt på vej til at blive nordisk. Det er den mest nordisk udseende traktat, jeg længe har set, og det siger ikke så lidt, når vi tænker på Amsterdamtraktaten. Vi skal videre ad den vej. Nordisk nytte også i Bruxelles. Om kort tid har vi et topmøde i EU om beskæftigelsen. Dér skal Norden være til stede og sætte sig spor. Vi skal vise, at Amsterdamtraktaten og vores samarbejde, når Norden taler, ikke kun drejer sig om penge, men om mennesker og om beskæftigelse.

Hr. præsident, jeg vil gerne til sessionen nu knytte en konkret opfordring, for nordisk nytte er at turde sætte fælles mål. Jeg vil gerne opfordre til, at man her på sessionen træffer en beslutning, en holdningsmæssig beslutning. Hvorfor ikke gøre det, de endnu har lidt svært ved at finde ud af i EU? Vi er i fuld gang med at forberede EU's beskæftigelsestopmøde, vi prøver imellem vore regeringer at nå til enighed om fælles forpligtende mål, når det gælder beskæftigelse. Hvorfor ikke her på denne session træffe en holdningsmæssig beslutning om at gøre målene om uddannelse og beskæftigelse efter maksimalt seks måneders arbejdsløshed for unge og 12 måneders arbejdsløshed for de langtidsledige til vores, de nordiske lan-

des mål? Fem svaner i flok kommer længere end en enlig svane. Lad os sætte os de konkrete mål, lad os anerkende, at de metoder, der skal til, er forskellige, at den tid, det tager, vil være forskellig, fordi vi er i en forskellig situation, men lad der ikke være usikkerhed om, hvad vi vil, hvor vi vil hen, hvad retningen er, og hvilke instrumenter der skal tages i brug.

Har man sagt beskæftigelse og miljø, hr. præsident, må man også sige velfærd. I Norden har vi vist, at det kan lade sig gøre. At Europas mest arbejdsomme folk findes her i Norge, og at Europas mest arbejdsomme folk arbejder i de tryggeste lande, er jo også en kendsgerning. Vi har vist her i Norden, at tryghed og høj beskæftigelse ikke er modsætninger, men i virkeligheden forudsætninger. Man tør mere, man bevæger sig mere, man tør tage nye chancer, når man ved, at man ikke er fortabt, fordi man muligvis har tabt én gang, eller to gange. Det er den nordiske model.

Den nordiske model handler ikke om, at der skal være meget, meget større afstand mellem toppen og bunden. Den nordiske model handler om, at man tør, at man skaber grundlag for at kunne vælge personligt og ambitiøst. Den nordiske model er et fravalg af "working poor-strategien" og et tilvalg af "working rich-strategien", som bygger på, at hver enkelt menneske bliver dygtigere til at tage forandringen og internationaliseringen, når man er dygtiggjort, når man er uddannet, når man har fornyet sig. Det er nordisk nytte. Velfærd på dagsordenen. Det er sådan, det skal gribes an.

Hr. præsident, må jeg slutte med et par enkelte ord om Schengen, som har været diskuteret meget i dag. Schengenaftalen er efter min opfattelse den mest fornuftige aftale, der er truffet længe, det er en meget, meget fornuftig konvention. Det er en konvention, som er med til at løse en lang række af de problemer, vi ellers ikke ville kunne have løst. Hr. præsident, jeg føler også, at det er tid nu til at droppe alle disse procedurediskussioner og komme over til at diskutere, hvad det er for problemer, vi vil løse. Hvor mange gange, hr. præsident, har vi ikke oplevet, at det har knebet for os i Norden at finde effektive svar på den professionalisering, der er sket også på det kriminelle område internationalt. Når kriminalitet bliver international, må samarbejdet også blive internationalt. Når kriminalitet bliver grænseoverskridende, må Schengenkonventionen sikre os, at vi også kan forfølge kriminaliteten på tværs af grænserne. Når vi erkender, at vi har et fælles humanistisk grundsyn, må vi også være i stand til at diskutere asyl, immigration og samarbejde om flygtninge i hele Europa, også i Norden. Det er det, Schengen tilsiger.

Og endelig, hr. præsident, i mere end én forstand har vi passeret grænser i Noren, i mere end en forstand skal vi fortsat kunne passere grænser i Norden, overskride grænser. Vi har i mange, mange årtier ikke skullet vise pas, når vi passerede grænserne til et nordisk land. Det har vi været stolte af, det er vi fortsat stolte af. Med Amsterdamtraktaten er det lykkedes os at forene den nordiske pasunion med Schengensamarbejdet. det kalder jeg nordisk nytte. Jeg ved godt, hr. præsident, at der er folk i Danmark, der

gerne vil have Danmark til at opsige Schengenkonventionen. Jeg vil gerne sige, at det sker ikke. Det sker ikke. Det ville være det værste, der kunne ske for Danmark, og det ville være det værste, der kunne ske for de andre nordiske lande. Derfor sker det ikke. Schengenkonventionen og Danmarks tiltrædelse deraf hører meget nøje sammen med at sikre den nordiske pasunions fremtid fortsat, og begge de opgaver ligger os meget på sinde.

Jeg vil også gerne her fra talerstolen udtrykke stor støtte til Islands og til Norges ønske om ved de kommende forhandlinger at få løst spørgsmål, der udestår for Norge og Island, på en tilfredsstillende måde for de to lande. Jeg tror, vi kan finde løsninger derpå. Jeg er overbevist om, at vi vil finde løsninger derpå.

Nye tider, nye udfordringer. Aldrig før har de været så spændende, så store. Og vel heller aldrig før siden krigen har vi haft så gode muligheder for at finde nye løsningsveje. Det er vores generation, det er et stort privilegium. Det drejer sig om vilje og beslutsomhed, det drejer sig om troværdighed og ansvarliged. Det er forusætningen for, at vi i Norden kan nå de mål, vi har sat os: samarbejde, sammenhold, målsætning, klare viljer, klare beslutninger. Norden nytter, Norden gør en forskel.

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
A. Medlemsförslag/Utskottsförslag/Presidieförslag						
A 1123/p	Medlemsforslag om sikkerhetspolitikk	473	145	2	1314	
A 1126/nord	Medlemsforslag om "Den nordiske model" - et forskningsprojekt	500	326	10	1324	
A 1134/nord	Medlemsforslag om flyktningepolitikk	507	365	18	1332	
A 1137/p	Medlemsforslag om sikkerhet i Norden	473	145	2	1314	
A 1138/nord	Medlemsforslag om utökat TV-samarbete i Norden	516	369	20+21	1334, 1335	
A 1142/p	Medlemsförslag om överföring och lagring av dokumentation för att underlätta Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets arbete, NORD-LEX	524	193	3+ib 1	1317, 1350	
A 1143/nord	Medlemsförslag om kvinnoorganisationernas medverkan i det nordiska jämställdhetssamarbetet	533	357			ingen åtgärd
A 1146/nord	Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris	538	369			återremitterat
A 1147/nord	Medlemsforslag om Nordisk turnering for klubhold i håndbold		38			återkallat
A 1148/p	Medlemsforslag om atomsikkerhet i Nordvest-Russland	473	145	2	1314	

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
A 1149/euro	Medlemsförslag om bättre samordning omkring implementering av EG-direktiv	543	440	30	1345	
A 1150/nord	Medlemsförslag om det finska språkets ställning i Sverige	551	369	19	1333	
A 1151/p	Medlemsförslag om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet	556	193	4+ib 2	1318, 1351	
A 1152/när	Medlemsförslag om Nordisk skogscertifiering	564	321	9	1323	
A 1153/nord	Medlemsförslag om Nordplus-mini	573	345	11	1325	
A 1155/euro	Medlemsforslag om om at styrke den nordiske indsats for at skabe større fødevaresikkerhed	585	450	32	1347	
A 1156/nord	Utskottsförslag angående nordiska initiativ på multimedieområdet	590	369	22+23	1336, 1337	
A 1157/nord	Utskottsförslag angående insatser för ökad CD-ROM produktion med nordiskt innehåll	594	369	24+25	1338, 1339	
A 1158/nord	Utskottsförslag angående ökad nordisk profilering och upprättande av ett nordiskt kulturnät på internet	597	369	26+27+ ib 5	1340, 1341, 1354	
A 1159/nord	Utskottsförslag angående nya initiativ på filmområdet	600	369	28+29	1342, 1343	

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
A 1160/nord	Udvalgsforslag om styrkelse af børn og unges rettigheder ved flytning indenfor Norden	603	345	12+13	1326, 1327	
A 1161/nord	Udvalgsforslag om nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning	606	365	17	1331	
A 1162/nord	Udvalgsforslag om anerkendelse af nye respektive utraditionelle uddannelser	608	357	15	1329	
A 1163/när	Utskottsförslag om barnens situation i Nordens närområden	610	307	7+8+ib 4	1321, 1322, 1353	
A 1164/när	Utskottsförslag om miljöräkenskaper för energi	615	272	6	1320	
A 1165/k	Kontrollkommittéförslag om prioriterad nordisk politik	618	200	5	1319	
B. Ministerrådsförslag						
B 159/nord	Ministerrådsförslag om Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999	627	[1]	framst. 3	1101	

[1] Behandlades på Presidiets möte den 26.6.1996.

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
B 165/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1998	671	65, 262	1+ C1+C2	1311	till handlingarna
B 167/euro	Ministerrådsforslag om nordisk oppfølging av toppmøtet om matvaresikkerhet	636	450	31	1346	
B 168/nord	Handlingsplan for det nordiske lovgivningssamarbeidet på justissektoren 1997/1998	654	365	16	1330	
B 169/nord	Handlingsplan for menn og likestilling	659	357	14	1328	
C. Berättelser						
C 1	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1996 samt meddelanden över Nordiska rådets rekommendationer (D-saker) till Nordiska rådet	850	65, 262	1+C2+ B 165/p	1311	till handlingarna
C 2	Redogörelse för planerna av det nordiska samarbetet 1998	705	65, 262	1+ C1+ B 165/p	1311	till handlingarna
C 3/k	Berättelse från Rigsrevisionen om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996	976	198			till handl., Yttr. 1
C 4/k	Berättelse från Riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet 1996	1003	198	ib 3	1352	till handlingarna
C 5/k	Berättelse från Nordiska kulturfondens inkl. revisionsberättelse 1996	1027	198			till handl., Yttr. 2

Nr	Ärende rubrik	Tryckt. s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
D. 1996 Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer, framställning, yttrande samt interna beslut						
*11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan	1049				
*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.	1050				
*25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP	1051				
*40/1992/nord	Nordjobb som permanent ordning	1052				
*46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn	1053				
5/1993/nord	Samordning av de nordiska innehaven av handikapplitteratur	1054	387			slutbehandlad
*19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	1056				
4/1994/när	Miljöutveckling och säkerhet i Arktis *(punkt 6, 7)*	1057	325			slutbehandlad
6/1994/nord	Utvidgat utbildningssamarbete för yrken med få utövare	1061	387			slutbehandlad
*8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden	1063				
*9/1994/nord	Åtgärder för att bekämpa barnpornografi	1065				
*13/1994/nord	Insatser mot hormondopning	1066				

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
*14/1994/nord	Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster *(punkt 2)*	1067				
20/1994/euro	Program för det nordiska Europasamarbetet	1068	490			slutbehandlad
22/1994/nord	Förstärkt Nordsjösamarbete *(punkt 2)*	1071	387			slutbehandlad
27/1994/nord	Samnordisk skogsinformation	1074	387			slutbehandlad
4/1995/nord	Nordiskt informationsnätverk för mänskliga rättigheter	1077	387			återremitterad
*5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område	1078				
*9/1995/nord	Orkester Norden	1079				
*10/1995/nord	Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer	1080				
*11/1995/euro	Nordisk strategi för en öppen förvaltningskultur i EU	1081				
14/1995/nord	Regionalpolitiskt samarbetsprogram 1995-1999	1082	387			slutbehandlad
*15/1995/euro	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO	1084				
*16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering	1085				

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
22/1995/nord	Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden	1086	387			slutbehandlad
*24/1995/p	Fortsättning av reformprocessen i det nordiska samarbetet	1088				
*26/1995/p	Ministerrådets dokumentation till Nordiska rådet	1089				
29/1995/nord	Handlingsprogram för nordiskt jord- och skogsbrukssamarbete 1996-2000	1090	387			slutbehandlad
*32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet	1092				
*33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU	1093				
*34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet	1094				
*35/1995/nord	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur	1095				
*36/1995/euro	Utbildningssamarbete om tolkar och översättare i EU	1096				
*37/1995/nord	Utvecklande av två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet	1097				

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
*39/1995/nord	Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd	1098				
*40/1995/nord	Utvidgat samarbete mellan de nordiska sjömansmissionerna	1099				
*41/1995/nord	Utbildning av narkotikainformatörer i Nordens närområden	1100				
3/1996/nord[1)]	Nordisk handlingsplan för konsumentundervisning i skolan 1996-1999	1101	387			slutbehandlad
4/1996/när	Samarbetsprogram för det nordiska fiskerisamarbetet 1997-2000	1103	325			slutbehandlad
*5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet	1105				
*6/1996/när	Harmonisering av energibeskattningen	1106				
*7/1996/när	Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor	1107				
*8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet	1108				

[1)] Framställning 3/1996 antagen av Nordiska rådets presidium 26.6.1996

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	s.	Annat beslut innehåll
*9/1996/euro	Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken	1109				
*10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997	1110				
11/1996/nord	Samarbetsprogram och handlingsplan för det nordiska lagstiftningssamarbetet	1112	387			slutbehandlad
*12/1996/nord	Västnordenfonden	1114				
*13/1996/nord	Nordisk samverkan om en användbar informationsteknologi	1115				
*14/1996/nord	Ökad forskning och utbildning i reumatologi i Norden	1116				
*15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare	1117				
*16/1996/nord	Överföring av sjukjournaluppgifter mellan de nordiska länderna	1118				
*17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper	1119				
*18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn	1120	346			

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	s.	Annat beslut innehåll
Yttrande						
1/1996/p	Budgetens utformning och den fortsatta reformprocessen	1121				
2/1996/k	Nordiska kulturfondens projektadministration	1122	271			slutbehandlad
Dokument						
1	Presidiets rapport över verksamhetsåret 1996	1176	65			till handlingarna
2	Statsministrarnas redogörelse	1250	44			till handlingarna
3	Utrikesministrarnas redogörelse	1259	53			till handlingarna
4	Försvarsministrarnas redogörelse	1266	59			till handlingarna
5	Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden	1273	389			till handlingarna
6	Regler för sessionens genomförande	1299	44			till handlingarna
7	Kontrollkommitténs redogörelse för arbetet 1997	1301	202			till handlingarna

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
E. Frågor	*(utanför saklistan)*					
1996						
E 21	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående fastställande av budget 1997	1124				skriftligt svar
E 22	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående nyhetsartikeln "Sverige får kritik för sin Östersjöpolitik", publicerad i "Politik i Norden – en avis om nordiskt samarbete"	1127				skriftligt svar
E 23	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående finansieringsmöjligheterna för det folkliga nordiska samarbetets olika projekt som ligger utanför det egentliga kultursamarbetet samt för olika projekt inom närområdesutskottet	1129				skriftligt svar
1997						
E 1	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående samarbete för en strängare energibeskattning och förbättring av dess miljöstyrande effekt i Norden	1131				skriftligt svar

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
E 2	Skriftlig fråga till Norges regering angående norsk oljeutvinning i Skagerrak	1133				skriftligt svar
E 3	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående infrastrukturutbyggnaden av transportkorridoren Oslo-Göteborg	1139				skriftligt svar
E 4	Skriftlig fråga till Sveriges regering angående det finska språkets ställning i Sverige	1142				skriftligt svar
E 5	Skriftlig fråga till Danmarks regering respektive Finlands regering angående miljöhoten mot Östersjön	1145				skriftligt svar
E 6	Fråga angående världsutställningen Expo 2000 i Hannover	1152	235			muntligt svar
E 7	Fråga angående visumregler och ökade kontakter mellan de nordiska länderna och våra närområden	1153	237			muntligt svar
E 8	Fråga angående registrerat partnerskap	1154	238			muntligt svar
E 9	Fråga angående tryggandet av färjtrafiken över Kvarken	1155	239			muntligt svar
E 10	Fråga angående gemensamma nordiska regler för sjöarbetsmarknaden	1156	240			muntligt svar

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	Rek/Int. besl. s.	Annat beslut innehåll
E 11	Fråga angående ömsesidighetsregler på försäkringsområdet mellan Norge och Sverige	1157	241			muntligt svar
E 12	Fråga angående de små språkens ställning	1158	242			muntligt svar
E 13	Fråga angående hälsovårdsutbildningen i Norge	1159	243			muntligt svar
E 14	Fråga angående den ryska religionslagen	1160	244			muntligt svar
E 15	Fråga angående bildandet av ett ministerråd för utrikes- och försvarspolitik	1161	246			muntligt svar
E 16	Fråga angående tryggande av nordiska medborgares pensionsrättigheter	1162	247			muntligt svar
E 17	Fråga angående bättre integrering av flyktingar i det nordiska samhället	1163	248			muntligt svar
E 18	Fråga angående avskaffande av ekonomiska och praktiska hinder för studenter som studerar i ett annat nordiskt land än sitt hemland	1164	249			muntligt svar
E 19	Fråga angående flyktingar från Afrika och Mellanöstern	1165	250			muntligt svar
E 20	Fråga angående samarbete för att främja den ekologiska balansen i Östersjöområdet	1166	251			muntligt svar

Nr	Ärende rubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr	s.	Annat beslut innehåll
E 21	Fråga angående en analys av transportreglerna i de nordiska länderna för att främja transporter mellan de nordiska länderna samt till länder utanför Norden	1167	252			muntligt svar
E 22	Fråga angående samordning inför miljömötet i Kyoto	1168	253			muntligt svar
E 23	Fråga angående alkoholskatten i Europa	1169	254			muntligt svar
E 24	Fråga angående Havets år 1998	1170	255			muntligt svar
E 25	Fråga angående den nordiska konventionen om sociala tjänster	1171	256			muntligt svar
E 26	Fråga angående färjtrafiken mellan Umeå och Vasa	1172	258			muntligt svar
E 27	Fråga angående Ungdomens Nordiska råd	1173	259			muntligt svar
E 28	Fråga angående ett gemensamt nordiskt agerande mot narkotika	1174	260			muntligt svar
E 29	Fråga angående tolkningen av direktiv och rekommendationer från EU	1175	260			muntligt svar

Ämnesregister

(De kursiverade siffrorna är ärendebeteckningar. Övriga siffror hänvisar till sidor. Betr. ärendenas behandling i övrigt, se Översikten på s. 1397)

Afrika och Mellanöstern, flyktingar från: *E 19/1997*, 250, 1165
Alkoholskatten i Europa: *E 23/1997*, 254, 1169
Arbetsordning för Nordiska rådet, ny: *Internt beslut 2/1996*, 262, 1248
Arktis, miljöutveckling och säkerhet i: *D 4/1994/när*, 325, 1057
Arktiska samarbetet, parlamentariskt inflytande: **D 32/1995/när*, 1092
Atomsäkerhet i Nordväst-Ryssland: *A 1148/p*, 145, 473

Baltikum: se Närområden
Barn(s),
bekämpning av sexuellt missbruk av: **D 18/1996/nord*, 346, 1120
situation i Nordens närområden: *A 1163/när*, 307, 610
två- och flerkulturella barns språkliga och kulturella identitet: **D 37/1995/nord*, 1097
pornografi, åtgärder för att bekämpa: **D 9/1994/nord*, 1065
och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden: *A 1160/nord*, 345, 603
och ungdomskultur, handlingsplan: **D 35/1995/nord*, 1095
Beskæftigelse: Se Sysselsättning
Bistånd, Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster: **D 14/1994/nord*, 1067
Blockstöd till nordiska studieförbundens samarbetsorganisationer: **D 10/1995/nord*, 1080
BNP, beräkningsmodell för grön BNP: **D 25/1991/när*, 1051
Budget,
ministerrådets plan och förslag för 1998: *C 2*; *B 165/p*, 65, 262, 671, 705
fastställande av, *E 21/1996*, 1124
för det nordiska samarbetet 1997: **D 10/1996/p*, 1110
utformning och den fortsatta reformprocessen: *Yttr. 1/1996/p*, 1121

CD-ROM, ökad produktion med nordiskt innehåll: *A 1157/nord*, 369, 594
Certifiering, skogs-: *A 1152/när*, 321, 564

Delegationerna: *Dokument 1*, 1216
Diagnosgrupper, små, samarbete om behandling av: **D 17/1996/nord*, 1119
Direktiv och rekommendationer från EU, tolkningen av: *E 29/1997*, 260, 1175
Dokumentation,
ministerrådets, till Nordiska rådet: **D 26/1995/p*, 1089
överföring och lagring av, NORD-LEX: *A 1142/p*, 193, 524

Droger: se även Narkotika
Drogmissbruk i Norden och dess närområden, handlingsplan mot: *D 8/1994/nord, 1063
Dyslexi, samarbete om läs- och skrivsvårigheter: *D 19/1993/nord, 1056

EG-direktiv, implementering av: A 1149/euro, 440, 543
Ekologiska balansen i Östersjöområdet, samarbete för att främja den: E 20/1997, 251, 1166
Ekonomi- och näringspolitik: C 1, 880
Ekonomiska och handelsmässiga sanktioner, evaluering av användandet: A 1144/p, 65
Ekonomiska och praktiska hinder för studenter utanför sitt hemland, avskaffande av: E 18/1997, 249, 1164
Ekonomisk översikt över NMR samlade verksamheter: C 1, 905
Energi
beskattning, harmonisering av: *D 6/1996/när, 1106
beskattning, strängare: E 1/1997, 1131
källor, forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi ang. förnybara: *D 7/1996/när, 1107
området, regionalt samarbete inom: *D 34/1995/när, 1095
miljöräkenskaper för: A 1164/när, 272, 615
Erhvervspolitik: se Näringspolitik
EU, tolkningen av direktiv och rekommendationer från: E 29/1997, 260, 1175
Europasamarbetet, program för det nordiska: D 20/1994/euro, 490, 1068
Europautskottet: Dokument 1, 1197
Expo 2000 i Hannover, världsutställning: E 6/1997, 235, 1152

Filmområdet, nya initiativ: A 1159/nord, 369, 600
Finska språkets ställning i Sverige: A 1150/nord, 369, 551
E 4/1997, 1142
Fiskerisamarbete, samarbetsprogram: D 4/1996/när, 325, 1103
Flyktingar
från Afrika och Mellanöstern: E 19/1997, 250, 1165
i det nordiska samhället, bättre integrering: E 17/1997, 248, 1163
Flyktingpolitik: A 1134/nord, 365, 507
Flyttning, barn- och ungas rättigheter vid: A 1160/nord, 345, 603
Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet: *D 5/1996/när, 1105
Forbruger: se Konsument
Forskning(s)
och utbildning: C 1, 866
och utbildning i reumatologi: *D 14/1996/nord, 1116
och utveckling av nya och förnybara energikällor: *D 7/1996/när, 1107
projekt om "Den nordiska modellen": A 1126/nord, 326, 500
Frivilligorganisationerna, kontakter med, Internt beslut 5/1996, 1249

Frågestund vid sessionen: 234
Funktionshindrades situation och levnadsvillkor i Norden: *D 22/1995/nord*, 387, 1086
Färjtrafiken
mellan Umeå och Vasa: *E 26/1997*, 258, 1176
över Kvarken: *E 9/1997*, 239, 1155
Fødevaresikkerhed: se Livsmedelssäkerhet
Företagsetablering, åtgärder för att förbättra kvinnors rätt till: **D 16/1995/nord*, 1085
Försvarsministrarnas redogörelse: *Dokument 4*, 59, 1266
Försvars- och säkerhetspolitik, bildandet av ett ministerråd: *E 15/1997*, 246, 1161
Försäkringsområdet mellan Norge och och Sverige, ömsesidighetsregler på: *E 11/1997*, 241, 1157
Förvaltningskultur, öppen, i EU: **D 11/1995/euro*, 1081

Genteknologi och kloning, lagstiftningssamarbete: *A 1161/nord*, 365, 606
Grupptalan, lagstiftning rörande: *D *11/1991/nord*, 1049
Grön BNP, beräkningsmodell för: **D 25/1991/när*, 1051

Handboll, Nordisk turnering för klubblag: *A 1147/nord*, 38
Handelsmässiga och ekonomiska sanktioner, evaluering av användandet: *A 1144/p*, 65
Handikapplitteratur, samordning av de nordiska innehaven av: *D 5/1993/nord*, 387, 1054
Handlingsplan (-program):
barn- och ungdomskultur: **D 35/1995/nord*, 1095
drogmissbruk i Norden och dess närområden: **D 8/1994/nord*, 1063
jord- och skogsbrukssamarbete: *D 29/1995/nord*, 387, 1090
konsumentundervisning i skolan: *D 3/1996/nord*, 387, 1101
B 159/nord, 627
lagstiftningssamarbetet: *D 11/1996/nord*, 387, 1112
män och jämställdhet: *B 169/nord*, 357, 659
Havets år 1998: *E 24/1997*, 255, 1170
Havsrättens område: **D 5/1995/nord*, 1078
Hormondopning, insatser mot: **D 13/1994/nord*, 1066
Håndbold: se Handboll
Hälsovårdsutbildning i Norge: *E 13/1997*, 243, 1159

Implementering av EG-direktiv: *A 1149/euro*, 440, 543
Informationsarbete: *Dokument 1*, 1202
Informationsteknologi, nordisk samverkan för en användbar: **D 13/1996/nord*, 1115
Informationsnätverk för mänskliga rättigheter: *D 4/1995/nord*, 387, 1077
Internet, upprättande av kulturnät: *A 1158/nord*, 369, 597

Jord- och skogsbrukssamarbetet, handlingsprogram: *D 29/1995/nord*, 387, 1090
Justissektoren: se lagstiftningsområdet

Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.: *D 12/1991/nord*, 1050
Jämställdhet, handlingsplan för män: *B 169/nord*, 357, 659
Jämställdhetssamarbetet, kvinnoorganisationernas medverkan: *A 1143/nord*, 357, 533

Kloning och genteknologi, lagstiftningssamarbete: *A 1161/nord*, 365, 606
Konsumentundervisning i skolan, handlingsplan: *D 3/1996/nord*, 387, 1101
Kontrollkommittén: se även Nordiska rådet
Dokument 1, 1200
Konvention, nordisk, om socialt bistånd och sociala tjänster: *D 14/1994/nord*, 1067
Kraftsamarbejde: se Energi
Kultur:
C 1, 858
barn- och ungdoms-, handlingsplan: *D 35/1995/nord*, 1095
fonden, berättelse: *C 5/k*, 198, 1027
fondens projektadministration: *Yttr 2/1996/k*, 271, 1122
nät på internet: *A 1158/nord*, 369, 597
samarbetet, finansieringsmöjligheterna för det folkliga nordiska samarbetets olika projekt: *E 23/1996*, 254, 1169
Kulturell identitet, två- och flerkulturella barns språkliga: *D 37/1995/nord*, 1097
Kvarken, färjtrafik över: *E 9/1997*, 239, 1155
Kvinnoorganisationernas medverkan i jämställdhetssamarbetet: *A 1143/nord*, 357, 533
Kvinnors möjlighet till företagsetablering: *D 16/1995/nord*, 1085
Kyoto, miljömötet i: *E 22/1997*, 253, 1168
Kärnsäkerhet, åtgärder för ökad: *D 8/1996/när*, 1108
Könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m: *D 12/1991/nord*, 1050

Lagstiftning(s)
området, lagstiftningssamarbete på: *B 168/nord*, 365, 654
rörande grupptalan: *D 11/1991/nord*, 1049
samarbete om genteknologi och kloning: *A 1161/nord*, 365, 606
samarbetet, samarbetsprogram och handlingsplan: *D 11/1996/nord*, 387, 1112
Ligebehandling af nordiske statsborgere i samarbejde med de nordiske ombudsmænd: *D 39/1995/nord*, 1098
Likestilling: se Jämställdhet
Livsmedelssäkerhet,
insatser för större: *A 1155/euro*, 450, 585
uppföljning av toppmötet om: *B 167/euro*, 450, 636
Lov: se Lag

Matvaresikkerhet: se Livsmedelssäkerhet
Medborgarpolitik: *C 1*, 885
Mellanöstern och Afrika, flyktingar från: *E 19/1997*, 250, 1165

Menn: se Män
Miljö:
C 1, 873
avgifter och miljöskatter, obligatoriska i EU: **D 33/1995/euro*, 1093
hoten mot Östersjön: *E 5/1997*, 1145
mässig och social hänsyn inom WTO: **D 15/1995/euro*, 1084
mötet i Kyoto: *E 22/1997*, 253, 1168
pris, och naturpris, utdelning av: 1386
räkenskaper för energi: *A 1164/när*, 272, 615
sektorn, internationella uppförandekoder inom: **D 46/1992/när*, 1053
styrkande effekt, strängare energibeskattning: *E 1/1997*, 1131
utveckling och säkerhet i Arktis: *D 4/1994/när*, 325, 1057
Multimedieområdet, nordiska initiativ: *A 1156/nord*, 369, 590
Musikpris,
A 1146/nord, 369, 538
utdelande av: 1377
Män och jämställdhet: *B 169/nord*, 357, 659
Mänskliga rättigheter, nordiskt informationsnätverk: *D 4/1995/nord*, 387, 1077

Narkotika
gemensamt nordiskt agerande mot: *E 28/1997*, 260, 1174
informatörer, utbildning av, i Nordens närområden: **D 41/1995/nord*, 1100
Natur- och miljöpris, Nordiska rådets, utdelande av: 1386
Nordens folkliga församling, *Internt beslut 4/1996*, 1248
Nordenutskottet: *Dokument 1*, 1191
Nordiska kulturfonden, berättelse: *C 5/k*, 198, 1027
Nordiska ministerrådet(s)
plan och budget för 1997: *C 2; B 165/p*, 65, 262, 705
verksamhetsberättelse 1996, *C 1*, 65, 262, 850
verksamhet 1996, berättelse från Riksrevisionen: *C 3/k*, 198, 976
Nordiska rådet(s)
bokslut och revisionsberättelse: *C 4/k*, 198, 1003
musikpris
A 1146/nord, 369, 538
utdelandet av: 1377
temakonferens om säkerhet i Norden och Nordens närområden: *Internt beslut 1/1996*, 1248
Nordiska rådets 49:e session
berättelser (C-saker): 671
beslut: 1307
Europautskottets saker: 389
val till: 462
frågetimme med samarbetsministarna: 234
interna beslut: 1310, 1350-1354
kallelse till: 7
kontrollkommitténs saker: 198
redogörelse: *Dokument 7*, 202, 1301
meddelanden om rekommendationer (D-saker): 917
medlemmar, valda: 461
medlems-/presidie-/utskottsförslag: (A-saker): 473
ministerrådsförslag (B-saker): 627

natur- och miljöprisutdelning: 1386
Nordenutskottets saker: 326
Närområdesutskottets saker: 272
närvarolista: 8
presidie-/medlems-/utskottsförslag (A-saker): 473
presidenten(s),
avslutningsanförande: 468
tal av den nyvalde: 466
val av: 461
öppningsanförande: 36
presidiets saker: 145
presidium, val till: 461
regeringsrepresentanter: 11
rekommendationer: 1309
sakkunniga: 1367
samarbetsministrarna, frågetimme med: 234
saklista: se Ärendelista
session(s)
deltagare: 1362
protokoll vid: 33
protokoll, godkännande av: 470
regler för genomförande: *Dokument 6, 44,* 1299
tid och plats för nästa: 468
utskotts-/medlems-/presidieförslag (A-saker): 473
val
kontrollkommittén: 462
Kulturfonden, Nordiska: 466
Presidium: 461
utskotten: 462
valkommittén: 466
ärendelista: 24
översikt över antagna rekommendationer, yttranden och interna beslut: 1309
Nordiska samarbetet,
redogörelse för planerna; *C 2*, 65, 262, 705
plan och budget: **D 10/1996/p*, 1110
Nordiskt samarbete i en ny tid, *Dokument 1*, 1181
Nordisk modell, forskningsprojekt: *A 1126/nord*, 326, 500
Nordjobb som permanent ordning: **D 40/1992/nord,* 1052
NORD-LEX: *A 1142/p*, 193, 524
Nordplus-mini: *A 1153/nord*, 345, 573
Nordsjösamarbete: *D 22/1994/när*, 387, 1071
Norsk oljeutvinning i Skagerrak: *E 2/1997*, 1133
Närings- och ekonomipolitik: *C 1*, 880
Närområden(a)
barnens situation i Nordens: *A 1163/när*, 307, 610
folkupplysningskampanj i Norden om: **D 5/1996/när,* 1105
samarbete med: *C 1*, 893
Närområdesutskottet
Dokument 1, 1194
projekt inom, finansieringsmöjligheter för olika projekt: *E 23/1996*, 1129

Oljeutvinning i Skagerrak, norsk: *E 2/1997*, 1133
Organisation, ny, första året med: *Dokument 1*, 1183
Organisationernas, kvinno-, medverkan i jämställdhetssamarbetet: *A 1143/nord*, 357, 533
Orkester Norden: **D 9/1995/nord,* 1079

Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet: *A 1151/p*, 193, 556

Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet: **D 32/1995/när*, 1092
Partigrupperna: *Dokument 1*, 1203
Partnerskap, registrerat: *E 8/1997*, 238, 1154
Pensionsrättigheter, tryggande av nordiska medborgares: *E 16/1997*, 247, 1162
Politik, prioriterad nordisk: *A 1165/k*, 200, 618
Presidiets rapport: *Dokument 1*, 65, 1176

Reformprocessen
och budgetens utformning: *Yttr. 1/1996/p*, 1121
i det nordiska samarbetet, fortsättning av: **D 24/1995/p*, 1088
Regionalpolitiskt samarbetsprogram: *D 14/1995/nord*, 387, 1082
Regionalt samarbete inom energiområdet: **D 34/1995/när*, 1094
Registrerat partnerskap: *E 8/1997*, 238, 1154
Regler för sessionens genomförande: *Dokument 6*, 44, 1299
Religionslagen, ryska: *E 14/1997*, 244, 1160
Reumatologi, forskning och utbildning i: **D 14/1996/nord*, 1116
Revisionen, uppföljning av, Nordiska rådets verksamhet, *Internt beslut 3/1996*, 1248
Revisionsberättelse, Nordiska kulturfondens: *C 5/k*, 198, 1027
Riksrevisionen, berättelse om Nordiska ministerrådets verksamhet 1996: *C 3/k*, 198, 976
Ryska religionslagen: *E 14/1997*, 244, 1160
Ryssland, Nordvästra-, atomsäkerhet: *A 1148/p*, 145, 473
Rättigheter,
barn- och ungas, vid flyttning inom Norden: *A 1160/nord*, 345, 603
mänskliga, nordiskt informationsnätverk för: *D 4/1995/nord*, 387, 1077

Samarbete med närområdena: *C 1*, 893
Samarbetsprogram/-plan: se Handlingsplan
Sanktioner, evaluering av användandet av ekonomiska och handelsmässiga: *A 1144/p*, 65
Sekretariat, Östersjörådet: *A 1145/p*, 65
Sexuellt missbruk av barn, bekämpning av: **D 18/1996/nord*, 1120
Sikkerhed/Sikkerhet: Se Säkerhet
Sjukjournaluppgifter, nordiskt system för överföring av: **D 16/1996/nord*, 1118
Sjöarbetsmarknaden, gemensamma nordiska regler: *E 10/1997*, 240, 1156
Sjömansmissionerna, utvidgat samarbete: **D 40/1995/nord*, 1099
Skagerrak, norsk oljeutvinning i: *E 2/1997*, 1133
Skogsbrukssamarbete, jord- och: *D 29/1995/nord*, 387, 1090
Skogscertifiering: *A 1152/när*, 321, 564
Skogsinformation: *D 27/1994/nord*, 387, 1074
Sociala tjänster, den nordiska konventionen om: *E 25/1997*, 256, 1171

Socialt bistånd och sociala tjänster, nordisk konvention: *D 14/1994/nord,* 1067
Social och miljömässig hänsyn inom WTO: *D 15/1995/euro,* 1084
Språkens ställning, de små: *E 12/1997,* 242, 1158
Språkets, finska, ställning i Sverige: *A 1150/nord,* 369, 551
E 4/1997, 1142
Språklig identitet, två- och flerkulturella barns: *D 37/1995/nord,* 1097
Statsborgere: se Medborgare
Statsministrarnas redogörelse: *Dokument 2,* 44, 1250
Studenter utanför sitt hemland, avskaffande av ekonomiska och praktiska hinder: *E 18/1997,* 249, 1164
Sysselsättningspolitiken,
och sysselsättningssituationen i Norden: *Dokument 5,* 389, 1273
årlig redogörelse: *D 9/1996/euro,* 1109
Säkerhet(s)
i Norden: *A 1137/p,* 145, 473
kärn-: *D 8/1996/när,* 1108
och miljöutveckling i Arktis: *D 4/1994/när,* 325, 1057
politik: *A 1123/p,* 145, 473
temakonferens: *Internt beslut 1/1996,* 1248

Tolkar och översättare i EU, utbildningssamarbete: *D 36/1995/euro,* 1096
Trafik, grundtrygghet för nordiska transportarbetare: *D 15/1996/nord,* 1117
Transportkorridoren Oslo-Göteborg, infrastrukturutbyggnaden av: *E 3/1997,* 1139
Transportreglerna i de nordiska länderna, analys av: *E 21/1997,* 252, 1167
Turnering för klubblag i handboll: *A 1147/nord,* 38
TV-samarbete: *A 1138/nord,* 369, 516

Uddannelse: se Utbildning
Undervisning i skolan, konsument-, handlingsplan: *D 3/1996/nord,* 387, 1101
Ungas och barns rättigheter vid flyttning inom Norden: *A 1160/nord,* 345, 603
Ungdomens Nordiska råd: *E 27/1997,* 259, 1173
Ungdomskultur, och barn-, handlingsplan: *D 35/1995/nord,* 1095
Uppförandekoder inom miljösektorn: *D 46/1992/när,* 1053
Utbildning(s)
och forskning: *C 1,* 866
och forskning i reumatologi: *D 14/1996/nord,* 1116
otraditionell: *A 1162/nord,* 357, 608
samarbete för yrken med få utövare: *D 6/1994/nord,* 387, 1061
samarbete om tolkar och översättare i EU: *D 36/1995/euro,* 1096
Utrikesministrarnas redogörelse: *Dokument 3,* 53, 1259
Utrikes- och försvarspolitik, bildandet av ett ministerråd: *E 15/1997,* 246, 1161
Utskotten: *Dokument 1,* 1191

Val: 461
Valkommittén: *Dokument 1,* 1200

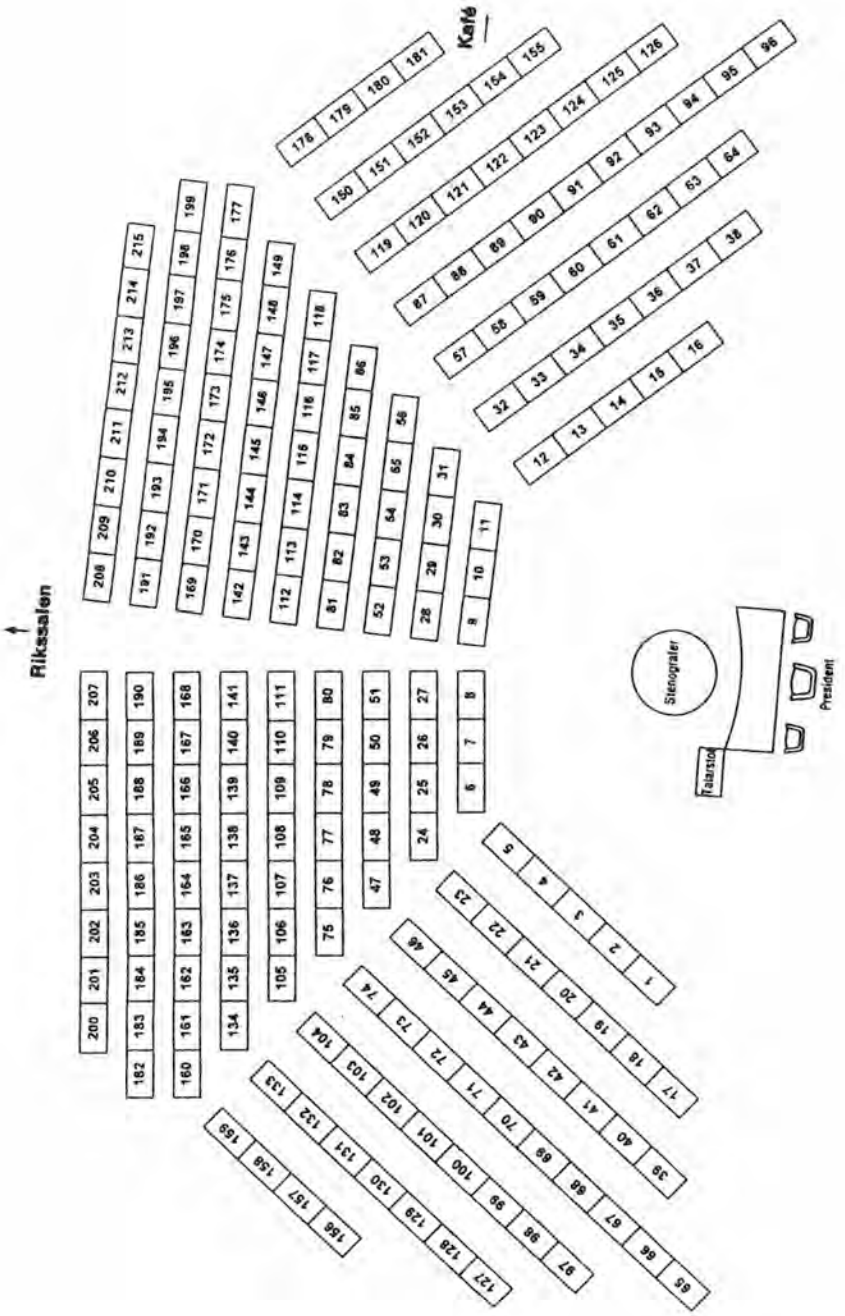
Verksamhetsprogram: se Handlingsplan
Visumregler och ökade kontakter mellan de nordiska länderna och våra närområden: *E 7/1997*, 237, 1153
Världsutställningen Expo 2000 i Hannover: *E 6/1997*, 235, 1152
Västnordenfonden: **D 12/1996/nord*, 1114

WTO, plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom: **D 15/1995/euro*, 1084

Yrken med få utövare, utbildningssamarbete: *D 6/1994/nord*, 387, 1061

Økologi: se Miljö
Økonomi: se Ekonomi
Östersjön, miljöhoten mot: *E 5/1997*, 1145
Östersjöområdet, samarbete för att främja den ekologiska balansen i: *E 20/1997*, 251, 1166
Östersjöpolitik, Sverige får kritik för sin, nyhetsartikel: *E 22/1996*, 1127
Östersjörådet, sekretariat: *A 1145/p*, 65
Översikt över sakernas behandling: XXX
Översättare och tolkar i EU, utbildningssamarbete: **D 36/1995/euro*, 1096

Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas placering i sessionssalen

Regeringsrepresentanter - Hallitusten edustajat

9. Andersson, Claes
10. Angelsen, Peter
11. Arnstad, Marit
12. Auken, Svend
13. Bondevik, Kjell Magne
14. Carlsson, Gun
15. Davíð Oddsson
16. Enestam, Jan-Erik
38. Erisksson, Anders
37. Fjellanger, Guro
36. Fjærvoll, Dag Jostein
35. Freivalds, Laila
34. Friðrik Sophusson
33. Gjønnes, Kåre
32. í Grund, Sámal Petur
31. Haarstad, Ragnhild Queseth
30. Haavisto, Pekka
29. Halldór Ásgrímsson
28. Halonen, Tarja
52. Haugland, Valgerd Svarstad
53. Heilmann, Påviârâq
54. Heinonen, Olli-Pekka
55. Hjelm-Wallén, Lena
56. Huttu-Juntunen, Terttu
57. Hækkerup, Hans
58. Häkämies, Kari
59. Jaakonsaari, Liisa
60. Jansson, Roger
61. Jelved, Marianne
62. Jensen, Frank
63. Jensen, Marianne
64. Joensen, Edmund
96. Kalliomäki, Antti
95. Kleppa, Magnhild Meltveit
94. Lahnstein, Anne Enger
93. Lilletun, Jon
92. Lindeman, Harriet
91. Lindh, Anna
90. Lipponen, Paavo
89. Løwer, Eldbjørg
88. Magnussen, Kristian
87. Motzfeldt, Jonathan
86. Norrback, Ole
85. Pagrotsky, Leif
84. Páll Pétursson
83. Persson, Göran
82. Petersen, John
81. Petersen, Mikael
112. Petersen, Niels Helveg
113. Rasmussen, Poul Nyrup
114. Restad, Gudmund
115. Samuelsen, Eilif
116. Skifte, Daniel
117. Skinnari, Jouko
118. von Sydow, Björn
119. Taina, Anneli
120. Þorsteinn Pálsson
121. Vollebæk, Knut
122. Wallström, Margot
123. Winberg, Margareta

Medlemmar - Jäsenet

1. Alho, Arja
2. Alvheim, John
3. Andersen, Hanne
4. Andersson, Arne
5. Andersson, Janina
6. Bakholt, Børge
7. Bildt, Carl
8. Bjälkebring, Charlotta L.
27. Dalheim, Erik
26. Djupedal, Oystein
25. Dørum, Anneliese
24. Enggaard, Knud
23. Erland, Olof
22. Foss, Per-Kristian
21. Geir H. Haarde
20. Glerup, Martin
19. Gottlieb, Jette
18. Grønver, Jonna
17. Hansen, Soren
39. Heister, Chris
40. Holten, Odd
41. Hove, Harald
42. Hovmand, Svend Erik
43. Hulterström, Sven
44. Hurskainen, Sinikka
45. Hyssälä, Läsa
46. Håkansson, Per Olof
47. Israelsson, Margareta
48. Jagland, Thorbjorn
49. Jakobsen, Johan J.
50. Johansson, Anita
51. Johansson, Olof
80. Jonsson, Elver
79. Kaarilahti, Maijut
78. Kallis, Bjarne
77. Karlstrøm, Randi
76. Kirk, Kent
75. Kiviniemi, Mari
74. Koch, Inger
73. Korsberg, Øyvind
72. Korteniemi, Ossi
71. Koskinen, Heikki
70. Kristiansen, Rune E.
69. Lapintie, Annika
68. Larsen, Berit Brorby
67. Larsson, Kaj
66. Ludvigsen, Svein
65. Löfstedt, Berit
97. Löv, Pehr
98. Manninen, Hannes
99. Metsämäki, Lauri
100. Mølgaard, Anders
101. Niclasen, Jørgen
102. Nistad, Astrid Marie
103. Nybakk, Marit
104. Nyby, Mats
105. Näslund, Ingrid
106. Oscarsson, Berit
107. Peschardt, Vibeke
108. Petersen, Marita
109. Prusti Riitta
110. Raahauge, Kristine
111. Rannveig Guðmundsdóttir
141. Rostbøll, Grethe
140. Salmén, Olof
139. Samuelsson, Marianne
138. Sasi, Kimmo,
137. Sass, Peder
136. Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik
135. Sigriður Anna Þórðardóttir
134. Siv Friðleifsdóttir
133. Sjøli, Sonja Irene
132. Solholm, Lodve
131. Stavad, Ole
130. Steenholdt, Otto
129. Steensnæs, Einar
128. Steingrímur J. Sigfússon
127. Strömberg, Håkan
156. Sturla Böðvarsson
157. Svensson, Nils T.
158. Svensson, Sten
159. Sörestedt, Birthe
160. Touborg, Kristen
161. Wahlström, Jarmo
162. Valgerður Sverrisdóttir
163. Vibjerg, Jens